Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera quæ exſtant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigiſmundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum eſt, Rufino Aquileienſi) quibus Appendicis loco acceſſit De vita Ioſephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, ſeu de imperio rationis LIBER I. cum paraphraſi Eraſmi Roterodami.

Quæ Græcolatina EDITIO *Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuſcriptorum Codicum collatione caſtigatior facta eſt.*

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

GENEVÆ,
Apud Petrum Aubertum.

M. DC. XXXIV.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS hæredi, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

FLAVII Iosephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis historica monumenta prælo meo excusa, Princeps Illustrissime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim scriptorum est quæ honesta sunt & seculis profutura literis prodere: ita & in immenso aliorum super alios aceruatorum librorum cumulo typographorum interest laudabiles & bonæ frugis scriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduersus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi causa fuit cur ad T.C. noster confugeret Iosephus: námque primùm tota operis πραγματεία de rebus est quæ à Principe cognoscantur dignissimis; ipsa nempe mundani Systematis diuina constitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Mosaica Legislatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio; & aliis, quæ quatuor millium annorum historiam implent autoris & eo nomine apud Principes gratiosi, quòd nõ ex infimis literatorum subselliis ad hæc scribenda prodierit terræ filius; sed ex regio Hasmonæorum sanguine oriundus, & primaria sacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adolescentia ad miraculum vsque in literarum studio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis gessere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, consilio & manu ęquè promptus, ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vsu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Vespasiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptissimus. Verùm accessit & alia causa cur Iosephum coram T.C. sisterem, beneficium quod tuæ

C.debeo,ob manuſcriptorum tuę electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^s Marquardus Freherus Tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt quam primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII. annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T.C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C.T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἁλώσεως offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppedita uit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T.C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſſimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IO-

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap 9.

Ὼ'ΣΗΠΟΣ ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ἦ ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ἀδυνατοῦσιν ἐξ ἀνάγκης, μᾶλλον ἦ, τῷ κατ' ἐκεῖνο καιρῷ ἰουδαίων. ὃ καὶ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐπισημότατος, ὡς αὐτὸν μὲ ἀναθέσει ἀνδριάντος ὑπὸ τῆς ῥωμαίων πεπιθυῖαι πόλεως, τοὺς ἦ ἀπαραδιάντας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔδοξε δὴ καὶ τὰ ἰουδαϊκὰ ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι καταπιθεῖσαν συγγράμμασι. τὸν δ' ἰσοφεῖαν τὸ κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ καὶ ὁ μόνον τῇ ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῇ παρὰ φωνῇ ἀδιαφθορίαν αὐτὸς ἑαυτῷ μαρτυρεῖ ἀξιός γε ὢν ὀφθῆ τὰ λοιπὰ πίστεσθαι. ἔστιν δ' αὐτῷ φέρεται ἀπαθῆς ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῶν ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς καὶ παρρήσιος πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων τινικάδε συντάξαντα λόγον πεποίηται καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ ὀλιγαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἔθνους ἐπειρήθησαν. Πεπόνηται ἦ καὶ ἄλλο ἐκ ἀγχιμὲς ἀπόδειγμα τῆς ἀνδρὶ περὶ αὐτοκράτορος λογισμῶν, ὃ πινὲς μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. τῆς γὰς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὑπὲρ ὧν εἰς τὸ θεῖον δυσεβείας ἀνδρισαμένων ἑβραίων περιέχει. καὶ πρὸς τῷ τέλει ἦ τῶν εἰκοσῆς ἀρχαιολογίας ὑπομιμνήσκεται ὁ αὐτὸς, ὡς ἐν προηρημένος ἐν τέτταρσι συγγράψαι βιβλίοις καὶ τὰς πατρίους δόξας τῆς ἰουδαίων, περὶ θεοῦ τῶν οὐσίας αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν νόμων, ὅσα τι κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἔξεσι πρακτέα ἦν, τὰ ἦ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' ἀπὸ ἀναδιδοῦσι ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, sed cæteris præliis postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Iosephus non solùm apud gentē suam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorū illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita vt tū statuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerētur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. historiā item de bello Iudaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Quas res non Græco solùm sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudæorum vetustate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non solùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs suis scriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis instituta cōuiciis & ignominia afficere conabantur, strenuè disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabæorum propterea inscribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum sententias & opiniones de Deo, de eius essentia, & de legibus etiam, quamobrem essent quædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itémque in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio eius relictus est. hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenij gloriam statuam quoque meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mūdi vsque ad decimum quartū annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀρχαιότητος aduersus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus miss[illegible] ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ ἀυτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cúmque inuidia nostrorum principum, crucieum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerarunt. Apparuit enim eis tertia die viuens. Multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματταθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ ἔν τε ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ἐνδοξότατος γεγόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam, eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Gischalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiásque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdémque mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου ἰουδαίου τὰ πρὸς ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥτε τῆς Ἱεροσολύμων ὅτι τέλειος ἡ τῶν λόγων ἄλωσις, καὶ ἡ τοῦ μασάδας πολίχνης. ὡσαύτως δὲ τούτων, ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ σύνταγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς ἐστὶ φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐκρινείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐμφῦναι. πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ὀπίχαρις, κἂν ὅτι τἀναντία ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς καὶ εὐμήχανος ἐν ἑκατέροις· καὶ γνωμολογικὸς δέ, ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ ἐμβαλεῖν ἱκανώτατος, καὶ ἐλεεῖν παθῶν, καὶ σκληρῶν δεινότατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi credi, quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos quoque, qui non in illis eruditis, sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTHORES QVORVM POTISSIMVM

testimonio partim comprobato, partim confutato Ioſephus historiæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus.
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus.
Iſidorus.
T. Liuius
Lyſimachus.
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus.
Nicolaus Damaſcenus.
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras.
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theopraſtus
Thucydides
Timæus.
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τ᾽ συγγραφῆς, καὶ τ᾽ σκοπὸν αὐτῆς περιέχον. Κεφ. α
Τίς ἡ τ᾽ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τ᾽ στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ γένους ἀδάμου καὶ τ᾽ αὐτ᾽ δέκα γενεῶν τ᾽ μέχρι τ᾽ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ως ὁ καταклυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὃν τρόπον νῶχος σωθεὶς λάρνακι μι᾽ τ᾽ συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεννααρ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τ᾽ πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τ᾽ ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ως οἱ νῶχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Οπ τ᾽ ἐθνῶν ἕκαστον ὑπὸ τ᾽ οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ως ἄβραμος ὁ προγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τ᾽ χαλδαίων γῆς, κατέσχεν τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Οπ λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, & διαξίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τ᾽ σοδομιτ᾽ διαφθορὰ, ἀσεβείων αὐτοῖς ὑπερτεθυσάντων. Κεφ. ι
Ως ἄβραμος ὅπη τοὺς ἀσεβείους ὑπερεπεύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τ᾽ σοδομιτ᾽ ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτ᾽ ἔθνος ὁ θεὸς κατερρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ᾽ οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τ᾽ ἀβράμου παιδὸς, καὶ τ᾽ ἐκγόνων αὐτ᾽ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσάκου, ὃς ἦν γνήσιος ἀβράμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τ᾽ ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ως ἐκ χατούρας ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ ζωγλοδυτ᾽ γένος ἐγένηθη. Κεφ. ις
Περὶ τ᾽ ἀβράμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τ᾽ ἰσάκου υἱῶν, ἡσαύου καὶ ἰακώβου & γενέσεως αὐτ᾽ καὶ ἀνατροφῆς. Κεφ. ιη
Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφοῦ φόβον. Κεφ. ιθ
Ως ἰσακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἑβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM
Iudaicarum libro continentur.

Proœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius complectens. CAP. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. CAP. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. CAP. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Sennaar. CAP. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. CAP. V.
Quomodo Noë poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint. CAP. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. CAP. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. CAP. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis acceptа. CAP. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. CAP. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. CAP. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus. CAP. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. CAP. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. CAP. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. CAP. XVI.
De obitu Abrahami. CAP. XVII.
De Iſaci filiis Eſauo & Iacobo, & natiuitate eorum. CAP. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. CAP. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. CAP. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS.

Περὶμων τὴν αἰτίαν ἡ συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς θεωρεῖται.

PROEMIVM CAVSAM SCRIptionis & ſcopum eius complectens.

Κεφάλαιον α'.

CAPVT I.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ἃ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς αἰτίας γινομένην, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλείστον ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς θηρώμενοι δόξαν, ὅτι τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ', χάριν εἰδέναι τοῖς πράγμασι φέροντες, ἐν ὧν τὴν ἀναγραφὴν ἔλαβον συμβῆναι, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ τὴν δύναμιν ὑπέσχοντο. εἰσὶν δ' οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, οἷς παρεστῶσιν παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλῶσαι θέλαβεῖν. πολλοὶ δὲ καὶ χρησίμων μέγεθος πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, παρόντες τὴν θέαν αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν παρειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο κἀμοὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῶν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος ὅλον ἀπεῖπεν, πεῖρα μαθὼν ἐβιάσθην ἐκδιηγήσασθαι, διὰ τοὺς ἐν τῇ γραφεῖν λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν. ταύτην δὲ τὴν ἐνεστῶσαν ἐπεχειρήθην πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκοῆς. μέλλει γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τῶν νομίμων, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευθεῖσαν γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον δηλῶσαι,

OMNES ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non vnam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, eáſque multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognitúque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque geſtas, ac demum eucntum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis veritatem deprauarunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, do-

cere, vnde primum oriundi Iudæi, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatẽ cæteráque virtutes instituti, quibus bellis per tot secula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellam sint pertracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnicies mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipse in maximis negociis & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ se tulisset, inconcussumq; virtutis studiũ perpetuò retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum vtile aliquid ac honestum molientium fautori, cùm me mei iam suppuderet, si viderer ignauiam speciosissimo labori anteponere, vires animumq; resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quod Ptolemæus secundus eius nominis rex, totus disciplinis colligendisq; libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiúsque instituta, & viuendi formam præscriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis nostri imitarer magnanimitatẽ: & hodie quoque regis illius multos persimiles putarem, dum taxat quod ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturã occupauit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autẽ innumera sacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum historiã in se complectantur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum autẽ ex huius potissimùm historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas trãsgredi verentur, omnia prospere succedũt supra quàm credi possit, & felicitas illis præmiũ à Deo proponitur. quòd si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neque consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorum opinione conatus in calamitates immedicabiles desinũt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legislatorem nostrum probent,

πίνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιεδαῖοι, & πίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς δυσέβειαν & τ' ἄλλων ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μαχεροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τ' πολυδαίμονα ἥκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἐμοῦ ἡ τῆδε τ λόγου πραγολὴ, καθ' αὐτὸν ἐκεῖνον χωρήσας τ ἰδίας ἀπὸ ἀρχαίας ἡ τῷ τέλει τὴν γραφὴν συνεμέρεσα. χρόνε δὲ προϊόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι δυναμένοις, ἄρχομαι & μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν παράθεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διάλεκτον σωτηρίαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τ ἰσορίας ἐπ' αὐτὸν με προὔτρεπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠκριβωκὼς, διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίας πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲ αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι ἡ τύχης πολυτρόπου, ἐν ἅπασι δ' θαυμασίῳ φύσεως ὑπεδείκνυτο ἰσχὺν & προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμεταχίνητον. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγαν δυναμένοις συμφιλοκαλεῖν, καὶ ἐμαυτ' ἀρχειόμενος, εἰ δόξαμι ῥαθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ φρὶ τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι καὶκεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὡς παρέργως, φέρε τ ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τ τοιούτων ἤθελον, & περὶ τ Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. δῆλον τοίνυν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς περὶ παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ ἡμέτερον νόμον, & τ κατ' αὐτὸν διάταξιν & πολιτείας εἰς τ Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δ' τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ὐδενὸς ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ περειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ὑποσαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αἰτεπτὸν ἄν, εἰ μὴ πάτριον μὲν ἡμῖν τὸ μηδὲν κρύπτειν τῶν καλῶν ὑπόρρητον. καίπερ δὴ πρέπειν νόμισα, τῷ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δ' βασιλεῖ πολλὴν ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νεῦσιν εἰς φιλομαθεῖς. οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τε νόμιμα παρέδοσαν οἱ περιφθέντες ὅτι τῷ ἀζήνησιν πρὸς τῷ Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὅσα διήλεγμαι διαφθορᾶς ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἰσορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ πανωπλίαι μὲν εἰσὶ πολέμιοι πειπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, & στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, & πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνόλον οὐκ μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἰσορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, & τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ παραβαίνειν, πάντα κατορθούμενα πέρα τῆς πίσεως, καὶ ἀγαθὴ δαιμονία πρόκειται παρὰ θεοῦ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα, ξέστεται δ' εἰς συμφορὰς ἀπήκους ὅτι ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν παιδεύσωσιν. ἤδη τοίνυν τοῖς ἐντυγχάνουσι τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὸν γνώμην θεῷ προσανέχειν, τὴν δοκιμάζειν τὸν ἡ-

bent,

μότερον νομοθετῶν, εἰ τῷ φύσιν ἀξίως αὐτὸ κατε-
A σκευε, ἐπὶ δυνάμει τρεπτὸν ἀεὶ τὰς πράξεις
ἀπέθετο, πάσης καθαρὸν τῆς περὶ αὐτὸ φυλάξας
λόγης τὰ παρ' ἄλλοις ἀχθέντα μυθολογίας, καὶ τοῖ
μὲν ὅτι μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πολλῶν ἔ-
τῶν ἀδεῶς ψεύδεων πλασμάτων. γέγονεν γὰρ περὶ
τῶν θεμελίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος ἀνθρώπων οὐδ' αὐτῶν οἱ
τοιητὰς τὰς γλυφίσεις τῶν θεῶν, μήτε τὰς ἀνθρώπων
πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν
B οὖν ἀναγκαῖα τῷ μὲν τὸ ἀκριβῶς τῷ δὲ ἀναγραφὰς περὶ θεῶν ὁ λόγος
καὶ τὸ οἰκεῖον τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἕκαστα ποιή-
σων τὰ πραγματείας ἐπαγγελλόμενος, ἐδὲν παρεθεὶς
οὐδὲ αὐ προσαναλώσων. ἐπειδὴ ἡ πάντα σχεδὸν ἐκ τῆς τοῦ
νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀπορεῖ Μωϋσέως, ἀναδέχομαι
βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως αὖ μή τινες τῶν
ἀναγνωσομένων ἐξαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος πε-
C ρὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὰ ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοι-
οῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰσῖον οὖν ὅτι πάν-
των ἐκείνῳ ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τῷ τὰ ἑαυτῷ
μέλλοντι βίον οἰκονομίσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις
νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν καταγνῶναι, καὶ τῶν
ἔργων τὰ ἐκείνῳ θεατὴν τῇ νοῒ γλυφόμενον, ἵνα πρὸ-
D δειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν
τε καὶ πειρᾶσθαι καταλαμβάνειν. ἵνα γὰρ αὐτῷ περὶ
αὐγλυφέως νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπο-
λειπομένῳ τῆς θεᾶς, ἵνα τῶν γραφησομένων εἰς ἀ-
ρετῆς λόγον οὐδὲν ἀπιθήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ
πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι παίτων πατήρ
τε & δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς
μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς
ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις συμβάλλῃ συμ-
φοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ παίδευμα
τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ
συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικημάτων ἤρ-
ξατο τοῖς ἄλλοις πολυπλησίως. ἀλλ' ὅτι τὸν
E θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου καθιστὰς τὰς γνώμας
αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔρ-
γων τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὅτι πρὸς τὸ
δυσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη τῷ πάν-
των ἐπῆλθεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις
ἐπακολουθήσαντες, τῷ ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων
εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τῷ ἀρχαίῳ μεταθέσαν, καὶ
πολλῷ ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.
F ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ & καθαρὸν τῷ
ἀρετῷ ἔχοντα τὸν θεὸν ὑποθέμενος, ᾠήθη δεῖν τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς
μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πᾶσι δοῦναι ἀπαραιτή-
τους ἐκόλασεν. πρὸς ταύτῃ δὲ τῷ ὑποθέσιν ποιεῖ-
ται τῷ ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ.
παντὶ γὰρ σκοπουμένοις ἔστιν, ἐδὲν ἔστ' ἄλογον
αὐτοῖς, ὅτε πρὸς τῷ μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ & τῷ
φιλανθρωπίαν ἀναρμοσον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων
G φύσει, σύμφωνον ἔχει τῷ δόξαν. τὰ μὲν, ἀνεπιτρέπ-
των τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορεῖσθαι μὴ σαφῶς
ἐώντος. ὅσα δ' ἐξεδόθησαν λέξεσι σαφέσι, ταῦ-
τα ῥητὰς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις &
τὰ ῥητὰ ἐκάστου σκοπεῖν, πολλὴ γέγονεν αὐ ἡ θεω-

bent, si naturam, vt dignum est, consideranit, & virtuti eius cōuenientes semper operationes assignauit, purámque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem tēporis, rerūque vetustatē attinet, impunè poterat qualibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cū ad tot retro secula etiā poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedū mortaliū leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quaque ordine docebit, ita vt nos facturos sumus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Ceterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat quî factū sit, vt quum operis inscriptio res gestas pollicetur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariū existimauit, vel vitam suā rectè disposituro, vel aliis leges posituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregiū illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquā bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentū ad virtutē auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniaq; cōtueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitā donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut cōuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solēt: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimū Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis trāstulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnū incitamentum ad malicia addiderunt. at nōster legislator posteaquā puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quēmque aditi oportere, vt in partē eius aliquam peruenire possit: in eos q; qui neque sapiunt hæc, neque credūt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hac nostra examinare. namque sic considerantibus nihil vel absurdū, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa cōcinnitate iuxta vniuersi naturā sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decētissimis allegoriis cōuestita: partim etiā diserte

expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

εία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ἰὼ ἐγὼ νεῦ ὑφρβαλοῦμαι θεῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μὴ ταύτῃ γράψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δὲ ἤδη ὅθι τὴν ἀφήγησιν τῶν πραγμάτων, μηνθεὶς πρότερον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου καταστάσεως, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις δύο γραμμάτια, ἔχει δὲ οὕτως.

MVNDI CREATIO, ET *Elementorum dispositio.*

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

B

CAP. II.

Κεφάλαιον β.

Genesis I

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyses autem vnam eam dixit. Cuius causam posse quidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circumfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna astrisque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa comparata, quo genus eorum cresceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vocationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum disserens:

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθεόντος, γενέσθαι φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γενομένου ταύτης, καταπόησας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρησε τότε φῶς, καὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' ἀρίστην ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νεῦ, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν ἀπολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραφόμενος ὑποδώσειν, εἰς τότε τὴν περὶ αὐτῶν ἑρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ὑπέστησιν, καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἄλλων διακείνας, καθ' αὑτὸν ἡδίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότον αὐτῷ καὶ ὑετὸν ἡνίκα τῶν ἀπὸ τῆς θερσου ὠφέλιμον ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δ' ἑξῆς, ἵσπερ τὴν γῆν, οὕτω καὶ τὴν θάλασσαν, κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν διὰ φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς ὁπηνίκα καὶ δρόμους, οἷς ἂν αἱ τῶν ὡρῶν περιφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιεν. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βάθους, τὰ δὲ ἀέρος ἀπῆκεν, συνδησάμενα αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τετράποδων γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τῶν πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησι γενέσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐνέχειρα. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων ὅτως, ἔπλασε-

ἔπλασε ὁ θεὸς τ ἄνθρωπον χῦν λαβὼν ἀπὸ τ γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχὴν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἐκλήθη Ἀδὰμ. σημαίνῃ δ τοῦτο κ τὸ ἐβραϊκὸν πυῤῥόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τ πυῤῥᾶς γῆς φυραθεὶς γεγόνει. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ κ ἀληθής. παρῆκεν δ ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμῳ κ τὴν ζωθαλέα τε καὶ ἄρσενα ἀποδείκνυσθαι. καὶ τοὺς ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δ τὸν Ἀδὰμον ἐν ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιάπνοιν, ὑδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἔτεως ἔχοιεν, μίαν αὐτῷ κοιμωμένῳ πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ Ἀδὰμ προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ ἀρχῆς γνωμένην. πασῶν δ κ τὴν ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα Εὔα ἐστίν, σημαίνει δ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν δ τ θεὸν καὶ Ἐδὲμ εἶσον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι παράδεισον τρυφῆς. ἐν τούτοις δ' ἦν καὶ τ ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκειν τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς τοῦτον τε τ κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε Ἀδὰμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἀπολαύειν. ἀρδεῖ δ' αὐτὸν ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τ γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πλῆθος· τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δ καὶ Τίγρις ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄφεσιν θάλασσαν. καλεῖται δ' ὁ μὲν Εὐφράτης Φορά. σημαίνει δ ἤτοι σπείρασμὸν ἢ αὐθος. Τίγρις δ, δηλαδὴ ἐξ οὗ φέρεται τὸ μὴ γενότιος ὀξύ. γεὼν δ' αὐτὸς ἀγύπτιε ῥεῖ. δηλοῖ δ τ ἀπὸ τ ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν Ἀδὰμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, τοῦ δ τ φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἁψαμένοις ἀπ' αὐτοῦ, ὀλέθρων γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὅσοις συνδιαιτᾶτο τῷ τε Ἀδὰμῳ κ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς δεδωρῆσθαι ὤετο, πεπεισμένους θεοῖς τ θεῶν προαγγέλμασιν. οἰόμενος δ συμφορᾷ προπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀπειθῆ κακοήθως τὴν γυναῖκα πεῖσαι τ φυτοῦ τ φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὸ τε τοῦ ἀγαθοῦ κ τ κακοῦ διάγνωσιν, ἀθῆμονας αὐτοὺς, μακάριον κ μηδὲν ἀπολείποντα τ θείᾳ διάξειν βίον. καὶ πλανᾶται μὲν ὑπὸ τὴν γυναῖκα τ ὄφεως τοῦ θεοῦ καταφρονήσαι. γευσαμένη δ τ φυτοῦ, κ ἡδεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν Ἀδὰμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνῆσαν ἑαυτοῖς ἤδη γεγυμνωμένοις, κ σπεύδει ἑαυτοῖς ἐπινοοῦν. τὸ δὲ φυτὸν ὀξύτητος κ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις συκῆς αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ ταῦτα τ αἰδοῦς περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδήκουν διαμένειν, ὡς ὧν πρότερον ἑαυτοῖς ἀντίζυγον εὑρόντες. τ θεοῦ δ' εἰς τ κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδὰμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτῷ τ ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τ δ θεὸν ἐρέσθαι τὸ προσῆκον, κ ἀπαιτεῖν ἐπιτιθέντος, δι' ἣν προτέρου ἡδόμην τῇ πρὸς αὐτ ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει ταύτην καὶ πρὸς αὐ[illegible] φθεγγόμενος διὰ τὸ συγγνώσκειν αὐτῷ πρόβατον τοῦ τ θεοῦ ἐντολῆς καὶ πρόσταξιν, ἀλλ' ἐμὲ μὲν, ἔφην ὁ θεὸς ἔγνωσο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακῶν παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitque in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus, ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquę animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hũc hortum cùm introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horum qui Philon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiã delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autẽ & Tigris in rubrum mare exeũt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autẽ Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ad Oriẽte exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Gen. 3. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plãtis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolùm illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cùm autem per id tẽpus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatẽ venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierẽ ſubuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibóque hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbãtur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, cõſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita infit: Equidẽ proſpexeràm vobis, quomodo vitam felicem omníſq; mali expertẽ vi-

ueritis nulla noua cura in animo sollicitati, omnibus quęcunq; ad vsum ac voluptatē conferunt, sua spōte vobis proueuientibus, mea vnius prouidētia citra omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quibus fruentes vos neque senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longissimè proferretur. tu verò hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, sed propter malam conscientiam. quare & senectus ocyor superueniat, & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri cōsilio cessisset: terrámque nullos posthac fructus sponte proferre iussit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigauit, eo quòd ipsa à serpente decepta Adamum eisdem dolis illectum in calamitates cōiecisset. quin & serpenti vocem ademit, iratus ob malitiam quā erga Adamum est vsus: venenúmque linguæ eius indidit, & hostem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum esse, tum quòd in hoc pernicies hominis sita sit, tum quod ipsa bestia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impositis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem transtulit.

μησάμενα ξενιζόμενοι τ ψυχὴν φερητόν, παντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν ἡ ἡδονὴν συντελεῖ κ τὴν ἐμὴν ἀνέντων πρόνοιαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου κ ταλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον ἂν ἐπέλθοι, & τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ἂν ὑμῖν χρόνον παρατείνοιτο. νῦν δ' εἰς ταὐτὸν μοι τὴν γνώμην ἐνύβρισας ἀθετήσας τὴν ἐμὴν ἐντολήν. ἐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σιωπὴν ἄγεις, ἀλλ' ὅτι συνειδότι πονηρῷ. ἀδαμος δ' παρητεῖτο τ ἁμαρτίας αὐτὸν, & παρεκάλει τ θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τ γυναῖκα τὴν γενομένης αἰτιώμενος, κ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ὁ δ' αὖ κατηγόρει τοῦ ὄφεως. ὁ δ' θεὸς ἤτινα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν γλυκόμενον ὑπεπίθοιτο πωεία, τὴν γῆν ἐπ μὴ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, πονοῦσι δ κ τοῖς ἔργοις ζιβομένοις, τὸ μὲν παρέξειν, τὸ δ' οὐ ἀξιώσειν. σὺν δ τοκετοῖς & τ ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτὴ ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις ὠφελημένου συμφορᾶς ὠφέλαβεν. ἀφείλετο δ καὶ τ ὄφιν τ φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τὸν ἄδαμον, κ ἰὸν ἐνέθηκεν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, κ ὑποπτέρυγος κ τ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τε τὸ κακοῦ τὸ πρὸς ἀνθρώπους κοιμᾶται, κ τ τελευτῆς ῥᾴστης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ἀπος ερήσας, σύρεσθαι κ τ γῆς εἱλισσόμενον ἐποίησε. κ ὁ μὲ θεὸς ταῦτα πρὸς ἄξας αὐτοῖς πάλιν, μετοικίζει τ ἄδαμον & τ σὺν αὐτ τὴν εἰς ἕτερον τόπον.

Cap. III.

De posteritate Adami, & decem ætatibus vsque diluuium.

Gen. 4. NAti sunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis quisque studiis intenti erant. Abel iustitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deū præsentē ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam pessimus esset, lucrumq; solum spectaret, terrā quoque arare primus excogitauit: ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Quū visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborū fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius sacrificiū Deo fuit acceptius, quòd sponte naturæ genitis constaret, quàm ea quæ homo auarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. ideo Cain ægrè ferens prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam esset, multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tēpore cū ipso versari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habēs quod responderet Deo, primum se quoque demirari ait, quî factum sit, quòd frater nusquam compareat. Instante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit se pædagogum fratris, aut rerū eius obseruatorem esse. Tum Deus coar-

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γόνου ἀδάμου κ τῶν αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τῆ κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς & παῖδες ἄρρενες δύο. προσηγορεύται δ' αὐτῶν, ὁ μὲ πρῶτος, κάϊς. κτῆσιν δ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελος δ, ὁ δεύτερος. σημαίνει δ, πένθος τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς & θυγατέρες. οἱ μὲ οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο ὅπλοις τὴν δεύμασιν. ἄβελος μὲ γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, κ πᾶσιν οἷς ὑπ' αὐτοῦ προαιρούμενος παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῆς προνοεῖτο. ποιμνικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῷ. κάϊς δ, τἆλλα πονηρότατος ἦν, κ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρουν ἐπενόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ σὺν δικαιότητι αἰτίας. θύσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲ κάϊς ἀπὸ τ γεωργίας & τῷ φυτῷ καρποὺς ἐπιλύσαν. ἄβελος δ γάλα, κ τὰ πρωτότοκα τ βοσκημάτων. ὁ θεὸς δ ταύτην μᾶλλον ἤδη τὴν θυσίαν, δίκαιος κ κ' φύσιν γενομένου τιμώμενος, ἀλλ' ἐχὶ δίκαιος κατ' ὀπίνοιαν ἀνθρώπῳ πλεονέκτῃ κατὰ δίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ κάϊς παροξυνθεὶς ὅτι τῷ προστετιμῆσθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δ θεὸς συνεὶς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν κάϊν, φέρε τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῖποτε εἴη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν ἐκ οἶδεν αὐτὸν, τ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ κάϊς ἀποκρύμενος, κ ὡς ἔχων ὅπ λέγοι πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν κ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον, ὅτι τἀδελφοῦ μὴ βλεπομένου. παροξυνθεὶς δ τοῦ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου κ πολυπραγμονοῦντος, ὡς ἐ παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, κ τῷ ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἔλεγχον. ὁ δ θεὸς ζωντεύθεν ἤλεγχεν ἤδη τὸν

guit

κῶν φονέα τὰ ἀδελφῆ γλυφόμενον. καὶ θαυμάζω φησὶν, εἰ σὺ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τὶ γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας μὴ ὃν δίκῃ τοῦ φόνου τιμωρίας αὐτῷ ἀφιλάνθρωπόν τε ὑπελίσαντα καὶ δι' αὐτὸ ἱκετεύοντα μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτὸν χαλεπωτέραν. ἐφόβησεν αὐτὸν ἐπιθεὶς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τιμωρήσασθαι καὶ ἐβδομήκοντα ἠπείλησε γυναῖκ. καὶ τῆς γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸν δὲ, μὴ θηρίοις ἁλώμενος ἐπιὼν διάδηλος, καὶ τὸν τόπον ἔσχε καλούμενον, καὶ αὐτὸς ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. ἐπεὶ δὲ πλείονα ὕλην τοῦ κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὔξήσει τῆς κακίας, ἡδονῇ μὲν πᾶσαν ἐκποιεῖζων αὐτοῦ τοῦ σώματος, καὶ μεθ' ὕβρεως τῶν συνόντων δεῖ ταύτῃ ἔχειν. αὔξων δὲ τὸν οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λῃστείαν τοῖς συντυγχάνουσιν ἑαυτὸν καλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὰ ἀφειδεστέρως ἢ πρότερον συνόντων οἱ ἄνθρωποι μέχρι νῦν ἐπιτηδεύουσιν. ἀδαμῷ μετεσήσατο, ἀνέρημον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον, ἐκ τῶν τότων ἁμαρτίας, καὶ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν ἀγαγών. ὅσις τε γῆς πρῶτος ἔδετο, καὶ πόλιν ἐδείματο, καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἀπὸ ἐνὸς τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς, ἐνὼσαν ἐκάλεσεν. ἐνὼσε δὲ ἰάρεδος υἱὸς ἦν. ἐκ δὲ τούτου μαλέηλθ, ἐξ οὗ γίνεται παῖς μαθουσάλας. τοῦ δὲ λάμεχ θ, οἳ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐτοῦ φυῖτες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μὲν ἐξ ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπήξατο, καὶ πρόβατα ἠγάπησεν. ἰουβάλος δὲ ἐμμενίδης ὢν αὐτὸς, μουσικὴν ἤσκησε καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. θόβελ θ δὲ ἐκ τοῦ τὰ ἕτερα γεγονότων ἰσχύι πάντας ὑπερβάλλων τὰ πολεμικὰ διαφερόντως μετῆλθεν, ἐκ τούτου καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τὸ σώματος ἐκποιεῖζων, χάλκειάν τε πρῶτος ἐπενόησε, πατρός τε θυγατρὸς γλυφόμενος νααμᾶς ὄνομα. ἐπεὶ δὲ ὁ λάμεχος τὰ θεία σαφῶς ἐξεπίστατο μόνος, ἐώρα δίκην αὐτὸν ὑφέξοντα τοῦ κάϊος ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τοῦ ἑαυτοῦ γυναιξὶν ἐποίησε φανερόν. ἔτι γὰρ ζῶντος ἀδάμου, κάϊος τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους συνέβη γλυφῆναι καὶ διδασκάλους τῆς μίμησιν, ἄλλον ἄλλα χείρονα τελοῦντας, πρὸς ἃ πολέμους εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς λῃστείαν ὡρμήκεσαν. ἄλλος δ' ἔτι ἀκηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλην ἁπάντων, ἣν θεάσους ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν. ἀδάμος δὲ ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γλυφόμενος, ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ δίκησις τὸν θεὸν αὐτὸν λόγον, ἀθέλητ μὲν ἐσφαλμένον, κάϊος δὲ ἀφεὶς τὸν ἑαυτοῦ φόνον πεφευγότος, παιδοποιίας ἐφεύπτιζε. καὶ ἥρως εἶχεν αὐτὸν γλυφόσεως ἔρως, ἔτη ἑξήκοντα ἦν ὅτε ἐγένησε τὸν ἄβ. πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπτακόσια τελευτᾷ. γίνονται δὲ αὐτῷ παῖδες αὐτοῦ, ἄλλοι τε πλείους καὶ σήθ. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, παρέσομαι δὲ μόνα τὰ τοῦ ἀπὸ σήθ ἀναδεῖν. ἔφυεις γὰρ οὗτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν διαμάρτυρο ἀρετῶν ἐπετήδευεν. γλυφόμενος αὐτὸς ἄριστος μιμητὰς αὐτοῦ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φυῖτες,

guit Cain parricidij, mirari ſe dicens, quòd negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet, & ſupplicium quidem quod cæde commeruerat ei remittit, ſacrificio placatus ne grauius in ſupplicem ſæuiret: ſed malè ominatus ei & poſteris ipſius, vſque ſeptimam progeniem puniturum ſe eſſe comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrás in feras incideret, atque ita periret, ſecutum eſſe iuſſit quod ad hoc periculũ attinet, & impauidè terras peragrare: & ſigno ei iudito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt: atque illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum adfuit vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ ſociis, magiſter illis ad facinoroſam vitã eſt effectus. Adhæc ſimplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & põderibus immutauit, priſtinámque ſinceritatẽ & generoſitatem ignarã talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communitã coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandã tradidit. Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalehel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sclla & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius muſicæ operam dedit, pſalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quin & æreariam primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterum ſuperſtite etiam tum Adamo, Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dũ poſterior quiſq; fit deterior. nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auarè & ſuperbè inter ſuos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio noſtra recurrat. poſteaquam Abel eſſet interfectus, & Cain propter cædem ſolum vertiſſet, procreãdis liberis operam dedit, quòd magno prolis deſiderio teneretur, annos iã natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. Sed quia de aliis longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi cò ætatis venit, vt iam quod rectum eſt diſcernere valeret. virtutis ſtudiis ſe totum dedidit, & cùm ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniã etãt omnes bona indole præditi,

& patriam absque seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam perno scerentur, scientes Adamum vniuersalem rerum interitum præcecinisse, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique sua inuenta inscripserunt: vt si lateritiam diluuio deleri contingeret. lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhibaret. aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.

Cap. IV.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6 IN hunc modum per septem generationes perseuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerum Dominum, sempérque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degenerarunt, neque humana iura seruantes, neque Deo consuetos honores persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, postea duplo maiore studio malitiam consectabantur: atque ita Deum infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progeniem procreauerunt insolentem, & inducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his quæ de gigantib. Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta eorum molestè & indignè ferens, suadebat vt in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non patere, totósque vitiorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iustitia delectatus, non eius solum seculi homines extremæ malitiæ damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliúdque nouũ & à vitiis purum instaurare, primum vitam eorum breuiore spatio circumscripsit, & abrogata longæuitate intra centum & vinginti annos coërcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem transmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuersum. Noë autem solus est seruatus, diuino oraculo viã euadendi & rationem edoctus talem. Arcam quatuor contignationum exstruxit lõgitudine cubitorum ccc. latitudine l. patentẽ in altum cubitos xxx. in eam cum matre liberorum suorum, eorúmq; coniugibus conscendit: impositis prius quę ad vitam sustentandam forent vsui, & omne genus animantibus ad seminarium conseruandum iugatim pro sexus ratione introductis, & quibusdam ex his septenarium vsque numerum. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempestatum, & vndarum insultum. In hunc modum seruatus est Noë cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autem Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio. Enosus verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ætatis Noë sexcentesimo, mense secundo,

γὴν τὲ τ αὐτὴν ἀσαείας οἰ κατῳκήσαντες, ἀδ ἀμόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελδυτῆς δυσκόλου προαισθόντος. σοφίαν τε τ θεὶ τὰ ἐράνια ☾ τὴν τέτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ἵνα ἢ τὲ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ δύρημφα, μὴ ἢ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρλῶαι, προηρκότος ἀφανισμὸν ἀδάμι τ ὅλων ἔσεσθαι, τ μὴ κατ' ἰχνὶ πυρὸς, τ ἕτερον ἢ κ βίαν ☾ πλῆθ ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τ μὲ ἐκ πλίνθε, τ δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ δύρημφα. ἵνα ☾ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τ ἐπομβείας ἡ λιθίνη μείνασα φανερὰ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώπους τὰ ἐγγεγραμμφα δηλῶσα. ἡ πλινθίνη δ' ὑπ' αὐτῆ ἀναπεθλῶαι. μένει δ' ἄχει τῆ δεῦρο κ τὸν συεμάδα. τὴν

Κεφάλαιον δ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. καὶ ὃν τρόπον νῶχος σωθεὶς λαρίσης μετὰ τῆ συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεναὰρ πεδίῳ.

ΚΑὶ ἔτοι μὲ ἐπὶ πολὺ χρόνες διέμειναν θεὸν ἡγεμόνα δεσπότην ἁπάντων ἐπ' ὄλων καὶ πάντα τρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα τροϊόντος τ χρόνε, μεταβάλλον τρὸς τὸ χεῖρον ἐπ τ παρόντων ἔθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε τ τρὸς ἀνθρώπους δικαίως ποιούμενοι λόγον. ἀλλ' ὑπὸ τρόπερον εἶχον τ ἀρετῆς ζήλωσιν, ὑπλασίονα τ κακίας τότ' ὄπιδ ἐχνύμενοι δι' ὧν ἔτρεπτον. ἔνθεν αὐτοῖς τ θεὸν ὀξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰ ἄγγελοι θεῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβρισας ἐγέννησαν παῖδας, ☾ πάντος ὑπερόπτας καλῶ, ὡς τ ὅτι τῇ δυνάμ πεποίθησιν. ὁμοῖα τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, κ ἔτοι δράσαι πρῶτοι. ὁ νῶχος ἢ τοῖς ὑπ' αὐτῆ τρατιομένοις δυχεραίνων κ ἀληθῶς ἔχων, ἐπείθεν ὅτι τὸ κρεῖττον τ ἀμείνοιαν ☾ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' οὐ συνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τ ἡδονῆς τ κακῶν κεκρατημένους, δείσας ☾ μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μ γυναικῶν κ τέκνων, κ τ τέτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τ γῆς. ὁ ἢ θεὸς τ τὸν μ τ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε ἢ οὐ σκεῖν μόνον τ κακίας, ἀλλὰ ☾ παῦ ὅσον ἦ ἀνθρώπινον τότε δόξαν αὐτῷ ἀφθαρῆναι, κ πᾶσαν γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν ὑπερμόνον αὐτῷ τ βίον, ☾ ποιήσας ἐτῷ οὐ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατ' εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τ ἤπειρον μετέβαλε. ☾ οἱ μ ἔτως ἀφανίζον πάντες νῶχο ἢ σώζε μόνον, ὑποθεμένε μηχανὴν αὐτῷ κ πόθεν πρὸς σωτηρίαν τ θεῦ, τοιάτλιν. λάρνακα τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν ριακοσίων, πεντήκοντα ἢ τὸ πλάτος, κ ριάκοντα βάθος, εἰς ταύτλιν συνῆγε τ παίδων καὶ τ τούτων γυναῖκας ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα τρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπηρήσειν ἔμελλεν ἐνθέμενο, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τὲ γένες αὐτῷ, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεβάλλόμενος, ἄλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα τ ἀριθμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τὴς τε τοίχες χαρτερὰ ☾ τ ὄρορον, ὡς μηδαμόθεν ὑπικλύζεσθαι, μηδ' ἠπτᾶσθαι τ τ ὕδατος βίας. ☾ ὁ νῶχος μὲ ἔτη μ τῶν οἰκείων διασώζε, αὐτὸς δ' αὐτὸς μὲ, ὑπὸ ἀδάμε δίκαιος. λαμέχ γὰρ ὄντι υἱὸς, ᾧ πάτηρ ὠ μαθουσάλας ἐδόθ ἢ ὠ τὲ ἐνώσε τ ἰαρέδου, μαλαήλε ἢ ἰαρίδος ἐγένετο, ὃς ἐκ κάϊος τεκνῶται τὲ ἐνώσε σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἔνωσος ἢ σήθε υἱὸς ὠ τ ἀδάμε. συνέβη ἢ τῦτο τὸ πάθο κ τὸ ἑξακοσιοστὸ ἔτ ἤδη νώχε τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δ' δεύτερῳ,

qui

δίον μ᾽ ὑπὸ μακεδόνων λεγομένῳ. μίσονα γὰρ ἡ ὑπὸ ἑβραίων. ὅτι γὰρ αἰγύπτιοι τ᾽ ἐνιαυτὸν ἦσαν διαστέλλοντες. μωϋσῆς δ᾽ τ᾽ νισὰν ὃς ἐστι ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον θεὶς τ᾽ ἑορτῶν ἄρχειν, κ᾽ τοῦτον ἐξ αἰγύπτου τοὺς ἑβραίους μεταγαγών. ἔθετο δ᾽ αὐτῷ κ᾽ πρὸς ἁπάσας εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅτι μὴ τοῖς ὠναῖς ἐφάσεις καὶ τ᾽ ἄλλην διοίκησιν, τ᾽ πρῶτον κόσμον διέλαξε. τὴν δ᾽ ἐπομβρίαν ἀρξαμένην φησὶν ἑβδομηκ᾽ πρεσκαιδεκάτῳ μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνῳ ᾧ ἔθετο τὸν ἀδὰμ τ᾽ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγέγραπται δ᾽ ὁ χρόνος ἐν τ᾽ ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μ᾽ πολλῆς ἀκριβείας τ᾽ τότε καὶ τὰς ἡλικίας τ᾽ δηφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδὰμ μ᾽ οὖν ἔτη ἑξακόσια ᾧ ἤδη καὶ ἑξήκοντα ᾧ ἔτει γεγονότι, παῖς σὴθ ᾧ γίνε). ὃς ἐνακόσια μὲν κ᾽ τεσσαράκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σὴθος δ᾽, κ᾽ πένταπαν κ᾽ ἑξακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἐνωσον. ὃς δ᾽ ὠδέκα ζήσας ἔτη ☾ ἐνακόσια, καταλιπὼν τῷ παιδὶ τ᾽ τῶν γραμμάτων ἐπιμέλειαν ἐδιδάξατο, τεκνώσας αὐτὸν πρὶν ἐκβιῶναι καὶ ἐνιαυτὸν ἕνα. ἔθετο ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καϊνὰς δ᾽ δεκὰς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέπλον υἱὸν ἔσχεν ἔτει γενόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔθετο ὁ μαλέπλος ζήσας πέντε πρὸς ἐννενήκοντα ☾ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν ἰαρέδου καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δύο τε καὶ ἑξηκοστὸν κ᾽ ἑκατοστὸν γεγονὼς, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς δύο κ᾽ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις διώσας. ἔνωχον δ᾽ ὁ υἱὸς διαδέχε) γενηθεὶς πρὶν ἔτη δύο ☾ ἑξήκοντα κ᾽ ἑκατ᾽ τ᾽ παρὸς αὐτῷ τυγχανόντος, ἔθετ᾽ ζήσας πέντε ☾ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν οὐδὲ τελευτὴν αὐτὸ ἀναγεγράφασιν. μαθουσάλας δ᾽ ἐνώχου παῖς κ᾽ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ἑβδομηκ᾽ ὀγδοηκοστὸν κ᾽ ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε, ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα ☾ ἑπτακόσια. ᾧ τ᾽ ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτ᾽ καταχὼν ἐνιέα ☾ ἑξήκοντα. ὅτι ἐνακοσίοις. λάμεχ δ᾽ ἄρξας ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τ᾽ πραγμάτων διοδείκνυσι πρὸς αὐτὸν τ᾽ υἱόν, ὃς λαμέχῳ γηρώμενος, δεύτερον ☾ ὀγδοηκοστὸν ἕτος ἰωβηλαίου ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πραγμάτων. ταῦτα σωζόμενα τοῖς ἔτη, τὸν προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξετάζετο δ᾽ μαθεὶς τὰς τελευτὰς τ᾽ ἀνδρῶν, οἷς δὲ αὐτῷ παισὶν ☾ τοῖς ἐκείνων διογόνοις συμπαρεξέτεινον τ᾽ βίον, ἀλλὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν μόνον ὁράτω. ἐπισημαίνας δ᾽ τ᾽ θεῦ, κ᾽ ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαρακοντα ὅλας κατέφερε ὡς ὅτι πήχεις πέντε καὶ δέκα τοῖν γῆν ὑπερέχον. καὶ τοῦτο δὴ τὸ αἴτιον τοῦ μὴ ἀσταθμήτους πλεῖνας φυγῆς ἀφορμὴν ἐκ ἔχοντας. παυσαμένου δ᾽ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ᾽ ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μιᾶι ἑβδόμῃ, ἰσαμένου δ᾽ δὴ ἑβδόμη. ἔπεσε δ᾽ λάρναξ πρὸς ἄρκαν τινὰ ὄρεος σαθείσης κ᾽ τοῖν ἀρμονίαν, σωθεὶς ὁ νῶχος, αὐοίγει ταύτην. καὶ θεασάμενος γῆν βεβαίαν πρὸ αὐτοῦ, ἐπεὶ χρησοτέρα ἤδη γέγονεν ἐλπίδος, ἠρέμει. ὀλίγαις δ᾽ ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωρούσῃ τ᾽ ὕδατος, μεθῆκε πρέσβεις, βουλόμενος μαθεῖν εἰ κ᾽ τὰλλο τ᾽ γῆς ἀναλελαμμένον ὑπὸ τ᾽ ὕδατος, ἀσφαλὲς ὄζειν ἤδη θερμὸν ἔχουσιν. ὁ δ᾽ πᾶσαν δύρων ἔτι λιμναζομένην, πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε. μ᾽ δ᾽ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς ἐτέραν ἐπὶ

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima iam dicti mẽsis, post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel cum vixisset quinque ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius successit, natus cum sexaginta duorum & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit quum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noë filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est agente annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti suprascriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam eámque vsque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus signo dato imbres emisit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus quò se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquàm pluere desiit, tandem cœperunt aquæ sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eã: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta paulisper quieuit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit coruum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tutò exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noë est reuersus. is post septem dies co-

Gen. 7. &

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit, quę A
cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, in-
tellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſt-
quàm alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex
arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus,
mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum fa-
milia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco no-
men Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & ar-
cæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcri-
ptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim
de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & B
nauigij huius pars in Armenia apud montem Cor-
dyæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde ab-
raſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci ei-
us homines vti ſolent. Meminit horum & Hiero-
nymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum
ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures, quin & Nico-
laus Damaſcenus lib. XCVI. de his rebus narrat in
hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus
mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos
profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quen- C
dam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reli-
quias lignorum eius longo tempore durauiſſe. qui
fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæo-
rum legiſlator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interi-
tum hominibus, per ſingulos annos terram inun-
daret, victimis incenſis precabatur vt in poſterum
priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta inci-
deret calamitas, per quam vniuerſum animalium
genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque af- D
fectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocen-
tibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſen-
tentia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ip-
ſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuer-
ſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, &
prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & po-
ſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet
ſacrificium propitius, néve vllam poſthac tantam
iram contra terram conciperet, vt operibus ſuis
eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vi- E
tam degerent, nullis commodis carentes quibus
ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſe-
nectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuo-
rum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus, votis eius annuit, negás ſe deletis interitus, autorē fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœ-
nas acciuiſſe. Si enim delectos cuperet, nunquam
in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius e-
nim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos qui- F
bus dederis perdere. ſed continuis, inquit, con-
tumeliis quibus pietatem mihi debitam viola-
bant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non
ſum autem poſthac tam iracundè pœnas peccato-
tum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi
quando maiores tempeſtates concitauero, cauete
expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in
Geneſ. 9. poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo ta-
mē vt ab humana cęde puras manus abſtineatis, &
qui contrà feçerit, ſeuerè puniatis. aliorū animaliū G
vſum ad volūtatem ac libitum veſtrum permitto.

τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν ἀφῆκεν ἐπιπεμψεν. ὑπανελ-
θόσης δὲ πεπλωμένης ἅμα, ☪ θαλὸν ἐλαίας κο-
μίζουσης, καὶ μαθὼν τὴν γλῶν ἀπηλλαγμένην ☩ κα-
ταικλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς
λάρνακος ἐξαφῆκεν. αὐτός τε μετ' υἱῶν εἰς γῆν ἐξελ-
θών, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνδιῳκεῖτο τοῖς οἰκείοις.
ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἄρμενοι καλοῦσι. ἐκεῖ
γὰρ ἀναστωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νεῶν οἱ ἐπιχώριοι
τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τοῦ δὲ καταικλυσμοῦ τότε
καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρ-
βαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ἐστι ☪ βηρωσσὸς
ὁ χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν καταικλυ-
σμόν, ἔτι πως διέξεισι. λέγεται δὲ ☪ τοῦ πλοίου ἐν
τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἐπὶ μέρους
ἐπεῖναι, καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἀσφάλτου ἀφαιρουμέ-
νους. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομέ-
νῳ πρὸς τὰς ἀποτροπασμούς. μέμνηται δὲ τούτων,
καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν
φοινικικὴν συγγραψάμενος. καὶ μνασέας δὲ, ☪ ἄλλοι
πλείους. καὶ νικόλαος ὁ δαμασκηνός, ἐν τῇ ἐνενη-
κοστῇ ☪ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ, λέγων ὅτως.
ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος καὶ τὴν ἀρμενίαν,
βαρὶς λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ὅτι τὸ
κατακλυσμὸν λόγος ἔχει περισωθῆναι. καί τινα ἐ-
πὶ λάρνακος ὀχούμενον, ὅτι τὴν ἀκρώρειαν ἐκείνην, καὶ
τὰ λείψανα τῆς ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. ἠμύητο δ'
αὐ θεὸς ὃν τινα ☪ μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν ἰουδαίων
νομοθέτης. νῶχος ὁ φοβούμενος μὴ καθήκασον ἔτος
ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων κατα-
φισάμενος, ἱέρεια καύσας ἐδέετο τὸν θεὸν
ἐπὶ τῶν ὡρώτης μένειν διάταξίας, καὶ μηδὲν ὅτι τοσοῦ-
τον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ἓ κινδυνεύσαι πᾶν ἀπο-
λέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τεπμωρημένον τὰς
πονηρὰς φρένας ποιήσασθαι τῶν ἐξ ἐκείνου γενησόμενα ἀφε-
λεισθέντων, καὶ τὸ δεινὸν ἐξαφυγεῖν κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων ☪ χεί-
ρονα καταδικασμένους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν
σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τῷ
μὲν ὡρώτου τὸν φόβον ☪ τὴν ἰσορείαν παθόντες, τῷ
δευτέρῳ δ' τὴν ἀπώλειαν, δυμένως τε οὖν αὐτὸν
πρὸς δέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδε-
μίαν ὀργὴν ἔτι τ' γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τὸ τοῖς ἐρ-
γοις ταύτην προσλιπαρεσμένους, καὶ πόλεις ἀνασ-
σαντες, δυδαμόθεν ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὢν ☪
πρὸ δ' ἐπομβείας ἀπέλαβον ὑστερήσειν ἀγαθῶν,
εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας ☪ βίᾳ μῆκος ὁμοίων τοῖς πά-
λαι ἐπερχομένους. νῶχα δὲ ταύτας ποιησαμένῳ τὰς
ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν,
ἐπένδυσεν αὐτῷ τὰς δύχας εἰς τέλος ἄξειν, ἔτε τὰς
διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, καινὰς δὲ τ'
οἰκείαν ταύτην αὐτοῖς ὑποφεῖν τὴν δίκην. ἔτ' αὖ
εἰ γνωμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει πα-
ραχαρῆν αὐτοῖς εἰς τ' βίον σῴζειν γὰρ ἐξ μηδὲ
τ' ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι ☩ ζῆν, ἢ δόντα τούτους ἀφανίζειν, ἀλλ' οἷς ἐξέβαλεν εἰς τὴν ἐμὴν δύσεβεῖαν
☪ ἀρετὴν, τούτους ἐξεβιάσατό με ταύτην αὐτοῖς ὑπηδῆναι ☩ δίκην. παύσομαι δὲ τῆς λοιπῆς μὴ τοσαύ-
της ὀργῆς τας τιμωρείας ὅτι τοῖς ἀδικήμασιν εἶναι ἐφεπόμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σὺ σωφρονεστέρους. εἰ δὲ
ἔτι πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τὸν ὄμβρων τὸ μέγεθος. ὁ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπολύσει τὸ ὕδωρ. πα-
ραινῶ μέντοι σφᾶς αὐτοὺς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, ☪ δρώσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας.

Domi-

χεσθαι ἢ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι πρὸς ἃ βέλεσθε
καὶ τὰς ὁρμὰς ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἁπάντων, ὑμᾶς
αὐτῶν πετεινῶν, τε καὶ χερσαίων καὶ νηκτῶν, & ὅσα τὴν
μεταξὺ φύσιν ἔχει καὶ φωνὴν, χωρεῖ αἷμα βοός. ἐν
τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. σημαίνω δὲ ὑμῖν παύλαν ἐσο-
μένην ἐξείας τῆς ἐμῆς τε ἱέναι ἀποσημάντων. τόξον γὰρ
ἔσται τοῦ θεοῦ παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο νόμισαι. καὶ ὁ μὲν θεὸς
τοῦτ' εἰπὼν ἢ ἐποχόμβος ἀπαλλάσσετο. νῶχος δὲ
ἔτεσι μὲν τοῦ ἑπομβείαν πεντήκοντα καὶ τετρακόσια B
ἔτη, καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον διὰ μακρογόνων διαγαγών,
τελευτᾷ, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων καὶ πεντή-
κοντα. μηδεὶς ἢ θεὸς τὸν νεὸν βίον, καὶ τὸ βραχύτητα
τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν συμβαλὼν τοῖς τῶν παλαιῶν, ψεύδη
νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τοῦ μηδὲ νεῦ
τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον τετιμημένος,
μηδ' ἐκείνοις εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς ἀφί-
χθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ
ξυόμενοι, καὶ ὅλα τὰ τοῖς ζῴοις ὀπτιθοειστέρας πρὸς C
πλείονα χρόνον ἔχει, εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσούτων ἐ-
τῶν. ἔπειτα καὶ διὰ ἀρετὴν & τὴν δικαιοσύνην ὧν ἐπενόουν
ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῆν τὸν θεὸν αὐτοῖς
ὠφελεῖν, ἅπερ ἂν μὴ σφαλῶς αὐτοῖς προφητεύειν,
μὴ ζήσασιν ἑξακοσίοις ἐνιαυτούς. ὅλα τοσοῦτον γὰρ ὁ
μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέμοι τοῦ λόγου
πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ ὅσοι βαρβάροις συγγρα-
φάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ μανέθων ὁ τὰ D
τῶν αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, καὶ βηρωσσὸς
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγών, & μώχος τε & ἑσιόδος,
καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικὰ
συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
ἡσίοδός τε καὶ ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσί-
λαος, καὶ πρὸς τούτοις ἔφορος καὶ νικόλαος ἱστοροῦσι
τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἐπὶ χίλια. πρὸ μὲν οὖν τού-
των, ὡς ἀπ' ἐνίοις ἦν φίλον, ἄστυ συνῴκιστο.

E

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τοῦ πύργου Βαβὼν & τῆς διαλέκτου τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ δὲ νῶχου παῖδες, ξένοι ὄντες, σήμας, καὶ ἰάφθας,
καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τῆς ἐπομ-
βείας γενόμενοι, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν
εἰς τὰ πεδία, τὸν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τοὺς
ἄλλους σφόδρα διὰ εὐζωίας ὅλα τὸν κατακλυσμὸν τὰ
πεδία, καὶ ἀκηρῶς ἔχοντας πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν
τούτων καταβασιν, ἐπῆσαν θεασάμενοι μιμητὰς F
αὐτῶν γλιχόμενοι καὶ τὸ μὲν πεδίον εἰς ὃ πρῶτον αὐτοὺς
κατῴκισαν, καλεῖται σενναὰρ. τοῦ δὲ θεοῦ κελεύσαν-
τος αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν σπεῖραι ἀποικίας [ἵνα
μὴ στασιάζωσι πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν
γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολαύσωσι τῶν καρπῶν,] ὑπὸ
ἀμαθίας παρήκουσαν τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶς
ἔσεσθαι τοιαύτης, ἤχθοντο τὸν ἀμοιρίας. ἐπεὶ γὰρ λίθους
πάντος πλήθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευ-
σεν σπείρασθαι τὰς ἀποικίας. οἱ δὲ, διὰ τὴν εὐμάρειαν τῆς ἐπεί- G
ρου νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῶν δὲ ἰσχυὸν αὐτοῖς
τῶν οἰκείαν ἀρὰν & δυσπορίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσπίπτουσι γὰρ τοῦ θαλάσσειν τὸ τοῦ θεοῦ
νόμιμος, καὶ τὸ κατ' ὄκνον ἀπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παιδεύειν, ἵνα διαρρέοντες, εὐπορήσωσι
χρηστότερον. ἔξηρε γὰρ αὐτοὺς θεός τε ὕδειν τοῦ θεοῦ καὶ καταφέρεσθαι νάβροδης. ὡς ἰσχνὸς μὲν ὢν χάμας τοῦ νώχου,
ἰσχνὸς δὲ καὶ χεῖρα γλυκὺς, ἐπῆλθεν αὐτοὺς μὴ τοῦ θεοῦ δίδοναι τὸ δι' ἐκεῖνον δὲ δαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν
ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. & ἔπειτα ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium & eorum quæ per sublime feruntur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturę meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset CCCL. annos, totúmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum DCCCCL. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annotúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem asse qui non poterant, si minus de annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

Cap. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iapetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt & aliis recèti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciēdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicādíque generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim floreret iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totámque illam felicitatē suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam Deíque cōtemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noë, vir audax & manu prōptus, subinde iactās, nō Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat, Genes. 10

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se ex ædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ędificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

A B C D

Cap. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10 ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quædam adhuc seruant deriuatam à suis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E F

Cap. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10 ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

G

μόνως ἅπαντες νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους περὶ τοῦ θεοῦ, εἰ χερώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει διαπολεῖεν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἠπείλει τὴν γῆν ὕδασι κλύσασθαι θελήσαντα. πύργον δὲ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλύσαι δυνηθείη. μεταλλάσεσθαι δὲ τοῦ τῆς προγόνων ἀπωλείας. τὸ δὴ πλῆθος πειθόμενον τοῖς παρὼν δόγμασιν ἐποιεῖτο, δι' ἀλλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, ὐδὲν ὑπολείποντες σπουδῆς ὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε δὴ θάτερον ὕψος ἢ προσεδόκησεν αὐτὶς ὑπὸ πολυχρονίας. τὸ μὲν τοιοῦτον ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτοῦ μεισθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὴ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς αὖ μὴ ῥεῖν. ὕτως δὴ μεμιωῦσθαι ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐπαντὸς οὐκ ἐκεινεν. ὅτι μὴ δι' ὑπὸ τῆς πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς ςᾶσιν δὴ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶ). ὁ δὴ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νυῦ βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆ πρὶ τῶν πρώτων ἐναρξοῖς. ἑβραῖοι δὲ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλῶσι. πρὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου ἡ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα ὅτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῆ ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ὅθι τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀέμους ὀπιπέμψαντες, ἀνέῤῥηξαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα συμβῆναι κληθῆναι τὴν πόλιν. πρὶ δὲ τοῦ λεγομένου σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἡσιόδος, λέγων ὅτως. τῶν δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τῶν ἐνυελίου διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τὴν βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ υἱοὶ τοῦ νῶε ἔσχον πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καὶ ἐπώνυμοι.

ΣΚίδναται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τὴν ἀλλογλωσσίας τὰς διοικίας ποιησάμενοι, παντάχῃ. καὶ γῆν ἕκαστος κατελάμβανον τὴν ἐντυχοῦσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῆν ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ περαιωσάμενοι νασὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῆ ἐθνῶν ἕνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἕνια δὲ καὶ μετέβαλον. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶ) δοκοῦσι τοῖς παροικοῦσι τροπὴν ἔλαβον. ἄλλοι δὲ εἰσὶν οἱ τούτοις κατασάντες ἄποικοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνετὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῆ γενοίσαν.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι τῆ ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῆ οἰκισάντων προσηγορίαν λαμβάνοντες.

ΗΣαν δὲ τῆ νῶε παίδων υἱοὶ ὧν ὅθι τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γὰρ τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφθᾶ μὲν οὖν τοῦ νῶε παῖδες, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατῳκοῦσι δὲ ἔστι δὲ ἀπὸ ταύρου καὶ

in Asia

ἀμφὶ τὴν ὄρων ἀρξάμενοι. Ἐλθὼν δὲ καὶ μέχρι A
τῆς Ἀσίας ἔχει πόλεμον παναίδιος. δεῖ δὲ ὁ Δρύοπος,
ἕως γαίρων γῆν, ἵνα ἔτυχον καταλαμβάνοντες, ἐς
μικρὸς φθάκτοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐπά-
λεσε πήμασι. Τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλά-
ται καλούμενοι, γομαρεῖς ὁ λεγόμενος, γομαεὺς
ἐστι μαζώνης ὁ τοὺς ὑπ' αὐτὸ μαζώνας ὀνομα-
σάντας ὡκισε σκύθας ὁ ὑπ' αὐτῶν προσαγορευ-
όμενος. τοῦ δ' ἰάφθου παίδων, ἰαυανὸς ἐς μάδου, B
ὅτι μὲν τ' μαδαῖοι γένονται, ἔθνος ὁ φερὲς ἑλλήνων
μάθοι κέλλωτας. ἀπὸ δ' ἰαυανὸς ἰωνία ἐς πάντες
ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δ' καὶ θοβήλους θό-
βελος. οἱ τῖρες ἐν τοῖς νῦν ἴθηρες καλοῦνται. ἐς με-
σοὶ δ' ὑπὸ μέσχα κτιθέντες. καππαδόκας μὲν
γὰρ αὐτὸς κίκλωπας. τ' δὲ ἀρχαίας αὐτῷ προσηγο-
ρίας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς
ἐπ' ἐς νῦν μάζακα, δηλοῦσα τοῖς σωμένας δυνα-
μένοις ὅτως ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θειρὴς C
δ' θείρας μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες δ' θρᾴ-
κας αὐτὸς, μετονόμασαν. κ' τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ
τῷ ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. γομάεσι δ' ξιῶν
ἰώνων γλυομένων, ἀχαναίης μὲν ἀχαναίξας ὤκισεν,
οἱ νῦν ῥηγῖνες ὑπὸ τ' ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης
δ' ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγράμ-
μενος δ' θυγραμμένης. οἱ δέξαν ἕλληνοι φρύγας ὠνο-
μάσθησαν. ἰαυανὸς δ' τῶν ἰάφθου, τειῶν ἀπὸ παίδων
γλυομένων, ἀλίσας μὲν, ἀλισαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρ- D
χεν. ἀρολεῖς δ' νῦν εἰσί. θάρσος δ', θαρσεῖς. ἔστως γὰρ
ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ χιλιχία. σημεῖον δ', θαρσὸς
γὰρ παρ' αὐτοῖς τὴν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖ)
μητρόπολις ὖσα, τὸ ταῦ φερὸς τὴν κλῆσιν, ἀπὸ τοῦ
θῆτα μεταβαλλόντων. χέθιμος δ', χεθιμὶ τὴν νῆσον
ἔχει, κύπρος αὖτη νῦν καλεῖ). Ἐκ δ' αὐτῆς νῆσοι
τε πᾶσαι κ' τὰ πλεῖα τὴν ὧδε θάλασσαν, χεθὶμ
ὑπὸ ἑβραίων ὀνομάζε). μαρτις δ' μυ τ' λόγυ, μία
τ' ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τ' προσηγορίαν φυ- E
λάξαι. κήπος δ' ὑπὸ τὴν ἐξελληνισάντων αὐτὴν
καλεῖται, μὴ δ' ὅτι δ' ἀφυγοῦσα τοῦ χεθίμου τὸ ὄ-
νομα. ἰαφέθου μὲν παῖδες τοσοῦτοι ἔχον
ἔθνη. ὧν δ' ἴστως ὑφ' ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προ-
πὼν τρέψομαι πρὸς τ' ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον.
τὰ δ' ὀνόματα δι' ὧν τ' γραφῆς διαφερτὲς ἑλλήνι-
σαι πρὸς ἡδονὴν τ' ἐπιδεξομένων. ἃ δ' ὀπιχώριον
ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῷ τύπος. ἀλλ' ἔν τε αὐτῷ χῆμα F
ἐς πλατὺ μία, νῶχος γέτοι, νῶε καλεῖται. κ' τοῦτον
τ' τύπον δὴ παντὸς τηρεῖ χήμαος. οἱ δ' χάμυ παῖ-
δες τ' ἀπὸ σοφίας ἐς ἀμαθὴς κ' λιβαθὴς τῆς ὄρων γῆν
κατέχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐστι σταθμὸ
καταλαβόντας, ἐς τὰ μέχει τ' οἰκεῖα ἐξιδιωσά-
μενοι. αἱ μὲν τοι προσηγορίαι, τ' μὲν ἐς παντελῶς
ἐξίτηλοι γεγόνασιν. ἐνίων δ' μεταβάλλουσαι κ' με-
ταρυθμιθεῖσαι πρὸς ἑτέρας δύσγνωστοι τυγχά- G
νυσι. τεσσάρων γὰρ χάμου παίδων γλυομένων,
τεσσάρων μὲν οὐδὲν ἐβλαψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες
δ' ὧν ἦρξεν ἐπὶ κ' νῦν ὑπὸ ἑαυτῷ τὸ ἐς τῆ ἀσίᾳ πάντων χερσαῖοι καλοῦνται. ἐπρήθη
δ' μεσραίοις ἡ κατὰ τὶν προσηγορίαν μνήμη. τὶν δ' ἀγχίπολον, μέσρην, κ' μεσραίους
τοὺς ἐγχωρίους ἅπαντας οἱ τούτῳ οἰκοῦντες καλοῦσιν. ἔκτισε δ' ἐς φούτης τὶν λιβύην, φούτους
ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ὁπιχθίους. ἔστι δ' κ' ποτάμος ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα·

in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, ih terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: paríque modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celebertima cæteraúmque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chethimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nunc Cyprum quo factum est vt tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. attestatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij neporésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinēt, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, cáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuso nihil detrimēti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis: quàm ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mestræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mestren, & Mestræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos historici, eius mentionem faciunt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mestræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo pòst docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentémque suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex, quorum é numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes. verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mestræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet polsederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio seruauit. Palæstinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lunæi, Enamiæ, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloæmi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem sibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus supereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc.

Genes. 9.

Postquàm terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quàm cum vitibus conseuisset, suóque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebriúsque factus ac sopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi teueriti parentem operuerunt. Sensit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem ditis deuouit, respectu sui sanguinis, sed rantùm eius posteros: quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta, sed de his rebus dicemus postea.

Genes. 11.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerunt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potius.

ὅθεν καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἐστὶν ἰδεῖν μεμνημένους τῆς ποταμῆς καὶ τῆς προσεχοῦς αὐτῷ χώρας, φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ τὸ νῦν ὄξιν αὐτὴ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσράμου υἱῶν ἑνὸς, λίβυος λεγομένου. μετὰ δὲ πολὺ δι' ἐρημίαν τοῦ αἰτίαν δι' ἣν αὐτοῖς καὶ ἄφεικαν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοῖς χαναὰν προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χέτου μὲν ἐξ ὧν σάβας μὲν σαβαίους, εὐίλας δὲ εὐλαίους ἔκτισεν, οἱ νυνὶ γέτυλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δ', ἀσαβαρίοι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτης σαβακτηνούς. ῥωμος δὲ ῥωμαίους ὠκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίοις αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἐπέκεινα οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαῖος δὲ, σαβᾶος. ναβρώδης δὲ χέτου υἱὸς ὑπομένας ἀφ' ἁβυλωνίοις ἐτυραννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τοῦ δὲ μεσραίμ παίδων ὀκτὼ γραμμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνος δὲ φυλιστίνος τοῦ ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτοῦ τὸ μέρος καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, λεναίου καὶ ἐναμίου καὶ λαβίμου τοῦ μόνου καθικόμενος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλίμου καὶ χεφθώμου, ὧν τὰ ὀνόματα, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὧν ἅπαντα διαλώσασθαι ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐκβύοντο δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς πόλιν ὁμώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδῶν δι' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθος δὲ ἀμάθη κατῴκησεν, ἥτις ἐστὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄρκαδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρκηνὸς δὲ, ἀρκὴ τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, εὐαίου, χετταίου ἰεβυσαίου, εὐδαίου, σεναίου, σαμαραίου, πάλιν τῷ ὀνομάτων ἐν τῇ ἱερᾶς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέγνωσαν τὰς πόλεις ἐπὶ ταύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶχος μὲν τὴν ἐπομβρίαν τῆς καταφθείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, εἰς ἔργα χωρεῖ, καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, λοιπὸν τὸ καρποῦ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξύγησε, καὶ παρ' αὐτῷ εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐχαριστίᾳ τῷ θεῷ ἐπιτελεῖ. τὰ δὲ χάσμα, ὃ τῆς συγχύσεως αὐτὰ ἡ κατέφατο. τοῖς δὲ ἐγγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων ὀλιγωφελούντων τὴν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μετεῖσιν ὁ θεός. καὶ ὧν μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σημαίνει δὲ τῷ τρίτῳ τοῦ νῶχος ἔτει, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τῆς κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' εὐφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσύριος δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἱ μάλιστα δυναμώθησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρχὰς αὐτοῦ.

ἀρα-

ἀραμαίους ὁ, ἄβραμος ἔσχεν, οὓς Ἕλληνες σύρους προσηγόρευσαν, οὓς δὲ λυδοὺς νῦν καλοῦσι, λεύδους ὁ τοπ, λοὺδ ἐκάλουν. τῶν δὲ ἀράμου παίδων τέσσαρων ὄντων, ὧν μὲν κπίζει ἡ βαχωνίτις καὶ δαμασκός. μέσοπ δὲ ἡ παλαιστίνη Συρία κοίλης συρίας ἀρμενίαν ὁ ὄτρος λαβὼν ἔσχεν. ἰδουὴλ δὲ βακτριανούς, μῆσας δὲ μεσανίτας. ἐξ οὗ φαρὲξ ὁ ἐν τοῖς νεῦ καλεῖ). ἀρφαξάδου δὲ γ) πῆς, σαλής. ἐξ οὗ ἔβερος, ἀφ' οὗ τοῖς ἰουδαίοις ἔθνους ἀρχηθὲν ἐπάλαιον. ἔβερος ὁ ἰεκτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐμερίσθη δὲ φάλεγος, ἐπειδὴ κτ τὸν κατασμὸν ἡ οἰκήσεως ἔπεσε). φαλὲκ γὰρ ἑρμηνεύεται διαίρεσις καλοῦσιν. ἰεκτὰν δὲ τὸν ἔβερος παίδων ἕνδεκα καλοῦσιν ἰαλμώδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἀδωραμος, ὔζαλος, δαίκλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάβας, ὀφίρης, εὐϊλαὶ, ἰώβηλος ἔστι δὲ ἀπὸ κώφλους ποταμοῦ ἡ ἰνδικὴ ἐς ἡ πρὸς αὐτὸ συρίας τετὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν τὰ σήματα παίδων ἱστορήσω. ποιήσομαι ὁ λόγον. φαλέγου γὰρ ἐβέρου γενέ) πῆς ῥαγαῦ τέτου δὲ, σερούγος, οὗ ναχόρης υἱὸς ἔπεσε). τέτου ὁ θαῤῥὸς. πατὴρ δ' ἔτος ἀβράμου γένε). ἐς δὲ ἑκατὸς μὲν ὄγδοον ἀπὸ νώχου, δευτέρῳ δ' ἔτι καὶ ὀγδοηκοστῷ πρὸς διακοσίοις μῆ ἡ ἐπομβρίαν ἐγένετο. θαῤῥὸς μὲν γὰρ ἑβδομήκοντ ἔτη ποιεῖ) ἡ ἄβραμον. ναχόρης δὲ θαῤῥὸν, εἴκοσι δὲ αὐτὸς ἑκατὸς ὢν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγῳ δὲ ναχόρης πέντε), πρὸ ἔτος διάπερσι καὶ ἑξακοσιοστὸν ἑκατοστόν. ῥαγαῦ δὲ σερούγου ἦν, ἔτη ἑξήκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὧν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν. ἔβερος δὲ, τετάρτῳ καὶ ἑξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γεννᾷ φάλεγον, γενηθεὶς αὐτὸς ἐπὶ σάλευ, ἑξηκοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε κτ πέμπτον καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σήμα δὲ ὑὸς ἀρφαξάδης ἦν, μῆ ἔτη δώδεκα τ ἐπομβρίας γενόμενος. ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχόρην καὶ ἀράνην. τέτων ἀράνης μὲν καταλειπὼν υἱὸν λῶτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰ θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει ὕρη λεγομένῃ τ χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νεῦ δείκνυ). γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰ μὲν, ναχόρης σάραν δὲ ἄβραμος. θάῤῥει δὲ μισήσαντες τ χαλδαίαν δι' τὸ ἀράνη πένθος, μετοικίζουσι) πρὸς τὴν εἰς χαρὰν ἡ μεσοποταμίας. ὅπου δὲ θάῤῥον τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη διώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέτμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τ μωσέως γενέσεως. μεθ' ὃν ὁρᾷς ἦν ἡ ζὴν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦθ' ὁσίασεν ἡ θεὸς, ὅσα καὶ μωϋσεῖ συνέβη βιῶναι. ναχόρη μὲν οὖν ἔκ τ μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, ὕζος, βαὺξος, μαούλης, ζάχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰάδελφας, βαθουήλος. ἔστοι μὲν, ναχόρη παῖδες γνήσιοι. τάβαος γὰρ καὶ γάδαμος καὶ θάναος καὶ μάχας, ἐκ ῥουμᾶς παλλακῆς αὐτοῦ γεγένηται. βαθουήλῳ δὲ τ ναχώρου γνησίων παίδων, λάβ) ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

Κεφάλαιον η.

ἐξῆλθον ἐκ μεσοποταμίας ἐξελθὼν ὁμ ἐκ χαλδαίων γῆς, ἵνα ἡ τῶν μὲν χαναναίων, γῆν δὲ ἰουδαίαν λάβω μόνον.

Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vfes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcíque conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit. Getheris Bactrianos: Meſas verò Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Eſmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Vzalæ, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater cum eſſet annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphazades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc vſque oſtenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cum Tharrus exoſam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moyſis ætatem: poſt quem CXX. annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldã, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananeam, quæ nunc Iudea dicitur.

ABrahamus verò Lotum Aranis fratris ſui filium, Saræ coniugis ſuæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam eſſet annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam Gen. 12. 13.

Ἀβραμος δὲ, λῶτον τὸν ἀράνου τ ἀδελφῆ υἱόν, τῆς ὁ γυναικὸς αὐτοῦ σάῤῥας ἀδελφὸν εἰσεποιήσατο γνησίου παιδὸς ὀπορῶν. καὶ καταλείπει τῷ χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τ θεῦ

terram mutauit Chananæa: quam & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando sagax. Cùmque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cunctis habitus, ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum esse Deum rerum vniuersitatis conditorem: de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius vŏluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obseruatione colligebat, tum eorum quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere: esse nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret. qua cessante nihil nostris vtilitatibus seruiturum, cùm nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Mesopotamitæque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei stetus terram Chananæam tenuit: vbi sedibus positis Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis: Post diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iustitiæ cultor, vir magnus, & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scribit: Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòst hinc quoque migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiúsque posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Cap. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro vnde venerat est reuersus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem si modo melior esset, aut ipse rectiora eis commonstraturus. Cæterùm cùm & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem eius se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id quod suspicatus fuerat euenit:

κελεύσαντος εἰς τὴν χαναναίαν μετελθεῖν. ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε καὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, καὶ τε ὢν εἰκάσειεν ἀ ἁμαρτῶν. διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῆ μείζω τ' ἄλλων ἠρξατο, καὶ τ' καὶ τὸ θεῖ δόξαν ὧ ἅπασι συνέβαινεν εἶ), καὶ νικῆσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. φρῶτ ἐν ὅλμᾳ θεὸν ἀποφαίνεσθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα. τ' ἄ λοιπῶν, εἰκάζει πρὸς εὐδαιμονίαν συντελεῖ, καὶ προσαγὴν τὴν τότε παρέχειν ἕκαστον καὶ οὐκατ' οἰκείαν ἰσχύ. εἰκάζε δὲ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης πάθημασι, τοῖς τε περὶ τ' ἥλιον καὶ τ' σελήνην Ϲ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυνάμεως γὰ αὐτοῖς παρούσης Ϲ προνοήσασ τ' καθ' αὐτοὺς διάταξίας. ταύτης δ' ὑστερησάντας φανεροὺς γίνεσθαι μηδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τ' αὐτ' ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τ' τ' κελεύοντ ἰσχύι ὑπουργεῖν, ᾧ καλῶς ἔχῃ μόνῳ τ' τιμὴν καὶ τ' εὐχαριστίαν ἀπονέμειν. δι' ἅπερ χαλδαίων τε καὶ τ' ἄλλων μεσοποταμιτῶν ϛασιασάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, καὶ βέλησιν καὶ βοήθειαν τ' θεῦ, τὴν χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε, Ϲ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει ὁ τῶ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου βπρωσσὸς, ἐκ ὀνομάζων λέγων ὕστος. μ' ὁ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ὧδε χαλδαίοις τὶς ὢν δίκαιο ἀνὴρ μέγας καὶ τὰ ὐρανία ἔμπειρος. ἑκάταγος ὁ, καὶ τῶ μνησθῆναι πλέόν τι πεποίηκεν. βιβλίον γὰ περὶ αὐτῶ συνταξάμενος κατέλειπε. νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγ ὕτως. Ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἔπηλυς συὼ στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τ ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺ δ' χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τ χώρας συὼ τῷ σφετέρῳ λαῷ, εἰς τὴν τότε μὲ χαναναίαν λεγομένην, νυνὶ δ' ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τῶ δ' Ἀβράμου ἔτι καὶ νυνὶ ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτῶ δείκνυ), ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον ϑ.

Ὅτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ΛΙμοῦ δ' ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, Ἀβράμος αἰγυπτίους δὲ ἀμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἐβούλετο, τ' τε ἀφθονίας τ' ἐκείνων μεθέξων, Ϲ τῷ ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε περὶ θεῶν. ἢ γὰ κρεῖσσον εὑρεθεῖσι καταχολυθήσειν, ἢ μεταχοσμήσων αὐτοὺς ὅτι τὸ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικος ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπενόησε τοιαύτην. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ) προσεποιήσατο. καὶ κεῖνον τῦτο ὑπομένειν ἔπεισεν, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε, τὸ τε

τὴν δὲ κάλλος ἐξεθαύμαζε ὁ γυναικὸς αὐτῆς. διὸ καὶ A
φαραώθης ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων, ἐπὶ τοῖς περὶ αὐτὴν
λεγομένοις ἀρχαῖος, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι αὐτὴν
σας, οἴκτειλε ἄψασθαι τῶν σαρρας. ἐμποδίζει δὲ ὁ θεὸς
αὐτῷ ἀδίκημον ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ σήσει τῆς
ἀσεβημάτων. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς,
χ' ὧν θεῶν τὸ δεινὸν αὐτὸν παρεῖναι ἀπεσήμαινον
μένης, ἐφ' οἷς ἠδίκησεν συμβείσαν τῇ ξένου τιμῇ
γυναικὶ. ὁ δὲ φοβηθείς, ἐρωτᾷ τιμὴ σάρραν τίς εἴη B
ἢ τίνα τῶν ἐπαγαγόμενος ἐρωτᾷ. πυθόμενος δὲ τὴν
ἀληθειαν, ἄβραμον παρητεῖτο. νομίζων δὲ ἀδελ-
φὴν αὐτὴν ἢ γυναῖκα αὐτῇ ἀπεδόσαν περὶ αὐτῆς
συγγένειαν ποιησαμένους βεβούλευσθαι δὲ ὡρεῖται τε αὐτῇ πολ-
λοῖς χρήμασι, & συνεῖναι αἰγυπτίων τοῖς λογιωτά-
τοις, τήν τε ἀρετὴν ἢ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐπιδεῖν.
ὑπῆρξε γὰρ συνέβη γενέσθαι. τῆς γὰρ αἰγυπτίων διαφόρους ἀριθμουμένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐπι- C
φαυλιζόντων νόμιμα, ἢ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόν-
των πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις καὶ
διαπτύων τοὺς λόγους, ὡς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων,
κενὸς & μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυ-
μασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνε-
τώτατος ἢ δεινὸς ἀνὴρ, ἐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ & πεῖ-
σαι λέγων περὶ ὧν ἂν ὑπεχείρησεν διδάσκειν, τήν τε
ἐπιθυμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρο- D
νομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τῆς ἀβράμου παρουσίας
εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ
χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν
ἀπῆλθεν ἢ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τὴν χαναναίαν
ἀφίκετο, μεμείζεται πρὸς λώτον τὴν γῆν. τῆς δὲ πο-
μφίων αὐτοῖς ἐπιζόντων περὶ τὴν χώρας ἐν ᾗ νέ-
μοιεν, τιμὴν ἐπελογὴν μὲν ἔσχεν, ἐκ ἄποθεν τῆς σοδομῖτ πόλεως.
ἡ τό τε μὴ λίαν ἀγαθὴ, πιὸ δὲ ἐφαίνετο καὶ βέλτιστη ἢ
μιῶν θεῶν. τὴν δὲ αἰτίαν, καὶ χώραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ι.

Η τῶν Σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσσυρίων αὐτοῖς F
ὑπὸς ἐπιστάντων.

ΚΑτ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσυνείαν κα-
τοῦντων τῆς ἀσίας οἱ σοδομῖται λίαν τὰ φρά-
γματα, εἰς τε πλῆτον ἐπιδεδόκοτων αὐτοῖς ἢ νέ-
τητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διέπον πέντε
τιμὴν χώραν, Βαλλας, βαρεας, σενάβαρον, & συ-
μόβορες, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοῖρας δὲ ἦρ-
χον ἕκαστο ἰδίας. ὑπὸ τούτοις στρατεύσαντες ἀσ-
σύριοι, καὶ μέρη τέσσαρα ποιησάντες τῆς στρατιᾶς
πολλαπλασιον αὐτοῖς. στρατιᾶς δὲ ἑκάστης λίαν εἰς ὑπερβαλλόμους. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσσύ-
ριοι φόρον ὑπέβαλλον τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοῖς ὑπερβάλ-
λουσιν αὐτοῖς φόροις τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῷ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἀπέστασαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς ἀσυρίων
ἐπ' αὐτοὺς. στρατηγοῦσιν μὲν ἀρφάξαδ, ἀριόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. ἔτοι τιμὴ τε συνείαν
ἅπασαν διαπράσαντο, καὶ τοὺς τῶν γειτόνων ὑπερόπτως κατεφρόνησαν. γενόμενοι δὲ κατὰ σόδομα,

iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere étiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilétia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placãdum esset numen, hanc mali cauſam responderũt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem intensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit; ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendíque facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem supersit, est delta: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quam numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq; regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisíque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandé prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factũ est vt noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuersam rapinis vastauerunt & gigantum posteros perdomuerunt. cúmque in agrum Sodomorum esset ventum, castrametati sunt in

valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, postegregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

Cap. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

Gen. 14. His auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tãtum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quâ voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantam, quæ stellas cæli posset æquare

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς Ἄβραμος ὅτι τοὺς Ἀσσυρίους διεπρατώσατο εἰκότως, καὶ τὰ παρὰ τῶν αἰχμαλώτων τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἐλάσσω ἀφῆκεν.

Ἀβράμῳ δὲ ἀκούσαντι τὰ συμφορὰ αὐτῶν, φόβος τε ἅμα καὶ λύπη συγγενὴς ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἶκτος τῶν Σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτόνων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἐδοκίμασε, καὶ ἀνέμεινεν. ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ σπέυδων ὅπως πεσὼν νύκτα τοῖς Ἀσσυρίοις ἐπὶ δάνον, ἔστιν δὲ ἡ πηγὴ τοῦ Ἰορδάνου συμπληροῦσι, καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν τῇ κοίτῃ ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὁπόσιον τῆς συμφορᾶς ἐχόντας, οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι μάχεσθαι δι' ὠδὸ μέθης ἀδυνάτως ἔφυγον. ἀβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίας συνέλασεν αὐτοὺς εἰς σοβὰ τὰ Δαμασκηνῶν γῆς. ὅπερ εἶπας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμίᾳ τῶν μαχομένων, καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ πάντως ἀριθμοῦ, τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ οἰκέτας αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις, ξυνύτες στρατῷ προσγενόμενοι. ὁπόσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν. ἄβραμος δὲ τοὺς Σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οὓς ληφθέντας ἔτυχον ὑπὸ Ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λῶτον, ἀνέζυξεν μὴ εἰρήνης. ἀπλούστερος δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τε σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. καὶ δὴ δὲ τοιοῦτος ὁμολογουμένως διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὸν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ θεῖα ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμῃ στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπηρχόντων παρέσχε. καὶ δὴ διὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ τε ἐπαινεῖν ἠρξατο, καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἀβράμῃ δὲ διδόντι καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτὸς προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ὑπολαβεῖν ἠξίου, οὓς διὰ τὴν ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δὲ, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, μὴδ' αὖ ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ διαχὼν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐκώλυε δὲ ὁ ἥρως σκαλεῖτο, καὶ ἔντιμος, καὶ μακρῆς. ἐπαινέσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ θεός. ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς ἧς ἄξιον ὄζιν δὴ τοιαύτας δικαιοσύνας νομίζεσθαι. τὸ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ' αὐτὸν, ἐπεὶ δὲ οὐ παῖδας αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς διαπλησίαν αὐτοῦ τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν.

Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ A
κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοι-
οῦτος. δάμαλιν τετταρίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ
κριὸν ὡσαύτως τετταρίζοντα, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύ-
σαντος θεοῦ λαβεῖν τῶν ὀρνίθων καὶ μὴ διελεῖν. εἶτα πρὶν σπά-
σαι τὸ βωμόν, οἰωνῶν ἁρπαζόντων, ὅπερ θυμιᾶν τῷ ἀρ-
χιερεῖ, φωνὴ θεία παρῆν, δηλοποιοῦσα πονηρὰς B
μὲν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἐσομένας καὶ ἐπὶ τετρακόσια γεν-
νηθησομένους καὶ τελευτῶντας ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας
δεήσεσθαι τὸν ἐκθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ
Χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τελευτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. Ἄβ-
ραμος μὲν κατῴκει περὶ τελευτῶν ὠγύτην καλουμένην
δρυῶν. ἔστι δὲ Χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπέχουσα τῆς Ἑβρω-
νίων πόλεως. δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυΐσκῃ, ἱκε-
τεύει τὸν θεὸν γονὰς αὐτῷ παῖδος ἄρρενος ὠδῖνι
δοῦναι τῇ θεᾷ ἢ θαρσεῖν αὐτὸν ὡς καλουμένῳ, τοῖς
τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς με- C
σοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἰσομοίρων, σάρρα
τῇ θεᾷ κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπαινί-
δων Ἀγάρην ὄνομα, γένους ὖσαν Αἰγυπτίας, ὡς ἐξ
αὐτῆς παιδοποιησομένῳ καὶ γνησίων ἐγκύμων ἡ θε-
ραπαινὶς, ὀξυβρίζειν εἰς τὴν σάρραν ἐτόλμησε βα-
σιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας περιεσομένης εἰς τὸν
ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῳ δ' αὐτὴν πρὸς
αἰτίαν ὠδαδίδοντο τῇ σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν,
ἀχθομένη τὰς βλασφημίας. καὶ τὸ θεῖον ἱκέ- D
τευεν οἰκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαπαντᾷ δὲ ἀγγελος
ἐρήμου πηγὴν αὐτῇ ἄγγελος, κελεύων πρὸς
τὴν δεσπότιν ἐπανιέναι. βίᾳ γὰρ μείζονος τύχης
σωφρονῆσαι. καὶ γὰρ υἱῷ εἰς τὴν δεσποιναν ἀγνώ-
μονα καὶ αὐθάδη γενομένῳ, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κα-
κοῖς. ὠδηκούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ πρεσβυτέ-
ρῳ χωρῆσαν, ἕλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν γὰρ αὐ- E
τὴν ὀπίσω, γνήσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης
βασιλεύσοντος. τούτοις πεισθεῖσα, καὶ ἐπανελθοῦσα
πρὸς τὴν δεσπότιν, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει γὰρ μετ'
ὀλίγον Ἰσμάηλον, θεσκλυτον αὖ τις εἴποι διὰ τὸ εἰ-
σακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. Ἀβράμῳ μὲν οὖν ἔ-
τῶν ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονὼς, ὁ περιτρα-
μὼς ἐγένητο. εἰς ἕνατον δ' αὐτῷ, ἐκ ἐνενηκοστὸν F
παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς
αὐτῷ ἐκ σάρρας, ἔσαιτο. κελεύει δ' αὐτὸν καλέσαι, ἴσα-
κον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασι-
λεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τὴν Χαναναίαν
ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. περιτέτμηκε δ'
τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βελόμενος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ
συμφερόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν
ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δ' τῆς
περιτομῆς ἡμεῖς ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ
Ἀβράμῳ εἰ περιτμηθεὶς Ἰσμάηλος εἰ ζήσει, πολυχρόνιον
παρεσήμανεν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα, G
καὶ Ἄβραμος μὲν ἐπὶ τούτοις δυσχεράνας τῷ θεῷ,
περιτέμνεται ὠδαχέως, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ
παῖς Ἰσμάηλος, καὶ κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἑξηκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑκατὸν
διήγων.

numero. His auditis lætus sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic: mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedidisset, decreuit fugere, non ferens afflictionem: Deumque rogabat vt sui misereretur. Itaque per desertum abeunti occurrit angelus iubens vt ad dominos reuerteretur, fore enim eã meliore conditione, modo se modestè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin tetro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptурus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: easque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, eueстigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contumelioси erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς τὴ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεχρήσατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

Ὑπὸ δὴ τούτου τοῦ καιροῦ οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες οἷς τε αὖ
θρώποις ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῆς παρ' αὐτοῦ χρη-

que beneficiorum eius meminetant,& hospites a- A
uersabantur:denique mutuis etiam libidinibus se-
se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit
superbiæ pœnas de illis sumere,& regionem eorũ
adeo vastam reddere, vt post hac nec plantas nec
fructum vllum produceret.His ita decretis de So-
domis,Abrahamus conspicatus tres angelos(sede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij sui) ratus esse hospites,assurgens salutauit eos,
rogauitque vt ad se diuertentes fruerentur hospi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex simila B
fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercũ
discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei come-
dere,& de vxore quærebant,vbinam esset Sara.quo
referente,intus eam esse;aiunt se aliquanto post re-
uersuros,eámque inuenturos iam matrem.muliere
autem arridente,& negante fieri posse vt liberos
gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimum
annum agente: non sustinuerunt amplius simula-
re:sed fassi sunt seDei esse angelos:& quòd missi es-
sent,vnus nunciatum de filio, duo verò ad delẽdos C
Sodomitas.Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas,& surgens deprecatus est Deũ ne
promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum esse bonum, a-
lioqui si vel decẽ inter eos essent, omnibus remis-
surum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma.ciues autem cùm vidis-
sent adolescentes forma præstantes ad Lotum di-
uertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt
versi. Loto verò suadente continerent se, neve in
probrum hospitum ruerent,sed hospitio suo non- D
nihil honoris haberent : aut si temperare sibi non
quirent,filias se pro illis eorum libidini exhibitu-
rum:ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram,ipsos quidem
excæcauit,ne in ædes introitum inuenire possent.
cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad
supplicium adiudicauit.Lotus autem ab ipso præ-
monitus de futuro excidio,discessit inde,assumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innu-
ptis.sponsi enim earum monentẽ de exeundo con- E
tempserãt vt delirum qui talia diceret.Tum Deus
iaculatur telum in vrbem,eámque cum ipsis inco-
lis exurit, & agrum quoque pari deuastat incẽdio,
quemadmodum mihi iam dictum est in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi.Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respi-
ciens,& curiosius cladem hanc contra mandatum
Dei spectans, in statutam salis est versa. dictum est
mihi iam & de illa:nam extat hodie quoque: ipse
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euasit, F
cui soli ignis omnia circumquaque vastans peper-
cit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum He-
bræorum lingua significãte.In hac solicitudine vi-
tam inopẽ aliquantisper tolerauit.puellę verò vni-
uersum genus humanum extinctum ratæ,astu ci-
rcumuento parente,cum inscio sunt congressæ,cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu
nati sũt filij:maioriMoabus,quasi dicas è patre:iu-

μῶν ὠφελείων, εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἐκζέποντας. χαλεπωτέρας οὖν ὅπῃ
τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑβρεφανίας
αὐτῶν, καὶ τήν τε πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν
χώραν ὅλως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρ-
πὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τοῦ θεοῦ κρί-
ναντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἄβραμος θεασάμενος τρεῖς
ἀγγέλους, ἐκάθητο ὢν πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ πα-
ρὰ τὴν θύραν τῆς αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἀ-
ναστάσατό τε αὐτοὺς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας πα-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὀπτησάντων δ', ἄρτους
τε προσέταξεν ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον
θύσας, καὶ ὀπτήσας, ἐπόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ
κατακειμένοις οἱ δ', δόξαν αὐτοῦ παρέχοντα ἐσθίοντων.
ἔτι δὲ περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη
τυγχάνουσα ἡ σάρρα. τοῦ δ' εἰπόντος ἐνδον εἶναι, ἤξειν
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ οὐρήσειν αὐτὸν ἤδη μητέρα
γεγυμνῳμένου. ἡ δὲ γυναικὸς ἐν τούτῳ μειδιάσασης,
καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν εἰποῦσης, αὐτῆς μὲν
ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τοῦ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἡνίκα
κατέσχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμιμοῦσαν ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθεῖεν μὲν ὑπὸ εἰς, σημαίνων
περὶ τοῦ παιδὸς, δύο δ', σοδομίτας καταστρεψόμενοι.
ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἠλγησεν ὅτι τοῖς σοδομί-
ταις, καὶ τὸν θεὸν αἰτησάμενος ἱκέτευσε φείσασθαι, μὴ
τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύειν τοῖς πονη-
ροῖς, τοῦ θεοῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν
ἀγαθὸν, εἰ δὲ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ
ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι πρωείαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύ-
χαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λῶτος αὐτοῖς ὅτι ξενίαν παρεκάλει. λίαν
γὰρ ἦν φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς ὢν
τοῦ ἀβράμου χρηστότητος.] οἱ δὲ σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους διαφορείᾳ τῆς ὄψεως διαφέροντας,
καὶ μᾶλλον λώτῳ καταχθέντας, ὅτι βίαιον ὕβριν αὐτῶν
τῶν ὥρας ἐτεράπησαν. τοῦ δὲ λώτου παραγομοῦντος σω-
φρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' ἀγρίᾳ τοῦ ξένων, ἀλλ' ἐ-
χειν αἰδῶ τῶν παρ' αὐτῷ καταλωγῆς, εἰ δ' ἔχουσιν ἀ-
κρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων τοῦ ὑβριθυ-
μίας αὐτοῦ λέγοντος παρέξειν, ἠδὲ ἕτοιμος ἐπείθη-
σαν. ὁ δὲ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτοῦ ὅτι τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τοῦ εἰσόδου
τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λῶτος δὲ τοῦ θεοῦ τοῦ μέλλουσαν τῶν σοδο-
μιτῶν ἀπώλειαν αὐτοῦ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι
παρθένοι ἀναλαβών. οἱ γὰρ μητέρες ὑπερεφρόνησαν τοῦ
ἐξόδου, ἀνθείαν ὑπολαβοῦσαι τοῖς ὑπὸ τοῦ λώτου λε-
γομένοις. καὶ ὁ θεὸς ἐπικρήμνου βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συν
τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρα καὶ τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρώσει
ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἀ-
ναγράφοντι πόλεμον. ἡ δὲ λώτου γυνὴ παρὰ τὴν ἀνα-
χώρησιν εἰς τὴν πόλιν συμπαθῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηρθρώκοτος τοῦ θεοῦ τοῦ
ποιεῖν, εἰς στήλην ἁλὸς μετέβαλεν. ἱστορικὰ δ' αὐτὴν, ἔτι γὰρ καὶ νῦν ὀφθῆναι δ' αὐτὸς μὴ τοῦ θυγατέ-
ρων εἰς βραχύτι χωρίον κατέχων, παρεγράφειν ὑπὸ τοῦ πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται. καλοῦσι γὰρ ὅπως ἑ-
βραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ βοφῆς ὑποψίας ταλαιπώρως διῆγεν. αἱ δὲ παρθένοι
παῖδ ἀφανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι διανοήσασαι λαθεῖν. ἐποίουν δὲ
τοῦτο ὑπὸ τῆς μὴ γήρᾳ ἐπιλαθεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος. εἶποι δ' ἂν τις

ὅτι

ἀπὸ πατρὸς. ἄμμανον δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖ). γένους A
μὲν ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. κτίζῃ δ' αὐτ', ὁ μὲν μοα-
βίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος. ἀμμανίτας
δὲ ὁ ἑτερος. συείας δ' κοίλης ὄζιν ἀμφότερα, καὶ
λιμήν, ζιαύτην σωέβη τ' ἐκ σοδομιτῶν ἀπα-
χθεὶς γενέθλ. ἄβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς γέρα-
ρα τ' παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι
τ' σάρραν, ὁμοια τοῖς πρὶν ὑποκειμένοις δρᾶ τ'
ἔρωτα. ἐδιδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τ' βασιλέα τ' ὀπιχω-
ρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τ' σάρρας, φθείρειν οἷός B
τε ἦν. εἰργε) ὑ τ' ὀπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς
αὐτῷ προσπεσούσης ἐκ θεοῦ, κ) τῷ ἰατρῶν αὐτὸν
ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν ὑβρίζειν
τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. καὶ ῥᾴον διαπεθεὶς, φράζει
πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ζαύτην ἐπαγάγοι
τὴν νόσον ὑπὲρ ἐκδικίας τ' ξένου, φυλάσσων ἀνύβρι-
στον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν ὖσαν ἐπά- C
γεσθ, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεταί τε
παρέξειν αὐτὸν ὑμῖν, τὸ λοιπὸν ἀδεῶς ἐκείνου
φέρειν τ' γυναῖκα γενομένου. ταῦτ' εἰπὼν, μεταπέμ-
πε) τὸν ἀβραμον, συμβουλευσάντων τῶν φίλων, καὶ
μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισομένης
ἢ τῶν ἀρχόντων ἐκέλευσε διδύναι. θεὸν γὰρ αὐτῷ κή-
δεσθαι, καὶ κ) τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνου μεμνη-
κυῖαν ἀνύβριστον κομίζεσθ. τὸ ὑ θεοῦ μάρτυρος ὄν-
τος καὶ τὸ τ' γυναικὸς σωφρόνου, ἔλεγε μηδ' ἂν D
ἀφεχθῆναι τ' ἀρχὴν εἰ γαμετὴν ὖσαν ἥπτατο. ὡς
δ' ἀδελφὴν ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν. ὡδ καλεῖ) ὑ
φράσας ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τ' θεὸν σύμμαχον ποιεῖν.
παρ' αὐτοῦ τε μένειν βουλόμενον, πάσαν ἀφθονίαν
ὑπάρξειν. ἀπέναι τε πρεσβεύμενον, τάξεσθ ποιη-
σόμενος, κ) πάντων ὅσων καὶ χρήζων πρὸς αὐτὸ ἀφίκοι-
το. τοῦτ' εἰπόντ, ἄβραμος ὅτε τ' συγγένειαν τ' γυ-
ναικὸς ἐψεύσθη ἔλεγεν, ἀδελφὴ γὰρ αὐτὸν εἶ) παῖ-
δα, καὶ δίκαι ζιαύτης ὑποκείσεως ἐκ ἀσφαλῆ τ' E
ὀπιθυμίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε ὀπὶ τὸ μηδὲν ἀπ' αὐτ
τ' νόσου γεγονέναι. πρεσθυμηθῆναι δ' αὐτὸ πρὸς τὴν
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, ᾧ παρ' αὐτοῦ μέ-
νειν. καὶ ἀβιμέλεχ τὴν τε γῆν πρὸς αὐτὸν νέμε)
καὶ τὰ χρήματα, καὶ σωτῆδε) ἀδόλως πολιτεύε-
σθαι, ὑπὲρ πίνος φρέατος ποιούμενος τ' ὅρκον, ὃ βηρ-
σεβὰ καλοῦσιν. ὅρκιον ὑ φρέαρ λέγεται αὐ. ὅτε δ'
ἐπὶ καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ὀπιχωρίων ὠνόμασται. ἡμῖν) ὑ F
ἀβράμου μετ' ὀλίγον πᾶς ἐκ σάρρας, ὡς αὐτοῦ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ προείρη). ὃν ἴσακον ὠνόμασε. τοῦτο γέ-
λωτα σημαίνει. διαμύσαι τὸ τ' σάρραν μειδιάσαι
πρὸς φήσαντος αὐτὴν τοῦ θεοῦ, μὴ προσδοκώσαν
ἤδη ἔκτου πρεσβυτέραν ὖσαν, τὸν υἱὸν ὅτου σκά-
λεσθ. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη. ἑκατὸν δὲ
ἄβραμος. πίπτε) δὲ πᾶς ἑκατέρων τῆς ὑσίας ἀτῷ ἔτει.
ᾧ ὠδὶς μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνεσι, καθ
ἑαυτοῦ μὲν ζαύτας ἔθος ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι G
παιδὸς τὰς περιτομάς.

niori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum meliusculè habere cœpisset, indicat amicis, quòd Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deúmque propitium redderet. Et siue apud se maneret, nihil ei defore: siue abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinque seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersube vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multo post Genes. 21
Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isacus est natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circuncisionem celebrent.

Genes. 17

Genes. 18

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, eiúsque posteris Arabibus.

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus, alebatur

Genes. 21

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀφίξεων.

Ἄραβες ὑ, μ) ἔτος ξισκαιδέκατον. ἰσμαήλος γὰρ ὁκτὼ τ' ἐθνῶν, ἀβράμου ἡγούμενος ἐκ τ' παλ-
λακῆς, ἐν τούτῳ περιτέμνε) τῷ χρόνῳ, περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθήσομαι μ) πολλῆς ἀκριβείας.
παῤῥα ἡγνόηκα τ' ἰσμαήλου ἐκ τ' δούλης αὐτῆς ἀγάρης, τὸ μὲν πρῶτον ἐσεργθ, ὡδὶν ἀπολείπουσα

enim in ſpem ſucceſſionis, verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc edueari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum nonaduertebat mentem ad Saræ conſilium rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus, iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaillus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabataæ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

Cap. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 22 ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

τὸ ὡς πρὸς ἴδιον υἱόν. ἐτρέφετο γὰρ ὅτι τὴν ἡγεμονίας ὑφεδοχὴν τυγχάνουσα δι' αὐτὸν τὸν Ἰσαακον, ἐκ πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τοὺς πατρὸς αὐτῶν ἀποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν Ἄβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς ἠθετοῦτο τὴν αὐτοῦ γνώμην οἷς ἡ σάρρα ἐσυκοφάντει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρίσκετο τοῖς ὑπὲρ τῆς σάρρας προσαπτομένοις, πεισθεὶς παρέδιδου τὸν ἰσμαήλου τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτὸ χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένην ἐπέλιπεν ἀπόνως, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένην. ὡς δ' ἀπῆσαν ὀλίγον ἐπιλείποντα τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κενοῖς λίθ. ὕδατος ἤ ἀναιζόντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρόσης τὸν ψυχὴν ἀφῇ, τρέπει πορρώτερω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φράζει πεφυκυῖαν, καὶ κελεύει προνοεῖν τοῦ ἀπαντεσφῆ τοῦ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτὴν ἀγαθὰ τρέφειν ἐκ τοῦ ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθαρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δίδωσιν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, διαφεύγει τὰς ἀλαστωρίας. ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδὶ, γυναῖκα ἄγεται, τὸ γένος αἰγύπτιον, ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ ἧς παῖδες ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδαρες, ἀβδέηλος, νάβδυμας, μέσσαμος, μάμμασος, μάσμησος, χόδαμος, θεμανὸς, ἰέτουρος, ναφαισος, κάδμασος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' εὐφράτου καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβατηνὴν τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ τὸν ἀραβῶν ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβράμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσάκου ὃς ἦν γνήσιος ἀβράμου παῖς.

ΙΣακον δὲ ὁ πατὴρ ἄβραμος ἐκ Σάρρας μονογενῆ ὄντα, καὶ ὅτι γήρως ἔτι δωρεὰν αὐτῷ τῷ θεῷ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερβεβλημένος πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τὸ τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ πρὸς τὸ θεῖον θρησκείαν ἐσπουδακὼς ἄβραμός τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ὑφ' καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐπίδοτο τότε μοί τοι κατὰ τὸ θεῖον βούλησιν ἔτυχεν. ὃς διὰ πείρας αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τοῦ πρὸς αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἶπε παρεσκευασμένος καταθυμοπάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσει, καὶ τὰ παρόντα εὐδαιμονίαν ἐν τοῦ αὐτοῦ αὐτοῦ ἔχειν τὸν ἰδίον ἰσακον, ἡνίκα τὸν αὐτοῦ θύμα καλ ἱερεῖον προσαγεῖν. ἐπέλυε δὲ εἰς τὸ μείζον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. ὕστερον μὲν ἐμφανίσειν τινὶ πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ ὦ θεῷ κεχαρισμένον. ἄβραμος δὲ, ὅτι μηδένι κείνων προσκείειν τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δὲ ὑπουργεῖν ὡς ἐν τοῦ ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζῶντων, ὅπερ ἐβούλοντο πρὸς τινὰ τε τοῦ θεοῦ πρόρρησιν, καὶ ἐν ἔχειν αὐτὸς γνώμην πρὸς τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκελεύετο δὲ αὐ ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν ἰσακον

μγ

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας A
ὄνῳ, ἀπῆρε πρὸς τὸ ὄρος. ☪ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας
συνώδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπιν λεῦ
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς σὺν-
ταξ. μόνου τοῦ παιδὸς ἀναβαίνε) εἰς τὸ ὄρος, ἐφ'
ὃ πάλαι ὁ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύε). ἔφε-
ρε δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τ θυσίαν λεῦ, πλὴν
ἀρνὸς τ ἰσάκε πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγον-
τος, τὸν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τί B
ἔμελλοι θύειν, ἱερεῖα μὴ παρόντος. ὁ δ', τ θεὸν αὐτοῖς
παρέξειν ἔλεγεν, ὅντα ἱκανὸν καὶ τ ἐκ ὄντων εἰς ἀπο-
ρίαν ἀνθρώποις ἀφθόνως παρέχειν, ☪ τὰ ὄντα τ ἐπ' αὐ-
τοῖς θαρρούντων ἀφελεῖσθαι. δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱε-
ρεῖον, εἴπερ ἐμοῦ μέλλει τῇ θυσίᾳ προσδεήσε-
σθαι αὐτός. ὡς δ' ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς χεῖρας
ἐπενίπτετο, ☪ λεῦ δεηθῆναι, λέγει πρὸς τ υἱόν, ὦ παῖ,
μεγίστης εὐχῆς αἰτησάμενός σε γεγενῆσθαι μοι προσ τ C
θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τ βίον, οἶδα ὅτι μὴ πρεῖ
τιμῶσιν ἀνατρέφειν ἐφιλοπονησάμην, ἀλλ' ἐφ' ᾧ
μᾶλλον εὐδαιμονίσῃ ὑμᾶς, ὡς εἰ σὲ ἴδιον ἐμοῦ
δρωμένου, καὶ τελευτῆσαι δέξασθαι τ ἀρχῆς τ ἐμαυ-
τοῦ καταλελειπόμενον. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βουλόμενος
πατὴρ ἐγένου, καὶ πάλιν τούτῳ δοκῶν ἀποπέμ-
πειν σε, φέρε γενναίως τ καθιέρωσιν. τῷ θεῷ δὲ πα-
ραχωρῶ ταύτης ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τ τιμῆς, ἀπὸ D
ὧν ὑμᾶς γέγονέ μοι προσήκοντας καὶ σύμμαχον
νεῦ δύστυχεῖν. ἐπειδὴ γεννηθείς, ἀποθανοίη, ἀ τὸν
κοινὸν ὁπ τ ζῆν τέρμονα, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ θεῷ
τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενον,
ἄξιον οἶμαί σε κρίναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μήτε πο-
λέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τ παθῶν ἃ συμπίπτειν πέ-
φυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τ βίου, μετ' εὐχῶν
δ' ἱερουργίας ἐκείνῳ ψυχὴν τ σὴν προσδεξομένου,
καὶ παρ' αὐτῷ καθεζομένους. ἔσῃ τέ μοι εἰς κηδεμόνα
καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μᾶλλον ἀνατρεφόμενον, τὸν E
θεὸν αὐτὶ σαυτοῦ παρεχημένου. ἴσως δ', πατρὸς μὲν
οἷς τετυχηκότα γενέσθαι ἔδει τὸ φρόνημα ἔχε),
δίκε) πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. ☪ φήσας ὡς ἐδὲ
γεγονέναι τ ἀρχὴν λεῦ δίκαιον εἰ θεοῦ καὶ πατρὸς
μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι. ☪ μὴ παρέχειν αὐτοῖς
ἀμφοτέρων βουλήμασιν ἕτοιμος, ὅτε ☪ μόνε τ πα-
τρὸς ταῦτα προαιρουμένου μὴ ὑπακούειν ἄδικον λεῦ,
ὥρμησεν ὅπλα τ βωμὸν καὶ τ σφαγήν. κἀν ἐφράχθη
τὸ ἔργον μὴ σαφῶς ἐμποδὼν τ θεῷ. δοᾶ μὲν ὀνομα-
σὶ τ ἀβραμον, εἴργων δ' τὸ παιδὸς σφαγῆς. ἀ δὲ
ὑπεθυμήσας ἅμαξαν ἀνθρωπίνην, τ σφαγὴν αὐτοῦ
φράξαι τ παιδὸς ἔλεγεν, ἀδὲ ἂ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ διαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τ δίκαιον,
εἰ καὶ διαῦτα προσταττόμενος ὑπακοὴ. μαθὼν δ'
αὐτοῦ τὸ εὐθύμον καὶ τ ἐμβολὴν τ θρησκείας, ἐ-
δόξαν μὲν οἷς αὐτοῦ παρέχειν, ἐκ ὑστέρησεν δ' αὐτ
εἰ πάσης ὑπομελείας ☪ γήρους ἀξιοῦντα, ἔσεσθαί
τὸν υἱὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσαντα, εὐδαιμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις πρᾶγμα δώσειν
πρᾶξιν ἠγεμονίαν προεδήλωτε τοῦ γένους τοῦ αὐτοῦ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλεῖστον ὅπλου δώσειν καὶ μνήμῃ αἰώνιον
αὐτοῖσεσθαι τοῖς γένεσι τήν τε χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένους ζηλωτὸς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις,
ἀνεπιβούλους εἶπεν, κρεῖσσον ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τ ἱερουργίαν. οἱ δ' παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι,

cum duobus seruis, impositísque in asmum rebus adsacrificium necessariis, proficiscebatur ad montem, ac biduum quidem comitati sunt eum serui. tertia verò die cum iam in prospectu esset mons, relictis aliis in campo cum solo puero ascendit in montem, in quo pòst Dauid templum constituit: ferebántque secum quicquid ad sacrificium pertinet, absque victima. Isaco verò qui tum vigesimum quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus esset nullam habens hostiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens esset hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, si in illis fiduciam collocent. daturum ergo sibi quoque victimam, si quidem propitius esset his sacris interuenturus. postquam autem structa ara ligna imposuerat, omnibus apparatis sic infit, Fili, mille votis te expetitum, postquam in hanc vitam venisti, summa cura ac sollicitudine educaui, nihil beatius existimans quàm si te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo visum est vt te susciperem, ac nunc rursum vt te amittam, fer generosè hoc sacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem reposcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore est prosecutus. Nunc lege naturæ natus cum sis vt moriatis, non vulgarem habebis vitæ exitum, sed à proprio patre patri vniuersorum Deo sacrificio ritu oblatus, ipso vt credere par est indignum te censente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: sed inter precamina & sacra animam tuam exceptam apud se collocabit: vbi memor cur te potissimum educauerim senecturem meam sustentabis, non quidem per teipsum, sed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens, tum Isacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans se dignum qui vnquam natus esset, si tam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter se præberet vtriusque placitis: quandoquidem etiamsi pater solus ita vellet, nefas esset non obsequi. iámque minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obstitisset. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine sanguinis humani, pueri cædem imperasse, neque vt quem patrem ipse fecerat, liberis per impietatem orbaret, sed vt probaret eius animum, an etiam talibus iussis pariturus esset. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate, ratum se habere quicquid illi se hactenus concesserat, non defuturam autem nec in posterum suam prouidentiam, tam ipsi quàm eius generi. hunc quoque filium longissimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes crescerent, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipsorum etiam autorum eius, generis memoriam fore sempiternam, regione quoque Chananæa bello quæsita, vsque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiso præsto esse voluit. At illi ex insperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixerúntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Sarè obitus Abrahami coniugis.

Gen. 23. SAta autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos vigintiseptem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25. POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deum ita testem inuocabant eorũ quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset trãsitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarũ inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ venisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus

Ἐκ τούτων ἀγαθῶν ἀγγελίας ἀμηχόστες, παράζοντο ἀλλήλους καὶ θύσαντες, ἀπεύσησαν πρὸς τὴν σάρραν. καὶ δίκην διδαμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσαι τῷ θεῷ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σάρρας τῆς Ἀβράμου γυναικὸς καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάρρα μὲν ὀλίγου δεῖν ἐκατὸν ἔτη βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτεται ὑπ' αὐτῶν ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων καὶ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸ τάφον. Ἀβράμου δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῶν χεβρωνιτῶν. καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβράμου τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὅτι ἐκ χαιτούρας Ἀβράμου γαμηθείσης τὸ πρῶτον Τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγένετο.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαιτούραν ὕστερον, ἧς ἦν αὐτοῦ παῖδες ἓξ γόνον), οἵτινες τέτονες καρτερεῖ καὶ δίκαιοι σωφέναν, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λυσιβάκος, σοῦε. φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοὲ μὲν, σαβακαίνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτου δ', λατούσιμος ἄσσυρος, λιούρης. μαδάνου δ', ἐφαεί, ὄφρης, ἄνοχος, ἔβιδας, ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐγγόνοις Ἀβράμος ἀποικιῶν σόλους μηχανᾶται), καὶ τήνδε ξωλοδύτην καταλαμβάνουσι, καὶ δαίμονος ἀραβίας ὅσον ὅσον τὸ ἐρυθρὸν θάλασσαν καθήκει. λέγει δ' ὡς ἔτος ὁ ὄφρης, στρατεύσας ὅπλοις λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἐγγονοι αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἄφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δὲ μοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ὅτως. κλεόδημος φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχὸς, ὁ ἱσορῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τοῦ χαιτούρας Ἀβράμου ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ἓξ εἶς, ἄφεραν, σουρείμ, ἴαφραν. ἀπὸ σουρείμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τοῦ δύο ἀφράτε καὶ ἰαφέρα, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἄφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους δὲ ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ὅπλοις λιβύῃ καὶ αὐτὸν. γήματά τε τὴν ὄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γενέσθαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς διδόωσιν. τούτου δὲ γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοῖς βαρβάροις σόφακας λέγεσθαι. ἱστορεῖ δὲ περὶ τεσσαράκοντα ἔτος γεγονότα γυναῖκα γνῆσι ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ Ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχώρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸ πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ὅπλοις τὴν μνησείαν, ἐγγυησάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὐτὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ τοῖς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμνύουσι τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅπερ τὸ καινὸν καὶ μηδόλως ὁπωσοῦν ἐν τοῖς ἀπερχόμενος χρόνῳ ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν ὑπὸ τὸν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, θέρους δ' ὑπὸ αὐδείας, ὅτι δὲ καὶ λησταὶ ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφθείρειν οὐκ ἐνῆν μὴ πρόνοιαν τούτου τοῖς ἐδιώτοις, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται κάρραν. καὶ γυμνάσιος τοῖς θεραπείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἀφ' ὕδωρ βαδιζούσας. δυσεταμοῦ τῇ θεᾷ, ῥεβέκκαν ἵνα τῷ παιδὶ ἀβράμος μνησθῇ

μης δυσάμβω ἐξαπέσαλκεν, εἰ κατὰ νοῦν τ αὐτῇ A
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι συνελτεῖσθαι, ἐν ἐκείναις δύρεδῆ-
ναι, γνωσθῆναί τε αὐτῷ, τ μ ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν
ἀρνεμένων, ἐνείνης ὑ αὐτῇ ὠδαχύσης. κὴ ὁ μ ὅτι
ταύτης ἀφθονίας, ὅτι τὸ φρέαρ ὠδαίνει), κὴ ὠδα-
κεῖν τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῇ ὠδαχεῖν. τῇ δ
ἀπορμένων ἔ χρηζόντων οἰκαδε κομίζειν, ἀλλ' ἐκ
ἐκείνης ὠδαχεῖν. κὴ γὰ ἐδ' ἄλυπον ἦ) τὸ ὕδωρ μέλαν
ἐξ ἁπάντων ἐκείνας τὲ τ θεὸς τ ξένον ὀπιπλήτειν B
δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐ κοινωνήσειν θεὸς ἀνθρώποις
αὐτὰς ποτε, ἀ μηδὲ ὕδατος μετέδωσαν λέγουσαν. ἔ
παρέχει αὐτῇ φιλοφρόνως. ὁ ὑ, ἐν ἐλπίσι μὲν τ ὅλων
γινομένος, βελόμενο ὑ τλῳ ἀληθειαν μαθεῖν, ἐπήρ-
κει τε τ δυσκείας αὐτλῳ ἔ τῆς χρηστότητος, ὅτι κὴ μετ'
ἀκείας πόνε τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν ἐκ ἔφυγεν ἐπευ-
θάνετό τε τίνων αὖ εἴη γονέων. κὴ κατ' ὀλίγ ἦ) αὐτοῖς
γένεσιν ἐκαστης παιδός. ἔ νυμφεύσεσθαι φησιν ὡς
αὐτοῖς ὀξὺ κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθῦ παῖ- C
δας αὐτῇ τεξομένῃ γνησίους. ἡ ὑ, καὶ τούτων ἐφθό-
νησεν αὐτῇ βελομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ ἔ τὸ γένο ἀπε-
σήμαινε. κὴ ῥεβέκκα μὲν φησιν καλεῖσθαι. πατὴρ δ' ἐμοὶ
βαθύπλους ἐστ', ἀλλ' ὁ μ ἤδη τέθνηκεν λάβαν ὑ ἀ-
δελφός ἐστιν ἡμέτερος, τοῦτε οἶκε παντὸς σὺν νῇ μητ-
ρὶ θεσπεσίῳ, ἔ τ ἐμῆς παρθενίας ὀπιμελέμενο.
τούτων ἀκροασάμενος, ἔχαιρε τε τοῖς γεγονόσι ἔ τοῖς
εἰρημένοις, τ θεὸν ὕπαιθρον ὁρῶν αὐτῇ τ ὁδὸν σαφῶς συλ- D
λαμβανόμενον. κὴ προκόμισας ὁρμισκόν τε καί τινας
κόσμους ὡς δώρητὲς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ
κόρῃ ὅτι τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοιβεῖν ἔ) λέγων, ἔ γέ-
ρας δίκαιον τοιοῦτον αὐτλῳ τυγχάνειν, ἀγαθλῳ ὠδαί-
τας τοσαύτας παρθένους γενομένῳ. ἤξιότε παρ'
αὐτοῖς καταχθῆναι, τῷ πρωϊτέρω χωρεῖν τ νυκτὸς
αὐτὸν σφαλερομένης, κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πο-
λυτελῆ πις δύειν αὐτὸν ἀσφαλέστερος ἔφασκεν, ἢ E
τούτοις οἷς αὐτὸς ἐπειράθη. τεκμαίρεσθαι ὑ ἔ τλῳ
τῆς μητρὸς καὶ τἀδελφῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἐλε-
γεν, ὡς ὐ δυσχεράνουσιν, ἐκ τῆς πρὸς αὐτλῳ ἀρετῆς. ὐδὲ
γὰ ἔσεσθαι βαρύ, μισθόν τε τ ξενίας τελέσας, κὴ δρα-
πάναις ἰδίαις χρησάμενο. ἡ ὑ, πρὸς μ τῆς τῇ γονέων
φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν,
ἐμέμφετο ὑ ὡς μικρολόγους ὑπειληφότα, πάντων γὰ
ἀμοιβὴ μεθέξειν. δηλώσασα ὡμ τοι λαβαίνῳ πρέ-
πειν τἀδελφῷ, συγχωρεῖν τ ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν. F
ὡς ἐν τούτῳ γενομένῳ παρῆν τ ξένον, τὰς μ καμήλους
αὐτῇ ὠδαλαβόντες οἱ λαβαίνῳ θεράποντες, ὀπιμέ-
λειαν. αὐτὸς ὑ δειπνήσων ἠκάλετο σὺν αὐτῇ, κὴ μ
τὸ δεῖπνον φησὶ πρὸς τε αὐτὸν ἔ τλῳ μητέρα τῆς κό-
ρης ἄνεψιος, θάρρει μὲν ὅτι ὑός. συγγενὴς δ' ὑμέ-
τερος. ναχώρης γὰ τούτων τῇ παίδων ὦ γυναῖ πάν-
των, ἀδελφὸς ἐμὸ ἀνεψιος, ὁμοπάτριός τε κὴ ὁμομή-
τριος. πέμπει δίνευ ἔσεσθαι πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τλῳ κό- G
ρῳ ταύτῃ παιδὶ τῇ ἑαυτῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς
γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, ἔ μόνος ὅτι τοῖς πᾶσι τεθραμμέ-
νος ὡ τῇ μ ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῇ τ ὁδὸν ἀ-
πρεπῶς αὖτλῳ λαβεῖν, ἐκ ἠξίωσεν ἀγέσθαι. πρὸς ὑ τὸ
λεχθὲν, τ γάμον πολιτεύειν τοῦτον. ἔ τλῳ πατρὶ κὴ τλῳ
ἀφράστου μὴ ὑβρίσαι. κὴ ὑ θεὸς βάλησιν, τά τε ἄλλα μοι κὴ τλῳ ὁδὸν ὑπλώτησε, κὴ τλῳ παῖδα καὶ τ
ὑμέτερον οἶκον ἔδειξεν. ἐπεὶ γὰ πλησίον τ πόλεως ἐγνώμεν, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ ὠδα-

eũ miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd cæteris negantibus ipsa potum roganti præberet. hæc secum volutans accidit ad puteum, poscens ab eis potum: illis verò causantib. aquam se non sine labore acquirere, quam domum deferant, nõ aliis præbeant: vna omnium obi urgats reliquis negando eas vnquam inter homines versatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hospiti potum offert. at ille certa iam spe de euentu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione roganti subministrare non grauaretur. scisciatur ex quibusnam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel, quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderant, quæque audiuisset, manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre se mundum muliebrem magni precij, qui nusquam tutior esse possit quàm apud eos quorum probitatem iam esset expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate esse præditos, neque grauatim hospitem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, sed non rectè facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri. cuius permissu ipsum adducturam. quo facto postquam adduxit hospitem, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse verò ad cœnam eum secum duxit. qua peracta sic eum & matrem puellæ est allocutus: Abrahamus filius est Tharri, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eadémque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium suarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm posset opulentissimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationis suæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hanc & vestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accutate huc misit, vestro annutu honorate. Illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxítque illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo post. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos CLXXV. sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis,

CAP. XVIII.

De Isaci filiis Esau & Iacobo, & natiuitate eorum.

Gen. 25.

DEfuncto autem Abrahamo, vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente in dies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque descensuram gentem autori suo cognominem: & quae minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòst, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceserat. cumque hominem initio magna beneuolentia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, secessit non longè à Geratis in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltrò cedente, visi sunt vicisse, mox cùm alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Escon, hoc est pugnam: alterum Syennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci áugeri, cum quo parum syncerè consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

ηλομθίας, ἠυξημένω εἰς ταὐτὸν ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γέρονε. γάμον ἔν τισι θείας μηνὸς δύομθον ὄπιφανείας, ἢ ὑμεῖς κυρώσατε. Ϛ ἄβεαμον μὲν τοσαύτης ἀπαλλάττα ἀνδρὸς, τῷ καταναύσαι τὸ κόριον πεπόνθει. οἱ δ', καλὰ γὰρ ἐν αὐτοῖς ἦν κεχαρισμένα, τῷ τε γνώμῃ τοῦ θεοῦ συνῆκαν, ἢ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἤξίου τὸ συγατέρα. γαλεῖ τε αὐτῷ Ἰσακος, τῷ προαγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομθίων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαλδαίας, εἰς τὰς Ἀπνοικίας ἐξελήλυθησαν.

Κεφάλαιον ιϛ.

Περὶ τοῦ ἀβραάμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ ἄβεαμος μετ' ὀλίγον, αἰνῆ πάσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τῷ περὶ αὐτὸν ἀνδρὸς ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημθίος. ἐβίωσε δὲ τὰ ἅπαντα χρόνον ἑπτὰ ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτε) ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσάκου καὶ ἰσμαήλου.

Κεφάλαιον ιή.

Περὶ τῶν ἰσάκου υἱῶν, ἡσαύ τε καὶ ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς.

ΙΣάκῳ δὲ μετὰ τὰ ἀβεάμου τελευτὴν ἐκύει τὸ γυναῖον. καὶ τὰ γαστρὸς ὅτι μεῖζον ὀγκημθίης, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φεύζει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὸ ῥεβέκκαν. καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἐθνη. τῷ δὲ μείζονι προτερήσειν τὸ δουλεῦον ἐλάσσονι ἔφη). πίπτε) δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ προῤῥήσιν τὰ θεῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ὅτι τοῖς πόδας, δασὺ προσιόντως ἦν. τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο προϊόντος αὐτοῦ καὶ πέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸ πρεσβύτερον, ἡσαῦ λεγόμθον κατ' ἐπωνυμίαν τὰ ξιχώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σήθεσιν, ξίχωμα λέγουσιν. ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν. λιμὸς δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς αἴγυπτον, τὰ χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὅτι γεράρων ἀπῆρε τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχε) δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τὰ ἀβεάμου. καὶ πολλῇ πάνυ προὺς αὐτὸν δυνοίᾳ χρησάμθος κατ' ἀρχὰς, ὅτι ταύτης ὑπὸ φθόνου μείναι προὺς τὸ παῦ ἐκώλυετο. ὁρῶν δὲ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ προὺς αὐτὸν ἀνδρὶ χρώμθον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοίνυν πάλιν ἐκ μεταβολῆς τὰ ὑπὸ τῶν βασκάνων πεισαθεὶς ἀβιμέλεχε, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὸν λεγομθίου φάραγγα χοῖλον ὑπὸ μακρὰ γερόρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ὁπιπεσόντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βελτιθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκραγηκέναι. ὑποχωρήσας δὲ, ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασαμθίων ἄλλων τινῶν ἀβιμελέχε ποιμένων, Ϛ τοῦτο καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, ὀλιγωρίᾳ λογισμῷ κτησάμθος αὐτῷ τὰ ἀδειαν. εἶτα αὐτομάτου ὠθισαχόντος αὐτῷ τὰ φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, ῥοωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον δηλοσημαίνει τὸ ὄνομα. τῷ δὲ θεστέρων. τὸ μὲ ἔσκον καλεῖται. μάχης ἂν τις αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, σύενναν. ἔχθραν δηλοσημαίνῃ τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγέθους προαγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτὸ φύσεως νομίζων τὰ ἴσακον, ὑποπτεύε μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἡδομένης, ἐπ' ᾧ φανερᾷ

δὲ

ἦλθε τὸ ἰσαὰκ ὑπὲρ αὐτοῦ, δείσας μὴ τὸ φθονήσαι A
αὐτῷ φιλίας ἀδὲν ὄφελος γένηται, φθὰς ἄμεινον ὧν
ἔπαθεν ἰσαὰκ ξαπίνης, φιλίαν ἀνωθεν ποιῆται φὸς
αὐτὸν, ἵνα τὸ φρατηγῶν φίλον ἐπαγόμενος. πάντων γὰρ
πρεσβύτατος ὢν ἠξίει, διὰ τὸ ἰσαὰκ χρηστότητα, ὀργῆς
ἀνεφάτου φρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτὸν τε καὶ τὸν
ἐκ γνησιωτάτης φρετιμήτου, ἀπῆρεν εἰς τὴν
ἑαυτοῦ. τὸ γὰρ ἰσαὰκ παίδων, ἑπτὰ ὄντων, φρεσβύτατος
ἦν παρὰ ἀνθρώποις, τεσσαρακοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ B
δὲ αὐτὸν ἦλων, ὁ ἀλιβάμου τὸ ἐσεβέων. δυναστῶν δὲ ὄντων
ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν
ποιήσας τὸ φρὸς τὸ γάμον ἐξεσίας κύριον, καὶ μὴ γὰρ
παρὶ συνεβούλευσάμενος. ὁ δὲ γὲ ἐπέτρεψεν ἰσαὰκ
ἐπ' αὐτῷ τὸ γνῶμης ἰδιοπρεπῆς. ὁ γὲ ἰδὼν αὐτὸν δι' ἡ-
δονῆς σωμάτων συγχύσεων φρὸς τὰς ὑπηκοΐας.
βουλόμενος γὰρ ἀφεθῆναι τῆς γυναικῶν, ἔκλινε σηκάν. γηραιὸς γὰρ ὢν,
καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, φροσκα- C
λεσάμενον τὸ ἰσαὰκ, καὶ τὸ γήρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίκαιον τὸ
πρόσωπος καὶ τὸ κατὰ τὰς ὄψεις πάθος ἐμποδὼν ἦν
αὐτῷ θεραπεύειν τὸ θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ὅπῃ
κυνηγέσιον, καὶ θηρεύσαμενον ὅσα αὐ αὐτῷ δυνατὸν
γένηται φρασκευάσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τέτο ἱκετεύσει τὸ θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαν-
τα παρεῖναι τὸ βίον. ἄδηλον μὲν ἦν λέγων ὁπότε καὶ
τελευτήσειε. φρὸ γὰρ τέτε φθάσειν αὐτῷ βέλεσι
λέγων τὸν θεὸν ταῖς ἀρχαῖς ταῖς ἐπ' αὐτῷ φθα- D
κεκλημένον. καὶ ἡσαῦς μὲν, ὅπῃ τὸ κυνηγέσιον ἐξώρ-
μησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν δύνοιαν ἀξιώ-
σα τὴν ἰακώβε φθαλεῖν, καὶ φθὰ τὴν ἰσαὰκ
γνώμην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα,
δεῖπνον φθασκευάζειν. ὁ γὰρ ἰακωβ, ὑπηρετεῖ τῇ
μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος. ἐπεὶ δ' ἐ-
φρισθεὶς λῦ τὸ δεῖπνον, ἐρίφε δέρματι τὰ βραχίονα
φερίβαλὼν ἵνα πιεζόμενος φθὰ τὸν παρὶ δι' τὴν E
δασύτητα, ἡσαῦς ἦν. τὰ γὰρ ἄλλα φάντα ὢν ὅμοιος,
διὰ τὸ ἦν δίδυμος, τέτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβη-
θεὶς, μὴ φρὶν γένεσθαι τὰς δυχὰς ἀρεθεὶς κακουρ-
γῶν εἰς τοὐναντίον παρεξωσειεν τὸ πατέρα ποιήσασθαι
ταῦτα, φρσφέρει τὸ δεῖπνον τῷ παρὶ. καὶ ἰσαὰκ
ἐπαμβόμενος τῆς κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίαν, φρσκα-
λεῖται τὸ υἱόν. τὸ δὲ, τὸν βραχίονα φρστεινάντος ὡς
τὴν αἰγέαν φρεμβέβλητο, τέτῳ ἐπαφώμενος, φω-
νῆς μὲν φησὶ ἰακώβῳ φθαπλήσιον, κατὰ μὲν τοι τὸ F
τὸ τεῖχος βάθος, ἡσαῦς εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν
ὑπολαβὼν κακοῦργον, δειπνήσας, ἔρπε εἰς δυ-
χὰς φρὸς φθάλησιν τὸ θεῦ. δέασται, λέγων, πάν-
τος αἴτιος, καὶ δημιργὸς τὸ ὅλης ὑσίας σὺ γὲ πατρὶ τῷ
ἐμῷ μεγάλων ἰκνῆ φρεῤῥήσεως ἀγαθῶν, καὶ ἐμοὶ τὸ
παρεγγυητὴν ἐξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γενομένοις ὑπέρα-
βολὴς δυνάμεως καὶ δωτὴρ ἀεὶ τῶν χρειττόνων ἔσεσθε.
τέτ' οὖν καὶ βεβαίωσον. καὶ μὴ φρίδης με διὰ τὸ πα- G
ρεῖναι ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σου δέομαι
τυγχάνω. καί μοι παῖδα τόνδε δυσμῆ σῶζε, καὶ
ταπεῖς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτῷ βίον
ὑγιᾶ καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις πα-
ρέχει. ποιήσεις δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις δὲ, τίμιον καὶ κεχαρισμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἡσαῦν
ταῦτα τὰς δυχὰς, παρεκάλει τὸν θεόν. ἄρτι δὲ πέπαυτο τέτων, καὶ παρῆν ἡσαῦς ἐκ τῆς θήρας, καὶ τὰ διαμαρτίαν

spicionem, aliquantisper secesserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quàm pristinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlciscereturprofectus ad illum amicitiam eum eo renouat, vno è suis amicis arbitro adhibito. cùmque Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas paternæ amicitiæ libenter et donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cùm esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatúsque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquùm est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebeca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hœdis ingulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne maturè in malo dolo deprehensus pro faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicatus, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promisisti. hic tuus fauor perpetuus sit precor, néve me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem, & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isacus intellecto errore mihi tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præstantia celebrem fore prædicit, eámque gloriam tum ipsi tum eius posteris mansuram sempiternam: seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus dux erat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Gen. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnem & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei
Gen. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras,

Ἰσαακος αἰθανόμενος ἡσυχίαν ἄγει. ἰσαὺς ἢ ἠξίει τὴν ὁμοίων τ ἀδελφὴ πᾶσι τὲ παῖδος τυγχάνειν. τ ἢ παῖδος ἀρνεμένου, διὰ τὸ πάσας εἰς ἰάκωβον τὰς ἀχὰς ἀπλωκέναι, πένθος ἦγεν ὅτι τῇ διαμαρτίᾳ καὶ αὐτὸς τοῖς ἄκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲ ὦδε τὸ κυνηγέσιον, καὶ δύναμιν σώματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις δόκιμόν σφ αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' ἀρώνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτὸ γένος. δ' ἐλθόντ ἢ τὰδελφὸ. ἰάκωβον ἢ, φοβέμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βελόμενον ὑπολαβεῖν τ ὅτι τ ἀρᾶς διαμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται. πείθει γὰρ τ ἄνδρα μεσοποταμίαν ἀγαγέσθαι τῷ ἰακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. ἤδη τε καὶ τ ἰσμαήλου παῖδος ἡσαὺς παρῆλθε θυγατέρα βασεμμαθὼ. ἐγὰ δ' ἐνόουν τοῖς χαναναίοις οἱ ὦδε τὸν ἰσαακον, ὡς ὅτι τοῖς πρότερον αὐτὸ γάμοις δυσχερῶς διακείμενον οἷς εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τ βασεμμαθὼν παρέλαβε μᾶλλον ὦδε αὐτὸν ἀποδάσας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιθ'.

Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἐκ τἀδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβος ἢ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τ μητρὸς, καὶ γάμον τ λαβαὺν θυγατρὸς τῆ ἐκείνης ἀδελφῆ, ὅπερ ἔφη αὐτὸς ἰσάκη τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βελήμασι τ γυναικὸς, διὰ τ χαναναίας ἐπορεύετο. καὶ διὰ τὸ ὧρος τοὺς ὑπηχωείους μῖσος παρ' ἐνὶ μὴ ἠξίει κατάγεσθαι. ὕπαιθρος ἢ νυκτίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτὸ συμφορεμένοις ὑπιθείς. Καὶ ταύτην καὶ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ. ἔδοξε γὰρ ἐστάναι παρ' αὐτὸν κλίμακα γῆθεν ἐξαρτωμένην τῆ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δ' αὐτῆς ὀφθεὶς κατιὼν σεμνότερον ἢ καὶ ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ἐπ' αὐτῆς τὸν θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόμασί τε καλέσαι, Καὶ ποιήσασθαι τοιούτοις λόγοις. ἰάκωβε, πατρὸς ὄντά σε ἀγαθῆ, Καὶ πάππου δόξαν ἀρετ μεγάλης διαφυλάττειν, καὶ δ' αὐτῆς ὀφθεὶς κατιὼν σεμνότερον ἢ καὶ ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ἐπ' αὐτῆς τὸν θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόμασί τε καλέσαι, Καὶ ποιήσασθαι τοιούτοις λόγοις. ἰάκωβε, πατρὸς ὄντά σε ἀγαθῆ, Καὶ πάππου δόξαν ἀρετ μεγάλης διαφυλάττειν, κἀμοὶ θαρρεῖν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἐπέπονθεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονον ἐκδέξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, πρὸς τὸ παῦ κατὰ τ ἐμοὶ ὑπηκοείαν. ἄβατον τε γὰρ ἐγὼ ἐκ τ μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, Καὶ πατέρα τ σὸν ὑδαίμονα ἀπέφηνα, ὧν ἐκ ἥττω μοίραν εἰς σὲ καταθήσομαι. θαῤῥῶν οὖν καὶ ταύτην πορεύου τ ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. ἀνύσει γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐπείγεσθαι. Καὶ γενήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ ἢ πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ἰσοῖς αὐτῶν καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τ γῆς δίδωμι Καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μή τ' ὄλεθρ τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τῶν σοὶ θεραπευομένων πρόνοιαν, ἔντε τοῖς νεῦ, καὶ πολὺ πλεῖω ἐν τοῖς ὕστερον. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ θεσπιῳδεῖ. ὁ ἢ, θεὶς χαρὰς ἡγούμενος ὅτι τοῖς ἐωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τὸν τοὺς λίθους ὡς τιμιώτατον ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως ἡγησάμενος.

καὶ ὄλιθον ποιεῖται θύσειν ἐπ' αὐτ, εἰ κτησάμενος εἶον ἀπαθὴς ἐπανίοι. τῷ ἢ θεῷ δεκάτην τ πεπισμένων ποιεῖται, ἔτος αὖθις ἀφικόμενος. τίμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ ἐπιθεὶς θέμενος. σημαίνει ἢ τοῦτο θείαν ἑστίαν καὶ τ τῶν ἑλλήνων γλῶτταν. θεσπιῶν ἢ ὅτι τ μεσοποταμίας χρόνῳ παρεῖς εἰς τὴν χαῤῥαν.

καὶ

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις λαβών, & παῖδας A
ἡβῶντας, καὶ παρθένους, ἐπὶ φρέατός τινος ἱδρυμένους καθη-
μένους, συνήντησεν αὐτοῖς χρήζων ποτοῦ. εἰς τε λόγους
αὐτοῖς ἀφικνεῖται περὶ αὐτοῦ, εἰ τυγχάνουσι
λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι ζῶντα. οἱ δὲ,
πάνυ γνώριμον ἔφασαν. καὶ γὰρ εἶναι τοῦτον ὡς τε ἀν-
δρεῖον. & συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ
ἤδη ἐκείνην ὅτι μή πω παρεῖναι. ὡς δὲ ταῦτα μεμα-
θηκὼς ἀνεβίβασεν ὅσα περὶ αὐτοῦ ἀκούσας πο- B
θεῖ. ταῦτα δ' αὐτοῦ ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν
τοῖς ἀπασπασι τὴν ποιμένων καὶ διακούσασα τὰ ἰάκωβον
αὐτὴν λέγοντας, ὡς ξένος τοῦτ' ἥκει τὰ περὶ τοῦ πατρὸς
αὐτῆς ἀναπυθησόμενος. ἡ δὲ παθεῖσα ὑπὸ νηπιότητος
τὴν παρουσίαν τοῦ ἰακώβου, ἀφίκνεισθαι αὐτὸν, τίς τε ὢν, &
πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, & ὑπό τινος χρείας ἠγμένος.
ἤνυτο δ' εἰ δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται
ἕνεκα, ἰάκωβος δ', οὐχ ὑπὸ τὴν συγγνείας, οὐδὲ τὴν δι' C
ταύτην εὐνοίας, ἀλλ' ἐρωτι τῆς παιδὸς ἁλοὺς, ἐκ-
πέπληκτό τε τοῖς κάλλους ὁρῶν ὅσους ἔσχεν, ὡς ὀλίγας
ἤδη τε γυναικῶν ἰδεῖσθαι. & φησί. ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σὲ
& πατέρα τὸν σὸν εἰπεῖν λαβάνι παῖς τυγχάνεις οἰ-
κειότης ὅτι πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως.
ἐν θάρρει γὰρ ἄδελφος ἀβράαμος & ναχὼρ ἦσαν υἱοί. ὧν
βαθουὴλ ὁ σὸς πάππος ναχώρου γίνεται παῖς, ἀδελ-
φὸς δὲ & τῆς ἀβράμου σάρρας, ἰσαακος ἐμὸς πατήρ. ἐγ-
γύτερον δὲ καὶ πρότερον τὴν ἡμεῖς τῆς συγγνείας ὁμόρ- D
φρονα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ,
λαβάνι πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τοῦ ἀστοῦ καὶ
μητρός. ἀκηκοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ πολ-
λοῦ ἦκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὸν φρέποντα
ἡμῖν συγγνείαν ἀπαρασόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μήκους ὁπόσα
φιλεῖ συμπίπτειν τοῖς νέοις περιπεπτωκυῖα πολλὰ
τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, & τοὺς γονεῖς ἐγνωκὼς
ποθοῦντας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸ πατέρα
εὐνοίας ἐνδακρυς γενομένη. περιβάλλει τὸν ἰάκω- E
βον. καὶ κατασπασαμένη, τὸν ἱλαρόν τε καὶ με-
γίστῳ ἡδονῇ αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅτι τὰ
οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ
κεκμηκὼς καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοιτο. φαιεῖσθαι
δ' αὐτὸ παντὸς αἰτίου ἀγαθοῦ. χωρεῖν τε ἐκέλευεν
ἤδη πρὸς τὸν πατέρα & ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγουμέ-
νη, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν
βραδύνοντα. ταῦτ' εἰποῦσα παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς F
τὸν λάβανον. & γνωρισθεὶς ὑπὸ τῶ μητρώω, αὐτός τε
ἀδηκὼς ἦν ἐν φίλοις γενόμενος, κἀκείνοις πολλὴν ἡδο-
νὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ἐπιφανείς. μὴ δὲ πολλὰς ἡ-
μέρας ὁ λάβαν χαίρειν μᾶλλον ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως
ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλοῦσθαι ἔλεγε. τὸν δ' αἰτίαν δ' ὃν ἀ-
φῖκται μητέρα τε & πατέρα πρεσβύτας καταλε-
πών, & θεραπείας τὰ παρ' αὐτοῦ διομένους, ἀνεπυθάνε-
το. παρέξειν γὰρ αὐτοῖς καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν.
ἰάκωβος δὲ, πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσά- G
κου γενέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἠσαυ. ὧν ἐ-
κείνῳ μὲν τῷ πατρὸς δόντος εὐλογίαν διὰ μήκους εἰς
τὸν ἅπαντα χρόνον, δοκοῦσαν ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν
ὧν πατὴρ ηὔξατο. ταύτην τε δὴ τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς
ἐντολήν. παῖδά τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκείνους συγγενοῦς ἡ μήτηρ προσ-
λαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας σέ τε & τὸν θεὸν ποιούμενος, θαρσεῖν τοῖς παρεῦσι

& cum pastores offendissent in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes, poposcit potum. hinc orto sermone percontatus est an nosscent quendam Labanum suum popularem, si forte adhuc sit superstes, aiunt omnibus sibi notum. neque enim talem esse vt ignotus esse possit. quin & filiam eius vnà pascere, demiratúque se quòd nondum adsit ex ea facile quæ cuperet cognituru. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus suis pastoribus. ei Iacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre scisscitari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quis ã & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addés optare se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quam insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quàm sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus meus pater est. & propinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita, itaque consobrini sumus ego & tu. & nunc venio salutaturus vos, cognationisque officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciénsque parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuene, optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: eúmque nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è vestigio se ad patrem sequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipse fuit securus iam apud suos. tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quam verbis exprimere posset aiebat: rogabat tamen quamobrem venisset relictis parentibus ætate confectis, & qui ipsius obsequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. eum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cùm omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deũ præsidium maximũ in auũculo reperturũ.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes annos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium: quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datę propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liam supposui, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa, deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

Gen. 30.

λάβαν ὁ κ) δι' ἐκεῖνα τοὺς θεσπίσους ὑπισχνεῖται πίστις αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ δι' ἣν τιμὴν μητέρα πρὸς ἰδίαν τιμὴν διάνοιαν δι' ἣν αὐτὸν ἀποδῆς ἐνδέξασθαι καὶ μὴ παρούσης. ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ὑπομελητὴν καταστήσειν ἔφασκε καὶ θεσπωμίας τῆς τούτων ἀξιώσειν. καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάσεσθαι γονεῖς βελόμενον, μὴ δώρων ἐπανήξειν, κ) τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄζι τυχεῖν τὸν ἔτη συγγμῆ. ἰακὼβος ὁ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως ταύτη μὴν τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δ' ἐφ' οὗτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥάχηλος γάμον δι' ἃ τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχανούσης, ὅτι πλέκτου δ' πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως γέγοιτο. ὁ γὰρ παῖδος ἔρως αὐτὸν ἀναγκάσαι ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν ὁ ἰδεὶς τούτοις, ὑπισχνεῖται τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, ἂν ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν δύξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μή τι παρ' αὐτοῦ μέλλοι τινα χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ χαναναίους ἂν αὖ πέμψειν τὴν θυγατέρα. μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῷ δ' ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ συναφθέντος. τῷ ὁ ἰακώβῳ τούτοις συγχωρεῖσθαι, ἑπτὰ δὴ χρόνον συνιδεται. τοσαῦτα γὰρ αὐτοῦ κέκριται δηλῆσαι τῇ πενθερᾷ, ἵνα δ' ἀρετῆς πεῖραν δῴη, ὅτι γνωσθῆ μᾶλλον τὶς εἰη. κ) θεσδεξαμένου τὸν λόγον, λάβανος χρόνῳ διελθόντος, πρωΐθεν τῇ δωχίαν τῇ γάμων. νυκτὸς δ' ὑπνωμένης, ὑδὲν θεσπαθημένῳ τῇ ἰακώβῳ, ὧδε καταπλίνει τὴν ἑτέραν τῇ θυγατέρων τῷ πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, κ) τῷ ὄψιν ἀπαρεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκεῖνος πολὺ μέθης καὶ σκότους, ἔπα μεθ' ἡμέραν γνὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβαίῳ. ὁ ὁ, συγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πεφάσειν. ὑ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τὴν λείαν πεδόσθαι, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος γενικημένου. τοῦτο μέντοι γε ὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρᾶν δίκαιον ταύτην μετ' ἄλλην ἐπαιτείαν. πείθεται ὁ ὁ ἰακώβος ὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτοῦ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέζεπε. κ) διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τῶν πατρὸς δόντος. ζέλφαν μὲν, λείας. ῥάχηλος ὁ, βάλαν. δοῦλαι μὲν ὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι ὁ αὐταῖς. κ) τῆς λείας ἤκτετο δ' εἰνὸς ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως ἀνδρὸς, πεσσεδόκατε παίδων γενομένων ἑστεδαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διὰ παντός. καὶ γενομένης παιδὸς ἄῤῥενος, καὶ δι' τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπεφραμμένης αἰδοῦς, ῥοῦβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δ' ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῆ τοῦ θεοῦ γένοιτο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοποιεῖται ὁ αὐτῆ ἓξ ἕτεροι μὴ χρόνον. συμεών, ἐπισημαίνει ὁ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῆ τοῦ θεοῦ γεγονέναι. ἔπα λδί. κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχήλα ὁ φοβηθεῖσα μὴ δι' τὴν ἀτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον ὧδε αἰδοῦς μοίρας τυγχάνῃ, ὧδε καταπλίνει τῷ ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται ὁ παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον αὖ τινες εἶποιεν, κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλείμ, δυμηχάνητος οἷον δι' τὸ ἀπιτυχάδαι πρὸς τὴν ἀτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀπιτυχασαμένη. ὧδε καταπλίνει γὰρ τὴν ἑαυτῆς θεράπαιναν. γίνε ὁ κ) ὧν δι' τὴν ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχαῖον αἴτιος καλέσειεν αὐτὸν, κ) μετ'

μετ' αὐτὸν, ἀσήρ. μαχαιρεῖς λέγοντο αἱ, ἐξ ὧν A
θεὸς ἔλειαν τῇ λείᾳ θεοστλάμβανε. ῥιβύλου
ἢ φιβυτάτε τῆς παίδων τῇ ἰῶν λείας, μανδρα-
γόρου μᾶλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχήλα θεασαμένη
παρηλει μεταδοῦναι, δι' ὀλιθυμίας τε βρώματος
ἠμύνη. ἡ δι' ἡ πθομένης, ἀρκεῖσθαι δι' αὐτὴν ἐξιέ-
ναι τ' τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς θεᾶς τε ἀνδρὸς,
μᾶλα πεισάγνισα τ' θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, θεᾶ χω-
ρῆσαι αὐτῇ ταὐτὸς ἔλεγε κοιμησομένῃ παρ' αὐτῇ
κατ' ἐκείνην τὴν ἑταίραν. τῆς δ' θεσπεμένης τὴν B
χάριν, ἰακωβ συνκαθεύδει τῇ λείᾳ, ῥαχήλα χα-
ριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ. ἰσσάχα-
ρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθῆ θυμούμενον. ζαβυλὼν δ'
ἰσχυρασμένον δύναι τῇ θεὸς αὐτὴν. θυγάτηρ δὲ
δίνα. χρόνοις δι' ὕστερον ἐ ῥαχήλα γίνε δ ἰώσηπος
ὡς. θεοθήκην θυμοσμένη τινὸς δηλοῖ. τέτον ἅπαντα
τὸν χρόνον, ἔτη δι' ὀξὺν εἶχεσαν, ἐποίμαινε τῷ πενθερῷ.
μὴ δ τέτον, ἤξιε τὰς γυναῖκας αἰσαλαβὼν ἀπαλλάττε- C
σθαι θεὸς αὐτόν. τῷ δ πενθερῷ μὴ συγχωρεμένου,
κρύφα τέτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὐ ἀπεπει-
ρᾶτο, πῶς ἔχοιεν θεὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δι' ἐχθρῶν
θεῶν, ῥαχήλα καταφρονεῖν μὲν τ' τοιαύτης τιμῆς τῶν θεῶν
διδάξαντος αὐτὴν ἰακώβ, ἵνα δι' εἰ καταλειφθεῖεν
ὑπὸ τῶ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τούτοις θεσ-
φυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος δ μεθ' ἡμέ-
ραν μίαν γνοὺς τὴν τε ἰακώβε ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγα-
τέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μετ' δυνάμεως E
ἑπτηκόμενος, καὶ κατ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτι πινος λόφε
λαμβάνει θεοκαθεζόμενος. καὶ τότε μὲν ἑαυτὸν ἐ
ἐᾶν, ἡσύχαζεν. ὄναρ δ ὁ θεὸς αὐτῷ ἐπισᾶς, παρήνεσε
λαβόντα τὸν γαμβρὸν ἐ τὰς θυγατέρας ἡρεμεῖν, ἐ μη-
δὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ βλαῖν. ἀπελθὰς δ ποιεῖσθαι
θεὸς ἰακώβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ
καταφρονήσας αὐτῷ τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ
ἐπὶ μάχης. λάβανος δ τοιαύτης αὐτῷ ὑπὸ τῶ θεῶ προ- F
ρρήσεως ταραχθείς, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν ἰάκω-
βον θεσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐ-
πεὶ θεὸς αὐτὸν ἦλθε πειθεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν
αὐτῷ, θεφέρων ὅτι καὶ πίνητα αὐτὸν ἐλθόντα θεὸς
αὐτῷ καὶ παίτων ἄποθεν ὑπεδέξατο, ἐ θεῷχοι πᾶ-
σαν ἀφθονίαν τῆς αὐτῷ κτήσεως. καὶ δὲ θυγατέρας τὰς
ἐμὰς συνέζυξα, τῷ δυνασᾶ σου τῷ θεὸς ἡμᾶς τι-
μᾶς αὐξηθησεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ, ὅτε τ' μητρὸς τ'
αὐτῆς καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες θρὸς ἐμὲ συγγνείας, ὅτε G
γυναῖκάς μ' ἔγημας, ἀφθῶ ποιησάμενος, θεὶ τέκνων
ὧν ἐμὶ πάππος, ἐχρήσω μοι πολέμου νόμῳ, κτῆσιν
μὲν ἄγων τῷ ἐμῷ, θυγατέρας δ αἰσθησείσας δποδρά-
μοι τ' γνησιότητα, ἱερᾶτε πάτρια βασάσας οἴκοι φε-
νόμενος, ὑπὸ τε τῷ ἐμῷ. τιμηθέντα θεογόνων καὶ ὑπ'
ἐμοῦ θρησείας τ' αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. ἐ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοῖς ἐχθροῖς ἔδα-
σαν, ἃ συγγνῶς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱός, θυγατέρων δὲ τῷ ἐμῷ πάτηρ, ξένος
δ ἐμὸς τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγενημένος ἔδοξας. ταῦτα εἰπόντος λαβάνε, ἰάκωβος ἀπολογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viſo concupiuit hunc cibum, partémque à ſorore precario petiit. Illa verò denegante, iubentéque contentam eſſe quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe Gen. 31
aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum: quomodo laturæ eſſent peregrinationem. quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, vnà cum ſorore fugiebat: ſimúlque vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Labam reſcire poſſet. ſigilla verò deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodam colle quieſcentes: quúmque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum: quúmque ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobans quòd pauperem omniúmque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reueritus non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, genet, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

sed omnibus esse innatum patriæ desiderium, A æquúmque vt post tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipse iniustitiæ sub alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conseruatis & auctis debeas, an non iniquum est ægre ferre, quòd partem earum modicam vsurpauimus? certè quod ad filias attinet, scito non hoc lædendi animo à me factum, sed caritatis coniugalis hoc esse officium. sequuntur igi- B tur non tam me quàm suos liberos. Hæc pro se, retorquebat deinde accusationem in ipsum, quòd auunculus ac socer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum spe tulerit, quamuis per se grauia, sibi tamen leuiora fuisse: quæ verò postea secuta sunt, multo grauiora, quæ nemo nisi beneuolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à C Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum se futuros fœtus, modo quicquid album nasceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero nascerentur quæ Iacobo destinata essent, non seruabat fidem in præsens, sed in proximè sequentem annum promittebat, quò esset ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non speraret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. sacras tamen effigies permissum est inquirere. Rachel D autem cognito patrem permissa potestate vti velle, deponit sigilla in sarcinam cameli qua ipsa vectabatur: sedebátque desuper dicens méstruis laborare: & Laban destitit amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse sacris propius accessuram. Post hæc offensæ veniam pollicetur, vicissim alter amorem filiarum, idque iureiurando sanciunt. Hoc fœdus ictum est super monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ specie: vnde Galades E colli nomen factum, à quo Galadena terra est dicta. Post fœdus conuiuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum prosequenti visiones obueniebant, bonam spem in posterum facientes: cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire animum fratris erga se, præmisit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem suspicionem: quos ita fratrem iussit alloqui. Vltro se patriam reliquisse, ne cum offenso fratre degeret, nunc credere tan- F tum temporis spatium satis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus industria quæsitis, vt se & quicquid earum haberet illi dedat, quando quidem nihil felicius existimet, quàm ea quæ Deus largitus est, cum fratre habere communia. His nunciatis Esaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen seruatore fretus G prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque suos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τ̃ θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, ⁊ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλθεῖν εἰς ταὐτὸν ὑφ' ἧς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδίκων αὐτὸς ἂν δύρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κειτῆ. ὑφ' ᾗδ ἧς ἐχελῶ σε χάειν ἡμῖν ἦχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείον⊖ μεγυνμυίης, ὑφ' ταύτης πῶς οὐ δίκαιον ἀπαναπήσαντος ἀκολυθεῖν, ἀλλὰ κατ' δυοίαν δικαίαν ἰῶ γυναῖξὶ γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας ἐ) συμβέβηκεν. ἐπονται δίνιν ἐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυτῷ, καὶ ταῦτα μὲν ὑφ' τῷ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. προσενεκάλει ἢ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μήτ' ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτ̃, καὶ συζύξας αὐτ̃ τὰς θυγατέρας, ὑπτάγμασι χαλεποῖς ἐκπυχώσειν, εἴκοσιν ἐτῶν ἀρίχμὸν ἐν αὐτοῖς καταχών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῶν γάμων ὑπ' αὐτ̃ γυόμενα, καθ'ὅπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. φείρω ἢ, τὰ μ' τοῖς γάμοις, καὶ ἅπις αὖ ἐχθρὸς ἔφυγε. κ̃ γὰδ σφόδρα κακούργως ὁ λάβαν⊖ ἐχρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰδ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι θελήσειε συλλαμβανόμενον, ὑπῃγείτο τῷ τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἐφ' ὅτε μ' ὅτι καὶ γυοιτο λευκὸν, ποτὲ ἢ τὰ μέλανα τῷ γυωμένων. πληθυνόντων ἢ τῷ ἐπ' ὀνόματι τῷ ἰακώβῳ πικτομένων, τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος ἢ παρέχειν ἐπηγγέλετο τὸ ἐξῆς, δίχα τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, κ̃ ἐπαγγελλόμεν⊖ μ' δίχα τὸ δυσέλπιστον γυέσθαι τοσαῦτα ψευδόμενος ἢ ὀπτηνομένοις. ὡδὲ μέν τι τῷ ἱερωμάτων, ἐπέλυεν ἐρέυναν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβαὶν τῷ ἐρέυναν, ῥαχήλα πιυθανομένη, κατατίθησι τοὺς τύπους εἰς τῷ σάγμα τῆς φερούσης αὐτῷ καμήλε, ἐκαθέζετο ἢ φάσκουσα τῷ κ̃ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐνοχλεῖν. καὶ λάβαν⊖ μὲν, ἀφίσαται τ̃ ὀπλεῖον ἐρέυνης, ὡς αὖ οἰηθεὶς τῷ θυγατέρα μ' τοιύτε πάθους τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται ἢ ὅρκους πρὸς ἰακώβου μηδενὸς αὐτῷ μησικακήσειν τῷ γεγονότων. ἀλλὰ κἀκεῖν⊖ ἀγαπήσειν αὐτ̃ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὀπὶ τούτοις ἐποιήσαντο ὑφ' ὅρων τινῶν, ἐφ' οἷς σήλῳ αὐέθεσαν κ̃ βομοῦ χῆμα. ὅθεν γαλάδης λέγεται ὁ δουμός. ἀφ' ᾧ νυῖ γαλαδιυὶν καλεῖσι τῷ γλῶ. ἐσιαθέντων δ' ὀπὶ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος, αὐέζυξεν. ἰακώβῳ ἢ εἰς τῷ χαναάαν πρῳόντι, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορδύοντα πρὸς τῷ ἐς ὕστερον. καὶ τ̃ μὲν τόπον προσαγορδύει, θεῦ στρατόπεδον. βυλόμεν⊖ ἢ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ φρονεῖ, τοὺς ἰνωσομένους ἔκασε μ' ἀκεπβείας προϋπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν δ̃ὰ τῷ προτέραν ὑποψίαν. ἐνετείλατο ἢ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τ̃ ἠσαῦ. ὅτι νομίσας ἰακώβ⊖ ἄδικον συνδιαπᾶσθαι αὐτ̃ τῇ ὀργῇ τ̃ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. κ̃ νυῖ τ̃ χρόνον ἱκανὸν ἡγούμεν⊖ ἐ) δ̃αλλάκτιν, ἐπανίκοι, γυναῖκάς τε κ̃ παῖδας ἐπαγόμενος μ' τ̃ προειθέντος βίε, μ' τ̃ τιμιωτάτων ἑαυτὸν ἐκείνῳ ὡς δηδιδοὺς, ὅτι κείνῃ μέγιστον ἀγαθὸν τὸ, τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τ̃ ὑπὸ τ̃ θεῦ δεδομένων. ⁊ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἡσαῦς ἢ θεὶ χαρὰς γίνε), κ̃ τῷ ἀδελφῷ ὑπλύτα συὼ ὁπλίτας τεξακοσίους. καὶ ἰακώβ⊖ πιυθανόμενος ἤκειν αὐτὸν, ὑπαντησόμενον μ' τοσύτων ὁπλιτῶν, ἰῶ θεῖφοβος. τῷ μὲν τι διῷ τὴν ἐλπίδα τ̃ σωτηρίας ἐπέρεπε

⁊ φό-

κὴ θεῤῥοῦσαν εἶχεν ἐκ τῆ παρόντων ὅπως αὖ αὐτὸς ἅπαντας σώζοι τὲς σὺν αὐτῆ κρατήσας τ ἐχθρῶν εἰ ἰδέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοῖς σὺν αὐτῆ τοῖς μὲν θεῤῥοῦντας, τοῖς ἢ λειπομένοις, ἄσσον ἐπέλθειν ἀκολουθήσως εἰ βιασθεῖεν οἱ θεοπεμφθέντες ὑπὸ τὲ μὲν ἀδελφῆ, κατασφυλῶ ἔχοιεν τοῖς ἑπομένοις. καὶ τὴν διάταξας τοῖς σὺν αὐτῆ τ ζόπον, πέμπ πινας ὡσεὶ κομίζοντας τὰ δελφῆ ὑποζύγια ἢ λῶ τὰ πεμπόμενα, ☾ πλῆθο τεσσαράκοντα ποικίλων, ἃ δὴ πάντα τοῖς λειπομένοις ἔμελλεν ἔσεσθ ὧδε τὸ παραίζειν αὐτῆ. ἦσαν ἢ οἱ θεοπεμφθέντες ὑπ ἀγγελομάτων, ἵνα συνεχέστερον εὐτυχοῦντες, πολλοὶ δοκῶσιν. ἀπέστη δὲ ἐπὶ τ ὥραν τ ὀργῆς, εἰ ἀγαθοῖς τε θυμωθῆσ. ἐπ μὲν τοι ☾ λόγοις χρησοῖς ἐμελεῖν θεὸς αὐτ εἰρηθ τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα συνθεὶς ἀγὰ πάσης τ ἡμέρας πιπτὸς ὑπερθυμομένης σκίνει τοὺς σὺν αὐτῆ. κὴ χείμαῤῥόν τινα ἰάβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων, ἰάκωβος ὑπολελειμμένος φαντάσμασι συντυχὼν διεπάλαιεν, ἐκείνω θεοκατάρχοντος τ μάχης, ὁμοίᾳ τε τ φαντάσματος, ὃ δὴ κὴ φωνῆ χρῆται ☾ λόγοις θεὸς αὐτὸν, χαίρειν τε φρὸς τοῖς γεθυμημένοις παραινοῦ, κὴ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγῶνον νενικηκέναι, κὴ σημεῖον ἡγεῖσθ τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, κὴ τ μηδέποτε τὸ γλυος ἐκλείψειν αὐτῆ, μηδ ὑπάρξειν τινα τ ἀνθρώπων τ ἰσχύος ἐσεσθαι τ ἐκείνω. ἐκέλευέ τε καλεῖν αὐτὸν ἰσραὴλον. σημαίνει ἢ τοῦτο κὴ τ, ἰσχύσιον γλῶτταν, τὸν αὐτὸν ἀγγέλω θείω. ταῦτα μὲν τοι θεοῦλεγε, ἰακώβε δεηθέντος. ἀφόβος ὢν ἄγγελον εἶ θεῖον, τίνα μοίραν ἕξει σημαίνων παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ εἶπον, ἀφανὴς γίνεται. ἡσθεὶς ἢ τούτοις ἰάκωβος, φανέντα ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει ἢ, θεῦ πρόσωπον. ☾ γνομένω δὲ τῶν μάχων ἀληθείας αὐτῆ θεὸν τὸν νοῦν τὸ πλατύ, αὐτός τε ἀπέχει τῆς τούτ βρώσεως, κὴ δ ἐκεῖνον ὁδὸν ἡμῶν ὄζιν ἐδάδμον πλησίον δὴ ἤδη τῶν ἀδελφῶν πωθανόμενος, κελεύει θεῖέναι τὰ γυναικῶν ἑκατέραν καθ αὑτὴν μὴ πῆ θεραπαινίδων, ἵνα πόῤῥωθεν ἀφορῶντα τὰ ἔργα τῆ ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τοῦτο θελήσειεν ἡσαύς. θεοσκοπεύει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν εἰγὺς αὐτῆ γνόμενον, ὁδὸν θεὶ αὐτ δόλιον φερομένου. κὴ ὁ ἡσαῦς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἀνήρετο τῆ παίδων τ ὄχλον ☾ τὰς γυναῖκας. ἠξίωτο τότε τὸ παῖ μαθῶν θεὶ αὐτῆ, κὴ αὐτὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς θεὸς τὸν πατέρα. ἰακώβε ἢ θεραπεύομένω τὸν κόπον τῆ ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς σταθμὸν. ἐνταῦθα γὰ ἐποιεῖτο τ διάταν, θεοσαράξας τὸ χωρίον ὑπὸ τ αὐτῆ ἐχυρώσεως δασείαν. ἰακώβε ἢ ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νῶ σκηνὰς λεγομένας. ἔθεν εἰς σίκιμον παρὰ χαναναίων δ ὄζιν ἡ πόλις. τῆ ἢ σικιμιτῆ ἑορτὴν ἀγόντων, δείνα ἡ θυγάτηρ τῶ ἰακώβε μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφομένη τὰς ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δ' αὐτὴν συχεμὶς ἐμμόρου τῦ βασιλέως υἱός, φθείρᾳ δ' ἁρπαγῆς, κὴ δαπεθεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύῃ τ πατέρα θεῖ αὐτῆ θεὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ ἢ πεισθεὶς ἦκε θεὸς τὸν ἰακώβον, διάμενον τῆ παιδὶ αὐτῆ σὺν ᾗ συζεύξαι δείναν κατὰ νόμον. ἰακώβε ἢ, ἔτ' ἀπιλέγειν ἔχων δαπέφευγε αὐτῆ βουλὴν ἀναγκαῖον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπεξέφαγ αὐτῆ βουλὴν ἀναγκαῖ θεῖ ὧν παρεκάλει. ἀπίει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰάκωβον ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰακώβ δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸ ἐμμόρου τὴν δίκην,

A Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios properè subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multisque ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquãtum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelum Dei vicerit: idque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genúsque eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi. iussítque illum posthac vocari Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandum læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pedisequis, vt è longinquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante lassitudinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum, & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sichemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit. & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione,

Gen. 34.

iuſſit eos conſultare quid facto opus eſſet. maior pars hærebat incerti quid eſſet agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt. Obſeruato feſto die quo Sicimitæ voluptati & conuiuijs operam dabant, inuaſis noctu cuſtodibus ſopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuerſos interimunt vnà cum rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. quo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Iacobum autem obſtupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per viſum bono animo eſſe iuſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiúmque quod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena vouerat, perſoluere imperat. itaque dum luſtrat, incidit in Labani Deos: neſciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificauit apud Bethela, vbi ſomnium illud diuinum viderat iter faciens in Meſopotamiam. Progreſſus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam ſepelit, ſolam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris cauſa matri fuerit. Atque hic eſt filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia ſex, duo è Rachele: quatuor verò è pediſequis, è ſingulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa ſitam, vbi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Cap. XX.

Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone.

Rebecca enim iam antè defuncta: Iſacus quoque eam ſequitur, non multo poſt filij reditum: & ſepultus eſt à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus eſt enim exactis cum virtute annis octoginta quinque ſupra centum.

A ἤξιν βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὐδὲ πλείους ἦσαν χαλεπὸν γνώμης διαφερόντες. συμεὼν δὲ καὶ λεβὶς ὁμομήτριοι δὲ κόρης ἀδελφοὶ φεύγουσι ἀλλήλους σωτήριον δὲ τιμωρὸν τινα παρέξειν. ἔσης ἑορτῆς, ἐν ᾗ συνιόντες εἰς αὐτὸν καὶ διαχέαν τεθαμμένων, νύκτωρ φρούρους ὀλιγαλόντας τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι παῦ ἄρρεν, καὶ τὴ βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτῶ. φείσονται δὲ τῶν γυναικῶν παρέξαντες ἦ ταῦτα δίκα δὲ τῆ πατρὸς γνώμης ἐπανέχουσι τὸν ἀδελφόν. ἰακὼβ δὲ σκηναγήτη φεὸς τὸ μέγεθο τῶν γεγονότων, ἐν χαλεπάνοντι φεὸς τοὺς υἱὲς, ὁ θεὸς φάσας σκέλυσε θαρρεῖν. ἀγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ὅπτιλεῖν αὐ τὸ φρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴ μεσοποταμίαν, ὅπι τῆ ὄψει τῆ ὀνείρε πύξαλο. ἀγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ὅπιτυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. ὃ γὰρ ἠπίσατο υἱὸν δὲ ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοὺς ἔκρυψεν ὑπὸ σπήμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρυῦ. ἀπάσας τε τοιυτόθεν, ὑπὸ βεθήλοις ἔθυεν, ὅπε τὸ ὄνομα ἐθέσατο χωρῶν φότερος ὅπι δὲ μεσοποταμίας. ὑπὸ τόθεν δὲ φεῳὼν ἐπεὶ κῆ τὴ ἐφραθαίαν γίνε), ἐνθάδε ῥαχήλαν ἐν τοιετῦ θονοῦσαν θάπ|, μόνλεν τὸ συγγλυῶν δὲ ἐν χεβρῶνι τιμῆς ὃ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε, δὲ τὸ ἐπ' αὐτῷ γλυομμένλεν. ὀδαύλεν τῆ μητρί. ἔτοι ἰακώβε παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μ, δώδεκα ἡλεία δ, μία. τέτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἑξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσαρες δ, ἐκ τῆ θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν ἐν τὰ ὀνόματα φοεῖπον. παρλεῦ δὲ ἐντεῦθεν ὅπι χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένλεν. ἐκεῖ δὲ ἴσαακος τὸ δίαιταν εἶχε. ἐν βεκχία μὲ ἀλλήλοις συνδιαζήσασι.

D

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἴσακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

Τὴν δὲ ῥεβέκκαν ἰακὼβ ὁ κατέλαβε ζῶσαν. ἀνήκοσι δὲ ἴσακος ὁ μὲν πολὺ τὸ ἀφίξεως τὸν υἱόν. καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῆ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημεῖα φεγονόκι ἐν αὐτῆ τυγχάνοντο αὐτοῖς· ἐνῆν δὲ ἴσακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ φεγονίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπ' αὐτό, μετ' ἀβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα φὸς τοῖς ἑκατὸν μὴ ἀρετῆς, ὥσπερ ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Πῶς υἱοὶ τῷ ἰακώβου ἰσάκιος παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. Ὧν υἱοῖς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέχειν, ἰακώβου δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α.

Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειρώττων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν δυναμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.

Ὡς αὐτὸς δὲ εἰς αἴγυπτον προδοθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμονος ὀπίσημος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς, τοῖς ἀδελφοῖς ἔσχεν ὑποχείριος. Κεφ. γ.

Ἡ τῶν παρὸς αὐτὸ μὲν τὴν γνώμην πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, ἀλλὰ τὸν γνόμονον λυμών. Κεφ. δ.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις δικομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε. Κεφ. ζ.

HAEC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CHP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esaio Idumea, Iacobo Chananæa contigit.

Κεφάλαιον α'.

Πῶς ἰσαῖς ϗ ἰάκωβ & ἰσαυ παῖδες ὄντες διείλαντο τ οἴκησιν, ϗ πῶς μὲν Ἰδουμαίαν κατέσχεν ἰάκωβ & δι' ἣν χαναναίαν.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominat⁹ est à sci pso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo.

Gen. 35.

Gen. 36. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus, Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας

Α ΜΕΤΑ τ τ ἰσάκου τελευτὴν οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τ οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἑκατέρῳ ἔλαβον ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦ μὲν, τ χεβρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σαείρᾳ διητᾶτο, ϗ τ ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τ χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος γὰρ ἐπονομάζετο, ϗ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τ ὀνομασίας. ἀπὸ θήρας ποτὲ ϗ πόνου τ

Β ᾠὸν τὸ κωκκύσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν τ ἡλικίαν. ἀπιδὼν ὁ τ ἀδελφὸς φακὴν ἑσκευασμένην πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τ χρόαν, ϗ δι' ἃ τοῦτ' ἐπὶ μᾶλλον ὠρεχθεὶς, ἠξίου ὧν ἔδαρχεν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δ' ἀποδοῦναι τὸ πρωτεῖον αὐτῷ τ φαγεῖν, ὤμοσεν ϗ κατέλιπε τὴν πρωτοτοκίαν τῇ πείνῃ τ ἀδελφὸν ἰδιάσασθαι. κἀκεῖνος ὑπὸ τ λιμοῦ πεφορτισθεὶς, ἀπέδοτο τὸ πρωτεῖον αὐτῷ μετ' ὅρκων. ἔνθεν δι' ἃ τ ξανθότητα

C τ βρώματος, ὑπὸ τ ἡλικιωτῶν ἄδωμος καλεῖται, ϗ παιδιὰν ὀνομασθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι τ δὲ χώραν ὅτι πρωτοκατέσχεν. ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ὀνομάσαντο ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ ϗ πατὴρ παίδων πέντε τ ἀριθμὸν. ὧν ἰάους μὲν ϗ ἰόλαμος, ϗ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τὸ γένος. τ δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγουὴλ δὲ, ἐκ μοσαμήνης ὑπῆρξαντο αὐτῷ γεγονότες. ϗ ἦσαν μὲν ἔτοι παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖ-

D δες πέντε, θήμαν, ὄμηρος, ὄφις, ἰόθαμος, ὀκάναζος. ἀμάληκ δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονὼς, θαμνᾶς ὄνομα. ἔτοι κατώκησαν τ ἰδουμαίας τ ζοβολίτην λεγομένην, ϗ τὴν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ δὲ ἡ ἰδουμαία ποτὲ ἡ ἰδουμαῖα, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, ϗ τοῖς διεφύλαξεν.

Ωι

A

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἰώσηπος ὁ πατρόβιος τῶν ἰακώβου παίδων ὁ νεώτατος αὐτῷ ἐγένετο τῶν ἀνωμοτάτων τιμῶν μέλλουσαι διδασκαλίας, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Cap. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

Ἰάκωβος δὲ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλεῖστα τε γὰρ ἐφέρετο τοῖς ὁπηχωρίοις, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς ἦν καὶ ὀφθαλμὸς ἐπίδοξος διὰ τὸ ἀδένος γὰρ ὑστέρουν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ἀτρομονλεὶ ἦσαν δύψυχοι, καὶ δεινοὶ συνιέναι. τοιαύτην δὲ ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῖς πρόνοιαν ἔσχε, καὶ τὴν εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τὴν λυπηρὰν αὐτοῖς δόξαντων τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἀγαθῶν ὠδῆς εἶναι, καὶ ποιῆσαι τὸν ἀπὸ ἀγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχώρησιν αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ ταύτης αἰτίας. ἰώσηπον μὲν γὰρ ἀλλας παιδοποιησάμενος ἰάκωβος. ὅλα τε τιμῶν τοῦ σώματος εὐημέριαν καὶ ὅλα ψυχῆς ἀρετῶν, φερένησει δὲ διέφερε, τῶν ἄλλων πάντων ἠγάπα. τοῦτον ὠδὴ ἀδελφῶν, ἥτε τοῦ πατρὸς σοργὴ φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος ἥτε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος, τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, εὐδαιμονίαν καταγγέλλοντα, ζηλοτυπουμένων ἄρα τῶν ἀνθρώπων, τὰς τῶν οἰκειοτάτων εὐτυχίας. αἱ δὲ ὄψεις, αἷς καὶ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῖδε ἦσαν. ἐκ τεμφθεὶς μὲν τῶν ἀδελφῶν ὠδὰ τὸ πατρὸς ὅτι συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν καὶ τινὰ σωρηθειαν ὅτιφορτώντων καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ἀφέρησαν ὄψιν. ἣν ὥσπερ ἐληθεὶς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κρίνησιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν ὅτι τὸ παρελθόσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτὸ δράγμα πυρῶν ὠρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέβηκε τόπῳ, τὰ δὲ ἐκείνων προσρέοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. ἐκ μέγεθος προσημάτων τινὰ ὄψιν προλέγουσαν, ἐκ κατ' αὐτῷ τινὰ ἐξουσίαν ἐσομένην τῷ μὲν ἰωσήπῳ, τότων ἦδιν, ὡς ἀγνώεμον τὸ ὅραμα αὐτοῖς διεσάφησαν, ἀρὰς δὲ ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ προὺς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δὲ ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπεπέμπετο τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. ἐν γὰρ ἥλιον, ἑδόξει τὸν σελήνην καὶ ἕνδεκα ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ὅτι ἐν γῆν καταβῆναι, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ παρὶ, μηδὲν ὠδὰ τῶν ἀδελφῶν κακόηθος ὑφορώμενος, καὶ τούτων ὠδὰ τυγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τὶ βούλεται σημαίνειν, φράσας ὠδὰ καλῶν. ὁ δὲ ἤδη τῷ ὀνείρατι. ἐν γὰρ προῤῥήσιν αὐτὸ τῇ ὀξυοίᾳ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἐκ ἀσκήσας εἰκάσας, ἐχαιρεν ὅτι μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις διδασκαλίαν τὸ τῷ παιδὶ κατήγγελλον. καὶ χρόνον ἤξειν θεῖ ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. ἐν μὲν σελήνην καὶ ἥλιον, μητέρα καὶ παρὶ, δύο μὲν αὐξήσειν πάντα καὶ ξεφήσης τοῦ δὲ ἑνδεκάς τῶν ἐμπνεόντων καὶ τὸν ἰακὼβ ὑπηθέλος εἰκάζων. τοῖς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τούτους ἐνδεκα εἶ), καθάπερ τοὺς ἀστέρας, ὑπό τε τὴν σελήνης τὸν ἰακὼβ λαμβανόντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, ταῦτα ἐκ ἀσυέτως τὸν ὄψεως τὸν κρίσιν ἐποιήσατο. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς τοῦ ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα, καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα ὅλα τὸν ὀνείρατον ἀγαθὰ ἤξειν ἀλλ' ἐκ

B

C

D

E

F

G

Iacobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrentes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At ille nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

decreuerúntque adoleſcentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum paſcuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi paſtoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis ſolicitus ac mœtens, mittit Ioſephum ad greges cognituru res fratrum, & quid agant renunciaturum.

Cap. III.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

Gen. 37. ILli autem viſo fratre aduentante grauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebántque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus vidēs eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraternę reos deprehendi, quo ſublato etiam in patrem eam iniuriam redunduturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos reſpicerent. reputantéſque quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam vererentur ſpectatorem ac teſtem conſilij contra fratrem initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, acceptúrum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipſius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, eam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe quidem in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus eorum grauaturam, ſi videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Ioſepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio.

ἀδελφὰ, καὶ ὧν συναπολαύσῃ αὐτῷ εἰκὸς ἦν κοινωνὸς τῶν ἡδυσμάτων, ὅτως ἐστὶ τὰ δυσαρμονίας ἐσπμένος. ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον, ἐξαίτιον κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ τὰ συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἔχει, ὅπῃ σκιμῶσι ζαπέντες, χώρα δ' ἔστιν αὐτῇ βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα ἐξ νομὰς ἐκφέρειν, αὐτὸ θι τὸ ποιμνίων ὑπομένουσι, μὴ προδηλώσαντες τῷ παιδὶ τὰ ἐκεῖσε ἀφιξιν. ὁ δ', ὑπὸ τὰ ἀγνοίας, καὶ τὰ μηδὲν ὑπὸ τὰ ποιμνίων φρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι πνα τὰ θεῖ τῆς παίδων αὐτῷ τὰ ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σωφρονέστερος τὰ θεῖ αὐτῆς δόξαν λαμβάνων, ἐξ θεοδεὴς ὢν, πέμπει τὰ ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ θεῖ τῆς ἀδελφῶν, καὶ τὰ πράξοιεν, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἰώσηπος ὕπως εἰς αἴγυπτον προδοθεὶς ὑπὸ τῆς ἀδελφῶν δέσποτα τὰ θεὸς αὐτὸν ἔσωσε, καὶ ἡγούμενον ὅλης οἰκίας κατέστησε, παῖς ἀδελφοὺς ἔχων ὑπερχαρεῖς.

Οἱ δὲ τὰ ἀδελφὸν ὡς εἶδον προσιόντα αὐτοῖς ἀφισμένον, ἡθύμησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείῳ παρουσίᾳ, ἐξ παρὸς ἀπεσκλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρὸς, καὶ τὰ χερσὶν αὐτῆς καὶ θείαν βέλησιν ὡρμᾶσθεῖσθαι. αἱρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὰ ἐν ποσὶν ὑπερβάλλεσθαι καιρὸν ὡρμήκεσαν. ὅτω δ' αὐτοὺς ῥᾳδίως ὁρῶν ἐχούσας ὁ ὡρεσβύτατος αὐτῆς καὶ προς τὰ προῆξιν ὁμονοήσας, ἐπειρᾶτο καταίσχυν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τὰ ζημιήματος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις αἰδοῖον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνοὺς αὐθρώπου χθρηγῆσαι φόνον. πολὺ μὲν οἱ μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφὸς δράσαντας ὀρθῶσαι ᾧ πατήσητε ἀνυμνήσῳ σωφρονεῖ), ἐξ μήτηρ εἰς πείθει καὶ παιδὸς ὑποφέρσιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον νομίζῃ νόμον συνηλλαγμένῃ). τούτων ἓν αὐτῷ αἰδῶ λαβόντας, ἐξ τῷ λογισμῷ τὸ ἐξ πείσον) τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθὸς ἐξ νεωτάτου ἀδαθεμένους, ὑποχέσῃ τὰ ζημήματος παρεκάλῃ, ἐξ τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυ ἤδη καὶ τὰ βελῆς αὐτὰ ὅπῃ τὰ ἀδελφὸν γεγονημένης. ὑποσχόντας μὲν τὰ προῆξεως ἀγαπήσῃ μετανοίᾳ ἐξ τῷ σωφρονεῖν εἰξαντας. προελθόντας δ' ὅπῃ ζύρτον ἐκ ἔστιν ὧν ἐκ εἰσπροῆξη) τὰ ἀδελφοκτονίας δίκην μείναντας αὐτῇ τὰ παύλαχθ παρῆσαν φεύγοιαν, ἐξ μήτε τὰ ἐπ' ἠρημίας προσπολμένων ὑστερῆσαν μήτε τῆς καὶ τὰς πόλεις. ὁ πᾶς δ' ἀνθρωπος αἰ ἦ, χρὴ δοκεῖν ἐκ ζῆσθα παρεῖναι καὶ τὰ θεόν. τό τε σωφρονοῦς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅπῃ ζῆς ζημιηθεῖσιν ἐλεγχθ, ὃ μήτε ζῆς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχεσι, μήτε ζοσοῦτον ὁ ποῖον αὐτοῖς σωοικήσῃ τὰ ἀδελφὸν ἀνελεῦσιν, ὃς ἐν ὑποδραῦαι. προσεπίθῃ ὃ καὶ ζαῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν μὲν ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν ὃ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ὅτω φίλοις, ὑφ' ὧν ἀμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον ὃ μὲν πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγονημένον, δεφθείρουσιν. ᾧ τὸ τὰ ἡλικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὰ παρ' ὑμῖν αὐτῆς ἐραννίζε) κηδεμονίαν. ἦτε αἰτία τὰ ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τὰ προῆξιν αὐτῆς πήσει, δεῖ φθόνον τῆς ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτοῖς τῷ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ὑποπολαύσουσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τὰ μετουσίας, ἐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδία γὰ ἓν αὐτῆς ὑπολαμβάνῃ ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσῃ προσηκῆν ἓν τὰ ὀργὴν καὶ δεῖ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἑαυτῆς νομίζειν. εἰ τὰ ὑπ' αὐτῆς κεκρυμμένον τὰ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ὑποκτείναντες ἀφαιρήσονῃ τὰ θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίσῃ), καὶ ὁ μὲν ῥάβηλος ταῦτα λέγων καὶ πρὸς τοὺτοις ἔτι πλείω, ἐξ δεόμενος, ἐπέτρεπε τοῖς τὰ ἀδελφοκτονίας αὖθις ὑποχέσῃ ἐπεί.

ἐπεὶ δ' ἁδὲν μᾶλλον ἀπὸ τῶν λόγων ἐώρα γιγνόμενον, ἀλλὰ καὶ ἐπιδόντας ἤδη τὴν αἵρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ὁπωσοῦν ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τὸν ἀναιρέσεως. ἤδη δὲ ἀμυνομένοις παρῄνεσε τὸ πρῶτον, πεισθέντων αὐτοῦ. ἐπειδὴ συνέπαισαν ὡς τε ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἔστεξε σφόδρα κακοῖς οἷς νῦν παραινεῖ πρᾶξαι. ἐν γὰρ τούτοις ἦν τὸ ἔργον ἐφ' ᾧ ἀπώλοντο, μὴ ἧττον, ἀλλ' ὡς ἂν βάθεσι κρύπτειν. ἦν γὰρ αὐτοῖς, αὐτοχειρίᾳ μὲ μὴ χρυσῆς τὰ ἀδελφῶ. ῥίψαντας εἰς τὸν ὠδαμεῖμνον λάκκον, ὅπως ἀποθανεῖν ἔασι, τὸ γε μιαιφονεῖν τὰς χεῖρας αὐτοῖς περιαίνειν. συμπεισάντων δὲ τούτοις τὸν νεανίσκων, ὠδαλαβὼν ῥύβηλος τὸ μφέλιον, καὶ καλωδίῳ ἐκδήσας, ἠρέμα καθῆκεν εἰς τὸν λάκκον, ἕως ἂν ἱκανῶς αὐτοῦ κρύπτειν. ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσει· ὁ δὲ ζήτησιν χωρεῖν ποιούμενος ἀδελφικῶν. ἰδόντας δὲ καὶ αὐτοὺς ὧν τὸν ἰακὼβ παῖδων, ἐμπόρους ἰδόντας ἀράβας τὸν ἰσμαηλιτικὸν γένους, ἀρώματα καὶ σῦρα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἐκ τῆς γαλαδηνῆς, μὴ τὸν ἀναχώρησιν. τῷ ῥουβήλῳ τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασθαι τὸν ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς ἀράψιν. ἐκεῖνόν τε δὴ, ὅτι πορρωτάτω γένους μὲν ἐπιδεξιοῦσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτούς τε τὸ μιάσματος ὅτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν δὲν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοσθαι τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνῶν εἴκοσι ἐπράκησθε καὶ γεγόνασι. ῥύβηλος δὲ, νύκτωρ ὅτι τὸν λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. μὴ ὡς ἀνακαλυμμένου μὴ ὑπήκοος, δείσας μὴ ἐφθάρασιν αὐτὸ μὴ τὸ ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τὸ δὲ τὸ θεαχθὲν αὐτοῦ φθασάντων, παύεται τὸ πένθους ὁ ῥύβηλος. ὡς δὲ ταῦτα θεὶ τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέθεσαν, τί ποιήσαντες αὖ ἔξω τὸ ὑπονοίας ὦδε τῷ πατρὶ χρησθῆναι ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸ χιτωνίσκον, ὃν ἐνδεδυμένος ἀφῖκτο μὲ θεὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, θεμιμήκεσαν δὲ αὐτὸν ὅτε καθίσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδυξεν αὐτοῖς δι' ἁπαθεφάξασιν αἷμα τράγου μελαίνας, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς αὖ ὑπὸ θηρίων αὐτὸ φανεὶν διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον θεὸς τὸ θρεσβύτιν, ἤδη τῷ θεὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν ἰώσηπον ὅτ' ἰδεῖν, ὅτ' εἶτα κακῶς συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα δὲ τοῦτον ὁρᾶν αἱμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, θεὶ ὠμοφαγοῦντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἰ γε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξῆλθ. ὁ δὲ ἰακὼβος δὲ ὅτι κρυπτεραῖς ὧν ἐλπίσιν ὡς ἰωσηφοποιησμένῳ δὴθεν αὐτοῦ τὸ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. πίστιν δὲ αὖ τοῦ τελοῦσης ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών, καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν. ἐνδεδυμένον ἐκπέμπει θεὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅτι νεκρὸς τὸ λοιπὸν ὅτως διέκεισθε ὅτι τοῦ μισοκακίᾳ, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὤν, καὶ τοῦ ὀξ ἄλλων ὦδε μυθείας ἐξερημένος, ὅτως ἰωσὴφ τοῦ πάλαι καλοῦ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαφάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρεῖ, καὶ δ' ὑπὸ παίδων παρηγορεμένων αὐτοῦ ῥᾴων γενέσθαι, ἀπὸ κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρὴς αἰγύπτιος, ὅτι τοῦ φαραώθ μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τὸ τοῦ ἐλευθερίου ἐπιδόντα, καὶ διαίτῃ χρησάμενος κρείττονι ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέφερεν. εἰς χεῖρας τε τοῦ καὶ τοῦ οἴκου ἐπιτροπεύειν αὐτὸν ἐτράπετο, καὶ τοῦτον τε ἀπέλαβε, καὶ τῷ ἀρετῷ ἧπερ ἐν αὐτὸν, ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκαταλειφθεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc sententiam itum est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii, aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari belluarum incursu perisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit; Gen. 39.

docuiteque prudentiam aduersanti fortunæ non A succumbere, si quis ea legitimè, & non secundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque si rem aperiter se faciliùs eò potituram, & in parte felicitatis habituram si contigeret ab hera se rogari, æstimans eum magis ex præsenti conditione quàm ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam B referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur vt morbo suo repugnaret, negans vnquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore vt mala cupiditas facilè sedetur. se quiduis potius perpessurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heræ seruum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò C repulsa magis etiam accendebat, quòd non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum sollicitandum opportunitatem. quam nacta supplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque D vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba descendi: sapies tamen si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuedini posthabui. siue priùs diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perstо. quare E aut præsentem voluptatem elige, & amanti obsequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus est Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymásque verborum testes, nec miseratione induci, nec terrore cogi F potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiæ proposito: constantérque restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quæque sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque officij sui monuit, iurísque coniugalis ac consuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præstò esse pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere G non possit: adesse & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῆς ἐν ταῖς βίᾳ δυσκόλων διαμένων, οἷς αἰ παρῆν γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς ὑπηρεσίας, τὰς κῆ καιρὸν μόνον ἁρμοσμένων. τὴν δὲ τοῦ δεσπότου γυναικὸς, διά τε τὴν εὐμορφίαν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ τὰς πράξεις αὐτῆ δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομίζουσης εἰ ποιήσειν αὐτῆ τοῦτο φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δυτύχημα ἡγησαμένων τὸ τοῦ δεσπότου αὐτῆ δεηθῆναι, ἔρως τὸ κῆμα τότε διαλείας, ἀλλ' ἐρως τὸν ἔρωτον ἀφορώσης καὶ πρὸς τὴν μεταβολὴν πρὸς μένοντα, τήν τε ὀπιθυμίαν αὐτῆ ποιησάσης καταφανῆ καὶ λόγες προσφερήσης πρὸς μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ἐκείνας ὅσιον εἴη ταύτην αὐτῇ δίδόναι χάριν, ἐν ᾗ τοῦ φιλουμένου καὶ τοσαύτης ἀξιώσοντος τιμῆς, ἀδικίαν συνέβαινεν εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ κρατεῖν τὰ τοῦ πάθους κἀκείνῳ πρὸς καλεῖ, τὸ ὑπόγνωσιν τοῦ τόξευτος τῆς ὀπιθυμίας προβαλλόμενος. σαλήσεσθαι γάρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρούσης ἐλπίδος, αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἕλεγεν, ἢ πρὸς τὸ καταπεσθῆς ἔσεσθαι. καὶ γὰρ εἰ τῇ δεσποίνῃ δ' ἦλεν ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον μηδὲν, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν προσμάτων ἀπιλογία πολλὴν αἰ ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἐπ μᾶλλον ἐπέτεινε τὸν ἔρωτα μὴ προσδοκῶσῃ τὸ ἰώσηπον αἰτιᾶν. καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ κακοῦ πολιορκουμένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα προσεπιθυμεῖ καθεργάσασθαι δημοτελὲς ὂν ἑορτὴ δῆσάσης, καθ' ἣν εἰς τὸ παῖγνιον ἐν γυναῖξὶ φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτεῖ νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τοῦ ἰωσήπου. καὶ ὑφομένης αὐτὸ ταύτης, λιπαρωτέρας ἐπὶ τοῖς ῥώτων αὐτῷ προσλυέγκατο λόγους. ὡς καλῶς μὲ εἶχεν αὐτὸν μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶναι καὶ μηδὲν αὐτῷ φρικιέναι, κατά τε τὸ προσκαλέσασθαι σὺν ῥοπῇ ἐν τοῖς πάθους ὑποβολὴ, ὑφ' ἓ διαθεῖν δεσποινα ὅσα τοῦ κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινοτέραν ὑμένος. φρονήσῃ τε καὶ νεῦ ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ὀπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσῃ. εἰ τε δὲ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο. ταύτην γενομένην καὶ μὴ πλείονος ἀνεδῆς, νόσον τε δὲ προφασίσασθαι καὶ τὸ ἑορτῆς, καὶ τὸ παντηρεως τοῦ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προπεμπαν. εἰ τε τοῖς ῥωτοις ὑπὸ ἀπιστίας αὐτέκρυσε λογισμοῖς, τὸ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶ κείνῳ σύμβολον τοῖς αὐτοῖς ὀπιμένειν. προσδοκᾶν τε τὴν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν προσδεόμενον αὐτῆς τοῦ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον ἡγούμενον. ἄμωναν ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποτραφέντα τὴν ἀξίωσιν, καὶ τὸ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸν σωφρονισμὸς δόκησιν προσθέμενον. ἐ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν ζημίσης εἰς κατηγορίαν αὐτῆ, καταφρονήσαμένης πεῖραν ὅπι τοιούτοις προσόξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις πιστεύειν, ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅτι μάλιστα ὑπὸ τὴν ἀληθείας φέρεσθαι. ταῦτα λεγούσης τὸν γυναικὸς ἡ δακρύουσης, ὅτε οἴκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ὅτ' ἐκλύσασθαι φόβος, ἀλλὰ τὴν δέησιν αὐτέχειν καὶ τὴν ἀπειλὴν ἃ ἐνδέδωκε δέησας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τὴν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον, ἢ τὴν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς αἰ αὐτῆ συνοίδῃ δικαίως ἀπολεμένῳ. γάμε τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ τὸν ῥως τὸν ἀνδρα συμβώσεως. καὶ τέκνοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ παρούσῃ τοῦ ὀπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τὸν ὃ μὲν μετανοίαν ἔξεσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ ἡγησομένῳ, ἃ ὀπὶ διορθώσει τὴν ἡμαρτημένων, καὶ φόβον τε κατάφωσιν ἡγεῖσθαι, καὶ χάριν τὴν λαβεῖν ἀγνουμένῳ τοῦ κακοῦ. τὸν ὃ πρὸς τὴν ἀνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχέσης ἀκίνδυνον.

ῥως

καὶ πρὸς ἑπτὰ πολλῷ τῷ ἀπὸ τῆς συνειδότος καὶ πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν ἢ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὴ μᾶλλον διατόσῃ, μείνασα καθαρὰ, ἢ δεατοίνης ἐξεσία χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' ἢ συνεξαμαρτάνουσ ὡς ἀληθῶς. πολὺ γὰρ κρεῖττον ἐστὶ θαρσεῖν ὀπτηνοιθύοις, ἢ τοῖς δ' βεβιωμένοις, ἢ ὅτι λανθανούσῃ κακοπραγμα. ταῦτα λέγων καὶ ἐπὶ πλείω τούτοις ὁμοια, τῷ γυναικὸς ὁρμῇ ὑπηχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ὑπισρέφειν. ἡδὲ βιαιότερον ἰσχετο τῇ ἀπουδῇ, καὶ ὑπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ὑποχωροῦσα τὸ πείθεσθαι ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγε ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ περσκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε τῆς δωματίε, περιδεὴς γὰρ μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, περιαλγῶς ἔχουσα φθάσαι καταψάσασθαι πρὸς τὸν πετεφρὴ ἔγνω τῆ ἰωσήπου, ἢ τούτῳ πρὸ ἔρπω τιμωρῆσαι μὲν αὐτὸ δεινῶς ὑπερφατμένε, περιλαβεῖν ὑ τῷ διαβολῇ, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠγήσατο. καὶ κεκάθικε μ' κατφὴς ἢ συνεκκυμένη, τῷ ὅτι πρὸ διαμάρτιν ἡ ὑπιθυμίας λύπῃ ὡς ὅτι πείρᾳ διαφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δ' τὸν ἀνδρὶ καὶ πρὸς ἢ ὄψιν ταραχθέντι καὶ πυθομένῳ τῷ αἰτίαν, ἡ κατηγορίας ἰωσήπου κατήρξατο, καὶ τεθνάναι εἶπεν αὐτὸν, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτῃ μιᾶναι τῷ σῷ ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, ἐπὶ οἷς ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκται μηδεὶς ἐσωφρόνησεν, ἐπ' ὧν ἐκ ἡ σῆς χρηστότης ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχαρεὶς ὢν αὐ εἰμὶ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσε γαμεῖν ἢ σὲ, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τῷ σῷ ἀπουσίαν φυλάξας, ὡς ὅτα καὶ μέτεισ ἐδόκει περίτειν δι' ἢ ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ ἀχρὶ φύσει χρηστὸς ὢν τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὰν παρελθεῖν ἐποίησεν ὡς δοῦλον, ᾧ τῷ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τῷ οἰκονομίαν λαβεῖν ἐχώρει. ἢ περὶ πρεσβυτέρων οἰκετῶν περιπιθεῖναι τούτε ἢ τ' σῆς φύσεν γυναικός. παυσαμένη δ' περὶ γόων, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχείρει βιάσασθαι καταλιπόντ' αὐτό. πετεφρὴς δ' μὲν ἐπὶ τῇ γυναικὶ, μηδ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τά τε περὶ αὐτῷ ἔρωτι πλέον νέμων, ὅτι μὴ τῷ τ' ἀληθείας ἐξέτασιν ἐκ ἐρέπετο. δοὺς δ' σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' ὄφ' καταπεύνας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τῷ περὶ κακούργων εἰρκτῷ ἐνέβαλεν. ὅτι δ' τῇ γυναικὶ ἢ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα ἢ σωφροσύνῃ αὐτῆ μάρτυρῶν. ἰώσηπος μ' οὐ πάντα ὅτι τὰ θεῖ ποιησαμένῳ τὰ θεῖ αὐτὸν, ἀλ' εἰς ἀπολογίαν ἀλ' ἐπ' ἀκριβῆ περὶ γεγονότων δήλωσιν ἐτρέπετο. τὰ δὴ μὲ δ' τῷ αἰσχίω στηλῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι περὶ δεδοικότων θαῤῥῶν, τὸν τῷ αἰτίαν τ' συμφορᾶς καὶ τῷ ἀληθείας εἰδότα θεὸν, ἢ πεῖραν τ' προνοίας δώσειν ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τῷ ὑπιμέλειαν καὶ τ' πίστιν αὐτὸ καταμαθὼν ἐν οἷς ἔχειν αὐτὸν, καὶ τὸ αὐχμὸ τ' μορφῆς, ὑπανίεται περὶ δεσμῶν, ἢ τὸ δ' ἦθος ἐπιφερὲς ἐποίει. διάγη δ' χρήσασθαι κρείττονι δεσμωτῇ ἐπέτρεπε. περὶ δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παρὰ τῆς γυναικὸς τὰ ἔργα ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς ἔρχοιν, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς καταχρεωθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόῳ τῷ βασιλικῷ σοφόρα δ' αὐτῷ πιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος, καὶ συνδιαφέρων περὶ ἰωσήπῳ τὰς πέδας,

A at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se heri li iure subditum, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur. eámque à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ab obsequium togere nitebatur. Ibi verò Iosephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognosceret, decreuit prior Iosephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationē tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámque scitante, Ne vidas, inquit, marite, ni sceleſtum seruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit. ídque die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab heri li metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsque conseruis se præpositum, æquum putauit vxorem quoque tuam attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide, audacis facinoris Iosephum damnatū in maleficorum carcerē coniecit: ob vxorísque pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis. Iosephus autem innocentiam suam Deo committens, neq; se defendere curauit, neque rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorū necessitatē tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirū potentiorē esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam cōfestim est expertus. Custos enim carceris tū fidem eius ac diligentiā in absoluendis operū pensis considerās, tū formæ dignitatē, soluit cū à vinculis, eámque miseriam aliquantò leuiorē reddidit: victu etiā commodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulātibus ita vt solēt miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus: familiaritatem cum Iosepho contraxit:

IV. Gen. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somniis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœroréque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi melefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versamur, & eius qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A σωηθέσεως αὐτῷ μᾶλλον ἐχώρει, ἢ σωέσῃ γὰρ αὐτὸ ἐδόκει προῤῥηχεῖν, ὄναρ ἰδὼν, ἐξέθετο τῷ βασιλέως δηλοῦν, εἴτι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐν τῇ βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐν τῷ ὀνείρατον φροντίδας προσίδησιν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κατὰ τοὺς ὕπνους, ῥιῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀκμαζομένους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρυγητὸν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως. διηθήσας τε τὸ γλύκος, δοῦναι τῷ B βασιλεῖ ποιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι πεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἐνυπνίου ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. ἤξίου δ' εἴπερ μείοιεν) συνέσεως, φείδεσθαι αὐτῷ τὴν προῤῥήσιν τῆς ὄψεως. ὁδὲ, θαῤῥεῖν τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν ῥιοὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τοῦ δεσμοῦ, τοῦ βασιλέως ποθήσαντος αὐτοῦ τὴν ἀγχονίαν, C πάλιν εἰς ταὐτὸν αὐτὸν ἐπανήξειν καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις πλάσσειν, ὅσα αὐτοῦ τε σκεύη ἀπένδεται, C πίσιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμπρόδιον, ἀχλύων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη τῆς C τὰς λύπας ἀχαίρων τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀποφέρων. τὸν οὖν φῆς σὺν ῥιοὶν ἀποθλιβέντα βοτρύων, χερσὶ τοῦ σοῦ πρόσεσθαι τὸ βασιλέα. καλὼ δίνω ἴδι σοι τὸ ὄφλιν γενησομένῳ, C προμνώσαν ἄφεσιν τοῦ παρούσης ἀνάγκης, σὺν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐῤῥύησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μοῦ δὲ τοῦτων πειραθεὶς τοῦ προκαταγγέλλαντός σοι τὰ ἀγαθά. καὶ χρώμενον σὺν ἐξουσίᾳ, μὴ παρίδῃς ἡμᾶς σὺν οἷς κατάλειψις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος, οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες σὺν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τοῦ κακούργων ὑπομένειν κατεκείθημεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τοῦ ταῦτ' ἡμᾶς ἐρμασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι ταὐτὸς τοῦ τὸ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ θεμένειν τοῦ δεδηλωμένων τιὼ τελευτιώ. δοῦλος δέ τις ὅπι τοῦ σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ βασιλέως, συνδεδεμένῳ τῷ οἰνοχόῳ, ταὐτὸν ποιησαμένῳ τὸ ἰωσήπου θεὶ τὸ ὄψεως σκεύνε τὸ E ἀπόφασιν δύελπις ὢν, καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἰῶ τεθεαμένος, ἠξίωσε τὸ ἰώσηπον, φράσαι τὶ κἀκείνῳ δηλοῦν βούλε) τὰ δοκοῦντα παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰῶ γὰ ταῦτα. ῥία φησὶ κανὰ φέρειν ὅπι τοῦ κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲν ἀρτων πλέα, τὸ γὰ ῥίτον ὄψε τε ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπαμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι, μηδένα λόγον αὐτοῦ ποιουμένους ἀποτροπιῶτος. καὶ ὁ μὲ ὁμοίαν τιὼ προῤῥήσιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσδόκα. ὁ γὰ ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπὼν, ὡς ἐβούλετ' αὖ ἀγαθῶν ἐρμηνευτὴς αὐτῷ γεγονέναι, ἐχοίων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πόσας ἔτι τοῦ ζιὼ αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰ κανὰ τοῦτο σημαίνει. τῇ τείτῃ δ' αὐτὸν ἀνασαυρωθέντα, βορᾶν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ἀδὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἐλαβε. τῇ γὰ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γλυθλιον τεθυκὼς ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ὅπι τῷ σιτοποιῶν ἀνεσαύρωσεν. τὸν γὰ οἰνοχόον τῷ δεσμῷ ἀπολύσας, ὅπι τῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοιῶτα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου καὶ μνήμιον τῶν προῤῥηθέντων ὠφελέμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τοῦ εἱρκτῆ, ταύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησά-

πτωλμος. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ἅμα τῇ αὐτὴν ἐπιστῆναι A
τῆς συντυχίας θεασάμενος δύο, καὶ μετ' αὐτῆς τὴν ἐκ-
πεφας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμνημόνευσε, τῆς δ' ὀνειρά-
των κατέχει, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς ἐπιχωρίοις. καὶ γὰρ
ἐδόκει παντελῶς ταῦτα αὐτῷ. καὶ συνεκάλει μεθ' ἡμέ-
ραν πολλοὺς τῶν λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τὴν ὀ-
πτασίαν τὴν λείαν. ἀπορουμένων δὲ σκληρόν, ἔτι μᾶλ-
λον βασιλεὺς ἐταράττετο. τῇ δ' οἰνοχόον ὁρῶντα τὴν φα-
γεδαίνης σύγχυσιν, ἅμα μὲν μνήμη ἦλθε τοῦ ἰωσήπου, B
καὶ τῆς περὶ τὴν ὀνειράτων σωτηρίας. καὶ παρελθὼν ἐ-
μήνυσεν αὐτῷ τὸν ἰωσηπον, τίνα τε ὄψιν ἰδὼν αὐτὸς εἶδεν
ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ σκηνοφύλακος, ὅτι τε
σωθείη καὶ τὴν αὐτίκα ἡμέραν ὁ δεσπότης τῶν στιποιῶν, κρε-
μάσει τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσήπου
παρακούσας. δεδιὼς δὴ τοῦτον μὴ ὑπὸ πετεφρῆ τῷ δεσπό-
τῃ μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγει δ' αὐτὸν ἑβραίων ἐν ὀλί-
γοις εὐγενῆ ἅμα καὶ τῆς παρὸς δόξης. τοῦτον οὖν μέλα- C
πτωλμος, καὶ μὴ δι' αὐτὴν κακοπραγίαν αὐτῷ κα-
τηγορῆς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τῶν ὀνειράτων σοι δηλούμενα.
κελεύσαντος οὖν τοῦ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν ἰώσηπον
ἀγαγεῖν, τοῦ μὴ ἥκειν ἄγοντας, τὸ κελευσθὲν ποιή-
σαι μὴ μελλήσαντες, καὶ τὸ προσταγμα τοῦ βασι-
λέως. ὁ δ', ὡς δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμενος, ὠκειανία φησίν. σὺ
γάρ μοι νῦν ἄρις θ', καὶ σώσειν ἱκανώτατος, ὑπὸ οἰκέ-
τε τοῦ μοῦ μεμαρτύρησαι. τῇ αὐτῇ δ' ἀγαθῶν ὧν καὶ τέ-
τῳ μέγα δέδωκας, ἀξίωσον φράσαι ὅσα μοι κατὰ τοὺς D
ὕπνους ὀνειράτων ὄψεις προσῆλθον. βούλομαι δέ σε
μηδὲν ὑπὸς ελλόμενον φόβῳ, κολακεύσαι ψευδῆ λό-
γῳ. καὶ τὸ προὸς ἡδονὴν. αἰ τἀληθὲς σκυθρωπότερον ἦ.
ἐδόκουν γὰρ πολλὰ πολαμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν βλεφεῖς
ἅμα καὶ μεγέθει διαφερούσας ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ τοῦ νά-
ματος χωρεῖν δὴ τὸ ἕλος. ἄλλας δ' ταύτας τὸν ἀριθμὸν
προσπλησίας ἐκ τοῦ ἕλους ὑπαντῆσαι, λίαν κατακνωμέ-
νας καὶ δεινὰς ὠρεσθῶσαι. αἱ κατεσθίουσαι τὰς βλεφεῖς
καὶ μεγάλας, ὑδὲν ὠφελουῦτο χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ λι- E
μοῦ τεθυχωμένοι. μετ' ταύτην τὴν ὄψιν διεγερθεὶς
ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ παραφρονήσας, καὶ τί ποτε εἴη τὸ φαντα-
σμα παρ' ἐμαυτῷ, σκοπῶν καταφέρομαι καὶ πάλιν εἰς
ὕπνον, καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τοῦ πρώτου θαυμα-
σιώτερον, ὃ με καὶ μᾶλλον ἀναφοβεῖ καὶ ταράττει. σάχυας
ἑπτὰ ἑνὸς ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἀνφυείσας, καρποβαροῦντας
ἤδη καὶ πεκλιμένης ὑπὸ τοῦ καρποῦ, καὶ τὸν πρὸς ἀμητὸν
ὥρας. καὶ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ σάχυας πλησίον λυφερυθρι- F
τας καὶ ἀσθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἱ δαπανᾶν καὶ καταθάπτ
τὰς ὡραίας βλαστάνοντες, ἐκπλήττειν μοι παρεῖχον. ἰώσηπος
δ' ὑπολαβών. ὄνειρος μὲν ἔδοξε εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καθάπερ
καὶ δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημαίνει
τελευτὴν τῆς ἐσομένων. τό τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον
ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν γεγυμνασμένον, ὑπὸ τῶν χειρόνων κατε-
σθιομένας, καὶ οἱ σάχυες ὑπὸ τῆς ἐλαττόνων δαπανώ-
μενοι, λιμὸν ἀγνοῶ καὶ ἀκαρπίαν δηλοῦ τοσαύτα προ- G
καταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον δυδαμονήσα-
σι, τῶν τούτων δυφορίαν τῇ ἐπῆλθε ὑπὸ τοῦ μὴ τοσοῦτον ἀ-
θυμῆσ ἴσον ἀφορίας ἀναλωθῆναι. γνώμῃ δ' ἡ ἀσαὶς
ἐπαγγέλλουσιν, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον δ', αἱ γὰρ
ἐπιχωμένας βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας, καὶ
μηδὲν προειδῶσαι. ὁ μέν τοι θεὸς, ἀλλὰ δηλῶν τῷ λυπεῖν,
καὶ πολλὰ τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως προειδῶσιν, καὶ φοβερὰς συνέσεις ποιῶν τὰς πείρας

struēta: Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: conuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contemperis hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem iudicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam suprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messíque iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quod priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis proA uentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cúmque rex admiratus Ioſedhi prudentiam & ſapientiam, percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptiis vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſupereſſet ad futuram neceſſitatem reſeruandum. ſuaſit etiam vt indicta profeſſione frumenti, aratores iuberet id
B in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præficit, iubétque prouidere quæcunque putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius authorem. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam anulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geC ſtandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus dimetiens, quantum in alimenta & ſementem ſufficeret, nemine ſciente cauſam cur hoc faceret. Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem ſignificat: ſed & coniugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim rege connuD bium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem. ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum ſignificat, eo quòd maiorum ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, oE ctauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioſephum accerſit, qui mox frumenta diuidendo ſeruator populi citra controuerſiam extitit. nec ſolùm eius regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris, exiſtimans vniuerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope F ſubleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouiſſet quòd & exteris eo foro vti liceret, ſolo Beniamine retento, quem è Rachele ſuſceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui poſtquam in Ægyptum peruenere, Ioſephum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes. nihil enim niſi ex ipſius ſententia gerebatur. nam ne tum demum regem coluiſſe proderat, ſi Ioſephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de ſe cogitantibus, quòd adoleſcens ab

τ κατηγελμένων. σὺ δίνιν ταμιεύσαμενος τὰ παρόντα τὰ κατ' τὸν πρῶτον χρόνον ἡμισόμενα, ποιήσῃς ἀνεπαισθήτων ἀγυπτίοις τὴν ἐπελθουσομένην συμφορὰν. θαυμάσαντος δ' τὸν βασιλέως τ φρόνησιν, καὶ τὴν σοφίαν τ ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα C τρόπον αὖ προοικονομήσειεν ἐν τοῖς τ εὐετηρίας καιροῖς τὰ πρὸς τὴν μ ταύτην, ὡς αὖ ἐλαφρεστέρα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας, ὑπετίθετο. καὶ συμβάλλειν φειδὼ ποιεῖσθαι τῆς ἀναθῶν C μὴ κ' πρὸς ἡδυπάθειαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἀγυπτίοις ὑπερβέπειν. ἀλλ' ὅσον αὖ ἀναλώσουσιν ἐν πρὸς ἃ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τ ἐνδείας καιρόν. ὑποτίθεταί τε παρήνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον πρὸ τῆς γεωργῶν, τὰ δίχα μόνον εἰς δίκτεσθαι χορηγούμενα. φαραὼθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως τὸ ὀνείρατος, C τ συμβουλίας αὐτῷ τιμὴ οἰκονομίαν προσδίδωσιν ὡς τε φαίνειν ἃ κ τῷ πλήθει τῆς ἀγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμβάνοι, τ ἐξουσίᾳ τιμὴ τὸ πράγματος ὁδὸν, καὶ προσάπτειν ἄρισον αὐτῆς ὑπολαβὼν ἡμήσεσθαι. ὁ δ', ταύτης αὐτῷ τ ἐξουσίας ὑπὸ τὸ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι, δίχα τ γῆς ἁπάσης ἐλαιῶνα ἐφ' ἅρματος, ἦγε τ σῖτον πρὸς τὴν γεωργῶν, τ ἀρκοῦντα πρός τε αὐτοὺς καὶ δίκτοσιν ἑκάστοις ὑπομένων, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐποιεῖτο. τελικοστὸν δ' ἔτος ἤδη τ ἡλικίας αὐτῷ διεληλύθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαβε παρὰ τὸ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, φονθομφανήχον, ἀπιδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ προσδόξον τῆς σωτήρος. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ πετεφρῆ θυγατέρα τ ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, συνοικέξαντος αὐτῷ τὸ βασιλέως, ἔτι παρθένον ἀσανέθ ὀνόματι. ἐκ ταύτης δ' καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸς τῆς ἀκαρπίας. μανασσὴς μ' πρεσβύτερος. σημαίνει δ' ἐπίληθον, διὰ μονήσαντα λήθην δοῦναι τῆς ἀποτυχημάτων. ὁ δ' νεώτερος, ἐφραιμὴς ἀποδίδους δ' τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς προγόνων. τῆς δ' ἀγυπτίᾳ κ' τῷ ἰωσήπου τῆς ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαρίως ἔτη ἑπτὰ διήνυσεν, λιμὸς ἤπλετο τῇ ὀγδόῳ ἔτει. καὶ διὰ τὸ μὴ προπαθημένους ὑπωπτεύειν τὸ κακὸν, πανέθνει χαλεπῶς ὑπ' αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς τῶν βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δ', ἰώσηπον καλέσας, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, μεγυπτιθμένος σωτὴρ ὁμολογουμένως τ πλήθει. καὶ τῷ ἀγορᾷ ἐ τοῖς ἐγχωρίοις προεπῆν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας ἀνθρώπους κ' συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπηκοΐας τυγχάνειν ἰωσήπου διὰ τὴν διδαμονίαν χρωμένων. πέμπει δ' καὶ ἰάκωβος τῆς χαναναίας δεινῶς σκληρυνομένης, πάσης δ' ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τῷ ἀγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τῷ ἀγορᾷ κ' ξένοις. μόνον δ' κατέλειπε βενιαμὶν, ὃν ῥαχὴλ αὐτῷ γενόμενον, ὁμομήτριον δὲ τῷ ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν ἀγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουσι τῷ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. ἠδέως δ' ὁ μὴ μετὰ γνώμης ἐποιεῖτο τ ἐκείνοις. δ δὲ τὸ θεασάμενος τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε κ' τ ἰωσήπου τιμῆς ὑπεμνήσθησαν. ὁ δ', γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς ἠδέως ἐνθυμουμένους πρὸς αὐτὸν, δίκα τὸ μειράκιον μὲν αὐτὸν

LIBER SE

αὐτὸ ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δ' προελθεῖν τ' ἡλικίας A
καὶ τῶν χαρακτήρων ἀπαλλαξόμενον ἀγνώριστος αὐτοῖς ἦν,
τὰ δὲ μεγέθη τοῦ ἀξιώματος οὐδ' εἰς ὑπόνοιαν ἐλθεῖν αὐ-
τοῖς δυναμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τ'
ὄλεπτα τε γὰρ ὄντων αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδου, κατασκόπους
τῆς ἐπιβουλῆς προσγμάτων ἐλεγεν ἥκειν. καὶ πολλαχό-
θεν δ' αὐτὸς συνελιλυθέναι, προφασίζεσθαι δ' συγγέ-
νειαν. ἀγνοεῖν δυνατὸν αὐδρὶ ἰδιώτῃ τοσούτους παῖδας καὶ
τοσαύτας ὑπαρχούσας ἐκ διαφόρων, δυσπόλυτα καὶ βα- B
θέα δόσεις τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. ὅπως δ' ἔτι γνῶ-
ναι τὰ περὶ τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μετὰ τὴν
ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ταῦτ' ἐπεσκοπεῖτο, μαθεῖν τε βουλόμε-
νος καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν. ἐδεδοίκει γὰρ μὴ κα-
κεῖνον ἐμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶεν ἀπεσκυλα-
μμένοι τὸν ἦθος. οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, μὴ κίν-
δυνον τὸ μέγιστον αὐτοῖς ἐπιπεπτῶθαι νομίζοντες, C μηδὲν
ὑγιὲς περὶ τὸν ἀδελφὸν μετὰ νεῶν λαμβάνοντες. κατασάντες τὰ
περὶ τὰς ἀγύας ἀπελογοῦντο, ῥουβήλου προηγουμέ-
νου, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, ἐκ κατ'
ἀδικίαν δεῦρο ἤλθομεν, οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασι-
λέως πράγματα. σωθῆναι γὰρ χρήζοντες, καὶ καταφυ-
γὴν τὴν σωτήριον τὴν χώραν ἡμῖν κακῶν, τὴν ὑμετέ-
ραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες, ἣς οὐχὶ πολίταις μό-
νον τοῖς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἥκομεν τὴν ἀρετὴν τε
ὁπότε προτιθεμένοις, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις D
παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοι-
νὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τὴ μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ
πολὺ παραλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἔστιν ἡμῖν ἰάκωβος
ὁ αὐτὸς ἑβραῖος. ᾧ γεγόμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυ-
ναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων παρόντων, ἥμην δυσαι-
μονες. ἀποθανόντος δ' ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν ἰωσήπου, τὰ
περὶ αὐτὸν ὅτι τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὁπότε δὲ πατὴρ
μικρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἶρηκε. καὶ ἡμεῖς τοῦτ' ὅτι E
τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τὸ τοῦ πρεσβύτου ταλαι-
πωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε νῦν ἐπ' ἀρετὴν σί-
του, τοῦ τε τῆς ζωῆς ἐπιμέλειαν καὶ τοῦ κατ' οἶκον
φόβου βενιαμὶν τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπεισ-
μένοι. δύνασαι δὲ πέμψας εἰς τὸ ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν,
εἰ τὰ ψευδῆ ὄντα τῶν λεγομένων. καὶ ῥουβήλου μὲν τοιούτοις
ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν ἰωσηπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω
φρονῆσαι. ὁ δὲ τὸν ἰακὼβ ζῶντα μαθὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν F
ὡς ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τοῦ εἰρκτοῦ αὐτοὺς ὡς ὅτι
χαλεπῶς βασανίστων ἐνέβαλεν. τῇ δ' ἑξῆς τῶν ἡμερῶν
προαγαγὼν αὐτοὺς, ἐπεὶ φησὶ δεῖ χρεία ἔσθε, μὴτ' ὅτι
κακουργίᾳ τῷ βασιλέως ἦκειν προσγμάτων, εἶναί τε
ἀδελφοί, καὶ πατρὸς ἃ λέγετε, πείσεταί με ταῦθ'
ὕπως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε μοὶ ἓξ αὐτῶν ἕνα παρ'
ὑμῖν μηδὲν ὑβρεικὸν πεισόμενον, ἀποπεμψάντες δὲ
τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε πρός με,
τὸν ἀδελφὸν ἔχ, καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ μεθ' ἑαυτῶν δέ- G
σαντες, τοῦτο γὰρ ἔσεσθαι πίστωμα τῆς ἀληθείας. οἱ δ' ἐν
μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνεχῶς πρὸς
ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τοῦ ἰωσήπου συμφορὰν, ὡς
ὀξὺ τὰ καθ' ἑκάστην βουληθέντα τιμωρῆσαι αὐτοὺς τῷ θεῷ
τοῦτο προσπέσοιεν. ῥούβηλος δὲ πολὺ ἐν ὅτι πλείστοις

eis distractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant. tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. qui enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus ratò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quídve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale propositum audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admotutus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, frattésque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducétes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactãtes, adesse diras vltrices fratris per summam immanitatẽ oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum dam-

ἀπὸ μεσαυοίας, ὃς ἦν ὄφελος οὐδὲν ἰωσήπῳ γένεσθαι φέρειν δ' αὐτοὺς πᾶν ὅτι κὴ πάθοιεν, κατ' ἀδικίαν
ἐκεῖνα δρῶντα τοῦ αὐτὰ τῷ θεῷ, καρτερῶς ἠξίου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἠγνόμενοι τ' ἰωσήπου
γλώττης τῆς αὐτῶν συνίεναι. κατήφεια δ' πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥουβήλου λόγους, καὶ τῶν προσγμάτων

nabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tùm iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se rediret, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret, peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit. & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia
Gen. 43. reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset, cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananæ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

A μετάμελο, ὥσπερ ἂν αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον τὸν θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ὁ τὰς ἀμηχανουμένους αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ τῶν πάθους εἰς δάκρυα τρεπόμενος, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γνώσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρησε, καὶ σφαλφπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτοὺς· καὶ συμεῶνα καταλαβὼν ὁμήρευον τῶν ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν γυμνούμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τοῦ σίτου, προσέταξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὃ πρὸς τῷ ὠνίῳ εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἐποίησεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀργύριον αὐτοῖς συμπεσόντα. καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειαν ἁρπχθαι τοῦ βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν καὶ τὸν ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ ἀπισπούδασεν. ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα παρὰ τῷ στρατηγῷ μέχρι βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστις αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῶν γένοιτο. πέμψειν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τοῖς υἱοῖς πεφραγμένων. καὶ πρὸς τὸ συμεῶνος δ' κατέχειν, λυπηρῶς, εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, θανάτου ἠγεῖτο, προσιθέναι καὶ τὸ βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ οὐδὲ ῥᾳθύμως διέμενε καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἀπιδιδόντος, ἵν' εἴ τι πάθοιτο βενιαμὶς καὶ τὸ ἀποδημίαν ἀποκτείνειν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθει τοῖς λόγοις. οἱ δ', ὑπόσχεσιν ὅτι τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον
B αὐτοὺς ἐτάραττε τὸ ἀργύριον, σακκίοις τῶν σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεθέν. τῷ δ' σίτου κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν ἀπλείποντος, καὶ τῶν λιμῶν μᾶλλον ἀπομένειν, βιαζομένης αὐτὸν τῆς ἀνάγκης, ὁ ἰακώβου ἀποστέλλειν ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μετὰ τῶν ἀδελφῶν, εἰ δὲ μὴ αὐτοῖς εἰς ἀργυπτον ἐλθεῖν, μὴ μετὰ τῶν ἑτέρων ἀπερχομένοις. καὶ τῶν πάθους ἐν χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, τῶν υἱῶν δεομένων ἃ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰούδα δ', βλιμπρῶ τἄλλα τῆς φύσιν αὐθρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ περὶ τοῦ ἀδελφῶν δ' εἰδυίαν, εἰ δὲ τὰ τυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προσχθίσει δ' οὐδὲν τῶν περὶ τῶν ἀδελφὸν ᾧ μὴ πάρεσαν ὁ θεὸς, τοῦτο δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένειν. φανεραν δ' ὅτως ἀπώλειαν αὐτῷ μὴ καταδίκαζειν, μηδὲ τὴν ὠφελῶθαι τῆς ὀφῆς δύποιαν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως περὶ τῶν παιδὸς φεγγιτίζουσα φεγγιτίζειν δ' κὴ τῶν συμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τῶν βενιαμὶν ὑποδημίας
C ἐκεῖνος ὑπολῆται. πεισθῆσαι δ' περὶ αὐτοῦ τῷ θεῷ παραγωνιῶντος, καὶ αὐτῷ, ὡς ἢ σῶον ἐπαναξόντες τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταστρέφοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πεισθεὶς ἰακώβου παρεδίδου τὸ, βενιαμὶν, καὶ τλιὼ πιμὼ τῶν σίτου διπλασίονα, τῆς τε ὧδῆ τοῖς χαναναίοις γνωμένων τό τε τῆς βαλαὰς μύρου καὶ σάκτης τερέβινθόν τε καὶ μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἰὼ ὧδῆ τὸ πατρὸς ὅτι τῆς τῶν παίδων ἐξόδῳ δάκρυα κἀκείνων αὐτῷ. ὁ μὲν γὰ τοὺς υἱοὺς εἰ κομεῖται σώοις
D ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐφοίτησεν. εἰ δ', οἱ τὸν πατέρα καταλάβοιεν ἐῤῥωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακοπαθέντα. ἡ μερίσιον δ' αὐτοῖς ἰούδᾳ τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν θρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμεινεν. οἱ δ', ἐχώρεσαν τῶν ἐπ' ἀργυπτον, μὴ κρεῖττον ἐλπίδος τλιὼ ὅτι τοῖς παροῦσιν λύπαις ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τλιὼ ἀργυπτον, κατέγονται μὲ ὧδῆ τὸν ἰώσηπον. φόβῳ δ' αὐτοὺς ἐχ' ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ θεῖ τῆς τοῦ σίτου

E

F

G

A ſtulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephique comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem. iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminem veniunt,

VI. Gen. 44.

B C D E F G

σίτου πλῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουργήσοντες. ὁ δὲ τοὺς τὰμίαν τὸ ἰωσήπου πολλοῦ ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τὸ φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύρεον, ὁ νεῦ ἥκειν ἐπανάγοντας αὐτοῦ τοῦτο. τοῦ δὲ μηδὲν οἰδέναι φήσαντος, ἀνήθησαν τὸ δεσμώσας τε τὸν συμεῶνα ἀπέλυσεν συνεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντας δ' ἐν τάχει καὶ ἰωσήπου ἀπὸ τὴν θεραπείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ τὸν πατρὸς, ἔλεγον ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἔρρωμένον. ὁ δὲ μαθὼν ἀδελφὸν τὸν βενιαμὶν, εἰ εἴη ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὴ ἰδὼν ἐφώνησε αὐτὸν ἀπέκρινεν δὲ φήσαντων, τὸν θεὸν ὅτι πᾶσιν εἴη ἀγαθὸν ἔφη προσάπτειν, αὐτὸς δὲ πάθους θερμοτέρους εἰς δάκρυα, μεδίσας μὴ βελόμενος καταφανὴς εἶη τοῖς ἀδελφοῖς. ὅθι δεῖπνον τε αὐτοῖς παρέλαμβάνει, καὶ κατακλίνοντας ἕνας ὡς καὶ πρὸ τοῦ παρεῖ. πάντας δὲ αὐτὸς ὁ ἰώσηπος διεκόσμησε, διπλασίοσι μοίρας τὸν αὐτοῦ παρατιμᾶν τὸ βενιαμὶν ἐπίμα. ὅθι δὲ μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕστερον ἐξάπιπτο, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μεμεξημένον, καὶ τὸν τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σάκκοις. εἰς δὲ τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυροῦν ὃν πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίει δὲ ταῦτα, διαφθεῖραν βελόμενος τὸν ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθῶσι τοῦ βενιαμὶν κλοπῆς ἀναγομένῳ καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν. ἢ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κεκακουργηκότες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα, ποιησάμενος δὲ τὸν οἰκέτης τὰ ἑπτὰ λαμπρὰ, μεθ' ἡμέραν οὐδὲν τούτων εἰδότες οἱ τοῦ ἰακὼβ παῖδες, ἀπίεσαν ἀπειληφότες τὸν συμεῶνα, καὶ διπλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅτι τε τούτῳ, καὶ τῷ βενιαμὶν δοκομίζειν τοῦ πατρὶ καθὼς ὑπέχετο. θεραπεύουσι δ' αὐτοὺς ἵππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὃς ἀναπέθετο τῷ τοῦ βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. ταραχθέντες δὲ ὑπὸ τὸν ἀδοκήτου τῆς ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν ἀρχὴν πυθόμενοι δι' ὧν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν πρὸς ξενίας τετυχήκασιν αὐτῷ θεῷ τὸ δεσπότου, κακίσους ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ τοῦτο κατὰ τὴν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ ἰωσήπου δι' μνήμης λαβόντες ὡς ὠκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γνώσθαι σκύφον ὃν ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς προὔπιεν ἀράμενοι φέρειν, κέρδους ἀδίκου τὴν τοῦ πρὸς ἰώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτοῦ εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι πρωτείαν τοσοῦ αὐτοὺς ὑφέξειν ὑπείλουν ὡ λαθόντας τὸν θεὸν, μὴ δὲ ὑποδραντας μὴ τῆς κλοπῆς, κἂν τὸν δικαιονέμενον οἰκέτην διέλαθον. πιθανάσθαί τε νεῦ τὸ παρεμπεσόντες εἶεν, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μὴ τοι κολαζομένους αὐτίκα. κἠ ταῦτα κἠ πρότερα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας τοῦ θεοῦ αὐτοὺς ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, κὴ τὸν κουφολογίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τὴν μεγάλα ἀτίαν ὑπενέγκειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὸν σῖτον τιμὴν ἐν τοῖς σακκοῖς αὐτῶν εὑρεθείσαν κατέχον. ἀλλὰ ἐκόμισαν μηδ' ἐπὶς εἰδότες τὸ πρόσθεν, τοσοῦτον ὑποδύειν τὸ γνώμη κακουργῆσαι. τῆς μὲν τοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστοτέραν λαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐπέλευον ταῦτα ζητεῖσθαι. ὃν εὑρεθῇ τις ὑφημμένος, ἅπαντας κολάζειν. οὐδὲν δὲ ἀπορίς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν ὡς ἐδόκουν ἀκινδύνων. οἱ δ', τὴν ἔρευναν μὲν ἤξίωσαν ποιήσασθαι. τὴν μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἕκαστον εἶναι τοῦ τὸν κλοπὴν ἀφθέντος πεποιεῖσθαι. τὴν δ' ζήτησιν ποιούμενοι, κἠ πάντας τοῖς ἄλλοις ἐπιφερομένους κατὰ τὴν

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt vetò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare: Itáne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit. Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

ἐρθυαν, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἦκον. οἱ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σύφωνα ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκεραίῳ τιμὴ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δικαίων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους ἦσαν τῆ περὶ τὸν βενιαμὶν φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθαῤῥοῦμεν δ' ὡς ἐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ὑρεθησομένης, ἐκκάκιζόν τε τοὺς ὑπισχνουμένους, ὡς ἠμποδίζοντας αὐτοῖς τιμὴ ὁδὸν διαμένοις ἤδη πεφκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τῆ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σύφωνα, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους δύης ἐτράπησαν. καὶ τὰς στολὰς διακαταῤῥήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῆ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε ὑγιαθυσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δ' τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη ὑγιαφυγεῖν τὰ συμφορὰ ὑγιαφθονηθῆναι. πρὸς δὲ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῷ πατρὶ ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἀκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, ὡς ἐλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τοὺς ἀδελφῶν ἑπομένους. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῆ, τοῖς δὲ πενθίμοις ἱματίοις, τί δή φησιν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τὸ θεῖον δ' εὐσεβείας, τοιαῦτα πεφυτεῦκεν εἰς ὑερηφάνειαν καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τοῦ δὲ ὡς διδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου ἀναμμνησκομένων. κἀκεῖνον ἀποκαλούντων μανικώτερον, εἰ μὴ πέπυσται ὅτι τοῦ κατὰ τὸν βίον ἀπήλλακται συμφορῶν. εἰ δ' ὡς ἔφησιν, ὅτι δ' ὡς τῷ θεοῦ κατ' αὐτοῦ ἐκδικίας τυγχάνει. λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀληθείους τὸ πατρὸς ὅτι τῇ λύπῃ ἰῶ ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νεῦ ἔχει καὶ τιμὴ ὅτι βενιαμὶν ὡς θανάσιμοι. πολὺς δ' ἰῶ καὶ ταῦτα ὁ ῥούβηλος, αὐτοῦ καθαπτόμενος. ἰωσήπου δ' τοὺς μὲ ἀπολύοντος, ἱκανὸν δ' αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. ὅτε δ' τοῦτον ἀπολύειν ἀλλὰ τοὺς ἀδὲν ἁμαρτόντας σῶφρον ἔλεγεν. ὅτε συγκολάζειν ἐκείνους τοῦ τιμὴ κλοπὴ εἰργασμένου. βαδίζουσι δ' παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοῖς μὲ ἄλλοις, ἔκπληξις ἔλαβε τὸ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἀποστεῖλαι τὸ μειράκιον, τἄλλα δ' ἐρασθεὶς ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας ἐκείνῳ ὡς βαλέσθαι. καὶ δεινὰ μὲ εἶπεν ὦ γράτιος τετολμηκέναι εἰς σὲ, τιμωρίας ἄξια, καὶ τὸ κόλασιν ὑποχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τοῦ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δ' ἀπεγνωκόσιν ἡμῶν τιμὴ δι' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολελεῖφθαι ὡς τοῦ σῆς χρηστότητος ἡγουμένῳ τιμὴ τοῦ κινδύνου φυγήν. τοῦ νεῦ μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἁφορῶν, μὴ δ' τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τιμὴ σαυτοῦ φύσιν, καὶ τιμὴ ἀρετιμὴ σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὴ τῆς ὀργῆς, ἰῶ οἱ τἄλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι ἐν ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι, ἡμοῦ πρὸς αὐτιμὴ μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῆς ὑπ' αὐτῆς ὡς ἀποκτεῖναι τοῖς οὐδὲ αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἕνα τῆς σωτηρίας αἰτιωμένους, ἀλλὰ ὡς σοῦ λαβεῖν αὐτιμὴ ἀξιοῦντας. καὶ δὲ νεῦ πρῶτον αὐτιμὴ ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ ταχίον ἐλθεῖν ὅτι τιμὴ ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὴν

τὴν δωρεὰν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διεσωσας ἀφελεῖσθαι. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ σῶσαι δόξαντας ἀμύρτειν καὶ περιορᾶν ὠφελείας τινὸς ἀπὸ σοῦ λαμπρᾶς γιγνομένης. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἀλλῳ μέν τοι κἀκείνῳ διδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο μὴ ἔτρεφες, μένουσας ἂν ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν εἰ μὴ ἔτασας τροφῆς ταῖς ἑαυτῶν δωρεᾶς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοῦναί τε ψυχὰς ἡμῖν καὶ ἀφελέσθαι δι' ὧν αὖ τιμῶσιν ἀποστυγοῦντας, οἶμαί τε τὸν θεὸν, αἰτίαν ἐξασκοῦσαι βουλόμενον, εἰς ὕπαιθειαν τοῦ κατὰ σὲ φρονεῖν ὀφείλοντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο προαγαγεῖν συμφορᾶς. ἐπεὶ τῷ εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγινώσκειν φανῆναι τοῖς ἐπταικόσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατὰ ἄλλων προφάσιν δεομένους ὑπουργίας φυλάττεσθαι δοκῆς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινὰς δι' ἁμαρτίας εἰς χρείαν, ἠμεμονικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ μὲν μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον ἐνέγκαι τοῖς ὑπερισθοῦσι, τὸ γε μὲν τούτων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπόδικον τῇ κολάσει γίνεται τῷ ἠδικηκότων, θεᾶ φύσει προσοικειοῖ. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν ὤμως ὅτι παίδων ἀποβολῆς ἀλγεινὸν ἔργον ἐστὶν ὅτι ἰωσήπου τελευτῆς ἐπιδεδεγμένῳ, ἂν αὐτὸ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα μὲν σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τούτους οἱ λυπήσοντας τεθνηκότων ἂν ἔχοντες, παρείχομεν ἂν αὐτοὺς πεισομένους ὅτι καὶ θελήσειας. νῦν δ', ἃ δὲ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ μὲν νέοι καὶ μὴ πρῶτῳ κατὰ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνήξόμεθα, τὸ δὲ τὸν πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτίροντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοὶ ταῖς δεήσεις προσφερόμενοι, καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῷ ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ὅτε πονηρὸς αὐτὸς, ὅτε τοιούτους ἐσομένους ἐγέννησεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὤν, καὶ πειραθῆναι τοιούτων οὐκ ἄξιος. καὶ νῦν μὲν ἀποδημοῦντων, ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος δὲ ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπονοήσει δηλαδὴ ταυτὶ πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀφθήσεται δηλαφησόμενον, καὶ κακὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐπὶ τῷ ζῆν ἀπαλλαγήν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀσύστατα αὐτὸν εἰς ἀναθησίαν μεταγαγεῖν. γνώμης οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει πρὸς ἡμέτερα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνηθήτω πλέον ὁ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος, ἢ ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολομένων οἴκτισαι, τῷ πατέρων ὀνόματι ταυτὶ χαριζόμενος τῷ δωρεᾷ. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ αὖθις δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς προσηγορίας, ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν καὶ κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τ' ὀνόματος δυσσεβεῖν δόξεις τῷ ἡμετέρου παῖδος οἶκτον λαβὼν, ᾧ οἷς πείσεται τῶν παίδων προσφερόμενος. σὸν οὖν ἃ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα δίκαιαν ἀφε-

acceptam laturi ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est, seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse vita est. eadem planè gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare: vt appareat te proprias quoque offensas benefaciendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quamtumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filiis, non adeò pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & si non haberemus quibus mors nostra luctum ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miseri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nósque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nũcium acceperit, simúlque eius causam, non sustinebit amplius viuere: nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia ne nostri dedecoris rumorẽ sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contingit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cùm iure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, A
præstat bene facére quàm malè, & potestate
contentum sui iuris non meminisse, sed tan-
tùm ad seruandos homines potentiam tibi da-
tam existimare, & quo pluribus salutem dede-
ris, hoc teipsum illustriorem fore, potes autem
fratri erroris venia data nos omnes seruare. ne-
que incolumes esse possumus nisi hoc incolu-
mi, neque domum absque hoc ad patrem re-
dire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater
sulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses B
petimus, si hanc non impetramus, quàm vt
nos eodem afficias supplicio, non secus ac sce-
leris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præ
mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non ad-
dam iuuenem esse, & per ætatẽ nõdum satis sa-
pere, & talibus non grauatim veniã dari solere:
sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damne-
mur, mihi imputetur non satis diligenter huic
causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidum
hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati de- C
beamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd
non solum nos seruaueris, sed plura etiam quã
nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant
videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vica-
rio ad supplicium accepto, patri eum remitti-
to. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis
ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas
promptus ad quiduis pro fratris salute libenter
subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quan- D
tum in se erat mollire ac placare iram conatur.
pariqué modo & cæteri prosternuntur, pro
Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pie-
tate victus & iam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine ar-
Gen. 45. bitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli es-
sent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram
& amorem quo fratrem prosequimini non lau-
dare non possum, quem maiorem comperio,
quàm expectaram, coniecturam faciens ex his E
quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc
omnia feci vt fraternæ benevolentiæ caperem
experimentum, cuius quoniam egregium spe-
cimen edidistis, ne illud quidem in me com-
missum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei
potius voluntati totum adscribo, qui vobis in
præsentia commoda procurauit, & maiora est
largiturus, si nobis propitius fauorem suum
non subtraxerit, quando igitur & patris inco-
lumitatem optatam magis quàm speratam co-
gnoui, & vos tales quales cupiebam erga fra- F
trem comperi, libenter iniuriæ olim mihi fa-
ctæ obliuiscor, malens vobis vt ministris di-
uinæ prouidentiæ in hoc tempus communi
nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere,
quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ
meminisse. Vos quoque temporis illius im-
memores iubeo bono animo esse, & mali
consilij bonum euentum libenter ferre, ne-
que pudore præteriti errati quicquam con-
tristari. quid est enim cur vos malè ha- G
beat iniquæ quondam vestræ sententiæ po-
nitentia, quam frustratam esse iam videtis?
Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

λέσθαι δοῦναι, κ̀ μηδὲν ἐκείνῳ διενεγκεῖν τῆ χάριτι. τ̀
γὰρ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμεως τετυχηκότα, καλὸν ταύ-
τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἀποδείκνυσθαι, κ̀ παρὸν καὶ δοκο-
λαίειν τ̀ μ̀ κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ σ̀ ὑπαρχούσης,
ὁπλανθάνεσθαι, μόνον σ̀ ὁπτεξάφθαι τὸ σώζειν
ὑπολαμβάνειν, Ὅσον τις πλείοσι τοῦτο παρέξει μᾶλ-
λον αὐτὰ φάνεσθαι δίδοῦσα. σὺ γ̀ πάντας ἡμᾶς σώσῃς
ταδελφᾷ συγχωρήσας, ὑφ' ὧν ἠτύχησεν. ὑδὲ γ̀ ἡμῖν
βιώσιμα, τοῦτο πολαθέντες, οἷς γε πρὸς τ̀ πατέ-
ρα μὴ ἔξεσιν ἀναστρέφεσθαι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ
κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τ̀ βίου. καὶ τοσού-
τοις δυνάμεθα τρατηγὲ κατακείναντος τ̀ ἀδελφὸν ἡ-
μῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι κ̀ ἡμᾶς ὡς τ̀ ἀδικήματος
κεκοινωνηκότας. ὲ γ̀ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὑπὶ λύπῃ
τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀπελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐ-
τῷ πονηροὶ γεγόντες ἀποθανεῖν ἔτως. κ̀ ὅτι μ̀ καὶ νέ-
ων ἡμῶν τὴν μήπω τὸ φρονεῖν ἐπειρμένος, κ̀ ὡς ἀνθρώ
πινον τοῖς ἐιστοῖς συγγνώμην νέμειν σοι, καταλει-
πὼν παύομαι πραίτερω λέγειν. ἰν' ἐ μ̀ κατακεί-
νειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ
σωθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ σ̀ ἀπολύσειας κἀκεῖνα τῇ
σαυτῆ χρηςότητι σωιδὼν ἀπεψηφίσθαι νομιθῆς, ὲ
σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ κ̀ ὧν δικαιότησι μᾶλλον
φανέμεθα τυχεῖν χαριζόμενος, Ὅ πλέον ἡμῖν αὐτῷ
ὑφ' τ̀ ἡμετέρας νόσους σωτηρίας. εἰ τ' οὐ κτείνειν
αὐτὸν θέλῃς, ἐμὲ πιμωρισάμενος αὐτὶ τούτου, τῷ πα-
τρὶ τοῦτον ἀποπέμψον, ἔστι κ̀ κατέχθαι σοι δοκεῖ δοῦ-
λον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμεί-
νων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῷ παθῶν ὑπάρχων. ἰὼ-
δας μὲν οὖν πᾶν' ὑπομένῃν ὑφ' τῆς ταδελφῆς σω-
τηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτῳ πρὸ τῷ ἰωσήπου ποδῶν ἑαυ-
τὸν, ἕπτως ἐκμαλάξειν τινὰ ὀργὴν αὐτοῦ, κ̀ κατα-
πραΰνειν ἀγωνιζόμενος. πραΰτερον γ̀ κ̀ οἱ ἀδελφοὶ
πάντες Ὅ ὁρᾶσθόντες ἑαυτοὺς ὑφ' τ̀ βενιαμὶν ψυ-
χῆς ἀπολεμένους. ὁ γ̀ ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ
πάθους, Ὅ μηκέτ' δυνάμενος τινὰ τ̀ ὀργὴς φέρειν
ὑπόκρισιν, κελεύῃ μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα
μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς πιπρᾷ φανερόν. ἀναχωρη-
σάντων γ̀, ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, κ̀ φη-
σίν. τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς Ὅ δυνοίας τ̀ πρὸς τ̀ ἀδελ-
φὸν ὑμῶν ἐπαινῶ καὶ χρείτονας ἡ προσδόκων ἐν τῷ
πρὸς ἐμοῦ βεβουλευμένων δρᾶσαι, πάντα ταῦτα ποιή-
σας ὅτι πείρα τ̀ ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει γ̀, ὑδὲ
πρὸς ἐμὲ νομίζω πονηροὺς γεγονέναι, θεῦ γ̀ βουλήσει
τινὶ τε νεῦ πραγματευομένῳ τ̀ ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν,
καὶ τ̀ ἐς ὕστερον αὖ ὑμῶν ἀξυμείνη. πατρός τε
οὖν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ὑδ' ἐλπισθεισαν, κ̀ τοιούτους ὑ-
μᾶς ὁρῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁ-
μαρτεῖν ἔτι μνήμονεύω. παύσομαι γ̀ τ' ἐπ' αὐτοῖς μι-
σοπονηρίας, καὶ ὡς σωφρονίσαις τῷ τῷ θεῷ βεβουλευ-
μένων εἰς τὰ παρόντα χάειν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς
τε βέλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν ἐκείνων λαβόντας ἥ-
δεσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς ἑαυτὸν ἐλ-
θούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν ἀχνυομένους ὅτι τοῖς
ἡμαρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ'
ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. χαί-
ρετε οὖν ὅτι θεῖς ἐκ θεῦ γεγονότες, ἅπαν ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ ταῖς ὑμῶν φρον-

φορτίων ἀπαλωθεὶς ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς δι- A
δυμησίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν καὶ μεταλα-
βεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὑποθυμίων. αὐτὸν ἢ τοῦτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε. ἐγὼ
γὰρ ὑμῖν ἐν τῇ ἀγαθῶν δεῖ τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ
φίλους, ἄλλως τε καὶ τὸ λιμοῦ λοιπὸν ἐπὶ πενταε-
τηρίδος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλλει
τοὺς ἀδελφούς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τὸ δ' B
ἐπὶ αὐτῷ πεπραγμένῳ τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ὑπολιπεῖν
ἐδόκει τὸ ἄγνωμον τῶν ἀδελφῶν. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν δυ-
σχερείᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας παρὰ ἰώσηπον τοὺς
ἀδελφοὺς, ἥσθη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ' οἰκείοις δυστυ-
χήσασιν ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου πλήρεις, καὶ
ἄργυρον καὶ χρυσὸν ὑποκομίζειν τοῦ πατρί. λαβόντας δὲ
πλείω δῶρα τοὺς ἀδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὖ-
τοῖ δωρεὰς ἔχειν ἑκάστου ἰδίας πλειόνων ἠξιωμένου βεν-
ιαμὶν παρ' αὐτοὺς ἀπέσταλκεν. ὡς δ' ἀφικομένων τῶν παίδων C
ἰακώβου τὰ περὶ τὸν ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸ
θανάτου δυστυχοὺς ἐφ' ᾧ πεπόνθει διήλθε, ἀλλὰ καὶ ζῇ
μετὰ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας βασιλεῖ συνδιέπων τὴν Αἴ-
γυπτον, καὶ τὴν ἅπασαν σχεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ
ἐπιμέλειαν, ἄπιστον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῶν ἐπηγγελμένων,
λογιζόμενος τὸ θεῖον τὴν μεγαλουργίαν καὶ τὴν περὶ
αὐτὸν δύναμιν, εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμησε
δ' εὐθὺς πρὸς τὸν ἰώσηπον.

ces patri hæc renunciaturi, ne forte illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitentia quod in tã bonũ fratrem peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda, quí pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Iosephum properans. VII.

Κεφάλαιον δ'.

Η τῶν πατρὸς αὐτῷ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης, πρὸς αὐτὸν μετά- D
βασις, ἐφ' ᾧ τὸν γενόμενον λιμόν.

CAP. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

Ὡς δὲ κατέσχεν ὅτι τὸ ὅρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος διὰ τὴν δυδαιμονίαν τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἔτι ἐπὶ εἰς τὴν χαναναίαν οἱ ἔκ- E
γονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἐπ' ὑ-
πισχνεῖτο, ἅμα τε μὴ δίχα βουλήσεως θεῖ ὁρμώμενος ἐς
εἰς αἴγυπτον ἀφόδου δυσφθαρῇ τὸ ἦθος αὐτὸ, πρὸς δὲ
τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν
ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται τρέφων ἑαυτῷ
τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὅπερ ἰδὼν ὁ θεὸς αὐτῷ,
καὶ δὶς ὀνόμασί καλέσας, πιστωσάμενός τίς ἐστιν. ἀλλ'
ὁ δίκαιον εἶπεν ἰακώβου θεὸν ἀγνοεῖσθαι τὸ ἀεὶ πρὸς ἀ- F
τὸν καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ
ἡδόμενον. θεραπεύω τε γάρ σοι τὴν ἀρχῆς τὸ παρὸς,
ἐγὼ παρεῖχον. καὶ κατ' ἐμὲν δύναμιν, εἰς τὴν μεσοπο-
ταμίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, καὶ
παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημάτων ὑπόσπασας.
παρέμεινέ τε σοι ἡδεῖα πᾶσα τῇ ἐμῇ προνοίᾳ, καὶ ὃν ἀπο-
λωλέναι τὸν υἱὸν ἐδόκεις ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν
μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τὴν αἰγύπτιν κύριον ὡς ὁ- G
λίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως ἐποίησα. ἴκω τε νυῦ ὁδοῦ
τὴν ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, καὶ δίκαι σοι τελευτὴν ἐν τοῖς ἰω-
σήπου χερσὶν ἡμπαυμένῳ προφηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα
τῷ σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγέλλων,
καταίσιον τὸ αὐτοῖς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέσχημαι. τούτῳ
θαρσύνας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὸ αἴγυ-
πτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

Vt verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promissa Dei: neve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, eúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorem? qui cõtra patris tui propositum principem familię te constituí, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX. Genes. 46.

Eorum nomina cùm sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ, Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemanes, Ises, Atos, Nomphthis, Optais, Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem: & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor supradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Iosephum quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad regem perducto, post faustas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum.

Genes. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα δι' τὴν δυσκολίαν αὐτῶν· ἵνα μή τοι φθάσωσιν οἱ μὴ νομίζοντες ἡμᾶς ἐκ Μεσοποταμίας, ἀλλ' Αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. Ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων Ἰούδας ἤδη προαφήκετο. τοῖς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐκ τούτου γενομένοις δηλώσομεν. ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσσαρών, χάρμους. συμεῶνος δ', ἓξ, ἰούμηλος, ἰάμινος, πούθοδος, ἰάχινος, σόαρις, σάαρις. λευῒ δὲ τρεῖς γενόμενοι ἦσαν, γήλσεμις, κααθος, μαραρίους. ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, σαλᾶς, φαρὲς, ζαρᾶς. οἱ δὲ δύο γενόμενοι ἐκ φαρέσου, ἔσρων καὶ ἀμιναδάβ. ἰσσαχὰρ δὲ τέσσαρες, θωλαὶ, φασυρᾶς, ἰώβος, σαμαρών. τρεῖς δὲ ζαβυλῶν ἦλθεν υἱοὶ, σάραδον, ἤλωνα, ἰαήλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος, καὶ αὕτη συναπῆρε καὶ θυγατέρα αὐτῆς Δίναν. τρεῖς ἔτι καὶ τεσσαράκοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων ἰωσήπῳ μὲν γενόμενοι ἦσαν υἱοὶ, μανασσῆς καὶ ἐφράμης, βενιαμὶν δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, βολοασὸς, βάκχαρις, ἀσάβηλος, γήλας, ναμαανῆς, ἴσης, ἀρὼς, νομφθεὶς, ὀππαΐς, σάρσδος. ἔτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρώτοις κατειλεγμένοις, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γήσιον ἰακώβῳ γένος, τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δ' αὐτῇ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δᾶνος, καὶ νεφθαλείς. ὧν τέσσαρες εἰσὶν οἱ παῖδες, ἐλεῖνος, γουῆς, σάρις τε καὶ ἔλλιμος. δάνῳ μὲν, μονογλυὲς ἦν παιδίον, ὄσις. τούτων προγινομένων τοῖς πρώτοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληρῶσιν ἀριθμόν. γάδης δ', καὶ ἄσηρες, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡλίας δ' αὖ θεραπαινίς. παῖδες δ' ἐπήγοντο, γάδης μὲν, ἕπτα, ζοφωνίαν, ἄγνι, σουῒν, ζάβρων, ἀνείνλω, ἐρωήδλω, ἀρίηλον. ἀσήρωνός τε ἦν θυγάτηρ, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ. οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἤασους, ἰέβης, βαρὶς, ἄβαρές τε καὶ μελμείηλος. τούτων ἑνδεκα ὄντων καὶ προσιθεμένων τοῖς πρώτοις πεντήκοντα καὶ ἕξιν ὁ πρώτερος ἀριθμὸς πληρᾶται, μὴ συγκαλεσμένου αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δ' ἰώσηπος προαγόμενον τὸν πατέρα, καὶ δι' προλαβὼν ἰέναι ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντήσόμενος ἔξεισι καὶ καθ' ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δ' ἰακὼβ τὴν χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γηθομένης, μικρᾶ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρισεν αὐτὸν ἰώσηπος. ὑφ' αὑτὸς μὲν κρατήσας δυωδεκάτης, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. ὑ μὲν τοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γηθόμενος ἦλθε τοῖς πάσι. ἔπειτα τὸν μὲν ἡρέμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δ' ἀδελφῶν πέντε τῷ ἀδελφῶν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ προαγόμενον μὲν τοῦ γήρους τὸν ἰακώβον. ὁ δὲ τοῦτο χάρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατρεπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τοῦτον ὑπερφέρειν διάγειν. ὁ δ', ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, τοῦτο μὲν διαζευγμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ὑπιμελεῖσθαι τῶν πατρὸς προνοουμένους, τοῦτο τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς, μηδὲν φαίνοντας τῶν αὐτοῖς ἐκείνοις. Αἰγυπτίοις γὰρ ἀπηρημένον ἦν πρὸς νομὰς ἀναστρέφεσθαι τῶν προβάτων. ὁ δὲ ἰακὼβ ἀσπασάμενος τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζόμενος τε, καὶ καταδυόμενος πρὸς τὴν βασιλείας αὐτοῦ, ὁ φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τὸ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τεσσαράκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τὸ μήκους τῆς ζωῆς τὸν ἰακώβου

εἰ πόν

ἁπάντας δ' ὡς ἤτ[ι]ονα τῷ πρεσβύτου ἐπὶ βεβιωκὼς ἔ- A
τη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν ἡλιου-
πόλει· ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ
μὲν παράπαν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
τοῦ ποταμοῦ τῷ γῆν ἐπάρδοντος, μήτε
ὄμβρους τοῦ θεοῦ. πρόφασιν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῷ ὑπο-
λιπόντας πεποιημένους, καὶ τὸν ἰωσήπου τὸν αὐτὸν ὅπερ
χρήματα αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἀπέ- B
λειπε, τῷ βοσκημάτων ἐωνοῦντο τὸ σῖτον καὶ τῷ ἀν-
δραπόδων, οἷς δὲ καὶ γῆ τις ἦν, μοῖρα ταύτην παρεχώ-
ρουν τιμὴ τροφῆς. ὅτε δὲ τὸ βασιλέως πᾶσης
αὐτῷ ἡ οὐσίας κυρία γεγενημένη μετοικίσθησαν
ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίαν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ
ἡ χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῷ ἱερέων. τούτοις
γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῷ. ἐδούλου τ' αὐτῷ καὶ τὰ σώ-
ματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχάς, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀφθόνια τῆς τροφῆς εὐπορίαν αὐτοὺς κατε- C
πάγασε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
πλήρη ἔτη δύο, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ ἰωσήπος εἰς ἑκάστην ἀφικνούμενος
πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτὰς τὸ πλῆθος, πλείω τε γῆν
αὐτοῖς καὶ ἐκείνων ἀφαιρεθέντων βασιλεῖ ἔχειν ἐ-
δίδου, καὶ καρπεῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο, καὶ
κτῆμα ἴδιον ἡγεμόνος φιλέργειν παρεκάλει, πλὴν
πέμπτῳ τῷ καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας· ὧν δ' D
χώρας ἧς δέδωσιν αὐτοῖς ἅπασαν αὐτῷ. τοὺς δὲ παρ' ἐλπί-
δα κυρίους τῆς γῆς καθιστάμενος χαρά τε ἐλάμβανε,
καὶ ὑφίστατο τὰ πράγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε
ἀξίωμα τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰωσή-
πος ἀπειργάζετο, καὶ πλείω τιμὴν εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ
ἀφ' αὑτοῦ. ὅτε τὸ τελεῖν τιμὴ πέμπτῳ τῷ καρ-
πῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῷ ὕστερον βασιλέων. ἰά-
κωβος δὲ, ἑπτὰ καὶ δέκα ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας,
καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν ἐκ τῶν ἀπόθα- E
νεν, ἐπὶ δύο μὲν τοῖς τὰ κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ πρεσβεῖ-
ων αὐτοῖς κατὰ πρόνοιαν ὧν μέλλει τῷ ἐκ τῆς γυναικὸς
αὐτῷ ἕκαστος καθοικεῖν τιμὴ χαναάναν. τοῦτο δὲ καὶ
πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον
διεξελθὼν, ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ
καὶ πλέον χρησὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐ-
τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἀδὲ δυνάστας τινὲς ἠμείψαντο, πρό-
στα τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα τε ἰωσήπου παῖδας ἐφραί- F
μιόν τε καὶ μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται
διαιρήσωσι μετ' αὐτῷ τιμὴ χαναάναν, ὃν ἐν ὕστερον
ἀφήσομεν. κεῖται δὲ καὶ ἐν ταφῇ ἐν χεβρῶνι τυγχάνειν.
τελευτᾷ δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν δέοντα πεντήκοντα
καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῷ προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐπ'
εὐσεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοι-
αύτοις ἀγαθὸν γεγονότα. ἰώσηπος δὲ συγχωρήσαντος
αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς χεβρῶνα κο-
μίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὁ βουλο-
μένων αὐτῷ συμπορεύεσθαι, θέος γὰρ αὐτοῖς εἶχε μὴ τεθ- G
νεῶτος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσασθαι τὸν εἰς αὐτὸν ὀλι-
βουλίας, καὶ ἔτι ὄντος ᾧ χαλέζοιτο τιμὴ θεὸς αὐτὸς
μείωσιν, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει, μὴ δὲ ἔχειν αὐτὸν
δι' ἀνομίας. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πάσῃ τοῖς αὐτοῖς σπουδῇ χρώ-
μενος οὐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ καὶ οὗτος, ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τιμὴ ἀρετιμὴ ζηλώμενος,

cúmque ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo improuisum, qui nihil parati habebat, neque Iosephus frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò non corpora solùm, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari posset. postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem rediit, Iosephus regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorum, quos regi cesserant, vsumfructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Iosephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

VIII. *Genes. 48. 49. 50.*

Iacobus autem cùm decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquanto pòst tempore. præterea collaudato Iosepho quòd oblitus iniuriam plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Iosephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent, diuisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremò rogauit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cùm vixisset annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Iosephus verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene vsus: quibus artibus factum est vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem euehereтur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in AEgypto per annos CCCC.

IX. *Exod. 1.*

AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per cccc. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euectuum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

καὶ λογισμῷ πάντα δι' οἰκιῶν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ταμιεύομενος. ὁ δὴ καὶ τὸ τοιαύτης δυσαμενίας αἴτιον αὐτοῖς ὤφελε τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς περιήκαμεν ὑπῆρχεν. τελοῦσι δὲ αὐτὸ καὶ οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες δυσαμόνως ὅτι τὸ Αἰγύπτιε. καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν Χέβρωνι. τὰ δὲ Ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν. ἦσαν γὰρ αὐτοῖς ὁ Ἰώσηπος ὤρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔχει, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τῆς Χαναναίας, σημανῶ προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Κεφάλαιον ε.

Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις ζυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις ὄσι πρὸς πόνους, καὶ τὴν τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς φιλοκέρδειαν, συνέβη δυσκόλως πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι καὶ φθόνον τῆς δυσαμενίας. ὁρῶντες γὰρ τὸ Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν δύφυίαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὐτῶν αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. ἦν τε ἦσαν δοῦλοι Ἰωσήπου τετυχηκότες, δίχα χρήσιμος λήθην λαβόντες, καὶ τὴν βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελθοῦσαν, δυσκόλως ἀνέβεχον τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ ταλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς προστάξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τὰς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως αἱ εἴργοι τὸ ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέζευχον ἡμῶν τὸ ἔθνος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις ἐθνέσθαι συνήθεις. καὶ τεσσαράκοντα μὲν ἔτη χρόνον ἐπ' αὐταῖς διέτριψαν ταῖς ταλαιπωρίαις αὐτοφιλονείκως γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φανέσθαι τῶν ἐπιταγμάτων. ἐν τούτοις δὲ ὄντων αὐτῶν τοῖς προφήμασιν, ἀρτία μᾶλλον προσδόσαι τῷ τὸ ἀφανισμὸν τῶν ἔθνους ἡμῶν τοὺς Αἰγυπτίους προσηγόρευτο τοιαῦτα. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ τὰ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς Ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς Ἰσραηλίτας, ζηλωτὴς ἀρετῆς τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τὴν ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γιγνηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τοῦ Ἰσραηλίτου εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν. ὡς δὲ φυλάσσειν τε τὰς οἰκίας τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τοὺς ἐκτοὺς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ δὲ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεύεσθαι, αἱ δὲ συνήθειαν ἔμελλον μὴ παραβήσεσθαι τοῦ βασιλέως βλέψιν. τοὺς μὲν τοι καταφρονήσαντας τοῦ προστάγματος, καὶ σώζειν λάθρᾳ τολμήσαντας τὸ τέκνον, τούτους ἀναρεῖσθαι σὺν τῇ γλυκεῖ προσέταξε· δεινὸν δὲν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, ἃ καθὸ παίδων ἀπεσερῶντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπῆρχον τῶν γεννωμένων. ἀλλὰ καὶ ἡ θέα τῶν τῆς γῆς αὐτῶν θαλείας, φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῶν δὲ ἀλυ-

λιθησομένων, χαλεπὸν αὐτοῖς καὶ δυσωδυνώτατον
ποιεῖ τὸ συμφορᾶν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ.
κρατήσει δ' οὐ κἀκεῖ τὸ τοῦ θεοῦ γνώμης κἀκεῖ μενείας
τέχνας ὁπὶ τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ἐν θεο-
πτεύτοις ἱερογραμματεῦσι, φέρε δὴ λαθὼν τὸν τῶν βασιλέως
φύλακα, καὶ ἀληθὴς ὅπη τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγηθησομένοις
ἱερογλύφων εὑρέθη. ἀμαραφμὶς, τῶν δὲ γεγονό-
των ἀφ' ἑαυτοῦ τοῖς ἑβραίοις, δεδιὼς μὴ τοῦ παντὸς ἔθνους
ἐπὶ ἀφανισμὸν ἡ ὀλιγοφησομένης νεότητος ὑπολείπηται, καὶ
χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, ἐκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν
ἀμηχανίαις ἦν. καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ τρέπεται, πολ-
λῶν οἴκτου ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν
τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας ἀπολειπόντων. δωρεάν τε ἀ-
πήλλαγην αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν
καιρὸν, καὶ ἐπ' ἀπωλείᾳ τῶν ἡμῶν ἐλπίδος. ὁ δὲ
θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετείαν ὑπικλαθεὶς,
ἐφίσατο καὶ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ καὶ μήτε ὑπομνήσκειν
αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει. τὴν τε δυσέ-
βειαν αὐτῷ ἔλεγε μὴ μήπω ἔχειν. καὶ τὴν ἐκ
ταύτης ἀνοσιωτὴν ἀεὶ παρέζειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς πρό-
τοις αὐτῷ δωρησάμενος τὸ ἡμέτερον τοσοῦτον πλῆθος
αὐξῆσαι ἐξ ὀλίγων. καὶ ἀβραμὶν μὲν μόνον ἐκ τῆς μεσοπο-
ταμίας εἰς τὴν χαναναίαν ἀφιγμένην δύο μενῆ-
σαι, τάτε ἄλλα καὶ τὸ γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν
ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα καὶ τὴν αὐτῆς
βλάστην ἀγαθὴν πρὸς τοῦτο ἡμερωθεῖσαν παῖ-
δας. καὶ καλεῖν μὲν, ἰσμαὴλ δὲ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν
ἀρίδων χώραν, τοῖς δ' ἐκ χαλδαίας τὴν ἡμέτερον
ἰσάκ. ὃς ἀτε πολέμων καὶ
τὴν ἐμὴν φύσιν συμμαχίαν ἐνδραμάτησε, κἂν ἀσε-
βεῖς εἶ δόξητε δὲ διὰ μνήμης ἔχοντες. ἰακώβου δὲ, καὶ
τοῖς ἐκ τοῦ ἐκείνου φύσιν εἶ συμβέβηκεν, ὅτι τε
μεγέθει τῆς δυσμενίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ πᾶσι τοῖς
αὐτοῦ κατέλειπεν. ὃ μὴ ἑβδομήκοντα τῶν πάντων εἰς
αἴγυπτον ἀφικομένων, ὡσεὶ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤ-
δη γεγόνασιν. νῦν δέ με τὸ κοινῇ συμφέροντος ὑμῖν
ἵστε προνοούμενον, καὶ τῆς ἐκκλείας. ὁ παῖς γὰρ οὗτος,
καὶ τοῦ γήινον αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκρινάν δὲ πολλὰ-
νας τὰς ἐξ ἰσραηλιτῶν πικτόμενα, τοὺς ἔσας. καὶ λήσεται
μὲν τοὺς ἐπ' ὀλέθρῳ φυλάσσοντας. τραφεὶς δὲ
θεοδόξως, τὸ μὲν ἑβραίων γένος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις
ἀνάγκης ἀπολύτου. μνήμης δ' ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ
συμπαντα ταύτης καὶ ἀνθρώποις, καὶ ἑβραίοις μό-
νον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζο-
μένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γεγηθησομένοις. ἔσαι δὲ αὐτῷ
καὶ ἀδελφὸς οὗτος, ὡς τε τοῦ ἐμοῦ ἔχειν ἱερω-
σύνης, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς
τοῦ χρόνου. ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ἀφυπερ-
θεὶς ὁ ἀμαραφμὶς, ἐδήλα τῇ ἰωαχεβέλῃ. γυνὴ δ'
ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ δέος ἔτι μεῖζον διὰ τοῦ τῆς ὀνείρου
φαντάσεως αὐτοῖς σωισάτο. ἐδὲ γὰρ ὡς περὶ παιδὸς μόνον
διαβεῖς ἦταν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὅπη μεγέθει τοσαύτης δυ-
σμενείας ἐσομένης. τοῖς μὲν τοι προκατηγγελμένοις
ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πίσιν ὀλίγου παρεῖχε λαθάσης τὰς φυλα-
κὰς ὅλε τοῦ τῶν ὠδίνων ὑπεικάσαι, καὶ τὸ μὴ διαφάς αὐτῇ
φανερὸν εἶναι τὰς ἀληθόνας. καὶ ἓξ μὲν μῆνας παρ'
αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντες. ἐπεὶ δὲ ἴσας ἀμαραφμὶς μὴ κατάφωρος γένηται καὶ φανὸν ὅπη τοῦ
τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ὀλεῖται μετὰ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν.

A

B

C

D

E

F

G

& ipsis parentibus non multò post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur; tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriámque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuósque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtrisque solicitudinem auxit, iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentiens eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere, ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hîc verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatorib. iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos, quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἔγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ ποιήσαιτο τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ φόνοιαν. τοῦ τε λήσεσθαι φεπὶς δυνὸς, τὸ δ' ἰῶ ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύειν, ὡ τοῦ παιδὶ μόνον κρυφαίως ξεφομένῳ, ἀλλὰ & αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἠγεῖτο πᾶσαν ἐκποιήσειν ἀσφάλειαν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ψεύδος γεγενῆσθαι τῶν εἰρημένων. ταῦτα κείναντες, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὔταρκες εἰς τὸ μετ' ὀρυχωρείας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τοῦ μὲν ὕδατι τὴν ὁδὸν τῷ πλέγματι ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐντιθέασι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅπῃ τοῦ θεοῦ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὑποδεξάμενος ἔφερε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἀντιπαρεξίει, ὅποι φεφόμενον χωρήσει τὸ πλέγμα. ἔνθα & διέδειξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τὴν ἀνθρωπίαν σώσεσιν, πᾶν δ' ὅτι & βεληθεὶν φεύγειν αὐτοῖς ἀγαθὸν τυγχάνον. καὶ διαμαρτάνοντας μὲν τοῖς ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων καταγεύνοντας ὄλεθρον & πολλῷ φεῖ τότε χρησαμένους ἀνοδῇ. σωζομένους δ' ἐν δόξῃ καὶ χαρᾷ ἐν μέσοις τοῖς κακῶν διεισκομένοις τὴν διαφαίαν τοῖς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι καὶ φεῖ τὸν παῖδα τοῦτον γεγόμενον ἐμφανίζει τοῖς ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς γὰρ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, & φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα φερὸς αὐτὴν ἐκκομίσαι. θαυμαζομένων δὲ τοῦ ὅπῃ τοῦτο σαλεύοντων μὴ τὸ κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑφηγάπησε, μεγέθος τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτην γὰρ ὁ θεὸς φεὶ μωυσῆν ἐχαρίσατο ἀνοδὴν, ὡς ὑπὸ πάντων τοῦ καταφρισαμένων διὰ τὴν αὐτοῦ γένεσιν καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ ἑβραίων γένους ἀπώλειαν ποιῆσαι ζοφῆς & ὀπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλεῖ τῷ παιδίῳ μὴ φεσεμένῳ δὲ αὐτοῦ τῆς θηλῆς, ἀλλ' ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ὀπὴ πολλῶν ποιήσαντος, ἡ μυριάμη παραλυχάνεσα τοῖς γονεῦσιν, ἐχ ὡς τε ἐκ ἀνοδοκοῦσης δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, εἶπε μάτηρ ὦ βασίλισσα ταύτας ὅπῃ τροφῆ τοῦ παιδὸς μεταλαβεῖν τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν φεὸς αὐτὸν συγγένες ἔχουσιν. εἰ μή τί πνα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τάχα ἂν φεόσοιτο θηλεῖ ὁμοφύλε. δόξασαν δὲ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτοῖς ἐκποιῆσαι, καὶ τῷ γαλαχυσῶν πνὰ μεταλθεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τοῖς μητέρα μηδενὶ γινωσκομένῃ. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένισαν πῶς φεσφύεται τῇ θηλῇ. καὶ ἐντεθείσης τὸ τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τοῖς τροφεῖ τοῦ παιδὸς φεὸς τὸ παῦ. καὶ αὐτῷ τοῖς ὀπίκλησιν ταύτοις καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμφεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὑσης δὲ, τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν φεσηγορίαν αὐτῷ ταύτοις πίθενται. καὶ ἰῶ ὁμολογουμένως καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ φεῤῥήσεσι φεσήσει ἑβραίων ἄρειος. ἄβεαμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἑβδόμος. ἀμαρέμης μὲν γὰρ αὐτὸς ἰῶ παῖς. κάθε δὲ ὁ πατὴρ. ὁ δὲ λεύι. & λεύι τοῦ ἰακώβου, ὃς ἰῶ ἰσάκῳ γεγόμενος. ἄβεαμος δὲ ἦν. σωτῆρος δὲ ἐκ τοῖς ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, τοῦ δὲ ταύτης μέτεου πολὺ κρείττω καὶ φρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τοῖς φρονοῦσαν ἐν ταῖς παιδείαις. καὶ

τὴν μειζόνων τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων ἐπαγγελίαν ἔχειν τὰ τότε θεατρόμενα. καὶ ζηλοῦσθαι μὲν αὐτὸν γενόμενον, θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρε ἀνάστημα. θεὸς γὰρ κάλλος ἀδιὰς ἀριλοτίμητος ἐν ἔτεσι, ὡς μηδὲν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τὴν διμορφίαν. πολλῶν τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνειν, ὅπως ἀπερέφεσθαι μὲν τοῦ παιδὸς τὴν ὄψεως τῆς παιδός. ἀπῆγε γὰρ τὰ ἀποδαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ προσαγορεῖν αὐτόν. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκρατος ἐν αὐτῷ ἦσα, κατείχετο τοὺς ὁρῶντας. ὅτια δ' αὐτὸν ἐθίστον, ἡ Θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἀμοιρεσμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν μωὺσῆν πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυέ τε τέτον, καὶ ὡς φερπάσῃ διαδοχῆς εἰ καὶ βελήσει θεῷ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. πρὸς αὐτόν τε ἔλεγεν. ἀνατρεφομένη παῖδα μορφῇ τε θείον καὶ φερνήμασι γενναῖον, θαυμασίως ἐμαυτῇ ἠγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, καὶ ἐν σῇ βασιλείας διάδοχον. ταῦτα λέγουσα ταῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐπέθηκε τὸ βρέφος. ὁ δὲ λαβὼν καὶ προσερνισάμενος, κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν καὶ δυνατὸς ὑπέθηκεν αὐτῷ τὸ διάδημα. καταφρονήσας δ' ὁ μωυσῆς εἰς τοὺς γῆν, προελόμενος αὐτὸ καὶ νηπιότητα δηλῶσαι, ἐπέβαλέ τε αὐτοῦ τοῖς ποσὶ. καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν ὅτι τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τοὺς γλῶσσαν αὐτοῦ προεπὼν ὅτι ταπεινώσει καὶ αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δεινὸν ἀνεκραγὼς εἶπε, βασιλεῦ, πᾶς ἐκεῖνος ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶναι μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει τὰ γενόμενα, ὅτι βεβηκὼς ἡ μεμονία τῇ σῇ καὶ παιδὸς τὸ διάδημα. τοῦτον ἀνελὼν, αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ δέος ἄνες. ἑβραίοις δὲ, τοῦ ἐλπίδα τοῦ δι' αὐτοῦ θάρσους ἀφελοῦ. φθάσῃ δ' αὐτὸν ἡ Θερμουθὶς ἁρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ὢν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν τοῦ θεοῦ ὠδαμοδιάσαντος, ὦ πρόνοια τοῦ μωυσέως τοῦ σωτηρίας ὢν. ἐξέφευγε οὖν, πολλῆς ὑπομελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρὼν δύελπισιν ἦν πρὸς τὴν ὅλων. δι' ὑποψίας δ' εἶχον αἰγύπτιοι τοῦ ἀναιρεθῆναι αὐτόν. μηδ' ἑνὸς ὄντος φανεροῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς; ἢ συγγενοῦς δηλοῦ εἰσποίησεως, ἢ τῶν ἄλλων τινός, ᾧ πλέον ἦν ὠφελείας τῶν αἰγυπτίων ἐκ τοῦ προεδρεύειν θαρρεῖν παρὼν, ἀπεῖχον τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ. μωυσῆς μὲν οὖν τῷ προφρονεῖν τρόπῳ γενηθεὶς καὶ τραφεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς αἰγυπτίοις τοῦ ἀριτοῦ ἐποίησε, καὶ τὸ ὅπως ταπεινώσῃ μὲν τὴν ἐκείνων, ἐπαύξησει δὲ τὴν ἑβραίων γενεάν, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. ἀθίοπες, προσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τοῦ χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν αἰγυπτίων. οἱ δ' ὀργῇ προσβύσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τὴν καταφορήσεως. καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τοῦ οἰκείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπηκολούθησαν δὲ διώκοντες ἀθίοπες, καὶ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν ἁπάσης τὴν αἰγύπτε, τὴν χώρας ὅπλοῦν ἦσον ὦ, ἢ γενόμενοι τῶν ἀγαθῶν, οὐκέτι αὐτῶν ἀπείχοντο. ὡς δὲ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων αὐτοῖς ἀντιτάττεσθαι, προῦβησαν ἄχρι μέμφεως, καὶ τὴν θαλάσσης, οὐδὲ μιᾶς τῶν πόλεων ἀντοχεῖν δυνηθείσης. τῶν δὲ κακῶν πιεζόμενοι, πρὸς ζη-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cõuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac B imperio successorem, & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc educatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiam si Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adoleuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: deguſtatáque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

X.

mittunt qui remedium ab oraculis petant. A cumque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed priùs rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. quod factum gentis vtriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re C satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cõmentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia D non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum infectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere im- E punè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. F ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent, itaque sita in insula, & muro valido incluſa, non fluminibus G tantùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

σμοις ἀγυπτίοι καὶ μαντείας ζέποντας. συμβαλλόσαντος ὃ αὐτοῖς τὸ θεῖ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἐβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ὠδαχεῖν τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ χρησόμενον. ὁ ὃ ὅρκοις ποιησαμένῳ ὡς τε μηδὲν δόλιον κακὸν, ὠδαδίδωσιν. αὐτὸ μεγάλης μὲν ἀνεργεσίας κείνουσα τὴν συμμαχίαν. καλίζουσα ὃ τοὺς ἱερέας κτεῖναι προσαγορεύσαντας αὐτὸν ὡς πολέμιον, ὃν ἡδυῶτο νεῶ χρήζοντες αὐτῷ ὃ ὑπηκουείας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμούτιδος ὠδαληθεὶς, καὶ ὑπὸ τῦ βασιλέως, ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. ἀγυπτίων μὲν, ὡς τοὺς τε πολεμίους τῇ σφείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασάμενοι. οἱ ὃ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένοις τοῖς ἀγυπτίοις διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ ὃ φθάσας πεῖν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτῶ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθε, διὰ τῦ πεδίου ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτῶ σωτέρας θαυμασίως ἐπίδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς ὔσης ὀφεωδῶν διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη φέρειν, ἀμυνάμει τε καὶ κακία τῶν ὄψεως ἀσωμένοις διαφέρουσα, τινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, ἐπὶ μὴ προσδοκωμένοις ἀδικεῖν ἀφορητὰ γινόμενα) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τῶν στρατευμάτος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, ἐπλήρωσε ἰβέων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατόν δ' ἐστιν ὄφεσι τῦτο τὸ ζῶον· φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρίδεις δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγειοι. καὶ πρὶ μὲν τούτων, παρίημι νῦν γράφειν, ἐκ ἀγνοουμένων τῶν ἑλλείων δ' ἰβιδος τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐσέβαλε τὴν θηρεστέφορον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρωμένος. τέτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, ἐδὲ προσπαθῆσι παρῆν τοῖς ἀβίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὑπὲ τοὺς ἀγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάστε πόλεις αὐτῶν ὑπῆει καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν ἀβιόπων ἐπεφέρετο. καὶ δ' διὰ μωϋσῆν διαφανίας γενόμενον τὸ τῶν ἀγυπτίων στράτευμα πονεῖν ὑπέλαμβανεν, ὡς πρὶ ἀπόδρασμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναστάσεως τὸν κίνδυνον εἰ τοῖς ἀβίοψι. καὶ τέλος, σωτελαθέντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον ὖσαν τῶν αἰθιοπίας, ἣν ὄστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν ὃ ἀπολιορκήτον σφόδρα τὸ χωρίον, τῦτε νείλε περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλοῦμένε, ποταμῶν τε ἄλλων ἀσάπε καὶ ἀστοβόρρα δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τάρδημα ποιόντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῆ καρτεροῦ περικειμένε, καὶ πρὸς τοῖς πολεμίοις πρόβλημα τοῖς ποταμοῖς ἔχυσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τείχες, ὡς τε ἀπέπλυσος εἶ διαστερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὸ πόλεως τὸ ἄλωσιν

φέρον

φέρειν ζῶντα ἀνδρὸς τῷ μωϋσῇ τιλὸ τῦ στρατεύματος A
ἀρχήν, ἐς χεῖρας γὸ ἐκ τόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι,
συντυχία τι τοιῦτον. θαρβὶς θυγάτηρ λιὸ τῦ αἰθιόπων
βασιλέως. αὕτη τὸν μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι
φερόμενα τιλὸ στρατιὰ κὴ μαχόμενον γλυκέως ἀ-
ποκύσα, κὴ τ' ἀλκὴν τῆς ἐγχειρήσεων θαυμά-
ζοσα, & τοῖς τε αἰγυπτίοις ἄρτιον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν
σωτηρίαν, τ' δυσφορίας ὑπολαμβάνεσα, & τοῖς
ἄλλοις αὐχῆσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῆς κατορθωμένοις
περὶ τῆς ἄλλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν
ἀπ. κὴ αἴξοντος τῷ πάθους, πέμπει φερὸς αὐτὸν τῆς
ἀκεστῆς τοῖς πιστοτάτοις δηλεγομένη φερὶ γάμου. προσ-
δέχεσθαι ἢ τ' λόγον ὅτι τῆς ὠφελησάσης τιλὸ πόλιν,
κὴ πεισαμένῳ πίστεις ἐνόρκους ἢ μιὰ ἄξεσθαι γυ-
ναῖκα, καὶ κρατήσαντα τ' πόλεως μὴ ὠφελήσεσθαι
τὰς σωθείσας, φθάνει τὸ ἔργον τοῖς λόγοις. & κῆ τιλὸ
ἀνάγκην τῆς αἰθιόπων δυσχερείσας τῷ θεῷ, συμπε-
πλέκει τὸν γάμον μωϋσῆς, κὴ τοῖς αἰγυπτίοις ἀπήχαρῆν C
εἰς τιλὸ ἑαυτῆς. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐστέργοντο ὑπὸ μωϋσέως,
μίσος ἐκ τούτων φερὸς αὐτὸν ἀπελάμβανον, & θερμό-
τερον ἀπέδειξαν τῆς κατ' αὐτὸ βελδομένου ἤξιουν.
ὑποσοιῶντες μὴ μὲν δι' τιλὸ δυσφορίαν πωτερίσειεν
κὴ τιλὸ αἴγυπτον, διδάσκοντες ἢ τ' βασιλέα φερὶ τῆς
σφαγῆς. ὁ δ' & καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τιλὸ τῦ φρο-
νήματος ὑπόνοιαν, ὑπό τε φθόνου τῆς μωϋσέως στρα-
τηγίας, καὶ ὑπὸ δίους ταπεινώσεως, ἐπειχθεὶς ὑπὸ D
τῆς ἱερογραμματέων, οἷας τε λιὸ ἐγχειρεῖν τῇ μωϋ-
σέως αἱρήσει. φθάσας ἢ τιλὸ βυβουλὴν λαβὼν ὑ-
πέξεισιν. κὴ τῆς ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται δι' τῆς
ἐρήμου τὸν δρασμόν, κὴ ὅθεν λιὸ ὑπόνοιαν μὴ λα-
βεῖν τοὺς ἐχθροὺς ἄποδός τε ὢν ξοφῆς, ἀπελλάττετο
τῇ καρτερίᾳ κατηφερῶν. εἰς τε πόλιν μαδιλιλὶ
ἀφικόμενος φρὸς τῇ μὲν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένῃ,
ἐπώνυμον ἢ ἑνὸς τῆς ἀβράμῳ γεγομένων ἐκ χαττού-
ρας ὑῶν καθεδεῖς ὅτι πνο φρέατος, ἐν τῷ κόπου E
καὶ τ' ταλαιπωρίας ἐρήμου μεσημβρίας ἔσης ἐ πόρ-
ρω τ' πόλεως. ἐν ταύτῃ αὐτῆ συνέβη & θεάξις ἐκ
διατριβῆς τῆς αὐτόθι συσήσασα τιλὸ ἀρετιλὸ αὐτῆ, καὶ
φερὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμιλὸ ὠδηγοῦσα. τῆς γὸ χω-
ρίων δυσύδρων ὄντων, φερεκατελάμβανον οἱ ποιμέ-
νες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένῳ τῷ ὕδατος
ὑπὸ τῆς ἄλλων, ἀναπίοι ποτὲ τὰ θρέμματα. ὠδη-
γοῦνται οὖν ὅτι τὸ φρέαρ ἐπὶ παρθένοι ἀδελφαί, ῥα-
γουήλ θυγατέρες ἱερέως, & πολλῆς ἠξιωμένῳ τιμῆς F
ὠδὲ τοῖς ὁπηχωρίοις. αἱ τῆς τῶ πατρὸς ποιμνίων
ὑπομελήσεσθαι δι' τὸ ταύτιλι ὑπουργίαν ἔῃ καὶ γυ-
ναῖκι ὁπηχώριον ὠδὲ τοῖς ξυνοικοῦσιν, φθασάσαι
ταύταρχες ἐν τῷ φρέατος ἀντλήσασαν ὕδωρ τοῖς πο-
ιμνίοις τῆς ἀξεσθείσας, αἱ φρὸς ἐκβοχιλὶ τὸ ὕδα-
τος ἐνοχλήσουσιν. ὑπὸ τοῦτον ἢ ποιμένων, καὶ ἀ-
πελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ & ὕδατος κρα-
τῶν, μωϋσῆς δ' ἐκεῖνον ἠνεσχόμενον ἔῃ ὠφελεῖν ἀδι- G
κουμένας τὰς κόρας, κὴ τιλὸ βίαν τιλὶ τῆς ἀνδρῶν ἐάσας
κρείττονα γενόσθαι τῷ τῆς παρθένων δικαίου, τοὺς
μὲν ἔργῳ πλεονεκτῶν ἐβέλοντας, ταῖς δὲ παρέχειν τιλὸ
δίκαια βοηθήσας. αἱ ἢ ὑπερηφανεθεῖσαι παρῆσαν
φερὸς τὸν πατέρα, τιλί τε ὕβριν τῆς ποιμένων αὐτῆ διηγούμεναι, κὴ τιλὸ ὑπουργίαν τῦ ξένου. παρεκά-
λουν τε μὴ μεθεῖναι αὐτῆ γενέσθαι τιλὸ δίκαιαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαν· ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἀπε-

Hîc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutémque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatíque ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indefinenter ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo XL.
minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cùm vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris litore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ, & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebantur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potendam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cúmque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogábantque ne illi hoc

beneficium periret. tum ille collaudata puellatum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem, deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum

XII. constituit. Hanc fortunam Moyses nactus a-
Exod. 3. pud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum abundabat enim herba, eo quòd valgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit. insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat, prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitant me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat quorum opera & labore constat Aegyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

A δέξατο δ' περὶ τὸν ἀνεψιαστικὸν ἀποδῆς, ἡ τ' μεῦσιῶ εἰς ὄψιν ἐκέλευεν ἀγαγεῖν αὐτῷ τὸν ξόμενον χάειτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τιὼ περὶ τὴν θυγατέρων ἀπεσήμαινεν αὐτῷ μὸτυρίαν ὅτι τῇ βοηθείᾳ, & τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὡ εἰς ἀναγκαῖς ἀνεψιαστῶν καταθέσῃ τιὼ ὑπουργίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ὑπὲρ σαι χάειν, ἡ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτεον τῆς ὑποίας. ποιεῖται δ' αὐτὸν γόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων περὶς γάμον δίδωσιν. τ' τε θρεμμάτων, ὡ τούτοις γὰ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἰῶ τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητιὼ ἡ δεσπότιν. ἡ μωυσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν ὧδε τὸ ἐνθυλαμίᾳ, τοῦτο γὰ ἰῶ ὀνόκλημα τῷ ραγουήλῳ, διῆγε αὐτόθι ποιμαίνων τὰ ἐοσκήματα. χεόνῳ δ' ὕστεον νέμων, ὄπὶ τὸ σινᾶον καλούμενον ὄεος ἄγει τὰ ποίμνια· τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄειστον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ δι' τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν θεὸν ὑ κατανεμηθείσης πρότερον, ὑ ὀλυμόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰ θάμνῳ βάτου νεμόμενον, τιὼ περὶ αὐτὸν χλόην τό τε ἀνθος ἀπὸ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, & τῶν ἐγκάρπων κλάδων ὑδὲν ἠφάνισεν, & ταύτης φλογὸς πολλῆς ἡ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δ' καὶ αὐτιὼ μὲν ἔδοξε τιὼ ὄψιν ὧδ' ἀδόξον ἡγεμένῳ. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνὴν τε πυρὸς ἀφιέντος, ἡ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν ἡ ποιησαμένου λόγοις, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφικτο δι' τὸ εἶ θεῖον, ἐσήμανεν, ἡ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. & ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα ἡ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δ' μηδὲν τούτοις θρασύτερον. προσηόρευεν δ' τιὼ ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν, ἡ τιμιὼ ὧδ' ἀνθρώπων τὸ θεῖ συμπαρόντο. ἡ θαρρούντα ἐκέλευεν εἰς τιὼ ἄιγυπτον ἀπιέναι, σρατηγὸν ἡ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, & τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. ἡ γὰ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην εὐδαίμονα, ἰῶ ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. ἡ τῷ πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τ σῆς σωτέρας αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μὲν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τ γῆς αἰγύπτιε, θυσίας ἐκέλευεν εὐχαριστηρίους ἀφικομένων εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μ' ἐκ τῆ πυρὸς θεσπιζόντων. μωυσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, ἰῶ αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν ἡγουμένῳ, μανιοδέστερον δ' κατὰ τιὼ ἐμαυτῆ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πολὺ δ' πορῶ, πῶς αὖ ἰδιώτης αὐτὸς καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπαρχῶν, δ' πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἰῶ ἀρτ κατοικοῦσι γιῶ ἕπεσθαί μοι, πρὸς ἰῶ αὐτοὺς ἡγοῦμαι. κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς αὖ βιασαίμεθα φαραὼθιω ὑπερβάλλειν τιὼ ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τιὼ οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ δ θεὸς αὐτῷ περὶ πάντων συνεβούλευε θαρρεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ ἐὰν δέῃ μὲν λόγων πειθῶ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐπέλευεν δ τιὼ βακτηρίαν ὅτι τιὼ γῆν

B

C

D

E

F

G

ψῶ ἀφίντα πίστιν ὧν ὑπισχνεῖται λαμβάνειν. καὶ ποτ- A
σαῖος, δράκων εἵρπεν, & συνειλύμενος ἀπειρίδων,
ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμυνὴν τῷ κεφαλῷ ἐπανίστεινεν. εἶ-
τα πάλιν βάκτρον ἦν. μὴ τοῦτο ἢ καθεῖναι τὴν δεξιὰν
εἰς τὸν κόλπον ἐφοσέταξεν. ὑπακούσας ἢ λευκὴν καὶ
πάλιν τὴν χεῖρα ὁμοίαν ἐφεκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σύν-
δικα πάτησιν. κελευσθεὶς ἢ κῆ πλησίον ὕδατος λαβὼν
ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χεῖρα αἱματώδη γινο-
μένην. θαυμάζοντα δ' ὅτι τούτοις, θαρρεῖν παρεκε- B
λεύετο, & βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ σωτῆρόμενον,
καὶ σημείοις ἐφ' τὸ πιστεύεσθαι ἐφ' ἅπασι χρῆσθαι,
ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κῆ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς
ποιεῖς. κελεύω ἢ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀποδύειν εἰς
τὴν ἄιγυπτον, κῆ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, &
μὴ τρίβοντα τὸ χρόνον, πλείω ποιεῖν τοῦτον ἑβραίους
ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπι- C
στεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε τοιούτων
βεβαιωμάτων καὶ ἀκρατὴς γινόμενος, δεξάμενος αὐτοῦ
καὶ πειρασθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν αἰγύπτῳ
δοθείς, λιτιβόλει μηδὲ ὀνόματος αὐτοῦ γνῶσιν τῶ
ἰδίᾳ φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτοῦ μετασχεῖν κῆ ὄψεως
ἔτι, κτήτῳ προσηγορίαν ἐπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόμα-
τος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱερεῦσι προκαλῆ. καὶ ὁ θεὸς
αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, ἃ πρότε- D
ρον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, ἀφ' ἧς ἃ μοι θέ-
μις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὴν τὰ σημεῖα ταῦτα, ἃ τότε
μόνον ἐξαπατᾶν δ' ὁπότε δυνατὸν σωτεύχαινεν. ἐξ
ὧν ἁπάντων πλέον ἀφ' τῆς ἀληθείας τοῦ πνεύματος,
καὶ τὸν θεὸν ὅλῃ προθυμίᾳ ἔχειν πιστόν,
τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους
κακοῖς ἀφανίζειν. καὶ πυθόμενος τὸν τοῦ αἰγυπτίων
τεθνάναι βασιλέα φαρμούθην, ἐφ' ὕπερ αὐτὸς
ἔφυγεν, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέ-
λειαν αὐτοῦ τοῦ συγγενῶν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ
προσλαβὼν τὴν σεπφώραν, ἣν γεγαμήκει τοῦ ῥα- E
γουήλου θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρ-
σων καὶ ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὴν αἴγυπτον. τοῦ
δ' ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κῆ ἑβραίων
φιλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος ἢ, συμμά-
χου τοῦ πατρώου θεοῦ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους φυ-
γεῖν. γινομένων δ' αὐτοῦ πλησίον τοῦ ὄρους ὁ ἀ-
δελφὸς ἀαρὼν ὑπαντήσων τῷ θεῷ κελεύσαντος, θεὸς
ὂν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τὸ
θεῖον τὰς ἐντολάς. προσιὼν δ' αὐτοῖς ὑπαντιάζον F
ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μα-
θηταί, οἷς μωϋσῆς τοῦ σημείων, ἐπεὶ πιστὸς
ἦν, παρέχειν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ἐπ' ἐκπλήξεως
τοῦ προσδόξαν αὐτοῖς γινομένων ἀνεθάρσουν, καὶ
πρὸς τοῦ ὅλων ἦσαν εὐέλπιδες ὡς θεῶ πεποιημένου
τὴν ἀσφαλείαν αὐτοῦ. ἐπεὶ ἢ καταπεπτεῖς εἶχεν
ἤδη τοὺς ἑβραίους ὁ μωϋσῆς, κῆ οἷς αὐ κελεύσῃ τού-
τοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθε-
ρίας ἐρῶντας, προσγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡ- G
γεμονίαν νεωστὶ παραιρηκότα, κῆ ὅσα τε ὠφελήσαιεν
αἰγυπτίους τοὺς αἰδίοπων καταφερομένους, κῆ ἁρπα-
ζομένης αὐτοῦ τὴν χώραν ἐκλιπεῖν, πρατηλάτας κῆ πόνους χει-
ρούμενος ὡς ἀφ' οἰκείων. τοὺς ἢ κινδύνων ὅτι τούτοις ὑπ'
αὐτοῦ ἀμοιβαὶ ἀ δωρεαὶ κομιζόμενος ἀπεδείρασκεν.

vt virga in terrã proiecta fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinũ mittere iussus cùm paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinũ colorem rediit. iussus deinde aquam è propinquo hanstam humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur, cùm sciat maximum sibi adiutorẽ affore. vtque apud omnes his prodigiis vtendo fidem illis faciat à Deo se missum, eiúsque iussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, néve diu tempus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionem redderet. Moyses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cũ exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret, vt rem diuinã illi aliquando facturus nominatim eum ad sacrificium inuocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, numquã antea hominum vlli auditũ aut cognitũ, quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror. Moysi verò non tunc tantùm, sed quoticscunq; opus esset talium prodigiorũ facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, déque Dei adiutoris fauore, magnam spẽ concepit fore vt tãdem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur. Cúmq; cognouisset Pharaothem Ægyptiorum regẽ sub quo ipse fugerat, esse defunctũ, à Raguele commeatum rogat, vt salua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium suorum vtilitatem proficisci. quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberísque communibus, Gersõ & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum significat, posterius, Dei auxilium, quòd diuina ope insidias Ægyptiorum euasisset. cúmque iam non longè à limitibus abessent, Aaron frater venit obuiam Deo sic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quę diuinitus illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosque Hebræorum, qui aduentum eius præsenserant: & mox ne quid amplius de fide Moysis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi postea quam commemorasset operam suam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, laboréque exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XIII. Exod. 5.

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestímque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, nec ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm illorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad láteres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorum querelis vt à cœpto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere; qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

Exod. 6.

τά τε κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος αὐτῷ συμπτώματα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν δεῖν αὐτῷ προσάξειν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξεπίστατο. παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλιάσαντος δὴ τοῦ βασιλέως μωϋσῆς, ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος γιγόμενα. ὁ δέ, ἀγανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίας τε μαγείας καταπλήξειν διπλεχειρηκότα. καὶ ταῦτ' ἅμα λέγων, τοῖς ἱερεῦσι τοῖς αὑτοῦ πρόσοψιν αὐτῷ προσφέρειν ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν πρὸς τούτων διαπίστωσιν, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δυνάται. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ πρόσοψιν ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. τῶν δὲ ἱερέων βακτηρίας δεξάμενοι ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, ἀλλ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ τόσῳ μὲν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ θεατόμενα τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δέ, ἃ κατὰ γοητείαν καὶ πλάνην τῶν ἀληθοῦς δόξης ταμιεύ, καὶ δὴ θεοῦ προνοίαν καὶ δύναμιν φανούμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπι τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἤδη δ' ἐπείθετο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δεξάμενοι ἐδόκουν προϊέμενα κατάδηλον, μέχρι πάσας ἀπλωσεν. ἓν δὲ εἰς τὸ αὐτῆς χῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδέν τι μᾶλλον τούτῳ προσέχθη καταπλήττεται. προσορμηθεὶς δὲ μηδὲν αὐτῷ προσχώρησεν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅπι τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄφεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς προτέροις κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχρις αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν προτέρων ἐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅλη τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δὲ σιταγεῖν τὸ ἄχυρον, καὶ τὸ δεινὸ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δὴ οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνδίδου. τὴν τε ψυχὴν προσπαθοῦμενος πρὸς ἑκάτερον ὅπι τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐπιτρέπειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ προσγυμνούμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἔπειθεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅπι τὸ σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι, καὶ μηδὲν ἀπροφάτιστον οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δ' ὑμφίεσιν αὐτοῦ πρὸς παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθη τούτων κωλυτὴς γιγόμενος αὐτὸν ἀπασάσθαι πάντων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀπροφάτιστα θεοῦ προσάγμασιν. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὑτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. ἔτι γὰρ τούτοις, ἔτε ἀὴρ φίλος, ἔτε γονὰς τέκνων καὶ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. περιαθύσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τὸ καὶ τοὺς ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τοῦ

τῶ ὴ βασιλέως ἐκφαυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λό- A
γους, ϛ μηδὲ μίαν ὅλως προφὴν ἔτι ποιεμένου, πάθη
δεινὰ τοῖς ἀγυπτίοις κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθή-
σομαι, δι' ἃ τε τὸ μὴ πρότερον πισὶ συμβαίνα τότε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ δι' ἃ τὸ βέλεσθαι μωϋ-
σῆν ἐκ τῶν παρόντων ἔπεισεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὑπὲρ τῆς
ἐξ. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθεῖν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ
θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν παροξύνῃ ἁμαρτάνοντας τῆς ἀ- B
δικίας αὐτούς. ὁ μὲν ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ
κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ ὴ τὴν
χεῖρα μόνον ἦν γεύστος, ἀλλὰ καὶ τοῖς παρομένοις
ἀλγήματα ϛ πικρὰν ὀδύνην παρεσέφερεν. ἦν ὴ
γεύστος μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις ὴ γλυκὺς καὶ πό-
τιμος, καὶ μηδὲν τὴν κῆ φύσιν παρηλλαγμένος.
παρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεύς, καὶ C
δείσας μὴ τῶν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις
ἀπέναι. καὶ τὴν κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώ-
μην μετέβαλεν, οὐκ ὀπίσεπων τὴν ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ ὴ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλα-
γὴν τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἔτι σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλ-
λην τοῖς αἰγυπτίοις ὀπιφέρει πληγήν. βατράχων
πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεβόσκετο. μεσοῦ
ὴ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς ἀναπεμπόμενος τὸ πο-
τὸν τῷ κῷ ζώων ἰχθύι κεκαχωμένον λαμβάνειν, ἀνα- D
ποθνησκόντων καὶ σωδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἥτε
χώρα μεστὴ κακῆς ἦν ἰλύος, γλυμένων τε καὶ
ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας
ἀφανίζον ἐν βεβρωμένοις καὶ πόσεσι, ϛ ταῖς
δυνάμεις αὐτῶν ὀπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἦν ϛ
δυσώδης ἀποθνησκόντων τῷ βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ
διεφθαρμένων. ἀφ' οὗ δὲ τούτων τῷ κακῶν ἐλαττου-
μένων τῷ αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βα-
σιλεὺς οἰχέσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ ἀδημονῆ- E
μα τόδ' εἰσῆλθε φανῆναι τῷ βατράχων τὸ πλῆθος,
ϛ ἥτε γῆ ϛ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέσ-
σαν. φαρμάκων ὴ ἅμα τῷ πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ,
καὶ τῆς ἀτίας ἐπελέλησο, ϛ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις βουλόμενος μα-
θεῖν ἐκ ἔτι ἐφίει τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ὀπιτρέπων.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ παρεσβολὴ μετίει τὸ θεῖον F
αὐτὴν τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξεύ-
θησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ὀπόλλυντο, μήτε λυτροῖς μήτε χρίσε-
σι φαρμάκων δυσφθείραι τὸ γένος αὐτῶν δυνάμενοι.
ϛ παρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
ραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τῶ λαῶ, ϛ
τὴν αἰχμὴν ὴ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡ-
μίσους ἦν φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς
μὲν δὴ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον. καὶ παρὸς G
τοῦτο ἅπαντες λωφήσαντος, τέκνα ϛ γυναῖκας ὅμηρα
τῆ ἐπιστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς, ἡξίου παρεσε-
χειρίαινε δὴ τὸν θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτῆ τὸ παρα-

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis *Exod.7.* fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens, quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam *Exod.8.9.* plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessaucrat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliatum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes, Qua noua peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tan-

ρανομίαν, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου τιμωρῆντος τὸ ἀγυπτον ὑπὲρ τῶν ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυ-
ξόων ὧν εἰς ὄψιν οὐδεὶς ἀπιστικεν, πρότερον τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

ta copia, vt tota regio malo hoc repleretur: præ A quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinæ cederet, sed mulieres quidem cũ viris dimittente, pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus obregis malitiam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B exulceratis intus in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cùm ne sic quidem rex resipisceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽpore, aut in septentrionali regione, vere iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus cõtriuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt, vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantùm, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare incipiceret. at Pharaothes tametsi non ita insaniebat vt causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica cõ- D moda sciens volénsque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse verò negante æquum postulari, alloqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque E luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu absumerẽtur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies ac totidem noctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitum permitteret, his verbis eum Moyses aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium ad- F uersus mala quibus affligimini? Rex verò iratè ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eũ capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturũ, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis vltrò Hebræos rogaturum, vt quamprimum inde proficiscantur. atque his dictis abiit. Deus autem cum decreuisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iussit Moysen edicere populo vt paratum habeant sacrificium, præ- G paratum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos ducat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat.

Exod. 10. 11, 12.

κὴ ἡ γῆ τῆς ἁπαμελείας τῆς πρὸ τοῦ γεωργῶν ἀπεσέρησε. εἰ δέ τι κὴ διέφυγε τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο κὴ τοῦ ἀνθρώπων ἐφθαρμένοις ἐδαπανᾶτο. τῷ δ' φαραώθου μηδ' ἕτως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ βελήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλιπεῖν δ' τοὺς παῖδας, ἐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὴν πονηρίαν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς μείζοσιν ἐνδεδημηκόσι μετερχόμενον βασανίσαι. ἀλλὰ γὰ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκωμένα τὰ σώματα τοῦ ἐντὸς διαφθειρομένων, κὴ τὸ πολὺ τοῦ ἀγυπτίων ἔθνος ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δ' τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τοῦ βασιλέως, χάλαζα μήτε σφοδροτέραν τοῦ κατ' ἄγυπτον ἀέρος τότο πεπονθότος, μήτε ὁμοίαν τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιοῦσαν, μείζων δ' τῆς πρὸ τοῖς τὰ βόρεια κὴ τὸν ἀρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτοῦ κατέκλασεν. ἔτι τὰ φύλλ' ἀκείδων ὀπιέμενα τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν ἀπορᾶν, ὥστε πρὸς ἀκριβὲς πᾶσαν τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τ' γῆς τοῦ καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἦκεν μὲν οὖν τὸν δίκα νοσφείας ἀφορῶν κὴ τὰ πρεσεριημένα τοῦ κακῶν εἰς σώσειν τὸ συμφέροντος τὴν ὀπίνοιαν ὠφελῆσαι. φαραώθης δ' ὁ Τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αἰθόμενος τ' ἀτίας, ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ θεῷ, κὴ τὸ κρείττονος ἑκὼν πρεσδότης ἐγίνετο. κὴ κελεύει μὲν τὸν μωϋσῆν, μετά τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὴν δ' λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφ' ἁρμένης αὐτοῖς τ' οἰκείας. τὸ δ' μωϋσέως ἐκὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν δ' αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐν τ' λείας ἐπενεγκεῖν. κὴ τελεόμενα δ' ταύτην τὴν ἀτίαν τὸ χεῖρον, σκότος βαθὺ κὴ φέγγους ἄμοιρον πρεκέσθαι τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' ἃ τὰς τε ὄψεις ὑποκλειομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκεῖῶς τε ἀποθνήσκειν, σωέβαινεν κὴ δεδίναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τούτῳ διαπεπαυμένος, μετὰ ξεῖς ἡμέρας κὴ τοσαύτας νύκτας, ὡς ὁ μετανοεῖ πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ ἑβραίων ὁ φαραώθης, προσελθὼν ὁ μωϋσῆς φησὶν. ἄχρι ποτὲ ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰ σοῦ ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, κὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τοῦ κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δ' βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς προειρημένοις ἠπείλησεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν πρὸς τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. μωϋσῆς δ' αὐτὸς ἐκ ἔφη ποιήσεσθαι πρὸς τούτων λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δ' ἐκεῖνον σὺν κὴ τοῖς πρώτοις τοῦ ἀγυπτίων πρὸς καλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν. κὴ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ δ' θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς ἀγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσῆν πρὸς ἀγγεῖλαι τοῦ λαοῦ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, πρὸς σκευασαμένους τῇ ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ὃς πρὸς μὲν αἰγυπτίοις φαρμοῦθι καλεῖται, νεισὰν δ' παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐτὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπάγειν τοὺς ἑβραίους πάντα ὁπόσα κομιζομένους. κὴ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τ' ἔξοδον, κ διατάξας εἰς φεγγίας, ἐν αὐτῷ συνεῖχεν. ἐγένετο δ' τῆς τεσσαρες καιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἔδυσαν.

τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγιζον, ὑσσώπῳ κόμας ἀναλαβόντες. καὶ δ' ὅλης σπήσαντες, τὰ λοιπὰ τῆς κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νυῦ ἔτι κῆ τὸ ἔθος ὕτως θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δ' ἱερεῖα, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτὸς ἱερεῖας ἀγυπτίοις ἀναπέσκηψεν τὸν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῆς πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεισε τὴν νύκτα τοῖς ἀγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῆς πρὸ τὸ βασίλειον διαπεμφθῆναι συμβαλόντ' ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. κῆ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι πρόσταξεν, εἰ δ' χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν ἀγυπτίαν κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. διόρθωσις τὸ τοὺς ἑβραίους τιμῶν, οἱ μὲν ἅμα τάχιον ἐξελθεῖν, οἱ δ' καὶ κῆ γείτνασιν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξίεσαν κλαίοντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῆς ἀγυπτίων. τὴν δ' πορείαν ἐποιοῦντο κῆ λιπόντες πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν ἀγυπτίων. σωτόμως δ' ποιούμενοι τὴν ἄφοδον εἰς βεελσεφῶντα χωρίον τεταῖοι ὡδηγίνονται τ' ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δ' τῆς ἀπὸ τ' γῆς δυποεσιῶντες διὰ τ' ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἄρτοις διεφέροντο. καὶ τοῦτο ὅτι τεσσαρακονθ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς ἀγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν ζωμὸν ταμιευόμενοι, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρώμενοι. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε σπουδῆς ἑορτὴν ἄζυμα ἑπτὰ ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῆς ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῆς μεταναστευσάντων γυναῖκας ἅμα καὶ τέκνοις σκοποῦσιν οὐκ ἀριθμητὸν διὰ τὸ ἀσύμμετρον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illuceſcente verò quartadecima omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos luſtrabant, aſperſas hyſſopo: & peracta cœna reliquias carnium exuſſerunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque ſolemne manet nobis idem ſacrificium, quâ feſtiuitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo quòd Deus illa die præteritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percuſſit. nam peſtis illa nocte ablumpſit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib⁹ B non amplius detinendos Hebræos. tum rex accito Moyſe mandat vt abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus ſubleuandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs diſcederent, alij propter vicinatis conſuetudinem. atque hoc pacto exitum eſt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe C Ægyptum vaſtante. cúmque abeuntes iter ſtrenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter ſolitudinem, macerata farina & modico calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabant: quo victu per triginta dies ſunt vſi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipſum parcè diſpentabant ad neceſſitatem magis quàm ad ſatietatem, quapropter in memoriam eius inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, ſexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ως μωυσῆς αὐτοῖς ἡγουμένου τὸν ἀγυπτίων ἐξέλιπον.

CAP. VI.

Quomodo Moyſe duce AEgyptum reliquerunt.

ΚΑτέλιπον δ' τὴν ἀγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κῆ σελήνῃ, μ' ἔτη τριακόσια καὶ τετρακόσια ἡ τ' πρόγονοι ἡμῶν ἄβραμον εἰς τ' χαναναίαν ἐλθεῖν. δ' ἰακώβ μεβανας ἀσσυρίους εἰς τ' αἴγυπτον ἡμοιμύης, διακόσιοις πρὸς τοῖς δεκάπεντε σὺν αὐτοῖς ὑστερον. μωϋσῆ δ' γεγόνει μ' ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτῷ ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δ' κῆ τὰ τῆ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνοις τοῖς ἑαυτῶν πολίταις κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δ' ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετέμελεν. καὶ τῶ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κῆ ζημίαν τὸ μωϋσέως τέκνων γεγονότων ἐπ' αὐτοῖς, ἐγνώκεσαν ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα κῆ ὡδηγοῦν, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ δὲ κἀκεῖ αὐτοὺς ἐντὸς ἔχεσθαι πρόθεσις. τὴν δ' ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσειν δ' ῥᾳδίως αὐτῆς ὑπέλαβον, ἐπιόντων τε ὄντων κῆ ὑπὸ τ' ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. καὶ ἔκασον δ' ἀναπευθανόμενοι ἡ χωρήσειαν ἐπέστρεφον τ' δίωξιν, καίτοι χαλεπῆς ὔσης ὁδευθείσης τῆς γῆς σραβοπέδοις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωϋσῆς δ' ταύτῃ τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγε, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ ἀγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τ' πονηρίας καὶ ὠδαβάσεως τ' ὁμολογημένων ὑποσχοιεν.

RElíquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo poſtquam Abraham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moyſes verò annum tunc agebat octuageſimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam ſecum oſſa Ioſephi, ita vt filiis ſuis mandauerat. Ægyptios autẽ XIIII. pœnituit quòd Hebræos dimiſiſſent: cúmq; rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præſtigiis Moyſis imputans, decretum eſt vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, perſequebantur, retracturi ſi poſſent aſſequi, non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam ſemel exitus illis ſit cõceſſus. ſperabant etiam facilè ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolùm exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos ideo duxit, vt ſi Ægyptij mutata ſententia perſequi eos vellent, pœnas malitiæ violatíque pacti perſoluerent:

Exod. 12.

néue Palæstini, quos ob veterem simultatem infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obitérque iuxta Dei mandata, in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed vbi ad rubrum mare peruentum est, ecce Ægyptiorum multitudo circonfusa in arctum eos compellit. aderant enim sexcenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia scutatorum peditum. hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusis, quo loco mons præ aspretis inuius ad littus vsque procurrit. atque ita ne fugæ quidem spe relicta Hebræos mare inter & montem obsidione premebant, oppositis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cùm nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiamsi maximè pugnare cuperent, nihil superesse videbant nisi vt turpi deditione saluti consulerent: quo factum est vt Moysen incusarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus significauerat; minimúmque aberat quin propheta lapidato, cótemptisque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectãtium, cum essent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla spes effugij relinqueretur: Moyses autem efferata licet cótra se turba nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fretus, quem post tot libertatis præsagia probabile non erat permissurum vt aut delerẽtur, aut in potestatẽ inimicorum relaberentur. cúmque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset, oportebat & in posterum similem eius curam & diligentiam expectare: nunc postquã Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per me vltro vobis præstitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur? imò hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt ex tanta necessitate præter vestram æquè ac hostium opinionem seruaret, atque in hunc modum declararet, non solùm potentiam suã, sed fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimùm quando spei superest minimum. ergo huius ope freti, qui potest & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatũ, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum despondere. potest enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

κὴ δζὰ παλαιστίνους δυσμενῶς ἔχοντας κ᾽ παλαιὰ ἀπῳχθειαν ἦσαν ὁπωσοῦν ἐβεβούλετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. ὅμορος γάρ ἐστιν τῇ τ᾽ αἰγυπτίων χώρᾳ. κὴ δζὰ τοῦτο, τ᾽ μὲ ἄγουσαν εἰς τ᾽ παλαιστίνην ἐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ δζὰ τ᾽ ἐρήμου πολλοῦ καὶ δύσοδον ὁδὸν ☪ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τ᾽ χαναναίαν, ἐπ᾽ ᾗ κὴ δζὰ τὰς ἐντολὰς τ᾽ θεοῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τ᾽ λαὸν εἰς τὸ σινᾶον ὄρος ἐκεῖ ποιήσοντας θυσίας. καταλαβόντες ᾗ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μάχην παρεσκευάζοντο, ☪ συνελαύνεσθαι αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, ☪ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν ἀφ᾽ ἧς φεύξεσθαι τοῖς ἑβραίοις ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀπορρωγάτων κὴ τ᾽ θαλάττης ἀπολαμβάνοντες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος ὑπὸ ξαχύτητος ὁδοῦ ἄπορον. κὴ φυγῆς ἀπολαμβανόμενοι τοιαύτῃ συμφορᾷ τῇ περὶ θαλάτταν τὸ ὄρος τοῖς ἑβραίοις ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ κ᾽ σώματι τούτου ἱδρυσάμενοι, ὅπως τοῖς εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι. μή τ᾽ οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένους ἕως ἀπὸ τ᾽ ἐνδείαν τ᾽ ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπανίζοντες εἰ κὴ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τὰ πάντα ἀπωλέσθαι καθίσταντο εἰ μὴ πᾶσι δώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. κὴ τ᾽ μωϋσῆν ἠτιῶντο, πάντων ὁπλελησμένοι τ᾽ ἐκ θεοῦ περὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων, ὡς ☪ τ᾽ περὶ τὸ πυρρὰ καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, πᾶσάν τε δόναξ σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν κὴ ὀδυρμὸς γυναικῶν κὴ παίδων περὶ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τ᾽ ὄλεθρον, ὄρεσι κὴ θαλάττῃ περικεκλεισμένων ☪ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ὁπόθεν ἐκ τούτων ὑπενοήντων. μωϋσῆς ᾗ καί περ ἀχριάνοντος περὶ αὐτὸν τ᾽ πλῆθος, ὅτ᾽ αὐτὸς ἐν ἐκάμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, κὴ τῷ θεῷ κατευθύνει. τά τε ἄλλα περὶ τ᾽ ἐλευθερίαν αὐτῆς ὅσα προεῖπεν παρεγνώκοτος, ☪ μηδὲ τότ᾽ αὐτὸς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γνωμένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. κὴ σας ἐν μέσοις, ὑδὲ ἀνθρώποις εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένους περὶ ἡμᾶς δίκαιον ἦν ἀπιστεῖν, ὡς ὐχ ὁμοίοις ἐσομένους περὶ τὰ μέλλοντα. δ᾽ ᾗ τ᾽ θεοῦ νῦν ἀπογινώσκειν ὑμᾶς προνοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ᾽ ᾧ πάντ᾽ ὑμῖν ἀπλούτηκεν, ὅσα δ᾽ ἐμοῦ περὶ σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τ᾽ δουλείας, ὑδὲ προσδοκῶσιν ὑπάρχειν. μᾶλλον ᾗ χρὴν ἐν ἀπόροις γεγυμνωμένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ᾧ κὴ τὸ νεῦν εἰς ταύτην ἡμᾶς περικεκλεῖσθαι τ᾽ δυχωρίαν ἔργον, ἵν᾽ ἐξ ἀμηχάνων ὅτε ἔτ᾽ αὐτοὶ νομίζετε σωτηρίαν ἕξειν ὑδ᾽ οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσάμενος τήν τε ἰσχὺν ὑπεδείξηται τ᾽ ἑαυτοῦ ☪ τὴν περὶ ἡμᾶς προνοιαν. ὁ γὰρ ὑπὲρ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ὅσαν δύνοιο δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀνθρωπίνην ἐλπίδα μὴ βλέποι περὶ τὸ κρεῖττον παρεῦσαν. ὅθεν τοίνυν βοηθοῦ πεπεισμένοι, ᾧ δυνάμις ☪ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, κὴ τὴν πλιχύτητα ἀθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ καταπλήχθητε τὴν αἰγυπτίων παρασκευήν. μήθ᾽ ὅτι θάλασσα κάθοπλον ὑμῖν, ὄρη τε φυγῆς ὁδὸν ὁ παρέχοντα, δζὰ τοῦτ᾽ ἀπογινώσκετε τ᾽ σωτηρίας. γένοιτο γὰρ ἂν κὴ ταῦτ᾽ ὑμῖν πεδία τοῦ θεοῦ θελήσαντος κὴ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι ἡ θάλασσα τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγὴν δι' αὐτῆς παρέσχε.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ὅθι τὴν θάλατταν τοῖς Αἰγυπτίοις ὁρῶντες. ἐν ὄψει γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ τῷ διωγμῷ κεκμηκότων, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ἀναβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν ἅλωσιν μωϋσῆς ἐγένετο, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων. οἶσθα αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, ὅτι καὶ ῥώμῃ ὅτε κατ' ὄψιν ἐστὶν ἀνθρωπίνῃ. ἀλλ' ἤδη τι πάντας σωτήριον στρατηγὸν τὴν σὴν καὶ τὸ σὸν βάλησιν ἀφίστη τὸ Αἴγυπτον σὸν ὄντι ἐκποιεῖ. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνης καταφεύγομεν. καὶ εἴπερ ἦλθε τὸ σῆς προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο ἤδη τάχους τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀπελπισίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρὲ τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν γὰρ ἀλλοτρίοις δεῖ ἐσμὲν τοῖς δοτῆρσι. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θαλάσσα, σὸν ἦν τὸ πρόσκλεισον ἡμᾶς ὄρος. ὡς αἰνιγμάτων μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἐπειρωθῶμεν ἦν καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ὑποδράσαι καὶ δι' ἀέρος, δόξαν ἰσχύι τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα ὑπολειπόμενος τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφίστη τὴν ὁδὸν ἐβραίοις εἰ καὶ φυγήν. μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ὑπεφάνειαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἀνακεχωρηκὸς αὐτοῖς τὴν ἴδιαν ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐβραίοις ἐπέλθειν ἔπεσθαι δι' θείας ὁδοῦ ποιούμενος τὴν πορείαν, καὶ τοῦ κινδύνου τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χαίρειν ἔχοντας, διὰ τὸ ἀβλαβὲς ὅτους ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δὲ οὐκ ὀνομαστῶν ἀλλ' ἰδιωτῶν μὴ ἀσυδής, ὡς συμπαιζόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μένειν δὲ αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ὅτι ποδήλατον ὁλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δὲ ἑώρων ἀβλαβῆς ὅτι τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνοις ἡρεμοῦντος τὸ πελάγους. καὶ παστάξαντες τὸ ἵππον κατέβαινον. ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους, καὶ τὸ χεῖρον εἰς ταὐτὸ ζέοντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀπέναντι γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεώτερος συνέβαλεν πρὸς τὴν διώξιν ὡς ἤδη δὴ αὐτῆς πεισομένων εἰ. αἰγύπτιοι δὲ ἐλαθάνον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνωμένην, ἀλλ' ὑχὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τὸ κακοδυνούντων πεποιημένην, ἀλλ' ὑχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῶν τότων ὡρισμένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ὅπως ἐπέστω πάλιν ἡ θάλασσα καὶ ἀνακαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνεύματος κατῆσα τοῖς αἰγυπτίοις. ὄμβροι τε ἀπ' ἀέρος καταβάντος, καὶ βρονταὶ σκληραὶ παρεξαπομένης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ ἦ κατηνέχθησαν, ὅλως δὲ ἀδὲν ἦν τὸ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μὴν θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοῖς ζοφώδης καὶ σκοτόμη κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ὅτους ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὸ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέ-

B C D E F G

Cap. VII.

Quemodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

Hæc effatus ad mare eos Ægyptiis spectãtibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: superest vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuámque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti, confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur propetè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti prætorito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes. postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus euaserant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas non nihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caligino sa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuerteretur.

tur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutem vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro versu composuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita sigillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Păphylium mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita sentiat. Postera verò die cùm æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset, in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo, & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam antè dictum est.

Exod. 8. 9.

A

B

C

φαγ. Τοῖς δ' Ἑβραίοις ἐδὲ καταχεῖν ἐῶ ὅπι τῇ χαρᾷ τ ὠδυσόξε σωτηρίας καὶ τῇ τ πολεμίων ἀπωλεία, βεβαίως νομίζοντας, ἠλθερῶδς τ ἀναγκαζόντων δυλδύν διεφθαρμένων, ἢ τ θεὸν ὕπερ σναρῶς ἐχοντας βοηθῆντα. καὶ οἱ μ αὐτοί τε τὸν κίνδυνον ὕπερ σκφυγόντες, ἢ τοσότη τὺς ἐχθρὺς ὁπιδόντες νεκολασμένυς, ὡς ὐκ ἄλλοι πινὲς μεμονδόνται πρὸ τοῦδεν ἀνθρώπων, σὺν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδείαις ὅλεω τ νύκτα. ἢ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τ θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τ δυνάμεως δυχαριστείαν ἐξεδέχυσαν, σὺν ἐξαμέτρῳ τόνῳ συντίθησιν. ἐγὼ μ ἓν ὡς δ εἶρον σὺ τ ἱερᾶς βίβλοις, ὕπερ ἕκαστον τέτων παρέδωκα. θαυμάσῃ ὃ μηδὶς τ λόγε τὸ ὠδόδοξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρείας ἀπείρεις δρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ δι' θαλάσσης, εἴτε κ βύλησιν θεῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε ἢ τοῦ τ ἀλέξανδρον τ βασιλέα τ μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλεν ὐκ ἔχυσιν, παρέχειν τ δι' αὐτ καταλύσαι τ περσῶν ἡγεμονίαν τ θεῦ θελήσαντος. καὶ τῦτο πάντες ὁμολογῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρυ πράξεις συγγραφόμενοι. τοῦτ μ οὖν τύτων ὡς ἐκάστῳ δοκεῖ δεχέσθω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τ αἰγυπτίων προσενεχθέντα τοῖς σφετεριδσιν ὑπὸ τῦ ῥᾳ καὶ τ βίας τῦ πνεύματος ὑπ' ἐκείνε ἐκβιδύσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τῦτο εἰκάσας τῇ τῦ θεῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδ' ὅπλων ὦσιν ἄποροι, σωναγαγὼν κ τύτοις σπεπάσας τοὺς ἑβραίυς, ἤδη ὅπι τὸ σίναμον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τ πληθύος ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ ℂ προείρηται.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.
Περὶ τῆς τῶν ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῆς πολεμίων λείας ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.
Πῶς συμβουλὰς ῥαγουήλου τοῦ γαμβροῦ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.
Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τοῖς λαοῖς αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.
Περὶ τοῦ σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ οὐδὲν διέφερεν. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.
Περὶ ζαπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θωμιῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.
Περὶ τῶν τε ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.
Περὶ τῶν ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τίνα δεῖ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.
Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.
Νόμοι καὶ ἤθη περὶ τοὺς πολεμικούς. Κεφ. ια.
Στάσις κατὰ μωϋσέως διὰ δυσέλειαν, καὶ τῶν στασιαστῶν κόλασις. Κεφ. ιβ.
Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.
De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israëlitis inde obtigit. CAP. II.
Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit. CAP. III.
Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.
De tabernaculo per Moysem in terra deserta facto, quod similitudinem templi portalis referebat. CAP. V.
De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit. CAP. VI.
De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.
De pontificali ac sacerdotali ornatu. CAP. VIII.
De Aaronis sacerdotio, & quæ leges ad festa ac sacrificia spectent. CAP. IX.
Leges de sacrificiis & purificationibus. CAP. X.
Leges belli & consuetudines. CAP. XI.
Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. CAP. XII.
De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis offuscauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim toto squalida, & nihil omnino humoris habens; vnde fructus prouenire solent. talem autem viam necessariò sunt ingressi. cùm aliam non possent: deferebántque secum aquam priusquam desertum intrarent haustam, duce ita præmonente. qua absumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibíque lassis de via & commeatu quoque iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit: inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametsi tantis copiis non posset sufficere: nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos, hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solùm, sed ne iumento quidem. Moyses autem videns eis animum cecidisse, nec habens quod diceret. non enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγε.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ἦ τοῖς ἑβραίοις ἡ σωτηρίας ἔτι ἡδυπαθούσης, δεινῶς ἐλύπησε πάλιν αὐτὰς ἀθυμοῦσας ὅτι τὸ σινᾶιον ὄρος ἡ χώρα τελέως ἦν ἔρημος, καὶ τὰ τε ὁδοῦ ἐφόδια αὐτοῖς ἀπόρους, ἀπανίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὸ παράπαν ἐνδεής, ἀλλὰ μηδ' ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν. ψαφαρὰ γάρ ἐστιν ἡ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ἀδὲν, ὅτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. διαυτῶν ἦ ὅσων τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὠδεύον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ τῷ στρατηγῷ κεκελευκότος. ἐπὶ τούτῳ δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὀπτῶνος δι' ἀκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ ὀρυσσόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὑπότιμον ἦν, καὶ ὅτου ἦ ἀπάνιον ἀφικνοῦνται ἦ τοῦτον ὁδεύοντες τὸ ζόφον ὡς δείλην ὀψίαν εἰς μάρ τοπον, ἔτους ὄντος τὸ ὑδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μάρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται, καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῇ συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ζοφερᾶς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοὺς τελέως ὑπελείπετο, κατάγον). φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ ἦ μᾶλλον ἔμφυαν, ὑδὶ αὐτὸ μὲ ἐξαρκεῖν δυνάμενον ἅπασιν ἐσούτῳ στρατῷ, βραχείαν μὲν ἐποίει παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν ἐκείνοις δ' ὀρυττόντων τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἦκουον ὡς ἀπὸ τῆς ἐξανύοντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζοιεν ἔτι), πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ἐ ἄποζον ἦν), οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἄφορητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ τὸ πρᾶγμα τὸ ἀναντίλεκτον, ὡ γὰρ ἐχθρὸς ἐν στρατὸς, ὡς τε τῷ βιαζομένῳ ἀνάγκης ἀπιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε ἡμιναῖον παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσενέστερος, ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεποτέρᾳ ἐν, τὴν συμφορὰν, τὴν ἁπάντων ἰδίαν αὐτῷ ποιούμενος. καὶ γὰρ ὡδὶ ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέδρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀπβολοῦντες γύναια

Exod. 15.

τως μὲν ἀφ' ὑπνίων, οἱ δ' ἄνδρες ἀφ' ἑκείνων, μὴ A
θεωρῶσι, ἀλλ' ἐκποδίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύειν οὖν ζέφεται τὸν θεόν, μεταβαλεῖν
τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας Ϛ πότιμον αὐτοῖς πα-
ρασχεῖν, ἢ καταυδώσαντος τοῦ θεοῦ τὴν χάριν, λαβὼν
ξύλον ἀπὸ μάσσης τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρρίμμενον, διαρρεῖ μέ-
σην, Ϛ κατὰ μῆκος τὴν τομὴν ποιησάμενος, ἔπεσεν με-
θεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τοὺς ἐβραίους τὸν θεὸν ἐπήκοον
καὶ φιλόψυχον γεγονέναι, Ϛ ὑπερκῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς B
παρέξειν οἷον ἐπεθύμησεν, θεοὺς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευό-
μενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρω-
μένων δ' αὐτῶν τί χρὴ ποιοῦντας αὐ μεταβάλλοι τὸ ὕ-
δωρ, κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ θρασυτάτους ἐξαντλεῖν, λέγων
τὸ ὑπολειφθὲν ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προσεκνεω-
θέντος τοῦ πλείονος. Ϛ οἱ μὲν ἐπόνουν. τὸ δ' ὑπὸ τῶν συνεχῶν
πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
ἦν. ἅπαντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἴλιον ἀφικνοῦνται, πόρρω- C
θεν μὲν ἀγαθὴν ἐραθέντες. Ϛ γὰρ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά-
ζουσα δ' ἀπελέγχει πορείαν. Ϛ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσανθεῖς τε ἦσαν Ϛ χαμαίζηλοι
διὰ ὕδατος ἀπορίαν ψαφαρᾶς τῆς πάντοθεν ὑπαρχούσης. ὥστε
μὴ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα ὄντων τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι
καὶ πρὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἰλυώδεις ἦσαν
ὀλίγαι. Ϛ βραχυωλύοις τὸν ψάμμον ὑδὲν ἀπλοῦτα. D
κἄν τι ὀρύζαν ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον διεσπον
ὑπὸ θολερᾶς ἰδέας. καρπὸν τε φέρειν μὲν ἀδυνατοῦσι τὰ δέν-
δρα διὰ ἀπορίαν τοῦ ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς Ϛ πα-
ρασκευῆς. εἶχον δὲ ἐν αἰτίᾳ τὸ στρατηγὸν, Ϛ κατεβό-
ων αὐτῷ, τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι'
αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ἑξακοσίων γὰρ ὁδεύοντες ἡμέ-
ρας, ὅσα μὲν ἐπεφέρετο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες. μη-
δενὶ δ' εὐτυχοῦντες δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν ὅ- E
λων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὴν δέησιν ὄντες, Ϛ
ἐν μνήμῃ εἶχον τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ θεοῦ
Ϛ τοῦ μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέρας κωλυόμενοι, δι'
ὀργῆς τὸ στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ-
μήκεσαν ὡς ἀπιστότατον τοῦ ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὲ αὖ
τοὺς ἀπειρεθισμένους τῷ πλήθους Ϛ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κε-
κινημένους τοῦ θεοῦ θαῤῥῶν, καὶ τῷ σωτειδότι τοῦ περὶ τοὺς
ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοών- F
των Ϛ τὰς χεῖρας ὅπλα τοῖς λίθοις ἐχόντων. ἐραθέντας
τε κεχαρισμένους ὤν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτα-
τος, καταπαύσειν ἤρξατο τὴν ὀργῆς μὴ τοῦ παρόντων αὐ-
τοῖς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τοῦ ἐμφρο-
νεῖν ἐν ἐργασιῶν ἀγαθῶν. μηδ' ὅτι νῦν πονοῦσι, τὴν
θαυσίας ἐκβαλεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας Ϛ δωρεὰς, ὧν
μεγάλων καὶ ἐκ ἀδοκήτου ἔτυχον ἠμνημένων. προσ-
δοκᾶν δὲ Ϛ τὴν παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀμηχανίας ἐκ
τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τὸν ἀ-
ρετὸν αὐτοῦ, πῶς τε καρτερείας ἔχουσιν καὶ μνήμης τοῦ G
ὑπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γνώσιν, ἀλλὰ τὰ ἐν
ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἄεθλοις. ἐ-
λέγχεσθαι δ' αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ὅτε μὲν τὸν ἐπο-
μένων ὅτε μὲν τὸν μνήμην τοῦ δι' γενόντων, ὅτως
μὲ τὸ θεῖ καὶ τὰ ἐκείνα γνώμης καθ' ὧν ἐκλελοίπασι
τὸν ἄγνωτον καταφρονοῦντας, ὅτως δ' πρὸς αὐτὸν
τὴν ὑπαρχὴν αὐτοῦ δίκαιον ἐνέγκας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς δίκαιον μὲν ὧν εἶπον τε Ϛ πράξαι καὶ ἐπο-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se delpiceret, vtque salutis remedium aliquod quæreret. ad præses igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ submiſtrarent. quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam absumptum desiderabant, & cũ nihil alimentorum in terra deserta inuenirent, *Exod.16.* minimum à desperatione aberant: atque ita præsente egestate præteritorum tam Dei quàm Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intẽtantes. cúmque singularem quandam gratiam in vultu præferret, popularíque facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premẽte animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudinẽ diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrũ eius iniquis odiis persequantur, præsertim cum hactenus in nullo eorũ quæ Dei iussu gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Enumerat deinde singillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò internecione deletos inspectauerint: & quomodo in eam vsque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius prouidentia desperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non esse serum auxilium quamtumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur. & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam sustinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in suum vsum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam sibi priuatim timere, cui cæso iniustè nihil mali accidere possit: quàm ipsorum incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscensa quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi reposita esset: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moyses descendit ad multitudinem: illi verò animadüertentes promissionibus diuinis lætum, & ipsi posito mœrore vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre, nec ita multo post magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyses rursum ad supplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moyses precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens concreuisset, suspicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, degustat: lætúsque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo descendere, sed alimoniam, quæ ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox prægustatum offert, vt experto crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aspe-

λεὶ τ̃ θεῦ κελεύσειεν. καταρθμεῖται δ' ἓν πάντα, πῶς τὰ φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατέχειν αὐτὰς ὧδε τ̃ τ̃ θεοῦ γινώμην βιαζόμενοι. κ̀ τίνα ζόπον ὁ αὐτὸς πόταμος, ἐκείνοις μ̀ αἷμα λεῖ κ̀ ἄποτος, αὐτοῖς δ' πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε ὀχᾶ τ̃ θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς πορρωτάτω, κ̀ τ̃ ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῆ ταύτη, σωθείησαν μ̀ αὐτοὶ, τοὺς δ' ἐχθροὺς διέφθειρεν ὀπολωλότας. ὅτι τε ἀσπαίζοντας ὅπλων εἰς ὀπορίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασήσειεν. τά τε ἄλλα, ὅσα περὶ αὐτῶ τῶ ὀχυρώτατος δόξαν γενέναι ἔσωσεν ὁ θεὸς ὠν ὧδε λόγω, καὶ ὡς δ' ὠμαμις αὐτῶ μὴ ὑπονοήσειν μηδὲ νῦν αὐτὸ τ̃ προνοιαν. ἀλλ' ἀοργήτως φερομένω, λογιζομένους μ̀ τὴν ὅπικουείαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ περὶ τινὸς πειρασθῆναι δυσκόλω πάρεσιν. ἡγεμένους δ' ὡς κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν τ̃ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρα τ̃ ἀνδρείας αὐτῶ κ̀ τ̃ περὶ τ̃ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερόν ποτε κ̀ ζοφῆς ὑπορίαν καὶ ἀπαίνιν ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐζ ἐνεγκεῖν ἠθελον. ἢ δ' ἐλεύθω μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσιν ἐ τοῖς περὶ τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως ζεφομένοις. δεδιέναι δ' λοιπὸν ὡς ὕπως ὑπὲρ τ̃ ἑαυτ̃ σωτηρίας. πείσεσθαι γὰρ ὐδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποθανών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶ μὲν δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τ̃ θεῦ καταγείνειν νομιθῶσιν. ὅπως ἓν ἐφαύνειν αὐτοὺς, ἐ τ̃ μ̀ τὸ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέχειν, ἐ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν ἐζέψεν. παθεῖν δ' ὐκ ἀλόγως αὐτὸς ὀχᾶ τ̃ ἀνάγκω τοῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' ἱκετίαν τ̃ θεῦ κ̀ ὠδῆς καλησιν ἐλθεῖν. ἐ ἀναβὰς ὅπῃ τινα σκοπιὰν ἠτῇ πόρρω τινὰ τῶ λαῶ ἐ τ̃ ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῶ γὰρ εἶ τ̃ σωτηρίαν αὐτῶ, ἐ ὐκ ἐν ἄλλω. σωμνώσκειν δ' τοῖς νεῶ ὑπὸ τ̃ ἀνάγκης ὑπὸ τ̃ λαῦ περιτρομένοις φύσῃ δυσαρέστω καὶ φιλαυτίᾳ τῆ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς αὐ ἀτυχῆ γλύοις ὄντος. ὁ δ' θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλει ἐ παρέξειν ἀφορμὰν λεῖ ζητεῖσιν. μωϋσῆς δ' τὲ θεῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ὡς ἑώρων κ̀ τ̃ ἐπαγγελίας τοῖς ὠδῆ τῆ θεῦ γενηθότα, μετέβαλλον ἐκ τ̃ κατηφείας ὅπῃ τὸ ἱλαρώτερον. καὶ σας ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἤκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὠδὰ τῆ θεῖ τ̃ πρὸ τ̃ ἐνεγκόντων ὑπόρων ἀπαλλαγήν. ἐ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ζέφει δ' τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ὐδὲν ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα δ' τ̃ μεταξὺ θάλασσαν ὑφ' ἑλθών, καὶ ὑπὸ κόπω τε ἅμα τ̃ πτήσεως ἐ πρόσαγον μᾶλλον τ̃ ἄλλων ὄν, καταφέρει δ' εἰς τοὺς ἑβραίους. οἱ δ' συλλαμβάνοντες ὡς ζοφὸν αὐτοῖς τῆ θεῦ, ταύτην μηχανησαμένω τὴν ἔνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' ὐχὰς ζέπει τ̃ θεῦ τάχειαν καὶ ὠδὰ τὴν ὑπόσχεσιν ποιησαμένω τὴν ὅπηκοίαν. δύθις δ' μ̃ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τ̃ ζοφῆς κ̀ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. ἀνέχοντος γὰρ τ̃ μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅπῃ ταῖς ὐχαῖς, δρόσος κατῆνέχθη. καὶ περιπηγνυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς ζοφὴν ἥκειν αὐτοῖς ὠδὰ τῆ θεῦ, γεύεταί τε, καὶ ἡδεῖς τῆ πλήθος ἀγνοοῦντος κ̀ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας ἐ τῆ ἔτους τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν ὐ κ̀ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ὀρανῆ καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῆ αὐτῶ καὶ δρεπτὸν ἦ. κ̀ γεύομενος τῆ αὐτοῖς παρεῖχε πίστιν. οἱ δ' μεμυόμενοι τ̃ στρατηγὸν ἥδοντο τῶ βρώματι. μέλιτι γὰρ λεῖ τὴν γλυκύτητα

πάντα καὶ τὴν ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τοῦ ἀρωμάτου βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου σπέρματι. καὶ ἐπὶ συλλογὴν λίαν αὐτὸ εὐπαθέστατον. διαγγέλλεται δὲ ἐξ ἴσου ἀσσάρωνα, τοῦτο δ' ἐστὶ μέζον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς μὴ ἐπιλοίφοντός τινος τοῖς βρώμασιν, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν, ἀλλὰ τοῦ δυνατωτέρων πλεονεκτοῦντος ἐπὶ τὸν ἀπόρισιν. οἱ μὲν δὴ πλέον τοῦ προστάγματος μέζον συναγαγόντες οὐδὲν περισσότερον εἶχον τοῦ κακοπαθήσαντος. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν πλέον ἐλείπετο. τοῦ δ' ὑποληφθέντος εἰς τὴν ὀπτῆσαν, ὄντως οὐδαμοῦ διεφθαρμένον ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας ὕστερον δὲ τὸ βρῶμα καὶ ἀηδέστερον. ἀμείνων δὲ τοῖς ταύτῃ νεμομένοις τῶν ἐν τῇ ἄλλων ἐπιχωρίᾳ. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕεται πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν ἀγαθοφόρον. καλοῦσι δὲ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μάν, ἐπερώτησις καθ' ἑλληνίδα διάλεκτον, τί τοῦτ' ἐστιν αἰτιατικῶς. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' ἀρχῆς πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ δὲ ἑξῆς ταύτῃ πολυαρέσκητα ἕτερον ἐζητήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς ῥαφιδὶν ἦκον καταπαρηλθόντες διὰ δίψος εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πάνδεξιν ὀλίγοις ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασιν ἄνυδρον διεξόντες τὴν γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δι' ὀργῆς τὸν μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τῇ ὁρμῇ τοῦ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅτι λιτὰς ἔρεπται τοῦ θεοῦ, παρακαλῶν ὡς ἔοικεν αὐτοῖς ἔδωκεν ὑπορυμένοις, ἵνα τοις καὶ πόσιν παρέχειν διαφθειρομένοις, καὶ ὅτι ἔοικε τοῦ μὴ ἐκ παρέργου ποτὲ μὴ παρέντος ὕδωρ. νῦν δ' εἰς μακρὰν τὸ δώρεαν ἀναβάλλεται, τοῦ δὲ μωυσῆ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἐκ πρόσθεν ἐκχυθήσεται. καὶ κελεύει τοῦ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, ἵνα ἐκ τοῦ αὐτόθι παρακειμένου, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ἀπορίαν ὧν δέονται. φροντίζειν δὲ καὶ τοῦ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ μωυσῆς ταῦτα λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ παραγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, προειμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. ἐπεὶ δὲ ἤδη καὶ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν ἔλεγεν, καὶ χαρᾶσθαι σωτηρίαν ὑπ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἀκολουθοῦντα, εἰ ἀπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένοις ἀνάγκη γοῦν τοῦ κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήξας τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χαράσσει ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. οἱ δὲ τοῦ θαυμάτου τὸ μεγαλουργὸν κατεπλάγησαν καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἡδὺ τὸ δίψος αὐτῆς ἔλυσεν. καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον αἰὲν εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δοῦναι. τόν τε οὖν μωυσῆν ἐθαύμαζον ὕστερον ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἡμείβοντο τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς πρόνοιαν. δηλοῖ δὲ τὰ ἱερὰ ἀναγεγραμμένα γραφὴ, τὸν θεὸν μωυσῆ προειπεῖν ὕστερον ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine similis: cúmque pro se quisque certatim colligebant, sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptũ modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquãtisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem: iam enim videbant à specula descendentem: qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moyses ferit eam virga, quæ eucstigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitùs datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebãt, quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

Exod. 17.

CAP. II.

De Amaleciturum & ſociorum clade, & præda qua Iſraelitis inde obtigit.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἐσχήκασιν.

II. *Exod.17.* HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúsque de his per omnes gentes circunquaque ſparſis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & miſſis vltro citróque legationibus adhortabantur ſe inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam ſi modo poſſent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. horum reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priuſquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & inducia ex ipſorum ceſſatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò poſſe opprimi, conſultúſque eſſe in deſerto eorum conatus vlciſci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initiis aduerſariorum potentiæ quàm primum obſtare, nec expectare dum quotidianis ſucceſſibus in maius augeatur, & potius curare ne in diſcrimen veniant, quam vt periculo eximantur. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi cõſilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyſes quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte conſligendum erat: hortatur vt Dei ſententia freti, cuius auſpiciis libertatem ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cõmeatu & aliis huiuſmodi præſidiis ſint inferiores: ſed cùm Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperét ac ſi humanis etiam opibus eſſent longè ſuperiores. nec ignorare illos quantus ſit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: cúmque fauorem ſatis declaratum dum famem ac ſitim prodigioſè ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aſpirandum, quòd poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatíſque tribunis & optimatibus, vniuerſos & ſingulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris ſui nutus obſeruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & vltrò Moyſen rogabant vt ſe confeſtim in hoſtem duceret, néve intempeſtiua cũctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὲ τῶν Ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλὰς καὶ πάντας διαβοωμένου, καὶ τὸ περὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν ὑπὸ μικροῦ τοὺς ὁπηχωείους εἶναι. καὶ πρεσβευόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πρὸ ἐλάσθαι τὸν ἄνδρας διαφθείροντα. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἐπάγοντες, οἵ τε τὴν Γοβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκείσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς περοίκους ὅτι τὸν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τὸ ἀγυμνάστων ὑποδραπέτην δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἰσχὺν λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς ὑποψίαν, καὶ αὐτοὺς τὸν πρὸς ἡμᾶς καταρξαμένους πολέμου θαρσήσαντας τῶν ἀπὸ τῆς αὐτοὺς πορρωτάτω ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, ἔλεγον αὐτοῖς καὶ πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ περιπεσόντων ἀπαρτουμένους. ἀλλ' ἔχειν ὅτου ταῖς πόλεσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δὲ ἀρχομένῳ δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ σωφρονεῖν μᾶλλον, ἢ οἱ προκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν δὴ τὸ πρόσφορον δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δὲ ὑδρεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῆς ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβευόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δὲ ὑδὲν προσδοκῶντι πολέμιον, ὑποψίαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὸ τῶν ὁπιχωείων. καὶ παντῶν ὅτι τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος, ἐν ὑποψίᾳ μὲν ὂν ἀπάντων, μέλλων δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένους. πρὸς ἃ μυθίας οὐδὲν ὁ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τε θεοῦ ψήφῳ πεπισδυκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠρεμοῦσι, καταυικήσειν τοῖς πρὸς αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισαμένοις. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῆς στράτευμα πολύ, καὶ πάντων ἀφθόνως ἐχόμενον, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῆς ἄλλων ὧν παντὸν ἐκ πεπιθήσεως πολεμοῦσιν ἄνθρωποι, κεινοῦσθαι δὲ τῇ πρὸς τὰ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἀόπλων ἀθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἷοις αὐτοῖς συνοίσειν ὕσιν κινάδαι βουλομένοις τὸ θεῖον. εἰδέναι δὲ οἷος ἔστ' ὁπήκοος ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου. τοῦτον μὲν δὴ τρόπον πρὸς ἀνθρώπους, ἅ δὲ λιῶ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν ἐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὴν δύμφειαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ γενικῆσθαι. νεῦ δὲ γενέσθαι παρεκάλει προθυμοτάτους, ὡς τῆς ἁπάντων ὑπείας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῆς ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς ὡν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δὲ ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡρμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸ μωσεῖ σκέλεθον ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοῖς πολεμίοις ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς δ' ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν. τὸ δὲ

ὁ γὰρ πληθὺς ἀποκείνας πᾶν τὸ μέχιμον, Ἰησοῦν ἐφί- A
στησιν αὐτοῖς, ναυήκης μὲν υἱὸν φυλῆς δ' ἐφραιμίτιδος, ἀν-
δρεῖόν τε καὶ πόνους ἀναφλῶναι χωρῶν, καὶ νοῆσαι τε
καὶ ἐπεῖν ἐκ τοῦ παραυτίκα, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν ἐπαρκτικῶς,
καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τῶν περὶ θεὸν εὐσεβείας πεποιη-
μένον. ἔδοξε τοῖς ἑβραίοις. βραχὺ δέ τι πρὸ τοῦ ὕδωρ ἐ-
πεῖν, τῶν πλείστων ὅτι φυλακὴν παίδων καὶ γυναικῶν
εἴη τε περὶ παντὸς στρατοπέδου. καὶ νύκτα μὲν πᾶ-
σιν ἐν ὡδαισθῆναι ἦσαν, τῷ τε ὅπλων εἶναι ἐπιμονὴν ὃς B
ἐπαλαμβάνοντες καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς
φράσοντος ὅτι τὰ μάχιμα, ὁπότε κελεύσειεν αὐτοὺς μου-
σῆς. διηρύπνει δὲ καὶ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τὸν Ἰησοῦν
ὅν τρόπον ἐκτάξειεν τὸ στρατόπεδον. πρῳθήσῃ δὲ ὑποφαί-
νοντι τὴν ἡμέραν, δύθις τόν τε Ἰησοῦν ὠδὰ καλεῖ μηδὲν
χείρονα φανεῖσθαι καὶ τὸ ἔργον τῆς ὕσης περὶ αὐτὸν ἐλπί-
δος, δόξαν τε ἄγειν τὴν παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας πα-
ρὰ τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῖς ἡγεμονεύουσιν. τῷ τε ἑβραίων C
τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαντι ἤδη
τῷ πλήθει ὡπλισμένῳ παρῄνει. καὶ ὁ μὲν ὕπως πα-
ρασκευάσαιτο τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις, καὶ τῇ ἄγαν τῷ
ἔργων ὠδαιδεύῃ ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεῷ τε καὶ
Ἰησοῦ ὠδηγήσοντι τὸ στράτευμα. προσέμισγον δὲ οἱ
πολέμιοι καὶ χεροὶ ἦν ἡ μάχη, προθυμία τε καὶ
ἀγωνισμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χωρίων. μέχρι
μὲν οὖν μωυσῆς αἴθις ἀνῆκε τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ἁμα-
ληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν δὲ πόνον τὸν ἀνα- D
στάσεως τῶν χειρῶν ὁ μωυσῆς οὐκ ἐπεμήνυεν (ὅσάκις γὰρ
ἀνῆκεν αὐτὰς καθῆν, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοῖς οἰκείοις
αὐτὸ συνῄδειν) κελεύει τὸν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα,
καὶ τὸν ἀδελφῆς μαριάμης τὸν ἄνδρα ὤρσεν ὄνομα,
στάντας ἑκατέρωθεν αὐτὸν ἀγκρατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ
μὴ ἐπιδοῦναι κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ τούτου
γενομένου καταπεφώτας σὺν τοῖς ἁμαληκίταις οἱ
ἑβραῖοι. καὶ πάντας ἀπολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπι- E
γενομένης ἀπέσχοντο τῆς κτείνειν. νικᾶν δὲ καλλίστῃ
καὶ καιρωτάτῃ νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι. καὶ γὰρ τῶν
ἀγαθῶν δυσὶν στρατοπέδοιν ἐπέπεσαν, καὶ τοὺς πρὸ αἰῶνος ἐφίλη-
σαν ἀπορήσαντας μεγάλων καὶ λαμπρῶν, οὐκ ἂν τε
ποτὲ ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλάττας δὲ καὶ τὸ στρατόπε-
δον τῶν πολεμίων πλοῦτος τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ
κατ' ἰδίαν ἔχον, ὧν τὴν ἀπογραφὰς τεθῆναι προτέ-
ρων ἀπορήσαντας. ὑπῆρξε δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν
μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῶν ἀγαθῶν αἰ- F
τία καταρθωθεῖσα ἡ παρεγκλήτῳ μάχῃ. οὐ γὰρ τὰ
σώματα μόνον τῶν ὑπερστρατευσάντων ἐθηύλωσαν, ἀλ-
λὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς πρόσθεν ἅπασιν μετὰ
τῶν ἐκείνων ἦταν ἐγκύρσεις φαβεροί. αὐτοί τε πλέ-
τε μεγάλου δυνάμεν προσελάβον. πολεμάρχου γὰρ ὁ
ἀρχηγός τε καὶ ὁ χρυσὸς ἐγκατελείφθει ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ, καὶ σποδὴ χαλκὰ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὸν διαφ-
θαρ. πολὺ δὲ ὅπλισμον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε G
ὑφαντὰ καὶ κόσμοι ὠδὰ τὰς ὁπλίσεις. ἥτε ἄλλη θη-
σαυρεία καὶ κατασποδὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτη-
νῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἑξοδ δικόσιν ἑπεσθαι.
φρονήματός τε ὑπερπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ ἑβραῖοι.
καὶ πολλὴ μετεποίησις ἐν ἀρετῆς αὐτοῖς, θεὸς
τε τὸ πρᾶξαι ἔπεμε, καὶ τούτῳ πάντα λαμπρὰ νομίζοντες εἶν. καὶ ταύτης μὲν ἡ μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τὴν
ὑγίφραν μωυσῆς πεμφθεὶς τε ἐκώλυε τῷ πολεμίων, καὶ τοὺς παντοδαπὰς φυγόντων συνέλεγε:

tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Nauecì filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita dispenit ne ab æquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis reliquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, eúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iámque ad manus ventum erat, pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione prælabatur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cúm obseruasset quotiescumque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorũ & impedimentorũ quæ exercitũ sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicẽtes si virtutẽ strenuè colerẽt. Et hoc quidẽ prælio talẽ exitũ est sortitũ. Sequẽti verò die Moyses cæsorũ cadauera spoliauit, arma quæ fugiẽtes abiecerãt collegit, & illis quorũ opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducẽ pro concione collaudauit, militẽ per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit, prædixitque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

ἀρίς δύσι τε τιμὰς ἐδίδου, καὶ τ στρατηγὸν ἱπποῦ ἐκωμίαζεν, μαρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀνῃρέθησαν δ' ἑβραίων μὲ οὐδείς. τ δ' πολεμίων ὅσους οὐδ' ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δ' χαριστήρια βωμὸν ἱδρύε) νικητήριον ὀνομάσας τ θεὸν, προεφήτευέ τε παντελεθρίαν τοὺς ἀμαληκίτας ὀλεθρεύσας, μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ὅσα τὸ ἑβραίοις ὑπεστράτευσαν, ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ ταλαιπωρουμένοις. τόν τε στρατηγὸν δωρεαῖς ἀπελάμβανεν. ἡ δ' αὐτὴν μὲ τ μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτῶν μ τ ἀγυπτίων ῥᾳθυμοῦντας ἔξοδον, ἔτος ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δ' τὴν τῶν ὀπωπικῶν ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μ τ μάχιμα προῆγε συντεταγμένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῖὼν κατ' ὀλίγον ἐν χειμῶνι μ τ ἐξ ἀγυπτίων κίνησιν παρῆν ὅπου τὸ σινᾶον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε πρὸ τ θάμνου αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προεφήκαμεν.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

Κεφάλαιον γ'.

Ποία συμβουλὴ ῥαγουὴλ τῷ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

III. *Exod. 18.* CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebatur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

Καὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς τ αὐτοῦ πυθανόμενος διωρεαῖς, ἀσμένως ἀπῆντα, τόν τε μωυσῆν ἡ τ σεπφώραν δεχόμενος ἡ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἥδη δ' μωυσῆς ὅπι τῇ τῶ πενθερῶ ἀφίξει. καὶ θύσας δωρεῖ τὸ πλῆθος τῶ θάμνου πλησίον, ὃς ἀμφεφλόγιζ τ πυρὸς τ φλόγωσιν. καὶ τὸ μ πλῆθος κ συγγλυείας ὡς ἕκαστοι τ δωρεᾶς μετελάμβανον. ἀρὰ δ' σὺν τοῖς παροῦσι ῥαγουὴλ προσλαβόμενος ὕμνει τε ἦδον εἰς τ θεὸν, ὡς τ σωτηρίας αὐτοῖς ἡ τ ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ πορισθὲν γεγυμνάσμενον, ἡ τ στρατηγὸν διήμησεν ὡς κ ἀρετ ἐκείνῳ πάντων αὐτοῖς κ νοῦ ἀπλουστέρων. καὶ ῥαγουὴλ πολλὰ μ ἐγκώμια τ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπειτα προὸς τ μωυσῆν τ ὅπι τῇ σωτηρίᾳ τ φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλ τ μωυσῆν ὄχλῳ προσεχόμενον ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν καθιζόντων, καὶ μόνον αὖ τῶ δικαίῳ τυχεῖν ἠγεμένων, εἰ διαφθορὰς αὐτοῖς ἔξω γένοιτο, καὶ πρὸ τοῖς ἥττοσι κέρδος ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κ δικαιοσύνῃ ἀ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μ ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τῶ στρατηγῶ θέλουσιν. παυσάμενον γὰρ τῶ θορύβου προλαβὼν, καὶ συμβουλευθεὶς αἰεδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν μ ὅπι τοῖς ἥττοσι ταλαιπωρείας ἑτέρας ἐκκλῖναι. θεὸς γὰρ τῶν μειζόνων καὶ σωτηρίας τῶ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μ γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων δυνατὸν εἶναι. φρονήσαι γὰρ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, ἢ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. ἀνδρὸς γὰρ ἀρετῆς φησὶν αὐτῶ κ οἷος γίγνονας ὅπι τ λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τ μὴ τῶν ἐγκλημάτων διαφέρειν ὀφείλειν αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δ' πρὸς μόνῃ τῇ τ θεῶ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀβασάνιστον ζητῶν οἷς ἀν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. ὑποθήκας δ' ταῖς ἐμαῖς τῶν ἀνθρωπείων χρησάμενος, τὸν σεαυτὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μείζους τούτων κεκριμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δ' μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminẽ volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tãtum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos. curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis, eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: eásque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris

εἰς πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε ὁπὶ τούτοις τάξεις οἱ A
κ᾽ εἴκοντα μεριοθέντας ἑκατοσμήσουσι, κ᾽ κ᾽ εἴκοσι
καὶ δέκα συναριθμημένους. ἔσω δὲ τῆς ὁπὶ τούτοις εἰς τ᾽
θεοσέβειαν ἀπὸ τ᾽ τ᾽ ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων.
οἱ ἂν δοκιμασθέντας ὑπὸ τῶ πλήθους πάντως εἶ ἀγαθοὶ
κ᾽ δίκαιοι, ὧδέ τε τ᾽ διαφόρων αὐτοῖς κρινοῦσι, κἂν ἢ τι
μείζον ὁπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ ὧδε τῶ θεσπίσματος
ἄπιστον ὅτι σε τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσαι γὰρ ἔτοιμος ἀμ-
φοτέρα, κ᾽ τῷ δικαίων ἑβραίοις τεύξον), κ᾽ σὺ τῷ θεῷ B
θεοσεβρόνων δυνάμενος ἂν αὐτὸν ποιήσειας τῷ γρα-
φῇ. Ταῦτα ῥαγουήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως
θεσήκατο τ᾽ συμβουλίαν. καὶ πειθεὶ κ᾽ τῶν ὑποθήκων
τῶν ἑκείνου, τῶ ἔρωτι τῶν ὄφειλομένων ὑπ᾽ ὑποκρυπτόμενος,
ὑ᾽ σφετερισάμενος αὐτῶν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν
ἐξεύρεσιν τῷ πλήθει. καὶ ἐν ταῖς βιβλίοις ὕ ῥαγουήλου
λόγον ἐγραψεν, ὡς εὕρεσιν τῶν διάταξιν τῶν θεσειρη-
μένων, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μὴ κρυπτεῖν τοῖς C
ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ὑπογραφομένῳ τὰ
ὑπ᾽ ἄλλων εὑρημένα, ὡς τι τῶν μωυσέως ἀρετῶν κἀκ
τούτε καταμεθεῖν. ἀλλὰ ὧδε μὲ ταῦτης δικαίως ἐν
ἄλλοις τ᾽ γραφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς ὕ συγκαλέσας
τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ σινᾶον
ἔλεγεν, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καὶ τι λαβὼν παρ᾽
αὐτῶ χρήσιμον ἐπανήξων θεὸς αὐτές. ἐκείνους δ᾽ ἐκέ-
λευσεν πλησίον μεταστρωσαι τῷ ὄρει τῶν γειτνίασιν
τῶ θεῶ θεσπίσαντας.

D

Κεφάλαιον δ᾽.

Πῶς μωυσῆς ἀναβαὶ εἰς τὸ σινᾶον ὄρος, κ᾽ λαβὼν παρὰ θεῦ τὰς τῶν
δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀπῆει θεὸς τὸ σινᾶον ὑψηλότατον
τῶν ἐκεῖ ὀρῶν τυγχανον, καὶ δι᾽ τῶν ἐκφοβολῶν
τῶ μεγέθες καὶ τῷ κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις
ὐ μόνον ὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ᾽ ὐδὲ ὠφεθῆναι μὴ δίκα- E
πόνε τῆς ὄψεως δυνάμενον, ἄλλως τε δι᾽ τὸ λόγον
εἶ ὧδε τῶτον θεὸν ἐν αὐτῷ δι᾽ατρίβειν φοβερὸν & ἀ-
θεότατον. ἑβραῖοι ὕ κατὰ τὰς μωυσέως ἐντολὰς με-
τεσκίουν κ᾽ τὰς ὑπωρείας τῆ ὄρες κατελάμβανον,
ἡρμένοι ταῖς διανοίαις ὡς μὴ τ᾽ ἐπαγγελίας τῶν
ἀγαθῶν ἐν θεσύτεινεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυ-
σέως ὧδε τῶ θεῦ· ἑορτάζοντες ὕ τὸν ἑβδομηκοστὸν πε-
ριόδμον, ἀγνεύοντες τῶν τε ἄλλων ἁγνείαν & ἀπὸ
συνουσίας τ᾽ γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖ- F
νος αὐτοῖς θεσέτιπεν, καὶ ὧδε καλοῦντες τὸν θεὸν
ὑμνῳ συμβαλόντες μωυσῆ δωρεὰν δωρεὰν ὑφ᾽ ἧς δι᾽
ἐλπίσοντας. ταῖς τ᾽ οὐκ διαίταις ἐχρῶντο πολυτελεστέ-
ραις, & τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐν-
φερεστέρως ἠσκηκότες. ὅτι δύο μὲν οὖν ἡμέρας διαγού-
μενοι διῆγον. τῇ τρίτῃ ὕ περὶ τὸν ἥλιον ἀναφαίνε-
σθαι τι ἐφίζανε τῶ παντὸς σκεπάσμα τῶν ἑβραίων
ὑ θεστεῦον τοῦτο ἰδόντων ὑμούμενοι, καὶ τὸ χωρίον G
ὑ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι θεάγεσθαι. καὶ τῶ
λοιπῶ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχανόντος, ἄνεμοί τε σφο-
δροὶ λάβρον κινούμενοι ὑετὸν κατῆγον, ἀστραπαί
τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. καὶ κεραυνοὶ κατενε-
χθέντες ἐδήλουν τ᾽ παρουσίαν τῶ θεῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν ὑμνοῖς ὧδ᾽ τυχόντος. & ὧδε μὲ τούτων ὡς ἔδοξε)
θεσεῖπε ἕκαστος τ᾽ εὐτευξομένων. ἐμοὶ ὕ ἀνάγκη ταῦτα ἱερεῖον καθάπερ ἐν τ᾽ ἱερᾶς βίβλοις ἀναγέγραπ),

itémq; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum. tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersiis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quic quid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, victimiores Deo futuri.

Cap. IV.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vrebantur: & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

VI.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate, eiúsque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiserit. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, & illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repente metus omnis abiit, inque locum eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum numquam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoque tempore me legatum vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum pérque eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quódque humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatẽ ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Iochabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum desiderantibus é petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsumfructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananææ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Iosephus in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruẽtes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritísque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocẽ è sublimi descendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Τοιά γε μὴν ἑβραίοις τὰ τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τὴν ἀκοὴν προσβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν. αἰδήεις τε δὴ ἦσαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν τῶν ὅλων διαπεφορτικὼς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον δ' αὐτοὺς πρὸς τὴν σκηνὴν ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες. ἔτυχε δ' αὐτῷ διακεκριμένων ὑπὲρ φάους) μουσῆς χαῦρός τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάσσει τὴν δείους αὐτοῖς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπεπίθετο τὰς ἐλπίδας, αἰθρίος τε ἡ καθαρὸς ἀὴρ τὴν πρὸ ὀλίγου παθῶν λῦ μωυσέως ἀθυμηγονότος. ὅθι τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων σας ὅπι ὑψηλῦ τινὸς ὄθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν, ὦ ἑβραῖοι παθάπερ καὶ πρότερον, αὐθμὴς προσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρέσι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτὸ τὴν ἐργον, ἃ δ' ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέπρακται, μὴ καταφρονήσητε τὴν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὰ λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τίνι δ' ἀρετῇ αὐτῷ καταπονήσαντες ὑπηγώσθε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ νεανικότος, καὶ ὅτι συμφέρει τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐγὼ μωυσῆς ὁ ἀμράμου καὶ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν νεῖλον ἀναγκάσας ἡματορρύτον ὑμῖν ῥυῆναι καὶ ποικίλοις δαμάσας κακοῖς τὸ τῆς αἰγυπτίων φέρνημα, ὁ διὰ θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν πλάσας, ὁ καὶ τίνι βοφίνι ἐξ ὑγρᾶς μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορρυῆναι, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας ἀπανίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τὸ ἀπὸ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶχος ἐκ τῆς ἐπομβρείας διέφυγε, δι' ὃν ἀβραμος ὁ ἡμετέρος πρόγονος ἐξ ἀλλήτου τίνι χαναναίων κατέσχεν γῆν, δι' ὃν ἰσακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰακώβος δώδεκα παίδων ἀρεταῖς εὐσεβισμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδεσποτόδυσεν τὴν αἰγυπτίων δυνάμεως, δοῦναι ὑμῖν τούτοις χαρίζεται τοὺς λόγους δ' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων πρεσβυτέροις καὶ γυναικῶν. εὐδαίμονα γὰρ βίον ἕξετε τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν τικτομένων. καὶ πολεμίους ἕστασθαι φοβερούς. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκήρατος ἀφθάρτου φωνῆς ἐγκρύπτω. ἔτως σκεπτῷ τῷ γένους ὑμῶν καὶ τῆς τούτου μέλει δαίμονος. ταῦτ' εἰπὼν, προσάγει τὸν λαὸν γυναῖξιν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαιεν τοῦ θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐτοὺς, ὅπερ τῶν ἀκουσέων, ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀθρόων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἦκουον φωνῆς ὑψόθεν παραγομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οἷς μωυσῆς ἐν ταῖς δυσὶ πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οἷς δ' ἔμοιγε ἔξεστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν διηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ἔστιν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Ὁ τοί-

Exod. 20.

Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.

Secũdũ, Nullius animalis simulacrũ adorandũ

Ο τρίτος ἡ δεῖ μηδενὶ φαύλῳ τῷ θεὸν ὀμνύναι.
Ο ἡ τέταρτος ἁγιάζειν τὰς ἑβδομάδας ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ο ἡ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν.
Ο ἡ ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου.
Ο ἡ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ο ἡ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾶν.
Ο ἡ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ο ἡ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimonium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἀκούσασάμενον αὐτοῦ τοῦ θεοῦ περὶ ὧν μωυσῆς διελέχθη χάριν ἔσχε διὰ τοῖς θεοσεβησαμένοις τοῦ συλλόγου διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὴν σκηνὴν ᾔτουν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς περὶ τοῦ θείου κομίζειν. ὁ δὲ τίσιν τε τίθεται, καὶ περὶ τοῦ ὅλου, ὃν ἂν τρόπον ἐν τοῖς αὖθις ἀποσημανεῖ χρόνοις, ὧν μνησθησόμεθα κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀναπίθεται χρείαν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν. ὅτε δὲ τῶν θεαμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος ἀνίει προειπὼν τοῖς ἑβραίοις. βλεπόντων δὲ αὐτὸν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνου διωμολόγει, τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτοῦ, φόβος εἶχεν τοὺς ἑβραίους, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῶν συμπτυχόντων δεινῶν ἀκούειν ὁ ἔτερος ἐλύπησεν αὐτούς, ὡς τὸ νομίζειν μωυσῆν ἀπολωλέναι. λύει γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις. τῶν μὲν, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις προπεσόντα. καὶ μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύτῃ τῇ ψήφῳ ἔφερον. τῶν δὲ, πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοῖς δὲ σώφροσιν καὶ μηδὲν ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνουσι ἰδίαν, τὸ θηρίοις προπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένοις, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν μεταστῆναι διὰ τὴν προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρόσω ἔχειν ὡς ὁ λογισμὸς ἐποίει. πρὸς ἅπαν δὲ ἠρημωμένου καὶ κενεμόνου παραλαμβάνοντες οὐκ τυχεῖν ἐκ ἂν ἄλλου δύναντο σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. καὶ ὅτε τὸ ἀπονοεῖν αὐτοὺς εἴασε πρόσδοκάν τι χρηστὸν περὶ τὰνδρός, ὅτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἐδύναντο. τὸ δὲ στρατόπεδον ἐκ ἐθάρρουν μεταίειν μωυσέως αὐτοὺς ἐκεῖ πρᾶγμάτων προειρηκότος. ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διελελυθυιῶν, καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν ἐνιαυτὸς τῷ ἀνθρώποις νενομισμένων γεγονέναι. χαρᾶς δὲ ἐνέπλησεν τὴν στρατείαν ὁπηνίκα, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν, ὡς εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπεδήλου. τόν τε τρόπον καθ' ὃν διδαμονήσουσιν πολιτευόμενοι, λέγων αὐτὸν καὶ ταύτας ἀποδίδοσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ὅτι βέλτιστα γενέσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς θεοφανούμενος, ὅπως καὶ μεταβάντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τοῦ ὄρους τὸ σινᾶιον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτῶν συσκιῶν πᾶσαν τυχὸν ἀκόν τὰς ὑμετέρας δυσχερείας. γενήσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ, οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χειρὶ μὲν ὅτι τῇ γραφῇ τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἐώρων καὶ οἷς ἤκουον τοῦ στρατηγοῦ, καὶ κατὰ δύναμιν αὐτοῦ αὐτοὶ καὶ καταλείποντες. ἀλλ' ἐκόμιζον ἀργυρόν τε καὶ χρυσίον, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ἀπὸ σπουδῆς παθεῖν δυνάμενα. αἰγίους τε τείχας καὶ δορὰς ἐσβάτων, τὰς μὲν ὑακινθίνας βεβαμμένας,

Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prænonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœpêrũt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquã eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maximè qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cõuenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, qualem aliũ inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebãt, reditum expectare iussi. tãdem XL. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúq; suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse, postularéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circũferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihílque superesse nisi vt ad eius fabricam quam primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiam ligneam elegantem & contra cariem firmam, pilos capratum, & ouium pelles partim hyacinthina partim punicea tinctura,

Exod. 21.
Exod. 24.
Exod. 36.
Exod. 35.

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque precioſos qui ad ornatum auro includi ſolent, atque inſuper vim magnam odoramentorum. nam huiuſmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo poſteaquam iſtæ ſpecies ambitiosè ſunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domeſticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei: ſed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamſi populi ſuffragijs res commiſſa fuiſſet. Eorum nomina etiam nunc in ſacris codicibus extant: Beſelel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis ſoror, & Eliabus Iſmachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impenſam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non eſſe opus pluribus: ita enim fabricatoribus eſt viſũ, atque ita ſtructuram tabernaculi aggrediuntur, Moyſe & menſuram & magnitudinem deſignante, ſicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum inſtrumentum capere deberet ad vſum ſacrificiorum & ſacrorum miniſterium, ritè ac ordinatè præſcribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa veſtes ſacerdotales, & cætera quę vel ad tabernaculi ornamentum vel ad diuinũ cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

τὰς ἢ φοίνικι. αἱ ἢ, πορφύρας ἄνθος, ἑτέραι ἢ λευκὴν παρεῖχον τὴν χρόαν. ἐρεᾶ τε τοῖς θεσπεσιωτάτοις ἀνθεσι μεμολυσμένα, & λίνε βύσσον. λίθους τε οὐκ ἀνδεδεμένους χρυσίῳ καθάπερ οἱ πάνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερεν. ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζεν τὸ σκηνεῖον. ἡ δ' ἐδέα μεταφερομένε καὶ συμπαθαινούσης ναῷ διέφερεν. τούτων οὖν καὶ ἀπείρων συγκομιζόντων ἑκάστε & πᾶσαν δύναμιν φιλοτιμουμένε, τοῖς ἀρχιτέκτοσι τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεε, οὓς & τὸ πλῆθος ἀν' ἐπιλέξασθαι τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γινομένης. τὰ ἢ ὀνόματα αὐτῶν, & γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, τοῦτα ἦν. Βασαήλος μὲν ἦν παῖς τε Ἰούδα φυλῆς, υἱὸς ἢ Μαριάμμης τε ἀδελφῆς τε στρατηγε. ἐλιάβιος ἢ Ἰσαμάχε δανιδος φυλῆς. τὸ ἢ πλῆθος ἅπας ὑπὸ φιλοτιμίας τοῖς ἐγχειρεμένοις ὑπῆλθεν, ὡς τε μουσῆς ἀνέιρξεν αὐτοῖς, ὑποκηρύξαμένου ἀρκεῖν τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ θεωρήσαντες. ἐχώρησεν οὖν ὅπ τὴν τε σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μουσῆς αὐτοὺς ἑκάστα θεῖ τὴν μέζων καὶ τὴν ὑποθήκην τε θεε καὶ τε μεγέθους ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκεν θεὸς τὰς θυσίας ὑπερθήσοντα. ἐφιλοτιμοῦτο ἢ καὶ αἱ γυναῖκες θεί τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ θεὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμε τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τε θεε.

CAP. V.

De tabernaculo per Moyſen in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τ σκηνῆς ἣν μουσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ἦν ναῷ μεταφερομένῳ διέφερεν.

Exod. 36.

OMNIBVS autem paratis, & vaſis aureis, æramentis ac textilibus, Moyſes indicto feſto & ſacrificio pro cuiuſque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atriũ primo dimenſus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos ſtatuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos. & in poſtico latere x. In vno quoque inerant anuli, & capitella argẽtea, baſes verò auratæ mucronatæ, imæ haſtæ ſimiles, ex ære factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi ſingulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byſſinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad baſes dependens, totúmque eum locum ſepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. quartum verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos inſtar poſtium. ex argento hi quoque conſtabant præter baſes, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere ſtabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byſſo contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byſſoque & hyacintho contextum

VII.

Πάντων ἢ ἑτοίμων γενομένων χρυσίε τε καὶ χαλκοῦ, καὶ τῆ ὑφαντῆ, προείπων ἑορτὴν μουσῆς καὶ θυσίας, κατὰ τὴν ἑκάστε δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν ἀθέσιον ἁρμοζόσαμενος, τὸ μὲν ὄρος πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν ἢ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκέας πενταπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῷ διαμήκες ἑκάν. δέκα ἢ τῷ ἐν πλάτει κειμένων τ κατόπιν. κεῖκοι ἢ τῷ κάμάκων ἑκάτη προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρέα, βάσεις ἢ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαὶ ἢ ἦσαν ὅπ τ γῆς ἐρεισμάτα. ἐξήπτετο ἢ τῶν κεῖκοιν καλῴδια τὴν ἀρχὴν ἦλαν χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος σφηνίσκων. οἱ καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες κὴ τὸ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμελλον παρέξειν. σινδὼν δ' ἐν βύσσε μαλακωτάτη ὅλα πασῶν ὄπιει ὑπὸ τὸ κιονοκράνε καποῦσα μέχει τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφέρουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἔτος μὲν εἶχον αἱ ξεῖς πλευραὶ τὸ περιβόλε. τῆς ἢ τετάρτης πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ ὅσα πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τὸ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀπεώλασαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἰσήκεσαν κὴ μέσην πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἄργυρος ἦν ὑπεχαλκωμένος πάντῃ τῶν βάσεων. χαλκαὶ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν ἢ τε πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἐσῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκασιν ἐρεισμάτα. καὶ κατ' αὐτὸν ἢ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν περιπεπλεγμένον. τὸ ἢ κατὰ τὰς πύλας μῆκος μὲν ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε ἢ βάθος, ὕφος ἦν πορφύρας φοίνικας σὺν ὑακίνθῳ & βύσσῳ πεποικιλμένον,

πολ-

πολλῶν αὐτῷ συναρθουμένων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυποῦτο μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν ἵδρυται λουτὴρ χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπίδα παρεχόμενον, ἐξ ἧς τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἐπιπλύνειν, καὶ τοὺς πόδας καθαίρειν παρῆν. ἡ δὲ αὐλαία τοῦ περιβόλου τὸν τόπον ἐν μέσῳ ἐκπεπετασμένος. ἔστι δὲ σκηνὴ ἴσον ἀπὸ κεφαλῆς μέσον. τεταμμένοι πρὸς τὰς ἀνατολὰς, ἵνα φαίνηται ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιών, ἀφιᾶσι τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς, ὅπου πήχεις ἐγίγνοντο ἑβδομήκοντα. τὸ δὲ εὖρος ὅπου δέκα δύο εἰσήκει. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοῦ τοίχου τόπος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ βορέαν ἐτέτραπτο. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελίπετο. ἀΐσασθαι δὲ αὐτὴν ἐχρεὼν ἐφ' ὅσον ἀφεστᾶσι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεπιμμένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετεχνασμένοι μὲν τὸ χῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος δίεσιν ἔχοντες πηχέως τε καὶ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, δι' ἃς τε τοῦ ἐνδοθεν καὶ τοῦ ἐκτὸς μεροῦς. δύο δὲ αὐτοῦ ἑκάστῳ ἀφεστῶσαν στρόφιγγες, ἐλαυνόμεναι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. σύνη δὲ ἑκατέρα τέτταρα ἀφεστῶ, δεχομένη τὴν στρόφιγγα. τῶν δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συμπέσαν δὲ ἀλλήλοις ἀρεβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τῶν ἀριῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶ τοῖχον αὐτοῦ τιὼ συνέλθυσιν χρυσέων τάτε ἐνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀπολόγει γὰρ ὁ τῶν κίονων ἀριθμὸς, εἴκοσι γὰρ ἦσαν, καὶ παρεῖχεν πλάτος ποίτον ἀμιθαμῆς ἕκαστος αὐτοῦ, ὡς τε συμπληρῶσθαι τοὺς ἑβδομήκοντα πήχεις ὑπ' αὐτοῦ. καὶ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἐντὰ γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρεῖχονται συνειστελθόντες, αὖ ἑτέρους ποιοῦνται κίονας ἐκ πηχέως τεταμμένους, οἷς ἐγγωνίους ἔθεσαν, ὅπισθε τοῖς μείζοσι ἐσκαμμένους. ἕκαστος δὲ τοῦ κίονων κοῖλον εἶχε χρυσοῦν κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον πεσσφυῆ, ὡς περ ῥίζας τισὶν ἐμπεπλεγμένος κατὰ σίχον πρὸς ἀλλήλους τεταμμένοι τιὼ στερεάνειαν. καὶ δι' αὐτοῦ ὑπερχρυσοι σανταλίδες ἐλαυνόμεναι πέντε πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος σύνδετμος ἦσαν τοῦ κίονων ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλιὼ σανταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τοῦ στρόφιγγι κοχλιῶ τρόπον διδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ ὄπισθεν μία φάλαγξ ἦν διὰ πάντων ἴσα τοῦ κίονων, εἰς ἣν ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τοῦ σανταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τοῦ ὑπεμπεσέρων, κρατεῖσθαι σφὼ ἑαυταῖς γλυσμοῖς τοῦ θέλει τῶ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέν τοι πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κρεμαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τιὼ σκηνιὼ σωεῖχεν. ἀλλ' ἀπίπτον αὐτὴν ἐς ἐρημίαν πολλὴν δεφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς ἕξ μέρη, μοῖρ δέκα πήχεας ἀπομοιρώσας ἐν τῷ μυχῷ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπερειμένους, δι' ἀλείπουτας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν αὐτοῦ ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀεὶ τὸ. τιὼ μὲν τοι δεκμήξησιν τιὼ τοιαύτιω τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν ἡ τοῦ ὅλου φύσεως συνέβαινεν εἶ. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς ἐρανὸς ἂν εἴη τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἔστιν τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ ἧς τιὼ εἰσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἕστασαν χρυσοῦς χαλκείας βάσεσιν ἐφεζῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεπετάνυσαν δὲ τιὼ σκηνιὼ ὕφασι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aspersorium æneum, basi ex eadem materia superpositum, vnde sacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum septum atrij se habuit. Tabernaculum autem statuit in eius medio versum ad Orientem, vt sol surgens radios in illud mitteret: erátque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat australis, alter ad septentiones obuersus. B tergum ad occidentem spectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, crassitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & singulis tabulis inerant cardines bini immissi per duas bases quæ erant argenteæ, & in suis foraminibus tabularum cardines suscipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ sex erant, intus & C extra deauratæ, inter se omnes ita compaginatæ, vt vnus paries esse videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat mensuram vnius & dimidij cubiti, crassitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. posterioris verò parietis nouem cubitos sex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ sunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito sectæ, quas angulares posuerunt ad instar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ D anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum respicientes: & per eos deaurati vectes immissi, singuli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuscuiusque in alio capite, in modum pyxidis: & post tergum parietum in longitudine positorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriusque parietis latera continebantur, incastrationibus factis & immissis ad inuicem. atque ita cautum est tabernaculo contra ventorum vim aliósve impetus, vt securum & immobile consisteret. Intus autem diuisa in tres partes longitudine, post decem E cubita intima, statutæ sunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, similibus basibus impositæ, paribus interuallis per transuersum dissitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi sacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuisio, vniuersitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, sacerdotibus inaccessa cælum Dei quodammodo repræsentabat: viginti verò cubitorum F spatium, tanquam mare & terra hominibus inaccessibilis, solis sacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas statuerunt quinque æreis basibus innixas, post hæc vela sunt per tabernaculum expansa, è byssо contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus distincta. horum primum G

cubita decem quaqua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra IIII. columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. fuitque *Exod. 36.* hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animátium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquandò festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos manfit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis viginti octonûm cum vncinis aureis qui contiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

Cap. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit.

VI. *Exod. 37.* TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoton, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

Ἐαφῆς συγκεκραμμένος. καὶ φαῶτον μὲν ἓν πηχῶν δὲ καὶ παντεχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τὰς κίονας, οἱ διαμένοντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῆς ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτον ἓν τὸ πᾶσιν αὐτὸ μηδεὶς κατοπτεῦον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἅγιον ἁγίων. ὡράϊον δὲ τὸ φάρσος αἴθουσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀέρχεται ἐζωπεποικιλμένον, θῶις τε ἄλλοις ἅπασι συφασμένον, ἃ κόσμος εἶ ἔμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ ἴσον τῇ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χροᾷ ὡδαπλήσιον τὰς δὲ τὰς εἰσόδους πέντε κίονας ἀμφιβαλλεν καὶ χωνίαν ἑκάστῃ κίονος, κείκυ κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τῆς κίονος, τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδος αἰέρτο τοῖς ἱερεῦσιν ὑπεισδυομένοις. ὑφ' ᾧ δὲ τούτῳ λίνεον ἓν ἰσομέγεθες φάρσος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ὁλιθαπέρων τῆ μὲν κείκιν τῆ τε ὕφει καὶ τῆ κάλῳ ἐζευγνυούσῃσι, θεός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴσασθαι κατὰ χωνίαν ἐμποδὼν μὲν ἐσόμενον θεοῖς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μόλις ἂν ταῖς ὀλισσήμοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιθ' ὅταν ἀνιφετόδης θεοπέζαννυμένον, σεμνὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ἄθεν δὴ παρέμενεν τὸ ἔθος καὶ τὸν ναὸν ἀκοδομησαμένων ἡμῶν, ὡς τε τὸν σινδόνα τοιούτῳ ζόπῳ θεικεῖθαι τῶν εἰσόδοις. δώδεκα δὲ ἄλλα φάρση πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσίες ἔχοντα γλυσμὸς ὅλη συναφῆ θήλυς τε καὶ ἄῤῥενος συνειλεῖσθ, ὡς ἓν εἶ δοκεῖν. εἶθ' ὑφαντὸν μὰ τῶν ναῶν, τοῦτ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζεν, καὶ τὸ τοίχων τὰς καὶ πλαγίας καὶ κατόπιν ἐσώτας, ἀπὸ δὲ γῆς ὅσον πήχεων ἀνέχοντα. ἴσαι δὲ τρεῖς αὐλαῖαι καὶ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τὸ ἀριθμόν, τὸ δὲ μῆκος ὑφαβάλλουσαι. ἑκάτερα πήχεις δ' ἦσαν, ὑφασμέναι δὲ ἐν τοίχων ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν τοῖς ἐν τὸ ἱερὸν πεποιημέναις, ἑστάναι μέχρι τῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας αἰτίσματι ὡδαπλήσιον, ἐν πᾶς ἁδὰ παρεῖχον, τὸ ἐνδεκάτῳ φάρσους εἰς τοῦτο παρειλημμένου. ἄλλαι δὲ ἑπάνω τέτταρα σκληρῶν κατασκευασμέναι ὑφρέασαν, σκέπη καὶ βοήθεια τοῖς ὑφαντοῖς ἐν τοῖς καύμασιν, καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγενημένοι. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόῤῥωθεν θεωμένους. τὸ γὰρ χροᾶ τοῖς κατὰ τὸν ἀέρα συμβαίνουσιν ὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐν τὸ τοίχος καὶ τῆ διφθέρων πεποιημέναι κατέσαν ὁμοίως πῆ θεὶ τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τὸ ὑπὸ τῶν ὀμβρων ὕδειν ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πήγνυται τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ δὲ κιβωτοῦ καὶ τῆς μυστικῆς τραπέζης καὶ λυχνίας καὶ θυσιαστηρίου.

Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῆ θεῆ ξύλων ἰχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σήψιν παθεῖν ἀ δυναμένων. ἡ δὲ ἴσων μὲν καλεῖται καὶ τὸ ἡμιτέραν γλώττων. ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῆ πέντε ἀπιθαμῶν· τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τειῶν ἀπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ τοῦτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν θεελήλατο πᾶσα ὡς ἀπεκρύφθαι τλὴ ξύλωσιν. στέφηγεν τὸ χρυσοῦς τὸ ἄπθεμα θεοπεπωμένον εἶχεν θαυμασῶς, ἁ παντεχόθεν ἴσον μὲν, κατ' ἀδέτερον μέρος ἐξοχὰς τὸ ἁρμονίαν λυμαινόμενον. καὶ καθ' ἕτερον δὲ τοῖχον τὸ ἁπλοῦς ἑτέρων κείκιν θεφέασαν χρυσοῦ δύο τὸ παντὸς φύσεως ξύλου· καὶ δὲ αὖτ' ἀπωτελίδες ἐπῆχθεσαν καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἀπ' ὑπ' αὐτ' ἀπὸ τὰ δεξιὰ ἄγεσθαι κινεμένη.

LIBER T

πωμήν. ἐφ' ᾧ δὲ ὀπὶ ζεύγους ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. πρὸ δ' ὀπισθέματος αὐτῆς ἦσαν πρόσωποι δύο. χερουβεὶς μὲν αὐτὰς Ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄψει πετεινὰ μορφὴν δ' ἔχει οὐδεμίαν τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων πώποτε. μωυσῆς δ' φησὶν τὸν θεὸν τῷ θεῷ προσωπεῖς ἐοικέναι. ταύτην τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τὰς δέκα λόγους ἐγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκάτερα ἀνὰ δύο δ' καὶ ἥμισυ κατὰ μέτωπον, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατέθησεν. B

neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θωμοῦ καὶ ἐν τῇ σκηνῇ.

Cap. VII.

De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύει δελφικαῖς οὐδὲν ἀνομοίαν τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν. τὸ δὲ πλάτος, ἑνὸς πήχεως, καὶ τὸ βάθος ἴσον τοῦτο τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τοῦ κάτω τέλεως ἀπηρτισμένοι, οἷς δίωρεῖς προσίθησι τοῦ κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνει δὲ καθ' ἕκαστον πλοῦτον, κοιλάνασά πως καὶ παλαίσιον τὸ ἔδαφος, ἕλικος προσθέσεως τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτη ἐλήλατο κρίκος, ἐκ ἀπωθεν τοῦ ὀπισθέματος, δι' ὧν ἔσαν σανιδες χρυσοῦν ξύλον τὰ νέρθεν ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖλον δὲ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κρίκους κοινωθέντας. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν διώρυκες, ἀλλὰ πρὶν σωελθεῖν εἰς τὸ ἀνωτερον, εἰς προσώπους τοῦ ἀρχιερέως τελουμένους. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προσανέχον ἐμβαίνει τοῦ τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τοὺς πόδας, καὶ τούτοις τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅπερ ταύτης ἐπίθεμα δὲ ἐν τῷ νεῷ τετραμμένῃ πρὸς ἀρκτον ὑπόρρω τοῦ μυχοῦ, διετέθησαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαροὺς πάνυ, τοὺς ἀλδύρους ἐκ δύο ἀσσαρῶν. ὧν μέρος ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ἐπὶ δὲ τοῖς ἄρτοις ἐπίθεντο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβάνου πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τοῦτο δὲ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν δ' ἀρχὴν ἐξ ἧς ταύτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν. κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένου τοίχου πλησίον ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, δίκλινος σαθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς δὲ τὸν ἑλληνικὸν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαίραις, καὶ κρίνα συμπεπλεγμένοις καὶ κεστοειδέσι, ἑβδομήκοντα δὲ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως συνεστῶσι, πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὸν συγκειμένον εἰς μοίρας εἰς ὅσας οἱ πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν σοίχῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ὀπτέον δὲ αὐτοῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τὸν πλανήτων τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὁρῶσι δὲ εἰς τε τὸν ἀνατολὴν καὶ τὸν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτῆς κεκλιμένης. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον ὡς πρόσω θυμιατήριον, ξύλινον μὲν ἐξ οὗ καὶ τὰ πρόσταλα τοῦ σκήνωμα. σφρεὰ δὲ προσελήλαται αὐτῷ λεπὶς, πηχυαῖον μὲν καὶ πλοῦτον ἑκάστου τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπὶ τοῦ δὲ ἑκάστου χρύσεα κέρατα ἀνίσχοντα, ἔχουσα καὶ γωνίαν ἑκάστου στέφανον. καὶ τοῦτον δ' ἐν προσλύοντος χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σπυρίδες προσῆσαν αἷς καὶ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τοῦ ναοῦ θωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστου πλοῦτον πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένος;

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium, eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulate serant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quam superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiicebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Articas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa alias est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: erátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos dissilis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cum suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aram verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribuláque & crateres cũm inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod.38.

CAP. VIII.

De Pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. Exod.39. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anabarchē nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocãt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam è duplicata tela cõfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumẽtum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta ad talos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes a ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emiã dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur, maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis futuraſum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

A B C D E F G

τὸ ὑ ὕψος ξισὶ, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείας λέπιον ἐξησκημένος, διπλοῦν τ ἐχαράν ἐμφερής. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ὑπὸ τ ἐχαράς πῦρ καταφερόμενον, τ βάσεως ἁπάντως ἐχ ὑποκειμένης. αὐτὰρ ὑ ἐπίθετο τῷ βωμῷ οἰνοχόαι τε Ꞓ φιάλαι σὺν θυΐσκοις ϗ κεκτῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη ὡρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲ σκηνὴ ταῦτα τε ἐῶ Ꞓ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ η'.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων ϗ τῆ ἀρχιερέως στολισμοῦ.

ΓΊνον) ὑ ϗ τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, πάσι τε τοῖς ἄλλοις, ὓς χαναίας καλοῦσι, ϗ δὴ Ꞓ τὸν ἀρχιερέα, ὃν ἀναβαθμὸν ἀρχὴν ἱερωσυνῆς. σημαίνει ὑ ἀρχιερέα. τ μὲ οὖν τῶν ἄλλων στολὴν ταύτην ἔχ) συμβέβηκεν. ὅταν ὑ θεσπίσῃ τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἱερεὺς ἡγεμονικὸς ὢν ὁ νόμος ἁγνείαν θεσπιῳδεῖ, πρῶτον μὲ παραινεῖται τὸν μανιάσιν λεγόμενον. βάλεται ὑ σωμακτῆρα μὲ δηλονότι. διάζωμα δ' ὅτι περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἰρηνύμενον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἀποτέμνει) ὑ γὰρ ἥμισυ, Ꞓ τελευτῆσαν ἄχρι τ λαγόνος περὶ αὐτὰ ἀποσφίγγει). ὑπὲρ ὑ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθομμὴν καλεῖται. λίνεον τοῦτο σημαίνῃ. χεθὸν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι ὑ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιζώματος τῷ στόματι, Ꞓ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ὑπιζώνυσι) κῇ ϛῆθος ὀλίγον τ μασχάλης ὑπὲρ ἄνω τ ζώνης περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. ὑφαπένως δ' ὑφασμένην ὡς τε λεπτοείδα δοκεῖν ὄφεως. αὐτὴ δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται) φοίνικι Ꞓ πορφύρᾳ μῖ ὑακίνθῳ ϗ βύσσῳ πεποικιλμένα. σήμων δ' ὅτι μόνη βύσσος. ϗ λαβοῦσα τ ἀρχὴν τ ἑλίξεως κῖ ϛέρνων, Ꞓ περιελθοῦσα πάλιν δεῖται. ϗ κέχυ) μὲ πολλὴ μέχρι Ꞓ τ σφυρῶν, ἕως ἂ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. ποδὸς γὰρ διαφέρειαν ἔτους ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν ὑ ἀποδάζῃ περὶ τὰς θυσίας δέη ϗ ὑχνονεῖν, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζῃ) ποδὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅτι τὸ λαγὸν ὠμοφορεῖ. μωυσῆς μὲ ἐν ἀβανὴθ αὐτὴν ἐπάλεσεν. ἡμεῖς ὑ ὁδὰ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν, ἔτους γὰρ ποδήρης) παρ' αὐτοῖς. ὀθόνη ὁ χιτὼν κολπῶται μὲ ὑδαμόθεν. λαγαρὸν ὑ παρέχων τ ϐεσγχωπᾶ τ' αὐχένος, ἁρπεδόσιν ἐκ τ ὤας, ϗ τ κ ϛέρνων Ꞓ μετάφρενον. ἡρτημμένας ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν κατακλεῖδα. μασαβαζανὴς καλεῖται. ὑπὲρ ὑ τ κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ϗ διπλούμενον εἰς πᾶσαν αὐτ, ἀλλ' ἐπολίσον ὑπερβεβηκότα μέσης καλεῖται μὲ μασναεμφθής. τῇ ὑ κατασκευῇ τοιοῦτός ὅστιν ὡς σεφαὶν δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναῦ ταινία πεποιημένη παχεῖα. Ꞓ γὰρ ὑπιπυσόμενον ῥάπτει) πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν σκεπάζει ἐρχε) διήκουσα μέχρι μετώπου, τιλί τε ῥαφὴν τ ταινίας Ꞓ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀφανὲς καλύπτουσα, ϗ ὅλῳ ὑ τῷ κρανίῳ γινομένη ὑπιπεδον. ἥρμοσαι ὑ ἀκριβῶς ὡς μὴ περῤῥυῆ πονοῦντος περὶ τ ἱερουργίαν. ϗ ποία μέν ὅστιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ ὑ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ πολλῷ τῶν ἄλλων ἀνὴρ περιφερόμενος. ἐπενδυσάμενος ὑ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρη δὲ ὅστι Ꞓ οὗτος, μανδὴρ καλεῖται ϗ τιλὶ ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνη περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ ποίησις λύθει ἁπαποικιλμένη χρυσοῦ σωυφασμένου. ϗ

Exod.38.

καὶ πέζαν δ' αὐτῷ περιέρραμμένοι θύσανοι ῥοῶν ζό- A
νων ἐκ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, & κώδωνες χρύ-
σεοι καὶ πολλοὶ ὀπτῇδευσιν τ' ἀναρεπείας, ὡς τε μέσον
ἐπιλαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον καὶ ῥοᾶν
κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν οὗτος ἐκ δυοῖν περιτμημά-
των ὡς τε ῥαπὸς ὅπῃ τοῖν ὤμων ἔχῃ καὶ τὸ πλά-
γιον φάρος δ' ἐν ὀπίσω, ὑφασμένον οὐκ ἐχὶ προσ-
κτῆνα πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐρῴωγότα πρὸς
τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δ' αὐτῷ B
περιέρραπται, ἵνα μὴ διελέγχεσθαι τὸ σῶμα τὴν
δυσπρέπειαν. ὁμοίως καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες διείρονται
ἡμῖν ὀξύ. ὅπῃ δ' τούτοις ἔπιν ἐνδύεται τὸ λεγόμενον
ἐφώδιον, ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι προσεοικότα. γίνεται
δὲ τοῦτο τὸ τέρπον. ὑφανθείσης ὅπῃ βάθος πηχυαῖος ἐκ-
τὶ χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου
περιυκλον τῷ στέρνῳ τὸ μέσον καταλιμπάνει, χωρίς
ἐστι τε ἠσκημένος καὶ τῷ παντὶ σήματι χιτὼν ἐῶν πε-
ποιημένος. τῷ δ' ὑφαπτῷ τῶν ἐνδυμάτων σώμασι περί- C
μετρα ἀριθμὸς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ ταῖς αὐτοῖς
τῷ ἐφώδει βάμμασι διειλημμένον. ἐσθῆτι μὲν καλεῖ-
ται. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λό-
γιον. πλησίον δ' ἀκριβῶς τὸ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ
ζῶσθος ὀνομάζεται. ἐνῆπται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ
τε κατὰ γωνίαν ἑκάστῳ, καὶ ἑκατέρῳ τῷ ἴσον περισκοι-
νωμένων βάμμασιν ὑακίνθῳ, ὃ διαληφθέντος εἰς τὸ
πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κρίκοις. περὶ δὲ τὸ μὴ D
χαλασθὲν εἰς τὸ σὶ μέσῳ τῷ κρίκων καταλιμπανόμε-
νον, ῥαφὴν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν.
πορποῦσι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῶν
ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοῖς ὀπτήδειον χρύσεον ἔ-
χοντες, πρὸς τὸ ταῖς περονίσιν ὀπτήδευσιν εἶναι. ἐγγέ-
γραπται δὲ τούτοις, τῶν ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα
γράμμασιν ὀπτικοῖς ἑλληνικῇ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ
ἓξ τῶν λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ
κατὰ ὦμον τὸ δεξιόν. ὁπόσων δὲ καὶ τὸν ἑσθῆτα λίθοι E
δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, ἃ κτί-
σας ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ἐμβολὴν ὄντες. ἔ-
τοι μὲν οἱ κατὰ στίχον ἓξ εἰς, ὅπῃ τεσσάρων διακεί μενοι
γραμμῇ ἐνήσκηνται τῷ ὕφει. χρυσὸς δ' αὐτοὺς ἐκ-
περιέρχεται τὰς ἑλίκας ἐνδεὶς τῷ ὕφει πρὸς τὸ μὴ
διαῤῥεῖν ἅπαν πεπιημένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς
ὅδε, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα
δ' ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον. F
ἡ δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, ἔπειτα δ' ἀμέθυστος, ἀ-
χάτης δ' τρίτος, ἑπτὰ δὲ τοῖς πᾶσι. τετάρτη δ'
στοίχος χρυσόλιθος μὲν προκειται, μεθ' ὃν αὖτον ὄνυξ,
εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος δ' ὅδε. γράμματα δ'
ἐπέστιμεν πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυ-
λάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῷ λίθων ὀνόματι
πεπιημένῳ κατὰ τάξιν, ὡς ἕκαστον αὐτῷ γενέσ-
θαι συμβέβηκεν. τῷ μὲν κρίκων ἀδένων ὄντων καθ'
αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους G
δύο κρίκους μείζονας τῇ πέζῃ τὸ ἑσθῆτι, ἢ περ
ἥκει πρὸς τὸ βάχιλον ἐμβεβυκότας τῷ ὑφάσμα-

cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum expleat, id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolitus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribunum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

τιοῦσι, δεξομένους ἀλύσεις εἰρασμένας, αἳ συνῆσαν κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειρᾶις ἐκ χρυ-
σοῦ πεπλεγμένας συνάπτουσαι. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσταμμένον, ἀνέβαινε κρίκῳ περιέχοντι τῆς
ταινίας πέζης τῷ ἐφώδου, καὶ τοῦτο ἵν' ἀσφάλεια τῷ ἑσθῆτι, μὴ περῤῥεῖν. ἔστι δὲ τῷ ἑσθῆτι περίκειται βάμμασιν οἷς περείπον μετὰ χρυσίου περόφερης,

quæ totum complexa rursúmque supra futurum nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quasi cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando nó satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiã describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vesti cúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones definentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim menses diuisum.

ἢ ἀφιοσιώσασα, δεῖται πάλιν ὑπὸ τῆ βαφῆ, μὴ κατακρημνᾶται. τοὺς δὲ θυσαίους χρυσέας σείγλες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ὁπλαβέσαι πάντας ἐμφέχυσιν αὐτᾳ. πίλος ὑ ἰῶ μὲν ὁ μὴ φείτερον αὐτό, ἁβαπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν ὑ σωτεραμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθε πεποικιλμένος. ἀφιέρχεται ὑ στέφανος χρύσεος, ὅπὶ ξυσοιχίαν κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῳ, κάλυξ χρύσεος, τῆ δακχαρώδη βοτάνη παρ' ἡμῖν λεγομένη ὑπομεμιμημένος. ὑος ὑ κύαμον ἐλλιῶν οἱ περὶ Ὅμηρ ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες φασιαφρέουσιν. εἰ δέ τις ἡ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθία τούτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τῶ κλῆσιν ὑπισάμενος ἐκ ἰδὼν ἀναγνοείσειε, τοῖς ὅτω ὑ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὅδιν ὑπὸ τρεῖς πιθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τῶ δὲ ῥίζαν ἐμφερῆς βοῦνιάδι. ταύτη γὰ κὰ αὖ ἀμάρτοι τις εἰκάζων αὐτῶ. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δύζώμων. ὁκ μὲν δοι τῷ πλάδων αὐτοι κάλυκα φερσεχῆ τῷ κλωνί. φέπσι δ' αὐτῶ ἑλυτρον, ὅπερ ἀποκείνεται καθ' αὐτὸ φοὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ἠρεμῆς. ὁ ὑ κάλυξ μεγέθους ὅσ' σκυταλίδος τὸ μικροῦ δακτύλου, κορυφὴ δ' ἐμφερὴς τῶ φορεγαφίῳ. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο οἷς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρης εἰς δύο μέρη τετμημένης φορὶ τῷ φυλμένι, τῶ ἑτέραν ζωῶ ἔχει φυόμενος, ὑπὸ ῥίζης φερφεῖ. εἶτα σωιεὶς κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαγούσης· δυφορεσῶς τῆς ὑποχωρήσεως, αὐδυρώσεται πάλιν ἠρέμα κατὰ χείλος ὁμοίας ὀμφαλῷ ῥοιᾶς τετμημένος. ὑπόθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον φοφωτέφυκε. κάκεῖθεν ἂν εἴποι τις τεθρυλλούμενον, ὑφρανεσώσας ἔχων τὰς ὀζμὰς ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ φαπλησίως βλασαίειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ φαντελῶς ὑπολῃγούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὑπὸ τῷ ὑποθέματι τὸν καρπὸν ὅλφαντὸς τὸ κάλυκος, ὁποῖα βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηρίτιδος ὅμοιον. ἀφίκσιν δ' αὐτὸς τῷ τὸ μήκωνος πλαταγῶνι δυνάμενον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶ. ὁκ τούτου μὲν στέφανος ὑπερχάλκευται ὅσον ὑπὸ τὸ ἰνίου φοὸς ἑκάτερον τῷ κροτάφων. τὸ ὑ μέτωπον, ἡ μὲ ἐφιελὶς ἐκ ἔπεισι, λεγέσθω δ' ὅπως ὁ κάλυξ. τελαμὼν δ' ὅσι χρύσεος, ὃς ἱερᾶς γράμμασι τὸ θεοῦ τὴν φοσηγορείαν ὑποτετυπωμένος ὑσί. καὶ διοῦτος μὲ τὸ ἀρχιερέως ὑσὶ κόσμος. θαυμάσειε δ' ἂν τις τῷ ἀνθρώπων τὴν φοὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἰῶ ὡς ὑφαυλιζόντων ἡμᾶ τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν φοείρηται δυατετελέκαμεν ἐγκότες. εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τὴν πᾶξιν, ἢ τὸ ἱερέως ἱδὶ τὴν στολὴν, τότε σκύθι οἷς φόδ' τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην εὑρήσει θεῖον ἄνδρα, ὑ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῷ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἔκαμσα γὰ τούτων, εἰς ἀπομίμησιν ἢ δυατύπωσιν τῷ ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωέσεως σκοπεῖν, εὑρήσει γεγονότα. τὴν τε γὰ σκηνὴν τριάκοντα πηχῶν ὖσαν, νέμας εἰς τρία, ὑ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ ὑ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἀποσημαίνει. καὶ γὰ ταῦτα πᾶσιν ὅσὶν ὑπίβατα. τὴν ὑ τρίτην μοῖραν, μόνῳ φοσήγορε τῷ θεῷ, ὡς τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶ ἀνθρώποις. ὅτι τε τῇ ζαπλησίῃ τοὺς δώδεκα θεὶς ἄρτους, ἀποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς ἴσους μῆνας διηρημένον. τὴν ὑ

A
B
C
D
E
F
G

τὴν λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συν- A
κεμβύλῳ, τὰς τ̃ πλανητ̃ δωδεκαμοιρίας ἠνίξατο. ☾ λύχνοις γὰρ αὐτῆς ἑπτὰ τ̃ πλανητῶν τὴν φορὰν, τ-
οῦτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τάτε γὰρ φάρσι ἐκ τεσσά-
ρων ὑφανθέντα τ̃ τ̃ σοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἥ τε γὰρ
βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, δι' ἣ τὸ ἐξ αὐτῆς
κήδαν τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τ̃
πεσυίχθαι τ̃ κόχλε τ̃ αἵματι. τὸν γ' ἀέρα ὑάκινθος
δηλοῖ· ἡ δ' αἰθὴρ εἰκὼν τεκμήριον τ̃
τυρός. ἀποσημαίνει γ' ☾ ὁ τ̃ ἀρχιερέως χιτὼν τ̃ γῆν, B
λίνεος ὤν. ὁ γ' ὑάκινθος τ̃ πόλον, ἀστραπαῖς μ' ἡ βρο-
ταῖσις ἀπεικασμένος, θεσπεσίαις γ' κατὰ τὸν τ̃ κω-
δώνων φόρον. ἡ τὴν ἐφαπτίδα τ̃ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ
τεσσάρων ῥηθῆναι, δεδιχθεῖσαν τ̃ θεσῷ χρυσῷ συνυ-
φασμένην, κατ' ὄπτασίαν οἶμαι τ̃ προφήτης ἅπασιν
αὐτῆς. ἡ τὸν ἐσχάτην ἀναμέσον ὄντα τ̃ ἐφαπτίδος ἐν ἕρ-
πτω γῆς ἔταξε. ἡ γὰρ αὐτὴ, τ̃ μεσαίτατον τόπον ἔχει.
ζώνη τε θεοδεύουσα τ̃ ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ C
ὅδε ἐκπεριείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ γ' ☾ τὸν ἥλιον ἡ τ̃
σελήνην τ̃ σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐκπέρπωσε τ̃
ἀρχιερέα. τὴν γ' δωδεκάδα τ̃ λίθων, εἴτε τὰς μίας
ἐβελήσοι τὰς νοεῖν, εἴτε τὸν ὅλον ἀριθμὸν τ̃ οἴκων
ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἑλλῆνες καλέσι, τ̃ κατ' ἐνιαυ-
τὸν γνώμης ἡκ ἂν ἁμάρτοι. ☾ ὁ πίλος δέ μοι δοκεῖ τὸ ἀέρα
τὸ τεκμήριον, ὑάκινθινος πεποιημένος, ἃ γὰρ ἂν ἄλ-
λως ἐφανεπίθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τ̃ θεοῦ, τ̃ τε σε-
φάνη ἠγλαϊσμένος, ἡ ταύτη χρυσέα δι' ἣν αἰγὴν, D
ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. ἡ ταῦτα μ' ὅπ τοσοῦτον
μοι δεδηλώσθω, πολλάκις ☾ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν
τ̃ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τ̃ πραγμάτων.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τ̃ τῶ ἀαρὼν ἱερωσύνης, ἡ ἅτινα περὶ ἱερεῖ ἡ
ἱερουργῶν νενόμισται. E

ΩΣ γὰ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τ̃ ἀναθημά-
των μήπω καθιερωμένων, ὅπως αὐ ὁ θεὸς μωυ-
σῆ τὴν ἱερωσύνην ἀαρὼν τ̃ ἀδελφῷ προσέταξε δῶ-
ναι, ὡς ἁπάντων δι' ἀρετὴν τ̃ τιμ̃ δικαιοτέρῳ τυ-
χεῖν. ἡ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε
ἀρετὴν αὐτ̃ ☾ τὴν σύνοιαν διέξισι, ἡ τοῖς κινδύνοις
οἷς ὑπομείνειεν ὑπ' αὐτ̃. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅ-
πασιν αὐτ̃, καὶ τὸ πρὸ αὐτὸν προθύμον ἐνδεικνυ- F
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μ' ἔργον ἤδη τέ-
λος ἔχει, οἷον αὐτ̃ τε τ̃ θεῷ ἥδιστον ἦν, ☾ δυνα-
τὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἴδετε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέ-
χεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸ ἱερατεύσαμένε καὶ ὑπη-
ρετήσοντος ταῖς θυσίαις ☾ ταῖς ὑπ' ἡμῶν δυχαῖς. ☾
ἐγὼ δὲ ταύτης ἐμοὶ τ̃ σκέψεως ἐπειτραπείσης, ἐμαυ-
τὸν αὖ τ̃ τιμ̃ ἄξιον ἔκεινα, δι' ἃ τε τὸ φύσει πάν-
τας ἑ) φιλαύτους, ☾ ὅτι πολλὰ ἐμαυτ̃ κάμνοντι G
θεῖ σωτηρίας τ̃ ὑμετέρας συνοίδα. τῶν δ' αὖ-
τὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τ̃ τιμ̃ ταύτης ἄξιον ἔκεινε, ἡ
τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμ̃. εἰ-
δὼς ὡς ὅδε ἐνδύσεται σολλῷ τῷ θεῷ καθωσιω-
μένῳ ἡ βωμ̃ ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ προθυμίαν ἱε-
ρείων. ἡ τὰς ὑπ' ὑμ̃ δυχὰς ποιήσεται πρὸς τ̃ θεὸν,

& cum candelabrum è septuaginta par-
tibus composuit, duodecim signa per quæ planetæ
feruntur subindicauit: & per septem lucernas
impositas totidem planetarum cursum. vela
quoque è quatuor coloribus contexta elemen-
torum naturam designant. nam byssus terram
referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quod conchylij
cruore sit fucata. aërem verò hyacinthus re-
presentare videtur: sicut puniceus color ignem:
quin & pontificis tunica cum sit lintea, terram
similiter significat: hyacinthus verò polum, per
mala punica fulgetra referens, sicut tonitrua
per tintinnabulorum strepitum: è pomis etiam
vniuersi huius naturam indicat è quatuor co-
loribus contexta, quibus aurum accessit, sicut
ego interpretor, propter adiunctam rebus o-
mnibus lucem. essen quoque in eius medio est
insertus, non aliter quàm terra medium mun-
di locum obtinet. Zona item qua cingitur, O-
ceani similitudinem habet, qui vniuersa cir-
cumplectitur. duo præterea sardonyches in ve-
stitu pontificis pro fibulis additi, solis & lunæ
significationem habẽt. gemmarum etiam duo-
denarium siue ad menses retuleris, siue ad pa-
rem partium numerum eius circuli quem Gre-
ci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniec-
tura aberraueris. pileus item cæli significatio
videtur esse, cùm sit ex hyacintho confectus: a-
lioqui non sustineret Dei nomen: & corona il-
lustratur aurea propter splendorem quo maxi-
mè Deus delectatur. atque hæc in hunc mo-
dum interpretati sumus per occasionem, ne la-
tentem in his legislatoris sapientiam vltro dis-
simulare videremur.

CAP. X.

*De Aaronis sacerdotio, & leges quæ ad festa
ac sacrificia spectant.*

HIs ita peractis, priusquam dedicarentur XII.
apparuit Deus Moysi, iussitque vt sacer- *Exod.* 28.
dotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute 29. 30. 40.
prædito vt merito præ cæteris eius ratio ha-
benda videretur. qui aduocata concione, recen-
suit virtutes illius, & quam studiosus esset pu-
blicorum commodorum, pro quibus toties in
salutis etiam discrimen venire non dubitasset.
Cúmque omnes dicta eius comprobarent, &
fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferrent;
Viri, inquit, Israelitæ, opera iam sunt absolu-
ta, qualia vel Deus popposcit, vel nostræ facul-
tates præstare valuerunt: & quoniam scitis
eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante o-
mnia prospiciendum est quis sit idoneus sa-
cerdotio, qui sacra curet, & pro vobis vota
faciat. quòd si res arbitrijmei fuisset, mihi ip-
si honorem hunc adiudicassem; tum quòd
ita natura comparatum sit vt quisque sibi o-
timè velit, tum quòd mihi conscius sim la-
borum pro republica susceptorum, quibus ta-
le præmium, iure meo reposcere possem. Nunc
Deus ipse cuius est sacerdotium, Aaroni hunc
honorem deferendum decreuit, eique sui
calculi prærogatiuam contulit, vt qui iustitia
in toto populo præemineat: cui iam ante ve-
stem sacratam & curam sacrorum altarisq; sui
destinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

cò libentiùs exauditurum, quod & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent vititim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Potrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel: insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum labórem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cœlum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι κἀδεῖται γνώμης τῆς ἰμετέρου, καὶ πρὸς αὐδρὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γενομένας προσδέχεται ταύτας. ἐβεβαίου δὲ ἠρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. διὸ γὰρ ἀαρὼν δέᾳ τε τὸ γένος καὶ τιμᾷ προφητείαν, καὶ τιμᾷ ἀρετῇ ταδελφῇ, πρὸς τιμὴν ἀναπτιον ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, νάδαδος, ἀβιοῦς, ἐλεάζαρος, ἰθαμάρης. ὅσα δὲ πρὸς πρὸς τιμὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν προσδεόμενα ἦν προεῖτο, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσι σκεπασθέντα τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ πρὸς ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τιμὴν ὁδοιπορείαν ταῦτα μήτ' ἀπὸ ὑετῶν μηδὲν μήτε κονιορτῶν βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μουσῆς. καὶ τὸ πλῆθος πρὸς εἰσφερόντων ἦν, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον πρὸς ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς πρὸς τιμὴν σκευὴν χρείας ἀνάλωτο. ἤγνιζε δὲ καὶ τιμὴν σκευὴν καὶ τοὺς ἱερέας τρόπῳ τοιούτῳ ποιούμενος αὐτῶν τιμὴν κάθαρσιν. σμύρνης ὑπλέκτου σίκλοις πεντακοσίοις, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν πρὸς προτέρων ὁλκὴν κεκομμένα δεῦσαι ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἡλατίνου εἶν, μέτρον δ' ὅστι τοῦτο ὑπηχώειον, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκεύασαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα εὐωδέστατον. κἄπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, καὶ πᾶσαν τιμὴν σκευὴν χρεῶν ἐκάθαρσε. τότε θυόμενα, πολλὰ δ' ὅστι ταῦτα καὶ ποικίλα κατὰ τιμὴν σκευὴν ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα φερέτω. ὧν ἐφηλείσθω τιμὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δὶ ὄχλου γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας περί τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὑπὸ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῆς θεᾶς κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸ τιμὴν ἑαυτῶν ἄπλοντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἀρίστοι τῆς δημιουργῶν βεσέληλος καὶ ἐλίαβος. τῆς γὰρ ἐξεργασμένων τοῖς προτέροις, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὑπόνοιαν ὧν προτέρων ἠγνόουν τιμὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν οἱ βεσέληλον συνέβη κριθῆναι τὸ κρεῖττον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴν τοῦτο ἀφ' οὗ τὸ ἀγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελεύτα. ἀρχομένῳ δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ κατὰ μακεδόνας, νισὰν δὲ κατὰ ἑβραίους, νουμηνίᾳ τιμὴν σκευὴν ἀφιεροῦσι, καὶ παντ' ὄσα πρὸς αὐτιμὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδέντα τοῖς ἔργῳ τοῖς ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ἀφηφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξενώθη καὶ κατασκιώσει τοῦ ναοῦ τούτῳ, τιμὴν δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲν ἱερεὺς καθαρὸς ὢν, ἐπὶ δὲ τιμὴν σκευὴν μόνιμον ἦλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ πρέλαβεν αὐτιμὴν, ὥστε εἶδ δόξει χειμέριον, ἔστε μιᾷ λεπτῷ ἴστος, ὡς τε τιμὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ καταπέμψαι.

ἰδεῖν

ἀλλὰ ἢ ἀπ' αὐτοῦ δέους ἔρρει τὴ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῶτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς δὲ τοὺς τέκτονας οἵας εἰκὸς ἰδὼν δωρεᾶς τὰς τοιαύτας ἐργασαμένους τιμήσας, ἔθυε ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ κατὰ πρόσταξιν τοῦ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν & ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. καὶ δὴ λέγειν ἐν τοῖς ἑξῆς θυσιῶν μέλλω, τὰ προσαγόμενα τοῖς ἱερουργίας ἐν αὐτοῖς δηλώσων, ὅτε τε ὧν ὁλοκαυτοῦν κελεύει, καὶ ἐν μεταλαμβάνειν τῆς ἑρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ τὸ αἵματος τοῦ τε θυμάτων, τοῦ τε σπλῆνος τοῦ ἀφῶτος & αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔρραντεν ἀφαγνίσας, πηγαίου τε ὕδατος & μύρου, ἵνα τοῦ θεοῦ γένωνται. ὅπη μὲ οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τοῦ τε σκηνοῦ, καὶ τὰ ὅτε αὐτοῦ σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμιαμένου καθὼς εἶπον, καὶ τοῦ αἵματος τῶν ταύρων & κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ φυλήν. τῇ ὀγδόῃ κατήγγειλεν ἑορτὴν τοῦ λαοῦ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δυνάμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι & ἐπιβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ὑπέφερεν τοῖς λειτουργοῦσιν ὑπακοῦσαι. ὑπεκαιομένων δὲ τῶν ἱερῶν τοῦ βωμοῦ ἀφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὲ τοῦ βωμοῦ. συνέβη δὲ καὶ ἀρῶνι συμφορά τις ἐν τότε, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ παρεὶ, γυναίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα. ὅπ καὶ τοῖς ψυχοῖς πρὸς τὰ συμπίπτοντα ῥᾳθύμως ἔχουσι, καὶ κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ ἠνέχθη τὸ πάθος γενόμενον. ἦν γὰρ ἰῶν αὐτοῦ πρεσβύτερος ὄντων ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναβαδὸς καὶ ἀβιοὺς, κομίσαντες ὑπὸ τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν προεῖπεν μωυσῆς θυμιάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν τῷ πυρὶ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ὁρμοῖς βαλόντες καὶ τὰ ῥόπτρα καὶ τὰ προσφατα φλέγειν αὐτῶν ἀρξάμενοι, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ἄτοκοι ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐκκαίξαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας ἔξω παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. ἐνῆδει δὲ αὐτοῖς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ θανάτου φέρον ἄτε γεγυμνασμένον ἤθεσιν. μόνους δὲ μωυσῆς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ & τὸν πατέρα μὴ φέρειν πρὸς αὐτοῖς λύπης ἐκέλευσε, παρελθόντας τῷ εἰς τὸν θεὸν τιμῷ τὸ ὅτε αὐτοὺς συνθρηνοῦν. ἤδη γὰρ ἀαρὼν καὶ τοῖς στολῇ τῷ ἱερᾷ ἠμφίεστο. μωυσῆς δὲ πᾶσαν πομπὴν παραπεσάμενος, ἕως εἰσῆλθε τὸ πλῆθος αὐτοῦ παρέχειν ἕτοιμον, ἔως μόνη τοῦ θεοῦ θεραπεία διετέλει. καὶ τὸν μὲ εἰς τὸ σίναγον ἔσοδον ἀπεῖχεν εἰς ὃν τὸν σκηνῷ εἰσιὼν ἐχρημάτιζε τοῦ ὅτε ὢν ἐδέετο τοῦ θεοῦ, ἰδιωτεύον καὶ τῇ στολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν ἐκλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τοῦ προνόμιος αὐτὸν βλέπεσθαι. ἐπὶ δὲ τὸν πολιτείαν καὶ νόμοις ἔχαφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τοῦ θεοῦ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τῷ ὑπαγορεῦσαι τοῦ θεοῦ συνετάττετο. διέξειμι δὲ οὖν ὅτε τὸν πολιτείας καὶ τοὺς νόμους. ὁ μὲν οὖν ὅτε τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. ἐδαμόθεν γὰρ προφανῶς κακουργίας κατέλιπεν ἀφορμὴν. εἰ δέ τινες τοῦτο ἡγοῦντο παρεγχειρεῖν τοῦ τῶ θεῶ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δὲ ἦν τὸν θεὸν ἅπασιν εἶναι τοῖς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' οὐκ εὐσεβοῦσιν ἦν μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ξένοις τοῖς ἅπαξ τυχοῦσιν.

A iucundúsque ros distillabat ab ea, præsentiæ fidem populo astruens. Moyses autem distributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam dum de sacrificiis tractabo. & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietem alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus super aram impositis subitò sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuerent: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit. quòd in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu impostarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris gestabat (sardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conspiceretur. idque præter naturam suam & consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gestat, in bello victoriam prænunciare Deus solebat. nam prius quàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innotesceret, adesse Deum, opémque & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci quotquot à nostra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita vt negari non possit, essena vocant λόγιον, hoc est oraculum. Desiit tam essen quàm sardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarum præuaricationem: de quo aliàs opportunius dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerrũcatis, & omnia prospera in posterum sperantes. donáque Deo tam priuatim quàm publicè per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bubus contribuebant, vt sex plaustra tabernaculo per viam deuehendo inseruirent: & præter hoc vnusquisque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantùm septuaginta. hæc farina erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnusquisque principum alias victimas quæ salutares vocabantur, per singulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyses autem non ampliùs in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino. proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Num. 27.

τὴν γὰρ λίθων οἷς ὅπλοις τὸν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα ἔθος ἦν, (σαρδόνυχες δ' ἦσαν, καὶ συμβαίνειν αὐτὰν τῇ φύσιν ἡγοῦμαι θεῖον πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) συμβαίνε λάμπειν, ὁπότε θεῖος ἱερουργίας ὁ θεὸς παρείη τὸν τέρεν τὸν ὅπλον τὴν δεξιὰν τὴν ὤμων περιτιθεμένου, αὐγῆς ἀποπνεούσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ὑπὲρ πάντεσιν ταύτης ὑπαρχούσης τὴν λίθων. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐμφανισμοῦ τὴν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δὲ ὅτι τότε θαυμασιώτερον ἐρῶ. δύο γὰρ τῶν δώδεκα λίθων οἷς κατὰ στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐναρμόζεται τὴν ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλεσι πολεμεῖν προεμηύειν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπέστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγή, μήπω τὰ στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τοῖς πλήθεσι παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπουργίαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα πεμπόντες ἔθη δύο τὸ μηδὲν ἀπλέγειν δύνασθαι τούτοις, τὸν ἐσθῆτα λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἐσθῆς ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συντεθεῖναι τὴν γραφήν, τῷ θεῷ δυσχεράναντος διὰ τὴν παράβασιν τῶν νόμων, οἷς ἐν ἐξευμένῳ δικαιότερον. ῥέψομαι δ' νῦν ὅπη τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης δὲ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακεκοσμημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν ἐκείνεν ἔβη, καὶ ῥέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ ἀνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ πρὸς τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ὑπερθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δ' κατ' ἰδίαν ἀνετίθεσαν καὶ φυλαί. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι καὶ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται καὶ τοὺς σκηνοὺς ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει καὶ ῥυβλίον, καὶ θυΐσκην. τοὺς μὲν δεκαικοὺς δέκα δραχμῶν, καὶ πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δ' ῥυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δ' ἀμφω, σίκλους μὲν αἱ δύο διακοσίας εἶλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηνται. πλήρεις δ' ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων οἷς ὅπλοις τοῦ βωμοῦ χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίων ἐτησίων ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαῤῥον τὸ ὅπλον παραιτήσει ἁμαρτημάτων. προσῆγε δ' τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καθ' ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔτοι μὲν δὴ θύουσιν ὅπλον ἡμέρας δώδεκα καὶ πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὅπλον τὸ σινᾶιον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε τὰ πρὸς τὸ θεῖον πρός τε τὸν προκειμένων καὶ τὸν νόμων δὲ συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ καθ' συνέσιν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὰ ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν ἐξ δόξαντας τῷ θεῷ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ ῥυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἐβεβήκοις παραβῆναι πινὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συντεθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείας καὶ ἱερουργίας κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐσχάτας συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὲρ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελούμενα, καὶ δύο γίνονται τρόποι. ὧν μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν θεοσεβείαν τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τε ὄντι καὶ κατ' εὐωχίαν δεῖται τῶν θυόντων. ἐρῶ δὲ πρῶτον περὶ τῶν ὁλοκαυτουμένων, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἑτέτεια. τοῖς δὲ βοῖς ἐφεῖται θύειν καὶ μείονας. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τοῦ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαροποιήσαντες, δαμαλίζουσι, καὶ πάσαντες ἁλὸς ὅλη τὸν βωμὸν ἀναπίθασι ξύλων ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοῖς δὲ πόδας τοῦ ἱερείων, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιασμένοις προσεπιφέρουσι, τὰς δορὰς τοῦ ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τοῦ ὁλοκαυτώσεως τρόπος ὅδε ἐστί. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπερτελοῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῴα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων προσθύτερα, ἄρρενα μέν τοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ὑπόπλουν καὶ πάντα τὰ μηλὰ, σὺν τοῦ λοβοῦ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν ὠμοῖν τῷ ἀρνὸς ὑποφέρουσι τοῦ βωμοῦ. τὸ δὲ ἔνθος καὶ τὸν κνήμιον τοῖν δεξιοῖν τοῖς ἱερεῦσιν ἀνδιδόντες, ὅτι δύο ἡμέρας εὐωχοῦνται τοῖς καταλειπομένοις τοῦ κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τοῦ προειρημένου τρόπου τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδυνατοι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα προίενται ἢ ζυγὸνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα διδόασιν. ἀπειβίεσεν δὲ πρὸ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν ζώων, ὧν τοῖς προὶ θυσιῶν ἐρεμνῶν. ὁ μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προσαγαγὼν, ἀρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτοῦ ἑτῶν προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ὀξυχάς. καὶ τοῖς τε νεφροὺς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῆ σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑποφέρουσι τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς ὑποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τὰς ἡμέρας ἐν τοῦ ἱεροῦ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸν ἔπειτον ὑπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτοῦ δὲ σωφρονῶν, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, ᾧ τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερεῖον ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. ἀλλάσσουσι δὲ τοῦ προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ ταῖς δημοσίαις θυσίαις, καὶ ἄλευρον ὑπόφερεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ μὲν δεκαρῶνος μέτρον. κριοῦ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὅτι τοῦ βωμοῦ μικρομόριον ἐλάφῳ. κομίζεται δὲ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τοῦ πεπυκότος, ὅτι μὲν βοὸς εἵνος ἥμισυ. ὅτι δὲ κριοῦ, μέρος τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μερὶς ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἶν μέτρον ἀρχαῖον ἑβδομήκοντα

B

C

D

E

F

G

Cap. X.

Leges de sacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & sacrificia pertinent: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione persoluitur, & in epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus est vt sint omnia mascula quæ solida concremantur. his iugulatis sacerdotes aram circunquaque sanguine horum tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum iam ardente. deinde pedes & intestina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora verò sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed quæ vitio careant, & anniculis sint maiora, & mascula fœminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & insuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure sacerdotibus concesso, reliquis carnibus per biduum epulum instruunt, & quæ superfuerint igni comburunt. idem ritus seruatur & in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera sacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de sacrificiis differemus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiusdem ætatis offert: sacerdósque sanguine non vt ante aram, sed cornua eius sola imbuit: renésque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt sibi & pelles & carnes eadem die absumendas in fano. nam lex vetat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum masculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis sacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Lenit. 1.

Lenit. 3.

Lenit. 4. 5.

Lenit. 49.

Lenit. 2.

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid fortè per obliuionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem, & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem si quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in suburbanum in locum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pauimentum, rursúsque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifex que adijcit arietem de suo, solidum Deo conflaturum. Eiusdem mensis decima quinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimásque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persea dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno plutibus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ac septenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

δυάταν ἢ δύο χόας ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. σπένδουσι δὲ καὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἐκ δίκης τελῶν ἐπενέγκει κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τοῦ βωμοῦ δράγμα, τὸ δὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς εἰς ἕψιν λαμβάνουσιν, ἢ ἑψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρασται, ἢ ἡμυμένων ἄρτων. ἱερεῖον δὲ κομίσαντος καὶ σφάσαντος, ὁλοκαυτοῦν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ τοῦ γεννήσαντος ἐπὶ ταὐτό. ἀπ' ἄλλως δὲ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενηθέντ' ἀπελθεῖν. γόνατα δὲ ἄλλας θυσίας ἐπὶ τοῖς νόσοις ἀφαιρεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα συνεισφέρειν ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ἀπὸ νουμηνίας ἕωλα πωλεῖν δεῖ νόμιμον, τοῦ ἱερέως ἴδιον λαβόντων. ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τοῦ αὐτοκτόνου, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ ληγούσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσι. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπταῖσιν ἑπτά, καὶ κριόν. ἔφιον δὲ ἐκ παραιτήσεως ἁμαρτάδων, εἴτι κατὰ λήθην γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ ὃν μαχεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά, θύουσι. κἠ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην δύνης δύονταν ἕως ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔριφον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἐρίφους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὸ ὑπαίθριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποτροπασμὸς καὶ παράτησις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκαταφέρεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως σφαττόμενος. ἐπὰν δὲ σφαγῇ τὸν, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα κἠ τοῦ ἐρίφου, ῥαίνει τοῦ δακτύλου τὸ ὄπισθεν ἑπτάκις, τοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος; καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἐσ τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, τὸν τοῦ μείζονι κρίσιν εἰς τὸ ἄθυτον. τοὺς τύτοις τὰς ὀχοὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, κἠ τὸν πιμελῆ σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὃν ἐπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται δὲ κἠ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τοῦ θεῷ. τῇ δὲ πέμπτῃ ἐσ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξεπομπὴν τὸ λοιπὸν ἐσ καιρὸν τοὺς χειμέριον ὥραν, σκιὰς πήγνυσθαι κελεύει κἠ οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορώμενος ὃν φυλακὴν ἐσ ἔτους. ὅταν τε παρίδων ὃν τύχοιεν, παραμυθίας εἰς ἐπείνην ἐσ πόλιν ἰὼν ἀγὰ ἐσ ναὸν μηχόπολιν ἔξουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦσί τε καὶ θύειν τοῦ θεοῦ τότε χαρίστηρια φέροντας ἐν ἐσ χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καρδὴ φοίνικος πεποιημένην, τὸ μήλε τὸ ἐσ περσέας προσόντος. ἔστι δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ ἡμερῶν ἐσ ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ ἑπτὰ κἠ δέκα βοῶν, κἠ ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων, κἠ κριῶν δύο, κἠ ὠδάτινον ἀμνὸν ἔριφον προσαγόμενον. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τοῦ ἀρνῶν ἐσ τοῦ κριῶν σὺν κἠ τοῦ ἐρίφου, θύεται. ὑφαι-

Leuit. 23.

ὑφαιρεῖσθαι ἑπτὰς ἡμέρας ἕνεκα τῆς θοῶν, εἰς ἃ ἀπὸ καταπτῶσιν. αἴρονται δὲ ὅπου παντὸς ἔρχου κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰρηκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά. ἐπὰν ἀμώμητον παραστήσωσι, ἔκφορον. καὶ ταῦτα μὲν ἐβδομάσιν ταῖς σιλωὰς πάγιουσι ὀπτὰ λησθεῖσι πάτριον. τῇ δὲ μιᾷ τῇ ξανθικῇ ὃς νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τὸ ἔτος ὄντων ἀρχὴ, πασχαρισκαιδεκάτῃ κατὰ σελήνην ἐν κριῷ τὸ πάλαι θυόντες, τοῦτο γὰρ τῇ μιᾷ τῶν ὑπ' αἰγυπτίους δουλείας ἀπολυθεράθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἐν τότε ἐξιόντες ἀγλίπου θῦσαι θεσεῖπον ἡμᾶς πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν νόμισε. ἐπὶ τελοῦσι αὐτὴν κατὰ φρατρείας, μηδενὸς τῶν πυθμένων εἰς τὴν ὅπωσαν τηρουμένου. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ὀξυζύχεται τὴν τὸ πάσχα, ἡ τῶν ἀζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσα, καθ' ἣν ἀζύμοις ζίφονται. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι σφάττονται δύο. καὶ κριὸς μιᾷ εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. ἡ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται θεσπεσθέντος τοῖς πᾶσι ἡ ἑτέρου ἐπὰν ἀμώμητάδων, εἰς δωχίαν κατὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἔκτη δ' ὅτιν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, ἃ γὰρ ἤψαντο θεσπεσθέντων αὐτῶν μεταλαμβάνουσι. τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν δίκαιον εἶ) πρῶτον, παρ' ἃ τῆς δυσπορίας τοῦτον ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ δ' κριθῆς ὀνοφέρουσι θεσπεσθέντος τοῦτον. φρύξαντες τῷ ςαχύῳ τὸ δ' ἐξαγμα ἐπισαντες, ἐ καθαρὰς θεὸς ἄλεσῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσαρώνα θεσφέρουσι τῷ θεῷ. καὶ μίαν ἐξ αὐτῶν δ' ἑκάτην ὀνοβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεσι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ὀνοβὶ τοῖς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ θεῷ. ἑβδόμης ἑβδομάδος ὀξαγθυμήνης μὴ ταύτην τὴν θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι πεντηκοντα ἐννέα, τῇ πεντηκοστῇ δὲ ἑβραῖοι ἀσαρθὰ καλοῦσι, σημαίνει δ' τοῦτο πεντηκοστὴν, θεσφέρουσι τῷ θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὴ πυρίνων, ἀσαρώνας δύο, μὴ ζύμης γενομένων. θυμάτων δ', ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν γὰρ τῷ θεῷ θεσφέρειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σωδιάζεται, καὶ καταλιπεῖν οὐδὲν ὅσον ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὅπωσαν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτοῦσθαι δὲ μόχοις τε θύουσι ἕξεις, καὶ κριοὺς δύο, καὶ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα, ἐείφους δ' δύο ἐπὰν ἀμώμητάων. ὅσοι δ' ὑδρία τῶν ἑορτῶν, καθ' ἣν ἐκ ὁλοκαυτοῦσιν, ὑδὲ τῶν πόνων τῶν ὀπὶ τοῖς ἔργοις αἴνων οὐ διδόασιν. ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τὸ τε δ' θυσίας εἶδος ἐ τὸ δ' ἀρτίας ἀπαλαίπωσιν, καὶ θεὸς δωχίας εἰσὶ τεθυκότες. ἐν μήτοι τῷ κοινῷ σῖτος ὁπὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσαρώνες δ' εἴκοσι ἐ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀπαλοιῦται, ὀπτῶνται ἀπὸ δύο ἀφελόντες μὴ τῇ θεῷ τὸ σαββάτου. τῷ δ' σαββάτῳ θρῳὶ, κομιθέντες ὀπὶ τῆς ἱερᾶς ξανσίζης τίθενται κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμένα. δύο δ' χρυσῶν ὑποκειμένων πινάκων λιβανωτῷ γεμόντων ὁλοκαυτοῦσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαββάτου. καὶ τότε μὲν αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δ', τοῖς ἱερεῦσι θεσφεῦ δίδονται, καὶ τὸ λιβανωτοῦ θυμιωμένῳ ὀπὶ τῷ ἱερᾷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα. λιβανωτὸς δ' ἐστὶ ἐκείνου ἄλλος ἐπὰν τῶν ἄρτων θεσκέιται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ ἰδίων ἀπαλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλυσιν ἐλαίῳ μεμιγμένον, ἐ πεπηγὸς ὀπίσει βεαχεία.

A Octauo die feriantur ab omni opere, mactantque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, durátque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautomata fiunt, additúrq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decima ſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorati, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumūtur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolét, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam;

B

C

D

E

F

G

estque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. *Leuit.8.* Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solemni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis iartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem *Leuit.7.17.* dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. *Leuit.12.13. 14.15.* Eiecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec sibi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alterum sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tâquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemtim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & sanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat

καὶ εἰς μὴν ὄζειν ἀσσάρων τὸ ἀλθύσιν. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δεῖλης ὑπὸ φέρει τὸ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις ἐκθησόμεθα. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν πεποιῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν τὸ πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφεξελόμενος ἱερὰν ἐνόμιζε, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίας ἃς ὑπὲρ τῶν τοιούτων νομίμων παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τἄλλα ὅσα περὶ σκηνὴν τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον ὅπη ξέφοιντο, καὶ ἐ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖεν. περὶ ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἁφορμὴ τῆ γεαφῆς χρήται, διελθόμεθα, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν ἔχ, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μὲν τοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τῷ χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ ⸂πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὰ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τῷ βρώσιν διεκώλυσεν. δέρματα δὲ καὶ στέατος αἰγείας καὶ προβατείου, ⸂τὰ τῶν βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, ⸂τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τῷ γονῇ ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας ⸂ὅσαις ἡ τοῦ κατὰ φύσιν ἔκκρισις ὄπιοι, μετέπεσεν πρὸς ἡμέρας ἑβδόμας. μεθ' ἃς ὡς ἤδη καθαρᾶς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ ⸂τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμισεν τὸν ἐνδημεῖν. τὸν δὲ νοῦν τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμισεν ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τῶ τῆς γονῆς ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκρίνοι γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπρωσοὺς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν συνδιαιτωμένους, καὶ νεκροῦ μηδὲν ἁψαμένους. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ ἐρρωμένῳ κομίσηται χάριν, ὁ δὲ τοιοῦτος ποικίλας ἀμοίβεται θυσίας τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσειέν τις τῆς λεγόντων μωυσῆν λέπρα κεκαθαρμένον, αὐτόν τε ἀπ' ἀρχῆς φυγεῖν, ⸂τῆς συμπεσόντων δεῖ ταύτῃ τῷ αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ὅπη τὴν αὐτὸ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς δίλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων αὐτοφρονέαν. καὶ ταῦτα ⸂τοῖς πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, ⸂τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὅπη σημοτάτας στρατείας στρατηλατοῦσιν, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερωσύνας ⸂ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσίενας. ὡς τ' ἤδη ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χεῖρα λῦ, τῷ σὺν αὐτῷ πλήθει εἵλετο αὖ νομοθετήσας περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην εἰσαγαγεῖν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας προφερόμενοι. μωυσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῆς γενοσκόπων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

Τὰς δὲ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὰν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν A εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἂν ἄῤῥεν τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας δὲ εἴ τὰς ἡμέρας ὅτι θηλυτοκίας νενόμιγε. εἰσιέναι μὲν τοι μετὰ τὴν προειρημένην προθεσμίαν, θυσίας ὅτι τελῶσιν αἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν διαπέμποντας. ἂν δ' ὑπονοήσῃ μεμιχθῦῖ τις αὐτῶν τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλεύρου ἀσσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ὀπτὴν B βάλλοντες πρὸ θεοῦ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι δίδοασιν εἰς τροφήν. τὴν δ' γυναῖκα στήσας τὴν πρὸ ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἳ δ' εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὀπτεράφει μὲν τὸ θεῖον τὴν προσηνείαν δηθέρα, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὡδαβάσαν δὲ τὸ σῶφρον, τὸ δεξιὸν σκέλος ἐξαρθὲν γλυέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα πελθεῖσαν οὕτως ἀποθανεῖν. ἀπὸ τοῦ πολλοῦ τὸ ἔρωτος C τῆς δι' τοῦτο ζηλοτυπίας πρόπους ὁ αἰὴρ δι' τὴν ὑπόνοιαν εἴη κεκινημένος, μιᾶι δεκάτῳ γλυέσθαι παιδίον ἄῤῥεν αὐτῇ. τῷ δ' ὅρκων τελειωθέντων τῆς διαθέρης ἀπαλείψας τὸ μῶμα, εἰς φιάλην ἀποπίζει. προσομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴη προσεύχοι, καὶ καταπάσας, ἀποπιεῖν δίδωσιν. ἢν δ' εἰ μὲν ἀδίκως ἐκέκλητο, ἐγκύμων τε γίνεται κὴ τελεσφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα. φύσαιμεν δ' τὸν ἄνδρα ὅτι τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς ὅρκοις, μετ' D ἀχμῆς καταστρέφει τὸν βίον, τό τε σκέλος ἀποπεσόντος αὐτῇ κὴ τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. κὴ πρὸ μὲν τῶν θυσιῶν κὴ τῆς ἀγνείας τῆς ἐπ' αὐτῆς, ταῦτα μυσυῆς τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε. νόμους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δύσαμμον τὸ πρὸ τοὺς γάμους ὑ- E μαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τοῖς τε πόλεσι τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἴ γνησίους. κὴ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητέρασιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ πατρὸς συνεῖναι γαμετῇ, κὴ τηθαῖς κὴ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιξὶν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἀκόλουσε δὲ κὴ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτίσεσιν εἰς σωτηρίαν φοιτᾶν. μὴ δὲ τὴν F φορὸς τὰ ἄῤῥενα μίξιν τιμᾶν, ἀλλὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν θηρωμένους παράνομον. κατὰ δὲ τῶν εἰς ταῦτ' ἐξυβρισάντων, θανατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν. τῶν δ' ἱερέων κὴ διπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐποίησε. τούτων δὲ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, κὴ προσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιρικὰς ἀκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀκμάζοντα γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας, κὴ τὴν πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῶν προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς διαστοιῶ ἀρτίας ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μὲν G τοι, ἀδὲ τεθνηκότος αὐδενὸς ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνην δὲ αὐτοῖς δίδωσε γαμεῖν παρθένον, ἐκ ταύτην φυλάττειν. ὅθεν καὶ νεκρῷ προσίεσιν ὁ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ καὶ τοῖς ἑαυτῶν προσίεναι μεταδιδόασιν. ἀφελεῖς δὲ ἐν πᾶσιν ἀφῆλιξ. τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῶν ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέρεα. ἐκβαίνειν δὲ ὅτι τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἀκώλυσε. μὴ μόνον δὲ πρὸς τὰς ἱερουργίας καθαρεῖς εἶ, σπουδάζειν δὲ κὴ πρὸς τὸν αὐτῶν δίαιταν ὡς ἐκτὸς ἄμεμπτον εἶ.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse vsque in quadragesimum diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius temporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant abique victimis, quæ partim Deo, partim sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij suspicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est, sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis sacerdotum statuit mulierem ad portam, quæ est obuersa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iusiurandum cum imprecatione, vt si pudicitiam læsisset, luxato crure dextro & ventre disrupto miserè moriatur: sin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculum pariat, peracto iuramento de membrana delectum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aspersо, ebibendum porrigit. mulier verò si iniuriè est delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd si & coniugalem fidem & Deum iurisiurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc sunt quæ Moyses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipub. quoque interesse, vt liberi legitimi proueniant. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nutúve, omnésque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menstruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formosis moribus turpem voluntatem captarent: & qui contrà fecisset, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solùm prædictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neque à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eámque seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem inbentur simplices esse, omníque fuco carere. Quicunque è sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

XIIII.

Num.5.

Exod. 22. Deut.17. Leuit.18. 20.21.29. Leuit.21.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactóſque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus; in quo & debitoribus fænus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruiturem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatíſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit. 25.

CAP XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. *Num. 1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: eiúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuũ Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in medium caſtrorũ illud acceperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebát.

Num. 2. 3. 4

ἡ δὲ ταύτην τὴν ἀρτίαν οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φορῦντες, ἀμωμοί τε εἰσὶ καὶ πάντα καθαροὶ καὶ ὑγιᾶλοι, πίνειν οἶνον ἕως ἂν τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἐπὴν δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὴν ζωῆς χρόνον ὁ αὐτὸς ἡμῖν μάθημα μωυσῆς παρέδωκε. τῆς δ' αὖθις καὶ περὶ ὅτι ὁ ἐρημίας διαπέμψας, προσενόησεν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τὴν χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, ἀπό τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων προσεῖπεν ἀνάπαυσιν. ὅτι τῷ αὐτομάτως ἀναδοθέντων ὑπὸ τῆς γῆς, κοινὴν εἶ τοῖς θέλουσιν τὴν χρῆσιν, τῷ τε ὁμοφύλων καὶ τῷ ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ἧττον αὐτῷ φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ κὰ τοῦτο μὴ ἑβδόμην ἐτῷ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μὲν ὄντ' ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἰωβηλαῖος, ἰώβηλος. ἐν ᾧ οἵτε χρεῶν τὴν δανείων ἀπολύονται, κὰ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οἷς ὄντας ὁμοφύλους κὰ ἀδελφοὺς τὴν νομίμων, τῷ σχήματι δουλείας ἐπόλασε θαυάζειν ἐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπότας τὸν τρόπον. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἰωβήλ, ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται οἵτε ἀποδέμενος τὸ χωρίον κὰ ὁ πριάμενος, καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγονυίας, τῷ μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, προσδέχεται τὸν ἀργὸν ὁ ἀποδόμενος. τὸ δὲ ἀναλώματος ὑφαιρβάλλοντος, ὑφ' ὃ τὸ λείποντος καταβάλλων τὸ ἐκνέμον, ἐξίσαται δ' κτήσεως. ἴσων δὲ συμβαινόντων τῷ τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅτι ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἐχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεφραγμέναις. ὅσαι γὰρ τῷ ἐν τῇ πόλει πεφραγμένων, ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲ γὰρ πρὸ τὸ τελεωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴ κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην μωυσῆς τὴ διάταξιν τῷ νόμων, ὡθ' ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύει τὴν σκηνὴν, ἐξέμαθε παρὰ τὸ θεῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γραμμάτων παραδίδωσιν.

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι καὶ ἤθη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τὸ στρατὸ τὸ λοιπὸν ἐφάπτη, τὰ πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἀπέδειξε. προστάσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πάλιν τῆς λοιπίδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐμαθεῖν τῷ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἦσαν δὲ ἅπαντες οἱ λοιπὸν καὶ πάντων ἀτελεῖς. γυμνάσης δὲ τῆς ἐξετάσεως διῆλθον μυριάδες ἑξήκοντα τῷ ὁπλιτεύειν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τετρακίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὶ δὲ λοιπὶ, κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας, μανασσῆ τὸ ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμου αὐτὶ τὸ ἰωσήπου. δέησις δὲ ἦν αὐτὴ ἰακώβου πρὸς ἰώσηπον, ποιῆσαι αὐτῷ παραχεῖν τοῖς παῖδας ὡς κὰ πρόσθεν. πηγαίτης δὲ τὸ σκηνῆς, μέσην ἀπελάμβανον ξύλων φυλῶν κατὰ πλάγιον ἑκάστην παρασκευαζομένων, ὁδοὶ δύο μέσαι ἐτέτμηντο.

κὰ πρό-

καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῆν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. ὑδρεύετο τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μεγάλῃ καὶ καθιδρυμένῃ ἐοικέναι. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἑπτὰ δὲ οἱ λοιπὸν πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξεπαίδησαν γὰρ αὐτοὶ, τὸ μὲν ἄρσενος ὅσον χρόνος ἦν ἔτη λαβεῖν ἡμέραν γιγνόμενον, δισμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν ἐπὶ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἐξαίρειν τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ὑποδημοῦντος ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ἐξεπορεύοντο δὲ ταύτης, μεταναίσαντες. ἦρε δὲ ὁ Μωυσῆς βυκάνης ξόανον ἐξ ἀργύρου ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. στενὴ δ' ὅση συρίγξαι αὐλοῦ βραχὺ πάχυτέρα. παρέχουσα δὲ ἧχος ἀρκοῦν ὅτι τῷ στόματι, ἐφ' ὑποδοχῇ πνεύματος, εἰς κώδωνα τὴν σάλπιγξι ἔοικε πλησίως τελοῦν. ἀσώτους καλεῖται καὶ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. ἡ μὲν ἑτέρα, ἐφ' ἃ συλλόγους καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τὸ πλῆθος ἐπὶ τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ὑποσημήναντος ἔδει τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων. ἀμφοτέραις δὲ συμπλέκειν τὸ πλῆθος. ἡ δὲ σκηνῆς μετακινουμένης ταῦτα ἐγίνετο, ὑποσημήναντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ περὶ τὰ ἀνατολὰς ἐσκηνωκότες ἀπῆραν. ἐπὶ δὲ τὸ δεύτερον, οἱ πρὸς τὸν νῶτον αὐτῆς κατεσκηνωκότες, εἶτ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τὴν πρεσβυτέρων ἐξ φυλῶν ἐπορεύετο, καὶ τὴν ἑπομένων ἕξ. λοιπὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. ἕκτον δὲ σημήναντος, τὸ μὲν λιβὰ τεταγμένων τὴν ἑσπερινωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ πρὸς βορρᾶν. τὰς δὲ βυκάνας ἐχρῶντο καὶ ὅτι ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς ἃς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγόμενον ὅτι ἡ ἐρήμη.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις καὶ μουσέως δι' ἀπορίαν, καὶ τῶν καταπαυόντων τὴν.

ΚΑὶ βραχὺ διαλιπών, ἀπανίσαντας τοῦ σιναίου ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας περὶ ὧν δηλώσομεν, εἰς τὸ χωρίον εἰσερημώθ λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσῆν ἀπάδειν τῆς τε καὶ τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ πεπειραμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, τῶν μὲν ἀπολέσειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑπῆρχε παρέξειν δυσαρμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶντας ταλαιπωρίαις, ὕδατος μὲν ἀναπίζοντες. εἰ δὲ καὶ τῶν μόνων ὀπλιτεῖν συμβαίη, τέλεον ἀπολεῖσθαι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῆν, μήτε μωυσέως καὶ τῆς πεποιημένων αὐτοῦ πρὸς τὰς κοινὰς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τὰς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκκαίνετο, καὶ θορυβῶσιν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸ μωυσῆν ἐπετείνετο. μωυσῆς δὲ θρασυνόμενον αὐτοὺς ὕστερος ἀπεγνωκότας, ὑπῆρχε, καὶ περ ἀμηχανῶν ὑπ' αὐτῶν ὕστερος πρὸς ὄχλησιν μόνον, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ὅτι τοῦτο, καὶ τίνος ἱερομένου πόθεν ἂν τοσούτοις ἐπορίσειε μυριάσι τὸν προειρημένων.

Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: aderántque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. *Num. 9.* Et quandiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. *Num. 10.* Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excibebantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbathis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. XVI. *Num. 11.*

NOn multò post à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laboriosę peregrinationis culpam in Moysem cõferte. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interituros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum passim iactabãtur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moysi beneficiorum, bonam spẽ habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamẽ carnium eis exhibiturum, non in vnum tantũ diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere posset:

Deus, inquit, & ego, quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere: idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat, cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocatúrq; Cabrotha-ba, quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

XVII. Num. 13. 14.

MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cúmque in mediis constitisset: Duo bona, inquit, Deus nobis dare decreuit, libertatem & felicis terræ possessionem: quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit, vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem, & habitatorum potétiam explorent. Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc vbi locutus est, populus collaudato Moysis consilio, exploratores eligit, duodecim nobilissimos, ex vnaquaque tribu vnum. qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum, vbertásque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrátibus difficilem fore eius acquisitionem, quòd flumina superanda essent magna ac profunda, & montes ardui trãscendendi, & vrbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant, atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt, quàm quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrá acquirere, soluta cócione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omnino nihil auxilij præstare. rursúmque Moysem incusantes, in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atque ita totam noctem inquieti exegerũt, in vtrumque conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo. vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

A ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες ἀεὶς ὑμᾶς, οὐκ ἀπαυστὶ ἀμυνοῦμεν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τετ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσαι. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλα τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠθροίζον αὐτὰς ὡς εἰς αἵτες. ὁ μὲν τοι θεὸς ἐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τὰς ἐφ' ἡμῖς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ ἐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρώθαβα, ὅ ὅτι ὀπιθυμίας μνημεῖα.

B

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἳ ἐξιορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, ἐπαναστάντας τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτὰς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τῶν χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπὴν διαστῆσαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ κατασὰς, δύο φησὶ κείναντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ παρασχεῖν ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, ὧν μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, ὧν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ὅπῃ τοῖς ὄρεσι καθήμεθα. καὶ κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὁπόντας ἐ μόνον ἐ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθρόον αὐτῶν ἔθνος. ὡς ἀσκεύαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔργον. ἐ γὰρ ἀμαχητὶ παραχωρήσουσιν ἡμῖν τῆς γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἁφαρεθέντες. πέμψωμεν δ' κατασκόπους, οἳ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. πρὸς δ' πάντων ὁμονοῶμεν, καὶ τὸν θεὸν ὃς ὄστιν ὅπῃ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, ἀγαθῆς ἔχωμεν. μωυσέως δ' ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμᾶς ἀμείβει. καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωσιμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἳ διεξελθόντες ὑπὸ τὸν πρὸς ἀγύπτῳ τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅπῃ τε ἀμαθὴν πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνεῖται τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε τῆς γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξιορήσαντες παρῆσαν, τεσσαρακόντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταζησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δ' καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῇ τε τῶν ὡραιότητι καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίειρον τὸ πλῆθος. φοβοῦντες δ' πάλιν αὐτὸ, τῷ τὴν κτίσεως ὀπόρῳ, ποταμούς τε ὑφορᾶσθαι λέγοντες ἀδυνάτους διὰ τὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι, καὶ πόλεις καρτερὰς τοίχοις καὶ προβόλων ὀχυρότητι. ἐν δὲ χερρῶνι καὶ τῷ γιγάντων ἔφασκον τὸν δασυγόνυς καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθαμβημένοι πάντων οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' ἀγύπτου ἐπέτυχον, μείζω τὰ κατὰ τὴν χαναναίαν, αὐτοί τε καταπεπλήχασαν, καὶ τὸ πλῆθος ἕτως ἔχειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' ἄποροι ἐξ ὧν ἠπορήσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, καὶ διαλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ θεοῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δ' μόνῳ ὑπισχνουμένου. καὶ τὸν μωυσῆν πάλιν ἠπιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνα τὸν ἀρχιερέως. καὶ ποτὲ μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τὸς ἄνδρας ἐλασφημιῶν, διέτριβον τὴν νύκτα. πρωὶ δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνεχέχυσι, διανοίας ἔχοντες καταλῦσαι τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, ὅπῃ τὴν αἴγυπτον ὑποστρέφοι.

C

D

E

F

G

Quem

ἐξ ἧς κατασκόπων ἐπεσεῖς ὁ τοῦ ναυήχου παῖς φυλῆς Ἐφραιμίτιδος, & χάλεβος ὁ ἰούδα φυλῆς, φοβηθέντες χωρῆσαι εἰς μέσους, & τὸ πλῆθος κατισχον θαρσεῖν διόμενοι, & μήτε ψευδολογίαν καταπείσῃ τ θεοῦ, μήτε πιστεύσῃ τοῖς ἐπ τ μὴ ταλιθῆ ὡδὶ τ χαναναίων εἰρηκέναι καταπλαγμένοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ τ δύναμιν & τὴν ἐπ αὐτοῖς τ ἀγαθῶν παρορμῶσιν. ὅτε γὰρ τὴν ὄρων τὸ μέγεθος, ὅτε τ ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἠσκηκόσι ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ ταῦτα τ θεοῦ συμπροθυμουμένου & ἰσχυροποιοῦντος αὐτούς. ἴωμεν οὖν ἔφασαν ὑπὲρ τοῦ πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας, ἡμῶν ποτὲ τῷ θεῷ πέπεισθαι δυκότες καὶ ὁδηγοῦσι ἡμῖν ἑπόμενοι. & οἱ μὲ ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τ ὀργὴν καταπραΰνειν τῶ πλήθους. μωυσῆς ὁ καὶ ἀαρὼν, πεσόντες ὑπὲρ τ χῆν, τ θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τ ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τ ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ κατάστησῃ τ διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τ ἀμηχανίας τ παρόντος αὐτοὺς πάθους τεταραγμένην. παρῆν δὲ ἡ νεφέλη, καὶ σῶσα ὑπὲρ τ σκηνῆς, ἐσήμαινε τ ὀπτασίαν τοῦ θεοῦ. μωυσῆς ὁ θαρσήσας, πάρεισιν ὅτι τὸ πλῆθος, καὶ τ θεὸν ἐθέλειν καταθέσθαι ὑπὸ τ ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲ τ ἐξημαρτημένων, οἵαν ὁ οἱ πατέρες ὑπὸ νεθεσίας τοῖς τέκνοις ὑπέφερον. παρελθόντα γὰρ εἰς τ σκηνὴν αὐτῶ, & ὡς τ μελλήσοντος ὑπ' αὐτῶ ἀπωλείας ὑποκλαυσάμενον, τ θεὸν ὑπομνῆσαι μὲ ὅσα παθόντες ὑπ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων δυσχερειῶν μεταλαβόντες, ἀχαρίστοις θεοῖς αὐτὸν ἠμύνατο. ὅτι τε νῦν τῇ τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοῖς ἐκείνων λόγοις ἀληθεστέροις τ ὑποχέσεως ἠνέσαντο τ αὐτῶ. καὶ ὑπὲρ ταύτην τ αἰτίαν, οὐκ ὀλεῖ μὲ ἅπαντας ὡσὶ ἐξαφανίσῃ τὸ ἔθνος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχει ἀγαπητόν. τ μὲν τοι χαναναίων ὑπάρξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, ὡδὲ τ ἀπ' αὐτῆς δύναμιν. ἀπεῖναι δὲ ποιήσειν καὶ ὀπόλεσθαι ὅτι τ ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταδικάσαι, τῆς ἀθυμίας ποινὰς ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μὲν τοι τοῖς ἡμετέροις ἀθανάτους τ γῆν ὑπέρχετο. κἀκείνους τ ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μεταχεῖν, ποιήσῃ διαστάσας. ταῦτα ὁ μωυσέως κλ τ τοῦ θεοῦ χρώμενος διαλεχθέντος, ὑπ λύπης & συμφορᾶ τὸ πλῆθος ἐπλήρετο. & τ μωυσέως παρεκάλει καταλλάκτην αὐτῶ γενέσθαι πρὸς τ θεὸν, καὶ τ ἁμαρτίας τ κλ τοῦ ἱερωμένου ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς ἀθανάτους. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν τ θεὸν τοιούτου πεῖραν ἀθεσπίστως ποιήσασθαι. μὴ γὰρ κλ κινήσεως ἀθεμίτου τ θεὸν ἀνθρωπίνου εἰς τ ὀργὴν τ θεῶν αὐτούς. ἀλλὰ γνώμῃ καταψηφισάμενον αὐτῶ. οὐ δεῖ ὁ ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὤν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐκραΰνει, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτῶ συμπαρὼν, ἐπιτάδαι τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. κὴ πολλάκις ἀθροισάντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τιν ἀπειθείαν ἐπέγνωσαν διὰ τὴν συμφορᾶ ἀθεπιστεῖν. θαυμαστὸς ὁ ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, κὴ τῆς ἰσχύος τ ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι θεῖον ἐπίσκοπον, οὐ παρ' ὃν ἐζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ κὴ πᾶσιν ὑδὲ ἐβεβαίων ὃς οὐχὶ καθάπερ παρόντος αὐτοῦ κολάσοντος ἂν ἐκόσμη πρὸθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι καὶ λαθεῖν δύνων). & πολλά μὲ κὴ ἄλλα τεκμήρια, τ ὡς ἀνθρωπον αὐτοῦ δυνάμεως ὄζιν,

A Quem cuentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiũt, polito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerẽt, & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: tamen terrã Chananæam eiúſque vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vibe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illã daturum, eóſque commodorum quibus patres ſe per intemperãtiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus atronitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſémque obſecrabãt, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatíſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotũ, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ volũtati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantùm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem tueatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanæ argumẽta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

XVIII.

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem A
sitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minùs liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta rediuerunt, malentes Moyſis legibus quàm B
ſuo propoſito obſequi: idque nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, cùm tam valida fames regionem noſtram premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret, & C
in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta: quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per D
Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque vt videbitur ſentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτου, μείζονα ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ πολὺ παρ' ἡμῖν ἱερὸν μυρίων πολλῶν καὶ δυσχερῶν καὶ ἀπάλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορεύκοτος, ὅτι τινὶ τῶν ἐνομιζομένων, εἶθ' ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δ' οὐδ' ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως θεσπίσμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τὴν ἑαυτῶν πειρώμενοι, καὶ τὰ ἐλέγχοντα περὶ τούτων αὐτοὺς, οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. ἔστιν ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε δι' αὐτῆς φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. καὶ μὲν, ἀλλὰ καὶ τὸ δὲ τῶ πολέμω μικρὸν ἐμπεσόντος κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου ὄντος παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλδύρα καὶ τῶν ἑορτῶν τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' εἰσὶ σικελοὶ μὲν εἴκοσιν ἓξ καὶ ἑξήκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κείμενον ἐν φαγεῖν, τοσαύτης δυσερείας τῶν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, ὧν ὅτι ἀνεξέλεγκτος ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τ' οὐ δεῖ θαυμάζειν περὶ τῶν τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τῶν πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκευάσας ἐστὶ θεὸς, δι' μωυσέως καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τῳ δοκεῖ διαλελείψεται.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίχα τ̃ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέου καὶ τῶν πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τ̃ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν περὶ τ̃ ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μ̃ τ̃ στάσεως κατάρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, τιμὴ δ' ἱερωσύνης ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς στρατιὰν καὶ ἀγὼν τὸν ἀμορραίων βασιλέως νικήσας μωυσῆς, καὶ τ̃ στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τ̃ χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλάμου τοῦ μάντεως. Κεφ. ς.
Ὡς ὑπὸ μαδιηνίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses deuicit Schonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

Κεφάλαιον ά.

I. *Num.14.* HEbræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, iati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potius rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quàprimum conferendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium, caliginis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque ferocì eorum impetu,

A Ἐβραίων δ' ἰχὺς τ̃ μωυσέως ἀναίτιος, μάχῃ πρὸς χαναναίους ἡττᾶτο.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὀχλεῖ τ̃ ἐρημίαν βίος ἀνδρὶ ϛ χαλεπὸς ὤν, ἐπόνει, καὶ κωλύοντος τ̃ θεοῦ τ̃ πρὸς χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. ἐπὶ δὲ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχῆσαι λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ καὶ δίχα τ̃ παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τ̃ πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μ̃ αὐτοῦ, καὶ θεαγματεύειν μένειν αὐτοὺς ὑπόρους ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τ̃ ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν ϑ' οἷς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τ̃ θεὸν οὐχὶ μωυσῆ χαριζόμενον ὑπισχνεῖσθαι αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῆ κηδόμενον αὐτοῦ τ̃ ἔθνους δι' ἃ τοὺς προγόνους ὧν ἐπεξόπλυσε. καὶ δι' ἣν αὐτοῦ ἀρετὴν, θέσπισόν τε ὠφελῆσαι τ̃ ἐλευθερίαν, καὶ νεῦν βεβομβοῖς πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τ̃ ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτοῦ μωσῆς ἐθελήσῃ τ̃ θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τ̃ δι' παρ' ἀγνοίαν ἐλθεῖν ὕβρεως, μωυσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν θεὸς τ̃ τότε βάλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτοῦ θεσθηλοῖ θεὶ τ̃ ἡμετέρων κ̃ τ̃ θρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς οὐχ' ἁπάντων ὁμοίως τ̃ ἀβεάμου γλυκὺς ὄντων, ἀλλ' ἄριον ἵνα τοῦτον τὸ θεοῦ παρεχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα. δύσειν τε συνετὸς εἶναι εἰ δ' ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τ̃ θεᾷ πίσ δόσαντες κτήσασθαι γλῶ λῶ αὐτοῖς ὑπέχηται θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τ̃ δι' ἀπίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι θεσπροῖεν. τ̃ ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τ̃ ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρω συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τῷ θεῷ τοῖς χαναναίοις μάχῃ ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν θεσπσιόμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τῷ ϖδᾷ τὸ νομοθέτου συνεργίαν θεμένοντες. ὡς οὖν ταῦτ' ἀμφίνον αὐτοῖς ἔξειν ἐκείναν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μ̃ οὖ κατα-

πλα-

τε πλαγήντες αὐτῆς τ' ἔφοδον, ἀδὲ τὸ πλῆθος, ἡρναίως αὐτοὺς ἐδέξαντο. τῆς ἡ ἐβραίων ὑποθυμίσκοντό τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῆς δεχαλυβείσης ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τ' παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσυχήσαι παντάπασιν αὐτοῖς, ἀδὲν ἔτι χρησὸν προσεδόκα, λογιζόμενον ὅτι κ' ταῦτα κ' μεῖζον θεῦ πάθοιεν, προεξορμησάντων ἀπὸ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου δίκα βελήσεως. μωυσῆς ἡ τοὺς μ' οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φόβῳ μὴ θαρσήσαντες ὅτι τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, κ' μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τῷ στρατιᾷ ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς τὸν ἔρημον. κ' τὸ πλῆθος ὑπερέφαντος αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, συμπνεῦσαι γὰρ δίκα τ' αὐτῷ προνοίας ὑ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς προάγμασιν, ἀναστήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τ' ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοῖς, κ' μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ ἂν δὲ τὸ θεῖ τ' εἰς τοῦτο κομιεῖν λάβωσιν. ὅπερ ἡ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, κ' μάλιστα ἂν δὲ τοῖς κακοπραγίας δυσαρέστοις εἶ κ' δυσπειθέσι, τοῦτο κ' τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, κ' δι' τὸ πλῆθος ἴσως αἰ μηδ' ἐν ἀγαθοῖς ὑπολαμβάνοντες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τ' ἀπορίας κ' τ' συμφορᾶς ἐζηλανάκτουν κ' πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τ' ἡγεμόνα. σάσις ἦν αὐτοῖς οἵαν οὐκ εἴσμεν, οὔτε παρ' ἕλλησιν οὔτε παρὰ βαρβάροις γνωμένην, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἀπαντᾶς ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς, ὑ μηνοκακιῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. δεῖ δ' ὁ θεὸς ἡ ἐμέλησε τοῦ μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν τ' δεινῶν. ἀλλὰ καί περ εἰς τ' νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων, Ϲ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς δι' μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐῤῥύσατο τῶν ἐκ τοῦ σασιάζειν αὐτοῖς ἀναλγυνομένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τὸν τε οὖν σάσιν Ϲ ὅσα μ' ταύτην μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

neque immensa multitudine pertertiti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis defecit, peiora metuentis, cogitantísque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum reducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idé accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioſos non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mándata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

Κεφάλαιον Ϛ.

Στάσις περὶ κ' τῶ πλήθους θεὸν μωυσῆ κ' τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ θεὸν τ' ἱερωσύνην.

CAP. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

Κόρης ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα κ' γένει κ' πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσῆ καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. κ' γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ κ' συγγενής. ἀχθόμενος ὅτι ταύτης τ' δόξης δικαιότερον αὐτῷ πλεονεῖν ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κ' γένους αὐτὸς ὑπεδέλαβε. πρός τε τοὺς λευίτας, φυλέται δ' ἦσαν καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς συγγενεῖς, κατεβόα. δεινὸν εἶ λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῷ θηρώμενον κατασκευάσαι, Ϲ καινοργοῦντα κτήσασθαι ταύτην ὅτι προφάσει τοῦ θεοῦ θεσπῴδει, πρὸς τοὺς νόμους μὲν τὰ δελφὸν τὸν ἱερωσύνῃ ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῇ κοινῇ δόγματι τ' πλήθους ἀλλ' αὐτὸς ψηφισαμένῳ. τυφάννῳ γ' τρόπῳ καταχειζόμενον τὰς τιμὰς οἷς αὐ θελήσῃ, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν τ' βιάζεσθαι τότε λελήθοτας ἐξυβρίζειν,

COres vir genere & opibus inter Hebræos elatus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moysem ambitioſis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suæ tantum gloriæ studere, & nuper præter ius & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quòd ita latenter se in dominationem insinuet, vt priusquam sentiri possit, populi libertas opprima-

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eo peruenire desperent, a vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malicios is ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moyses afferre posset, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit? Si enim ex Leuitica tribu alicui honoris ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem: quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendã, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, vt sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis electror, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non cum qui multis esset merito post habendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium non sua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrûm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

A ὅπι μὴ μόνον ἄκοντας, μὴ ἢ συνιέντας τ' ὀπ. βουλῆς τ' ἐχεῖ ἀφαιρεῖται. ὃς πε γὰρ αὐτῷ συνοίσειν ὅτι λαβεῖν ἀξιῶ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν ἢ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεσπιῶμενον. οἷς ἢ ἄποεσιν ἐπ τῆ δικαίᾳ πειρᾶσθαι, βίαν μᾶλλον ἀγαθοὶ βελόμενοι δοκεῖν ἐ θεσσφέρεσι, τέχνῃ δ' ἐ κακουργοῦσι δυνατόν. συμφέρειν ἢ τῷ πλήθει τοῖς τοιούτοις ἐπιλαθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὰς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ ἢ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος μωυσῆς,

B ἀαρῶνι & τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ τ' ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ ἢ λυπίδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ ὡμολόγει ἔχειν ἐκεῖνον, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνω. ἥκει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ θεσβυτάτῃ τῆς φυλῆς, εἰκότως ἂν ῥεβηλιτῶν τὴν τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιαφάμου καὶ φαλαοῦ. θεσβύτατοι γὰρ ὄντες τῆς ταύτην τὴν φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων θεῖσία. ἐ-

C βάλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τὸ κοινοῦ θεονοεῖσθαι δοκεῖν. ἔργῳ ἢ εἰς ἑαυτὸν ἐθεσαγματίζετο τὴν ὄχλῳ τὸ πλῆθος τιμὴν μετασῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑποκρίσεως θεὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. θεϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τὸ λόγον, ἢ τῆς ἀκεσωμένων θεσιδεμένων ταῖς κατ' ἀαρῶνος δυσκολίαις, ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συνεστασμένοι τῷ κορῆ πεντήκοντα & διακόσιοι τῆς θρώτων ἀνδρες, ἀπ' ὀδόντος ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύ-

D νην τὸν μωυσέως ἀδελφόν, καὶ τὸν αὐτὸν ἀτιμοῦν. ἀνῃρέθισο ἢ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τ' μωυσῆν ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετ' θορύβου & ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ θεὸ τ' σκηνῆς τὸ θεῖον πάντες ἐβόων διώκειν τὸν τύραννον, καὶ τ' ἐπ' αὐτῷ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ θεοῦ θεφάσει βίαια θεσσάγματα κελεύοντος. τ' γὰρ θεὸν εἰ μὲν αὐτὸς ἦν ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ' ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ἄγειν, ἐκ τῶν πολλῶν ὑποδεεστέρως ταύτην

E φέρουσα θεσνεῖμαι. κείνοντά τε ὠμώχειν ἀαρῶνι ταύτην, ὅτι τῇ πλήθει ποιήσαθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' ἐκ ὅτι τὰδελφῷ καταλιπεῖν. μωυσῆς ἢ τὴν κορέα δικαιολογίαν ἐκ πολλῶν θεϊδών, καὶ τ' λαὸν παροξυνόμενον ἰδών, ἐκ ἐδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς ὠθεῖ τῆς θεαγμάτων καλῶς ἐβουλεύετο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κῇ τὴν τοῦ θεοῦ θεφαίρεσιν τ' ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ἐ κῇ τὴν αὐτοῦ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ θεὸς μὲν τὸ

F πλῆθος ἐδένα ἐποιήσατο λόγον. θεὸς ἢ τὸν κορῆ δοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν κῇ κῇ ἄλλα κῇ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δυφυής, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, & σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδήλου ἢ τοῖς πεντήκοντα καὶ διακοσίοις ἄνδρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ἢ πάντα τ' ὁμοίας ἐκ ὑποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κῇ νεῶ

G ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην ἐκ ἐποιησάμην πλούτῳ θεσενεῖκε. σὺ γὰρ κῇ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις οὐ μὴν οὐδὲ δυχέρεια. κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς θεσπάτορα. οὐδὲ δι' φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἄν ἕτερος εἶχε τ' φέρων ἐδωκα τἀδελφῷ. κῇ γὰρ εἰ μὴ φεσπίζων τ' θεῦ κῇ τῆς νόμων τ' τιμὴν ἐχαριζόμην, ἐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δοῦναι παρέχον ἑτέρῳ συγχωρήσεως ὢν ἐμαυτῷ τἀδελφῷ, καὶ θεὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ θεὸς ἐκεῖνον δικαιούμενος.

καὶ

καὶ γὰρ ὅτε σωφρονεῖν ἐμοὶ τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτιθέναι τοῖς ἐν τῷ φθονεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν δίκην τούτου δοῦναι μείζονι χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακυργεῖν, ὅτι θεὸς οὐκ ἂν προεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι μὴ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐτὸς ὑπολεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς κατὰ τοῦτο ἁπάσης ἡμᾶς ἠλόθησεν. ὁ μὲν δίκης χάριτος λαβὼν, ἀλλὰ καὶ κρίσιν θεῷ, καταπίθησιν αὐτὸν εἰς μέσον ὑποδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, ἐν τῷ προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ὑπεξαπλοῦν, καὶ τὸ πεῖν αὐτῷ συγχωρηθῆναι πρὸ αὐτῆς ἀπαιτῆσαι, προημμένος. τοῦτο γέρας ἔχειν τὸ μὴ σασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ τοιοῦτον ὑμέτερον γνώμῃ αὐτῷ τυγχάνον. ὁ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐκ ἠμύρτανόμην τοῦτο ἐκ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. οὗ γὰρ καὶ τὸ μὴ προσέσθαι παρέχοντες ἐκείνῳ τιμὴν ἀσεβές. καὶ πάλιν ἀξιωθέντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐν αὐτῇ βεβαιουμένου ἡμῖν τοῦ θεοῦ, παντάπασιν ἀλόγιστον. κρινεῖ τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται ταῖς ὑφ' ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ὑπαντελεῖν, καὶ προσεύξασθαι τῆς ὑστεροῦς. ἄξιον γὰρ κοινῇ ἐφιέμενον τὴν τιμῆς, τὴν ἀξίαν τοῦ τίνι προσήκειν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν σάσεως καὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου παῦσαι. πρῶτον ὅπως ἱερωσύνης αὐτοπρεπέσθε, νομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἰκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ παρεῖτε. καὶ σὺ γὰρ, προσχωρήσας τὸν κρίσιν τῷ θεῷ, τὴν δὴ τούτοις αὐτῷ μὴ ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. προσήνεγκε γὰρ κεκωθωσόμενος ἕτερος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. μηδὲν γὰρ μεμφθῆναι τοῖς προσῆκε τὸν ἱερωσύνῃ προσαγομένοις δυνάμενον, καὶ θυμιάσαντε σὺν ἐλθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. καὶ θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ περ αὐτὴ θυσίαν ἠδέως κρινεῖν ὁ θεὸς, δῆλα ὑμῖν ἱερεῖς κεχειροτονῆσθαι, καὶ ὅτι τὰδελφοῦ ἀβολῆς κεχαρισμένην τὴν τιμὴν αὐτῷ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύεται καὶ τὰ ταραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποψίας. ἐπῄνεσαν γὰρ τοῖς εἰρημένοις, καὶ δὴ καὶ ἐδόκει χρηστὰ τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν διαλύσει τὸν σύλλογον.

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragiis committere, nullam B prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis antè iam comprobatus; neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod ille vltro detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, C & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit: Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras mane cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere D natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

Ως οἱ μὲν τῆς σάσεως καταύσαντες, διεψηφίσαντο κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, τῷ δ' ἱερωσύνῃ ἀφῶν ὁ μωυσῆς ἀδελφὸς κατέχει καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. F

Cap. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum.

Τῇ δ' ὑστέρᾳ συνῆλθον εἰς τὸν ἐκκλησίαν, προσδεξόμενοι τὴν θυσίαν, καὶ τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τὴν περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἐξ θορυβώδη τὸν ἐκκλησίαν, μετεώρου τὸ πλῆθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τὴν ἐσομένων. καὶ τὴν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τὴν δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς. ἐδεδίεισαν γὰρ, μὴ τὰ σάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τὰ κατὰ σάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τὰ καταβοᾶν τῶν ἐν τέλει, καὶ πρὸς ὅ τις εἴποιεν, πρὸς τοῦτο τὰ γνώμῃ ξέπων ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς πρὸς ἀδιεφθορον ἐκ διαμέτρου ὑπηρετὰς, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὸ συγκείμενα, Postera verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio, per quòd competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibusdam Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionum finem exoptantibus, timebãt enim ne actum esset de republica si vlterius seditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circũferebatur. Moyses autem missis ad Dathamum & Abitonem viatoribus, *Num.* 10.

iussit vt ad condictum venirent sactis interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter nō dedigneberis rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique cibū núquam antè auditū es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonā causam habentem propter aduersarium diutiē perdere litem sum passus, & nunc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & nōn tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

καὶ θερμῶνειν τ̀ ἱερουργίαν. ὡς δ' ὅτε ὑπακούεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν ὑ θρέψεσθαι κ τὸ λαὸν παντὸς ὲκ κακουργίας αὐξανόμενον, ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶ ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτῶ τοῖς θρεβόλοις ἀξιώσας, ἀπῆει θρὸς τοὺς θρεδαθάμην ὐχ ἡγούμενος ἔδ δεινὸν βασίζειν θρὸς τοὺς ὑφηνησαντας. οἱ δ' ὐδὲν αὐτειπόντες ἠκολούθουν. οἱ δ θρεὶ δαθάμην πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μ τῶ ἀξιολόγων τ̀ πλήθους θρὸς αὐτοὺς ὡδῳνόμενον, θρελθόντες γυναῖξὶν ἅμα καὶ τέκνοις θρὸ τῶ σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί ὴ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν θρὸ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαι τινα θρσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δ πλησίον ὠμόμνυς, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ὐρανὸν ἀναχὼν, γενοὺς ὲκτὸς ἀκοντὸν πάση τῆ πλησθύι ὠμόσατο. δέσποτα, φησί, τῶ ὑπ' ὐρανῦ τε καὶ γῆς κ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶ ὑπ' ἐμοῦ πεθραγμένων μάρτις ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμη τῆ σῆ γένεται τὰ πάντα, καὶ θρομνήσεις μηχανὴ ἐξεπόρισας, οἷκτον ὲν πᾶσι δεινοῖς ἐβραίων ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τούτων ἀκεστὴς τῶ λόγων, σε γὰρ ὅτε θρσῆλθον, ὅτε νοηθὲν λανθάνει. ὡς τ' ὐδὲ φθονήσεις μοι τ̀ ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαρισίαν ὑπερθρσθεν θέμενος. τὰ μὲν οὖν θρεσβύτερα τ̀ ἐμῆς ἡγέσεως, αὐτὸς οἶσθ' ἀκριβέστερον, ὐκ ἀκοῆ μαθών, ὄψει δ' αὐτοῖς παρὼν ξυνομνύοις. ἃ δ' ὅλη τούτου καὶ περ ὑπισάμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γένοιτ' μάρτις. ἐγὼ βίον ἀθρεμμένα καταστησάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῆ, σῆ δ βουλῆ, κ τύτο ῥᾳδίως μοι τῶ πενθερῶ καλιπόντος, ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ὑπόλαυσιν τῶ ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων ταλαιπωρίαις. κ θρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶ, νυῖ δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ δεινῷ τύμὸν ἀπιτάξας θρόθυμον. νυῖ οὖν ἐπεὶ κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ὲκ τῶ ἐμῶν καμάτων ὑπάρχει τὸ θρεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνόμοι φυλάς κ τὸ σωτῆρον, καὶ δ' αὖτε φωνῆς ἀκουστὴν τότε σῆσας, καὶ θεατὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποιήσας, ὁ κελεύσας ἐξ αἰγύπτου σαλεῦσαι, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμφανίσαι, ὁ τὴν αἰγυπτίων δυσδαιμονίαν σείσας, κ δ' ὑπ' αὐτῶ δουλείας δεσμὸν ἡμῖν ὠδαγὼν, καὶ μακεστέραν ἐμοῦ τὴν φαραώθου ποιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γλῶ ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῶ ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος Ϛ τ̀ ἀνακεκομμένην θάλασσαν τοῖς αἰγυπτίων ὑπερμεγέθης ὀλέθρις, ὁ γυμνοῖς ὖσι, τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ πατρίους ἡμῶν διεφθαρμένας πηγὰς ῥύσας ὠδρησάμενος, καὶ τελέως ἀπορρῶσιν ἡμῶν ὲκ πέτρων ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῶ γῆθεν ὑπορυττομένους εἰς τεφλὴν ἐλάσας τοῖς ὑπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' ὐρανῦ ζοφλὴν καταπέμψας ὐ θρότερον ἰσορροπεῖσαν, ὁ νόμων ὑπέροχον ἡμῖν ὑποθέμενος, κ ἐξάταξιν πολιτείας, ἐλθὲ δέσποτα τῶ ὅλων δικασὰ μου καὶ μάρτις ἀδωροδόκητος. ὡς ὅτε δωρεὰν ἐγὼ παρ' ἐβραίων τινὸς κ τ̀ δικαίᾳ θρσοικάμην, ὅτε πλούτῳ κατέκρινα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ὅτ' ὅλη ἑλάδη τ̀ κοινῆ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τ̀ ἐμῶν ὑπονοημάτων ὑπονοίας πάρειμι, ὡς ὐχὶ σῆ κελεύσαντος ἀφορῶν δ' ὡς τ̀ ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. θρόφησον δ Ϛ νῦν ὅτι πάντα σῆ θρονοίᾳ διοικεῖται, Ϛ μηδὲν αὐτόματος, ἀλλὰ κ βέλησιν βεβαιούμενον τὴν σὴν, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ ϗ φροντίζεις τ̃ ἐθεμίτων ὀπισόντων μετελθὼν ἀβει- A
ρωνῖτ & δαθάμῳ, οἳ σοῦ καταδικάζουσιν ἀναιδη-
σίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένῳ. ποιήσεις ϗ φανε-
ρὰν τοῖ ἐπ' αὐτοῖς δῆλον, ὅτου μεμελημένον κατὰ τῆς
σῆς δόξης, μὴ κοινῶς σὺν τῷ ζῆν αὐτοὺς μετασήσας, μὴ
δ' ὡς ὑποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελήλυθό-
τας τὸ βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χαίροι σοὶ αὐ-
τοῖς ἅμα τῇ γλυκερᾷ ϗ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἐμοὶ πατρῷοι γλυ-
κὺ. τοῦτο γὰρ σῆς ὀφθήσεται αὖ ἰσχύος ἅπασι γένοιτο ϗ διδα- B
σκαλία, σωφροσύνης ϗ εἰς τοὺς ταῦτα πείσεσθαι σοὶ
σοῦ δοξάζοντας ἐϗ οὐσία. δύρεθείην γὰρ αὖ ἔτως, ἀγα-
θὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ θεοῦ σεσεισμένος. εἰ δ' ἀληθεῖς πε-
πίληται τὰς κατ' ἐμοῦ δυσβολὰς, τοὺς μὲν ἀπαθεῖς
ὑπὸ παντὸς φυλάξειας κακοῦ. ὃν δ' ἐπιορκισάμενοι ὤλε-
σεν αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσας ἐμόν. & δῆλον εἶναι ἐξαί-
φνης ὧδέ σοι τ̃ σὸν ἀδικηθέντος θελήσαντος λαὸν, τ̃
λοιπῶν βεβαίων ὁμόνοιαν ϗ εἰρήνην σῶζε τ̃ πληθυ- C
σόμενον τοῖς σοῖς θεοσεβέσιν, ἀπαθῆ πηρῶν αὐτὴν
ϗ ἀκοινώνητον τ̃ τῶν ἡμετέρων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐ-
τὸς οἶδα ὡς ὁ δίκαιον ἴσον τ̃ ἐκείνων κακίας κοινῇ
πάντας ἰσοπαλίτας τιμωρίαν σκήνειν. ταῦτα εἰπόντος
& δακρύοντος, σείεται μὲ αἰφνίδιον ἡ γῆ. σάλος δ' ἀπ'
αὐτῆς κινηθέντος ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένου κύ-
ματος, πᾶς μὲν ἐδήσε ὁ λαός. πατάγου ϗ ϗ σκληρᾶς ῥα-
γδύτος ἦχος ϗ τὰς ἐκείνων σκιὰς, σεισίζουσιν ἡ γῆ. &
πᾶν δ' ὅσα φύλα τύπου λοῦ, ὑπλύεγκεν εἰς αὐτὴν. ἠφα- D
νισμένων δ' ἔτως ὡς μηδ' ὀφθῆναί τινας γνῶναι, συνῆλ
πάλιν τ̃ γῆς τὸ σεῖ ἐκείνοις κεχλευὸς ϗ καθίσαι,
ὡς μή δ' εἰ πάθοι τι τ̃ σεσεισμένων φανερὰν εἶ) τοῖς
ὁρῶσι. ϗ οἱ μὲ ἔτως ἀπώλοντο, ὑπὸ δείξεις τ̃ ἰσχύος τοῦ
θεοῦ γνόμενοι. ὀδύρετο δ' αὖ τις, ὁ μόνον τ̃ συμφορᾶς
αὐτὸς, ϗ καθ' αὑτὴν ὕσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι & τοι-
αῦτα παθόντων ἐφήθησαν οἱ συγγνῶσοι. τ̃ γὰρ συντετα- E
γμένων σκιαθόμενοι, σεσεῖς τ̃ ὄψιν τ̃ συμβεβηκότος,
ἐβεβάκην τ̃ κείσιν. ϗ νομίζοντες ὡς ἀληθείοις ὀπολω-
λέναι τοὺς σεῖ δαθάμῳ, ὁ δ' ἐλυπεῖτο. μωυσῆς ϗ
καλεῖ τοὺς σεῖ τ̃ ἱερωσύνης ἀμιλλωμένους, δέχε τ̃ τῶν
ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ὃ σεσδέξηϗ τ̃ θυσίαν ὁ θεὸς
ἴδιον, ἐκεῖνος ϗ κεχαριστισμένος. συνελθόντων ϗ πεν-
τήκοντα & διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ & δέχε πατέρων ἀρετὴν
ἐπεμέρτο ὧδε τῷ λαῷ, ϗ δέχε τ̃ αὐτῶν ϗ κἀκείνους
ἐφερεβάλλοντο, σεσῆλθον καὶ ἀαρὼν & κορῆς. ϗ σεὸ F
τ̃ σκιωῆς πάντες καθημίαζον ὅπι τοῖς θυμιατηρίοις,
ὅσα νομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ϗ πῦρ τοσοῦτον ὅσον
ὐδὲ χερσοίητον ἰσόρησέ τις ὐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν ϗ
ὑποθρομὲν κύματος, ὅτε ϗ βίαν πνευμάτων, ὕλης
σεὸς αὐτὸ ὧδαζιβείσης αὐτομάτως ἐξεκρήσθη. ἀλλ'
οἷον θεοῦ κελεύσαντος ἀφθείη λαμπρὸν & φλογω-
δέστατον. ἀφ' ὃ σάντες, οἵ τε διακόσιοι ϗ οἱ πεντήκοντα
ϗ κορῆς ἄξαντες ἐπ' αὐτὸς, ἐφθάρησαν ὡς ϗ τὰ σώ-
ματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέναι. σεισώζεται ϗ μόνος
ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβείς, πρὸ τὸν θεὸν εἶ)
τ̃ ὃς ἐδέ ϗ κρίσιν ἀπεσαλκότα. μωυσῆς ϗ τούτων ἀπω- G
λωλυῖαν, βουλόμενος τιν τιμωρίαν αὐτῶ μνήμη
ὧδοδοθῆναι, ϗ τὸς αὖθις ἐσομένους αὐτὸν μα-
θεῖν, ἐκέλευσεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρώνος ὑὸν τὰ θυ-
μιατήρια αὐτῶν ὧδε τὸν χάλκεον καταθέσθαι βω-
μὸν, ὡσὰν ὑπόμνησις εἶν τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, &

& quòd res Hebræorum cordi tibi sint, iusta
in Dathamum & Abironem animaduersione
declara, qui te stupidum faciunt meis impo-
sturis circumueniri iactantes. facies autem ma-
nifestam aduersus insanos gloriæ tuæ detracto-
res vindictam, si non communi more inter-
eant, ne quis nihil nisi humanum passos existi-
met, sed terra quam indigni calcant dehiscens
cum familiis & facultatibus eos absorbeat. hoc
modo & tua potentia omnibus apparebit, &
exemplum posteris statuetur, ne quis secus
quam pium est de tua maiestate sentire audeat;
& meum ministerium ex tua sententia esse
comprobabitur. Quòd si vera sunt crimina
quæ in me congerunt, tum in meum caput
dicæ vertant, illis quos execratus sum incolu-
mibus. Atque ita exacta pœna à populi tui
turbatoribus, reliquam multitudinem in pa-
ce, concordia, & mandatorum tuorum cu-
stodia serua intactam & expertem supplicij
sceleratis hominibus debiti: quandoquidem
alienum est à tua iustitia, illorum pœnas im-
meritam Israelitarum turbam dependere. Hæc
cum lachrymis effato, terra horrendum re-
pente contremuit, & vndante superficie, non
secus quàm pelagus vento fluctuans, vniuer-
sum populum terruit: immani mox sonitu e-
liso, quà seditiosi tendebant solum subsidit,
& eodem momento omnes ad vnum absorbet:
sublatisque in hunc modum profanis, hiatus
ille ita rursum clauditur, vt ne vestigium qui-
dem eius superesset. Hic finis seditiosæ fac-
tionis, illustre argumentum diuinæ pro-
uidentiæ simul & potentiæ, fuitque hic casus
eò miserabilior, quòd adeò nemo ne propin-
quorum quidem aut cognatorum eos est mi-
seratus, vt totus quantus erat populus, ante-
actorum oblitus, lætis acclamationibus Dei sen-
tentiam comprobaret, ac ne luctu quidem di-
gnos, vt pestem ac perniciem popularium exi-
stimaret. Post Dathamum cum suis extinctum
Moyses pontificatus æmulos conuocat, Deo
denuo commissurus electionem, vt ei sit ratum
sacerdotium, cuius sacrificium Deo gratissimũ
apparuerit. Itaque conueniunt ducenti qui-
nquaginta viri summo in precio semper apud
populares habiti, tum quòd à maioribus omni
virtute præclaris oriundi essent, tum quòd ipsi
nequaquam degenerarent: cúmque his proce-
dunt & Aaron & Cores: deinde stantes ante
Dei tabernaculum adolebant acerris odora-
menta quæ secum attulerant: cùm subito
tantus ignis effulsit, quantum nec homines i-
psi vnquam excitauerunt, nec in terris sponte
ardentibus, nec in syluis per æstum austri fla-
tu collisis & attritis excitatum viderunt, sed
qualis diuinitus accendi poterat, fulgẽtissimus
simul ac flagrantissimus: cuius vi ac im-
petu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Co-
re ita sunt absumpti, vt ne cadauerum quidem
reliquiæ comparerent: solus Aaron superfuit
illæsus, vt manifestum esset diuinitus coortum
hoc incendium. His ita absumptis, Moyses vo-
lens perpetuam eius supplicij memoriam ad
posteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iussit
Eleazarum Aaronis filium acerras eorum
affixas altari æreo consecrare, vt hoc
monumento omnes terrerentur, qui cæleste

numen humanis dolis putant circumueniri A posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviij obuenerunt.

Num.17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem B peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insecuta. nam ex talibus causis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non C peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solum impunè tot optimatum morte populum mulctasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. D Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas affertet tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga E Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam Moysem quam Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyses autem post-

III. eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dica- G
Num.18.35 tam, immunem à malitia feciſſet, ne fortè in
Leui.14.18 parandis ad vitam necessariis occupati, negli-
& 26. gentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δι' ὑπάδαν.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι τεσσαράκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχων ἀδοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωσθείς, μετ' ἰσῶν ἤδη βεβαίως ἀπέλαυε τῆς τιμῆς. τὴν μὲν οὖν ἄλλοι σωιέβη παύσασθαι. πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε γὰρ δι' ὃ τὸ χεῖρον περισκοπῆς ἀρτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον ὠθεῖσθαι μᾶλλον. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπισμένοι ἤδη μηδὲν γίνεσθαι ἄνευ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας, ἐκ βούλοντο ταῦτα χωρεῖν εἰς μωυσέως χάριτος τοῦ θεὸν πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὸν ὀργὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοιαύτην, ἐκ ὧν ἔτυχε διαλλαγὴν τῶν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πεπλασμένου. καὶ τοῖς μὲν διεφθαρμένοις μηδὲν ὀλιγωρεῖν παρεκελεύοντας, ἢ ὅτι περὶ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεισαν. τοῦ δὲ πλείστου ἀνδρῶν ὀλέθρῳ τῶν πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τὸν λαὸν πρὸς τὸ μισεμίαν ἐπισχεῖν δίκην ἔτι καὶ τὴν ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον παραδώσειν. ὧν ἕνα γοῦν ἔτ' αὐτῆς ἄλλον ἀποποιήσασθαι, καὶ τοῖς πρώτοις ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ τοῦ πλήθους μεῖωσαί τι τὸ μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τὸν ἕτερον μωυσῆν ὄν, καὶ γὰρ ἐκ πολλῶν σωισάμενον ἠρέσατο τὸν δόρυβον, δείσας μήτι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ ῥιπταί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ προελθὼν ἠρέσατο εἰς ἀπολογίαν ὁ καθισάμενος, ἵνα μὴ παρέξειν τὸ πλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προειπὼν, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ὑπογεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱερωσύνην, ὅπερ αὖ ὁ θεὸς ὑπεσημήνη τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι καὶ ἀαρὼν, ὑπογράψας λαβὶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατέθηκε. τῇ δ' ὑστέρᾳ προεκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τότε ἀνδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰς, οἷ περ ἐκόμιζον, καὶ τῶν πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἃ περ αὐτὰς σχήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ὅλη τότε μεμψιμοιρίας ἔβλεπον. ἐν δὲ τοῦ ἀαρῶνος, βλαστὸς τε καὶ κλάδοις ἀναφυέντας ἑώρων. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐν τότε τῷ ξύλῳ τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ὅλη τῇ προσδόξῳ τοῦ θείας, εἰ καί τι διὰ μίσους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιδοθέντες τοῖς δεδογμένοις τῷ θεῷ συνεχώρουν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ὡς αὐτὴν τοῦ θεοῦ χρηστοήσαντος, βεβαίως εἶχε τὴν τιμήν. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων στάσις πολλὴν ἀκμάσασα χρόνον, τέλος ἐπαύσατο τοῦ ζόπου. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμου καὶ στρατιᾶς ἦν τῶν λαβίτων ἀφεῖτο φυλὴν, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ὀκνηρίαν μηδὲ ζήτησιν τοῦ εἰς τὸν βίον ἀναλισκομένων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, καὶ βούλησιν τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβραίοις, σκήπτρα καὶ τανεῖμαι τοῖς λαβίταις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς, σὺν τοῦ αὐτοῦ χῆς δυσχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τείχων αὐτοῖς ἀφεῖναι. καὶ πρὸς τούτοις ἦ καὶ τὸν λαὸν ἐξέ-

τάξε

ζξε τ ἐπετείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς λεύ- A
ταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ἅπαξ τῶ
πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἔξιν. ἀναγκαῖον δ' ἡμῖν ἅμα
αὐτοῖς ἱερεῦσιν ἴδιά τινα ἁπάντων γίνεται, δηλῶσαι. τῆς
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ἑπτακαίδεκα πα-
ραχωρῆσαι τοὺς λεύτας αὐτοῖς προσέταξε, καὶ τ δε-
κάτης ἃς ἅπαξ τῶ λαῶ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκά-
την αὐτοῖς ἀποτελεῖν. ἔτι ὃ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δί-
καιον τῶ θεῶ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρ- B
πῶν ὑπιφέρειν. καὶ τ τετραπόδων ὃ νόμος εἰς τὰς θυσίας
νομιζομένων τὸ πρωτόγονον ἀφαιρεῖν ἢ καταθῦ-
σαι προσῆκεν ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖ-
σθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῆς δ' ἐννομισμένων ἐδωδίμων
παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς δεσπότας τῆς
πεζομένων σίκλον ἢ ἥμισυ αὐτοῖς ἀπιφέρειν, ἀνθρώ-
που δ πρωτότοκα πέντε σίκλους. εἰ δ ἀπαρχὰς αὐ-
τοῖς ἐκ τῆς τῶν πεζοβάτων κυήσεως. τοὺς τε πετόντας
τ σῖτον καὶ ἀρτοποιημένους, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τινὰ C
χορηγεῖν. ὅσοι δ' αὖ αὐτοὺς καθιερῶσιν ὄχλῳ πε-
ποιημένοι, ναζαραῖοι ὃ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶ-
νον ἐ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφιε-
ρῶσιν ὅτι θυσίᾳ τε δρῶσι τὰς κυήσεις νέμεσθαι προὸς
τοὺς ἱερέας. ἐκ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ,
δῶρον ὃ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, ἑκου-
σίους ἀφιέσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλ-
λειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, D
ἄῤῥεν ὃ πεντήκοντα. ὅσοι δ' αὖ ἐνδεέστερα τ ὠνεῖ-
σθαι ἔχουσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι προὶ
τούτων ὡς ἑκάστου δοκιμάσαι. εἰ δ ἢ τοῖς κατ' οἶκον
θύσειν δωρεᾶς ἕνεκα τ αὐτῶ ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀ-
νάγκην νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνερθέ τε καὶ χαλκοῦν
καὶ τ δεξιὸν βραχίονα τῶ θύματος. καὶ τοῖς μ ἱερεῦσι
μωυσῆς τοσαύτην παρέξων, ἵν' ὑπὲρ ἁμαρτημάτων
θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ περὶ ταύτης βί-
βλῳ δεδηλώκαμεν, διόρθωσιν ἐπενόησε. πάντων δ τοῖς E
ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε καὶ τοῖς οἰκέτας ἐ
θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημά-
των ὁπιφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μό-
νοις δαπανῶσιν οἱ ἄῤῥενες τῶν ἱερέων αὐθημερόν. ὡς δ
ταῦτα μ τοῖς ἄσιν μωυσῆς διέταξεν, ἄρας μ πάσης
τ στρατιᾶς, ὅτι τοῖς τῆς ἰδουμαίας ὅροις ἦλθε, καὶ
πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἰδουμαίων πέμψας, F
ἤξιε δ ὁδὸν αὐτῶ διδόναι καὶ ἔγγυας ἃς αὐτὸς ἐθέλοι
λαβεῖν, ὑπὲρ τῶν μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολο-
γῶν, ἀγρεάντε τῷ στρατῷ χορηγῆσαι, καὶ τιμὴν τῶ
ὕδατος αὐτοῖς καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσατο μωυσῆς ἐκ ἀρεσκόμενος, οὐδὲ συγχωρῶν τὴν
ὁδὸν, ἔνοπλον τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, προσπεσεῖν
τῷ μωυσῇ κωλύσων αὐτοὺς εἰ τολμήσειαν βίᾳ
περαιοῦσθαι. καὶ μωυσῆς, ἄρχειν γὰρ μάχης ἐ σωιεβού-
λευσεν ὁ θεὸς χρωμένῳ, τὴν δύναμιν ὑπανῆγε διὰ G
τῆς ἐρήμου ἐκπερισσίνων. τότε δὴ ἐκ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ μαριάμμην τελευτὰ τὸν βίου καταλαμβάνει,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimatum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra, pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine verò primo genito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti *Num.6.* capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare; mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & siquis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacerdotibus Moyses attribuit, præterquè quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, excepris quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra *Num.20.* mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. illè verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conaretur, at propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustrauit Moyses populum hunc in modum: Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, *Num.19.*

πεντηκοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν, ἀφ' ἧς τὴν Αἴγυπτον κατέλιπε. μηνὸς ὃ Ξανθικοῦ νουμηνίᾳ καὶ σελήνῃ. θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπὲρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι, Σεὶν. καὶ πενθήσαντα ὅτι τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μωυσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχον θηλείαν, ἀρόῤῥου μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, φλάλλεσι ὃ ξανθὴν πᾶσαν, μικρὸν ἀποθὲν τῆς στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, simúlque hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes: & hyssopi ramulum intingentes, aspergebãt se die tertia & septima: quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in
Num.20. terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterùm funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cùmque venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager claditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, quòd esset moriturus, & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat. atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mensis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur,
IIII. Macedonibus Ious, Hebræis Sabba. Luxit eum
Num. 21. populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium peterrans, in Asphaltitem lacum influit: Moabitas ab Amoræis disterminans. éstque hæc regio frugifera, & fructus quantum satis est incolis suppeditat. ad eius regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare grauarentur. Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Cap. V.

Quomodo Moyses deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuit que eorum copias.

Num.22. MOyses autem postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptũ ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicẽte, magnopere hac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo, & quò sponte iam propenderent autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt & eucstigio instructa acie ad hostem properãt.

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τῆ αἵματος ἑπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ ἀντικρὺς τὸ σκηνῆς τοῦ θεοῦ. ἔπειτα καταμήνης ὡς εἶχεν ὅλης τὸ δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. σωναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὸ τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ καὶ τεθηκὼς εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς δὲ ὑπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἔρραινον ἕβδομον τε ἡμερῶν, καὶ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ καταλελοιπέναι εἰς τὰς κληρουχίας παρεσκεύαζε ποιεῖν. μὴ δὲ τὸ ὑπὸ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τὸ στρατηγοῦ κάθαρσιν διαιτᾶσθαι γενομένην, ἀπῆγε τοῖς δύναμιν ἔχουσι τὸ ἐρήμου καὶ τὸ ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν Ἄρκιλα λεγόμενον, πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζόμενον, ἐν ταύτῃ ὑψηλὸν περιέχοντος ὄρους αὐτό, ἀναβὰς ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μυσάσεως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κατάντες γὰρ ἐκ τοῦ χωρίου, ἀποδύεται τὴν ἀρχιερωσύνην τῇ στολῇ, καὶ παραδοὺς αὐτὴν ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, πρὸς ὃν δίκη τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη παραγίνεται, θνήσκει, τὴν πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορώντος. τῷ μὲν αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέβαλε. βιοὺς δὲ ἔτη τὰ πάντα, ἕξ καὶ πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κατὰ σελεύκου νεμεσία, μηνὸς ὄντος παρὰ μὲν ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λῶς δὲ παρὰ μακεδόσι, σαββὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τὸ λαὸν ἑβδομηκονθήμερον ἄγοντος, ὅτι τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν μωυσῆς τὸ στρατὸν, παρῆλθε ὅτι ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τῆς ἀραβίας ὁρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὸ ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτην καὶ ἀμορραίτην. ἦν δ' αὐτῇ καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ φέρειν. πρὸς ὃν σίχωνα τὸ βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τοὺς στρατηγοὺς διδόναι ὁδὸν ἐφ' ἃς αὐ θελήσωσι πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθεῖναι, μήτε τὴν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε καὶ τὸ ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐκεῖνον λυσιτελές, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρασκευὴν σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνόμενος, ὁπλίζει τὸ οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἐβραίους διαβαίνειν τὸ ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Κεφάλαιον ε.

Ως σιχῶνα καὶ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν γῆν ἁπάσαν αὐτῶν διαφθείρας, κατακληρονομεῖ αὐτὴν τοῖς τῶν ἰσραήλ υἱοῖς ἡμισείᾳ τῆς ἰσραήλων.

ΜΩυσῆς ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸ ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτε προφρονέστερος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγνω, καὶ τοὺς ἑβραίους τῆς ἀπραξίας, καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀποριας, ὑφ' ἧς σασιάσαι τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι δυνηθείς, ἤρετο τὸ θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τοῦ δὲ θεοῦ, καὶ νίκην ἀποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸ ἀγῶνα. καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα νεῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τὸ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαῦσαι, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς παροπλίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δὲ

ὁ ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἰδίων ὄντων ὅμοιος αὐτῷ, ἀλλ' αὐτός τε κατεπλάγη τοῖς ἑβραίοις, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχουσα θάρσος αὐτοῖς ἀψυχον εἶδε δοκεῖν, τότ' ἀπηλέγχθη πεφοβημένη. τοῖς πρώτοις οὖν συμβολαῖς οὐκ ὑπομείναντες αἱ πόλεις καὶ δέξασθαι τοὺς ἑβραίους, φεύγουσι), τοῦτο ἑαυτοῖς σωτηρίαν περιβαλόμενοι, ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰρ τοῖς πόλεσιν ὕδασιν ὀχυραῖς, παρ' ὧν ἰδίων αὐτοῖς ὄφελος ἰδεῖν εἰς ἑαυτὰς συμβιωχθείσαν. ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς ἴδοντες εἴδον ἐνέπεσόν, καὶ διαλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν διαρραγέντες ἔφυγον ὅπῃ τῶν πόλεων. οἱ δ', πρὸς τὸ διώκειν οὐκ ἐκαμνον. ἀλλ' οἷς περιπεπονήκεσαν περισπαταλαπωρῆσαι περιδέμνοι. καὶ σφενδόναις τε ἄκροις τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι ὅτε τὸ ὅπλοσιν ὕδασαν δυσαλῆ, κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέθεον τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς προτάτους τῶν συλληφθέντων γενομένους τῶν σφενδόνας καὶ τοῖς ξύλοις κατελάμβανον. φόνος τε οὐ γάνη) πολὺς, τῶν βαύμασιν ἐπόνει οἱ διαφυγόντες. ἐκαμνον γὰρ ὅτι δίψει μᾶλλον, ἢ τινι τῶν πολεμίων. καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὅτι θυμία τοῦ πιεῖν ὅτι ποταμὸν τοὺς πλείους περιδεχθέντας, καὶ ὅσον συνεσραμμένον ἔφυγε περισάντες ἔβαλλον. καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ ξύδοντες διέφθειραν. ὑποδύνουσι δ' αὐτῷ τῶν στιχῶν ὁ βασιλεὺς. ἑβραῖοι γὰρ ἐκ πεζοῦ ἰσχύλουν καὶ λείαν ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς εἶχον μεσῆς. ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διέζει πᾶσι ἀδεῶς τὸ στράτευμα, περνομῇ χρώμενον, ἁλισκομένων καὶ τῶν πολεμίων. ὑδὲν γὰρ περὶ τούτων ἦν ἐμπόδιον, τῶν μαχιμῶν παντὸς ὑπολωλότος. ἀμορραίους μὲν ἦν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν, ὥστε φρονῆσαι δεινὸς, ὥστε ἀγαθὸς κῆ τὸ ἔργον γενομένους. ἑβραῖοι γὰρ τῶν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. ἔστι γὰρ χωρίον ζίων μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον τῇ νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχον, τῷ μὲν ἀρῶνος ὑπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτῷ, ἰοβάκχου δὲ τὴν ἀρκτῴαν αὐτῷ πλυνὸν περιεχάφοντος, ὃς εἰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ κῆ τῷ ὀνόματος μεταδίδωσι. τὸ μὲν τοι γε πρὸς τῇ δύσει τὴν χωρίου περιπεσὼν αὐτὴν ἰορδάνος. ὕστερος δὲ ἐχόντων τὰ πραγμάτων, ὑπεδέδεκτο τοῖς ἰσχυρολίταις ἄγχις ὁπὸ γαλαδίνης καὶ γαυλανίτιδος βασιλεὺς στρατὸν ἄγων, κῆ αὐδόων μὲν ὡς ὅτι συμμαχίαν τὸν σίχωνος φίλου τυγχάνοντος, δύρων δὲ ἐκεῖνον ἤδη περιπολωλότα, καὶ ὕστερος ἐγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν, περιέσεσθαί τε νομίζων, κῆ τὴν ἀρετῆς δίκαιον βυλόμενος λαβεῖν. δίκαιον δὲ τὴν ἐλπίδος, αὐτός τε ὑποδύνουσι κῆ τῷ μάχῃ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτῷ διαφθείρει). μωυσῆς γὰρ τὸν ποταμὸν ἰάβικον περαιωσάμενος, διέζει τῆς ὤγου βασιλείας τάς τε πόλεις καθαιρεθέμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας. οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δι' ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὤγης γὰρ, μέγεθός τε κῆ κάλλος ἰδεῖν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἰδεῖν γὰρ κατὰ χεῖρα γίγαντος ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶδε τὰ μεγέθους κῆ τὰ διαφορᾶς πλεονεκτήματα. τὰ δ' ἰσχυὰ αὐτοῦ κῆ τὸ μέγεθος ἐπεμνησθησάν τε κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν ῥαββαθᾶ πόλει τῶν βασιλείων τῶν ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν καταστάσῃ, σιδηρέᾳ, πεντάρων ὄντων πηχῶν τὸ δέος, μήκει ὄντα, τὰ πλατασίονος ἑνὶ πήχει μείζονα. τότε δίκαιος πάσοντος, κῆ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς ἄπορος ὑποθανὼν ὑπῆρξε. καὶ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον·

A Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus
pristinæ ferociæ, tum ipse est territus; tum mi-
lites animos quos ante visum hostem præ se fe-
rebant, præ timore demiserũt. Itaque vix primo
conflictu excepto terga vertunt, in sola fuga
spem salutis reponentes. confidebant enim mu-
nitis vrbibus, quæ tamen nihil prorsus eis pro-
fuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduer-
terunt hostes cedere, acriter institerunt, turba-
tísque eorum ordinibus, in extremam formidi-
nem illos coniecerunt. Iámque totis campis
sparsi effuso cursu alij alias vrbes petebant, nec
alteri persequendo fatigantur, imperfectam vi-
ctoriam relinquere nolentes; sed cùm essent
funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod
omni telorum genere eminus geritur in primis
periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos assequebantur, aut glã-
dibus & iaculis, si quos celeriòres timor fece-
rat. Itaque magna strages editur: & si qui effu-
gerant, cum vulneribus & siti conflictabantur:
erat enim æstas. Cúmque desiderio potus ad flu-
uium agmine magno ferrentur, ab insequenti-
bus circumuenti eminus sagittis ac iaculis súnt
confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. He-
bræi verò cæsos spoliabant, prædas agebant;
magna rerum copia fruebantur, quòd fructus
nondum ex agris collecti essent. & milites to-
tam regionem percurrebant impunè diripien-
do, captiuósque abducendo. nemo enim re-
sistebat. robore eius regionis in pugna absum-
pto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec
consilio prudenter, nec armis fortiter sunt vsi.
Hebræi verò terram eam occupauerunt,
inter tres amnes insulæ modo sitam. Nam Ar-
nonis ripæ meridionale eius latus terminat;
Iobacchus verò septentrionale, qui in Iordã-
nem influens nomen amittit: Occidentalis trã-
ctus Iordane amne alluitur. In hoc rerum statu
exoritur Israelitis nouus hostis Oges Galadinæ
& Gaulanitidis, regionum rex, in auxilium Se-
honis amici & socij veniens: cuius res quum
iam perditas videret, nihilominus victoriam
sperans, virtutis suorum ac hostium periculum
facere decreuit. Qua spe frustratus & ipse in
prælio periit, & exercitum ad vnum est deletus.
Moyses verò Iobaccho fluuio superato, regnum
Ogis ingressus vrbem vnam post aliam sub-
uertebat, habitatores internecione vastans, qui
omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum
fertilitate superabant. Oges etiam vir heroica
specie corporis, ne viribus quidem ac virtute
fuit inferior: cuius roboris & staturæ argumẽ-
tum exstabat in expugnata regia vrbe Amma-
nitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat
ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem
longitudine. Huius viri casum non solum præ-
sens Hebræorum felicitas est insecuta, sed in futurũ etiã maiorũ successuũ illis causa est facta;

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis, ea est vrbs copiosa palmis abundans, & balsamum ferens. Iámque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moyses vtendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulóque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbésque gentis eus expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

Cap. IV.

De Balamo vate.

Num. 22. 23. 24.

BAlacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes vt veniret ad se; & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. dedítque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur, is ratus Deum hæc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ Βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ πῶς ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους.

ΒΑ'λακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παλαιὰς ὔσης & συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας τοσοῦτο φυομένους ἑώρα, & περὶ τῶν αὐτῷ πραγμάτων λίαν ἐλύπει. καὶ γὰρ ἠδὴ πίστευσε γοῦν ἄλλως πολυπραγμονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτήσασθαί τινα χαναναίων καὶ ἀπλῶς ἥ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅτι τοῖς δυστραγίαις, θεόσους τε ὄντας καὶ κακοπραγίας κατειλημμένους οὐκ ἔκεινε, κωλύσαι δ' εἰ δύναιτο ῥᾳδίως μεγάλως λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', ἦν γάρ τις ἀπὸ εὐφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος & τότε καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐνθουσιαστικῶς ἔχων, πέμπουσι μετὰ τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῦ ἀξιολόγους, ὡς καλέσοντας & μαντεύσασθαι, ὅπως αὖ ἐπ' ὀλεθρίᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσηται. ὡς δὲ ἐλθόμενος τὰς πρέσβεις, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. & δειπνίσας, ἀνέκρινε τὸ τοῦ θεοῦ δαιμόνιον τίς ὅστιν αὐτῷ ἐφ' οἷς μαδιανίται ὡς καλοῦσι. τὸ δ' ἐμποδὼν σαυτὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὰς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν & σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὸ δὲ θεὸν ἀπολέγειν αὐτῷ τῇ πρεσβείᾳ δηλῶν ὃς αὐτὸν ὅτι ἔσχατο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὰ ταύτης πρόρρησιν ἀγάγοι. τὸ γὰρ στρατὸν ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν ὡς καλοῦσι, δι' ὀνοίας εἴη τοῦ θεοῦ. συνεβούλευέ τε, δῶρα ταύτῃ τῇ ἀρᾷ παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τῷ ἐχθρὰ τὸ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε. μαδιανῖται δὲ βαλάκῃ σφόδρα ἐγκειμένῳ, καὶ δῶρα λιπαρῶν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸ βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, αἰτεῖται τὸ θεόν. ὁ δὲ καὶ τὸ πείρας δυσχερᾶνας, κελεύει μηδὲν ἀπολέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπτεῖ τοῖς πρέσβεσι. καὶ ὁ τῷ ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον περειλημμένον αἱμασίαις δυσλαῖς, ἡ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συνεῖσα τῷ θείῳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θειγκῶν ἀναθλίπτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θειγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τῷ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βάλουσι θεῷ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸ βάλαμον, ὡς ἄδικον ὄντι τὸ πρότερον ὀξυκοΐας μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ὑποφέρῃ, μὴ συνειὼς ὅτι νῦν καὶ θεὸν προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἔσπευδεν ὑπηρετεῖν ἐργάται.

ταῦτ'

παρεττομένῳ δ' αὐτῷ ἀλλ' ἢ ὄνος φωνὴν ἀνθρωπίνην A
ἔσαι, ὑπεφαίνεις καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῇ
πληγῇ, ὡς ἐκ τῆ κτήνους ὄντος αἰτίᾳ, τέλει δ' ὁδὸν
αὐτῷ διακωλύοντος θεᾷ γνώμην τῆ θεῆ βουλομένῳ.
καταδίσας δ' ὁ βάλαμος, οἷος τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλὰ
θεὸς αὐτὸν χωρεῖν ἐ παρώρμησεν, προ-
σάξας ὅπερ ἂν αὐτὸς κ' νοῦν αὐτῷ ποήσειε, τοῦτο
σημαίνειν. κ' ὁ μὲ ταῦτα τῆ θεῆ κελεύσαντος, ἥκει πρὸς
βάλακον. δεξαμένῳ δ' αὐτὸν τῆ βασιλέως ἀφορπῶς B
ἧκεν προαχθεὶς ὅτι τ τῷ ὄρων σκέψαιτο πῶς τὸ τῷ
ἱερεῖων ἔχει στρατόπεδον. βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖ-
ται ἐ μάτην σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγό-
μενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῷ ἔκειτο ἐ στρα-
τόπεδα ἑαδίως ἀπέχον ἐξόπισθεν. κατιδὼν δ' αὐτοὺς
ἐκεῖνος, θωμούς τε ἐ ἐκέλευσεν ἐπὶ δείμασθαι ἐ βα-
σιλέα, κ' θυσίαις ταύταις ἐ κεῖνος ἐδαίσησαι. ὑπουρ-
γήσαντος δ' ἀλλ' ἑαυτέων τῆ βασιλέως, ὁλοκαυτεῖ θυθέν-
τας, ὡς ἔοικεν ἰδεῖν σημαινομένῳ. ὁ δ' ὡς φησιν. θεὸς ὁ C
δυνάμεων ᾧ ὁ θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν,
καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τέλει ἑαυτῆ θερά-
πειαν ἐπένδυσεν, ὡς ἐδὲν ὄζιν ἀνθρωπεῖον ἦθος, ἢ μὴ
κατ' ἀρετὴν κ' ζήλωσιν ὑπερηφευμάτων ἀρίσων καὶ
καθαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους κεκτήσεσθαι, καὶ
παισὶ βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν, θεᾷ μόνους
ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, κ' ὅθεν ἂν ἥλιος πάντων
δαιμονέστερα τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον σκηνοῦντας. γῆν
τε οὐ ἐφ' ᾗ ὑμᾶς αὐτὸς ἔσεισε καθέξετε, δουλεύ- D
σαν ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις. καὶ τὸ θεῖ αὐτῷ κλέος ἐμ-
πλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ κ' θάλασσα. ἀρκέσει δ' τῷ
κόσμῳ θαῦμα εἶναι ἑκάστῃ γῇ τῷ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρους ἥλιους
οἰκεῖσθαι. θαυμάζετε τοίνυν ὁ μακάριος στρατὸς ὅ-
τι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τ νεῦ ὑ-
μῶν ὀλίγων ἡ χαναναία χωρήσει γῆ. τέλει δ' οἰκουμέ-
νῳ οἰκητήριον δ' ἀμῶνος εἶσι θεοκεκμήριον ὑμῖν, κ'
τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύ- E
σετε, ὅσον ὄζιν ὐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν ἡμέρᾳ. τοσούτοις
δ' ἔσιν, ὐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀφθονίαν μ' παντοίων
ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην δ' καὶ κράτος ἐν
πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἅπας τε θεὸς ὑμᾶς πολέ-
μου λάβοι, κ' θεασωθεῖεν ὡς τε εἰς ὅπλα καὶ τας ὑ-
μετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ἃ γὰ αὖ τοσρέψει ἔτι ὁ νικηφό-
ρος, ἃ δ' ὡς τε παῖδας ἀφεῖναι κ' γυναῖκας. τοσοῦ-
τον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεᾶ θεσηνοίας ἀνήρηται,
ᾧ κ' τὰ θεῖτα μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι. F
καὶ ὁ μὲ ταῦτα ἐπεθείαζεν ὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ, τῷ δ' θείῳ
πνεύματι θεὸς αὐτὰ κεκινημένος. τῆ δ' βαλάκου δυ-
σχεραίνοντος, κ' θαβαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ'
ἃς αὐτὸν ἀπὸ μεγάλων λάβοι δωρεῶν θεᾷ τῷ συμ-
μάχων ὑπικαλουμένου. ἐλθόντος δὲ ὅπι κατάρα τῷ
πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους
ἀποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ βαλὰκ φησὶ, θεῖ τῷ ὅλων
λογίζη καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι θεῖ τῷ τοιούτων σι- G
γᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ τῆ θεῆ λάβῃ πνεῦμα;
φωνὰς γὰ ἃς βέλεται τοῦτο καὶ λόγους ἐδὲν ἡμῶν εἰ-
δότων ἀφίησιν. ἐγὼ δ' μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ μα-
θηταὶ σὺν ἔντε σὺν ἀγόμε-
τε, ἐ διὰ τοῦτο τ ἄφιξιν ἐποιησάμην, ἵν τί μοι δι' ἐμῆς μηδὲν ἀδικήσαι σε τ ὑπ' θυμίαν. κρείττων δ' ὁ θεὸς
ὃν ἐγὼ χαρίζεσθαι διεγνώκειν, θεῖ τῷ ἀνθρωπείαν παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦτ' ἄτερ ὑπαγορεύει

Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba retur, appatuit ei angelus, obiurgans verberato rem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei volũtatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt factum, mactat victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutíſque ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quãdoquidem Deus vos ſolos hominum complectitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuum poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliũ Chananæa continget, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quam in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtelli numero æquiparãda. Cúmque tam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non enim reuerteturè tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, eáque cauſa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei volũtatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. A quamprimum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propicium, quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra B inſtauremus, ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac neiterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant, earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram me- C moriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oracŭli non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cùm iam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & prin-
Num. 25. cipibus Madianitarum: Balace, inquit, vóſque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interi- D turum, nec bello, aut peſtilentia faméque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruãdæ, ne quando talis clades incidat, qua vniuerſi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare E poſſint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe proripiant. cúmque rogatæ fuerint vt maneant, non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. F Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita vt monĭti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptate ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur. Illæ libenter & verba iuuenum & complexus admittunt: iámque blanditiis illectos, & cupidine feruentes relinquere parant. tum illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, G ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι ἢ τὰ σκέμματα βέλτιον. ἐδόκει γὰρ ἐν ὑμῖν ἐπὶ φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸ πρατὸν τῶν, ἐπ' ἐπαγγέλματα προεθέμην, ἐπ' ἐφ' οἷς τὸ θεῖον αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' ἄρμοσις αὐτοῖς ἔδοξ' ὤν, καὶ ἀπόδοσιν αὐτοῖς δαίμονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον ᾠδάσειν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νεῦε ἴ, χαρίζεσθαι δὲ αὐτῷ σοὶ δοκεῖ ἀσεβὲς ἔσι μοι καὶ μαδιανίταις, ὧν ἀπώσασθαί μοι τὰς ἀξίωσιν ἐκ δίκαιον, φέρε βωμούς τε ἐτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν ᾠδαπλησίας ὑπιτελέσωμεν, εἰ πείσαι τὸν θεὸν δυνηθείμεν ὑπὲρ ἐμοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἀρᾶς ἐνδύσαι. συγχωρήσαντος ἢ τῷ βαλάκῳ, δὶς μὲν τεθυκότι τὸ θεῖον οὐκ ἐπένδυσε, τὰς κατ' αὐτῷ ἰσραηλίτιδι ἀράς. πεσὼν δ' ὑπὸ σῶμα πᾶν προὔλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσαι ἐ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίαις οὐδ' οἰκειοθάπως συνέβαινε τὰ ἀρχαῖα, εἴ τε καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γινόμενα τοῖς ἀνθρώποις ὑπὲρ γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τῶν ἐμῶν. ὑξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίρετ' ἂν τις ὅτι ἐ ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταρᾶσθαι γενέσθαι τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπὼν ἤδη καὶ πὶ τῷ περαιοῦν τὸν εὐφράτην γινόμενος, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἀρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, βάλακε φησὶ, καὶ τὰ μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ θεοῦ βέλτιον τῶν θεῶν χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲ ἑβραίων γένος οὐκ ἂν ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ὅτ' ἐν πολέμῳ, ὅτ' ἐν λοιμῷ, καὶ ἀπαίρη τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, ὅτ' ἄλλη τις αἰτία ᾠδάλογος ἀναφθείρειε. πρόνοια γάρ ἐςιν αὐτὰ τῷ θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινῶσθαι δοκοῦντες μᾶλλον αὐθήσουσιν ὅτι φόβῳ τῷ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νικᾶν πνὰ πρὸς βραχὺ καιρὸν κατ' αὐτῷ κερδάναι πθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῷ θυγατέρων τὰς μάλιςα ὡραιοπρεπεῖς, ἐ διάσασθε καὶ νικήσαι τῶν τῷ ὁρώντων σωφρονοῦσιν ἱκανὰς δὲ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴ μορφὴν αὐτῷ ὅτι τὸ μᾶλλον ὡραιοπρεπεῖς, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τῆ ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δορυφόρους συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῷ προσάξατε. ἐπειδὰν ἢ κεχρωμένους ὁρῶσι ταῖς ὑπθυμίαις, καταλιπέτωσαν. καὶ ᾠδαγκαλέντων μένειν μὴ πρότερον ὑπανδρέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τὴ τούτοις αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν, τοῖς μαδιανιτῷ ἐ μωαβιτῷ σέβεσιν. ἔτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοῦ ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο. τῷ ἢ μαδιανιτῷ πεμψάντων τὰς θυγατέρας κατὰ τὸ σκέμμα παραίνεσιν, οἱ τῶν ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τὰ ὡραιοπρεπείας αὐτῶν. καὶ ᾠδαγανόμενοι εἰς λόγους αὐταῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τὰ τῆ κάλλους αὐτῷ ἀπολαύσεως, μηδ' ἐκ τῆς

τῶν πλησιάζειν συνηθείας. αἱ δ' ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συμπέσουσιν αὐτοῖς. ἐνδησάμεναι δ' αὐτοὺς τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὰ ὑπθυμίας ἀκμαζούσης, ὡς ἀπαλλαγὴν ἐμηνύσατο. τοὺς δ' ἀθυμία δ' ἡνὶ πρὸς τὴ ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐκέλευον μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἐσομένας αὐτόθι μένειν ἐ δίκαιον ἀποδεχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα ἢ ὁμιλοῦντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μεσίτευω ὧν ὑπηγνωῦντο ποιέμενοι, δακρύοντες τε
Ϲ παντάχοθεν ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς ταῖς γυναιξὶ κατα-
σκώλοντες εἶ). αἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατε-
νόησαν, Ϲ τελέως ὑπὸ τ σωτηρίας ἐχομένους, ἤρξαντο
πρὸς αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν ὦ κράτιστοι νέων, οἴκοιτε εἰσὶ
πατρῶοι, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, κἀ ἡ παρὰ τ γονέων
Ϲ τῆ οἰκείων δύναια Ϲ σοργή. κατ' ἀρ' ἑνὸς ἢ τούτων
πρόσω ἐνθάδε ἀφίκεσαν ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν, ἀλ'
ἐμπορευόμενοι τὴν ὥραν τοῦ τε σώματος παρεσκευά-
μεθα τοῖς ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ
δικαίους ὑπολαβόντας, τοιούτους ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίοις
δικαίοις ἐπείσθημεν. καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ παρὰ ἡμᾶς
φιλοφρόνως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν,
ἀλ' αὖται τ δέησιν ὑμῖν ὑποστρεφόμεθα. πίστιν δ' εὐ-
νοίας λαβόντας τ μόνην ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀ-
γαπήσομεν τ μεθ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διάνυσαι.
δίκαιος γὰρ, μὴ Ϲ κόσμον τ ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔ-
πειθ' ὑβρίσητε Ϲ ἀτιμοτέρως ὑποπτεύσητε πρὸς τοὺς γο-
νεῖς. συγγνώσκειν τε ταῦτα φυλαττομένας ἠξίουν. τῆ
δ' ἰῶ βούλονται πίστιν δώσειν ὁμολογέντων, καὶ ὅρκος μη-
δὲν ἀπολειπόντων ὑπὸ τ πρὸς αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦ-
τα ὑμῖν ἔφασαν δόξαι), τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῇ βίῳ πρὸς
ἅπαντας ἀλλοδιώταις χρῆσθαι, ὡς καὶ ταῖς γεφύραις ὑμῖν
ἰδιοτρόποις εἶ) καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη
βουλομένους ἡμεῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους
σέβειν, καὶ ἐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νεῦ
δυνοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς Ϲ τ ἐσομένης, ἢ τὰ τοῖς αὐ-
τοῖς θεοὺς προσκυνεῖν. μεμψαίμεθα δ' ἂν δὲ εἰ γῆς εἰς ἣν
ἀφίχθαι τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοῖς προσέπεσθε. Ϲ ταῦτα τ
μὲ ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἁπάντας, τ δ' ὑμετέρων
πρὸς μηδένα. τοιούτοις τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλε-
γον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡητέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην
ἐν ᾗ βιώσον) μόνοι κατὰ τοῖς ἰδίους νόμους. οἱ δ' ὑπὸ τῶ
πρὸς αὐτὰς ἔρωτος καλλίστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολα-
βόντες, καὶ ἀναδόντες αὐτοὺς εἰς ἃ προσεκαλοῦντο,
παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας εἶ) νομίσαν-
τες, καὶ θύειν αὐτοῖς κατὰ νόμον τὸν ἐπιχωρίον τοῖς κα-
θιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικῆς τε βρώμασιν
ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῆ γυναικῶν ὅπη τοῦ-
ναντίον οἷς ὁ νόμος αὐτῆ ἐπέλθοιεν ποιοῦντες διετέλουν.
ὡς δὲ παντὸς ἤδη τοῦ στρατοῦ τ ἀναρμοσίαν χωρεῖν τ
πέων, καὶ ϛάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τ προτέρας ἐμπε-
σεῖν, Ϲ κίνδυνον παντελοῦς τ ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας.
ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλή-
σως ἐνεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῆ πρώτων ἀνδρῶν δικαι πα-
τρίων ἀρετὰς ὑπῆφανεῖς ἦσαν, σωφρονιζόμενοι Ϲ ζαμ-
βρίας ὁ τ σιμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χοσμι σιωῶν
μαζιτίνδι ὄχου ζυγατρὶ τῆ ἐκείνη δι' ὧνπερ δύντος
ἀνδρὸς κελευσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς περὶ τῆ μωυσεῖ
δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ζημιούμενον, ἐνθε-
αστάσιν αὐτίκα οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ γάμον ἠγάμενος
ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῆ πραγμάτων, δέι-
σας μωυσῆς μὴ ζήσονται τὸ χεῖρον, σωναγαγὼν εἰς ἐκ-
λησίαν τὸν λαὸν, ἐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνο-
μα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν θρασῦναι τοὺς ἐν τῶ
λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δ', ὡς ἐκ
ἐξ ἀρχῆς ἐκ αὐτῆ οὔτε πατέρων τοῦ ἡδονὴν
προτιμήσαντες τ θεῦ, Ϲ τ κτίστου θεῦ. πρόσκειν δ' ὡς ἐπὶ καλῶς αἱ αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A iurando confirmabant, Deum testem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miserationem flecterent. tum illæ postquam omnino captos & consuetudine sua deuinctos animaduerterunt, sic respondent: Optimi iuuenes, non desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse bo-
B nos hac hospitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem nostrã molestè ferre assueratis, ne has quidem preces auersabimini. quare si beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscum vt legitimæ nuptæ conuictur æ sumus. veremur enim ne libidine exsatiatas cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniam vos dare æ-
C quum postulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos se pollicentibus, & nihil præ amore nimio recusantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuersissimos, vt cibis etiam propriis vestro more vtamini, nec potum cum aliis communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscum vitam degere, deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis amorem istum vos non fingere, nisi eosdem
D nobiscum deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ in quam venistis peculiares deos colere malitis: præsertim cùm nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis est viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi soli iuxta vestra instituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta eorum comprobant, & quo trahebantur sequentes à religione patrum desciscunt, & plures deos credere inducti, sacra illis eius gentis ritu faciant: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota castra iuuenum impietas inuaderet, & seditio priore peior gliscceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua
E turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynastæ, iussus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moysis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulanter se oblectabat. In hoc rerum statu Moyses veritus ne grauius aliquid sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationem adducere eos qui tantisper dum latere se putant, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt
F dum tempus est resipiscant, & non legum con-

temptu,sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent. absurdum præterea dicebat, quòd cũ in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant, nunc per affluentiã perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu, inquit, Moyses, tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses, sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere, cùm ipse multo dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quæ nunc facio, quia benefacta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo, ex multis mihi veritatẽ quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cúmque tanto esset animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit. quo exemplo iuuẽtus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos insecutâ pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt:

A τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἐκ ἐν τῷ βιάζεσθαι τὰς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἴκειν τῇ ὀπθυμίαις ἔφη. πρὸς τούτοις ἦ ἐδὲ ἄλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτὰς ὅπὶ τ ἐρήμου, νυῦ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παρανιέναι, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τ εὐδείας δι' ἀπορίαν αὐτῶν ἀπολέσθαι. κ ὁ μ' ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, κ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐφαρτίου. αἰσας ἦ μετ' αὐτὸν ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωυσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐπαιδάκας ἐκ τ σωτηρίας ταύτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχομένους. ἐπεὶ μὴ τέτον αὐτῶν ἐχόντων τ ζόπον, πολλάκις αἰ ἤδη κεκολασμένος ἔγνως αὐ ἐκ δικαλογίσους ἑβραίοις. ἐμὲ δ' ἐκ αὐ ἀκόλυθον οἷς σὺ πρὸς ἀτίμοις τυραννικῶς λάβοις. ἐγὼ δ' ἄλλό τι μέχρι νυῦ ἢ πρόχημα νόμων C τὸ θεῖ δουλείαν μὲν ἡμῖν, ἀρχὴν ἦ σαυτῷ κακοῦργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ C τὸ κῦ τ ζίον αὐτεξούσιον, ὁ ἦν ἐλεύθερον ὄτι κ δεσπότην ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' αὖ δοκῶ ἀμυπίων ἑβραίοις γέγοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν κ τοὺς νόμους τὴν ἐκάστε πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. πολλὴν δ' αὖ δικαιότερος αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσας πρόρριζος, κ κῦ τ ἁπάντων δόξης ἰσχυρὰν τ ἑαυτῷ κατασκευάκως. ἃ ἦ θεάσασθε νυνὶ κείνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπειτα πρὸς αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις ἐκ οἰκήσαμεν γύναιόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἠγαγ. παρ' ἐμαυτῇ γὰρ ἀκριβῶς τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἑλλάδος ἐρασυ. κ γὰρ ἐδὲ λαθεῖν προσεθέμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος πᾶσι πολλῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, κ ἐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶν τὴν ὅλην ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τῆ βίε παντὸς ἀπρτικότα. χαίρεται αὖ ἐδεῖς κυρεώτερον αὐτὸν πρὸς ὧν πράξαμι γνώμης τ ἐμῆς ἀποφαινόμενος. τῆ ἦ ζαμβρίᾳ ταῦτα πρὸς ὧν αὐτὸς τε ἠδίκει κ τὴν ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μ' λαὸς ἠσύχαζε, φόβῳ τε τῆ μέλλοντος, καὶ τ νομοθέτην ἦ ὁρῶν μὴ παρατέρω τὴν ὀπόνοιαν αὐτῆ πρᾶξαι D γεῖν ἐκ τῆς αὐτικρυς ὁμιλίας θελήσαντα. πρεῖς δὲ μὴ πολλοὶ τ τὴν λόγων ἀσελγείας αὐτῆ μιμηταὶ γενόμενοι ταραξωσι τὸ πλῆθος. κ δεδιέναι μ' ὅπὶ τὸ τοῖς ὁ σύλλογος. πρελιλύθει δ' αὖ ὅπὶ πλεῖον ἡ τῆ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντος ζαμβρίᾳ τελυτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς αὖτε τότε ἄλλα τὴν νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ τῆ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρε γὰρ τ ἀρχιερέως ὑὸς ὢν, μωυσέως E ἦ ἀδελφῆ υἱός, πρελαμπρύνας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τῆ ζαμβρίᾳ, κ πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τ ἀδικίας, ἔργῳ τ δίκην αὐτῆ ἐπαρέξασθαι δραγνὺς, C κωλύσας δραβλῶαι τὴν ὠμονομίαν εἰς πλείονας τὴν ἀρξαμένων ὑ κολαζομένων. τόλμη ἦ C ψυχῆς κ σώματος αὐδρεία τοσοῦτον προῦχων, ὡς μὴ πρότερον εἴ τινι συσαίη τὴν δεινῶν ἀπαλλαγὴν πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅπὶ τ τῆ ζαμβρίᾳ σκηνὴν ὠθραυσμένος αὐτόν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ C τὴν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ ἦ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς αὐτποίησις ἦν καὶ τὸ φιλοκαλεῖν, F μιμηταὶ γενόμενοι τ φινεέσε τόλμης, αὐτὴν τὸν ὅπὶ τοῖς ὁμοίοις ζαμβρίᾳ τ ἀρὰν εἰληφότας. ὑπέλιπον τὰ μὲ οὖν καὶ ὑπὸ τ τότων αὐδραγαθίας πολλοὶ τ ὠθραυσμένων. ἐφθάρησαν ἦ πάντες C λοιμῷ ζύτην ἐπιπλήξαντος αὐτοῖς τῆ θεῆ τ νόσον. ὅσοι τε συγγνεῖς ὄντες κωλύειν δέον ἐξώρμων αὐτοὺς ὅπὶ ταῦτα, αὐδ-

ἀδικεῖν τὸν θεὸν ἀποκωύοντες ἀπέθνησκον. ὑπολλευτας μὲν οὖν ἐκ τῶν τάξεων ἄνδρες οὐκ ἐλάττους τεσσαρακοντα χιλίων καὶ μυρίων. τοῦτο δὴ τούτοις παροξυνθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς μωυσῆς, ὅτι τὸν μαδιανιτῶν ὄλεθρον τοῖς στρατιώταις ἐξέπεμψε. πρὶν ὧν τι καὶ αὐτοὺς ἐξόδου μὴ μικρὸν ἐρῶμεν μέρος, προδιηγησόμενοι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. βαλαάμον τὸν ἐκείνου μάντιν γνώμῃ μὴ παρελθεῖν ἀναγωμίας ὄντα τὸ βάλεμον, ὃν ὑλακθέντα ὑπὸ τῶν μαδιανιτῶν ὅπως ἐνδώσοντα τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν ἀδυνατοῦντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμῃ δὲ τοῦ θεμένου καὶ χρησαμένων τῶν πολεμίων, ὀλίγου τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος διαφθαρῆναι τοῖς ὅπλοις συμβαλοῦσιν, νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν αὐαγεράφας αὐτοῦ τὰς μαντείας καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς αὐτῷ μαρτυροῦντος μὲ ἐλέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀνέδωκε, καὶ τὴν ἐκ' αὐτοῦ μνήμην ἐξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς αὐτοῖς ποτὲ δοκεῖ, ὕστερον σκοπήσεται. μωυσῆς δὲ ὡς ἦν καὶ προεῖπον, ὅτι τῷ μαδιανίτῃ γένει ἔπεμψε στρατιὰν, ἵνα πάντας ἀνελόντες καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλίσαμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀποδείξῃς φινεὲς, ὃν μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὰ προνομοῦντα τότε ζαμβεία πεμφθησόμενος.

A nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eísque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus.

B

C

Κεφάλαιον ζ.

Ως ὅτι μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἀνέπαυσαν αὐτούς.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

D

Μαδιανῖται δὲ προθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν ὅτι σφᾶς ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἀπεδείκνυντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἐπέσχον τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισάμενοι, ὡς εἴμενον αὐτοὺς ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τοῦ μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν, ὤχος τε καὶ σοῦρης, ἔτι δὲ ῥοβέης τε καὶ ὔβης. πέμπτος δὲ ῥέκεμος, ἀφ' οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἄξιωμα τῶν ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νεῦ τοῦτο παντὸς τοῦ ἀραβίου τοῦ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρίκεμα καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. διαπίπτουσι δὲ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι δηῄσαντο αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλοὺς λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκέτορας γυναῖκάς τε ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φανεὶς κελεύσαντος. ὃς ἦγεν ἄγων τὸ στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν γὰρ διχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκοπῆς ἢ κατ' ὄκνον ἐχρῶντο. τοῦτο γὰρ διὰ μονίας, καὶ ἀβρεσθαίοις σφόδρα ἐτύγχανον. ἦχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, ὡς διχιλίας καὶ ἑξισμυρίας. μωυσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λαβίταις δὲ τὰ ἑπόμενα τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τῷ δὲ λοιπῷ, νέμει τῷ λαῷ. καὶ δηῶσι τὸν λοιπὸν διὰ μόνως ἀφθονίας τε ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπαρχούσης γεγενημένης, τοῦτο μηδενὸς δὲ σπανιζομένου τούτων δυνάμενον ἐμποδίζομένοις. μωυσῆς δὲ γεραιὸς ἤδη τυγχάνων, ἡδέως ἐαυτῷ ἐπινοεῖ καλῶς ἔχειν ὅτι τε τοῖς προφητείαις, καὶ στρατηγὸν εἶπον ἀπόγονοι γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τοῦτῳ τῷ προσασίαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τῷ προφήτου;

Madianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præsto erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidẽ seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vrebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendum nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret.

E

F

G

Num. 27. *Deut.* 3.

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multò antè bello capta fuerat, esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atquè impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non sponte commissa eo confugissent. Statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

Num. 23.

Num. 35. *Deut.* 4.19. *Ios.* 20.

Nu. 27.36.

VI. *Deut.* 4.

ὁ ἦν ἱκανὸς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκδιδάξαντος. καὶ τούτῳ δύο φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ ἡ μανασσίτιδος ἡμισεία, πλήθει τετραπόδων διαιμονοῦντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμοιβὴν ἐπιδεῖξαι, δοκοῦντες ἔσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα φέρειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δείσαντας τὴν πρὸς χαναναίους μάχην, πρόφασιν διαπτοῆσαι τὴν τῶν βοσκημάτων ὀπιμέλειαν ὑρῆσθαι, καὶ ζῆν ἀπονήν τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας ἀξήμονα πρόφασιν ὀνειδίσαντας. αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι ξυφῶν ἀπόνως ἀγάγοντας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὸ τῶν κτήσασθαι τὴν ἀτειμίαν ὑπ' αὐτῶν γλῶ. μὴ θέλειν ἢ συναραμένους τοῖς ὀπλοίτων ἀγῶνα, γῆν λῆψιν αὐτοῖς τοῦ ἰορδάνου ὁ θεὸς παραδώσειν ὑπέχοντας ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους ἐκ ἐκείνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν ἐκ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ δι' φόβον κινδύνων, μηδὲ δι' τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὀπτηδείοις καταλιπόντες, δι' ζώνοι πρὸς τὰς ἀγῶνας χωρεῖν δύναντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτήσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων ἐκ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτῶν διδόντος συναπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, ἐκ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῖς ὅτι τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὅτι τούτοις τὴν χώραν, ἐκ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα ἐκ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμφοβήσειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἐν ἐμπόδια τοῦ πονεῖν ἀνέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ ἢ ἐκ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ ἐκ τεσσαράκοντα γυμνασμένας. ὧν ζεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν εἰς ἡ φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα καθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τῶν τοῦ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ ἢ οὐκ ἐπιτέτραπο. αἱ ἢ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ὑποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅτι τοῖς ὅροις τῆς ἀραβίας. ἀείμανον ἢ τῆς γαλαδιτῶν γῆς, καὶ γαυλαδημὰν δὲ ἐν τῇ βαταναιάδι. κτισαμένων ἢ αὐτῶν ἐκ τῆς χαναναίων γῆν, ζεῖς ἑτέρας πόλεις ἐμελλον ἀναπληρώσεσθαι τῶν λευιτίδων πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὅπως εἴλαντος. μωυσῆς ἢ προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς μανασσίτιδος φυλῆς κ δηλόντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὄνομα σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἀ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας δύ' τοι, κ πυθομένων εἰ ζῶντων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μὲν μέλλοσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μετὰ τῶν κλήρων πρὸς αὐτὸς ἀπεῖναι. εἰ δ' εἰς ἄλλης γαμοῖντο τινὶ φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρώᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. κ τότε μένειν ἑκάστῃ τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῷ ἢ πεντηκοστῷ ἔτει τῆς θεοδώρου ἀρχιερωσύνης, ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅτι τῷ ἰορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ,

φοι-

φανερόφυτον δ' ὄζει τὸ χωρίον, συμπελθόντος τῷ λαῷ παντὸς, λέγει τοιάδε.

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

ΑΝδρες συστρατιῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη καὶ τῷ χρόνῳ ἐτῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν λυόμενον δεῖ με τῷ ζῆν ἀπελθεῖν, καὶ τὸ πέρα τοῦ Ἰορδάνου προσχθησομένων μέλλω βοηδὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νεῦσαι ἐκκαταλιπεῖν τοὺμὸν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ δυσδαιμονίᾳ προθυμον. ἀλλ' αἰδίον τε ὑμῖν προσματδύσασθαι τὴν τῆς ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμιον ἑαυτοῦ θνητοῖς ὑμῖν ἐν ἀρθονίᾳ τῆς χρειττόνων. φέρε οὖν ὑποθέμενος ὃν ζόπον ὑμεῖς τὰν δυσδαιμονήσητε, καὶ παγσὶ τοῖς αὐτῆς καταλείποτε κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδίον ὠδ' ἀποθέμενος, ὅπως ἀπέλθω τοῦ βίου. πῆς δύναμαι ἢ ἄξιός εἰμι, δίχα τε τὰς πρότερον ὑμῖν φιλοτιμίας, καὶ δίχα τὸ τὰς ψυχὰς δεῖν πλείστης γνωμένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως ἀρχὰ, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ οἷός τε δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τὰ μὴ προσήκοντα εἰς αὐτὸν ἱκανός. ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτὸς τε βούλεται καὶ ἐγὼ τὰ δίκαια αὐτῷ σαφῶς ἐξεπίσαμενος παραγγέλω, ἐκ παίδων μακαριοῦσθε καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσασί ποτε ἡ παύσασθε. ἀλλ' ὧν τε νεῦν ὑμῖν ὄζει ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τῆς τε ὄντων ταχείαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλην φροπιήσητε μετάταξιν, μήτ' εὐσεβείας ἧς νεῦν πρὸς τὸν θεὸν ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσασθε ζόπον. ταῦτα γὰρ φρονοῦντες, ἀλυμπότατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν δύαλωτοι. θεὸς γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθῷ, πάντων προφερεῖν δύλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτὴ γὰρ πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστον ὄζει. ἔπεσται καὶ τοῖς τῆς ἄλλων χαρίζεσθαι φιλοσοφίας. ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριστον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῆς ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένοις, καὶ πᾶσι τοῖς αὖθις τοῖς δύκλειαν ὑμῖν ὑπαρξαι. τούτων δ' αἰ ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῆς νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνετάξαμεν, κατήκοοι καὶ φύλακες γένοισθε, καὶ μελετῆτε τοῖς συνήθεσιν αὐτῆς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, πᾶσι παθέμενος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφρονοῦντες καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ τοῖς τῆς στρατιᾶς ἀρεταῖς, οἱ πρόνοιαν ἔξουσιν ὑμῖν τοῦ συμφέροντος. θεὸς τὸ μάχειν νεῦν ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' ὃ βούλησιν κἀγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐνόμισα, καὶ μάχει τοῦ δεῦρο ὑμῖν στήσει τοῖς αὐτοῦ φρονήσει. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν φρονήσατε ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτοῖς χρήσεσθαι τὴν φερμυθείαν. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται ἀρίστας, ἃς ἐπόμενοι, τὴν δυδαμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ Ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ πλήθη τῆς φυλῶν, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς· γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἥκοντες παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτῆς.

habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit. Deut. 4.

CAP. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquã non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis; sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem coluerit, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parẽtes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperatutus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem fictam existimetis, si mãdatis principum ob murmurauerit is. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio si vos in posterum seruaueritis, res vestras in meliore statu videbitis. Absit autem vt ita in hos exasperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduistis. meministis enim quòd sæpius à vobis de salute periclitatus sum quàm ob hostibus. quod non exprobrãdi causa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contristatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: sed vt admoniti in posterum sapiatis, id quod in vestram etiam rem futurum est. & ne in præpositos contumelioſi sitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui si per has insolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam estis habituri, quem si vestro merito inimicum vobis teddideritis, & terram virtute partam oppressi ab hostibus per summam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem dispersi seruitute vestra terras ac maria replebitis. quò si ventum fuerit, iam frustra pœnitebit patrias leges non seruasse. quare quo minus periculi sit, ne illas violetis, post victoriam neminem hostium superesse patimini: idque rebus vestris condùcibilius existimate, ne cum illis viuentes ad similia studia prolapsi patriam institutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona vestra tutiùs conseruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura vestra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conscripsi, & formam admistrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum, à quibus si nusquam discedatis, mortalium omnium felicissimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem, leges scriptas & institura bene viuendi continentem. Illi verò soluebantur in lacrymas, & iam tum desiderio ducis mœrebant: memoréſque quanta pericula pertulisset, quámque alacriter salutem ipsorum procurauisset: & de futuro soliciti, quòd non essent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moyse non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deserto per furorem contra illum commiserant, grauissimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam consolationem admitteret. Moyses verò solabatur eos, & iubens à lacrymis desistere, ad leges accipiendas hortabatur, atque ita tum concio est dissoluta. Nunc priusquam ad reliqua transitum faciam, operæprecium duxi, leges talis latoris maiestate ac virtute dignas hîc inserere, quo lector cognoscat, qualia sint nostra iam inde à priscis seculis instituta. Extant autem omnia quæ ille vir scripsit, vt nihil ornatus causa liceat affingere: seriem tantum nouauimus, & leges quas ille sparsim vt quamque à Deo retulerat,

Deut. 7. 11.

τὴν τε ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ θεσπεσιαναχτεῖν οἷς αὐ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες θεάπτειν ἀξιώσουσιν. νυῦ μὲν γὸ ἐν τῷ τοὺς δεσπότας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τὴν παῤῥησίαν πίθεσθε. ἃ δὲ τῆ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ θεάγματα. μηδὲ τὴν ἴσην ὅτι τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐτολμήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὸ ὡς πλειονάκις σπεν-δομένη ἐφ' ὑμῖν ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' ἐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς θεοῖθέμην. ἐγὸ ἐπ' ἐξόδου τῆ ζωῆ δυχεραίνοντας καλαλπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ κακεῖν ἐν ὀργῆ γνώμενος. ἀλλ' ὡς τε τῆ σωφεσνήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτὸ γε τοῦτ' ἀσφαλὲς ἦ) κ) μηδὲν εἰς τοὺς θεσεσκότας ἐξυβείσαι δι' πλοῦτον, ὃς ὑμῖν πολὺς ἐγκάθηται τ' ἰορδάνην, κ) τὴν χαναναίαν κτησαμένοις θεισόσεται. ἐπεὶ θεαχθέντες εἰς καταφέννησιν ὑπ' αὐτῆ κ) τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε κ) τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸ τοῦ θεοῦ. ποιήσαντες δ' τοῦτον ἐχθρὸν τῆ τε γῆ ἣν κτᾶσθε κεατηθέντες ὅπλοις ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεσθε μ) μείζων ὀνείδων. κ) σκεδασθέντες, δι' τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τ' γῆν κ) θάλασσαν τ' αὐτῆ δουλείας. ἐσαν δ' ὑμῶν τούτων πείραν λαμβάνωσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, κ) ἡ τῆ ὑ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βέλοισθε τούτοις ὑμῶν μένειν, τῆ πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κεατήσαντες αὐτῆ. ἀλλὰ πάντας ἀπολλύειν κείνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων πλαγευσάμενοι τῆς ἐκείνων ὀπτηδεύσεως, δι' φθείρητε τ' πατρῴαν πολιτείαν. ἔτι δ' καὶ βωμοὺς κ) ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους αὖ ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραγνῶ κ) δαπανᾶν πυρὶ τὸ χρυσοῦς αὐτῆ ⸗ τὴν μήνιν. βεβαία γὸ αὖ οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῆ οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. ἵνα δ' μὴ δι' ἀμαθίαν τὸ κρεῖττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀποκλίνη, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέσταοι κειθείητε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, κ) τὴν διάταξιν τ' πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ὀπιζήτησιν ἐποιοῦντο τοῦ στρατηγοῦ. μεμνημένοιτε ὧν κινδυνεύσοι κ) πεοθυμηθείη τ' πρὸ αὐτῆ σωτηρίας, κ) δυσελπιστοῦντες πρὸ τ' μελλόντων ὡς ἐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥττον τε τοῦ θεοῦ πεφονοσαμένοι, διὰ τὸ μωυσῆν ἦ) τὸν πρόφαλουῦτα, ὧν τε ὅτι τ' ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν αὐτῆ μεταποῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα πεοπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῆ ποιῆσαι πάθος. μωυσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ τοῦ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς χρῆσθαι τῆ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν ἔστη διελύθησαν. βούλομαι δ' τ' πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τῆς τε μωυσέως ἀξιώματι καὶ τῆ ἀρετῆ ἀναλογοῦσαν, κ) μαθεῖν παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἐω, ἔστιν ὅτι τὴν τῆ ἄλλων ξένπεσθαι διήγησιν. γέγραπται δ' παῖδ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, ἐδὲν ἡμῶν ὅτι καλλωπισμοῦ πεοσθέντων, ἐδ' ὅτι μὴ κατελέλοιπε μωυσῆς. γενεωτέρους δ' ἡμῶν τὸ κ) γένος ἔκασα τάξαι. ωοεγράφω γὸ ὑπ' ἐκείνου καταλειφθὴ γεγραμένα, καὶ ὡς ἑκάστοτε τῆ θεοῦ πυθοιτο.

τού-

τούτῳ χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιαγράψαι, μὴ καί τις ἡμῶν τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ' οὕτως ἡ διάταξις ἡμῶν τῶν νόμων τῶν ἀπάντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς δ' οἰκοῦσι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν κατέλιπε, τούτους ἀφορισθέντας εἰς τὴν πρὸς θεῶν ἐπῶν ἀπόδοσιν, ἵν' συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μὴ τούτου ἡμῖν τὴν προαιρετέαν συντάξασθαι πρόνοιαν. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ σχολὴν ὅλην ἄγειν τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, τούτων ποιούμενοι τὴν θεὸν φίλα πράττειν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξειν. Ἱερὰ πόλις ἔσται μία τῆς Χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀρετὴν ὀνομαστῇ, ἣν αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτῷ δῆλα προφητεύσας ἐξέλητα. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔσται, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριόμενοι τοὺς λιθοτομίας τε εἶναι καὶ καθαρίους πρὸς τὴν θέαν. πόρρω δὲ τούτων προσβάσεις ἔσται μηδαχόθεν, ἀλλὰ προσχώσεως αὐτῷ κατὰ πρανοῦς γενομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔσται. Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ εὐσεβὲς γένος ἕν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταλευσθεὶς κρεμάσθω δὲ ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς τὸ ὁσοφιοῦσι πόλιν τὸν νέον τρεῖς τοῦ ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἧς αὐ ἐθνάρχοι κρατοῦσιν, ὅπως τοῦ θεοῦ μὴ ὑπεργαμένων δύσχρησιν, καὶ περὶ τοῦ εἰς τὸ μέλλον σωζόμενοι, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις καὶ συναυξόμενοι περὶ φιλίας ὦσι. καλὸν γὰρ ἓν μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τοῦ αὐτῶν κοινωνοῦντας βιοτεύματος. τοῦτο δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς ὁμιλίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μιμνήσκειν αὐτῶν ἐντιθέντας. ἀπεμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἕκτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῶν, χωρὶς ἧς διετάξατο τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἣ πρωτοσπένδω μὲν ὅλη τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς δυσχίας ὑπηρετείτω καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ ἦν, τοῦ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵν' ὁ θεὸς αὐτοῖς κτίσαντας παρέχειν, ὅλη τιμῇ τὸν δεδωκότος ἀπολαύειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἡταιρημένης θυσίας μὴ τελεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τοῦ ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρω δ' ἐκ αὖ εἴη τῆς ὅλη τοῖς σώμασιν ἀρχούσης. Ὁμοίως μηδ' αὖ ἐὰν ὀχθήσει κυνὸς ἤτοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τοῦ θεοῦ. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεὸν, ὃν πόλεις ἄλλαι νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' αὖ ἐπωνομασμένον ἢ τινι τοῦ θεοῦ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς ἔχει ἐξ ἐείης ἢ λινοῦ στολὴν φορεῖται. Τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις τούτου δεδόσθαι ἔχθαι. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὸν ἱερὰν πόλιν ὅλη ταῖς θυσίαις δ' ἑορτὴ ἔσται, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ὅπι βήματος ὑψηλοῦ στὰς, ἐφ' οὗ γένοιτο ἀκούσους, ἀναγνωσέσθω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τοῖς ψυχαῖς ἐγκεφάντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυνάμενα.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus, qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus, vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem cõstabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti rectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium *Deut. 16.* Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat: deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quíque eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicè esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant. *Exod. 22.* *Deut. 5.*

sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in deliquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt, ita vt nunquam non legis voluntas intus obseruetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifestè coarguí possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides
Deut.19. non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præmetu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis iudici præmiis.

ἔστω γὰρ καὶ ὑδὲ ἁμαρτήσονταί μὴ δικαίως λέγειν ἄγνοιαν τοῦ ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἱ τε νόμοι πολλὴν ποιοῦς ἁμαρτάνοντας ἀξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφόντων ἀλλὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὡς τε εἴ τι ἀλλὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτοῦ, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἡδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς ἄποι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἄπιον. Διὸ δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα ἐρπέσθαι, μαρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς αἷς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέχε, δικαίας ὔσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ χρεμπτῆς ἐπ' ἀμοιβῇ μὴ τοῦ ἤδη γεγονότων, ὅτι ἢ προτεσπῇ τοῦ ἐσομένων. ὀπιγράφειν ἢ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ὑπῆρξεν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἀγράφειν. ὅσα τε τοῦ ἰσχὺν ἀποσημαίνειν δύναται τὸ θεῖ καὶ τοῦ πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅτι τῆς κεφαλῆς καὶ τῶ βραχίωνος, ὡς πρόβλεπτον πανταχόθεν τὸ φρὲ αὐτοῖς προθυμον τῶ θεῶ. Αρχέτωσαν ἢ καθ' ἑκάστω πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τοῦ ἀριστοῦ καὶ τοῦ πρὸ τὸ δίκαιον ἀουδοῦ προησκηκότες. Ἑκάστη ἢ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τοῦ λοιπῶν φυλῆς. Ἑσώσαν ἢ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἔξεῖναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώμασι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν δύλαβεστέρους, ὡς τε τῶ θεῶ μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ ἢ δικασταὶ ἀποφυάσθωσαν κύριοι πρὸ τὸ δόξαντος αὐτοῖς ἔσωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τὶς αὐτοὺς ὅτι διαφθορᾶ τὸ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλω τινὰ ἄτιμον προφέρει καθ' ὧν ἢ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφυαμένους. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους ὅτ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αὖ ὅτως δόξει καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς αὖ τις κατὰ φόβον ἰσχύος προσνείμῃ τοῦ ψῆφον κεκρίσθαι. τῶ γὰρ θεῶ ἰσχὺς ὅτι τὸ δίκαιον. Τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνοις τῶ θεῶ δυνατωτέροις ποιεῖ. Ανδ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι πρὸ τοῦ ἐπ' αὐτοῖς ὠδικτεταγμένων ἀποφυάσθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τοῦ δίκου εἰς τοῦ ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἐ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἰς ἢ μὴ πεισθέσθω μάρτις, ἀλλὰ δύο, ἢ τὸ τελευταῖον, τρεῖς. ὧν τοῦ μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα γυναικῶν ἢ μὴ ἔστω μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θράσος τῶ ψύχους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν ἢ μή τε δοῦλοι διὰ τοῦ τῆς ψυχῆς ἀληθείαν. οἷς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πεισθῇ, παχέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ φαχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ δείσκηται ὁ πράσας, μήθ' ὑπονοεῖταί τις ὡς διὰ μῖσος ἀποκτείνας, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μιάντορα προθέμενοι.

μηδενὸς

μηδενὸς ἢ τῆς τοιούτων μεμύοντος, αἱ ἀρχαὶ τῆς πό- A
λεως τῆς πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεφάχθη, &
αἱ γεφυσίαι συνελθόντες, μεζείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἥτις δ' ἂν ᾖ πλησιέ-
στερος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, ῥιάμβους δάμα-
λιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα & ἀνεπιτήδειον ἀ-
ρότῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τοῖς τένοντας κοψάτωσαν
τὰ βοός, καὶ χέρνιβας ἐλόμβοι ὑπὲρ κεφαλῆς τὰ βοὸς
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λεβίται & ἡ γεφυσία τῆς πόλεως ἐκεί- B
νης, καθαρὰς ἀναβοσάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ
τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένων πα-
ρατυχεῖν. ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἴλεω τὸν θεὸν, καὶ μη-
κέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος. Αεισο-
κρατία μὲν οὖν κρείσσων καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος, &
μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύ-
τῃ χέρνιτε, τοῖς νόμοις ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐ-
τοὺς ἕκαστα θεράτζοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν εἶ).
Βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν ἐσθλὸς ὁ- C
μόφυλος, θεόνοια δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλ-
λης ἀρετῆς, διαπαντὸς ἕπου. ἀλλαχωρείτω ἢ ἐσθλὸς
τοῖς μὲν νόμοις & τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν,
θεραστέτω ἢ, μηδὲν δίκα τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῆς τῆς
γεφυσιαρχῶν γνώμης· χάρις τε μὴ πολλοῖς χρώ-
μενος, μηδὲ πλῆθος δώρων χρημάτων, μηδ' ἵπ-
πων. ὧν αὐτῷ ἀλλαχομένων, ἐμφάνεσ ἂν τῆς
νόμων ἔσοιτο. κολυέσθω δ' εἰ τέκνων τι δέκα ἀνεδὴς
ἔχοι γένεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ο- D
ρος γῆς μὴ ἐξέρω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ ταλλο-
τρίας θεὸς οὗ ἔστιν ἡμῖν εἰρλύη. φυλαττέσθω δ'
ὥσπερ θεῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένου αἱρεῖν,
ὡς πολέμων ἐντεῦθεν & σάσεως γινομένων ἐπὶ τ πλεο-
νεκτοῦντες θερσωτέρω χωρεῖν βέλεσθαι τῆς ὅρων. μὴ
γὰρ μακρὰν ἔσ) τοῦ καὶ τὲς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τ ὅ-
ρων μεταχινοῦντας. Γλῦ ὁ φυτεύσας θεὸ ἐτῶν τεσ-
σάρων αὐ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τε τῷ θεῷ ἀπαρ- E
χὰς ἐντεῦθεν ὑποφερέτω, μή τ' αὐτὸς χρήσω, ἐ γὰρ κατὰ
καιρὸν τῶτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθλῶσαι. διασαμένης ἢ ν φύ-
σεως ἀώρως μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μητ' αὐτῷ τῷ δε-
σπότῃ χρῆσθαι. τῷ ἢ τετάρτῳ ζευγέτω πᾶν τὸ γλυόμενον,
τότε γὰρ ὥριον ἔσ), καὶ σωαγαγὼν εἰς τ ἱερὰν πόλιν κο-
μιζέτω, καὶ σωὶ τῇ δεκάτῃ τ ἄλλε καρποῦ μέ τ φίλων
δωχόμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν & χηρευ-
σῶν γυναικῶν. πέμπτε ἢ ἔτους, κύριος ἔσω τὰ φυτὰ
καρπῶσθαι. Τλῶ ἀμπέλοις κατάφυτον γλῦ μὴ ἀπεί- F
ρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ξέφυν τῶτο τὸ φυτὸν. & τῷ δεῖ ἀρό-
ζειν πόνων ἀπηλλάχθαι. Βοσὶν ἀροῦν τ γῆν, καὶ μηδὲν
τῷ ἑτέρων ζώων συὶ αὐτοῖς ὑπὸ ζεύγλῃ ἄγοντας,
ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, καὶ ἑκείνοις ποιεῖσθαι τ ἄροτρον.
ἔσ) ἢ καθαρώτατα ἀπέρματα & ἀνεπίμικτα, & μὴ συν-
δυο καὶ ζεία ἀπείρειν. ἐ γὰρ τῇ τῷ ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαί-
ρειν τῇ φύσιν. Μὴ ἢ κτιλύεσθαι ἐπάγειν ὅσα μὴ συγ-
γνῶ. θέος γὰρ ὂν τοῦτο, μὴ δλαβῇ καὶ μέχει τῷ ἀνθρώ- G
πων ἡ θεὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμίᾳ, τῇ ἀρχῇ ὑπὸ τῷ
θεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα θεώτερον λαβοῦσα. Δεῖ
ἢ μηδὲν ἔσ) τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ὅθ' ἕ κατὰ μί-
μησιν ὠδαξοπήτις τῷ κατὰ τῇ πολιτείαν ἔσοιτο.
ἀλλ' ὡς ἃ θεῖ τῷ τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδόσι θεφνοεῖσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς ἀμέμωτον.

quòd si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & abductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abscissis cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec fecisse se, nec, dum fieret interfuisse. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem est optimatum regimen, & in sic administrata republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est, Deum habere præsidem. Attamen si regis *Deut.17.*
vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est *Deut.19.*
fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis *Leuit.25.*
cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere, intempestiuus enim est talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bubus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta, nec duûm simul autrium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilinm. Neque diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat. vt solent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum est autem magnopere, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant: vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere, aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supersit, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ
Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat: quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit.

A Ἀμῶντας δὲ καὶ συναγωγεῖς τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῆς ἀμαγμάτων τοῖς βίου σανίζουσιν ἔρμαιον εἰς καὶ δρέπα τοῖς δεομένοις ἐλθοι. τότε θεῖον τιὸν γῆν προθυμότερον εἰς τιὸν ἐπιτροφιὸν τῆς καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τὸ καθ' αὑτοὺς προνοουμένων λυσιτελῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων ἀβροφῆς λόγον ἐχόντων. Μὴ ἢ βοῶν ὁπότε ζέοιεν τοὺς ἅλωας, ἀποδεῖν τὰ στόματα δεῖ δ' ἄλωνος. ἐ γὰρ εἰ δίκαιον εἴργειν τοὺς συνεργασαμένους τὸ καρποῦ, καὶ ὠφελεῖ τιὸν γῆσιν αὐτὸ πονήσαντας. Μὴ ἢ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπασθαι τοὺς ὁδοβαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ὅτι τῆς παρέχειν αὐτοῖς τῆς ὡραίων μεταλαμβάνειν, ὀπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέσω. μηδὲ ζυγῶντες ὧν εἰς τὰς λίνας κομίζουσιν εἰρήκασιν τοὺς ὑπαπιάζοντας ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κῆ βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιθυμοῦσιν αὐτῆς μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῆ τε ὔσης κῆ ἀνδύσης ἀπελθεῖν, ὡς τῆς θεῆς κεχαρισμένον ἂν εἴη. κἂν ὑπ' αἰχμῆς τινας ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν ὠθαλείπασαν, ὄντας μὲν ἰσοπολίτας ὡς κοινωνοὺς δεσπότας δὲ τιὸν συγγνώμην, ἀφιγμένους ἢ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχειν. ἀναλώματα γὰρ ἐχ ἡγητέον ὅσα τις κῆ χρησότητα παρέχων ἀνθρώπῳ λαμβάνειν, τῆ θεοῦ τιὸ ἀφθονίαν τ' ἀγαθῶν χορηγοῦντος, ἐχ ὅτι τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ κῆ τὸ διδόναι φιλοτίμως, κῆ δικαιομένου τῆς τοῦτῳ τιὸ ἰδίαν θεῖ τὸν τῆς ἰσοπολιτῆς λαὸν εὔνοιαν, καὶ τιὸ χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ὃν πολλοῦ τῆ θείοντος αὐτοῖς κἀκείνως μεταδιδόντων. Ὁ δὲ ὧδε ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾷ λειπούσας τεσσαράκοντα τῆς δημοσίῳ σκύτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτιν αἰχίσιν ἐλεύθερος ὑπομένετω. ὅτι τῆς κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, κατὰ τιὸν ἐρημίαν, θεήσεσθαι τῆς ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας δωρεάς ἐξ ἐλέους θεήσεσθαι τὸ θεὸ, τιὸ αὐτιὸ ταύτιν ἐξ ὁμοίου πάθους δοκιμεζείσην τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου θεῖπον τελεῖν, τιὸ μὲν τοῖς λεύταις, τιὸ δ' ἑτέραν θεὸς τὰς δωχίας, τείτιν θεὸς αὐτὰς κατὰ τὸ ἔτος τείτον συμφέρειν εἰς ἀναπαύσιν τῆς σανιζόντων, γυναιξί τε χήραις κῆ πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅτι πρῶτον ἑκάστῳ τύχη γεγόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. κῆ τὸν θεὸν ὑπὲρ σ' ἐπεύχεσθαι αὐτὰ γῆς ἰῶ αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν δυνησόμενον, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ὀπιφέρειν κελεύει ὀπταλέσαντες, τέτων τὰ θεσπέσια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπεὶ δ' ἂν ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων ταῖς δικαίαις ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λεύτας, καὶ τὰς δωχίας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενεγκὼν, ἀπείναι μέλλῃ θεὸς αὐτὸν οἰκάδε, σας ἀπίκρυς τῆ τεμνίσματος, ὀχαεισπάσθω μὲν τῆς θεᾶς, ὅτι ταῖς ἀπ' αἰγύπτιων αὐτὲς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοὺς ἀγαθὴν κῆ πολλὴν ἐδώκε καρποῦσθαι.

μάρτυ-

μάρτυρόμενος ἢ ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μωυσέως A
τελέσειε νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν δύναμιν καὶ ἵλεων
αὐτοῖς δέξασθαι παντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν εὐσεβέσιν δίκαιον
εἶναι, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτᾶσθαι δὲ ἢ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ οἱ ἐν
ἥβῃ γάμου γιγνόμενοι, παρθένους ἐλευθέρας γενέσθαι ἀπὸ
γαμετῶν. ὁ δὲ μὴ μᾶλλον ἄγαλμα παρθένον, μὴ ζηλούσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ δὲ λυπῶν τὸν προτερήσαντα αὐτῆς αἰδέσασθαι. δέλτας δὲ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, B
μηδ' αὖ ὑπ' ἔρωτος πρὸς τοῦτο τινες ἐκβιάζονται. κρατεῖν δὲ τῆς ὀπιθυμίας τὸ δύνασθαι, καὶ τοῖς ἀξιώμασι προσφορον. Ἐπὶ μηδὲ ἡταιρημένῃ
ἐπὶ γάμον, ἧς δύεσθαι τὸ σῶμα τοῖς ὅπι τοῦ γάμου
θυσίας ὁ θεὸς οὐκ αὖ προσοιτο. γίγνοιτο γὰρ αὖ οὕτω
τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ πρὸς
ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλης αἰ-
σχρῶν, μηδὲ ἐξ ὀπιθυμίας ἐκ ἐλευθέρας συνελθόν-
των. Εἴπερ ὡς παρθένον μνᾶς δυσάμβους, ἔπειτα μὴ C
ταὐτὸν δέσει, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς αὖ ἔχοι τεκμηρίοις.
ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὅς
αὖ μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ τῶ γένους. κὴ κειθεῖσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνω ἀποπεμπέσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας
αὐτῷ ἔδοξαν εἶναι, καὶ πρὸς αἷς οὐκ ἀντειπεῖν δίωνται. τὸ δὲ ὀλιγωρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν D
αἰτίαν κὴ βλακεῖαν προφέρειν ἐκπίνετω πληγὰς τεσσαράκοντα μίας λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα στάλους ἀποπινέτω τῷ πατρί. αὖ δὲ ἐλέγξῃ
τὴν παῖδα ἐπὶ φθορᾷ, δημόσιος μὲν οὖσα τῶ
μὴ σωφρόνως προϊδεῖν τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων
γάμων καταλυέσθω. αὖ δὲ ἐκ ἱερέων ἢ γεγυνημένη,
καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ἐόσων τινὶ, καὶ τῆς μὲν
ἑτέρας ὅτι τιμῇ σφόδρα κὴ δύνοια κειμένης ἢ δὲ ἐρᾶσα E
ἐ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, ἢ δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης, αὖ ὁ ἐκ τῆ ἀγαπωμένης παῖς
γνήσιος, πρότερος ὢν τῶ ἐκ τῆ ἑτέρας φύντος, ἀ-
ξιοῖ δέκα τὴν πρὸς τὴν μητέρα τῆ πατρὸς δύνοιαν τῆς
προσβύτερον τυγχάνειν ὡς τε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς
παρούσης οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διέ-
ξαμεν, μὴ συγκεχωρήσθω. ἄδικον γὰρ τῇ γνώσει
πρεσβύτερον, ὅτι τὰ μητρὸς αὐτῆς ἤντινα ἔδει τῇ
δεσποίνῃ τῆ πατρὸς τῆς ὀφειλομένων αὐτῇ σέρεσθαι. ὁ F
κόρην ἄλλῳ καταζυγνυμένην φθείρας, εἰ μὲ πείσας ἐ
πρὸς τὴν φθορὰν συγκατανεῦσαν λαβών, δεσποινικέτω
σὺν αὐτῇ. ποτὲ γὰρ ὁμοίως ἑκάτερος, ὁ μὲ τὸ ἄρχιστον
πείσας ἑκουσίως ὑπομεῖναι κὴ προτιμῆσαι τοῦτο τ' ἐλευθέρᾳ γάμου τὴν κόρην. ἡ δὲ ἔδοξεν αὐτὴν πλανᾶσθαι δι' ἡδονὴν ἢ δεῖ κέρδος πρὸς τ' ὕβριν. ἐαὶ δ' ἔτι μὴ
ἐξεπεσὼν διάσῃ μηδενὸς βοηθῆ παόντος, μόνος
δεσποινικέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω κατεζυγυμένην, αὐτὸς γαμείτω. ἢν δὲ τῷ πατρὶ τ' κόρης μὴ δόξῃ G
συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα στάλους τῶν τιμῶν τ' ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς τ' συνοικούσης βελόμενος διαζυγθῆναι καθ' αὖ δηποτοῦν αἰτίας, πολλαὶ δ' αὖ τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο, χαίμασι μὲ ἐπὶ τῇ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυριζέσθω. λαβοῦσα δὲ αὖ ἔτεος ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ. πρότερον δὲ οὐκ ἐφικτέον. εἰ δὲ μὴ πρὸς ἐκείνον κακωθείσῃ

testatur que decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet: & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare: & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua in tantem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis; & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constupraverit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

Deut. 24.

Deut. 21.

Deut. 22.

aut poſt eius mortem prior reducere eam vo- A
Deut.25. luerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius maritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, ſortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent, mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctiſſimo victuræ. quòd ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatum accedens teſtetur, quòd volentem eam B
in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam afferat, huc tandem res euadet: vxor fratris ſoluto viri illius calceo, & conſputa eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si
Deut.21. quis vel virginem vel maritatam captiuam ab- C
duxerit, eíque legitime coniungi voluerit, non antè ius eſto cubile eius tangere, quàm raſo capite ſumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita mœrore ſatiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iuſtum eſt, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tantùm voluptati indulgens, illius deſideria negligat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, D
tum nuptiis dare operam liceat. Quòd ſi ſatiata concupiſcentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro ſerua quidem eam tractare ius habeat: ſed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes ſuos
Deut.21. contempſerint, & debitum honorem præpudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. E
nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis cauſa in matrimonium ſe conuenille, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, & neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, ſumma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere F
viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoſcendum eſt, ſatis ſit quòd officij hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quòd etiam Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit vt tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata G
fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia.

ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσειε γαμεῖν ὁ πρότερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τοῦ ἀτέκνου ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν γνώμῃ τοῦ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ἔφετω τοῦ κλήρου δεχόμενον. τοῦτο γὰρ ἢ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῶν οἴκων ἐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ τοῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν πρότερων ἀνδρῶν συνοικούσας. ἐὰν δὲ μὴ βέλητα γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ὅτι τοῦ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τάδ' ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ὅτι τὸ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο ὑβρίζων τοῦ τεθνηκότος ἀδελφὸς μνήμην. ἐρουμένης δὲ γερουσίας δικὰ ποίαν αἰτίαν ἀλλοκότως ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφοῦ τὰ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον ἐστὶ παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τοῦ κατοιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἀπὸ τῆς γερουσίας ἀπειέτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον· ἢν δ' ὅπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν δεομένων, γαμείσθω. ἂν δ' αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, εἴτε ἢ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέσω δύνῃ ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρασμένην αὐτοῦ ἢ πένθιμον ἧμα ἀναλαβοῦσα, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕστερον ἐπ' εὐωχίας τράπῃ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶναι ἢ δίκαιον παιδοποιὸν ὡδαλαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ θέλητον, ἀλλὰ τοῦ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτοῦ ἀμελεῖν κεχαρισμένου. τελέσαντα δ' ἡμερῶν ὅτι τῶν πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ὅτι τοῖς δακρύοις αὗται τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὅτι τὸν γάμον. Εἰδ' ἐμπλησθεὶς τῆς ὅτι θυμίας ὑφηφάνθυσεν αὐτοῦ γαμετοῦ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτοῦ. ἀλλ' ὅπη βέλεται χωρεῖν ἀπείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Οσοι δ' αὖ τῶν νεωτέρων ὠφειλόντων τοῖς γονεῦσι, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν ἢ δι' αἰσχύνην ἢ δικὰ σώφρονα, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοῖς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήτωσαν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφύκασιν ὅτοι δικασαί. σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλοις, ἢ χ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, ὠδὲ τῶν χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γνωμένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν ἔξωσι. γνώμην δέγε μὴ χαρᾶς καὶ τοῦ τοῦ θεοῦ χάριν εἰσένεγκαι τοῦ μεγίστου ἀφαμένοι δικὰ πρόνοιαν ἀνεπιτρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τοῦ μὴ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τοῦ σῶ καὶ παιδείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρησίμου. νεῦ δ' συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ὑποχρήσοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς πρώτης ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλοῦ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τετιμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι μὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ σωφρονεῖσθαι δοκεῖ τοῖς τοῦ αὐτοῦ αὐτῷ προσηκόντως ἔχουσιν, ἐκ ὧν προσῆκον αὐτοῖς ὠδὲ τῶν παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολάσεις γίνεται τῶν τοιούτων ἀπαραίτητος, ἐὰν σὺ μὴ πειραθείης. κἂν μὲν τούτοις θεραπεύσητε τὸ τῶν νέων αὐθάδες, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ὅτι τοῖς ἠγνοημένοις ὀνείδων.

ἔστω

οὕτως γὰρ ὅτε νομοθέτης ἀγαθὸς αὖ εἴη, καὶ οἱ πατέρες
A δυτυχεῖς, οὐκ ἐπιφθόντες, ἔτε ἰόν κολαζόμενον, ἔτε θυ-
γατέρα. εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τῆ
σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶ φανῶσιν, ἐχθροὺς δ' ἀπόνδους
ποιεῖ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι καὶ τ γονέων ζημίαι-
σι, σφαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἔξω τ πόλεως τῶ πλή-
θους ἑπομένω, καταλυέσθω. ☾ μείνας δ' ὅλης τ ἡμέρας
εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὕτως
☾ οἱ ὑπ' ἀσεβείας ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῆναι κατακει-
θέντες. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, καὶ νεκροὺς μηδὲ
B εἰς γῆς ἄμοιρος κείσθω περαιτέρω τῶ δικαίω τιμωρίαν
τινύων. Δανείζειν δὲ ἐθελέτω ὅτι τόκοις ἐξέστω μηδε-
νὶ, μήτε βρωτὸν, μήτε ποτόν. ἐχθὸ δίκαιον περισσεύε-
σθαι τοὺς ὁμοφύλους τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς
χρείαις αὐτῶ, κέρδος εἶ νομίζειν, τοῦ τ ἐκείνων δυχα-
ριστίαν, καὶ τοῦ ἀμοιβὴν τοῦ παρὰ θεῶ ἕνεκα θεῶ χορηγοῦντος.
ὅτι τῆ χρησίμη. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτέ
τινα τῶν καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν
παρὰ τῶ θεῶ χορηγησάντων κομίζοντες, μεθ' ἡδονῆς C
ἀποδιδόσθωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐ-
τῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔξοντες. Αν δὲ ἀναχρεωστῶσιν
τῶν τοῦ ἀποδόσιν, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν πειν ἡ δίκη τοῦ τούτου ῥήματος. τὸ δὲ
ἐνέχυρον ἀρτεῖν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα νομίζειν δι'
αὐτῶ μηδὲν ἀντιλέγοντα τῶν μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐ-
τὸν ἥκοντι. κἂν μὲ δύπορος ἢ ὁ ἐνεχυριασμός, κατε-
χέτω τοῦτο μέχρι τ ἀποδόσεως ὁ δανεικώς. αὖ δὲ πέ-
D νης, ἀποτιθέτω πρὶν ἥλιον δυσμῶν, καὶ μάλιστα αὖ ἱμά-
τιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχη τοῦτο, φύσει τῶ
θεῶ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύλον δὲ ☾ τὰ τοῦ
ταύτου σκύτη, μὴ ἀξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως
μὴ σέρωνται καὶ τοῦ πρὸς τὰ σῖτα ὀργάνων, μηδ' ὑπ'
ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων. Ἐὰν ἀνθρώπου μὲ
κλέπῃ, θανάτος ἔσω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφε-
λόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτεῖναι δὲ ὅτι τοῖς
E κατ' οἶκον κλέπτομένοις τὶς, ἀθῶος ἔσω κἂν εἰ πρὸς
διωρύγματι τειχίου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετρα-
πλοῦν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός. πενταπλοῦν
δὲ καὶ τοῦτο καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ἐπιτίμιον ἄπορος
ἀφελύσασθαι, δοῦλος ἔσαι τοῖς καταδικασθεῖσι.
Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τὶς ἓξ ἔτη δουλευέτω, τῆ δὲ
ἑβδόμῃ ἐλευθέρως ἀφειέσθω. Ἐὰν δὲ τέκνον αὐτῶ
γνησίου ἐκ δούλης πρὸ τῆ ἀριστερᾶ, δεξιᾶ τοῦ δύ-
F νοιαν, ☾ τοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοσοφίαν βέλτιον δου-
λεύειν, ἑαυτῶ ἰσοβίλε, πεντηκοστὸς δὲ ἑαυτός ἐστιν, ἐ-
λευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐ-
λευθέραν ἐπαγόμενος. Ἐὰν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀρ-
γύριον εὕρη κατ' ὁδὸν, ἀνιζητήσας τὸν ἀπολωλεκό-
τα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τοῦ
ἐκ ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν ἐκ ἀγαθοῦ ἀπολαμ-
βάνων. Ομοίως ☾ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοί
G τις, κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ εὑρεθέντος τοῦ κυ-
ρίου τοῦ χρῆμα παρ' αὐτῶ φυλαττέτω, μαρτυράμε-
νος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξεῖναι δὲ
παρέναι κτηνῶν τινὶ ἰκανοπαθοῦντων ὑπὸ χειμῶ-
νος πεπτωκότων ἐν πηλῶ. σωζέσθω δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μενύειν δὲ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρωμένοις αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλανᾶν τοῦ ἑτέρου χρείαν.

hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiã legibus dare pœnas videant, quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed cõtumacibus in parẽtes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequẽte turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicii, Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est, pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum, non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionẽ, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum. & pignus foris est expectandum. is verò qui afferre debet, nihil cõtradicat ei qui eum legum auxilio ad se venit: & si quidem nõ inops fuerit, qui oppignerauerit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam saluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat. septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. lumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quod si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus qúam qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redhibendum quod accepit, in solidum cōdemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

A Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἄρχοντα καὶ θεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρος πληγεὶς, θνῄσκει μὲν ἀκαριαίως ταὐτὸν παθόντος τῷ πεπληγότος. αὖ δ' κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὑπὲρ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῷος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δ' ἢ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα ἀνάλωσε τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ο γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, αὖ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ἀνδρὶ τὸ ἀφαιρεῖν ἐκ τῆ γαστρὸς μειώσας τὸ πλῆθος. ἀποδώσω δ' καὶ τῷ αὐθέντῃ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀποθνῄσκοντος δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνῃσκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τοῦ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσχανέτω μηδὲ εἷς. ἐάν δ' κεκτημένος φωραθῇ, τεθνάτω, τοῦτο πάσχων ὁ διέθηκεν αὐ ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκεύασμένον. Ο πιπράσας, παχέτω τὰ ὅμοια, σεσόμενος ἕ περ ἄλλον ἐξέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπραμένος, αὐτὸν τὸν πεπραθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται ζημιῶσθαι πικρότερος. Βουῒ δ' τοῖς κέρασι πλήσσοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλως κτείνειέν τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνῃσκέτω, μὴ δ' εἰς τροφὴν οὐχρηστος ἐῇ) κατηξιωμένος. ἐαν δ' μὴ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, προειδὼς αὐτὸ τὴν φύσιν, μὴ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνῃσκέτω, ὡς ἄπος τῷ ὑπὸ τοῦ βοὸς ἀνῃρημένῳ ζημιωμένος. Εαν δ' δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲ καταλιθάσθω. ἑκατὸν δ' σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀνῃρημένου. Βοῦς δ' ἐαν ὕστερος πλῆξείς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν μὴ ὁ τεθνεὼς ὁ πλήξας, μὴ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῷ διαμεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ὑπομελὲς ποιείσθωσαν ὡς τι σανίδων ὑπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, ὐχ ὅπως πινὲς ἐπιζημίου ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδὲις κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα ζωῖστον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα πινὸς διαφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτῷ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ἐμβαλλέσθω δ' ζῶῖς σέβεσιν ἅπερ ὡς αὐτὴ τείχους ὄντα, ὐκ ἐάσῃ τινας ὑποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθ. Παρακαταθήκην δ' ὡσπερ ἱερόν τι κηθεῖον χρῆμα ὁ φυλάσσων, φυλακῆς ἀξιούτω. ζ μηδεὶς ὑποσερῆσαι σωθείη τ πεπισδυκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνὴ. μηδ' εἰ χρυσὸν ἅπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τῷ μηδένα εἰδ τ ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλα μὲ γὰρ τὸ σωειδὸς ὑπισάμενον τὸ αὐτὸ φρονῆσαι ἕκαστον δ' φεύγειν. κὴ μάρτις ἀκέραιος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαγον αὐτῷ παρέξει. μάλιστα δ' τ θεὸν ὀφθεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνῃ. εἰ δ' μηδὲν ὑπίβυλον φρῶν ὁ πισθεὶς ἀπολέσθαι, ἀφιόμενος ὑπὸ τοὺς ἑαυτὰ κεκτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν φθονῶ τὸν αὐτοῦ βέλησιν ἀπόλοιτο ζ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ ὅτως ἀνεπαρίατος ἀπείτω. χρησάμενος δ' κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῆ πεπισδυμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὗ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. Ομοίως δὲ τῆ περὶ φθαρκαταθηκῶν, κἂν μισθόν τις ἀποσερήσῃ τῆ ὑπὸ σώματι τοῖς αὐτῷ ἐργαζομένων,

μεμνή-

μαμπάδω ὅπ ἐκ ἀπορηπέον αἰδρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς αὐτὸ γῆς καὶ ἧς ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον ἔπι παρεσκευάκε. ἀλλὰ μηδὲν ἀναβαλλέσθω τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐστίνεσθαι, ὡς ὁ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς οὐσίας. κεκόπκε χρόνους ὑστερεῖν τὸν ἐργασάμενον. παῖδας γὰρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δικαίους τοὺς ἐκείνων αὐτοῦ ἀρετῆς, οἵτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φυτὰς ἐκ φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατράσιν υἱῶν ἁμαρτίαν λογίσιον, ἧς νέων πολλὰ τοῦ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπερεπόντων ἀσφαλείᾳ τοῦ διδάσκεσθαι. Γάλλους ἐκτέτμεσθαι, καὶ συῶδον φεύγειν τὸν μετ' αὐτοῦ, ἀφελόμενοις αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιίας καρπὸν, ὃν ἀνθρώπους ἐπ' αὐξήσει τοῦ γένους ἡμῖν ὁ θεὸς παρέχει. ἐλαίνειν γὰρ οὕτως, ὡς ὅπ τεκνων σφαγῇ, καὶ σὺν τούτοις ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων ἁμάρτιον. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς συνθλυσμένης, μετεκομίσαντο σὺν τούτοις καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι γὰρ ποιεῖν ἀκρωμίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρωνικὴ τῶν νόμων κατὰ τὴν πολιτείαν διάταξις ἔσω. καὶ ὁ θεὸς εὐρυθμὸς ἀσασίαν αὐτῆς τὸν κόσμον παρίξεται. γένοιτο γὰρ ξένος μηδεὶς εἰς ὃς καιρὸν τι τούτων καὶ σὺν τὸ ἀναγκαῖον μεταβάλλοι. ἐπεὶ γὰρ ἀνάγκη τὸν ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλίας ἢ καὶ σὺν ἄρρωστον ἔσεσθαι ἢ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε ἢ σὺν τούτων βραχέα διατάξωμεν, ὡς ἂν εὐσεβοῦντες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρεία τῶν στοιχείων ἀπορεῖτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ὑπιζητοῦντες ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς ὠφελήσητε. γλῶ δὲ ὑμῖν ὁ θεὸς ἐδωκε, πόνων καταφρονῆσαι καὶ ψυχὰς σὺν ἀρετῆ ὑπομένοις ἀπόλεμον νέμοιδε, κεκτημένοις αὐτὴν μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὴν δεῖ καμόντας πρατδυσάντων, μήτε σάσεως ἐμφυλίου καταχύσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς ταναντία πάσῃ τοῖς ἑαυτῶν φρονοῦντες, ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα. χρώμενοί τε νόμοις οἷς ἀγαθὸς δοκιμάσας ὁ θεὸς ὠφελίδωκε διατελοίητε. ἔργον δ' ὅτι ἂν πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὅπ παίδων ὑμετέρων γένηται, ὠφελεῖ δὲ θεῖ ἑαυτοῦ μᾶλλον προθεῖν, μέλλοντας ἢ πολεμεῖν σὺν βίαι ἢ κήρυκας πέμπειν ὠφελοῦντες πολεμίους. σὺν δὲ τῷ ὅπλων, καλὸν ἢ χρῆσθαι λόγοις σὺν αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι ἢ στρατιὰ πολλὴν ἔχοντες καὶ ἵππους ἢ ὅπλα, ἢ σὺν τούτων δυμῶν τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἁρπαγευόμενοι ἀβέλτιον αὐτοῖς κέρδος σὺν προσλαμβάνειν. ἢ πόθουμεν μὲ καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρήνην φυλάττεσθε, σὺν τοῦτας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχὺν διαφέρουσιν. εἰ δ' ἀδικεῖν ἰθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγὸν μὲ αὐτοκράτορα χρώμενοι τοῦ θεοῦ, ὑποστρατηγὸν ἢ χειροτονοῦντες ἐνὰ τ' ἀρετῇ σὺν ὑπερέχοντα. πολυαρχία γὰρ σὺν πρὸς τοῖς ἄξιος τὶ σὺν ἀπάλλει ἔχειν ἐμπόδιον ἐστί), καὶ διαφθορὰ πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν καθαρὸν ἐκ πάντων τοῦ ῥώμην σωμάτων, καὶ ψυχῆς ἀπολμίᾳ διαφερόντων. τὸ ἢ θεῖλὸν ὑποκείναται, μὴ τοὺς πολεμίους ὠφελῇ. τὸ ἔργον ἁπὶν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοὺς τε νεωστὶ θεμελίους οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non
procrastinanda solutio, sed eadem die redden-
da, cum constet Deum nolle vt operarius *Ibidem.*
laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum
iniquitatem puniendi non sunt, nimirum pro-
pter suam virtutem digniores miseratione,
quòd è talibus nati sint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
rum sunt imputanda, qui contempta paren-
B tum disciplina multa sibi permittunt facere.
Spadones abominare & auersare, qui virilita-
te & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum est hoc genus, quòd
non modò posteritatem quantum in se est, sed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
C tem perdidit. Satis enim constat, quòd effœ-
minato primum animo etiam corpora habent
muliebria. similiter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Castrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & institutæ sunto, & Deus propitius
inconcussam eam & imperturbatam conser-
uabit. absit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem necesse est homi-
nes vel sponte vel inuitos in turbas ac perи-
cula incidere, age etiam de his pauca præci-
D piamus, vt scientes quid opus facto sit, cum
vsus erit in promptu habeatis salutaria consi-
lia, nec sitis hac parte imparati in ipso tem-
poris articulo. Faxitque Deus vt terram quam
vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes possideatis, nec
hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & institutis, in contrariam disciplinam
vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobatarum obseruatione permanentis.
E Bella verò vel vobis vel vestris posteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum instabit, caduceatores primùm ad de-
stinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi,
& arma, & super omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
que ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et si quidem quod æquum est persuaderi
F sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam seruа-
re: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quò forti viro qui vicarius illi sit, & quasi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed
non raro plus nocet quàm prodest. Delectus
autem habendus est virorum tantùm robore tũ
G animi quàm corporis præstantium: ignaui ve-
rò minimè admiscendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auersi hostium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem sint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè afflingantur, mutatura domicilium si liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas repoſceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: diuisáque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare, deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta combrobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut.22.

Deut.30.31. 32.33.34.

Deu.27.28.

οἷς ὅπως χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας, οὕπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἐὰν κατὰ χώραν. καὶ τοὺς μηπω συναμφίους δὲ, ἢ νεωστὶ γεγαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων φειδόμενοι τε ζῆν καὶ θεσμῶντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι περὶ τὰς γυναῖκας. σκοπεῖτε δὲ συάμενοι δὲ, ὡς ἐστε μήτε τῷ δυχερες ἔρων ἐργάσασθε. πολιορκοῦντας δὲ ξύλων ἀπορουμένους, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῷ ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς αὖ ἀπορήσαντα δικαιολογήσασθαι περὶ ὑμᾶς ὡς ἐδὲν αἴτια γεγονότα τῷ πολέμου πάσχοι κακῶς ἀλλὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἴη καὶ μεθίκησάντα αὖ καὶ ἀπὸ ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶν χαναναίου ἐθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ ἀπολῶναι ἀφανίσαι. φυλάσσετε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὅπως τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικὴν σκευὴν λάβῃ, μήτε ἀνδρεία στολὴν γυναικείαν. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἔτι πρότερον τετρακοσιοστῷ ἔτει γεγραμμένους παραδίδωσι, περὶ ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, συνεχῶς γὰρ ἐξεκκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὅπῃ τοῖς μὴ κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἑξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, ὃν καταλέλοιπεν ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερᾷ, προφήτην ἔχουσαν τὴν ἐσομένων, καθ' ὃν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνῃ διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἣν αἱ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τὴν σκηνήν. τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὅτι τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τὴν χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸν βωμὸν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τεθραμμένον, ἀπόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν, γαριζείου μὲν τοῦ ἐπὶ δεξιᾶς κειμένου, τοῦ δ' ἐπ' αἰγίων ἀβάλου προσαγορευομένου. μεμαθήκασι δὲ τὴν σκηνὴν καθ' ἓξ φυλὰς ὅπῃ τῶν δυοῖν ὀρῶν ἀνασῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς λεύιτας τε καὶ τοὺς ἱερεῖς. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ὅπῃ τῷ γαρίζειν γνωμένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν ἀποδάξουσιν, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ παραχρῆσαι μένους, εὔφημεῖν δὲ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τοὺς προηγημένους ἐπαινεῖν. ἔπειτα καὶ ταῦτα τοῖς παραβησομένοις κατάρας τοιάσδε, ὑποφωνήσας ἀλλήλαις ὅπῃ κυρώσῃ τὰ λεγόμενα. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τὰ βωμὰ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἢ καὶ φασὶ τὸν λαὸν θύσαντα τὰ καὶ ὁλοκαυτώσαντα, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· ἐν δὲ νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ βεραίων ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διετέλει.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀδέσποτα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δόξαν ἀκριβεῖς λογισάμενος, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμης χαριζόμενος, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κρείττονα τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ἀθῳωθῆναι τούτους. ἀλλ' αὖ τε τοὺς τῷ ἐξ ἅπαντος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῆ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, εἴτε πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῷ ἀπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀδυνατοῖεν, λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γενέσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γένοιντο. καὶ ὅπως αἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμήρια χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρότερον διδήλωκα. προεφήτευσε δὴ καὶ Ἰησοῦς Μωυσέως παόντος ἔτι πάντ' ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις συντεθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμποιῶν ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι ξυμβαίητε τὴν αὐτὴν θρησκείαν πειρᾶσθαι κακῶν, ὡς ὁπλῶντε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταπεσεῖσθαι, καὶ καταπραθέντας δουλεύειν ἀδέσποτον ὑδέν λυπουμένοις οἴκτον ὅτι ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μετανοῆσειν δ' αὐτοὺς ὅτι μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέρους ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δ' ἢ τὴν τούτων ἀποβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρωμόσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ὅτι τοῖς χαναναίοις στρατὸν ἐξαγαγεῖν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὖ ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπεί φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι πρόγονες, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τὸ πρὸς ἐκείνης ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ὀπτηνοίαν τὸ ὅτι τὸ βέλτιον ὑμῖν μεταβολῆς φρον τίδα λαμβάνοντι συνημονίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν δι' ὑμῶν ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἰὼν ὁ θεὸς τὴν ἀφήνιον αὐτῶν δίδοις καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑπερασπιστὴς χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διεργατεῖν ἠθέλησε. αὐτὸ ὧν προσλογῶσαι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῖν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, αὐτὸς τ' ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδίδοις, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε θεὸν τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέσχηκε, καὶ μὴν ὑμῖν ἔτι παρέξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ ἄνθρωπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτοῦ τῶν νόμων θεὸν μάτην κειμένων. θεοῦ δὲ μὴ προσταθέντα χαλεπαίνοντος ἀλλ' ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς χρήσας ὑμῖν ἔδωκε.

Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit, vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent, sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri possit superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruituróque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere & venerari conuenit, & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint anteponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si cõstitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari posset.

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 33. 34

Hæc postrema verba Moyse loquente, & singulis tribubus sua fata aperiente, vniuersa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipsius mortem cõceptum declararent, quin & pueri præmœroris impotentia plorantes, præ se ferebant, quòd tanta esset viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere posset. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœstitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipsum lugebant, quòd priusquam eius virtutem satis degustassent, iam carendum eo, seq; destituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, non esse instante morte dolendum, vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nõ veniat, viso tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiscitur, vbi dispariturus erat, omnes cum fletu sequebantur. Tum Moyses his qui longius aberant manu mota significauit vt consisterent: propiores autem rogabat, ne excessum suum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu prosequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam existimantes, vt quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se inter se lacrymantes. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Iesus. Vt verò in monte Abari vocato constitit, qui celsus è regione Hierichuntis attollitur, & conscendentibus latè Chananææ terræ prospectum exhibet, senatum dimisit. Cúmque post mutuos complexus Eleazaro ac Iesu vltimum vale diceret, ibi loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam est ablatus. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuersum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno mense minus. Mortuusq; est vltimo anni mense, die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentissimus, & qui consilia bona optime nosset exequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita semper in potestate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam tristius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præsens tantummodo sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æstimant. Atque hæc sunt quæ de Moysis exitu dicenda habuimus.

μωυσέως ἢ ταῦτα πρὸς τελευτὴν τὸν βίον φήσαντος, καὶ μετ' ὀλολυγῆς ἐκάστη τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ ἐνθουμήματα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προὔπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας σὺν ὀτοτυπουμένοις ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέστερα κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ὅτι τὴν ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τὴν ἡλικίαν σωίεσαν. ἰδὼν ἢ κατ' ὄπνους τοῖς τε νέοις καὶ προβεβηκόσιν, ἄμιλλα τὴν λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἵᾳ σὺν τῷ κηδεμόνος προῒ τὰ μέλλοντος ἀπεθρήνουν. τοῖς ἢ καὶ πρὸ τούτου τὸ πένθος ἰδών, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτούς. τὸν δ' ἀφθονίαν τὴν πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῷ ὀδυρμῷ τεκμαίρετο ἄν τις ἐκ τοῦ συμβαίνοντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδένα δεῖ μέλλουσῃ τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς καὶ βέλτιον αὐτὸ πάσχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, ὅμως τοῖς ὑπὸ τὴν λαὸν θεωμένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. πορευομένῳ δ' ἔνθεν ἕως ἐμέλλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ μωυσῆς, τοῖς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν προμοῦντας ἐκέλευε. τοῖς δ' ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτὸν δακρυωτὸν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. οἱ ἢ καὶ τοῦτ' αὐτοῦ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ μὲν βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτὸν τὴν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὄπ τὸν ὄρει τὸν ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐγίνετο, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀντικρὺς κεῖται, γλῶ ἀρίστην τὴν χαναναίων καὶ πλείστων παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτὸ καταβαίνειν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπαζομένου ἢ μὲν τὸν ἐλεάζαρον αὐτὸ μὲν ἰησοῦν, μὲν προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος ἀφνίδιον ὑπὸ αὐτοὺς σαντος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τὸν περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε ἢ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν εἴκοσι μὲν ἑκατὸν, ὧν ἦρξε τὸ ἥμισυ μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε ἢ τῷ ὑσάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρε καλουμένου, ἀδὰρ ἢ ὑφ' ἡμῶν νουμηνία. συνέσει τε τοῖς πώποτ' ἀνθρώποις ὑπερβαλὼν, μὲν χρησάμενος ἄμεινα τοῖς νοηθεῖσιν. εἰπεῖν τε μὲν πλῆθος ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάτε ἄλλα μὲν τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲν ἐκείνῳ τὶ τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτῷ τὴν προσηρείαν ἐν τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. καὶ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις, προφήτης ἢ, οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅτι ἂν φθέγξατο δοκεῖν αὐτὸ λέγοντος ἀπορᾶσθαι τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη ἢ οὐκ ἄλλη κατέσχεν ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειρᾶθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινὸν ἐποιοῦντο τὴν ὀπιζήτησιν, τὸ θεῖον αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. μὲν τὸ μὲν περὶ μωυσοῦ τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν διηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲ διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως δὲ τοῦ θανόντος τὸν στρατηγοῦ, οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπελάθοντο συμφορῶν. καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὴ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς φανερὰν ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δουλεία κατέζευξε αὐτοῖς ἐλευθερία γνωρίμη. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμαρτε ἐδ' ἑλευθερώσε μωαβίτας· καὶ ὑπὸ τούτοις ἰουδαῖοι τὴν δουλείας ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἐλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε, καὶ τὴν χώραν κατάσχοσαν ἐτη ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γνώμυοι διάδοχοι τοῖς πρώτοις ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἰκανὸν χρόνον. Κεφ. θ.

Περὶ τοῦ σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν ἄιτιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ τῶν παλαιστίνων μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Ieſus Hebræorum imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſit tribubus. CAP. I.

Quomodo poſt mortem imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionib. in extremas calamitates inciderunt,& exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis D c. tantum fuere ſuperſtites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rurſus à Moabitis eſt ſubiugatus,& per Iodem è ſeruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti,& per Baracum in libertatem ſint repoſiti. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerunt. CAP. IX.

De Sampſonis fortitudine,& quanta mala Palæſtinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio ſunt cæſi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde,& arcæ amiſſione prouolutus de throno exſpirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionẽ instrui: mittítque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognoscerent: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturis. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nã & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogatúsque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarét quæ promiserant. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores, nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiosiùs hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicãtur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον ά.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, καὶ μὴ διέφθειρε, πλὴν δὲ γῆν καθεῖλε πυργώσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ ὃν τὸν τεθνηκότα τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπολωλότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθος λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως στρατιὰ ἕτοιμον εἰς τὸ πλῆθος. πέμπει ὃν κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξῆγαγε τὸ στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς ῥουβήλιδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς γαδίδος καὶ μανασσήτιδος ἡμισείας (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορρίαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῆς χαναναίων γῆς ἕβδομον οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῇτε σφετέρᾳ διανοίᾳ μηδὲ ὅτε ἀπέθνησκε περὶ αὐτοὺς καμόντι, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ προσταττόμενα προθύμους. τοὺς δὲ ἑπομένους ὁπλίτας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἄβιλης ὅλη τὸν ἰορδάνην ἐξέλαυνε σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος ὀθὶς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν παρὰ τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατανόησαν, τά τε τείχη, ὅσα κραταιὰ, καὶ ὅσα μὴ τοιοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τὰς πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συμφέρειν. ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ συντυχόντες, καθ' ἰσοτιμίαν ξένοις προσηκόντως, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τὰ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' ὑπὸ διανοίᾳ πολεμίων. ὡς δὲ ἡμωμένης ὀψίας, ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώγιον τῶν τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσῆλθον δειπνοποιησάμενοι, καὶ πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μηνύουσι τῷ βασιλεῖ περὶ δεῖπνον ὅτι, κατασκεψάμενοί τινες τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν τῶν ἑβραίων στρατο-

στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὅντιν' ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης καταγωγίῳ, μετὰ πολλῆς τῆ τῶν λανθάνειν μηχανῆς ὑπάρχειν. ὁ δ' εὐθὺς πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τίνες καὶ βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἐκαλίδας ὅπη τῶν τοίχους ἔψυχε, τοῖς μὲν κατασκόποις εἰς ταύτας ὑπεκρύπτει. τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τῶν βασιλέως ἔλεγεν ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἡ δυσὶν ἡμέραις τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖν. οὓς εἰ φοβερὸν τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες ἦκον, ἄπονον ἂν λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς ὕπως αὐτοὺς ὑπελθούσης, ἀδένα ὑπονοήσαντες δόλον, ἀπῆλθον, ἀδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ' ὁρμήσαντες καθ' ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τὴν ὁδὸν ἀπέρχεσθαι, μὴ κατὰ τὰς εἰς τὸν πόταμον φερούσας, ἀδενὶ γνωρίσματι πρότερον ἐντυγχάνον, παύονται τοῦ πονεῖν. τῇ δὲ θορύβου καταστάντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῆς ὑπελθοῦσα σωτηρίας, ἀλοῦσαν γὰρ ὑποκρύπτουσαν αὐτοὺς, ἢ κἂν ἀφυγεῖν τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτὴν ὑπολέσθαι κακῶς, ὠδ' ἀναλέσασα ἀξιοῖ μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς χαναναίων γῆς κατασταθῶσι, ἀμοιβὴν ἐκτίσαι δικαίως τῆς αὐτῆ σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευσεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα, ὁμόσαντας ἢ μὴν σώσειν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς ὅταν ἡ πόλιν ἑλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γεγόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ διδαχθεῖσαν. οἱ δ', μὴ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν. καὶ ὡς τῶν αὖθις ὤμνυον ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. νίκα δ' ἂν ἄθην μελλήσης ἁλίσκεσθαι τὴν πόλεως, σωσεβάλλουν κτῆσιν τε τὴν αὐτῆς καὶ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ὑποθεμένην ἐγκαθείρξαι, σὺ δὲ θυρῶν ἀνατείνασαν φοινικίδας. ὅπως ἰδὼν τὸ οἰκεῖον ὁ στρατηγὸς φυλάττῃ κακῶς ποιεῖν. μιμύσειν γὰρ αὐτοὺ ἔφασαν διὰ τὸ σὸν σώζεσθαι πρόθυμον. εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῶν ἑαυτοῦ, σὺ τε καὶ ἀνὴμῖν ἐπενέγκαις ἀτίαν. τόν τε θεὸν ὃν ὁμωμόκαμεν φαραζούμεθα, μηδενὶ ὡς ὅπῃ ὠδαβάνουσι τοὺς ὅρκους δυσχεράναι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν διὰ τοῦ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτούς. καὶ διασωθέντες πρὸς τοὺς οἰκείους ἠγγείλωσαν ὅσα πρὸς ἔξαντες ὅπῃ τῆς πόλεως ἦκον. ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοθέντα πρὸς τὴν ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπευξάμενοι τὸν ὅρκον. δεδίοτος δὲ τὸ στρατηγοῦ τὴν διάβασιν, μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, ὅτε γεφύρας παρῆν, καὶ γὰρ ἐζεύκτητο πρότερον, βεβλημένους τε γεφυροῦν, οὐκ ἔξειν χωλὴν παρεμβολὴν τοῖς πολεμίοις ὑπελάμβανε, πορθμῶν τε μὴ τυγχανόντων, δύσβατον αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιήσειν τὸν πόλεμον μώσας αὐτῶν τὸ πλῆθος. δύο δὲ πρὸ ἡμέρας ἰησοῦς, διεβίβαζε τόν τε στρατὸν καὶ τὴν πληθὺν ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. πρῶτον μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες, ἔπειτα οἱ λεῦται, τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. εἶπον δὲ τοῖς λεύταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, ἵνα δεδιὼς πρὸ αὐτῶν μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τῶ ῥεύματος. ὡς δ' τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν, πορθμὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τὸ μὲν βάθος ἐπεχεμένου,

A & nunc diuertētes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignoros paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne persecutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi Deum iam ante significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersique ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iusiurádum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, nec fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò sacerdotibus primis ingressis vadabile est visũ, quòd & aqua decreuisset, *Iosue 3.*

& glarea non amplius vi vndarum volueretur, sed ſtabile ſolum exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Deus promiſerat. ſteterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt. *Ioſue.4.5.* Porro Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſè refrænati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex quo ea primùm vti cœperant quadrageſimum. *Ioſue.6.* Cúmque hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cúmque per ſex continuòs dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. Iuſſitque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurandum, ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructum exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem omnes promiſcuè cædunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnam inutiles. paſſimque cadaueribus viæ ſternebantur, nullum nec præſidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῶ δὲ κάχλικος τῷ μὴ πολιὼ ἔϳ, μὴ δ' ἐξὼ τ ῥοω ὥωδ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅτι τῶ ἐδάφους κειμένου, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορδονῶ τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ϖεῤῥεῖπε ποιήσειν, ζιὸτον καταναοθωῦτες. ἔϛησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ δ'ραβάμ τὸ πλῆθος καὶ τὰσφαλὲς ἀφάμμυον τύχη. ϖάντων ϑ' δ'ραβάντων, ἐξῆεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλδ'θεῤῥν ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὼ συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, δ'θὺς ἐμβαίντων αὐτὸν τῷ ἐβραίων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα ϖεῤῥελθόντες ϛάδ'α, βάλλονται ϛρατόπεδον ἀπὸ δέκα ϛαδίων τῆς ἱεῤῥιχοῦντος. ἐνοις δὲ, τότε βωμὸν, ὃν ἐκ τῷ λίθων ἕκαϛος ἀνείλετο τῷ φυλάρχων ἐκ τῦ ϑυδῦ τῦ ϖεῤῥήτου κελδ'σαντος ἱδρυσάμμυος, τεκμήριον γλυπόμμυον δ' ἀϛακοπῆς τῦ ῥεύματος, ἔϑυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ ϑεῷ. καὶ τὼ φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς ϖεῤῥτερον συμέβαμε ϖανίζειν, τότε ῥαδίως δ'ποεσῶτες. τόν τε γὲ σῖτον ἀπμάζοντα ἤδη τῷ χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὲ αὐτοὺς ☪ ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίϖει ζοφὴ, χρησαμμύους ὅτι ἔτη τεϛαράκοντα. ὡς ϑ' ταῦτα ποιουμένων τῷ ἰσραηλιτῶν, ἐκ ἐφεξῆεσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰησοῦς ἔγνω. κὴ τῇ ϖρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὼ κυβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες ϖερὶ αὐτὼ ἐν κύκλῳ, μέχρις τι τῷ ὁπλιτῶν φυλάττον ἰῶ. οἳ καὶ ϖεῤῥῆεσαν ἐπτὰ κέρασιν αὐτῷ σαλπίζοντες, κὴ παρεκάλουν τ ϛρατὸν εἰς ἀλκὴν ϖροθυμότερόν τε τὸ τεῖχος ἐπομμύης τ' γερυσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὲ ϖάδ'ην ἐποίησαν ϖροῤῥωϛότερον, ἀνέζδ'ξαν εἰς τὸ ϛρατόπεδον. κὴ τῦτο ὅτι ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰησοῦς συναγαγὼν, κὴ τ λαὸν ἅπαν ζα, τὼ ἄλλοσιν αὐτῶ τ' πόλεως δ'ηγελίσατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ ϑεὸ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τῦ πόνυ τῦ σφετέρυ τ τειχῶν κατενεχθησομμύων. κτείνειν μὲν οἱ ϖάνθ' ὅν τινα οὐ λάβοιεν παρεκαλδ'ετο. καὶ μήτε κάμνοντας ὑποδ'ῦναι τῦ φόνυ τ πολεμίων, μήτε ἐλέῳ παραχωρήσαντας, μήτε ϖρὸς ἁρπαγὴν γινομμύους ϖροῤῥᾶν φδ'ύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲ ζῶα ϖᾶν' δ'ιαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλδαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' αὖ ἀργυρος ἢ κὴ χρυσὸς, ταῦτα ἐκέλδε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τ καϑορωμμύων τῷ ϑεῷ τηρεῖν ἐκ δ ϖρῶτον ἁλισκομμύης πόλεως εἰληφότας. σώζειν ϑ' μόνην ῥαχάβην κὴ τ γλυκεὰν αὐτῆς, δ'ιὰ τοὺς γνωμμύους ϖρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰϖὼν καὶ δ'ιατάξας τ ϛρατὸν, ϖροσῆγε ὅπῃ τ πόλιν. ϖεῤῥῆεσαν ϑ' πάλιν τ πόλιν ἡγουμμύης δ' κιβωτῦ ☪ τῷ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοξυνόντων τ δύναμιν ϖρὸς τὸ ἔργον. καὶ ϖεῤῥελθόντων ἐπάκις, καὶ ϖρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ ϖροσενεχθείσης ὑϖὸ τ ἐβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἰεῤῥιχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, ϖρὸς τὼ ϖροδ'όδοξον τ τείχυς ἀναζοπὼ καταπεπληγότων, καὶ τῷ φοβήματος αὐτοῖς ϖρὸς ἄμυναν ἀχρείου γενόντος. ἀηρεῶντο δ' οὐδ' ἐν ταῖς οἰδ'ίς ὑποφατίμμυοι. παρῆτῆτο δ' ὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ ϖάντες ὑπόλλυντο ἄχει ☪ γυναικῶν κὴ ϖαιδίων.

☪ ve-

repletáque trucidatis vrbs & postremò incensa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adductæ, gratiæ sunt ob seruatos speculatores actæ, dicente se meritis illam præmiis remuneraturum. móxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio superetant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi precium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro cæsorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nunc mirum in modum elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullâque interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos excitauit, cui multis attestantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersariis fore superiorem, atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moysis hæsitantes,

Ios. 7. 8.

& à præliis abstinemus, & post talia belli exordia nihilo feliciores progressus sperare possumus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem, & præsentem mœrorem victoriam largitus adime, desperationémque in futurum attonitis eximе. Talibus exorabat Deum Iesus, in faciem humi prolapsus. Responsum deinde accipit, surgeret & lustraret exercitum pollutum sacrilegio & violata religione. hanc enim causam esse præsentis calamitatis: inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, Israelitarum fore victoriam. hoc oraculum Iesus populo indicat, & vocato Eleazaro pōtifice ac magistratibus sortem per singulas tribus mittebat. cúmque sors in Iudæ tribum cecidisset, rursum per cognationes eius mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium esset inuentum, eam rursum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt. qui videns non esse locū tergiuersandi contra diuinum indicium, furtum fassus res furtiuas in medium protulit: cómóxque affectus supplicio, noctu ignominiosæ sepulturæ traditur, quemadmodum solent damnati iudicio publico. Iesus autem lustratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu dispositis circa vrbem insidiis, diluculo hostem ad certamē prolicit. illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, simultata fuga procul eos ab oppido abstrahit, futum hostem existimantes, & quasi victoria iam parta insolescentes. postquam autem subitò conuersis copiis in faciem illis obstitit, & aliis qui in insidiis latebant ex composito signum datum est, coorti celeri cursu ad Ainā feruntur, & auersam eius portam occupant, plerisque ciuium è muris suorum vt tum putabant victoriam spectantibus, vrbémque ingressi sine discrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Iesus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab hoste captam ac cum vxoribus ac liberis in censam animaduerterunt, per agros dispalati, cùm sibi inuicem præsidio non possent esse, alij aliis in locis sunt oppressi. Post hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta est, & supellex sine numero: pecudum item greges non modici, & insuper signata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues, atque hæc omnia Iesus inter milites partitus est in eis castris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hierosolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum casu, iámque in se iturum hostem suspicati, Iesum quidem precibus flectere non tentauerunt, frustra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: sed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in societatem ascisere, dicentes nec ipsos posse euadere periculum nisi maturè prouiderent: quòd si suum consilium sequantur, non deesse remedium. Quod vbi persuaserunt, mittunt legatos ad Iesum de fœdere, quos

II. Iosue 9.

καὶ χεῖρες ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αἰτίᾳ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ ζημιώτῃ σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δυνάμις γάρ σοι τούτων ἴασιν δοῦναι, τότε παῦσον ἡμῶν λυπηρὸν νίκην ἀθυμοῦντας, καὶ ταῖς τῶν αὖθις δυσελπις ἀκαιρημένους ἔτος τ' ἀλογίας ἔξελε. ταῦτα μὲν ἰησοῦς ὅτι σῶμα πεσὼν πρόσω τὸν θεόν. χρηματίσαντος ὑπ' αὐτοῦ θεοῦ, καὶ καθαίρειν τ' στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γενόντος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀλλὰ δὲ ταῦτα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἕτταν συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δ' τὸ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ ποιήσεσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν ἰησοῦς, καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει κ' φυλὴν ἑκάστην. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τ' ἰούδα φυλῆς δηλωθέντος, κ' φανερᾶς πάλιν ποιήσει τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τὸ κακουργήματος, πρὸς τὸν σαχαρίᾳ συνήθειαν δείσκετο. κατ' ἄνδρα δ' τ' ἐξετάσεως γινομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς δ' οὐκ ἔχων ἐξαρνος εἶναι δεινῶς αὐτὸν τὸ θεὸν ἐκπορευθόντος, ὡμολόγει τε τῷ κλοπῇ, καὶ τὰ φῶτα παρῆλθε εἰς μέσον· καὶ ἕτοιμα μὲν δῶρα ἀναιρεθείς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῃ προσκούσης τυγχάνει. ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐκήρυξε ὅτι τῷ αἶναν αὐτοῖς, ἐ νυκτὸς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ἐνέδρας παρασκευάσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δ' μὴ θεάσας αὐτοῖς ἀλλὰ τῷ πρότερον νίκην ὑπόντων, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἕλκει τῶν τείχων τούτῳ μακρὰν αὐτὸς τ' πόλεως, διώκειν οἰομένους, κ' ὡς ὅτι νίκη καταφρονήσαντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τ' δύναμιν κ' πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα τε δοὺς ἃ πρὸς τὰς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέτακτο, κἀκείνους ὅτι τῷ μάχῃ ἐξανίστησιν. οἱ δ' εἰσεπήδων εἰς τὴν πόλιν τῶν ἔνδον πρὸς τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δ' καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τ' γνώμῃ προεστομένων. κ' οἱ μ' τὴν πόλιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. ἰησοῦς δ', τὰς προσελθόντας εἰς χεῖρας διασάμενος φεύγειν ξέπεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀπέραντον τὴν πόλιν, ἐπεὶ ταύτῃ ἐχομένῃ ἑώρων, κ' καταπροσταμένῃ ὁμοῦ γυναιξὶ κ' τέκνοις κατέλαβον, δι' τ' ἀγρῶν πεσὼν σκεδασθέντες, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δ' τ' συμφορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἅλω, κ' γυναικῶν, ἐ θεραπείας, κ' τ' ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, ἐ χρήματα πολλά. ἐ δὲ πλησίον ἦν τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις ἰησοῦς διένειμε, γυμνόμενος ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται δ' κατοικοῦντες ἐγγὺς τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱερειχουσίοις συμβεβηκότα πάθη κ' τὰ τοῖς αἰνάταις ὁρῶντες, κ' πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, ἰησοῦ μὲν προσκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. ὅτε δὲ τούξεσθαί τινος τ' μετοίκων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμιωτάτου αὐτοῖς. κεφαλείτας δ' ἐ καθιερημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅτι συμμαχίαν παρεκάλουν, δι' αὐτὸς δι' αφόβου ἔσεσθαι τ' κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες δ' αὐτὸς, διέγνωσαν δι' αδρασίαν τῶν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δ' τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ασειομένους, ὡς μάλιστα τῷ πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτὸς χαναναίους ὑποφαλεῖς ἡγούμενοι, διαφθεῖραι ἢ τ διὰ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτὸς μὴ πρόσοικειν κατὰ μηδὲν χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε κῆ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, πολλῷ αὐσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξέπεσαν οὔσας, ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τεθίφθαι. ξυχίνας γὰρ εἰς τὸ τοιούτους πιστεῦσαι πρὸς αὐτὸν ὑπῆρξε ἔλαβον. σαπρὸς οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆς γαβαωνιτῶν καὶ τῆς πλησιοίκων πόλεων, πλεῖστον ἀποσχισῶν τῆσδε τ γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' οἷς πάντειον αὐτοῖς δεῖ σωθήναι. μαθόντες γὰρ ὅτι θεοῦ κέλευσις κῆ δωρεὰ τὴν χαναναίων αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δέδοται, τούτους τ' ἤλεγον ἠφθαι, κῆ πολίτας αἰτοῦσι αὐτῆ ἡμέτ. κῆ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες κῆ ὑποδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅπῃ σωθήκας καὶ φιλίαν τοῖς ἑβραίοις. ἰησοῦς ἢ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς ἂν εἶεν τῶν χαναναίων ἔθνος, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, κῆ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μῆ τ γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους κῆ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ὑποπτεύσαντος τὸ πλῆθος. κῆ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς ἢ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸ ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῆ ἱερουσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατοικημένους, καὶ τὸ ἔθνος ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῆ τοὺς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τῆ δ' ἐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο κῆ ἐπ' αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὸ γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δεησομένων ποιεῖν ὅπῃ τῆ μὴ ὠμβαβεῖαν τὸν ὅρκον, ὑποδεικνύουσιν εἶ τοιούτους. ἐ οἱ μὲν τ καταλαβόσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν κῆ ἀσφάλειαν ἔσεσθαι τοῦ ἢ τῆ ἱερουσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅπῃ τῆ μετατάξασθαι πρὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, ἐ τοῖς τῆ πλησίον ἐθνῶν ὠμβακαλέσαντος βασιλέας συναίρασθαι τῆ κατ' αὐτῆ πολέμῳ, τούτοις παρόντας συν αὐτῆ, τέσσαρες ἢ ἦσαν, οἱ γαβεωνίται ἰδόντες, ἐ στρατοπεδευσαμένους ὅπῃ τινι πηγῆ τ πόλεως κῆ ἄπωθεν ὠμβασκάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ὑπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησοῦν. ἐν τούτοις γὰρ ἰῶ αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲ τούτων, ἀπολεῖσθαι πρόσδοκᾶν. ὑπὸ ἢ τῆ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων γένους στρατευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὴν ἡμομένην φιλίαν ὑπολαμβάνειν. ἐ ἰησοῦς πανστρατιᾷ ἀναζεύσας ὅπῃ τὴν βοήθειαν, κῆ δι' ἡμέρας ἐ νυκτὸς αὐσας, ὄρθριος προσβάλλει τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. κῆ τραπείσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ὅπλινῶν. ἐνθορα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ συνεργείαν ἔμαθεν, ὅπισημαίνοντος αὐτῆ βεσταῖς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν κῆ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὅπῃ τὴν τῆ ἑβραίων προθυμίαν συνέπεσεν. ὡς τε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους ἀσπλαίῳ κατὰ μαχηδὰ, ἐ κολάζει πάντας.

maximè credebãt ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si seChananæos faterentur, & multò tutius si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas. sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defeciſſe, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ vidétes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibúsque supplicium sumeret. Ioſ. 10.

creuisse autem eam dies vltra consuetum, ex- A tat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi B generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo, adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus expro- C brasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non iam tutos putarent, pollicitúsque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem, quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, ad- D eóque sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas perueniret interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo superat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe Silun- E te fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, in quo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare ita vt Moyses præceperat statuit: & diuiso exercitu, in Garizæo monte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúsque peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt re- F uersi. Iesus autem iam senex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum

III.

Ios.13.14.18 propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset, res hactenus G fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Ios.11. Ἰησοῦς δὲ ἐπὶ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε καὶ τῆς συνήθους ἐπλεόνασε, διελὼν τὴν ἀπαχειμάνων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων. κατεγραμμένων δ' ἔτους τῷ θεῷ τοὺς βασιλέας, οἳ τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν ὁ χαναναίας ὅπι τὴν ὀρεινὴν ἰησοῦς. ἑλὼν τὴν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆλθεν εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδον. τῇ δὲ θεῷ ὁ ἐβεραίων ἀρετῆς λόγου πολλῆς φοιτῶντος εἰς τοὺς θεοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύσειν ἐπ' αὐτοὺς οἱ θεοὶ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν χαναναίων παλαιστίνους θεσσαλεύοντες στρατοπεδεύσει θεὸς βηρώθη πόλει τῆς γαλιλαίας τῆς ἄνω καθέσεως ἡ πόρρω. γαλιλαίων δὲ ὅτι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τῇ δὲ στρατῇ παντὸς, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες ἑβδομήκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμύρια. καταπλήττει δὲ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ θεὸς τὴν ἐλπίδα τῆς κρείττονος βλαβεστέρως εἶχον δι' ἀφροβολὴν θεοῦ. τῇ θεῷ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τὸ παρ' αὐτοῦ βοηθείας ποθοῦσιν, ὑποχωμοῦντα τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θαρσαλέος θεὸς τὰς ὑποχέσεις τῆς θεῷ ὑμνούμενος, ἐξώρμησεν ὅπι τοὺς πολεμίους. καὶ διὰ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, σωπάπλει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρείττων πίστεως θεῷ τοῖς ἀκροωμένοις. διώκων τ' ὅπι πλεῖσον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πολλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὁπλελοιπότων θεὸς τὸ πτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἵπποις αὐτῶν ἀπῆρε, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. τήν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρων, καὶ πάλιν ὅτι λάβοι φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελιλύθει, καὶ χαναναίων οὐκέτ' ἀδεὲς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δὲ ἐκ τῆς γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρειον ἰσᾶ τὸ ἱερὸν σκηνὴν, καὶ σιλὼν πόλιν. ὁπτιόδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ θέσμια παρέσχῃ. ἑλὼν χωρήσας ἐντεῦθεν ὅπι σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντα ἴσησιν ὅπου θεσπέπεμψεν. καὶ νείμας τὸ στράτευμα, ὅπι μὲν τῷ γαριζεῖ ὄρει τὴν ἡμισείαν ἴσησι. ὅπι δὲ τῷ γεβὴλῳ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ὅστι, καὶ τὸ λοιπὸν ἑλὼν τοὺς ἱερέας. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, ἑλὼν ταύτας ὅπι τῷ βωμῷ γεγραμμένας καταλειπόντες, εἰς τὸν σιλῶν ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τοὺς τῶν χαναναίων πόλεις ὁρῶν ἐκ δαλώτους ὑπό τε τῆς χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰχυρότητος, καὶ τὸ τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ θεβαλλόμενοι θεσεδέχοντο τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ἀπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν (καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τοὺς ἰσραηλίτας ποιησομένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, θεὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸ χρόνου) συναγαγὼν τὸ λαὸν εἰς τὸ σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ ἀναδὴ συνδραμόντων, τότε ἤδη κατορθωμένα καὶ τὰς γεγυμνασίας θεοῦ ὡς εἰκὸς αἴτιος, καὶ τοῦ θείου τοῦ ὠφελοῦντος αὐτὰς ἀξίας, καὶ τὰ ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ἑβδομήκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατῆσθαι δηλῶν, & στρατιὰν ὅσην πο-
τὲ στηλπίσασα τὴν αὐτῆς δύναμιν εἰς μάχην συνῆ-
γεν ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ ἡγεμονίαν αὐτοῖς ὑπο-
λελεῖφθαι. τῷ δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν,
θεὸς αἳ δεῖ χεῖρα καὶ μεγάλης πολιορκίας διὰ τὴν
τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τιὼ ὅτι ταύτην τὴν οἰκητό-
ρων πεποίθησιν, ἧξίουν τοὺς ἐπὶ τὴν περαίαν τοῦ ἰορδάνου συ-
στρατεύσαντας αὐτοῖς, & τὴν κινδύνων συναραμένους, B
ὄντας συγχωρεῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν
αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας. ἵνα τε κατὰ φυ-
λὰς ἀρετῇ προύχειν μὴ τυρηθέντα πέμπειν. οἱ τιὼ
γῆν ἐμμερισόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες
δηλώσουσιν ἡμῖν ἀβόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος. & ἐπι-
στὰς μὲν τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, συγκάτα-
νευον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ ἄνδρας τοὺς ἐμμερισομένους
τιὼ χώραν αὐτῇ ἐξέπεμψε, ὧδε δοὺς αὐτοῖς πινακὰς
γεωμετρίας ὅπως ἡμέρας, οἷς ταλανθὲς ἐκ ἔμελλε λή- C
ζεσθαι διὰ τιὼ τέχνιν. ἐντολὰς δοὺς ἀποτίσασθαι τὸ
τε δυσαίμονος διάμεζον γῆς, καὶ τὸ ἧσον ἀγαθῆς. ἡ
γὰ φύσις τὸ χαναναίων γῆς, τοιαύτη τίς ὄζιν. ὡς ἰδοὶ τὶς
ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὶς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ
συγκεινόμενα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανδυσαίμονα νομισθη-
σόμενα. τοῖς δ' ἰεριχουντίων χωρίοις ὧδε βαλλόμε-
να, & τοῖς ἱεροσολυμιτῇ, τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα. καὶ
τοι παντελῶς ὀλίγιν αὐτῇ εἰ τιὼ γῆν συμβέβηκε, & D
ταύτης ὀρεινιὼ τιὼ πόλλιν, ἀλλ' ὑποβολὴ εἰς καρ-
πῶν ἀφθονίαν τε καὶ κάλλος ἐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας.
& διὰ τοῦτο πρώτοις μᾶλλον ἢ μεγίστοις τοῖς κλήροις
εἰ δεῖν ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου κατ' χιλίων
ἀναξίαν ἡγουμένη. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δ'
ἦσαν, ὡριοδεύσαντες τε καὶ τμησάμενοι τιὼ γῆν ἐν ἑβ-
δόμῳ μηνὶ παρῆσαν φρὸς αὐτὸν εἰς σιλωῶντα πόλιν,
ἔνθα τιὼ σκηνιὼ ἱσάκησαν. καὶ ἰησοῦς ἐλεάζαρόν τε E
καὶ τ' γερουσίαν καὶ συὶ τοῖς φυλάρχοις ὧδε λαβὼν,
νέμει τοῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τ' μανασσιτῇ τοῖς ἡμίσε-
σι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῆς φυλῶν τιὼ μέρισιν
ποιησάμενος. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ μὲν ἰούδα λα-
χοῦσα πᾶσαν ἀρεῖταν τιὼ καθύπερθεν ἰουδαίαν, πα-
ρατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῆς ἱεροσολύμων. τὸ δ' δύ-
σος, ἕως τ' σοδομήτιδος λίμνης καθήκουσαν, ἐν ᾗ τῇ
κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκάλων & γάζα. συμεωνὶς
δὲ, δευτέρα γὰ ἰὼν, ἔλαχε τ' ἰδουμαίας τ' ἀργύπτῳ τε καὶ F
τῇ ἀραβίᾳ προύσυσαν ὖσαν. βενιαμίτας δ', τιὼ ὑπὸ
ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆ-
κος. τὸ δ' πλάτος, ἱεροσολύμοις ὁριζομένοις καὶ βεθήλοις.
γενόταται δ' ὁ κλῆρος ὅδε ἰὼν διὰ τιὼ τ' γῆς ἀρετιών.
ἱεριχοῦντα γὰ, καὶ τιὼ ἱεροσολυμιτῇ πόλιν ἔλαβον.
ἡ δ' ἐφραίμου φυλὴ, τιὼ ἄχρι γαδάρων ὑπὸ ἰορδά-
νου ποταμοῦ μηκυνομένιν ἔλαχε. δύρειαν δ', ὅσον
ὑπὸ βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελαυτᾷ πεδίον. τ' μα-
νασσήτιδος οἱ ἡμίσεις, ὑπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων G
πόλεως, πλάτος δ' ὅτι βηθσάνων, ἡ νεῦ σκυθόπο-
λις καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρις, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τ' πόταμον τῆς μήκους ποιησαμένη τέρ-
μονα. τὸ δ' ἰταβύριον ὄρος, τῆς πλάτους. ζα-
βουλωνίται δὲ, τιὼ μέχρι γυμνασείτιδος, καθήκουσαν δὲ ἐπὶ κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum auſos manus conſerere deuictos, exercitúſque potentiſſimos prælio ſuperatos, internecione cæſos, vt ne reliquiæ quidem generis ſupereſſent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ eſſent, aliæ munitiores & ob hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus haberent, cenſuit eos qui ex regione vltra Iordanem ſita in communem expeditionē profecti fuerant, & propter cognationem ſocios periculorum ſe adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias ſedes remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſingulos teſtatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permenſi bona fide & abſque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam ſententiam itum eſt ab vniuerſo populo: móxque eos viros miſit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibuſdam geometriæ peritis, qui propter hanc ſcientiam errare ac falli non poterant: híſque mandata dedit, vt æſtimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananæa natura talis eſt, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri poſſent: quòd ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hieroſolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri parui ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis ſecundi, hanc ob rem voluit iuxta æſtimationem potius quàm iuxta menſuram ſortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio deſtinati peruſtrata regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo menſe reuerſi ſunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi ſedes erat. Tum Ieſus aſſumpto Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus diuiſit regionem nouem tribubus & Manaſſitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad ſortes ventum eſſet, tribui Iudæ obuenit tota ſuperior Iudæa pertinens vſque Hieroſolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac ſorte vrbes erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Simeonis ſortiti eſt Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem ſortiti ſunt, quæ à Iordane amne vſque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hieroſolyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vſque Gadara in longum protenſam ſortita eſt, in latum patentem à Bethelis vſque magnum campum. Manaſſetidis item dimidia pars agrum à Iordane vſque Dora vrbem, latitudine vſque Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum patentem à flumine vſque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vſque Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est con- A
uallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit
quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione
fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò
ad Orientem spectant vsque Damascum vrbem
& superior Galilæa Nephthalitis obtigit, vsque
Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc
monte oriũtur, quà fines sunt Arces vrbis ver-
sus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sũt
quicquid vallis ad Occidentem solem vergit,
Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia B
& Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertin-
git vsque montem à quo Iudæ tribus initium
fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis
Chananei denominatarum regionem Iesus diui-
sit, & nouem cum dimidia tribubus habi-
tandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab
vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante dua-
bus cum dimidia tribubus diuiserat, vt supra
diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, A-
Lib.4.c.7. mathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc C
diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate
iam defecta cùm non valeret consilia sua per
se exequi, & qui vicem eius gerebant, negli-
gentiùs rempublicam administrarent, præcepit
vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæo-
rum reliquias tolleret. In hoc enim consisterẽ
& ipsorum securitatem, & disciplinæ ac reli-
gionis incolumitatem: idque eos non ex Moy-
si tantùm monitis, sed suomet experimento di-
dicisse: deinde vt Leuitis triginta octo destina- D
tas vrbes redderent, iam enim decem in Amo-
ræa trans flumen acceperant. ex his in tribus
profugis receptacula sunt instituta. nihil enim
magis erat curæ, quàm vt nusquam à Moysis
præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu
Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephtha-
litide Cedesis, quæ est in superiore Galilea, pòst
hæc quod de præda reliquum erat diuisit: su-
pererat enim permultum. vnde non mediocris
diuitiarum accessio & publicè & priuatim fa-
cta est. tantum erat auri & vestimentorum ac E
reliquæ supellectilis, tantum etiam iumento-
rum aç pecudum, vt numero comprehendi
non possent. Post hæc aduocato in concionem
exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem
sita vnà militabant numero quinquaginta mil-
lia, in hanc sententiam locutus est: Quoniam
Deus & pater qui est dominus Hebræorum ge-
neris, terram hanc & acquirere dedit, & in per-
petuum mansuram nobis promisit: vósque o-
pem vestram indigentibus ex mandato Dei F
alacriter & impigrè præstitistis, æquum est
cùm iam nihil arduum supersit, missionem
vobis dari & promptitudine vestra non abuti:
quandoquidem certi sumus, si in poste-
rum sit opus, nihilò segniùs operam ve-
stram nobis paratam fore. Itaque gratias
vobis agimus quod socij periculorum esse
voluistis, rogamúsque vt in hac mutua
beneuolentia perseueretis, memores amicorũ G
& quòd vos quoque vestras possessiones nostris
auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem
Deo fauẽte & vobis adnitentibus peruenimus,

τλὼ ὑ ἀπὸ τῦ καρμήλε, κοιλάδα περσαγορδομμένω
δξὰ τὸ καὶ τοιαύτλω εἶ), ἀσπείται φέρονται πᾶ-
σαν τλὼ ὅλι σιδῶνος τετραμμένου. ἀρκὴ ὑ πόλις
ὑπῆρχεν αὐτῷ ἐν τῇ μεσόδι ἡ καὶ ἀκτιπούς. τὰ ὑ
πρὸς τὰς ἀνατολὰς τετραμμένα μέχει δαμασκοῦ
πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νε-
φθαλίται παρέλαβον, ἕως τῦ λαβανίου ὄρους, ἢ τῷ
τῦ ἰορδάνου πηγῶν αὖ τλὼ ὁρμλὼ ἐκ τῦ ὄρους ἔχουσιν,
ἐκ τῦ καθήκοντος τοῖς ὄρεσι κατὰ βόρεια πόλεως ἀρ-
χῆς παρικούσης. δανίται ὑ, τῆς κοίλης ὅσα πρὸς
δυόμμον τέτραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτω καὶ
δώροις ὁριζόμμοι. ἰάμνιάν τε πᾶσαν ἢ γίτλαν, ἀπ'
ἀκάρωνος ἕως τῦ ὄρους, ὅξ ἰούδα ἦρξε φυλή. καὶ
ἐξ μ' ἔθνη τῷ ἡῶν τῦ χαναναίε φέροντα τλὼ ἐπωνυ-
μίαν διεῖλεν ὕπως ἰησοῦς, καὶ τλὼ γλῶ ταῖς ἐννέα ἢ
τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεσθαι. τλὼ γδ ἀμφ-
είπιν, καὶ αὐτλὼ ὕπως ἀφ' ἑνὸς τῷ χαναναίου παίδων
καλουμμένω μωυσῆς ἤδη περειληφὼς νενεμήκει ταῖς
δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τῦτο ὑ καὶ πρόπερσεν
δεδηλώκειν. τὰ δὲ πρὸς σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, Ϲ
ἀμαθίους, καὶ ἀρυδίους, ἀζλακόσμπλα λῶ. ἰησοῦς
δὲ, τῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράτλειν ὅσα ἢ νοή-
σειεν, τῷ τε μετ' αὐτὸν τλὼ ἡγεμονείαν ὡδαλαβόν-
των ἀμελῶς περσάντων τὸ κοινῇ συμφέροντος, παρή-
γελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τὸ γλίους τ χαναναίων μηδὲν ὑπο-
λιπεῖν ἐν τῇ κατακεκληρωμμένῃ γῇ. τλὼ γδ ἀσφά-
λειαν αὐτοῖς Ϲ τλὼ φυλακλὼ τῷ παρίων ἐθῶν, ἐν μό-
νῳ τούτῳ Ϲ μωυσλῶ αὐτοὺς εἶ) περειπεῖν, Ϲ τῦτ' αὐ-
τοῖς πεπρεῖσθαι. καὶ τοῖς λδίταις ὑ τὰς ὀκτὼ ἢ ξιάκον-
τα πόλις ἀποδίδναι. περειλήφεισαν γδ ἤδη ἢ τλὼ
ἀμοιαν τὰς δέκα. τούτων ρεῖς ἀπονέμει τοῖς φυγά-
σιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς. πολλὴ γδ λῶ περόνοια, τῦ μηδὲν ὧν
μωυσῆς διέταξε ὡδαλιπεῖν. τ μὴ οὖν ἰούδα φυλῆς
χέβρωνα. σίκιμα ὑ τ ἐφραίμου. τ νεφθαλίτιδος ὑ κε-
δέσιν. ἔστι ὑ ἢ τ καθύπερθεν γαλιλαίας τῦτο χω-
ρίον. νέμει ὑ καὶ τ λείας ὅσα λῶ ἐπιλοιπά. πλείστη δ'
ἐγγόνει. ἢ μεγάλης πλύτου περιβέβλλωτο καὶ κοινῇ
πάντες ἢ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ
τ ἄλλης ὑποσκυῆς ἕνεκα. τεσσαράκοντα ὑ πλήθος, ὅ-
σων ῥδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν λῶ περσηνομμένων. μετὰ δὲ
ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς πρὸ
τ ἰορδάνου ἢ τ ἀμοραίαν ἱδρυμμένοις, συνεστράτευον
δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ
θεὸς ἢ πατὴρ δεσπότης τ ἑβραίων γένους, γῆν τε κτίσα-
σθαι ταύτλω ἔδωκε, Ϲ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν
φυλάξειν ὑπέσχηται. συνεργείας ὑ τ παρ' ὑμῶν κατ'
ἐνέλλω τ ἐκείνῳ δεομμένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα πρό-
θυμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου
περιμμένοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῦ τ προ-
θυμίας ὑμῶν, λῶ εἰ ἢ πάλιν δέησειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον
ἔχομμεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῦ καμοῦ-
σαν αὖθις βεβαιτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνή-
γαδε κινδύνων. καὶ ἐχὶ νῦ μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕ-
τως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ πρὸ
τῆ διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῷ ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε
τλὼ ἀπόλαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡ-
μᾶς ἀναβάλλεσθε, ἢ ποιήσαντες εἰς ἃ νῦν διανοίᾳ θεῦ κατέσημμεν, ἐπεὶ ὕπως σπείσατε αὖ μεταλαμβάνῃ,

γένους

γάρον πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐν τῷ σῷ ἡμῖν πόνῳ πλοῦτος ἄφθονος, λείαι τε πολλαὶ ἁρπαζόμεναι καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ὅτι πλέον, ἡ παρ' ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὃν βουληθέντι κατ' ἀμοιβὴν πρόθυμον. ἐπεὶ γὰρ τῶν μωυσοῦς προστάξεων ἀπηλλάγητε, καταφρονήσαντες δὲ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ὅτ' ἔστιν ἀδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν. καὶ παρακαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ἄρχειν ὑπολαμβάνειν. μηδὲ ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔστιν ὃς ὁρίζει ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐκ Ἑβραίους. ἁπάντων γὰρ ἐσμὲν οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεός τε εἷς τοῖς τε ἡμετέροις προγόνοις καὶ τοῖς ὑμῖν αὐτοῖς παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. ἣ τῆς θρησκείας ὑπομελέσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς ὁ μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τοῦ θεοῦ παρέξοντος σύνοιαν εἰς σύμμαχον ἑαυτόν. ἐπιτραπέντων δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ὑποσφαλησομένους τοῖς ἡμῶν ὑμᾶς. ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοῖς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀσπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε. προὔπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπελθόντας. καὶ διαβάσαι οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβήλις φυλὴ καὶ γὰδ δὶς, καὶ ὅσοι τῆς μανασσητικῆς αὐτοῖς συνεῖποντο, βωμὸν ἱδρύονται τῆς ὄχθης ἱδρύονται τῇ ἰορδάνῃ, μνημεῖον τοῖς ἐπειτα γησομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀπολυθέντας, ὑπὲρ μὲν ἧς οὐκ εἶπον γνώμης αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμὸν καὶ ξενικῶν εἰσαγωγὴν θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν. ἀλλὰ περὶ τὴν θείαν θρησκείαν τοῖς ἁβροβίοις πιθανοῖς νομίζοντες, ἐνόπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τὴν παραβάσεως τῶν πατρίων ἐθῶν. ἡ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐτοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς τῶν ἀρχιερέως ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύσοντες ἐπιστρέφειν αὐτοῖς τὴν γνώμην λαβεῖν πρῶτον. ἔπειτ' αὖ κακοπαθῆ μᾶλλον τὴν ἀγένειαν αὐτοῖς, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, φινεέσιον τὸν υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες, τὸν βωμὸν ὅπερ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἱδρύσαντες εἶεν. ὡς δὲ περαιωσαμένων, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀθροισθεισῶν ἐκκλησίαν συνελέγησαν, φινεέσιος, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἢ ὡς τε λόγοις διαπιμπλάντας νεωτερισμοῦ πρὸς τὰ μέλλοντα. πολλοὺς, καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ παραπτώματος ἀποδόντας δίκης ἐπ' ὅπλα καὶ τὰ ἐν χερσὶν ἡμερείαν ὁρμῆσαι, πρὶν ὁ συγγνώμης καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις αὖ σωφρονῆσαι σκοπήσαντας ἔτι ποιήσασθαι τὴν πρεσβείαν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς ἐφέρθη τὸν βωμὸν κατασκευάσαι, μήτε προπετεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσον ποησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς ἁβολῆς ἐληλυθείσης ἀληθοῦς. ἐπεὶ γὰρ ἥκειμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγυμνασμένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, ἁβλαβεῖς ἡμᾶς καὶ παρόντας εἰς τὸ ἴδιον πλῆσαι,

nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: néve propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus. vnus Deus tam nostros quam vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysem institutа diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propicius: sicut contrà si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat; & ægrè à se inuicem diuellebantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Manassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cùm altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erāt crimine, quam diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quam armis rē aggrediendam, & sciscitandū qua mente id fecerint: & si fortè malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari, & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Vt verò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est quam vt verbis tantū castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscipimus, vt cognita causa extructi altaris, nō temerè armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionē reuersos,

IIII. Ioſ. 22.

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius pro uidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari patrio, externos deos complecti ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domestica rum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatur, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiẽdi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phineeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, quòdque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nóique patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Dei ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absítque vt nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degenerauerit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineeses, collaudatáque eorum constantia, reuersus ad Iesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: móxque soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primùm Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in tantas opes tantámque gloriam peruenerant. hortatur deinde vt dent operam vt Deum in posterum æquè habeant propicium, cùm sciant eius beneuolentiam non aliis retineri posse quàm pietatis artibus.

Ios.23.24.

ὂν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου προνοίας ἡμῖν συμβεβηκυίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῶν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὑπιφέρειν τοῖς χαναναίων κακοῖς συνεκχωρηκότας. ἀλλ' ὑμεῖν ἀδικεῖν δόξετε μεταγνόντες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νόμων ἢ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ' ὑπομένετε τοῖς ἡμετέροις, ἢ παραπησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ περάσαμβοι τὸν Ἰορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ συὸς αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τοῦ διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν, καὶ τὸ θεῖον δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστέ. καὶ ὑποδεᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδυνάτον. εἰδ' οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶ) τὸ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδύσασθαι καὶ τούτων ἀνείναι μηλόβοτον. ἀλλ' ὑποίσατε σωφρονήσαντες, καὶ ὑπὲ νεαροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παράσχειν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς οὐ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, ἀλλὰ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ σκηνήσει κειμένης, ἵνα βουλεύσθε, λόγοις ἢ τὰ δίκαια συμφέροντα ὑπολαβόντες, ἢ πείραν ἔργων καὶ πολέμου ἀφεμένοι. τοσαῦτα τοῦ φινεέσου διαλεχθέντος οἱ πρεσβεῖται τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο ἀφὶ τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης πρὸς αὐτοὺς ἀπυσήσεσθαι, μήτε καὶ νεωτερισμὸν ἀνασῆσαι τὸν βωμὸν ἐλέγον. ἀλλὰ θεόν τε ἕνα νομίσειν τὸ ἑβραίοις ἅπασι κοινόν. καὶ τὸ πρὸς τὸ σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸ μὲν τοι γε νεῶ ἀνασαθένται, δι' ὃν καὶ ὑποπτοι γεγόνασιν, καὶ καὶ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἢ ὅπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸ ἀγῶνα τὸ πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς παῖδιοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ διαβάσεως ἀρχὴ ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν τὸ ὅτι τοιαύτη τὸ βωμὸν ἁγία κατασκευάσαι γέγοιτο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα φεῖ ἡμᾶς ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐζώλης εἶ) δίκαιοι πάντες ὅσοι τὸ ἀβραάμου γένους ὄντες νεωτέροις ἐπιχειρῆσιν ἔθεσι, καὶ τὸ συνήθως ἔρπου παραλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀπήγειλε τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμία ἀνάγκη στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει, μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν καὶ ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίους ὑπὲρ τούτων τοῦ θεοῦ θυσίας ἐπετέλει. καὶ διαλύσας μετὰ τοῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κλησυχίας ἴσους αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγε. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῷ, ὑπὸ γήρως ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τὸ πόλεων, καὶ τοὺς ἀρχοὺς καὶ τοὺς γερουσίας, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἦν ἐφικτὸν αὐτοῦ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινῆς σχήματος εἰς τοῦτο δόξης καὶ εὐσεβείας προελθοῦσι. φυλάττειν τε τὸ τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν ὕπως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτοῦ

αὐτοῦ καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντι τὸν ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. καὶ κεῖνοις ἤξιοι δι' μνήμης ποιήσασθαι τὴν εὐδαιμόνισιν. καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν μυσοῦσι μὲν ὅτι διδασκαλίαν τὴν χρησίμων συνδιέζηλε πεντηκοντα. κρατησὰς δὲ μὴ τοῦ ἐκείνου τελευτὴν γένεται, πέντε καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ὧν ἐνδεὴς, μήτε τῶν τὰ νουθέτα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους δῦσχολος καὶ μεγαλόψυχος, φρυτανεύσαί τε τὰ κοινὰ καὶ εἰρήνην διαφυλάξαι, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἁρμόσαι μόνος. θάπτεται δὲ ἐν πόλει Θαμνᾷ τῆς ἐφραὶμ φυλῆς. ἐνήσκει δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεέσης παῖδ' τὸν ἀρχιερωσύνην καταλειπών. καὶ μνημεῖον αὐτοῦ καὶ τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μὴ δὲ τούτων τελευτὴν φινεέσης θεσπίζει καὶ τὸν θεοῦ βέλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν χαναναίων γένους τῇ ἰσραὴλ φυλῇ διαχεῖν τὴν ἡγεμονείαν. καὶ γὰρ τοῦ λαοῦ δι' ἀπειθῆς ἐὼ μαθεῖν τι τῷ θεῷ δοκεῖ. καὶ παραλαβόντα τὴν συμεωνίδα, ἐφ' ὥτε ἐξαρεθέντων τῶν ἐκείνων ἐπιστελλῶν, τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τοῦτο ποιῶσιν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuo memores. post hāc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cētesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum viginti quinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum exstat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deum vt Iudæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependerent.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ὑποδεεῖς τῷ στρατῷ θαλασσίοντας οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλως ἐπεραίωσαν συμφορῶν, καὶ σπασάντων ἡ ἐνταμὼς διαφθορὰν φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Cap. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vnius ex Beniamitis &c. tantum fuere superstites.

ΧΑναναῖοι δὲ ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ καὶ ζεβεκλω αὐτοὺς ὑπέμενον, τῆς βασιλείας τῆς ζεβεκλωῶν ἀδωνιβεζέκῳ τῷ ἡγεμονείαν ἐπιφέροντες. τὸ γὰρ ὄνομα τοῦτο σημαίνει, βεζεκλωῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἐλπίζον τε κρατήσειν τῶν ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς ἰσραηλίταις, τοῖς δυσὶ φυλαῖς ἃς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, ἐφεύγουσι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' ὑπ' εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθὼς ἃ κατ' δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πρόξας πρότερον ὑπ' ἐκείνων ἐθεραπεύω. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δὲ, γῇ θάπτουσι. καὶ δίξασαν αἱρεῖν τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. καὶ τὰ μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἐκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας, χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τειχῶν ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα, καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο δὲ τὸ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἱ διὰ σωμάτων μεγέθη, καὶ μορφὰς ὄψιν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀδιαπλησίας, ἀδόξον ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυνται δ' ἔτι καὶ νῦν τάφοι ὀκτὼ, μηδὲν τοῖς ὑπὸ πίστιν ἐρχομένοις ἴσοι κοτα. καὶ τοῦτο μὲ τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τὸν δὲ γῆν χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἔδει δ' αὐτῶν τοὺς καταλοίπους εἰς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

AT Chananæi, quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabāt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorū bona parte capta Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sæuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles, quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. *Ios.21.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descẽdentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo impositio habitatoribus eius pacem dederunt: & in posterum alteri à rebus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo moræ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facta sunt voti compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oracullo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc cautam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, patrũ respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiã reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parẽtib. habitus. quinta cũ decreuisset domũ repetere, post meridiem ita ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimittũt, nec nisi meliore diei parte trãsacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

VI.

Iud. 19.

A διδόασι ἢ κ᾽ τοῖς ἱέθρα τῦ μαδιανίτα ἀπογόνοις, μωυσέως γὰρ ἦν γαμβρός, γήν ἵνα νέμωνται, τῶν γὰρ πατρίδα καταλειπόντες ἠκολυθήκεσαν ἐκείνοις & σωῆσαν αὐτοῖς ὅπι τ᾽ ἐρήμου. ἡ ἢ ἰούδα φυλὴ & συμεωνίς, ταῖς μ᾽ κ᾽ τῶν ὀρεινῶν τῆς χαναναίας πόλις εἶλον, τὴν δ᾽ ἐν τῷ πεδίῳ κ᾽ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε & ἄζωτον. λαφόντα δ᾽ αὐτὰς γάζα κ᾽ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων κ᾽ πολλῆς ἁρμάτων ὑποφίας κακῶς ἐποίουν τοῖς ἐπελθόντας. κ᾽ οὐδὲ μ᾽ αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐπ τῦ πολεμεῖν διδαμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, κ᾽ κατατίθενται τὰ ὅπλα. βενιαμίται ἢ, τῦτον γὰρ ἴων ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτὴν σωεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ ὄντας παυσάμβροι πάντες, οἱ μ᾽ τ᾽ κλέπτειν, οἱ ἢ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τ᾽ γῆν ἀσχόλουν. τὸ δ᾽ αὐτὸ κ᾽ αἱ λοιπαὶ φυλαί, τῶν βενιαμίτην μιμησάμβυαι ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεμβρίοις ἀρκούμβροι φόρεσιν ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ὑπολέμοις εἶν. ἡ ἢ ἐφραὶμ πο- C λιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος ἐδέν ἄξιον τῦ χρόνυ καὶ τῶν πόνων ἡσύχισε τ᾽ πολιορκίας. οἱ ἢ καὶ περ αὐτόμβροι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. ἐπειτα συλλαβόντες τινὰ τ᾽ ἐν τῇ πόλει προσελθόντα, ὅπι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ δώσειν τ᾽ πόλιν, σώσειν αὐτόν τε & τὰς συγγενεῖς αὐτῦ. καὶ ἐκεῖνος ὅπι τούτοις ὤμνυε τ᾽ πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἄπας προδοὺς, σώζεται μ᾽ τῶν οἰκείων. οἱ ἢ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μ᾽ D ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τ᾽ ἢ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῷ ἢ κ᾽ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὑπιόντων, ὑπὸ ξυφῆς κ᾽ ἡδονῆς τῦ κόσμου ὀλιγώρεσιν, κ᾽ τ᾽ πολιτείας τῶν νόμων ἐκέτ᾽ ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκρασταί. παρεξιωδὲν δ᾽ ὅπι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαιτο πρὸ τῶν αὐτῦ γνώμων τῶν χαναναίων. ἔπειθ᾽ ὡς ἐκείνοι χρήσαιντο πολλῇ κατ᾽ αὐτῶν ὠμότητι κακεῦν λαβόμβροι. οἱ ἢ, κ᾽ πρὸς τὰ πρὸ τῦ θεῦ, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀπλῶς, πολλά τε πρὸ τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη δρᾶ τῷ τρυφῷ ἐκλελυμβροι. καὶ σωέβαινεν ἤδη τῷ ἀρίστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς γερυσίας ἐκ ἀπεδείκνυσαν, ἐδὲ ἀρχῷ ἄλλῳ ἐδὲ μίαν τῶν πρώτεων νενομισμβύων. ἦσαν ἢ ἐν τοῖς ἀκρείοις ἡδονῇ τῦ κερδαίνειν προσδεδωμβροι. καὶ δρᾶ τῷ πολλῷ ἄδραν, σάσις αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, & προῆχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐπ τοιαύτης αἰτίας. λαΐτης ἀνὴρ τ᾽ δημοτικωτέρων τ᾽ ἐφραὶμ κληρυχίας ὤν, & ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγει γύναιον ἀπὸ βηθλεμῖτ. τῆς ἢ ἰούδα φυλῆς τῦτ᾽ ὄρος τὸ χωρίον. ἐρῶν ἢ σφόδρα τ᾽ γυναικὸς, καὶ τῦ κάλλους αὐτῆς ἠττημβρος, ἠτύχει τῶν παρ᾽ ἐκείνης ἐχομοίων πρώμβρος. ἀλλοτρίως δ᾽ αὐτῆς ἐχούσης, καὶ δρᾶ τῦτο μᾶλλον ἐκκαομβρου τῶ πάθει, σπένδεις σωεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς καρίζομβρη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ᾤχετ᾽, μηνὶ τεταρτῳ. χαλεπῶς ἢ φέρων ὁ ἀνὴρ ὅπι τῶν ἑρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς. κ᾽ δεξαμβρος τὰς μέμψεις, καταλλάττεται πρὸς αὐτήν. κ᾽ τέσσαρας μ᾽ ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διατάττα, φιλοφρονημβρῶν αὐτὸν γονέων. τῇ ἢ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, ὤκει δείλῃ ἔξεισι. βεάδιον γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τῶν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τελευτῶ ἐποιοῦντο. θεράπων δ᾽ αὐτοῖς εἷς εἵπετο.

κ᾽ ὄ-

καὶ ὅσος ἦν αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γύναιον. γνόμφων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους ὀλίγους ἀπολιπόντα ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καὶ τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδοῦντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα δὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, τῷ κρείττονι πολλάκις ὑπισφαλῆ. ὑποστὰς πειθοῦτος ἦν τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις αὐδράσι ξενωθῆναι. χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι στάδια, εἰς οἰκείαν ἥξιον καταγεσθαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς γαβαῶν, φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μανθάνει ὅτι ξενίαν τῷ κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν οὐδαμοῦ καλοῦντος, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τῷ μὲν ἐφραιμίτιδος φυλῆς ὤν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβᾷ διατρίβοντι, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας στελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖον δὲ οὐδαμοῦ τῶν γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τὴν δὲ οἴκησιν ἐδήλου τυγχάνειν ἐν τῇ ἐφραιμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴν διὰ τὴν συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. νεανίαι δέ τινες τῶν γαβαλιτῶν, ὅτι τὴν ἀγοραῖς τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσαντες, ἐπεὶ οὐδαμοῦ τῷ πρεσβύτῃ κατηγμένον ἔμαθον, καταφρονήσαντες τῆς ἀσθενείας, καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἦκον ὅπως βίας θύσας. τῷ δὲ πρεσβύτῃ οὐδαμοῦ ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ ὕβρει, ἠξίουν αὐτὸν οὐδαμόθεν τὸν ξένον, προαγμάτων ἀπαλλαχθαι. ὡς δὲ συγχωρῆ τε λέγοντος, καὶ λαθεῖν τὸν πρεσβύτην, καὶ δράσειν αὐτὰς δυνατὰ ὑπ' ἡδονῆς εἰς τὰς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρει τῆς δίκης καὶ κατεγέλων, ἠπείλουν δὲ ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τὴν ὀρθυμίας αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην προσπίπτοντες, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ξένοις ὑπουργεῖν ὑβριζόντας, καὶ ἑαυτὸν θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τὴν ὀρθυμίαν αὐτὰς λέγων, νομιμώτερον δίκαν εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσαν ἃς ἐπεδέξατο τούτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δὲ ἀδὲν ἦν ἀποδοῦς ὅτι τοὺς ξένους ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην οὐδαμόθεν βίαν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν οὐδάνομον. οἱ δὲ ἁρπασάμενοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλλον τῷ διαφόρῳ τὴν ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν γυναῖκα. καὶ δι' ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τὴν ὕβρεως, ἀπέλυσαν πρὶ ἀρχομένου ἡμέρας. ἡ δὲ, τεταλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅπου τὴν ξενίαν. καὶ ὡσὶ λύπης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ τὴν μὲν τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὰνδρὶ, τοῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς ξυμπεπονθόσι ἔχειν αἴτιον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῷ ψυχῷ ἀφῆκεν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ καταχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, θαμυθήσασθαι δίκαιον ὡς, ὡς ἂν ἐξ ἑκουσίας γνώμης αὐτῷ θάψαι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅτι τὴν ξενίαν αὐτῷ. ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν, στυφελῶς πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, ὅτι θέμενος τῇ κτήνει νεκρὰν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοῖς ἀφῖξις τὸ τελευτῆς γυναικὶ, καὶ τὴν βίαν ταῖς φυλαῖς. οἱ δὲ ὡσεὶ τὸν ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβιασμένων κακῶς διατεθέντες, προτερον ὑδενὸς τοιούτου πώποτε εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὴν σιλὼν

cúmque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium vt aliquo diuerterent: ne si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenatũ vti hospitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis serò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, quisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: rogantéque sene vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant vt exhibita hospita quieti suæ cõsuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam esse, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in se erat tutos ab iniuria præstare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges committerẽt: at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, quòd hũc indignissimè rem laturum putaret, humi collapsa expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauiùs suspicans, excitare conabatur. consolaturus eo quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defunctã sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorũ violentia. Tum verò illi nunquã tali antè viso vel audito spectaculo ad indignationẽ gra- *Iud. 20.*
uiter cõmoti, & iusto furore perciti apud Silũ

conuentum faciunt, & congregati ante taber- A
naculum, Gabaenos hostiliter armis impetere
decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit,
suadens non ita temere cognatis bellum infe-
rendum, priusquam verbis agerent de crimi-
nibus, quando ne in exteros quidem ob iniu-
riam acceptam armari leges permittunt, nisi
legatis prius de satisfactione missis. rectum igi-
tur esse ad Gabaenos mittere qui fontes ad sup-
plicium deposcant: qui si dedantur, horum pœ-
na contentos esse debere. sin contumaces fue- B
rint, bello in eos vindicandum. Itaque mittun-
tur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui
vim pudicitiæ mulieris intulerant, & postula-
turi vt pro violatis legibus morte iustas pœnas
penderent. Gabaeni verò non dediderunt iu-
uenes, arbitrati sibi pudendum si alienis impe-
ratis metu belli parerent, cum multitudine ac
virtute nulli se cedere videri vellent: erátque
magnus apparatus totius tribus, cùm cæteri nõ
defuturos se promitterent, si quis eos vi & ar- C
mis aggredi vellet. Quæ postquam Israelitis à
Gabaenis renuntiata sunt, iureiurando sanciũt,
neminem ex suis viro Beniamitæ filiam tradi-
turum in cõiugem: & acriore bello persecuturos
se eam tribum, quàm maiores eorum Chananæos
persecuti sint. Et confestim eduxerunt
contra eos exercitum quadringentorum mil-
lium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt
vigintiquinque armatorum millia, & insuper
sexcentos. ex eo numero fuere quingẽti fundi- D
tores peritissimi, qui læua manu ferebant. ita-
que commisso apud Gabam prælio, egregiè vi-
cêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti
duobus millibus. & fortasse plures cecidissent,
nisi nox prælium diremisset. atque ita Beniami-
tæ læti se intra mœnia receperunt, Israelitæ ve-
rò in castra insperata clade attoniti. Sequenti
die prælium instauratur, & Beniamitis rursum
vincentibus, decemocto millia cadunt ex parte
Israelitarum, quo factum est vt castra metu de- E
sererent, profectíque Bethela, quæ vrbs non lõ-
ge aberat, postridie ieiunio peracto supplicaue-
runt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira
desisteret, & contentus duabus cladibus victo-
riam & robur contra hostem concederet. Deus
verò precibus eorum annuit. & per eũdem va-
tem fauorem est pollicitus. Ergo diuisis bifariã
copiis, dimidiam partem noctu circa vrbem in
insidiis collocant, reliqua in aciem producta F
cum Beniamitis manus conserunt, móxque vt
impares paulatim pedem referunt. eo magis
Beniamitæ instant sponte cedentibus quo lon-
gius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam
illi qui in vrbe propter ætatem imbellem reli-
cti fuerant, procurrerent quasi prædæ futuri so-
cij. postquàm autem satis longè à mœnibus dis-
cessum est, Hebræi reuersi in pugnam signum
dant insidiatoribus: qui mox coorti cum cla-
more hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi
se deceptos, & cùm consilium in angustiis metu G
non suppeteret, in conuallem quãdam cõpulsi,

συλλεχθέντες, καὶ πρὸ τῆς πόλεως ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα
χωρεῖν δίδυς ὥρμηνο, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαηνοῖς,
ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ
δεῖν ἐξέως ἔτους πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐπιφέρειν πόλε-
μον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων,
τὸ νόμου μηδ' ὅπλα τοῖς ἀλλοφύλοις ἐφιέντος δίκα πρεσ-
βείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, τοὺς
δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν
ἔχειν τῷ νόμῳ πεισθομένους πέμψαι πρὸς τοὺς γα-
βαηνοὺς ἐξαιτουμένους τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὲ,
ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τό-
τε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς
τοὺς γαβαηνοὺς κατηγορήσοντες τῆς νεανίσκων τὰ περὶ τὴν
γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτήσοντες τοὺς δράσαν-
τας μὴ ἃ νόμιμα, χρομένους δὲ δικαίοις, σὺν αὐτῶν
ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαηνοὶ, ἔτε τοὺς νεανίσκους
ἐξέδοσαν, ἔτε δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν πρεσβύ-
μασιν ἡγούμενοι πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιουμένους
εἰς χείρας ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε
δι' ἀνδρείαν. ἦσαν δὲ ἐν εὐδαιμονίᾳ μεγάλῃ καὶ τῆς
ἄλλων φυλετῶν. συναπεποίηντο γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυ-
νόμενοι βιαζομένους. ὡς δὲ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσρα-
λίταις τὰ περὶ τῆς γαβαηνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μη-
δένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγα-
τέρα· στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς
ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοῖς προγόνοις ἡμῶν παρειλη-
φαμεν χρομένους. πρᾶγμά τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτὸς
τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενι-
αμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ
ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τὰ χειρ-
ῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε καὶ μάχης πρὸς τὴν γαβᾶ
χρομένης, ἐξέπιπτον οἱ βενιαμῖται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄν-
δρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ χιλίους.
ἐφθάρησαν δ' ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔ-
σχε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲ βενιαμῖ), χά-
ρεντες ἀνεχώρησαν εἰς τὴ πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλῖται κατα-
πεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑσ-
ὑστέρᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμῖται κρατῆσαι, καὶ
ἐνίκησαν τῶν ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι. καὶ δέ-
σαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. πραχθέν-
τες δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἔγνωσαν κειμένην, καὶ νηστεύσαν-
τες καὶ τὰ ὑστεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον δίκα φανεῖσθαι τὴν ἀρχιε-
ρέως παύσασθαι τὸν ὀργῆς τὸν πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς θυσίν
αὐτῶν ἥττας ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ
τῶν πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα δίκα φι-
νεέσι προφητεύσαντος. ποιήσαντες οὖν τὰ στρατιὰ δύο
μέρη, τὴν ἡμισείαν περὶ λοχίζουσι νυκτὸς πρὸ τῆς
πόλεως. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπε-
χώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμῖται τῶν
ἑβραίων ὑποφευγόντων πρέμα, καὶ ὅπ πολὺ θελόντων
εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν ἔσποντο, ὡς
κατὰ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέν-
τας δ' ἀσθένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλο-
μένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ
ἑβραῖοι. ὀπισφάντες δ' ἴσαντο εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον ἔρρωσιν ὁ συ-
νέχειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ὥρμησαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δ', ἅμα τε αὐτοὺς ἐπατημένους
ἤσθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν. καὶ εἰς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον,
πρὸ-

ἐξελεύσεσθαι καὶ πάντας διαφθαρῆναι. ἐξακόσιοι δὲ μόνοι διασωθέντες ἔφυγον ἐπὶ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ κατασχόντες ἐνταῦθα ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐγένοντο ὡσεὶ δισμύριοι ἄνδρες, καὶ πεντακισχίλιοι ἀπέθανον. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβὰ ἐμπιπράσασι, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τὴν ἀρρένων τοῖς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας τὴν Βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν, ὕπως ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἰάβιδος τῆς Γαλαδίτιδος οὔσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τὴν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῆς τάξεως ἐκέλευσαν ἀνελεῖν, καὶ φονεύσαι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅτι τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς προήχθησαν τῇ κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει προσλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν αἵρεσιν τῆς ὀπλιτῶν. μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καὶ δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῆς ἑξακοσίους, διὰ πρεσβυτῶν ἐκάλουν. καθίδρυτο δ' ὅτι πέτρας τινὸς ῥοὰς καλουμένης κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς οὐκ ἐκείνοις τὰ συμφορᾶς μόνοις λελυπημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῆς συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρᾶως ἔπεισαν φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τὰ Βενιαμίτιδος φυλῆς ὀλεθρον τόγε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. συγχωρεῖ μοι δ' ὑμῖν ἔλεγον, τὴν ἀπάσης τὰ φυλῆς γένος, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε. οἱ δὲ τῆς καθ' ἑαυτοὺς θεᾶ ψήφῳ γεγονότων κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατίσαν εἰς τὴν πάτριον φυλήν, πειθόμενοι τοῖς προσκαλουμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας. ὡσὶ δὲ τῆς ἑξακοσίων ἐσκόπουν ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν ἀπορήσαντες, παισποιῶνται. γεγονότων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικήσαι θυγατέρα πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τὸ ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμη καὶ κρίσει, τῷ θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τὰς μὲν ἀπορκίας ἐκ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται, χαλεπὰς εἶναι καὶ ἀσφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν καιρῷ βουληθῶσι. τῆς δ' ἐπιορκίας πρὸς τὸ τὰ ἀπορκίας ὄνομα μετλιασάσης, ἔφη τις τούτοις γυναικῶν ἀπορίαν ἔχειν ἐνεῖναι καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν ἐπίνοιαν, ἡμῖν, εἶπε, τοῖς τὰ ἔτους εἰς σηλὼ συνιοῦσιν ἑορτὴν καὶ πανηγυρίζειν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων καὶ ἁρπαγὴν ἐφεῖσθαι γαμεῖν Βενιαμίτας αἷς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῖν ἔτε πρόσθεν ἐπὶ κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοὺς ἁπλοῦς φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τε δεῖ τὴν ὀργὴν ὅτι Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένους αὐτῇ καὶ θάττον ἀμέτρως. καὶ οἱ μὲν τούτοις πειθόντες, ἐψηφίζοντο τὰ μὲν τῆς ἁρπαγῆς γάμου τοῖς Βενιαμίταις. ἐνεστώσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, καὶ δύο καὶ ξεῖς πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσκευάσας τὰς παρθένους ἐν τοῖς ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis feratum in morem sunt cófixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter vigintiquinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeóque indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandum etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputant. & quamuis iustis armis oppressos censerẽt, vt qui contra diuinas leges peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãr. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quo modo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quãdò necessario fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurii mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse, qui filias negligenter custodiuerint: & quod non oportet iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam antè plus satis contra consanguineos sint vsi. In hanc sententiam concessum est, decretúmque vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi bini trinive ante vrbem insidiabantur aduentantibus virginibus inter vincta & per alias latebras.

Iud. 21.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter A
faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquãdo redire poſſent. Quo factum eſt, vt Beniamitarum tribus, quæ minimum ab internecione abfuit, prudẽti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque magnis incrementis tam numero quàm opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec feli-
Iud.18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali B
fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio, & in colẽdis agris tantùm occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non quòd ſibi timerent, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta, magnóque numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerũt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt C
Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos nũquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, D
rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inunda-E
rent.

Cap. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud.3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac F
voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita. G

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorũ ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutatum

αἱ ἦ μὴ παιδιᾶς ἀδὲν ὑφορῶσαι δὴ εἶθ' ὕστ μαλλόντων ἀφυλάκτως ὅδευον. οἱ ἦ σκεδασθέντων εἰχονίζ ἐξανασάντες. καὶ ἔτοι μὲ ἔτας γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τ' γῆς ἐχώρησαν, καὶ ῥᾳθυμίαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τ' ῥᾳοτέραν δι' ἀμμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲ οὖν ἡ φυλὴ κινδυνώσασα τελέως ἀπώλεσθαι, τῷ ῥᾳοεγημένῳ ζόπῳ καὶ τ' ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. διὸ δὴ τε περιαχθῆναι, καὶ ταχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος ζ τὰ ἄλλα πάντα ἐποίησαν ζ τ' ὀλίδοσιν. ὅθεν μὲ οὖν ὁ πόλεμος, ἔτας παύσαται. ὅμοια ἦ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν δανιανὴν συνέβη φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο ῥᾳοαχθεῖσαν. τῶν ἰσραηλιτῶν ἀπολελοιπότων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν ζ ῥᾳὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τ' γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποίησαν δ' ὑβριν. ἀδὲν μὲ αὐτοὶ πείσεσθαι ῥᾳοδοκῶντες, ὡς ἦ βεβαίαν τ' πίστιν κακῶς τὰς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμπαρεσκευάζοντο, ζ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵτε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τ' ἰούδα φυλῆς τ' ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, ἀδὲ ὀλίγον αὐτοῖς δυνάμενον τὸ πεδίον καταλιπόντες. οἱ δ' ἔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, χῆν τε ἐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τ' μεσόγαιαν, κατοψομένους χῆν, εἰς ἣν μετοικήσαντο. οἱ δ' ὁ πόρρω τοῦ λιβάνου ὄρους καὶ ἐλασσόνος ἰορδάνου τ' πηγῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ῥᾳοελθόντες, ζ καταπεψάμενοι χῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τ' αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις ῥᾴθυμίαν ὑπὸ τε ἀπειρίας τ' πονεῖν τὰ κακὰ καὶ ὑπὸ τ' ῥᾳὸς τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μεγαλυνηθέντες δ' ἅπαξ τῷ κόσμῳ τ' πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ ῥᾳὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς καὶ τῶν ὑπηκοϊαζόντων ῥᾳὸς τοῖς χαναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μετὰ ταῦτα τὴν καταφρόνησιν ἀπολέσασθαι αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυνείοις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τούτοις αὐτοῖς θεός. καὶ δι' σεισμῶν πόνοις μυρίοις δι' ἀμμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον δι' ὑφὴν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθα τοῦ τ' ἀσυνείων βασιλέως πολλούς τε τῶν ῥᾳοπαξαμένων ἀπώλεσαν, ζ πολιορκήσαντος κ' κράτος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῷ ῥᾳοσεχώρησαν, φόβοις τε τοῦ δυνατοῦ μείζονας ὑπερβαλλόντες ἐτέλουν, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τῶν κακῶν ἔτος ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η διὰ κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία χορηγηθεῖσα.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος, χρησθὲν αὐτῷ μὴ ῥᾳθυμοῦντι ἐν τοιαύτῃ τοὺς ἰσραηλίτας ἀπαγκὴ κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐκπορεῖσθαι τολμᾶν, ῥᾳοσυλλαμβανομένους συλλαμβάνειν τ' κινδύνων τινὰς αὐτῷ (ὀλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὑπὲ τῶν παρεόντων ἐτύγχανε καὶ θεοῦ θυμὸς μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς ὕσαν φρουρὸν τοῦ χεσάρδου ἀφαιρεῖται. πεσόντος δὲ πλειόνων τῶν συναγωνιζομένων, ἐκ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν περὶ τὰ πρῶτα ὑπὸ χρήσεως, μάχιμοι τοῖς ἀστυφίλοις συνάπτουσι. καὶ πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν ἀπωσάμενοι, πειρῶνται τὴν ὑφεάτην βιάζονται. κανίαζος δὲ, ὡς ἔργῳ πείρας αὐτὸν λαμβάνει πρῶτα τοῦ πλήθους ἄρχειν, ὡς τε κρίνειν τὸν λαόν. Ἦρξε δὲ ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καὶ διέτριψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ε'.

Οὐ πάλιν ὁ λαὸς ἐδουλώθη μωαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰούδου τῆς δουλείας ἀπηλλάγη.

Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ πάλιν τὰ τῆς ἱερατικῆς ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσησε πράγματα. καὶ τῆς μὲν δικαίας τιμῆς ἄγαν τὸν θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὴν ἀκοσμίας τὴν καὶ τὴν πολιτείαν, ἔγλωνα τὸν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον προὺς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτοῦ κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφέροντα, ὑποζύξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινώσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑπερτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ὑδὲν τὸ εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὥστε ἐκατονταέτη ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τοῦ ἐφ' οἷς ἔπαθον, καὶ τὴν ἱκεσίαν αὐτοῦ ὑπολαβὼν, ἀπήλλαξε τὸν ὑπὸ τοῖς μωαβίταις ὕβριος. ἦν δὲ ἰούδης υἱὸς γήρως τοῦδε τοῦ βενιαμίτου φυλῆς νεανίας, ἰούδης μὲν τὸ ὄνομα, γένει τε παλαιὸς, ὥλμησέ τε ἀνδριότατος, καὶ τὴν σώμαν πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, τὴν χεῖρα τὸν ἀριστερὰν ἀμείνονα, ἢ ἀπὸ ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτὸς. συνήθης δ' ἐγένετο τοῦ ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑποχόμενος. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸ βασιλέα προσφιλὴς τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σῦν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τοῦ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τοῦ δεξιοῦ σκέλει περιδησάμενος εἰσέρει πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀείητο αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τεθαμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τοῦ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέξιβε δ' ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς θήρας ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐξάπελθε. μόνοι δ' ἦσαν τὸν βασιλέως καὶ τὸν ἑστῶντας τοῦ θεραπόντων ἀπέναν καλέσαντος, διὰ τὸ πρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθεῖρξο γὰρ ὅτι θεόν τε, καὶ θέος εἰσὶ τοῦ ἰούδην μὴ ἁμαρτεῖν, καὶ μὴ δι' ἀκρίαν πληγήν. αἴσιον ἐν αὐτὸν, ὅταρ εἰσιὼν ἔχῃ ἐκ προοιμίου αὐτοῦ δηλῶσαι τὸν θεὸν. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὸν χαρὰν τοῦ ὀνείρατος ἀνεκτήσατο ὑπὸ τοῦ θεοῦ. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι προσκλείσας τὰς θύρας. οἱ δὲ θεράποντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τραφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ὑποσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀπολαμβάνειν. οἱ δὲ, ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς πολὺ χώραν τοὺς ὑποσημαίνοντας κέρασιν. τούτοις δὲ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν ἔγλωνα πολὺ μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτοῖς πάθος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μήπι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficiunt: tùmque primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero iam aperto marte hosti pares videantur. itaque congressi cum hoste vno prælio de libertate asserunt. reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

POst cuius mortem vacante principatu res Israelitarum rursùm in peius ruere cœperunt: idque tanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberét: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus: à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes VIII. Iud. 3. filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium; quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Eglonis muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis priùs foribus. regij famuli interim quiescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clam indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & illi confestim arma capiebát, & cornicines per totā eā regionē dimittebát. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat. Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam aduesperasceret, veriti ne quid noui homini accidisset, ingressi sūt in cubiculū

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobatur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excussérunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. cum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

CAP. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* ISraelitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem, atque inobediētiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem respicentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quod à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam propheticem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad misericordiam flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephtalitidis, eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripta decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussítque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduer-

τὸν θεόν. σωπήσαν οὖν ἡ θεσπιῴδησεν αὐτῷ ὄμβρος ἐπιγίνεται μέγας ἡ ὕδωρ πολύ, ἐ χάλαζα. τὸν

ἡ νεκρὸν δρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθίστηκαν. ἡ πρὶν τὴ φυγὴν συναφιᾶναι, τὶ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. ἐ οἱ μὲ ἀναχαίτημα ἀναρρῆξαι. οἱ δ' εἰς φυγὴν ζέπον) ὡς ὅτι τὶ μωαβιτὴν σωθησόμενοι. ἦσαν δ' ὑπὸ μυρίους. ἡ ἰσραηλίται θεσκατειληφότες τὸ ἰορδάνου τὰ διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. ἡ κῆ τὰ διάβασιν πολλὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τε ὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. ἐ οἱ μὲ ἑβραῖοι τότε τῷ τρόπῳ τὰ ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰώδης δ' τὰ αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τῇ τὸ πλήθους ἅπαντος ἡγεμονίᾳ τελευτᾷ τὰ ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα κάλαχών, αὐτὴ ἡ δίκα τῆς θεσπεσιωμένης θεμίτεως, ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. ἐ μῆ τοῦτον, σανάγαρος ὁ ἀνάθυ παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τὰ ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς χαναναίων αὐτοὺς καταδυναστεύσαντων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ISραηλίται δ' πάλιν, ὡδὲν γὰρ ὅτι διδαχῆ τὸ κρείττονος ἐλάμβανον τὰ θεότερον δυτυχημάτων, ὑπό τε τὴ μὴτε σέβειν τὰ θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ κῆ τὰ ὑπὸ μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας θεὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου τοῦ τῶν χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔστι γὰρ ἐξ ἀσύρων πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὴ δ' ὑπέκειται τὰ σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατὸν μὲ ὁπλιτῶν ἑξακόσια ἅρματα μυριάδας, μυρίους δ' ἱππέας, ἑξακισχιλίων δ' ἁρμάτων δύπορεῖ. ταύτης ἐν στρατηγῶν τὰ δυνάμεως σισάρης, τιμῆς τὰ πρώτης παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, σκληρῶς δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ὑπιτάξας τελεῖν φόρους. εἶκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες λύουσιν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τὰ δυσυχίας ὄντες ἀγαθοί, καὶ τὸ θεὸν πλέον διαμάσας θέλοντος αὐτῷ τὰ ὑβρεῖν, καὶ τὰ θεὸν αὐτὸν αἰνωμοσωίλω. ἐ μεταθέμενοι τὸ λοιποῦ, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τὰ θεοσεβησάσεως τῷ νόμων ὑπάρξαι, δεδώρηνται πινὰ θεσφάτην, μέλισσαν ὀνπαίνῃ τὸνομα κῆ τὰ ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι τὸ θεὸ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, ἐ μὴ ὑπερειδεῖν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δ' θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. κῆ στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τὰ νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ὅστιν ἀπὸ πατρὸς κῆ τὰ ἑβραίων γλῶσσαν. μεταπεμψαμένη δ' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ὅπιλέξαντα τὰ νέων μυρίους σκέλδιε χωρεῖν ὅτι τὲς πολεμίους. ἀποχρῆναι γὰρ τοσοῦτον τὰ θεὸ θεσφρικότος ἐ νίκην ἀποσημήναντος. βαράκης δ' φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, σὺ μὲ εἶπε, γυναικὶ δοκεῖς ἀξιώματος ὅσον σοι δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δ' ὃ παραιτοῦμαι. ἐ συναθροίσαντες μυρίους ἐστράτοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπήντα δ' αὐτοῖς ὁ σισάρης τὰ βασιλέως κελεύσαντος. κῆ στρατοπεδοῦνται τὰ πολεμίων οὐκ ἀπωθεν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας ἐ τὰ βάρακον καταπλήττει τὸ πλῆθος τὰ πολεμίων, κῆ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβώρα κατεῖχε τλὺ συμβολλὼ ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην κελεύσασα τλὺ ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὰ

μόν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν χαναναίων αὖε- A
μος τὴν ὄψιν αὐτῶν ὀπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους
αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλίται ὅλως τὸ κρύος
ἀφῆκαν τοῖς ξίφεσιν ἐκ εἶχον. τοὺς δ' ἰσραηλίτας ἧττον
τε ἔβλαπτε κατ' ὀπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς τὴν
ἔφοδον τὴν βοηθείας τῆς θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον. ὡς τε
εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλὰς αὐτῶν ἀπέ-
κτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δ' ὑπὸ τῶν οἰ-
κείων ἵππων ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων B
πολλὰς αὐτῶν ἀποθανεῖν. σισάρης δὲ καταπηδήσας τοῦ
ἁρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, φυγὴν ἀφικνεῖται
πρός τινα τῶν κενεϊτῶν γυναῖκα ἰάλιν ὄνομα. ἣ κρύ-
ψαι τε ἀξιώσαντα δέχεται. κἀ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα
δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν τοῦ μέρους δαψιλέσ-
τερον, εἰς ὕπνον ἔρπεται. ἡ δὲ ἰάλη κοιμωμένῳ σιδήρεον
ἧλον ἐλάσασα σφύρᾳ δι' ἀκροτάτου αὐτὸν διέπειρε τὸ
ἔδαφος, καὶ εἰς βαθὺ τὸ βάραθρον μικρὸν ὕστερον ἐλθόντι C
ἐπιδείκνυε τῇ γῇ προστεθνεώς. ἔτους μὲν ἡ νίκη αὕ-
τη ὠφέλησε καὶ τὰ ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα.
βάραχος δὲ στρατεύσας ἐπ' ἄσωρον, ἰαβίνου τε ὑπαντιά-
σαντα κτείνει. καὶ τὸ στρατηγοῦ πεσόντος, καθελὼν εἰς ἔ-
δαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσ-
σαράκοντα.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐδίκησάν τε D
καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἔτη ἑπτά.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, καὶ τὸν αὐτὸν
καιρὸν, μετὰ ταῦτα μαδιληῖται πολεμήσαντες
ἀμαληκίταις τε καὶ ἄραψι, στρατεύουσιν ὅπλοις τοῖς ἰσραη-
λίταις καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν
διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγαγον. τοῦτο δὲ ποιοῦντες ἐπ'
ἐπέτη, εἰς τὰ ὄρη τοὺς ἰσραηλίτας ἀνεσκόλοψε τὸ πλῆθος,
καὶ τὰ πεδία ἐξεχώρουν. νομάδων τε καὶ ἀποίκων E
ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγεν, ἐν τούτοις
εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιληῖται, καὶ ὥραν θέρους
στρατεύσαντες, τὴν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐ-
πέτρεφον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλά-
πτωσι. λιμὸς δὲ ἦν ἀσπαίρειν ἔφης, καὶ ἔρημον θεοῖς ἱ-
κεσίαν τοῦ θεοῦ σῴζειν αὐτοὺς ὠδηκαλουῦτες.

Κεφάλαιον η.

Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν. F

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσηΐδος φυλῆς ὢν ὀλί-
γοις, δράγμασι σαχύων φερομένους κρυπτῶς εἰς
τὴν ληνὸν ἐκόπτε. τοῖς γὰρ πολεμίοις ἐδεδίει φανε-
ρὸς τοῦτο ποιεῖν ὅτι τῆς ἅλωος. φαντάσματος δ'
αὐτῷ θαυμαστοῦ νεανίσκου μορφῇ, καὶ φύσαντος εὐ-
δαίμονα καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. τυστυχῶν τοῦτο γοῦν ἔ-
φη τεκμήριον τῆς εὐδαιμονίας αὐτῷ μέγιστον, τὴν λη-
νὸν πᾶν αὐτὴ ἅλωος χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ θαυμα- G
λουμένου, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀ-
ναιρεῖσθαι, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε δὲ φυλὴν
ὅτι ἧς ὑπῆρχε, πλῆθος ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι,
καὶ πλουτοῦντων πραγμάτων ὀπυίας ἀσθενέστερον. ὁ
δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ὑπεσχνεῖτο,

fos Chananæorum vultus ingerens,& prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minus offendebat, sed alacriores etiam faciebat manifestatio Dei præsentis ac fauentis signo accensos. itaque rupta aduersa acie, turbatisque ordinibus, ingentem hostium stragem ediderunt. atque ita pars talis Israelitis cedebãt, pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò vt vidit suos terga vertere desiliens à curru, fuga delatus est ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen. quæ latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quòd ille cùm auidius ingurgitasset, in somnum est solutus, quem Iale aggressa, ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo, móxque Baracianis superuenientibus, solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum, Iabinum obuiam factum interfecit: & cæso rege, ac vrbe solo æquata, quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem *Iud.6.*
ferè tempore, paulo pòst Madianitæ socios Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Israelitas fecerunt,& cõgredi ausos magno prælio vicerunt: vastatisque frugibus prædam abegerunt. cúmque idem per cõtinuos septem annos facerent, Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coegerunt. qui spelũcis & subterraneis ędificiis excauatis, quicquid hostium violentiam euadere poterat, intrò receptum asseruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Israelitas permittebãt, vt possent denuò labores eorum vastare. Itaque in perpetua fame ac egestate viuebant, nec iam vllum supererat præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEr idem tempus Gedeõ Iasi filius, vnus ex *Ibidem.*
primatibus tribus Manassetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim ausus est propter hostem propalàm hoc in area facere. cúmque spectrum ei adolescentis specie se obtulisset, & felicem ac Deo charum appellauisset. respondens, Hoc inquit, meæ felicitatis argumentum est maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono esset animo, & de libertate vindicáda cogitaret, negabat fieri posse. nam & tribum suam cuiuis alteri cedere numero, & se iuuenẽ esse, & tam arduis negotiis impatẽ. Deus aũt quicquid deesset se suppleturũ pollicebatur,

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credētes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius quàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerēt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quòd posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adorni, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sūt Israelitæ, vt merito cōferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tū Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clā possent hostem inuadere nihil tale expectantem, & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetū faciunt.

Iud. 7.

A καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦν-
τος. τῶτ' οὖν διηγούμενος ὁ γεδεὼν τισὶ τῶν νέων ὅπη
σθύεζ. καὶ ὡδηχρῆμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον
λῦ τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὅπως δὲ κα-
τὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεῶνι, τλύ τε ἀνθρωπί-
νλω φύσιν αὐτοφίλαυτον ὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τὺς
ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένλω. ὅπως τε τλὺ
νίκλω παρέντες τὸ θεῦ δοκεῖν νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πο-
λὺς στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τὺς πολεμίους ἀξιόμαχος.
ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τ' αὐτὸ τὸ ἔργον, συμβάλ-
λοι πρὶ μεσοῦσαν τλὺ ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τὸ καύμα-
τος ὄντος, ἄγειν τλὺ στρατιὰ ὅπι τὸν ποταμόν. Ϛ τὺς
μὲν κατακλιθέντας Ϛ ὕπνω πίνοντας, διψύχους ὑπο-
λαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισθυμούντως καὶ μὴ θορύβου
πίνοντες τύχοιεν, τύτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τᾶτο
πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τὺς πολεμίους. ποιήσαντος
δὴ κῆ τὰς τῦ θεῦ ὑποθήκας τῦ γεδεῶνος, ἑκακόσιοι ἄν-
δρες διρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβῳ πρόσθεν ἐγχάμψαν
τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἔφησέ τε ὁ θεὸς τύτους ἐπα-
γόμενον, ὅπι χειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευσαν δὴ
ὑπὲρ τῦ ἰορδάνυ μέλλοντες εἰς τλὺ ὁπίσω περαιοῦν-
θαι. γεδεῶνος δ' ἐν φόβῳ καθεσῶτος, καὶ γὰρ νυκτὸς
ὅπι χειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προεῖπε, τ' δέους αὐτὸν ἀπα-
γαγεῖν βυλόμενος, κελεύει προσλαβόντα τ στρατιω-
τῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν ταῖς μαδιανιτῶν σκηναῖς. παρ'
αὐτῶν γὰρ ἀκούσεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς
δὴ εἶπε, φεύρων τ' ἑαυτῦ θεραπόντα ὠδηγλαβών. καὶ
πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐ-
γρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συ-
σκηνουῦτι, ὡς τε ἀκούειν τ γεδεῶνα. τὸ δὴ τοιῦτον λῦ-
μάζαν ἐδόκει κριθίνλω ὑπ' εὐτελείας ἀνθρώποις ἀ-
βρῶτον, διὰ τᾶ στρατοπέδυ κυλιομένλω, τλὺ τε βασι-
λέως σκηνὴν καταβαλεῖν, Ϛ τὰς τῦ στρατῦ πάν-
των. ὁ δὴ, σημαίνειν ὀλεθρον τᾶ στρατᾶ τλὺ ὄψιν ἔκεινε,
λέγων ἔθεν, τῦτ' αὐτῷ συμβήσεσθαι ἐπῆλθε. πᾶν τὸ ἀσέρ-
μα τὸ καλάμυον κρίθινον, εὐτελέσατον ὁμολογεῖσθαι
τυγχάνειν. τᾶ δ' ἀσιατῶν παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ὅτιν
ἰδίαν νεῦν ἀτιμότερον γεγυμνασμένον, ὅμοιον δὴ τῷ κῆ κρι-
θλὺ γλύχ. καὶ τὸ ὡδὴ τοῖς ἰσραηλίταις νεῦν μεγαλοφρο-
νοῦν, τῦτ' ἂν εἰη γεδεών, Ϛ τὸ συν αὐτῷ στρατιωτικόν.
ἐπεὶ δὲν τ μάζαν φῶς εἰδέναι τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀναῤῥέ-
πεσαν, δέδοκα μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τ καθ' ἡμῶν νίκην ὑπο-
νένδυκε. γεδεῶνα δὴ ἀκέσαντα τὸ ἔναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ
θάρσος ἔλαβε. Ϛ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶ τὺς οἰ-
κείους, διηνσάμυος αὐτοῖς καὶ τλὺ τ πολεμίων ὄψιν.
οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ ὡδηγελλόμενα φρονηματι-
θέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κῆ τετάρτλω
μάλιστα φυλακλῷ, προσῆγε τλὺ αὐτῦ στρατιὰν γεδεών,
εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτλύ. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ.
σκόπιζον δὴ πάντες ἀμφορέας κενοὺς κὴ λαμπάδας ἐ-
μμύας, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος
αὐτῶν γλύπ). κὴ ἐν τῇ δεξιᾷ, κερὰς κέρας, ἐχῶντο δὴ τύ-
τοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον δὴ πολὺ κατεῖχε τὸ τ πο-
λεμίων στρατόπεδον. πλείστλω γὰρ αὐτοῖς εἶ συμβαί-
νει κάμηλον. Ϛ κῆ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ
πάντες ἦσαν. οἱ δὲ ἑβραῖοι, προειρημένου αὐτοῖς ὁ-
πότ' ἂν γλώσσαν πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ συνθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοῖς ἀμφο-
ρέας κατεάξαντες, ὁρμῆσαι μὲ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τῦτ'

τῶν ἐποίησαν. παραχὴ γὰρ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῷ ὑπνοῦντας, καὶ δείματα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο γὰρ ἀλλήλους μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τὴν γλῶτταν διαφορεῖν. ἅπαξ γὰρ καταπαρέντες εἰς παραχήν, πᾶν τὸ προσυπὸν ἀπῆρεν, νομίζοντες δὴ πολέμιον. ὁ φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας ὁ γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν. καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδρας προειλημμένῳ ὑ δυναμένους διαπεφεύγειν χωρίῳ. καὶ προσιόντες, κτείνουσι ἅπαντας, καὶ δύο τοὺς βασιλέων, ὠρηβόν τε καὶ ζίβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς προειλεφθέντας τοῦ στρατιωτῶν ἀνάγοντες, ἦσαν δὲ ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύουσι πόρρω πολὺ τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ ἐκ ἀπηνορδόκητος πονῶν, ἀλλὰ διώξας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπασι διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, ζεβεὶν καὶ ἐζαρβουνεὶν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἠγαγε. καὶ πέμπτον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀραβίων, ἀπέβαλε μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ὑφὴ καὶ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια λαμβάνεται τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν δὲ θαρραλεώτερος εἰς ἐφραὶμ τὴν ἑαυτοῦ παρῄδα, κτείνει τοὺς τῶν μαδιανιτῶν βασιλέας. ἡ δὲ ἐφραίμιος φυλὴ, τῇ γεδεῶνος διαφορᾷ δυσχεραίνουσα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεσαν, τὸ μὴ προσκαλεῖσθαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τελεῖν τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, ἐκ αὐτὸς ἐλεγχθεὶς αὐτοκρατὴς ὢν χρησάμενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὑπεθέτο χωρεῖς αὐτῷ, ἀλλὰ τῷ θεῷ κελεύσαντος. τὸ δὲ νίκην ἐκ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατιωτῶν εἶναι. καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς ἑβραίους ὠφέλησε τῶν ὑπὲρ τῶν πολεμίων διαφοράς. ἐμφύλιον γὰρ αὐτοῖς στάσεως ἀρχὴν μέλλοντας ἐρρύσατο. τὴν μὲν τοίνυν ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἔδωκεν, ὡς δηλώσομεν καὶ ἡμεῖς ἴδιον. γεδεὼν δὲ ἀρχὴν ὑποθέσθαι βουλόμενος, βιαθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βραβεῖον αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ θεῖα διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτὸν τελούμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ παρῄδι θάπτεται.

Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguæ homines eadẽ castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eo properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quod insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cum vellet imperium deponere compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus populo rarum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον θ'.

ὅτι μετὰ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ ἡρήμωσαν διάδοχοι τῆς πόλεως ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῶς χρόνῳ.

Cap. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

Παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς ἁρπάσας, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μετὰ τὸν πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ὅπου σίκιμα πρὸς τῇ ἄνω μητρὸς συγγενεῖς, εἶτα θεν δὲ ὧν, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷς ἀπὸ πλήθους ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίκτητοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον, κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάμου. σώζεται γὰρ εἷς διαφυγὼν δυστυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βούλεται ποιῶν, αὐτὸς νομίμων ὑποδείξας, καὶ δεινὸς πρὸς τοὺς τὰ δίκαια πρᾶξαι μέλλοντας ἐπιτιθέμενος.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defũcto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes: & ad quodvis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus. XII. *Iud.* 8. 9.

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebraretur, ad quã plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est viti hunc honorem deferre, ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatẽ aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuẽtes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eo cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ vt tantisper sui custodiam susciperet, dũ vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum cõuitia iactare. & principis cognati dispositis circa vrbem insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarũ primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum cõtra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbẽ tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualẽ meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmque Abimelechus locũ insidiis aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις ἄσης ἑορτῆς, καὶ τῶ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάνης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀναβὰς ὅπι τὸ ὄρος τὸ γαιζίζειν, ὑφίσταται ἢ τῶν σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῶ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. θορυβούμενης ἢ στιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γενομένης αὐτῶ δεηθεῖη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ὑπὸ τῶν καρπῶν οἰκείας ὕσης ἀπολαύειν, καὶ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν προσγινομένης, τὰ δένδρα τὸ ὅπι τὸ ἄρκευθον φρονίδος ἐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν ἁρμόζειν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένη τοῖς αὐτοῖς τῆ συκῆ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῆ ἐλαίῳ ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δὲ αὐτῶ ὡς τε σκιὰν παρασχεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυρία ἢ ἀγαθὴ σκιὰν παρασχεῖν τῶν ξυλῶν ὄντων, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μήν τοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὀλιγωρεῖν ἐπ' αὐτῆ φρονῶεν, ὑπὸ τῶ ἐνόντος πυρὸς διαφθαρεῖν. ταῦτα δ' ὑ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι ἢ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ γενεῶνος πεπειραμένοι, σαφέρασιν ἀβιμέλεχον ὅτι τῶν ὅλων ὄντα σφαγμάτων συὼ αὐτῶ τοῖς ἀδελφοῖς ἀποκτείναντες. ὃν πυρὸς ὑδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὴν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν καὶ διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, διδιὸς ἐπ' ἔτη ζῆα τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀ πολὺ ἢ τῶν ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετανόησαν γὰρ ὅπι τοῖς γενεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἀζηλοῦσι τὸν ἀβιμέλεχον τῶν πόλεως καὶ τῶν φυλῆς. οἱ ἢ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφέροντιζον. τῶν δ' ὥρας τῆς τῶ ζυγῶν γενομένης ἐδέδιεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν φοβούντες, μήτι δράσας κακὸν αὐτοὺς ἀβιμέλεχος. διὰ δὴ μήσαντός ἢ φοὺς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς γάλα, συὼ ὁπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτῶ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δόντα φυλάσσειν αὐτοῖς, ἕως αὖ ζυγήσωσι. φοβηθεὶς δὲ ἢ ἐκεῖνος τὰ ἀζίωσιν, φοβήσας ὁ γάλας συὼ αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε οὐ καρπὸς μὴ ἀσφαλείας συωάγειν, καὶ διαπνέοντες καὶ συμφορὰν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐπέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ φόρον τὴν πόλιν, πολλοὺς τῶν ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. ζέβελλος δέ τις τῶν σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν ἀβιμέλεχου, ὅσα παρεξύνδε γάλας τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῶ, καὶ παρὴν ἐλοχᾶν φοβοῦ τὸν πόλεως. πείσειν γὰρ γάλαν ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, θορυβοῦ δὲ τότε, ἀλλαγὰς αὐτῶ μὴ δύεσθαι φοβοῦ τὸν δῆμον. ὅτε οὐ ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνέδραν. ὁ γάλας ἀφυλακτοτέρους διέβην ὅτι τῶ φοβασεῖσθαι, καὶ ζεβέλλης συὼ αὐτῶ. ἰδὼν ἢ ὁπλίτας ὑπεξεσμένους γάλας φοβοῦ ζεβέλλαν ἐλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθωπλισμένους. ἢ ὑ σκιὰς εἶναι φαμένου τὸ πεζῶν, πλησίον ἤδη γενομένων, τὸ ἀκριβὲς κατανοῶν, ὑ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι λόχον δ' ἀνδρῶν. ὁ ζεβέλλης, ὑ σὺ μὴν τοί φησιν ἀβιμέλεχῳ κακίαν ὑπαλείς; ἢ ἵν' ὑκ ὑπιδείκνυσαι τὸ σῆς ἀρετῆς μέλεθος εἰς μάχην αὐτῶ συμβαλών; γάλας ἢ θορυβούμενος, συωάπτει τοῖς ἀβιμελέχε. καὶ πίπτουσι μὲ τινες τῶν συὼ αὐτῶ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὸ πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύει γάλαν ἐκβληθῆναι τῶν πόλεως,

κατα-

καταγρήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσατο. ἀβιμέλεχος ὁ πυθόμενος ἐξελθόντας αὖθις κὴ ζυγκτὸν τοὺς σικιμίους, ἐνέδρας προλοχίζεται τοῖς ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ παρελθόντων, ἡ μὲν ἥμισυ μοῖρα τὸ στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοῖς πολίταις. οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταθέουσι· παντάχῃ τε φόνος ἦν. καὶ κατασκάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, ἅλας κὴ τῇ ἱερατίων ἔσπειρε παρῆγε. καὶ σικιμίται πάντες ὅτως ἀπώλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ὅτοι συλλεχθέντες ὅπη πνα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαί τι τούτῳ παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀβιμέλεχος μαθών, ἐλθεῖν ἐπ' αὐτοὺς μὴ τὸ δυνάμενος. καὶ φακελοὺς ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δι' αὐτοῦ φέρων ταῦτο ποιεῖν τοὺς στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τὸ πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἅπτειν φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστῳ αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφθύγει μὲν ὅπη τῆς πέτρας ἐδεῖς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἰκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ λύπης ὑμνομένης, πλὴν ὅτι καθαδίκλιν ἐπ' ἀνδρὸς ἐνεργέτου συνθεῖσι κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμίταις κακοῖς καταπλήξας τὰς ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ περιεφέλων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν συνὼ ὅπη θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ὁπισθρομῆς αἴρει. πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. καὶ αὐτὸν πλησίον ὁρμῶντα τοῖς τοίχοις, γυνὴ θεράσμα τι μύλης βαλοῦσα κὴ τὸ κεφαλῆς τυγχάνει. θνῆσκον δὲ ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τὸ γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ θεσπαχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτῃ ἀφ' τῆς εἰς τὰς ἀδελφοὺς ὠμότητος ποινὴν ἔξεπεσε κὴ τῇ εἰς σικιμίους αὖτις τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὴν ἰωθαμοῦ μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μὲν τοι συνὼ ἀβιμελέχου στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν ὅπη τὰ οἰκεῖα. τῇ δὲ ἰσραηλιτῇ τὴν ἡγεμονίαν ἰαείρης ὁ γαλαδίτης ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τότε ἄλλα εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεῦσιν δὲ ἀρίστοις καὶ τῇ κατὰ τὴν γαλαδίτιν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένοις. ἦσαν δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν καταγών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλαδίτιδος ἀξιωθεὶς. πάντα δὲ τὰ τῇ ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῇ νόμων ἐφέρετο. καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμανῖται καὶ παλαιγενοῖ, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν καταχόντες, καὶ ὅπη τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. ἑβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ἀπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο τὰ θεῶ. καὶ θυσίας ἐπεφέροντο ὠφελῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν μεταπείσαντα, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθῆναι παύσασθαι τὴν ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν δὲ στρατὸς ὅτων ὅπη τὴν γαλαδηνὴν, ὑπλίτων οἱ ὅπηχώριοι πρὸς τὸ ὄρος ἀνόμβουν τὴν στρατηγήσοντος,

A casione, calumniatus eum quasi volēs malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbē pateret, cæteri verò dispersos circūueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum de-
B num militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquot autem per regionem dispalati periculum euaserant, collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum cò adduxit, & arrepto fasce arido, iussísque cæteris idem facere, breui perram strue lignorum circumdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam
C ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritū. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur nō fore præsenti fortuna
D contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitū ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem
E clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manasseitide suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex
F defunctus, in Camone vrbe Galadenę est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammonitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem cotū ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt, sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiū ei tradituros. Ille non admisit preces, causatus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim non
Iud. 7. esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulátque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis directurum. His dictis legatos dimisit, ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientésque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi concessa: finémque seruituti imposuit quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præterquam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur: primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent: postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimisΛῶ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ δυνάμει τε πολέμου ἀγαθὸς ὢν καὶ διὰ οἰκείαν αὐτοῦ στρατιὰν ἰῶ ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι δώσειν εἰς ἅπαντα αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. ὁ δὲ πρεσβείαν τὴν δόξαν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ τοῦ πρὸ ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. ἃ γὰρ ἔνιστα ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον ὄντα τὴν μητέρα δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν ἐν δώσουσι μισθοὺς πρὸς αὐτὸν ὅτι μισθοῦ δεχόμενος. συλλαβόντων δὲ αὐτῶν τὴν ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. τὴν ποιησάμενος ὀξείαν τοῦ θεοῦ προαγμάτων πρόνοιαν, ἐν πόλει μασφάκῃ καθίσας τὸ στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει δώσοντα ἀμμανίτην, ἀπαιτοῦμενος δὲ ἀλώσεως. ὁ δὲ, αἰτιᾶται ἡπάτο τὸ ἱερὸν πλοῦτον τὸ ἔξοδον τὸ ἀπ' Αἰγύπτου, τὴν δὲ ἀμοραίας αὐτοὺς ἠξίου δώσειν χωρεῖν, ὡς παρούσας ἐσῆς ἀρχῆθεν. ὑποκινούμενος ὁ ὁ ἰάφθας, ὡς ὅτε τῆς ἀμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάειν τε μᾶλλον δὲ ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλουσι παρειθείσης. δυνατὸν γὰρ μουσεῖ τὴν ταύτῃ λαβεῖν. παραχωρεῖν τε ἰδίας εἰρῶν γῆς, μὴ θεᾶ καθαιτησαμένου μὴ ἑξακόσια ἔτη νεμόντας, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. ἃ τὰς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δὲ ὁ δὲ ἁμάρτων νίκῃ, μὴ θυσιάσειν ὑποχόμενος αὖ ζῶος εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, μὴ πᾶν ὅ τι ἃ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερουργήσειν, συμβαλὼν νικᾷ δώσαπολύ. μὴ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως μανιάθης. καὶ δῄωσας εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοῖς οἰκείοις δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. αἱ δὲ παρέφων ὁ συμφορᾷ πρεπόντως κατ' ἐδὲν ὁμοίᾳ τοῖς καταρθωμένοις αὐτῷ. ὑπλώτησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀνοιμώξας ὅτι τῷ μεγέθει τῶν πάθους, κατεμέμφετο τὸ θεὸν τὴν ὑπάντησιν αὐθαδῆ τὴν θυγατέρα. καθιερώσας γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀνθρώπου προσέπεσεν, ὅτι νίκῃ τῶν πατρὸς καὶ ἐλευθερία τῶν πολιτῶν τεθνηξομένη. παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας αὐτῇ δώσαντα πρὸς τὸ μὴ τῶν πολιτῶν ἀπορθρῶσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ δύκην. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ τοῦτον ἐλθοῦσα θύσας τὴν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, ὅτε νόμιμον, ὅτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἀπετελῶν, μὴ ἀβασανίσας τὸν λογισμὸν τὸ γενησόμενον οἷον τὸ προαχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. δὲ δὲ ἐφραίμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης ὅτι μὴ κοινωνήσαι τὸ ἐπ' ἀμμανίταις ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος μὴ λείαν ἔχοι, μὴ τὴν ὅτι τοῖς προαγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς ὅτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἀ δώσαγένοντο, δέον μὴ προδόσεως ἐγνωκότας ἐπεκθεῖν. ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράττῃ ὅτι κινεῖσθαι τοῖς πολεμίοις ἀθλιώσαντας εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι δὲ τοῖς συγγενέας ὡρμηκότες. ἠπείλη τε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾶς, ἣ μετάμεμπτος ἐκ τῆς γαλααδίτης ἐληλύθει, φόνοντε πολὺν αὐτῷ εἰργάσατο, καὶ διὸ-

καὶ ἀλώκων ξαπέντας φεβλαβὼν μέρει τινὶ φεραπε- A
ξαλμῷ τῦ ἰορδάνε τὰς διαβάσεις, κτείνει φὸς διχι-
λίους καὶ τεσσαράκοντα μυρίους γεγονότας. αὐτὸς ἦ ἄρξας ἔτ
ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτῦ πατρίδι σεβεὲι.
τ γαλαδινῆς δ' ἐστὶν αὕτη. τελευτήσαντος ἦ ἰάφθα, τ
ἀρχὴν ἀφαίνης ωδε λαμβάνει, φυλῆς ὢν ἰσσάχαρ, βηθ-
λεέμων ἦ πόλεως. τούτῳ ἦ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα. ἑξά-
κοντα μὲ ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ ἦ θυγατέρες, ἃς καὶ πάντας
ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲ ἀνδράσιν ἐκδοῦς, τοῖς ἦ, γυ- B
ναῖκας ἠγάγοντο. φορέας δ' ὐδὲν ἐν τῇ ἐπάρατει γλυκυ-
μύθῳ χρόνῳ λόγου ἐ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθα-
νε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφρανοῖς δ'
ὕστερος ἀποθανόντος, ὃς δ' ὁ μετ' αὐτὸν ωδε λαβὼν τὴν
ἡγεμονείαν ἦλθεν ἐπ' ἔτη δέκα καταχὼν αὐτὴν, φυλῆς
ὢν τ ζαβουλῆς ἐφορεξί τι ἀνυδὲς ἄξιον. ἄβδων ἦ ἦλθ-
νος παῖς, φυλῆς μὴν τ ἐφραιμίτιδος, πόλεως ἦ τ φα-
ραθωνιτῶν γεγονώς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς
μετ' ἦλθεν, μόνης αὖ τ δυναστείας μνημονεύθειν, ἀλλὰ C
τὴν εἰρήνην ἐ τὴν ἄδειαν τῆς φαγμάτων, λαμ-
φρὸν μὲν αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱοὺς δ' ἦσαν
αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τ ἡγεμονεύοντες
ἑξήκοντα, ἡλαυνέ τε σὺν αὐτοῖς ἵππους ἑβδομήκοντα,
πᾶσιν ἱππάζειν ἀείσοις γεγηθμένοις, καὶ πάντας ὑπὸ
γῆς ἀπολιπὼν. θνήσκει γὰρ γηραιὸς, ἐ ταφῆς ἐν φαραθὼ
λαμφρᾶς τυγχάνει.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τ ἰσχυρῶν ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαισίνοις ἐγένετο.

Μετὰ ἦ τοῦτον παλαισῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι
τ ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον
ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθῆναι τ
ἀνάγκης, τοῦτο τοιόνδε. μανώχης τις δανιτῶν
ἐν ὀλίγοις ἄρτιος ἐ τ παλαιὸς ὁμολογούμενος φρῶ- E
τος, εἶχε γυναῖκα ἐν διμορφίᾳ φερέβλεπτον, καὶ τ καθ'
αὐτὸ διαφέρειν. παίδων δ' ὐ γνησίων αὐτῷ, δυσφο-
ρῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, τ θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ φερέσπορον
συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διαδοχὴν
αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δ' ὄζει τοῦτο φιλίον. ἰοὺ ἦ καὶ
μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τῇ γυναικὶ, ἐ διὰ τοῦτο ζη-
λότυπος ἀκρατῶς. μονωθεῖσα ἦ τῇ γυναικὶ, φάσμα
ὄψιφανὲς ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος F
καὶ μεγάλῳ, ἐ διαγελιζόμενος αὐτῷ παιδὸς γονὴν
ἐκ θεοῦ φορήσειν, καλόν τε καὶ ῥώμῃ διαφανοῦς, ὑφ'
ᾧ πονήσειν παλαισίνους ἀνδρεμμύῳ, φαρίνει τε τὰς
κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσαι δ' αὐτῷ φοὺς ἄλ-
λο μὲν παῖ ποτὸν ἀποφορὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο φρσάτ-
τοντος, φοὺς ὕδωρ ἦ μόνον οἰκείσης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ'
εἰπὼν, ὠχέτο, κατὰ βύλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ὁ ἦ τοι-
αὐτὰ ὠδαμυομένῳ τὰ ὠδὰ τοῦ ἀγγέλου ἐνδιηπόρει, G
ἐκθαυμάζουσα τοῦ τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγε-
θος, ὡς ἐκεῖνον ἐκ τῆς ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν καὶ ζηλο-
τυπίαν φερελθῶσαι καὶ ὑπόνοιαν τοῦ ἐκ τοιούτε πάθους
κινηθῆναι. ἡ ἦ βελομένη τοῦ ἄλογον τ' αἰδοῦς λύ-
πην ταλεῖν αι, τ θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγε-
λον, ὡς αὖ καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὀφθείη. ἐ παραγίνει πάλ-
λιν κατὰ χάριν τ θεοῦ ὁ ἄγγελος ὅτων ἐν τῷ φρασείῳ καὶ τῇ γυναικὶ φαίνει τῷ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

plurimíſque in conflictu cæſis, & poſtquam in fugam verſi ſunt, præmiſſis qui vada Iordanis occuparent, interclúſo effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipſe expletis ſex principatus annis defunctus ſepelitur in patria ſua Sebei, quæ ſita eſt in regione Galadena. Huic in principatu ſucceſſit Apſanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris ſexus, quos omnes ſuperſtites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera ſua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu ſeptenni geſſiſſet, admodum ſenex diem obiit, in patria ſua ſepultus. Helon poſt hunc aſſumpſit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipſe quicquam geſſit memoratu dignum. Qui deinde ſucceſſit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numeroſam prolem habet memorabile, alioqui per ſummam ſecuritatem & pacem quæ ſub eo floruit, nulla data eſt ei rerum fortiter & glorioſè gerendarum occaſio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus ſeptuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes ſuperſtites reliquit. Mortuus eſt iam ſenex, & in Pharathone magnificè ſepultus.

CAP. X.

De Sampſonis fortitudine, & quanta mala Paleſtinis fecerit.

POſt huius mortem Palæſtini ſuperauerunt Iſraelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miſeria liberati ſunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ ſuæ ſine controuerſia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine ſuſpiciendam ſupra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum ſuſciperet, ægrè ferens orbitatem, in ſuburbanum ſuum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus ſolicitabat Deum, vt daret ſibi liberos. Inſaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cùmque aliquando ſola ageret mulier, ſpectrũ ſe illius oculis obtulit angelus Dei ſpecie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei naſcatur eis filius, pulcher & inſigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cópeſcendam eſſe ab eo Palæſtinorum inſolentiam. iuſſítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo ſic volente ab omni alio potu abſtineret, ſola aqua contẽtus. poſtremò addẽs à Deo ſe miſſum abiit. illa marito reuerſo angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis ſtaturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male ſuſpicari inciperet. quæ volens hũc marito ſtultum mœrorem adimi, ſupplex Deum rogauit, vt iterum angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam poſſet cõſpici: & impetrata hac gratia, rurſũ in ſuburbano verſantibus apparuit angelus ſoli mulieri.

XIII. *Iud. 13.*

illa rogat vt paulisper maneat dum vitum adducit, quo permittente, cum Manoche mox ad eum reuertitur. quo viso, ne tum quidem suspicari desiit: rogauitque vt sibi quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse quòd mulier sciat: iubet quisnam esset dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare possint. negauit ille sibi opus muneribus, nec enim horum causa de filio lætum se attulisse nuncium. cúmque iterum rogaretur vt saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt paulisper maneret dũ aliquid affertur, cùm mactasset hædum Manoches, coquẽdúmque vxori dedisset, paratis omnibus iussit deponi in petra & panes & carnes absque vasculis. quo facto virga quam gestabat carnes attigit: confestímque flamma emicante cum panibus absumptæ sunt, & angelus fumo tanquam vehiculo in cælum ascendere ab eis visus est. Manoche autem solicito ne quid periculi immineret ex aspectu numinis, vxor bono iubet esse animo, affirmans, magno suo bono Deum se vidisse: cúmque concepisset, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampson est nomen inditum. quod robustum significat, qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promisso capillitio victúsque sobrietate diuinum nescio quid præ se ferebat.

Iud.14. Cúmque adoleuisset, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæstinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit suos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excusantibus quòd diuersi essent generis, quódque religio vetaret eiusmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecitque vt virgo sibi desponderetur. crebrò deinde sponsam interuisens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occursum declinauit licet inermis, sed nudis manibus adortus beluæ fauces elisit, eiúsque cadauer in dumetum viæ vicinum abiecit. aliquot pòst diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & sumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quòd vires eius haberent suspectas, honoris specie triginta assectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iussos obseruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt fit hilarescentibus ait se quæstionem propositurum suis sodalibus, quam si intra sex dies soluerent, cuique sindonem se daturum & tunicam. qui tum quod sagaces videri cuperent, tum quòd lucrum non fastidirent, iubent eum proponere. Ille, Ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti suauitas. in his explicandis cùm hæsissent triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis simul & precibus vt expiscata secretum è marito indicium sibi faceret. ille repulsis aliquandiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

A ἡ δ' ὑπομεῖναι δεηθεῖσα ὡς αὖ ἀγάγοι τὸν ἀδελφεὸν, συγχωρήσας μέτειση τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, θεασάμενος, ὐδ' ὅπως ἐπαύετο τὴν ὑποψίας. ἠξίωσέ τε Ⓒ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μεμύσειεν. ἀρκέσειν ὑφάσαντος ταῦτα μόνα εἰδέναι, τὶς εἴη λέγειν σκέλλοιεν, ἵνα τῷ παιδὶ γνωμένου χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν ἀπάξωσι. τὸ δὲ, μηδὲ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, ὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγέλλεσθαι τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς. τοῦ δὲ, μεῖναι παρακαλοῦντος καὶ ξενίων μεταδοῦναι, οὐκ ἐπείθετο. πειθεὶς δ' ὅμως λιπαρεῖντος ὑπομεῖναι ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον τῷ μανώχῃ, Ⓒ τοῦτον ὀπτὰν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα, παρατάξειν ὅπη τὰ πέτρας ἀποθέσθαι τοῖς τε ἄρτοις καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῶν κρεῶν. τὰ δὲ, λαμπάδος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀναίρετο. Ⓒ ὁ ἄγγελος δὲ τὸ καπνὸν ὥσπερ ὀχήματος αἰτιὸν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. μανώχην δ' φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρρεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰρ συμφέρον τι τῷ αὐτῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠφαθῆναι. καὶ κύει τὸ ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν, καὶ γλυκύμορον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. αὐξεῖ δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν θεοφιλεύσων ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ διαταγῆς σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τειχῶν αἰέσεως. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστινῶν, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων. καὶ παρακαλεῖται τοῖς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τοῦ κόρου. τῶν δὲ ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ἑβραίων συμφέρον ἐπινοοῦντος τὸν γάμον, σκηνικὰς μηνὸς δύσασθαι τοῦ παρθένου. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν σκιδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τοῦ κόρου, ὅπου συχνὰ σμῆνος μελισσῶν ἐν τῷ σήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσσεύκοτων. καὶ αἰνόμενος τοῦ μέλιτος κηρία συνεῖς τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῶν δὲ θαμνιτῶν πρὸ τοῦ δυσχέραινε τοῦ γάμου, ἑστία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας, διὰ δέος τῆς ἰσχύος τοῦ νεανίσκου τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοῖς ἀκμαιοτάτοις λόχῳ μὴ ἑταίροις ἑορτάζουσιν, ἔργῳ δ' φύλακας μήτι πρὸς δακνεῖν ἐθελήσειε, τοῦ ποτοῦ προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς ὕσης, οἷα φιλεῖ πρὸς τοῖς τοιούτοις κωμοῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντες ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τοῦ ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δ' ὁμοῦ τε συνιέντων δόξαι καὶ κέρδος φέρεσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν. ὅτι τὸ βρῶμα ἐγένετο ἐκ τοῦ ἐσθίοντος ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῶν δ' ὅτι ζητεῖς ἡμέρας ἃ δυνάμενοι ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, παρακαλούντων δ' τοῦ κόρου μαθεῖσα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνύσαι, καὶ δὲ ἠπείλουν αὐτοῦ ἐμπρήσαι τοῦτό μὴ ποιήσασαν, ὁ σαμψὼν ἀπορούμενος τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲ πρῶτον αἰτεῖχεν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα τρεπομένης, Ⓒ τεκμήριον τιθεμένης τοῦ πρὸς αὐτοῦ δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μαλύει τὰ πρὸς τοῦ αἴνιγμα αὐτῇ τοῦ λέοντος, ὅτι βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ὑδὼν ὑφορώμενος δόλερον, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὲ ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κγ

χῆ οὖν τῷ ἑβδόμῳ ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν θεὸν βληθέντα λόγον αὐτῷ ἀφανισθῆναι, πρὶν ἢ δυῶναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδρὸς ἀνεκτέον τὸ τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλιτος γλυκυθυμίους. ὁ δὲ σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲν γυναικὸς εἶναι τὸ δολερώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸ ἡμέτερον λόγον. κἀκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπετέχετο, λείαν ποιησάμενος ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας. τὴν δὲ γαμετὴν ἐκείνου παραιτεῖται, καὶ ἡ πρὸς ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συμμαχεῖ αὐτῷ φίλῳ νυμφοκόλῳ γεγονότι. θεὸς δὲ τῷ ὕβριν ταύτην, σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω συὶ αὐτὴν παλαιστινοὺς μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ θεὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν ὑρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαιστινῶν, καὶ φθείρεται μὲν ἅπας αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστινοὶ δὲ γνόντες σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τῷ αἰτίαν δι' ὃν ἔπραξε, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς θαμνὰ, τῷ γυμνῷ αὐτῷ γυναῖκα καὶ τοῖς συγγενεῖς ζῶντας κατέφρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας. σαμψὼν δὲ πολλὰς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαιστινῶν ἀποκτείνας αἰτὰν κατῴκει. πέτρα δ' ἐστὶ ὀχυρὰ, τῶν ἰούδα φυλῆς. παλαιστῖνοι δ' ἐστράτευον ὅπῃ τῷ φυλῷ. τῶν δ' ὡς δικαίως λεγόντων πιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράξεσθαι τοῦ σαμψῶνος ἀμαρτημάτων, φόβος αὐτοὺς τελῶντας, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀνέγκλητοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ὅπῃ τὴν πέτραν χιλίοις ὁπλίταις. καὶ καταμεμψάμενοι τοῦ εἰς παλαιστινοὺς αὐτοῦ τολμημάτων ἄνδρας ἅπαντι τῷ γένει τῶν ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσειν αὐτοῖς, ἀξίωσιν ἐκόντι τοῦτ' ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν θρασύτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν πίστει ἔδωκε. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον ὡς δωσοῦσι τοῖς παλαιστίνοις. καὶ γυμνοῦντα κατὰ τὸ χωρίον, ὃ σιαγὼν καλεῖται νῦν δὲ τῆς σαμψῶνος ἀνδραγαθίας ἐπ' αὐτῷ γυμνῷ, πάλαι δ' ἰοῦ ἀνώνυμον, ἐκ ἄποθεν ἱσταμένοις πεδευκότων τῶν παλαιστινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων μὴ χαρᾶς καὶ βοήσεως ὅπῃ καταρθωμένοις οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα ὧδε πολλοὺς ἔσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο. καὶ παίων αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους ἐπὶ πεδίου τραπέντας. σαμψὼν δὲ μείζω ἢ κατὰ θνητὸν φρονῶν, ἐκ θεοῦ συνεργίαν ἔλαβε τοῦτο συμβαίνειν, τῷ δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῆρται τῇ γνώσει, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πρώτους, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπέντας διὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ δέους αὐχῶν. θεὸς δ' αὐτὸν ἰσχυρῶς καταγελάσας, καταγνοὺς ὡς οὐδὲν ὂν ἄνθρωπος ἀρετῇ, τῷ θεῷ πάντα προσμαρτύρει. καὶ καθικέτευε μηδὲν τῶν ἐρημένων πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι. ἀδρανῆ δ' βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ὑπτιλαθεὶς ὁ θεὸς, πηγὴν κατά τινος πέτρας ἀνῆκεν ἡδίαν καὶ πολλὴν.

& lacrymans gratam se illi negare, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita solutæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle gustati suauius. Ibi Sampson subiecit, neque muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta, vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Sampson decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrētibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid Sampsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc satellitibus, Thamnam vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exulerunt publicè. Sampson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit. ea est petra bene firma, in tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentésque in hoc se venisse vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantùm deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gētis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cúmque ventum esset ad locum, qui obscurus ante nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla asini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit, supplexque rogauit vt arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuere preces, sed copiosus fons subito è quadam petra

Iud. 15.

prorupit. loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat. Poſt hoc præliũ iam Paleſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. quo audito Gazęorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocãt. Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus, cæteróque paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, cõſuetudine eius delectabatur. Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret. Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſáque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit: deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulò poſt aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quòd maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſúmque ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cúmque vrgere non deſiſteret tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculę ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet, cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, confidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret, iubet puerum à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimu-

Iud. 18.

A ὅθεν ὁ σαμψὼνης ἐκάλει τὸ χωρίον ἀναγόνα. καὶ μέχρι τῆς δεῦρο τοῦτο λέγεται, μετὰ δὴ ταῦτα τὸν μάχιμον σαμψὼνης, καταφρονῶν τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες δὲ τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ περὶ τὰς πυλῶν ἐπέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼνης δέ, ἐπεὶ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι,

B περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσα τε ἄλλα περὶ αὐταῖς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμασιν, εἰς τὸ ὕπερ ἕβρωνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δὲ ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν διαίταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ τῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιρίζομένης ἀφ' ἑαυτοῖς παλαιστινοῖς ἐραθεὶς δαλάλης ὠνομάζετο αὐτῇ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ τῶν κοινῶν πρῶτοι προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ἀφ'

C ἧς σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τὸ ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ ἀφ' ἑαυτῆς ποτὲ καὶ τοιαύτην σωφροσύνην θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐπεχείρει μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον περιγίνεται κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἐπεὶ γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, αὐτοπάστῳ τὴν δαλάλην φάρμακον, εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ πρωϊαιλήθαις δυναμένοις, ἀδυνάτους αὐτὸν πάντων ἔσεσθαι. ἡ δέ, τότε μὲν

D ἡσύχασεν. ὑποσημειώσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστινῶν, ἐνήδρευσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδει τοῖς κλήμασι κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀναγείρασα, ἐβόησε παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δέ, ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦσα αὐτῷ τῆς σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ μὴ πίστιν δυνοίας τὸ πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ

E δεῖται, ὡς ὑπομενούσης, ὅσα μὴ γνώσεσθαι συμφέρειν οἴοιτ' αὐτός. τῷ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ δὲ τῦτο ποιήσασα, ὑδὲν λύσας, τρίτον συφλῶσαι τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιμήσατο. ὡς δ' ὑδὲ τούτου γλυκέος ἀληθὲς πυθέσθαι ἐγένετο, δεομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼνης, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν, χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γλυκθεὶς, κόμην

F ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τὸ θεῖον. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ ἀδρομερῆ. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ σφήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ἀπέδωκε τοῖς πολεμίοις, ἐκ ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τοῦ σαμψών. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ

G τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν τ' αὐτῷ διωχουμένων, οἶκος δὲ ἦν δύο κιόνων στηρίγμασιν αὐτὸν τὸν ὄροφον, ἄγει μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼνης εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ἀφ' ἑαυτῶν ποτόν. ὁ δὲ δεύτερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, περισπασάμενος χρῆζειν εἰπὼν ἀπὸ κόπου, τοῖς κίο-

χίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνσφαδεῖς αὐ- A
τοῖς ὤθησε τὸν οἶκον, ἀναξαπέντων τῶν κιόνων,
τρισχιλίους ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ὁ κὴ
σαμψών. κὴ τὸ μὲν ζωὴν κατέσχε τέλος, ἄρξαντος τῶν
ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δ' ἄξιον τὴν ἀρετὴν κὴ
τὴν ἰσχύν, κὴ τὸ θεῖον τελευτῶν μεγαλόφρονος τὴν αὐ-
θαδίαν, ἐν ᾗ τὴν τελευτὴν ἐποιήσατο πρὸς τοὺς πο-
λεμίους. ἐν τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν
ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι ἁμαρτημάτων ὕσῃ. μαρ- B
τυρεῖν δὲ καὶ εἰς τὰ ἄλλα πάντα τὴν ἀρετὴν θεοσε-
βείαν. οἱ δὲ συγγενεῖς ἀράμβου τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν
ἐν σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

labatde,fatigatum.quibus admotus sic eas cōcussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, quatria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. His finis viri fuit,exacto principatus anno vigesimo,admirā di ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem,qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est.Nam quod à muliere deceptus est, humanæ infirmitati conuenit,pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine.cognati verò eius cadauer in patriam reportatum apudSarasam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Κεφάλαιον ιά.

Ὅτι οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων μάχῃ.

CAP XI.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

C ΜΕτὰ δὲ τὸν σαμψῶνος τελευτὴν προέστη τῶν ἰσραηλιτῶν, ἦλις ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτου λιμοῦ νοσούμε-
νε ἀβιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς
ἰούδα φυλῆς, αὐτάρκειν τοῦ δήμου μὴ δυναμένου, τὴν τε
γυναῖκα νααμὶν κὴ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ
γεγυμνημένους, χελλίωνα κὴ μάλλωνα ἐπαγόμενος εἰς
τὴν μωαβῖτιν μετοικίζεται. κὴ προχωρούντων αὐτοῦ
κὴ νοσοῦντος τοῦ σώματος, ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας D
μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὀρφάν, ῥηθὴν δὲ, μαλλίωνι.
δεκαθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέλεχος ἐμετ' αὐ-
τὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγον τελευτῶσι. κὴ ἡ νααμὶς πικρῶς
ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, κὴ τὸν τοῦ φιλτάτων ἐ-
ρημίαν οὐκ ὑποφέρουσα, δι' οὓς κὴ τὰ πατρίδος ἐξελη-
λύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. κὴ δὴ ἤδη καλῶς
τὰ κατ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσα χωρεῖν. οὐκ ἐκαρτέρουν δὲ
δεκαδυνύμφαι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ἀδὲ παραζευμένη E
βουλομένας σωτεχορμᾶν πείθειν ἐδύναζο. ἀλλ' εἱκει-
μένων δὲ ξαμμὴν γάμον δυτυχέστερον αὐταῖς ἢ διημαρ-
τήκεσαν παῖδι τῶν αὐτῆς γαμηθεῖσαι, κὴ τῶν ἄλλων ἀγα-
θῶν κτῆσιν, ὅτι τε τὰ πρὸς αὐτὴν ἤτιος ὄζι, μένειν αὐ-
τόθι παρακαλεῖ, ἐμὲ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βου-
λημάτων ἀδήλων, τὴν πάτριον γῆν καταλιποῦσαν. ἡ μὲν οὖν ὀρφὰ μένει. τὴν δὲ ῥηθὴν μὴ πεισθεῖσαν
ἀπήγαγε κοινωνὸν πάντος τοῦ προσυχόντος χρησομέ-
νου. ἐλθοῦσαν δὲ ῥηθὴν μὲν τὴν πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλεέμων, F
βόοζος ἀβιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. ἐν ἡ ναάμις
προσαγορεύουσαν αὐτὴν ὀνόμασι τὴν πολιτῶν, δικαιότε-
ραν εἶπε μάραν καλεῖσθαί με. σημαίνει δὲ κατ' ἑβραίων
γλῶσσαν, ναάμις μὲν δυτυχίαν, μάρα δὲ ὀδύνην. ἀμπε-
δὸν δὲ ὅτος ἐξέπει καλαμησομένη κὴ συγχώρησιν τὴν πενθε-
ρᾶς ἡ ῥηθὴ, ὅπως ζοφῆς δύπορῶσιν, κὴ εἰς τὸ βοόζου τυ-
χὸν ἀφικνεῖται χωρίον. ὡδηγούμενος δὲ βόοζος μετ'
ὀλίγον, ἐν θεασάμενος τὴν κόρην, αἰτεῖ τὸν ἀγροκόμον G
δεῖν παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅ-
παντα προσπεπτωμένος ἐδήλου τὴν διατοπὴν. ὁ δὲ, τὴν δεῖ
τὴν πενθερὰν δυοίας ἅμα ἐν μετέμπεσθαι τοῦ παιδὸς αὐτῆς ᾧ
συνοίκησεν ἀποθανόντι, κὴ δέξασθαι αὐτὴν πεῖραν
ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴν ἐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὅτι κὴ δύναιτο κὴ λαμβάνειν ὁπηνίκα, προσάξας τῷ
ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴ δύσκολον λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ κὴ ποτὸν, ὁπότε σπείζοι τοὺς θερίζοντας.

Rvth.1. XIV, POst Sampsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis pontifex, in cuius principatu tames valida eam regionem inuasit.quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis,quòd oppidum est tribus Iudæ,assumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone,in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi prospera fortuna vteretur, filiis suis vxores dedit eius gentis fœminas,Chellioni Orphā, Ruthem Malloni.exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius post alium obiit. quo casu Naamis in maximū mœrorem conjecta,desolata à charissimis quorum consuetudinem amori patriæ præruleratmutato pro re consilio reuerti ad sua decreuit.iam enim res patriein meliori statu esse perceperat. nurus autem eius non sustinebāt ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis suis vixissent, & in reliquis rebus prosperitatem, & docens quòd in se nihil esset opis, rogabat vt manerent, neve relicta patria in euentum incertum sequi miseram socrum cuperent. His monitis Orpha paruit:Ruthem verò nolentem manere, cuiusuis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitiocúmque Naamis à ciuibus suo nomine appellaretur,iustiùs,inquit, vocaretis me Maram.significat autem Hebræorum sermone Naamis felicitatem, Mata dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exibat ad spicilegium,vt cibos sibi pararet,casúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò post superuenisset,conspicatus puellam,de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino,quæ paulò antè ex ipsa cognouerat. qui exosculatus in ea beneuolētiam erga socrum,& affectum erga defunctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit vt sibiipsi mereretur quantum posset, ac sumeret: mandauítque villico ne eam prohiberet,, & vt vnà cum messoribus prandium ac potū ei præberet. Rvth.2.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit A
ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul
attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ſibi quaſdam
partes ciborũ, quos ei vicini contulerãt. narrat
deinde ſocrui, quid ei Bozus dixerit: auditóque
ex ea quòd cognatus eſſet, & propter pietatem
forſan curam earum habiturus, exiuit etiam ſe-
quentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi an-
Ruth. 3. cillis. poſt aliquot dies iam hordei tritura per-
acta venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in a-
rea. hoc cognito cogitauit Naamis in rem am- B
barum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitque
eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ ne-
fas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt.
ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiẽs,
ſed circa mediam noctem experrectus, ſen-
tiénſque eam vnà cubare, quæſiuit quænam eſ-
ſet, edidit illa nomen, & famulam ſe in eius po-
teſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo
priuſquam famuli ad opus ſurgerent, excitatam
iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & C
priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad
ſocrum redire, cauendos enim tales rumores,
maximè ſi non de nihilo oriantur. * Cæterùm
meum, inquit, conſilium eſt hoc. rogabis eum
qui tibi propinquior eſt quàm ego, an te vxore
opus habeat. quòd ſi aiát, lequeris eum: ſin mi-
Ruth. 4. nus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi
renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt,
Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem
verò reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire D
fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum ac-
ciuit. Qui poſtquam venit, Abimelechi, inquit
Bozus, & filiorum ſortem poſſides. faſſus eſt al-
ter poſſidere ſe, idque iure propinquitatis. Tum
Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum memi-
niſſe oportet, ſed omnia iuxta præſcriptum ea-
rum facere. ecce adeſt mulier, quam ſi vis poſ-
ſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iu-
bet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit,
quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet co-
gnatus. Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. E
Id Bozus apud ſenatum conteſtatus iuſſit mu-
lierem accedere illum, & iuxta legem calceum
ei detractum in faciem incutere. quo facto Bo-
zus duxit Ruthem, & anno elapſo natus eſt il-
lis infans maſculus. hunc Naamis nutricans
Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſi-
bi in ſenectute conſtitutæ inſeruiturum. nam
ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex O-
bede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex,
qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti & F
vnam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de
Ruthe narrare, volens Dei potentiam oſtende-
re, cui facile eſt etiam vulgares homines ad
ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut per-
duxit Dauidem ex mediocribus maioribus o-
riundum. Porrò Hebræi per hoc tempus
XV. rebus ſuis iam labantibus, bellum Palæ-
1. Reg. 2. ſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli ponti-
fici duo filij fuerunt, Ophnes & Phineeſes.

ῥάθη δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτῆ ἐφύλαξε τῇ ἑκύρᾳ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν ϛαχύων. ἐτετηρήκει ὁ αὐτῇ καὶ ἡ νααμὶς ὑπὸ μοῖρας βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρησαν οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ παρὰ τοῦ βόοζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενής ἐϛι, ϛ τάχα καὶ δι' εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῆς, ἔξεισι πάλιν ταῖς ἐχομένας ἡμέραις ὅπου καλάμης συλλογὴν σὺν ταῖς τοῦ βοόζου θεραπαίνισιν. ἐλθών τε μετ' ὀ πολλὰς ἡμέρας καὶ βόοζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ὅπου τῆς ἅλῳος ἐκάθευδε. τοῦτο πυθομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται παρακατακλῖναι τ ϛοιβὸν αὐτῷ, καὶ γὰρ ἔσεσθαι χειρὸν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί. καὶ πέμψει τινὰ κόρῃ ὑπνωσομένῃ αὐτῆ παρὰ τοῖς ποσίν. ἡ δ', πρὸς ὑδὲν γὰρ ἀπλέγειν τῶν ὑπὸ τ ἑκύρας κελευομένων, ὅσιον ἡγεῖτο, ποιήσειεν, καὶ παραυτίκα μὲν λανθάνει τ βόοζον καθεύδοντα κατὰ τὸ ϛόμα. ἐγερθεὶς δ' ὁ βόοζος περὶ μέσας νύκτας, καὶ μεθόμενος τ ἀνθρώπου παρακατακειμένης, ἀνέκραγε τίς εἴη. τ δ' εἰπούσης τ ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν δεήσοιτο συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ὀρθρίος δ' ὢν ἐπὶ τοὺς οἰκέτας ἀρξάμενος κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, προσείρας αὐτοῖς, κελεύει τῶν κριθῶν λαβεῖν ὅπου ϛ δυνατὸς, πορεύεσθαι πρὸς τὸν ἑκύραν πρὶν ὀφθῆναι πισὶν αὐτόθι κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ σαφῶς τ ὅπου τοιάτης ἀβολίαν, καὶ μάλιϛ' ὅπου γενόσι. πρὸς μὲν τοι τὰ παντὸς ἄτοπα φησὶν ἔσαι, ἐρωτᾶν τ ἔγγιϛα ἐμοῦ παῖδα γένους τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ἐϛὶν αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὲ ἀπολυθήσεις ἐκείνῳ. παραπεμφθεὶς δ', νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλωσάσης, δι' θυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, τὸ φρόνιμον ἐξὸν αὐτῷ βόοζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τ ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τὴν τε γερουσίαν συνῆγεν. καὶ μεταπεμψάμενος ῥάθην, ϗάλει καὶ τ συγγενῆ. καὶ παραγενομένων φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτῷ κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρεσιώτων τῶν νόμων καὶ ἀγχιϛείαν. ἐκ οὗ, φησὶ ὁ βόοζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυάϊον, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δ' βοόζω καὶ τὸ κλήρῳ ϛ τ γυναικὸς παραχωρεῖ, συγγνοὺς μὲν ὅτι ϛ αὐτῷ τῶν τελϛιτικοτων, εἰ δ' καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυράμενος οὖν ὁ βόοζος τὴν γερουσίαν ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ λῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον ϛ τύπῳ εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ γνομένου τούτου, βόοζος γαμεῖ τὴν ῥάθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτόν, ἄρρεν. τοῦτο ἡ νααμὶς πιθανευμένη κ συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠβήδην ἐκάλεσεν ὅπ' γηροκομίᾳ τ αὐτῆς τραφησόμενον. ὠβήδης γὰρ κ δοκιμώτατον τὴν ἑβραίων ἀποσημαίνῃ δυναδύων. ὠβήδου δ' γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεύς, ϛ παισὶ τοῖς αὐτῷ καταλειπὼν τ ἡγεμονείαν, ὅπ' μίαν κ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲ περὶ ῥάθην, ἀναγκαίως διηγησάμενον, ὅπι δεῖξαι βουλόμενος τ τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ παρράδηλον ἐφικτόν ἐϛιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν κ τοὺς ὀπτυχόντας, εἰς οἷον αὐτὸς ἀνήγαγε κ δαβίδην ἐκ τοιούτων γενόμενον. ἑβραῖοι δ' τ προγεγραμμένων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσιν παλαιϛινοῖς, δι' τοιαύτην αἰτίαν. ἦν τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνὴς τε ϛ φινεέσης.

ἔτοι

οὗτοι ἢ πρὸς ἀνθρώπους ὑβρισταὶ γλυκόμφροι, Ϲ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδίνος ἀπείχοντο παρανομήματος. ἢ τὰ μὲν ἐφείδετο τῆ γαρῶν ἢ τιμῆ, ἃ ἦ ἐλάμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς τέρπω, γυναῖκας τε τὰς ὑπὶ θρησκείᾳ παρανομίας ὑβριζον φθορᾶς, ταῖς μὲν βίαι προσφέροντες, τὰς ἦ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' ἀδίκου ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῆ. ὅτε οὐ πατὴρ αὐτοῖς ὑπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἤξειν ἐκ θεῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπὶ τοῖς πραττομένοις, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. κἀπειδὴ φράζει τινὶ ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτῦ, τῆ τε ἠλὶ, Ϲ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τό τε ὄντι, τότε φανερὸν ὑπὶ τοῖς ἰοῖς πένθος ἦγε. βάλομαι ἦ τὰ πρὸ τῦ προφήτου ὑστερον διεξελθών, ἔπειδ' ἔστως τὰ πρὸ τοὺς ἠλὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τινὶ δυσχέραιαν τινὶ τῆ παντὶ τῆ λαῆ ἐβράων γλυκομένην. ἑλκάνης, λευίτης ἀνὴρ, τῆ ἐν μέσῳ πολίτῃ, τ' ἐφραίμ κληρυχίας, ῥαμαθαὶ πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε ἢ φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τινὶ δ' ἑτέραν ἄτεκνον ὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένην ἦ μὲν τῆ γυναικῶν τῦ ἑλκάνη εἰς σιλὼ πόλιν θύσαι, ἐν ταύθα γὰρ ἡ σκιὴ τῦ θεῦ ἐπεπήγει καθὰ προειρήκαμεν, Ϲ πάλιν ἢ τινὶ δώρεαν νέμοντος μοίρας κρεῶν τοῖς τε γυναιξὶ Ϲ τοῖς τέκνοις, ἄννα θεασαμένην τοὺς τ' ἑτέρας παῖδας τῆ μητέρι προσκαθησαμένους, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, ἢ τ' ἀπαιδίας αὐτινὶ ὠλοφύρετο Ϲ τ' μονώσεως. καὶ τῆς τἀνδρὸς φαμυθίας τῆ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τινὶ σκιὴν ὤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύσασα δωρεᾶν γονὴν αὐτῆ ἢ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῆ γλυκόμφρον καθιερώσειν ὑπὶ δόξαν τῆ θεῦ, δίαιταν ἐχ' ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. δόκιμον δ' ὑπὶ ταῖς δυχαῖς πολινὶ χρόνον, ἡλὶς ὁ ἀρχιερεὺς, σκαθέζετο γὰ πρὸ τ' σκιᾶς, ὡς παρεμένουσαν ἐκέλευσεν ἀπιέναι. τῆς ἦ πιεῖν ὕδωρ φαμένης, λυπουμένης δ' ὑπὶ παίδων ἱκετείᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῆ παῖδας τ' θεὸν καταγγέλλων. φαγλυκομένη δ' ἐλπὶς πρὸς τὸν ἄνδρα, ζοφινὶ χαίρουσα προσινίκατο. Ϲ ἀναστᾶσαν εἰς τινὶ πατρίδα, κύειν ἤρξατο. ἢ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεάσασθαι δ' ἂν τις εἴποις. παρῆσαν οὐ χρὸ τῆ παιδὸς θύοντες δωρεάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς δυχῆς τῆς ὑπὶ τῷ παιδὶ γεγλυκμένης, παρεδίδου ἀνὶ, ἀνατεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην γλυκόμφρον. κόμην τε οὐ αὐτῷ ἀνεῖτο, ἢ ποτὸν ὕδωρ λύ. καὶ σαμούηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ δίαιταν ξεφόμενος. ἑλκάνη δ' ἐκ τ' ἄνης γεῖς τε γίνονται, Ϲ ξεῖς θυγατέρες, σαμούηλος ἦ προπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καί ποτε κοιμωμένην ὀνομαστὶ ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ ἦ νόμισας ὑπὸ τῦ ἀρχιερέως προφωνῆσθαι, φαγίνεται πρὸς αὐτόν. ἡ φαμένη ἦ καλέσαι τῦ ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς ξεῖς τῦτο ποιεῖ. καὶ ἠλὶς διαψευσθείς, φησὶ πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, στῆθι ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦν. θεὸς δ' ἔστιν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅτι φαδυτυχαίνω· ἢ τ' θεῦ φθεγξαμένην πάλιν ἀκούσας, ἤξίει λαλεῖν ὑπὶ τοῖς χρομένοις, ἡ γὰ ὑστερήσειν αὐτ' ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ δίκαιος. Ϲ ὁ θεὸς· ἐπεὶ φησι φαδυτυχάνῃς, μάνθανε συμφορὰν ἰσοπαλίταις ἐσομένην λόγῳ μείζονα, ἢ πίστεως τοῖς παρατυχάνουσι. Ϲ τοὺς ἠλὶ ἦ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

hi contra omne ius & fas omnia sibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum pudicitiam, vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. postquam autem illorum exitum Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alterum quanquam sterilem diligens. Is cùm sacrificatum veniisset in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votúmque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cum respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præmœrore fastiditis vsa est. in patriam deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit, mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi rediissent, simúlque decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophetámque futurum. itaque & comãm alebat, & aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque circa fanum, cuius ministeriis educabatur. Helcanæ autem alij præterea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè silui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respondeto. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quam credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros,

1. Reg. 3.

&ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quam meum cultum, idque ne cum ipſorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorſiſſet pontifex, alioqui ſe non contriſtaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones veras euẽtu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſ-
XVI. cepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud vrbem Amphecam: & nemine
1. *Reg.* 4. ibi occurrente vlterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in caſtra compulſis. Quamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atque ſenatum qui poſtulent arcam in aciem profecti, vt eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qui ſententiam ſemel aduerſum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem eſſe quàm arcam, quæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca viuere ſuſtineant, ne vnquam in conſpectum ſibi veniant. quorum Phinees iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouerunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocauiſſe. namque primo impetu in fugam ſunt verſi, in qua triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hoſtium poteſtatem deuenit.

καὶ τῷ ἱερωσύνῃ μετελθουμένῃ εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς ἢ αὐτὸ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτὸν τὸν προφήτην, ὃ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν προσδοκίαν τῆς τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ηὔξετο ὅτι πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν ἀληθιῶν βλεπομένων. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ὅπι τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δ' ἐξ ὑλίγου τῆς ἰσραηλιτῶν, συμπίπτουσιν εἰς τὸν ἐχομένον. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δ' λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δ' οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὸν μαρυσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ καλοῦντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς καταπαύσωμεν, κρατῆσαι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ὅστιν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὸν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταῦτα συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὑπεξειλαγότος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλοιεν εἰς ὄψιν μὴ παραγίνεσθαι. φινεέσης δ' ἤδη ἐκ γήρας τοῦ πατρὸς αὐτῷ παρεχεχωρηκότος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ὑπῆν τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ θρασυνομένοις τῶν πολεμίων. καταπλήττονται δ' οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ταῖς μὲν τοίνυν γε ἑκατέρων προσδοκίαις, οὐχ ὅμοιον ἀπολύτησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ἐπὶ μὲν πλεῖον νίκην ἑβραῖοι, τῶν παλαιστινῶν αὐτὴν γίνεται. ἐπὶ δ' ἐφοβοῦντο πεῖραν ἔτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτὸς μάτην ὅτι τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τειχυμένους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἡ τε κιβωτὸς ἤλω ὑπὸ τῶν πολεμίων.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cede & arca amiſſione pronolutus de throno exſpiranit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἦλις ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμφορὰν, ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέπνευσεν.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captiuitatem poſtquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre ſeruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito eiulatu ſuſpicatus id quod res erat, noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit. cúmque audiſſet euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem ſatis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præſciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapſus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonageſimo octauo, principatus XL.

Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὸν σιλὼ, καὶ τὴν ἁρπαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὴν ἄγγελος ἀφικνεῖται ναυίας, παρατετυχὼς τῇ γεγονότι,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, καθεζόμενος γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλῆς θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν ναυίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾴων μὲν ὅτι τε τοῖς πᾶσι καὶ τοῖς συμπεπτωκόσι περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς τὰ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ τῆς προσδοκίας συντυχόντα δηνά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἡκμαλωτίσθαι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προπεσεῖν, προαλγήσας, ὑποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου, πεπτωκὼς, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα ἐνιαυτοὺς ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

Ἐνή-

θήκασα ἢ κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν Ⓒ ἡ φινεέσου παιδὸς A
γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τῇ ταὐτοῦ δυσυχίᾳ.
κύσῃ μὲ αὐτῇ προσηγόλθη τὸ ὄνομα ἐκεῖ τὸν ἄνδρα πάθος.
τίκτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν κ) ζήσαντα ἰωαχάβιον
προσηγόρευσαν, σημαίνει ἢ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, ὅτε τὸν
προπατόρα ὑπὸ φυλάξαν τότε τοῦ στρατοῦ. ἦρξε ἢ πρώτος
ἡλὶ, ἰθαμάρ τὸ ἕτερον τῶν ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐ-
λεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς πρὸς πατρὸς ὅπλα-
διχόμενοι τὴν τιμήν. ἐκείνός τε φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ
παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν B
πρὸς βοόκου, παιδὶ αὐτοῦ βόκκου τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτῷ
καταλιπὼν αὐτοῦ. παρ' ὃν διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὤν, μεθ' ὃν
ἡλὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, πρὸς ὃν πῶς ἔχ) ὁ λόγος, Ⓒ τὸ γέ-
νος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς κ) τὴν σολομῶνος βασιλείαν
καμψῶν. τότε ἢ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτοῖς ἀπέλαβον.

Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamati familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ob hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρόπον ἀπέστειλαν αὐτὰ τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμουήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμουήλος διὰ τὸ γήρας ἀδυνατῶν αὐτὸς διοικεῖν, τοῖς υἱοῖς παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων ἡ ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαοὺλ τοῦ Κισαίου, κελεύσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαοὺλ στρατεία ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατεύσαντες πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἠττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ἐπὶ σαοὺλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἧττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὴν δαβίδην ὁ ἀνδρεία, σιωπῶντα εἶπεν ὁ θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε. καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γλυόμενον, ὥς τε ἀνελεῖν, ἐφείσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατεύσαντων παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, ἠττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulis Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φθορὰ παλαιστινῶν ἢ τῆς γῆς αὐτῶν, ἢ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν πρὸς ἑαυτούς.

A

CAP. I.

Quemodo Palestini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ οἱ παλαιστινοὶ τὸν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς θεοείρητα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ἔθηκαν τὸν αὐτῶν θεὸν ὡσανεί τι λάφυρον, δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, πιθέσαι. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιον εὗρον αὐτὸν πεσόντα τοιοῦτον. ἔκειτο γὰρ ἐμπεπτωκὼς τῇ βάσει, ἐφ' ἧς ἑστὼς διετέλει. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφίστασιν αὐτὸν ὅπη ταύτης, δυσφορήσαντες ὅπη τῇ γενομένῳ. πολλάκις δὲ φορτίζοντες ὡδὲ τὸν δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅπη τῷ προσπεσόντος τὸν κιβωτὸν σήματος κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσαντο. καὶ τελευταῖον ἀπέστειλεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὸν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ἐπιφέροντος, πεῖνά τε τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀθανάτως ἀπολλύσαν τῷ στόματος, τὰ ἔντερα ἀναφέροντες, ἐξεμοῦντες ἡμιβρωμένα, καὶ παντέλως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δὲ ὅπη τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ὑπὸ τῆς γῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχώρησιν. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτέχειν ἀδυνάμενοι, σωθῆναι ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀπαιτοῦσιν, ἐπὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, ἐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγενημένον. πέμψασι δὲ πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, αἰτοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ὡδὲ σφᾶς ἔχεσθαι. τοῖς δ', ἐκ ἀνδὴς ἡ τῶν ἀζωτίων δέησις προσέπεσεν. ἀλλ' ὑπεδύσατο μὲ αὐτοῖς τὸν χάειν. λαβόντες δὲ τὸν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεσμοῖς κατέσχασαν. συνεξεπόμπευε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὸν ἐλθόντας. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποστέλλουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δὲ ἐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐχθρὰς ἀπολύουσι πόλεις.

ARTA de Hebræis victoria, sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cęteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocãt. Sequẽti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcã: quòd ægrè ferẽtes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorũ vrbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nõnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcã in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbẽ transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuẽtes, cupidè arcã ad se receperũt. móxque eisdẽ quibus illi malis laborauerunt: cũ arca enim simul etiam calamitates sunt trãslatę. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidẽ permãsura. agitati enim eisdẽ pestibus, ad vicinas vrbes eã transmittebãt.

1. Reg. 5.

atque in hunc modum quinque Palæstinorum vrbes peruagata est arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens. 1.Reg.6. Quæ defessæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hospitij præmia referentem, nihil superesse videbant, quàm vt bono aliquo modo à se eam ablegarent : & cùm conuenissent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlciscereturr, quum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti arcæ: cuius si tanta vis esset, aut si omnino Deo cara fuisset, nunquam illam in diuersæ religionis hominum manus deuenire permisisset : suadentésque vt hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire : quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. sed pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea peste quam humanis remediis euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes qui agtis vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super arcam impositis plaustrum ei nouum fabricari : vaccas deinde nuper enixas plaustro subiungi, inclusis domi earum vitulis, ne sint impedimento matribus, & vt fœtuum desiderio magis properent. ipsas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et si quidem ad Hebræorum regionem se verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuisse calamitatum causam : sin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt exsecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plaustro ac ibi relicto ipsi retrorsum discesserunt.

καὶ τοῦτον ἀφιέρχεται τὸν τρόπον, τὰς πέντε τῶν παλαιστινῶν πόλεις ἡ νόσος, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τὴν ποινὴν αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὴ αὐτὴν ἔπαθον. ἀπειρηκότες οὖν τοῖς κακοῖς οἱ πεπιεσμένοι, καὶ τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλίαν νόμιμοι, τὴν μὴ ποησάμενοι δέχεσθαι τὴν νόσον ποτὲ ποῆς αὐτοῖς ὅτι τοιούτῳ μιάσματι οὐ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. οὐ συνελθόντες οἱ ἐπὶ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίττης, ἀκκάρωνος καὶ ἀσκάλωνος, ἔτι δὲ γάζης, καὶ ἀζώτου, ἐσκόπουν τι δεῖ ποιεῖν. οὐ τὸ μὲν δοκοῦν, ἐδόκει τὴν νόσον ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, εἰς ἀσφάλειαν αὐτὴν τοῦ θεοῦ, οὐ συνεπιδημήσαντα αὐτῇ διὰ τοῦτο τῆς δεινῶν, καὶ συνεισβαλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῆς. ἦσαν δὲ οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῆς κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἐν δὲ τούτῳ εἶναι τὴν δύναμιν ὑπὲρ καὶ τὴν ἰσχύν. ἐν δὲ αὖ ποτ' αὐτῆς κινδυνεύειν θεοῦ ἀποχώρησιν ἀνθρώποις γενέσθαι. ἠσυχάζειν δὲ καὶ περιμένειν ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, ἀλλὰν τούτων ἐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἢ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι καὶ χρῶσιν ἐπιόδους τίκτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς περιεργιμένας γνώμας ἀνδρῶν ἔντε τοῖς ἐπάνω χρόνοις σωθεῖσι καὶ φρονήσει πεπιεσμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἁρμόζοντος λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν νόσον, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν αὐριαίτας ἀπὸ ἑκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι προσενόησεν αὐτῷ τὴν σωτηρίας καὶ κατέχειν ἐν τῷ βίῳ δυνάμενους ἐξ αὐτῆς παθήμασιν, οἷς ἐκέκτηντο βλέψαι. τοσούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν μυᾶς χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῷ καὶ διαφθειρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς καὶ θέντας ὅπὴ τὴν νόσον, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι. καὶ βόας δύο ζεύξαντας ἀρτιτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ κατασχεῖν μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπόμενα γλώσσαν, πέμψαι δὲ αὐτῶν ὀχυτέραν ποιοῦντα τὴν ποείαν. ἐκείνας δὲ ἐξελάσαντας τὸν νόσον φερούσας ὅπῃ ἕρμου καταλιπεῖν, αὐτοὺς ὅπῃ τρέψαντας ἡ βέλος τῆς ὁδῶν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τὸν ἑβραίων ἀπίωσιν, καὶ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν νόσον αἰτίαν τῆς κακῶν. αἰ δ' ἄλλην τράπωνται, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἔκεινα δὲ αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῆλα τὴν γνώμην ἐπύρωσαν. καὶ ποησάντες μὲν τὰ περιεργιμένα, περᾶσουσι τὴν ἅμαξαν ὅπῃ τὴν τρίοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibid. VAccis autem veram viam ingressis, & rectà non aliter quam si deducerentur tendentibus, principes Palæstinorum sequebantur, cupientes cognoscere quò peruenirent, & vbi plaustrum sisterent. Vicus est quidam in tribu Iudæ, nomine Bethsama. huc postquam venerunt vaccæ, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, vlterius tamen non sunt progressæ, sed ibi plaustrum statuerunt:

Κεφάλαιον Β'.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου στρατηγοῦντος.

Τῶν δὲ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγουμένων τινῶν αὐταῖς ἀπιουσῶν, οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πεῖσται σήσονται καὶ πρὸς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ὄνομα ἐστὶ βαθσάμη τῆς ἰούδα φυλῆς. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. καὶ πεδίον μεγάλου καὶ καλὸν τὴν πορείαν αὐτοῖς ἐκδεξαμένου, παύονται ποσοῦ χωρεῖν, σήσασαι τὴν ἅμαξαν αὐτόθι.

θέα δὲ

θία ἦ λιὼ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἐθεκαρεῖς ἐγένοντο. θέ- A
ρους γὰρ ὥρα πάντες ὅτι τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν
ἐν ταῖς ἀσυρίαις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν
ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγῆτε, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῆς χερῶν
ἀφέντες, ἔδραμον δοῦναι ὅτι τὴν ἅμαξαν. καὶ κα-
θελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοῖς αἰθριάταις
εἶχε καὶ τοὺς μῦας πθίασιν ὅτι τινος σίτεος, ἥτις
λιθ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ,
καὶ κατδωχηθέντες, τὴν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας B
ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαιστι-
νῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ ἦ Ϲ χόλος τῷ
θεῷ μέτεισιν, ὡς τε ἑβδομήκοντα τῷ ἐν τ βαθσεί-
μις κώμης ὡς ἐκ ὄντας ἀξίους ἁψασθαι τ κιβωτοῦ, ἱε-
ρεῖς γὰρ ἦκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀ-
πέκτεινεν. ἐκλαυσαν ἦ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ
κωμῆται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς
ὅτι θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκας ος ἀπε- C
θρήνει. τὰ τε μῦσιν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀνά-
ξιους ὑποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῷ ἑβραίων
πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδιδόναι τὴν κιβωτὸν, ἐκ τῶν παλαιστινῶν. κἀκεῖνοι γνόντες τοῦτο, ἀπωκίζου-
σιν εἰς καρεαθιαρεὶμ, γείτονα πόλιν τοῖς βηθσαμίταις.
ἔνθα τινὸς λδίτου τὸ ὄνομα, ἀμιναδάβου δόξαν ἐχόντος
ὅτι δικαιοσύνῃ καὶ τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰ-
κίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς φρόντιστα τοῦ θεοῦ τόπον
ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν D
κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τῆς ὁπιμελείας ταύ-
της ἕως ἐτῶν εἴκοσι προέστησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν
τῇ καρεαθιαρεὶμ, ποιήσασα πρὸ τοῖς παλαιστινοῖς
μῦιας τέσσαρας. τῶ ἦ λαῶ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ,
καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῆς καρεαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβω-
τὸν, ἐν δυσχαῖς καὶ θυσίαις τετραπέντος τῷ θεῷ, καὶ
πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν Ϲ φι-
λοτιμίαν, ὁ προφήτης σαμοῦηλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν E
προθυμίαν, ὡς δυνάμενον πρὸς ὅτου ἔχοντας εἰρήνην
πρὸς ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ,
χρῆται λόγοις οἷς ὤφετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν
προσάξεσθαι Ϲ πείσειν. ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἐπ νεῦ
βαρεῖς μὴ πολέμοι παλαιστινοὶ, θεὸς δ' ὑμῖν
ἀρχέτω γένεσθαι καὶ φίλος, ἐκ ὅτι θυμοῦν ἐλευθερίας
δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δι' ὧν αὖ ἔλθοι πρὸς ὑ-
μᾶς. ὑδὲ βούλεσθε μῦσιν προέχοντες ἐξ ὧν ζῆτοι δέ- F
μῦσιν, ἀλλὰ γένεσθε δίκαιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκ-
βάλοντες τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτὸν ὅλαις
ταῖς διανοίαις προέπεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες δέ-
τελεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, δου-
λείας ἀπαλλαγὴ, Ϲ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν ὐδ' ἅ-
πλους, ὅτε σωμάτων ἀλκαῖς, ὅτε πλήθει συμμά-
χων δυνατὸν ὄζιν. ὁ γὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται πα-
έξειν αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθὸς ἦ Ϲ δικαίος. εἰσηκοῦς δ'
αὐτὸ τῆς προσχύσεων, ἐγὼ χνομαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευ- G
φήμει τὸ πλῆθος ἀθὲν τῇ παραινέσει. Ϲ κατένδυσεν
αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένων τῷ θεῷ. σωάγει δ' αὐ-
τοὺς ὁ σαμοῦηλος, εἰς τινα πόλιν λεγομένην μασφάτην.
κρυπτόμενον τοῦτο σημαίνῃ κ' τὴν ἐβραίων γλῶτ-
ταν. ἐντεῦχεν ὑδρυσάμενοί τε αὐτὴν δουσι τῷ θεῷ, κ'
νῆστις δύσαντες ὅλην τ ἡμέραν, ἐπ' δυχαῖς ἔπονται.
ὡ λανθάνουσι ἦ τοὺς παλαιστινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες.

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt cõcurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur, vt viderent arcam; præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat; in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocauſtoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit; quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, 1. Reg. 7.
atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium; cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit; quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. 11.

Cúmque populus toto hoc vicẽnio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, prophęta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraelitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini; ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicarum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu aſſuêre,

ἀλλὰ μαθόντες ὅτοι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν;

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. A quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligēdum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus B à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in con- C ſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur, deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos D ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſiſque plurimis, reliquos vſque Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos E ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos, vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant. F

CAP. III.

Quemodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura G reddebat. multóq; tempore hāc præcipuam curā habuit, vt patriis legib. reſp. adminiſtraretur,

μεγαλῃ σεσαπᾷ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τῦ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ ὅπλα συνασμένοις ὅπισεσθαι τοῖς ἑβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήττῃ δ' αὐτοὺς τῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δρομάντες πρὸς σαμούηλον, ἀναπεπωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῷ ὑπὸ φόβου φ' προτέρας ἥττης ἔφασκον, καὶ δι' τῦτο ἱκετεύειν ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τ πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγόντος ἡμᾶς ἐπ' ὄρκους καὶ θυσίας καὶ ἔρκους, γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπεστράτευσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν ἐκ ἄλλη σωτηρίας ἐστὶν, ἢ ἡ παρὰ σῦ καὶ τῦ θεῦ ἱκετευθέντος ὑπὸ σοῦ παρακλεῖν ἡμῖν δι' αφυγεῖν παλαιστίνες. ὁ δ' θαρρεῖν τε προέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τ θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῆ ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τ θεὸν ὑπερέχειν αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνες μάχῃ, μὴ παιδεῦειν δεύτερον αὐτοὺς δυσχήσαντας. ἐπήκοος δ' γένεται τ δυχῶν ὁ θεὸς, καὶ προσδέχεται, δύμνει δ' συμμάχων τῇ διανοίᾳ τὴν θυσίαν, ὅπως δὴ νίκην αὐτοις καὶ κράτος. ἔτι δ' ὅτι τὸ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἐχόντος τῦ θεῦ, καὶ μήπω πᾶσαν δι' τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀνειληφότος, προῆλθεν ἐκ τῦ στρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ προτάσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπλημμελούντων ἐν ἀπορίᾳ τῆ ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὅτι μάχην ἐκείνοις ἀπλωτικότων. προεπίπτουσι δ', οἷς κἀκ εἰ προῦλεγέτις, ῥαδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποτρέμειν καὶ σφαλερὰν κινήσας πέδησιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεσαμένης εἰς ἕνια τ χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βρονταῖς δι' ἀστροφήσας, καὶ δι' αστύρεις ἀστραπᾶς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις προσλάμψας, καὶ τῶν χειρῶν σκοτώσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμούηλος μετ' πλήθους, καὶ πολλοὺς κατασφάξας, κατακολουθεῖ μέχρι κορράων τόπων τινὲς, ἔστω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ὅρον τ νίκης καὶ τ φυγῆς τῆ πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς παρὰ τῦ θεῦ γνωμένης αὐτοῖς κατ' τ ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνην τὴν πληγὴν, ἐκ ὑπεστράτευσαν ὅτι τὰς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δέους καὶ μνήμης τῆ συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅθ' ἱκανὸν παλαιστίνοις ὅτι τὰς ἑβραίους, τὰ' ἐκείνων μετὰ τὴν νίκην ἐγίνετο. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτὰς, ἀαίρει πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῆ εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὴν χώραν ἀφαιρεῖται ἱκανὴν τῆ ἰουδαίων ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὐτὴ δ' ἱκανὴ μέχρι πόλεως ἀκκάρωνος ὑπὸ τῆ γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. Ην δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ὑπολοιπόμενα τῆ χαναναίων.

Κεφάλαιον γ'.

Ως σαμούηλος διὰ τὸ γήρας ἀδυνατῶν ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὐτῦ παισὶ ταῦτα ἐπιτρέπει.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ὑποδοὺς, εἰς ταύτην ἐπέλθοντες συνερχομένους πρὸς τῆ πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δ' δὶς τὸ ἔτος ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν ἐβεβαίωσεν δυνομίαν ὅτι χρόνον πολύν.

ἔπειθ'

ἔπειθ' ὑπὸ γήρας βαρυνόμενος, καὶ τὰ σεμνὰ τῆς προφητείας ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν θεοσέβειαν ἐμπιστεύσας τῷ λαῷ. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰωήλ, προσηγορεύετο· τῷ δὲ νεωτέρῳ Ἀβίᾳ ὄνομα ἦν. προστάξας δὲ τὸν μὲν ἐν Βεθήλῳ πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσουβαί, μερίσας τὸν ὑποκείμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐνόμιζον δὲ σαφῆς ἔτι παράδειγμα καὶ τεκμήριον, τὸ μὴ τὸν τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσει γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γε φαύλους ἐξ ἀγαθῶν παρέσχον αὐτοὺς ἡμομένους. τῷ γὰρ πατρὸς ὀλιγωρίᾳ σπουδάζοντες, καὶ τὸν σύνεσιν ἀδωροδοκίας, δώρων καὶ λημμάτων αἰσχρῶν κεκαθαρίκοτα τὸ δίκαιον. καὶ τοὺς κρίσεις καὶ οὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς ξυφλοῦ καὶ πρὸς δίαιτας πολυτελεῖς ἀκατανύκτους, πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἐποίουν τῷ θεῷ. δεύτερον δὲ τῷ προφήτῃ πατρὶ αὐτῶν, ὃς παλλακὴν τὸ τὸ πλῆθος εἰς δίκαιον ἀπειθῆ εἰσφέρετο καὶ πρόνοιαν.

A

B

C

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς οὐ καλῶς προϊσάμενοι οἱ υἱοὶ τὴν ἀρχὴν τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾔτησαν βασιλέα.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ πολιτείαν τῶν τοῦ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τε τοῖς περὶ τὸν ὄρος ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συνέρχεται. διέτριβε δὲ ἐν Ἁρμαθὰ πόλει. καὶ τάς τε τῶν υἱῶν ἀδικίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῷ προαγμάτων ἀκέστου τὸν αὐτὸν τρόπον ἄλλην δύναται ζόπον. ἐδέοντό τε ἐκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῷ βασιλέα, ὃς ἄρξει τοῦ ἔθνους καὶ τιμωρήσηται παλαιοὺς, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῶν προτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν σαμούηλον οἱ λόγοι διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἤπιστο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατείας, ὡς θείοις καὶ μακαρίοις ποιήσας τοὺς χρωμένους αὐτῇ τὴν πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ προφητίδος καὶ βασιλέως τῆς ὅπως τοῖς εἰρημένοις, ἔτι σοφῆς ἐμπεπόνθεσαν ἔτι ὕπνου. δι' ὅλης δὲ τὰ νυκτὸς, στρέφων τὰς θεὶ τῷ προαγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχοντι δὲ οὕτως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται μὴ ἀνιᾶσθαι ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ἀθετήσαντας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι τῆς ἐσομένης τὰ ἔργα. λήψεσθαι μὲν οὖν τοιγε οὐκ εἰς κακῶν μετάνοιαν αὐτοὺς ὀλίγον. ὑφ' ἧς οὐδὲν ἧττον ἀνήκεστον ἔσαι τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ ἡσυχοφρονήσαντες, καὶ βιλας οὐκ ἀχαρίστοις θεὸς ἐμὲ καὶ τὴν σὴν θεοφιλείαν λαβόντες. κελεύω δὲ σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν αὐ ἐγὼ θεοείπω βασιλέα, θεοδηλώσαντα ποίων τε πειραθήσονται βασιλεύόμενοι κακῶν, καὶ ὁλοφυρτομένων ἐφ' ᾗ αὖ αὐθὶς μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμούηλος, ἅμα ἕως συγκαλέσας τοὺς Ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς ἐπιδεῖξαι τὰ θεῖα τῆς βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσους συνεχθήσονται κακοῖς. γνώσεσθε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποστήσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας εἰς καλέσουσι,

D

E

F

G

Deinde senio grauante, vt consuetis muniis III.
sufficere non posset, filiis suis principatum & 1. Reg. 8.
curam reip. tradidit: quorum senior Iohel, iu-
nior Abia, nomen erat: mandauitque vt alter
in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito
populo, & sua cuique iudici parte attributa. In
his manifestum exemplum exhibitum est, non
semper patribus similes nasci filios, sed inter-
dum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bo-
no mali prognati sunt. Relictis enim paternis
institutis diuersissimam viam ingressi, muneri-
bus corrupti iustitiam opprimebant, & in iu-
dicando non tam veritatis quàm lucri respe-
ctum habebant, solutique in luxum ac delicias,
tum Dei voluntatem, tum patris contemne-
bant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in
populo iustitia vigeret quàm maximè.

Cap. IV.

*Quòd populus offensus Samuelis filiorum mori-
bus, regem sibi dari postulauit.*

POpulus autem videns rempub. cura & di-
ligentia prophetæ optimè constitutam, la-
befactari per filiorum eius impotentiam, ve-
hementer offensus ad patrem concursum fecit,
qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & com-
memoratis filiorum eius iniquitatibus, quod-
que ipse iam senio debilis, more solito præesse
administrationi rerum non posset, obnixè pre-
cabatur vt regem aliquem declararet, qui toti
genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illa-
tæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc po- IIII.
puli voluntas vehementer Samuelem contri-
stauit, qui propter innatam iustitiam non amabat
regiam potestatem vt nimiam. Valde enim
optimatum gubernatione delectabatur, non a-
liam ad felicitatem populi conducibiliorem
existimans. adeóque res hæc hominem solici-
tum habuit, vt nec cibum nec somnum præ
cura caperet, sed per totam noctem se in lec-
to versaret, multa interim animo volutans.
Sic affecto Deus se videndum præbuit, con-
solatus eum ne postulata populi ægrè ferat: di-
cens non tam ad ipsum pertinere hanc contu-
meliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum
esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex
quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti.
verum non multo pòst futurum est, inquit,
vt eos consilij huius serò pœniteat: quando
nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam
erga me æquè ac te ingratitudinem damna-
bunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem e-
go designauero: idque prius quàm facias, præ-
monebis quantum malorum sibi vltro ascí-
scant, protestaberíque; eos te inuito ad mutatio-
nẽ status in deterius properare. His auditis Sa-
muel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum
se illis regem promisit, addens velle se prius
indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in
quantis incommoditatibus erit viuendum.
Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent
vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & satellites & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum aliorúmque instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessariò verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è suis largientur. &, vt compendio dicam, seruietis vnà cum omnibus vestris regi, non secus atque domestici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed vrgebat obstinatè vt missa futuri cura regem crearet: quandoquidem nisi regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent, nec esse absurdum, si cùm finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisque suam, & cum tempus erit accersam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δεσμεῖς ἢ ἄλλους κὴ χιλιάρχους. ποιήσουσι δ' Ϲ τεχνίτας ὁπλοποιοὺς, κὴ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε κὴ τ' ἰδίων ἀγρῶν ὕπαμελητὰς, κὴ σκαπανεῖς ἀμπέλων. κὴ ὅδ' ἐστὶν ὃς μὴ κελεύσμασι ποιήσουσιν, αἰσχραπόδων ἀργυρωνήτων τέκνον. κὴ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ὀπτανεῖς Ϲ ὀψιποιούς, Ϲ στιπτοποιούς. κὴ πᾶν ἔργον ὁ θεραπαινίδος ἀναγκαίας πληγὰς φοβέμενον κὴ βασάνους ὑπηρετῆσει. κτήσιν ἢ τινὶ ὑμετέραν ἀφαιρήσονται, καὶ τούτοις δυνάχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεράπουσιν. σωκλόπι δ' εἰπεῖν δουλώσετε μᾶ πάντων τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις ἴσοι ἔσεσθε. Ϲ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων ἔσεσθαι κὴ τὸ πάσχειν αὐτά. κὴ μεταγνώσοντες ἱκετεύσετε τ' θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς κὴ δωρήσασθαι τάχειαν ἀπαλλαγὴν τῆς βασιλέως. ὁ δ' ὐ θεοσδέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ὥσπερ ἔφη σὺν ἀτιμίᾳ ἐάσει δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τ' αὐτῆς κακοβουλίας. ἐπὶ δ' ἄρα κὴ πρὸς τὰς προῤῥήσεις τ' συμβησομένων αὐόπτων τὸ πλῆθος κὴ δύσκολον ἐξελεῖν τ' διανοίας κεῖσον ἤδη ὥσπερ τῆς λοιμομᾶ καθιδρυμένου. οὐδὲ γὰρ ὑπισχνήσαντο, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῆς σαμουήλου λόγων. ἀλλ' ὑπεικεῖν Ϲ λιπαρῶς, Ϲ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, κὴ μὴ φθονεῖν τῆς ἑορμῆς. ὅπι γὰρ τιμωρία τ' ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σφῶν αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἰ τῆς πλησιοχώρων βασιλευομένων τινὶ αὐτὸν ἔχειν αὐτὴν πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τῆς προφητικῆς ἀπειλημμένους ὁ σαμουήλος, ἀλλ' ὑπισχνουμένους, νεῦμᾳ εἶπεν ἅπιτε πρὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς εἰς δεῖον, ὅταν μάθω παρὰ τοῦ θεοῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

1. Reg. 9.

ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cùm eximias asinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cùm perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cùm nusquam comparerēt, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonēte habitare ibi prophetam veridicum, cúmque omninò consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinabus: respōdit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, superesse quadrantem sicli, cúmque dari posse, nesciebant enim prophetā mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentísque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim cum epulum, & nihil esse in mora nisi, vt ille primus accumbat.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως Ϲαοὺλ ἀπόδειξις κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

HN δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὼς κὴ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ὧν ἦ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φέννημα καὶ τινὶ ὑπείνοιαν ἀμείνων τῶν βλεπομένων. σεμνὸν αὐτὸν ἐκάλουν. ἦν δὲ ὁ κὶς ὄνων αὐτῷ ἐκ τ' νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἤδετο γὰρ αὐτὰς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν κτημάτων, τ' ὑὸν μετ' ἑνὸς θεράποντος ὅπι ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ ἦ ὅπι τινὶ πάτειον φθάσαντες φυλαὶ ἐξερωτῶσι τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκτο. ὑδ' ἐν ταύταις ὁπιτυχὼν, ἀπόπνιγμα διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ πρὸς αὐτὸ τῆς παρὸ λοιπὸν τινὶ φροντίδα. τ' δ' ἱπομένου θεράποντος, ὡς ἐλήλυθτο κὴ τ' ἀρχαίαν πόλιν, ἣν προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντες ἀληθῆ, Ϲ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβουλεύοντος. γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ πρὸς τῆς ὄνων τέλος. ὑθὲν ἔχειν πορευθέντας εἶπεν αὐτὸ τ' προφητείας ὃ καὶ ὥμνυεν αὐτῷ. κεκενωμένης γὰρ ἤδη τ' ἐφοδίων. τῷ δ' οἰκέτῃ τεταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος κὴ τοῦτο δώσειν, ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας τ' μὴ λαμβάνειν τ' προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὥσπερ μάνον. κὴ πρὸς τ' πύλας πρωτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις ἐρωτῶσιν αὐτὰς τὸν προφήτην τ' οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, κὴ σπεύδειν παρεκελεύσαντο πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταλυθῆναι. πολλοὶ γὰρ ἐσιᾶν κὴ προσκαλισμένου τ' κεκλημένων. ὁ δ' γα-

ὁ δὲ σαμουήλος διὰ τοῦτο πολλὰς ἔδει τὴν ἑσίαν τότε συνάγειν. διομόσας γὰρ καθ' ἑσπέραν ἡμέραν αὐτῷ τῷ θεοῦ, προεῖπεν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τούτων ἐμίσθωσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κατὰ τὴν τὴν ὥραν. αὐτὸς μὲν οὖν τὸ δάμαλις καθεζόμενος, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν ἡνύεται. πληρωθέντος δ' αὐτῷ, κατανοεῖ ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. σωαὶ τὰ ἦ τῷ σαοὺλ, καὶ ὁθεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶ) τὸν ἄρξειν μέλλοντα. σαοὺλος ἦ προσεισι τῷ σαμουήλῳ. Ϲ προσαγορεύσας ἐδέητο μηνύειν τὴν οἰκίαν τοῦ προφήτου. ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τὸ δὲ σαμουήλε φράσαντος αὐτὸν εἶ), καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τῶν ὄντων ἐν ὧν τὴν ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, τάττε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσυχὼν, ἀλλ' ἤττων εἶπεν ἐγὼ δὲ αὐτὸς ταύτης τῆς ἐλπίδος Ϲ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατρίας ταπεινοτέρας τῆς ἄλλων πατρίων. σὺ ἦ παίζεις καὶ λέγοντά με τίθεσαι θεὶ μειζόνων ἢ κατὰ τ' ἐμὴν χρείαν διαλεγόμενος. ὁ ἦ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τὴν ἑσίασιν καθακλίνει, καὶ τ' ἀκόλουθον ἐπάνω τῆς κεκλημένων. ἦτοι δ' ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προφάσει ἦ τοῖς διακόνοις ὡδὶ φθείνας τῷ σαούλῳ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες αὐλίνον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ ἦ σαοὺλος ὡδὰ τῷ προφήτῃ σὺν τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη. ἅμα ἦ ἡμέρᾳ σαμουήλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης προὔπεμψε. καὶ ἡνύομένος ἔξω τ' πόλεως ἐπέλαβε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ἵστολείπεσθαι ἦ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλος ἀπέπεμπεται τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχει τ' τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς. καὶ καταφασάμενος, ἴδιά φησι βασιλεῦς ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένος ὅτι παλαιστινοὺς τε καὶ τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἄμυναν. τούτων ἦ ἔσαι σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγνώσκειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ἓξ ἄνδρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνήσαι τῷ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα. ὧν τ' μὲν πρῶτον, τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἕειφον. ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. ἀσπασόνται δέ σε ἕζοι Ϲ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ ἦ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σωσωθαί σου τὰς ὄνους διαγελωμένῳ. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, προφήτας ἐκκλησιάζουσιν ὑποδέξῃ. καὶ ἡνύομένος ἔνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάνθ' ὑπεναντίον ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαί τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δὴ δαιμονίας ὁ κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα ἡνύηται τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν ἴσθι μεθ' σοῦ τυγχάνοντα. ἀσπασάμενος τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις ἦ μετάπεμπτος εἰς γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρισθεῖα τούτων θύσωμέν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ὑποπέμψει τὸν νεανίσκον. τῷ σαούλῳ ἦ πάντα καθ' τὴν προφητείαν σαμουήλε ἀπλώτησεν. ὡς δ' ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ ἀβεναρῆ, καὶ δὲ ἐκείνων τῷ ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστεργεν, ἀνθρωπίνως θεὶ δ' ὑποδημίας καὶ τῷ κατ' αὐτὸν γεγονότων, τῷ μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύφατο, οὐδ' ὡς ἀφικοῖτο ὡδὰ σαμουήλον τὸν προφήτην, οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφρασεν.

Samuel autem hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus esset Deum, vt certiorem se redderet quem creaturus esset regem, in crastinum se id factutum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cúmque Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum principem. Saulus verò accedens eum salutatum prius rogat vbi propheta habitet, hospitem enim se hoc ignorare. cúmque ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestatem eius fore supra spem, inquit, meam sunt ista Domine: neque enim ea est mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior est aliis familiis: tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitque ministris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adesset, alii quidem surgentes domum quisque suam reuertebantur, Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autem egressi sunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulque regem salutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæstinis illato vlcisci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, secundum hædum, hos tertius sequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino spiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito Deum esse tecum: & saluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accersente, vt pro his Deo pacificas hostias immolemus. His prædictis dimisit iuuenem: & quicquid prædictum est occurrit ei in hoc itinere. Postquam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuisset, & ex eo cognouisset inuentas esse asinas.

1. *Reg.* 10.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita A
inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem
ei contraheret. quamuis enim & amicus esset
& cognatus, tutius tamen ac consultius arbi-
tratus est silentium, reputans credo humanæ
naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in
amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio
felicitas contingat, tamen alios sibi præferri
iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel popu-
lum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm
frequentes adesse videret, in hanc sententiam B
alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomi-
ne ad vos perferre, Ego vos in libertatem vin-
dicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à
vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro
quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponi-
tis, quod abrogato mihi quantum in vobis est
imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homi-
ni à Deo regi, vnum è vestro numero digniо-
rem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis
tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, C
quidlibet in quemuis licere sibi volet. non e-
nim fieri potest, vt homo erga hominem sic af-
fectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso
conditum. Eia quando plus apud vos potest
temerarius animi impetus quàm vel religio
vel beneficiorum memoria, digeratur multitu-
do per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo
facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein fami-
liarum nominibus in vrnam coniectis, Metri
familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim D
sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito
obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, ab-
diderat se, videri volens inuitus ad regnum
accedere. Tanta fuit præditus modestia simul
& temperantia, vt cum plerique vel modica
felicitate potiri vix sui præ lætitia sint compo-
tes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic
tot populorum rex declaratus ac dominus, non
modo non ostentaret se, verùm etiam è subdi-
torum conspectu subduceret, vt non absque
negotio posset inueniri. cúmque nusquam E
comparente Saulo omnes essent soliciti, hæ-
sitantes quidnam fieri oporteat, propheta pre-
cibus Deum appellat, vt latebras indicet, de-
sideratúmque iuuenem exhibere dignetur.
quòd vbi impetratum est, mittit qui eum ad-
ducant: & postquam venit, in medio popu-
li iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt
qui humeris tenus supra omnes excelleret, &
ipsa statuta maiestatem regiam præ se fer-
ret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat F
regem, contemplamini quantum omnibus
præeminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúm-
que populus acclamasset, Viuat rex: prophe-
ta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub
regia dominatione erant euentura, recita-
uit ea populo rege præsente, & librum in
tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud
posteros prædictionis suæ monumentum.
His ita perfectis, dimisso que populo, ipse
reuersus est Ramatha in patriam. Saulum G
verò in natale oppidum Gabatha redeuntem
multi boni viri comitabantur, vt nouo re-
gi debitum officium præstantes. Sed plures
mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

σαὴλ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλιάζον,

ἐκεῖ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῆν κατ' αὐτὸν, ἃ μὴ φθόνον ἀκουόμενα ἢ ἀπιστίαν ἔχειν ὤφετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ δὲ πρὸς ὀλίγους ἀφόδρα δεικνῦται ἢ περιαστέρων τῶν ἀφ' ἅματος ὑπ' αὐτοῦ σεμνόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σάφρων ἔδοξε μιμεῖσθαι, λογισάμενος οἶμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα ταῖς ἀληθείαις ἔχει, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς ἕτερος, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδὲ ἀχεῖ τῶν ἀδοκήτων θεῖ λαμπρῶν ὑποστέγει τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς εὐφορίας κακοπαθεῖς τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι. σαμούηλος ἦν, συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, κἀκεῖ πρὸς αὐτὸν διαπαθεῖται λόγοις, ὡς κατ' ἐντολὴν φέρειν ἐλεγεν τὸ θεῖον. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος ἀποδόντος, καὶ τοὺς πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τῶν εὐεργεσιῶν. καὶ τὸν μὴ θεὸν ὑποχειροῦσθαι τῆς βασιλείας, ἐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τοῦ πάντων ἀρίστου θεοῦ σατεῖσθαι. θεὸς ἦν πάντων ἄριστος. αἱρεῖται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ βάλλοιν ἐπιθυμίαις τῶν ἄλλων παθῶν ὁρμὴν χρήσεται, δ' ὀρθοῖς ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' ἐκ ἴδιον ἔργον καταστάσεμα τὸ τοῦ ἀνθρώπων γένος ἅπαν διατηρῆσαι ἀπεδάσει. ὁ θεὸς ἦν κατ' αὐτὸν τὴν αἰτίαν κλῆσιν. ἀλλ' ἐπεὶ δόκτα ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκρατήκειν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, ταχθῆτε πάντες καὶ φυλαί τε καὶ σκῆπτρα, καὶ κλήρους βάλλετε. ποιησάντων ἦν τοῦτο ἐβαίων, ὁ τῆς βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης ἦν κληρωθείσης ἔλαχεν ματεὶς καλουμένη πατρεία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισσαίου βασιλεύειν παῖς σαοὺλος. γνοὺς ἦν τοῦτο ὁ νεανίσκος φθάσας ἐκ πόδων αὐτὸν ποιεῖ, μὴ ἑκόμενος οἶμαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσοῦτον ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, ὡς τε τῶν πλείσων ἐδὲ ὀπὶ μικρᾶς δυσφημίας τὴν χάριν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι ψεύδεσθαι φανερεῖς θεραπεύοντων. ὁ δ' ἐ μόνον ἐδὲν ἐνέφυτο τοιοῦτον ὅπι βασιλεία, καὶ τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων ἐνδεᾶν ἀποδειχθῆναι διατόπις. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν δ' τῶν βασιλευσομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ θεῖ τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φερντιζόντων ὅτι γένοιτο ἀφανὴς ὁ σαοὺλος, ὁ θεοφόπης ἱκετεύει τὸν θεόν, δεῖξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ ἀφικέῶν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ἦν ἀφ' οὗ θεῦ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ ἀφικνούμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλήθους. ἐξεῖχε δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἐπὶ βασιλικώτατος. λέγει ἦν ὁ θεοφόπης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε ἦν ὡς καὶ κρείττων ἐσαι πάντων, καὶ δ' ἀρχῆς ἄξιος. ὡς ἦν ἐπιφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ θεοφόπης, ἀνέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκιῇ, τοῖς μετέπειτα γνώσεως μαρτύριον ὧν προεῖπεν. ταῦτ' ἀποτελέσας ὁ σαμούηλος, ἀπολύει τὸν πληθύν. καὶ αὐτὸς ἦν εἰς ἀραμαθὰ ἀφικνεῖται πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. σαοὺλ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὰ, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνῆρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τῶν προσήκουσαν βα-

καὶ ὅτι δῶρα προσέφερον, ὥστ' ἐν αὐτοῖς τὸ A
ἀρίστευσαι τὸ σαοῦλον ἐπίστευσε. μιᾷ δ' ὑστέρᾳ ἀρχῇ τὰ
πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς ναασσὴν πόλεμος τὸν
ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἔδει γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ
ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικημένοις τῶν ἰουδαίων ἐργάσα-
σθαι, μὴ πολλῷ τε καὶ μαχίμου στρατεύματος ἡγεμὼν ἐπ' αὐ-
τοὺς. καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπάγεται. ἰσχύϊ
τε καὶ βίᾳ πρὸς τὸ πρέπον αὐτοῖς χειρωσάμενος. σοφίᾳ γὰρ καὶ B
δικαιοσύνῃ, πρὸς τὸ μήτε αὐτὸς ἅπασι τοῖς ἀνθρώποις δυσ-
τυχῆσαι τὰ ὑπ' αὐτοῦ δουλείαν ἀφυγεῖν, ἀδυνατεῖς ποιῶν. τῷ
γὰρ ἢ κατὰ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀρκυνημένων, ἢ λαμβανομέ-
νων πολέμου νόμῳ, τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτε.
ἐπιὼν γὰρ τῇδ' ὅπως τὰ ἀρίστευσε αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῷ
δυρεῶν καλυπτομένης, ἀχρήστου παντελῶς εἶναι. τὸ δὲ μὴ C
τῷ ἀμμανιτῶν βασιλεῖ ταὐτὰ ἐργασάμενος τοῖς πέραν
τοῦ ἰορδάνου, ὅτι τοὺς γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστρά-
τευσε. τὸ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῷ
πολεμίων, ἰαβὶς δ' ἔστιν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς
πρέσβεις, κελεύων ἢ ὡδαδιτῆναι σφᾶς αὐτοὺς ὅτι τοῦ
τοὺς δεξιοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκήσαι
ἠπείλει, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀνασπάσειν. τοῦ δ' ἄρισ-
τον ἐπ' αὐτοῖς εἶη, πότερόν ποτε βραχύ τι σώματος
ἀποτεμεῖν θέλουσιν, ἢ πάντας ἀπολωλέναι. οἱ γὰρ γαλα- D
δηνοὶ καταπλαγέντες, πρὸς μὲν ἕτερον μὲν ἐτόλμη-
σαν οὐδὲν εἰπεῖν, ὅτ' εἰ ὠδαδιδόασιν αὐτοὺς, ὅτ' εἰ
πολεμοῦσιν. ἀσχολεῖ δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίω-
σαν, ἵνα προσβοηθήσωσι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, ὠδα-
καλέσασθαι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια,
πολεμοῦσιν. εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, ὠδαδώ-
σειν αὐτοὺς ἔφασκον ὅτι τοῦ παθεῖν ὅ τι αὖ αὐτοῖς δοκῇ. ὁ δὲ
ναάσσης καταφρονήσας τῶν τῷ γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ
τὰ ἀποκρίσεως αὐτῷ, δίδωσι τε αὐτοῖς τὴν ἀσχολίαν,
καὶ πέμπει πρὸς οὓς αὖ θέλωσι συμμάχους ὑπισχνεῖται. E
πέμψαντες οὖν δίδυς κατὰ πόλιν τῶν ἰσραηλίταις δηλ-
λόντα τὰ ὠδαδὰ τῷ ναάσσῃ, καὶ τὰ ἀμηχανίαν ἐν ᾗ κα-θε-
στήκασιν. οἱ δ' εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τῆς ἀκοῆς τῷ
περὶ τοὺς ἰαβισηλίτας πεσόντας. καὶ πέρα τούτων οὐδὲν
αὐτοῖς ἄλλο φαίνεσθαι συνεχώρησε τὸ δέος. ὀλυμπίων δὲ
τῷ ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ σαούλ τῷ βασιλέως πόλει, καὶ
τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἴη συνέβαινε τοὺς ἰαβισηλίους φρα-
σάντων, ὁ μὲν λαὸς ταυτὰ τοῖς πρώτοις ἔπαθεν. ὠδύρε-
το γὰρ τὰ συμφορᾶς τῷ συγγενῶν. ὁ δὲ σαοῦλος, ὑπὸ τῷ F
περὶ τὰ γεωργίαν ὠδαμονόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν,
ὑπευξάμενος κλαίσει τοῖς αὐτοῦ πολίταις. καὶ θυόμενος
τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῷ, μαν-
θάνει τὰ ὠδαὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἅπτεος ὀλυόμενος,
ἀπαντήσασθαι μὲν τοὺς ἰαβισηλίους, ὑποσχόμενος αὐτοῖς
ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον
ἀνασχεῖν, κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ γενικότας ἤ-
δη καὶ τῶν φόβων ἀπαλλαγμένους ὁ ἥλιος ὑπτιάσας
ἴδῃ. ὑπομεῖναι δ' ἐκέλευσε τινὰς αὐτῷ, πηδησομένους G
τὸν ἰορδάνου.

& ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primatiam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecumq; suppetias implorare. qui euestigio per omnes Israelitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque venissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin' saluæ res essent, & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio: & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugaros, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad I.Reg.11.

V. I.Reg.11.

Κεφάλαιον ς'.

Σαοὺλ στρατεία ἐπὶ τὰ ἀμμανίτας ἔθνη καὶ τίνα.

Βουλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας τὸ λαὸν ἐπὶ τὸ πρὸς ἀμμανίτας ὑπερφίαν πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς
ἅμα τάχιον, ἐποτεμὼν τὸ αὐτῶν βοῶν τὰ νοήσας, τοῦτο ἐργάσηται ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ

8

Iordanem non affore nt, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iud: æquæ ſola armauit CXXX. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorũ ſpatium nocte vna emenſus, antè ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos in clytum reddidit, fama longè latéq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus labeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia mulcta iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam é cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, cõuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

ἰόρδανον ὠπλισμένοι καὶ τὴν ὀπαῦσαν ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ καὶ συμμυήλῳ τῷ θεσφίτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῇ δὲ δι' ἀλλάβειαν τῆς καταπηγελμήνης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται εἰ βαλὲ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. ἐλείσκοι δὲ τὸ ἀριθμὸν χωρὶς τῆ ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆ δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβαὰς δὲ τὸ ἰορδάνην, καὶ χοίνικα δίχα δι' ὅλης τῆ νυκτὸς αὐύσας ὁδὸν, φθάσει μὴ ἥλιον αἴροντα. τειχῆ δὲ τὸ στρατόμπεδα διελὼν, ἐπιπίπτει παντα χόθεν ἀφυλάκτως ἐ θορυβουμένοις τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀνεκτείνει τ' ἀμμανιτῶν, καὶ ναάσσην τ' βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπεράχθη τῷ σαύλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἐβραίους διήγειρεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸ καταφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ παίνων ἄριστον νομίζειν. ἃ δὲ ἤρπασεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισίτους στενοχέναν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πρὸ ἀμμανιτῶν ὑπερατειούσας χώρα, πᾶσαν αὐτὸν καταστρέφεται. καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τ' οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαύλῳ καθορθώσει, ἔχαιρε μὴν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς ὑδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔστεναν τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐδόων, πῦ νυῦ εἰσὶν ὅτοι καὶ δόντων δίκην. καὶ πάνθ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίᾳ ὁρμῶν πρὸς τοὺς ἐξολιζόντας ἔναγχος τοὺς τότων αἰτίους. σαῦλος δὲ, τότων μὲ κατάζεσε τ' δύνοιαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ προθυμίαν. ὤμοσε δὲ μή τινα φονεύσειν τ' ὁμοφύλων ἀναιρέμενον ἐν ἐκείνῃ τ' ἡμέρᾳ. ἄτοπον γὰρ εἶ τὴν ὑπὸ τ' θεῦ δεδομένην νίκην ἁιματι φύραι καὶ φόνῳ, τῷ ἐκ ταὐτοῦ γένους αὐτοῖς. πρέπειν δὲ μᾶλλον ἡμέρᾳ διαγενομένους ἑορτάζειν. σαμυήλης δὲ φύσαντος καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας σαύλῳ τὴν βασιλείαν βεβαιῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐπέλθοντι γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τὸ πλῆθος ὁ θεσφίτης χρίει τὸν σαῦλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δ' ἅπαξ ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ ἔτος ἡ τῷ ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. διὰ γὰρ μανσέως καὶ τῦ μαθητῦ αὐτῦ ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀειστοκρατέμενοι διετέλουν. μὴ δὲ τ' ἐκείνῃ τελευτῇ, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τέτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῷ ἀναρχία κατέχε. μὴ ταῦτα δ' εἰς τ' πρότερον ἐπανῆλθον πολιτείαν, τῷ μὴ πόλεμον ἀείσῃ δόξαντι γεγῆσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ τῷ ὅλων δικάζειν δεσπόντης. καὶ δὴ τοῦτο τ' χρόνου τῦτον τῆς πολιτείας, χειτῷ ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ σαμυήλος ποιήσας ὁ θεσφίτης τῶν ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν ἀγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαειζόμενος μήτε ὑποσειλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθῃ ὧδέ χαρίσασθαι ἐκεῖσε, εἴ μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάειτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχον ἢ βόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσηκάμην ἢ πρὸς τεροφὴν ἀπρίατον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ οἵ τινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὴν ὑπανάστασιν χρείαν ἐλύσησα.

Τοῦτον

τούτων ἔν τι κατεπεῖν παρόντος ὑμῶν τῦ βασιλέως. οἱ ἢ ἀνέκραγον μηδὲν τοιοῦτον ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, φερόντως καὶ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τῦ ἔθνους. σαμουήλος ἢ τούτοις ἐξ ἁπάντων αὖτ' τῆς μαρτυρίας γνωμένης, ἔφη δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἔχειν ὑμᾶς περὶ ἐμοῦ δικαίως λέγειν, φέρε νῦν μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἀλλὰ μνημονεύειν ἢ ὑμᾶς προσῆκεν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γένους ὑμῶν ὁ πάντων ἰάκωβος ἀφῖκτο λιμὸν εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ὑπερεκπεπληθισμένων, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς ἀξιωμάτων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τ' ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μωυσεῖ αὐτοῖς καὶ ἀαρῶνα πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τοιάδε τοιῶδε χωρίον ἔχετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τοῦ θεοῦ, προσδεδώκατε τῶν θρησκείαν τῶν δυσέβειαν. ἀ μὲν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένους, ἠλευθέρωσε. πρῶτον μὲ ἀσσυρίων καὶ τ' ἐκείνων ἰσχὺν ὑπερτέρως ἀπεργασάμενος. ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατῆσαι ἐδάφεσι καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταίων παλαισινῶν. καὶ ταῦτα ἀ βασιλέως ἡγουμένου διεπεράσατε, ἀλλ' ἰεφθάε τ' γεδεώνος στρατηγούντων. τίς οὖν ἔχει ὑμᾶς ἄποια, φυγεῖν μὴ τ' θεὸν, ὑπὸ βασιλέα ἢ εἰ θέλειν; ἀλλ' ἐγὼ μὴ ἀπέδειξα τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὴ τοίνυν φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τ' θεὸν ὀργιζόμενον καὶ δυχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσω τοῦτ' ὑμῖν τὸν θεὸν ἐπιδεικνύσθω δὴ σημείων ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδέπω πρόσθεν εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα γεγυμνωμένου θέρους ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτησάμενος τ' θεὸν παρέξω τοῦτο νῦν ὑμῖν ἐπιγνῶναι. καὶ ταῦτα εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ σαμουήλου, βρονταῖς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ ἀστραπαῖς καὶ χαλάζης καταφορᾷ, τῶν τοῦ προφήτου πρὸς πάντων ἀλήθειαν, ὡς τεθαμβηκότας αὐτοὺς καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἥκοντας, ἀμύστανέιν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφήτην ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ ὁπλεικῆ τ' θεὸν αὐτοῖς δυνηθῆναι κατασῆσαι, καὶ ταύτῃ ἀφεῖναι τῶν ἁμαρτίαν, ὧν προσὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ παρενόμησαν προσεξεργάσαντο. ὁ δὲ ὑπαχνεῖται καὶ παρακαλέσειν τὸν θεὸν συγγνώναι προὶ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. σωτεβάλλει μὲν τοι δικαίοις εἶ καὶ ἀγαθοῖς. καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τῆ δεῖ τῶν παραβάσιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ τῆ σημείων τοῦ θεοῦ καὶ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τ' μετὰ τοῦ βασιλέως εὐδαιμονίας ὄντων ὑπεθυμία. εἰ ἢ τούτων ἀμελήσουσιν, ἕλεγχον ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλων ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουήλος μὲ ταῦτα τοῖς εὐσεβέσιν προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἤδη τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῆ σαούλῳ τὴν βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem poposcitis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1. Reg. 7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumeliosa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus, qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atque hæc omnia confecistis non regú auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam æstatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem attruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes fatentur se peccasse, & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarétque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quod si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delecto habito, cóscriptísq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiú, cũ quibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, VII. 1. Reg. 13.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς σαμουσάμιοι πάλιν ὑπὸ παλαισινέων ἡττήθησαν.

Ὁ τος δ' ἐπελέξας ἐκ τ' πλήθους ὡς προὶ χιλιάδες, τὰς μὲ δισχιλίους, τὰς δὲ ὡς τε σωμαζοφυλακεῖν αὐτ', λαβὼν αὐτὸς διέζευξεν ἐν πόλει βεθήλῳ. ἰωναθὴς δὲ τοὺς λοιποὺς δὲ ὡς ὥστε σωμαζοφυλακεῖν αὐτ',

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit ca- A
strum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiuerunt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audierunt expugnatum castrum, indignati & B
non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, vt qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse vt timeri debeant. sed vbi certo compertum C
est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulis autem accersit prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, vt immolatis sabbatho victimis, cum hoste prælio decer- D
natur. at ille expectauit quidem quantum propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cúmque nunciatum esset prophetam aduentare, honoris causa obuiam ei prodiit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia quæ Dei voluntate facienda erant pro populo te- E
mere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cùm milites audito hostem relicta Machma petere Galgala; metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs, inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Sa- F
muel offensus regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantùm militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spec- G
tante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem,

εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τι φρούριον τῶν παλαιστινῶν ὑ πόρρω γεβάλλων. οἱ δὲ τῆς γάβας παλαιστινοὶ καταστρεφόμενοι τοὺς ἰουδαίους, τότε ὅπλα αὐτοῖς ἀφηρέθησαν, & τοὺς ὀχυρωτάτους τ χώρας τόπους φρυρᾶς κατελαμβάνοντο. κ στιδηροφορεῖν κεκώλυτό τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. & διὰ τοῦτο τ ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ εἴποτε δέησοι αὐτοὺς ὑπισκιάσαι τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μαχέλλιν ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐποιοῦντο. ὡς δ' ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς αἵρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὑβρεν τιθὲ καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὑπὸ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυρίασιν, ἅρμασι δὲ ξισμυρίοις, ἵππων δὲ ἑξακισχιλίαν ἐπήγοντο. κ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τ χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὅπι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινούς. τιθὲ δ' ὡάμιν ἐκφαυλίζων αὐτῶν κ διασύρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον ὄσι ὥς τε φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταυοήσαντες δὲ τὸ πλῆθος τ παλαιστινῶν οἱ τῆ σαούλε, κατεπλάγησαν. κ οἱ μὲν, εἰς τὰ αὐτὰ λαγα & τοὺς ὑπονόμους ἐκρυψαν αὐτές. οἱ πλείους δ', εἰς τιθὲ πέραν τῆ ἰορδάνε γῆν ἔφυγον. αὐτὸς δ' ἐν γάλγοι κ ῥαβήλου. πέμψας δὲ σαοὺλος πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τῆ πολέμε κ τῆ παραγγέλτων. ὁ δ', προειμένην αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, καὶ προσκυλίειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τ ἡμερῶν, ἐπεὶ δ' ὕστερος συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. & προειμένει μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἔτι μὲν τοίνυν διατηρεῖ τιθὲ ἐντολήν. ἀλλ' ὡς εἶδεν βραδύνοντα μὲν τὸν προφήτην, αὐτὸν δ' ὑπὸ τῆ στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δ' τ σαμουήλου ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὁδὶ ὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι προσκύσαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τιθὲ παρουσίαν, ἐν κ βέλησιν νομοθέτου τῆ θείου τὰς δίκας & τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τῆ πλήθους προλαβών, κακῶς ἐσφυρήσει καὶ προφητικὸς νόμος. ἀπολογουμένου δ' τῆ σαούλε, κ προειμένην μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῆ αὐτῆ στρατιωτῆ διὰ φόβον στρατοπεδίας τ ἐχθρῶν ἐν μαχμᾶ κ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ὅπι χθὲς πρὸς τιθὲ θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμουήλος. ἀλλὰ σύφησιν εἰ δίκαιος ἦθα κ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μήθ' ὧν ὑπέθετό μοι πρὸς τ παόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἂν σωίφερε τοῖς πράγμασι γενόμενος, σοί τ' αὐτῆ πλεῖσον ἂν βασιλεῦσαι χρόνον ἐξεδέξετο, & τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. & σαμουήλος μὲν ἀχθόμενος ὅπι τοῖς γεγυμνασμένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαβαὼν πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτῆ μόνον ἦλθε σὺν ἰωνάθῃ τῆ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους ὐκ εἶχον ὅπλα, τ χώρας ἀναιζόσης σιδήρε καὶ τῆ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ὑ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα ἔβ, καθὰ κ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ' εἰς ἕξ μέρη τιθὲ στρατιὰ οἱ παλαιστινοὶ, κ κ' τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τιθὲ τῆ ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τε σαούλε τῆ βασιλέως αὐτῆ, καὶ τῆ παιδὸς ἰωνάθε, ἀμυνᾶν τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, ὑ δυναμένων.

κωλύε-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχίας ὑπόγονος ὢν ηλεὶ τ ἀρχιερέως, ὅτι ἐκ
τῆς υἱηλῆς, & τ γὴν λεπλατεμένην ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ
δεινῇ καθεστήκεσαν. συντίθεται ὴ ὁ σαοὺλος παῖς τῷ
ὁπλοφόρῳ, κρύφα προβιθέντος αὐτῷ εἰς τ τ πολεμίων
παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, & ταραχὴν ἐμποιῆσαι & θό-
ρυβον αὐτοῖς. τ ὴ ὁπλοφόρος προθύμως ἔπεσθαι φή-
σαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥγηται, κἂν ὑποθανεῖν δέοι, προσ-
λαβὼν τ τῶν νεανίσκων συνεργίαν, κὴ καταβὰς ὑπὸ τὸ B
βουνῶ, προὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἦν ὴ τῷ πολε-
μίων στρατόπεδον, ὅπῃ κρημνῶδες, τεῖχος ἀκρας εἰς λεπτὸν
ἀπηκονημένης μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ προσεφα-
νούσης, ὥσπερ προβόλοις τὰς ὑπηχειρήσεις ὑπομαχό-
μενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τῶ
στρατοπέδου, δι' ὃ τὸ φύσει προσεῖναι τῷ χωρίῳ τοῦ
ἀσφάλειαν, & πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶ καὶ ἐκείνας
ἐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ κὴ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον
εἰς τ παρεμβολὴν, ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον. C
καὶ προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲ ἀναβῆναι κελεύσωσιν ἡμᾶς προὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον
τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. ἐὰν ὴ φθέγξονται μηδὲν ὡς
ἐ καλοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐ-
τῷ τῷ στρατοπέδῳ τῷ πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τ
ἡμέρας, ἰδόντες οἱ παλαισινοὶ, προὸς ἀλλήλους ἔλε-
γον, ὡς τῷ ὑπονόμων καὶ τῷ σπηλαίων προϊέναι τοὺς
ἑβραίους, κὴ προὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτόν, δεῦτ' D
ἔφασαν ἐλθετε προὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς πεμφησόμεθα
τετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος ὴ τ φωνὴν ὁ τῦ
σαοὺλος παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, παραυτίκα
μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ ἧ περ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολε-
μίοις. ὡς δ' ἐμφάνης ὴ τῦτον ὅτι τὴν πέραν ἦκεν,
ἔρημον ἦσαν τῷ φυλατόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. κα-
κεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς ταλαιπωρείας, ἐβιά-
σαντο τ τῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοὺς πολε-
μίους. ὑπτιεύοντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ὑποκτείνυσι E
μὲν εἴκοσιν. ταραχὴς ὴ καὶ ἐκπλήξεως αὐτοὺς ἐνέπλησαν. ὡς τινας μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ὑπορρίψαν-
τας. οἱ ὴ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τὸ ἐκ
πολλῶν ἐθνῶν εἶ, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, &
δὴ εἴκαζον ἀναβῆναι προὸς αὐτοὺς τ ἑβραίων ὑχὶ τοὺς
δύο μόνους, εἰς μάχην ἐξάπονθ. καὶ οἱ μὲ αὐτῷ ἀνα-
θήσεσθαι κλεπόμενοι. τινὲς ὴ φεύγοντες κ τὴν προσῶ-
θεν ὁδὸν κατεκρημνίζοντο. τ ὴ τῦ σαοὺλος κατασκό- F
πων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τ παλαισινῶν φρα-
σάντων τῷ βασιλεῖ, σαοὺλος πρῶτα μήτις εἴη τῷ αὐτῷ
πλησιασμένος. ἀκούσας ὴ τ ἡσὺν κὴ σὺν αὐτῷ τ ὁπλο-
φόρον ἀπεῖναι, κελεύει τ ἀρχιερέα λαβόντα τ ἀρκ
ἐπὶ σολὼ, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τ μελλόντων.
τ ὴ, νίκην ἔσεσθαι κὴ κράτος κ τ πολεμίων φράσαντος,
ἐπέρχεται τοῖς παλαισινοῖς, & τεταραγμένους προσ-
βάλλει κὴ φονεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ κὴ οἱ
πρότερον εἰς τε τὰς ὑπονόμους κὴ εἰς τὰ σπήλαια συμ- G
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαοὺλος. ἡττωμένων ὴ
ὡς μικρὸν ἤδη τ ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους κα-
τὰ πᾶσαν ἐσπερχόμενος τὴν χώραν. εἴτε ὴ ὑπὸ τῆς ὅτι τῇ νίκῃ χαρᾶς ἧττο ἡττωμένης, συμβαίνει δὴ
μὴ κρατεῖν τῦ λογισμοῦ τοὺς ἅπαξ δυτυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προπίπτει, καὶ πολλὴν
αὐτῷ κ μέμψιν ἔργον. βελόμενος δὴ αὐτῷ τιμωρῆσαι & δίκην ὑπολαβεῖν ὧν δὴ τῷ παλαισινῶν

Occupauerant enim collẽ quendam cum pontificè Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset prælidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accessêrunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ recipiendum est, quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi, deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant, sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus constati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem insectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere, 1.Reg.14. VII.

diris deuouit eum, quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus referrã apibus, filius Sauli qui non exaudierat patris imprecationes, eásque consensu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiã tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant, quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, aceito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est, inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cùm filio seorsũ, stans, sorte deprehẽsurus quis in culpa sit. cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidẽ pater, nihil aliud scio, nisi quod heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum, pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἐβραίοις ἵν' εἴπις ἀποκόμματος τῶ φονεύειν τὺς ἐχθρὺς φάγοι, ☪ μὴ μέλλοις ἕ νὺξ ἐπελθῦσα τ' ἀναιρέσεως καὶ τ' διώξεως αὐτοὶς παύσῃ τῆ πολεμίων, ☪ ἐπάρατος ἦ. ☩ ὁ σαὺλ τῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγλύονζο βαθυὶ κὴ μελισσῶν γέμοντα, τ' ἐφραίμου κληρυχίας, ὁ τῦ σαὺλου παῖς, ὐκ ἐπακηκοὼς τ' τῦ πατρὸς ἀρᾶς, ὐδὲ τ' ἐπ' αὐτῆ τῦ πλήθους ὁμολογίας, ὑποθλίψας τὶ κηρίον τῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ὁ γνοὺς ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφὴ ἡλίυ δυσμῶ, ἐθίων μὼ ἐπαύσατο. ἔφη ὁ ὐκ ὀρθῶς τῦτο κωλύσαι τ' πατέρα, μὴ μείζονος ὠφ ἰσχύος αὖ ☪ προθυμίας διώκοντας, εἰ ζοφῆς μετελάμβανον πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν ἐχθρῶν ☪ φονεῦσαι. πολλαὶ δ' ἓν κατακόψαντες μυριάδας τ' παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτι ἁρπαγὴν ἐ στρατοπέδου τῶν παλαιστινῶν ζέπον). ☪ λείαν πολλὴν καὶ ζοσκήματα λαβόντες, κατασφάζυσι ☪ ταῦτ' ἐν αἵματι κατήθιον. ἀπαγγέλλεται ὁ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τ' γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τ' θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐθίον. κὴ ὁ σαὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. κὴ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τ' ὄχλον τὰ ἱερεῖα. κὴ τὰ κρέα μὴ συὶ τῷ αἵματι δαίνυσθαι. τῦτο γὸ ὐκ εἶ) τῷ θεῷ κεχαρισμένον. τῦτο ὁ πάντων κ' τ' θεόξαιν τῦ βασιλέως ποιησάντων, ἵσησιν ἐκεῖ ζωμὸν ὁ σαὺλος, κὴ ὠλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. τῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄγειν δ' δόξι ὅτι τ' παρεμβολὴν τ' πολεμίων ὅτι τ' ἁρπαγὴν τ' ἐν αὐτῇ βελόμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῶν στρατιωτῶν ὐκ ὀκνούντων ἐπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἃ προέτρεψε προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχίπροβον τ' ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βασίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον τ' ἐχθρῶν ἁλῶσθεῖραι τοὶς ἐν αὐτῷ ζυσχάνοντας. εἰπόντος ὁ τῦ ἱερέως, μὴ ἀποκείνεσθαι τ' θεόν. ἀλλ' ὐ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαὺλος πεπυσθανομένοις ἡμῖν φωνὴν ὐ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς πρότερον αὐτοῖς προεμηύσε πάντα, κὴ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν ἄπον τ' σιωπῆς. ☪ ὀμνυμί γε τῦτον αὐτὸν ὃ μὲν καὶ ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ὃ τὸ ἁμάρτημα τῦτο ἐργασάμενος ἀποκτενῶ αὐτὸν, ☪ τ' θεὸν ὕτως ἱλάσασθαι, ὡς αὖ εἰ καὶ παρ' ἀλλοζύϊα κὴ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τ' ὑπ' αὐτ' δίκιλον ἀπελάμβανον. ☩ ὁ πλῆθος τῦτο ποιεῖν ἐπιβοήσαντος, ὡς μηχῆμα πάντας ἵσησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστατο ὁ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, κὴ κλήρῳ τὸν ἡμάρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. κὴ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶ) ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος ὁ ὑπ' τ' πατρὸς τ' πεπλημμέληκε. καὶ τὶ φησὶ τ' βίον ὐκ ὀρθῶς ὐδὲ ὁσίως αὐτ' δεδιωξαμένῳ συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὼ ὐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τὶ ἀρὰν αὐτ' καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὶς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαὺλος δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμνυσι κὴ τ' γλυκύτητος ☪ τῆς φύσεως ☪ τῶν φίλτρων προτιμήσας τ' ὅρκον. ὁ δ' ὐ καταπλήττεται τὶ ἀπειλῇ τ' θανάτου. ὡδρασησάμενος ὁ δεδιὼς καὶ μεγαλοφρόνως, ὐδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπό τε τ' ἀσεβείας γινόμενος, ☪ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὸ ὡφέλημά μοι τὸ καταλιπεῖν ἐβραίους παλαιστινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

δὴ τύτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε Ⓒ συνέπαθεν. ὥμοσέ τε μὴ θεόφιλεσθαι τ ἄριστον τ νίκης, ἰωνάθλιν ἀποθανόντα. καὶ τ μὲν ὕπνος ἐξαρπάζει τ τῦ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτὸς γὰρ δίκας ἔδωκε τῦ νεανίσκυ ποιησάντων τῷ θεῷ, ὡς τ αὐτὸν ἀπολύσαι τῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τ ἑαυτῦ πόλιν ὑπέστρεψε, δισχιλίας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῆς πολεμίων. βασιλεύει δ' ἀτυχῶς Ⓒ τὰ πλησίον χωρία τῷ ἐθνῶν πολεμήσας, χειρῦται τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιγενους, ἰδυμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τ ῶβας. ἦσαν δ' παῖδες αὐτῷ ἄρρενες μὲν τρεῖς. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δ', μεροβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν δ' εἶχε, τὸν τῦ θείυ παῖδα ἀβεννάεριν. τῆσος δ' ἐκείνυ σαλεῖτος. τῆσος δ' καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, ἰροὶ δ' ἀβελίυ. ἵππων δ' καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαούλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' ἂν πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάττετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς εὐτυχίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προήγαγε, καὶ τῆς ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῆς δ' νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τῦ σώματος ἐποιεῖτο.

Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurántque non laturos se vt occidatur Ionathas autor tam luculentę victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millib. hostiũ. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinósque & Idumæos & Amalecitas, & regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum, Melchisum. Filiæ fuerũt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patruelí Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoste congressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimum quenque in suum deligebat satellitium.

Κεφάλαιον ή.

Σαούλου πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

Cap. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμουήλος δ' προφήτης πρὸς τ σαοὺλον, πεμφθῆναι φησὶν αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προχείρισεν αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δι' τοῦτο πείθεσθαι καὶ καθήκοον αὐτῷ ἡγεῖσθαι, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τιμὴν τῆς ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τῦ δὲ θεῦ καὶ τ κατ' ἐκείνυς καὶ τῆς ὅλων προγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τ θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν κ τ ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτυ εἰς τ γῆν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐς ἑλλονζ χώραν, κελεύω πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κρατήσαντα μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ ὧν τοὺς προγόνους ἠμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δ' μήτε ὑποζυγίων μήτε τ ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δ' ἀναθεῖναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαληκιτῶν ὄνομα τ μωυσέως κατακολουθήσαντα ἐξολεθρεῦσαι. ὁμολογεῖ δ' ποιήσειν σαοὺλος τὰ προσταττόμενα· τ δ' πειθαρχίαν τ πρὸς τὸν θεὸν, ἐκ τῦ ποιήσασθαι τ ὀργὴν τοὺς ἀμαληκίτας σπανίως λογιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τ ἑτοιμότητα, καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς καὶ προσθήσης ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθετίζει τε πᾶσαν τ δύναμιν, καὶ ταύτῃ ἐξαπεμπήσας ἐπ' ἀμαληκίτας, διείσας τ ἰσραηλιτῶν ἔξω τ ἰούδα φυλῆς, ἐπὶ τετρακόσιαν μυριάδας. ἡ δ' φυλὴ καθ' αὑτὴν ὄντι στρατιῶται ἑπτακισμύριοι. σαοὺλος δ' ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὑπὸ τὸν χείμαρρον τίθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν Ⓒ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ζέπεται τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τῦ θεῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τῆς ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

Samuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum commoneaceret electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par esse vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniuriis, dum egressi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionẽ proficiscũtur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, sæuiréque in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliísque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vsurpare, sed omnia Deo sacra esse, vt iuxta Moysis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantùm, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndique copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cũ exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solùm marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiam per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugam versos non priùs persequi destitit, quam ad vnũ omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita vt diuinitus prædictum fuerat successit, oppidatim bellum circũferre cœpit:

VIII. 1. Reg. 15.

quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nónulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciēs. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus peperce-runt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque deuictis omnibus à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ mediullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat, cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quàm primùm rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniáque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel:

καὶ τὰς μὲ μηχαν͂ήμασι, τὰς δ' ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν αὐτοκοδομημένοις, τὰς δ' λιμῷ & δίψει, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κράτος ὅτι σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχάρησεν, καὶ δὴν ὠμὸν καὶ ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἀξιοπαθεῖσθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν πολεμίους ταῦτα ἐδρᾶν, ἔπειτα πρὸς ἀγήματι θεῷ ᾧ τὸ μὴ πειθαρχεῖν κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὰ βασιλέα τὰ ἐχθρὸν ἄγαγον αἰχμάλωτον. ὃ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τῶ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ τούτοις ποιῶν καὶ βάλλων τῷ θεῷ, πάθει δὲ νικώμενος ἰδίῳ, & χαριζόμενος ἀκαίρως ἐφ' οἷς οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς ἔτους ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεύσας πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. σαοὺλος δὲ, αὐτῷ τὸν βασιλέα, καὶ τὰ ἡμέρα τῶν εἰς ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, τὰ μήπω ὧν ἐπιτίθειν ὁ θεὸς, τὸ τῶ πολεμίου κάλλος ὠφελῆσθαι ποιησάμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τῶ θεῶ κελεύσαντος, τάτε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ ἀπειδὴς ἄξιον ἦν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σαοὺλος ἀπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τ' αἰγύπτω καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τῶν τῶν πολεμίων, ἀμαλικιτῶν τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔτοι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι καθίκωνται. ὁ δὲ τ' μάχης τέμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαλικίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγδαίως τῶ μωυσέως πενθερῶ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοὺλος μὲν ὡς μηδενὸς ἀκούσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαλικίτας ἀνφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς προφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἴκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων ὅτι τοῖς καθ' ὑπόθεσιν. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τ' βασιλέως τ' ἀμαλικιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τῶ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτῷ ταῦτ' ἐφεάχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ προσήκειν τ' ἐχθρῶν, ἐκείνε τ' ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δ' καὶ ὡς ἀνδρὶ κρύεσθαι, μηδὲ ὡς αἰθρωπον βασιλέα. μεταμοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τῶν χειροτονήσας βασιλέα τ' σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύσει πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δ' ὅλης τ' νυκτὸς ἀνακαλεῖν ἤρξατο τ' θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοὺλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τ' συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τ' σαοὺλον ἀπειμῶν τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ εἶ δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραπήσειν. ἐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. θρωμένους γὰρ δόξαν ὅτι εἰκείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ταῦτα ζημιοῦντας. ὡς οὖν ἀπειπὼν ὁ θεὸς τῇ τῶ προφήτου δήσει καὶ δήλος ἦν μὴ μεταμελόμενος, ἅμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα παραγίνεται πρὸς σαοὺλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχει, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν ἀχαριστῶ, δότι μοι τ' νίκην. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπρᾶχθαι. σαμοῦηλος δ' πρὸς τοῦτ' ὑπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούει θρεμμάτων εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δέ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκρίνατο τῶν προκόπων. τὸ μὲν οὖν γε τῷ ἀμαλη- κίτῃ θῆλυ ἅπαν ἐξαφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν. Ϛ βελτίστῳ δοκεῖν ἄλλον μηδένα, πρὸς δ' αὐτὸν ἀγαγεῖν τρόπαιον μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. ἔδει δέ τί δὴ ποιεῖν βουλόμενον θεὸς ἀλλήλοις ἔφασκεν. ὁ δὲ προφή- της, οὐχὶ θυσίαις ἔλεγεν ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγα- θοῖς Ϛ δικαίοις. εἶναι δὲ εἰσὶν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντο- λαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, Ϛ μηδὲν ἄλλο προσχθή- σεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῷ νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν ποιήσωσι τὸ θεῖον κεκελευκότος. καίτοι σφεῖς γε οὐχ ὅταν αὐτοὶ μὴ θύωσι, ἀλλ' ὅταν ἀπιθεῖν δοκῶσι. ἔνθα δὴ τῷ ὄντι ὑπεναντιούμενον ἀεὶ ἀληθῆ Ϛ μόνιμα τῷ θεῷ κεχα- ρισμένῳ θρασυδοῦντων θρησκείαν, ἔτ' ἂν πολλὰ Ϛ πιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, ἔτ' ἂν νόσῳ ἀναθημά- των ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεσθαι ταῦτ' ἀμώμως, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς ποιείας, οὐκ εὐσεβείας ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἐν Ϛ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἂν φθέγξηται καὶ πελεύσῃ ὁ θεὸς ἐξαμύνεσθαι ἔχουσι, καὶ ταθναῖαν μᾶλλον ἢ ἀθανασίαν τινὰ τούτων ἀρνου- μένοις ὀκνεῖν φασὶ). Ϛ ἔστε θυσίαν ὀκνίζειν παρ' αὐτῷ. καὶ ἀθανάτων ὃ καὶ ἡ λιτὰ, πανίας ἥδιον τὴν τιμὴν ἢ ἀθρόᾳ τῷ πλουσιωτάτων δέξιν). σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δὲ ὀργῆς ὄντα τοῦ θεοῦ. καταφρόνησας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέσταλκε. πῶς οὖν οἴῃ τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι μνόμενον, πάλιν εἰ μὴ νο- μίζῃς ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύειν ταῦτα τῷ θεῷ. προσ- δόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος Ϛ τὴν ἐξου- σίαν, ἀφ' ἧς ἐρμώμενος τῷ ἀθεμίτου σοι θεὸν ταύτην ἠμέλησας. σάουλος δ' ἀδικεῖν ὡμολόγησε Ϛ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. ἀθανασίαν γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. κἂν μόνον γε δέος καὶ τὸ ἀπὸ τῶν κρατιστῶν φόβον μὴ κω- λύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μηδὲ ἀπιέναι. ἀλλὰ συγγνῶσαι, καὶ φεῖσαι ἴσθι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ- πον ἁμαρτιῶν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα θυσίας χαριστηρίους ἀπαλεῖσαι τῷ θεῷ. ὁ δέ, οὐ γὰρ ἐώσει τὸν θεὸν ἀμεταπόμενον, ἀπέρχεται πρὸς αὐτόν.

Qui fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetæ consilio se decreturũ. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contrà autorem tuę felicitatis mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterũ, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι σαμουὴλ ἄλλον ἀντ' ἐξεῖ σαοὺλ ἀπὸ δαβὶδ τὸ θέμα.

Cap IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

ΣΑουλος δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸν σαμουήλου, ἐπιλαμβάνει τοῦ ἀπιόντος, καὶ διαίας τὸν ὀλοὴν ἐξ τὸ μεθ' ὁρμῆς ἀπιέναι τὸν σαμουήλου γνωμοῦντος, ἐξερ- ρήγνυται τὸ ἱμάτιον. τὸν δὲ προφήτην τὸ βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ ἐξαρμοδίως φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγα- θὸν καὶ δίκαιον. ἐμμένων γὰρ τὸν θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κε- κριμένοις, ὡς τὸ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸν γνώ- μην ἀνθρωπίνοις πάθεσι ὄντος οὐχὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλ, ἀναβοήσας μὴ ἔλεγε, ἀνθίστα δὴ ποιήσας τὰ ἀπε- φασμένα μὴ δύνασθαι. πρῶτον γε μὲν αὐτὸν παρε- κάλει τὸ πλῆθος ὁρῶντες σὺν αὐτῷ ἐξαγόμενον τὸν θεὸν προσκυνήσαι. δίδωσι δὲ τοῦτο σαμουὴλος αὐτῷ, Ϛ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγει δὴ κἀκεῖθεν ἀμα- λικιτῶν βασιλέα ἄγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πιθανο- μένῳ πῶς εἶναι πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν, ὡς οὐ πολλαὶ μητέρας ἀθρόαν ὀδὴν τέκνοις ὀδυρομένας καὶ πένθος ἀγά- πησας; ἔτως ὀδυνήσῃς ὅτι σαυτῷ ἀξιαφαίρετα τὴν μητέρα. καὶ κελεύει ἐξαγεῖσθαι αὐτὸν εἰς γαλγάλους

Saul autem cum retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabátque saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. qui cùm, ô mortem amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas: iussítque eum ibidem in Galgalis

interfici: ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tũ demũ sentiẽs in quæ mala offenso Deo peruenisset, ad Gaba regiam proficiscitur, quod
1. Reg. 16. nomen collem significat: nec post illam diem vnquam in prophetę conspectum venit. Samueli verò vicem eius molestè ferenti, Deus hanc curam mittere iussit, & assumpto sacro oleo Bethlema proficisci ad Iessæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere, quem ipse indicasset sibi regno dignum videri. Cúmque propheta diceret vereri se, ne si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, iussus hac de re securus esse, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, quærentibúsque aduentus causam, sacrificatum se venisse dixit. Peracto sacro Iessæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: vilóque natu maximo eximia statura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc esse regnaturum. Sed hac parte non est assequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipse admiratus dignum regno ducebat, responsum est, non eadem spectare Deum quæ homines. Tu, inquit, visa iuuenis pulchritudine, iam satis dignum principatu existimas, apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium est regnum, sed animi virtuti, & eum requiro qui hac sit perfectè excultus, pietatéque ac iustitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta iubet Iessæum filios omnes ostendere: móxque & alij quinque adfuerunt. horũ nomina iuxta ætatis ordinẽ sunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanaael, Rael, Asamus. His quoq; visis, qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum, quisnam ex his eligendus esset, & audito quòd nullus, sciscitatur ex Iessæo, num quos præterea liberos habeat. Quo respondente, esse etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confestim vocetur: non enim licitum esse absque illo sacrum epulum celebrari. qui postquam accitus à patre venit, adolescens colore flauus, & martium quiddã tuens, alioqui liberali specie, tum propheta ad patrem versus submissa voce, Hic est, inquit, quem regnare Deo visum est, & cum dicto accumbit, & proximum sibi adolescentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde sacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat: præcipítque vt iustitiam colat, & operam det, ne vnquam à mandatis Dei discedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuersam illustre nomen consequuturam: Palæstinos quoque ab illo subigendos, & cum quibuscunque gentibus congressus fuerit, semper victorem redituru, insignémque inde gloriam tam sibi paraturum quàm posteris relicturum. Post mandata Samuel domum proficiscitur, simúlque numen de sacro Saulo ad Dauidem commigrat.

ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάττεται. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν πεπραχὼς κακῶν ἐχθρὸν αὑτῷ τὸν θεὸν κατεστήσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβὰ. σημαίνει δὲ βουνὸν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκείνην οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθεν τῷ προφήτῃ. συμφυλάξῃ δὲ λυπουμένῳ περὶ αὐτῷ, παύσασθαι μὲν τῆς προφήτου ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβόντι δὲ τὸ ἄλυσι ἔλαιον, εἰς βηθλεμὰ ἀπελθεῖν πάλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠβήδου, καὶ χειστὸν τῶν ἐκ αὐτοῦ ὃν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα χρισόμενον. ὁ δὲ, δέλαβεῖσθαι φήσας μὴ τοῦτο μαθὼν σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ δόντος ἀσφαλείας ἑδὸν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντο τε τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. ποήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ὅπη τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτοῦ τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν ἀμεμφέθη καὶ καλὸν, εἰκάσειν ἐπὶ τῆς εὐμορφίας τοῦτον εἶναι τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι δὲ αὐτὸν, εἰ χρείαν τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐπεθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔχειν, ἃ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπος ἐστὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβὰν τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον ποιοῦμαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὃς τις αὐτῆς ἔτι τελέως εὐσεπὴς, εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς συνίσταται κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φήσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον δεῖξαι σαμούηλος. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος· ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάλαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥαήλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου ταῖς μορφαῖς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν ἵνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ὑδίνα, πυνθάνεται τὸν ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ ἔτι δαβίδην τοὐνόμα, ποιμαίνειν δὲ καὶ τῶν βοσκημάτων φυλακὴν ὑπομελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταλιθλιῶν γὰρ εἰς τὴν διωχίαν οὐκ ἔτι δυνατὸν αὐτοῖς ἐπείνῳ μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τῆς παιδὸς, παῖς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, ὡραῖος δὲ τὰς ὄψεις καὶ καλὸς ἄλλως, ὅτος ὅτιν εἰπὼν ψυχὴ φρὸς αὐτὸν σαμούηλος ὁ βασιλεὺς ἀρίσας τῷ θεῷ. καταπλίνει μὲν αὐτὸς, καταπλίνῃ δὲ ὑπ' αὐτὸν τὸ νεανίσκου καὶ τὸ ἰεσσαῖον μὴ καὶ τὸ παίδων ἐπίσα λαβὼν ὁρῶντος τοῦ δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλίφοντα αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ ἓς ῥῆμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦθ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. παρὴν δὲ ἔτι δίκαιον καὶ κατήκοον αὐτῷ τῷ προσαγμάτων. ὅτος γὰρ αὐτῷ ὠδαμηνεῖς τιὼ βασιλείαν ὅτι πολιὼ χρόνον, καὶ τὸ οἶκον λαμπρὸν καὶ πρεμβόητον γενέσθαι. καταστρέψεσθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, καὶ πρώτα τὸ μάχιμον, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἕξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν διαλείψειν. καὶ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δὲ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοῦλον.

Ὁ μὲν οὖν προφητεύειν ἤρξατο, τῷ θείῳ πνεύματος εἰς αὐτὸν μετοικισθέντι· ὁ δὲ σαοὺλ ἢ ἀθεμίτοις ἐπιχειρεῖ πάθη δεινὰ καὶ δαιμόνια, πνεύμασι πονηροῖς αὐτὸν καὶ γραῒ γάλας δεινὰ φέρουσα, ὡς τοῖς ἰατροῖς ἄλλως μὲν αὐτὸν θεραπείαν μὴ δύνασθαι, εἰ δέ τις ὄζειν ὀξέως δυνάμενος καὶ ψάλλειν ὀργάνῳ κιθύρᾳ, τοῦτον ἐπιλέξασθαι ζητήσαντας ὁπόταν αὐτὸν φοιτᾷ τὰ δαιμόνια, καὶ ταχέως ἔσεσθαι, ποιεῖν γὰρ καφαλῆς ἰσάζειν ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ὀρθῶς λέγειν. σαοὺλ δὲ ἐπιμέλεσθαι, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προστάξαι τοιοῦτον ἄνθρωπον. φύσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ὡς βηθλεὲμ πόλεώς τινα θεάσασθαι ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ὄντα δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, δύσορεπῆ δὲ καλόν, τὰ δὲ ἄλλα πολλῆς αὐτοῦ δεῖσθαι ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὸν ἄγειν. πέμψας οὖν πρὸς τὸν ἰεσσαῖον σαοὺλ ἄνδρας ἑλέσθαι αὐτῷ τὸν δαβίδην, τὸν τοῦ ποιμνίου ὄντα σύντροφον. ἐλθόντος δὲ αὐτὸν ἰδεῖν τε τὴν εὐμορφίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν ἀκούσας τῆς ἡλικίας. ὁ μὲν ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαντα σαοὺλ. ἐλθόντος δὲ, ἠγάθη. καὶ ποιησάμενος ὁπλοφόρον, ἔχε πάσης εἶχε τιμῆς. ἐζήλωτο δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τιμὴν τὸν τὰ δαιμόνια παρεχέλευ ὁπόταν αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιθύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν σαοὺλ. πέμπει οἶνον πρὸς τὸν πατέρα τὸν παιδὸς ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτοῦ τὸν δαβίδην κελεύων. ἠδέσθη δὲ αὐτοῦ βλεπομένου καὶ παρόντος. τὸν δὲ ἐκ ἀπειπεῖν τῷ σαοὺλῳ, συνεχώρησε καὶ κατέχειν.

quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet. Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidē à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cyniram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.

Αλλη στρατία παλαιστινῶν ὅτε πρὸς ἑβραίους.

Χρόνος δ' ὕστερον ἐπὶ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην, ὅτε μὲν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σωχοῖς καὶ ἀζηκοῖς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπαράγει δ' αὐτοῖς ὁ σαοὺλ καὶ στρατιὰν, καὶ ὄτε τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅτε ὁμοίως δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ σαοὺλ στρατοπεδεύσαντος. διέχουσι δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσους αὐλῶνος ὄρων ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς δέ τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως ἦν γίττης, ἀνὴρ παμμεγέθης ἄτος, λίθου γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα ἐφεκείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ κνημας χάλκεας ὁπλάς εἶχε λίθου ἀνδρὸς ἔτι δὲ δόξαι τὸ μέγεθος σκηπάσαι μέρη. δόρυ δὲ λίθου, ἐκ κύφου βάσαγμα δέξας, ἀλλ' ὅτι τῶν ὤμων αὐτὸ ἄρων ἔφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵποντο δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. τοιοῦτος ὁ γολίαθος ὢν μεγάθει τὸ σωμάτων, θοὴν τε ἀφεῖναι μεγάλην, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει. μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς δὲ ἀγὼν τῶν στρατιῶν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότω δέ τις ἐμοὶ μάχεσθαι τὴν ὑμετέρων, καὶ βεβαιούσθω τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νικηθέντι. δηλῶσαι δὲ ἐκεῖνος τοῖς ἑτέροις, ὧν αὖ νικήσας γένηται. πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ σωφρονεῖν ἑνὸς κινδυνεύσαντας ἐλευθεροῦσθαι τῶν πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν ἀλλοφύλων στρατόπεδον. τῇ δὲ ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν διέλιπε προκαλούμενος ὅτε τοῖς σωφρονεστέροις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸν σαοὺλ

Cap. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt: & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus, atque ita per quadraginta dies prouocare hostẽ prædictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

XI. 1. *Reg.* 17.

cum vniuerso exercitu: qui prodibant quidem A
in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat.
Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tùm signa regia sequebantur, isque ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, B
& iam insolentior exprobrat, ne vnum quidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisque barbari conuiciis grauiter commotus, se paratum dixit vt hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens satius esse vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reuertitus est Dauid fratrem, nihilomi- C
nus apud alios milites professus est sibi non decisse animum ad singularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam eius compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quàm viro D
hostis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ est, inquid, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsámque feram in me impetum vertentem cauda correptam, solóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrsum greges inuadentem: E
& hanc quoque belluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis vt rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simúlque ense ac galea. Tum Dauid qui armis gestandis non assueuerat, grauari se his magis F
quam muniri sentiens. Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere, & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm assumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postquam vidit barbarus, adeò contempsit, vt per ludibrium percontaretur, G

καὶ τὴν τοῦ στρατοῦ. καὶ παρετάσσοντο μὴν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας. τῷ γὰρ πολέμιῳ συνεστηκότος τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστικοῖς, σαοὺλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἱεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτῷ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οἷς ὅπλα συμμαχίαν καὶ τοῖς κατὰ νώτου ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅπως τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων φυλάξηται. μετὰ δὲ πολὺ ἦρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων παμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσας τι τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τι περὶ τούτων. τῷ δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ἔστιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ συλλαμβάνειν καταβαίνει. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλοῦντι δαβίδης ἔφη ὧν ἤκουσεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας ὕβρισε μουσοῦτος τὸν στρατὸν καὶ καχίζοντος τὸν παλαιστὴν ἠγανάκτησε καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸς εἶπεν ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦτο ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, συλλυπούμενος παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸν προσπίπτοντα εἰπών. ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταφρονηθεὶς δὲ ὁ ἀδελφὸν, ὑπεχώρησεν, εἰς πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' οὗτοι τῷ σαούλῳ τὸν τοῦ νεανίσκου προφάσεις, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ πυθομένῳ τί βούλεται καὶ λέγειν, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἔχω φρόνημα, μηδ' οὐλαβὲς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὸν ἀλλοφυλαίων πολεμίων χωρήσας αὐτῷ διὰ μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ λάβω. ἠξίουτο μὲν αὐτὸς ἄτων καταγέλαστος ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πὶς δυομένῳ προτάξειν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ὑποθαίοι. τῷ γὰρ σαούλῳ, τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν δύμυχίαν θαυμάζοντος, ὑ θαῤῥοῦντος ἦναι αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἰς διὰ ταύτην πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαῤῥῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ πεπείρασμαι γὰρ αὐτοῦ τὴν βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα με ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὴν μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ στόματος ἁρπάζω τὴν θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμήσαντα ἐπ' ἐμὲ, τὴν ὠρὰς βασάσας, καὶ προσρήξας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δὲ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διεπέφευγα. νομίζεσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκεῖνον εἷς τῶν θηρίων, ὃν διζω ἐκ πολλοῦ τὴν σπαθὴν καὶ βλασφημοῦντα ἡμῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ δὲ τοιαύτῃ καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον ἡγεῖσθαι τέλος. ταῦτα τοῦ σαοὺλος δεξάμενος, ἀποδιδοῖ φησὶ πρὸς τὸν μάχιμον. καὶ περιθεὶς αὐτῷ τὰ αὐτοῦ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγεγύμναστο γὰρ, ὑ δὲ μεμαθήκει φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, οὐς ἔστω κόσμος τοῦ καὶ βαστάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι. πίθησι οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν ἀφαμένος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάῤῥου βαλὼν εἰς τὸν πήραν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅπη τὸν γολιάθου ἐπορεύετο. καταφρονεῖ δὲ ἴτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσπέσων, ὡς οὐκ ὄντα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμισται ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κυνέας ἀπελαύνομεν καὶ φυλασσόμεθα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὴ ἀνθρώπου κεφαλὴ ἔχῃ) δοκεῖς ὁ δ' ὑπολαβὼν A
ἔτον, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. κατεῖχε δὲ πρὸς ὀργὴν τὸ γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτοῦ ποιῆσαι ἐκ τῆς θεοστυγείας τοῦ θεοῦ. καὶ δώσειν ἀπειλήσας τὰς σάρκας αὐτοῦ τοῖς ὀρνέοις καὶ τοῖς μεταρσίοις ὀλιγαυάσασθαι. ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲν ἐπάρχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ δὲ χαρᾶν ὅλῃ σοὶ, τὸν θεὸν ἀπόλωμαι, ὃς σέ τε καὶ τὸ πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ τῇ ἡμετέραις διολέσει. καὶ σοι τοῦτο μὴ μόνῳ σημανῶ, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ἐμοφύλοις κυσὶ παραβαλὼ. μαθήσονται δὲ πάντες ὅτι πρεσβεύει ἑβραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τούτου δίδοται τὸ κυδάλιμον. ἡ δ' ἄλλη ὁπλισμὸς καὶ δύναμις ἀπωφελὴς, θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ δὲ παλαιστὴς, ὑπὸ βάρους τῆς ὅπλων εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος βαδὴν ὅπη τὸν δαβίδην ὁδηγήσεται, καταφρονῶν καὶ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἐπὶ τελείᾳ ἡλικίαν ὄντινος ἀναιρήσειν.

num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustratim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contra vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quam vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

Κεφάλαιον ιά. C

Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον καὶ ἧττα τῶν παλαιστῶν.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

ΑΠαντᾷ δὴ ὁ νεανίσκος μὴ συμμάχῳ μὴ βλεπόμενος τῷ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἦν ὁδηγός. καὶ ἀπελόμενος ἐκ τῆς πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τοῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅπη τὸν γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τῆς ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς δ' ὑπὸ καρωθέντα πεσεῖν τὸ γολίαθον ὅπη τὸ ὄφιν. δραμὼν δ' ἐφίσατο τῷ πολεμίῳ κειμένῳ, καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεισὼν δ' ὁ γολίαθος, ἧττα καὶ φυγὴ γίνεται παλαιστινοῖς. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἔρρωμένον, καὶ ὥσει τῶν ὅλων δίσαντες, ἐκ ἔπι μᾶλλον διέγνωσαν. ἀλλ' ἀγχοῦ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ ὡδηγοῦντες αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τὸ κινδύνου ἐπεφρόντο. σαοὺλος ὁ καὶ πᾶς ὁ τῶν ἑβραίων στρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐπιπηδῶσιν ἐπ' αὐτούς. καὶ πολλοὺς διασφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῆς γέττης οἰκίων καὶ τῶν πυλῶν τῶν ἀσκάλωνος, καὶ θνήσκουσι μὲν τῶν παλαιστινῶν εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς ἂν τοσοῦτοι ἐγκρατείας γένονται. σαοὺλος δὲ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἐξαρπάζει τὸ χαριέστερον καὶ ἐνάρχεται. τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ γολιάθου δαβίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνου δὲ καὶ μῖσος τοῦ σαοὺλ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐραθίζουσιν. ὑπαντῆσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παιδίας χαρᾶς, ἡδυ αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς σαοὺλος ἀπώλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφαιρήσεται. τοῦτον δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ πλεῖον τῆς μυριάδων πλῆθος ἀναθεὶς τῷ νεανίσκῳ, καὶ λοιπὸν μηδὲν ἕτερον μείζονα δόξαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑφορεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τὸ μὲν πρώτης τάξεως, ἐπεὶ τῷ δέει πλησίον αὐτοῦ καὶ λίαν ἐγίνετο εὐδόκει, ἐποίησε δὲ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μεζασήσας, ὑποδείκνυσι χιλίαρχον, ὅπως αὐτῷ χώρων ἀμείνονα μάχῃ, ἀσφαλέστερον ἢ ὡς ἐνόμιζεν αὐτός. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδύνοις τεθνηξόμενον. δαβίδης δὲ παντα χοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου πᾶς ἀφίκοιτο, κατὰ κράτος καὶ διώκων ἐβλέπετο,

Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit. 1. Reg. 18.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidem decies millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm suæ securitati consultum volens, vt sæpe hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. Dauid autem nusquam diuina ope destitutus, quocunque mitteretur rē feliciter gerebat:

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum glorioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita aſferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generem, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hic quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

1. Reg. 17.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionathã filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῖ καὶ τὴν παῖδα θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαθεῖν ἔρωτα, καὶ τὸ πάθος ὑπερκεῖσθαι φανερὰν καὶ ἀβλαβῆ θῆναι πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν ζημιώσεως τοῦ ὅπως Δαβίδην ὀλέσειεν, ἡδέως ἤκουσε, καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς οἷς τὸν ἔρωτα μεμυσόμενος αὐτῆς ἔφη, ζημιοῦσθαι ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄπιον αὐτῷ λημψομένῳ. καταγγέλλουσι δὲ εἶπεν αὐτῷ τὸν τοῦ θυγατρὸς μὲν γάμον, ἀλλ' ἐξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δὴ, καὶ γέρως ἐστὶ τοῦ λαμπροῦ προτιθέντος, καὶ εὐλόμβους ἐπ' ἔργῳ τοιῷδε βάλῳ καὶ ἀπίσω λαβεῖν κλέος, ὁρμήσει μὴ ὅπως τὴν θεῖξιν, ἀλλ' ἀφθαρήσεται ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν εὐπρεπῶς, ἀπαλλαγήσομαι γὰρ αὐτοῦ δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτοῦ κτείνας. ἀθρήσειεν δὲ καὶ τοῦ Δαβίδου ἀγχοίας κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο ἀλαλάζειν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σέργοι μὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βέλει δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἄρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν ἡμέτερος βασιλέως. ἐμοὶ δ' οὐχὶ τοιοῦτον φαίνεται, ἀλλὰ μᾶλλον ὄντι ταπεινῷ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ. σαοὺλος δὲ ἀγνοίαν αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τοῦ Δαβίδου ὑποτρέπεις. ἃ χρήματα ἔφη δεῖσθαί με φέρειν αὐτῷ, ἀδὲ ἐδνῶν. ἀπεμπολᾶν γάρ ὅσιν ὕπνος τὴν θυγατέρα, μᾶλλον δὲ συνοικίζειν. γαμβρῷ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βέλεσθαι δή μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, αὐτὴ τὸν γάμον τοῦ θυγατρὸς, ἃ χρυσὸν, ἀδὲ ἄργυρον, ἀδὲ ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν πατρῴων οἰκιῶν κομίσῃ, παλαιστινῶν ἢ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῷ ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τάχιον ἀδὲν αὖ ὅτι ποθεινότερον ἢ τε λαμπρότερον δῶρον γένοιτο. τῆτε παιδὸς πολὺ τῶν γονέων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρομένῳ τὴν πολεμίων ἥτταν. κομιζόντων δὲ τούτων πρὸς τὸν Δαβίδην τοὺς λόγους ἡδεῖς, τὸν σαοὺλον ἐπαινεσαλκέναι νομίζων αὐτῷ πρὸς τὴν συνήθειαν, ἀδὲ βελτίοσιν πρεμείνας, ἀδὲ εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολον ἔσι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ προνοήσας, ὥρμησεν δίχα μὲν τῆς ἑταιρίας ὅλην τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ γάμου κατηγελμένην πρᾶξιν. ὁ δὲ θεὸς δὲ αὖ ὁ πάντα ποιῶν δυμέρη καὶ δυνατὰ, δίδωται τῷ Δαβίδῃ. κτείνας δὲ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, ἐξὸν τοῦτον γάμον ἀπαρτῆσαι.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως θαυμάσας τὴν Δαβίδου τοῦ ἀνδρείας συνήκιον αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος.

ΣΑοὺλος δὲ οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ὃν τὴν ὑπεσχημένων, αἰσχρὸν δὲ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὅπλων, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὄπιχθρῶν ὁ Δαβίδης ἀναπεσεῖν τὸν γάμον ἐπιζήλωσαι, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰν ὄνομα. ἔμελλε δὲ οὐκ ὅπι πολὺ τοῖς γεγυμνωμένοις ἐμμενῶν σαοὺλος ἀρᾶ. ὁρῶν δὲ τὸν Δαβίδην ἀεὶ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀεὶ τοῖς ὄχλοις ἀδοκιμοῦντα, κατέδησε, καὶ τὸν φόβον οὐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς ὧν καὶ βατέρου στρατιᾶς συμφορὰ δ' ἦν, κτείνειν τὸν Δαβίδην διενοεῖτο. καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν αἴσθεσιν αὐτῷ, ἰωνάθῃ τε τοῦ παιδὸς καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τάτους οἰκετῶν. ὁ δ', τ πατέρα σ ὅτι τῷ δαβίδη μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ὅτι μεγίστοις ἀπὸ σ πολλῆς διανοίας, ἀλλ' ὅτι θανάτῳ ἠζημιῶτο, καὶ τ ναυίσκον ἀσπάσιον καὶ τ ἀρετὴν αὐτοῦ καταδήλους, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τ παιδὸς ἀπόρρητον C τ προαιρεσιν. συμβουλεύει μοί φυλάσεσθαι ἠμύμονον ἐκποδὼν τ ὅλης ἡμέραν. αὐτὸς δὲ ἀπαντήσεσθαι τ πατέρα. C τ καιρὸν εὐδαφανίσας αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τ αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν, ὡς ἂ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μ' ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, ἀνεργέτην δ' αὐτοῦ γεγυμνωμένον, δι' ἃ κ συγγνώμην ἂν ὅλη τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως δίκαιος. δηλώσω δέ σοι τ τῶ πατρὸς γνώμην. δαβίδης δ πειθεὶς συμβουλίᾳ χρησῇ, ὑπεξίσας δ τῶ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.

Οτι ὁ σαοὺλ ἐπεβούλευσε ἀποκτεῖναι τὸν δαβίδ.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς τ σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθών, ὡς ἱλαρόντα κ χαίροντα κατέλαβον, ἤρξατο λόγου αὐτῷ περὶ τ δαβὶδ ὡς προσφέρων. τί κατηγορεῖς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προστάξας ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγυμνωμένον, μεῖζον δ πρὸς τ παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δ κ χλεύης ἀπαλλάξαντα τ ἑβραίων λαόν, ὃν ὅλη τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος σὺν μ' ἕνα τ τῶ πολεμίων προσκλησιν. C μ' ταῦτα κομίσαντα μ' ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τ ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ὅλη τούτῳ γέρας τ ἐμὸν ἀδελφιδοῦ πρὸς γάμον. ὡς ἀλγινότερος αὐτῷ γένοιτ' ἡμῶν ὁ θάνατος, ἃ ὄχ τ ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ κ ὄχ τ συγγένειαν. σωσαδικεῖται γὰρ αὐτῷ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τ συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα πειράζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, C μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μ' ἡμᾶς δυσχερείαν μεγάλην διεργασάμενον τ σῷ σωτηρίαν, ὅτε σοι τῶ πονηροῦ πνεύματος καὶ τ δαιμονίων ἐχαθεζομένων, τὰ μ' ἐξέβαλεν. εἰρηνεύειν δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ ψυχῇ σου παρέχε. δευτέραν δ' τ ὑπὸ τ πολεμίων ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ὑπολελῆσθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σαοὺλ, κ μηδὲν ἀδικήσειν τ δαβὶδην ὄμνυσι τῷ παιδί. κρείττων γὰρ ὀργῆς κ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δ μεταπεμψάμενος τ δαβίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρησὰ καὶ σωτήρια τὰ περὶ τὸ παιδός. ἄγει δ πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ δαβὶδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως πολλάκις δαβὶδης κινδύνους ὑποστὰς ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε, καὶ σαοὺλ δὶς εἰς αὐτῷ ἡμύμονι ὡς τὰ αὐτοῦ οὐ διεχρήσατο.

Κατὰ δ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν στρατευσαμένων πάλιν ὅτι τοῖς ἑβραίοις, πέμπει μ' στρατιὰς τὸν δαβὶδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. G καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, κ νικήσας ἐπάισι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ σαοὺλ, οὐχ ὡς ἤλπισεν ὑπὸ τῶ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσθυμίας αὐτῷ λυπηθεὶς, ὡς ὑπισφαλέστερος αὐτὸς ὢν τῶν ἐκείνου προαιρέσεων γινόμενος.

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego, patrem salutabo, & nactus occasionem de te mētionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullā enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccarum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primum è conspectu regis subtraxit.

CAP. XIII.

Quòd rex Danidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inquit, quānam in te vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus? idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem? Iniuria enim hac ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit? deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eum quemadmodum antè obiret.

CAP. XIV.

Quomodo David aliquoties insidias regis egrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrātibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuíque victor magna eorū strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rē feliciter administratā excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatē periculosā sibi fore existimabat.

Cumque rursum intemperiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare, & illo iussa exequente, spiculum in eum iaculatus est. quòd cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit. Noctu verò misit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians, quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hîc deprehendat, aut nunquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit, diluculôque venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est regi, ea nocte in aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat eum afferri, omnino enim illi moriendum esse. qui cùm reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi ni pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam consequitur. Dauid autem fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eique rem omnem quo erga se animo rex esset indicat, & quàm minimum abfuerit quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idque cùm neque regem vlla in re læsisset, neque in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed fauente Deo cuncta ex sententia confecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibique aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se perrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehensuros. quibus cùm idem quòd prioribus accidisset, rursum alios mittit. cùmque tertii quoque prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eò properat.

A ἐπεὶ ὁ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐφορμᾷ
B καὶ συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς
ὕμνοις ᾄδειν αὐτόν. ἐκεῖνα ὁ τὰ κελευσθέντα ποιῶν
τος, ἀγανεύοντος ἀποντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν προ-
C δόμενος ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει ὁ εἰς τὸν οἶκον
τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς
ὁ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τοῦ ἕω φυ-
λάττειν, μὴ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα
D ἀναγηρύσας εἰς τὸ δικαστήριον, κτείνει αὐτὸν δι' ὀργῆς
ἀποκτείνῃ. μελχὰ ὁ ἡ γυνὴ Δαβίδου θυγάτηρ δὲ τοῦ
βασιλέως, τὸ τοῦ πατρὸς μαθοῦσα διάνοιαν, τῷ ἀνδρὶ πα-
ρείσα) δειλὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτὸ ἐλπίδας, μὴ περὶ
τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα, οὐδὲ γὰρ αὐτὸ ζῆν ὑπομένειν
ἐκείνου σφαγέντος. καὶ μή σε φησὶν ἥλιος ἐνταυθοῖ κα-
E ταλάβοι. οὐ γὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. φεῦγε ὦ, ὡς τοῦτο σοι δύνα-
ται πράξειν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταύτην
ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴθι γὰρ σαυτὸν αὖ δύρεθῆς ὑπὸ τοῦ
πατρὸς ἀπωλόμενον. καὶ καθιμήσασα ὁ διὰ θυρίδος
αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἐπεῖτα σκεπάσασα τὸ κλίνιον, ὡς ὑπὸ
νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς ὑπηβολαίοις ἧπαρ αἰγὸς,
ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὑπὸ τὸ Δαβί-
δην, ὠχλῆσθαι διὰ τὸ νυκτὸς εἶπε, τοῖς παροῦσιν ὑπιδεί-
ξασα τὸ κλίνιον κατακεκαλυμμένον, καὶ τῷ πηδήματι
τοῦ ἥπατος σαλεύοντι τοῦ ὑπηβολαίου πίεσσα-
μένη τὸ καταπείμενον τὸν Δαβίδην ἀθυμαίνειν. ἀπαγ-
γειλάντων ὁ τῷ πεμφθέντων ὅτι χεῖρον ἔχοι τῆς νυ-
κτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν ὕστερος ἔχοντα κομισθῆναι.
βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀπελεῖν. ἐλθόντες ὁ μὴ ἀναπαλύψαν-
τες τὸ κλίνιον, καὶ τὸ σόφισμα τοῦ γυναικὸς εὑρόντες, ἀ-
πήγγειλεν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐ-
τῇ ὅτι σώσειε μὴ τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δ' αὐ-
τὸν, ἀπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ
αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἐκ τοῦ θείου τοῦ πρὸς
τὸ σωθῆναι συνεργίας. ὑφ' ἧς συγγνώναι καλῶς ἔ-
χειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ κατ' προαίρεσιν γε-
νομένης. ἐὰν γὰρ ἔτως ἔλεγεν οἴμαι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις
ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. ἐκ συγχωρήσει μὲν τῇ
κόρῃ σαοὺλος. ὁ δὲ Δαβίδης ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦ-
κε πρὸς τὸν προφήτην σαμούηλον εἰς ἁρμαθά, καὶ τὰ
ἐπιβουλὴν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς
ἀπὸ μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατος ἐληθεὶς ἀποθανόν,
μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς
πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπα-
σι μετὰ τοῦ θεοῦ μου ἐπιτυχής. τὸ δ' ἐν ὦ ἄπιον
σαοὺλῳ τὸ πρὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ
προφήτης τὴν τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει
μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθαΐ, ἄγων ὁ τὸν Δαβίδην ἐ-
πί τινα τόπον γαλβααθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν
αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαοὺλῳ ὅτι τὸν προ-
φήτην τυγχάνων ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐ-
τὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόν-
τες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προ-
φητεύοντα συκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύ-
ματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοὺλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὑπὸ τὸν Δαβίδην. κἀκεί-
νων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων ὁ καὶ τῶν τρίτων, τελευταῖον
ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμούηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ὁ θεὸς αὐτὸν σάκλος, ὑπὸ πολλῶν πνεύματος
ἑλαυνόμενος, ἔκφρων γίνεται. καὶ τὴν ἐσθῆτα θεισύσας
αὐτὸν, κατακρυπτὸν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου ἐνώπιον. ἰωνάθης
ὁ σαύλου παῖς, ἀφικομένῳ θεὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δα-
βίδου, καὶ θεὶ τῆς τοῦ πατρὸς ὑποψευσμένου ἐπιβουλῆς,
καὶ λέγοντος, ὡς ἐδὲν ἀδικήσας, ὅτ' ἐξαμάρτειν αὐτὸν ἀνεύρε-
σκετο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονεύσειν. μήτε αὐτῷ
τοῦτ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς δια-
βάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο θεωτεύοντες. ἀλλ'
αὐτῷ θεοσέχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ'
αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φάσαι γὰρ αὐτῷ θεὶ τούτου
μὴ σύμβουλον θεύλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα
θεάτεντα. ὁ δ' ὤμνυεν ἢ μᾶλλον ἔστως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ'
ἤξιε θεονοεῖν αὐτὸ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τἀ-
ληθῆ τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ
θεάσηται πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν
δ' αὐτῷ τὸν πατέρα θεὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὸν
θεὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ δικαίωσιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ'
ὅτῳ πιθωσαμένῳ τὸν τοῦ σαύλου θεαίρεσιν ἰωνά-
θης, ἐπηρώτα τίνος ἐξ αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δ, οἶδα
γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέ-
λοντα. νουμηνία μὲν εἰς τὸν ὕπαυσαν ὄρθρον, ἔθος δ'
ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δο-
κεῖ, πορευθεὶς ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ θεδίον, λανθά-
νων δικαμένω. σὺ δ' ὑπιζητήσαντος αὐτὸ, λέγε πορευ-
θῆναί με εἰς τὸν παῖδα βηθλεέμ, ἑορτὴν μου τῆς
φυλῆς ἀγούσης. θεοτιθεὶς, ὅπ σύ μοι συγκεχώρηκας.
κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ σωπηθὲς ὄρθρον λέγειν ὅτι φίλοις
ὑποδημοῦσιν, ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὴ, ἴσθι μηδὲν
ὕπουλον παρ' αὐτοῦ ἔτι μηδ' ἐχθρόν. αὐ δ' ὡς ἄλλως
ὑποκείνεται, τοῦτ' ἔσαι τεκμήριον τῷ κατ' ἐμοῦ βεβε-
λουμένων. μενύσεις δέ μοι τὸν δικαίωσιν τὸν τοῦ πα-
τρὸς, οἴκτω τε νέμων τοῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ὧν πίστεις τε
παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοί δουῦναι δε-
ποτικὴν ὧν οἰκέτῃ σῷ. εἰδ' ἔστιν ὅτι σὺ ἐμοὶ πονη-
ρὸν, αὐτὸς αὖτε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. θεὸς ὁ τὸ τε-
λευταῖον δυσχεράνας τῶν λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ'
ἐπηγείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων ὑποκείνεται μενύειν. ἵνα δ'
αὐτῷ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαυθρον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, ὀδὲν παρήσειν ὑφ' ἁ δαβίδου
σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν πολλὰ ὁ-
ρᾷς καὶ πανταχῆ κεχυμένον, καὶ πεῖν ἐρμωδύσαι
με τοῖς λόγοις τῇ διανοίαν ἤδη μου ταύτῃ εἰδότα,
μάρτυρα πιοῦμαι τῷ θεὸς σὲ σωθηκῶν, ὡς ἐκ
εἴησω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτοῦ τῆς θεαιρέσεως
ἁπτόμενον λαμβανῶν, πεῖν ἢ καταμαθεῖν εἰ τίς ὄζει
καὶ φαίνοις ὑποῤῥήτοις αὐτοῦ τῆς ψυχῆς νόσος. κα-
ταμαθὼν δ' ἐκ ὑποκρύψομαι, καταμενύσω ὁ θρὸς
σὲ, καὶ θεῶν ὄντα καὶ δυσμενῶς διακείμενον. οἶ-
δεν δὲ ταῦτ' ὁ θεὸς, ὡς αὐτὸν εἴη μετὰ σοῦ διά-
φαντος ὢν χρόνον. ἔσει μὲν γὰρ νῦν, καὶ ἐκ ὑπολείψει
σε. ποιήσει ὁ τῷ ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, αὖτ'
ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τούτων, κἂν
ὑποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σῶζε. καὶ τὴν
ὑπὲρ τῷ παρόντων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ἐκείνα κατάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ τὸν;

iámque non longè ab eo loco remotus, prius quam in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc temerè ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret; cui compertum ſit nihil mali patrem cótra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clàm te præſtolabor. tu verò cùm requiſiuerit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcitó illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto iniiti inter nos fœderis, quódque non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen illius ope nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos collоca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit,

1.Reg.20.

iussum in certum agri locum secedere, in quo A se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero: & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero, iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, B &liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterúmque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem C adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius: Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus D filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simúlque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrasset- E que impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in F mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractísque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus G hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τὸ πεδίον φεύσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ ὦδε τοῦ πατρὸς, ἤξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνος ἐπαγόμενος παῖδα. κἂν ζία ἀκόντια βαλὼν ὅπῃ τὸν σκοπὸν κομίσας τῷ παιδὶ προσάσω τὰ ἀκόντια, κεῖσθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ὦδε τοῦ παρόντος. αἰ δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, ἡγοῦ τὰ ἐναντία ὦδε τοῦ βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν σοι γε ἀσφαλείας τοὐξῃ παρ' ἐμοῦ, ἐὰν δὲ μή πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μηδὲν τούτων ὦδε τὸν σὸν εὐσεβείας καιρὸν, σκόπει, καὶ τοῖς ἡμῖν μου χρῶ χρήσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταύτας λαβὼν ὦδε ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἦκεν ὅπῃ τὸ δεῖπνον. ἐν ὦδε καθεζομένων αὐτῷ, τὸν μὲν παιδὸς ἰωνάθου ἐκ δεξιῶν, ἀβεννήεσθαι δ' τὸν ἀντιστρατηγοῦντα ἐκ τοῦ ἑτέρου, ἰδὼν τὸν τοῦ Δαβίδου καθέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας ὑ καθαρεύουσάν αὐτὸν ὑπὸ συμφοίας ὑστερεῖν. ὡς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ νεομηνίας ὑ φαρεῖν, ἐπυνθάνετο ὦδε τοῦ παιδὸς ἰωνάθου, ὅπου ἐν τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ἐσιάσεως ὁ τοῦ ἰεσσαίου παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ ἀποροῦσθαι καὶ τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τοῦ φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, δεῖπνον παρεσκευάσθαι. ὦδε καλέσαι μοῦ οἱ καὶ τοῦτον ἐλθεῖν ὅπῃ τὴν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ μου τὴν ἀὐτὸν ὄψασθαι. τότε τὸν ἀδαβιδην τοῦ πατρὸς ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ φανῶς τὸν ὅλον αὐτοῦ βέλησιν εἶδεν. ὑ γὰρ κατέσχε τοῦ ὀργῆς σάουλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγυμνασμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τοῦ Δαβίδου καὶ σωτῆρον ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρενοῦτα, καὶ μὴ βελόμενον πειθῶσθαι τὰ θ' ὅτι μέχρι ὑ πρείεσι Δαβίδης ὑπισφαλῶς αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας ζητήσεσθαι αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δῷ δίκην. ὑποτυχόντος δ' ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, ἐκ ἐτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν ὀργὴν ὁ σάουλος ἐξώργισεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. ἐ τὸ μὲν ἔργον ἐκ ἐδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τοῦ φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τοῦ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ διαχρήσασθαι ποθῶν, ὡς ὦδε μικρὸν δ' ἐκείνου αὐτοχειρ ἡ τοῦ παιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, ἡ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ ὦδε μικρὸν ἀπολέσθαι, τοῦ κατακεκεῖσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαβίδην ἀνιαρτέρως. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, προὶ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων δ' τῷ φίλῳ τὸν τοῦ πατρὸς Δάθεσιν ὡς συνέθετο προθέσεσι. ποιήσας δ' ὁ ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῷ ἐ λόγος. ἅμα φανεὶς δ' ὦδε, πίπτει προὶ τοῦ ἰωνάθου ποδῶν, ἐ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀποκάλει. ἀνίστησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ προσπλακέντες ἀλλήλοις, μακρὰ πεπαύζοντο καὶ δεδακρυμένα, τοῦ τ' ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτοῦ καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μάλις δ' ἐκ τῶν θρήνων ἀναπλησθέντες, καὶ μεμνῆσθαι A
τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ἐξομολογησάμενοι, διελύθη-
σαν. Δαβίδης δ' φυγὼν τὸ βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πό-
λεμον, εἰς νωβαὶ ἀφικνεῖται πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον
τὸν ἱερέα. ὃς, ὅπως τὸν μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον
σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε, καὶ τὴν αἰ-
τίαν τοῦ μηδένα ἐφ' αὑτῷ, μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δ', φεῦ-
ξιν ἀπόῤῥητον ὑπογράψαι πρὸς τὸ βασιλέως ἔφη, εἰς
ὃ τι σπουδῆς αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν ἐκ ἔδει. δεῖ B
μοι δὲ θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν
προστάξαι. ἠξίου δ' λαβεῖν ἐφόδια. φίλον γὰρ αὐτὸν ποι-
ήσειν ἔργον ἀφαρκοῦντα, καὶ πρὸς τὸ παρακείμενον συλ-
λαμβανομένῳ. τυχὼν δ' τούτων, ἤτει καὶ ὅπλων τι μὴ
χεῖρας, ῥομφαίαν ἢ δόρατος. παρεῖναι δ' καὶ σαοὺλ δοῦ-
λος ἡγούμενος σύριος, δώηκος δ' ὄνομα, τὰς τῶν βασι-
λέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεύς, ἔχειν μὲν αὐτὸς οὐ-
δὲν εἶναι τοιοῦτον. εἰ δ' τις ἐθέλοι ῥομφαίαν, ἐᾶν ἀπο-
κτείνας τὸ παλαισινὸν αὐτὸς ἀναθεὶς τῷ θεῷ. λαβὼν C
δ' ταῦτα ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς ἑβραίων χώρας εἰς
γίτταν διέφυγε τὴν παλαισινῶν, ἧς ἄρχοις ἐβασίλευ-
εν. ὑπογνωσθεὶς δ' ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, φα-
νερὸς αὐτοῖς ἐθέλοντα μιμεῖσθαι ἐκείνων ὅτι δαβίδης
ὁ πολλὰς ἀπεκτείνας παλαισινῶν μυριάδας εἴη, δείσας
μὴ πρὸς αὐτοῦ θανῇ, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε φό-
βῳ σαοὺλ παρ' ἐκείνοις πειραθῇ, προσποιεῖται μανίαν καὶ
λύσσαν, ὡς ἀφρὸν καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ D
τὰ ἄλλα δ' ὅσα σωίζουσι μανίας πίσιν. φόβῳ δὲ τῶν γιτ-
τῶν βασιλεῖ ἐθελῆσαι τὸ νόσε. καὶ τοῖς οἰκέταις προ-
σθυμοτέρους ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρω-
πον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην ὡς τάχος βαλεῖν. δια-
σωθεὶς δ' οὕτω ἐκ τῆς γίττης, εἰς τὴν ὀδολλάμην πόλιν ἀφίκετο
φυλήν. καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀδυλλάμῃ πόλει ἀπολαύ-
σας τετράβων, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς
ἔνθα εἴη. οἱ δ', μὴ πάσης συμφορᾶς ἥκοντα πρὸς αὐ- E
τόν. καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἦν χρεία λύπη φόβος ἐκ σαούλ
τοῦ βασιλέως, συνέῤῥυσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ
ἐκείνων δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγίνοντο δ' οἱ
πάντες ὡς τετρακόσιοι. θαῤῥήσας δ' ὡς καὶ χειρὸς
αὐτῷ καὶ συμμαχίας ἤδη προσηγμένης, ἀπάρας
ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τῶν μωαβιτῶν βασιλέα,
καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδέξα-
σθαι ἕως ἂν ἀπογνῶ τὸ καθ' αὑτὸν τέλος ἔχειν παρε-
κάλει. καταυδήσαντος δ' αὐτῷ τοῦ χαίειν, καὶ πάσης F
τοὺς γονεῖς τοῦ δαβίδου τιμῆς, παρ' οὗ ἐτύγχανον παρ'
αὐτῷ χρόνου ἀξιώσαντος. αὐτὸς δ' τὸ προφήτου κε-
λεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέν-
τα δ' εἰς τὴν κλεσυχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ
οἰκεῖν, πείθεται. καὶ προσηγούμενος εἰς σαοὺλ
πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. σαοὺλ δ' ἀκούσας ὅτι μὴ
πόθος ὁ θεῖν δαβίδης, ἐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ
προφανῆ ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀν-
δρὸς, καὶ τὴν δύναμιν, ὑδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀ- G
ναπλήσειν ἔργον, ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντας καὶ πονή-
σειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡ-
γεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸ βουνὸν ἔστι τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας
ὑπὸ δεξιᾷ, τόπος δ' ἐν ᾧ τις ἕστηκε προσαγορεύόμενος, πᾶσι πολιτικῶς πρὸς αὐτὸν ὅσης τάξεως, καὶ τῆς
σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῆς ἐμῆς δυσγενείας,

ac vix tandem multis lamentis exatiati, obte-
statique se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò XIII.
meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fu- 1. Reg. 21.
giens infestissimum regem, in oppidum No-
bam ad Achimelechum sacerdotem peruenit:
qui solum neque famulitio stipatum, neque a-
micis comitatum aduenisse videns, motus ad-
miratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habe-
re dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu o-
pus esset. nam famulos in constituto loco sibi
occurrere iussos: popoposcit autem ab eo viati-
cum. sic enim & amici officium facturum, &
ad præsens negotium opem collaturum. quo
impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut
hastam aut gladium. Fortè autem aderat qui-
dam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doe-
cus, regiarum mularum curator. Pontifex verò
negauit sibi esse quicquam armorum. esse ta-
men ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæ-
stino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid
extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam
Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus,
vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad re-
gem perlato, hūc esse Dauidem qui tam mul-
ta Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne
ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud
Saulum effugerat, apud hunc incideret, furo-
rem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam e-
mitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, qui-
bus morbo fidem apud Gittensium regem a-
strueret. qui iratus famulis quòd mēte captum
hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm pri-
mùm ejiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasis- 1. Reg. 22.
set, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spe-
lunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fra-
tres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur.
at illi cum tota cognatione se ad eum contu-
lerunt, nec non & alij multi aut rerum noua-
rum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vl-
tro confluxerunt, operam suam ad omnem
eius nutum offerentes. quorum numerus ad
quadringentos creuit. quorum multitudine ac
ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum re-
gem proficiscitur, rogátque hominem vt pa-
rentes ipsius intra regni sui fines tantisper re-
ciperet, dum res eorum in meliore statu col-
locarentur. Quo impetrato, & parentibus in
magno honore apud regem quandiu illic man-
serunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto de-
serto in tribum Iudæ se cum suis transtulit,
apud Sarim oppidum se continens. Quòd post-
quam ad Saulum delatum est, Dauidem cum
armatorum manu esse conspectum, in non
mediocrem metum ac perturbationem regem
coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem
ac fortitudinem, aliquid magnum molitu-
rum suspicabatur, quod rebus regis aut peri-
culum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret, conuocatísque amicis & du-
cibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam
vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Ar-
uum, adstante honoratissimo quoque & toto
satellitio. sic eos est affatus: Viri contribules,

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agri locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noba oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis benevolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contruçidari. cúmque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. móxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm

IX. Abimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι δ' ἀγρῶν τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῆς ἧς ἐν τῇ πλήθει καὶ τάξεων ἠξίωσα. πυνθάνομαι τοιαῦτα εἰ μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ παλαίτερας οὐδὲ τὸ ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέθεισθε, τυμοῦτε παιδὸς ἰωνάθου ἀπ' τε ὄντος προφήσαντος ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς δαβίδην αὐτῷ γεγυμνωμένας. ἐπεὶ ὅτι σύμβουλος μοὶ δοκεῖ συνεργὸς ἰωνάθης ὅτι τῆς κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει γὰρ ὑμῖν οὐδενὶ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲ οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. δόηκος δὲ ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτῷ βοσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν δαβίδην εἰς νωβαὶ πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τιμὴν συγχύσειαν σαοῦλος, τὰ παθὼν εἶπεν ὦ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν ἰεσσαίου παῖδα προσεδέξω, καὶ σιτία μοὶ αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὄντι τῆς βασιλείας ὑπεβάλου; πῶς δὲ καὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; ἐγὼ δὲ σε φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαύθανεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἐκ ἐῶ ἀρνησιν ἑτέραν τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίας ταῦτα πεπρᾶχθαι ὡμολόγει, ἐκὶ δαβίδη χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον δὲ ἐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δὲ ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' ἐκ ἐκθεσις παρέχειν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς δυνοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀείσοις. πρόφητας ἢ ὁ νεῶ πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἄλλοτε τοῦτο πεποικέναι. φήσαντι δὲ τὸν σοῦ προπεμφθῆναι καὶ πολλὴν ἀσυδίαν ὅτι πρόξειν, τὸ μηδὲν πρᾶγμα ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον αἰτιολογεῖν, ἢ ἐκείνῳ πρὸ αὐτοῦ ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τὸν τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σοὶ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, ἢ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεύς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοῦλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδὲ ἀληθῶς πιστεύειν ἀπολογία. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, πεισαθεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς γλυκείας ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥούντων δὲ ἐκείνων ἅψασθαι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δυλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὸ ἀκοῦσαι τοῦ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ προσέταξεν τὸν φόνον. καὶ ἀναλαβὼν ὁμοίους αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γλυκεὰν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σαοῦλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, καὶ τοὺς τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, καὶ γυναικῶν οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησε. διασῴζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν οὖν συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλί, διὰ τὰς τοῦ υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας εἰ-

πὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σαοῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν ὄντως ἔργον διαπραξάμενος,

καὶ γε-

καὶ γένους ὅλου ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ὄπιν νηπίοις λαβὼν οἴκτον, μήτ' ὄκνον γέροντι αἰδοῖ, καταβαλὼν δὲ Ϲ τὴν πόλιν ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῆς ἱερέων Ϲ προφητῶν αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνην εἰς τὸ ϛίστιος φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις ἂν μὴ εἶσιν ἰδιῶταί τινες καὶ ταπεινοὶ, τοῦ μὴ δύασθαι χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ ϛόμασιν ὅσα θέλουσιν, ὑπείκειν εἰσὶ Ϲ μέτριοι, Ϲ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὴν δύναμίν τε Ϲ πᾶσαν ἀνεδέξαντο ἔχουσι. τότε ἤ καὶ πρὸς τὸ θεῖον πεπιϛεύκασιν ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ ϗ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ θεατόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλει ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν ἤ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δύναμιν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετενδυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ὅπι σκηνῇ πρόσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ ϛόμασι ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι ταλμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ τὸ δυσεβεῖας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγκλημα τῷ φθονεῖσθαι γεγονέναι, καὶ πᾶσι φανερὸς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πράξωσι κριθεῖσι, τότ' ὡς ἀκέτι βλέποντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, ἢ δι' ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν δεδιότος, οὕτως ἐμπαίζουσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ σέβωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ φίλα τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ πιθοῖ μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες ἤ, φθονῆσι. κἂν ὑπάγαγόντες εἰς ὑπαφαίσιαν, ϗ ταύτης ἀφαιρεθῆναι μόνον τοὺς τετυχηκότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τὸ ζῆν ὅτι πονηρᾶς αἰτίας, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῆς ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι διαβολῆς καὶ κατηγορίας ἀβασανίϛοις, οὐδ' ὅσοις δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσοις ὑποπτεῦναι δύανται. τοῦτο σαοὺλος ἡμῖν ὁ κισαίου υἱὸς, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀριϛοκρατίαν καὶ τὴν ὅπι ταῖς κριταῖς πολιτείαν ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τεμακοσίους ἀποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ἐκ τῆς τοῦ ἀχιμέλεχον ϛοφίας. ὑπικαταβαλὼν ἤ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τέμπω πηνὰν ἀνεδάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον κατασῆσαι, ϛοῦτους μὲν ἀνέλων, μείναι ἤ ἐάσας, ἐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῆς τοῦ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλοις γένεσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁμόνους διασωθῆναι συνθεὶς ἐκ τοῦ γένους τῶν ὑπὸ σαοὺλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῆς οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' ὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα πρὸ αὐτοῦ ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δόηκον. ὑπονοῆσαι γὸ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ἠπάτο. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σοὶ αὐτοῦ διατείβειν, ὡς ὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον ἅπας ἥξιου. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιϛινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὸν κιλλανῶν χῶραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν ϛρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς,

A stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reueritus, insuperque ciuitate quam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarant quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur: & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm merito, tantúmque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsósque excidio vrbis obruit: & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, cúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædásque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conuecherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibique collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere otiosis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simúlque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

εἰ ὁ θεὸς ὧδε τῷ προφήτου πυθόμενος ὑπίσχνεται νίκην. τῷ δ', σημαίνειν φήσαντος, ὁρμῆσαι ὅπι τοῖς παλαισταῖς μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον αὐτῶν πολὺν ἐργάσεται, καὶ λείαν ἄγειν, καὶ ὡς δυνατὸν μείνας τοῖς κυλλανοῖς ἕως ἂν τὰς ἅλωνας καὶ τὸν καρπὸν συνείλον ἀδεῶς. σαοῦλος δὲ τῶν βασιλεῖ μηνύεται, παρ' αὐτοῦς ὤν. τὸ δὲ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμενε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅπι πᾶν εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ ὡς τὰς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε συμπαθὲς καὶ τὸν ἀποπεπτόκοτα. χαίρει ὁ σαοῦλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδ ὄν. καὶ θεὸς ἤδη χεροὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ συμμαχήσαν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ πάντι προστάξειν ὅπι τὸν κίλλαν ὁρμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν ὧδε τὸ θεῖον ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ κυλλίται ἐκδώσουσι τῷ σαούλῳ, ὧδυλαβῶν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγαλαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν προσβάλλειν ὧδε τῷ κιλλιτῷ, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἀρὰς, εἴς τινα τόπον καλούμενον καλουμένου τῆς ζιφαίας παραγίνεται. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαῤῥεῖν τε καὶ χεῖρας ὠφελεῖν τῷ μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βεβαιοῦσιν δὲ αὐτὸν καὶ πᾶσαν τινὰ ἐθεσίων δυνάμιν ἔξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὀργὰς ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους δυοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπιβήσατο παραβαίνει τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλίπει μικρὰ τῶν φρυγιτῶν καὶ τὸ δίους ὑπακουφίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζιφαῖοι χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς δεδιατρίβειν τὸν δαβίδην. καὶ παραδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῷ ἐλθόντι. καταληφθέντων δὲ τῶν τῆς ζιφίνης γενῶν ἐκ τοῦ φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπαίνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐλθόντα αὐτῷ μηνῦσαι. καὶ εἰς μάχην ἀμείψασθαι τῆς δυοίας ὑποχόμενος, αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκείνατο. καὶ οἱ μὲν ὅπι τὴν θήραν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ δαβίδου προῆγον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μηνῦσαι τὸν ἐλθόντα αὐτῷ τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ παρασχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασήσειν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὑπονοίας, οἱ μηδὲν κινδυνεύειν ἐμέλλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. δεῖ δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν ὧδε τοῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ὅπι θανάτου καὶ λαμβάνειν δυνάμενον, δίβαλλον, καὶ ὧδε δώσειν ὑπέχοντα. γνοὺς δὲ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ γενα τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅπι τὸν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοῦλος.

καὶ δὲ

καὶ γὰρ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς γενεᾶς, μαθὼν A
τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆ-
ρεν. ἀπιὼν δὲ ἐπέστρεψε διώξεως
τῷ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαι-
στινοὶ, πάλιν ὅτι τὴν τῶν ἑβραίων ἐσβαλοῦσαι χώραν
ἀκουσθέντες. ὅτι γὰρ τούτοις ἀπέστρεψε, φύσει πολεμίους
ὄντας, ἐκείνοις ἀμυνόμενοι κείνας ἀναγκαίως εἶχεν, ἢ
τὸν ἴδιον ἀπορθίζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ἐλευθερίαν τε
γῆν χαριζόμενοι. καὶ Δαβίδης μὲν ὕπερ, ἐκ ταύτης B
λόγου τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ γενὰ τῆς ἐγκ-
λιμῆς ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δὲ ἐκβαλόντι τοὺς πα-
λαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν Δαβίδην ἐν
τοῖς ἐγκλιμοῖς διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν ὁ τετρακισχίλιους
ὁπλίτας ὁπλεχίους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γλυφώδης
ἡ πόρρω τῆς τόπων, ὁρᾷ πλατὺ τὴν ὁδὸν ἀπίλαιον βα-
θὺ καὶ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος ἀνεωγὸς καὶ πλά-
τος, ἔνθα σωέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν τετρα- C
κοσίων κεκρύφθαι. ἐπεγόμενος οὖν ὅτι τῷ καιρῷ φύ-
σιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεασθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετ'
Δαβίδου, καὶ φράσαντος τῷ θεασαμένου πρὸς τὸν ἐ-
χθρὸν αὐτῷ πρὸ τὸ δεῖν καιρὸν ἔχειν ἀμύνης, καὶ
συμβαλόντος τὸ σαοὺλ ἀποτεμεῖν τινὰ κεφαλὴν, καὶ
τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ταλαιπωρίας,
ἀναστὰς ἀπέτεμεν τινὰ πέρυσι τὸ ἱματίου μόνον ὁ σαοὺλ
ἀμπείχετο. μετανοήσας ὁ Δαβὶδ, ὡς δίκαιον εἴη-
σε φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, οὐδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ D
βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς ἦν εἰς ἡ-
μᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ ζητεῖν ἐξ ἀνάγκης πρὸς αὐτόν. τῷ ὁ
σαοὺλου τὸ ἀπίλαιον σκλεπόντος προσελθὼν ὁ Δα-
βίδης ἀνέκραγεν, ἀκαύσας σαοὺλον ἀξιῶν. ὅπως ἐκ-
φεύξῃς ὁ τῷ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν
ὑπὸ προσώπου ὡς ἔθος, καὶ φησι, ὁ πονηρεῖς ὢ βα-
σιλεῦ καὶ ψεύδεις πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ
τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐ-
τοῖς, τοῖς δὲ φιλτάτοις δι' ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς E
ἔργοις σκοπεῖν τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν
γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δ' ἀπόδειξις δύνοιας τὰ προτετό-
μενα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής
τε καὶ ψευδής. τὰ δ' ἔργα, συμβαὶ ὑπ' ὄψει τὴν διάνοιαν πίθησι. τίνων, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με
πρός σε, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεύσαι δεῖ, καὶ μὴ
τοῖς κατηγορεῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε
δυνάταις γνώσθαι, προσθέμενον διώκειν τὴν ἐμὴν
ψυχὴν, καὶ μηδὲν, μηδ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν F
διὰ φρενῶν, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν, ἣν
ἀδίκως μετεπορεύη. πῶς γὰρ ψευδῆ πρὸς ἐμοῦ δό-
ξαι εἰλήφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς,
οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τιμήσεσθαι αὐτῷ
πιστώσας δυνάμενον καὶ πρὸ σοῦ λαβεῖν δί-
κην, καὶ μὴ θελήσασθαι μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμε-
νον, ὃν εἰ σοι κατ' ἐμοῦ πρέπειν, οὐκ ἂν αὐτὸς πα- G
ρῆκας, διαχρήσασθαι ποθῶν νομίζων πολέμιον. ὅ-
τι γὰρ σου τὴν πέρυσι τὸ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε
σου τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμην. ὑποδείξας δὲ τὸ
βάκος ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχό-
μην δικαίας ἀμύνης φησίν. σὺ δ' μῖσος ἄδικον οὐκ ἀφ' ἧς κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσει, καὶ
τὸν ἐμπέσου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοὺλος δ' ὅτι τῷ ὑποδύξῃ τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurúmque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrisque suis quo minus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari, moxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos 1. Reg. 24.
ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentem, in qua tum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur: Quam iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs indicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus siuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simúlque pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabítque vter noſtrûm æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

modestiáque iuuenis attonitus, ingemuit, si A milemque gemitum referente Dauide, rex se iustiùs gemere fassus est. Tu enim, inquit, multorum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoque declarasti te à priscorum æquitate non degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniuriam expositos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaque hodie manifestè cerno regnum tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium vniuersam Hebræorum gentem concessuram. quamobrem postulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam saluam esse passurum. pollicitus est id Dauid interposito iureiurando, atque ita regem in regnum remisit. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qui suo merito in maximo semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque virturis ipsius ac suæ obseruantiæ populus te- C stimonium edidit, dum defuncti exequias & sepulturam magnifico sumptu concelebrat: & postquam iusta exoluit in Ramatha patria sepulto luctum in longum tempus prorogat, non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonitatem à natura compositus, & ob has virtutes Deo longè acceptissimus. Præsuit populo post Elis pontificis obitum primùm solus annis D duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tempora inciderunt. In locis autem in quibus tum Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in pascuis ouium tria millia: & capras mille: & ab his Dauid omnem iniuriam abstinuit, grauiter interminatus suis ne vel cupiditaae vel egestate, vel latendi spe impulsi quicquam violarent, sed plu- E ris iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt, qui in alienas res manus auidè inicerent. in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agrestis & malis moribus præditus, sed honestæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è suis misit salutatum, qui illi in multos annos F eam felicitatem ominarétur, simúlque rogaret vt è facultatibus suis aliquid communicaret, cùm è pastoribus intelligere possit, quòd longo iam tempore in solitudine versati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes eorum fuisse potiùs videri possint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulata homo suo more nimis durè dedit responsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt G audiuit esse Iessæi filium: Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis insolenter ac superbè se gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accensus, quadringentis armatis assumptis, & duocentis ad custodiam impedimentorum relictis (iam enim sexcentorum manum coegerat)

Β

καὶ τὴν τοῦ νεανίσκου μεγαλόψυχον καὶ φύσιν ἐπλαγείς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκεῖνον ποιῆσαι ἔδει, αὐτὸν ἐπὶ δίκαιον στένειν ἀπεκείνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπεδείξω δ' σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύνην, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγελον. πέπεισμαι δὴ καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάξει, καὶ διαμένει σε τῶν πάντων τῆς ἑβραίων κρά- τος. δὸς δή μοι πίστεις ἐπὶ ὅρκου, μή μοι τὸ ἦθος ἐξαφα- νῆσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοῖς ἐκγόνοις ἀπολέ- σαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας δ' καθὼς ἠξίωσε, δαβίδης, σάκλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς δ' μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τὴν μαδηρῶν ἀνέβη γενεάν. ἀποθνήσκει δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σα- μούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἐκ τῆς τυχούσης ἐπαλαύων δόξης παρὰ τοῖς ἑβραίοις πᾶσι. ἐτεθάφθη δὲ τὴν ὡραίαν αὐτῷ C τὴν τε πλῆθος περὶ αὐτὸν δύνοιαν, τὸ πέν- θος, ὃ ἔσχε πολὺ χρόνον ὁ λαὸς ἦγετο, καὶ ἡ περὶ τὴν ταφὴν αὐτοῦ C τὴν τῶν νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φι- λοτιμία τε καὶ σπουδή. θάπτουσι δ' αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι ἁρμαθᾷ, C ὅπου πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἐκλαυσαν, ἐκ κοι- νὸν τοῦτο πάντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου τελευτῇ, ὡς εἰς οἰ- κεῖον δ' ἕκαστος παθῶν. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρη- στὸς τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ θεῷ. ἦρ- ξε δ' καὶ πρότερον τοῦ λαοῦ, μετὰ τὸν ἡλὶ τὸν ἀρχιερέως τε- λευτὴν, ἔτεσι μὲν ἐπὶ δώδεκα, μετὰ δὲ τὸν σαοὺλ τοῦ D βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σα- μούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔχει. ἦν δέ τις ἐν ζιφαίοις, ἐν πόλεως ἐμμὰ πλούσιος καὶ πολυθρέμμονος. χιλι- λίων μὲν δὴ αὐτῷ ποίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ ἀνδρείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, C τοῦ δυνά- σθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. ταῦτα δ' ἁπάντων E ἐπάνω τιθέσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τῆς ἀλλοτρίων ἅπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ προσάντες τῷ θεῷ. ταῦ- τα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος αὐθράσῳ χαρίζε- σθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίᾳ τῆς προ- νοίας. ὁ δὲ νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἤθεσιν, ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς C σώφρο- νος καὶ τὸ εἶδος ἀπροσδοκήτως λελογχώς. προσὼν οὖν τὸν νάβαλον τέτον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ προβάτα καιρὸν, F πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῷ σὺν αὐτῷ, δι' αὐτῶν αὐτὸν ἀσπάζεται, C σωδιχεται τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. προσδοκᾶν δ' ἐξ ὧν δυνατός ἐστιν αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντα παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῷ τε καὶ τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρί- βοντες ἤδη χρόνον. μεταπέμπει δ' ἀδὲν δαβίδη πα- ρακαλοῦμενος. ταῦτα δ' τῶν πεμφθέντων διαπορησάντων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα καὶ σκλη- ρῶς ἀπεκρίνατο. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ἐστι δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἄρα εἶπε μεγαλο- φρονεῖσθαι ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται καὶ στασιάζοντας, τοὺς δεσπότας καταλιπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῷ φρα- σάντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμέ- νους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δ' φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους,

ὅτι τ

ὅτι τὸν νάβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A
οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς κτῆσιν ὅλως ἀφανίσειν. ἡ δὲ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι μέγονεν ἀχάριστος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐ-
πιδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νους, ἀλλ' ὅτι καὶ προσεβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῆς λελυπημένος. δούλου δέ τινος
τῶν τὰ ποίμνια φυλασσόντων τοῦ νάβαλου, πρὸς
τοὺς δεηθέντας μὴ αὐτῇ, γυναῖκα δὲ ἐκείνου, κα-
τεπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄν- B
δρα, μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑ-
βριστὴν βλασφημίαις δειναῖς, πάσῃ πρὸ αὐτοὺς προ-
νοίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν ποιμνίων χρησάμενος. γεγονέναι
δ' τοῦτο ὅτι τῶν καιρῶν τῶν τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκεί-
νου φήσαντος, ἀβιγαία, προσηγορεύετο δὲ ἔτως, ὅπι-
σάξασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα πανθοίων ξενίων, καὶ
μηδὲν εἰποῦσα τ' αὐτῷ (ὑπὸ γὰρ μέθης αἰσθη-
τῶς ἦν) ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινού- C
σης δ' τὰ σκέπη τοῦ ὄρους ἀπιδὼν δαβίδης μετὰ τετρα-
κοσίων ὅτι νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν
ἡ γυνὴ, καταπέδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅτι προσωπον,
προσεκύνει. καὶ τοῦ μὲν νάβαλου λόγων ἐδεῖτο μὴ
μνησικακεῖν. ἀγνοεῖν γὰρ αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνό-
ματι. νάβαλος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀ-
φροσυνέω δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσα-
σθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι
φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιανθῆναι D
ἀνθρωπίνῳ αἵματι. μένοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεῖ-
νος αὐτὸς ἐκδικήσει τοὺς σὸ τοῦ πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέ-
χεται κακὰ νάβαλον, ταῦτα καὶ ταῖς τοῦ ἐχθρῶν σου
κεφαλαῖς συμπεσεῖ, γνοῦς δ' δικαίας μοι, κρίνας ἄ-
ξιον, τὰ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν
καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ὅτι τὸν ἀνδρα μου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ,
εἰς τιμὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ
φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασι-
λεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀλλὰ σέ φησιν E
ὦ γύναι, θεὸς δικαίας ἦγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον.
εἰ γὰρ αὖ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶ-
κον τὸν νάβαλου δεῖ τῆσδε τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέ-
σαι, ⁊ μηδένα ὑμῶν ἀπολείπειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ
καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γνω-
μένου. νῦν δ' φθάσασα προέλαβες καταμειλίξα-
σθαί μου τὸν θυμὸν, κηδομένη σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νά-
βαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν δεῖ σε τῆς τιμωρίας, ὑ
φίξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα- F
βὼν ἀρτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δ', εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἄνδρα μετὰ πολλῶν, δεινοχούμενον καὶ κε-
κραιπαλωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων δι-
σαφεῖ. τῇ δ' ὑποὺσῃ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα,
παρεθλίβη, ⁊ πᾶν ὡς αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ
τοῦ λόγων καὶ ὧν ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. ⁊ δέκα
ἢ πλείους διαζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέτρεψε ὁ G
νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὰ τοῦ παλιντοκοῦ ὁ δαβί-
δης, ἐκδικηθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλε-
γεν. ἀποθανεῖν γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δικαίαν δίκην αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δε-
ξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ὑποφέροντα τὴν ποινήν.

contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eique in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabàtque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quominus humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus comparantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quòd vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multò pòst
1. Reg. 26. Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quonam vsque processisset. cúmque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quamtumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem, & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed quî factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo: nihílque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

A τέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικίσεσθαι ἐβουλήθη. ἡ δὲ προσελθοῦσα καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δ' ἀναξία μὲν τῆς ἐκείνου ἁψασθαι ποδῶν ἔφασκεν εἶναι, πρὸς δὲ τοῖς παροῦσιν ἐλέγχου, ὅμως ἦλθε μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἧκε, καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δι' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε καὶ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον,

B Λὼ δὲ Ἀβισάρης πόλεως ἔγημε. μελχὰ δὲ τὴν Σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν ἠρωμένην τῷ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῷ Φελτίᾳ ἁρπασθεῖσαν ἔδωκε, διὰ πόλεως ὄντι Γεθλαΐτου. μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες τῶν Ζιφλωϊτῶν, ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλῳ, ὡς εἴη πόλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτο συλλαβεῖν αὐτόν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δέ, μετὰ τριχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν

C ἐπ' αὐτόν. ἐν νυκτὸς ἐπελθούσης, διεστρατοπέδευσεν ἔν τινι τόπῳ, συνέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐπύθετο παρ' αὐτῶν ποῦ ἡ χώρας σκηνὰς ἤδη προελήλυθεν. τῶν δ' ἐν συνέλλα φρασάντων, διανυκτερεύειν δοκοῦσιν οἱ ἴδιοι, ἐν εἷς τὸ τοῦ Σαοῦλ στρατόπεδον ὡδήγησε, παραγενόμενος τὴν νύκτα ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρείας υἱὸς Ἀβισάης, ἐν ἀχιμέλεχον τὸν χετταῖον. τοῦ δὲ Σαοῦλ κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν,

D καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ἀβενήρου κειμένου, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ὅτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαοῦλον, ὑπηγορεύσατο τὸν κοίτην ἐν τῷ δόρατος. τοῦτο δὲ αὐτῷ ὡδαπεπήγει. ὅτε τὸν Ἀβισάην κωλύοντα φονεῦσαι, ἐν πρὸς τοῦτο ἐρωτήσαν εἶασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δίκην ὑποκτεῖναι κἂν ἡ πονηρός, ἦξεν δὲ αὐτῷ ὡδὰ τοῦ ὄντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν ἰδίαν, ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν

E ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ κρατοῦντος ἀνδρὸς ἐπιβουλεύοντος αὐτῷ τῆς τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. διαβὰς δὲ τὸν χειμάρρουν, καὶ ὑπὲρ τὴν κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν ἀκουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου, καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀβενήρου, διανίσησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτον τε φάναι καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν ὄχλος ἐστὶν ἐρωμένου, Δαβίδης εἶπεν ἐγώ, παῖς μὲν Ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, καὶ τὴν πρώτην ἔχων ὡδὰ τοῦ βασιλεῖ τιμήν, ὕπνος ἡδίων ἔσται σοι τοῦτου σωτηρίας καὶ προνοίας. θανάτου δὲ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵου μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμᾶς εἰς τὸ στρατόπεδον ὅτι τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐποήσατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πτλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαοῦλος δὲ γνωρίσας τὴν Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὴν τῆς φυλακοῦντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως αὐτὸν ἀπολῶν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαρροῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι δὲ ὅτι μηδ' αὐτὸν ὅτως ἀγαπήσειν ὡς ὑπ' ἐκείνου σέρεται.

ὃς δὲ

ὁς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A
δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχημένον ἐλαύνοι καὶ ζοῦν-
τον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τὰς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγω-
νίας, ἠνάγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐ-
τὸς δ' ἐπαύετο πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἀεὶ
τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ
δαβίδης, πέμψαι δοκοῦντα λαβεῖν σκέλους τὸ δόρυ καὶ
τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπειδὴ ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρου τὴν
ἕξιν φύσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὸν πεπραγμένων ἔσαι B
δικαστὴς, ὅς ὅτι καὶ καθ' ἡμῶν ἐπιβουλεύοντα σε
καὶ συνθεὶς, ἀπεχόμην οἶδε. καὶ σαοῦλος μὲν δεύ-
τερον διαφυγὼν τὰς δαβίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια
καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο. φοβηθεὶς δὲ δαβίδης, μὴ μό-
νων αὐτῶν συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλου, συμφέρειν ἔκρι-
νεν εἰς τὴν παλαιστίνην ἀναβαὶ, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ
μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ὡς ἀγχοῦ τοῦ πρὸς
ἀγχοῦν τὸν γίττης βασιλέα, μίαν δ' ἐν αὐτῇ τῶν πέντε C
πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς αν-
δράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο
γυναῖκας, ἀχιμάαν καὶ ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίττῃ. σαού-
λου δ' ταῦτα ἀκούσαντος, λόγος ἦν ἔτ' ἐν αὐτῷ πέμπειν ἐπ'
αὐτὸν ἢ καθίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ὡς δραμεῖν
ἐπ' ἐκείνῳ χωρίον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπεδράσατο.
δαβίδῃ δ' οὐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῇ μένειν.
ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώ-
πως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τι- D
νὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ
διατρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶη.
δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν κα-
λουμένην. ἣν βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον
κτῆμα ἐποιήσεν ἔτι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκη-
σεν δαβίδης ἐν σεκέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες
τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενος
δὲ λάθρᾳ τοῖς πλησιοχώροις τῆς παλαιστίνων σατρά- E
πας καὶ ἀμαληκίτας διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ
λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέφερεν.
ἀνθρώπων γὰρ ἀπεῖχετο, δεδοικὼς μὴ καταμηνύ-
σωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν δή τι
γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τῷ δὲ βασι-
λέως πυνθανομένῳ, πόσην ὅπη πέφοιτο τὴν λείαν ἀπή-
λασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῆς ἰουδαίων τεταγμένοις,
καὶ ἐν τῇ πατρίδι κατοικοῦσιν εἰπών, πείθει τὸν ἀγ- F
χοῦν φρονῆσαι ὅπως. ἤλπισε γὰρ πάντα, ὅτι δαβίδης ἐ-
πολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῆν
χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. καὶ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν,
τῶν παλαιστίνων ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πρεσβευσάντων πρὸς τοὺς συμμάχους
ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς
μαγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροιζόντες ὁρμᾶν ὅτι τοὺς G
ἑβραίους, ὁ τῶν γιττῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσον-
τα τὸν δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅτι τοὺς ἑ-
βραίους ἥξειν. τῷ δὲ πρόθυμος ὑποκρινομένου, καὶ φή-
σαντος πρόφασιν ἕξειν καιρὸν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ
τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐ-
τὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν υἱέων, καὶ τῷ ἀγῶνος τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς
ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποσχέσει τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

For if he preserved a man, a stranger, by many offices of kindness, driven into exile, often brought into danger of his life, and from the intimacy of friends deprived, he would not desist to pursue his own kinsman, and one of his own tribe, and not rather lay up against him a hostile attempt. Then David commanded that they should take a spear and a cruse of water, when he perceived that God had given sleep to both, and had delivered his enemy into his hands. And when they had done as he commanded, he went away, and stood upon the top of a hill afar off, that he might be out of the reach of Saul's army, and cried aloud to Abner the captain of Saul's host, and reproached him that he had not kept his master safely, who might have been slain by his enemies, because they found him asleep, and his spear and cruse of water lying by him. Saul hearing David, and knowing his voice, and perceiving that he had escaped out of his hands, said, Is this thy voice, my son David? David answered, It is my voice, O king. Then he complained that he was persecuted unjustly, and that he was driven out of his own country, as if he were commanded to serve strange gods. Saul hearing this, confessed that he had sinned, and promised that he would do him no more harm, and desired him to return home. But David, remembering that he had been twice deceived, refused to trust himself with him, and desired that one of his servants might be sent to receive the spear. Then he prayed that God would reward every man according to his righteousness and faithfulness. Thus David departed, and Saul returned to his own house. But David, with the six hundred men that were with him, went to Achis king of Geth, and was kindly received by him, and had a city given him to dwell in, which was called Siceleg. There he remained a year and four months, and made frequent inroads into the borders of the Philistines, and carried away much cattle and many camels, and returned with booty. He spared neither men nor women, lest they should inform Achis of him. Yet he sent a part of the booty to Achis. And when Achis asked him whither he had driven the booty, he answered, to the southern parts of Judea, and to the tribe of Jerameel, and to the Cinites. Achis, thinking that David had made war upon his own nation, and that he would be his servant all the days of his life, believed him. Now the Philistines had resolved to make war upon the Israelites, and had sent to their allies to meet them at Mangas, from whence they intended to march against the Hebrews. Achis, king of Geth, promised David that he would assist him with his own forces, and that he would make him the keeper of his body, and that he would reward him for his kindness and hospitality, and for the zeal he showed in fighting against his enemies, by a present of honour and fidelity.

Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & sæpe in capitis discrimen abductum, amicorúmque consuetudine orbarum persequi non desistere. illum verò pro hostili infectatione salutē sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteret qui & spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quòd Deus futurus esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum index, cui notum esset, quòd ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emissus, retro in regiam se recepit. Cæterùm Dauid veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinam transire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit regem Gittæ, vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem certior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimúmque abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petiit à rege vt ad pristinam erga se hospitalitatē hoc quoque adiceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid postea regnum adeptus adeò dilexit, vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse voluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad regem solebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, regi facilè persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidem si hostiliter gentem propriam tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis sociis die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, rex contrà quo magis eū sibi deuinciret, promisit se eum re bene gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo præpositurum.

XIV.

1. Reg. 27.

1. Reg. 28.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex una cum filiis fortiter pugnans occubuit.

Κεφάλαιον ιά.

Περὶ τοῦ πολέμου τῶν παλαιστινῶν πάλιν ὅτι πρὸς Ἑβραίους ἠθλήσαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, ἐν ᾗ Σαοὺλ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μαχόμενοι ἔπεσον.

SAulus autem è regno ſuo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæteroſque ſimilis vanitatis homines eiecerat, ſolis prophetis retentis: cúmque audiſſet Palæſtinos Sonnam vſque vrbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copiis illuc occurrit: & iuxta mõtem quendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium poſuit. vbi non mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re ſolicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij ſciſcitans. Deo autem ſilente magis etiam territus prorſus animum deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaquam Deus præter ſolitum auxiliatricem manum ſubtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel ſic rerum euentum prænoſceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cũque indicio cuiuſdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, aſſumptiſque duobus fidiſſimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiſcitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad ſuperos animam viri cuius ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum regis contemptuũ, qui hoc diuinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtãte ne nulla iniuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, quo deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc reſciturum, neque ſe reſponſum cum aliis communicaturũ, ſed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando perſuaſa eſt non timere, iuſſit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm neſciret quiſnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in cõſpectum veniente, mulier ſpecie viri diuina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum diuina quadã ſpecie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu ſacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob cauſam elici ac ſuis moueri ſedibus iuſſerit, neceſſitate ſe huc adactum conqueſtus eſt. imminere enim grauem hoſtium exercitum, & ſe inopẽ eſſe cõſilij deſtitutum à Deo, neque per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignãte. quapropter ad eum ſe cõfugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel verò adeſſe iam regi extremum vitæ diem præuidens, ſuperuacaneum reſpondit ex ipſo futura ſcitari, cùm à Deo deſtitutum ſe agnoſcat. Audi tandem quæ tibi futura ſunt, & ne me inuito ſcire velis. Dauidem regnum tuum occupaturum, & ob id Deum tibi infeſtum eſſe, quòd contra mandatum eius Amalecitas non deleueris, neque ſpolia eorum ſanctè conſecraueris. Hæc ille. Saul verò ſtupefactus, & ſimul ob Dei iram, & ob Samuelis mortem, cecidit humi. Mulier autem ægrè ferens ſe ob ſuam ſalutem in periculum adductam eſſe, ſurgere eum iubet, & ſumpto cibo ſe reficere. Saul verò cùm diu recuſaret, tandem ſuadentibus & mulier & famuli, ſurrexit, & cibum ſumpſit.

Ἔτυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους πᾶσαν τιμὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῆς θεοφητίας. ἀκούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς σούνης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ χειμάρρης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσχώμωμος πρὸς ὄρει τινὶ γελβυὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀπέναντι τῶν πολεμίων. ταραττεῖ δὲ αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἡ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τῆς οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν δὴ τῶν θεοφητῶν ἐρώτα περὶ τῆς μάχης, καὶ τί περὶ ταύτην ἐσομένη τέλος προσεπεῖν. οὐκ ἀποκεκαμμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος κατέδυσε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέστετε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ἐκ παρόντος αὐτῷ καὶ χεῖρα τοῦ θεοῦ προορώμενος. ζητηθεῖσαν δὲ αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλέμενον, ὡς ἂν τὸ γνωσόμενος εἰ καὶ νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ προάγματα. τὸ γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀνάγειν τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ὑποβησόμενα. μεμυθένος δὲ αὐτῷ πρός τινος τῶν οἰκετῶν εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀποκδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο πιστοτάτους ὄντας, οἰκέτας οἷς ἤδει πιστεύοντας ὄντας, ἧκεν εἰς τὴν ἔνδοξον πρὸς τὸ γυναῖον. καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ὅπερ αὐτὸς εἴποι. τὸ δὲ γυναῖκος ὑπομαχομένης καὶ λεγούσης ὡς καταφεύγησειν τὸ βασιλέως, ὃς τοῦτο νόμος τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ὑπ' αὐτὸν ἦ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα ἦ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δὴ δίκην, ὥμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δὲ ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δὲ ἀγνοοῦσα τὸν σαμουήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τέτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δὲ αὐτῷ, θεασάμενον τὸ γύναιον ἀνδρεῖον σεμνὸν καὶ θεοπρεπῆ ταράττει, πρὸς τὸ ὄψιν ἐκπλαγῆ, καὶ σύ φησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε γὰρ αὐτὸν ὁ σαμουήλος. ὑπανδύσαντος δὲ ἐκείνου, καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐρωμένου πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεὸν τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. τῆς δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ θεασθέντος τὴν ἡλικίαν καλυσάντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἔνδοξον ἐσήμανεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον στολήν. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμουήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν γῆν, προσεκύνησε. τοῦ δὲ σαμουήλου ψυχῆς πυνθανομένης δι' τὶ κινήσειν αὐτὴν καὶ ἀναχθῆναι ποιήσαι, τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, τοὺς πολεμίους ὑπερεῖδε βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προφήσεως τυγχάνοντα, μήτε δι' προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ δι' τοῦτο δὴ σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατέφυγον. σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θᾶσσον μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, τοῦ θεοῦ

τῷ θεῷ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκουε γε μέν, ὅτι βασι- A
λεῦσαι σὺ Δαβίδ λέγω, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν ζωὸν ἀπολέσαι, τῷ θεῷ μὴ πειθόμενον
σαυτὸν, ἐν τῷ πρὸς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντο-
λὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσέ σοι καὶ
ζῶν. ἴδοι τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γε-
νησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὑπὸ
τὴν μάχης μετ' ἐμοῦ γλυκησόμενον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαοὺλ
ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ κατενεχθεὶς B
εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτε δι' ἀθυμίαν προσπεσοῦσαν ἐκ τῆς δεδη-
λωμένων ὀδύνων, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν, ἐν ᾗ προσεπε-
πλέχθη τροφῶν τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως
κατενίκησε. μόλις δ' ἑαυτῷ γλυκάνας, συνέβη ἀναγκασθῆ-
ναι γυναικὶ πειθαρχῆσαι, ταύτῃ αἰτουμένῃ παρ' αὐτοῦ τὴν χά-
ριν, ἀντὶ τῆς προβολῆς μαντείας ἣν ἐκ θεοῦ αὐτῇ
ποιήσαντος δι' αὐτοῦ φόβον ἀπειλούμενος τοῖς ἄλλοις, ὅμως
ὑπέσχετο καὶ παρέξειν. αἰτεῖ δ' ὧν παρακάλει, βραχέως τε C
αὐτοῦ προσθιγεῖν καὶ τροφῶν, ὡς ἂν τοῦτο ἰσχὺν συλλε-
ξάμενος, εἰς τὸ τῆς οἰκείων ἀποσωθῆναι στρατοπέδου. ἀντ-
τυχόντα δὲ καὶ τελέως ἀπεστραμμένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας,
ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δὲ μόσχον ἕνα σιτισθὲν
καὶ κατ' οἶκον ὑπομελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ'
αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερνῆτις, καὶ τέκνῳ μόνῳ προσαναπαυ-
ομένῃ τῇ κτήματι, καταφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα D
διασκευάσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ παρατί-
θησι. καὶ σαοὺλ μὲν ἀνέστη τῆς νυκτὸς ἤδη εἰς τὸ στρατοπε-
δον. δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι
καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένῃ χρήσασθαι ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως, παρ' ἧς αὐτῇ τὰ κατ' οἶκον ἐμείνω καὶ
διαρκέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτοῦ πρότερον τεθραμμένη, ἐκ
ἀμηχανίας ἀνάγκασεν ὁ ὀπισήμης ὑπ' αὐτοῦ καταλινωδείσης,
ἐκ ἀπεστράφη ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ
γεγονυῖαν. ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο,
καὶ πρὸς ἀδίκητον λίαν ἀνδρὸς προσέφατο, καὶ τὸ μό-
νον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τοῦτο παρέσχεν ἐπιεικῶς καὶ E
φιλοφρόνως, οὐδ' ὑπὸ δυσχερείας ἀμοιβῆς τινὸς γεγυμ-
νωμένης, ὅτε χάριν μέλλουσαν θηρωμένη, τελουμένου
γὰρ αὖ τοῦ πρὸς αὐτὸν, φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τὸν ἀγαθόν
τι παρεσκευασμένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἀπιδύνων
λαβεῖν ὄφελος τούτους προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν
ὅτι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν δὴ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ
γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον, μηδὲ μᾶλ-
λον τὸ προσήκειν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τοῦτον, μηδ'
ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἐξομεν. καὶ F
τὰ μὲν περὶ τὴν γυναικὸς, ἐν τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν
δὲ πόλεσι καὶ δήμοις, καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προ-
ήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἓν προσαχθήσονται πάντες ἀ-
ρετὴν διώκειν, καὶ δηλοῦσθαι δόξαν, καὶ μνήμην ἀφθονίαν πα-
ρασχεῖν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλοὺς καὶ βασιλεῦσιν
ἐθνῶν, καὶ ἄρχουσι πόλεων, ὑπεθυμίαν καὶ ἀσυδοῦν τῆς
καλῶν ἐπιθήσοντα, καὶ πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν ὑπὲρ
τῆς πατρίδων θάνατον προσφερόμενον, καὶ πάντων κα-
τοφρονεῖν διδάξοντα τῆς δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν τοῦ λόγου G
τούτου, σαοὺλ τὸν τῆς Ἑβραίων βασιλέα. δεῖ γὰρ καίπερ
εἰδότα τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ὑπειλημμένον θάνατον,
τὸ προφητικὸν προσεμηνύτος, ὑφ' ἑαυτὸν φυγεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ
φιλοψυχήσας προδῶναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt David assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sine ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. reſistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est, vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captans, quæ iamiam moriturum præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliísque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò nō licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar.

1. Reg. 11.

2. Reg. 29.

Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium veniisse. at illis non probabatur, quod veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem se reconciliandi domino, si hostibus eius detrimētum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huiusexpeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nō probatur.

καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν πανοικὶ μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὲν ὑπὲρ τοῦ βασιλεύοντος μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαπὸ γνήσονται τὸ τέρπον. διὰ δοχὴν γὰρ ἔχους τὸν ἔπαινον καὶ τὸ ἀγήρω μνήμην ἕξειν. δίκαιος οὖν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τιμὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρποῦσθαι δὲ ἁπάντων ἀξιῶ. τοῖς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὅτι πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώους ὑποστρέψοντας, ἐπειδὰν αὖ τι διαπεσόντας λαμβάνῃ, ἐμοὶ δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ὑποκαλοῦντες, ὅσοι δὲ καὶ τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ὑποδοχῆς. δύσκολοι δ' οὐκ μεγαλόψυχοι, καὶ τοὺς δεινῶν καταφρονητὰς μόνους δικαίως ἂν λέγοιντο φάσκοντες οἱ σάουλον μεμισοκάμψοι. τὸ μὲν γὰρ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιοῦσθαι δεῖ αὐτόν, ἀλλ' ἀδήλῳ τοῦ μελλόντι φρονήσαντας αὐτοῖς, ἐπ' αὐτὸ σαλεύειν, ὡσὶ ἔστως γενναῖον, κἂν ἔργα πολλὰ διαφερόμενοι τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δ' φοβηθῶσι, μὴ δ' καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προσιοῦσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείας ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σάουλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὅτι δείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μετὰ τὸν θάνατον δόξης ἐφικνεῖσθαι ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν αὐτοῖς ταύτην καταλίποιεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἔξεν αὐτοῖς ἀρχὴ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶναι τοῖς ἀρχομένοις, ἀλλ' οὐδὲ μετρίοις χρησοῖς. ἔτι τούτων πλείω σάουλ καὶ δυσχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπεργολάβος αὐτὸ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπαίνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην. κατεστρατοπεδευκότων δὲ τῶν παλαιστινῶν ὡς πρόσθεν, καὶ κατ' ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατραπὰς ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σάουλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δεξασθαι, καὶ νεωστὶ τοῦ χάους ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σάουλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίᾳ πολέμιον. καὶ ἀποπέμπειν σπεύδουσιν, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δ' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τοῦ καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τὸν τόπον ὃν ἔδωκεν αὐτοῖς κατοικεῖν, ἐπέλθοντ ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶναι δαβίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστινῶν ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γητῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγώ σε μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ εὐνοιαν καὶ δίκαιαν, καὶ δίκαιον τὸ σύμμαχον ἐπαινῶ μὲν, ἐμοὶ δοκεῖ δ' ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μηδ' ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑπονοῶν ἄδηλον, κἀκεῖ φύλασσέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι γὰρ τόπος, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς Σικέλδυσιν ὁ τῶν Γεττῶν βασιλεὺς, ἦκεν εἰς Σίκελλα. καθ' ὃν δὲ χρόνον αὐτὸς συμμαχήσων τοῖς παλαισινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν, ἄρει τὴν Σίκελλαν καὶ κρατοῦσα, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς Σικέλλης καὶ τῶν ἄλλων τῶν παλαισινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. Σικελλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ὠδίρρηγυ δὴ τὴν ἐσθῆτα. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιῆν τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν ἐπλεῖσθαι ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. Σκινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγουντων ὅτι τὰ αἰχμαλωσίας τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτῷ γὰρ τῷ γεγόνοτων ἠπιώντο. ἀναχὼν δὲ ὁ Δαβίδης, καὶ τὴν λύπης, καὶ τὴν ὀλίνοιαν πρὸς τὸν θεὸν ἀναστήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρ, ἐνδύσασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν, εἰ προφθεύσας εἰ διώξαντι τοῖς Ἀμαληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σῶσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. τοῦ δὲ ἀρχιερέως δίωκειν κελεύσαντος, ἐμπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ λιμώττοντας δὴ πινα χειμαῤῥοῦ, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἀνδρίας καὶ λιμῷ παρειμένῳ, ἔτι γὰρ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ παραστησάμενος καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ γένος μὲν ἐσήμαινεν, Αἰγύπτιος ὤν. καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀῤῥωστίαν ἑπεσθαι μὴ δυναμένου. ἐβδόμῃ δ' αὐτὸν τῇ καταπορησάντων καὶ διηρπακότων ἀλλὰ τε καὶ ἰσθμᾶς καὶ τὴν Σίκελλαν ἔτι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαβίδης τούτῳ ὅτι τοῖς Ἀμαληκίτας ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γῆν ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀεισουῦτας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῶν λείας ἀπολαβόντας, ὅπωσοῦν ἀφνιδίως, πολὺν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ διωχεῖσθαι τεθαμμένοι, πάντες ἦσαν δυκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῶν τεθαπεζῶν κρεμαμένων, ὅπου καταλαμβανόμενοι παρ' αὐτὰς, ὠνηθεῖσαν, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σφάγια καὶ τὸν τροφὸν τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλους τὰς προπόσεσι διέφθειρεν, ἑνίους δὲ καὶ προς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενεγκόντας. ὅσοι δ' ἔφθησαν προσθέμενοι τὰς πανοπλίας ἐξ ἀσπίδας αὐτοῖς ἐλῶσαι, τούτους ἤδη ἦν δύσκολον τῶν γυμνῶν καταλειμμένων ἀντέσφαττε. διέμειναν δὲ, οἱ σὺν τῷ Δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναιρεθέντες ὑπὸ πρωΐας ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ προλειφθῆναι τῷ Ἀμαληκίτῃ πλείονας ἢ τετρακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ σὺν μόνοις καμήλοις ὀκτὼ ὄντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ πάλλα πάντα ὁ διηρπασαν αὐτὸν οἱ πολεμίοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα ἑξακοσίοις μὴ δυναμένοις αὐτοῖς ἑπεσθαι, κατελελοίπησαν ὅτι τῶν σκευῶν, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum suum vastatum inueniēs, omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Postquàm autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deū consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò jubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Baselum peruenisset, incidit in quendam Ægyptium errantem, iámque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimisque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram projectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis egrè quadringenti celeritate camelorū ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxoréque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locū peruenerunt vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliquerant, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

quòd per ignauiam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent, aiebát atque contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Partem enim eſſe, vt victoria diuinitus conceſſa, receptíſque ex hoſte ſpoliis, vniuerſi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim aſſeruauerint. ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reuerſus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atque in hunc modum circa Sicellam & in perſequendis Amalecitis tes geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte congreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt. ibi Saulus & filij contra hoſtem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriã relinquerent, totam vim hoſtium in ſe conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt quorum caſum vniuerſus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoque ſtipatus ſuorum caterua fugiebat: in quem Palæſtini immiſſis ſagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecrauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quòd cùm armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere ſe non poſſet, circunſpiciens iuuenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditóque eſſe Amalecitam, orat vt ſe iuuaret efficere, quòd ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquam eius optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona inſigni regio, quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe quoque ſe iugulauit. pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem ſitam habitant, quique campeſtres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt: quæ Palæſtini deſerta nacti, facilè occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorúmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A ἐκ ἠξίουν αὐτοὺς ὑπομείζειν, ὁ συναπολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιθέντας ὡὲ τὴν ἀίωξιν, ἀγαπήσαν ἢ σεσωμθμὰς τὰς γυναῖκας ὑπολαμβάνοντας ἐλεγον. ὁαβίδης ἢ πονηρὸν κὴ ἄδικον αὐτῷ ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἰ γὲ ἀξίους τὲ θεῦ ὡὴ ἀγοντος αὐτοῖς ἀμυνάσθαι μὴν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι ἢ πάντα αὐτῷ, πᾶσιν ὁμ ἴσε τοῖς στρατευσαμθμοις μεείζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. Ϛ ταῦτ' ὀπὶ φυλακὴ τῷ σκευῶν μεμθμηκότων. κὴ ὁξ ἐκείνου, νόμος ἔθὶτ ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοὺς μαχομθμοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. γθυόμθμος ὁ' ὁ ἐν σικέλλᾳ ὁαβίδης, ὁιέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδᾳ φυλῇ συνήθεσι κὴ φίλοις, ὑπομνήσας τῷ λαφύρων. κὴ τὰ μὴν ὡὲ τὴν σικέλλων πόρθησιν, κὴ ἀμαληκιτῷ ἀναίρεσιν, ἥτις ἐγθύετο. τῷ ἢ παλαιστινῶν συμβαλόντων, κὴ καρτερᾶς μάχης γθυομθμης, νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ πολλοὺς ἀναιρεῦσι τῷ ϛρατίων. σάουλος ἢ ὁ τῷ ἰσραηλιτῷ βασιλεὺς, Ϛ οἱ παῖδες αὐτὸ, γθυναίως ἀγωνιζόμθμοι, καὶ πάσῃ ῥοθυμίᾳ χρώμθμοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ὑποθανεῖν, κὴ ῥᾳβόλως ὁιακινδυνεύσαι τοῖς πολεμίοις τ' ὅλης αὐτοῖς ὁίξης ὑποκειμθμης, ὑὸὲν γὲ ῥᾴιαστότερον τούτου εἶχον, ὑπιστρέφεσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῷ ἐχθρῶν φάλαγγα. κὴ ῥᾳκυκλωθέντας ὑποθνήσκουσι, πολλοὺς τῷ παλαιστινῶν καταβαλόντες. ἦσαν ἢ οἱ σαούλε παῖδες, ἰωνάθης, κὴ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, ῥέπεται τὸ τῷ ἐβραίων πλῆθος. κὴ ἀκοσμία Ϛ σύγχυσις γίνε Ϛ φόνος ὑπικθμμθμων τῷ πολεμίων. σάουλος ἢ φεύγει, καρτερὸν ξίφος ἔχων ὡὲ αὐτὸν, καὶ τῷ παλαιστινῶν ὑπιπεμψάντων ἀκοντισὰς κὴ τοξότας, παίτας μὴν ὑποβάλλει πλὴν ὀλίγων. αὐτὸς ἢ λαμπρῶς ἀγωνισάμθμος, κὴ πολλὰ ῥαύματα λαβών, ὡς μηκέτι ὁιακαρτερεῖν, μηὸ' αὐτὸχὴν ταῖς πληγαῖς, ὑποκτεῖναι μὴν αὐτὸν ἠσθένει, κελεύθ ἢ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμθμον τ' ῥομφαίαν, ζαύτην αὐτῷ ὁιελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ ϛλμθμος ἢ τῷ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν ὁεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀπασάμθμος, κὴ ϛήσας ὑπὶ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει καθ' αὐτῆς αὐτόν. κὴ μὴ ὁυναμθμος ὠσασθαι μηὸ' ἑπερείσας ὁιαβάλλειν αὐτῷ τὸν σίδηρον ὑπιστρέφεται, κὴ νεανίσκε τινὸς ἐγγὺς ἑαυτοῦ, πυθόμθμος τίς εἴη, κὴ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὄϛι, παρεκάλεσεν ἑπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, ὁιὰ τὸ μὴ τᾶς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο ὁύνασθαι ποιῆσαι, ὡὸὲ κτεῖναι αὐτῷ τελευτὴν οἵαν αὐτὸς βέλεται. ποιήσας ἢ τοῦτο, κὴ ῥᾳιελόμθμος ὡὲ τὸν βραχίονα αὐτῷ χρυσοῦν κὴ τὸν βασιλικὸν ϛέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγθύετο. θεασάμθμος ὁ' ὁπλοφόρος σάουλον ἀψηρημθμον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη ὁ' ὑὸὲις τῷ σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ὡὲ τὸ καλούμθμον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες ἢ τῷ ἐβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου καθοικοῦντες, κὴ οἱ ἐν τῷ ὡεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σάουλος ὡέπτωκε, κὴ οἱ παῖδες αὐτοῦ, Ϛ τὸ σὺν αὐτοῖς πλῆθος ὑπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῷ πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ ἢ παλαιστινοὶ, τὰς καταλελειμθμὰς ἐρήμους ὁρῶντες, κατῴκησαν. τῇ ὁ' ὑπιούσῃ σκυλεύοντες οἱ παλαιστινοὶ τοὺς τῷ πολεμίων νεκροὺς, ὑπετυγχάνουσι τ σαούλῃ, Ϛ τοῖς παισὶν αὐτοῦ σώμασι, κὴ σκυλεύσαντες, ὑποτέμνουσιν αὐτῷ τὰς κεφαλὰς,

Ϛ κὴ

καὶ πᾶσιν ἀπηγγείλαν τὴν χώραν, πέμψαντες ὅτι πεπλώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτεῖον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀπεζώσωσαν, ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἥτις νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισὰ πόλει τῆς Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες ὅτι λελώβηται τὰ σαοὺλ νεκρὸν, καὶ τοὺς τοῦ παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι ἀπελθεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἡ δὲ πόλις αὕτη τὰ σώματα ἀλκίμους καὶ ψυχὰς φέρει, καὶ διὰ ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῆς πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα σαοὺλ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς Ἰαβισαὶ, μηδενὸς τῶν πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ἀρύρης λεγομένῳ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, μήτε ποτῆ, μήτε τροφῆς γευσάμενοι. τέτο σαοὺλ τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος σαμουήλ, διὰ τὸ παρακοῦσαι τῆς θεῖ τῆς ἐπ' Ἀμαληκίτας ἐντολῶν. ἔτι τὸν ἀχιμελὲχ τὸν ἀρχιερέως γυναῖ, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν ἀρχιερέων πόλιν ἀπέκτεινε. βασίλευσε δὲ, σαμουήλ ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ σαοὺλ μὲν, ὅπως κατέστρεψε τὸν βίον.

A & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt: porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethsanæ, quæ nunc est Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquam auditum est in Iabissa vrbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquammulti fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robustos ac feroces) factóque per totam B noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Iabisseni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum septem in lamentis & planctu eos exegerunt. His finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo C non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Abimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem subuertit. Regnauítque viuente Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem est sortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν ἢ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δ' ἄλλων πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οπ ἰεβόσθε φονευθέντος ὑπὸ βιαίων φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ᾠκισεν δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οπ δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πρείξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Ηγνομήν πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὕπὸ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οπ τῷ πρὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ σασιασάντων, υἱὸς παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὕπὸ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἔτι πρείων, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit. CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως Δαβίδης ἐν Χεβρῶνι μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ὧν χειρῶνι, τῶν δὲ ἄλλων ὁ Σαούλου παῖς.

ΣΥΝΕΒΗ ἢ ταύτην ἡμέραν τὸν μάχιμον, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαβίδης τοὺς Ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς Σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἐχόντος ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ ὡς ἐγένετο ἀφικόμενός τις ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς Παλαιστίνους ὁ τὸν Σαοῦλον ἀνελών, τήν τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα διεχεάμενος. ὁ προσπεσὼν αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκοι τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς ἰσοπαλοῦς μάχης ἔλεγε φεύγειν δ' αὐτὸς τὸ τέλος ἐθέλειν, πολλῶν μὲν αὐτοῦ συναρπασθέντων τοῖς ἐναντίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ Σαούλου, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς ὡς δυστυχῶν τῇ τροπῇ τῶν ἐναντίων, ὁ τῷ βασιλεῖ πεφευγότι παρών. ὃν ὁ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, ὡς δ' ἀληθὴς αὐτὸς ὡμολόγει. τὴν ῥομφαίαν δὲ αὐτοῦ δύπτεσθαι, διὰ τὸν τῶν τραυμάτων φόβον εἰς αὐτὸν ἀδυνήσαι καταρᾶσθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε ὡς τοῖς βραχίοσι χρυσὸν τὸ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ φερεδύσας τὸν Σαοῦλον πεπεῦσθαι κομίσαι αὐτῷ. Δαβίδης ἢ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ Σαούλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύει μὲν τὴν ἐσθῆτα, κλαίων ἢ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τὴν λύπην τὴν χαλεπωτέραν, ὁ Σαοῦλου παῖς Ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας ἄπιστος γεγυμνασμένος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς Σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον δὶς τεθνηκότα χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας δὲ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἐκείνου τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς εἴη πατρὸς Ἀμαληκίτου γένος, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἀπολέσθαι. ἔτραυσε δὲ καὶ θρήνοις, καὶ ὀδυρμοῖς ἐπαίνοις

Cap. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solum ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

1. Reg. 1.

in laudem Sauli & Ionathæ composuit, quæ in hodiernum vsque diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctúque finito, cõsuluit Deum per prophetã, quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concederet. cúmque responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella cò commigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domesticat móxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi suffragio declarauit. Audito deinde quod Saulum cum filiis Iabiseni in Galaditide regione sepeliissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simúlque nunciarent, quòd Iudæ tribus regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir strenuus, & ad magnas res obeundas natus, quàm primum cognouit cecidisse regem & Ionatham, aliósque duos eius filios, properè in castra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Ieboslhum periculo eripit, & superato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Iudæ: regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum dilectissimo milite, vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelem, vniuersúmque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat. Cúmque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis prestantiores milites essent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter vtramque aciem, emissis priùs pilis, gladios stringunt: comprehensísque aduersariorum capitibus, latera & illi feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed tergis eorum hærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idémque etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solùm cum hominibus, sed cũ equis etiam cursu contendere solitus. is tũ Abenerum rectà insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depasci voluit, vt persequi desineret. deinde rogabat ne se in hanc necessitatem adduceret, vt illo interfecto, in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur, sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui ve-

2. Reg. 2.

A B C D E F G

σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐκτέτιμηκε τὸν βασιλέα, παυσάμενος τῆς πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τοῦ προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ καταικῆσαι πόλιν τῶν ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δίδυμα χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σίκελλαν, εἰς ἐκείνην μεταβήσεται, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δ' ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ, συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαός, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῃ τῶν γαλαδιτίδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτος ἀποδώσειν αὐτοῖς τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβοῦς ὑπαχθήσεσθαι, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ πεχειροτόνηται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαοῦλου μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, νήπιος δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐκπεσόντας τῆς παρεμβολῆς. καὶ τὸν προειλεπόμενον ἁρπάσας ἰσχὺν αὐτοῦ, ἰεβοσθὸς δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ παντὸς ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πλὴν ἐξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, κατὰ μὲν τὴν ὀπισθόριον γλῶτταν, μανάλιν. κατὰ δὲ τὴν ἑλληνικὴν, παρεμβολαὶ λεγομένη. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ὁπλιτικοῦ συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς πεφαγεσύμενος, ὁρμηθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπιλύπησε δ' αὐτὸν ἰώαβος, ὁ σαρυίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ σαεὶ, ἐκ δὲ τοῦ ἀδελφῆς δαβίδου γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀβισαίου καὶ ἀσαήλου, τῶν πάντων τοῦ δαβίδου ὁπλιτῶν. ἐπεὶ τυχὼν ὅτι τινος κριμίδος ἐν γαβαὼ πόλει παρατάσεται πρὸς μάχην. τῷ δ' ἀβεννήρῳ φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βέλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχῃ, συνιέναι παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες δ' οὖν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐκλελεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς εἰς ἀλλήλους ἀφέντες, ἀνῶνται τὰς μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὡσαύτως ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἐνικήθησαν οἱ τοῦ ἀβεννήρου. καὶ διαπέντας ἐκ αἰῶνος διώκων ὁ ἰώαβος, ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο θαρσαλεόμενος τοῖς ὁπλίταις ἐπισθε ἔπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρουμένους, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠμύνοντο. καὶ ὁ διαφανέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλος, διὰ τὴν ποδῶν ὠκύτητα κλέος εἶχεν. ἐδίωκε γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταδιώκων εἰς ἄμιλλαν λέγουσι θαρσαλεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβέννηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥώμης δὲ καὶ ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἀριστερὸν ἐγκλειθεὶς τῆς μαρῶν. ὑπισχνοῦντος δὲ τοῦ ἀβεννήρου, καὶ καταστοχάζεσθαι τὸν ὁμιλῶ αὐτὸν πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν ἐπόντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφίεσθαι τῆς διώξεως ἀφελέσθαι τὸν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἐπείθετο τοῦτο ποιεῖν, καταλαβεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκοντα παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ὑποπτεύσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. ὁ δὲ προσέμενον δὲ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὑπομείναντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τοὐπίσω κατέβαλε, διαλαθὼν ἀπέκτεινεν.

οἱ δὲ

οἱ ἢ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τ̃ Ἀβίνηρον, ὡς ἦλθον ὅπῃ τ̃ A
τόπον ὑπὸ κεῖθι συνέβαινε τ̃ Ἀσαὴλον, θέντες αὐτοὺς τ̃ πε-
ρὶ θὸν, ἐκ ἔτι τοῖς πολεμίοις ἐδίωκον. ὁ ἢ Ἰώαβος αὐτὸς καὶ
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαῖος, παρδραμόντες τὸ πῶμα,
καὶ τ̃ πλείονος ὅπῃ τ̃ Ἀβίνηρον ἀπεδίδης αἰτίαν τ̃ ἐπ' αὐ-
τοῖς πολιτικότος ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχει καὶ σφοδρο-
μίᾳ χωρῶσι, μέχρι τόπου τινὸς, ὁμματὸν καλοῦσι, ἐ-
δίωξαν τ̃ Ἀβίνηρον, ἤδη θέρει δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀνα- B
βὰς δ' ὅπῃ τινα βουνὸν, ὡς ἔστι ἀπ' ἐκείνῳ τοῦ τόπῳ
μ̃ τ̃ βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτοὺς τε κατιδεῖν καὶ τ̃
Ἀβίνηρον. τούτῳ ἢ ἀναπεφυγότος καὶ φίλους μὴ δεῖν
ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα καὶ μάχην παροξύνειν.
ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τ̃ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀσαὴλον, ὃς παρα-
νοοῦντος μὴ διώκειν ἐκ ἐπείθη, καὶ δι' τοῦτο βληθεὶς
ἀπόθανε. συμφρονήσας Ἰ ὁ Ἰώαβος ἠνασάμβρος
τούτοις τοῖς λόγοις ὁ Ἰώαβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι
σημαίνας τοῖς στρατιώταις, καὶ τ̃ ὅπῃ πολὺ διώξεως ἐπέ- C
χει. καὶ δὴ μὴ ἐπ' ἐκείνῃ καταστρατοπεδεύεται τῷ τό-
πῳ τ̃ νύκτα ταύτην. Ἀβίνηρος ἢ δι' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας
καὶ περαιωσάμβρος τ̃ Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται
πρὸς τ̃ τ̃ Σαοὺλ παῖδα εἰς Ἰεβοσθὲ. τῇ δ' ἐχομένῃ, τοῖς νεκροῖς ἐξαριθμήσας, ἅπαντας
ἐπήδευσεν. ἔπεσον ἢ, τ̃ μὲ Ἀβίνηρος στρατιᾶς, ὡς ἑξα-
κόσιοι καὶ ἑξήκοντα. τ̃ ἢ Δαβίδ, δέκα πρὸς τοῖς ἑνεά-
κοντα, καὶ Ἀσαὴλος. ἐπὶ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ
Ἀβισαῖος εἰς Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ D
μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμενεν ἀεὶ πολλῷ, τ̃ μὲν μ̃ Δα-
βίδ, κρειττόνων ἀεὶ γινομένων, καὶ πλεῖον ἐν τοῖς κιν-
δύνοις φερομένων, τ̃ ἢ Σαοὺλ παίδων, καὶ τῷ ὑπηκόων
αὐτῷ, κ̃ πᾶσαν χρόνον ἡμέραν ἐλαττουμένων. ἐγένοντο
ἢ κ̃ τούτων τῶν χρόνων καὶ παῖδες τῷ Δαβίδῃ, τ̃ ἀριθ-
μὸν ἕξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος
ἐκ μητρὸς Ἀχίνας γεγόμενος, Ἄμνων ἐκλήθη. ὁ ἢ δεύ- E
τερος, ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας, Δανίηλος. τῷ τρίτῳ δ'
ἐκ τ̃ Θολομαΐ θυγατρὸς μαχάμης φυῆναι τῶν γεσσι-
ρῶν βασιλέως Ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ γε τέταρτον,
Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς Ἀγγίτης πρεσβυτέρουσα. τ̃ πέμ-
πτον ἢ Ἰ τ̃ ἕκτον γεγενῆσθαι καὶ γάλα ἐπωνόμασε. τῷ δ'
ἐμφυλίῳ πολέμου συνεχῶτος, καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔρ-
γα Ἰ μάχην πυκνῶς μεθ' ἑκατέρου τῷ βασιλέως, F
Ἀβίνηρος ὁ τῶ Σαοὺλ παιδὸς ἀρχιστράτηγος, συνετός
τε ὢν καὶ σφόδρα δύνασιν ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας
συμμεῖναι τῷ Ἰεβοσθὲ παρεσκεύασεν. καὶ διέμειναν ἐ-
πὶ χρόνον τοῦ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐν
ἐγκλήματι γενόμενος Ἀβίνηρος, καὶ λαβὼν ἀρχὴν ὡς
συνελθοι τῇ Σαοὺλ παλλακῇ, ῥαιφᾷ μὲν ἐμέμφετο, G
σφόδρα θυμῷ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ἰεβοσθὲ, πρε-
σβεύσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὑ δικαίων τῷ παρ' αὐτοῦ
τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ πρὸς αὐτὸν χωρεῖ. καὶ
πείθει μὲν τὸν βασιλέα εἰς Δαβίδην φρονῆ-
σαι, ὑπεδείκνυεν δ' ὡς ὑ δι' ἄλλου τινὸς ἰδίαν ῥᾳδίως

rò cum eo Abenerum infectabantur: postquam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerum, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore cõsistit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset, visus est nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorũ qui sub Sauli filij degebãt imperio, in dies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achimá natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus, quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebros partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus, & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cum vehemẽter hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

1.Reg.3.

καὶ σύνεσιν αὐτῷ τ̃ πέρεν Ἰορδάνου, δι' ἢ τ̃ αὐτὸς στρατιάν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα φησὶ Δαβί-
δην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἥξειν, ἢ μέλλει ἕξειν αὐτὸν ἑταῖρον Ἰ φίλον ἀναπείσαντα τ̃ λαὸν, τ̃ Σαοὺλ μ̃ ἀ-
πασῶν παῖδος, αὐτὸν ἢ ἅπαντα δίξασθαι πάσης χώρας βασιλέα. τ̃ ἢ Δαβίδ ὁ ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
καὶ ἐφ' οἷς Ἀβίνηρος διεφρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, Ἰ πρῶτον τεκμήριον παρασχεῖν τ̃ συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

& quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebosthο. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebosthο ad Dauidem B desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo compertisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse, eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trá-sisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. C Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium. ad quosquum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam D quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque E quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, F neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti cum Dauidis nomine reuocarét, quasi per G obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

ἀναστώσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλω τ γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτ κινδύνοις καὶ παλαγιτῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπ' αὐτῆς ὠμόμισε τῷ παρὰ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τ μελχόλλω, ἀποστάσας φελτίας, τ τε συνοικοῦντος αὐτῇ, καὶ πρὸς τοῦτο καὶ ἰεβόδε συμπροάξαντος. ἐπιγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δ καὶ τοὺς γερουσιάρχας τ πλήθους καὶ τάξιαρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστῆναι μὲν ἰεβόδε, δαβίδῃ δ' ἂν προσέθεσθαι, ταύτης ἀποστρέψειν τῆς ὁρμῆς. νῦν μέν τοι γε ὀκνεῖν χωρεῖν εἰ βέλοι). Ϛ γὰρ εἰδέναι τ θεὸν διὰ σαμουήλου τ προφήτου, δαβίδην χρηστὸν ἔσεσθαι, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προφῆναι δ' ὅτι παλαγιτῶν ἐκεῖνος αὐτὸς τιμωρήσει), καὶ ποιήσειν κρατήσας ὑποχείριους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς Ϛ ἀβέννηρος γνώμην ἐδίδου αὐτοῖς τ πραγμάτων σύμφορον προσλαβεῖν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πειθέντων δ τούτων, ἀβέννηρος συγκαλεῖται τ βενιαμίτην φυλήν, οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόδε σωματοφύλακες ἦσαν, Ϛ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθείς, ἐπεὶ μηδὲν ἀντιπρόοντας εὑρὼν προθυμουμένους δ' οἷς ἐβέλετο, ἀνδραλαβὼν ὡς εἴκοσι τοὺς ἑταίρους, ἦκε πρὸς δαβίδην, οὓς ὅρκους παρ' αὐτῷ λημψόμενος αὐτός. πρότερα γὰρ τῶν δι' ἄλλων πραττομένων ὅσα δι' αὐτοῦ ἔκαστοι ποιεῖσθαι ἐβούλοντο, δοκεῖ, καὶ πρόσθεν τοῖς ἡγουμένοις αὐτῷ λόγοις πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ὅτι συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ φανερὰν ποιήσῃ τ ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δ' αὐτ δαβίδου τ ἀβέννηρον, ὑδὲ ὀλίγον διαλιφθὼν εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰωάβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, Ϛ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβέννηρος, καὶ μικρὸν ἐμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅτι συνθήκας καὶ ὁμολογίας τ ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲ' ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσῃ) τάξει, συνεργὸν τε τ βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοῖς κρατοῦσι ὑποφραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς καὶ τ στρατηγείας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον Ϛ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲ ὅπως φρεῖ βαλεῖν αὐτὸν πρὸς τ βασιλέα, φυλάττεσθαι παραγγέλλων, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβέννηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὅπως τῷ βεβαιώσασθαι τῷ σαύλου παῖδι τ ἡγεμονείαν. ὅπως δ' ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῦ ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῆς καταστάσεως ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἐπείθετο τὸν δαβίδην τύπους, ὑδὲ παρεξιόντα ἐᾶσθαι, ζήτει ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν, καὶ κεῖνας ἀβέννηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ὑπαντιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προστάξειν αὐτὸν καλεῖν σὺν τῷ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ πρὸς τ πραγμάτων πρὸς αὐτόν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβέννηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τ ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ ὑπερᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι δ' χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τ συμβεβηκότων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

καὶ δεξιοσάμβυος, ὡς μάλις' δῦνος Ϲ φίλος (ὑποκεί- A
νοι) δὲ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπτον ἀ ὀπιθελῆς
τὰ πρῶ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ θεάγμασιν ἐγχειρεῦντες
ἀτόπους) ὑποστᾶ μὴν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ
μαλεξόμβυος. ὥψιγαιὼν ἦ εἰς τὸ ἐρημότερον τ πύ-
λης, μόνος αὐτὸς ὢν συὶ ἀβεσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασά-
μβυος τ μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾶ
μὴν ἀβέννεος τῦτον ἐνεδρεύθεὶς τ τρόπον ὑπὸ Ἰωά-
βυ, ὡς μὴν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαὴλ τῷ ἀ- B
δελφῷ ὃν δικαίως καλῶν ἀβέννεος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ
πρὸς τῇ χεβρῶνι μάχῃ. ὡς ἦ ταλανθὲς εἶχε, δείσαντος
μὴ τ φρατρίας καὶ τῆς ἀπ' τῷ βασιλεῖ πομπῆς, μὴ
τύτων μὲ αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι ἦ παρὰ δαβίδου τ
πρώτλιν τάξιν ἀβέννεος. ἐκ τύτων αἰ τις κατανοήσειεν,
ὅσα Ϲ πτολίκα ζηλμῶσιν αἰ ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα
Ϲ ἀρχῆς, Ϲ τῷ μηδενὶ τύτων ἀπαχωρῆσαι. κτήσασθαι
καὶ αὐτὰ παθοῦσιν, ἀλλὰ μείζονα κακῶν λαμβάνουσι. Ϲ
δείσαντες ὑποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐ-
τοῖς τ ἀπὸ μονῆς θεσπισθῆναι, ὡς ἐκ ὁμοίᾳ δ' εἰνὶ τυγ- C
χάοντος ποτὲ σθαι τηλικύτῳ μεγέθος ἐξουσίας, Ϲ συ-
νήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡδόμβυον, ἐπὶ ταύτην ὑπο-
λείσαι, μὴ δὲ ἀσφαλῶν ἔχοντος συμφορᾶς. ἀλλὰ τῦτο καὶ
χαλεπώτερα μηχανῶνται καὶ ζηλμῶσι ἔργα πάντες
φόβῳ τῷ ὑποβαλεῖν. ἀλλὰ θεὶ μὴν τούτων ἐν θεαχέ-
σιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκύσας αἰτηρημβυον
τ ἀβέννεον, ἤλγησε μὴν τὴν ψυχήν. ἐμαρτύρατο ἦ
πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τ δεξιὰν καὶ βοᾶν, ὡς ὅτε
κοινωνὸς εἴη τ ἀβεννήρ σφαγῆς, ὅτε κατ' ἐντολὴν καὶ D
βύλησιν ἰδίαν ὑποθαίοι. ἀρὰς ἦ κἂ τῷ πεφονδυκότος
αὐτὸν δεινὰς ἐπίθετο, καὶ τ οἶκον αὐτ', Ϲ τοὺς συμπρεσ-
βεύσαντας, ὑποθυμίους ἐποιεῖτο ταῖς ὑφ' τῷ τετελευτηκό-
τος ποιναῖς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαν θεὸν τὰς πίσ-
εις καὶ τοῖς ὅρκοις οἷς ἔδωκεν ἀβεννήρ τῦτον εἰρηνεύσειν. θεσ-
έταξε μὴν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τ
ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομβυοις τιμᾶν αὐτῷ τὸ σῶμα, θεῤ-
ῥιζωμβυοις μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας ἦ σάκκους. ταῦ-
τα ἦ ποιεῖν, θεφάροντας τ κλίνην. αὐτὸς δ' ἐφείπετο E
μὲν τ γεγηρακότων Ϲ τῷ ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτό-
μβυός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδιικυμβυος τὸ τε δῦνον τὸ
πρὸς τ ζῶντα, καὶ τ ὅτι τεθνηκὼς λύπλιν, καὶ ὅτι μὴ κἂ
τ αὐτῷ γνώμλιν αἰτήρη). θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι
μεγαλοπρεπῶς Ϲ ὑπιταφίοις τε συγγραφάμβυος θρή-
νοις, αὐτὸς ὅτι τῷ τάφῳ σας πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ
παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ἔτως δ' αὐτὸν ὁ ἀβεννήρ συνέ-
σχεν θανάτος, ὡς μηδὲ ξοφλιὼ αἰανγκάζοντων αὐτὸν τῷ
ἑταίρων λαβεῖν. ἀλλ' ὤμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἡ-
λίβ δυσμῶν. ταῦτ' δῦνοιαν αὐτῷ θεδὰ τ πλήθως ἐχλύ- F
πησεν. οἱ τε δὴ θεὸς τ ἀβέννεον φιλοσόργως διακείμε-
νοι, σφόδρα αὐτῷ τὴν θεὸς αὐτ' τιμλὶν ὑποθανόντα, καὶ
φυλακλὶν τ πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτ' ἀξιώ-
σθε τ νομιζομβύων ὡς συγγλφῆ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐχ ὡς ἐ-
χθρὸν ἡγούμβυον ὑβρίσθεν ἀκόσμως ταφῆ, καὶ ἠμελημβύῃ
τότε. ἀλλ' ὡς παῦ ὅτι χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τ φύσιν ἔχαρε,
τ αὐτὴν ἐκάστῳ λογιζομβύῳ θεόνοιαν εἰς αὐτὸν τῷ βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὁποίων τυγχάνοντα τ ἀβεννέσυ
νεκρὸν ἐώρα. θεὸς τύτοις οὖν μάλις' α δαβίδην γλί-
χεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιέμβυον θεόνοιαν λῶ εἰκὸς, ὡς ὑθεὶς ὑπενόησεν ὑπ' αὐτῷ φονδυθῶαι τ ἀβέννεον.

beneuolentiam præ se ferens, (vt sæpe sit cùm
ab obtexendas insidias malum aliquod facinus
molientes summam bonitatem simulant) seor-
sum à cætero comitatu seduxit, quasi secretius
aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita ab-
ductum in locum portæ solitarium, vno tantùm
fratre Abisæo præsente stricto ferro per ilia
traficit. Hunc exitum habuit vir egregius, in-
sidiis à Ioabo interceptus, vt ipse videri vole-
bat in vltionem fratris Asaelis; quem in præ-
lio ad Hebronem commisso Abenerus perti-
naciter se insequentem interemerat. re autem
vera quòd miserè timeret, ne honore quem
obtinebat privaretur, Dauide imperium exer-
citus in Abenerum transferente. Hinc sanè vi-
dere licet, quàm nihil non audeant homines
ambitioni & auaritiæ dediti; dum nemini ce-
dere volunt. Nam & dum cupitis potiri prope-
rant, non dubitant quoduis perpetrare facinus:
& ne quod semel nacti sunt amittant, maiora
etiam non reformidant: sic existimantes, le-
uius incommodum esse ad summum fastigium
non peruenire, quàm ab assuetis iam bonis ex-
cidere, ideóque plus illis semper audaciæ super-
est, dum timent ne pristina felicitate priuentur. Sed de his satis est paucis admonuisse.
Porrò Dauid audita Abneri nece vehementer
indolujt, sublatáque ad cælum dextera magna
voce protestatus est, quòd nec iubente se nec
conscio cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris
imprecationibus autorem necis huius execra-
tus, & familiam eius & facinoris socios præiu-
dicio suo damnauit. Valde enim solicitus erat,
ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero
ictum fuisse admissum, edixítque vt totus po-
pulus defleret ac lugeret virum, & solennibus
funeralibus ei parentaret, scissis vestibus & sac-
cos indutus: atque hoc modo exequias frequé-
tari voluit, quas & ipse vnà cum honoratiori-
bus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis
satis indicans vel beneuolentiam erga virum,
vel mœrorem ob defunctum, quódque præter
ipsius voluntatem interemptus fuerit, quin &
magnificè apud Hebronem sepultum, ac epita-
phio à se composito honoratum, stans super
monumentum primus deplorauit, suóque e-
xemplo cæteros ad idem faciendum prouoca-
uit. adcóque grauiter Abneri morte affectus
est, vt nullis amicorum precibus ad gustan-
dum ea die cibum adduci potuerit, sed in-
ratus ieiunium vsque ad solis occasum seruа-
uerit. quod sanè non mediocrem ipsi gratiam
apud multitudinem conciliauit. Nam quot-
quot erant Abneri studiosi vehementer hunc
defuncti extremum honorem & seruatam ad
vltimum fidem probauerunt, quòd omnia
in eum contulisset quæ in amicos conferri so-
lent, & non vt inimicum aliquando ne-
glectæ & ignominiosæ sepulturæ tradidis-
set: tum considerantes pro se quisque egre-
giam regis benignitatem, eandem sibi quo-
que ab illo pollicebantur. atque hoc mo-
do optimè Dauid famæ suæ consuluit, ne-
mine amplius suspicante ipsius voluntate
cæsum fuisse Abenerum. quin & priùs-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

CAP. II.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2. *Reg.* 4

IEbosthus autem Sauli filius morte eius audita grauiter hoc tulit, quod priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini eędem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurum. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputque Iebosthi cum omni honore funeratum in Abneri monumentum intulit. His ita finitis vniuersi Hebræorum

ἔλεξε ἡ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡ τυχοῦσα γένοιτο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἐμπεσὼν δὲ τοῖς ἐχθρῶν πράγμασι βλάβη, στερηθέντων αὐτοῦ τὸ σώζειν ἐκείνας τε ἀρίστας καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων ἐκ ἀσεῖ τοῦτον ὑμῶν ἀνεκδίκητον. ἐπισκήψω δέ, ὡς ἐγὼ μὲν ἰσχύον καὶ ἀνεισάγον τοὺς σαρκία παῖδας ποιεῖν ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ὑποδώσει τὴν ἰσχὺν τοῖς τολμηρῶν αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ ἀβενήρου μὲν εἰς τοῦτο κατέστρεψε τέλος τὸν βίον.

Κεφάλαιον Ϛ.

Ὅτι τῶ ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ὑποβουλῆς φίλων, ἅπασαν ἡ Δαυίδου βασιλείαν παρέλαβεν.

ΑΚούσας δὲ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ὁ σαοὺλου παῖς ἰεβόσθος, ἐβαρέως ἤνεγκεν, καὶ δεῖος ἐκταραχθεὶς συγχυσεως καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ προσδοκῶντος. ἀλλ' ὑπερπαθήσας, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενήρου θάνατος. ἐκ ἐπιβίω δ' ἐπὶ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέμμωνος υἱῶν, βαναάθα, τῷ δ' ἑτέρῳ θαννὸς ὄνομα ἦν, ὑποβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἔτυχε γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, τῶν δ' πρώτων τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς αὐ ἀποκτείνωσιν τὸν ἰεβόσθου, μεγάλων παρὰ δαβίδ ἐυέξειν δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον δείσαντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰεβόσθου, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὸν θυρωρὸν ἐγρηγορίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε τοῦ κόπου καὶ τῆς ἐργασίας ἧς μετεχειρίζετο καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαοὺλου παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς αὐ φυγόντες ἐκ τῆς ἰδικημένων, πρὸς τὸν λησόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδ τὴν ἰεβόσθου, συμίσων αὐτοὺς ὡσεὶ δύνος, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀπαγωνιστὴν αἰτησόμενοι. ὁ δ' ὡς ἐκ ἤλπιζον ἔτυχεν αὐτῷ προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ὠδαχρῆμα δίκην ὑφέξοντες, ἐκ ἐγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλου φονέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν αἵρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' εἶ τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χάριν καὶ ἀρχῆς ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἡγήσασθαι τοὺς κυνοκτόνους ὑμῶν φονέας, ἀπηρκότων ὅτι τὸν αὐτοῦ κοίτης ἀνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δ' ἐχὶ πολλῆς δυνοίας καὶ τιμῆς ἐφικνόμενα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὴν αὐτοῦ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τῷ νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτὴν, τοῦτον ἀνελεῖν. ἃ γὰρ ἐδικάσθε μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν τοῦτ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰτίαν αὐτοὺς αἰτησάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὴν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβενήρου τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐνθῆναι. τούτων δὴ τοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ τοῦ λαοῦ πρὸς ἐβρῶνα πρῶ-

πρῶτοι ἦλθεν πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρ- A
χοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν αὐτοῖς, τιμὴ τε
οὐσίαν ἰωὼ ἐπὶ καὶ σαοὺλ ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸν ἐπο-
μιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ὧν ἐγνώμων τότε χιλιαρ-
χον πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς, ὅτι τε βασιλεὺς ἐστὶν τοῦ θεοῦ
δικαιοσύνης τε προφήτης χρηστονηθείη, καὶ παῖδες αὐ-
τοῦ, καὶ ὡς τὴν ἐβεαίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισα-
μένῳ παλαιστινοὺς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ,
ταύτης τε ἀποδέχεται τὴν προθυμίας αὐτοὺς, καὶ παρα- B
καλέσας δέκαμηνον, ἐὰν γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖ
τοῖς εἴη, καταδυωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἐπεμ-
ψε τὸν λαὸν ἀζονίας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς
ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φο-
ρούντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σειρομάστιον. ἔτοιμοι δὲ, τῷ σαοὺλ
παρὰ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν
δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεῶνος φυλῆς,
ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος, τεσσαρακισχίλιοι C
ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰωδαμον. μεθ' οὗτον ἦν ὁ
ἀρχιερεὺς σάδδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγε-
μόσιν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται τεσσαρακισχί-
λιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προεμένει ἐπὶ πλεῖ τὸ χρόνος τοῦ σαοὺλ
πρὸς βασιλεῦσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς ἐφραίμου φυ-
λῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ πλεῖ δυνατωτάτων καὶ
κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς
τοῦ ἡμίσους, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ ἰσσαχάρου φυ-
λῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁ- D
πλῖται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ ζαβυλῶνος φυλῆς, ὁπλι-
τῶν ἐπιλέκτων, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη
πᾶσι πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. ἦσαν πάντες τὸν αὐτὸν
ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς δὲ γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ νεφθαλίτι-
δος φυλῆς, ὁπλίσημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώ-
μενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναρίθ-
μητος ἧσα, ἐκ δὲ δανίτιδος φυλῆς, ἐπιλεκτοὶ δισμύ-
ριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ ἀσηρίου φυλῆς, μυριάδες E
τέσσαρες. ἐκ δὲ δύο φυλῶν τῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ
τῶν λοιπῶν δὲ μανασσίτιδος φυλῆς ὡπλισμένων θυρεῷ
καὶ δορὶ καὶ περικεφαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώ-
δεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίας ἐχρῶντο. τοῦτο δὴ
τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην συνῆλθε, μεθ'
ὅλης σκευῆς σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς τροφὴν
πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν δαβίδην βασιλεύειν συν-
έρωσαν. ὅτι δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντος τοῦ λαοῦ, καὶ κα- F
τευωχηθέντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μετὰ πάντων
ἐκεῖθεν ἀρᾶς, ἦκεν εἰς ἱερουσόλυμα. πλὴν δὲ καθοικούντων
τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, ἔθνος δὲ εἰσὶν ἔτοι χαναναίων,
ἀποκλῄσαντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τοὺς πεπιρωμένους
τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν τὸ λελωβημένον σι-
σάντων ἐπιχλιδῆ τοῦ βασιλέως ὅτι τοῦ τείχους, καὶ λε-
γόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, ταῦ-
τα δὲ ἑωρατον καταφρονοῦντες τῇ πλεῖ τειχῶν ὀχυρό-
τητι, ὁρμηθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ G
πολλῇ αὐθαδείᾳ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς δέκα τοῦ
αὐτίκα ἑλεῖν, δύθις ἐμφανίζων τιμὴ ἰσχυὶ, καὶ κατα-
πλήξομενος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις
τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει κρατος τὴν
κάτω πόλιν. ἔπι δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς
ὑποχέσει καὶ χερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους
ὅπι τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας παρασκευάσας, καὶ τῷ δέκα πλεῖ ὑποκειμένων φαράγγων ὅπι τὴν ἄκραν ἀναβαίνῃ,

proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, séque & sua omnia illi dediderunt, commemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quòd diuino suffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: eique soli destinatum esset vt perdomitis Pulæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2. Reg. 5.
At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius: ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebãtur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáque ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladiis vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæteroquin que ad victum commodorum, omnésque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulisque operãti essent, Dauid cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: III.

promisitque ei qui per subiectam vallem inarcem euasisset, totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitерentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde popularitер eiicit, vrbẽmque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis, rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tempus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit, septem anni fuêre, & mẽses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde electis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri auctoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligẽdam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator, deuictæ regionis agros suis diuisit, postquem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim. Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege, tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est cũ, vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũxit, filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Icbar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IIII. Palæstini autẽ cognito quòd Hebræi Dauidẽ regẽ creassent, collecto contra eos exercitu & occupata conualle quæ dicitur Gigãtum nõ procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt.

κὴ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγίαν ἅπαντος τ̃ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων ὴ φιλοτιμουμένων ἀναβλῦσαι, κὴ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίσασθαι δι' ὅπιθυμίαν τ̃ στρατηγίας, ὁ σαρυία παῖς ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, κὴ ἀνεβόησεν ἀναβας, ωρὸς τ̃ βασιλέα, τ̃ στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Ως πολιορκήσας ιεροσόλυμα δαβίδης, κὴ λαβὼν τὴν πόλιν ἐκάλεσεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ὠκίσατο δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

ΕΚβαλὼν ὴ τοὺς ἰεβουσαίους ὀκ τ̃ ἄκρας, κὴ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβίδης ωροσηγόρευσε, κὴ τ̃ ἅπαντα χρόνον ὀν τ̃ ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ὀν χεβρῶνι, ἐγένετο ἔτη ἑπτὰ, κὴ μῆνες ἑξ. ὑποδείξας ὴ βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ κὴ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς ωράγμασι, τ̃ θεῦ ωρονοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ κὴ λαμβάνειν ὑπίσθεσιν. πέμψας ὴ ωρὸς αὐτὸν εἰράμος ὁ τυρίων βασιλεύς, φιλίαν κὴ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ κὴ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα κὴ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας ὦ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ὀν ἱεροσολύμοις. δαβίδης ὴ, τήν τε ἄνω πόλιν ωροσλαβών, κὴ τ̃ ἄκραν συνάψας ὀν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. κὴ ωεριτειχίσας ὑπεμελήθη τ̃ τειχῶν κατέσπεσεν ἰώαβον. ωρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτ̃ ωροσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅπι γὰρ ἀνεφάμου τ̃ ωροηγόνε ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μὴ ταῦτα ὴ αὐτὴν φασί τινες ὅτι κὴ ὅμηρος ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα κ̃ τ̃ ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσαν, ὅ ὅστιν, ἀσφάλεια. ἐπὶ ὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τ̃ ἰησοῦ τ̃ στρατηγοῦ ὅπι χαναναίους σεβασείας, κὴ τ̃ πολέμε καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, κὴ ὐκ ἔτι τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰεβουσαῖοι, μέχρις ὃ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια κὴ πεντεκαίδεκα. ποιήσομαι ὴ κὴ μνήμην ὀρφόνα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, ὐκ ἀναιρεθέντος ὴ ὐ τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ δαβίδου, χάριν τὴν ωρὸς τοὺς ἑβραίους δύνοιαν αὐτῷ, κὴ τινὰ κὴ χάριν κὴ ωαῤῥησίαν ωρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, ἐπὶ μικρὸν ὕστερον δικαιότερον σημανῶ. ἔγημε ὴ κὴ ἄλλας γυναῖκας, ωρὸς ταῖς ὔσαις αὐτῷ δαβίδης, κὴ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο ὴ κὴ παῖδας ἑνδεκα ἀριθμὸν, ὧς ωροσηγόρευσεν, ἄμας, ἔμνους, ἐβαννάθαν, σολομῶν, ἰεβὰρ, ἐλιλὶ, φάλνα, ἐνναφλὶ, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι ὴ κὴ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν ἐννέα, ἐξ ἐγκυίδων ἦσαν γεγονότες ὧς ὴ τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, ὀκ τ̃ παλλακίδων. ἡ θαμάρα ὴ ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαισινοὺς ὠ ιεροσολύμοις ὠίκησεν.

ΓΝόντες δ' οἱ παλαισινοὶ τὸν δαβίδην βασιλέα ὑπὸ τ̃ ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τ̃ γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ὅστιν ὑ πόῤῥω τ̃ πόλεως, ὀν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ ὴ

ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοφητείας, καὶ τῶν καλούντων τὸν θεὸν, καὶ τοῦ ἐσομένων λαβεῖν ἐγνωκὼς) ἐκέλευσεν ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐκάλουν τὸν ἀρχιερέα τὸ δοκεῖν τῷ θεῷ, καὶ ποδαπὸν ἔσαι τὸ τῆς μάχης τέλος προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ὅπου τοῖς παλαιστινοῖς. καὶ ἀμοιμήτῳ συμβολῇ, αὐτὸς κατ' ὄπιν ἀφυλάκτως ὀπισθεν τοῖς πολεμίοις, τοῖς μὲν αὐτοῦ ἀπέκτεινε, τοῖς δὲ εἰς φυγὴν ἐξέπλαξε. ὀλιγωλάβη δὲ μισθὸν ἀλίγην τὴν τῶν παλαιστινῶν στρατείαν ἐλθεῖν ὅτι τοῖς ἑβραίοις, τῷ τάχει τῆς νίκης καὶ τῷ μισθὸν ἔργον ὀπισθίξασθαι γενάμενον, μισθὲ μαρτυρίας ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτοῦ τὴν βαρύτητα καὶ τὴν ἀηδίαν, ἀλλὰ γνωσόμενον συμβαίνειν ἅπασιν ἐφοβήθη, καὶ σὺν τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τὸν πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον ἐῶ ἄπορον, τοσαυτάκις αὐτοὺς νικωμένους, καὶ πολλὰς ὑποβαλλόντας μυριάδας, μὴ μείζονος ὀπλίσαι τοῖς ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτας πάσαντες τὰς μάχας, ξιπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδ ἢ, καὶ εἰς ταυτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν δὲ τὸν βασιλέως τῆς ἰσραηλιτῶν ἐσομένου τὸν θεὸν, θεὶ δὲ θεὶ τινὶ μάχιμον ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεύς, ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρατιὰν, ἐκ ἀποθεν μὲν ὄσι τῶν τῆς πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλσεσι σαλεύεσθαι, μὴ πνέοντος αἰέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλσεσι, καὶ ὃν αὐτοῦ κρείττον προεῖπεν ὁ θεὸς παρεῖναι, ἐδὲν ὀπίσω ἐφ' ἑτοίμου ἦδη καὶ φανερὰν ἐξῆλθε τὴν νίκην. ἐδὲ ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ συμβολῆς τραπέντας ἐκέκειντο κτείνων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως Γαζάρων, ἐδὲ ἔστιν ὄρος αὐτοῦ τὴν χώραν, ὑφαρπάσας αὐτοῦ τὸν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὄχλον ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν. τούτου δὲ ὑποβάντος καὶ ταύτης τὸν μάχης τὸν τέλους, ἔδοξε δαβὶδ ἢ συμβαλοῦσαι μὴν τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταθέμενοι τῶν ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τὴν χώραν πρὸς αὐτὸν, τοῖς ἐν ἀκμῇ τὴν ἡλικίας, ἔπειτα τοῖς ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ πορευθέντα εἰς γαζαδιαρεῖμ, μεταπομίσαι τὸν τὸ θεὸν κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὸν, θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἐπὶ σαοὺλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐφοβήθη, ἐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τὸ λαὸ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ὡδαγίνεται ὁ βασιλεὺς ὅπου τὸν κιβωτὸν, λὼ βασάξαντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ὀπισθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὸν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μὴ τῆς βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους ὀπιχώριον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρουσμάτων καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῷ, ἔτι δὲ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, καπάγοντες τὸν κιβωτὸν εἰς ἱεροσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῆς χαιδῶνος ἄλωνος, τόπου τινὸς ὕπτιο καλουμένου προῆλθε, πλάστρᾳ ὄζας, κατ' ὀργὴν τὸ θεοῦ. τῆς βοῶν γὰρ ὀπισθοπάντων τὸν κιβωτὸν, ἐπτείναντας τὸν χεῖρα καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὧν ἱερεὺς ἦν τούτῳ, ἀποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐδυσφόρησαν ὅτι τῷ θανάτῳ τὸ ὄζᾳ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐπλήγησαν, ἔτι νῦν ὀζᾶ ὀνομάζεται καλοῦται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem qui tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, B quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxiliũ illis tulisse: quę causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quò priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cõtinendum, nec prius ad pugnam educendum, C quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quòd vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus ventum est terga vertit. nec segnius Hebræus institit, fodiendóque terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara, 2. Reg. 6. D quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorũ ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in E posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum F est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum Danid territus & cogitans se fortè idem A passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: diuertènsque paulum in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere B & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderant felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in C hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet, reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex D saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui cum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui patet à priore abstractam E tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita F exequendi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore, G

2. Reg. 7.

δείσας ὁ δαβίδης κὴ λογισάμενος μὴ ταὐτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τλὺ κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνης διὸ μόνον ἐξέτεινεν τ χεῖρα πρὸς αὐτλὺ ἅπτως ἀποθανόντος, οὐκ εἰσεδέχετ μὴν αὐτλὺ πρὸς ἑαυτὸν εἰς τ πόλιν, ἀλλ' ἐκκλίνας εἰς τ χωρίον οἰκήτορος δικαίου ὠβεδάμου ὄνομα, λαβίτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τ κιβωτ πίθησιν. ὀλιγωρεῖ δ' ὁπ' ἔτεις ὅλοις μησὶν αὐτόθι, κ τ οἶκον τ ὠβεδάμου πύξησέ τε κ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δ' ὁ βασιλλὺς ὅτι ταῦτα συμβέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας κὴ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων κὴ ζηλωτὸς ἅπασὶ τοῖς ὁρῶσι κ πιθανομένοις τ οἰκίαν αὐτλ, θαρσήσας ὡς ἐκείνῳ καλῶς προσαθησόμενος, τ κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τλὺ μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτλὺ, ἑπτὰ δ' χορῶν ἐς διεκόσμησεν ὁ βασιλλὺς προαγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κινύρᾳ παίζοντος κὴ πεστοιῶτος, ὡς τε κὴ τ γυναῖκα μιχαλὼ σαύλε δ θυγατέρα τῦ πρώτε βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τῦτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες δ' τ κιβωτὸν, τιθέασιν ὑπὸ τλὺ σκηνλὼ ὃν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, κὴ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς κὴ εἰρηνικὰς ἀνέγκε. κὴ τὸν ὅχλον ἑστιᾷ πάντα, κὴ γυναιξὶ κὴ ἀνδράσι κὴ νηπίοις ἡδονὴ κολλυρίδα ἄρτε καὶ ἐχαρίτλω κὴ λάγανον τηγανιστὸν κ μερίδα θύματος. κὴ τ μὲν λαὸν ἔπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τ οἶκον τ αὐτῦ ἀπῆλθεν. ἀσπασάμενον δ' αὐτὸν μιχάλη ἡ γυνὴ, σαύλου δ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, κὴ ἅπερ τῷ θεῷ γίνεσθαι ἥκει πάνθ' ὅσα ἀνθρώπῳ αὐτῷ δυνατὸν, εὐμενεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλλύς, κὴ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως κὴ ἐν δούλοις ἐθεραπαγίσιν. ὁ δ' ὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν ἐκ τῦ πατρὸς ὠῆς καὶ τλὺ ἄλλων ἁπάντων προεκρίνησε, παίζειν τε πολλάκις κὴ χορεύσαι μηδένα τῦ δόξαι ταῖς θεραπαγίσιν αἰσχρὸν κὴ αὐτῇ τὸ γινόμενον πιπασάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὐτὴ, δαβίδη μὲν συνοικοῦσα, παῖδας ὐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα δ' ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτλὺ ὁ πατὴρ ὁ σαύλος, τότε ἅπασι ἀσας αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ θεὶ μὲν τούτων κὴ χώραν ἀπλώσομεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλλὺς κὴ πᾶσαν τὰ πράγματα αὐτῷ σχεδὸν ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς τῦ θεῦ εὐνοίας, ἐνόμιζεν ὀλιγωρεῖσθαι αὐτὸν, εἰ μὴ ὧν αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρε πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε, κὴ καλλίσλω τλὺ ἄλλλω κατασκευλὺ ἔχοι, θεῖορα τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεὶ τούτων ναθαία τῷ προφήτῃ ἀλλεχθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅπερ ὥρμηται προσήκειν αὐτὸν, ὡς τῷ θεῷ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἶχεν ἤδη θεὶ τλὺ τῦ ναῦ κατασκευλὺ προθυμότερον. τῦ θεῦ δ κατ' ἐνύπνιον τλὺ νύκτα τῷ ναθαία φανέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τλὺ μὲν προαίρεσιν αὐτῷ καὶ τλὺ ὁρμὴν ἀποδέχεται, μηδένος μὲν πρότερον εἰς νοῦν βουλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τῦ δ' ταύτλυ τλὺ δόξαν λαβόντος. οὐκ ὀλίγοις δὲ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ κ φόνῳ πλῆ ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὲν τοι γε τὸν θάνατον αὐτῷ, γηράσαντος καὶ μακρὸν αἰώσαντος βίον, ἔσεσθαι τ ναὸν ὑπὸ τῦ παιδὸς τῦ μετ' αὐτὸν τλὺ βασιλείαν παραλημφομένου,

κληθη-

κληθησομένῳ ὁ σολομῶνος. ὃ προσήσεσθαι καὶ προνοεῖν A ὡς πατὴρ υἱὸν κατεπηγγέλλετο, τὴν μὲ βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ οὐδαμόθεν αὐ ἁμάρτων τύχῃ νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ. μαθὼν ταῦτα ὁ τοῦ προφήτου δαβίδης, καὶ προχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀσφαλῆ βεβαίως, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον καὶ προβόητον, πρὸς τὴν ὑβριστὴν οὐρανίνην), καὶ πεσὼν ὕπτιος, ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ περὶ πάντων εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ, ὧν τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς καὶ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀπαγαγών, ὧν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχετο τὴν προνοίας, ἰδοὺ ἐβεβαίωσε καὶ τούτων ἐλευθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάττεται.

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nõ vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lætus, quod iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in facié adorauit Deũ gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiã suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorum augere atque ornare non desineret, atque ita gratiis actis, hymnóque decantato à tabernaculo digressus est.

Κεφάλαιον έ.

Ὡς τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέβαλε αὐτοῖς τελεῖν.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

ΔΙαλιπὼν ὁ λίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπως τοὺς παλαιστινοὺς στρατεύειν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ὑμένα, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὸ στράτευμα, καὶ σαλπίγγας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμη παρεσκευασμένη τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτοῦ, ἀρὰς ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων, ὅπι τοὺς παλαιστινοὺς ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τὴν χώρας ὑποτεμόμενος, καὶ προσοικίσας ὅπι τῇ τῶν ἑβραίων, ὅπι τοὺς μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲ δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δ' λειπόμενον αἰχμαλώτων ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ὑπετάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπι ἀδράζαρον τὸν ἀράδου μὲν υἱόν, βασιλέα δὲ τῆς σωφηνίης ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτοῦ περὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τὸν μὲν πεζὸν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τοὺς δ' ἱππότων, ὡς πεντακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτοῦ ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα περιέταξεν αὐτοῦ φυλαχθῆναι.

I On multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísque omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satis omnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorũ parte mulctatis, hísque agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo impositio contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit.

V. 2. *Reg.* 8.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ἡγεμὼν τῶν δαμασκηνῶν δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

ΑΚούσας ὁ δαμασκῶν καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδάδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδράζαρον, φίλος ὢν αὐτοῦ μᾶλ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμὸν. πάσας ὁ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ὑποβαλὼν τοῦ στρατιωτικοῦ. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀναιρεθέντες τοῦ ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων ὧδε. μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἀδάδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης συρίας, ἐξω φοινικῆς ἐβασίλευσε. πόλεμον δ' ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑσάτῳ τε περὶ τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ ἦρχετο ἀρίστος ἔδοξεν εἶ βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ.

INterim Adadus Damasci & Syrorum rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partẽ amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Lõgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regẽ se & viriũ & animi robore præstãtissimum declarauit:

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte: hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitium Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bettæam & Machonem: eásque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misítque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiathare. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

πρὸς τούτοις ἡ κὴ πρὸ τ ἀποθνόντων αὐτὸ φησι, ὡς μὴ τ ἐκείνε τελευτὴν, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, ☾ τὴν βασιλείαν κὴ τὸ ὄνομα, λέγων ἔτος. τελευτήσαντος δ' ἐκείνε, ἀπόγονοι ὅτι δέκα γλυεὰς ἐβασίλευον, ἐκάστε φέρα τ πατρὸς, ἅμα τῇ ἀρχῇ κὴ τοὔνομα τοῦτο ἐκδεχομένε ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δ' πάντων δυνηθεὶς, ὁ ἕβδομος ἀναμοχέσασθαι βελόμενος τ τε πατρὸς ἧτταν, στρατεύσας ὅπι Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τ νεῶ σαμάρειαν καλουμένην. ὁ δὲ μήμερτε ἡ τῆς ἀληθείας, οὐδὲ γὰρ ἦν ἄδαδος ὁ στρατεύσαμενος ὅπι σαμαρείαν, ἀχάβε βασιλεύοντος τ Ἰσραηλιτῶν· φθὰς δὲ κὴ χώραν ὑστερον ἐρῶμεν. δαβίδης δ' στρατεύσαμενος ὅπι δαμασκὸν κὴ τ ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποιήσατο. κὴ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, κὴ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, κὴ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας κὴ τὰς πανοπλίας ἃς οἱ τ ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱερασύλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τ Αἰγυπτίων βασιλεὺς σουσακος στρατεύσας ὅπι τ ἱερὸν αὐτὸ ῥοβοάμου ἔλαβε, κὴ πολὺν ἄλλον ἐκ τ ἱεροσολύμων ἀφέρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν ὖν ὅταν ἐλθωμὲν ὅπι τ οἰκεῖον αὐτοῖς τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, τὸ θεῷ συμπνέοντος αὐτῷ, κὴ ἐν τοῖς πολέμοις σωκατορθοῦντος, κὴ τ καλλίστας τῶν ἀδραζάρε πόλεων ἐπεστράτευσε, βετθαὲ κὴ μάχωνι. κὴ λαβὼν αὐτὰς κάλλιστος διήρπασε. χρυσὸς δ' ἦν αὐταῖς ἐυρέθη πάμπολυς κὴ ἀργυρος. ἔτι δὲ ☾ χαλκὸς, οὐ τὸ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ἣν καλουμένην ἐποίησε, κὴ τοὺς καλλίστους σκεύνους λατόμας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δ' ὁ τῆς ἀμάθης βασιλεὺς, τὰ περὶ τὸν ἀδραζάρον ἐπύθετο, ☾ τὸν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτοῦ, κὴ τὸν δαβίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ κὴ πίστει γνοὺς σὺν ἡσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμον τὸν αὐτοῦ. καὶ περὶ τ, τ ἀδραζάρον ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, κὴ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ☾ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ κὴ δῶρα σκεύη τ ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα κὴ ἀργύρεα ☾ χάλκεα. δαβίδης δ' ποιησάμενος τ συμμαχίαν πρὸς τ θοῦον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τ ἀμάθης, κὴ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τ τὸν μὲν τιμῆς τ πρεπούσης ἑκατέρᾳ. τὰ δ' πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ ☾ τ ἄλλον χρυσὸν κὴ ἀργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἴληφε κὴ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. ἐκ αὐτῶν δὲ πολεμούντων μόνῳ, κὴ τ στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν κὴ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ ☾ πέμψαντος αὐτοῦ μὴ δυνάμεως εἰς τ ἰδουμαίαν, ἀβεσσαῖον τὸν ἰωάβε τοῦ ἀντιστρατηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνε τῶν ἰδουμαίων νίκλυ ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν κὴ ὀκτακισχιλίους ἀβεσσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τ ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς καταλαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόροις ὑφ' τε τῆς χώρας, ☾ τῆς ἑκάστε κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἦν δ' καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰωάβον. ὅτι δὲ τῶν ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχίλε κατέστησε. ὑπέδειξε δ' ἐκ τῆς φινεὲς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ. γραμματέα δὲ σεισαν ἐποίησε. βαναίαν δ' τὸν ἰάδου, τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἐπιτρέψαντα.

οἱ δ'

οἱ ἦ πρεσβύτεροι πάντες αὐτοῦ, πλὴ τὸ σῶμα καὶ ἡ τοῦ A omnes regis seniores filij inter patris satellites
που φυλακὴ ἦσαν. ἐμνήσθη ἦ καὶ πρὸς Ἰωνάθαν τὸν versabantur. His ita ordinatis venit illi in men-
σαοὺλ παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνῳ πρὸς tem amici quondam Ionathæ, fœderisque mu-
αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγάπης. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπα- tui quod inter eos intercesserat. nam inter cæ-
σι ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος ἦν ὧν teras omnes virtutes hanc quoque habuit,
ποτε πάντων πρὸς τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ ἐπὶ quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ
ἐκ τῶν γένους αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀφέλῃται Ἰω- vnquam accepisset. Igitur scitatus est num
νάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσει. ἀχθέντος οὖν τινος, ἀλλο- quis superesset ex amici genere, cui gratiam re-
θρωμένου μὲν ὑπὸ σαοὺλ, δυναμένου δὲ γνώσεσθαι τοὺς ferre posset pro iucundissima olim cum Iona-
ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ πρείοντας, ἀνέκρινεν εἴ τινα ἔχοι λείψα- B tha acta consuetudine. cúmque abductus esset
νον τοῦ Ἰωνάθη τεθνηκότων ζῶντα, καὶ κομίσασθαι τὰς ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat su-
τοῦ ἀνεψιοῦ χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε perstites noscere, percontatus est num posset
παρὰ Ἰωνάθου. φήσαντος δ' ἔχειν αὐτὸν ἀπολειπόμενον, aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum,
μεμφιβόσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις. τῆς γὰρ cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gra-
τροφοῦ, μὴ τὸ παραγενόμενον τοῦ πατέρα τοῦ παιδὸς tiam reponere quiret: quo respondente super-
ἐκ τῶν πάππου ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπάσαντα φεύγειν καὶ esse filium eius Memphibosthum, pedibus
φυγόντα ὑπὸ τοῦ ὤμου αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλα- claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua
βῆναι τὰς βάσεις. μαθὼν ὅπου τε καὶ παρά τινι τρέφε- C pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero
ται, πέμψας πρὸς τὸ μάχειρον εἰς λαβαθὰ πόλιν, παρὰ trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: di-
τούτῳ γὰρ ὁ τοῦ Ἰωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται ligenter perquisiuit, vbinam & apud quos e-
πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, ducaretur. quo comperto misit in Labatham
πεσὼν ὅτι προσκυνήσαντος ἀπὸ προσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ ἦ δαβί- oppidum ad Machirum (id altoris nomen
δης, θαρρεῖν τε παρεκέλευεται καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν. fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus ve-
δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν ὑ- rò postquam ad regem peruenit, procidens in
σίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ σαοὺλ ἐκτήσατο. σύσσιτόν τε faciem adorauit illum. móxque iussus est bono
καὶ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν D animo esse, & omnia quæ cuperet de benigniss-
ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ τραπέζης. τῷ ἦ παιδὶ simo rege sibi polliceri, & auitam domum cum
προσκυνήσαντος ὅτι τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς, prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætus promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussitque eum villicatione agrorum susceptà, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterũ cum per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eándémque quàm pater expertus fuerat, amicitiam è se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quam de Dauide suspicati par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cõcitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte eorũ barbis, præcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

VI. 1. Reg. 10.

ἐν τῷ ἀμμανιτῶν βασιλεῖ ναάσσῃ πάσῃ, τοῖς πρὸς τὸν δαβίδην πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἐνέβλεπε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίσεα τῶν γενείων καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων ἀπετεμών, ἕρκεος ἀπέλυσε κομίζοντας ἃ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις.

Quam rem Dauid indignissimè tulit, nihil dissimulans non neglecturum se iniuriam cum contumelia coniunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à rege eorum exacturũ. Quod posteaquam perlatum est ad regis barbari necessarios, & copiarum eius præfectos, conscij sibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorum regem cum mille talentis societatem eius has mercede impetrauerunt, adducto in suas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia, conduxerunt etiam regem Michæ regionis, & quartum nomine Istobum, qui & ipsi viginti duo millia militum in armis habebant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Mesopotamios deuicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus societas, Deo fretum: & scientem quòd bonam causam haberet, iusísque armis iniuriam sibi illatam vlciscereturꝰ. Itaque Ioabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite cum contra hostem misit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem castra admouit. Hostibus verò vrbem egressis, & duas seorsim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos spectabant: Ioabus hoc animaduerso & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militum, ipse Syro aliisque regibus se opposuit: reliquis Abisæo fratri traditis, iussit vt cõtra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius vt si videret Syros sibi præualere, adducto properè suo militè succurreret. idem se facturum si ipsum Ammanitas ægrè sustinere contingeret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatúsque vt generosè & alacriter rem gereret, darétque operam ne quam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur. qui cùm aliquantisper magna vi restitissent, multis suorum cadentibus terga vertere sunt coacti. quo viso Ammanitæ territi, Abisæum cum suo milite aduentãtem non expectauerunt, sed moti sociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè mulctatis hostibus victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti se impares in posterum quiescerent. sed missis nunciis ad Chalamam Syrorum transeuphratensium regẽ eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octoginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit, & commisso prælio victor euasit, cæsis peditum quadraginta, equitum verò septem millibus. Sabecus quoque hostiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex quo postea curã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ὁ Ζαῦτα Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ὑπὲρ τοῦ προπηλακισμὸν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς Ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῷ τῆς ὕβρεως τῆς παρανομίας τῶν εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰσαγομένους τοῦ βασιλέα. συνέντες δὲ οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσπονδήκασι καὶ δίκην ὑπὲρ τούτων ὀφείλουσιν, παρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρον τὸν τῆς Μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ὅπλ τούτῳ ἡμύνας τῆς μιαφονίας, παρεκάλεσαν καὶ συμβαῖ. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεύσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς μιχᾶ χαλαμίτης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴσοβον ὄνομα. καὶ τούτοις ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὅπλ τοὺς μεσοποταμίους τραπεὶς ἐκράτησεν αὐτῷ.

ΟΥ κατεπλάγη δὲ τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν Ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δικαίως αὐτοὺς αὖθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ ἰώαβον τὸν ἀπιστράτηγον, δοὺς αὐτῷ τὸν στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἔπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν Ἀμμανιτῶν ἀραμαθᾶ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παταξαμένων ἐκ ὁμοῦ, δίκῃ δ', τὸ μὲν δεξικύκλιον ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὐτὸ ἐτάχθη. τὸ δὲ τῶν Ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς τὰς πύλας αὐτῆς τῶν ἑβραίων. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, ἀντιμηχανᾶται. καὶ τοῖς μὲν αὐθρωπωτάτοις ὁπλεξάμενος, ἀντιπαράταξιν τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸ βασιλεῦσι. τὸ δ' ἄλλο παρασὺς ἀδελφῷ, τοῖς Ἀμμανίταις ἐπέλθειν αὐτὸν παράταξαν. εἰπὼν αὐτοὺς σύρους ἰδὴ βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὰ φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, αὖ τινὰ τῶν Ἀμμανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον θεάσηται. προπέμψας οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας δύψυχος καὶ μὴ προθυμίας ἅπαντα δράσειν, ἀχνύμενος φοβουμένους προπεσούσης ἀγωνίσασθαι, τὰ μὲν ἀπέλυσε τοῖς Ἀμμανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον αὐτοχόντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δ' ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ Ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τὸ ἀβεσαῖον, καὶ τὴν μετ' αὐτὸ στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς τὸ βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθημα τοὺς Ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἠρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τὰς κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τῆς πέραν δυφράτου σύρων βασιλέα, μαθόντες τοῦτον ὅπλ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν ἀπιστράτηγον σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ. καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς Ἀμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συνηθροικότας, οὐκέτι δίχα στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ' αὐτὸς συνὼν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τεσσαράς μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε δὲ, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν χαλαμᾶ σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

σίθαμεν. οἱ ἢ μεσοποταμῖται τοιότε ἡμυναμένου τῆ πό- A
λιος τ μάχης, αὐτοὺς διαβίδη παρέδωσαν, καὶ δῶρα ἔ-
πεμψαν αὐτῷ. Ϲ ὁ μὲ ὥρα χειμῶνος αὖερεψεν εἰς ἱε-
ροσόλυμα. ἀρχομένου ἢ τοῦ ἔαρος, ἔπεμψε τ αὖτοκρατη-
γὸν ἰώαβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ ἢ τὴν τε γῆν
ἅπασαν αὐτῶν ἐπιφερόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τ
μητρόπολιν συγκλείσας ἐπολιόρκει. σωείπε-
σε ἢ καὶ διαβίδη πάθημα δεινὸν, ὅτι δικαίῳ Ϲ θεοσε-
βεῖ, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. θεασά- B
μενος γὰρ δίκης ἀφίας ἀπὸ τ στέγης τῶν βασιλείων ἐν
ᾧ ἀριστᾶν κατ' ἐκεῖνο τ ὥρας ἔθος, εἶδε γυναῖκα
λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρᾷ ὕδατι, καλλίσ-
την τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ ἦν βηθ-
σαβέ. ἠττηταί τε τῆς κάλλους τ γυναικὸς, Ϲ τ ὀπθυ-
μίας κατασχεῖν ἐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὴν, συνῆρχε. ἡμομένης δ' ἐγκύου τ γυναικὸς, καὶ
πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι C
σκέψηταί τινα τῆ λαθεῖν ὁδὸν, ἀποθανεῖν γὰρ αὐτὴν κ
τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μεμοιχευμένην. μεταπε-
λεῖται μὲν τ ἰωάβ ὁπλοφόρον ἐκ τ πολιορκίας, αὖε-
θρα δ τ γυναικὸς, ὑγίειαν ὄνομα. καὶ ἀσπασάμενον,
ἀφί τε τῆς σκηνῆς καὶ τ πολιορκίας αὐέκειτο. λέγοντος
ἢ πάντα κ νοεῖν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πράγματα,
βασάσας ἐκ τ δείπνου μέρη, πρόσδοσιν αὐτῷ, καὶ
κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπύσα-
σθαι σοῦ αὐτῆ. ὁ ἢ ὑγίειας τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρ- D
κοιμήθη ἢ τῷ βασιλεῖ σοῦ τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς
ἢ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, αὐέκλινεν αὐτὸν ὅπως μὴ πρὸς
αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἐλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα
ἔλθοι δι' ὑποψίαν κακοῦ τινος, ὡς πάντων ἀνθρώπων ταύτην
ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ'
οὐκ εἰδὼς δίκαιον εἶπε, τῷ συσκηνοποιῷ αὐτοῦ, Ϲ τῶ σκη-
νοῦ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν
πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαίεσθαι
καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μείναι τὴν ἡμέραν ἐκεί- E
νην προσέταξεν, ὡς τὴν ὑπερῶσαν ἀπολύσων αὐτὸν
πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. κληθεὶς δ' ὑπ' ἀὐτοῦ τὸ
τὸ βασιλέως ὀργὴν καὶ μέχρι μέθης προελθὼν ἐν
τῷ πότῳ δεξιουμένου τῶ βασιλέως αὐτὸν ὑπὸπινδες
τῆς προπόσεσιν, ὠδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῶν τῶ βασι-
λέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναι-
κὸς ὀπθυμίαν. ὑπὸ τούτῳ ἢ δυσαναχέτησας ὁ βασι-
λεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσαι προσάσσων τὸν F
ὀργίαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐ δήλου. καὶ τὸν τρόπον τ πι-
μωρίας, ἵνα μὴ ζήνται φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεληθεὶς,
ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε
μέσης τῆς πολεμίων τάξαι, Ϲ καθ' ὃ κινδυνώδη μα-
χόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοὺς γὰρ συμμαχήσαντας
ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης κωλύσει. ταῦτα
γράψας καὶ σημειωάμενος τῇ αὐτῆ σφραγῖδι, τῷ
ὑπηκόῳ ἔδωκεν ὀργία κομίσαι πρὸς ἰώαβον. λέγε- G
μένης ἢ τὰ γράμματα ἰώαβος, καὶ τὸν τῦ βασι-
λέως θεραπεύειν ἀναγκαίοις, καθ' ὃν ἤδει τόπον. τοὺς
πολεμίους αὐτῷ χαλεποὺς κινοῦντος, κατὰ τοῦτον ἐ-

ri eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnæ euentu, sine mora legatione ad Dauidem cum muneribus missa, deditionem fecerunt. quæ ita appetente iam hyeme Hierosolyma est reuersus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longè latéque vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gentis metropolim obsidione cinxit: Quo tempore Dauid tametsi vir iustus ac pius & patriarum legum obseruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in solario regiæ more solito deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabee: victúsque eius pulchritudine, & à concupita sibi temperare non valens, accitam ad se complexus est. Paulò post mulier grauidam se sentiens, nunciat regi vt dispiciat quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulterii damnatam supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, iussítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia & inter satellites regis noctẽ eam exegit. quo cognito rex scisciatur est ex eo, quamobrem tanto pòst tempore domum reuersus, ad vxorem non iuisset, ídque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad suos redeunt. respondit ille, non esse æquum vt interim dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitant, ipse in vxoris amplexibus se oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de industria crebrioribus propinationibus inuitante ab ebrietatem vsque progressus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex scripsit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim vt qua primum periculi esset hosti opponeretur, moxque à sociis, quo facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Vriæ commisit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est se cũ toto exercitu affore, si qua parte muri suffosa aditũ intra vrbẽ patefecissent: hortatus cũ vt existimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones sibi parauerat respondens; libenter potius quàm grauatim iussa capesseret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adiungendo clã imperauit,

VII. 2. Reg. 11.

2. Sch. 2:922.

σπασε τ ὑγίειαν, δοὺς αὐτῷ τινας τ ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑπβοηθήσειν ἔ-
φησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναῤῥήξαντες τ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τ πόλιν. ὅτε δ' αὐτὸν ἡμυνόμενον στρατιώτῃ, καὶ
δόξαν ἴσχοντα ὧδέ τε τῷ βασιλεῖ καὶ παρὰ τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλ-
λὰ μὴ πρὸς ἀγανακτεῖν ἠξίει. τὸ ἢ ὑγίειαν προθύμως ὑποστάντος τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτὸ ὧδε ἐστασιμέ-

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaque cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repente porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Varias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferróque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquammultis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, opportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis bene aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, iratsci desiit: iussítque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi ascivit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem grauiter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorumque armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam si esset filia. cum verò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

2. Reg. 12.

νοις, ἰδίᾳ καταλιπεῖν ὅταν ἐξορμήσωσιν ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὖν τὴν πόλειν τῶν ἑβραίων, δείσαντες οἱ ἀμμανίται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἐφύλαττε συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀνέῳξαν οἱ πολέμιοι, προσπεσόντες τοῖς αὐτοῖς καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, ἀφνιδίως καὶ μετὰ ῥώμης δρόμου πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἐπέξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῇ φυλακῇ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. ἀγχωθεὶς δ' ὑφ' ἑαυτῶν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπομένων τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν διαδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν οὐκ ὀλίγους. κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων ὕστερον ἀγνοηθέντων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὴν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν διδάσκῃ μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιαζόμενον. προσέσται δὲ καὶ τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς ἐλέγχῃ, καὶ τὸν ἐμὸν θάνατον. τὸν δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα πρὸς τὸν ἄγγελον, δυσφορήσαντος, φάσκοντος ἀμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον ὑπονόμοις καὶ μηχανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἐχούσας πρόδειγμα τὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὴν Θήβας πύργον ἐλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ αὐθρᾴστατος ὤν, ἀλλὰ τὸ δυσχερέστατον ὑπομείνας, αἰσχρῶς ἀπέθανεν· ἃ μεμνημένους, ἔδει μὴ προσιέναι τῷ τείχει τοὺς πολεμίους. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ προαχθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μιμήσει ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' ἔτους ἔχοντος καὶ τὸν θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύειν μὲν τὴν ὀργὴν. ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσε λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰς τοῦ πολέμου φύσεις ἔχειν τοιαύτας. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις δοκεῖν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τοῦ πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπολείψωσι κατ' αὐτὸν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκίσαντας καὶ ὠφελησαμένους, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δὲ ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπῄει. ἡ δὲ, τοῦ ἀνδρὸς πυνθανομένη, ὅτι συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τοῦ λύπης καὶ τοῦ ἐπ' ἀνδρὶ δακρύων, ὁ βασιλεὺς δι' ἡδονῆς ἠγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. τοῦτον οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαβίδην, τῷ προφήτῃ Νάθαν φανεὶς καθ' ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Νάθαν, ἀνὴρ θεῖος ὢν καὶ σωφρονῶν τὸν τρόπον, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ νέμουσι, τὰς μὲν ὠφελὰς τοῦ θεοῦ γεγυμνωμένας ἀπειλαῖς ἠσυχάσειν ἔφασκεν. ἄλλους δὲ λόγους χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινα τρόπον, ὡδί πως καὶ φρονεῖ, ποιήσας σαφῆ αὐτῷ παρεκάλει. δύο γάρ ἔφησεν ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατῴκουν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τῷ πένητι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιαιτώμενος αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοσοφίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἤ τις αὐ χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸ μὲν ἴδιον ἀδὲν ἐκείνου βουκημάτων ἠξίωσε καταθύσας διαχῆσαι τὸ φίλον. πέμψας δὲ τὸν ἀμνάδα τὸν πένητος ἀπέσφα-

πεισασα, καὶ ταύτην ἀδρασκιάσας εἰσίασε τῷ ξένον. A σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος ὁδὸν τοῦ βασιλέα, καὶ πονηρὸν τοῦ θεοῦ τοῦ νάθαν τοῦ ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπεφλώατο, καὶ τὸ τετραπλοῦ τε ἀπαρτῆσαι τοῦ ἀμνάδα δίκαιον εἶη), & πρὸς τοῦτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθας δ' ὡσοτυχὼν αὐτὸν ἔλεγχε ἐκεῖνον εἶη τοῦ ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τοῦ ὀργὴν τὸ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βα- B σιλέα τοῦ ἑβραίων δυνάμεως, & πρὸ ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν & μεγάλων κύριον. ῥυσαμένα δ' ἐπὶ πρὸ τὸ τοῦ ἐκ πρὸ σαοὺλ χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας αἷς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο, καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τοῦ ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειν ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν αὐτὶ τούτων δίκας τοῦ θεοῦ. καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' C ἑνὸς τοῦ παίδων. δηθεῖλοθήσεσθαι δ' καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δ' ἐφάνταζε, φανεραὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ δίκαιον ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δ' καὶ τοῦ παιδάριον ἐξ αὐτῆς γεγονὸς μνημόνιον. ταραχθέντος δ' δὴ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, & μετὰ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβῆσαι λέγοντος, ὡς δὲ ὁμολογουμένως θεοσεβής, καὶ μηδὲν ἁμαρτὼν ὅλως ἐκ τοῦ βίον, ἢ τὰ πρὸ τῶν θείας γυναῖκα, οἰκτειρεν ὁ θεός. καὶ διαλλάττεσθαι φυλάξειν αὐτοῦ καὶ τοῦ ζωὴν καὶ τοῦ βασι- D λείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταγνοοῦντι δὲ ἐκ τοῦ γεγονημένων, ἀκέστε χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τοῦ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τοῦ δ' ἐκ τῆς θείας γυναικὸς γνησιωτάτου παιδὸς δαβίδ ἡ, νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, ξοφὴν μὲν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, καί τινα ἀναγκαζόντων τοῦ οἰκείων ἐ προσῆκετο. μάλαγμαν δ' ἐκεῖθεν μος ἐδῆτα, πεσὼν ὅτι σάκκου καὶ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα E δ' ἐσπέρᾳ αὐτοῦ τοῦ μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τοῦ ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τοῦ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ὑπόχη) καὶ ξοφῆς καὶ τοῦ ἄλλης ὑπομελείας, ὡς αὖ ὅτι τέκνῳ πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτι ὑπὸ τοῦ λύπης αὐτὸν σκάκω. ταραττομένων δ' ἀναθόμενος τοῦ οἰκετοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγχρίνῃ τι θέλειν συμβαίνει, σωσεὶς ὅτι πέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τοῦ οἰκετῶν, καὶ μα- F θὼν ταληθὲς, αὐτῆσα). καὶ λουσάμενος & λαβὼν ἐσθῆτα λύκιλον, εἰς τοῦ σκιλικὸν τοῦ θεοῦ προσῆλθε). καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ προτιθέναι, πολλὰ ὅτι τοῦ προσηλόω τοῖς τε συγγόνοις καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὅτι νοσοῦντι τοῦ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ τετελευτηκότος ἐώρασθε. τήν τε αἰτίαν δεηθέντας δηλῶσαι φρόντον αὐτοῖς πύθεσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τοῦ G γεγονημένων, ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἔτι μὲ ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτῷ δόντας πᾶσ' ἐποίει, τοῦ θεὸν ἡγούμενος τούτοις δύνασθαι καμφθῆναι. ἀποθανόντος δ' ἀκέστι χρείαν εἶη) λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπῄνεσαν τὸν σοφίαν & τὴν μάνοιαν τοῦ βασιλέως. σωελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὸν ἐποίησε. & γενόμενον ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα τοῦ προφήτου καλέσαντος. ἰώαβος δὲ, τῇ πολιορκίᾳ τοῖς ἀμμα-

iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronũtiauit, iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nõ ſemel antea liberatus è Sauli manibus, nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deum (erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat) placatus Deꝰ recepto in gratiam promiſit & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrẽ diligebat. ſeptima verò die mortuo puero, familiares nõ audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbũ tam impotẽter tuliſſet. qui cùm turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis poſtquam veritatem cõperit, cõfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnã ſibi apponerent præter omnem opinionem. admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupẽtib. quòd cùm nihil horũ ęgrotãte puero feciſſet, nunc poſt eius obitũ omnia ſimul faceret: impetratáque prius licẽtia, cauſam ſuſcitabantur. Tũ ille: Nõ intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem: nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerũt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturæ menſibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

terea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, quā postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni pretij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: nec mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine, ex eadem qua Abesalomus genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorē sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere: accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriā quādam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministeriis releuatus eò citius conualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille non ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent, dicens se absque strepitu quiescere cupere, quo facto iussit sororem in intimum conclaue paratam cœnam inferre. quod cum puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit vt sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine. nefas est te rem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est. non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

νίζας ἰσχυρῶς σκάπτε, τῷ τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος, καὶ τ̃ ἄλλων ἀπορείας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδεία ποτ̃ καὶ ξοφῆς, ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτητο, καὶ τοῦτο ὥστε μὴ τελέως αὐτοὺς ἀπολειπεῖν τ̃ πηγὴν ἀγχιλιέσεσιν χρώμενοι. γράφει ὁ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως τ̃ αἱρεσιν τ̃ πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τιθῇ νίκην αὐτὸς ἐπιγραφείη. ταῦτα ἰωάβου γράψαντος, ἀποδεξάμενος τ̃ διανοίας καὶ τ̃ πίστεως ὁ βασιλεὺς, παρακαλέσας τ̃ συν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ὅπως τ̃ ῥαβαθας πορθήσειν. καὶ κρ̃ κράτος ἐλὼν ἁρπάσας τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δ, τ̃ τε βασιλέως τῷ ἀμμανιτῷ λαμβάνει στέφανον, ἕλκοντα χρυσ̃ τάλαντον, καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ὅπως τ̃ κεφαλῆς δαβίδης. πολλὰ δ καὶ ἄλλα σκύλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας ἀκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα δ καὶ τὰς ἄλλας τῷ ἀμμανιτῷ πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κρ̃ κράτος. ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱεροσόλυμα τ̃ βασιλέως, πᾶσμα αὐτῷ τ̃ οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μ̃ ἔτι, τὸ δ κάλλος ὑπερεπὴς, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφωτάτας γυναῖκας, θημάρεα ὄνομα, τ̃ δ' αὐτῆς ἀβεσαλώμῳ μητρὸς κοινωνικῆα. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῷ δαβίδ τ παίδων ἁπάντων ἐραθείς, ὡς ὅτε ἀγὰ τ̃ παρθενείαν αὐτῆς, ὅτε ἀγὰ τ̃ φυλακὴν τυχεῖν τ̃ ὀπθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τότε σῶμα τ̃ ὀδύνης αὐτὸν κατεδιάσης καταχναίνετο καὶ τ̃ χρόαν μετέβαλεν. δῆλος δ' ταῦτα πάσχων γίνεται ἰωνάθῃ τινὶ συγγενεῖ καὶ φίλῳ, σοφιστὴς δ' ἦν ἔθνει ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τ̃ διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν ἐν καθ' ἡσυχίαν ὡραϊσμα τ̃ ἁμνώνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν πρώτα φράσας τ̃ αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζει μὲν τοίνυν αὐτὸς ἐλεγχθ ἐξ ἐρωτικῆς ἕξεως ἔχειν αὐτ̃ ὀπθυμίας. τ̃ δ' ἁμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅπως τ̃ ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ κατὰ μηχανὴν εἰς τὸ προσελθεῖν τ̃ δικταίων ὑπέθετο. νόσον γὰρ ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δ πρὸς αὐτὸν τ̃ πατέρα, πέμψαι τ̃ ἀδελφὴν αὐτῷ διακονησομένην, κἀκείνου προσκαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι κατ' ἐκείνου τὴν τ̃ νόσου. τούτῳ μηνυθέντι, κατανοεῖν ὁ ἁμνὼν ὅπως τ̃ κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο καὶ τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. προσκληθεὶς δ τῷ πατρὶ καὶ σκεπτόμενος πῶς ἔχει, τ̃ ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' ὡς ἐκείνου ἀκηκόει. προστάξας δ τοῖς οἰκέταις παραπησθαι πάντας πρὸ τ̃ θαλάμου, βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου τ ταραχῆς ἀπηλλαγμένον. ὡς δ τ̃ κελευσθὲν ἐγένετο, τὴν ἀδελφὴν ἐκέλευσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δ τοῦτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθει ἐπιφέρετο. ἀπαρνησαμένη δ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ δ' ἀσεβήσης εἶπεν ἀδελφὲ τὸν νόμους παραβάς, τ δ' ἀφνὼ περιβαλὼν σαυτ̃ αἰσχύνη. παῦσαι δ' ἅπας ἀδικῶν καὶ μιαρὰς ὀπθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος τ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε ταῦτα δ ἀγαπᾶν τὴν τ παρ' ἐνδείας ἀφυσιᾶν. συγχωρήσαν δὲ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βιαιομένῃ τ ὁρμὴν αὐτῷ τ ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν ἀγαφυσᾶν.

ὁ δ'

ὁ δ' ὑ πείθε), τῷ ἔρωτι καμόμενος, & τοῖς τῆ παίδος κένζοις μωσπζόμενος διάζεται τ ἀδελφιδ. μῖσος δ' οὐθέως μᾶ τ ὀξυκόρησιν εἰσέρχεται τ ἀμνῶνα, & φρυστλοιδωρησάμενος ἐκέλευσεν ἀπιέναι. τ δ χείρω τλω ὕβριν κ ὀξὺ τότο ἀποκαλύσης, εἰ διασαίμενος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ὑπερέποι μεῖναι, ἀλλὰ ῥᾳδιαχρῆμα ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειεν ἡμέρα κ φωτί, ἵνα & μάρτυσι τῆς αἰχμώσης φρυπέσι, φρυστάζει αὐτῷ ἐκβαλεῖν τῷ οἰκέτη. ἡ δ, φρυαλγὴς ὅλη τῆ ὕβρει κ τῆ βίᾳ γνομένη, φρυῤῥήξασα τὸν χιτῶνα (ἐφόρουν γὰ αἱ τῷ ἀρχαίων παρθένοι χειριδώτους ἄχρι τῷ σφυρῶν φρὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) κ σποδὸν καταχεαμένη τ κεφαλῆς, ἀπῆει ὀξὺ τ πάλεως βοῶσα & ὠδυρομένη τλω βίαν. φρυτυχὼν δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀβεσάλωμος, ἀνέκειτο τίνος αὐτῇ δεινᾶ συμβάντος ἕτως ἔχει. κατεπούσης δ' αὐτῆς φρὸς αὐτὸν τ ὕβριν, ἡσυχάζειν κ μεζίως φέρειν παρῄνεσε, κ μὴ νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφᾶ. ἡ δ πειθθεῖσα παύεται τ βοῆς, κ τᾶ φρὸς πολλοὺς τλω βίαν ἐκφέρειν. κ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς δ τᾶθ' ὁ πατὴρ Δαβίδης τοῖς μὲν πεφρεαγμένοις ἤχθετο. φιλῶν δ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, φρεσβύτατος γὰ ὢν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ὠκνηκάζετο. ὁ δ ἀβεσάλωμος, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν, κ λανθάνων κατέρχεται εἰς ἀμνωναν αὐτὸ τ ἀμῦρτίας ὕπτιόν τι παρεφύλαττεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς φρὶ τλω ἀδελφὸν αὐτὸ πλάσμασι διελήλυθε δεύτερον. κ μέλλων ὅτι τλω τῷ ἰδίων κυρᾶν ἐξίενας θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δ' ὄζιν αὐτῷ τ ἐφραὶμ κλησυχίας, παρεκάλῃ τὸν πατέρα σὺν κ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν φρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν. παραιτησαμένῳ δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστεῖλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος δ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπλίταις ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθη παρεστμένον κ κάρῳ, νύσαντος αὐτὸν φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde facessat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque ad noctem illic manere nõ patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat, mandauit famulò vt eam eiiceret: illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciratus est quid mali haberet quòd ita se afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid parer vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quam primùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem verti ad nutum suum illum trucidarent.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ή.

Οὡς τῷ φρὶ τλω οἰκίων αὐτῷ σασπάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξελήθη τ ἀρχῆς.

Ὡς δ' ἐπύησαν τὸ φρὸς αχθὲν, ἔκπληξις κ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. & δύσαντες φρὶ ἑαυτῷ, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο φρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἀπαγγέλλει τὸν ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ. φρυσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς ὅτι παισὶν ὁμοῦ ζουσὶ τοῖς ἀπολωλόσι, κ τᾶθ' ὑπ' ἀδελφᾶ, τ λύπης καπὶ τῷ κτείναι δυναμένης πικρότερον συναρπαγεὶς ὑπὸ τᾶ πάθους, ὅτε τλω αἰτίαν ἀνέκειτο. ὅτ' ἀλλόπι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου φρυσηγγελμένου κακοῦ, καὶ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος φρυέμενεν. ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τλω ἐσθῆτα, κ ῥίψας αὐτὸν ὅπ τλω γλῶ, ἔκειτο πενθῶν τοῖς ὑὲς ἅπαντας. κ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους, καὶ τ ἀπηρτότα. ὁ δ σαμᾶ τᾶ ἀδελφᾶ αὐτῷ παῖς ἰωνάδης, ἀνέναί τι τ λύπης παρεκάλῃ. κ μὴ φρὶ ἄλλων μὴ πιστεῦσαι ὡς τεθνᾶσιν. ὑδὲ γὰ αἰτίαν δυείσκειν ὑπολαμβάνειν. φρὶ ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰ ὀξὺ τλω θημέρης ὕβριν ἀποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τλω αἵρεσιν τλω ἐκείνου.

Vt verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolore ictus, ne caulam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nã de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eũ tale aliquid aulus sit:

CAP. VIII.

Quomodo per intestinum familiæ bissidium Dauid à filio regno pulsus est.

interea ſonitus aduentãtium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi patet occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat. denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibique toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe
2. Reg. 14. haberet: iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandẽ natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe, vt cùm ſoli eſſent, ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret, nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma, quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natíque ſunt ei filij tres, & vna filia formoſiſſima, quę Salomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

μέσῳ· ἡ κτύπος ἵππων ☪ θόρυβος φεύγοντων πόνων αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ δεδραπέτας ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ὁρῶν οὓς ἀκηκόει μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἅμα δὴ πάντων δάκρυα καὶ γόνος, τοῦ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ὑπὸ παιδὶ κατεσφαγμένῳ. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς Γεσούρα πρὸς τὸν πάππον τοῦ πρὸς μητρός, δυνάστου τῆς ἐκεῖ χώρας, καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει. τοῦ δὲ Δαβίδου προαίρεσιν ἔχοντος ὅπως τὸν υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμψῃ, οὐκ ὀπὶ τιμωρίᾳ κατελυσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ δὴ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ αὐτοκρατὴς παρώρμησε. γύναιον γάρ τι τὴν ἡλικίαν ἤδη πρόβεβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. παίδων ὀπὶ τῆς ἀγροικίας αὐτῇ διαπεπληγότων καὶ πρὸς φιλονεικίαν ξαινόντων, ὑδενὸς τοῦ καταπαῦσαι δυναμένου φανέντος, ἔλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγῆναι καὶ θανεῖν. ἥξειν τε τοῦ συγγνῶναι ὅπῃ τὴν ἀνηκοότα ὁρμηκότων ☪ ζητούντων αὐτὸν ἀπελεῖν, χαρίσασθαι τῷ σωτηρίαν αὐτῆς τοῦ παιδός, καὶ μὴ τοὺς ὁπλοίπους τῆς γηρωκομίας αὐτῷ ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι. τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βεβλημένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ἐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀσυδίας, ἢ τοῦ παρ' αὐτοῦ φόβου. τοῦ δὲ συγκαταινέσαντος εἰς τὸ γυάγον ἐκέτευσεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν οἶδα σοὶ τῇ χρηστότητι καταικτείραντί μου τὸ γήρας καὶ τῷ παιδὶ μικρὸν ἁπαρδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ παρὰ σοῦ μοι ᾖ φιλανθρωπίας, τοῦ σαυτοῦ παιδὸς πρῶτον καταλλάγηθι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πεισθείην ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδοκέναι τῷ χαρίζειν, αὐτοῦ σου μίσει νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ τοῦ παιδί. κἀκόπτον δ' ἂν ἔγωγε προθεῖναι τοῦ παιδὸς γνώμῃ ἀποθανόντι καὶ ἄλλον ἑκουσίως. σωθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑπόβλητον ὄσαν τῷ σκέψιν ἐξ ἰωάβου καὶ τοῦ τούτου ἀσυδίας, καὶ ἐπειδὴ παιδὸς τῆς φρεσβύπιδος πυθόμενος ἔτως ἔχον τ' ἀληθὲς ἔμαθε, μεταπαλισάμενος ἰώαβον, ὅπιτυχεῖν τε τῶν μεθειμένων καὶ νομοῦ φασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ἐ γὰρ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τῷ ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δὲ, μεταμπισάμενος τὸν βασιλέα, καὶ τοῖς λόγοις ἀπατασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τὴν Γεσύρα παραυτίκα, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἀπαγαγὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. μεταπέμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἥκουσε θαρρυνόμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, ἕπω γὰρ ἔτως ἔχειν ὡς τ' ὄψεις ἰδεῖν κατελθόντα. ☪ ὁ μὲν, τοῦτο τοῦ παιδὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τὰ πρὸ τῆς οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ὀπιβέβλητο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τῆς λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ὀπὶ μελείας ὑφ' βασιλέως. ἀλλ' ἔτι ἐξῆχε καὶ διέφερε πᾶν τὸ εἶδος, καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ σώματος καὶ τοὺς ἐν πολλῇ ξυφῇ διαπρεπόμενος ἀφρέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοίνυν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτοῦ, ὡς μόλις αὐτὴ ἡμέραις διακειρῆν ὀκτὼ, σταθμὸν ἔλκυσαν σίκλοι διακόσιοι. ὅτοι δὲ εἰσὶ πέντε μναῖ. διέφερε μὲν τοι γ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ἓξ μὲν ἀρρένων παῖδ γεγονώς, μιᾶς δὲ θυγατρὸς, τῆς μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνε) παῖδιον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα πέμ-

.

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδέετο αὐτοῦ A
πολέως καταπρᾶσαι τὴν πατρέα, καὶ δηλῶσαι ὅπως
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι διαλαθεῖν τε
καὶ προσπεσεῖν. καταμελήσαντος δ' Ἰωάβου, τῷ Ἰ-
σραὴλ τινας ἀποστείλας, τὴν ὁμορροῦσαν αὐτοῦ χώραν
ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθὼν, ἦκε πρὸς
τὸν Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυ-
θόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εἶναι, ἀγα-
γεῖν τε πρὸς ἑαυτὸν δι' ἀμηλουμένου τοῦ ἐν- B
τολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιήμην.
καὶ δὴ δι' ὁμαίου σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν χαλε-
πώτατα, ὡς ἔγωγε δεινώτερον τῆς φυγῆς κεῖνο τὴν
κάθοδον, ἐπὶ τοῦ πατρὸς ἐν ὀργῇ διακειμένου. πει-
σθεὶς δ' ὁ Ἰώαβος, καὶ τὴν ἀπάγκλην αὐτοῦ κατοικτει-
ράσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς
περὶ τοῦ παιδὸς, ὅπως αὐτὸν ἥδιον διακατήσουσιν, ὡς
δικαίως καλέσας πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν C
ὑπὸ τοῦ ἐράσθου, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τοῦ ἡ-
μαρτημένων ἀπίστησί τε, καὶ τοῦ γεγονότων ἀμνησίαν ἐ-
παγγέλλεται. ὁ δ' Ἀβεσάλωμος, δισσῶν αὐτῷ τοῦ
δεδοκότος τοῦ βασιλέως ὑποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους,
ὀλίγῳ πάνυ χείνῳ, πολλὰ δ' ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ
ὁπλοφόρους περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια
παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὑπὸ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐ-
λαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὥς τε θᾶττον τὸ μὴ D
συμβούλοις ἀγαθοῖς ἔη τῷ πατρὶ, τάχα δ' αὐτοῦ καὶ
ἀδίκως ἐπλησιόπει περὶ τοῦ κρίσιν, δίνοιαν αὐτοῦ παρὰ
πάντων κατεσκέδασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην
ἔσχε τὴν ἐξουσίαν, πολλοὺς αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν δίκαι-
μίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔ-
σχειν ἤδη τὴν θᾶττον ὄχλων δίνοιαν ἐνόμιζε, μὴ ἂν
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν τεσσαρων ἐτῶν ἤδη πα-
ρειληλυθότων, ἐδέετο προσελθὼν, εἰς χεβρῶνα συ-
χωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τοῦ θεοῦ. φεύ- E
γοντα γὰρ τοῦτο δέεσθαι τοῦ Δαβίδ ἐν ἀξιώσει ἀφέντος,
πορευθῆναι, καὶ πολὺς ὑπισωέρρυσεν ὄχλος, ὑπὸ πολλοὺς
αὐτοῦ διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ὁ Δαβίδου σύμβουλος
Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῆς
Ἱερουσαλυμιτῶν, οὐκ εἰδότες πω τὴν ὑπόθεσιν, ὡς δ' ὑπὲρ
θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀπο-
δέδεικται, τοῦτο γὰρ στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη
ταῦτα Δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ θᾶττον πα- F
ρὸς ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τὴν ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐ-
τὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τὸν ὑπὸ τοῖς ἡμαρτημένοις
συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι
καὶ θᾶνομωτέροις ἐπεβάλετο, βασιλέα πρῶτον μὲν
ὑπὸ θεοῦ δεδομένη, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ
γεγωνότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλων τοὺς ὀπτιμοδοκιμωτάτους, καὶ πε-
ρὶ τῆς τοῦ παιδὸς ὑποψίας κοινολογισάμενος αὐτοῖς
καὶ περὶ πάντων ὑπερέψας κρίσιν τοῦ θεοῦ, καταλιπὼν G
τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν
ἐκ τῆς Ἱερουσαλύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους περιθύ-
μως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῆς ἑξακοσίων ὁ-
πλιτῶν, οἳ καὶ τὸν πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνουν ὅτε ἔζη σαοὺλος. τὸ δ' ἀβιάθαρον καὶ σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας,
συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λαὸν ἅπαντας, μὴ τὸν κίβωτὸν μόνον ἔπεισεν, ὡς τοῦ θεοῦ καὶ
μὴ μετακομιζομένης αὐτῆς ῥυσομένου. ἐστείλατο δ' ἔκαστα τῆς γινομένων, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impertet vt sibi liceat patrē inuisere, & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mādata de conciliando sibi patre negligeret. quam obrem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriā quàm exiliū fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accurratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum accīri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est polliçitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audira ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simúlque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clanculatios nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. Reg. 13.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
stiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illustris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Ascendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymãtibus
renunciatum est etiam Achitophelem mutatis
studiis in partes Abesalomi cõcessisse: quo vix
aliud tristius ei inhac calamite accidit. quam-
obrem precatus est Deum, vt Abesalomi ani- B
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim
ne eius consiliis contra se vteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo quid fa-
cto opus esset. Quumque in verticem montis
peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus oppleto
tum, & mutabilitatem rerum deplorantem, so- C
latus est pro tempore iussum æquo animo pre-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, vt simulato Abesalomi partium stu-
dio, diligenter secreta eius perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo
relicto Hierosolyma se cõtulit: quò paulò pòst
etiam Abesalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progressus obuiam habuit Sibã Mem- D
phibosthi seruum, quem ipse ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
2. Reg. 16. stos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis
acciperet, simúlque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquisset, Hierosolymis relictum
respondit. sperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõcesse- E
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum vt talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram superuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum si-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
uitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiásque agebat F
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat, Hac tam
sæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala noui alicuius
motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in G
nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto pati-
mur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis cursim cum conuitiis assectante.

πησοις δ' ἔχε πρὸς πάντα δμηκόνους, παῖδας ἀχίμα-
νον μὲν σαδώκου ἰωνάθην ὁ ἀβιαθάρ. ἐν δὲ ὁ
γιτθαῖος, σωεξώρμησεν αὐτῷ, διασάμενος τὴν δα-
βίδου βέλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀπέπεισθεν, ἐκ δὲ τοῦτο
μᾶλλον δῆνος αὐτῷ κατεφαίνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
διὰ τῆς ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τῷ ἀβεσαλώμῳ, ἐκ τὰ ζύτου φρονῶν. ἐπέτεινε
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν
ἐπεκαλεῖτο δέομενος, ἀπαλλοτριῶσαι τὴν ἀβεσα-
λώμου διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ
μὴ πανταπάσι συμβουλῶν πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρε-
νήρης καὶ σωιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύταλος. γινόμενος δ'
ὅτι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀνασκόπει τὴν πόλιν, ἐκ μὴ
πολλῶν δακρύων ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσὼν, ἠύχετο
τῷ θεῷ. σωλώτησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος,
χουσὶς ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμέ-
νον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, ἐκ θρηνοῦντα
τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης
παρεκάλει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν
ἀβεσάλωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ἀπόῤῥη-
τα τῆς διανοίας αὐτοῦ καταμηνεῦσαι, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου
συμβουλίαις ἀντιφέρεσθαι. ἐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν
αὐτὸν συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ ἰσχύοντα. καὶ ὁ
μὲν πεισθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ἐ πολὺ ἐκ
ἀβεσάλωμος. ὀλίγον ὕ τῷ δαβίδῃ προελθόντι σι-
βας ὁ τοῦ μεμφιβόσθου δοῦλος συνέτυχεν. ὃν προσ-
νοησόμενον ἄπες ἄλλει τὴν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ
ἰωνάθου τοῦ σαύλου παιδὸς ἰφὰ, μὴ ζεύγους ὄνων κα-
τατεφορτισμένων τοῖς ὑποζυγίοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε
λαμβάνειν, ὧν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. προσ-
θανομένου ὕ ποῦ καταλέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ἐν
ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι
βασιλέα διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ταραχὴν, εἰς μνήμην
ὧν δύεργέτησεν αὐτοὺς σαὺλος. ἀγανακτήσας δ' ὅτι
τούτῳ πάνθ' ὅσα τῷ μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾷ
χαρίζεται. πολὺ γὰρ δικαιότερον αὐτὸν ἐκείνου ταῦτ'
ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν σιβᾶς προϊχαρὴς
ἰὼν δαβίδῃ ὕ γινομένῳ κ᾽ χώραμον ὕπερ καλούμενον
τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαύλου συγγενὴς ὄνομα σεμεῖ,
υἱὸς ὕ γηρᾶ. καὶ λίθοις τε ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει.
πρὸς αὐτὸν ὕ τῶν φίλων καὶ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον
βλασφημῶν διετέλει, μιαφόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν
κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευε ὕ κ᾽ τ᾽ ἧς, ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπά-
ρατον, ἐξιέναι τῷ θεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τ᾽ βα-
σιλείας αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τ᾽ ἐπ᾽
ὧν ἥμαρτεν εἰς αὐτὸ διαπότμου δίκλω αὐτῷ εἰσπραξα-
μένῳ. πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ὁρμησθέντων ὑπ' ὀργῆς,
ἐκ μάλιστα ἀβισάμου διαχρήσασθαι βουλομένου σεμεῖ,
δαβίδης αὐτὸν τ᾽ ὀργῆς ἐπέσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κα-
κοῖς ἑτέραν προσεξεργασώμεθά φησι καινοτέραν ἀ-
φορμὴν. ὁ γὰρ δὴ ἅ προσλυσασῶντός μοι τάδε κυνὸς
αἰδὼς τις ἢ φρονεῖν ἐπέχει. τῷ θεῷ ὕ εἴκω, δι' ὃν ἴσως
ἐφ' ἡμᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' ἐδέν ὑπὸ τούτου
μὲ ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε ἐκ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπεί-
σμαι. ἀλλὰ ἔσαί τις ἴσως οἶκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τότε θελήσαντος. ἰὼν δ'
αὖ τὴν ὁδὸν ὁ φρονπίζων τῷ σεμεῖ ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους διεξέχοντος καὶ κακηγορῶντος.

παρα-

ωδαγθρώθμος δ' ὅτι τ ἰόρδανον, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κακοπαθθμένους. ἀβεσαλώμου δ' ὡς ἀχιτοφέλου τ συμβούλω ωδαγθραμθμένου εἰς ἱεροσόλυμα, συὶ ἅπαντι τῷ λαῷ, ἡ δαβὶδ ἡ φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς. ἡ προσκυνήσας αὐτὸν συνήυχετο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, ἡ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλος ἐν τοῖς ἐμοῖς μάλιστα τ πατρὸς αὐτοῦ γεγθμθμένος, πρὸς ἅπαντας εἰ δόξας, ἀ συὶ αὐτῷ νεῖ ὄντι, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνεις πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑπακρίνεται ἡ σοφέως, εἶπε γὰρ ἔπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῇ θεῷ, ἡ τῇ παντὶ πλήθει. ζοῦτον οὖν μὴ σοῦ δίαστα γεγθμθμένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τ γὰρ βασιλείαν ἔλαβες ωδὰ τ θεοῦ. τῷ αὐτῷ μὴν ζῆλ πίστιν ἡ δύναμιν ἐνδείξομαι, πιστὸς γθμθμος εἶ φίλος, ὃν οἶδά με τῷ πατρί σου παρεχθμθμον. ἀγανακτεῖν δ' ἐδὲν προσήκειν τοῖς παροῦσι, ἡ γὰρ εἰς ἄλλου οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμθμηκε ἢ ὅτι ἡ αὐτῆς, ἡς ωδαλαβόντος. ζαῦτα λέγων ἔπεισθεν, ὕποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. ἡ καλέσας τ ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ ἢ παρῄνεσε, ζοῖς τ πατρὸς αὐτοῦ παλλακῆς συνελθεῖν. ὡς οὕτω παρέσεσθαι τ λαὸν ἕλεγε, πᾶς δύσασται ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ὄντι, ὃ μὴ πολλῆς συνωμοσίας ἀνθρώπων ὅτι τ πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδίεναι, πρόσθεν δοκοῦντας ὑμᾶς ὁμονοεῖν. πεισθεὶς ἢ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοῖς οἰκέταις ὅπου τ βασιλείαν, τ πλήθους ὁρῶντος, ἡ παρελθὼν, συνέρχεται τ τ παιδὸς παλλακαῖς. ζαῦτα δ' ἐγίνετο ἡ τῷ νάθαν προφητείαν, ὃν τῷ δαβὶδ ἡ σημαίνων τ ὡς τῶν παιδὸς ἑνὸς τῶν ἰδίων θπιθεσιν προεφήτευσε.

Delatis deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturũ, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Parui iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent, inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὅτι τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο συὶ τῷ στρατῷ.

Cap IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

Ποιήσας δ' ἀβεσάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου ωδὸς τὸ πολέμου τὸ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλέχθεις ἀρήσαντος ἐκείνου, ἡ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτὸ ἡ τοὺς συὶ αὐτῷ στόλοις ἀναχεῖν ὑποχωρήσω, ἡ βέβαιον τότε τ βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβὶδ ἀ μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταπαλεῖται τ χρόν, τὸν δαβίδου ἀρχίφιλον. ἦτος γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει. ἡ τῷ ἀχιτοφέλους γνώμῃ αὐτῷ δηλώσας, τί ἡ αὐτῷ δοκεῖ ωδὲ αὐτῆς ἐπιτυθήσετο. ὁ ἢ συνιδὼν ὅτι γθομθμῶν ὢν ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, καὶ δι' ὧν ἔσῃ δαβίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπῆγεν γνώμην εἰσφέρων. ἡ γὰρ ἀγνοεῖς ἔφησεν ὦ βασιλεῦ, τῷ τ πατρὸς ἡ τῷ τ συὶ αὐτῷ νεῖ ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι ἡ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε. ἡ πάντοτε κρατῶν τ πολεμίων ἀπήλλαχ). νεῖ ἢ εἰκὸς αὐτὸν ὅτι στρατοπέδ ἀ μόνον, στρατηγῶν ἐδικαιώτατον, ἡ ωδὸς δεῖν ἀπάντην ἐπερχομθμων πολεμίων. ἀλλὰ ἡ τ ἑαυτέων ἀπολιπὼν τοῖς ἰδίοις εἰς τινὰ τ αὐλώνων αὐτὸν ὑποκρύψει, ἀ ωδὸς πέτρα τινὶ λοχήσ. συμβαλόντων ἢ τ ἡμετέρων, οἱ μὲ ἐκείνου, ωδὸς μάχεσθαι ὑποχωρήσουσι. θαῤῥήσαντες δ' ὡς τῷ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος αὐτισήσονται.

Delatis deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturũ, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Parui iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent, inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Hoc Achitophelis consilium executus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit: Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. 1. Reg. 17.

interim ille ex improuiso superueniens, suis animum addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende igitur meum quoque consilium, fanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, si in aperto campo assequaris, quòd ille paucos circa se habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si pater intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Abesalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, vt Chusis consultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consilium eis exposuit, quódque ipsius comprobatum sit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarentúrque eum, vt sine mora Iordanem transiret: ne fortè filius mutata sententia persequatur eum, & priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem latérent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Abesalomo decretum sit: mandárúntque vt quantum possent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui eueſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quum à quibusdam equitibus conspecti, apud Abesalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hierosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à superuenientibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi non negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu frustra persequuti, retro sunt reuersi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non esse ampliùs periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rursum extractos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta potuerunt festinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abesalomi conatus illi renuntiauerunt: qui suos confestim Iordanem transire edicit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus. Porrò Achitophel vbi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domesticis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat, addens quoniam non persuasisset, certo se breui periturum.

Ϲ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὀπφανεὶς ἐξάφνης, τοῖς μὲν δύψυχίαν ποιεῖς τοὺς κινδυνεύσειν ἀπεργάσεται, τοὺς δὲ σοὶ, καταπλήξεται. ἀλλ' ἐμοὶ τοίνυν πιθοῦ τοῦτο ἐμοὶ συμβουλείαν τῆς λογισμοῦ. Ϲ ταῦτ' ὀπτάνοις ἄριστα, τὰ μὲν ἀχιτοφέλους γνώμης παράπτησαι. πέμψας δὲ εἰς πᾶσαν τοῦ χώραν τῆς Ἑβραίων, παράγγειλον αὐτοῖς τοῦ ὀπὶ τὸν πατέρα σου στρατείαν. Ϲ ἁθροίσαντα τοῦ δύναμιν, τὸ πολέμου γίνου στρατηγὸς, πιθοῦ μὴ πισθόντος τέτον ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ προσδόκα ῥαδίως αὐτὸν, αὐτὸν ἐν φανερῷ καταλάβης ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλομένων τοῦ σοὶ συνουσιάζειν ὀπάσασθαι πᾶν προθυμίαν. ἂν δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν προκλείσῃ, μηχανήμασι πᾶν ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομέν σοὶ ἐκείνου τοῦ πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν ἀδοκίμησε μᾶλλον ἀχιτόφελου, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου προσεκείθη παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὲν τοίνυν ἰῶτο τῇ τούτου διανοίᾳ τοῦ τὰ χουσὶ συμβουλοῦ σῶσαι ἀμείνονα εἰ δοκεῖν. ἀποδύσας ὁ προς τοὺς ἀρχιερέας σάδδοκον καὶ ἀβιάθαρον, τοῦ τε ἀχιτοφέλους γνώμου ἐξήγησεν αὐτοῖς Ϲ τ' ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι δέδοκται ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραινεθέντα προτίθει, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας δαβιδῆ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλόμενα. Ϲ προς ἀπαγγελοῦσαθαι τάχεως διαβῶσι τ' ἰορδάνου, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται, φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες ἑνὶ υἱοὶ ἔξω τ' πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως διαπομίσουσι προς τ' δαβιδην τὰ προσταττόμενα. πέμψαντες ἓν παιδὶ θεραπαινίδα προς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προσέταξαν μὴ ἀποδῆς ταῦτα δαβιδῆ σημάνῃ. εἰ δ' ἐδέν εἰς αἰτιολογίας Ϲ μέλλησιν ἐφέροντο. λαβόντες δ' τὰς τ' πατέρων ἐπιστολὰς, δύσεβεῖς ἅμα καὶ πιστοὶ γίνου διάκονοι. καὶ τ' ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τ' ὀξύτητα κρίναντες ἄριστον εἶ ὑπείληφε συμβαλεῖν δαβιδῆ. ἐξορμῶσι δ' αὐτοῖς ἀπὸ σταδίων τ' πόλεως δύο, θέονταί τινες ἱππεῖς καὶ διαβάλλουσι προς τ' ἀβεσάλωμον. ὁ δ' εὐθὺς ἔπεμψε τοῖς συλληψομένους. νοήσαντες δ' τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες, ἐκβαπέντες τ' ὁδοῦ. ἀπάγημα εἰς κώμην τινὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοῖς ἔδωκαν. βοχόρης ἰῶ ὄνομα τῇ κώμη. γυναικὸς δ' ἐδεήθησαν τινὸς κρύψαι καὶ ἀπάγειν αὐτοῖς τ' ἀσφάλειαν. ἡ δ' καθιμήσασα τοῖς νεανίσκους εἰς φρέαρ Ϲ πλάκας ἄνωθεν ἐρίων ὑπεβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτοὺς, Ϲ προ αὐτῷ ἀνέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν ἐκ ἠρνήσατο. ἀπιόντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν τοίνυν σπουδαίως διώξουσι, καταλήψεσθαι προθύμως. ὡς δ' ὑπὸ πολὺ διώξαντες ἐ κατέλαβον, ἀνέστρεφαν ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῷ ἔπ συλλήψεως εἶ, ἀναιμήσασα τοῦ προκειμένου ὁδὸν αὖθις παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ κῇ χεῖρα χρησάμενοι προ τὴν ὁδοιπορείαν, ἦκον προς δαβίδην. καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δ', διαβὰς τ' ἰορδάνην, τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ προσέταξεν ἡ-

δη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτοῦ. ἀχιτόφελος δ', τ' γνώμης αὐτοῦ παρωδοκιμηθείσης, ὑπιβὰς τῶ κτήνους ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τοῦ πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἐ πεισθεὶς, φανερός ὅτιν ἐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος.

δαβί-

Δαβίδην ἢ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅτι τάχιστα τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶναι τὸ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ φθάσαντα τὸν Δαβίδην, ὃς καθόλου πάντα συνέφραττεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτα δράσειν ἐκβιασθέντα. καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήρτησεν αὐτόν. καὶ τὸν μὲν ἀχιτόφελον, τοιούτου θανάτου δικαίως αὐτὸν ἠξιωμένον, καθελόντες ἐκ τοῦ ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ Δαβίδης, διαβὰς τὸν Ἰορδάνου καθὼς προείρηκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστας καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν ἀφίκετο. δέχονται δ' αὐτὸν ἁμιλλώμενα πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δὲ ἔτι βερζέλαος ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφαρὶ ὁ τῆς ἀμμανίτιδος δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. ἔστρωσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ τὰ ὁπωσδήποτε δεῖπνα παρέσχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολείπειν ἐσταμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγήσαι, καὶ τῷ εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κακοπαθημένοις καὶ τροφὴν χρησίμων ἐπιποίαν διαρκῆ παρασχεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δ', ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τῷ ἐβραίων ὅπλῳ τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν Ἰορδάνου ποταμὸν, ἐπόρρω κατεζεύξε τῷ παρεμβολῶν ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, κατασήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἁμεσσαὶ, εἰς τιμὴν ἰωάβου ζεύξαντος συγγενοῦς αὐτοῦ. παῖδες μὲν γὰρ ἰεθάρου. μητρὸς δ', ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα ἰωάβου μητρὸς ἀδελφὴ ἦσαν Δαβίδου. ὡς δ' ἐξαριθμήσας τοὺς σὺν αὐτῷ Δαβίδης, ὡσεὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἐγνω μένειν ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἐλθὴν. προσθεὶς δὲ τοῖς ὅσοι χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις εἰς ἴσα μέρη τὸ στράτευμα, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσαλώμῳ. τὸ δὲ τρίτον μέρος αὐτὸς ἐβούλετο ἄγειν, συνήθει μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, ἐκ δὲ τῆς μητρῴας πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι, γνώμην καταθέντες σοφωτάτην. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀπολεῖν ἐλπίδα χρησίμων ἔφασκον. αὖ δὲ νικηθέντες ἑνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ προσὼν αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα παρασκευάζειν αὐτὸν ἰσχύν. ὑπονοήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ὄντα ἄλλο μετ' αὐτοῦ στράτευμα εἶναι. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, ᾠήθη μὲν αὐτὸν σὺν τῷ παρεμβολῆς ἔχειν. σκηπέμπων δὲ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς στρατηγοῖς ὅπως τὸν πόλεμον παρακαλῶ προθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνήμην εἴ τινος μερίου ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἐτύγχανον, φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἐπιβολῆς, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι τολμήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν νικᾶν αὐτοῖς ἐπιδεξάμενος, σκηπέμπει τὸν στρατιὰν. ἰωάβου δὲ φθασάντος τὸν δυνάμιν αὐτοῦ τῶν πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπιθεν περιβεβλημένῳ δρυμὸν, αὐτεξάγει τὸν στρατιὰν καὶ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῷ μὲν, ὑπὲρ τοῦ τὸν βασιλείαν ἀπολαβεῖν Δαβίδην παρασκευάζοντων καὶ πᾶσαν προθυμίαν χεομένων. τῷ δὲ ἵνα μὴ καὶ ταύτην ἀφαιρεθῇ καὶ δι' ὧν ἐπάλμησεν, ὑδὲν ὀκνούντων, ὅτε ποιεῖν ὅτε πάσχειν, ἔτι δὲ τῷ πλείονα ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῷ φίλῳ ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

A Dauidem enim omnino superiorem hoc bello fore, & amissum regnum recepturum esse. Præstat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quam Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificandum se præbere. His dictis in penitissimas ædes digressus, seipse suspendit. atque ita Achitophelem, suopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid superato vt diximus Iordane, perB uenit Castrum, pulchertimam ac munitissimam eius tractus vrbem. Ibi cum summa beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus est, partim præsenti hominis necessitate motis, partim reuerentia pristinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphat Ammanitidis dynastes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum suis præC bebant, vt nec lecti strati eis deessent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia semper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad lassitudinis refectionem opus esset. Interim Abesalomus collecto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, constitit non longè à Castro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpositi exercitui cognato eius Amasa. prognatus enim erat patre Iotharsa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, sorores erant Dauidis. Rex autem recensitis qui circa se erant, 2. Reg. 18. D comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abesalomus prior ipsum aggrediatur, sed creatis tribunis, diuisóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abisæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, sed è Gitta oriundo. Ipsum autem volentem adesse in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentissima ratione. Si enim eo præsente vincerentur, nihil spei reliquum fore. quòd si vna parte exercitus victi, cùm cæE teri ad ipsum refugissent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hostem suspicaturum, alium exercitum circa regem esse. Placuit hoc consilium: itaque persuasus apud Castrum mansit. sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obtestabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum strenuam ac fidelem operam sibi nauarent: & vt post victoriam filio parcerent, ne occiso illo, aliquid mali in seipsum statueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emisit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerso hostium aciem suam explicuisset in planicie syluam à tergo habentem, Abesalomus quoque suos contrà eduxit: & congressi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abesalomus & hoc priuetur, & patri insuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præstarent, ignominiosum ducebant tanF to paucioribus Ioabi militibus succumbere:

contrà regij vt tot millia profligarent omni o-
pe connixi, tandem vt erat dignum veteranis &
rei militaris peritissimis hostem terga vertere
coegernnt. fugientes deinde per saltus & abru-
pta insequendo, alios captiuabant, alios truci-
dabant, ita vt multo plures in fuga caderent
quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fer-
mè viginti millia. Plurimi autem in Abesalo-
mum ferebantur, insignem tam pulchritudine
quàm statura corporis. Is veritus ne viuus ca-
peretur, conscensa multa regia effuso cursu fu-
giebat. Cúmque peragitationem ventilaretur
capillitium, aspetæ arboris prominenti ramo
inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iu-
mentum enim vehementi impetu ferebatur,
non aliter quàm sessorem gerens. at ille sub-
mis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret.
Quod animaduersum quidam è militibus Da-
uidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta si-
clos promittente si illum confoderet, respon-
dit, Nec si duo millia daturus esses, facerem
hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus
nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At
ille iussit vt indicaret vbinam pendentem vi-
derit, móxque defixo in cor telo eum interemit.
Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbo-
re eum detraxerunt, & proiectum in hiatum
profundum ac obscurum cõgestis saxis obrue-
runt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum
receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo
cohibuit, parcẽdum ciuili sanguini ratus. Por-
rò Abesalomus erexerat sibi in valle regis co-
lumnam marmoream cum inscriptione, duo-
bus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam vo-
luit vocari Manum Abesalomi, dicẽs quòd et-
iamsi liberos eius perire contingat, in hac ta-
men nomen ipsius esset mansurum. Habuit e-
nim tres mares, & vnam filiam Thamaram,
quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauid
nepoti Roboamo nupta, Abiam eius suc-
cessorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs
dicetur.

A ἀριθμὸν γὰρ αὐτοὺς τοσούτους εἶχ' μεμίσθω.τ' ἦ δαβίδου
σρατιωτῶν ἵνα τῷ τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ
δαβίδου, γνώμη τε σοφῷ χαντες, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν
ἐπιστήμη. φεύγοντας ἢ διὰ δρυμῶν καὶ φαράγγων, ἐπό-
μενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς ἢ ἀνῄρουν, ὡς
φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ
ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ ἢ τὸ δαβί-
δου πάντες ὥρμησαν ὅπῃ τὸν ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ
αὐτοῖς ἦν τὸ τε κάλλους καὶ τὸ μεγέθους ἐνῆν. δέι-
σας ἢ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, δρυὸς τῆς
ἡμέρον ἢ βασιλικῆς, ἔφυγε. φερόμενος ἢ μᾶλλον ῥύμης, καὶ
ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τῆς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης
αὐτῷ τῆ κόμης ἔσχεν ἐν δρυὶ μεγάλοις ὄντος πολὺ κλά-
δοις ἐκτεταμένοις, ὥστε δίκην αἰωρεμένου. καὶ τὸ μὲν
κτῆνος ὑπὸ ἐξύντος ὡς ὑπεκείμενον τὸ δεσπότην ἐπι
φέρον ἐχώρει σφοδρότερον. ὁ δὲ ἐν τῷ κλάδων εἱσφυ-
μένος ἐκρεμᾶτο ζῶν πολεμίοις. τοῦτο τὶς ἰδὼν τῷ δα-
βίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα οἱ-
κλοις αὐ αὐτῷ δεδωκέναι τὸ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ
βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν ἀβεσάλωμον, εἰ δὲ εἰ δισχιλίους
εἶπεν ἐμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' αὖ διέθηκά μου τὸ τὸ
δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκού-
των φείσασθαί σε τὸ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ ἢ, πελθύ-
σας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸ ἀβεσάλωμον,
ἔξυσας καὶ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ ἢ τὰ τὸ ἰωά-
βου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρεισάντες τὸ δένδρω
κατέσφαξαν τὸ νεκρόν. καὶ τὸ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀ-
φανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπλη-
ρωθῆναι, καὶ τὸ χῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημ
μείας ἢ ἀνακλητικὸν ὁ ἰώαβος ἀνέσχετο τὸ δι' ὠκεῖαν
τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὶ τῶν πολεμίων δυνάμιν,
φεισάμενος τὸ ὁμοφύλων. ἔστησε δ' ἀβεσάλωμος ἐν τῇ
κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθῳ μέρμηρίνῃ δύο σα-
δίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰ-
δίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων αὐτῷ διαφθαρέν-
των ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ
ἄρρενα μὲν ἀρρενα, θυγάτηρ ἢ μία θαμάρα εὔνομα, ὡς
προεῖρηκα μέν. συνοικήσασης δ' αὐτῆς τῷ δαβίδου
ἰωνοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βα-
σιλείαν ἀβιᾶ. ταῦτα μὲν οὕτων ἐν ὑς ἑρμις οἰκειότερον
τῇ ἱστορίᾳ διηλώσομεν.

Cap. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

Defuncto Abesalomo populus eius domũ
quisque suam dilapsus est. Achimas verò
Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt
sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo
læta omnia, quódque diuina ope ac prouiden-
tia victoriam sit consequutus. Negauit hoc im-
perator, dicens non conuenire vt antehac af-
ferre læta solitus, nũc de morte filij regem cer-
tiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vo-
cato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad
regem perferret. Achima verò denuo rogante,
vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nuncia-
turus, non etiam Abesalomi mortem, passus
est eum hoc facere. Is viam compendiosam
ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν εἰσῆλθε, καὶ τίνος
ἐν δαμόνως.

Μετὰ δὲ τὸν ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν
λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Αχιμᾶς ἢ
ὁ σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθὼν,
ἐδέετο αὐτοῦ τὸ νικῆσαι δηλῶσαι τοῦ δαβίδη μη-
νύσαι, καὶ ὅτι τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε τὸ προ-
νοίας, ἀναγγελῆσαι θέμις. τὸν μὲν ὁ προῆκεν εἰπὼν
αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ ἀγαθὸν ἀγγελοῦντα, ναὶ ἀπέναι δηλώσοντα θάνατον τοῦ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μέ-
νειν δ' ἠξίω. καλέσας ἢ τὸν χοῦσιν, ἐκείνῳ προστάξας τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς ἔδει, τοῦτο μηνύσειε τῷ βασι-
λεῖ. τὸ δ' ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τὸν ἀγγελίαν ἀφείναι, οὐκ ἐᾶν γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι
τῆς νίκης, ἡσυχάσειν δὲ αὐτὸν ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὸν θεὸς τὸν δαβίδην ἄφι-
ξιν. καὶ τὸν ὀπτομενέαν ἐμβαλὼν τῇ ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτὸν ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάσει.

καθε-

καθεζομένου ὁ Δαβὶδ μεταξὺ τῆς πυλῶν. Καὶ πρὸς- A
μένοντι πρὸ αὐτῶ τὸν ἐλθόν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγ-
γέλλει τὰ κατ' αὐτὸν, τῶ σκοπῶν τὸν ἰδὼν τὸν Ἀχιμάαν
ἔχοντα, καὶ μήπω τὸν ὅτι γνωρίσας δι' ἀνδρὸς εἶπε
πρὸς τὸν Δαβὶδ βλέπειν τινὰ ἀγγελιαφόρον πρὸς
αὐτόν. τῶ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ'
ὀλίγον ἑπεσθαί τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῶ. καὶ-
κείνου ὁ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμάαν
ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγονότα τὸν Σαδώκου παῖδα B
τῶ ἀρχιερέως προτρέχειν ἐσήμανεν. ὁ ὁ Δαβὶδ, ἀγα-
θαγγελίας γεγονέναι, ἀγαθὸν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν
εἶναι, καὶ τινων δικαίων αὐτῶ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. καὶ
μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τῶ βασιλέως, φανεὶς ὁ Ἀχι-
μάας, προσεκύνει τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένω περὶ
τῆς μάχης, νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένου
ὁ τί καὶ περὶ τῶ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφα-
σκεν εὐθὺς ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῶν πολε-
μίων γενομένης, ἀκούσας ὁ μεγάλης βοῆς διωκόν- C
των τὸν Ἀβεσάλωμον. καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν δύνασθαι τὸ
πεμφθέντα ὑπὸ Ἰωάβου δηλῶσαι τῶ νίκην γενέσθαι.
φοβουμένου ὁ τὸ χρεὼν, καὶ προσκυνήσαντος καὶ
τῶ νίκην σημήναντος, περὶ τὸ παιδὸς αὐτὸν ἀνέ-
κρινεν. ὁ δ' ἐχθροῖς εἶπε τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν
Ἀβεσαλώμω γενέσθαι. ταῦτα ὁ λόγος, ἀδὲ τῶ ὅτι νί-
κην χαρὰν ἐποίησεν, ὅτ' αὐτῶ μείζονα μείζω ὄσαν, ὅτε
τοῖς στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὅτι τὸ ὑψηλό
τατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱόν, τυπτόμενος τὰ D
στέρνα, καὶ τῶ κεφαλῶ ἀπαρατρύμενος, καὶ παν-
τοίως αὐτὸν ἀκιζόμενος. καὶ τέκνον ἐκβοῶν, ἄθε-
μοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοι τε-
λευτῆσαι. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔ-
τι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ ὁ καὶ ὁ Ἰωάβος,
ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν ἅπας ὁ βασιλεύς, ἠ-
σχύνθησαν μὴ τῶ περὶ νενικηκότων σχήματος εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν πόλιν. κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι E
πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καλυπτομένου
ὁ τὸ βασιλέως τὸ στένοντος τὸν υἱὸν, εἰσεισι πρὸς αὐτὸν
Ἰωάβος, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φησι, λανθάνεις
σεαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας
σὲ καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν ὁ τῶ σῶ
γένει δοκεῖς μισεῖν. στέργειν ὁ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ
ποθεῖν ἐκεῖ ὄντας οἱ δίκη τεθνηκασιν. εἰ γὰρ Ἀβε-
σάλωμος ἐκράτησε, καὶ τῶ βασιλείαν βεβαίως
κατέσχεν, οὐδενὸς ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον. F
ἀλλὰ πάντες ἂν ὑπὸ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἀρξάμενοι τέκ-
νων, ἀπολώλαμεν οἰκτρῶς, ἃ κλαίοντων ἡμᾶς τῆς πο-
λεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοῖς ἐλεοῦντας ὅτι τοῖς
κακοῖς κολαζόντων. σὺ δ' οὐκ ἀρχὴν ταῦτα ποιῶν
ὅτι μᾶλλον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς ἔτυς ἐ-
γένετο. θαυσάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προελ-
θὼν ὤφθητι τοῖς σαυτῶ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς
καὶ τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας ἀχαρίσησον·
ὡς ἐγὼ τήμερον, εἰ δεημένης τοῖς ἀρτι παρατρεμένοις, G
ἀναστείσας ἀποστῆναί σου τὸν λαὸν, καὶ τῶ βασιλείαν
ἑτέρω παραδοῦναι, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς
ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν Ἰωάβος, ἀπέστρεψεν
ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἤγαγεν εἰς τὸν περὶ τῆς πραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχηματίσας
δὲ αὐτὸν Δαβὶδ, καὶ ποιήσας δεκτικώτερον εἰς τῶ τῶν πολλῶν θέαν, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν,

Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, speculatorum vnus conspecto Achima currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad regem, videre se quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo pòst sequi illum alterum quendam indicauit. Respondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium, speculator iam propiorem Achimam noscitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum salutat: & scitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum sit, ait se versis in fugam hostibus confestim iter arripuisse, audisse tamen clamorem militum Abesalomum persequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quod iubente Ioabo propere discedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chusis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abesalomo: Hæc verba in causa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipse enim conscensa editissima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus sese afflictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cùm enim esset natura suorum amantissimus, præ cæteris hunc maiore affectione prosequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere desiderio filij perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus. Quid facis, inquit, ô rex? an nescis quòd hoc pacto tibi ipse calumniam struis, quasi amicos pro tua salute periculis se exponentes, atque adeò teipsum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infestissimos, & iustissima pœna absumptos desiderare non desinas? Nam si Abesalomus vicisset, & regnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miserabilem in modum, perdidisset, non deflentibus nos inimicis, sed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui nostram vicem miserarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & da te in conspectum tuorum militum, & gratias illis age quòd sua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui si quà cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac verius quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus regi mœstitiam excussit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior esset militi eius conspectus, pro foribus portæ consedit,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc ejecto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules. Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem ill occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset, In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα σωθεμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπάσασθαι. Ϛ ταῦτα μὲν οὕτον ἐφε τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῆ βενιαμίτων μετ' ἀβεσαλώμου γνόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ῥυσάμενος αὐτοὺς πολέμων παρέχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐπεχείρησαν. καὶ νῦν τεθνηκότος τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῆ ἡγεμόνος, παλαιοῦσι δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δίνοικῶς ἔ πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τῆ ἔ στρατιᾶτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ δαβίδη. κἀκεῖνος ἐδόκει ἥτ[ον] ἔπεμψε πρὸς σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ὅτιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης δαβίδη χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμεσᾶ τῷ στρατηγῷ προσέταξεν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτῷ μὴ πείθει τὸ πλῆθος δαβίδη τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δὲ παρ' αὐτῷ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαντος τοῦ λαοῦ στρατηγίαν ἣν αὐτῷ καὶ ἀβεσάλωμος παρέχεν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ ἔ τὸν ἀμεσᾶν ἔπεισαν τὰ πρὸς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ἰσῆ αὐτῷ φρονῆσι. καὶ πείθει γε τὴν φυλὴν, πρεσβείαν πέμψαι πρὸς δαβίδην περὶσοντας, πρὸς τὸν ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. ἦν ὁ γήρα παῖς σεμείας, μεθ' χιλίων ἀνδρῶν, οἷς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπῆγετο. καὶ σιβᾶς ἔ ἀπελεύθερος σαούλου, Ϛ οἱ παῖδες αὐτῷ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μεθ' οἰκετῶν εἴκοσι. ὅτοι σὺν τῇ ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐμφύρωσαν, ἵνα ῥάδια διάβῃ μετὰ τῆς ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅπὶ τὸν ἰόρδανον, παπάσας μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' αἰτοῦσα ὅπὶ τὴν ἥφυσαν σεμείας, καὶ καταχὼν αὐτῷ τοὺς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώναι πρὸ τῆς εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ χρεὼν ποιεῖν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ὀργῇ χρυόμενον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δὲ ἀπολολυμένου αὐτῷ Ϛ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφὸς, ἀλλὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ὁ τεθνηξὴν βλασφημήσας τὸν χρὸ τοῦ θεοῦ κατασταθέντα βασιλεύειν; δ' αβίδης δ' ὑπερφυεῖς εἰς αὐτὸν, ὁ παῖς δ' εἶπεν ὦ σαρεία παῖδες. μὴ κινήσῃ τι πάλιν ἡμῖν καινὰς ὅπὶ ταῖς πρώ-

ταις ταραχὰς καὶ στάσεις. ὁ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἀρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίημι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὅμνυμι, καὶ μηδένα τῆ ἀμῴρτόντων ἐπεξελθεῖν. σὺ τε εἶπεν ὦ σεμεία, θάῤῥει. καὶ δείσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ-

ἀπλώ-

ἀπλώτησε ὃ αὐτῷ. Ϲ ὁ σαοὺλ ἰωνὸς μεμφίβοσθος, ρυσθάντα τ' ἐκεῖθεν θεοκείμηλος, Ϲ τ' κόμην ἐλθεῖαν κ' κατημελημμένην ἔχων. μ' γὰρ τ' δαβίδου φυγήν, ὅτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, ὅτε κατῆρε τὴν ἐκεῖθεν, κατακείνας αὐτὸν συμφορᾶν ταύτην ὑπὸ τῆ τῦ βασιλέως μεταβολῆ. διεβέβλητο ὃ καὶ ὑπὸ τῦ ὀπιτρόπου σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπαντασάμενον δ' αὐτῷ Ϲ πρωτομήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τ' δή ποτ' ἐσωτερικὸν ἐλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἐν τῆς φυγῆς. ὁ δ' ἀδίκημα τῦτ' ἔλεγεν εἶ σιβᾶ. κελεύσας γὰρ παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον ὑπ' ἐφέρησεν, ἀλλ' ὥσπερ αἰδεσπότου τινός, ὅπως παρήκουσεν. εἰ μὴ γάρ τοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἐρρωμένας, ὑπ' ἂν ἀπελείφθην σε, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυγὴν ταύτας δυνάμενος. ὑ τῦτο ὃ μόνον ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ πίστιν δυσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, καὶ διεφθάρατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τύχην ἡδὲν ἡ ἀγχίνοια ἡ σὴ προσίεται, δικαία τε ὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐν ἰσχύειν τε βέλτιστα, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὸ τῆ πάντων τῦ μῦ, Ϲ τ' ὅλης ἡ ἐμὴ ψυχὴ ὀφειλήσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐφάνη, τότε μέλισσα πάντων ἐκείνων λήθην ποησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρείας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον γὰρ σὸν ἔκεινας ἐμὲ καὶ ὅτι τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ ἡδὲν ἀπέλειπον τῶν συγγενῶν τῆ μέλισσα τιμωμένων. ταῦτ' εἰπόντος, ὅτι τ' μεμφιβοσθον ἔγνω κολάζειν, ἔθ' ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβὰ δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῦ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φήσας, αὐτῷ γε συγγινώσκειν ὑπέσχετο, τῆς ἡσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σιβας, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ, σε τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βερζελλον δὲ τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν κ' καλὸν, κ' πολλὰ παρεχόμενον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, δαβίδην τε προπέμψαντα μέχρι ἰορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῆ ἱερουσολύμων. γηρωκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δ', πόθῳ τῆ οἴκοι παρῆν τοῦ μετ' αὐτῷ διατρίβειν, κ' τὸ γῆρας λέγων ὑ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαβεῖν τῆ ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη κ' ταφῆς προνοεῖν, ὅπι ταύτην ἡξίου βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ὁπιθυμίαν ἀπολαῦσαι. ἔτι γὰρ τροφῆς ἔτι ποτῦ συνιέναι δι' τὸν χρόνον. ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ κ' τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους κ' μέλη τῆ ἄλλων ὀργάνων ὅσα τοῖς βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἐνδιατεθραμμένους. ὅτου δὲ λιπαρῶς δεομένου, σὺ μὲν εἶπεν, ἀπολύω, τὸν δ' ἀχίμαανον υἱόν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῆ ἀγαθῶν. καὶ βερζελλος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱόν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, κ' φιλήσας ἀποδεξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. ἐλθόντα δ' εἰς γάλγαλα δαβίδην, τῶ λαῶ παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ πρὸ αὐτοῦ ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνοῦνται δ' εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μ' πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

A Post hæc Memphibosthus Saulinepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad
B profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm enim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, licerétque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua
C bonitas est ac modestia, omnes acceptas, iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse
D voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætoti refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem
E domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ æctu & sepultura solicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum
F meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad regem se contulisset
G

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ togabant vt æquo animo ferrent quòd prævenirent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua devinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferre debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæteratum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum fecistis, quod nobis nescientibus ad regem veniistis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Absalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & scxcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur, & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquíque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contrà Sabæum, raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

A ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπατείαν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοῖς ἠξίουν προληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοεῖσθαι μόνοι, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. ἃ μέντοι γε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅπῃ τοῦτο δυσφορεῖν, ὕστερον πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. Ταῦτα τῶν μὲν Ἰούδα φυλῆς ἠγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, οὐκ ἠνέσχοντο. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκλοιοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τοῦ ἁπάντων ἐξουσίαν ὧδε τῷ θεὸς λαῶν, πάντων ἡμῶν ἐστὶ συγγενὴς κρίνεται. καὶ διὰ τοῦτο μὴ λαὸς ἅπας ἴσην μοίρας ἔχει, μίαν δ' ὑμεῖς. μὴ προσβύτεροι ἐσμὲν, μὴ οὐκ ἐπισταστε δίκαια κρύφα μὴ λελη-
2. Reg. 20. θότος ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τὶς πονηρὸς, μὴ σάσει χάρων, ὄνομα σαβαῖος, υἱὸς βοχορίε τῆς
C βενιαμίτιδος φυλῆς, σὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, ὅτ' ἔχει τὶς ἡμῖν ὧδε διαβίδου μοίρας, ὅτε κλῆρον ὧδε τῷ ἰεσσαὲ παιδί. μὴ μὴ τοις λόγοις σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. μὴ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, διαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ἰούδα φυλὴ, μὴ κατέσπευν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, ἃς ὁ υἱὸς αὐτῷ σωμὴλ ἐβεσάλωμος, εἰς ἄλλην μετήγαγε οἰκίαν, πάντα προσάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὀφειλόμενα τοῖς βασιλικοῖς,
D αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, μὴ τινὰ τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἐν δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅσην δύνασθαι συναγαγόντα ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, μετὰ τριμέρειας ἡκειν, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα ὧδε δοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δυνάμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορίε. ἐξελθόντος δὲ τὸ ἀμεσαὶ, μὴ ὧδε τὴν ἀθεσιαν τῆς στρατιᾶς
E βραδύνοντος, ὡς ἐκ ἐπανήει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, ἐκ ἂν σύμφορον ἀποχλὴ τῷ σαβαῖῳ δίδοναι. μὴ γὰρ μέρος ἐν πλείονι ὧδασπόνῃ, μείζονων κακῶν μὴ πρασμάτων ἄρχοις ἡ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσπηχθηται. μὴ οὖν δείμενε τίνων ἔτι μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ἔσαν ὧδε λαβὼν δύναμιν, καὶ τοῖς ἑξακοσίοις μὴ ἀβεσαλώμου τὸ ἀδελφὸς σου, δίωκε τὸν πολέμιον. μὴ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειράθητι συμβαλεῖν. ἀκούσασα δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, ἀχθοφορίας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ. ἰώαβος δ' ἐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, μὴ ὅση λοιπὴ δυνάμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἑπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ὅπῃ τὸν σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμῃ δ' ὄζειν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενομένους, πολλὴν ἀμεσαὶ δυνάμιν ἀγαγόντος, ἀπιόντησεν αὐτῷ. θεριζομένους δ' μάχαιραν, μὴ θώρακα ἐνδεδυμένος ἰώαβος, προσιόντος ἀπασασθαι τὸ ἀ-

μεσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸ γενείου λαβόμενος, οὐ προσεδόκησεν εἰς τὴν γαστέρα πλῆξας ἀπέκτεινεν, ἔργον δεινοτεχνήσαντος παντελῶς ἀνόσιον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγχωρῆ & μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας & τῆ ωδῆ τῆ βασιλεῖ ωρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. ἤρε ταύτῃ γὲ τὴν αἰτίαν & τὸν ἀβίμαεσν ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ ωδῆ φόνημα ωρόφασις δικαιοτέρα δόγματος ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς ἀσαήλου ἐκδικεῖσθαι νομιζόμενος. τῆ δ' ἀμεσσαῖ φόνῳ οὐδὲν τοιοῦτον ἔχε παραιτήλυμμα. ἀποκτείνας γὰρ τὸν στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβαῖον καταλιπὼν ἔνα ωρὸς τὸν τειχέων, βοᾶν ἐκέλευε μὴ ἀμεσσαῖ δικαίως, ἢ μετ' αἰτίας κολαζόμενος. εἰ γὰρ φρονεῖτε τὰ τῆ βασιλέως, ἔπεσθε αὐτῷ τῷ στρατηγῷ ἰωάβῳ, καὶ ἀνεσταλῶ τῷ τούτου ἀδελφῷ. κειμένῳ γὰρ τῷ σώματος ὅπη τὴν ὁδὸν, & παντὸς τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συῤῥέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἰσάμενοι, βασάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, πάθησιν αὐτῷ καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γενομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ ἤδη πάσης τὴν ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, ἐνέκλεισε τὴς ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέᾳ λεγομένῃ. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ ωερικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα ωερὶ αὐτὴν ποιξάμενος, ἐπορύσσειν ἐπέλυσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δέξαμένων γὲ αὐτὸν τ' ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς ωερὸς αὐτοὺς διέκειτο. γύναιον δέ τι σῶφρον καὶ συνετὸν, ἐπ' ἐχάταις ἤδη τὴν παῖδα κειμένην θεασάμενον, ἀναβαὶ ὅπη τὸ τεῖχος, ωερισκαλεῖται διὰ τῆς ὁπλίτου τὸν ἰώαβον. ωερισελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοῖς βασιλεῖς & τοῖς στρατηγοῖς ἀποδείξειεν, ἵνα τοῖς πολεμίοις τοῖς ἐθνικοῖς ἐχάρωσι & παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἁπάντων. εἰ γὰρ ωεδάζῃς μηζόπολιν ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν & ωορθῆσαι, μηδὲν ἐξαμάρτησαν. ὁ γὰρ ἴλεως μὲν ἔχεται τὸν θεὸν αὐτῶν διαμένειν. αὐτὸς δ' ἔτως ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τῶ λαῶ φονεῦσαι, ἐχ ὅπι πόλιν ἐξελεῖν βέλεσθαι τηλικαύτην. λαβὼν μέν τοι παρ' αὐτῶν τὸν ἀνταίτιον τῷ βασιλεῖ ωερὶ τιμωρίαν σαβαῖον υἱὸν τ' βοχορέως, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας & τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ ωαῤῥησιαζομένου τὸν ἰώαβον, μικρὸν ὑπισχνεῖν διανοηθεῖσα, τὴν γὲ κεφαλὴν δίκαιος αὐτῷ ῥιφθήσεσθαι τὸν πολεμίου, καταβαίνει ωερὸς τοὺς πολίτας, καὶ βέλεσθαι, εἰποῦσα, κακοὶ κακῶς μὴ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ μηδὲ τοῖς ὅσι γνωρίμου, καὶ τοῦτον ἔχειν αὐτὶ δαβίδος ὅσαυτ' ἀνεργετήσαντος ὑμᾶς βασιλέως, καὶ ωρὸς δύναμιν ὅσαύτην καὶ τηλικαύτην ἀνταιρεῖν μίαν πόλιν, πείθει, τ' κεφαλὴν ἀποτεμόντας τ' σαβαῖου, ῥίπτειν ταύτην εἰς τὸ ἰωάβου στρατευμα. τότε γενομένου σημάνας ἀνακλητικὸν ὁ τῆ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυται πάλιν τῆ λαοῦ στρατηγός. καθίστησι δὲ καὶ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπη τῆς σωματοφυλάκων καὶ τῆς ἑξακοσίων, ἀώρημον δ' ἐποίησεν ὅπη τῆς φόρων, καὶ σαβάθιλ καὶ ἀχίλαον, ὅπη τ' ἐπιμελησομένων ἔφη, σεσοὶ δὲ γραμματέα, σάδωκον δὲ καὶ ἀβιαθάρ, ἀπέφηνεν ἱερεῖς μὲν δὲ ταῦτα τ' χώρας λυμαινομένης, ἱκέτευσε δαβίδης τ' θεὸν, ἐλεῆσαι τ' λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὰν ποιῆσαι τ' νόσου. τῆς δὲ ωερφητῆς εἰπόντων βέλεσθαι τὸν θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀπεκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa iam ante Abneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à via remotam deposuit, & veste contexit. quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vibe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur quòd portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vibem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: mòxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, cúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vibem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma renersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo manst.

XII. 2. Reg. 21.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat,

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accītis Gabonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibosthо tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs proiectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis confertam, & lanceam gerens trecenos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos missо à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palestinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuítque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. *Reg.* 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν δίκαιον δοκῇ σοὶ αὐτοὶ θέλουσιν οἱ Γαβαωνῖται λαβεῖν ἀφ' ἡμῶν τῶν ἀνηρημένων ταύτην αὐτοῖς δοῦναι δίκην, διαλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα τοῦ θεοῦ τοῦ προφήτου ἔμαθεν ὀπίζητεῖν τὸν θεόν, μεταπέμπεται τοὺς Γαβαωνίτας, καὶ τίνος βέλοιντο τυχεῖν, ἐπηρώτα. τοῦ δὲ ἐκ τῶν ἡμίσεων τὸ σαοῦλ παραλαβεῖν ἐπὶ φαῦλα ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθε φεισάμενος δὲ ἰωνάθου παιδός. παραλαβόντες δὲ οἱ Γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβέλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δὲ ὕειν παραχρῆμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀναπαλεῖν ἀπολύσας τοῦ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν εὐθηνήσεν ἡ τοῦ ἑβραίων χώρα. στρατεύεται δ' μετ' ὀλιγὼν χρόνον ὁ βασιλεὺς ὅπι παλαιστινοὺς, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ τρεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. ὁ γιγάμενος ἕκλυτος, ὥφθη ὑπό τινος τοῦ πολεμίων, ἀκμῆνος μὲν τὸ σῶμα, ἀράφα δ' παιδός. ὃς δὴ ἐπὶ μὲν καὶ ἀπόγονος τοῦ γιγάντων. ἔχων δ' ὁ ξυστὸν, ὃ τὴν λαβὴν συνέλκειν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, ὁ θώρακα ἀλυσειδωτὸν, ὁ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὑπισχνεῖς ὡς ἀποκτενῶν τὸν τοῦ πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο γὰρ ὑπὸ τῆ κόπῳ. ὑπαντᾷ δ' ἐξάφνης ἀδελφὸς ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ἀφῆκεν φεύγειν κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. ἰώγκε δ' ὅπι τοῦ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸ βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθὼν τι τῶν δήμων, σβέσῃ τὸν λαὸν τὸ δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἐπὶ μακρότερον πολὺν βιώσαντος χρόνον. συνελθόντων δὲ τοῦ παλαιστινῶν εἰς γαζαραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἠλίσθησε δὲ τότε καὶ σφόδρα διδοκίμησεν σοβαχὶς ὁ χετταῖος, εἷς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχένων προγόνους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονέντων, ἅπτός τε τῆς νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ὀλίγον τῆς ἧττας, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἠλίσθησε νεφαῖος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, ὁ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῷ ἀπέθανον μαχόμενοι διαλιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῶν ἑβραίων χώρας ἐκ ἄπωθεν. λῦπῃ δ' αὐτοὺς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρᾳ τῶν βάσεων ὁ τοῦ χειρῶν, ἑνὶ πλείοσι εἶχε τοῦ κατὰ φύσιν. ἐκ δὲ ὧν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός, ἀνελέτε αὐτὸν, ὁ τῶν ὅλης νίκης ῥοπὴ γιγόμενος, δόξαν ἀρίστας ἀπηνέγκατο. καὶ δοκεῖ γὰρ ὁ παλαιστινὸς πυκτεύειν τοῦ γιγάντων ἀπόγονος εἶναι. μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην, ἐκ ἔτι τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δὲ ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ἀπολαβὼν τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρου ποικίλου. τοῖς μὲν γὰρ τεμέτροις, τοῖς δὲ πενταμέτροις ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν.

κατὰ

κατά τε τὴ τῶ καλαμώνων σαββάτων ἡμέραν, καὶ κῦ τὰς A
ἄλλας ἑορτάς. ἡ ὃ τῶ ὀργάνων ὅσιν ἰδία διαύτη τις τὸν
ξόπον. ἡ μὲ κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται
πλήκτρω. ἡ ὃ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δα-
κτύλοις κρέκε). κύμβαλά τε ἐῶ πλατέα καὶ μεγάλα
χάλκεα. καὶ ὠφέλει μὲ τύπον ὅτι ἔσεσθον ἡμῖν ὡς τε μὴ
πλέως ἀγνοεῖν τίνα τῆ θεοειρημένων ὀργάνων φύσιν,
ἀκουώντας λέλεκ). τῆ ὃ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ ὠφέ-
λουν αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τέτταρα δ' οἱ δόξαν μάτατοι καὶ λαμπροὶ B
τὰς θεάξεις, ὀκτὼ Ϲ ξιάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγή-
σομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰ Ϲ τὰς τῶ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέ-
σουσιν ἕτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰ ἦσαν ἕτοι καὶ χώραν ὑ-
πάγεσθ καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲ οὖν,
Ἰσαάμους υἱὸς Ἀχεμαΐε. ὃς πολλάκις εἰς τὴ ὠδάταξιν
ἐμπεσῶν τῆ πολεμίων, ἐ πρὶν ἀνέπαύετο μαχόμενος,
πρὶν εἰ ἀκοσίους αὐτῆ κατέβαλε. μετ' αὐτὸν ἐῶ ἐλεά-
ζαρος υἱὸς Δωδαΐε, ὃς ἐῶ μὲ τῆ βασιλέως ἐν ἀρᾳσάμε-
νός ποτε, τῶ ἰσραηλιτῆ καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τῶ C
παλαισιῶν Ϲ φευγόντων, μόνος ἔμεινε. Ϲ συμπεσὼν
τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῆ πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τῶ ἄμ-
ματος πεφοσκολληθέωαι τὴ ῥομφαίαν αὐτέ τῆ δεξιᾶ, καὶ
τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεθαμμένους ὑπ' αὐτέ παλαι-
σιν, καταβάντας διώκειν, καὶ θαυμαστῶ καὶ ὀλαβόν τον
τόπ νίκαν ἀραθ, τῶ μὲ ἐλεαζάρε κτείνοντος, ἑπομένε
ὃ τῶ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. ζέτος ὃ
ἐῶ, ἰλῶ μὲν υἱὸς, σεβαστὸ ὄνομα. καὶ ἔστ ἐν τοῖς πρὸς D
παλαισινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σιαγόνα λεγόμενον αὐτῆ
ὠδαταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὴ δύναμιν φο-
βηθέντες κὰ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος ὡς στράτευμα Ϲ τά-
ξις, καὶ τοῖς μὲ αὐτῆ κατέβαλεν, τοὺς δ' ὁ καρτερήσαντος
αὐτέ τὴ ἰσχὺ καὶ τὴ βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποστραφέντας
ἐδίωξε. ταῦτα μὲ ἔργα χερῶν, Ϲ μάχης οἱ ζῆς ἐπεδείξα-
το. καθ' ὃν δ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τέ βασι-
λέως, ἐπῆλθεν ἡ τῆ παλαισινῶν δύναμις πολεμῆσαι,
δαβίδης μὲ ἐπὶ τ' ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν ὡς πεφειρήκα- E
μὼς, πεύσόμενος τὰ θεὰ ὠφέλε τὸ πολέμε. τ' ὃ τῶ ἐχθρῶν
παρεμβολῆς ἐν τῆ κοιλάδι κλιμένης, ἡ μέχρι πόλεως
βηθλεὲμ διατείνει, σαδίους ἱεροσολύμων ἀπεχέσης εἴ-
κοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἔχομεν
ἐν τῆ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ πρὸς τῆ λάκκω τῆ
πρὸς τῆ πύλη, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτέ πιεῖν αὐτὸ
κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσειεν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δι-
δοίη. ταῦτ' ἀκέσαντες οἱ ζῆς ἄνδρες ἕτοι, ὠδαχρῆμα
ἐκδραμόντες, καὶ διὰ μέσε τὲ τῆ πολεμίων ὁρμήσαν- F
τες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τὲ ὕδατος ἀρυ-
σάμενοι, πάλιν διὰ τ' παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς
τὸν βασιλέα, ὡς τοῖς παλαισινοὺς καταπλαγέντας αὐ-
τῆ τὸ θράσος καὶ τὴν δυσχίαν, ἠρεμῆσαι, καὶ μηδὲν
ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότη-
τος. πομισθέντος ὃ τέ ὕδατος πρὸς ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κιν-
δύνῳ καὶ αἵματι φήσας αὐτὸ κεκομίσθαι,
καὶ διὰ τέτο μὴ θέσθαι καν αὐτὸ πιεῖν. ἔπεισε ὃ ἀπ'
αὐτέ τῆ θεᾶ, καὶ ὠφέλ τῆς σωτηρίας τῆ ἀνδρῶν σύχα-
ειρίσας αὐτῶ. μὲ τέτοις ἐῶ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβεσσᾶος. καὶ γὰ ἔστ μιᾶ ἡμέρᾳ τῆ πολεμίων ἑξακο-
σίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναΐας, ὁ ἱερεὺς τῆ ἡγέε. προκληθεὶς γὰ ὑπ' ἀδελφῶν ὁρμήσαν ἐν τῆ
μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκρέτησεν αὐτῆ. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς ἀγυπτίε τὸ ἡγέος, θαυμαστῶ τὸ
μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένων τῆ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. προελόμενος
γὰ αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζῶντα. ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. species autē instrumētorū hæ fuēre: cinnyra decē chordis intenditur, & plectro pulsatur: nabla duodecim sonos continet, sed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod sanè de prædictorum instrumentorū natura, ne prorsus ignorētur, dixisse sufficit. Porrò rex fortissimos viros circa se habuit, sed maximè insignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutē commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui possent vel regiones subigere, vel magnas gētes debellare. Primus Issæmus filius Achemēi, qui non semel in aciem hostium irruens non prius à cæde abstitit, quàm nongentos occideret. Post hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Arasamo. hic in quodam prælio Israelitis multitudine hostium territis & in fugā versis, solus locū suū non deseruit: & congressus cū hostib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterā adglutinaretur: quo viso reuersi in prælium Israelitæ cedentem iam hostem vrgēdo admirādam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro sternente, vulgo verò militum prostratos spoliāte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Palæstino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerso constitissent, Hebræique rursum territi loco cederent, solus in aciei vicem hosti se opposuit: & non paucis letho datis, reliquos impressionem eius non sustinētes, & in fugam effusos insectatus est. Hæc fuerūt facinora quæ hi tres in prælijs ediderūt. Eo verò tempore, quo rege Hierosolymis agēte Palæstinorum exercitus vsque ad vrbem accessit, & dum ille cōsulturus Deū de bello, arcē ascendit, in ea valle castra metatus est, quæ xx. stadiorum spacio vsque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quam bonam aquam habemus in patria mea, maximè in cisterna portæ vicina: ô si quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti accipere: tres isti his auditis cursum excurrerunt, & cùm per media hostiū castra Bethlema peruenissent, hausta aqua per eādē viā ad regē sunt reuersi, attonitis audacia tanta barbaris, nec ausis paucitatē eorū contēnere. cā aquam rex bibere noluit, dicens periculo sanguinis emptam, & ob hoc sibi non conuenire: sed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Post hos erat Ioabi frater Abisæus, qui vna die DC. hostes interemit. Quintus Banaias, genere sacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illustribus, vtrūque cōfecit. Rursum ex prouocatione cū miræ staturę Ægyptio certans, inermis cum armato, hasta ex ipsius manibus extorta hominem confodit: quo insignior fuit victoria, quod adhuc viuenti adēptis armis, priùs eum spoliauit, mox propriis armis occidit. Est & aliud eius facinus, quod iam dictis, quātum ad animositatem vel præferri potest, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd angustum eſſet, videbat breui fore vt id niuibus oppleretur, atque ita deſperato exitu, & ſalute rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm

XIII. Dauid volens cognoſcere quantus millium
2.Reg.24. numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorum Moyſis, qui prædixerat quoties cenſeretur populus in ſingula eius capita pendendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum imperatorem vt iret ad cenſum peragendum. quo excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coegit ſine mora ad imperata exequenda proficiſci. Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regione, & cognito quanta eſſet populi multitudo, poſt nouem menſes & viginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem numerum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat. ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ verò tribu quadringinta millia cenſebātur. Prophetis deinde reſçrentidus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem reſponſionem, ut Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi famem peteret, ſui magis quàm aliorum rationem habuiſſe videri poſſet: quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quod ſi per tres mēſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, quàm in manus hoſtiū. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renūciante, peſtilētia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſumerētur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere. Mors enim vna erat, ſed plurimis & incōpertis cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium efferebatur, & clanculū obrepēs malū celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterāt, ſed inter officio medicorū expirabāt. alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαιτήσας δ' αὐτὸν τὸ τοῖς προφήταις προσφιλὲς παρέξει, ἢ ὡς πρῶτον αὐτῷ κατ' ὀλυχίαν, ἢ ὡς ὁμοίον νίφοντος δὲ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς πίνα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. γενὼν δ' ὄντος τοῦ χωμίκ, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφραγθέντος αὐτῷ τῇ χιόνι. πόρρω οὖν ὀδένα βλέπων ἐξόδου ἢ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τοῦ δ' ἤχους ἀκούσας ὁ βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, ἢ προῆλθε τοῦ χωρίου ἐλθών, καταβὰς εἰς τὸ χόμιον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, ᾧπερ χρῆμα ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα ἦσαν, ὧνπερ τὰς ἀριθμὰς ὑπῆρχον. ὁ δὲ βασιλεὺς δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῷ μωύσεως ἐντολῶν ἀκλαθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῷ τῷ θεῷ τέλεσθαι ἡμίσικλον, προσέταξεν ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, παρελθόντι πάντα τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τοῦ δ' οὐκ ἀναγκάζον εἰδὼς φήσαντος τοῦτο ποιήσειν, οὐκ ἐπείθη, προσέταξε δὲ μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν ὅπῃ τύχοι ἐξαριθμήσων τὸν ἐβραίων. ἰώαβος δὲ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν προσκαλεσάμενος καὶ γραμματεῖς, ὅπως τὸν ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ὁτὲ κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μεθ' ἡμέρας ἐννέα καὶ εἴκοσι. καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τῶν λαῶν, χωρὶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς λοιποῖς φυλοῖς. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτών. διὸ καὶ τῶν ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐγένοντο μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ χρατοῦντες δυναμένων. ἦσαν δὲ ἐν ἑκάστῃ φυλῇ, καθ' ἑαυτὴν τετρακόσιαι μυριάδες ἦσαν. τῇ δὲ προφήτῃ δηλωσάντων τῷ δαβίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ὄντα αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παραιτεῖν συγγνώσεως ἁμαρτηκότι. γάδου δὲ τοῦ προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξῃ τούτων ἓν ᾧ βουλήσεται ἐπιέναι. ἢ τρεῖς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ὅπῃ τρεῖς ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσών, ἐλιπεῖτο, καὶ σφόδρα διὰ συνεχυμένος. εἶπε δὲ τῷ προφήτῃ, τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης βουλεύσαντος, καὶ κελεύσαντος ὑποκείναδε ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱτήσειεν, ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲν ἀφόβως, ὅτι πολὺ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς. αἱ δέ γε ἕλαι τοῖς ἓξ μῆνας νικωμένοις αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φεύγειν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον, ἠτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἁπάντων γίνεται, προειπὼν ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δὲ, τὸν λοιμὸν καὶ τὸν φθορέα ἔπεμψε τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δὲ ἐμονοζόπως. διὸ καὶ ῥᾴδιον καταγνῶναι τὸν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲ κακὸν, ἐν ᾧ μυρίας δὲ αὐτοὺς ἀπῆγε καὶ προφάσεσιν ἀδὲ ὑπονοῆσαι δυναμένους ἀπήρπαζεν. ἄλλος γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τοῖς τελευτῶσιν ἐπέφερε. τῷ μὲν ἀφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τοὺς ψυχὰς ἀφιέντων. οἷον ἢ μὴ βαρυνομένων τοῖς παθήμασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων.

οἱ δὲ

οἱ δ' ἀφνίδιον σκότους αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐπισκοτάμον- A
τος, θεωτικῶς ἀπῴμωζον. ἔνιοι δὲ τῶν οἰκείων τινὰ κη-
δεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστους τὰς ταφάς. ἀπώλοντο
δ' ἀρξαμένης ἕωθεν τὸ λοιμικὸς νόσου φθείρειν αὐτούς,
ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἱκέτευε δὲ ὁ ἄγγελος
τὸν χειρα ὅπου τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κἀκεῖσε πέμ-
πων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς
γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ
τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ B
εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δι'
αὐτοῦ φερόμενον ὅπου τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐ-
σπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς εἴη δίκαιος κο-
λασθῆναι ὁ ποιμήν, τὰ δὲ πρόβατα σῶζεσθαι μηδὲν ἠδι-
κηκότα. καὶ ἐπιτρέπει τὴν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν χεῖρα
αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείσεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατακύ-
σας δὲ ὁ θεὸς τὴν ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμ-
ψας χάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι
εἰς τὸ ἅλων τοῦ ἰεβουσαίου Ὀρνᾶ, καὶ οἰ- C
κοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι.
Δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς ἔπεμ-
ψεν ὅπου τὴν ἅλωα θεασόμενος αὐτοῦ τόπον. Ὀρόννα δὲ τὸν ὅπου
ἁλῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοῖς παισὶ αὐ-
τοῦ πάντα ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύ-
νησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, ἰεβουσαῖος, φίλος δὲ ἐν τοῖς
μάλιστα Δαβίδου. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸν εὐθὺς εἰργάσατο
δεινόν, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν D
ἐδηλώσαμεν. τοῦ δὲ Ὀρόννα πυθομένου τὴν παρεῖν πρὸς
τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν
ἅλωα, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ,
καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλωα εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα
καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν
θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν προσέσθαι. ὁ δὲ βασι-
λεὺς, ἀγασθεὶς μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγα-
λοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐ-
τὸν ἠξίου λαμβάνειν παντὸς, ἐπεὶ δίκαιον προσῆκα E
θυσίαν ὁλοκαυτῶσαι. τὸ δὲ Ὀρόννα φήσαντος ποιεῖν ὅτι βού-
λεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ ὠκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλο-
καύτωσε, καὶ θυσίας αἰρίσιμους ἐπιτελεῖς. καταπραύ-
νει δὲ τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν εὐμενῆς γίνεται. σωέ-
βη δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄβεσμον τὸν ἱόν
αὐτοῦ Ἰσακον ὥστε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάτ
τεσθαι τὸ παιδὸς κριὸν ἐξάφνης ἀναφανῆναι παρε- F
στῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατέθυσεν ὁ ἄβεσμος, αὐτὶ τοῦ
παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς Δαβίδης
τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενημένου, καὶ τὴν
θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον
ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τοῦ λαοῦ παντὸς,
καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην εὐσόχως ἀ-
φῆκεν εἰς τὸ γενησόμενον τὴν φωνήν. ὁ δὲ θεὸς τὸν
προφήτην ὕπνος εἵλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν G
οἰκοδομήσειν αὐτοῦ τὸν ἱόν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν
βασιλείαν διαδέχεσθαι. μὴ δὲ ταύτην τὴν προφητείαν
ἐκίνδυνεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοῖς παροίκοις, καὶ
διέπεμψαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο
πλῆθος, ὑποφέρειν τοῖς λίθοις. καὶ ἑπτακισχιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἡ-
τοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθη σατα,

nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prādium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. Iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cęterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suā familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mādatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatū locum se contulit. Oronna verò circa trituram frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestū acciderit, quēadmodum superiùs diximus. Hoc percontāte, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precatíque vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orōna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulādus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animāduertisset se exauditū, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare uniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocē Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eū missō, illic templum extruendum prædixit a filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuchēdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operatiis præfecit. magnam quoq. vim ferri ac ęris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrādē, XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri: ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vt pote alienam nō tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidē à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legetque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquā. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argēti verò talentorum centum millia: æris itē ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehēdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cęmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris deo, eúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonū ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autē abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæteráque ſacram ſupellectilē, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mādatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tēplū illi exædificarent. Hæ fuerūt Dauidis adhortationes, tā ad filiū, quā ad principes. Pręgrauāte aūt iā ſenio, & corpore per ætatē frigeſcēte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis caleſieret: cúmque ex cōmuni medicorū cōſilio decretū eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cū rege cubaret: hoc.n. fore cōtra frigus remediū, foueēte eum puella, inuēta eſt in vrbe vna fœmina omniū eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cū rege cubitās, nihil aliud quā recalfaciebat eum. nam ęnio ad venereas res elāguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. *Reg.* 1.

τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ σιδωνίων. ἐπεσάλλετο γὰρ αὐτοῖς ὑπ' ἀμφοῖν ξύλων χορηγίαν, πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε ταῦτα πρὸς διάζεσιν ποιεῖσθαι, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμων τῶν ὑλῶν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὤν, καὶ τῷ τοιούτων ἀπείρως διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρακειμένων ἐχων, ῥᾳδίως τελῇ τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς Δαβίδης ἔτι ζῶν τὸν ἱερὸν σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

ΚΑλέσας οὖν τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσας τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ ἐπέλυσε δεδεγμένον τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸ βουλόμενον κωλύσειεν ὁ θεὸς, ἄμμασι καὶ πολέμοις πεφυρμένον. προεῖπε δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, ὃ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἐβραίων χώραν, εὐδαίμονα κατασκήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μείζω πάντων εἰρήνην καὶ πολέμων ἀπαλλαγὴν καὶ σάσεων ἐμφυλίων. σὺ δ' οὖν, ἐπεὶ πρὸ τῆς ἡμέρας ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτῳ προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τοῖς νόμοις, οὓς διὰ μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ ἐᾷν παραβαίνειν ὑπίσχεσθε. τὸν δὲ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἴλετο αὐτῷ γενέσθαι, προθύμως ὑποδοῦναι τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ὑποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γνώσῃ δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκοῦ δὲ καὶ σιδήρου, ἀριθμὸν πλείονα συντέθεικα. ξύλων δὲ καὶ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. ἂν δέ τι τούτοις σοι προσδέῃ, σὺ προθήσεις. νομοθέτου δίκαιον τοῦτο, ἀρίστης ἕξῃ τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ καὶ τοῖς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τὴν οἰκοδομίαν συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν, σφίσι τε τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτίκα αὐτὴ τούτων εἰρήνην καὶ εὐνομίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὸν κιβωτὸν ὑποθέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸς πολλῷ ναοῦ ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῖν οἱ πατέρες, ὑπεραμύνου μὴ τὸν τοῦ γένους ταύτην καθαρσίν, οἰκοδομήσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτὸς διελέχθη. προσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τὸ σώματος αὐτῷ ψυχομένου διὰ τὸν χρόνον, δυσειγὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ἐσθῆτος ἐκ πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ὅλης τῆς χώρας ζητήσας παρθένος συγκοιμᾶται τῷ βασιλεῖ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥίγος ἐσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τὴν κόρης, ζητήσεται ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀνασάκη τοὔνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμανεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδύνατος. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τέταρτος

τρτος ὑὸς δαβίδ, νεανίας ὡραῖος, ὃν γυναικὸς αὐτῷ ἀγιαθῆς γεγονὼς, ἀδωνίας ὁ μετὰ ταῦτα προσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσαλώμῳ τὸ ἦθος, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προτρόμους. ταῦτα ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδὲ ἐπεῖχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐδὲ μέχρι τοῦ πύθεσθαι τὰ περὶ τούτων προῆλθεν. συνεργοὺς δ' εἶχεν ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν ἰωάβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἀβιαθάρην. μόνοι δ' ἀντέπραττον, ὁ ἀρχιερεὺς σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης νάθαν, καὶ βαναίας ὁ ὅπλων τῶν σωματοφυλάκων, καὶ σεμεΐς, ὁ δαβίδ φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τῷ δὲ ἀδωνίᾳ παρασκευασαμένῳ δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶνος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν ἰώαβον, καὶ ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα καὶ νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ὅπλων τῶν σωματοφυλάκων βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὅπλα τὰ ἑσίασιν. τοῦτο προὶς τὸν σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς ἀδωνίας βασιλεύει ὄχι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ δαβὶδ ης. συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτὴν, καὶ τὸ παιδα σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δὲ ἀδωνίας τῷ ἀρχιερεῖ ἤδη παρακάθηται. ταῦτα δὲ τοῦ βασιλέως ἀγαλεγομένης ὁ προφήτης εἰσεισελθὼν ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ὑπομαρτυρήσειν. ἡ δὲ βεθσαβεὲ, προσελθοῦσα τῷ νάθαν, παρῆσαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντα αὐτῷ καθὰ ὁ προφήτης ὑπετέθετο διεξέρχεται, τότε δεῖπνον τὸν ἀδωνία, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κεκλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰώαβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς σολομῶνος, καὶ τοὺς αἰαγκαίων αὐτοῦ φίλων μεμυσάσατο. ἐλέγε τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσῃ βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοῦν ἔχειν, ὡς τε μὴ τῷ ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτὴν τε καὶ σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει. ἀγαλεγομένης δ' ἔτι τοῦ γυναικὸς, ἤγγειλαν οἱ τὰ δωματικὰ παρεσῶτες, ὅτι βέλει νάθας ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ δὲ βασιλέως ἐκδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξει τὸν ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ οὐδαμοῦ τῆς ἀρχῆς ἐπιθανέτο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιησάντα δεῖπνον, κεκλικέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς σολομῶνος, καὶ τοῦ στρατηγὸν τὸν ἰώαβον, οἱ μὴ κρότου καὶ παιδιᾶς ἀνωχύμενοι πολλῆς ἀγώνιον αὐτοῦ σωσυχῶν τὴν ἡγεμονίαν. ἐκάλεσέ τε ἅτε ἐμὲ, ἅτε τὸν ἀρχιερέα σάδωκον, ἅτε βαναίαν τὸν ὅπλων τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' εἶ ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ μὴ τὴν σὴν γνώμην ἐχθύετο. ταῦτα τὸν νάθα φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. εἰσεχωρήκει γὰρ ἐν τῷ δωματίῳ, τὸ προφήτου παραγενόμενον. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθόντος, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ τοῦτον ὅπλα τοῦ καθῆσθαι θρόνου. καὶ τοῦτ' ἔσεσθαι σήμερον. προσκυνησάσης δ' αὐτὸν τῆς γυναικὸς, καὶ μακρὸν βιὸν σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ βαναίαν τὸν ὅπλων τῶν σωματοφυλάκων, καὶ παραγενομένων κελεύει παραλαβεῖν νάθαν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τὸν αὐλὸν ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν υἱὸν

mentio. Cæterum quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauitque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater vidēs, nec obiurgauit eū, nec cōpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus, & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quam filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cū rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, expostuítque ordine quēadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiā totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: istatímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate fausti acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum pōtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniēte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iuraui, eúmq. in solio meo sessurum, ídque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regno sedeat, vt notum fiat vniuerso populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis sese oblectatus, vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expositit. quo audito protipiunt se omnes è conuiuio, & suã quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quódq; rogaret fidem sibi dari de oblitione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venisset, nouúmque regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, vnà cum sacerdotibus ac Leuitis. quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent xxxviii. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices vero populi & scribas eorum sex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantumdémque eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato vsque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari pótificum & omniũ prin-

A αὐτῷ σολομῶνα ὅτι τοῦ βασιλικοῦ ἡμίονον, ἔξω τ̃ πόλεως ἀγαγεῖν ὅπι τ̃ πηγὴν τοῦ λεγομένου γιών. Ϛ ἀφελκύσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἀποδείξαι βασιλέα. τοῦτο ὃ ποιῆσαι προστάξει σάδωκον τ̃ ἀρχιερέα, καὶ ναθαν τὸν προφήτην, ἀκολουθούντας τε προστάξει διὰ μέσης τ̃ πόλεως, τοῖς κέρασιν ὑπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τ̃ βασιλέα καθίσαι ὅτι τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτ̃ ὑπὸ τ̃ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐπιτάλαι προστ̃ ἀρχῆς, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προσῇ τ̃ τοῦ βεραίων ἔθνους παντὸς καὶ τ̃ ἰούδα φυλῆς. βαναία ὃ ἐξαμῶν τ̃ θεὸν σολομῶνι ἐμφῆναι γνώμην ἀγαθήν, μηδὲ μικρὸν ἐλλείποντες, ἀναβιβάζουσιν ὅτι τοῦ ἡμίονον τ̃ σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τ̃ πόλεως ὅτι τοῦ πηγὴν, Ϛ τῷ ἐλαίῳ χείσαντες εἰσῆγον εἰς τοῦ πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τ̃ βασιλείαν αὐτῷ γνώμην πολυχρόνιον εὐχόμενοι. καὶ προάγοντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτ̃ ὅτι τοῦ θρόνου. Ϛ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐτράπη Ϛ ἑορτοῦ, χορεύων καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τ̃ πλήθους τῶν ὀργάνων ἅπασαν προσηχεῖσθαι τοῦ γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἤκουσε τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε Ϛ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰωάβος ἔλεγεν οὐκ ἀρέσκειν οἷς ἤκουε σάλπιγγι. προσχειμένων δ' τοῦ δείπνου, καὶ μηδενὸς γνωμένου, πάντων δ' ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἀβιαθαρ υἱὸς ἰωνάθης. τοῦ δ' ἀδωνία θεασαμένου τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσεπόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τ̃ δαβίδ βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τοῦ συμποσίου ὅτε ἀδωνίας Ϛ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τ̃ γενομένων, ἱκέτης γίνεται τοῦ θυσιαστηρίου, ὃ δὴ προσεῖχεν ἑλλαβόμενος. δηλοῖ τ̃ τοῦτο σολομῶνι προποιηκώς, Ϛ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτ̃ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ' ἐργάσασθαί δεινόν αὐτὸν μηδέν. ὁ δ', ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως, τ̃ μὲ τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτ̃ ἄτιον τ̃ τιμωρίας ἔσεσθαι, Ϛ πέμψας αὐτὸν ἀίσησιν ἀπὸ τ̃ ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τοῦ ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τῶν λοιπῶν παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν, ὡς αὐτ̃ τοῦτο συμφέρον ἠξίου. βουλόμενος ὁ δαβίδης, παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδεῖξαι τ̃ ἰδίαν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας ὃ τούτους πρῶτον, δυείσκαι τ̃ ἀπὸ τριάκοντα, τρισμυρίους ὀκταχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς τ̃ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, δισμυρίους τεταρακισχιλίους. κριτὰς ὃ τοῦ λαοῦ Ϛ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωρεῖς ὃ τετρακισχιλίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ θεοῦ, ἅδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκεύασε καθὼς προεφήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς κατὰ τριάς, καὶ χωρίσας ἐκ τ̃ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς ἐφ' ἑκάστης τούτων εἴκοσι τέσσαρας τριάς. καὶ ἐκ μὲν τ̃ ἐλεαζάρου οἰκίας, ἑκκαίδεκα. ἐκ δὲ τ̃ ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξε δὲ μίαν πατρικὴν διακονεῖσθαι τῷ θεῷ, ὅτι ἡμέρας ὀκτώ, ἀπὸ σαββάτου, ὅτι σάββατον. καὶ ἔτως αἱ κατὰ τριὰς πᾶσαι διεκληρώσαντο, δαβίδου παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθαρ παρόντων τ̃ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τ̃ ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν

μὴ ἀναβάσει πατρικὰ ἐγγόνη πρώτη. ἡ δὲ δευτέρα ἀκολούθως ἄχει τῷ εἴκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχει τὰ σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὰ λευίτιδος φυλῆς, εἴκοσι μέρη ἐπὶ τέσσαρα. καὶ κληρωσαμένων καὶ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν ζόπον τὰ τῷ ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅπερ ἡμέραις ὀκτώ. τοῖς δ' ἀπογόνοις τῷ μωυσέως ἐπέμψεν. ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φύλακας τῶν θησαυρῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ ἀναθημάτων ἃ σωέβη τοὺς βασιλεῖς ἀναθεῖναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν στρατιὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ ταξιάρχαις. εἶχε δ' ἑκάστη τῶν μοιρῶν, διαμυείας καὶ τετρακισχιλίους, οἳ ἐκέλευσε στρατεύειν καὶ χιλιάρχειν. ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σελομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἤδη καὶ δίκαιον, ὅπερ ὄποις τε τῶν θησαυρῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλης, καὶ κτηνῶν, οἷς ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνημονεῦσαι τῷ ὀνομάτων. ὡς δ' ἑκάστα τούτων κατὰ τὸ εἰρημένον διέταξε τέρπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῷ ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῷ διαιρέσεων, καὶ τοὺς ὅπη πάσης στρατείας ἢ κτήσεως τῷ βασιλέως τεταγμένους, σὰς ἐπ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμογενεῖς. γνώσεσθαι ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσοῦ τε πολλὰ παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύρου ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τῶν προφήτου ναθαν, διά τε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους καὶ τῷ φόνου τῷ ἐχθρῶν μεμιάνθαι τιμὴ δεξιάν. τὸν δὲ υἱὸν ἐκέλευσε τὸν διαδεξόμενον τιμὴ βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῷ προγόνων ἡμῶν ἰακώβου δυοκαίδεκα παίδων γενομένων, ἴσε τὸν ἰούδαν ὑποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῷ ἀδελφῶν ἓξ ὄντων προτιμηθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυχεράναντα, ὅτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τὴν βασιλείαν περιληφότος, ἀλλ' ὅπως αμῶν ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. καὶ δεινὸν γὰρ θεοῦ θέλοντος καὶ ἀλλοῖῳ κρατουῆσι δουλεύειν. χαίρειν δ' ἐγὼ ἀδελφοῖς τούτοις τυχόντι τῆς τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦσιν αὐτῆς. εὔχομαι δὴ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην ἀεὶ πᾶσαν τὴν χώραν παρλῶν, καὶ τὴν ἄπασαν ταύτην εὐδαιμονεῖν χρόνον, ὃν αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅπη σολομῶνος βασιλέως. ἔσαι δ' αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῆ καὶ δίκαιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῷ παρίων παρέχῃς νόμων ὧν ἔκτισαι. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα εὐδαιμονῶν. ὁ μὲν σὺν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, παόντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πυλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γένοιντο, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τὴν σταθμὸν ὥρισεν. πρὸς παρώρμησε δὲ

cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hãc ſecunda, deinceps que vſque vigeſimam quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuitici ã quoque tribum in partes vigintiquatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quæ reges ſolẽt dedicare. inſtituítque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eíſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: voluítque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hũc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regníque ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quamprimùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi te fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriarúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarẽt, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſque omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtare eámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtatetes decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequẽti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex vna cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inúctus & legitimus rex declaratus: ſimulq; Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

Cap. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. *Reg.* 2. PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit. nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deũ, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſẽ demiſit:

λάῳοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ περὶ τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν τῶν Λευιτῶν φυλήν, σωαγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τ' οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς βασιλείας προσάτην. εὐμάρη δ' αὐτοῖς καὶ ἀσφάλεια ὑπάρχον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφαινεν αὐτός. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη παρεσκευασμένα, σμαράγδους τε καὶ πάσης ἰδίας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νῦν δ' ἐπὶ τῇ ἰδίας ἀρχῆς διοικονία καὶ ἄλλα ξιχίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγλυ εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οὓς ἐφεσεῖναι δεήσει τὴν κιβωτὸν καλύπτοντας. σωθησαντός δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐγένετο. χρυσίου μὲν δὴ ὑπέσχοσαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακιχίλια. καὶ σατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μύρια τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμιζε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θυσαυροὺς. ὧν ἐπεξέπεμψεν ὁ μουσέως ἔκγονος Ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἥδετο τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν προθυμίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἠρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ ἡγούμενον τῶν ὅλων δεσπολῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν ἐκόμισεν προσάτην τε καὶ κηδεμόνα ἡγούμενος ἑβραίων καὶ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις εὐχόμενος τοῦ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι δίκαιον ὑμνῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τ' ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένῳ, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τὴν γῆν προσεκύνησαν. εὐχαρίστησαν ᾗ καὶ δαβίδῃ ὡς πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν παρελαβόντες ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑπιούσῃ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσησαν, μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς ἑξακοσίους, καὶ χιλίους ἀμνούς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἐθυσαν δ' καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων κατασφάξαντες. καὶ δι' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. ὁ σολομῶν, δευτέραν ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδδικον, ἀρχιερέα τοῦ πλήθους ἁπάσης. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θρόνου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὑπήκοον αὐτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτᾷ δαβίδης καὶ ἅπερ τῷ παιδὶ εἰς τὸν οἰκοδομὸν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

ΜΕτ' ὀλίγον δ' χρόνον, ὁ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ σωισθὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομαι, ἧς οὐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τὸν βίον προϊδεῖν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δ' πρὸς τὸν τῆς βασιλείας δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῖν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, μήτ' A
ἄλλῳ παθεῖ τοιούτῳ τούτων ἀμελήσας. τὴν γὰρ τοῦ
θείου τοὺς σαυτοῦ διώσεις ἀπωλείᾳ, ἂν βαίης τὰ νόμι-
μα, καὶ τοὺς ἅπαντ' αὐτοῦ τὰ ἀγαθὰ ἀποστρέψῃς τοῦ-
τοιαν. Τοιοῦτον δέ σε αὐτὸν παρέχων, οἷόν σε εἶναί τε δεῖ,
κἀγὼ σὲ φιλήσω, καθέξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τοῦ γέ-
νους, & οἶκος ἄλλος ἑβραίων οὐκ ἂν ἀναστήσειν, ἀλλ' ἡμεῖς
αὐτοὶ διὰ τὸ παντὸς ἀγῶνος. μέμνησο δὲ & τὸν Ἰωάβου τοῦ
στρατηγοῦ φιλονομίας, ὑποκτείναντος διὰ ζηλοτυπίαν B
δύο στρατηγοὺς δικαίους & ἀγαθούς, Ἀβεννῆρον τὸν νήρου
παῖδα, καὶ τὸν Ἀμεσαὶν ἰοὺν Ἰεθράνου. ὃν ὅπως αὖ σοι δόξῃ,
τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ & κρείττονι ἐμοῦ καὶ δυνατώ-
τερος Ἰώαβος ὢν, μέχρι νυῦν τὴν δίκην διέφυγε. Φιλῶ δὲ
ἔτι σοι, καὶ τοὺς Βερζελλαῖ τοῦ Γαλααδίτου παῖδας, οὓς
ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ θεραπείᾳ τοῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις.
ὑπερκατάρχομαι γὰρ δυποιίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πα-
τὴρ αὐτοῦ Δαβὶδ τὴν φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεολυτοῦμαι. καὶ τὴν
χάριν ἢ ἰόντι σεμνεῖν, τὴν ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς C
πολλὰ βλασφημίσας με Δαβὶδ τὴν φυγὴν ὅτε εἰς παρεμ-
βολὰς ἐπορεύομεν, ἀπήντησε δὴ τὸν Ἰόρδανον, καὶ πίστις
ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νυῦν δὲ πιζητήσας
αἰτίαν δίκαιον, ἄμωμον. Ταῦτα παραγγείσας τῷ παιδὶ
Σολομῶντι τε τὸν ὅλων θεσμόντων, καὶ τοῖς φίλοις, καὶ ἃς ἴδιᾳ
τιμωρείας ἀξίους μεχρυμμένους, ἀπέθανεν, ἔτη μὲ βιώσας
ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας ἢ ἑπτὰ μὲν ἐν χεβρῶνι δ' Ἰούδα
φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν Ἱεροσολύμοις ἢ, ἁπάσης δ' χώρας, D
ξία καὶ ἑβδομήκοντα. ἐδόκει ἄριστος ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ πᾶσαν ἀ-
ρετὴν ἔχων ἐφ' ἑαυτῷ δεῖ τοῖς βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σω-
τηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσῆκεν. ἀνδρεῖος τε δὴ ἦν,
ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν ἢ τοῖς ὑπὲρ τῶν ἱππικῶν ἀγῶσι, πρῶ
τος ὅπου τοῖς κινδύνοις ὥρμα, τοῦ πονεῖν καὶ μάχεσθαι πα-
ρακελευόμενος τοῖς στρατιώτας ὅπου τὰς πράξεις, ἀλλ'
οὐχὶ τοῦ προστάττειν ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ συνιδεῖν
καὶ περὶ τῶν μελλόντων, καὶ τὰ τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱ-
κανώτατος, σώφρων, ἐπιεικὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμ- E
φοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις
ἐξαίρεται τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε. μηδὲν ὅλως πα-
ρὰ τοσοῦτο μέλεθος ἐξουσίας ἁμάρτειν, ἢ τὸ περὶ τὴν ἰδέας
γυναῖκα. κατέλειπε δὲ καὶ πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασι-
λεύς, οὐδ' ἑβραίων ὅτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ
παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις δαψιλεστέρως, τοῖς τε ἄλ-
λοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὰ ἅπασι, καὶ δὴ
& πλοῦτον αὐτοῦ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν F
ὑπερβολὴν τεκμήρασθαι ἄπορα ῥᾴδιος ἂν τῷ λεχθησο-
μένῳ. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ ξιακοσίων, ὕρκανος
ὁ ἀρχιερεύς, πολιορκούμενος ὑπὸ αντιόχου τοῦ δυσεβοῦς
ὀνομαζομένου, ἐπεὶ ἢ δημοσίᾳ, βαλόμενος χρήματ' αὐτῷ
δοῦναι, ὑπὲρ τὴν λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν στρατιὰν ἀπα-
γαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν μὴ δυπορῶν, ἀνοίξας οἶκον τῶν τοῦ
Δαβὶδ μνημάτων, καὶ βασάσας ξιχίλια ταλαντα μέ-
ρος ἔδωκεν αντιόχῳ, & διέλυσεν ἔτως τὴν πολιορκίαν.
κἀκεῖθεν καὶ ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ ἢ τοῦτον, ἐτῶν πολ- G
λῶν διαρρυεισῶν, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεύς, ἕτερον
ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τὰ μὲν τοι γε
σήματα τῶν βασιλέων ἀδηλα αὐτῷ ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ
ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκηδευμένα πρὸς τὸ μὴ φα-
νερὰ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τού-
των ἡμῖν, ὅπη ἑκάστοτε ἀπόχρη δεδηλώσθω.

& caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per quæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quídve in futurum conduceret, adhæc sobrius, mitis, begninus erga calamitosos, iustus, humanus, quę quidem præcipuæ sunt regum virtures. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solẽnia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorúmque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui regum cineres continent, neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἀνεδέξατο, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀπέστησε τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τοῦ ῥοβοάμου, πλὴν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμου ἀποδείξας βασιλέα, πλὴν δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ως σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ καταχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ πρὸς ἰσραηλίτην βασιλέως, ὅτι τὸν υἱὸν τοῦ ῥοβοάμου, καὶ ἀτταν, καὶ ὅτι τοῦ ἱεροβοάμου γυναικὸς βασίνης τὸ ὄνομα διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτοῦ ἀσάνου τοῦ ἀβιὰ παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ως τῆς ἀβεσαμοῦ γυναικὸς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τοῦ ἰσραηλίτου ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ως ἄδαδ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς ἐπὶ ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέλυσε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γεγόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ διάδοχον, καὶ τὸ θεῖον βούλημα καθίσαντος ὑπὲρ τοῦ θρόνου, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπευφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, πολλὰ τύχας καλὰς αὐτῷ τε πρὸς τὰ παρόντα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρῶν καὶ παντὸς δαίμονα τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βηθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δι' ἀγαθοῦ τινα πρὸς αὐτὸν ἀφίκηται, καὶ δηλοῦν κελευούσης ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ δι' ἐκεῖνον ἡλικίαν, καὶ δι' ἐκεῖνον τὸ πλῆθος προαίρεσιν οὖσαν αὐτοῦ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὸ θεῖον γνώμῃ κέρδος καὶ ἀγαθῷ τὸν υἱὸν αὐτὸν δι' ἐλείας, καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεται πράγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν δι' ἀκοντὸς αὐτῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τὴν τοῦ παιδὸς συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτῷ ἀβισάκην. ἃ γὰρ πλησιάσαι τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆρας αὐτῷ, μεῖναι δ' ἔτι παρθένον. ἡ δὲ βηθσαβὲ, καὶ διὰκονήσειν ἀπροθύμως ὑπέσχετο, καὶ καταπείσειν τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τό τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένη, καὶ δεσποινούσης αὐτῆς λυσιτελῶς. καὶ ὁ μὲν, δύελπις ἀπαλλάττεται πρὸς τὸν γάμου. ἡ δὲ, τὸν σολομῶνος μητὴρ, δι' ὅτου ὥρμησεν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, διαλεξομένη πρὸς ὧν ἀδωνίας δεηθέντα κατεπηγγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσκυνήσαντος, ἐπεὶ παρήγαγε αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον ἧ συνέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθίσαι

A

Cap. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum fuę genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio cõfectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm Salomon filius, ætate etiã tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ád regis matrem, eámque blandè salutauit. Qua quærente nunquid veniisset quòd opera sua opus haberet, omniáque benignè pollicente, otius est dicere, ipsam quoque nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro se intercederet, eíque persuaderet vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacem cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum sperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit: móxque ipsa ad filium properauit, colloquuntura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cùm rex occurrisset, complexúque eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussitque alteram matri à dextris poni.

3. Reg. 2.

B

C

D

E

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam A
fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri quidlibet cõcede-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ
suspicaretur, sed certam impetrandi spem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abisacem Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
ratúque se quòd nõ eadem opera postularet, vt
regnum ei tanquam natu grandiori cederet, B
quando Abisacæ coniugium expetat, habens a-
micos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ
& Abiatharum sacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Ado-
niam fratrem interficeret. Vocato deinde Abi-
atharo sacerdote, Te, inquit, supplicio exi-
mũt tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtu-
listi. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes
sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõspe- C
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic ruri viue. atque ibi vsque ad mortem dege,
quandoquidem talia commisisti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que causam ablatus est sacerdotalis honor à
domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãslatus est in genus Phineesis ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontifica-
tus in Ithamari domo fuit, post Elim primum
ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente D
priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Arophęus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex est creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè sus-
picans ad altare confugit, impunitatem se in-
de quæsiturum existimans, propter notam re- E
gis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de
Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui cita-
ret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Ioa-
bus autem negabat se fanum relicturum, sed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius re-
sponso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi
caput eius ita vt vellet abscinderetur, & hãc pœ
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve-
rò sepeliri, vt peccata eius apud posteros ma-
nerent, ipse verò ac pater innocentes essent quod F
ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequu-
tus mandatum, ipse in imperium copiarum ei
successit. Post hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex solum Sadocũ id sacerdotium ob-
tinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hierosolymis extructa inibi apud se manere,
interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si
secus fecerit, esse capite mulctandum, nec con-
tentus interminatione, iureiurando ho- G
minem ad id mandatum seruandum adegit.

σας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. κα-
θεσθεῖσα δ' ἡ βεθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἴτε-
μαι μοι κατάνευσον καὶ μηδὲν ἀξαρνήσῃ δύσκολον
μὴ ᾖ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. ὁ δὲ σολομῶς πρὸς αὐ-
τὴν κελεύοντος, πάντα γὰρ ὅσιον εἶ μητρὶ παρέχειν, καί τι
προσμεμφαμένῃ ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤθη
βεβαίας τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ'
ἀρνησιν ὑφορωμένη. δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν ἀβισάκην
ἀδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ
πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποστέμπει μὲν τὴν
μητέρα, μείζονων δ' ὀρέγεσθαι πραγμάτων φήσας ἢ κα-
δωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς ἐφθυχωρῆσαι καὶ τὴν βασι-
λείας ὡς πρεσβυτέρῳ προσήκειν, τὸν γάμον αἰτῶ τὸν
ἀβισάκης αἰτουμένῳ, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, ἰώαβον τὸν
στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος
βαναίαν τὸν υἱὸν τὸν σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι προσ-
έταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν ἀ-
βιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν εἶπε, ῥύεταί σε τά τε
ἄλλα ὅσα τῷ πατρί μου συνέκαμες, καὶ ἡνίκα τοῦτος, ἦν σὺν
αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπὲρ ἡμῶν
ταξαμένῳ μὴ ἀδωνίᾳ καὶ τοῖς ἐκείνου φρονήσαντι, μήτε
ἐνθάδε ἴθι, μήτε εἰς ὄψιν ἀπαντᾶν τοῦ ἐμοῦ, ἀλλὰ
εἰς τοῦ πατρίδα πορεύθεις, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τέ-
τον ἄλλου τελευτῆς ἕνεκα τὸν βίον, ἀμάρτων τὰ μηκέτι εἰ
δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καθαλύεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς
τιμῆς ἡ ἰθαμάρου οἶκος διὰ τοῦ προειρημένου αἰτίαν,
καθὼς τῷ ἀβιαθάρου πάππῳ προεῖπεν ὁ θεὸς ἠλί.
μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσου γένος, πρὸς σάδωκον. οἱ δὲ
ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν
εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἦλθ
πρώτου ταύτην λαβόντος, ἦσαν ὅτοι. ὁ τοῦ ἀρ-
χιερέως ἰωσήπου υἱὸς, βοκκίας. τούτου δὲ ἰωάθαμος,
ἰωαθάμου δὲ μεραίωθος, μεραιώθου δὲ, ἀζεσφαῖος, ἀζεσφαίου
δὲ, ἀχίτωβος, ἀχιτώβου δὲ, σάδωκος, ὃς πρῶτος ὅτι
δαβίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰώαβος δὲ ὁ στρα-
τηγὸς, τὴν αἵρεσιν ἀκούσας τοῦ ἀδωνίᾳ, προσεδόκησε ἐγκί-
σειν. φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶ-
νι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, δεδιὼς τοῦ πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν
ἐκ ἀλόγως ἐπανεστώτων, καταφεύγει μὲν ὅπου τὸ θυσια-
στήριον. ἀσφάλειαν δὲ ἐνόμιζεν αὐτῷ προεῖναι ἐκ τοῦ
πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ, ἀπαγγει-
λάντων αὐτῷ τοῦ ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν,
ἐκέλευσεν ἀναστήσαντα αὐτὸν ὅτι τὸ δικαστήριον ἄγειν
ὡς ἀπολογησόμενον. ἰώαβος δὲ οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ
ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ.
βαναίου δὲ τὰ ὑπόκρισιν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως δηλώσαντος,
προσέταξε σολομὼν ἐκεῖ τοῦ κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτε-
μεῖν καθὼς βέλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τοῦ δίκην,
ὧν τοῦ δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰώαβος ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ
μὴ ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γένος τὸ
ἐκείνου, τῆς δὲ ἰωάβου τελευτῆς, αὐτός τε καὶ ὁ πα-
τὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. καὶ βαναίας μὲν τὰ κελευ-
σθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης
τῆς δυνάμεως. σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς
τὸν ἀβιαθάρου τόπον ὃν μετεστήσατο. σεμεὶ δ' ὧδε προσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσο-
λύμοις αὐτῷ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χειμάρρον κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. ἀκηκούσαντι δὲ
τούτῳ, θανάτου ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῇ δὲ μεγέθει τῆ ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι.

σεμεΐς

σημείες ἢ χάειν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχων
φήσας κ᾽ ταῦτα ποιήσῃ προσομόσας, καταλιπὼν τὴν
παῤῥίδα, τ᾽ ἀληθείβιλὼ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο.
διελθόντων ἢ ἐτῶν ἐπῇ ἀκούσας δύο δούλες ἀποδρά-
ντας αὐτὸν ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμη᾽ ὅπῃ τὰς οἰκέ-
τας. ἐπανελθόντος ἢ μετ᾽ αὐτῷ, ὁ βασιλεὺς ἀμόρμυος,
ὡς κ᾽ τ᾽ ἐντολῶν αὐτὸ καταφρονήσαντος, κ᾽ τὸ μεῖζον
τ᾽ ὅρκων τῶ θεῶ μηδὲ μίαν ποιησαμένῳ φροντίδα, χα-
λεπῶς εἶχε. κ᾽ καλέσας αὐτὸν, ἐ σὺ φησιν ὤμοσας μὴ
καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς
πόλεως εἰς ἄλλην; ἐκ οὖ ἀποδράσης τ᾽ τ᾽ ὀπορκίας
δίκην, ἀλλὰ ἐ ταύτης ἐ ὧν τὸν πατέρα μὴ ἐδῷ τ᾽
φυγὴν ὕβρεισας τιμωρήσομαί σε ποτηρὸν γλυόμενον, ἵνα
γνῶς ὅτι κερδαίνουσιν ἐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ᾽ αὐτὰ τὰ
δικήματα κολαζόντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νο-
μίζουσιν ἀδηεῖς εἶ᾽ μηδὲν πεπονθότες, αὔξε᾽ κ᾽ γίνε᾽
μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἕως ἂν παρ᾽ αὐτίκα πλημμε-
λήσαντες ἔδωσαν. ἐ σεμέειν μὲν κελευθεὶς βαναίας
ἀπέκτεινεν. ἤδη ἢ τ᾽ βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολο-
μὼν, κ᾽ τ᾽ ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγε᾽ τ᾽ φαραὼθ τ᾽
τῷ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. ἐ καταστρώσας
τὰ τείχη τῷ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω κ᾽ ὀχυρώτερα
τῷ πρόσθεν ὄντων, διέπε τὰ πρόσφατα λοιπὸν ὅπῃ
πολλῆς εἰρήνης. μηδ᾽ ὑπὸ τ᾽ νεότητος φεύς τε δικαιο-
συνίλιν κ᾽ φυλακὴν τῷ νόμων, κ᾽ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ
τελευτῷ ἐπέσειλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ᾽ ὅσα οἱ
τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, κ᾽ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμά-
ζοντες, μετ᾽ πολλῆς ἀκριβείας ὑπετέλων.

A Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triénio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramẽtum etiam Dei violatum. B Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulentiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatũ puniantur. sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

Κεφάλαιον ϛ.

Περὶ τ᾽ σοφίας σολομῶν, κ᾽ τ᾽ σωφροσύνης, κ᾽ τῆς πλούτε κ᾽ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ΕΓνω δ᾽ εἰς χεβρῶνα προσαγόμενος, ὅπῃ τ᾽ χαλ-
κῆ θυσιαστηρίῳ τῷ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυ-
σέως, θῦσαι τῷ θεῷ. κ᾽ χίλια τ᾽ ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν
ἱερεῖα. τοῦτο ἢ ποιήσας μεγάλως ἔδοξε τ᾽ θεὸν τεθυμι-
κέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κ᾽ τοῖς ὕπνοις ἐκείνης τ᾽ νυκτὸς,
ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαι τίνας αὐτὸ τῆς δυσεβείας δώσει
αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ἢ, τὰ κάλλιστα κ᾽ μέγιστα κ᾽ θεῷ
προσφορώτατα τὸν θεὸν ᾔτησεν. ἑκὼν γὰρ χρυσὸν ἐ δ᾽ ἀργύρου, ἐδὲ τ᾽ ἄλλον
πλοῦτον ὡς ἀνθρώπου κ᾽ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσ-
γενέσθαι. ταῦτα γὰρ φεδὸν νενόμισται προῖκα τοῖς πλεί-
στοις μόνα σπουδῆς ἄξια, κ᾽ θεῦ δῶρα εἶ᾽. ἀλλὰ θὸς
μοι φρονὶ ἑκάστοτε νοεῖν ὑγιῆ, κ᾽ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς
ἂν τὸν λαὸν τὰληθῆ ἐ τὰ δίκαια λαβεῖν ἐπικρίνοι-
μι. τούτοις ἡδὴ τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, ἐ τά τε ἄλλα
πάνθ᾽ ὧν ἐκ ἐμνήσθη προῖκα τιμῶ σολομῶ, δόξαν
ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων,
ἐ πάντων σύνεσιν ἐ σοφίαν, οἵαν ἐκ ἄλλου τις ἂν
θρώπων ἔσχεν ἔτι βασιλέων ὕστ᾽ ἰδιωτῶν. φυλάξειν
τε κ᾽ τοῖς ἐκγόνοις αὐτὸ τιμῶ βασιλείαν ὅπῃ πλεί-
στον ὑπερνοῆτο χρόνον, εἰ δίκαιός τε ὢν διαμένῃ ἐ
πειθόμενος αὐτῷ κ᾽ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς
ἐμὲ ἔφησος. ταῦτα τὸ θεῦ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεκπό-
διστον ἐκ᾽ κοίτης. ἐ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρε-
φεν εἰς ἱερουσάλημα, κ᾽ πρὸς τῆς σκιωῆς μεγάλας
ἀπαλέσας θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

Solomõ autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratísque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. II. 3. Reg. 3.

Cap. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quód que primus Hierosolymis templum ædificauit.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocautomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorũ pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimũ quiddam ac maximum petiit: quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argẽtum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi inquit, Domine, mentem sanam, & intellectũ bonum, vt his acceptis populũ hunc verè ac iustè iudicare, valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam quæ non petierat additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualẽ antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparet. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eadémque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuũ illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi: & quia repetens meum filium nihil profecì, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quã mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset, alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quam diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cãpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac pene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque pręerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiã nomine Basimã. Maritimã verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

Ταύτας ὁ τὰς ἡμέρας κείσις ἐπ' αὐτὸν ἦχθη δυσερὴς, ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν ἰῶ δύσπιστον. τὸ δ' πρᾶγμα ὧδε ἔ συμέβαινεν ἔχ τιν' ἀκλῶ, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυχάνουσιν τὸ τε δύσκολον τ κείσεως γνώσιμον ὑπάρξη, κ τοιῶτον μεταξὺ πραγμάτων γινόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥαδίως ἀποφαίνεσθαι πρὶ τ ζητουμένων δυνατῶς. δύο γυναῖκες ἑταίρας τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὴ ἔφη, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῶν δὶ μιᾶς ἡμέρας ἀποτεκεῖν κ' τὸν αὐτὸν ὥραν ἄρρενα παιδία. τείτης ὁ ἡμέρας διελθούσης, δ̀ πικομισθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὐτη, τοῦτο μὴ ἀποκτείνει. ἐκ ἀσα ὁ τοῦμὸν ἐκ τοῦ γενάτων πρὸς αὐτὸν μεταφέρει, ☾ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. ἐγὼ ὁ θήλεια ὀρέξας βυλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν ἐχ εὗρον. τὸ ὁ τούτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ὠδαπειμένον. ἀκριβῶς γὰ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν ἀπαιτῶ τ ἐμὸν υἱόν, κ ἐκ ἀπολαμβάνουσα, κατηφέσθυμα δέσποτα δ̀πὶ τὸν ὠδᾷ σῆς βοήθειαν. τὸ γὰ εἰ μόνας, ☾ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀρνεμένη ὠδᾷ μένει. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀπέκεινε τὸν ἑτέραν τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι. τ ὁ ἀρνεμένης τοῦτο πεπεισμένας, τὸ ὁ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ ὁ τ' ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπονοοῦντος τ κείσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι πρὸς τ' εὕρεσιν αὐτὸ πάντων δίχα κρίσεως τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι ζοιῶτον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν ☾ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμψασθαί τινα τῶν σωματοφυλάκων, κ ἀπασσάμενον φερούσῃ τινὶ μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τοῦτο ζῶντος κ τοῦ τετελευτηκότος. δ̀πὶ τούτῳ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λοιδορίαν ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίου τὸν βασιλέα, μεταξὺ ὁ τ' ἀληθοῦς μητρὸς ἀνακραγούσης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ ὠδᾷ δοῦναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὰ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρεσύμβουν ἰδεῖν τὸ παιδίον, κ πρὸς ἔτι βασανισθῆναι ☾ αὐτὸν ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὀργνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ὑπὸ τῆς ἀληθείας γεγυμνωμένας, τῇ μὲν ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον φερόσχεινε. μητέρα γὰ αὐτὸν ἀληθῶς εἶ. τῆς ὁ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτεινάσης, κ τὸ τῆς φίλης ἀνδραζούσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα κ τεκμήριον τ τῆς βασιλέως φρονήσεως κ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καὶ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ φερόσεῖχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ κ ἡγεμόνες ἦσαν τ χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μ' ἐφεσίμου κλησυχίας, ὧρης. δ̀πὶ ὁ τῆς βιθιέμες τοπαρχίας ἰῶ ὁ κλῆσος. τὸν ὁ τῶν δώρων ☾ τὸν ὠδαλίαν ἀβιναδάβος ἔχων υἱὸν αὐτῷ γαμπρὸς τὸν σολομῶνος θυγατέρα. τὸ ὁ μέγα πεδίον ἰῶ ὑπὸ βαναία τῷ ἀχίλε παιδί. φερουπῆρχε ὁ ☾ τῆς ἄχρι ἰορδάνε πάσης. τὸν ὁ γαλααδίτιδα κ γαυλωνίτιδα ἕως τ λιβάνε ὄρους κ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας ☾ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβάρις διῆπεν. ἀχιναδάβος ὁ, τ' γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπεζόπλε, συνοικῶν κ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίμα τὸ νόμα. τ ὁ ὠδὲ ἀρχὴν ὠδαλίαν εἶχε βαναχάτης. σαφά-

σαφάτης δὲ, τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον, καὶ τὴν
Γαλιλαίαν ἄλλην τὴν ποταμοῦ Ἰορδάνου χώραν, ὅπη δὲ A
τούτων πάσαν ἐπετέτραπτο. συβενὴς δὲ τῆς Βενιαμίτι-
δος κληρουχίαν ἐγκεχειρισμένος. ταβαρὴς δ' εἶχε τὴν
πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν. ὅπη δ' τούτων εἰς πάλιν ἀρ-
χῶν ἀποδέδεικτο. θαυμαστὴν δ' ὅπως δοσιν ἔλαβεν ὅτε
τῷ ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ Ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν
τραπέντων καὶ τὴν τῆς γῆς ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰρ ἀ-
πολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ προσπαθῶς
μενοι, καὶ ὡσπερεὶ ἐν ποθεινοτάτης ἐλευθερείας ἀπερ- B
ασταῖς ἡμφορέμενοι, πρὸς τὸ σπουδάζειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα
κ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν. ἦσαν δ' ἕτεροι τῷ βα-
σιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ δ' τε σύρων γῆς καὶ τῆς ἀλλοφύλων, ἢ-
πις ἕως ἀπ' Εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τ' αἰγυ-
πτίων, ἐπῆρχον ἐκλέγοντες αὐτῷ φόρους πρὸς τ' ἐθνῶν.
συνετέλουν δ' κ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τῷ δεί-
πνῳ τοῦ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους ἑβδομήκοντα.
ἀλφίτου δ' ἑξήκοντα. σπιρσοὺς βόας δέκα καὶ νομά-
δας βόας εἴκοσι. καὶ σπιρσοὺς ἄρνας ἑκατόν. ταῦτα πάν- C
τα πάρεξ τῆς ἐπ' ἄγρας ἐλάφων λέγω καὶ βουβάλων, καὶ
τῆς πλωῶν καὶ ἰχθύων, ἐκομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ
βασιλεῖ πρὸς τὴν ἀλλοφύλων. τοσοῦτον δ' πλῆθος ἦν
ἁρμάτων σολομῶνι, ὡς τέσσαρας ἐπὶ μυριάδας φατ-
νῶν τῆς ὑπερδυρμένων ἵππων. χωρὶς δ' τούτων ἦσαν
ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, τῷ βασι-
λεῖ προσπάρδουν ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ δ' λοιποὶ, κ' τὰς
βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατέμενον.
ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τῶν τοῦ βασιλέως δορυφόρων πε- D
ντακοσιάρχων, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ὀπτήδεια,
συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον. τοσαύτη
δ' ὦν ὁ θεὸς σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὡς
τε τοὺς ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους. καὶ μηδὲ τοὺς
αἰγυπτίους, οἳ πάντων σοφίᾳ διενεγκεῖν λέγονται, συγ-
κεκριμένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλείσου
ἀφεστηκότας τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑ-
περῆρε δ' κ διέλαμψε σοφία καὶ τῆς κ τὸν αὐτὸν καιρὸν E
δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς ἑβραίοις ὅτι δεινότητι. ὧν ἃ
παρελλύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δ', ἄθανος καὶ αἰμά-
νος, καὶ χαλκέος, καὶ δόδανος, υἱοὶ ἡμάωνος. συνετάξατο
δ' καὶ βιβλία ᾠδῶν καὶ μιλιῶν πέντε πρὸς τοῖς χι-
λίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους χιλιάδας. καθ'
ἕκαστον γὰρ εἴδους δένδρου παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου
ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῆς
τ' ὀπηδείων ἁπάντων ζώων καὶ τῆς νηκτῆς, καὶ τῆς ἀερίων. F
ὧν δὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, ὧν δὲ παρῆλθεν
ἀνεξέτασον. ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ὅπη-
σιν τῆς ἐν αὐτοῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπεδείξα-
το. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τὴν κατὰ τῆς
δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν κ θεραπείαν τοῖς
ἀνθρώποις. ἐπῳδὰς τε συνέταξε μέτρους αἷς παρηγο-
ρεῖται τὰ νοσήματα, κ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλει-
πεν, οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελ- G
θεῖν ἐπιδιώκουσι. καὶ αὐτὴ μέχρι νεῦ παρ' ἡμῖν ἡ θε-
ραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰσόθεσα γάρ τινα ἐλεδζαρον
τῆς ὀνησύλου, θεασαμένου παρόντος κ τῆς υἱῶν αὐ-

Saphates Itaburium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus vnus præerat princeps. Mirādum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorū colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regialij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ tumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętérque aues & pisces. Tātam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebāt. & qui regiis impensis prærat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum; idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pellūtur: & cōiurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi. n. ex populatibus meis quendā Eleazarū, in pręsētia Vespasiani & filiorū & tribunorū reliquorūq; militū, multos arrepticios percurātē. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactū per nasū extrahebatur dęmo-

τῷ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρατιωτικοῦ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τούτων.
ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἦν. προσφέρων τῷ ῥιζὶ τοῦ δαιμονιζομένου τὸν δακτύλιον, ἐχόντα ὑπὸ τῇ
σφραγῖδι ῥίζας ὧν ὑπέδειξε σολομών, ἔπειτα ἐξέλκει ὀσφραινομένῳ δι' τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον.

nium:& coſlapſo mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionẽ faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant oſtendere ſuæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dęmonio hominem exeunti vt his ſubuerſis ſignum daret ſpectantibus quòd reliquiſſet hominem.. quo facto nemini dubiũ erat quanta fuiſſet Solomonis ſcientia & ſapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare , vt omnibus nota ſit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentiſſimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet,vehementer eſt gauiſus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos ſalutato gratulatus eſt præſentem felicitatem. per quos Solomon ſcripſit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluiſſet ædificare templum Deo, bellis aſſiduis impeditum.neque enim priùs à ſubiugandis hoſtibus deſtitit,quàm omnes ſibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur , & præſenti otio decreui vti ad extruendum cœleſti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidẽ hanc artem Sidonij melius callent quàm noſtrates. mercedis autem quanta huiuſmodi operariis perſoluenda ſit, te arbitrum facio. Eam epiſtolam Iromus libenter legit, Solomónique in hunc modum reſcripſit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit , viro ſapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obſequar. Exciſis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eoſdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòſt per tuos Hieroſolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti poteſtatem facias,quo vt pote inſulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in noſtris quàm Tyriorum annalibus: & ſi cui libuerit hæc certiùs cognoſcere , impetrata à publicorum commentariorum cõſeruatoribus viſendi copia, comperiet eorũ ſcripta conſonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, ſciant nos nihil veris affingere , neque veriſimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi noſtræ interſerere, atque deinde poſtulare, vt lector nihil amplius diſquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro diſcedere abſque nefario ſcelere non licet. quapropter non recuſamus quin ſcripta noſtra reiiciantur, niſi talia ſunt vt eorum veritas validiſſimis argumentis approbari poſſit.Cæterum Solomõ rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & inſuper quibus ipſum cupere intellexit, præmiis eũ eſt

3. Reg. 5.

A

B

C

D

E

F

G

ϗ πεσόντος δ᾽ αὐτοῦ τῷ ἀνθρώπῳ , μηκέτ᾽ εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκιζε, σολομῶνος τε μεμνημένος, ϗ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ὄπιλέγων. βελόμενος δ᾽ ἢ πεῖσαι ϗ ἐπιδεῖξαι τοῖς παροῦσιν ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτην ἔχει τὴν ἰσχύν, ἐτίθει μικρὸν ἐμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτρον, ϗ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἤδη τὸν ἄνθρωπον, ταῦτ᾽ ἀναῤῥῖψαι ϗ ἀφανὲς ποιῆσαι ὅτι γνώναι τοῖς ὁρῶσιν , ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δ᾽ τούτου, σαφὴς ἡ σολομῶνος καθίσατο σύνεσις ϗ σοφία. διὸ ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ϗ θεοφιλὲς , ϗ λάθῃ μηδένα τὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως θεῖα παῖ εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολή, θεῖα τούτων εἰπεῖν προσήκειν ἡμῖν. ὁ δὴ τυρίων βασιλεὺς εἰρώμος , ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑφῆδη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ δαβίδῃ. ϗ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε ϗ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ὅπως ἐλλείπῃ πρὸς αὐτὸν. Σολομὼν εἰρώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου τὸν πατέρα βεληθέντα κατασκευάσαι τῷ θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν πολέμων ϗ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ἐν γὰρ ἐπαύσατο πρότερον ταῖς ἐχθρείαις κωλυόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοῖς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τὴν παρούσης εἰρήνης , ϗ δι᾽ ταύτην ἀσχολῶν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βέλομαι τὸν οἶκον. ϗ γὰρ ὑπ᾽ ἐμοῦ τοῦτο ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαι τινας τῶν ἐμῶν εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ὅπως ἡμερώτερον ἔχωσι τὴν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ᾽ ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγνοὺς δὲ τὴν ὅπισθεν ὁλὴν εἰρώμος, ϗ τοῖς ἑπτὰ ἁλμυρίοις ἡσθεὶς ἀντιγράφει τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς εἰρώμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὴν μὲν θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὴν παρ᾽ αὐτοῦ παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ ϗ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἑπτὰ ἁλμύρια. τεμὼν γὰρ ξύλα πολλὰ ϗ μεγάλα κέδρια τε ϗ κυπαρίσσια, δι᾽ τῆς ἐμῆς ὅπι θάλασσαν καταπέμψω ϗ κελεύσω τοῖς ἐμοῖς χειρίαν πῆξαμένους εἰς ὃν αἱ βεληθῆς τόπον τὰ αὐτὰ χώρας πλεύσαντας ὑποθεῖναι, ἐντεῦθεν οἱ σοὶ διακομίσουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως παράσχῃς ἡμῖν αὐτὶ τούτων σῖτον, ὃ δι᾽ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φέρτατον. διαμενῶ δ᾽ ἄχρι τὰ τέμενος, τὰ τῆς ὑπὸ σολομῶνος τούτων ἀντίγραφα , ἃ ἐν ταῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ ϗ διὰ τυρίοις. ὡς τ᾽ εἴπῃς θελήσεις τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν , δεηθεὶς τ᾽ ὅπι τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, ἅτοι συμφωνέντα ταῖς εἰρημένοις ὑφ᾽ ἡμῶν τὰ παρ᾽ ἐκείνοις. ταῦτα ὑφ᾽ οὗ διεξῆλθον βελόμενος γνῶναι τοῖς ἐντυγχανόμενοις, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τ᾽ ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς πισι ϗ πρὸς ἀπάτην ϗ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν διαλαμβάνοντες , τὴν μὲν ἔξέτασιν φεύγειν πειρώμεθα, πισεύεσθαι δ᾽ διὰ ἀξιοῦμεν. ὑδὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεξανισαμένοις τὸ πρέπον τῆς προαιρέσεως, ἀθῴοις ὑπάρχειν, ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν δικαιοῦντες, αἱ μὴ μετ᾽ ἀποδείξεως ϗ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὴ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ τῶν τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ ϗ τὴν διάνοιαν ἐπῄνεσε,

ϗ οἷς

καὶ οἷς ἔξωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σῖτου μὲν αὐτῷ A
κατ' ἔτος πέμψας διχιλίους κόρους, καὶ ζουνίους ἐλαίου
βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομή-
κοντα ἕξ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον ἕξ οἶνου παρεῖχεν. ἡ μὲν
οὖν εἰρώμου φιλία ἕξ σολομῶνος ὑπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον
ηὐξησε, καὶ δεξαμένην ὁμολόγησαν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ξισμυ-
ρίους, οἷς ἄπονον τὸν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐ-
τὸν συνετῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ὅλη μῆνα B
ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μῆνας ἀναπαύεσθαι πα-
εαλλομένους ὅπη τὰ οἰκεῖα, μέχρις οὗ πάλιν οἱ δισμύ-
ριοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι καὶ τὸν ὁρισμένον χρόνον.
ἐπῆλθε δ' ἔτος συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις δεύτε-
ρα μῆνας ἀπαντᾶν ὅπη ἔργον. γίγνεται δ' ὁ τρίτος τῇ
φορᾷ τούτῳ ἀδιάφθορος. ἦσαν δ' ἐν τῷ παρείκων, οὓς
Δαβίδης καταλελοίπει, τῷ μὲν θεὸν νομιζόντων τὴν
λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες. τῷ δὲ C
λατομοῦντων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ὅπως αἱ ξυ-
χίλιοι καὶ ξιακόσιοι. φορτηγεῖ δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς
τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τῶ ναῶ θεμελίους. ἁρμόσαν-
τας δὲ ὡρῶτον καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, καλαχομί-
ζειν ἔτος εἰς τὴν πόλιν, ἐγίνετο δὲ ταῦτα ὑπὸ τῷ οἰ-
κοδόμων τῷ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἴρωμος
ἔπεμψε τεχνιτῶν. τῆς δ' οἰκοδομίας τὸ ναῶ σολομὼν
ἤρξατο, τετάρτον ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μὴν
δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι D
δὲ ἴαρ, μῆ ἔτη τετρακόσια καὶ ἑνενήκοντα καὶ δύο, τῆς
ἀπ' ἀργύπτου τῷ ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μετὰ δὲ χί-
λια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τὴν χαναναίαν ἐκ
τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβρείας
μῆ χίλια καὶ τετρακόσια καὶ πεντηκοντα. ἀπὸ δὲ τῶ
πρώτου χρηθέντος ἀδάμου ἕως ἐκ τὸν ναὸν ᾠκοδόμη-
σεν ὁ σολομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη ξιχίλια καὶ
ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι E
χρόνον, κατ' ἐνιαυτὸν ἔτος ἦδη, τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας
ἐνδέκατον ἐνεστήκει εἰρώμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τῶ
λαῶ εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῶ ναῶ διαγέγονε χρόνος ἐτῶν
τετρακοσίων καὶ διακοσίων. βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ
θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅπη μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης
λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ ποδὸς χρόνον αὐτέχειν δυναμένης. οἵ
τε τῇ γῇ συμφύεσθαι ἐμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἕρεισμα
τῆς ἐποικοδομησομένης καλασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ
τὴν κάτωθεν ἰσχύν, αἷς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῷ ἐποι- F
κοδομηθησομένῳ, καὶ κάλλους πολυτέλειαν, ἡ βάσις
ἀπεμέλλον οὐχ ἥττονα εἶναι τῷ ἄλλων ὅσα ποδὸς ὕψος
καὶ ποδὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουρ-
γίας, ἐπινοεῖτο, ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς
ἐκ λευκῆς λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἐν ἑξή-
κοντα πήχων, τῷ δ' αὐτῷ, καὶ τὸ μῆκος, δύο δ' εἴ-
κοσι. κατὰ τοῦτο δ' ἄλλος ἐν ἐγγεγραμμένος ἴσος τοῖς μέ-
τροις. ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναῷ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ
εἴκοσι. τετράπλευρος δὲ ποδὸς τὸν ἀνατολήν. τὸ δὲ πρό- G
ναον αὐτῷ, ποδέσπασαν δὲ πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος,
ποδὸς τὸ εὖρος τοῦ μήκους τετραγώνου. ἔχον δὲ πλά-
τος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἀνεγγεγραμμένον, πηχῶν
ἑκατὸν εἴκοσι. ᾠκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ
τριάκοντα βραχέσιν οἴκοις. οἱ συνοχῆς τοῦ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι δεῖ πυκνότητα καὶ πλήθος ἔξωθεν
ἐνειλήμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῷ οἴκων τούτων;

remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ horum exorta, maioribúsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteręque materiæ LXXM. & cæmentarij LXXXM. magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conuecterent: ídque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto, secundo mense, quem Macedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi, annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuiũ verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è saxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi constituxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externe parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum vigintiquinque cubitos, ac totidem in latum,

III. 3. Reg. 6.

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
series cellarum erat extructa, super quam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ędificium æquarent altitudine. Nam superius non erat circum ædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem suum quæque tectū habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissimis trabibus erat consertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. B
His trabibus subnexa erant laquearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrēs perstringeret. Tota verò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vsquam malléi aut cuiuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, C
sed connata potius omnia quàm arte congesta viderentur. Porrò ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, vt cochleam in hunc vsum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, sed à lateribus inerant parua hostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diuiso deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliquum quadraginta cubitorum spatium in vsum sacerdotum consecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore separante fores apposuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacinto, purpura, cocco, byssóque splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos quaquauersum patente dedicauit duos cherubinos ex auro solido, vtrumque quinque cubitorum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam specie fuerint, nemo vel coniicere potest vel eloqui. Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon accersiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariū insignem in quauis materia, sed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vsus est

3. Reg. 17.

D E F G

δύο μὲν εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις. μῆκος δὲ τὰς αὐτοὺς, ὕψος δὲ εἴκοσι. ἐπῳκοδόμητο δὲ τούτοις ἀνωθεν οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτοὺς ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τὸ κάτωθεν οἴκων ὠδαπλήσιον. ὁ γὰρ ὑπέρωος ἐκ ἰσῶ περιῳκοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρα. καὶ τοῖς μὲ οἴκοις ἴδιος ὀροφὴ ἦν ἑκάστῳ, πρὸς τοὺς πλησίον ἀ συμπίπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δι' ἀλλήλων διῳδομημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικήσαις ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῆ συγκεραζομένους ξύλων ἐρρωμένως ἕως ἀφ' τοῦτο γίνεσθαι. τῷ δὲ ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγῳ τὰ αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ἐξεσμένῳ εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλλησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους, κεδρίναις ἀφαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐνέτορνδυσεν, ὡς τε σίλβειν ἅπαντα τὸ ναὸν καὶ περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, καὶ πολλῷ τέχνῃ ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐγένετο συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου τεχνικοῦ τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίχα τοῦ τύπτων χρήσεως πᾶσαν ἡρμόσθαι τῷ τύπτων ὕλῃ φορητῶς. ὡς ἐκόσιον τῷ ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δὲ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον διὰ τοῦ δύεσθαι τοῦ τοίχου. ἦ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλῃ κατὰ τῆς αὐλαίας ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλευρῶν ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε αὐτ' ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲ ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν δ', τεσσαράκοντα πηχῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτεμὼν δὲ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολλῷ ἐργασάμενος, καὶ γλυφὰς ποικίλλει. κατεπέτασε δὲ ταύτας ὑφέσιν δυσθεσάτοις, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποιημένοις. ἁ μὲν, ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ ὕψος, τῷ δ' αὐτῷ καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ἁπὶ πέντε πήχεις ἑκατέραν. διὸ ἁ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τῷ πτερύγων, τῇ μὲν, ἅπτων τὸ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορραῖ. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχάνουσι. τὰς δὲ χερουβεὶς, ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν οὐδ' εἰκάσαι δυνατόν. κατέστρωσε δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ καὶ τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, δύσις ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὐδὲν εἴασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτι ἔξωθεν ὅτι ἐνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἐλῶ. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ δὲ τοῦ προναοῦ πύλη, τίνων οὐδὲν εἶχε. μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρου Σολομὼν παρὰ Εἰρώμου τεχνίτην, χειράμου ὄνομα. μητρὸς μὲ ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε τῆς φυλῆς. πατρὸς δὲ τυρίου, γένος Ἰσραηλιτῶν. ὄντα, ἅπαντος μὲ ὅτου ἡμῶν εἶχεν ἔργου. μᾶλλον δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' ἓ δὴ κ) πάντα κ) τλὺ τᾶ βασιλέως βάλησιν τὰ
ϖερὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκύασε γ̃ ὁ χείραμος
ϛϛῦτ κ) σύλυς δύο χαλκοῖς ἔσωθεν τὸ πάχος τεσσάρων
δακτύλων. λῶ γ̃ τὸ μ̃ ὕψος τοῖς κίοσιν, ὀκτωκαίδεκα
πηχέων. ἁ δὲ ϖερίμετρος, δέκα κ) δύο πηχῶν. χωνδυ-
τὸν γ̃ ἐφεκατέρᾳ κεφαλῇ κείνον ἐφεις ἦκει τὸ ὕψος ὅπ)
πέντε πήχεις ἐγγεγραμμένον. ᾧ ϖερίκειτο δίκτυον ἐλάτι
χάλκινον ϖεριπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρίνα. τού-
του γ̃ ἀπήρτιντο κ) δισοιχίαι, κ) ῥοαὶ ἑξακόσιαι. τού-
των τ̃ κιόνων, τὸν μὲν ἕτερον κ) τλὺ δεξιὰν ἔστησε
τ̃ ϖροπυλαίᾳ ϖροσαγορεύσας, καλέσας αὐτὸν ἰάχειν.
τὸν γ̃ ἕτερον κ) τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, βοάζ.
ἐχώνδυσε γ̃ κ) θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον
ἐγκαμπισμένον, σκλήθη γ̃ τὸ χαλκούργημα, θάλασσα
διὰ τὸ μέγεθος. λῶ γὰρ ὁ λετὴρ τλὺ διάμετρον πηχῶν
δέκα, κ) ὅπ) παλαιστιαῖον πάχος κεχωνδυμένος. ὑπεί
ειστο γ̃ κ) τὸ μεσαίτατον τᾶ κύτους αὐτᾶς ϖεριαγο-
μένη εἰς ἕλικας δέκα. λῶ γ̃ τλὺ διάμετρον πήχεος.
ϖερικεῖσθαι γ̃ ϖερὶ αὐτὸν μόχοι δώδεκα, ϖρὸς τὰ
κλίματα τ̃ τεσσάρων ἀνέμων βλέποντες, καθ' ἕκα-
στον αὐτ̃ ῥεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς
ὄπιθα θέσθαι ἡμισφαίριον, κ) ϖεριαγωγὴν ἔνδον
ὑπενεῦν. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάθος χιλίους.
ἐποίησε γ̃ κ) λουτῆρας δέκα βάσεις χαλκᾶς τετρα-
γώνους. τούτων ἑκάστη μῆκος ἐγένετ πήχεων πέντε,
πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἓξ. συνεκέκλειτο γ̃ τὸ ἔργον
κ) μέρος τετραγωνίζον, ἅτινες τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοις
κ) γωνίαν ἑστῶτες τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τ̃ βάσεως
ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα.
λῶ γ̃ ταῦτα τειχῆ διηρημένα, ἑκάστω γ̃ χώραν ὁρᾶς
ἐπέχειν εἰς ἀνάβασιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἐστο-
ρώθη, πημὺ λέων, πηδὲ ταῦρος Ꞓ ἀετός. ὅπ) γ̃ τ̃
κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργασο τοῖς κ) τὰ πλευρά τε ζυ-
γωμένοις. τὸ γ̃ πᾶν ἔργον ὅπ) τεσσάρων ἐνεγόμενον
ζυγῶν εἰς ἦκει. χωνδυτοὶ δ' ἦσαν ἔτοι, πλήμναις κ) αὖ-
τυγας πήχεως κ) ἡμίσεως ἔχοντες τλὺ διάμετρον. θαύ-
μασεν ἄν τις τὰς ἀψίδας τ̃ τειχῶν θεασάμενος,
πῶς συντετορνευμέναι κ) τοῖς πλευρῇς τ̃ βάσεων
ϖροσπεπωμέναι ἁρμονίως τ' αὐτυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ'
ὅμως ἅτινες ἔχεσαν· τὰς γ̃ γωνίας αὖθις συνέκλειον
ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπικάθητο ϖεῖρα
κ) κλοιὸν ὑπειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἐπα-
ναπαυόμενον ἀετᾶ Ꞓ λέοντος αὐταῖς ἐφηρμοσμένων,
ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶ δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ γ̃
τούτων φοίνικες ἦσαν τετραγωνίζοι. τοιαύτη μὲν ἡ κα-
τασκευὴ τ̃ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. ϖροσεξειργάσατο
γ̃ κ) χυθρογαύλους δέκα λετῆρας τροχοῦλους χαλ-
κοῖς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα χόας. τὸ γὰρ ὕ-
ψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, κ) ζυγὸν ἀπ' ἀλλήλων
αὐτοῖς διεῖχε τὰ χείλη. τίθησι γ̃ τοὺς λετῆρας τού-
τους ὅπ) τ̃ δέκα βάσεων τ̃ κλιθεισῶν μεχρὶ ὠθ.
πέντε γ̃ λετῆρας ἐξ ἀριστερᾶ μέρους τ̃ ναοῦ. ἑτέ-
τακτο γ̃ τοῦτο κ) βορέαν ἄνεμον. κ) τοσούτοις ἐν τᾷ
δεξιᾷ ϖρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τλὺ ἀνατολήν. κα-
τὰ δ' αὐτὸ καὶ τλὺ θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας γ̃ ὕδατος, τλὺ μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
ϖτειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας κ) τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅπ) τὸν
βωμόν. τοὺς γ̃ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τ̃ ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτ̃.

A in omnib⁹ quæ artificiosè in tẽplo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cõplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant reticula ærea, quæ operiebãt lilia, dependebántque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtriusque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem intervallo. erátque mirum videre rotarum circumferẽtias, quomodo lateribus basium coptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Crateratum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensuratum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è bysso fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit ccm. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit: Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

A κατεσκεύασε ὁ δὲ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων ὄψος, τὸ δ' ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐποίησε δ' αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐθαυμάργησεν ὁ χαλκῦς, τῷ αὐγὴν ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. ἔκαιζῶν τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρ-

B τους τῷ θεῷ. καὶ ταύτης θαυμασίας μυρίας πρὸς αὐ ἑτέρῳ τρόπῳ γεγυμνωμένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ αὐτόνυξα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὸν μωυσέως τρόπον καταγελῶ. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀπολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ὁπισθομήκη ἄρτοις πρὸς τὸ βό-

C ρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέκρυ τῆς λυχνίας. ταύτην δὲ κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσὸς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τοῦ τετρακοσίους πήχεων οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο δὲ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ δισμυρίους. πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτώ, τούτων δ' ἀργυρεᾶς δισμυρίους. κρατῆρας δ' οἷς ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ'

D ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, δὶς τοσούτους. Τὰ μέτρα δὲ τῆς μωυσέως εἶν καὶ ἐασάρων θαυμάσια, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, δισμύρια. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζεν θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅτε τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, συὺ ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἡ δὲ στεφάνη εἰς ἣν μωυ-

E σῆς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία μὲν ἦν, καὶ διέμεινεν ἀχειρότητος δὲ τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐν βύσσῳ κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων καὶ μωυσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τοῖς λευίταις ἐν βύσσῳ μυριάδας εἴκοσι. Τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται ναῦλαι καὶ κιννύραι ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας. ταῦτα

F πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοφρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ χρησάμενος, ἃ δὲ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γεισὸν μὲν καὶ τὴν ὀπισθόδομον γλῶτταν, θεῖον δὲ πηχῶν ἑλλιπῆ λεγόμενον, εἰς ξεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἰσέρχονται μὲν τοῖς πολλοῖς δ' εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδος, μόνοις δὲ ἀκινήτοις αὐτὴν τοῖς

G ἱερεῦσι σημαίνοντα. τοῦτο δ' ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐγγείους μεγάλας καὶ πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραπλῆ χρυσέας κλειομένη θύρας εἰς τοῦτο τοῦ λαοῦ πᾶσιν οἱ διαφέροντες ἀγνείᾳ καὶ καθαρότητι τῶν νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δ' ἦν λόγῳ πᾶσιν ἀνάπλεων, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἦν δ' ὄψεως, τὸ τεί-

τῶν ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας δὲ ἐμφορήσας φαράγγας, ἃς ὄλβος ἄπλετον οὐδὲ ἀπείρων νόσαντας ἰδίᾳ ἰδίᾳ, καὶ ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τεσσαρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκάσας. ἦν δὲ τοῦτο ὑπαυθρον ὃν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τοῦ ναοῦ. περιελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλᾶς μὴν τὸ κατασκεύαι, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος πίσσαν ἑπτηρτισμένας. ὀρόφαι δ' αὐταῖς ἦσαν ἐκ πέδρου φαινόμενον ἐξεσμένας. τὰς δὲ θύρας τοῦ ἱεροῦ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τὰ τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῆς εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσεως ὑπὲρ πάντα ποιησάμενος ὡς αὖ τις ἰδὼν εἰκάσειεν ἂν τοῦ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν ὀλίγῳ φησὶ τὸ μέγεθος συνεκπεράνθῆναι, γράψας τὴν ἡμέραν καὶ πρεσβυτέρους τῶν ἑβραίων, ἐπέλυσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὀφόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μεταχομιοῦντα τὰ τοῦ θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ φθάσαι γὰρ θεῖσης εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μὲν μόλις συνῆσαν. ὑπὸ μὲν τῶν ὑπηκόων θυσὶ, ὑπὸ δὲ τῶν μακεδόνων ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τῆς σκηνοπηγίας καιρὸς, ἑορτὴς σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βασάσαντες οὖν τὰ κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν μωυσῆς ἐποήσατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν θρησκείαν τῶν θυσιῶν τοῦ θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προσῆγον δὲ μυρίων θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λαοί). ἀσυνάριθμά τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματα τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περιέχοντα ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πορρωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ὅπου ἡμέρα θεοῦ καταοικισμὸν κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδμήτων αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ᾠδὴ ὑμνοῦντες ᾠδαὶ χορεύοντες ἕως εἰς τὸν ναὸν ἦλθον ἑκάμον. τότῳ μὲν οὖν τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεῖν τὰ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοῖς θαρσεῖς συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τῶν τεχνίτου κατασκευασθεῖσαι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνὴν τινὰ καὶ θόλῳ κατεσκίασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοῖς δέκα λόγοις τοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σταλῳ ὄρει ἐγγεγραμμένοις αὐταῖς ἴσασιν. ἦν δὲ λυχνία καὶ ἡ τράπεζα, καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρύσεον, ἑστῶσαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις, οὓς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερεν. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τῆς ναοῦ αὐλητικῆς τὴν θύρας, ὡς ἀναχθείσης αὐτὸ κατὰ πρόσωπον ἐῦ) καὶ ἐλλείπειν τὰς ἱερουργίας καὶ τοῦ τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆμμα νεφέλης ὁ σκληρὸν, ὐδ' οἷον ὥρα χειμῶνος ὑετῶ γέμων ἴσα), κατεχυμένον δὲ καὶ κατερραμμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύει. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποιοῦτο. ταῖς δὲ διανοίαις ταῖς ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελήλυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκιωκότος ἤδη ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ταύτης εἶχον αὐτὸν τὴν ἐννοίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

A eam vertici montis, in quo templum extructũ est æquauit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit duplicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur tempore erat absoluta: Solomon rex per litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ populum Hierosolyma congregare, ad spectãdum templum, & ad transferendam illuc arcã Deo sacratam: denuntiatâque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mẽse conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽpus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses construxerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserúntque illò cum victimis tam rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine viã perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aër suauitate repletus etiam longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubinos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt, cõtinebat hęc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cęterùm altare ęreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, rex qui tũ fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

IIII. 3. Reg. 8.

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qui- A
dem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque B te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet C prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem aſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo D pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es E retinendus, quam voce, quam ex aëre hauri-mus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es F pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt propitium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam G poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligéte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prænaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οὐδὲ τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπολάμβανε, καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καθ' ὧν σαυτῷ εἰργάσω γενόμενα τὸν οὐρανὸν οὐδαμοῦ καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' ὧν ἅπαντων καὶ τοῦτους ἁρμόζομαι κεχώρηκας. ταῦτα δέ σοι κατασκάσαντα τὸν ναὸν ἐπῳνύμων, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σου τὰς δυνάμεις θύοντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμποιμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι δι' ἃ τελοίημεν ὅτι παρῇ, καὶ μεγαλαυχήσαντες ἐπ' ἀφέξηκας ὧν σαυτοῦ. τοῦ μὲν γὰρ πάντα τὰ ἐνόντα φέρειν καὶ πάντα ἀκούειν, οἶδε καὶ νῦν ὅπου σοι θέμις οἰκεῖν καταλείπεις τοῖς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἕξης ἀεί. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ δεομένῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' ὀπαδάσας τοῦ θεοῦ τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τὴν θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβὶδ τῷ πατρὶ, ὡς τὰ μελλόντων ἅπαντα κατὰ θεὸν ἀποβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γενόσεται τὰ λείποντα δηλώσειε, καὶ ὡς αὐτὸς ὀπαδεῖν ὄνομα τῷ μέλλοντι καλεῖσθαι προείποι. καὶ ὅτι τὸν ναὸν σοῦ οἰκοδομήσειεν αὐτῷ βασιλεὺς μὴ τὸ τοῦ παρόντος τελοῦντι χρόμενος. ἀποβλέποντας καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ὑπάρχει, τὸν θεὸν ὑμνεῖν ἀξίως. καὶ μή τινος ὑπολαμβάνωσιν ὧν ὑπέρχηται πρὸς δυσμενίαν ὡς ἐκ ἐσομένους, πῆς δύσεως ἐκ τῆς ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἀναχῶν. ἔργοις μὲ εἶπεν ὁ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπρεπέσ ἐς τὰ θεῖον ἅπαντων χρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γὰρ τῶν ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ δέσποτα χρείττονες γενόμεθα, τοῦτο τιμὴ σοῦ δύλογεῖν μεγαλοφύτατα πρέπει, καὶ τοὺς ὑπηγμένους εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. πίνι καὶ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μείωνται, καὶ δεομένοις δύμῃ δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, ἢ ἐξ ἀέρος ἕχομέν τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνάγεσθαι οἰδαμεν. χάριν οὐκ ἔχειν αὐτοῖς ὀφείλω σοι, ὡς τε τοῦ πατρὸς πρώτου, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην ἀνήγαγες δόξαν. ἔτι δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποιηκότι. δέομαι δὲ τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα θεοῦ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαντα, ὡς καθομολόγησας Δαβὶδ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ ὡδὶ τελευτήσαντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μενεῖ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ διαδοχὰς ἀμείψει μυρίας. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ὑπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετῇ ἢ συγχάρεις ὠδήσω. θεὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικῆσαι, ὡς ἂν καὶ ὅπῃ γῆς ἡμῶν εἶ δοκῆς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν εὐρυνῶ. καὶ τῷ κρείττων ὄντων κύτος, ἐκ ὅπου γε ἔδοξε ὁ τυχὼν ναὸς ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἀπόρθητον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ προσαεῖν ὡς οἰκεῖα κτήματος ὠδήκαλε. κἂν ἁμάρτωσί ποτε ὁ λαὸς, εἶτα πληγῇ τινι κακωθῇ δι' ἁμαρτίαν ἐκ σοῦ γῆς ἀκαρπίᾳ καὶ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῷ παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς ὠδήκατας τὸ ὅσιον μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθροισθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῖς γενόμενος ὡς ἔνδοξον ἐλεήσας καὶ τῆς συμφορᾶς ἀπαλλάξας.

Τοῦ-

ταῦτ᾽ λν ἐχ ἑβραίοις μόνον δῶμαι ταῦτα σοῦ τοῦ A
βοήθειαν εἰ) σφαλεῖσιν, ἀλλὰ γὸ κὰν ὅπο πεφάτων τ
οἰκημένης τινὲς ἀφίκονται, κὰν ὁπόθεν, ἀφερεπόμενοι
κ᾽ τυχεῖν τινὸς ἀγαθῶ λιπαρησώτες, δὸς αὐτοῖς ἐπή-
κοος γενόμενος. ὅτως γὸ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ
μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ᾽ ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι
τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ᾽ ἐκ ἀπάνθρωποι τοῦ φύσιν ἐσμέν,
ὐδ᾽ ἀλλοτρίως φερὸς τοὺς ἐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ
πᾶσι κοινὸν τοῦ ὅπο σῆ βοήθειαν, καὶ τοῦ τῆ ἀ- B
γαθῶν ὄντων, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, κ᾽
ῥίψας ἑαυτὸν ὅλον τοῦ γῆν, κ᾽ ὅλη πολλὴν ὥραν προσ-
κυνήσας, ἀναστὰς θυσίας τῆ βωμῆ προσῆγε. κ᾽ γε-
μίσας τὴν ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναρξάμενα τ θεὸν ἡ-
δέως ἔγνω τοῦ θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὸ ἐξ
ἀέρος ὀξαδραμὸν κ᾽ πάντων ὁρώντων ὅλη τὸν βωμὸν
αἶξαν, τ θυσίαν ἥρπασε κ᾽ κατεδέσατο. ταύτης δὲ τῆς
ὄψεως γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλος ἐπ᾽ τοῦτ᾽ εἰκά- C
σας εἰ) τῆς ἐν τῆ ναῆ τοῦ θεοῦ ὀξατενοῦς ἐσομένης. καὶ
πάντες προσκυνεῖ πεσὼν ὅτι τοὐδαφος. ὁ ὃ βασιλεὺς
ὐλογεῖν τε ἤρξατο, κ᾽ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρ-
μα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ προς αὐ-
τοὺς ὐμενείας, ὐχομένους ὃ τοιαῦτα ἀποβαίνειν ἀεὶ τὰ
παρ᾽ ἐκείνοις, κ᾽ τοὺς ὀξάνους αὐτοὺς καθαρὰ ὅπο πά-
σης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ Ꞓ θρησκείᾳ,
κ᾽ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς ὀξὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν
ὁ θεὸς ὀξαμφύσας. ἐσεσθαι γὸ ὕτως ὐδαίμονα τὸ ἐ- D
βραίων ἔθνος, Ꞓ παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώ-
τερον. παρεκάλει τε μεμνῆσθαι ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ
παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ κ᾽ βέβαια ἕξειν, κ᾽ μεί-
ζω κ᾽ πλείω κατασήσειν. ὐ γὸ λαβεῖν αὐτὰ μόνον
δ᾽ ὐσέβειαν κ᾽ δικαιοσύνην, ὀξὰ ταῦτα προσῆκεν
ὑπολαμβάνειν. εἰ) ὃ τοῖς ἀνθρώποις ὕτως μέγα τὸ
κτήσασθαί τι τῆ ἐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ πε-
ποιησθέντα Ꞓ μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς ὀλάβειν αὐτῆ. ὁ μὲν
οὖν βασιλεὺς ὀξαλεχθεὶς ταῦτα προς τὸ πλῆθος, ὀξα- E
λύει τοὺ ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτ Ꞓ
πάντων ἑβραίων. ὡς μόχοις μὲν καθύσας μυρίοις
καὶ δισχιλίοις, προβάτων ὃ μυριάδας δώδεκα. τὸν
γὸ ναὸν τότε πρῶτον ἔγνωσεν ἱερουργημάτων. καὶ κα-
τευωχήθησαν ἐν αὐτῆ πάντες σὺν γυναιξὶ Ꞓ τέκνοις
ἑβραῖοι. ἔτι ὃ καὶ τοῦ σκηνοπηγίαν καλουμένου ἑορ-
τὴν, προ τ ναῦ λαμπρῶς κ᾽ μεγαλοπρεπῶς ὅλη δὶς
ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῆ λαῆ
κατευωχήμενος. ἐπεὶ δ᾽ εἶχεν αὐτοὺς ὑποχρῶντως F
ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῆ προ τὸν θεὸν ὐσεβείᾳ,
προς αὐτοὺς ἦκον οἱ τοῦ βασιλέως ὑπολύσαντος ἀπέπε-
μψαν, ὐχαεισήσαντες τῆ βασιλεῖ, τῆς τε προ αὐ-
τοὺς προθυμίας, κ᾽ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, κ᾽ ὐξάμενοι
τῆ θεῆ ὠδαχεῖν αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶ-
να βασιλέα. τοῦ δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μὴ χαρᾶς
καὶ παιδιᾶς, ὕμνοις εἰς τὸν θεὸν ἄδοντες, ὡς ἐπὶ
τῆς ἡδονῆς ὑπόνοιαν τοῦ ὁδὸν τοῦ ὅλη τὰ οἰκεῖα πά-
ντας αὖσαι. καὶ οἱ μὲν τοῦ κιβωτὸν εἰς τὸν G
ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλ-
λος ἰσορήσαντες αὐτῆ, καὶ θυσιῶν ἐπ᾽ αὐτῆ μεγά-
λων κ᾽ ἑορτὴν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεφαν. ὅναρ δ᾽ ὄψιφανὲν τῆ βασι-
λεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῆ τῆς δυχῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τ ναὸν,
καὶ ὀξαπαντὸς ἐν αὐτῆ μένοι τῆ σκηνὴν αὐτῆ καὶ τῆς ἀπείρου πλήθους τὰ δίκαια ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare a te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiásque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque intpectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cētum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imburum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatíq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnóque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festíque diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: 3. Reg. 9.

in primisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excindendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structeretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamè pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit, Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ precioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ὁ πρῶτον ἐμιμήσονται τὰς τῶ πατρὸς ὑποθήκας ἔλεγεν εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας αὐξήσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῶ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς. προεθέντα μὲν τοῖς τὰ ὀπτηδεύμαθα καὶ λήθῃ αὐτῶν ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, προέρριζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῶ γένους τι λείψανον αὐτῶν ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρέψεσθαι. πολέμοις δ' αὐτοὺς ⁊ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα καταρρηδησόμενον τοῖς ἐχθροῖς ὧδε διώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. καθαιρήσειν ὁ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακά, καὶ πολλῆς δ' ἐπιβολῆς μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν ἑβραῖοι τῶ θεῶ, προτρέψειν εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτὸ παραχθέντες. καὶ ὧδε τῶν ὑπολειπομένων ἀκέσειν, ὁμολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ⁊ εἰς τῶν πατρίων νομίμων ἐπιβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῶ τὸν θεὸν εἰπεῖν, κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναγέγραπται. μῆ ὁ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γρυμένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἐπὶ ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. ἐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα καὶ θαυμαστῆς δόξης καὶ ἐπιδόξου τετυχηκὸς, ἔτι καὶ θεῶ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγίνετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ κατωδέστερα τυγχάνοντα, τῶν μήτε τῶν ὕλων ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἑτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῶ γρυέσθαι, βεβαίων ἐνόμιζεν. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως κατὰ τὴν δυναμένην τῆς ἑβραίων χώρας ⁊ τοῦ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δ' ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σοχάζεσθαι καὶ σωρᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῆ γραφῆ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς κύλοις ἐρηρεισμένος, ἐν οἷς τὰς κείσεις ⁊ τὴν τῶν θεραμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, ⁊ χωρῆσαι συρροὴν ἀνθρώπων ὅτι δίκας συνελθόντων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, δέκα ὁ, πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος τριάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐσεγασμένον ὁ κοινθίοις. ἰσομέτρεις ὁ φλιαῖς, ⁊ θυρώμασι τειγλύφοις, ἀσφαλῆτε ὁμοῦ ⁊ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος ὁ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κῆ ὅλου τοῦ πλάτους τετραγωνος, τετράγωνος. δ' ἕδρος πηχῶν τριάκοντα, ἀέτωμα ἔχων ναόν, παχέσι κύλοις ἀνατεταμένον. ἦν ὁ ἐν αὐτῶ ἐδέδρα διαφορετὴς, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦ παρέζευκτο κατασκευασμένος ἄλλος οἶκος τῆ βασιλίσσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαιταν, καὶ ταῖς ἀναπαύσεσι οἰκήματα, μετὰ τὴν τῶν θεραμάτων ἀπόλαυσιν, ἐστρωμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσασθαι λίθοις δεκαπήχεσιν, ἕτερα ὁ πρὸς τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατημφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλέων οἴκων θεωρίᾳ ἢ μεταλλάξεται τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαγομένη.

⁊ τὸ μὲ

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆς κάλλος δὶς τεσσαρακοντάπηχυ ἦν· τὸ δὲ ὕψος τριακοντάπηχον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν δεινήμασιν. ὑφ' ὧν ἀνεπέπτατο δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐπηρεμαμένοις αὐτῶν πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑαρβολὴν λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτῶν λίθον. τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χεῖσον ἦν κατεστεγασμένον χρώμασι καὶ γεγραφῆς. πρὸς καταστάσει δὲ πρὸς τούτοις ἄλλά τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ καὶ σκιὰς μηκίστας, καὶ ἐν κάλλει τῆς βασιλείων κεκμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια χρυσοῦ ἐπλήρου. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τέτον ἔχειν ἔδει πρὸς τιμὴν τῆς ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύαζο. δύσκολον δ' ὄζιν καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τιμὴν ποικιλίαν τῆς βασιλείων, ὅσα μὲν ἰδίᾳ αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑπαδιήκοντα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ, τό τε τῆς αἰσχυμμένων εἰς αἶρα κάλλος, καὶ τὰ ἄλση πρὸς θηρείαν ἀπόπτησίν τε, καὶ θέρους ὑποφυγὴν καὶ σκίπτιν ἐν τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν τιμὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ, καὶ κέδρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησατο. τοῖς δὲ σφοῖς καὶ τοῖς τείχοις τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λίθοις διαθέσεως τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τῆς θεᾶς ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν καταστάσει βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάστῳ δὲ τούτων ἐξ ἑκατέρου μέρους δύο λέοντες ἐφεστήκασιν, τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐπήλατον τῆς θρόνου, χεῖρες ἦσαν διέχόμεναι τὸν βασιλέα. ἀνεκέκλειτο δ' εἰς μέχρι μεσοτμήτου τὰ κατ' ὄπιν αὐτῆς ἐλέφαντος, χρυσῷ δὲ ἅπας διέλαμπε. ταῦτα ὁ σολομὼν εἰκοσαετίᾳ κατεσκεύασε, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλείω δὲ ἄργυρον ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς εἴρωμος εἰς τιμὴν οἰκοδομίαν συνεισήνεγκεν, ἔτι δὲ καὶ ξύλα κέδρου καὶ πίτυος. αὐτεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τὸν εἴρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς καὶ προειρήκαμεν ἤδη, χρῄζων διετέλει. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἐγγὺς τῆς τύρου κειμένας ἐχαρίσατο. αἷς ἐπελθὼν καὶ καταγνοὺς εἴρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῆς πόλεων ἔλεγεν. καὶ ἐκ τότε προσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον γὰρ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτταν, ἐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶνα ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς, ὧν ἀδηκαλῶν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, οὐδὲν τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῷ τὴν διάνοιαν ἀπεφήνατο. μέμνηται δὲ τούτων τῆς δύο βασιλέων, καὶ μνήσθεὶς ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ὧδε. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλε, διεδέξατο τὴν βασιλείαν παρ' αὐτῷ ὁ ἴρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα ξέ, ἐβασίλευσε ξιάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχωσε τὸ δρυὸ χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τῆ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελθὼν ἤνεγκεν ἀπὸ τῆ ὄρους τῆ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελών τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

A Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splendidissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus tergum suum respiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata saris considerasset, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis, & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Astartæ noua instauravit: primusq; Herculi statuam erexit mense Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, quòd debita tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymorum rege iniuncta dissoluebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè separatum erat, medio spatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & auctis donariis ornauit. conscenso deinde Libano materiem ad structuram templorum cæcidit. Additque Solomonem Hierosolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quòd cùm ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instauravit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Asorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palestinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, occisisque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd esset natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est super Syriam, eiusque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quod mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum sit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum nostrum Abrahamum præcessit, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint,

καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ ἡρακλέους, καὶ τὴ Δ᾽ ἀσάρτης. πρῶτος τε τῷ ἡρακλέους ἔγερσιν ἐποήσατο ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ μηνί. τοῖς τε ἠθικοῖς ὑπερστρατεύσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτοὺς, ἀνέστρεψε. ὅτι τούτου λεγομένου ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέτεινε σολομών, ὁ ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ καὶ δίος, λέγων ὧδε. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἴρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τὸ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν καθ᾽ ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δὲ τυραννοῦντα ἱεροσολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δ᾽ ἀβδήμονά τινα τύριον αὖθις τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τῶν εἰρώμου προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίος μὲν ὧδε εἴρηκεν. ἐπεὶ δ᾽ εὖρε τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργοις προὔχοντα πρὸς ἀσφάλειαν διόρυξι καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς δὲ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠγείρετο δεῖν καὶ τοὺς περιβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις ταῖς βαρυτάταις ἐναρίθμους, ἀσωρόν τε καὶ μαγεδών, τὴν δὲ τρίτην γάζαρα τὴν τῆς παλαιστινῶν χώρας ὑπαρχουσαν, καὶ φαραὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῳκείρει ὁ βασιλεὺς αὐτὴν οὖσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην οὖσαν. ἐκ πόρρω δ᾽ αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηταχώρα τὴν ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα, βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατεσκάσασε δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ὑπερηδέως ἐχούσας τῆ τε τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ, καὶ τοῖς ὡραίοις ὕδασιν, καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐνδεόντως. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπαύλεως καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ᾽ εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. ἄρτον δὲ τε τὴν πόλιν ἔτος ἀπὸ τῶν οἰκειοτάτων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν ὑδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δ᾽ ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ τὲτ᾽ ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς σύροις. οἱ δὲ ἕλληνες αὐτὴν παλμυρὰν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν προέτεινε διατελῶν. πρὸς δὲ τοὺς ὀλιγωπήσαντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μιναόυ τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν ἀβράμου, μέχρι σολομῶνος, πλειόνων ἢ τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διειληλυθότων, φαραόνες ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ὑπὸ τῶ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξαντας βα- A
σιλέως φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγ-
καῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέ-
λω καὶ ποιήσω τῶ ὀνόματος φανερὰν τὴν ἀρχαίαν. ὁ
φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι
δὴ αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χωρὶς ὀνόμασιν, ἐ-
πειδὰν ἢ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τ
ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μεταλαμβάνεσθαι.
καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμα- B
σι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλα-
βον, πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τῦ πρώ-
του βασιλέως. Ὁ οἱ ῥωμαίων ἢ αὐτοκράτορες ἐκ γε-
νετῆς ἀπ' ἄλλων κεκλημένοι ὀνομάτων, καίσα-
ρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τ προσ-
ηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τῶν πα-
τέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω ἢ καὶ
Ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα διὰ τῦτο μετὰ μνᾶμον C
τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τεσσαράκοντα καὶ τετρακο-
σίους βασιλέας αἰγυπτίων γενέσθαι λέγοντα, μὴ δυ-
νάμενον αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραώθης ἐκαλοῦντο.
καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευσά-
σης λέγει Σωσόμα νικαύλεω καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν
μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔ-
χειν δυναμένων, τῆς ἢ γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνεῖν
ἐκείνης, καὶ διὰ τῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῆσαν ὄνο-
μα. ἐγὼ ἢ καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηστικοῖς ἡμῶν βιβλίοις δύ- D
εσιν, ὅτι μετὰ φαραώθα τὸν σολομῶνος πεντεκαιδε-
κάτη ἐπὶ ὀδδεῖς τῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλή-
θη. καὶ ὅτι ὑστέρων ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προσηγο-
ρία γυνὴ βασιλεύσασα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιο-
πίας. πρὸς μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλίγον σαφέστερον.
νῦν ἢ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα μὴ δόξω τὰ ἡμέτερα
βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις πρὸς πολλῶν ὁμολο-
γούμενα. ὁ ἢ βασιλεὺς σολομών, τοὺς ἀπὸ τῆς χανα-
ναίων γῆς ὑπηκόους (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτεινον ὄρει E
καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμε-
νος, φόρον αὐτοῖς προστάξε, Ὁ πρὸς τὸ θητεύειν αὐτῷ
Ὁ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐπιτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν
κατ' ἔτος ἀπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τῆς γὰρ ἑβραίων οὐ-
δεὶς ἐδούλευεν, οὐδὲ ἦν ἄλογον ἔθνη πολλὰ τῦ
θεῦ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δέον ἐκ τούτων
πιεῖσθαι τὸ θητικὸν, ἐκείνους καταζεῦξαι εἰς τῦτο τὸ
χῶμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων Ὁ ἵππων στρατηγεύμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἦσαν. F
τῆς ἢ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγε, ἀρ-
χοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀ-
ριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῷ ὑπετεταγμένην εἰλήφεσαν
παρὰ βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς
πραγματείας ἐφ' ἃς ἂν αὐτῷ ἔχοιεν. ἐναυπηγήσατο
ἢ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἀραβίᾳ κόλπῳ σκάφη πολλὰ,
τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀ-
σιωγγάβεος. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, ἐ πόρρω
εἰλαπῆς πόλεως, ἡ χώρα τὸ πρὶν ἰουδαίων ἦν. ἔτυχε
ἢ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐν ὄρει τῦ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ
κυβερνήτας καὶ τῷ θαλασσίων ὑπηρέτας ἐπέμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐπίστασθαι, πλεύσαντας μετὰ τῶν
ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφίραν, νῦν δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδι-
κῆς ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πά-
λιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν ἢ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm cccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deiectis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nó procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quo- A
que egregiam, Solomonis virtute ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi, cum quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuítque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos B
onuſtos auro & variis aromatibus lapilliſque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magíſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis con- C
templaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, D
ſed apud regem ingenuè faſſa eſt, quantoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non po- E
tuit tamen res ita pro dignitate repræſentare ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præ- F
ficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti G
negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφίᾳ ἀγαπεπονημένῳ καὶ τἄλλα θαυμαστὸν, ἀκούσασαν τὸν σολομῶνος ἀρετὸν καὶ φήμην σοφίας, ἐπιθυμία σ' ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῶν ὁσημέραι φερὶ τὸν ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἤγαγε. πειθοῖ γὰρ οὐ διὰ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἀκοῆς, ἦν εἰκὸς ὅτι καὶ ψευδὴ δόξη συγκαταπίπτειν καὶ μεταπείσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ὅπη τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτῷ προτείνασα, & λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ὑπαρκοῦς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτῷ ἀφικομένῃ ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα φερὶ αὐτὸν φιλότιμος ἦν. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θᾶττον ἢ προσεδόκα τὰς ἐπελύετο. ἠδ' ἐξεπλήσσετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ σολομῶνος ὅτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὸν καὶ ἃ ἀκουομένῃ τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τοῦτε κάλλους & τοῦ μεγέθους. οὐκ ἦν τὸν ἢ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθεώρα φρόνησιν. ὑπερεξέπλητο δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος δρυμῶν ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθημέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς διακονίας. ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἑσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὄψεως αὐτῶν φερὶ τὴν διακονίαν διωρεπές. οὐκ ἦκεν ἢ καθ' ἡμέραν ὁλοτελούμενα τῷ θεῷ θυσίαν, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν φερὶ αὐτὰς ὁλοκαρπές. ταῦτ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, καὶ καταχεῖν ἐδυνήθη τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασικῶς διακειμένην. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα προσῆλθε λόγους εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὅτι τοῖς προφερομένοις ἤττητο. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὡς βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μεθ' ἀπιστείας φλυαρίνεται. τῷ δ' σῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὴ τὴν σοφίαν καὶ τὸν φήμην, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, ἐ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ἔσα ἀληθῆς, πολὺ καταδεεστέραν τοῦ εὐδαιμονίαν ἀπέφωνεν ἧς ὁρῶ νῦν παροῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον. τὸ δ' ἀξίωμα τῶν πραγμάτων, ἐκ ὅτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶδ' συνίησιν. ἐγὼ γοῦν, ἐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις διὰ πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστευθάνομεν πίστευσα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρησα. καὶ μακάριόν τε τῶν ἐβραίων λαὸν εἶ) κρίνω, δούλους τε τοὺς σοὺς καὶ φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν τ' σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογήσειεν αὐτὸς τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἔτως ὡς τέ σε ποιῆσαι βασιλέα. ὠφελήσου δ' καὶ διὰ τῶν λόγων, ὅσα αὐτὸν διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἔτ καὶ ταῖς δωρεαῖς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. εἰκοσι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὸν τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαν ἣν ἔτι νῦν ἡμῖν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ὁλοθυμίαν ἐξελέξατο, ἐδὲν γὰρ ἣν ὅ τι δεηθεῖσα λαβεῖν ἐ παρέσχεν, ἀλλ' ἑτοιμότερος ὧν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο φρόνησιν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἤξιου προσιέμενος τὴν μεγαλοφροσύνην ὑπεδείκνυτο,

& ἡ μὲν

καὶ ἡ μὲν τῷ ἀγνοστίων καὶ τῆς ἀιθιοπίας βασίλισσα, A
ὧν θεσειρήκαμεν τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τοῖς
βασιλεῖ τῷ παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. καὶ
ὁ τὰ αὐτὸν κομιδέντων ἀπὸ τῆς χρυσῆς καλου-
μένης γῆς λίθων πολυτελοῦς τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων
πρίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηίγματα τοῦ ναοῦ
τῷ βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ θεὸς τὴν τῷ μουσι-
κῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως
ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεὸν. πάντων ὁ τῷ πόσοτε κομι- B
δέντων αὐτῷ, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐχθέντα, καὶ
μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ' μηδεὶς ὅτι
τὰ τῆς πρίνης ξύλα τοῖς νεῦ εἴδη λεγομένοις, καὶ ταύ-
την ὑπὸ τῶν πωλούντων τὴν θεωρησιν ὅτι κα-
τασκήνει τῷ ὀνομάτων λαμβάνεσθαι ἐσι πλάνησια.
ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γίνεται.
λευκότερα δὲ ὄντα καὶ γλίσχροτερα πολέον. τοῦτο μὲν θεὸς τὸ
μηδένα τῆς διαφορᾶς ἀγνοῆσαι. μηδὲ τὴν φύσιν τῶν ἀλη-
θοῦς πρίνης, ἐπεὶ διὰ τῆς τοῦ βασιλέως χρείαν ἐμπέθη- C
μεν αὐτῆς, δι' ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐν καὶ φιλανθρωπον δηλώσαι νο-
μίσαντες ἐρήκαμεν. ὁ δὲ τῆς χρυσῆς σταθμὸς τῶν κομι-
δέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια ὀγδοήκοντα καὶ ἕξ, μὴ
συγκαταριθμουμένων τῶν ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέν-
των, μηδ' ὧν οἱ τῆς ἀραβίας ἔπαρχαι καὶ βασιλεῖς ἔ-
πεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐκτύπωσε δὲ τὸν χρυσὸν εἰς διᾳ-
κοσίων κατασκευὴν θυρεῶν ἀνὰ σίκλους ἑξακοσίους ἑξα-
κοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀνὰ μνᾶς D
τριακοσίας χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶ-
κον τὸν δρυμώδη λιβάνου καλούμενον. ἐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ
σκεύη διᾳ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν
ὡς ἐνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τὴν ἄλλην
τῆς σκευῶν διαφιλείαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσα-
το. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅτι τὴς ἀργύρου ὑπερεφέρετο ἢ πάλιν ἐώ-
νητο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναυῖ, αἷς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσι-
κῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπάγειν εἰς τὰ ἐν-
δοτέρω τῆς ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν προσέταξεν. ὧν E
ἐξεμπολημένων, ἀργυρος καὶ χρυσὸς ἐνομίζετο τῷ
βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἐλέφας ἀβροπές τε καὶ πίθηκοι. τὸν δὲ
πλοῦν ἀπιοῦσαί τε καὶ ἐπανερχόμεναι ζητὴν ἔτεσιν
δυοῖν. φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν
προήρχετο διαβοῶσα τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σο-
φίαν, ὡς τοὺς τὰ παντα χῆ βασιλέας ὀπιθυμεῖν εἰς ὄ-
ψιν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, τοῖς λεγομένοις δ' ἐμβολὴν
ἀπισουμένους, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις προσεμφανίζειν F
τὴν πρὸς αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον δ' αὐτῷ, συνδυ χρυ-
σᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλικρυεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων
γένη πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ τῷ ἀχθοφόρων
ἡμιόνων, ὅσοις καὶ ῥώμη καὶ κάλλει τὸ τοῦ βασιλέως
ὄγκον δι' ἀγαθήσειν ἐπελέγετο, ὡς τε τοῖς ἔσιν αὐτῷ
πρόπεσον ἁρμασι καὶ ἵπποις ἐπὶ τῷ πεμπομένων προ-
σθέντα ποιῆσαι τῷ ἁρμάτων ἀριθμὸν, τετρακοσίοις
προϊστάμενον. ἦν δὲ αὐτῷ πρόπεσον, χίλια, ὑπῆρχον G
δὲ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἤσκηντο δ' ὗτοι, πρὸς δι-
μορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐπιφερεσέρους ἄλλους

Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulneam materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent, atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido paratuit, & è lapide pretioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabrefacta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant, multumque eboris, & mancipia Æthiophica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusque & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi cum pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

VII.

εἴ συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ κρείσσους τε πάντων θεᾶσθαι, καὶ ἀφθονώτερον αὐτῷ εἶ
τὴν ὄψιν. ἐστρατοπέδευον δ' αὐτοὶ καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν ὡρῶντες ἀνθοῦντες, ὑπερπε-
σάτη, τὸ δ' ὕψος ὄντες θεσιοπροι, καὶ πολὺ τῆς ἄλλων ὑπερέχοντες, μετίσας μὲν καθειμένοι χαίτας, ἐν-
δεδυμένοι δ' χλανίδας τῆς τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπίσπαστον ταῖς
κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῷ τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τῆ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀντανακλωμένης.

Hi armati & pharettis ſuccincti regium currum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & amictus veſte candida, mane ſolebat vrbem egredi. Aberat ab Hieroſolymis duorum ſchœnorum ſpacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum ſimul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermiſit, ſed & harum quotquot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice conſtrauit, tum vt vltro citróque commeantibus eſſent faciles, tum ad oſtentandam hac quoque parte principatus ſui magnificentiam. Diſtributíſque oppidatim curribus, & in ſingula certo numero ad alendum præfinito, circa ſe quidem paucos reſeruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa viſas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent, in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drachmarum precio conſtituto: quos deinde ad Syriæ reges & tranſeuphratenſes mittere ſolebat. Cumque eſſet omnium regum glorioſiſſimus & piiſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem Hebræorum adminiſtrauerant, deterior factus eſt ante obitum: & à patriis moribus deſciſcendo, indignum antè geſtis rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis ſemel Moyſi inſtitutis, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipſam rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hanc occaſionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones ſe transferrent. Sed hæc Solomon contempſit, voluptate irrationabili victus: ductíſque vxoribus è principibus virtíſque illuſtribus prognatis ſeptingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò conſuetudine earum eſt captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim ſeneſcente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei ſui neglexit, & mulierum exterarum ritibus aſſueuit: quamuis iam antè quoque à præſcripto legum diſceſſerat, quando æreas boum effigies baſi maris illius addiderat, ſicut ſolio ſuo leonum pòſt appoſuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domeſticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad poſteros reliquerat,

3. Reg. 11.

Τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθοπλισμένων καὶ τάξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, ἐσθῆτι λευκῇ ἡμφιεσμένος ἐωθινὸς ἐξήει, πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δὲ χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲν Ἤτταν, ὡραιότησίν τε καὶ ναμάτων ἐπιρροίαις ἄπτερπες ὁμοῦ καὶ πλῆσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρούμενος ἐποιεῖτο. θεία δὲ πάντα χρώμενος ἐπινοίᾳ τε ἐς σπουδὴν, ἐς λίαν ὡς φιλόκαλος, οὐδὲ τῆς ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειαν οὔσαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τῆς πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. ἁμαξείσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν πρὸς αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων πρόσωθεν. τῷ δὲ ἀργυρίου τοσοῦτον ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον ἦν καὶ τῆς λίθων, καὶ τῆς κεδρίνων ξύλων ἀφθονώτερον ὄντων ὥσπερ καὶ τῆς σύνδρων τῆς συκαμίνων πλήθει τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις ἀργύπου κομίζουσιν αὐτῷ, πωλεῖσθαι τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτὸς τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς. γηρώμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξώτατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῆς πρὸ αὐτοῦ τιμῆς ἑβραίων ἀρχῆς ἐγκρατέστατον, εἰς ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν τῆς πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, εἰς εἰς ὅμοιον οἷς προεῤῥήκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέρρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τιμῶν τὰ ἀφροδισίων ἀκρασίαν, οὐ ταῖς ἐπιχωρίοις μόνον ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ τῆς ἀλλοτρίων ἐθνῶν γάμους, σιδωνίας τε καὶ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τοῖς μωυσέως νόμοις, οἷς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν ταῖς ἐξ ὁμοφύλοις, ἵνα μὴ σφετέρων ἤρξατο θρησκεύειν θεοῖς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπειδομένου τοῦ νομοθέτου προεῖπόντος μὴ γαμεῖν ταῖς ἀλλοτριοχώροις, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ὀπλαπλανῶντες ἐθεσι τοῖς πατρίοις ἀπορῶσι, μηδὲ τοῖς ἐκείνων σέβωνται θεοὺς, παρέντας τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος γυναῖκας ἀρχόντων καὶ δυνατῶν θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύτοις καὶ τῆς βασιλέως τῆς αἰγυπτίων θυγατέρα, δῶρόν μὲν ἐκπρεπὲς πρὸς αὐτῆς ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων, καὶ τῆς δυνάμεως καὶ φιλοσοφίας ἰσάγαλμά τοῦ παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τοῦ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ λογισμοῦ δι' ἀκρου χρόνου ἀφανεῖς τοῦ ὀπτικοῦ ὄντος, ἐπὶ μᾶλλον τοῦ ἰδίου θεοῦ κατολιγώρησε. τοῖς δὲ τῆς γάμοις τῆς ἐπεισάκτων τιμῆς διετέλει. καὶ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τὴν φυλακὴν τῆς νομίμων, ὅτε τῆς χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῆς ὑπὸ τὴν θάλατταν ἀναθήματα, καὶ τῆς λεόντων τῆς πρὸς τὸ θρόνον τὸν ἴδιον. ἐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δὲ ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, ἣν αὐτὸς συνέβη καταλειπεῖν δι' αὐτὴν πρὸς τὸν θεὸν δυσέβειαν.

ὁ μι-

οὐ μιμησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τῷ θεῷ καὶ A
τοῖς ὕπνοις φανέντος, τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παρήνεσεν, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, ὅτι λανθάνειν αὐτὸν δοκῶν τοῖς παρανομήμασι λέγων, ἔτ' ὀλίγον πολὺ χαρήσειν τοῖς πατρῴοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν ἐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ διαβίβη τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο δόξοχον ποιήσειν ἐκείνῳ. τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, ἐκ ἁπάντων B
τὰ μὲν τὸν λαὸν διασώσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς μόνας δώσειν αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλειπὼν τῷ ὑιῷ τοῦ διαβίβου, διὰ αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ δι' αὐτὸν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔσχεν ἐβεληθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδνῶν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηρὰν. οὐ πολὺς δὲ διῆλθε χρόνος ἀφ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτοῦ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐ- C
τὸν διὰ ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδερον μὲν ὄνομα. τοῦ δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν ἔτι ἰδουμαῖος, γένους ὢν βασιλικῶν ἀπερμάτων. καταστραφέντος δὲ τοῦ ἰδουμαίων ἰωάβου τοῦ διαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μηνὶ ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν φαραὼ τὸν αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώ- D
ραν εἰς διατροφήν. καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτοῦ δοῦναι πρὸς γάμον τοῦ ἀδελφοῦ, ὄνομα θαφίνεν. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γενόμενος, τοῖς τῶν βασιλέως παισὶ συναναστράφη. ἀκούσας οὖν τὸν διαβίδου θάνατον ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ φαραὼ ὑπερίδειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τοῦ πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαρνουμένου, τίνος ἕνδειάς ὧν ἢ τί παθὼν E
ἀπούδακε καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ προσκαλῶν, τότε μὲν ἐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προειρημένας παρανομίας, καὶ τοῦ ὀργὴν τοῦ ἐπ' αὐταῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ φαραὼνι, ὁ ἄδερος ἦκεν εἰς τοῦ ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτοῦ ὑποχεῖραι τὸν σολομῶντος, κατεῖχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ ἐκ τοῦ ἐλάδητος διὰ αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν, εἰς τοῦ συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ F
τινὶ ῥαζαρίτῃ μὲν τοὔνομα, τὸν δὲ τῆς συρίας ὑποδεδεγμένῳ βασιλέα ἀδραζαρον διαπότου ὄντα, καὶ λησεύοντι τοὺς χώρας εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι περὶ αὐτὸν σῖφος ληστικὸν, ἀναβαίνει. καὶ καταρχὰς τοῦ ἐκεῖ συρίας, βασιλεὺς αὐτῆς ὑποδείκνυται. καὶ κατατρέχων τοὺς τῆς ἰσραηλίτιδος γῆν, ἐποίει κακῶς, ὥσπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἰβραίοις. ὑπετίθεται δὲ σολομῶνι, καὶ τὴν ὁμοφύλων τὴς ἱεροβόαμος ὑὸς ναβαζαίου, κατὰ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς προγόνοις ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ ὄντα τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῆ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον προσέβαλεν.

discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit, ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentiam illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, regẽ adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabataei filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei ſit propheta nomine Achia, Siluite oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulùm ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio, propter promiſſionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam cole, & legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſíque principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumem ſeruauit.

CAP. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem facit.

SOlomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: ſepelitúrque Hieroſolymis, omnium regum felicíſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, excepto peccato ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterùm defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet.

VIII. 3. Reg. 12.

ἔτους ἢ τῷ ἔργων προεστήσεν, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξατο, & γέρας αὐτῷ στρατηίαν ὅπῃ τ ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ ἢ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν ἀπ τ ἱεροσολύμων, συμβύτης προφήτης, ἀπ πόλεως μὲν σιλὼ, ἀχία ἢ ὄνομα, κ προσαγορδύσας αὐτὸν ἀπήγαγε ἀπ τ ὁδοῦ μικρὸν ἀποδύσας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδὲ εἷς ἄλλος. σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάρσι τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἐπ' αὐτὸς προεβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα, προφὰς ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βέλεται, κ σχίσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲ τῷ τούτου δέδωκε τ προς δαβίδην γνωμένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν κ τ ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ ἢ, τὰς δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος, κ ταῖς γυναιξὶ, κ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μετατίθησι τὴν αὐτῷ γνώμην ὁπὸ σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιος ἔσο, κ φύλαττε τὰ νόμιμα, προειμένου σοὶ τῆς δυσεβείας κ τ προς θεὸν τιμῆς ἄθλα μείζονα τῷ ἁπάντων γενέσεσθαι τηλικούτῳ, ἡλίκον οἴδα δαβίδην γενόμενον. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τ προφήτου λόγοις ὁ ἱεροβοάμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας κ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἠρέμει. γενόμενος ἢ ἐν τῇ στρατηίᾳ, κ μεμνημένος τ ὑπὸ ἀχία δεδηλωμένων, διὰ τὸ ἀπειθεῖν ἐπιχειρεῖ τ λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, κ κινεῖν κ προάγειν εἰς αὐτὸν τ ἡγεμονίαν. μαθὼν ἢ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ κ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας ἢ τοῦτο ἱεροβοάμος, προς σισακον φεύγει τὴν ἀγυπτίων βασιλέα, κ μένει τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε κ τὸ βασιλέα φυλαχθῆναι.

Κεφάλαιον γ'.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀπέστη τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ ῥοβοάμου, τὴν δίκα φυλὴν ἱεροβοάμου ἀποδείξει βασιλέα.

ΑΠοθνήσκει ἢ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲ ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας ἢ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται ἢ ἐν ἱεροσολύμοις. παύτας γὰρ βάλλων δὲ δαιμονίᾳ τε & πλούτῳ κ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε προς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθείς, παρεμόησε. προεῖ ὢν κ τὴν δ' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἐβαίοις, εἰς καιρὸν ἔτεσιν ἔδοξέ μοι δηλῶσαι. μὴ ἢ τὴν τῷ σολομῶνος τελευτὴν, δηλαδὴ τὸν παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νόμιμος τοὔνομα, πέμψαντες δὴ εἰς τὴν ἄγυπτον οἱ τῶν ὅχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τ ἱεροβοάμον. ἀφικομένου ἢ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, κ ῥοβοάμος εἰς αὐτὴν παρεγίνετο. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τῷ λαῷ, κ ἱεροβοάμος, παρεκάλουν λέγοντες αἰτεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, κ ἡγεῖσθαι χρηστότερον τῶ πατρός. βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυνάσεσι ἢ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, κ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν δι' αὐτὸν ἀπείκειαν, ἢ δι' τ φόβον. ὁ ἢ μὴ ξεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὑποπτος μὲ δὴ γίνεται, μὴ ἀφορμὴν δώσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὴν.

πρό-

πρέπειν γὰρ ἠξίουν εἰς τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι τι μὴ παραυτίκα ἀπεπτεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι. συγκαλέσας οὖν τοὺς πατρῴους φίλους, ἐπεσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πεδαπτέον δεῖ ποιήσασθαι τὴν ὑπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς ἐνους καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρῄνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ καὶ βασιλείας ὄγκον. χειρώσεσθαι γὰρ ἅπαντας εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῷ ὑπηκόων ἀγαπῶντων τὸ πρᾳότερον καὶ ὡδὶ μικρὸν ἰσότιμον τῷ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθῷ ἅπαντες καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ πᾶν, εἰ μή πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ γίγνεσθαι βασιλέα, γνώμην ἀπεσείσατο, τῷ θεῷ ποιήσαντος οἶμαι καταισχυθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας οὖν τοὺς μειρακίσκους τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τὴν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπών, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐπῆλθε λέγειν. τοὺς, ὅτε γὰρ ἡ νεότης, ὅτε ὁ θεὸς ἠφῆκε νοεῖν τὰ κρείττω, παρῄνεσαν ὑποκρίνεσθαι τὸν λαὸν, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληροψυχίας ἐπειρᾶτο ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πείραν δυσκόλου, καὶ εἰ μάστιγι αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνουθέτει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν πρὸς δοκᾶν. τούτοις ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρόσεικεν τῇ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑπόκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκμαιότατον τὸ πλῆθος τῇ ξίστῃ τῆς ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκοῦσαί τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, οἰομένου δεῖν καὶ φιλάνθρωπον, τοὺ τῆς μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τοὺ τῆς φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο καὶ τοὺ τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν Ἀχίας. πληγῶτες οὖν ὑπὸ τῆς λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου Ϲ ἀλγήσαντες, ὡς ὅτι πεῖρα τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες ἐκεῖ καθ' ἑαυτοῖς εἰς συγχύσεις πρὸς Δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου ἔφασαν τοὺ ἡμέραν. ὡδὶ χωρεῖν δ' αὐτῶν μόνον τὸ ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ὅπως δ' ἔχον πικρῶς Ϲ τοὺ ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τοῦ φόρων καθωρεμμον, ἵνα συγχύντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα προπετεῖς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἰδεῖν αὐτοῖς, ποιήσειεν μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ῥοβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἴργω πάθῃ τὸ δεινὸν, ἐπιβὰς δίφρου ὅτι ἅρματος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῆς Δαβίδου παίδων ἔσχε, τὸ ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῆς προφητῶν κύριον. ῥοβόαμος δ' ὁ σολομῶντος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷός τε λοὺ λαβὼν ὀκτὼ καὶ δέκα παρ' αὐτοῦ στρατοῦ μυριάδας ὁπλιτικοὺς, ἐξελθεῖν ὅτι τὸ ἱεροβόαμον καὶ τὸ λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτοῦ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, καὶ δὲ εἰς δίκαιον τοῖς ὁμοφύλοις πολεμεῖν, οὓς ἔλεγε. καὶ ταῦτα καὶ τὸ τοῦ θεοῦ προφήτου τὴν τοῦ πλήθους ὑπόστασιν μεθυπεμφθείς, καὶ κατεξῆλθε. διηγήσομαι δ' ὡρῶτων ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῆς ἱσραηλιτῶν βασιλεὺς ἐπράξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ῥοβοάμου τοῦ τῆς δύο φυλῶν βασιλέως γεγυμνασμένα δηλώσομεν. φυλαχθεὶς δὲ αὖ ὕπερ ἅπαντος τῆς ἱστορίας τὸ ἄτακτον:

Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus fine dubio mentem ademit hominis cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat vtiliora cernere, authores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum; postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset perueniretur, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarũ indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam intercessisset, admonens nefas esse ciuile bellũ mouere; præsertim cùm Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset exanime. Altare quoque diruptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

3. *Reg.* 13.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν διαιταν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετὰ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνιστάσης μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ σκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγαγεῖν, μεταστῆσαι ἴσως, καὶ ἀπολεσθεὶν ὑπὸ τε τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας ἃ ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσει δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσῃ τάττα γνόμενος ἐπιβαλεῖν, ἐπιτεχνᾶται τοιάδε. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν δάνῃ, ἡ δέ ἐστι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν τῇ περιημένῃ πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεσιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἐμοὶ δοκεῖ νῦν ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τοῦτο τῆς ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ὄντως ὁδὸν προσκυνεῖν. ἄνθρωπος καὶ κατεσκεύασε τὸν ναὸν, ἐποίησα δὴ κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ θεῷ, καὶ τοῦτο μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τοῦτο δὲ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῖν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσουσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῆς λευιτιδος φυλῆς καὶ τῆς ἀαρῶνος ἱερωσύνης. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριὸν, ἃ δεῖ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα ποιῆσαι. τοῦτ' εἰπὼν, ἐξαπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τὸν παρόντα θρησκείας ἀποστάντας, ἐποίησε καταβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἐβραίοις, καὶ τῷ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χρόνου δηλώσομεν. ἐπισάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῃ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ ἑώρταζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τοῦ δαμάλεως. ἀναβαίνοντος δὲ αὐτοῦ ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ἐπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προσγίνεται πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος. ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου γόνου ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ὅτι σοὶ θύσει τοῖς ψευδιερεῦσι τοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γινομένοις, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, καὶ ἀσεβῶν, ὅτι σοὶ καύσει. ἵνα μὴ δίχα πιστεύσῃ ἕτερος τοῦτ' ἔτος ἔξειν, σημεῖον αὐτοῖς προφερῶ γινόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον ὥδε καὶ χρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῷ πιμελὴ τῷ ἱερείων, ὅτι χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ, οὕτως παρείθη, καὶ οὐκ ἔτ' ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νεναρκηκυῖα καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπορημένῳ. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

καθὼν

μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα προγνω- A
σιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι
τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τοῦτ' αὐτῷ πα-
ρασχεῖν. ὁ δὲ τὴν χεῖρα τὸ κατὰ φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων
ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ.
ἰάδων δὲ ἔφη, οὐχ ὑπομένω εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, οὐδὲ
γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ
αὐτῷ τὸ θεοῦ ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ
δι' αὐτῆς ποιήσῃ τὴν ὑποστροφήν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἐφα- B
σκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἐγκρατείας.
αὐτὸς δὲ ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τὴν προῃρημένην
ἐκ τῆς προφρονοῦντος, εἰς ἀγαθὴν ὑπονοῶν. ἦν δέ τις ἐν
τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱερο-
βοάμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέ-
γοντος. ὃς τότε μὲν κληνήρης ἦν δεδεμένος τὸν πόδα ἀπὸ τοῦ γήρως
ἀσθενείαν. τοῦ δὲ παίδων αὐτῷ διηγησαμένων τὰ περὶ τοῦ
παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν
γνωμένων, καὶ ὡς παρεθεῖσαν αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἱερο βοά- C
μος, δεξαμένου πάλιν ἐκείνου ζῶσαν ἀπολάβοι. δείσας
μὴ παραδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος πρὸς τὸν βασιλέα,
καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προστάξει τοῖς παισὶν
ἡτοιμάσαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ
παρασκευάσαι. τοῦ δὲ ἀναβάντος ὁ προστάγμασιν,
βιβὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην. ὁ καταλαβὼν ἀναπαύ-
μενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς δι- D
μεγέθους ἠσπάσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν
εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τὸ δὲ φήσαντος κε-
κωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι πρός τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ
τῇ πόλει, ἀλλ' ἐκεῖ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηορδικέναι σοι
τὸ θεῖον πρανθέντι ξένια ἔφη. προφήτης δὲ εἰμὶ
κἀγώ, καὶ τὸν αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας.
καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σὲ
πρὸς ἐμαυτὸν ἐστιασόμενον. ὁ δή, ψευσαμένῳ πειθεὶς,
ἀνέστρεφεν. ἀρίστων δ' ἔτι ὁ φιλοφρονουμένων, ὁ θεὸς E
ὑπεφαίνει τῷ ἰάδωνι. καὶ πραβάντα τὰς ἐντολὰς αὐ-
τοῦ, παρωμοίαν ὑφέξειν ἔλεγε. καὶ πορευθέντι, ἐδήλου. λέοντα
γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασεν,
ἀφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τὸν ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι
ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δὴ ἐγίνετο οἶμαι κατὰ τὸ τοῦ θεοῦ
βέλτιον, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ ἰάδονος λόγοις ἱερο-
βοάμος ἐλπίζων ψεύδεσθαι. παραμυθούμενος δίκην τοῦ
ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ κα- F
ταπατάσας αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον
οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. παραπαιζόμενος δ', ἐφύλασσε
παρεῖναι, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἃ τινες τῶν ὁ-
δοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγελαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τοῦ
ψευδοπροφήτου. ὁ δή, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν
πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελεῖς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, συ-
ναλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ὑποθανόντα, σὺν ἐκείνῳ
θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἰ πάντ' ὅσα προφήτευσε
κατὰ τὴν πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τῶν ἱερέων, G
καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου. ὑβεληθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ
τιμὴν πλείστην ὑδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφείς, τῶν ὀστῶν ὧν ἐγνω-
σθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα
συναλάμενος τοῖς ἰδίοις, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς προσέ-
τι τῷ ἱεροβοάμῳ καὶ τι δήποτ' ἐταράχθης εἶπεν ὑπὸ τῶν αὐτοῦ λόγων; ὡς δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον
αὐτοῦ καὶ τὰ αὐτοῦ χεῖρα, διηγήσατο ὁ βασιλεύς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτου ἄξιον ὑποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην
αὖτε τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς περὶ τὴν γεγυμνημένων χρώμενος λόγοις ὑλάπτειν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν.

Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lætus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. veritum etiam ne per eandem viã reuerteretur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt euestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis consenso iumento per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere, nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumẽto necauit, nihil læso asino, imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rẽ visam pseudophrophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibíque magnificè sepelit, monitis filiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent. Vera. n. esse quæcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetæ reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

IX.

Atebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recẽtis etiam tum ſtructuię, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

X. Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cõdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipà, Mareſa, Zipha, Adorem, Lachis, Azeca, Saraem, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumẽto, vino, oleo, cæteriſque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere licęret, offenſi Hieroboami tyrannyde, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt, & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, prę omnibus tamẽ amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machę filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit. Sed vt plerunque ſolẽt mortales fortuna blandiẽte corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauẽtur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebãt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo cõtigit, populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

ὀπιχθρεῖ γὰρ πείθῃ αὐτῷ ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσῃ βαστάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δὲ θυσιαστήριον ὂν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγείη καὶ πέσοι διὰ βάρος τῶν ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸ θανάτου τὰ σημεῖα ταῦτα προφητεύσας, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπωλοῖτο. ἅπερ οὐδὲν ἧττ' εἶχεν, ἢ ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὸ δίκαιον αὐτῷ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν δικαίων θείων ἔργων ὅτι τὰς ἀσεβεῖς προέξεις παρώρμησεν. ἅπερ δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρηνόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τὶ καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. τὰ μὲν οὖν ἱεροσόλυμα, ὅτι τὸν παρόντος ἡμῖν διελήλυθα. ὁ δὲ σολομῶνος υἱὸς ροβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεῖρηκαμεν, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, βηθλεέμ, καὶ ἠταμέ, καὶ θεκὼε, καὶ βηθσὺρ, καὶ σωχὼ, καὶ ὀδολὰμ, καὶ εἰπὰν, καὶ μῶρησὰν, καὶ ζιφὰ, καὶ ἀδωραΐμ, καὶ λαχεῖς, καὶ ζηκὰ, καὶ σαραΐμ, καὶ ἠλὼμ, καὶ χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδα κληρυχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμίδι κληρυχίᾳ. καὶ τείχεσιν, φρουρᾶς τε κατέστησεν ἐν ἁπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, τάττε ἄλλα πρὸς διατροφὴν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων διαφερόντως ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σειρομάστας εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δ' οἱ πανταχοῦ πᾶσι τοῖς ἱερατικοῖς ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ λευίται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶν πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλειπον τὰς αὐτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ὑπὸ γὰρ ἡδέως εἶχον προσκυνεῖν αὐτὸν καζόμενοι τὰς δαμάλεις ἃς ἱεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤνυσαν τὸν ροβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγενῆ τινα καὶ ξεῖς ποιησάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας ἔσχετο ὕστερον τὸν ἀβεσαλώμου θυγατρὸς θαμάρης, μαχαΐλου ὄνομα καὶ αὐτὴν ὖσαν συγγενῆ. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστερξε τὴν μαχαΐ. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ἑξήκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δ' ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ἐκ τῆς μαχαΐνης ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ὅπῃς δοίη. ἄπορον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ ἀδικίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τὴν γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην ὅταν βλέπων ροβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξεζάπτη πράξεις, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῷ λαοὺς μιμητὰς γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνδιεφθείρετο γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων τρόποις. καὶ ὡς ἔλεγχον τῆς κακίας τὴν ἀσελγείαν τὴν αὐτῶν προφερομένην, ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἕπονται. ὑγρὸν γὰρ ἔνεστιν ὑποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τῶν βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα πράττοντας. τοῦτο τίνων συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ροβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦσιν αὐτὸς καὶ παρανομοῦσιν, ἀπυθάζειν μὴ προσκεῖσθαι τὴν βασιλεῖ θέλοντες οἱ δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως σύσακις ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, τραπυσάμενος ὅσα τὰ ἱεροσόλυμα, καθεχώρησε τὴν πόλιν τῶν πλούτων αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετώκισεν.

Cap. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

Τιμωρὸν ἡ τῷ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ θεὸς ὅπιπέμπει τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα σύσακον. ὡς ἔ πλανηθεὶς ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ σεσόσρει προσαπτῶ. οὗτος γὰρ ὁ σύσακος, πέμπτῳ ἔτει τοῦ ῥοβοάμου βασιλείας, ὅπιστρατεύει μὴ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τὸν ἀριθμὸν ἐξηκολούθει. ἱππέων ἡ μυριάδες ἑξ. πεζῶν ἡ μυριάδες τεσσαράκοντα. τύπων τὰς πλείστας λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τοῦ ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔχατον ἐπῆλθε τοῖς ἱεροσολύμοις. ἐγκεκλεισμένου ἡ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς δεδιότος τὸν σισάκην στρατιὰν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, δῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀγαθῶναι μετ' αὐτῶν. ὁ ἡ προφήτης σαμαΐας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ καταλείποντ. ταῦτ' ἀκούσαντες, δύθις τῇ ψυχαῖς ἀνέπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ὑφορᾶται ὀλομόρους ὡς αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ἕτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τὸν προφήτην. ποιήσω μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι ποτέρων ἀνθρώπων διαφέρειν ἐστὶν δουλεύειν κρεῖττον, ἢ θεοῦ. παραλαβὼν ἡ σύσακος ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἀνέμενε τὴν ὀλομόρους σωθήκης, ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς διεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών. ὡσεὶλε ἡ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε ἡ δὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ὡδὲ τὴν σωφήνης βασιλέως. καὶ τὸ ποιήσας, ἀπέστρεφεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται ἡ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος ὡσεὶ μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τῶν παλαιστίνων συρίαν ἐδῄωσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βέλτιον δηλοῖ κεχειρωμένον ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων. λέγει γὰρ ὅτι σήσακις κατέλειπεν ἐν τῇ τῆς ἀμαχητὶ ὡδαδότων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. ῥοβόαμος δ' αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ ἡ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῆς αἰδοίων ἀποτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον δ' ἐστὶν ὅτι μηδένες ἄλλοι ἀποτέμνονται τὸν ἐν παλαιστίνῃ οὐρον, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἑκάστοις λεγέσθω ὅπη αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος ἡ σουσάκου, ῥοβόαμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῆς χρυσέων θυρεῶν καὶ τῆς ἀσπίδων χαλκέας ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῆς βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τῆς μετὰ στρατηλάσης ὄλβιφανοῦς, καὶ τὸν ἐν τοῖς θησαυροῖς λαμπρότητος διάγειν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δίκῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε ἡ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά,

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere, subdituru tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophene rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria inscupta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idem ait Aethiopas quoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem quòd nulli alij circuncidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibente, cò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis

3. Reg. 14. diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, essétne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiẽti præsenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum locui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nàm te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

A βασιλεύσας δ' αὐτῷ, ἐπαναιρήσεσθαι τὸν τόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ & ἀνόητος, καὶ δίκῃ τὸ μὴ πεισθέντι τοῖς πατρώοις φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τοῦ δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μέν,

B τοιοῦτον ἔχει τέλος. τὰ δὲ περὶ ἱεροβοάμου ἀνάγκη θεῖναι τούτων ἕνεκα πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. θεὸς γὰρ ὑπ' αὐτοῦ διελέγετο καὶ προέπεμπεν εἰς τὸν θεὸν ἐξευσεβίζων, ἀλλὰ καθημέραν ὅπλα τοῖς ἰδίοις βωμοῖς ἀΐσσας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὕβριν αὐτοῦ δίκαιον εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τὴν γενεᾶς ἐκφέρειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῷ παιδὸς ὃν ὀβίμελον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προστάξειν, τὸ σόλυμα ἀποθεμένην, & σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορευθῆναι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. εἶ γὰρ θαυμαστὸν ἀνδρα, περὶ τοῦ μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοῦτον δεδηλωκέναι. ὁ δὲ ἀκούσας περὶ τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ διαφθαρήσεται τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προστάξειν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχίας. καὶ μᾶλλόν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένην διὰ τὸ γῆρας, ὑπέφαινεν ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς

D αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ περὶ ὧν παρῆσαν ἀποκρίνασθαι. παρεισέρχεται δὲ ἡ γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτης καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιξομένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προστάξει τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπεὶ σὲ μέγαν ὄντα μικροῦ & μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, & ἀποκρίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ

E δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. ἕτως σε πάλιν καθαιρήσω. καὶ πᾶν ἐκολοφρόσω σε τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξελείρεται ὑπ' ἐμοῦ λαῶν πάντων, ὃς ἅπαν ἀπολέσει τοῦ ἱεροβοάμου γένους. μαθήσει δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς

F τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους θεοὺς σεβήσεται, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλελοιπόν. σὺ δὲ ὦ γύναι, ταῦτα φράζε μέλλουσα ἀπιέναι πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δὲ υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολεῖται τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δὲ, κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινῆς τιμηθεὶς ταφῆς. & γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς εὑρεθήσεται. ταῦτα οὖν προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ ταραγμένη, καὶ τῷ τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτῳ προλαμβάνουσα θρηνοῦσα δι' ὁδοῦ, καὶ τὸν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κο-

G πτομένην τὰ δάκρυα, ἀθλίαν τοῦ παιδὸς ἐπείγεσθαι κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀσυδῆ μὲ αὐτυχεῖ χρωμένην διὰ τὸν υἱόν. ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θάπτειν ὄψεσθαι νεκρὸν, ἀναγκαίᾳ δὲ διὰ τὸν ἀνὴρ, καὶ δεδηλωμένην, τὸν μὲ ἀναστρεφομένην καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὑρεῖν, τεθνηκότα. ἦν δὲ βασιλεῖ, πάντα ἀπηγγέλη.

Κεφάλαιον έ.

Σεραπία ιεροβοάμου ὅπλα τὸν υἱὸν ροβοάμου, καὶ ἔτη α, καὶ ὅτι βασάης τὸν ιεροβοάμου γένους διεφθάρη, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit.

A

ΙΕροβόαμος ὁ μὲν τούτων φροντίσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατιὰ, ὅτι τὸ ροβοάμου παῖδα τὸν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πάππου διαδεξάμενον ἀβίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δὲ ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν ιεροβοάμου, πρὸς αὐτὴν ἀνταπλάγη, ταραττόμενος δ' ἐπάνω τὸ νεότητος τῷ φρο B νήματι καὶ τὴν ἐλπίδος τὴν πολεμίων, στρατιὰν ὁπλίσας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπαίτησε τὸν ιεροβοάμου εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάρων. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἐπιτήδεια. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἦγε δὲ ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα ἦσαν καὶ τοὺς κινδύνους ἀντεπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλῆς τινος τόπου ἀβίας, καὶ τὴν χεῖρα C κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν ιεροβόαμον ἀκοῦσαι παρῴ ἦν αὐτοῦ μετὰ ἡσυχίας ἠξίωσε. βουλομένης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβὶδ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, ἀλλ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς ὄντος αὐτοῦ τοῦ μὲν πάππου, τοῦ δ' ἄλλου ιεροβοάμου προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ὅτι τοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεῦσι κεκελευσμένοις πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἁρπασόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὸ μὲν γὰρ πλεῖον μέχρι νῦν ιεροβοάμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' D οὐκ οἶμαι αὐτὸν ἀπολαύσειν ἐπὶ πλείονα χρόνον, ἀλλὰ θεὸς καὶ τοῦ παρελπυθότος δίκην τῷ θεῷ, παύσει τὴν ὠμότητος, καὶ τὴν ὕβρεων ἃς εἰς ἐμὲ ἐξελέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπείθων. οἱ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ μὲν πάππου, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ὀμίλησεν, ἀνθρώπου πονηρῶν συμβουλείᾳ πεισθεὶς, ἐγκατελείπετε μὲν τὸν δικαίως ὑπ' ὀργῆς ἐκείνου, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ E θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπεστάσατε. καίτοι συνεγνωκέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, νέῳ καὶ λόγων μόνων δυσκόλων, οὐδὲ πάνυ ἐν δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ μὴ πρός τι δυσχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν, καὶ ἡ ἀμαθία τῶν παρόντων ὤκνει ἔργον, δι' ἃ τε σολομῶντα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ εἶχε τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας τὰς τῶν πατέρων ἀποιείας. ὑμεῖς δὲ οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' οὔτε νῦν. ἀλλ' ἦκετε στρατὸν ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτον, τίνι καὶ πεποιθότες πρὸς τὴν νίκης; ἢ τοῖς χρυσοῖς F δαμάλεσι, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ὄντα ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ἀνελπίδας ἀπεργάζεται, τίνα ἡμετέραν στρατιὰν καταβάλλον; ἀλλ' οὐδὲ μυριάδων στρατὸς μὴ ἀδικημένων πολεμιώτατος. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τὸ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ὑποκεῖσθαι συμβέβηκεν. ἅπερ ὅσα παρ' ἡμῖν τετήρηκεν ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον θεὸν σεβόμενοις. οὓς οὐ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης G φθαρτῆς, οὐδὲ ὑπόνοια πονηροῦ βασιλέως ὅπλα τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ θεῖον ὑμᾶς ὅπως τοσοῦτο μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturam; ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadraginta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo cõſtitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Quòd Dauidi atque eius poſteri regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, nec ipſi quidem ignoratis: quo magis miror cur deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliquâ regni parte repulſuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legéſque eius omnium quæ vnquã fuêre ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe non ſolùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliquid per ætatẽ peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſiotibus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumẽta ſunt? An fortè multitudo qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cõtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quę profectò penes nos eſt, qui cõſtãter in ſeruãdis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili ſculpſerũt, nec; ſceleſtus rex commẽtus eſt ad imponẽdũ vulgo ignobili: ſed qui cõditor eſt omniũ, & principiũ huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quãobrẽ nũc quoque ſuadeo vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis.

Deum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraëliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere. illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cæleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorũ conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis vigintiduobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenítque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſceleꝝ pœnas exoluit.

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nõ-

Ταῦτα μὲ ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτῷ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῷ στρατιωτῷ ὁ ἱεροβόαμος ἐπεμψε περικυκλωσομένους τ ἀβίαν ἐκ τινων ὐφανερῶν τῶ στρατοπέδω μερῶν. μέσος δ' αὐτῷ περιληφθέντος τῷ πολεμίων, ἡ μὲ στρατιὰ κατέδεισε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀνέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε τ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἐκ κυκλῶ πρὸς τ πολεμίων, οἱ ὁμῶ πάντες ὅπλα λεσάμενοι τ πρὸς θεῶ συμμαχίαν, τῷ ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαίνοντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπι τοὺς πολεμίους. τῷ μὲ, ἔθραυσε τὰ φρονήματα, ἡ τὰς ἀκμὰς αὐτῷ ἐξέλυσεν ὁ θεὸς. τῶ γὰ ἀβία στρατιὰ, ἰσχυροτέραν ἐποίησεν. ὅσους γὰρ ἐδέποτε ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γενόμενος, ἐθ ἑλλήνων ἔτι βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τ ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασίῳ τ ἀβροτόπον νίκῃ πρὸς τ θεῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰ μυριάδας τ ἐχθρῶν κατέβαλον, ἡ τὰς πόλεις αὐτῷ διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἕλοντες κατακράτος, τήν τε βηθήλων ἡ τ ἐπαρχίαν αὐτ, ἡ τ ἰσανὰ, ἡ τ ἐπαρχίαν αὐτῆς. τ ἱεροβόαμος μὲ, ὐκ ἔτι μετ' αὐτὴν τ ἡτταν ἴσχυσεν. ἐφ' ὅσον ἀβίας πρὸς ἐλεύθ χρόνον. τελευτᾶ δ' ὁδὸς ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ὑπερζήσας, ἔτη βασιλεύσας ξία. ἡ θάπτε ὢν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει ὁ ἐξ αὐτοῦ μὲ δύο τ εἴκοσι. θυγατέρας ὁ ἑξκαίδεκα. πάντας ὁ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τ βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. ἡ ἡ μητὴρ τὸ νεανίσκου, μαχαία τοὔνομα. τούτου κρατοῦντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῷ ἰσραηλιτῷ εἰρήνης, ὅπι ἔτη δέκα. ἡ τὰ μὲ πρὸ ἀβίαν τ ῥοβοάμου τοῦ σολομῶνος, ὅσους παρελήφαμεν. ἐτελεύτησε ὁ ἡ ἱεροβόαμος ὁ τῷ δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἀρξας ἔτη δύο ἡ εἴκοσι. διαδέχε δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τ βασιλείας ἀσμένως διελήλυθότος. ἦρξε ὁ τοῦ ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τ ἀσέβειαν ἡ τ πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν ὁ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ὅπι γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ὖσαν πολυορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν σπουδάζων. ὑπεκβληθεὶς ὁ ἐκεῖ ὑπό φίλου τινὸς βασάμου ὀνομα, μαχείλου ὁ παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς μὲ τῷ τελευτὴν αὐτῷ τ βασιλείαν ὡδαλαβών, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμου γένος διέφθειρε. τ σωφρόνως τῷ θεῦ θεοφιλίαν, τοὺς μὲ ἐν τῇ πόλει τῷ ἱεροβοάμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἀσαρκάθλιας τ δαπανηθλίας, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβοάμου οἶκος, τ ἀσεβείας αὐτῷ ἡ τῷ ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἔκστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἀσάνου, ἡ διαφθορὰ τῶν ἐκείνου.

Ὁ δ' τ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος ἦν, τ ἦθος ἄριστος ἡ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, ἡ μηδὲν μήτε πρᾶττων μητ' ἐνοεῖν μενος, ὃ μὴ πρὸς τὸν δοσέβειαν εἶχε ἡ τὸν τῷ νομίμων φυσικὸν τὸν ἀναφορᾶν. κατόρθωσε δ' τὸν αὐτῷ βασιλείαν ἐκκάθας εἴτι πονηρὸν ἦν ἐν αὐτῇ, ἡ καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος, στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτικὸν ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν ἡ σειρομάστην, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δ' τῆς βενιαμίνδος, ἀσπίδας φορούντων ἡ τοξότας, μυριάδας πέντε ἡ εἴκοσι. ἤδη δ' αὐτῶ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαράκος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς,

συνε-

ἑκατὸν μὲ πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ἢ δέκα, ζιακοσίοις δ' ἅρμασι. Ἐμέχρι πόλεως Μαρήσης, ἔνθ' ὃ αὐτὸν ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτὸ μὴ τὸ οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν ἄσωνος. καὶ ἀπιὼν παρέταξας αὐτὸ τὰ στρατιὰ, ἔν τινι φάραγγι σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως ὀλίγα ἀπόθεν, ὡς εἶδε τὸ τῶν αἰθιόπων πλῆθος, ἀνεβόησας, νίκλιν ἤτε θεὸν τὸν θεὸν, καὶ τοὺς πολλοὺς κτείνειν μυριάδας τῆς πολεμίων. εἶδε γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἔλεγεν, ἢ τῇ παρ' αὐτὸ βοηθείᾳ δυναμένῃ Ἐ τοὺς ὀλίγους ἀπράγατος κρείττους τὸ πλείονων, καὶ τοὺς ἀδυνάτους τῆς ἐπιχόντων, ἀποστῆσαι πρὸς μάχλιν τῆς ζαράκ. ταῦτα λέγοντος ἀσαήλ, νίκλιν ἐσήμηνεν ὁ θεός. καὶ συμβαλὼν μὲ χαρᾶς τὸ θεοδιδάκτῳ ὑπὸ τὸ θεῦ πολλὰς ἀπέκλινε τὰ αἰθιόπων. Ἐ ζαπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχει τὸ γεραείτιδος χώρας. ἀφέμενοι δὲ τὸ ἁρπαγῆς, ὅτι τὴν ἁρπαγὴν τὸ πολεμίων, ἦλθε γὰρ γεραρῶν, ἐχώρησαν, καὶ τὸ παρεμβολῆς αὐτῆς, ὡς πολλὰ μὲ ἐκφορῆσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ἡμιόνους καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. ἀσαήλ μὲ οὖν καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατιὰ ζιαύτιον θεῦ νίκλιν λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀπίστρεφον εἰς ἱεροσόλυμα. θεραπευομένοις δὲ αὐτοῖς ἀπλύτησε καὶ τὸ ὁδὸν θεοφήτης ἀζαρίας ὄνομα. ἔδει δὴ πρέπειν κελεύσας τὸ ὁδοιπορείας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τὸ νίκης θεοδότῳ τὸ θεῦ τετυχότες, ὅτι δικαίως καὶ ὁσίως αὐτοὺς παρεῖχον, Ἐ πάντα καὶ ἔλκυσιν τῷ θεῷ ἐποιοῦντο. ὑπεμίμνησκε μὲν οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῆς ἐχθρῶν, καὶ τὸ ζῆν μὲ δυσμενίας παρέξειν τὸν θεόν. ἀπολείπουσι δὲ τὸ θρησκείαν, ἄπαντα τούτων σύμπτωσιν συμβήσεσθαι, Ἐ χρήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται θεοφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γήσονται), Ἐ τὸ ἔθνος καὶ πάσης ἀφαιρήσεται γῆς, ἔπλεων βίον καὶ ἀλύπητον διωσόμενον. χαρᾶς δὲ αὐτοῖς ἔχειν συνεβούλευεν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς δικαιοσύνης αὐτοῖς τὸ θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐχάρησαν, Ἐ πολλὰ θυσίαν ἐποιοῦντο, κοινῇ πάντες Ἐ κατ' ἰδίαν τῷ θεῷ. διέπεμψε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἐ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῆς νομίμων ἐπιμελησομένους. καὶ ταῦτα μὲ ἀσαήλ τὸ βασιλέως τῆς δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπαίρεσθαι δ' ὅπι τὸν τὸ πλῆθος τῆς ἰσχυρᾶς βασιλέα βασάνλιν, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱεροβοάμου υἱὸν ναβάδαν, καὶ καθ' ὃν χόντα τλὺ ἀρχήν. ἔδει γὰρ ἐν βαρσὴ πόλει διατείβων, καὶ ζαύτλιν οἰκητήριον πεποιημένος, ἔτεσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη καὶ τέσσαρα. ποιεῖ δ' καὶ ἀσεβὴς ὡς ἱεροβοάμου καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ γλυόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ ἐδίδαξε, καὶ τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας χρυσῷ τὸν θεοφήτλιν θεοῦ πέπε ἐξαφθείρειν αὐτοῦ πᾶν γλυός, καὶ ζῆς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς θεμείβαλεν οἶκον ἐξελάσειεν, ὅτι βασιλὴς ὑπ' αὐτοῦ γλυόμενος, ἐκ ἡμιόφατο τλὺ διαφοιὰν τῆς δικαίως θεοσιδίας τὸ πλήθους καὶ δυσεβῶς. ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς ἐκ ζούτων ἐγένετο, ὅπερ καὶ θεῷ φίλα. τὸν δ' κάκιστον ἱεροβοάμου ἐμιμήσατο, καὶ τὸ ψυχῆς ἀπολομένης τῆς οἰκείας τὴν ποίησιν ἀπεδέξατο. εἰς πεῖραν δ' ἦκον ἑκάστης τὸ ὁμοίους συμφορᾶς αὐτὸν ἔλεγεν, θμοίου αὐτοῦ γλυόμενον. Βασάνης δ' θεοφάνους τὰ μέλλοντα αὐτοῦ συμβήσεσθαι καὶ μὴ ὅλης τὸ γλυεᾶς ὅπι τοῖς τε ζολμημένοις, ὑ θεὸς τὸ λοιπὸν ἐπέχασεν, ἵνα μὴ μέλλων ποιεῖ δέξας ἀποθανῇ, καὶ ὡς τὸ παροχημένων ἐκ τὸ τότε γῆν

genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maresam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinẽ exclamauit Deum inuocans, otánique vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso rex alacris cum hoste confligit, cæsíque plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. Idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam. is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: sequuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibiipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio tarta tecta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio ceso regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, sceleratior, magísque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit fe totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus priùs Hieroboamum cladibus profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrãdo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita. quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis se cõtaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquã cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

3. Reg. 16.

posterum & anteactorũ pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut proposito præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetã ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritus autẽ eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanem. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

A B C D E F G

Cap. VII.

Basana stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Aehabus filius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatẽ, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cũ ea se quoque cõcremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinũ regnare volẽtibus. Cuius factio quum tãdem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet.

μεζανόησας συγγνώμης παρὰ τ θεῦ τύχοι. ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐ θεῖ τι παραδέσωσιν, ἐ διαλείπουσι θεῖ τὸ ἐνεργεῖν, ἕτω κ) Βασάνης προσιρικότος αὐτῷ τὰ προφητευόμενα μᾶλλον τα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρῳ ἡμίους κ) οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. κ) καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς θεῖ αὐτὸν πόνοις προσιτίθει. τελευταῖον, τὴν στρατιὰν παραλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τ ἐκ ἀφανῶν ῥαμαθῶνι τοὔνομα, σταδίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων πεντήκοντα. κ) καταλαβόμενος αὐτὴν, ὡς οὐχὶ προδιεγνωκὼς καταλείπειν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τ Ἀσάνει βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ Ἄσανος τὴν ἐπιχείρησιν τῦ πολεμίου, κ) λογισάμενος ὡς πολλὰ δύναθήσεται κακὰ τὴν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλιφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τ Δαμασκηνῶν βασιλέα παρίσβεις κ) χρυσὸν καὶ ἄργυρον, παρακαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι κ) πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἔσιν αὐτοῖς. ὁ δ' ἥδ' χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, κ) συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τ Βασὰν φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τ ἰδίας δυνάμεως ἐπέλθοι κακοῦν αὐτάς. οἱ δ', τὰς μὲ ἐπέμφθησαν. τὰς δ' διήρπασαν πορθοῦντες, τήν τε ἰαναίνα λεγομένην, κ) Δάνα, κ) Ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἥδ' ἰσραηλίτ βασιλεὺς, τὸ μὲ οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δ' ἀνεθὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεφεν. Ἄσανος δ', ὡς τ παρασκευασμένης ὑπ' αὐτῦ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνῆγειρεν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ δ', μασφά. κ) μὴ ταῦτα μὲν καιρὸν ἐκ ἔχειν ὁ βασιλεὺς τ ὀπὶ τὸν Ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάσθη δὲ ὑπὸ τῦ χρεών. κ) θάπτεται μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. παραλαμβάνει δ' αὐτῦ τὴν ἀρχὴν πᾶς ἤλανος. οὗτ' ἄρξας ἐπ ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑποβολῆς ζαμβρίου τῦ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευωχηθέντα γὰρ αὐτὸν παρὰ τὸν οἰκονόμον αὐτῦ ὠσᾶ τοὔνομα, πείσας ὑποδραμεῖν τὸν ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δὴ αὐτὸν μεμεθυσμένον τὸν παρ' αὐτὸν ὁπλιτὸν κ) ἡγεμόνων. ἦσαν γὰρ ἅπαντες περὶ τὴν πολιορκίαν τὸν γαβαθῶν ἐγένοντο τ παλαγισινῶν.

Κεφάλαιον ζ.

Ως τ Βασάνου ἡμᾶς διαφθαρέσης, ἐβασίλευσεν τὸν ἰσραηλιτὸν ζαμάρης κ) ὁ υἱὸς αὐτῦ ἄχαβος.

ΦΟνεύσας δ' τὸν ἤλανον ὁ ἱππαρχος ζαμβρης, αὐτὸς βασιλεύει. κ) πᾶσαν τ βασάνου γῆν κ) τὴν μεθ' αὐτὸν θεοφιλείαν διαφθείρει. τὸν γὰρ αὐτῷ τρόπῳ σωσέβη τὸν οἶκον αὐτῦ θεόρριζον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς τὸν ἱεροβοάμου διαφθαρέντα γενεάν. ἡ δ' πολιορκήσασα τ γαβαώνην στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τ βασιλέα, τὸν ὅτι ζαμβρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τ βασιλείαν, κ) αὐτὴ τ ἡγεμόνα αὐτῆς ἀμβρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τῆς γαβαώνης ἀναστήσας τ στρατὸν, εἰς θαρσὴν παραγίνεται τὸ βασίλειον. κ) περιβαλὼν τὴν πόλει, κ) κρατεῖ. ζαμβρης δ' τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχαίτατον τῦ βασιλείου. κ) ὑποφρήσας αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' λοιπὸν ὁ τ ἰσραηλιτῦ λαός. κ) οἱ μὲ αὐτῦ θάμανον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δ' τ ἀμβρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τὸν αρχειν ἀξιωθέντες, ἀποκτείνουσι τ θάμανον,

κ)

καὶ παντὸς βασιλεύει ὁ ἀμαρεῖνος τῶν ὅλων. ξιακοστῷ δὲ A
ἔτει τῆς ἀσάνου βασιλείας, ἦρξεν ὁ ἀμαρεῖνος ἔτη δώδε-
κα. τούτων τὰ μὲν ἓξ, ἐν Θαρσὴ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ, ἐν
μαρέωνι, ὑπὸ δὲ ἑλλήνων σαμάρεια καλουμένη. προσω-
ρόρισε δὲ αὐτῷ αὐτὸς σαμάραγον, ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀ-
πορρωμένη αὐτῷ, ἐφ' οὗ κατασκάσας τὴν πόλιν, σαμάρεγον.
διέφερε δὲ οὐδὲν τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσαντων, ἢ τῇ
χείρων αὐτοὺς εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἂν ἀποστήσωσιν
ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ B
δὴ καὶ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν, καὶ
μηδένα τῶν ἡμῶν ὑπολείπειν. ἐπολύτησε δὲ ὁ θεὸς ἐν
σαμαρείᾳ. ἠμάρτηκε δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος, μαθεῖν
δὲ ἔξεστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ὑπερφρονεῖ τῶν αὖ-
θρωπίνων πραγμάτων. ὁ θεὸς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγα-
θοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προῤῥίζους ἀπόλλυσιν.
οἱ μὲν γὰρ ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
διὰ τὴν ὠμότητα καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ
πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες ἠρέθησαν καὶ τὸ γένος C
αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς
ἄσανος, ὁ δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ
εὐδαίμονα ὑπὸ τοῦ θεοῦ προήχθη γήρως, καὶ τεσσαρά-
κοντα καὶ ἓν ἄρξας ἔτος, ἀμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαν-
τος δὲ αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονείαν ἰώς, ἰωσαφάτης,
ὁν γυναικὸς ἀβίδας τοὔνομα γεγυμνωμένος. τοῦτον μι-
μητὴν δαβίδ τῶν προπάππων κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐ-
σέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ περὶ D
μὲν τούτου τοῦ βασιλέως ὑπερτέρω νεῦν λέγειν. ὁ δὲ ἄ-
χαβος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμα-
ρείᾳ. τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο. μηδὲν
χεῖρον τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα γε πρὸς τὸ
θεῖον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα
δὲ αὐτῷ τὰ κακουργήματα, καὶ τῷ πρὸς τὸ θεῖον
ὕβρει ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τῷ ἱεροβοάμου
ζηλώσας παρανομίαν. καὶ γὰρ δαμάλεις, τὰς ὑπ'
ἐκείνου κατασκευασθείσας προσεκυνήσε. καὶ τούτοις E
ἄλλα παράδοξα ἐμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα,
θυγατέρα ἰθοβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως,
ἣ ἰεζάβελ ὠνόμαστο. ἀφ' ἧς τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοῖς
προσκυνεῖν ἔμαθεν. ὠμὸν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ
τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προῆλ-
θεν, ὡς τε καὶ ναὸν τῷ τυρίων θεῷ, ὃν βὴλ προσαγορεύ-
ουσιν, οἰκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύ-
τευσε, κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ F
τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους περὶ αὐτὸν
εἶχεν, αἰσία καὶ πονηρία πάντας ὑπερβεβηκώς τοὺς πρὸ
αὐτοῦ. προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως θεσ-
βώνης τῆς γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβῳ,
προλέγειν αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐν
ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δέρσον καταπέμψειν εἰς τὴν
χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος πρόφα σει-
μάῤῥῳ τινὶ τὴν διαζιβλὼ, ἧς ἦν καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τὴν G
καὶ ξοφὼ αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόραξι προσέφερον.
ἐναχηραντέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἄπωθεν τοῦ σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ γὰρ
κεῖται, πρὸς ἑσπέρᾳ δὲ θεοῦ κελεύσαντος. ἐλθόντα γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν δὲ ἐ
πόρρω τῆς πόλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τῇ δὲ θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐ-
τὸν διαθρέψειν, προσελθὼν ἠσπάσατο. καὶ κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μεταπε-
μψάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμωσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum pòst dicetur.

Cæterùm Achabus Israelitarum rex habitauit Samariæ vbi vigintiduobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repręsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc muliercula audax & temeraria, adeóque impotentis insaniæ, vt nõ verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & fallos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpateret. Additóque iureiurando quo magis rẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrentẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inuenturum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longe à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius, rogauit vt aquam potabilem afferret abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse præter v-

XIII.

3. Reg. 17.

nicũ farinæ pugillum & olei paululum: veniſſe- A
que ſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio panẽ co-
queret, quem vbi comediſſent fame abſumerẽ-
tur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum
propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora
ſperans: & primùm mihi paululũ paratum affer.
polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo fari-
nam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus
det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunque pro-
pheta petierat fecit: deinceps & ſibi & filio
& hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum e- B
nim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas.
Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam
Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic
ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defe-
ctus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad in-
ſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui
cùm ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt ma-
gna vis tonitruũ. Hic Botrym in Phœnice con-
didit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio
procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tẽ- C
pore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menan-
der in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ
illa propheræ hoſpes cùm filius eius morbo
prævalente expiraſſet, eiulans & voces quas do-
lor exprimebat emittens, querebatur de aduen-
tu hominis qui peccata eius detexiſſet, idcò
mulctatam ſe filij morte dictitans: Ille conſo-
labundus iubet eã ſibi tradere filium, breui re-
ceptură viuum: acceptúmque mox in propriũ
cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ le- D
ctulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſ-
pitij gratiam altrici relatã extincto ipſius pue-
ro: rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſti-
tueret. Itaque Deo genitricem miſerãte, & pro-
phetæ gratificante, ne vi leretur infortuniũ ſe-
cum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem ex-
3. Reg. 18. pectationem recepit puer ſpiritum. At illa gra-
tias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere
diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt
Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicatu- E
rus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per
totam regionem, & magna rerum ad victũ ne-
ceſſariarum penuria, vt non ſolùm hominibus
panis deeſſet, verùm etiam equis cæteriſque iu-
mentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq.
ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia,
cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbi-
que fontes & torrentes perquirere, ſi cubi inue-
niretur herba ad ſecandum iumentis pabulum.
Cúmque multum quæſitus propheta Elias nuſ- F
quam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe
ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliã
diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius
& quo tempore Iezabel regina in prophetas
ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis
ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentã-
dos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex
percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur.
Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi G
nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad
eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

κὴ ὀλίγον ἔλαιον, προσὸν ἔως ἂν συνειλεχῶμεν τὰ ξύλα, ἵνα
φυράσασα ποιήσω αὐτῷ κὴ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μετ' ὀλίγον,
ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος
ἐλέγχου. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἀπιθι, κὴ τὰ χρείαν σοι
προσδοκῶσα, κὴ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ βραχὺ κόμι-
σον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ὀπιλείψειν ἀλεύρων
ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἔλαίᾳ τὸ πεφάμιον, μέχρις ἂν
ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, πιθομένη
πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, κὴ αὐτή τε ἔσχε καὶ τῷ
τέκνῳ ἐχορήγει τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν. ἐπέλειπε
δ' οὐδὲν αὐτοὺς τέτων, ἄχρις οὗ κὴ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο.
μέμνηται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης, κὴ Μένανδρος ἐν τοῖς
ἱστορίαις τοῦ τυρίων βασιλέως προέξεσι λέγων ὧδε.
ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ ὑπερβερεταίου
μηνὸς, ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου. ἱκετείαν δ'
αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἱκανοὶ βεβληκέναι, ἔστι
πόλιν βότρυν ἔκτισε τὴν δὴ φοινίκῃ. κὴ αὐζατηὶ ἐν λι-
βύῃ. κὴ ταῦτα μὲν δηλῶν τὴν ἐπ' ἀχάβου γενομένην
ἀνομβρίαν, ᾧ δὲ τοῦτο κὴ ἰθόβαλος ἐβασίλευε τυ-
ρίων, ὁ μένανδρος ἀναγέγραφεν. ἡ δὲ γυνὴ πρὸς ἣν πρὸ
τέτων εἴπομεν, ἡ τὴν προφήτην ἀναιρέσησα, τοῦ παιδὸς
αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς κὴ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι
κὴ δόξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη κὴ φωνὰς οἵας ὑπαγό-
ρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπείλει τὸν παρ' αὐτῇ παρε-
σίαν τοῦ προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς,
κὴ δι' ἃ τοῦτο τοῦ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δὲ παρεκελεύ-
ετο θαρρεῖν κὴ φιλανθρωπίαν ἕξειν αὐτῆς. ζῶντα γὰρ αὐτὸν
ἀποδώσειν. φιλανθρώπως οὖν αὐτῆς, βασάσας εἰς τὸ
δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, κὴ καταθεὶς ὅπῃ τύχοι
κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς καλῶς ἀμείψαιτο τὴν
ὑποδεξαμένην κὴ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαιρη-
σάμενον. ἐπῆλθέ τε τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παι-
δὶ κὴ φιλάσειν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ θεοῦ κατοικτειρή-
σαντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος δὲ τῷ προφήτῃ
χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὸν ὅτι κακῷ παρεῖ-
ναι, φιλᾷ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δ' ἀσχα-
ρίστει τῷ προφήτῃ. κὴ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι
ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ ἀληθεύει. χρόνε δ' ὀλίγου διελθόν-
τος, φιλαγίνει πρὸς ἄχαβον τὸν βασιλέα, κὴ βέλησιν
τοῦ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τὴν ὑμπόμβυον ὑετόν. λιμὸς δὴ
τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, κὴ πολλὴ τοῦ ἀναγ-
καίων ἔνδεια, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀναίζειν,
ἀλλὰ κὴ τὴν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις κὴ τοῖς ἄλλοις κτή-
νεσι πρὸς νομὴν ὅτι χρήσιμα ἀλλὰ τὴν ἀνομβρίαν ἀπο-
διδόναι. τὸν οὖν ἐπιμελούμενον αὐτοῦ τῶν κτημάτων,
προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πη-
γὰς τῶν ὑδάτων, κὴ τοὺς χειμάρρους, ἢν εἴπου παρ' αὐ-
τοῖς εὑρεθείη πόα, ταύτην εἰς τροφὴν ἀμισάμενοι τοῖς
κτηνέσιν ἔχωσι. κὴ διεπέμψας κὴ πᾶσαν τὴν οἰκου-
μένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ἐκ δύρων
σωὲπεσθαι ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτοῦ. δόξαν οὖν ἐξορ-
μὴν αὐτοῖς μεμισάμενοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠβεδίας καὶ ὁ
βασιλεὺς ἀπέπεσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνεβεβή-
κει δὴ καθ' ὃν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τριῶν ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπη-
λαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ ξένειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθέντι δ' αὖ ἀπὸ τοῦ
βασιλέως ὠβεδίᾳ, συνιλώτησεν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τίς εἴη. καὶ μαθὼν,
προσεκυνήσεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ τί κα-
κὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὴν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα καὶ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν εἰς ὃν οὐκ ἀπέστειλε τοὺς ἀνάξοντας εἰ λάβοιεν ὅπη θανάτῳ. ☩ γὰρ βλαβείσαν τοῦ θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα θαμβοῦντι αὐτῷ πέμψαντος τοῦ βασιλέως, ☩ μὴ δυναμένῳ εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη ζῆς, ἀποθανῇ. φεύγοειν οὖν αὐτὸ τῆς σωτηρίας παρεκάλει, τῇ θεῷ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ ἀπεδὴν λέγων, ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλους ἀνῃρηκώς, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς ☩ ζεφομβρους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ μηδὲν δεδιὼς βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκους, ὅτι πάντως κατ' ἐκεῖνον ἀχάβῳ φανήσεται τῇ ἡμέραν. μεμυσαντος δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν ὠδεδίαν τῇ ἠλίαν, ὑπωπτεύσεν ὁ ἄχαβος. καὶ δίρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τὰ ἑβραίων λαὸν κακώσας, καὶ τῆς ἀκαρπίας αἴτιος γεγονημένος. ὁ δ' ἠδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ θεῖον αὐτοῦ, ξενικὰς εἰσενηνοχότας τῇ χώρᾳ θεὰς, καὶ τούτοις σέβοντας, τὸν ἴδιον αὐτῶν ὃς μόνος ὄντι θεὸς, ἀπολελοιπότας. νυῦ μὲν τοίνυν ἀπελθόντας ἐκέλευε πάντα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ, καὶ τοὺς τῶν γυναικῶν εἰκοσὶν ὅσοι τὸν ἀριθμὸν εἶησαν, ☩ τοὺς τῶν ἄλσεων προφήτας ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δὲ συνέδραμον πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβ διαπέμψαντος, σαθεὶς αὖτ' ὁ προφήτης ἠλίας μέσῳ, μέχρι πότε διπρημένοις αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ ☩ τῶν δόξαις, ἵνας βιῶσθαι ἔφασκε. νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ ☩ μόνον, ἐπειδὰν τοῦτο, καὶ τῶν ἐντολαῖς αὐτοῦ παρὰμεῖ. μηδὲν δὲ τοῦτον ἡγεμένους, ἀλλὰ πολὺ τῶν ξενικῶν ὑπολαμφύτας, ὡς ἐκείνοις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε καταικολουθεῖν. τῷ δὲ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκεκριμένους, ἠξίωσεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, τό τε τῆς ξενικῶν θεῶν ἰσχύος, καὶ τὸ τῶν ἰδίου, μόνος ὢν αὐτὸς προφήτης, ἐκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βοῦν. ☩ ταύτην θύσας ὑπιθεῖναι ξύλοις, πυρὸς μὲν ὑφαφθέντος. κἀκείνους τοῦτο ποιήσαντας ὑπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀναιμάξαι τὰ ξύλα. ἡγουμένου δὲ τούτου, μαθήσεσθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. ἀρεσάσης δὲ τὴν γνώμης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους βοῦν, πρώτους τε θύσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ὑπικαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δὲ ἠδὲν ἀπέβαινε πρὸς τὴν ψυχῆς καὶ τὴν ὑπακλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, σκοπῶν ὁ ἠλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ δὲ ἀποδημεῖν αὐτοὺς, ἢ καθεύδειν. τῷ δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τεμνόντων αὐτοὺς, μαχαίρας ☩ σιδηρᾶς καὶ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ὑπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοῖς μὲ ἀναχωρῆσαι, τοῖς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τοῦ δ' ὄχλου προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, καὶ φυλὴν τοῦ λαοῦ τῆς ἑβραίων, ἐξ ὧν αὐτῷ θυσιαστήριον, καὶ ᾧ εἰ αὐτὸ ἀξαμβύλῳ ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς χεῖρας ὑπὸ τὸν βωμὸν, ☩ κατ' αὐτῷ ὑπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ὑπὸ τῶν κρηνῶν ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδατος, κατασκεδάσαι τῷ θυσιαστηρίῳ, ὡς ἐμφορβάλλειν αὐτὸ ☩ τῷ ἀξαμβύλῳ ἅπασαν ὕδατος χαμαθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο εὔχεσθαι τῷ θεῷ ☩ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολλῷ ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὰν τὴν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τῷ πλήθους ὁρῶντος, ὅπη τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus est ad quem attractutos te nō miserit? Nunc fieri potest, vt dum ego regem adeo, te Dei spiritus quo agitaris alio rapiat. & rex te non reperto frustratus in caput meum sæuiat. Noli esse in meo periculo tam securus, quum scire possis quàm sim studiosus tui similium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta suggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, sacramento interposito se quoque eadem die in eius conspectum venturum. Quo indicio postquam Achabus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indignatione, Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator? túne sterilitatis huius autor? At ille nihilo blādior, ipsum & eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad se conuocet, simúlque suos & vxoris vates, quorū numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad constitutum locum cōfluxerunt, Elias in medio consistit, &, Quousque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum nostrum verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini: quòd si non huic, sed externis diuinos honores deberi existimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc respondente, Elias postulat, vt quo certiore argumēto vel proprij vel alienorum probetur potentia, solus ipse Dei sui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem impositō, sed nullo igne subdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare suos deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores sacrā rem facere, & sua nominatim inclamare numina. Cúmque suis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, si fortè aut peregrè absint aut dormiant. Illis verò à mane vsque meridiem frustra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis sua corpora incidentibus, cùm iam suæ vices sacrificandi venissent, amotis sacrificis illis faniticis iussit vulgum propius obseruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui postquam accessit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Israeliticarum altare ex eis instaurauit, foditque circū illud fossam bene profundam. & coaptata super altare strue lignorum victimáque desuper impositā, quatuor hydrias fontana aqua plenas super altare iussit effundi, ita vt fossa quoque repleretur aquis superfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precarique vt erranti iam diu populo ostendat suam potentiam: & ecce ad-

B

C

D

E

F

G

hunc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & solum verum confitendo: cæteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus conficta: móxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim visurum pluuiã: quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussítque famulum ascenso quodã scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui postquam ad Israelam vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Israelam Azari vrbem currens prosequutus est.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Bersube, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cúmque precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vsque montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplam quandam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe desertum coleret: ait se occisis externorum deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuersus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam

τῷ θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλαβοῦσαν τὸ ὕδωρ, καὶ ψαφαρὸν γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅτι τῷ γῆν σεβόμενον ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα τοῦ φαύλου καὶ ἀνοήτου δόξης πεποιημένα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἠλίᾳ τοῦτο παραγγείλαντος. ἔφη δὲ καὶ τὸν βασιλέα πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὕοντα. ὁ μὲν δὴ ἀχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δὲ ὅτι τὸ ἀκρωτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅτι τῆς γῆς, προσπρείσατο τοῖς γόνασι τὸν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀπελθόντα ὅτι τινα σκοπὸν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην ποθὲν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν ἦν σωέβαινε τὸ ἀέρος. τοῦ δὲ ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδόμην ἤδη καθίσας ἐωρακέναι, μελαινόμενον εἰπέ τι τοῦ ἀέρος, ὑπὸ πλέον ἰσχύος τὴν ὀψιν. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τάχος πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσραέλ πόλιν ἐβάδιζε. μετ' ὀλίγον δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεύματι τε λαῖλαψ ὑπηνέχθη, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραήλας ἀζαρὶ πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τάτε συμβάντα τὰ ὑπὸ τοῦ ἠλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δὲ αὐτῷ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσειε. φοβηθεὶς δὲ ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἔπ' ἐσχάτης δ' ἔστιν αὕτη τῆς χώρας τῆς ἰούδα φυλὴν ἐχόντων καὶ τὴν ἰδουμαίων γῆν. καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. ὀξάμβυος δ' ἀποθανεῖν, ἢ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχηται, κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινὸς, ἅψας ἀρίστου ἕτοιμον παρὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτῷ ζοφὴν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμβυος ἐκ τῆς ζοφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ἐβάδισε, ἃ μωυσῆς τοῖς νόμοις ἔφη τὸν θεὸν λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι καὶ διατελεῖ ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐρωμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. δι' ἃ τὸ, κτείναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι ὅτι τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τοῦ γυναικὸς τὸ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαθρον τῇ ὄψει, γνώσεσθαι γὰρ ὅτου τι δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γιγνομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὲν ταράττεσθαι τοῖς γνησίοις αὐτὸν προσκαλεῖται, κρατῆσειν γὰρ ὑδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. προστάττει τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδιδόναι τὸ πλῆθος βασιλέα ἰηοῦν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ δὲ τὸν σύρων ἀζάηλον. αὖτ' αὐτῷ δὲ προφήτην ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ γινόσεσθαι ἐκ πόλεως ἀβελᾶ. διαφθερεῖ δὲ τὸ ἀσεβοῦς ὄχλου, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δὲ ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἰβεσίων χώραν. τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαύνοντας ζεύγη δώδε- A
κα, προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἑαυτοῦ ἱμάτιον. ὁ δὲ
Ἐλισσαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοῖς γονεῦσιν ἀποτάξασθαι, μὴ κελεύσαντος αὐτὸ
ποιεῖν, ἀποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ λαβὼν Ἠλίας τὸν ἀ-
παντα χρόνον τῆς ζωῆς ⸗ μαθητὴς ⸗ ὑπήκοος, καὶ τὰ μὲν
περὶ τὸ ἔθνος τῶν προφητῶν, τοιαῦτα λαβών. Ναβοῦθος δέ τις
ἀπὸ πόλεως Ἀζαρὴς, ἀγροῦ κείτου ὢν τοῦ βασιλέως πα- B
ρακληθεὶς αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλοιτο τὸ πλη-
σίον αὐτοῦ τῶν ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνάψας εἰς αὐτὸν ποιήσῃ
κῆπον. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, ἀπὸ ἑτέρου
ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τῷ ἐκείνου. τοῦτο μὲν οὐ φησι
ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τὴν ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ἣν ἐκλε-
ελογόμενος τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τῇ μὴ
τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεύς, ἔπεσε λυπούμενος, καὶ
πένητο, ἔπε τροφήν. ἡ δὲ Ἰεζάβελις ὁ γυναικὸς αὐτοῦ
πυνθανομένης ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λούε- C
ται, μήτε ἄριστον αὐτῷ ὠδαπόθη, μήτε δεῖπνον, ἀπήγγειλεν αὐτῇ τὸ
παρόν σωμάτιον. καὶ ὡς χρησάμενος ὀλιγίστοις περὶ
αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδείγματος ὑβρι-
σθεὶς μὴ τυχὼν ὧν ἤξίει. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὀλίγου
τοῖς παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τῆς λύπης, ὀλίγου τὸ σωμάτιον
ἐπιθεῖναι τὸ σώματος περίνοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ
τοῦ ναβούθου πραγείας. καὶ ὠδαχρῆμα πέμπει γράμ-
ματα πρὸς τοὺς ἐπιφέροντας τῷ ἱεροσολύτῳ, ὀνόμα- D
τος τοῦ
ἀχάβου ἐνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύσασα, καὶ ποιησαμέ-
νους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτῷ ναβοῦθον. εἶτα γὰρ
αὐτὸν λίθοις ὀλέθριοις. ὠδαποδυσαμένους δὲ ἓξ
ἕλληνάς τινας τοῖς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν
θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι,
καὶ τούτῳ ἀπαλλαγῆσαι τοῦ ζῆν. καὶ ναβοῦθος μὲν ὡς
ἔγραψεν ὁ βασιλεύσας, ἔτσι καταμαρτυρηθεὶς βλασ-
φημήσας τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ
πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ Ἰεζάβελα, E
εἴσπει πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονομεῖν τὸν ναβούθου
ἀμπελῶνος πρόφημα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἦλθε τοῖς
γεγυμνωμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὸν κλίνης, ὀφόμενος
ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς,
πέμπει τὸν προφήτην Ἠλίαν εἰς τὸν ναβούθου χωρίον, ἄ-
χάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ φάναι τῷ προαγομένων ἑρμη-
νεύοντι, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου
κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, F
εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλοιτο χρήσασθαι αὐτῷ, ἀγ-
γρὸν δὲ ὄντα ὅτι ἀμπελῶνα ληφθὲν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ
ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυ-
νῶν δαπανηθεῖσαν συνέβη, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸ τῆς
γυναικὸς χυθήσεσθαι, καὶ παῖ αὐτοῦ τὸ γένος ὀπολεῖσθαι,
τοιαῦτα ἀσεβήσαι τετολμηκότος, καὶ ὠδὲ τοὺς πατρίους
νόμους πολίτην ἀδίκως ἀπηνκότος. ἀχάβῳ δὲ, λύπη τὸν
προαγομένων εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ σακκίον G
ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῖς ποσὶ διῆγε, καὶ ἀπόμενος
τροφῆς, ἀπομολογούμενος δὲ τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸν θεὸν
ἵπως ἐξιλεούμενος. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν
προφήτην εἶπεν, ἐπιβαλεῖσθαι τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τετολμημένοις μετανοεῖ. τελέσειν δὲ
τὸν ἀπειλὸν ὅτι τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἀπήλωσε τοῦ βασιλέως.

aliis impellentibus iuga duodecim, acceſſit & ei pallium ſuum iniecit: qui eueſtigio prophetare occœpit, relictisque bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogauit tamen vt priùs ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum ſequutus eſt, indiuiduus poſt hæc miniſter ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita ſe habuerunt.

XIV. 3. Reg. 21.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regiis fundis contignum, ſæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut ſi mallet vnum aliquod è regiis pro eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum, gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela verò ſcitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium faſtidiat, quàm ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Vſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio conuictum eum blaſphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio conuictus Deo ac regi feciſſe conuitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſuadétque vt ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiſo vero domino eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurparet. Quem vbi àd ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudiſque pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damaſci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

Κεφάλαιον η'.

Ως Ἄδαδ βασιλεὺς Δαμασκοῦ καὶ συρίας ἐβασίλευσε δὶς ἐπ' Ἄχαβον στρατευσάμενος & ἡττηθη.

4.Reg.20. DVm hæc circa Achabum geruntur, eodẽ empore Adadi filius Syrorum & Damaſci rex contractis è toto regno ſuo copiis, aſciti ſque vltra Euphratem triginta duobus ſociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligẽs ſe imparem eius copiis, à congreſſu quidem abſtinuit, ſed coactis ex agris in vrbes munitiſſimas omnibus ipſe manſit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmiſſimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obſeſſam vrbẽ oppugnare cœpit. miſſoque caduceatore ad Achabum, petiit vt ſibi liceret legatos ad eum mittere, propoſituros quidnam peteret: quo impetrato cùm veniſſent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores eſſe Adadi. quod ſi ipſe quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his ſumere, abducto exercitu regem obſidionem ſoluturum. Achabus verò iubet legatos regi ſuo renunciare, & ipſum & ſuos omnes, facultatéſque vniuerſas in poteſtate illius fore. Poſt hanc legationem rurſum aliam Syrus miſit, poſtulans vt quandoquidem ipſius confeſſione omnia ſua eſſent, admitteret craſtina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos ſcrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, ſibi haberet. Achabus lætus ſecunda legatione Syri, aduocata concione, dicit ſe libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos ſuos, omnéſque facultates proprias fuiſſe traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiiſſe. Nunc verò miſiſſe eum famulos qui omnium ædes ſcrutentur, & nihil in eis quod ſit pulcherrimum relinquant, nimirum belli anſam quærentem: vt quandoquidem ſciat propter amorem ciuium paratum rebus ſuis non parcere, occaſionem belli ex illorum rebus arripiat, facturum ſe tamen, quicquid ipſis viſum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum eſſe cum ſuis mandatis inſolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc reſponsũ referendum dedit, quòd primis poſtulatis nunc quoque conſentiat ſecuritatis ciuium gratia, poſteriora non admittat. atque ita eos dimiſit. Hoc reſponſo commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum eſſe fiducia mœnium, ſe verò parem illis aggerem excitaturum, ſi vel pugillum terræ ſinguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò reſpõdére, inter armatos non verbis ſed factis decernẽdum, legati reuerſi cœnanti tum fortè cum triginta ſociis regibus reſponſa referunt. Ille eueſtigio mandat circũuallari vrbẽ & aggeré erigi,

Τῶν δ' ὁ θεὸς τὸν Ἄχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν κινδυνεύοντα, ὁ τοῦ Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῆς Σύρων καὶ Δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλείας ποιησάμενος τριάκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ὅπη τὸν Ἄχαβον. ὁ δ' ἐκ τῶν ὁμοίως αὐτῷ τῆς Σαμαρείας, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δ' εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν Σαμαρείᾳ. τείχη δὲ αὐτῇ λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τἀ ἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ὅπη Σαμάρειαν, & περιελθὼν αὐτὴν τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἄχαβον, ἠξίου πρεσβευτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτοῦ δηλώσει τὸ βέλτιον. τῇ δ' ἑσπεριᾳ τοῦ βασιλέως πέμψαντος ὃν προέφαντο, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, τὸν Ἄχαβε πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάκρυτα τυγχάνειν. αἰ δ' ὁμολογήσῃ, & λαβεῖν αὐτῷ τούτων ὅσα βέλτιον συγχώρησῃ, τὸν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσει τῆς πολιορκίας. ὁ δ' Ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσεν προελθεῖσι λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι & αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δ' ἀπαγγελλόντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὁμολογηκότα ἤδη πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὁπλισθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρευνήσασι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐκέλευσε διδόναι πᾶν ὅ τι ἂν ἐν αὐτοῖς ὁρῶσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψειν. Ἄχαβος δ' ἀγαθεὶς, ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τὸν τοῦ βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἑτοίμως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας προέσθαι τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης οὐδαμοῦ χωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὅπως ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νυνὶ δ' ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκείας ἐρευνήσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, προφάσιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῷ μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαίμην, ἀφορμὴν δ' ἂν τοῦ πρῶτον ὑμετέρων ἀνδρῶν προαγγελοῦμαι εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὴν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῶν κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασιν ἀποκεινάμενος λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμενῶ τῆς τῶν πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὸ δευτέραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπανύει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δ' ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα & θυμούμενος, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τοῦ τείχων, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις ἐπιχειρήσων αὐτοῦ τῷ στρατιᾷ, καὶ δράκα γῆν λαμβάνουσιν. ἐμφανίζων αὐτοῦ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλήττων. τὸ δ' Ἄχαβου μὴ καυχᾶσθαι δεῖν ἀποκεναμένου καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω γυμνόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δειπνοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτοῦ τῷ ἀποκρίσιν. ὁ δ', ἀθρόως τῶν προσταγμάτων, καὶ θαρραλεωτέρως τῷ πόλιν, καὶ χώ-

καὶ χώματα ἐάλλεσθαι, καὶ μηδένα ξόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. λυπεῖ δ' ἄχαβον τέτων πάντων θεραπόμενον ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖν ἢ καὶ τὸ φόβων ἀπολύει), θεσπίτε τινὸς αὐτῷ θεσελθόντος, καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπηκοΐαν ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῷ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δ', ἐξ τίνων αὖ ἡ νίκη γένοιτο, ἐξ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένε σὺ ἐξ τῶν ἀπείρων ἐκείνων. καλέσας δ' τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς διῆθησεν· οἱ δ' ὡς ἑξακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο, μαθὼν τὸν σύεγον θεὸς δώροχίαν καὶ αἴνεσιν τεταγμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῷ δ' σπουδῶν ἀπηλωκότων τῷ ἀδάδῳ, πίπτει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος αὖ μὴ εἰς μάχην ὧσι θεσελήλυθότες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι θεὸς αὐτόν, αὖ δ' εἰρηνικῶς, ὅπως τέτο ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμην ἄχαβος καὶ τὰλλα σρατιὰ ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δ' παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπεκτίνυσι καὶ τοὺς ἄλλους ἄχει τὸ σρατόπεδον ἀπράκτους. ἰδὼν δ' τέτους νικῶντας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὰλλα σρατιὰν ἅπασαν. οἱ δ', ἀφειδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύεσι, ἐκέρασεν αὐτῷ. ὁ δὲ θεσπεσόντων αὐτοὺς ἐπεξελθύσαθαι. καὶ ἐξ τέτο γυμνοῖς καὶ μεθύσοι θεσπέβαλλον, ὡς τε τὰς πανοπλίας ἐν τῷ σρατοπέδων φθάνοντας καταλαμβάνειν, καὶ τὰ βασιλέα ἁρπασθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. ἄχαβος δ', πολλὰ ὁδὸν διώκων τοῖς σύεσι λύσειν, ἀναιρῶν αὐτούς. ἁρπάσας δ' τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλῆτος δ' οὐ λίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα τῷ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέσρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τῶν δ' θεσφήτε θαρσαλεάδας φήσαντος, καὶ τὸ δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ὀπίσω πάλιν ἔτει σρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τὸ σύεγον, ὁ μὲν ἄχαβος, θεὸς τέτοις οὐ. ὁ δ' ἄδαδος, ἁρπασθεὶς ἐκ τ μάχης, μαθ' ὅσης ἐδυνήθη σρατιᾶς, συνεβυλεύσατο τοῖς αὐτῷ φίλοις, πῶς ἂν ὀπισρατεύσῃ τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲ τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιέτοις δύνασθαι τόποις, καὶ ἐξ τέτο νῦν ὑπ' αὐτῶν νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποησαμένους τὴν μάχην. συνεβύλευόν τε θεὸς τέτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπήγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δ' σρατιᾶν αὐτῷ καταχεῖν, αὐτ' ἐκείνων σατεάπας καταςήσαντα. εἰς δ' τ τῷ ἀπολωλότων τάξιν, σρατολογῆσαι δύναμιν ἐν τ χώρας τ αὐτῷ ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας σὺ τοῦτα εἰρηκὼς καλῶς ἔτος διεκόσμησε τ δύναμιν. ἀρξαμένῳ δ' τὸ ἔαρος ἀναλαβὼν τ σρατιὰν, ἦλθε ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, καὶ χωρόμενος θεὸς πόλει τινί, Ἄφεκα δ' αὐτὴν λῦ, ἐν μεγάλῳ σρατοπεδεύει πεδίῳ. ἄχαβος δ' ἀπαντήσας αὐτῷ μὴ τῆς δυνάμεως, ἀντεσρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' λῦ ὀλίγον αὐτῷ τὸ σράτευμα, θεὸς τοὺς πολεμίους αὐτῷ καταβαλλόμενον. τῷ δ' θεσφήτου θεσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ὀπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἂν τοῖς πεδίοις ὑπαρχούσαν ὑπερ ἐκ ἔδοκεῖ τοῖς σύεσι, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑσάτῃ τέτων, ὑπὸ τ ὄρθρον θεσελθόντων ἐν τ σρατοπέδῳ τ πολεμίων, ἐν καταξαμένων θεὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ ἄχαβος τ οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, κρατερᾶς τ μάχης γενομένης, ἔτρεψε τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præcleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cedendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuertus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽtumque in sua ditione tam equitum quam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, dedítque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia, in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneã cellam ſe abdidit, quibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant, deditititium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratrémque loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet, Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptúmque oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere. Adadus actis gratiis quàm longa ſibi vita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, redditurúmque Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Sirorum contra Iſraelitas expeditionis exitum prophetà quidam, nomine Michæas, acceſſit ad quendam Iſraelitam iuſſitque eum vt vulnus ſibi in caput infligeret, addẽs Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita euenisſet, alterum prophetà adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo meritò id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Michæas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animaduerſurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

κὴ διώκων ἐπέκειτο πτείνων. οἱ δ', κὴ ὑπὸ τ' ἁρμάτων, & ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἔφυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τ' ἄφεκα πόλιν αὐτοῦ, ἀπέθανον δ' κὴ αὐτοὶ, τοῦ τειχέων αὐτοῖς ὑπαπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δύο. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ σύρων ἀδαδος, φεύγων μετά τινος πιστότατος τοῦ οἰκετοῦ, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τότων δ', φιλανθρώπως κὴ ἐλεήμονας ἑαυ φησάντων τοὺς τ' ἰσραηλιτῶν βασιλέας, κὴ συνήσεσθαι τοῦ σωτηρίᾳ ζόντω τ' ἱκετείας χρησαμένοις τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ ἀδὰ ἀχάβου λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, κὴ σχοινία τ' κεφαλᾶς περὶ θέμενοι, ἅπερ δὴ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, κὴ δεῖσθ τ' ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὑτοῦ τ' χάριτος ἡγησόμενον. ὁ δ', σωτήριόν φάσας αὐτοῦ βεῖναι, κὴ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμιώτ κὴ δυνατὸν ἰδ' ἅπαντας ἀδελφῶ προσφοι καταπηγείλατο. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρελθόντες ἐκ τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, κὴ προσάγουσι τοῦ ἀχάβῳ, ὑφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσκυνήσαντ αὐτοῦ. ἀχαβος δ' δεξιοὺς αὐτοῦ τὴν δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ὅπ τὸ ἅρμα, κὴ καταφιλήσας, θαῤῥεῖν ἐκέλευσε κὴ μηδὲν τ' ἀτόπων προσδοκᾶν. ἀδαδος δ' εὐχαρίστει, & παρ' ὅλον τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ὑπομνήμονα εἶναι τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τοῦ ἰσραηλιτῶν ἃς ἀπώλεσαν οἱ προ αὐτῶ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. κὴ δαμασκὸν, ὡς τε ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτὴν, καθὼς κὴ οἱ πατέρες αὐτῶ εἰς σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀπῆσεν. ἡνιῶν δ' αὐτοῖς ὅρκων κὴ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτοῦ ἄχαβος, ἀποπέμπει εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. κὴ τὰ μὲν περὶ τῆς ἀδάδου τῶν σύρων βασιλέως στρατείας, ὅπ ἄχαβον κὴ τοὺς ἰσραηλίτας, τοιοῦτον εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοιοῦτον προσελθὼν ἑνὶ τοῦ ἰσραηλιτοῦ, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο γὰ ποιήσειν, κ' βέλησιν τὸ θεῖ. τὸ δ' μὴ πειθέντος προεῖπεν αὐτῶ ὡδὶ ἀκούσαντι, τοῦ τὸ θεῖ προσαγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνει δ' τούτου τὸν ἄνθρωπον, προσέσειν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσέσαντα. πλήξαντος δ' ἐκείνου, κὴ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κρᾶνιον, καταδησάμενος τ' κεφαλὴν, προσῆλθε τοῦ βασιλεῖ λέγων αὐτῶ, συνεστρατεῦσθ, κὴ ὡδὶ παραλαβεῖν ὅπ φυλακὴν τινὰ τ' αἰχμαλώτων ὡδὶ τὸ ταξιάρχου. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τ' ὡδὶ διδασκάλου ἀποθανεῖν. ἀπειλήσας δὲ αὐτ' εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτενῶν. δίκαιον δ' φήσαντος ἀχάβου τὸν θανάτου εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν, ὑπεγνώσκετο ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. κέχρηται δ' σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τοῦ ἡνιοχοῦντα πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰ ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτ' διαφθορᾶς τὴν τιμωρίαν ἀδάδου βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελθοῦσ', κὴ ποιῆ μ' ἀποθανεῖν αὐτ' ὑπ' ἐκείνου, τὸν δ' λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τ' μὲν, ἐγκλείσθεντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν. συνεχυμένος δ' αὐτὸς ὅπ τοῖς μιχαίᾳ λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

Καὶ ἀχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐπάνειμι δ' ὅθεν ἡ ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν τῇ πόλει ταῖς ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων χώρᾳ κατεστήσας, οὐδὲν ἧττον ὑπὲρ εὐσεβείας τῆς πάντα καὶ ζηλοτυπθείσας τῆς ἐν ἐφραὶμ πλεονεκτίας, ἐσεβόμενος βασιλεύοντος τοῦ δίκα φυλῶν, φθονερὰς ἐγκαλίψαντος. ἀλλ' εἶχεν ἐμμελῶς τὸ ἦθος, δίκαιος ὢν καὶ δυσκόλως, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀεὶ ποιῶν καὶ προσευχὰς τοῦ θεοῦ ζητῶν. τιμῶν δ' αὐτὸν οἱ πλείους βασιλέων δωρεαῖς, ὡς πλούτου τε ποιήσας βασιλικοῦ, καὶ δόξαν ἀρετῆς μεγίστου. ζήτῳ δ' ὁ βασιλεύς ἅπαντας, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς ἐκ χώρας, ἐπέλθειν τὴν γῆν ἅπασαν ἐξελθόντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν αὐτοῦ διδάξαι καὶ πόλεις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ παιδάζειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἦσαν πᾶν τὸ πλῆθος ἅπαντες, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοπονεῖσθαι μηδ' ἀγαπᾶν, ὡς τὸ παρεῖναι τοῖς νόμοις. οὕτω προσχώρους διετέλουν σέβοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εὐνοϊκῶς ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, ξενικὸν τέλους ἀπὸ φόρους, καὶ ἄρσενες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας ἑξήκοντα καὶ ἑπτακοσίους. ἐ ἐλαφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὠχύρωσαν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ὑπέρτερα. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες ἑπτακόσιαι, ὧν ἐφραὶς τῶν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννῆς δὲ, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς δεύτερος ἡγεμὼν, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτακοσίους καὶ τὸ πλῆθος τοῦ βασιλεῖ παρεσκευασμένα, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τοῦ παιδὸς ἰωσάφατος τῷ ἀχάβου θυγατέρα τὴν τῆς δίκα φυλῆς βασίλισσαν, γοθολίαν ὄνομα. παρεθάρρυνε δ' αὐτὸν μὴ χείρονι πρὸς εἰς παράταξιν, φιλοφρόνως ἀχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσοντα στρατὸν ἱκανὸν λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι κατὰ τοῦ σύρου βασιλέως, ἵνα τῷ ἐν γαλαδίτιδι πόλιν ἁρπάσαντι ἀφέλωνται. τῷ δὲ πιστεύσας αὐτὸς ἀρχὴν τυγχάνειν, ἀφρονῶς τὸν ἑαυτοῦ πιστεύει. τῷ δὲ ἰωσαφάτου τιμῶν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένῳ, καὶ δὴ καὶ δύναμιν αὐτοῦ, μὴ ἐλάττονα τῆς ἑαυτοῦ, καὶ μετεπεμψαμένου τοῦ δυνάμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς συμμαχίαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὅθι τὸ ἰδίου θρόνου ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διέπεμπον. ἰωσαφάτης δ' ἐπέλθοντα εἰ τινὲς εἶεν προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀναχεῖναι, περὶ τῆς ὅπη τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύοιεν κατ' ἑαυτὸν τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. ἐ δὲ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τοῦ ἀχάβου πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅθι ξένια τὰ δεξαμένους, μᾶλλον δὲ λαβεῖν αὐτὸν μιχθέλοντον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἑαυτοῦ τὴν ἡμέραν.

CHAP. IX.

De Iosaphate rege Hierosolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Iosaphatum Hierosolymorum regem reuertor: qui aucto suo regno, & præsidiis per vrbes ditionis suæ dispositis, ne illas quidem sine præsidio reliquit, quas Abias auus in sorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd esset vir iustus ac pius, & per singulos dies daret operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum est vt & ipsi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod missitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio conuocatis principibus & sacerdotibus ejus regionis, iussit eos obire vniuersam ditionem, & populum oppidatim leges Moysis, earúmque obseruãtiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi sunt, vt certamen huius studij inter eos susceptum videri posset. Finitimæ quoque gentes constanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo seruantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persoluebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, parémque hœdorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene instructos contra hostem aluit: ex tribu Iudæ scutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica sagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta scutatorum millia absque militibus, qui per oppidorum præsidia fuêre dispositi. Duxit deinde filio suo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuisset ei Samariam inuisere, benignissimè ab Achabo exceptus est, atque etiam militia quæ suum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúsque est ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipsius Syri patre ceperat. Iosaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copiis, prógressi extra mœnia duo reges, & sedente in suo quisque solio, stipendia militibus numerabant. Iosaphatus verò censebat (si qui prophetæ essent) accersendos, & consulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat vsque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prelio victus occiditur.

ACHab verò accitis suis prophetis numero quadringẽtis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percõtatusque est Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Iemblæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci missus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quam malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum verò spe victoriæ (o) dicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cedendum sit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sãguinem, quemadmodũ lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qui longe præstantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd perituros sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quòd hoc ita factum sit. & cum dicto insilixit ei alapam. cúmq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandã cornibus vniuersam Syriã. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος ἡττᾶται καὶ ἀπόλλυται.

ΚΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὑτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐπύθετο παρ' αὐτῶν τοῦ θεοῦ, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὅπως τὸν ἄδαδον νίκην τε καὶ ἅρπασιν πόλεως, δι' ἣν ἐπέφερεν μέλλῃ τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβιβαζόντων ἐπιστρατεύσαι. πεπιστῆσθαι γὰρ τὸ σύρους, καὶ λήψεσθαι ὑπὸχείριον αὐτὸν ὡς καὶ τὸ πρῶτον. συνεὶς ὁ τὸν λόγον ἰωσαφάτης, ὅτι ψευδοπροφήτας δαιμονιχάσειεν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ἔστι προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἔστι μὲν ἔφη, μισεῖν δ' αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προεπόντα ὅτι τελευτήσειεν νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ σύρων βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ ναῦν αὐτὸν ἔχειν, καλοῦσι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τοῦ δ' ἰωσαφάτου καλέσαντος αὐτὸν προσαχθῆναι, πέμψας δυνοῦχον, ἄγει τὸν μιχαίαν. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ὁ δυνοῦχος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προφητεύειν. ὁ δ' οὐκ ἐᾶν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θείου φόβου, ἀλλ' ἐρεῖν ὅπερ ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ ταληθὲς ὤμοσε συνωρκήσατο, δείξαι τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων ἀπορημένων τὰ ποίμνια. ἔλεγέ τε σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἐγώ σε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὸν ταῦθρώπου πρός με διάθεσιν. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρωρμήσειεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσαντες τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πρεσβεῖαι αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲ ἐν ἐπ' ἐννοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθές. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. ὃν τοῦτον ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζαρᾷ πόλει, ἐν τῇ ναβοθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυύας λιμπάνεσθαι προσελθεῖν, καθὼς καὶ ναβόθου τοῦ δι' αὐτὸν καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔστι ψεύδεσθαι τοὺς κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγοντας, ὑπὸ ἡμερῶν ἓξ ἐν φάσκοντας ταύτης τελευτήσεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰ πέρ ἐστιν ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τοῦ δύναμιν ἔχει. σὺ δὲ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφάτω με τοῦ χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τοῦ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντως γεγενημένον. ὡς οὖν πλήξαντος αὐτοῦ τὸν μιχαίαν, συνέβη μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαῤῥήσας ἄγειν τοῦ στρατιὰ προθύμως ἐῷ ὅτι τὸν σύριον. σύνοιδα γὰρ οἶμαι, τὸ ψεῦδος, καὶ παθαιτέρους ποιεῖ ταληθοῦς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δ', σιδήρεια ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτοῦ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν καταῤῥέψαι συρίαν, μιχαίου δ' μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόντος

τὸν

τ σιδηρίαν ταμεῖον ἐκ ταμείου κρυβησόμενον ἀμείψαν, A
ζητοῦντα φυγεῖν τ ψευδολογίας τ δίκην, ἐκέλευσεν
ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀχάμωνα
τὸν τ πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ
ὕδατος αὐτοῦ σκληροτέρου. καὶ ἄχαβος μέν, καὶ ἰωσάφα-
τος ὁ τοῦ ἱεροσολύμων βασιλεύς, ἀναλαβόντες τὰς δυ-
νάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθ τὴν πόλιν τ γαλααδίτιδος.
ὁ δ τ σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτὸν τ στρατίαν, αὐτὸς
πήγαγεν αὐτοῖς τ αὐτοῦ στρατιάν. καὶ ἐκ ἄποθεν τ ἀρα- B
μάθης στρατοπεδεύει). συνέθεντο γ, ὅτι ἄχαβος μὲν ἰω-
σάφατος, ὑποθέσεις τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ γ ἱεροσολύ-
μων βασιλέα, τ αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα σῶαν ἐν τῇ πα-
ρατάξει κατασοφιζόμενον τὰ ὑπὸ τοῦ μιχαίου προφη-
μένα. δέδοκται δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίκα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν
γὰρ ἀδάδου ὁ τ σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ
ἀφ' τ ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον γ τ
βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ γ σύροι, τῆς συμβολῆς C
γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐσῶτα πρὸ τ τά-
ξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες ἐκεῖ) τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ'
αὐτὸν, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν
ἐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης
δ' ἠοῦς ἄχει δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι καὶ
πίπτοντες, ἀπέκτειναν ἀδένα κατ τ τῶν βασιλέως ἑτέ-
ρων, ζητοῦντες τ ἄχαβον ἀπελεῖν μόνον, καὶ δύρειν ἀ
δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τ ἀδάδου ἄμανος
ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πέρασε τ βασιλέα D
δι' τ θώρακος, κατ τ πνεύμονος. ἄχαβος γ τὸ μὲν συμ-
βεβηκὸς ἐκ ἐγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ
ἐκπέσοιεν. τ δ' ἡνίοχον ἐκέλευσεν ὑπερέντα τὸ
ἅρμα ἐξηγεῖσθαι τ μάχης. καλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι
καὶ καιρίως. ἐδυνώμενος γ, ἕως ὀπὶ τὸ ἅρματος, ἄχει
δύναντος τ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν
σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν
εἰς τ παρεμβολήν. ἀπηλθόσαντος γ τ στρατοκήρυκος ὅτι E
τέθνηκεν ἄχαβος, αἱ ἔζυξαν εἰς τὰ ἅρματα. κομίσαντες
γ τ ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἔθαψαν. καὶ τὸ μὲν
ἅρμα ἀποπλυναίτης ἐν τῇ ἱεζαρᾶ κρήνῃ, ἐν γ καθη-
μαγμένον τοῦ τῶν βασιλέως φόνου, ἀληθῆ τ ἡλία προφη-
τείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν κύνες, ἀπελικμήσαντο
τὸ αἷμα. αἱ γ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν
λούμεναι τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε γ ἐν ῥαμαθῶνι,
μιχαίου τοῦτο προειρηκότος. συμβάντων οὖν ἀχάβῳ τ
ὑπὸ τ δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τι τὸ θεῖον F
ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχοῦ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀλη-
θείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ βέλησιν πιθανώτερα δο-
κεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας, καὶ τ δίκα τῶν
ἑκάστων προγνώσεως ἀδὲν ὄφελος, παρέχοντος ἕκα-
στον τοῦ θεοῦ, τὰ δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε
πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα γενομένων σοχαζο-
μένοις προστῆκε τοῖς χρεὼν ἔχειν, ὅτι μηδὲ προγι-
νωσκόμενον αὐτὸ διαφυγεῖν ὄφελον. ἀλλ' ἐπάρχεται
τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησάς, αἷς εἰς τὸ πάθειν αὐτῶν κρατήσῃ προαίρεσις, φαίνεται δ' ἂν καὶ
ἄχαβος ὑπὸ τούτου τοῖς δόγμασιν ἀπατηθείς, ὡς ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τοῖς ἦτταν. τοῖς γ τὰ πρὸς
χάριν προφητεύσασι πειθθείς, ὑποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quærităs ne luat pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magiſtratum vtbis haberi in cuſtodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo tegos verſus Ramatham cum copijs profecti ſunt. quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha caſtra poſuit. Conuentum autem erat inter reges ſocios, vt Achabus priuato habitu verſaretur in prælio, Hieroſolymitanus verò ſumpto Achabi cultu ſtaret in acie, quo faciliùs Michææ vaticinium eluderent. ſed inuenit eum fatum etiam ſine inſignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, ſed ſolum regem Iſraelitarum. Syri verò primo congreſſu videntes Ioſaphatum ſtantem ante aciem, ratiesſe Achabum impetu facto eum circumuenerũt: ſed poſtquam è propinquo cognouerunt eſſe aliũ, omnes ſe retro receperunt. à mane autem vſque ad veſperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, ſicut eis mandatum fuerat, ſolũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, miſſa in incertum ſagitta, regem per thoracem in pulmonem ſauciat. Achabus autem noluit hoc ſcire ſuum militem, ne terga verteret: ſed aurigam iuſſit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perſtitit tamen in curru vſque ad ſolis occubitum, & tandem profluuio ſanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri ſe in caſtra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum eſt, ſolutis caſtris domum quiſque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc ſepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõtem eſſet ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius ſanguinem: & meretrices poſthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem eſt apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriuſque prophetæ prædictionem euentus conſecutus eſt, veneranda ſunt illorum oracula, eiſque ſemper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur ſermonibus: nec aliter exiſtimare quàm quòd nihil ſit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco ſubit animum, quòd inſuperabilis ſit fati neceſſitas, quæ etiamſi præſciatur, præcaueri tamen non poteſt: ſed tamdiu homines ſibi vana ſpe blandiuntur, donec in illius caſſes incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius ſuccedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς στρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὅτι μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτῶν. Κεφ. α.

Ὡς ἰώραμος βασιλεύων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τοὺς ἀρχικοὺς πάσας λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Ὅτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἧττε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.

Στρατεία τοῦ ἰωράμου τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτι τοὺς σύρους. Κεφ. δ.

Ὡς ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τοῦ ἱππάρχου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Ὅτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη εἴκοσι ἑπτά, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅτι γυναῖκες τέσσαρας. Κεφ. ς.

Ὡς γοθολία, τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη πέντε. καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰωάδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Ἀζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατείαι. Κεφ. η.

Ὡς ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατευσάμενος ὅτι ἰδουμαίους, καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ὡς ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἥττατο. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Ὅτι στρατευσάμενος ἀρασὶν ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τοῦτον αὐτὸν, ὅτι δαμασκὸν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ὡς καὶ κρατος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτοῦ τὸν βασιλέα. τοὺς δὲ ἀνθρώπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν, ἑτέρα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ὡς σαλμανάσαρος ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε καὶ κρατος τὴν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῶν ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκίσας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τῶν χαθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Ioramí Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contrà Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rasè Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassar Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cutheos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER NONVS.

Κεφάλαιον α'. A CAP. I.

Ως στρατευάμενος ὁ Ἀχάζιπατὶς Ἰώραμος ὑπὲρ μισθοῦ στρατεύειν αὐτῷ.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, Δαβιδομιδῶν, εἰς ἱεροσόλυμα, διὰ τὴν συμμαχίαν τὴν πρὸς Ἄχαβον τὸν τῆς Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ἰὼν ἀπάλλω τῆς Συρίας βασιλεῖ πολεμοῦντι Δαμασκηνῶν ἰὼν ὡς συστρατιώσομαι, ἰποιῆς ὁ προφήτης συντυχὼν ἠπάτο τὴν πρὸς Ἄχαβον συμμαχίαν ἀνδρὶ πονηρῷ καὶ πονηρῶν. τὸν μὲν θεὸν, ἀπαθῆς μὲν ὅτι τούτῳ ὀργισθῆναι. ῥύσεσθαι μὲν τοι, καίπερ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ὄσαν ἀγαθὴν ἔλεγεν εἶναι τὴν πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπὶ δικαιοσύνης καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἔπεπτεν τῷ θεῷ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε στρατεύεσθαι κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάττε νόμιμα τὰ διὰ Μωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εἰσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς ὕστερον ὡς τοῦ δικαίου φροντίζοντας, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώροις, μήτε ἀξιώματος τοῦ ἐν ἰσχύι δόξαν πλεῖστον ἢ δόξαν ἡδονῆς ἕνεκα δοκοῦντων. βουλεύειν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, ὑπομιμνήσκων ὅτι, καὶ τῶν κρύφα φρονουμένων, ἴσασιν ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, κατὰ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑπέστησεν εἰς ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ ἄρχοντος τοῦ πλήθους φερομένων. παραινέσας δὲ πᾶσιν ἐπιμελεῖς καὶ δικαίας ποιεῖσθαι πάσας μὲν τὰς κρίσεις. αἱ δὲ ὡς μείζονων διαφορὰν ἔχοντας τῶν ἀμφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψαι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μετὰ πλείονος ἀκριβείας διαγινώσκεσθαι δικαίως. ἦν γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν τε ναὸν ἵδρυτο τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ διατελεῖ ὁ βασιλεὺς ἔχων, προεστῶσι αὐτοῦ δίκαιοι εἶναι καὶ δικαιοτάτοις. ἄρχοντας δὲ

Iosaphato autem regi post supperias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti prophera Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deũ enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificijs Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutísque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos prius monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si graviores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

4. *Reg.* 3. 2. *Paralip.* 19.

numero præpoſuit, Amaſiã ſacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balſamum. Ioſaphatus autem cùm audiſſet hoſtes ſuperato lacu in regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuináque ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigêre, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantùm pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos canebant. Diluculo verò progreſſus rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni propheticæ, & non ſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos ſacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendáſque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus regis conſilium, idque mox etiam exequuti ſunt. Deus verò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita vt alij in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus verò proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum exercitu rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

αὐτῷ ὑποδείκνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. ☪ ὁ μὲν βασιλεὺς, τῶτον τὸν τρόπον διέταξε τὰ περὶ μάχης. κ' ὃ τ' αὐτὸν καιρὸν, ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν μοαβίται ☪ ἀμμανίται, συμμαλαβόντες καὶ ἀραβων μεγάλῃ μοῖρᾳ, καὶ καταστρατεύονται πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τριακοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. φοινᾶται δ' ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, ☪ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δ' ἰωσαφάτης ὅτι τὴν λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τ' βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τ' δῆμον τῆς ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ σὰς κ' πρόσωπον τῷ ναῷ πύχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν διδάσκειν αὐτῷ δύναμιν ☪ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὅπλ στρατεύσαντας. καὶ δὴ τῶτο διενθυμεῖται τοὺς τὸ ἱερὸν κατασκευασμένους αὐτῷ, ὅπως ἰσθμαχῇ δ' πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ βλυπήσαντας ἐλθεῖν ἀμυνόμενοι, οἳ τὴν ἐπ' αὐτῷ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτούς. ταῦτ' δ' χόμενος, ἐδάκρυσε ☪ σύμπαν δ' τὸ πλῆθος, γυναιξὶν ἅμα ☪ τέκνοις ἱκέτευον. ἰαζίηλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, πρός τε πλῆθει λέγων, καὶ πρὸς βασιλέα, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προστάξας δ' τῇ ὑπαύριον τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένην δ' ἐξοχή. ☪ μὴ συμβαλεῖν μὴν αὐτοῖς, σαφὲς δ' μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τῶ δ' προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲ βασιλεὺς ☪ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅτι προσκυνοῦσι, νυχαείσουν τῷ θεῷ ☪ προσεκύνουν. οἱ δ' λευῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δ' ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τῦ προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ καταπίστευσαι μὲ αὐτοῖς εἰς μάχην. προσκυνησαμένους δ' τοὺς ἱερεῖς μὲ τὴν σαλπίγγων, καὶ λευίτας μὲ τὴν ὑμνούντων, δ' χαίρειν ὡς ἤδη ῥυσαμένου τὴν χώραν ἡμῶν διὰ τῶν πολεμίων. ἤρεσε δ' ἡ τῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίουν. ὁ δ' θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοὺς ἀμμανίτας. οἱ δ', δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀποκτεῖναι, ὡς ἐκ τ' τοιαύτης στρατείας αἱασοθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δ' ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύειν τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤδη μὲν ὅτι τῷ διδόξῳ τῆς τῦ θεῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δ' ἑαυτῷ τὴν νίκην ἐδωκεν. ἐπίστρεφέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν ☪ σκυλεύσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅτι ζῶντες ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦ τὸ τῶν ἀνῃρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δ' συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἴς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὴν τῦ θεῦ δύναμιν ☪ τὴν συμμαχίαν ὑμνήσων, ἀφ' ἧς καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναγαγὼν τ' στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔθυσεν αὖθις εὐχὰς καὶ θυσίας ὅτι πολλὰς ἡμέρας μὲν μὴν τῶν πολεμίων αὐτὸ διαφθορὰ, ἀκινδύνως τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πᾶσιν ἔτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ τῷ θεῷ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ ἰωσαφάτης μὲν ἐκ τοῦτο μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅπη τε δικαιοσύνη καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγεν. ἦν δὲ φίλος καὶ τοῦ ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν ἰσραηλιτῶν, ὃς ὃν κοινησας ὅπη κατασκευῇ νεῶν, εἰς τε πόντον πλευσοῦν, καὶ τὰ ὅπη θρᾴκης ἐμπόρια, διήμαρτε τῆς κτήματος. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο ἐκείναις ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτην ἔστω εἴχεν. ὁ δὲ ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευε τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐν σαμαρείᾳ ποιούμενος τὴν διαιταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ πρώτῳ βασιλεύσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀρξαμένῳ. τελοῦντος δὲ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν μωαβιτῶν ὑφίσταται βασιλεὺς αὐτῷ, καὶ τοῖς φόροις οἷς ἔμπροσθεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συμβὰν δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ τῶν σχοίνων τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν ἀκκάρων θεὸν μυῖαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ, πυθησόμενον περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προστάξειν αὐτοῦ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυθέσθαι αὐτὸν εἰ θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυθησομένους. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὸν νόσον. τοῦτο δὲ ἠλία ποιήσαντος καὶ προστάξαντος ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, οὐδὲν χεῖμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μηδὲν προστατέρω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας δὲ σὺν λέγειν ὅσ' ἐντολῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ὅτι κάκιον ἕξει νόσος. τοῦ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτοῖς τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δασὺν, καὶ ζώνῃ δερματίνῃ διειλημμένον δερματίνην. σπεύσας δὲ ὁ τούτων ἠλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀνῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δὲ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὅπη τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβαίνειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄκοντα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὅτι πεῖρα τοῦ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, δύνασθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πεσὸν ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, δύνεται, καὶ φρενῖτις κατενεχθεὶς, ἐκφθείρει τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τὴν δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ὅπη τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις ἐπὶ τὸν πρῶτον ἀπέστειλεν. ἀπειλήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὴ κατέλθοι βουλόμενος, δύναμιν κατ' αὐτοῦ πῦρ διεχρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυνθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν, καὶ λίαν ὑπεικτικὸς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅπη τὸν τρόπον οὗ συνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκειν δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως δόγμασιν προσάγμασι παρεῖναι πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸς αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτῶν αἰτίαν ἦλθον. ἐλέησαν δὲ γέροντα αὐτὸν ἠξίου καὶ σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβαίνειν πρὸς τὸν βασιλέα.

A vt res eius sub diuini numinis tutela esse pro comperto crederent: manſitque vsque extremum eius diem hæc perſuasio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt vt hæc cura vacauerit in poſterum. Atque hactenus de Ioſaphato.

B Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autē vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu contracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos: iuberétque eos reuerti, & regi dicere eum nō reualiturum. Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quod demirāte celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiūt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi: iuſſiſſéque renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebāt hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt niſi ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus, conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt, móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horū militū volens ac libens deſcēde, nóſque ad regē ſequere.

II. 4. Reg. 1.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quod liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit, vir alioqui nõ ignauus, & ad res gerẽdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exẽptus est, nec in hodiernũ vsque mortaliũ quisquã scire potuit quisnã fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus acceptо post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vẽturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantã iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deũ quánã sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A ὑποδεξάμενος ἡ τ δεξιότητα τ λόγων ☪ τὸ ἀσ ἦθος τῆ ἤθους ὁ ἠλίας, καταβας ἠκολούθησεν αὐτῷ. ὡς δ ἐνθυμούμενος ἡ πρὸς τ βασιλέα, προφήτευσεν αὐτῷ κ τ θεὸν ἐδήλωε λέγω. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸ ὡς οὐκ ὄντος θεῦ, κ πρὸς τ νόσον οὐδὲν ἀληθὲς προφητεῖν δυναμένου, πρὸς ἡ τ ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ αὐτῆ πεπλανημένος πυθησόμενος ἔσεσθαι τὸ τέλος τ νόσου, γνώσκε ὅτι τεθνήξῃ. ☪ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν ἠλίας ἀπέθανε. διαδέχεται δ αὐτὸν τ βασιλείαν,

B ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπαις μὲν κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ ἡ ἰώραμος ὄντι, τῷ πατρὶ τ πονηρίαν ζηλώσαντι, καὶ ἀσεβείαν πρὸς τὸν θεὸν. παρεὶς μὲν τοῦτον θρησκεύειν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. ἦν ἡ τἄλλα δρασμὸς. κατ ἐκεῖνον ἡ τ καιρὸν, ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. κ ἐδοὺς ἔγνω μέχρις τ σήμερον αὐτῷ τ τελευτῆ. μαθητὴν δ ἐλισαῖον κατέλειπεν, ὡς ☪ πρότερον ἐδηλώσαμεν. πρὸς μὲν τοι γε ἠλίαν καὶ σφόδρα τὸ θυμούμενος πρὸ τ ἐπομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγράπτας βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θανάτου δ αὐτοῖς, οὐδεὶς

C οἶδεν. τελευτῶν ἡ τ βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τ μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισὰν ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀχαάβ τῷ πατρὶ αὐτῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε κ πρὸς ἰωσαφάτ, καλῶν αὐτόν, ἐπεὶ φίλος ἀπ ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῷ τῷ πατρὶ,

D συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις ἐκφέρειν μέλλοντι, ὅτος αὐτὸς τ βασιλείας. ὁ δ ἐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ κ τῷ ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγαγόντα ὄντα ὑφ ἑαυτὸν στρατεύσειν. ἰώραμος ἡ τοιούτων αὐτῷ τῷ καλῶ τὸ ἰωσαφάτ πρὸς τ συμμαχίας κομισθέντων ἀναλαβὼν τὴν αὐτὸ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, κ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τῦ

E βασιλέως τῆ ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς δρᾷ τ ἐρήμου τῆς ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ὅτι τοῖς πολεμίοις, ἐ γὰ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτην ποιήσασθαι τ ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ ξεῖς βασιλεῖς ἐκ τῆ ἱεροσολύμων. ὅ τε τούτων αὐτῆ, κ ὁ τῆς σαμάρειας κ ὁ τῆς ἰδουμαίας. κ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ὑποχείαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι ☪ τῇ στρατιᾷ ἀφείεσαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῆ ἡγουμένων,

F ὡς ἀγωνιᾶν μὴ ἅπαντας, μάλιστα ὁ τὸν ἰώραμον, κ ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν ἁπασάμενος ἀγάγοι τοὺς ξεῖς βασιλέας ἀμαχητὶ ἁλῶναι δώσοντας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δ αὐτὸν ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τῦ θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι αὐτῦ μάθωμεν παρὰ τῦ θεῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ὄστιν. οἰκέτου δέ τινος τῆ ἰωράμου φήσαντος ἐνεῖν αὐτόθι τὸν ἠλίαν μαθητὴν ἐλισαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ

G ξεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραμείσαντος. ἐλθόντες δ ὅπι τὸν σκηνὸν τῦ προφήτου, ἔτυχε δ ἐξω τῆς παρεμβολῆς κατασκηνῶκώς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπι τῆς στρατιᾶς. μάλιστα δ ὁ ἰώραμος. τῦ ἦ, μὴ διοχλεῖν αὐτὸν φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τῦ πατρὸς αὐτῦ, κ τῆς μητρὸς βασίζειν προφήτας, εἰ γὰ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν καὶ σώ-

ζειν αὐτούς. ὁ δ ὁμώσας τ θεὸν ἐκ αἰ ὑποχειθλιῶν αὐτῷ, εἰ μὴ δι ἰωσαφάτ ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀχθέν-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζή- A
τησε καὶ αὐτὸς, ᾧ ἐπὶ τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γενόμενος
προσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς
ὀρύξαι βόθρους. ὕτε γὰρ νέφος, ὕτε πνεύματος
γενομένου, ὕτε ὑετῶ καταῤῥαγήντος, ὄψεσθε πλή-
ρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς αὖ καὶ τὸν στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἔσαι δ' ὑ-
μῖν οὐ τοῦτο μόνον σμικρὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κατη-
σετε τοὺς ἐχθρῶν Ϲ καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πό- B
λεις λήψεσθε τοὺς μωαβίτας, καὶ δένδρα μὴν αὐτοὺς
κόψετε, τινὰ δ' χώραν δηώσετε, πηγὰς δ' καὶ πο-
ταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου,
τῇ ὑπερούσῃ πρὶν ἥλιον ἀνατεῖλαι, ὁ χειμάρρους σφοδρῶς
ἐῤῥύη. πολὺ γὰρ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ Ἰδου-
μαίᾳ τὸν θεὸν ὗσαι συνέπεσεν, ὥς τε δύρειν τινὰ στρα-
τιὰν, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν
οἱ μωαβίται τοὺς ἐκείνων βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδί- C
ζοντας, καὶ διὰ τῆς ἐρήμου ποιουμένους τινὰ ἔφοδον,
ὁ βασιλεὺς αὐτῶν διδοὺς συλλέξας στρατιὰν ἐπέλαβε,
διὰ τῶν ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τινὰ χώραν ἐμβαλόντες οἱ πο-
λέμιοι. θεασάμενοι δ' ὑπὸ τινὰ ἀνατολὴν τὸ ἥλιον
τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ ἐδόκει μαχαίραν ὑπὸ τῆς
μωαβίτιδος) αἱματι τινὰ χρόαν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλι-
στα πρὸς τινὰ αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ
δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινο- D
κότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τὸ ποταμοῦ αἷμα αὐ-
τοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν ἅτως ἔχειν ὑπολαβόντες
ἤξιωσαν αὐτοὺς ὑπὲ διαρπαγὴν τῶν πολεμίων ἐκπέμ-
ψαι τὸν βασιλέα. καὶ παῖτες ὡρμήσαντες ὡς ὑπὲ
ἑτοίμου ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατό-
πεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαψεύδεται μὲν αὐ-
τοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πρεσβυτέρων δ' τῶν πολεμίων οἱ μὲν
αὐτῶν κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τινὰ ἰ- E
δίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δ' εἰς τινὰ μωα-
βιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες
τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν,
καὶ ἀφάνισαν πλημμύρας τῶν ἐν τῷ χειμάρρων λί-
θων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, Ϲ τὰς
πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖ-
λον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν
συνδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τινὰ πόλιν ὁρῶν
κινδυνεύουσαν αἁλῶναι καταπεφάζας, ὥρμησε F
μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν διὰ τοῦ τῶν πολεμίων ἐξιπ-
πάσασθαι στρατόπεδον, καθ' ὁμέρεις αὐτοὺς ἀνό-
μιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖσθαι. καὶ πειραθεὶς, οὐκ ἠ-
δυνήθη φυγεῖν, ἀλλὰ τυγχάνει δ' ἐπιμελῶς φρουρου-
μένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τινὰ πόλιν, ἔργον
ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεσφάξατο. τὸν μὲν
τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν,
ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὥς τε πᾶσι φανερὸν γε- G
νέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς,
κατώκτειραν τὴν ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς
τινὰ οἰκίαν ἀνέστρεψεν. ἰωσαφάτης δ' ὑποστρέψας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διάγων, ὀλίγον
ὑπερβιώσας χρόνον μὴ τινὰ στρατείαν ἐπενεγκεῖν ἀπέθανε, ζήσας ἀνθρώπων ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ
αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ἐμιμήτης τῶν Δαβίδου
ἔργων.

Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in alueo torrentis multas fossas facere, nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu suppetente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc tantùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne clàm in ditionem suam impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum iglarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante holocaustoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κεφάλαιον Ϛ.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς Ἱεροσολύμων, τὴν ἀρχὴν παρὰ λαοῦ, πρὸς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

ΚΑτέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος ἰώραμος. τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα τοῦ τῆς μητρὸς ἀδελφοῦ, βασιλεύοντι δὲ τοῦ Ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου ὑὸς παιδὶ. ὠδηγημένος δ' ὑπὸ τῆς μοαβίτιδος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὐτῷ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, ἃ τὰς πρόσθεν βύβλους διελθεῖν. λαμπροὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσορίας ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβδιοῦ, τοῦ ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς καὶ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὑπὸ δ' ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρουμένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸ δανεισαμένου ζαφλιῶν κεκρυμμένους. ἐμὲ δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἄγεσθαι νῦν ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτὴν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταῦτα τὸν ἐργασίαν τινὰ πορίσαι τε καὶ ἀφαιρεῖν τινα βοήθειαν. πυθομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι ὅλη τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον ὀλίγον κεράμιον. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ ἀπὸ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τοῦ δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιήσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἓν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσῃ ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανείσασιν ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. χρήσεσθαι δ' αὐτὴν καὶ τῇ περισσεύσει τοῦ ἐλαίου, ὡς πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων καταρκήσεσθαι. καὶ ἐλισαῖος μὲν ὕστερον ἀπήλλαξε τὴν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ὑπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐλθὼν ἐκέλευσε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παρανῶν, εἰ γὰρ ἐν αὐτῷ σύριος τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἐκ δὴ τῶν θηρῶν ὥρμητο τοῦ προφήτου πειθόμενος. ἄνδρα δέ, τῆς ὅπλων βουλῆς ἐλαμβάνετον, ὡς τὴν ἰδίων αὐτοῦ καταμηνύσαντα τῷ ἐχθρῷ πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προδότας ἔλεγε τὴν ἀπορρήτων αὐτοῦ, καὶ θανάτου ἠπείλει, φανερὰς τῆς ἐπιχειρήσεως, μόνοις ἐκείνοις ὅπλα δοὺς, τοῦ πολεμίου γυμνοῦντας. φήσαντος δέ τινος τοῦ παρόντων μὴ ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδὲ ὑπονοεῖν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ κατειρηκότων τῷ ἐκπεμψιν τὴν ἀναρπασόντων αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅτι ἐλισαῖός ἐστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βουλευόμενα, προστάξει πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄνδρα ὅπως τὴν πόλιν δύναμιν πολλῶν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου θεράπων, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ τάχος δεομένου πρὸς αὐτὸν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δειλίαν παρεδάρσυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν, ἀδεὴς ἐῶν.

παρε-

παρεκάλει τε τὸν Δμαζίαν πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν βοήθειαν παρασχεῖν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν ὡς δυνατὸν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τῆς ἐυχῶν τοῦ προφήτου γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θεράποντος τοῦ τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφύλακτον μὲν τὸ δεῖος, ἀναθαρσοῦντα δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισσαῖος δὲ μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρώσας τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐταῖς ἐπιβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένου δὲ καὶ τούτου παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε τίνα ζητοῦντες ἦλθον. τοῦ δὲ, τὸν προφήτην ἐλισσαῖον εἰπόντων, ὑπεδέξατο, εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δόξαν ἐπεσκοτισμένοι παραδόξως εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἰωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προστάξας κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ φρουρῆσαι τοῖς σύνεσις τὴν αὐτοῦ δύναμιν. τῷ θεῷ δὲ εὐξάμενος καθαρᾶς τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτοῖς ἀνελεῖν. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέντες, ἑώρων αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἐκπλήξει δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τοῦ σύρων οἷον εἰκὸς ἐφ' ὅτου θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμένων, καὶ τῶν βασιλέως ἰωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοπῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτοις δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι τὴν ἐκείνου χώραν. θεία δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς ἐκ εἰδότας ἐλθεῖν. συμβεβλῆσθαί τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ ξαπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. ἰωράμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθόμενος, ἐσίασας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως ταῖς σύνεσις, ἀπέλυσε πρὸς ἄδειαν τὸν αὐτοῦ βασιλέα. τοῦ δὲ ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ ἄδερ τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τοῦ ἰσραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφήτην ᾧ τὸ θεῖον ἦτας ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν ἐκέπι διέγνω τῷ ἰσραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τὸν ἐλισσαῖον διδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τοῦ πλήθει δ' ἐρρωμένῃ καὶ τῇ δυνάμει νομίζων προέσεσθαι τοὺς πολεμίους. καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν ἰωράμον. ὃς ἐκ ἠγνόμμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον ἐν τοῖς σύνεσις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σαμάρειαν, θαρρῶν τῇ τοῦ τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μήτοι γε αὐτὴν τοῦ ἐπιτηδείων ἀπορήσασθαι τοὺς σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ὅτου δὲ ἐπέλειπε τὸν ἰωράμον ἡ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, ὡς δι' τὴν παραβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ σαμαρείᾳ προσθῆναι, συνδοκοῦντα μὲν ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νομίσματος, ξέστην κόπρου περιστερῶν εἶναι ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς ἐνδεεῖς. ἐν δὲ φόβῳ μὴ διὰ τὸν λιμὸν προδοθῇ τοῖς ἐχθροῖς ἡ πόλιν ὁ ἰωράμος. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπερινοστεῖ τὰ τείχη καὶ τοὺς φύλακας μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. καὶ τοῦ βλέπεσθαι καὶ φρουρεῖν ἀφαιρούμενος καὶ τοῦ βλέπεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀναπεφασμένης δέ τινος γυναικὸς, δέησιν ἐλέησον. νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τοῦ πρὸς τοῦτο, ὀργισθεὶς ἐπιπέσατο αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἁλῶναι αὐτῷ, μήτε λήνοις ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθέν τι καὶ δώσειν αὐτῇ δυνήσεται.

rogauitque Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostium caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoque, dedit se in medium illorum, interrogans quem quærerent: quibus respondentibus, Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt hostium oculis caligine illam tolleret. at illi recepta oculorum acie, conclusos se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque attoniti & inopes & consilij hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse perductos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberalitet ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi reuersi omnia quæ eis contigêre suo regi renuntiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum regem clàm molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere, potétiorem se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatísque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argéteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihílq; magis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus, & non ferens inopiam, vrbem hostibus prodoret. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cùmque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putás eam aliquid cibi petere commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

IV.

illa verò dicente nihil ſe eiuſmodi petere, nec ob cibum moleſtam eſſe, ſed vt litem inter ſe & aliam mulierem finiat: iubet quid rei ſit exponere. Mulier ait ſe cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adſit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo ſe alerent. Se priùs ſuum occidiſſe, quo heſterna die conſumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto diſcedere, & ſuum abſcondidiſſe filium. Perculſus vehementi dolore Ioramus veſtem ſibi conſcidit, & exclamans hoc demum defuiſſe ad calamitatum ſummam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cæleſti numine impetrare ſubſidium: confeſtimque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Eliſæum verò regis ira non latuit: ſed domi ſedens cum diſcipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius miſit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obſeruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipſe aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iuſſi ſunt hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad ſe reuerſus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Eliſæum properat, interuentu ſuo cohibiturus miſſum à ſe hominem, & vatem periclitantem ſeruaturus. quò vt ventum eſt, incuſare eum cæpit, quòd in tantis calamitatibus ſe cum ciuibus diſpiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in craſtinum eadem hora qua tum rex ad ſe venerat, futuram magnam rerum ad victum neceſſariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno ſiclo væniret ſatum ſimilæ, & vno æquè ſiclo duo ſata hordei. His dictis rex cum ſuo comitatu ſupra modum exhilaratus eſt, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præſentem difficultatem ſpe futuri ſubleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpoſitus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & ſicut abſurdum ſit ſperare ſimilæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit veriſimile. Tum propheta: Videbis ipſe, ne dubita, ſed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de cauſa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter ſæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & ſiue in vrbem reditus daretur, ſiue domi ſe continerent, fame ſibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt ſe hoſtibus committere: vt ſiue eis parceretur, viuerent: ſiue ſæuire hoſtis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc ſententia poſtquàm comprobata eſt, noctu eunt ad caſtra hoſtium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' ἀδενὸς μὴ χρήζειν εἰπούσης τούτων οὐδ' ἐνοχλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κελεύσαντος λέγειν ἢ διδάσκειν ὃν ὀπίζηται. σεσωθήκας ἔφη ποιήσαντα μὴ δ' ἑτέρας γυναικὸς γεγενιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπεὶ τὰ τῆ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας λῦ ἀμήχανα, διαχρησάμεναι τὰ τέκνα, λῦ δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. καγὼ φησι πρώτη ζύμον κατέσφαξα. καὶ τῆ παρελθούσαν ἡμέραν, τοὐμὸν ἐτρέφημεν ἀμφότεραι. ἡ δ' ἐβέλεται ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ διαβαίνει τῆ συνθήκῃ, καὶ τὸν ἑαυτῆς ἀφανῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ διερρήξαμένος τῆ ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅπι τὸν προφήτην ἐλισσαῖον πληρωθείς, ἀπελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅπ μὴ δοῖεν τὰ θεῦ πόρον αὐτοῖς καὶ διαφυλῶ τῆ προεχόντων κακῶν δυνῶν. τὸν τε ἀποτεμοῦντα αὐτῆ τὴ κεφαλῆ, δῶρις ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅπι τῆ αἱρέσιν ἠπείγετο τοῦ προφήτου. τὸ δ' ἐλισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ τοῦ βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμαύσευεν αὐτοῖς, ὅπι ἰώραμος ὁ τοῦ φονέως υἱὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴ κεφαλῆ. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τοῦτο προσαχθεὶς ἀφίκηται, διαφυλάξαθε εἰσιέναι μέλλοντα προσαποθλίψαι τῆ θύρᾳ καὶ καταχεῖν. ἀκολουθήσει γὰρ αὐτῷ προσελαύνων ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. οἱ δὲ τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅπι τῆ αἱρέσιν τοῦ ἐλισσαίου ἐποίησαν. ἰώραμος δὲ καταγνοὺς τὸ ὅπι τὴ προφήτου ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸ ὁ τοῦτο προσαχθεὶς, ἔσπευσε κωλύσαι θλίψαι τὸ φόνον, καὶ διασῶσαι τὸ προφήτην. ἀφικόμενος δὲ πρὸς αὐτὸν, ἠπάτο ὅτι μὴ διὰ τοῦ θεῦ λύσιν αὐτοῖς τῶν παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' ὅπως ὑπ' αὐτῶν φθειρόμενος ὁρᾷ. ἐλισσαῖος δὲ, εἰς τῆ ὑποῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐνείνλιν τῆ ὥραν λῦ ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλῆ ἀπορίαν ζοφῆς. καὶ προεθήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς σάτα. ὠνεῖσθαι δὲ σεμιδάλεως σᾶτον σίκλε. ταῦτα τὸν τ' ἰώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν θεῖσ τρεψε. πιστεύειν γὰρ τῷ προφήτῃ διὰ τῆ ὑπὸ τοῖς προπεπειραμένοις ἀλήθειαν οὐκ ὤκνων. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τὴ ἡμέρας ἐθαλάττωσεν ἡ προσδοκωμένη κῆφος αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δὲ τὴ ἕτερης μοίρας ἡγεμὼν τῷ βασιλεῖ φίλος ὢν, καὶ τότε φέρων αὐτὸ ἐπερηρεισμένον, ἄπιστα εἶπε λέγεις ὦ προφῆτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐνχέαι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανῦ καταράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον ἐστὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι. ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲν εἶπεν ὀψῇ τοῦτο λαμβάνοντα τὸ τέλος. ὁ μεταλήψῃ δ' ἐδενὸς τῶν ὑπαρξάντων. ἐξέβη δ' οὕτω τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἠλισσαίε προειρημένα. νόμος ἐστὶν ἐν τῇ σαμαρίᾳ, τοὺς λέπραν ἔχοντας καὶ μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῆ ἄστεων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ' πόλεως. ἄνδρες οὖν τ' ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῶν πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ἐπβολὴν τοῦ λιμοῦ ζοφὸν ἐπφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν ζωγρηθῶσι δὲ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δὲ πείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορίᾳ ζοφῆς, παραδοθῶσι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἕξειν. ὡς εἰ μὲ φείσαιντο αὐτῶν ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, διὰ ταχέων ἀπαλλαγήσεσθαι. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν πολεμίων, ἤρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοῖς σύεσις ἐπιφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεός, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐπηχεῖν, καὶ ταύτῃ ἐγγυτέρω ποιεῖσθαι φέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τέτοιν τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τ' ἀδέρα λέγοντες ὡς ἰωράμος ὁ τῆς Ἰσραηλίτιδος βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῆς Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῆς νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. προσιόντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπακούειν τε κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἀδὴρ, καὶ γὰρ αὐτὸς παρειλήφει ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου καταλιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῖς ἵπποις καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῆς σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γλυκόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες ἕν εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς δ' ἕνα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πόντες ἐβάσασαν ἐσθῆτα, καὶ πολλὴν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀναχεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλούντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ ὡς ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δ' ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τοῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰωράμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδραν καὶ τέχνην ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τοῦ τῆς σύρων βασιλέως, ἀπαγγόντος ὑμᾶς τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφευγότων ὅπη διαπαγὲν ἐξελθόντων τὴν παρεμβολὴν ἀφυλάκτως ἐμπέσῃ, καὶ κτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἀμέχητι δ' ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φοβηθέντας τὴν τοῖς πολεμίοις ἀναχεχωρηκέναι. φάσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωτηριωτάτη ὑπόνοησις. πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τὰς τὴν ἄχει Ἰορδάνην πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, εἴ τι ἐμφθέντες ὑπολοχώντων τῷ πολεμίων διαφθαρῆναι, φυλακὴν τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως προελθοῦσαν. προσεμήνυσε δέ φασι τοῖς ὑπὸ τὸ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπώλωνται. ἀρεσθεὶς δὲ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφλομένους ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἰδόντες, μεστὴν δὲ στολῆς καὶ ὅπλων ὅλην. ἃ διὰ τὸ κούφοις πρὸς τὸ φεύγειν εἶναι, ῥίψαντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαπαγὲν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. δυτελὲς δ' ἤδη ἤδη ὀλίγου ἀφελοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μὲν χρυσὸν. πολὺ δ' ἀργυρον. ἀγέλας δὲ πανδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γε μὴν σίτου μυριάδας καὶ κριθῆς, ἃς διὰ ὄναρ ἤλπισαν ἐπιτυχόντες, τῷ μὲν πρότερον κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ἀνεῖδες δύο σὰτα κριθῆς σίκλῳ. σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλῳ καὶ τῷ ἐλαχίστῃ πρόφασιν. ἴσχυε δὲ τὸ σᾶτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ὤνατο τῷ ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστὰς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅπι τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt

B cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum

C quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad

D mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant,

E & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent.

F illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticiniũ. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac

G copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet proruētis multitudinis impetum, A ne se inuicem conculcando obtereret, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ
4. Reg. 8. abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascū reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. B cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelē honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum C salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iussō, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te D afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnātes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatū, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eū iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac E Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille annos ab eorum ætate interceſſerint. Cæ- F terum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

V. Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt
4. Reg. 8. principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum pōtestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram ido- G neam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες ὄπολεῖσθαι, ζῶν αὐτὸς ἔπαθε. ἡ τέτον ἀποθνήσκει τὸν τρόπον, τῷ τελευτῷ αὐτῷ θεοφιτεύσαντος ἐλισσαίε, ὅτι ζῶς ὑπ' αὐτῷ θεὶ τ' ἐσομένης ἀποφείας τῆ ὀπτηδείαν λεγομένους, μόνος ἐξ ἁπάντων ἐκ ὀπὶς ἔσεν. ὁ ἢ τῆ σύρων βασιλεὺς ἄδεος ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, ἡ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε ἡ τ' στρατιὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ ἄφνω ἡ τῷ ταραχῷ ἐκείνῳ ἐνέβαλλεν, ἀλλ' ἐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγίνετο, σφόδρα τῆ δυσμενῆ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς δαμασκὸν ἐλισσαίου τῦ θεοφίτου, γνοὺς ὁ ἄδερ, τὸν πιςότατον τῆ οἰκετῆ ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, Ϲ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι θεὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ δυνατὸν ἐκ αὐτῆς κίνδυνον. ἀζάηλος ἢ μετ' καμήλων τεσσαράκοντα τ' ἀριθμὸν, αἳ τὰ κάλλιςα Ϲ τὰ τιμιώτατα, τῆ ἐν δαμασκῷ γινομένων, ἡ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερεν δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, ἡ θεσπαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγε τὸν ἀδεος τῦ βασιλέως πεμφθέντα θεὸς αὐτὸν, δῶρα τε κομίσαι ἡ πύθεσθαι θεὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴον ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ ἢ θεοφήτης, τ' μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ ἢ ἐλισσαῖος ἔκλαε, ἡ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, θεορῶμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακά, μετ' τελευτὴν ἄδεος τελευτὴν. ἀνακείναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλε τὴν αἰτίαν τ' συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῆ ἰσραηλιτῆ ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς ἢ αὐτῆ τοὺς ἀρίςους, ἡ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, ἡ παιδία μὲν ἀπολεῖς, θεοσρηγνὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τῦ δ' ἀζάηλε λέγοντος, τίνα ἢ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶ συμβέβηκεν ὥς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τῦτ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ἀπῆλθεν ἀφυόμενος θεὸς τὸν ἄδερ, τῷ μὲν τὰ βέλτιςα θεὶ τῆς νόσε κατήγγειλε. τῇ δ' ὑπνόσῃ δίκτυον ὑπέβαλεν αὐτῷ ἀλάβεροχον, τὸν μὲν σεσηλὴν διέφθειρε, τελευτῷ δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δρασηρίος τε ὢν ἀνὴρ, ἡ πολλὴν ἔχων ἀπὸ τῆ σύρων δύνοιαν ἡ τῦ δήμου τῆ δαμασκηνῶν. ὑφ' ᾧ μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ ἄδερ ἡ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται ἀπὸ τὰς δυσχερείας ἡ τῆ ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῆ δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάςην ἡμέραν δῶρά τε τιμῆ τῆ βασιλέων, ἡ σεμνύονται τὴν τούτων ἀρχαιότητα, ὡς εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, Ϲ ἐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἡ ἑκατόν. ὁ ἢ τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλεὺς ἰωράμος ἀκούσας τὴν ἄδεος τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῆ φόβου, ἡ τὸ λοιπὸν ὁ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰωράμος ἢ ὁ τῆ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἡ τότε ἢ ἰωζάβετ καθὼς προεῖπα μὲν προφθὰν ὄνομα, ἢ λαβὼν τ' ἀρχὴν, ὠθεῖς ὅπ σφαγὴν τ' ἀδελφῶν αὐτῷ, ἡ τῆ πατρῴων φίλων οἳ ἡ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τ' ἀρχὴν ἡ τὴν ὀλιγαρχίαν δ' πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῆ τῶν ἰσραὴλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρῳκόμησαν εἰς τὰ πάτρια τῆ ἑβραίων ἔθη, ἡ τὸν τῦ θεῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ Ϲ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, ὑπὸ τολμᾶ θυγάτηρ μ' ἀχάβε συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

ηϐ

καὶ ὁ μὲν θεὸς διὰ τέλους τοὺς διαβόλῳ ὁμολογίαν οὐκ ἐβέλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δὲ ὑβρίσας ἐκάστης ἡμέρας κακουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τῆς ἐπιχωρίων ἐθισμοῦ. ἀποστάντων δὲ αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτῷ τῷ πατρί, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ κατασήσαντες, ἰώραμος μὲν τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῆς ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. ἐκ τούτου μὲν πέρας τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε, προῤῥωτέρω δὲ οὐ προῆλθεν. ὤνησε μὲν τοι τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην λαβίναν νεμόμενοι. ἦν δὲ ἔτους ἐμμανὴς ὡς τε τὸν λαὸν ἀναγκάζειν ὄρη τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις θεοῖς. ταῦτα δὲ αὐτῷ πάντῃ καὶ τελέως ἐμβεβληκότι τῆς διανοίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἡλιοῦ τοῦ προφήτου ὕστερον ἐπιστολὴ, ἣ τὸν θεὸν ἐδήλου μεγάλου παρ' αὐτοῦ ληψόμενον δίκην, ὅτι τῆς τῶν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατακολουθήσειεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηναγκασε τὴν τοῦ ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ἐπιχωρίου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ ἀχαβος τοὺς ἰσραηλίτας ἐβιάσατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε πυρώσιαν, ἣν ἀπὸ τούτων ὑρίζειν ἐμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὀλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τοιούτοις νόσῳ τὸ νηδύος, ὅτι πολὺ βασανισθεὶς, ἐκ τῶν ἑτέρων αὐτοῦ δι' ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυέντων. ὡς δ' αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' ἕτους ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἠλίας.

Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem deprauare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus siros conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, sero per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε διανομὰς αὐτοῦ πᾶσα διέφθαρεν, καὶ παῖδες αὐτοῦ πάντες ἐκτὸς ἑνὸς ἔτους ἓν νηπίου, καὶ θεοῦ πάντως αὐτὸν ἀσβῆ ὄντα ἐθισμοῦ, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

Μετ' οὐ πολὺ στρατὸς ἀράβων τῆς ἔγγυς τῆς αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν ἰωράμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτῷ ἐπελείφθη τῶν παίδων ὀξοχοζίας ὄνομα. μεθ' ὃν ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὰ πρὸς τὴν ἀρρωστίαν ὑπὸ τοῦ προφήτου ὅτι πλεῖστον νοσήσας χρόνον, ἐπίστευσε δὲ εἰς τὴν μαντείαν τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ τὰ ἐντὸς σκρυέντα. ἐπεύβεισε δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μᾶλλον θεοῦ, μὴ ἂν κηδείας τῆς βασιλεύσι πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτι τοῖς πατρῴοις ἐκηδεύσαν αὐτὸν θήκαις, ὅτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. ὧδε δὲ ἔδοξε τῷ ἀρχικῷ ὁ δῆμος ὁ τῆς ἱεροσολυμιτῶν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

Nec multo pòst exercitus Arabum qui vicinus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IV. A Κεφάλαιον δ'.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Σρατεία τῶ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅπι τοὺς σύρους.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, B in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis C more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accédénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs D Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa veniisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. E nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat F vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. *Reg.* 9.

Ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μὴ τελεύτησαντος τοῦ ἀδερος τελευτῶ, ἐλπίσας ἁραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοῖς σύροις, στρατεύει μὲ ἐπ' αὐτοὺς μὴ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν ᾗ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων ὑ τραύματος, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρὶν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τοῦ στρατοῦ ἅπασαν, Ϲ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηοῦ. ἤδη γὰρ αὐτοῦ ἐλήφει κῆ κράτος. προῦκειτο δ' αὐτῷ μὴ τοῦ θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δυὶς αὐτῷ τὸ ἄγιον ἔλαιον ἐπέμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηοῦν, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἦρται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὅτι εἰλάσας σπέυδοι, καὶ τρέπῳ φυγῆς ποιήσασθαι τοῦ πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας σκεῖθεν ἀπών. ὁ δ' ἡγούμενος ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηοῦν δυείσκει καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δ' ἔφη, βούλεσθαί τινων αὐτῷ διαλεχθῆναι. τῶ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐφ' ὁλέθρῳ τῶ γένους τῶ ἀχάβου, Ϲ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὄντερ οἱ ἱεροβοάμου τῶ ναβαταίου παῖδες Ϲ βάασα προῤῥιζος ὄλλυτο διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου γένεας. καὶ ὁμὼ ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὅπι τῆς στρατιᾶς ὁραθῆναι. ὁ δ' ἰηοῦς προελθὼν ἦκεν ὅπι τὸν τόπον ἔνθα μὴ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθίζετο. πυθανομένων δ', Ϲ φράζειν αὐτοῖς ἐβούλοντο τι πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, ἢ προστομαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. Ϲ γὰρ τοὺς λόγους μεμιωσόπος ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι Ϲ δρομῶν, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῦ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος τῶν ἐνόντων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηοῦν εἶ βασιλέα. ὁ δ', ἀθεῖσας τοῦ στρατιᾶ, ἔμελλεν ὁρμᾶν ὅπι ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν, ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τοῦ πληγὴν, ὡ ἔλαβε πρὸς τῇ ἁραμάθης πολιορκίᾳ. ἔτυχε δ' καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. υἱὸς γὰρ ἦν αὐτῷ τῆς ἀδελφῆς ὡς κῆ προειρήκαμεν. ὑποπτεύσαντες δ' πῶς ἔχοι ἐκ τῶ τραύματος διὰ τοῦ συγγένειαν ἐλπίδι. ἰηοῦς δ' βουλόμενος ἀφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἤξίει μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποδράντα μηνῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τῦτο ἔσεσθαι λαμπρὰν ὅπι δόξαν αὐτῷ δ' δυνάσας, καὶ τοὺς διαπεμψομένους ἕτως ὑποδέξας αὐτὸν βασιλέα.

Κεφα-

Κεφάλαιον έ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἰωρηθεὶς τῷ ἐπαίρχῳ, καὶ ὁ ἡλικὰ αὐτὸ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα ἀγγελιαφόρων μείνῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῷ ἱππέων ὑπιλεκτοις ἀναλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἁρμάτος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γνομένης δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰώραμος καθεσήκει, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους ἀφεσελαύνοντα τὸν ἰηοῦν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ ἀφεσελαύνεσαν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ δύθις ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ ἀφεσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ ἀφὸς τὸν ἰηοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα ἀφεὶ τί εἰ τῷ σρατοπέδῳ. πιωθανέσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μᾶλλον ἀφεὶ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦτ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγνύμενα τῷ πλήθει τῷ ἀφεσιόντων, σαφῶς ἐκείνοις ὡδαγίσας. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν ἀφοστέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, τελευταῖον αὐτὸς ὀκβὰς ἁρμάτος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρῆν γὰρ αὐτὸς ὡς ἐφημὸν ἐμφοβοθεὶς ὀφόμενος αὐτὸν, πῶς ἂν ξαύματος ἔχοι δίκη συγχύσεως, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. χολάτερόν τε καὶ μετ' δύταξίας ὤδευεν ἰηοῦς. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβώθ τὸν ἰώραμος, ἐπιωθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ σρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ὀνομαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν δίανοιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, σρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας ἀφὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ κατεσκευάσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τὸ βέλος διὰ τῆς καρδίας διελθόντος. καὶ ἰώραμος μὲν δύθις πεσὼν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ ἀφοστέταξε βαδάκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥῖψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβώθ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ ἀφοφητείας ἣν ἀχάβ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν ναβώθον ἀποκτείναντι ἀφεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὀπίσθεν τὸ ἅρματος τοῦ ἀχάβ λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ ἀφοφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συμβῆναι γνόντα, καὶ τὴν ἀφόρρησιν τοῦ ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δείσας ἀφεὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέκλινεν, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦν ὑπολαβών. ὁ δὲ ὀπιδιώξας καὶ καταλαβὼν ἔν τινι ἀφοσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὀκβὰς ἵππῳ φεύγει τὸν ἰηοῦν εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπεύόμενος μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἰεροσόλυμα, τὸ ἰδίοις ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτοὺς ἕξ, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ς'.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῆς ἰσραηλίτιδος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη κζ', καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅσα ἐβασίλευσαν πάντες.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ σάσα ὑπὲρ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας ἀφὸς αὐτὴν, ἐπιωθάνετο τίς εἴη.

Cap. V.

Ioramus à Ieu Magistro equitum cum tota stirpe occideturs & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

Milites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis inscitis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi euestigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illò veniisse diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longe sceleratior.

Cap. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progenies.

Ieu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominũ suum occidit. Ille suspiciens rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipſius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruētatis mœnibus, vbi ſolum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. poſt hæc Ieus ingreſſus regiam cum amicis refecit ſe ab itinere, mandauítque Iezabelæ famulis vt eam ſepelirent in honorem generis, quòd nata eſſet è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, conſumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus eſt Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipſa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pędagogos, alteras ad vrbis magiſtratus, miſit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri poſſet idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes ſe huic qui duos maximos reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt ipſum eſſe dominum, ſe verò imperata eius paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus accerſitis adoleſcentum altoribus imperant, vt occiſis illis præſecta capita ad Ieum tranſmittant. illi nihil miſerti iuſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibuſdam plexilibus capita Iſraelam miſerūt. Quæ cùm cò perlata eſſent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adeſſe Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iuſſit conſtrui: quo facto, diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum: & ſi ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebátque eis perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non volente ſolùm, ſed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis quotquot etiam apud Ieſraelitas ex ea cognatione inuenirentur, verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cùm incidiſſet in cognatos Ochoziæ regis Hieroſolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt ſe venire ſalutatum Ioramum, & cum eo regem ſuum Ochoziam. neſcicbant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehenſos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòſt occurrit ei vir bonus & iuſtus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò ſuaſit ei vt conſcenſo curru quo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim quòd nemini malo parceret, ſed falſos vates ac ſacerdotes,

4. *Reg.* 10.

καὶ καταβάσαν ἧκεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ τέλος τοῖς δυνάμεως προσέταξεν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφρονούμενη δ', τότε τεῖχος προσέρρηξε τῷ ἅρματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων ἔθανε. Τούτων δὴ γινομένων παρελθὼν Ἰηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτατο, προσάξας τοῖς οἰκέταις ἱερὰ βέλαν θάψαι δι' τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. δεῖν δ' ἐδόκει τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκρωτήρια. τὸ δ' ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν διαπεπομμένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰηοῦς, ἐθαύμασε τὴν ἡλίου προφητείαν. εἶπε γὰρ αὐτῷ εἰς Ἰεσράελα προεῖπε τεθνάναι τὸν τέφρον. ὅτων δ' Ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, ξεφομένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ἰηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τὴν δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν Ἀχάβου παίδων, ἀποδείξειν βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἦ πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, ἑαυτοὺς ἀπέδειξαν δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. Ταῦτα δ' ἔφη, δοκιμάσειν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοί, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ πιθήσειν ὃ ἂν κελεύσει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν Ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς Ἰηοῦ. οἱ δ' ἐδόκει ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐποίησαν. καὶ συνελόντες εἰς πίνακα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς Ἰεσράελα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δεῖπνοιοῦντι μὲν τῷ φίλων τῷ Ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν Ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν αἴρεσθαι βουνούς. γινομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προεῖσιν ὀφόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅτι τὸν δεσπότην τὸν αὐτῶν στρατεύσαντο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. τούτους δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀνελεῖν. γινώσκειν δ' αὐτοὺς ἤξίου πρὸς τῆς Ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὸν θεὸν προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτῶ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε, προσδιαφθείρας δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ἀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν Ἰεροσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασάμενοί τε ἐώρεμον καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτῶν διαφθορομένους. ἐκοῖς δ', καὶ τούτοις συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. συναντᾷ δ' αὐτῶ μετὰ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτῶ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τὴν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τὴν ἀχάβου. ἐκοῖς δ' ἀναβάντα ὅπλα τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ὅπως ἐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς, καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ἀπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τῷ μὲν τῆ A
μείζονι θεῷ θρησκείαν ἐγκαταλειπτέον, τοὺς δὲ ξενι-
κοὺς σεβασμιωτέον, τιμωρήσεται. κάλλιστον δὲ τῶν
θεαμάτων, & ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολα-
ζομένους πονηρούς. Τούτοις πειθεὶς ὁ ἰωνάδαβος ἀνα-
βαὶς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν συνῆλαυνεν. ἀνα(ζη-
τήσας ὃ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἵνοῦς, ἀπεκτέι-
νει. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ'
ἱερέων τῶν ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν διαφυγεῖν, ἀπάτῃ B
καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν
λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν ἀχάβος θεῶν εἰσηγήσατο
σεβασμιωτέον, & τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἥξιου
καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας καὶ πολυτελεῖς & με-
γάλας ὅπλιτελεῖν τοῖς ἀχάβῳ θεοῖς, τὸν δ' ἀπολιφθέν-
τα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχάβου,
βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν κατ' ἣν ἔμελλε
ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν εἰς πᾶσαν τὴν τῶν
ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱε- C
ρεῖς τῷ βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν
ἐνδύματα. λαβόντων γὰρ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ
τῶν φίλων ἰωναδάβου, μήπως ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη
καὶ ξένος, ἐρευνήσας προσέταξεν. ἐβούλετο γὰρ τοῖς
ἱερεῖς αὐτῶν ἀλλότριον μὴ συντυγχάνειν. τῶν δ' εἰσόν-
των μὲν ὀκτὼ παρεῖναι ξένον, καταριθμῶν δὲ τῶν
θυσιῶν, προεῖπεν ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν
ἄνδρας οὓς ἂν δοκιμοτάτους τῶν ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς D
ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νεῶν τοῖς πατρίοις
ἔθεσι τιμωρεῖν πολλῶν ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀ-
πειλήσας καὶ τὴν διαφυγόντων τοὺς ἐκείνων ἀφαιρε-
θήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέ-
σφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τὸν βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκά-
θηραν ἅπαν ὑπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τὴν σαμάρειαν.
ἦν δὲ ὁ βααλ, τυρίων μὲν θεός. ἀχάβος δὲ τῷ πεν-
θερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθωβάλῳ τυρίων ὄντι
βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναὸν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν E
ἐν σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης
θρησκείας ἧξιε. ἀφανιζόντος δὲ τούτου τὰ θεῖα, τὰς
χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐκέ-
λευσε. ταῦτα διαπραξάμενος & προπαρασκευά-
σας τὸν κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου
προεῖπεν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοῖς παισὶν αὐτοῦ βα-
σιλεύσειν τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοῦν ἐν τού-
τοις ὑπῆρχε.

qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως γοθολία τὴν ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτά, καὶ αἰτίων αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἰόζιου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξε.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quæ post sextum annum cæsa pontifex Ochozia filium regem constituit.

ΓΟθολία ἡ τοῦ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰω- G
ράμου ἀδελφὸν & τὸν ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, καὶ
τὸ γένος τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπαύδαζε μη-
δένα τῶν ἐν τῷ δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δ'
ἐξαφανίσαι τὸ γένος ὡς αὖ μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασι-
λεὺς εἴη γένοιτο. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ᾤετο διεπράξατο. διεσώθη γὰρ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, τέσσαρα γὰρ τοιοῦτον τὸν πάντων
διέφυγεν. ἦν ὀχοζία ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεὲθ ὄνομα. ταύτῃ σωθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας.

VII. 4. Reg. 12.

DVm Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioadæ nupta.

hæc regiam ingreſſa, cùm inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymotum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis enocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt, inquit, rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua igitur in regiam ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere. illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circundedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat. populusquoque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia. Veniente deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos cum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua, magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus, iubet mulierem arripi, ducíq; in torrentem cedronis, atque illic pœnas luere.

εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον ἔφυγεν μετὰ τῆς τροφοῦσης, βασάσουσα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθάνοντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωαδος ἐν τῷ ἱερᾷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῆς ἱεροσολύμων, καὶ τῆς δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος πρὸ ἰώασος πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειροῦσιν, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφυλάξαι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδεὲς ἔδωκε τῷ συνεργούντων βεβαιῶται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰώασος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρείληφει, πορευθέντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἀπῄτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δέομενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτοῦ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, ἔδειξεν τὸν παῖδα τοῦ δαβίδου γόνον ἔτρεφεν, εἰπὼν, ἄνδρες βασιλεῖς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔφη θεὸν ὑμῖν προφητεῦσαι βασιλεύειν ἄχρι τῶν παίδων χρόνου. παραγγέλλω δὲ τοῦ τρίτου ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τοῦ δὲ τετάρτου τὰς φυλακὰς ἐφεστάναι τὰς πύλας ἁπάσας. ἡ δὲ μὴ τούτου ἐχέτω τοῦ τῆς ἀποχωρούσης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα, ταῖς μαχαίραις αὐτῶν ἐσπασμέναις δορυφορεῖν τὸν δὲ θλιμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ἁπλισμένον ἀναιρεῖσθαι παραυτίκα, δείσαντες δὲ μηδένα ἀθῳωμένην τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθάρχουν, ἐρρῶτο τὰ προτάγματα. αἰσθόμενος δὲ ἰώασος τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκια ἃ δαβὶδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαν ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸς τὸ ἱερὸν συναφεμένους τὰ χεῖρα καὶ τὰ εἴσοδον τοῖς ἀπροσκύνοις οὖσι διατειχίσαντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώασος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρον καὶ κροτοῦν ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τὴν δὲ θορύβου καὶ τῶν ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραχθεῖσα φρόνημα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπήδησε φρουρᾶς ἐν τῷ βασιλείῳ. θορυβουμένου δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοῖς δ' ἐπομένοις ὁπλίταις εἶρξαν εἰσελθεῖν οἱ προτεταγμένοι ἐν κύκλῳ τῷ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο προτεταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν προκείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβεβουλευκότα αὐτῇ, καὶ τῷ ἀρχικῷ ἀφελέσθαι προσδόκησαν. ἰώασος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μὴ δὲ-

μὴ γὰρ βέλεσι μιαίνῃ τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλυσπείαν πα- A
μωρησαμένων. προσέταξε δ', κἂν βοηθῶν τις προσέλ-
θοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς γοθολίας
οἱ προσταλέντες τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς ὅπῃ τὴ πύλῃ τῇ
ἡμιόνων τῆ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δ'
τὰ περὶ τὴν γοθολίαν τέτον ἐπράτηγει τὸν τρόπον, συγκα-
λέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ἀπλίτας ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν,
ἐξώρκησεν ἀνοσεῖν τῷ βασιλεῖ, κὴ προσανοσεῖν αὐτῷ τῆς
σωτηρίας, κὴ τὸ ὅπῃ πλεῖον ἀρχῆς. ἐπειτ' αὐτὸν τὴ βασι- B
λέα τιμήσειν τὸν θεὸν, κὴ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως
νόμους, δοῦναι πίστιν ἠνάγκασε. κὴ μετὰ ταῦτα εἰσβα-
μόντος τὸν τῆ βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐ-
τῆς ἰωράμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τῆ πατρίου
θεῆ, τιμῇ δὲ τῆ ἀχάβ, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν
ἱερωσύνην αὐτοῦ μαθὰν ἀπέκτειναν. τῶν δ' ὑπομέ-
λειαν κὴ φυλακὴν τῆ ἱερῆ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐ-
πέτρεψεν ἰωάδος κὴ τὴ διαβίβασιν τῆ βασιλέως. διέτα- C
ξεν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τ' ἡμέρας ὑπηρέτειν τὰς νενο-
μισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, κὴ θυμιᾶν ἀκολέ-
θως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινὰς κὴ πυλωρὺς
ὅπῃ φυλακὴν τεμένους, ὡς μηδένα μιαινόμενον παρ-
εῖναι λαθεῖν τόντα. τούτων δ' ἕνεκα διδάξας, μετὰ τῶν
ἑκατοντάρχων κὴ ἡγεμόνων καὶ τῆ λαῆ παντὸς ἐκ τ' ἱερᾶ
ὡδηγεῖτο ἄγει τὸν ἰώασον εἰς τὸ βασίλειον, κὴ καθί-
σαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπεφήμησέ τε τὸ πλῆ- D
θος, κὴ πρὸς διωχίαν ἔχαιρεν ὅπῃ πολλὰς ἑόρτασαν
ἡμέρας, ἡσύχα μὲν τοῖς πόλις, ὅπῃ τὴν γοθολίαν ὑπο-
θανεῖν, ἡσυχίαν ἤγαγε. ἦν δ' ἰώασος ὅτε τὴν βασι-
λείαν παρέλαβεν, ἑπτὰ. μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν
ὄνομα σαβία, παρ' ἰδὸς δ' βηρσαβεέ. πολλὰ δ' ἐποίη-
σατο τῆ νόμων φυλακὴν, κὴ πρὸ τῆ τῆ θεῆ θρησκείαν
φιλοτιμίαν, ὧδε πάντα χρόνον ὃν ὁ ἰώασος ἐβίωσεν.
ἔγημε δὲ κὴ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ὄντος
τῆ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν κὴ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θηλείαι παῖδες E
ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν πρὸ τῆ βασιλέως ἰωάσου ὡς τὸν
τῆ γοθολίας ὑπεβάλλον διέφυγε, καὶ τὸν βασιλείαν
παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδήλωκα μοι.

neque enim fas esse templū veneficæ supplicio pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductā extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiā successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templū, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationē legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram oncurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructam, in veri Dei cōtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiā sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiā templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioas- 4. Reg. 12.
sum in regiam deduxit: cumq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatē per aliquot dies egit, omnibus scelestæ mulieris cædem libentes ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autē legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

Κεφάλαιον ή.

Αζαήλου τῶ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅπῃ τοὺς ἰσραηλίτας, κὴ ὕστερον ὅπῃ τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατείαι.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

VIII.

Ἀζάηλος δ' ὁ τῆ σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς
ἰσραηλίταις, καὶ τῆ βασιλεῖ αὐτῶν ἰηῶ, διέφθει- F
ρεν τῆς πέραν ἰορδάνε χώρας, τὰ πρὸς τ' ἀνατολὴν τ'
ῥουβηνιτῶν, κὴ γαδιτῶν, κὴ μανασσιτῶν, ἔτι δὲ κὴ τὴν
γαλααδίτιν καὶ βαταναίαν, πυρπολῶν πάντα κὴ διαρ-
πάζων, κὴ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων.
οὐδὲ ἔφθη αὐτὸν ἰησοῦς ἀμυνόμενον κωλύσων τὴν χώ-
ραν, ἀλλὰ κὴ τῶν εἰς τὸ θεῖον ἰσχυρότατος γενόμενος, καὶ
καταφρονήσας τῆς ὁσίας κὴ τῶν νόμων ἀπέθανε βα-
σιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ κὴ εἴκοσι. ἐτά- G
φη δ' ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰώαζον τὸν
υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα
ἰώασον ὁρμὴ τις ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαρίσαι τῷ θεῷ, κὴ
τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἅπασαν ἐκέλευ-
σε πέμψαι τὴν χώραν τοῖς λευίταις καὶ ἱερέας αἰ-
τήσοντας ἀφ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυρεῶν,
ὁ ὑποσκευὴ κὴ ἀναιρέσων τῷ ναῷ, καταλυθέντος ὑπὸ τῆ ἰωράμου καὶ γοθολίας κὴ τῶν παίδων αὐτῆς.

Azael autē Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorū gerēs regionis trās Iordanē sitæ oriētales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebātur. nec nō Galaditicam & Batanēā, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionē Levitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsū eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorū liberis tuēdi & sarciēdi templi cu- 4. Reg. 13.

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nō A fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege incusante quòd voluntati suæ non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendā pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantū liberet per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cū primùm videretur collatum quantum sat esset, pōtifex & rex conduxerunt fabros & cæmētarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cōparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperq; quotidianis sacrificiis altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tū quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: móxque & primates populi ad eundum modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationē misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neq. prophetarum cōminationib. moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam pontificis Ioadi filium rex in ipso templo saxis iussit obrui oblitus patris eius beneficiorum tātum, quia propheta diuinitus constitutus, pro cōcione populū & regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cōtenerēt. Moriēs tamē Zacharias testē & iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono F consilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amarū prēmiū sibi repēderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex impressione in regnū eius facta, & Gitta primū direpta atque euersa mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremū rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tā ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit.

ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σωρεὺς ὡς ἁδεῖς δυ-
γνωμόνως προσοισταμ τὸ ἀργύριον. τείτῳ δ' καὶ εἰκο-
στῷ δ' βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου τὸ βασιλέως
αὐτὸν τε καὶ λαβίτας, καὶ ὡς ὠλιγωκόσαντας ὧν προσε-
τάξεν ἀπεφαίνετο, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προ-
νοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, γραπτημάτι χρῆται
πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεὺς, ὧ τὸ
πλῆθος ἡδέως ἔσχε τοιόντω. ξύλινον καταπυάσας θη-
σαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ μίαν
ἐποίησεν. ἐπεῖτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, ἐκέ-
λευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς
ὀπῆς, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς
οὐ διετέθη. καὶ πολὺν ἀργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι
καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντες δ' τὸν θησαυρὸν καὶ
παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον
ὅ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ γαζοφυλακίου, ἔπειτ'
εἰς τὸν αὐτὸν ἐπίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ποιοῦσιν ἑκάστης
ἡμέρας. ὡς δ' ὑποχρώντως τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν
τοῦ χρημάτων, ἔπεμψαν μισθούμενοι λατόμοις καὶ οἰ-
κοδόμοις ὁ ἀρχιερεὺς ἰωάδης καὶ ὁ βασιλεὺς ἰώασος, καὶ
δὴ ξύλα μεγάλα καὶ καλλίστης ὕλης. διεσκυαθέν-
τος δ' τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἀργυρον, καὶ
ὀλίγος δ' ἦν, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεπά-
σματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίαις τε
πολυτελέσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν παίνοντες διετέλουν.
καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον ἰώασος χρόνον ἔζη, τῆς προσε-
κούσης ἐτύγχανε σεβοῦς. ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος,
ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα, δίκαιος δ' καὶ χρη-
στὸς γενόμενος καὶ ἐπάφη ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐν
ἱεροσολύμοις, ὅτι τὸ διαβίβου γένους τοῦ βασιλείαν
ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς ἰώασος τοῦ ἐπι-
μέλειαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ
καὶ οἱ τῶ πλήθους πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς
τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀρίσα εἶ. δυσχε-
ράνας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ
ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε
τὰ παρανόμηματα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρείας αὐτούς. οἱ
δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν ἀρὰ ταύτης
εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῷ ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ
νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' ὅσα οἱ προ-
φῆται παρῄνεσαν πεισθέντες μετανοῆσαι. καὶ μετελθεῖν
ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρανομήσαντες ἐτόλμησαν. ἀλλὰ
καὶ ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως ἰωάδου λίθοις ὁ βασι-
λεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τοῦ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι τοῦ θεοῦ
προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος σὰς ἐν μέσῳ τῷ
πλήθει, συνεβάλλετο αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια
προάγειν, καὶ ὅτι πυνθάνεται μεγάλων ὑφέξειν μὴ πει-
θόμενοι, προῆλεγε. τελευτῶν μὲν τοι ζαχαρίας, μάρ-
τυρα καὶ δικαιωτὴν ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεῖτο, αὐτὶ
χρηστῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρέσχεν ἰωά-
σῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἔδωκε μὲν τοιγ'
οὖν εἰς μάχην ὁ βασιλεὺς δίκαιον ὧν παρῳνόμη-
σεν. ἐμβαλόντος δ' ἀζαήλου τὸν σύρων βασιλέως εἰς
τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ τὴν τε γῆν καταστρεψαμένου καὶ λεπλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατιὰ εἰς ἱεροσόλυμα. φοβη-
θεὶς δ' ὁ ἰώασος, πάντας κενώσας τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθελὼν,
ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τοῦτος ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ δ' κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δ' πεισθεὶς τῇ τῶν
χρημάτων ἀφθονίᾳ, τὴν στρατιὰν ἐκ ἐπήγαγε διὰ τὰ ἱεροσόλυμα, νόσῳ μὲν τοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ ἰώασος,

διὰ θε-

δπλισμένων αὐτῷ τ̃ φίλων τ̃ζαχαρίου, οἱ τὸν θάνατον A
ἐπηξάντες ἰωάδ τ παιδὸς, ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ,
κ̀ διεφθάρη πρὸς αὐτῷ. κ̀ θάπτε μ̃ ἐν ἱερουσολύμοις,
οὐ μέντοι θήκης ἧ ταῖς βασιλικῆς τ̃ προγόνων, ἀσε-
βὴς γὰρ ὤμοσε. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ κ̀ τεσσαράκοντα.

Κεφάλαιον Θ'.

*Ως ἀμασίας ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατεύσας κατὰ Ἰδου-
μαίων κ̀ Ἀμαληκιτῶν ἐνίκησεν.*

Τὴν ἧ βασιλείαν αὐτ δ̀ διαδέχε ἀμασίας ὁ παῖς. B
εἰκοσιὰ ἧ κ̀ πρώτῳ τ ἰωάσ βασιλείας, παρέ-
λαβε τ̃ τ ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τ ἰησ υἱὸς ἐν
σαμαρείᾳ, κ̀ κατέσχεν αὐτλὼ ἔτεσι δέκα κ̀ ἑπτά, τὸ μ̃
πατρὸς δ̀ αὐτὸς μιμητὴς γεγόμενος ἀσεβήσας, κ̀ οἱ
πρῶτοι τῶ θεῶ καταφρονήσαντες. ἐπαπείνωσεν δ' αὐτ̃
κ̀ σωιέσειλε ἐκ τ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν σύρων
βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους κ̀ πεντακοσίους ἱππεῖς
στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας Ϲ πολλὰς αὐ-
τῶ ἀφελόμενος, κ̀ τλὼ στρατιὰ αὐτ δ̀ διαφθείρας. ταῦ- C
τα δ' ἔπαθεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς, κ̀ τλὼ ἑλισαίου
προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τῶν
σύρων κ̀ δαμασκηνῶν, ὀκτὼ ἐνιαυτοῖς τὸν δεσπότην. ὧν
ἧ ἐν ὀπόρῳ ὄντα κατεῖδε ἰωάζας, ὅτι δέησιν κ̀ ἱκε-
τείαν τῶ θεῶ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν ἀζαήλου χειρῶν
αὐτὸν δαμασκηνῶν κ̀ μὴ προϊδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμε-
νον. ὁ ἧ θεὸς, κ̀ τ μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμε-
νος, κ̀ νεύσει τῶν μᾶλλον τοῖς δυναμένοις τελέως ἀπολ-
λύειν, δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τ̃ ἐκ τοῦ πολέμου κ̀ D
τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δ' οὔσης χώρα λαβομένη,
ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τ προτέραν κατάστασιν, κ̀ δυ-
θλίωσε. μ̃ ἧ τ ἰωάζου τελευτὴν, ἐπεδέχε τ ἀρχλὼ ὁ
υἱὸς αὐτῷ ἰωάς, ὃς ἕβδομον ἤδη κ̀ ξιακοσιοστὸς ἔτος βασι-
λεύοντος ἰωάσου τ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τλὼ ἀρχλὼ
ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν. κ̀ γὰρ αὐτὸς τλὼ αὐτὴν
εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. κ̀
κατέσχεν αὐτλὼ ἔτεσιν ἑκκαίδεκα. ἀγαθὸς δ' λὼ Ϲ ὑ- E
δὲν ὁμοίως τῷ παρὼ τλὼ φύσιν. κατ' ἐκεῖνον ἧ τ κακὸν
ἐλισαίου τ̃ προφήτου, γηραιῶ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς
ἧ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἦκεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς
πρὸς αὐτὸν ὀλοφυρόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν
ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, κ̀ ποτνιᾶσθαι, πατέρα
τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, Ϲ ὅπλον. δ' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε
χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τ ἐκείνου
προφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νεῦν δ'
ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξο- F
πλισμένους τοῖς σύροις κ̀ τοῖς αὐτῷ πολεμίοις, ὅτ' αὐ-
τῷ τοίνυν ζῆν ἐπ ἀσφαλὲς ἔλεγεν, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν
κ̀ σωιζορμᾶν αὐτῷ κ̀ σωαπαίρειν τοῦ βίου. ταῦτα ἀ-
δυσώπητον ἐλισαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. κ̀ τόξον
ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι, ἐκτεῖναί τε τὸ. ποιήσαν-
τος οὖν ὑπερπὲς τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ὑπολαβόμε-
νος αὐτὸς, ἐκέλευσε τοξεύειν. τοῦτο ἧ βέλη αὐτῷ προεμ-
μένα, ἔπαυσαμένου, πλείω μὲν εἶπεν ἀφεὶς, ἐκ
πίζων αὐ τλὼ τῶν σύρων βασιλείαν ἐξελεῖν. ἐπεὶ G
ἧ τρισὶν ἠρκέσθης μόνοις, τοσαύτας κ̀ μάχας κρα-
τήσεις, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τλὼ χώραν, ἣν ἀ-
πέστησεν τοῦ σοῦ πατρὸς ἀσεκτήσῃ. κ̀ ὁ μὲν βασι-
λεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ' ὀλίγον ἧ κ̀ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. αὐτὸν, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος
κ̀ φανερῶς εὐσεβὴς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμαστὰ γὰρ κ̀ περὶ δόξα διὰ τῆς προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα,

Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepulturúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

IN regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tãtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiũ non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orãs Deũ, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autẽ qui nõ solùm perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eũ è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iã admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatũ Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adépto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cũ illo hanc etiã relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regẽ consolatus afferri arcũ postulat, eumque regẽ iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cũ emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totũ Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionẽ quam tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, cõscripto flore iuuentutis, vt pote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones hiscopiis idoneos attribuit, deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarũ gentes exercitum ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauente vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaque dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantum copiis cõtra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea viginti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si pro inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vlq; Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cæsisq? tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

A Ϲ μνήμης λαμπρᾶς ϖᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸν ἔτι θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. σωιέβη δὲ Ϲ τότε ληστῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τὸ ἐλισαίου τάφον ὧν ἦσαν ἀνῃρηκότες, τὸ νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ ϖροσπολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν ϖερὶ ἐλισαίου τὸν ϖροφήτην, ζῶντα τε ὅσα ϖεποίηκε, καὶ ὡς μετὰ τὸν τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχει θείαν δεδηλώκαμεν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ σύρων βασιλέως ἀζαήλου, εἰς ἀδὰδ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία ϖεριῆλθεν. ϖρὸς τοῦτον σωιάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεύς, καὶ ϗισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζάηλος πόλεις καὶ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρείλαβε. τοῦτο μὲν οὖν κατὰ τὴν ἐλισαίου ϖροφητείαν ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ σωιέβη καὶ ἰώασον τελευτήσαντα, καθῆκεν εἰς ἱεροσόλυμα ἡ ἀρχὴ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Κεφάλαιον ί.

Ὡς ἀμασίας ϖολεμῶν ϖρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἡττᾶται.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τοῦ ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς ὢν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, ϖολίτιδος δὲ τὸ γένος. θαυμασίως δὲ δικαίᾳ ϖροσενόει, καὶ ζῶντα νέος ὤν. ϖαρελθὼν δ' ὅτι τὰ ϖρόσταγματα καὶ τὰ ϖαρὰ τῶν ἀρχαίων, ἔγνω δεῖν ϖρῶτον ἰωάσα τιμωρῆσαι τῷ ϖαιρὶ, Ϲ τοὺς ὀνειθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι, καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ ϖαῖδας αὐτῶν, ὑφὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ϖοιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' ἁ ϖατέρων ἁμαρτίας, τέκνα κολάζειν. ἐϖειτα στρατιὰν ὁϖλέξας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ ϖερὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ σωιθροίσας εἰς ϗιάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους κατέστησε. ϖέμψας δὲ καὶ ϖρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα μισθῶται δέκα μυριάδας ὁϖλιτῶν, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι Ϲ ἰδουμαίων καὶ γαβιλιτῶν ὁϖστρατεύσασθαι ϖολεμοῦντας τε ϖρὸς τὴν σταλεῖσαν, καὶ μέλλοντος ὀξέως ὁρμᾶν, ὁ ϖροφήτης τοῦ τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι σωιεβούλευσεν. εἰ γὰρ ἀσεβῆ, τὸν γὰρ θεὸν ἦτταν αὐτῷ ϖρολέγειν χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. ϖειράσθαι δὲ τὸν ϖολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον ϖεκομένου τῷ θεῷ. δυσφορήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὅτι τὰ ὀφθησόμενα τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, ϖαρήνει ϖοιεῖν ὁ ϖροφήτης ὅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δὲ αὐτοῦ ϖολλὰ ϖαρ' αὐτοῦ γενήσεσθαι. Ϲ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλεπῶς τὸν μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅτι τὰ ϖροειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀϖέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οὓς ὅτι τῶν μεγάλων ἀγαγὼν ϖέτρας, ἣν ϖέτραν ὄρος ὅτι τῶν ἀραβίαν, ἐϖ' αὐτῆς κατεχρήμισεν. ἀϖήγαγέ τε λείαν ϖολλὴν καὶ ϖλοῦτον ἄφθονον ἐκ ϖάντων ἐθνῶν. ἀμασίου δὲ ἐν τούτοις ὑϖάρχοντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀϖέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες ὅτι τοῦτο, Ϲ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὸ ἀϖόλυσιν, καὶ δὲ αὐτὸ ϖαθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐϖῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσαμύρων ϖροελθόντες διήρ-

ϖασαν τὴν χώραν, καὶ ϖολλὰ μὲν ἔλαβον ἐκ τοῦ ζύγια, ϗιχιλίους δὲ ἀνθρώϖους ἀϖέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ Ϲ τοῖς κατορθώμασιν ἐϖαρθείς, τὸν μὲν τούτων ἄϖρακτον αὐτῷ θεὸν γενόμενον, ἐϖορᾶν ἤρξατο. ὡς δὲ ἐκ τῆς ἀμαληκιτῶν

χώρας

χώρας ἐκόμισε, τούτοις σεβόμενος διετέλει. σφαλ- A
θὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τούτους
ἡγεῖται θεοὺς, οἵτινες ἰδίους, παρ' οἷς ἐπιμῶντο μηδὲν ὠ-
νησαν, μηδ' ἐκ χερῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου, ἀλλ' ὑφ-
εἵλοντο πολλούς τε αὐτῷ ἀπολλυμένους, καὶ τοὺς αἰχμα-
λωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ
τρόπῳ, καθὼς αὖ τις τῶν πολεμίων πυκὰς ζωγρήσας ἤγα-
γε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προστάξειν
ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, B
εἰ πολυπραγμονήσει. καὶ ὁ μέ, ἡσυχάζειν εἶπεν. οὐκ ἀμε-
λήσειν δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων τὸν θεὸν προσύ-
λεγεν. ἀμασίας δ', κατέχειν αὐτὸν ὅτι τῶν δυναστείας ἐ
δυνάμενος, ἃς ἀφ' ὧν τῷ θεῷ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβρι-
ζεν, ἀλλὰ φρονηματισθείς, ἔγραψεν ἰάσῳ τῷ τῶν ἱεροσο-
λυτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν πάντι τῷ
λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ,
δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βελόμενον δύνωμονεῖν εἰ- C
δέναι πολέμῳ περὶ τῶν ἀρχῆς κεινησόμενον. ἀντέγραψε
δ' ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. ἦν
ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄ-
κανος αὐτὴ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἔπεμψε μιᾶς δυ-
μένην τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδί. με-
ταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρερχόμενον κα-
τεπάτησε τὴν ἄκανον. τοῦτο οὖν ἔσται σοι παράδειγμα
τοῦ μὴ μείζονων ἐρίεσθαι, μηδ' ὅτι τὴν πρὸς ἀμαλη-
κίτας μάχην νικήσας, ὅτι ταύτῃ γαυρούμενος σαυ- D
τῷ τῇ βασιλείᾳ σου κινδυνεύσῃς ἀπολέσαι. ταῦτα δ'
ἀκούσας ἀμασίας, ἐπὶ μᾶλλον ὅτι τὴν στρατιὰν παρ-
εξεύθη, τοῦ θεοῦ παρορμήσαντος αὐτὸν οἶμαι πρὸς αὐτὴν,
ἵνα τῷ παρανομηθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς
δ' ἐξῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ σωά-
πειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίου στράτευμα φόβος
ἀφνίδιος καταπλήξις οἵαν θεὸς ἐκ δρυμῶν ὧν πέ-
μπουσι, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, διά- E
σπαρέντων ὑπὸ τοῦ δέους αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν,
ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον.
ἀπείλησε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσειε τοὺς ἱεροσο-
λυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ δ'
στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης τῷ
θεῷ τὸ ζῆν δέους, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον.
ὁ δ' διακόψας τῶν τείχους ὡς τε πεντακοσίων πηχῶν, ἐφ'
ἅρματος εἰσήλασε διὰ τοῦ διακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν F
ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε τούτῳ τῷ τρό-
πῳ γεγόμενος τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τῶν θεοῦ θησαυροὺς
ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν
τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ὕστως αὐτὸν διολύσας
τῆς αἰχμαλωσίας, ἀνέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα
δ' ἐγένετο πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ
δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μετὰ ταῦτα δυβου-
λοῦθεις ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λάχεσαν πό- G
λιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τῶν δυβύλων πεμφάντων ἐκεῖ
τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαν-
τες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέσχε δ' ὕστως ἀμασίας τὸν βίον, διὰ τὸν νεωτερισμὸν τῆς
πρὸς τὸν θεὸν ὁλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinētes cædi & captiuos trahi passi sint. quin & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbā Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret. tū ille se quidem quieturum dixit, Deum tamē vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nō capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conferrentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spaciū mœnibus, curru per id intestitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum demisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

Κεφάλαιον ια.

Ως ὀζίας τὰ πλησίον ἔθνη ὑπεχείρισατο.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oracvlo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, nō dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim. *Ionæ 1.* Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percōtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asię: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. *4. Reg. 14. 15* Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itē successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας τοὔνομα. πεντεκαιδεκάτῳ ἔτει τ̃ ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῆς ἱεροσολυμίτων ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· ἔτους ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τ̀ θεὸν ὑβρισὴς κ̀ ὠμὸς ἀνόμως δ' οὕτως ἐγένετο, εἰδώλατρίαν σεβόμενος, κ̀ πολλοῖς ἀτόποις κ̀ ξένοις εἰς χρῶν ἔργοις, τῶ δ' λαῶ τ̃ ἱεροσολυμ̃, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τ̃ ἐκείνων δυνάμεως, κ̀ πλατυῦναι τ̀ αὐτ̃ βασιλείαν, τοῖς μ̀ κ̀ τ̀ ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθης πόλεως, τοῖς δ' κ̀ τ̀ μεσημβρίαν, ἕως τ̃ ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ̃ χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖπε. στρατεύσας οὖν ὅπῃ τοῖς σύροις ὁ ἱεροβόαμος, καθῃρέθη πᾶσαν αὐτῶν τ̀ χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων ἀποδώσειν ὑπεχόμενος, ὅσα κ̀ περὶ τ̀ προφήτην τοῦτον εὗρον ἐν ταῖς ἑβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰρ ὑπὸ τ̃ θεοῦ, πορευθῆναι εἰς τὴν νίνυ βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ μέλλοντα ἐν τῇ πόλει, ὅτι τ̀ ἀρχαῖον ἀπολέσει, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, κ̀ πλοῖον εὑρὼν ἐμβὰς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ἐπιγενομένου δ' χειμῶνος σφοδροτάτου κ̀ κινδυνεύοντος καταδῦναι τὸ σκάφος, οἱ μ̀ ναῦται κ̀ ὁ κυβερνήτης, κ̀ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, εὐχὰς ἐποιοῦντο χαριστηρίους εἰ ἀφεύξοιεν τ̀ θάλασσαν. ὁ δ' ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὧν τοῖς ἄλλοις ἑώρα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δ' ἐπὶ μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, κ̀ βιαιοτέρας γενομένης ὑπὸ τ̃ πνευμάτων τ̀ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῶν ἐμπλεόντων ἄτοπον αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος, συνέθεντο κλῆρον, τοῦτον ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη κ̀ τί μετέρχεται, τὸ μ̀ γένος ἔλεγεν, ἑβραῖος εἶναι, προφήτης δ' τοῦ μεγίστου θεοῦ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλουσιν ἀποδρᾶσαι τ̀ παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, ἄτοπον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος. οἱ δ', τὸ μ̀ πρῶτον οὐκ ἐτόλμων κελεύοντες ἀσέβημα εἶναι ξένον ἄνδρωπον κ̀ πεπισμένον αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν ἔπειτα ἀπώλειαν ἐκβάλλειν. τελευταῖον δ' ὑποβιαζομένων τοῦ κακοῦ, κ̀ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζειν τ̀ σκάφος, ὑπό τε τοῦ προφήτου παρορμηθέντες, κ̀ ὑπὸ τοῦ δέους τοῦ περὶ τ̀ ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τ̀ θάλασσαν. κ̀ ὁ μ̀ χειμὼν ἐς ἀληθὲς ἦν, λόγος ὑπὸ τοῦ κήτους καταποθέντα ξηρὰς ἡμέρας κ̀ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβραθῆναι πόντον, ζῶντα κ̀ μηδὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τοῦ θεοῦ δεηθεὶς, συγγνώμην αὐτῷ παρασχεῖν τῶν ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινεμίου πόλιν. κ̀ καθεὶς ἐπίκουρον ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσίας, κ̀ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξῆλθον δ' τὴν περὶ αὐτὸ δήτησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεύς, μ̃ πάσης εὐδαιμονίας τὸν βίον διήγαγεν, κ̀ ἀρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. κ̀ θάπτεται μ̀ ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτὸ τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαείας. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον κ̀ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τ̃ δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς

μηδὸς ὢν, ἀχίας μ̃ τοιοῦτος, ἀσῆς ὁ τὸ γλῶς. ἀγαθὸς δ' ἰῶ κ̀ δίκαιος τ̃ φύσιν, C μεγαλόφρων, κ̀ προνοῆσαι τ̃ πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος ὁ κ̀ ὅπ παλαιστινοις, νικήσας μάχη, πόλεις αὐτ̃ ἔλαβε κ̀ κράτος, ἰτὰν κ̀ ἀμμίαν, κ̀ κατέσκαψεν αὐτ̃ τὰ τείχη. μ̃ ὁ ταύτῳ τ̃ στρατείαν ἐπήλθε τοῖς τ̃ ἀγυπτίῳ γφτνιῶσιν ἄραψι. κ̀ πόλιν κτίσας ὅπ τ̃ ἐρυθρᾶς θαλάσσης, κατέσησεν αὐτ̃ φρουρόν. ἐπειτα τοις ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, κ̀ φόρους αὐτοῖς ὁρίσας τελεῖν, κ̀ πάντα μέχρι τ̃ ἀγυπτίων ὅρων χφρωσάμενος, τ̃ ἱεροσολύμων ἤρχετο ποιεῖσθ τὸ λοιπὸν τ̃ ὅπιμέλφαν. ὅσα γὸ τ̃ τφχῶν, ἢ ὑπὸ τ̃ χρόνε καταβέβλητο, ἢ ὑπὸ τ̃ ὀλιγωρίας τ̃ πρὸ αὐτ̃ βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμφ κ̀ κατεσκύαζεν, ὅσα τε ἰῶ κατεσκαμμένα, ὑπὸ τ̃ τ̃ ἱεροσολυτ̃ βασιλέως ὅτε τ̃ πατρὸς αὐτ̃ λαβὼν αἰχμάλωτον τ̃ ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τ̃ πόλιν. προσοικοδόμησε ὁ κ̀ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. κ̀ φρέαρας δ' ἐτετείχησε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. C πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἰῶ δ' αὐτ̃ κ̀ ὑποζυγίων κ̀ τ̃ ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. δ̀ φυὴς γὸ ἰῶ ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τ̃ γῆς ὅπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν κ̀ παντοδαποῖς πηδίων ἀπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν ὅπλέκτους πρὸ αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ κ̀ ξιάκοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν κ̀ ταξίαρχοι κ̀ χιλίαρχοι γλυφῆσι κ̀ τ̃ ἀλκὴν αὐτοῖς τοῖς, τ̃ ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν ὅλην στρατιὰν C ὥπλισε, θουρεάν δοὺς ἑκάστῳ, κ̀ θυρεοὺς κ̀ θώρακας χαλκοῦς, κ̀ τόξα κ̀ σφενδόνας. ἔτι ὁ C πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκύασε. πετροβόλα τε κ̀ δορυβόλα C ἁρπαγας, κ̀ ὅσα τούτοις ὅμοια. γλυμμένος δ' ἐν ταύτῃ τῇ σωτάξει C ὠφροσύνῃ, διεφθάρη τ̃ διάνοιαν ὑπὸ τ̃ τύφε, κ̀ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεπείσῃ τ̃ ἀθανάτε κ̀ πρὸς ἅπαντα δίκαιος τ̃ χρόνον ἰσχύς ὠλιγώρησεν. αὐτὸς δ' E ἰῶ ἡ πρὸς τ̃ θεὸν δύσεβία, κ̀ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὠλισθεν δ' ὑπ' δυσπραξίας, κ̀ κατηνέχθη πρὸς τὰ τ̃ παρὸς ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ πάκεῖνον ἡ τ̃ ἀγαθῶν λαμπρότης κ̀ τὸ μέγεθος τ̃ πραγμάτων, ἃ δυνηθεῖσα προσῶσαι καλῶς αὐτ̃ ἤγαγε. εἰσιόσης δ' ἡμέρας ὁπσήμε, κ̀ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος ὅπθυσιάσων ὅπ τ̃ χρυσᾶ βωμοῦ τ̃ θεῷ. τὰ δ' ἀρχιερέως ἀζαρίε, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ἃ F γὸ ἔξον ὅπθύειν εἶπον. μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τ̃ ἀαρῶνος γλυφις. καθαιρόντος γ' ἐξιέναι κ̀ μὴ πλημμελεῖν εἰς τ̃ θεόν. ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τιὰ ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ ὁ, σεισμὸς ἐκλόνησε τ̃ γῆν μέγας. κ̀ διέρρηξε τὸ ναὸν, φέγγος ἡλίε λαμπρὸν ἐξέλαμψε, C τῇ τ̃ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν. ὡς τῷ μ̃ δίθεος λέπρα ὅπεδραμεῖν, πρὸ ὁ τ̃ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ τ̃ ὄρους ὑπορράγῆναι τὸ ἥμισυ τὸ κ̀ τ̃ δυσμιὰ, κ̀ κυλισθὲν τέσσαρας G σταδίους ὅπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στιῶαι. ὡς τάς τε παρόδους ἐμφραγῆναι, κ̀ τοὺς ὠδαδείσους τοὺς βασιλικούς. ἐπεὶ ὁ κατειλημμένος τιὼ ὄψιν τὸ βασιλέως ὑπὸ τ̃ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τιὰ συμφορὰν, κ̀ σκέλδον ἐξιέναι τ̃ς πόλεως, ὡς ἀναγῆ. ὁ ὁ ὑπ' ἀγνοίας τὸ συμβεβηκότος δεινὸς κ̀ τὸ μηκέτ' αὐτῷ παρρησίαν εἶ, τὸ κελεύομενον ἐποίει,

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendíque rebus solers & industrius. is suscepta expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labe factum erat, vel superiorum regum incuria, rotum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diuerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucas turres cubitorum quinquaginta altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelã dispositas: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarúmque plantarũ generibus excoluit. habuit præterea selectorũ militũ trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinẽ struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dúmque in his studiis & paratib⁹ versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternã cœpit non magnificare, nec religionis nec pietatis admodum obseruans, ita vt ad paternam impietatem videretur procliuior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quòd fortunæ fauorem & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templũ ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Accurrit eò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regem cõpescuit, vociferans ac negãs hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deũ talibus factis prouocare ad iram desineret. Tum rex commotus mortem illis ni quiescerent minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fissóque supernè templo radius solis os regis improbum ferit, quod cuestigio lepra cõtactum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis reuulsum, per quatuor stadia volutũ, obiectu demum Orientalis mõtis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquã in facie regis leprá animaduerterunt, diuinitus inflictã ei plagam indicauerunt, & vt tanquã pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cófectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autē rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obfirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbē quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatē reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decēnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus mille talētis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hāc summam Manaemo populus contulit. exactis L. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autē hic Phaceias principatum annis XX. dubium impius magis an iniustus. Huius tēpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicināque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorū regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sarciēdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantē restituit, & additis magnis ac firmis turrib⁹ communiuit. Ammanitas etiā prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talēta cētū & tritici coros decies mille, & totidē hordei. In tātúmque regnū auxit, vt tā domi felix esset, quā foris formidabilis.

A τῆς γὰρ ἀνθρωπον ὀργυιάς καὶ τῆς ὀργῆ τοῦτ' εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας ταλαίπωρον ἔτι καὶ οἰκεῖαν ὑπομείνας ὄλεθρον. Ἔσχεσον μὲν τινα διῆγε ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην ὑποζῶν βίον, τῷ παιδὸς αὐτοῦ ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. τούτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. σκηνεύθη δὲ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις. ὁ δὲ τοῦ ἱεροβοάμου παῖς ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῆς ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπό φίλου τινός, σελήμου μὲ τοὔνομα, ἰαβήσου δὲ υἱέ. ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβών, ὑπλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτοῦ κατέσχε ξ. ὁ δὲ στρατηγὸς μανάημος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν ζαχαρίαν ἀκούσας, ἀρὰς μὲν πάσης στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀνελεῖ τὸν σέλημον. καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτόν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείοντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτούς, τὸν περὶξ ἐδήωσε χώραν. Ἔλων τὴν πόλιν καὶ κράτος λαμβάνει πολιορκίας. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν θαψιαῖον στρατηγοῖς προσκεχθηκόσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσαντο, μηδὲ νηπίων φεισάμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν καὶ καταλήψεων οὐδὲ ἀγριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ πρὸς ἀλλοφύλων τινὰς σύγνωστον ὀργιάζειν ἐθνῶν ἐθισμοῖς ὑποχειρίους, ταῦτα τοῖς ὁμοφύλοις ἔτεσιν εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τῆς τεσσαρακοστῆς τούτου ὁ μανάημος ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλου τὸν ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπιστῶν τοῖς ἀσσυρίοις. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνιέντι τὸ πλῆθος μανάημῳ, παρασχεῖν κατ' κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελεσάντων δὲ μὴ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. καταλείπει δὲ τὴν βασιλείας τὸν υἱὸν φακεΐαν διάδοχον. ὃς τῇ τοῦ πατρὸς καταλυθήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μὲ φίλων ἀπέθανε, φακεΐου τινὸς ὃς ἦν χιλίαρχος ὑπεβουλεύσαντος αὐτῷ, παιδὸς δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ οὗτος ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ θεῖα καὶ ἄνομος. ὁ δὲ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ὅπως ἐκστρατευσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε γαλαδινὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τὴν ἰορδάνου χώραν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδισσαν, καὶ ἀσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετῴκησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἀσσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰώθαμος δὲ ὁ ζίας παῖς, ἐβασίλευε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐτῶν ἰεροσολύμοις, ὃν μητρὸς μὲν ἀσῆς γεγονώς, καλουμένης δὲ ἰερούσης. οὗτος ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' ὁσιώτατος μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ὁπηνίκα δὲ τῆς κατὰ τὸν πόλιν. ὅσα γὰρ ὁπισθοῦς ἐδεῖτο καὶ κόσμου,

ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. σοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ περιπύλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῆς τειχῶν ἀνέστησε, πύργοις παμμεγέθεσι καὶ ὑψηλοτάτοις οἰκοδομήσας. καὶ τὴν ἄλλων εἴ τι κατὰ τὴν βασιλείαν ἠμέλητο, πολλὴν ὑπεροφὴν ἐποιεῖτο, στρατοὺς ὁπλίτας καὶ ἱππέας συναθροίσας καὶ τάξεις αὐτοῖς φόρους καὶ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κελεύσας. πύξασθαι δὲ ἔτους τὴν βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταφρόνητον μὲ αὐτὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

ιωὰ

λῶ δέ τις κῆ τοῦτον τὸν χρηγὸν προφήτης ναοὺμ τοὔνο- A
μα, ὃς περὶ τῆς ἀσυρίων καταστροφῆς κὴ τῆς νίνυε προφη-
τεύων ἔλεγεν ἔτως. ἔσαι νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
νινυὶμψη, ἔτως δὲ ὁ δῆμος ἅπας ταραχόμενος, κὴ κλυ-
δωνιζόμενος οἴχησε φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλή-
λους, στῆτε δὲ μείνατε, κὴ χρυσὸν αὐτοῖς κὴ ἀργύριον ἁρ-
πάσατε. ἔσαι δ' ἀθλὶς βυλησόμενος. σωζὴν γὰρ αὐτῆ ἐ-
θελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ
αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἕξις ἕξει δὲ θρῆνος, πάρεσίς τε τῆ B
μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τῦ φόβυ μέλαιναι τελέως αὐ-
τοῖς γενήσονται. ποῦ ἦ ἔσαι τὸ κατοικητήριον τῆ λεόντων
κὴ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύα, ὅτι ἀφα-
νίσω σε, κὴ οὐκέτι λέοντες ἐκ σῦ πορφύρεοι ὀπτάξυσι
τῆ κόσμω. κὴ ἄλλα ἦ πολλὰ περὶ τύτυ, ἃ προφήτευσεν
ὅδε ὁ προφήτης περὶ νινυΐτης, λέγειν οὐκ ἀναγ-
καῖον ἡγησάμην. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγχάνυσιν ὀχληρὸς
δοκῶ, παρέλιπον. σωέβη δὲ πάντα τὰ προειρημένα
περὶ νινυΐτης, μετ' ἔτη ἑκατὸν κὴ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν C
οὖν τύτων, ἱκανῶς ἡμῖν δεδήλωται.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argẽtum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorũ prę pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autẽ omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post annum exv. Et de his quidem hactenus. XII.

Κεφάλαιον ιβ.

Ὡς στρατεύσαντος Ἀράσου τοῦ Δαμασκῶν βασιλέως ἐπὶ Ἱεροσολυμίτας ἐπολιόρκησαν Ἀχάζην τὸν βασιλέα αὐτῶν οἱ Ἀσσυρίων βασιλεῖς ἐπὶ Δαμασκὸν στρατεῦσαι.

Cap. XII.

Rasę Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

Ὁ δ' Ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν κὴ τεσ- XIII.
σαράκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῆ, ἐκκαίδε-
κα. θάπτε δὲ ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἔρχεται δ' D
εἰς τὸν υἱὸν αὐτῦ Ἀχάζην ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τὸν θεὸν γενόμενος, κὴ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς
Ἰσραηλιτῆ βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν Ἱεροσο-
λύμοις ἀναστήσας, κὴ θύων ἐπ' αὐτῆ τοῖς εἰδώλοις,
οἷς κὴ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη,
καὶ τούτοις ἄλλα πλάσια διεπράσατο. ἔχοντος
δ' ἔτος καὶ μεμιωότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆ
Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν βασιλεὺς Ἀράσης, κὴ Φακείας
ὁ τῆ Ἰσραηλιτῆ. φίλοι γὰρ ἦσαν. καὶ σωελάσαντες αὐ- E
τοῖ εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πολιὼ ἐπολιόρκουν χρόνον
δ' ἐπὶ τινὶ τῆ τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ δὲ τῆ
Σύρων βασιλεύς, λαβών τινὶ πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θα-
λάσσῃ πόλιν ἦλθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀπέκτεινας,
ἐκατῴκησεν αὐτῇ συρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις
ὁμοίως κὴ τοὺς πέριξ Ἰουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν
πολλὴν ἀπελάσας εἰς Δαμασκὸν, μῆ τῆς σφαγῆς
ἀνίζυσεν. ὁ δὲ τῆ Ἱεροσολυμιτῆ βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς F
συρους ἐπ' οἴκυ κεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξιόμα-
χος εἶ πρὸς τῆ Ἰσραηλιτῆ βασιλεῖ, τινὶ δύναμιν ἐπ'
αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη κὴ μιῶν τῷ
θεῷ, ὡ ὅτι τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτὸ πολλοῖς ἅμα καὶ
μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὰρ αὐτὸ μυριάδες κατ' ἐκεί-
νυ τινὶ ἡμέραν ὑπὸ τῆ Ἰσραηλιτῆ ἀνῃρέθησαν. ὧν
ὁ στρατηγὸς Ζαχαρίαν τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβο-
λῇ τὸν βασιλέως ἀχάζυ, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν δεύτε-
ρον τὸν βασιλείας ἀπάσης ἐπαρχον, κὴ τὸν τῆς ἰούδα φυ-
λῆς στρατηγὸν ἔλκανα, ἀξιόμαχον ἔλαβε. καὶ ἐκ G
τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀ-
πήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τὸν στρατὸν
πρὸ τῆ τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τινὶ νίκλιν αὐτοῖς τὸ δὲ τινὶ οἰκείαν ἰσχὺν ἐδήλου γενέσθαι.

Iothamus autẽ è viuis abiit ætatis anno XLI: cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regnis conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset prælio propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazæ cõgressus, superatũ occidit, & patri modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit, magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat, 4. Reg. 16.

sed quòd Deus regi Achazæ irascereturr. incusabátque eos quòd non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabãt se passuros vt ciues sui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. satis esse præteritorum peccatorum, in quæ propheræ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere. Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & vlterius, cúmque non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

CAP. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

4. *Reg.* 16. 17. ACHazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnatáque Damasco, Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros ad hunc modũ tractatos, rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actísque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem verò acceptam, Assyriorum venerari cœpit numina, quidnis potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has insanas impietates tandem moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filio.

A δλὰ ὁ τ̃ ϑ̃ θεὸς χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τ̃ βασιλέα. κ̀ κατεμέμφετο, τ̃ῇ μ̃ δυσσεβείᾳ τ̃ῇ κατ' αὐτὸ μὴ ἀρκεσθέντας, ἀλλὰ ϑλμήσαντας τοὺς ἀπ τ̃ ἰούδα φυλ̃ς & βενιαμίτιδος συλ̃χμεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβάλλετό τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὸ οἰκεῖαν ἀπαθεῖς. ἀνασεισθέντας γὸ τ̃ῷ θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ δ̀ τ̃ῷ ἰσραηλίτ̃ῳ λαὸς εἰς τ̀ ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπισκέπτετο τοὺς τούτων, ἀναστὰς δέ τις βαραχίας ὀνόματι τ̃ῷ δοκιμώτατον ἐν τ̃ῇ πολιτείᾳ, & ἄλλοι μετ' αὐτὸ δύο, ἔλεγον μὴ ὑπερβ̃ναι τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τ̀ πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολλώμεθα ὑπὸ τ̃ θεοῦ. μόνον γὸ ὑπόχρη τὸ πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἁμαρτεῖν, ὡς οἱ προφ̃ται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐβούλοντο συμφέρειν. φϑαλασσόντες οὖ οἱ προειρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάντο & ὑπομελείας ἠξίωσαν, κ̀ δόντες ἐφόδια, εἰς τ̀ οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. ὑδὲν ἧττον κ̀ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, κ̀ μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωϑεν τ̃ ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

B

C

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς κ̀ κράτος ἔλαβεν ὁ τ̃ῷ ἀσσυρίων βασιλεῖ δαμασκὸν κ̀ διέφθειρε μὲν αὐτ̃ῷ τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀπῴκησεν εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔϑνη κατῳκίσεν ἐν δαμασκῷ.

D ΑΧάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τ̃ ἰσραηλίτ̃ῳ, πέμψας πρὸς τ̃ τ̃ ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσάρ, συμμαχίαν αὐτ̃ῷ παρέχειν παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, & σύρους κ̀ δαμασκηνοὺς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ' αὐτ̃ῷ κ̀ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δ̀, τ̃ παρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος ἀχάζῃ, κ̀ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς σύρους, τ̀ν τε χώραν αὐτ̃ῷ ἐπόρϑησε, & τ̀ δαμασκὸν κ̃ κράτος εἶλε, κ̀ τ̀ βασιλέα ἀράσσηλ ἀπέκτεινε. τοὺς δ̀ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τ̀ ἄνω μηδίαν. & ἐκ τ̃ῶν ἐϑνῶν τ̃ῷ ἀσσυρίων μετασήσας τινὰς, εἰς τ̀ δαμασκὸν κατῴκησε. τ̀ν δ̀ τ̃ῷ ἰσραηλίτ̃ῳ γ̃ν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτ̃ς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτὸ δηλωϑέντα τοῖς σύροις, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἁρπάσας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ϑησαυροῖς, κ̀ τ̀ ἀργυρον, & τὰ ἐν τ̃ῷ ναῷ τ̃ ϑεοῦ, κ̀ εἴτι κάλλιστον ἀνάϑημα, τοῦτο ϑαρσήσας ἦκεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, κ̀ ἔδωκε τ̃ῷ τ̃ ἀσσυρίων βασιλεῖ κ̃ τὰς ὁμολογίας, κ̀ πάντων αὐτ̃ῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγησας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἦν δ' ἔτους ἀνόητος κ̀ τ̃ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος. ὅϑεν ὁ βασιλεὺς, ὡς τ' ἰδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τ̃ σύρων ἐπαύσατο τὰς ϑεὰς αὐτ̃ῷ προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένους αὐτ̃ῷ τ̀ νίκην. ἡττηϑεὶς δ̀ πάλιν, τοῖς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν ϑεοὺς, κ̀ πάντας ἐώκει μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν παρ' ὧν κ̀ ἀληϑ̃ς ϑεὸν, ὃς αὐτ̃ῷ καὶ τ̃ ἥττης ὀργιζόμενος ἦν ἄπιος. ὅπου τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλϑεν, ὡς & τέλεον ἀποκλείσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι ϑυσίας ὑπὲρ αὐτοῦ, κ̀ προσϑεῖναι τ̃ῷ ἀναϑημάτων αὐτ̃ῷ. ταῦϑ' ὑβρίσας τὸν ϑεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ κ̀ ϛιάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτ̃ῶν ἐκκαίδεκα. τ̀ ὑὸν δ' ἐζεκίαν δεξάμενον καταλιπών. ἀπέ-

E

F

G

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ὑπὸ οἰκείου τινὸς αὐτοῦ φίλου πρὸς ὧν ἐκεῖνος τοιοῦτος. ὃς χρόνῳ τινὶ βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν, καὶ τῷ πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύσας δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν δὲ οὐκ εἶχεν ἵλεως διὰ μῆνιν καὶ σύμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὧσηε, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ἐν ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱός, καὶ ἀβίας ἀπὸ τοῦ γένους. φύσει δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ἐκ ἀγνοεῖτε μὲ ὡς δι' τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας τὰ μὲν ἀδόκητα τὸν θεὸν τὸ θεῖον ἐμοὶ πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἀναπεισθέντες ὡς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεοὺς τούτοις προσκυνεῖν. παραινῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεταθεμένους ὡς ἔστι δυνὸν τὸ ἀσεβεῖν, τούτῳ μὲν ἤδη λήθῃ ποιησαμένους, καθαρὰν δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συνελθόντας ἅπαντας ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ τῶν ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. οὕτω γὰρ τὸν θεὸν ἵλεων ποιήσεσθαι, ἀφέντα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερὸν, καὶ διερπίσαντες τὰ σκῦλα τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, ἐκάλει τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πολὺν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀνομίας. διαπέπεμπτο δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἀπὸ τοῦ βίου, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς παραγενομένοις εἰς ἱεροσόλυμα, τήν τε ἄζυμον ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, παραινῶν εἰ πως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, τῷ γε τῶν ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους γενέσθαι. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, παραγενομένων τῶν πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ παρὰ τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς αὐτοὺς διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πάσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέφυγον. καὶ τελευταίους συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε παρανομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ χεῖρα τῶν προειρημένων ἀπενοήσαντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐποίησεν ὑποχειρίους. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ ἦσαν πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτῷ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἐρίφους τοσούτους. ὑπιδόντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Israelitarum regnum cum vita amisit, cæsus per insidias cuiusdam ex charioribus sibi aulicis, cui nomen Oseas, qui cùm regnum scelere quæsitum per annos ix. obtineret, vir fuit pessimus, nihil pietatis Deo deferens. In hũc duxit exercitum Assyriorum rex Salmanasarus, & quia Deum non habebat propitium, destitutum eius auxilio facilè subiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oteæ E-

B zecias Hierosolymis regnum adeptus est, Achazæ ex Abia Hierosolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iusto ac pio præditus. nam statim ab initio principatu nullam magis necessariam vel vtilem tam sibi quàm subditis curam existimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & sacerdotum Leuitarúmque concione, sic fertur ad eos verba fecisse: Ne ipsi quidẽ ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo

C debitos honores, in multas & magnas calamitates incidistis, quia per extremam dementiam passi estis vobis persuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidẽ vestro malo didicistis quàm pernicioſa res sit impietas, hortor vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum sacerdotibus & Leuitis, ac tũm demum conuenientes aperiatis templum, & lustratum priùs

D expiatúmque sacrificiis legitimis in pristinum honorem & reuerentiam restituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accensi sacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatisque sacris vasis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimissis per totam ditionem suam nuntiis, populum Hierosolyma ad azymorum celebritatem cõuocat multo iam tempore intermissam propter impiam superiorum regum incuriam. Quin & Israelitas per nuncios hortatus est, vt relictis consuetis superstitionibus ad priscam illam pietatem

E & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permissurum vt Hierosolyma venientes azymotũ festum vnà cum suis ciuibus celebrent. Hęc autem se suadere non vt suum negotium ageret, sed ipsorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, si huic consilio paruerint. Israelitæ verò audito quid legati à suo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, &

F prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates instarẽt, ni maturè ad pietatem redirent, respuerint: quos postremò comprehensos necauerunt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam sunt prolapsi, ita vt non priùs desisterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in potestatem hostiũ eos tradidit, sicut suo loco dicetur. Multi tamen è Manassitica tribu & Zabulonis atq. Isacharis prophetarum monitis parẽres ad pietatẽ sunt conuersi, atque hi omnes Hierosolyma ad Ezeciã cõfluxerũt, vt D. ũ adorarẽt. Postquã aũt ea multitudo cõuenit, rex ascẽso tẽplo

G vnà cũ principib. & populo, immolauit pro se tauros septem, & totidẽ arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues B Dc. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus D fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis, atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, E penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

Cap. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. Almanasar autem Assyriorum rex compertο quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

τ κεφαλαίς τ ἱερείων αὐτὸς θ' ὁ βασιλεὺς ϗ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. ϗ οἱ μ' ἔθυον τε ϗ ὡλοκαύτουν. οἱ δ' λευῖται ὡδοιεςῶτες ἐν κύκλῳ μ' τ μουσικῶν ὀργάνων, ἦδον ὕμνους εἰς τ θεὸν, ϗ ἐψαλλον, ὡς ἐδεδάχθησαν ὑπὸ τ Δαβίδ. οἱ δ' λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δ' ἠχουμένων, ὅλη προέσπιπτον ῥίπτοντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς ϗ τὸ πλῆθος προσκυνοῦντ τ θεόν. ἔπειτα θυσὶ μ' βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἀρνας διακοσίους. τῷ πλήθει δ' προὺς διωχίαν ἐχαρίσατο βῦς μ' ἑξακοσίας, τὰ δ' λοιπὰ θρέμματα χιλία. ϗ πάντα μὴν οἱ ἱερεῖς ἀκολύθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἠδύμενος, διωχέτο μ' τ λαῦ, τῷ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἐνστάσης δ' τ τῆν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τ λεγομένην πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δ' πλήθει πάρεξ ὧν ἐπαλλήρησαν αὐτοὶ, ταύρους μ' διχιλίους, θρέμματα δ' ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ ϗ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μ' ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δ' χίλια ℂ τεσσαράκοντα. ϗ τοῦτον τὸν τρόπον ὑπὸ σολομῶνος τ βασιλέως ἐπ' ἀρχαίοις ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς ϗ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δ' τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, ϗ τ πόλιν δ' πάντες ἐκάθαραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς ἰδίων ὑπετελεῖσθαι προσέταξε ϗ τ νόμον, ϗ τοῖς ἱερεῦσι ϗ λευίταις τὰς δεκάτας ὤρισε παρὰ τ πλήθους δασάσθαι, ϗ τὰς ἀπαρχὰς τῆς καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσαμένωσι, ϗ τ θεραπείας ὦσιν ἀχώρισοι τ θεῦ. ϗ τὸ μ' πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι ϗ τοῖς λευίταις. ὑποθήκας δ' ℂ ταμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῆς ἱερέων ℂ λευιτῆς, ϗ πᾶσιν αὐτοῖς ϗ γυναιξί. ϗ ἦτο πάλιν εἰς τ ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δ' τὸν προειρημένον ζόπον ὁ βασιλεὺς κατασκευάμενος, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς παλαισινοὺς, ϗ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ὑπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῆς πολεμίων. ὁ δ' τῆς ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτὴ καθαιρήσειν τ ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῆ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσ. ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς, τῆς μ' ἀπειλῆς οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δ' ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ, ϗ τῆς προφήτη ἰσαΐᾳ, παρ' ᾧ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπιστεύετο. ϗ ὧδε μὴν ἡμῖν ὅτι τ πρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς σαλμανάσαρ ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, ϗ εἰς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῳκίσας, τ τῆς ἀσυρίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

Σαλμανασάρης δ' ὁ τ ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ πυνθάνετο αὐτὸς ὁ τ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας χρύσα πρὸς σίαν τ τ ἀργυπίων βασιλέα, παρακαλῶν αὐτὸν ὅπι συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτὸ, παρεξιωθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπι τ σαμάρειαν ἐτῇ ἑβδόμῳ τ ὠσηῆ βασιλείας. ϗ πολιορκήσας δ' αὐτὸν τῆ βασιλέως, ἔτεσι τρισὶν, εἶλε ϗ κράτος τ σαμάρειαν, ἐνάτου μ' ἔτος ὠσηῆ βασιλεύοντος, ἑβδόμου δ' ἐζεκίᾳ τῆς τῆς ἰερουσαλυμιτῶν βασιλέως. ϗ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀρδὶν ἀφάνισε, ϗ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν ϗ περσίδα,

ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσὴε ζῶντα ἔλαβε. Ⓒ μετα- A
στήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χώρου τόπου τινός,
ἔστι γὰρ ἐν περσίδι ποταμὸς τὸ ἔχων τοὔνομα, κα-
τώκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῆς ἰσραηλίτης
χώραν. μετώκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῆς ἰσραη-
λίτης ἐκ τῆς ἰουδαίας μετὰ ἐτῆς ἀριθμὸν ἐνακοσίων
πεσαράκοντα ἑπτά, ἀφ' ἧς χρόνου τὴν ἄρχυπλον ἐξελ-
θόντες αὐτῆς οἱ πρόγονοι τὴνδε κατέχον τὴν χώ-
ραν. ἀπὸ ἧς στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἐτῆς ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς B
ἀποσάντες ἀπὸ ροβοάμου τοῦ δαβίδου ἰώαν τὴν βα-
σιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον
δεδήλωται, ἔτη ὀκτὼ ἑκατόν, πεσαράκοντα, μιᾶς
ἐούσης, ἡμέρας ἑπτά. Ⓒ τέλος μὴν τοῖς ἰσραηλίτας
τοιοῦτο κατέλαβε ὠδικβαίνειν τοῖς νόμοις, Ⓒ ὠδικη-
σάντας τῆς θεοσεβείας, οἳ προῄρηντο ταύτην αὐτοῖς
τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῆς ἀσεβημάτων.
ἦρξε δὲ αὐτοῖς τῆς χθιλῶν ἡ σάσις ἣν ἐσασάσαν πρὸς
ροβοάμον, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδείξαντες βασιλέα, C
ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξαμάρτων, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτο ἐποί-
ησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου ὠδικίαν. ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν ἧς ἣν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέσχεν. ὁ δὲ
τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολέμῳ τὴν τε συ-
ρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τούτου τοῦ βα-
σιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐ-
στράτευσε γὰρ ὅτι τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλου-
λαίου. μαρτυρεῖ δ' τοῦτο καὶ μῆναν δος, ὃς τῆς D
χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῆς
τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτ-
ταν, ἅπερ ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασί-
λευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. ὃν ὑπὸ σάλτων κιτταίων,
ἀναπλεύσας, στρατηγάγετο αὐτοῖς πάλιν. ὅτι τούτοις
πέμψας ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην
πολέμῳ ἅπασαν. ὃς τις εἰρήνην, μὴ πάν-
των ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρ-
κη καὶ ἡ πάλαι τύρος, Ⓒ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῆς E
ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων ἐκ
ὑποζυγίων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε,
φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ
δημώτους ὀκτακοσίους. αἷς δὴ πλεύσαντες τύριοι ναυ-
σὶ δεκαδύο, τῆς νεὼν τῆς ἀντιπάλων δέκα ἀρίστων,
λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐ-
πετάθη δὴ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ δέκα ταῦτα. ἀναζεύ-
ξας δ' ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέστησε φύλακας
ὅπη τὸ ποταμοῦ, καὶ ὑδραγωγιῶν οἳ διακωλύσουσι τυρίους F
ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γενόμενον, ἐκαρτέρησαν
πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων
ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασάρου τοῦ
ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς
σαμάρειαν χοῦθαῖοι, ταύτην δὲ ἐχρῶντο μέχει δεῦρο
τῇ θεοσεβείᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς χουθᾶς καλουμένης
χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι,
καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνομα, ἔκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον G
θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν,
καὶ τούτοις καθὼς ἐν πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι
παρεξιώσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοι-
μὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' ἧς φθειρόμενοι καὶ μη-
δεμίαν τῆς κακῶν θεραπείαν εὑπορούντες, χρησμῷ πρεσβεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

cum quo etiã Oseas rex vinus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hierohoamum, de qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo pòst Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detractarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octogintis remigibus. Quibus occurrẽtes Tyrij cum duodecim nauibus disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore nõ mediocrem rei nauali gloriã sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniũtur. Cæterùm noui Samariæ colent Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm populantur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque cessauit pestilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritæ, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, vt pote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποσεῖλαι. πέμψαντος δὲ τὰ τε νόμιμα, καὶ τὴν περὶ τὸν θεὸν τῶν ὅσιαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τὸ λοιμοῦ παῦλαν ἔπαυσαντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴν τὴν ἑβραίων γλῶτταν χοσθαῖοι, κατὰ δὴ τὴν ἑλλήνων συμβεῖται. οἱ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν δὲ πράττοντας ἐλάττωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πταίσαντας ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς πρόσηκειν λέγουσιν, ἀλλ' εἰ δίκαιον ἐστὶν αὐτοῖς δυοῖας ἢ ἡμῖους, ἀλλὰ μετοίκους ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐξόμεθα ἀκριβέστερον εἰπεῖν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Σεναχηρείβου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως στρατεία εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ υἱῶν τῶν τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης οὔσης ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών. Κεφ. γ.

Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ καταχόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ὡς τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάον, στρατευσάμενον ὑπὲ βαβυλωνίους, καὶ ποιούμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάντα, μάχης δὲ γενομένης, ξαυματίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωακίμον, φίλον ἑαυτῷ ποιήσασθαι καὶ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ὡς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἀφέστησε τὰ τῶν αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Ὅτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὑπὲ ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, φόβῳ δόντος ἑαυτόν. Κεφ. η.

Ὅπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις ἐπὶ τούτου τοῦ κυρίου, καὶ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum rex Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezecia regis oppugnatio.

Κεφάλαιον ά.

Σεναχηρίβου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως στρατεία εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἑζεκίου.

4. *Reg.* 18.

ZECIE duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu eũ aggressus est, omnésque vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudę tribu & Bẽiamitica. Iámq; ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illũ venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittẽs. Senacherib⁹ verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talẽta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniã, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cũ copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacẽ ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnibus exercitu castrametati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiũ. ille quod sibi metueret prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissẽt, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magnus rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolẽs exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Ægyptiis,

A

B

C

ΕΖΕΚΙΟΥ τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως, τεσσαρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τὴν ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύει μὴ πολλῆς ὠφελησομένης ἐπ' αὐτόν. καὶ κρατῆσας τὸ ἅπασας αἱρει τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν ὅπῃ ἱεροσόλυμα, φθάσει πρεσβυσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπακούσεσθαι, καὶ φόρον ὃν αὐτάξηται τελέσειν ὑπισχνέμενος. σεναχήριβος δὲ μαθὼν τὰ ὠφελήσοντα τῆς πρεσβείας, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν προσδέχεται, καὶ ἀργυρίου μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβὼν, φίλος ἀναχορεῖν ὡμολόγει, πίστεις δοὺς τοῖς πρεσβευταῖς ὀμόσας, ἢ μὴν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἕτερος ἀναστρέψειν. ὁ δ' ἐζεκίας πεισθεὶς, καὶ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολεμίου, καὶ τοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν ραψάκην μὴ πολλῆς ἰσχύος σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει καταλειπε, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, θαρατὰ καὶ ἀνάχαεις ἦν. ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δὲ, αὐτὸς μὲν διὰ δειλίαν ἀ προῆκτο, ξεῖς δὲ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον ἐλιακίμου ὄνομα, καὶ σομνᾶον, καὶ ἰωάχον τὸν ὑπὲρ τῶν ὑπομνημάτων. οὗτοι μὲν οὖν προσελθόντες ἀπήντησαν τῶν ἡγεμόνων τῶν στρατιᾶς τῶν ἀσσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας ἐζεκίᾳ λέγειν, ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήριβος πέπυσται αὐτοῦ τινι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φεύγει σε τὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκροάσασθαι μὴ θέλει, καὶ τοῦ στρατιὰν αὐτῷ ὑδέχεσθαι τῇ πόλει. ἢ δεῖ τοὺς αἰγυπτίους,

τῶν

τῳ ἑαυτῆ στρατιᾷ ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῷ κατα- A
γωνίσασθαι. εἰ δ' τοῦτο μετὰ δόκα, δηλοῦ αὐτὸ ὅτι ἀσθε-
νὴς ὄντι, καὶ ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερείδόμενος
τεθλασμένῳ, μᾶλλον δὲ τὸ καταπεσεῖν ἐπὶ καὶ τὴν χεῖρα δια-
περεῖς ἤδετο τῆ βλάβης. εἰδέναι δὲ ὅτι καὶ βουλῆσθαι θεῖ
τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταστρέφα-
σθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν
τρόπον, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα
δὴ τὴ ῥαψάκῃ ἑβραΐδι λέγοντα, τῆς γὰρ γλώττης εἶχεν B
ἐμπειρως, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπα-
κοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συνεχώρει λέγειν ἥξιου.
συνεὶς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ
δέος, μείζονι καὶ διατόνῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνα-
το αὐτῷ ἑβραΐδι λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασι-
λέως μὴ σφάλματα πάντες τὸ συμφέρον ἔλωνται πα-
ραδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ
ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι μὲν διακρουόμενοι μάταιαις, αἴτεχειν C
πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθαι
νομίζετε, διχιλίους ἂν τῶν ἐμοὶ παρόντος ἵππου εἰς ἑτοι-
μασίαν ὑμῖν παρέχειν ἕτοιμός εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους
ὀπιβάτας δότε, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ'
ἐκ αὐτῶν γε μὴ ἔχετε, τούτους μὴ δῶτε. τί τοιγαροῦν
βεβαιότερα μᾶλλον δύναισθε σφᾶς αὐτοὺς τοῖς χρείττοσι,
καὶ πλουσίοις ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας, καὶ τοῦ μὲ ἐκείσου
δὲ μᾶλλον δόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκίνδυνον πολεμι- D
ωτάτοις ὅτι κίνδυνον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται. ταῦτ'
ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τὸ στρατηγοῦ τὴν
ἀσυλείων λέγοντος, ἀπηγγέλλαν ἰζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς ταῦ-
τα, τῷ βασιλικῷ ἀποδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ
σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πατρίῳ νό-
μῳ πεσὼν ὅτι πρόσωπον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι
τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἢ τὴν πρόσ-
θεν. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς
ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ποιη- E
σάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας παρακαλέσαι
αὐτὸν, νεμεσήσαι μὲ τοῖς τῶν πολεμίων ἐπιθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ ἐχὶ μεθ'
ὕβρεως εἰσὶ θεάσους. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τῆς ἀσυλείων
στεναχήσειν διαμφότερα τὰ ὅτι τῷ ἀγνῶτον προσ- F
μάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἀπολεῖσθαι στε-
νῶς προεῖπε. ἔτυχε δὲ τότε αὐτὸν καιρὸν καὶ χρεὼν καὶ τὴν ἰζεκίᾳ ὁ ἀσύριος ὄπισθας, ἐν οἷς αὐτὸν
μὲν αὐτὸν ἐλεγχθῆναι ὑπολαμβάνοντα τῷ ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρεσθαι δουλείαν, ἐθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρω-
μένῳ. ἐπειδὴ δὲ πανολεθρίᾳ διαφθείρειν αὐτὸν παρελαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἔκων αὐτῷ δέξηται
τῷ στρατιᾷ εἰς ἐξουσίαν. ταῦτ' ἀναγνοὺς, κατα- G
φρονεῖ διὰ τῷ ὑπὸ θεῦ πεποίθησιν. τὰς δὲ ὄπισθας
πύλας εἰς τὸν ναὸν εἴσω κατέθετο. πάλιν δὲ τοῦ θεοῦ
τὰς δυνάμεις αὐτῷ ποιησαμένῳ πρὸς τῆς πόλεως, καὶ τῆς
ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτὸν

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. Id quidem si speret, dubio procul cum desipere, & similem esse homini qui fragili arundini nititur, qua non solùm non sustineatur, sed læsus etiam manum transfigitur. Scire autē eū oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraice respōdit: debere eos audire mādata regis, & quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & velter rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitū nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cūctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oracuło iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victū discessurum cum ignominia, & positurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrque internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vrbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminē. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

4. Reg. 19.

ἔφασκε γενέναι. καὶ τῇ τὰ παρόντα καιρὸν μὴ πολυρυθμήσεσθαι ὑπὸ τῶν ἀσυρίων. τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἀ-
δεῆς τῷ ὑπ' αὐτοῦ γλυφομένῳ γεωργήσειν μετ' εἰρήνης, καὶ τῷ ἰδίων δύναμεως κτημάτων καὶ νῦν φοβου-
μένῳ. τοῦ δὲ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς διαμφότερα τῆς ὅτι τοῖς αἰγυπτίοις ὑπεναντίας,

rediit ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusij:iámque aggerem penè mœnibus æquauerat,& videbatur assultum propediem facturus, cùm audiuit aduentare Tharsicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum suppetias,& per desertum copias ducere,vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit.Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit,nimirum quòd idem & rex esset & sacerdos.Oppugnãs,inquit,Pelusium, hac de causa obsidionem soluit.Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis:quod exoratũ magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat quòd pro Assyrio scribit Arabem. Vna,inquit,nocte murium vis tanta extitit,vt hostium arcus & reliqua arma corroderent:quod factum est vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit:& quòd apud Assyrios regnauerit,totámque Asiam atque Ægyptum bello infestauerit,his verbis narrat.

IV.

Cap. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quẽ sub Rapsacis imperio reliquerat. peste diuinitus immissa deletum, prima nocte posteaquam vrbem oppugnare cœperat,absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militũ. qua clade territus, & de reliquis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit, ad regiã quæ Ninus dicitur. Vbi paulo pòst per insidias seniorum è filiis suis, Adramelchi & Selennari,vitam amisit,occisus in ipso templo Atasci,quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis,& in Armeniam fugientibus, Assarachodas minor filius in regnum successit.Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Cap. III.

Ezechias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliquit.

III. 4.*Reg.*20. EZechias autẽ præter omnẽ opinionẽ libetatus periculo, vota pro incolumitate Deo persoluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius ope hostem partim peste deletum, partim metu similis exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ.Dúmque totus circa Dei cultũ occupabatur paulò pòst in grauẽ morbũ incidit,ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquam melius sperantibus:nec tam vitæ periculum angebat regem, quàm quòd sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur,& regnũ sine legitimo hærede futurũ.

ἀπροσκόπτως ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, δι' αἰτίαν τοιαύτην· πολιὰ αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο πρὸς τὴ πόλιος πολιορκίαν, καὶ τῶν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσιν ἤγειρε, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούσας τὸν αἰθιόπων βασιλέα θαρσικλὼ πολλὼ ἄγοντα δύναμιν ὅπως συμμαχήσῃ τοῖς αἰγυπτίοις ἥξειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἀξαφνης εἰς τὴν τῶν ἀσσυρίων ἐμβαλεῖν. ταῦτα μαθὼν ὢν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς συναχηρίβος, ὅπως τὴν ἱερέα τὴν ἡφαίστου στρατεύσαι ἔλεγεν, ὡς δοὺς ὁ βασιλεὺς ὅπλα τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἔλθων ἱερέα ὄντα τὸν ἡφαίστου. πολιορκῶν δὲ τὸ πλήσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν διὰ αἰτίας τοιαύτης. νύξατο δὲ ὁ βασιλεὺς, τῷ αἰγυπτίων τῷ θεῷ, ᾧ ἐμμόνως ὑπήκοος ὁ θεὸς, πλημμὼ ἐνσκήψει τῷ στρατοπέδῳ. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο περὶ θεοῦ ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῷ ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἐχοντα τὰ τόξα τὸν βασιλέα, τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ὀπίσω τῆς πολιορκίας. καὶ περὶ θεοῦ μὲν ἡμῖν ἱστορεῖ. βηρωσὸς δὲ ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραφάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ σεναχηρίβου, ὅτι τῷ ἀσυρίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι πάσης ἐπεστράτευσατο τῆς ἀσίας καὶ τῆς αἰγύπτου, λέγων ὧδε.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ὡς ὅπλοις τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ σεναχήρειβος ὀπὸ τῆς αἰγυπτίων πολέμου ὅπως τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῆς στρατηγοῦ ῥαψάκη δύναμιν, τὸ θεῖ λοιμικλὼ ἐνσκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, κἂ τινὼ ὡρώτλω τῶν πολιορκίας νύκτα, διαφθείρουσ᾽ μυριάδες ὀκτακαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δέος ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας πρὲ τῷ στρατῷ παντὶ, φεύγει μὲ τὸ λοιπῆς δυνάμεως εἰς τινὼ αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τινὼ νίνυε προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαξίψας ἐν ταύτη ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελενναρὺ, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀνετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες διὰ τὸν φόνον τὸν πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆραν. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν σεναχηρίβου ἀσαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τῶν ἀσυρίων στρατὸς τὸν διὰ τοὺς ἱεροσολυμίτας τέλος, τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μεθ᾽ ἑαυτὸν χρόνον μετὰ εἰρήνης διάγων ἐζεκίας ἐπλήθυνεν διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών.

ΕΖεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς ὡδαδόξου ἀπαλλαγεὶς τῶν φόβων, χαρίστηρίους σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐποιήσατο τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τὸ πολεμίων, τοὺς μὲ διαφθειράσης, τοὺς δὲ φόβῳ τὸ ὁμοίως τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν θεὸν, μετ' οὐ πολὺ, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπέγνωστο μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρησὸν δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ προσδοκῶν καὶ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτὸ τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένου, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλείπων τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδόχης.

χάμωνα

κάμνων οὖν ὑπ' αὐτῆς τ̃ δυσνοίας μάλιστα & ὀδυρόμενος ἱκέτευε τ̃ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδῦναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται, τ̃ ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, καὶ τ̃ ἀρὰς ὑποδεξάμενος, ὅτι μὴ λυπῆ τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ̃ ἐκ τ̃ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τ̃ ἐπονοηθεῖσαν τελευτὴν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ ἐπιθεῖναι ἔδοξεν, ἀλλὰ τ̃ παῖδας αὐτῷ γνησίους τοῖς ὑποδεξομένοις τ̃ ἡγεμονείαν ἐκείνης, πέμψας Ἡσαΐαν τ̃ προφήτην, ἐκέλευσε φράσαι αὐτῷ ὅτι θεραπεύει) τ̃ νόσον μ̃ ἕξεις ἡμέρας, & βιώσει) μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται). Ταῦτα τ̃ προφήτης φήσας ἐκ τ̃ ἐντολῆς τ̃ θεοῦ, ἀφικνεῖται πρὸς τ̃ νόσον, καὶ τὸ προφητικὸν τ̃ ἐπαγγελμάτων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι & τεκμήριον ἠξίωσε ποιῆσαι τ̃ Ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκειν προφήτην τ̃ θεοῦ. τὰ γὰρ προφητικὰ, καὶ μείζω τ̃ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστιν φέρεται σημασιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλεται) σημεῖον γενέσθαι, τ̃ ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰν ὅτι δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅτι τὸν αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας αὐτίκα πάλιν προσδοκᾶν. τὸν δ' προφήτην τ̃ θεὸν προσκαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον τοῦτ' ὑποδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύθεις λυθεὶς τῆς νόσου, ἀνέσεισιν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας, εὐχὰς ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συνέβη τ̃ τ̃ ἀσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μηδῶν καταλυθῆναι. δηλώσας δ' ὁ ἐζεκίας τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῷ βαβυλωνίων βασιλεὺς, Βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰ) παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τοῖς πρεσβεύταις ἡδέως ὑποδεξάμενος, & ἐσιασάμενος, καὶ τοῖς θησαυροῖς ὑποδείξας αὐτοῖς, καὶ τ̃ τῶν ὅπλων πλῆθος, οὐκ ἀπέκρυψεν οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς θησαυροῖς, οὐδὲ τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, οὐδὲ εἴ τις ἄλλη πολυτέλεια ἦν ἐν τοῖς κτήμασιν αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἀρώματα καὶ μύρον καὶ ἐλέφαντα καὶ κασσίαν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπιδείξας ἀπέστειλεν. ἠσαΐας δὲ ὁ προφήτου πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενος, & πυθόμενος πόθεν εἶεν οἱ παραγόντες, ἢ βαβυλῶνος ἔλεγε προσταχθῆναι τ̃ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. ὑποδείξας δὲ πᾶσι αὐτοῖς, ὅσους εἰδότες τ̃ πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν τότε σοχαζόμενοι, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ὑποτυχὼν, ἴσθι φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν τούτοις μεταπεθησόμενον τ̃ πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους δυνηχιθησομένους, & ἀποληψομένους τῶν ἀνδρῶν εἰ), τῷ βαβυλωνίῳ διαλύσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τ̃ θεόν. ὁ δὲ ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὴ ἂν ἀνὴρ βλέπῃ ταῦτα συμφορᾶς τὸ ἔθνος αὐτῶν προσεσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἂν εἰ) δυνατὸν τὰ τῶν θεῶν δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠυχετο μέχρις τ̃ αὐτῷ ζωῆς εἰρήνην ὑπάρξαι. μεμφόμενος δὲ τ̃ τῷ βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδᾳ βαρβαρος. ὧν δὲ ἔδει ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θεῖος καὶ θαυμάσιος τ̃ ἀλήθειαν, πεποιθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεις εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῷ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ οὐκ ἔδει μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τ̃ ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. & πᾶν εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένοι) παρ' ἡμῖν, καὶ τ̃ ἐκείνων ὑποβάντι προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲ αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον. ὀκτωκαιδεκάτῳ γὰρ χρόνῳ ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, & πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ ἄγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲ καὶ τετάρτου ἔτος τῆς ζωῆς ἄγων καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἕνατον βασιλεύσας καὶ εἰκοστόν.

A hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq; eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanum principatus quæreret, misso ad eũ prophetа Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbum euaderet: & superuiuens annos 15. nonnisi relicto hærede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ
B morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in
C suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio
D regali adhibitis thesauros etiam ostendit, & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro constabat ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait è Babylone missos à rege venisse: ostendisséque se illis omnia, vt visis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs. tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo pòst transferentur in Babyloniam, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contristatus hac prædictione,
E ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltẽ ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorũ regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit,
F sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus superuixisset in pace, obiit post annum vitæ quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum. III.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassẽ quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquum totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quòd viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniũ ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prædicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι στρατεύσαντος ἐπὶ τὸν μανασσῆν τοῦ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλέως αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβαᾶς τὸ γένος πολίτιδος γεγενῶς, ἀπέῤῥηξε μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ὅλην πεπολιτευμένην, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτεράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ὑπερβαλλόμενος. ἐξάμβυς γὰρ τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ἀθεράπευτον, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ἀθεμιτουργίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῖς θεοῖς, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' ὁδὲ τῶν προφητῶν ἔφερε φόβον. καὶ τέτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀνῄρει, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς τούτοις, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἠπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἅς συνέβη πρότερον ἐπελθεῖν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἰσραηλίταις εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ὤκνησαν παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς προφθάσαι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα τῷ προφήτῃ. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς κινεῖ, καὶ τὸν τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέα, ὃς στρατείαν ἐπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐπλανήτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ἣν ἐβάλετο τιμωρίαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε σωφρονεῖν οἷς κακοῖς ὤφελε, καὶ πάντων ἄτοπον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ λαβεῖν αὐτοῦ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο τὰς ἱκεσίας ἐπαύσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστασιν. ἠμύνατο δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς μὲ πρότερον ἁμαρτήμασιν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὴν μνήμην ἐπανάγαγε εἰ δυνατὸν αὐτῷ ἠβούλετο δὲ ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλέσθαι ὤρμησε, καὶ πᾶσιν χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τοῦ λοιποῦ τοῖς, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ἀμώμητον πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὰ πρᾶττειν τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πάθη μικρὸν ἐκπέσαντα συμφορᾶς, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ὑποσπόνδους δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὲν πολλῆς ὑποσπόνδους ἀνῳδῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ὑποβαλεῖν, ἀνᾴρησαί τε καὶ πύργοις ὑψηλοτάτοις, τά τε περὶ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἕως τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαριστὸς καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τοῦ χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν ἐσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲ αὐτὸς

ἐν τοῖς αὐτοῦ ᾠδείοις. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ περιέρχεται ἄμωσον. μητρὸς ἐμαλσεμμης

μῆ

μὴ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ ἦ πόλεως ἰαβάτης ὑπαρχούσης. οὗτος μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἅ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν, ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν οἰκείων τῶν αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δὲ αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τὸν τε παῖδα σωθέντα τῶν ἀμωσὼν, τὴν ἦ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ἰωσίᾳ παρέδωσι, ὀκταετεῖ τινὰ ἡλικίαν ὄντι.

B

Κεφάλαιον ε.

Περὶ ἰωσίου.

Ωμητὴρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν βοσκὲθ, ἰεδὴ ἦ τοὔνομα, τὴν ἦ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν οὐ γονεῖς, δαβὶδ τε τοῦ βασιλέως ὑπομνήμασιν καὶ σκοπῷ καὶ κανόνι πρὸς τὸν ὅλης τε εἰκ ὑπομνήσεως κεχειμένους. χρόμενος ἦ ἐπὶ δυοκαιδέκατον, τὴν δυσέβειαν καὶ τὴν ἀδικοσυνίαν ἐπεδείξατο. τὸν γὰρ λαὸν ἐστοφεῖνιζε καὶ παρῆνει τὰ πρὸς τοὺς εἰδώλων δόξης ἀκρὶ θεῶν ὄντων C ὑποσαίνας, σέβειν τὸν πάτριον θεόν. τότε τοὺς προγόνων ὑποσκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἀμαρτηθέντα διόρθου σωετὸς ὡς ἂν ὁ φρονιμώτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα δὲ δυσεικῶν οὐ γεγονότα, καὶ κατὰ χώραν, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δὲ ἐποίησε, σοφίᾳ καὶ ὑπονοίᾳ τῶν φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ καὶ ὠφελούσῃ. τοῖς γὰρ νόμοις ὡς ἂν κατακολουθῶν ἔτυχε περὶ τὴν τάξιν τῶν πολιτείας καὶ τῶν περὶ τὸ θεῖον D δυσεβείας, δυοδεῖν τε συνέβαινε, ἀφ' ὧν τοῦτον παρανομίαν μὴ τυγχάνειν. ἀλλ' ὀξηφανίσθαι, περιὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τοὺς χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἶτα δ' ἂν ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, περιϋβρίζων, κατέπρα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν περὶ αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας, E καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ πανταχοῦ καὶ ὁπουδήποτε, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πρόσταγματα, περὶ παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλασσον αὐτὸ περιέποντες. δι' ἀπειμφάμενος δὲ καὶ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοῖς βουλομένοις ἐκέλευε κομίζειν, ὡς ὑπουργοῦ τῷ ναῷ ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχει. κομιθέντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς ὑπομελείας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσπασε τόν τε ὑπὲρ τοῦ πόλεως F ἀρχιερέα, καὶ τὸν γραμματέα σαφάν, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάτλιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐλιακίαν. οἱ μηδὲν ὑποθέσει μὴ δὲ ἀναβολῇ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τοῦ ὑπουργοῦ χρήσιμα προσκυάσαντες, εἴχοντο τῶν ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ἔτους ὑπουργηθεὶς, τοῦ τοῦ βασιλέως δυσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὀγδοον δὲ ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κε- G λεύων τὸ περιὸν τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τοῦ διακονίαν. ἐπὶ ἦ καὶ ὅσος αὖ ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη διαπανῆσαι. προσκομίζων ἦ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐντυγχάνει τοῖς ἱεροῖς βίβλοις τοῦ μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ προσκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφᾷ, ὁ ἦ ἀναγνοὺς, ὡς ἀπήγγειλε πρὸς τὸν βασιλέα,

Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

CAP. V.

De Iosia rege.

HVius mater fuit ex oppido Bosceta, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatum esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quã si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morum cẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicunque vellent conferrent aurum & argentum in reparationẽ templi, idque suo quisque arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuum in templum sartum tectũ præstandũ cõmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ commentarienſi, & pontifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbebant operi: atque ita instauratum est templum & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialáſque ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

4. *Reg.* 22.

raſſet omnia facta indicauit. præterea libros recèns inuentos ei legit. Qua lectione audita rex ſcidit ſibi veſtem, & cõuocatis intimis aliquot amicis, ipſóque ſcriba, & Eliacia pontifice, miſit eos ad prophetiſſam Oldam, vxorem Sallùmi, viri clari ac nobilis, vt perſuaderent ei Deũ placare, & propitium genti ſuæ reddere. timendum enim eſſe ne propter neglectas à maioribus leges Moyſis graues caſus immineant, néve eiecti patrio ſolo in externis regionibus deſtituti omnibus commodis miſerè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetiſſa iubet ei renunciari, quòd Deus ſemel contra eos ſententiam tulerit, quæ nullis ſupplicationib⁹ irrita fieri poſſit: vt populus eiiciatur propriis ſedibus, & omnibus præſentibus cõmodis propter non ſeruatas leges mulctetur. quandoquidem conceſſo ad reſipiſcendum tãto temporis ſpatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad ſaniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non poſſe, vt ipſo eũentu diſcant eſſe Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil ineſſe mendacij, quibus certam ſuã voluntatem hominibus indicare ſolet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantiſper imminentem calamitatem: ſed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum miſſurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam miſſi fuerant. ille circum omnia oppida miſſis nunciis, iuſſit Hieroſolyma conuenire ſacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati eſſent omnes, primùm eis ſacros libros legit. deinde ſtans in editiori loco in medio populi, ſacramento adegit vniuerſos ad cultum diuini numinis, & ſeruandas leges Moſaicas: quod illi magno conſenſu facturos ſe receperunt. móxque ſacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adeſſe dignaretur. Poſtremò iuſſit pontificem, ſi quod vas in templo ſupereſſet à maioribus dicatum idolorum externorum vſui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca eſſent collecta, omnibus incenſis cinerẽ eorum diſperſit. denique ſacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hieroſolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & oſſa pſeudoprophetarum ſuper altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combuſſit: ſicut ſuperius diximus, iãtum cùm ſuper eo Hieroboamus ſacra faceret, interueniſſe prophetam, & in præſentia totius populi prænũciaſſe, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Ioſias, hoc eſſet facturus: cuius prædictionis euentus poſt annos trecentos ſexaginta vnũ ſecutus eſt. Poſt hæc inuiſit & alios Iſraelitas, qui captiuitatem & ſeruitutem Aſſyriorum euitauerant, eiſque perſuaſit vt omiſſis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq; ſoli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos ſcrutatus eſt, ne quid ſuſpectũ int⁹ delitesceret. quadrigas etiã ſolis, quas ſuperiores reges in veſtibulo tẽpli cõſecrauerunt.

4. *Reg.* 23.

A Ϲ πάντα ὅσα κελεύσειε ψευδῶς τέλος ἔχοντα ἐδήλου, ὡς δανέγνω ἡ Ϲ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ἡ Ϲ ὡς ἐρρηξάμβως τ ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τινὰ προφῆτιν ὁλδᾶ, γυναῖκα ἣ σαλλέμ τῷ ἐν δόξῃ τινός, καὶ δι' ἀσεβείαν ἐπιφανοῦς, καὶ προσελθόντας, εἰπεῖν λέγων ἱλάσκεσθαι τ θεὸν, καὶ πειράσασθαι ποιεῖν ἀμφή. δέος γὰρ εἰ μὴ ὡς

B βαίτων τοῖς μωυσέως νόμοις τῶν προγόνων αὐτῶν κινδυνεύσωσιν αἰᾶσαποι ψευσθῆναι, καὶ τ οἰκείας ἐκπεσόντες, ἐπ' ἀλλοτρείας ἔρημοι πάντων, κατασρέψωσιν οἰκτρῶς τ βίον. ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις ὡδὰ τῷ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῇ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, εἰπεῖν αὐτοὺς ἀπέλθοντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲ θεῖον, κατ' αὐτῆς ψῆφον ἐνέγκειν, ἣν ὑπ' ἐκείνων

C ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τ νεῶ παρόντων ἀγαθῶν ὧν διαβαίνας τοὺς νόμους, καὶ τοσοῦτο μεταξὺ χρόνῳ μὴ μετανοήσαντας, τῷ τε προφήτῃ τοῦτο παρανομοῦντων σωφρονεῖν, καὶ τ ὑπὸ τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, ἵν' ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεὸς ὄζι, καὶ ὑπὲρ ἐνδιδέδε τούτων ὧν αὐτοῖς δι' αὐτῆς προφητῆς κατήγγειλε, πάντας αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μὲν τοι δίκαιον ἡγεμόνων ἐφέξειν ἐπὶ τὰς συμφοράς. μὴ ἡ τ ἐκείνου τελευτὴν, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ὑπερμένειν. οἱ μὲ οὖν τ γυναικὸς προφητείσης, ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ ἡ προπέμψας παντα-

D χῆ τ λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων ἡ αὐτῷ πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα σας ὑπὸ τῷ ὄρκου ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ὑποποιήσασθαι καὶ πίστεις ἀνάλαβεν, ἢ μὲν θρησκεύσαι τ θεὸν καὶ φυλάξας τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ ἡ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ παραγε-

E θέντα ὑπὸ τ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο. θύοντές τε ὡδαχρῆμα Ϲ καλλιερούντων τὸν θεὸν ἱκέτευον, δύμμῃ καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δ' ἀρχιερέα προστάξειν εἶτα φιάλον ὑπὸ τῶν προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων ἡ πολλῶν καταφρήσας αὐτὰ τὴν ἀποδὸν αὐτῷ διέφθειρε. Ϲ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, ὄντας ἐκ τῶν ἀαρῶνος γένους ἀπέκτεινε. ταῦ-

F τα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαφθείρας βωμὸν, ἦκεν εἰς τ χώραν. καὶ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν, ἐφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ὅπ τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα ἡ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμον θυσιάζοντος αὐτῷ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγεῖλαι τὰ γενησόμενα, ὅτι τῆς ἐκ τοῦ δαβίδου γένους, ἰωσίας

G τοὔνομα, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη ἡ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέν. μετὰ ἡ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς Ϲ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν ἀχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν ἡ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἱδρύσασθαι καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοι τι τῶν εἰδώλων νόσων.

ὑ μὲν

ε μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστῶτα ἄρμα- A
τα ἃ κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ἦν
ὁ θρησκεύειν ὡς θεῷ ἐβάσανε. καὶ καθαρίσας ὅλην τὴν
χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε,
καὶ τὰ ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὸ πάσχα λεγομένην ἤγα-
γεν, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, πρόβατα τοῖς
παροῦσιν ἀπὸ τριάκοντα χιλιάδων καὶ μόσχους ἀπὸ τρι-
ακοσίων. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι ἀπὸ τοῦ πά-
σχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας διακοσίους ἑξακοσίους. καὶ τοῖς B
λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ προεστῶτες
αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ θυομένης ἅπασι ἀφθόνως
ὑπὸ τῶν ἱερέων δαψιλείας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς πατρί-
οις νόμοις, ἐκ τῶν ἱερέων ἐκπεμπομένοις τοῖς ὄχλοις.
τὴν μεγαλοπρέπειαν ἄλλως ἅπασαν ἀγαθὴν τοῖς εὐσεβέσιν ἑορ-
τὴν ἄγειν ὑπὸ τοῦ σωτῆρος τὸν πάντα καὶ νόμου· καὶ τὴν ἀρχαίαν ὑπερτήρησιν τῆς
πατρίου συνηθείας ἀπατελεσθῆναι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ C
μετὰ ταῦτα ἰωσίας, ἔτι τε καὶ πλούτῳ καὶ τῇ ἄλλῃ πᾶσιν
εὐδοξίᾳ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

* Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχαὼς τῷ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεῖ, καὶ ὑπερφρο-
νήσας αἴγυπτον, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸν ἰωάζου τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ ἰωακείμου ἀποδείξει βασιλέα.

ΝΕχαὼς ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐκ μέσης στρατιᾶς
τὸν εὐφράτην εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολε-
μήσων καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τὴν ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρ-
χὴν, καὶ τὴν ἀσίας βασιλεύσαν, πόθον εἶχεν. ὡρμημένῳ δ' D
αὐτοῦ μὴ μάχην πόλιν, ὡς δ' αὐτὴ τὴν ἰωσίου βασιλείας,
μὴ δυνάμεως εἴργειν αὐτὸν ἐκ τῆς ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας
τὸν ὑπὲρ τοὺς μήδους ἔλασιν. πέμψας γὰρ κήρυκα πρὸς αὐτὸν
ὁ νεχαὼς, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγεν, ἀλλ' ὑπὲρ τὸν εὐ-
φράτην ὁρμᾶσθαι. μὴ παρεξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευεν ὥ-
στε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν.
ἰωσίας δὲ προσίετο τὰ λεγόμενα τοῦ νεχαὼ, ἀλλ' ὅπως ἐ-
χειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, καὶ πε- E
φρονημένης ἀλαζονίας οἴεται εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμη-
σάσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν καθ' αὐτοῦ. διακόσαντος γὰρ
αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὑπὸ κέρας
ἐλαύνοντος, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν αἰγυπτίων, ἔπαυσε τῆς
ὁρμῆς τὸ μάχιμον αὐτοῦ. τῷ δ' αἵματι δὲ θεραπαινὶς
ὢν, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν
εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δὲ ὧν τὴν πληγὴν ἐκεῖ τὸν βίον,
καὶ κηδεύει μὲν ὧν τοῦ πατρῴοις θήκαις μεγαλοπρεπῶς,
βιώσας μὲν ἔτη ἑξηκονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τέτταρα, ἓν F
καὶ ἑξήκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τὸ λαὸν παν-
τὸς ἔσχη πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένους καὶ κατηφοῦντος.
ἱερεμίας δὲ ὁ προφήτης, ὑπομνήσιον αὐτοῦ συνέταξε
μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νυῦ διαμένει. ὅθεν ὁ
προφήτης, καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκη-
ρυξε, διὰ γραμμάτων καταλιπὼν, ἃ τὰ νυῦ ἐφ' ἡμῖν γε-
νομένων ἄλλοσιν, τινά τε βαβυλωνίων αἵρεσιν. ἃ μόνον
δὲ οὗτος προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ
προφήτης ἰεζεκιήλος, ὃς πρῶτος μὲν τούτων δύο βι- G
βλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τῶν ἱερέων
ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε,
ἀπὸ τεσσαρακαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως
οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβάντα μετὰ τοῦτον τὸν προφήτην, καὶ χώραν ἑλόσο-
μεν. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου καθὼς προεφηκάμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰώαζος

& si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitũ dignabatur, de medio sustulit. Cæterùm lustrata ad hunc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad celebrandũ festum azymorum, quod dicitur pascha: dedítque populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia & sexcentos: & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta esset victimarũ copia, immolabantur omnes iuxta leges Moysis, sacerdotibus eì curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam vsque diẽ nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est quia tum omnia iuxta præscripta legum & antiquas consuetudines peragebant.

Post hæc Iosias cùm pace, diuitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit huiusmodi. VI.

Cap. IV.

Nechao rege Ægypti contra Babylonis per Iudæam exercitum ducere volente, Iosias vetare conatus prælio victus occiditur.

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnũ quærere. Cúmque processisset vsque Menden, oppidum ditionis Iosiæ, opposuit se ei, vetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore missò, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus eũ inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur*: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cùm vixisset annos triginta nouẽ, regnasset triginta vnum. Luxit cũ populus multis diebus lamentis, & tristitia mortẽ eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumẽto scriptos reliquit. erãt aũt hi duo sacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13. regni Iosiæ vsque dũ templum vnà cum vrbe est dirutũ: cuius suo loco mentionẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodum diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata est oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit.

4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios. quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

Κεφάλαιον ζ'.

Ναβυχοδονοσόρου στρατία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωάκιμον φίλον ἐποίησατο ἢ καὶ σύμμαχον.

Ἔτους δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὴν βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τὶς ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν μεγάλης παρασκευῆς ὅπλα καρχαβησὰν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν αἰγυπτίων νεχάῳ, ὑπὸ τούτῳ γὰρ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δὲ τὴν βαβυλωνίων παρουσίαν καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ στρατείαν ὁ νεχάος, ἐπὶ αὐτὸς ὑπεξεχώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅπλα τὸν εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. ἀναβὰς δὲ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι πηλουσίου παραλαμβάνει συρίαν πάρεξ τῆς ἰουδαίας. τεσσαρακοστοῦ δ' ἔτι βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβυχοδονόσορος, ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ ἰωακίμῳ τῷ τῆς ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μὲν πολλῆς δυνάμεως ὅπλα τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόβος αὐτῷ τὸν ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τιὼ εἰρήνῃ αὐτὴν καταλλαξάμενος τῆς χρημάτων, λύει αὐτῷ φόβος, οἷς ἔταξεν ὅπλα ἔτη τρία. τῷ δὲ ἑξῆς στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅπλα τὸν βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόβους αὐτῷ μὴ θοὺς, ἀνέψυξεν τὴν ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι ποιησάμενοι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. ταῦτα δὲ ὁ θεοφόρητος ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τὴν ἀπὸ τῆς αἰγυπτίων ἐλπίσι πεποιθυίας, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως αἁλῶναι πάντως ψεύδεσθαι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς ὕβριν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῶν σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τῷ βασιλέως τῷ θεοφόρητι τὴν ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ ὑπάγοντες δίκῃ καταψηφιδῆναι πρὸς πικρίαν ἠξίουν. οἱ μὲν ἄλλοι πάντες λύειν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ καὶ ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν θεοφόρητον ὑπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθῆναι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡς μόνον τοῦτον θεολέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς θεοφόρητος τοῦ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τούτους

τούτοις καταπραϋνάντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύ- A
σαντο τ' κατεψηφισμένης αὐτ' κολάσεως τ' ἱερεμίαν,
ὃς ἁπάσας τὰς ἔμπ' προφητείας συγγραψάμενος, νη-
στεύοντος τ' δήμου, ἢ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ
ἐνάτῳ τῷ πέμπτῳ ἔτει ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω
τοῦτο βίβλον, ἵν' ὡδὶ πᾶς μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ
πόλει ἢ τῷ ναῷ ἢ τοῖς ὄχλοις ἴῃ σωστέον ταχύς. ἀκού-
σαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτ' τὸ βιβλίον,
ἢ κελεύουσιν αὐτόν τε Ϲ τὸν γραμματέα βαρύχον B
ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή τισι δῆλοι γένωνται. τὸ δ'
βίβλιον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δ' πα-
ρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτῦ γραμμα-
τέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δ' τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ
ἢ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε ἢ βαλὼν εἰς πῦρ
κατέκαυσε. ζητηθέντας δ' τόν τε ἱερεμίαν ἢ τὸν γραμμα-
τέα βαρύχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολα-
σθησομένους. ἔτυχε μὲν οὖν ἀφανεῖς εἶναι αὐτ' τ' ὀργήν. C

Κεφάλαιον ή.

*Ως ναβουχοδονόσορος τὸν ἰωάκιμον πάλιν τῷ ὑπ' αἰγυπτίων φρο-
νήσαντα ἀπέκτεινε, ἰωαχίμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτῷ
κατέστησε βασιλέα.*

Μετ' ὀ πολὺ δ' χρόνον στρατεύσαμενον ἐπ' αὐ-
τὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, ἢ D
τὸ μὲν θεῖον τὸ ὦδε τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν προφή-
του. τούτοις ὀ δὲν νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδ' ἀποκλείσας
μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὸν, οὐκ
ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους ἢ κάλλει
διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μ' τῷ βα-
σιλέως ἰωακίμου, ὃν ἔταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ
τῶν τειχῶν. τὸν δ' υἱὸν αὐτ' ἰωαχίμον κατέστησε βασι-
λέα τῆς χώρας ἢ τ' πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι χι-
λίους ὄντας τ' ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν E
ἀπήγαγε εἰς βαβυλῶνα. ἐν δ' τούτοις ἦν ὁ προφήτης
ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. ἢ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν
βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ ἢ τεσσαράκοντα,
βασιλεύσαντα δ' τούτων ἕνδεκα. ὁ δ' διαδεξάμενος αὐ-
τῷ τ' βασιλείαν ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν νοσθῆ ὄνο-
μα, πολίτιδος δ', ἐβασίλευσεν μῆνας ἓξ ἡμέρας
δέκα. F

Κεφάλαιον θ'.

*Οτι μαζεδαίους, ἰσχυρὰς τῇ ἰωαχίμου διαδόχους
αὐτὸν γίνεται.*

Τὸν δ' τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τῷ βασι-
λείαν ἰωαχίμῳ, ὧδε χρῆμα ἔλαβε δίκης. ἔ-
δεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναι-
ρέσεως, ἀποστήσῃ τῷ χώραν αὐτῷ. πέμψας τοιγαροῦν G
δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις.
ὁ δ' φύσει χρηστὸς ὢν ἢ δίκαιος, ὐκ ἠξίου τῷ πό-
λιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν θεωρᾶν. ἀλλὰ ἀπάρας
τῷ μητέρα Ϲ τοὺς συγγενεῖς, ἔδωκε τοῖς
πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκοις παρ' αὐτῷ λαβὼν ὑπὲρ τ' μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν
μήτε τῷ πόλιν, οἷς ὐδὲ ἐνιαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. ὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτῷ βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ
τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους υἱοὺς τῷ ἡλικίαν,

atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiúsque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vrbe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque exclusit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

CAP. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dedisse Regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Missò igitur exercitu Hierosolymiseum obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4. *Reg.* 25.

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fuerunt́que hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δ' ἅπαντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο. καὶ τὸν ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τούτους κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babyloniis conſtituitur.

Κεφάλαιον ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua fratre Ioachimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires cóiungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

Τὸν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μὲν φυλάξειν αὐτῷ τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις συνήσειν. σεδεκίας δὲ ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ δὲ δικαίων καὶ τοῦ θείου ἀφρόνησε. καὶ γὰρ οἱ καὶ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἴ τι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρὸς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατᾶσιν αὐτὸν πεποιθυίᾳ, ὡς ἐκεῖ πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδὲ οὕτως ὀφείλοντα γενέσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ σωτήριον ἐδόκει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεποιθυίᾳ. διέφθειραν δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ δῆλον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ ἱεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῇ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἐπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῖς δὲ προφητείαις αὐτῷ σεδεκίας ἠπίστησεν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἱεζεκίηλος εἰπὼν, ἐκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ δοκεῖ τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς δεῖ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοῦς, καὶ τὰ πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἀπέβησε, ἄμφω δικαιότερον δηλώσωμεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ὅτι ἔτη ὀκτὼ καταλυθήσεται, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσίεσθαι καταλύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἠλπίσας, ἃ μετ' ἐκεῖνον ἐγένοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτήν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντι ὁ σύμμαχος αὐτοῦ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ

τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρέψαμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ὅλης διώκει τῆς συνείας. ὡς δὲ ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξαπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἥξειν πολεμήσειν καὶ τοῖς ὁμορόυλοις,

ὅτε

ὅτι ἀναςήσειν ἐκ τῆ οἰκείας εἰς τὴν βαβυλῶνα. μὴ A
πάντων ἧ ἥξειν τοὺς αἰχμαλώτους τῆ τε ναῦ σκευῶν,
ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆ νεώ. τὰ ἐναντία ἧ τού-
των ἡ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας ψευδήτευσεν,
ὡς ὑπ' αὐτῶν μὴ κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα.
ψδὲ ἧ τῆ αἰγυπτίων ὠφέλειν ὄζιν αὐτοῖς ὄφελος, ἀλλὰ
νικήσας αὐτοὺς ὁ βαβυλώνιος, ὑπιστρατεύειν εἰς τὰ ἱε-
ροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε ἡ τῆ λιμῆ
διαφθαρεῖ τ' ἔνημον, ἡ τοὺς ψδαλειφθέντας αἰχ-
μαλώτους ἕξει, ἡ τὰς ὑσίας διαρπάσει, ἡ τὸν ἐν τῆ B
ναῦ πλοῦτον ἐκφορήσας ἐπ' αὐτὸν ἐμφρήσει, ἡ
καταςκάψει τὴν πόλιν. καὶ δουλώσομαι αὐτῆ ἡ
τοῖς ἐκγόνοις αὐτῆ ὑπ' ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι
δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ
μῆδοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τόν-
δε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομαι τὸν ναὸν πάλιν, ψ τὰ
ἱεροσόλυμα καταςήσομαι. ταῦτα λέγων ὁ ἱερε-
μίας ὑπὸ μὲν τῆ πλειόνων ὑπεδύετο. οἱ ἧ ἡγεμό- C
νες ἡ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεςηκότα τῆ φρενῶν αὐτὸν
ὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν ἧ αὐτῆ που εἰς τὴν παρι-
δὰ ψδαφυέσθαι λεγομένην ἀναθωθ, γαδίους ἧ ἀ-
πέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, σωτυχὼν ἡ τὴν ὁδὸν
τῆ ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέχε, συκοφαντῆ ὡς
πρὸς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ ἧ φθάσῃ τ'
ἐκεῖνον ἐλεγχῳ ἀπίαν ὑπιφέρειν αὐτῆ, βαδίζειν δ' αὐ-
τὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' ὑ πειθεὶς, ἀλλὰ D
συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγῳ εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἀρχον-
τας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν ἡ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυ-
λάττετο πρὸς τιμωρίαν. ἡ χρόνον μὲν τινα διῆγε,
ὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα. ἔτῃ δ' ἐνάτῳ
τῆς τεσσαρακοντούτους βασιλείας, ψ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου
μηνὸς, ςρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῆ βαβυλωνίων βασι-
λεὺς ὅπ τὰ ἱεροσόλυμα, ψ προσκαθίσας αὐτῆ μησὶν E
ὀκτωκαίδεκα, μετὰ πάσης πολιορκητῆ φιλοτιμίας.
σωεπίθετο δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱερο-
σολύμοις, δύο τὰ μέγιςα τῆ παθῶν, λιμὸς ψ φθο-
ρᾷ λοιμικὴ, ἐνσκηψάντων σφοδρῶς. ἐν ἧ τῇ εἰρκτῇ
τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας ἐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ'
ἐπεκρᾶγε, ἡ κήρυσσε παραινῶν τῆ πλήθῃ δέχεσθαι
τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς πανοικὶ τοῦτο ποιήσαντας, εἰ ἧ μὴ διαφθαρήσε-
σθαι. προὔλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ὑπομένει τις ἐν τῇ πό- F
λει πάντως ἀπολεῖται θανάτοις ἀπαραιτήτοις ὑπὸ λιμῆ διαπονηθείς,
ἢ σιδήρῳ τε τῆ τῆ πολεμίων. εἰ ἧ φύγει πρὸς τοὺς πο-
λεμίους, διαφθάσεται τὸν θάνατον. ὑδὲ ἐν αὐτοῖς ἧ ὄν-
τες τοῖς δεινοῖς ὑπ' ἄλλων οἱ ταὐτ' ἀκούοντες τῆ ἡγεμό-
νων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τ'
βασιλέα, ἡ κατηγορεῖτες, ἡ ἠπίωντο τὸν προφήτην
ὡς μαινόμενον, ψ τὰς ψυχὰς αὐτῆ προκατακλῶντα,
ἡ ταῖς τῆ χειρόνων κραυγαῖς πρόθυμον ἐκλύον- G
τα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον γὰρ ἦν αὐτὸ ὑπ' αὐτῆ ἡ τ' πα-
τρίδος. ὁ ἧ ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἀ-
λώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, ἡ πάντως ἀπολεῖσθαι. ὁ
ἧ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηςότητος ἡ δικαιοσύνης, ὑδὲν ἰδίᾳ παροξυνθῆναι, ἵνα ἧ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπε-
χθὴς ᾖ ψδὲ ὅλως κωλύειν αὐτοπροαίρετον τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅπ αὐθέ-
λησιν. οἱ ἧ τὸ τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τῆ βασιλέως, ὡθὶς εἰς τ' εἰρκτὴν εἰσελθόντες, ἡ ψαλαβόντες αὐτὸν, εἰς
τι λάκκον βορβόρῳ πλήρη καθίμησαντο, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ πνιγεὶς ὑποθάνῃ. ὁ ἧ πρὸ τῆ αὐχένος ὑπὸ
τῆ πλήθους προσχεθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τῆ δ' οἰκετῶν τις τ' βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

quòd vetransferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquãdo libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis x x. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. prophera contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruãtem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertendã esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. Ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis chariotibus, genere Æthiops,

renunciat domino quid propheræ accideriť, dicens non rectè principes ſtatuiſſe & amicos, quòd vatem in cœnum demerſerint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris conſilij, quòd principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funemque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops aſſumptis quemadmodum iuſſus erat ſocijs, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem creditурum ſibi, aut præceptis ſuis optemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vere or apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam ſæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit vt vrbem Babylonis dederet. ita enim ſe internuncio iubere Deum, ſi modò velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quàm vniuerſo populo. Tum rex, ſe quidem cùpere facere quæ vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, cùrnam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum quòd venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire quánam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοῖς φίλοις καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸν δι' αὐτῶν θανάτου πικρότερον ἕτοιμον ὑπηκόσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ ἀγαθοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν ἀγαλαβόντα, καὶ χοινία, καὶ πᾶν ὃ τοῦς τὼ τοῦ προφήτου σωτηρίαν ὑπνοεῖ χρήσιμον, μετὰ ταχέως ἐκέλευσαι τὸν ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, ἀγαλαβὼν οἷς ἐπετάγη, ἀνέβασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ ἔδησεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ ἀγαθὸν θεὸς, καὶ τοῦς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐκέλευσε· ἔχειν μὲν ἔλεγεν, ὅ τισι δυθήσεσθαι δ' εἶπεν, ἐὰν παραινέσας, ἀκουθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ πῶς νῦν εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον ἐκ ἐᾶν ἡμῶν ὕπισχνεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες; δύλαβοῦμαι δ' νῦν γε τὸν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με κατακείνης θανάτῳ. τῶ δ' βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς ὅτε αὐτὸς αὐτὸν αἱρήσει, ὅτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, σωσεβέλδυσεν αὐτῷ ἀγαθοῦναι τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δ' αὐτῷ τὸν θεὸν δ' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγεν, εἴγε βέλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον δραφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῷ κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τὰ συμφορᾶς. ὁ δ' ταῦτ' ἀκούσας, βέλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, πιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωσίσειν αὐτῷ γνώμενα. δεδίεναι δ' τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ δραβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν τιμωρίαν ἔλεγεν. ἀδενὸς γὰρ κακῶ πειρασθήσεσθαι, ἀγαθὰ δόντα τοῖς βαβυλωνίοις, ὅτ' αὐτὸν ὅτε τὰ τέκνα, ὅτε τὰς γυναῖκας· ὠφύειν δ' καὶ τὸν ναὸν ἁπασθῆ. καὶ τὸν μὲ ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προσάξας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δ' τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πιθανοῦνται τι κλεθεὶς εἰποι πρὸς αὐτὸν φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθείη, μὴ εἰ δεσμῷ τυγχάνῃ καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπιθανόντες δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῷ ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν ὕστερον ἐλέχθη.

Cap. XI.

Captis Hieroſolymis Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, exſtructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores ſtãtes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vibis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuccũbentibus,

Κεφάλαιον ιά.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορις τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας περὶ ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐντεθαμβῶς σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνῆρχε τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερεν οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ ὅτε πρὸς τὸν λιμὸν, ὅτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ περ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῇ πα- A
θῶν, τὰς ψυχὰς ἐῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς
τὰς ὑπονοίας τῆ ἐχθρῶν μὴ τὰ μηχανήματα κατα-
πλητόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐ-
τοπινοοῦντες, ὡς εἰ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλω-
νίοις, & τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συ-
νέσεως, τῇ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ ξυνηθείᾳ τὴν αἵρ-
εσιν οἰομένων εἶ τῆς πόλεως, τῇ δ' τὴν σωτηρίαν ἐκ
ἐν ἄλλῳ πεθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν ἀπεφθείσ- B
κοντας οἷς μάτην τὰ τῆ ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται
μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὅτι μόλις ὀκτωκαί-
δεκα, ἕως ἢ διεφθάρησαν ὑπὸ τῦ λιμοῦ, καὶ τῆ βε-
λῶν, ἅπερ ἀπὸ τῆ πύργων εἰς αὐτοὺς ἐκόντιζον οἱ πο-
λέμιοι. ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἑνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου
βασιλείας, τῇ τετάρτου μόνος τῆ ἑβδόμη ἡμέρᾳ. εἵλον
δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῆ βαβυλωνίων, οἷς ὅπως δύσε τὴν
πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ C
διέτριβε πόλει. τὰ δ' τῆ ἡγεμόνων ὀνόματα εἴπερ ὅπω
ζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες
ὑπέταξαν, νηργελίαρος, ἀρέμαντος, ἐμεγάρος, να-
βώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἁλόντος δ' τῆς πόλεως τῆ
μέσω νύκτα, καὶ τῆ ἡγεμόνων τῆ πολεμίων εἰσελ-
θόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς,
ἐδεδιὼς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγε-
μόνας, & τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῆ ἐκ τῆς πόλεως D
διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθα-
σάντων δ' τοῦτο πινῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις,
ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλα-
βόντες δ' ἐκ ἄπωθεν ἱερειχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν.
οἱ δ' φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῆ σεδεκίᾳ,
ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες
αὐτὸν διεσκεδάρησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, & σώζειν ἑ-
αυτὸν ἕκαστος ἔγνω. φθειλειφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀ-
λίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετῆ τέκνων & E
τῆ γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. φθαχθό-
μενοι δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ πα-
εφάτονδον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῆ πρέ-
σθεν λόγων, οἷς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν
ὑποχόμενος. ὠνείδιζε δ' ἀχαριστίαν, παρ' αὐτῦ μὲ λα-
βόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου δὲ αὐτὴν ὄσαν ἀφελό-
μενον ἀπείνου δουλῦναι, χρησαμένῳ δ' τῇ δυνάμει κὰ
τῷ φθαχόντος. ἀλλὰ μάγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας F
σε τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δ'
τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἀπέκτεινε
φθαχθῆναι καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτῦ τε σεδε-
κίου καὶ τῆ ἄλλων ἀρχαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξόρυξας τῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν
εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε
καὶ ἰεζεκίηλος οἱ πρόφηται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι
συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λα-
λήσει αὐτῷ κὰ στόμα, & ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς G
ὀφθαλμοῖς αὐτῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. συ-
φλωθεὶς δ' καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ ἐκ εἶ-
δε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τῦ θεῦ φύσιν τοῖς ἀ-
γνοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ὄση καὶ πολύτροπος, & πάντα καθ' ὥραν ἅπασι τεταγμένους, αὐτὸ
δὲ ἡρέθαι προλέγει, τὴν τε τῆ ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προιδεῖν οὐδὲν ἐάθησαν
τῆ ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δ' ταῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶ, τὴν ἐξ αὐτῆ
πεῖραν διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῦ διαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέτρεψαν τὸν βίον,

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verùm etiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Captaest autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperúntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echaramplaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè destitutus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, acceptа potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, cuestigio iussit ipso & aliis capriuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ insciitiæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quin- A
decim annos continet, & menſes inſuper ſex
cum diebus decem: annumeratis viginti annis
primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæ-
terùm Babylonius poſt victoriam Nabuzarda-
nem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis,
vt templum ſpoliatum incenderet, regia quo-
que ſimiliter cremata vrbem à fundamentis di-
rueret, populum in Babyloniam traduceret.
Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ re-
gni anno, è templo vaſa omnia tam aurea B
quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque il-
lud grande quod Solomon dedicauerat. præ-
terea columnas illas æreas cum ſuis capitulis,
& menſas aureas atque candelabra. His ſubla-
tis templum incendit menſis quinti die prima,
anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Na-
buchodonoſori XVIII. deinde & regiam in-
cendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem
templum annis ex quo extructum fuerat elapſis
CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem ad- C
ditis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto an-
nis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A di-
luuio autem vſq; ad templi deuaſtationem in-
terceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies
decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc
templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt,
& inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tan-
tus cenſetur annorum numerus, quo temporis
ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque
ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & D
populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fe-
cit hos, pontificem Saream, & qui poſt hunc
ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Se-
phemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eu-
nuchum primarium regis cubicularium, cum
ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam re-
gium, & alios principes viros ſexaginta. quos
omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad re-
gem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt
Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & princi- E
pes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam cap-
tiuorum multitudinem & in his Sedeciam ip-
ſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pō-
tificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis
filium, quem modò Reblathis affectum ſup-
plicio diximus. Nunc quoniam regum genus
& eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus,
conueniens duxi etiam pontificum enumera-
re nomina, qui regum tempore per continua-
tas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſa- F
cerdotium. Ergo primus omnium in templo
recens à Solomone extructo pontifex fuit Sa-
docus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achi-
mam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Iora-
mum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Su-
deas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas,
Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui cap-
tiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes
quaſi per manus traditum ſacerdotium filij pa- G
rentum ſucceſſores acceperunt, continuata ge-
neris ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus

Anni mundi.

εἰκοσι μὴ καὶ εἷς ἡγούμενοι, μέχει τῦ τελευταίου βασιλέως. ἔτη ὃ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἀφ' ὧν εἰκοσι τῷ ἀρχῷ κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σαοῦλος, ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ ὃ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτῶ στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πυρίσαντά τε καὶ καταρρήσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τοῦτε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μεταστῆσαι. ὃς ἡγούμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, φυλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τῦ θεῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι γε μὴν τοὺς ςύλους τοὺς χαλκοῦς & τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὴ ταῦτα, ἀπῆλθε τὸν ναὸν μὴν πέμπτῳ, τῇ νουμηνίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτωκαιδεκάτῳ ὃ τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέπρησε ὃ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψεν. ἐνεπρήσθη ὃ ὁ ναὸς, μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, & μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧς κατεσκευάσθη. τῇ δὴ ἐξ ἀρχῆτου μεταναστάσει τῦ λαῦ, τότε μὲν ἔτη χίλια ἑξηκοντατρία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῷ ὃ κατακλυσμῷ μέχει τῆς τῦ ναῦ πορθήσεως, χρόνος μὲν ὁ πᾶς ἐπῖ χιλίων ἐννακοσίων πεντήκοντα, μῆνες ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ ἧς ὃ ἐγένηθη ἄδαμος μέχει τῦ πρῶτον τὸν ναὸν συμβαίνων, ἔτη ὀκτὼ χιλιάδες πεντακόσια δεκατέσσαρα, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ ταύτων τῦ ἐπῖ πλῆθος, ὅσα ὃ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῦ συμβεβηκότων διεληλύθαμεν. ὁ ὃ στρατηγὸς τῦ τῦ βαβυλωνίων βασιλέως, καταπάψας τὰ ἱεροσόλυμα, & τὸν λαὸν μετανάστησας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς ὃ ἦσαν ὄντοι, & τὸν ὅπλ τῦ πλείσων δυνάχον, καὶ τοὺς φίλους τῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτῦ, & ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μετ' ὢν εὑρήσει σκευῶν ἀνόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ ὃ βασιλεὺς, τῦ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῦ ἡγεμόνων, ἀπέλυσεν ἀπεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν. αὐτὸς ὃ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐποίησετο καὶ ἰωσάδοκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾷ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρόσθεν ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ ὃ τὸ χρυσὸς διεξήλθομεν τὸ τῦ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεν καὶ τῦ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδέξαντες ὑπὸ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τῷ ναῷ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχίμας διαδέχεται τὴν τιμήν. καὶ μὴν ἀχίμαν, ἀζαρίας. τούτου ὃ ἰώραμος. τῷ ὃ ἰωράμου ἶσος, μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τούτου ὃ φισίας, τῷ ὃ φισίᾳ σουδέας. τῷ ὃ σουδέᾳ, ἰοῦλος. τῷ ὃ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου ὃ οὐρίας. οὐρίου ὃ, νηρίας. τῷ ὃ νηρίᾳ, ὠδέας. τούτου ὃ σαλδοῦμος, σαλδούμου ὃ, ἐλκίας, ἐλκίᾳ ὃ σαρίας, τῷ ὃ ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ἔτοι πάντες παῖδες πρὸς πατρὸς διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην. πρὸς ἡγούμενος ὃ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρ- A
κτῇ, θάψας ἐν αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ
τῆς ἱεροσολύμων συληθέντα τῷ ναῷ, ἀνέθηκε τοῖς ἰ-
δίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκισεν ἐν τῇ βαβυλω-
νίᾳ χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῆς δεσμῆς.
ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν
τῶν ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ
κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν
ὄνομα, ἀϊκάμου παῖδα τῶν δὲ γεγονότων, ὄντινα καὶ B
δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμέ-
νους, τῷ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερε-
μίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεμ-
ψεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ ἀποδημῆσαι. κελε-
ῦσαι γὰρ αὐτὸν τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ
δὲ τοῦτο μὴ βέλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέ-
γνωκεν, ἵνα τοῦτο ὄντως εἰδὼς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προ-
φήτης, ἅτε ἐπιθυμῶν ἥδιστα, ὅτ' ἀλλαχόσε ποῦ C
μένειν, ἡδέως δ' εἶχεν ὅπου τοῖς ἐκείνου τῆς πατρίδος,
καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς διαζῆσαι λειψάνοις. γνὺς
δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ
προσάξας, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖ-
σθαι πρόνοιαν καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησά-
μενος δ' αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ
ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφα-
θᾷ καλουμένῃ, ἀποκαλέσας τὸν ναβουζαρδά- D
νην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρου-
χον, νέον ὄντα ἔτι καὶ πάνυ σφόδρα οἰκίας
ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφερόντως πε-
παιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπρα-
ξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορ-
κηθέντων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοῖς βαβυ-
λωνίοις ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες πα-
ντοδαποὶ, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγε-
μόνες δ' ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωαάνης υἱὸς καρέου, καὶ E
ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ὡς δὲ τῷ
βασιλικῷ ἡδύοις, ἐῶ τοὺς ἰσμαήλους, πονηρὸς ἀνὴρ
καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκηθέντων τῶν ἱεροσολυμιτῶν,
ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνε-
δήλου αὐτῷ τὸν χρόνον ἅπαντα. τούτοις τοίνυν ἡδο-
μένοις αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν
δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας δὲ τὴν
χώραν, ὑδὲν πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμοὺς αὐτοῖς F
διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτῃ λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς
εἰπεῖν σχολαίαν, τυγχάνειν τῆς προθυμίας, συνεβού-
λευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βέλεται πόλιν, ἀπο-
στέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ
κατοικεῖν προτρέπε. φιλανθρωπεύεσθαι δ' αὐτοὺς ἕως
ἂν καιρὸς ᾖ, σῖτον ⊂ οἶνον ⊂ ἔλαιον, ὅπως ἔχω-
σι δαπανᾶν τὸν χειμῶνος ἅπαντα. ταῦτα διαλεχθεὶς
πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν
ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδεδομένης δ' φήμης, εἰς G
τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοῖς ἀπὸ τῆς φυγῆς
παρ' αὐτὸν ἐλθοῦσι γοδολίας ἐφείσατο φιλανθρώ-
πως, ⊂ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν,
ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνεδεδόμεν
αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, ⊂ τὴν χώραν κατῴκησαν.

Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem posset reddere. Propheta verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire; contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs a Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, posteaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque iureiurando patatum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustentetur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, Imposito certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus, videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

καταπόσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τῆς γοδο-
λίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωαάνης ⊂ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ἐφηπάτησαν αὐτὸν, καὶ
βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμπειν ἰσμαήλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

XI.

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: secutum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant: ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficilè fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassari sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, eúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibíque ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴ τῆς ἰσραηλιτῶν, εἰ γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥύεσθαί γε μὲν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγον αὐτὸν, αὐ αὐτοῖς ἔφη κτεῖναι τὸν ἰσμαήλου ὡς ἑδιὼς γνωσομένῳ. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φοι ὑθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῆς ὑπολοιπομένων τῆς τῆς ἰσραηλιτῶν ἰχύος, ὁ δὲ αὐτοῖς ὡμολόγει, κατὰ αὐδρὸς δὲ πεπονθότος, ὑπ' ἐπιβουλεὶ τοιαύτῃ ἐμφανίσειν. εἰ γὰρ εἰκὸς εἴη, ὃς ἀπὸ τηλικαύτης ἐρημίας ὧν ἔχρησε μὴ δεομένου, ἵνας ποτηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ αἴσιον εὑρεθῆναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευσάμενον σῶσαι, αὐτοῦ δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτοῦ γένεσθαι. εἰ μὲν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πίστ δύσαντα τινὰ ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὃν κατεθέμενον αὐτῷ, ἀκαφθείραι. καὶ ὁ μὲν ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' διελθόντος ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ὃν ἐγένετο πρὸς γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ πόλιν ἰσμαήλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρᾶς ἑστιάζη καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλον, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ὑποσφάττει τὸν γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῇ σταθμῷ. τῇ δ' ὑπούσῃ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλος, εἴσωθεν καλεῖ πρὸς γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τοῦ αὐλοῦ, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθύν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδήκοντα τέσσαρες ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῖς ἀποδοῦσι, ἐπιπλά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν αἷς καὶ τῆς βασιλέως θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, ἀποδὰ γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα ἀγαπεξάμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος ἀποδαλαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τῷ ἰσμαήλου, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἀθύμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάννου ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δ' ἰωάννης ἀποδαλαβὼν οὓς ἀπέσωσεν ἐν τῇ ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς δυνάχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἴς τινα τόπον μαάδραν λεγόμενον ἀφίκετο, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίᾳ τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ὄντων

ὄντων δ' ὅτι ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερε- A
μίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωαάννης ὁ τοῦ καρέᾳ, & οἱ σὺν αὐτῷ
ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δηθῆναι τὸ θεῖον, ὅπως ἀ-
μηχανήσωσιν αὐτοῖς, περὶ τοῦ τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐ-
τοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱε-
ρεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου δεξικονήσειν
αὐτοῖς πρὸς τὸν θεὸν, σωέβη μὴ δέκα ἡμέρας αὐτῷ
φανέντα τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι ἰωαάννῃ & τοῖς ἄλλοις
ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μένουσι μὲν αὐ- B
τοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσαι, καὶ προνοίαν ἕξει,
καὶ τηρήσει παρὰ τῶν βαβυλωνίων οἷς δεδίασιν ἀπα-
θεῖς. πορευομένους δ' εἰς αἴγυπτον ἀπολείψειν, καὶ ταῦ-
τα δηλώσειν ὀργισθεὶς ἀ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἔμ-
προσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωαάν-
νῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφή-
της, ὡς ὅπως δύσει, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου
μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον ὃ C
βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ κατασφάδεσθαι μὲν τὸ
θεοῦ, πείθειν δ' μένειν αὐτόθι, ὡς αὖ ὑπὸ τῶν βα-
βυλωνίων δηαφθαρῶσι. ἀκούσας οὖν ὅτε λαὸς
& ὁ ἰωαάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵν' αὐτοῖς δηὰ
τοῦ προφήτου παρῇσεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον,
ἄγων καὶ τὸν ἱερεμίαν καὶ τὸν βαρούχον. ἡμομένων δ'
αὐτῷ ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλον-
τα στρατεύειν ὅπη τοῖς αἰγυπτίοις τὸν βαβυλωνίων βα-
σιλέα, καὶ προεισπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἄ-
λωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοῖς μὲν αὐτῷ ὑποκτενῆ. D
τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει·
καὶ ταῦτα σωέβη. τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων
πορθήσεως ἔτει, ὃ ὅσι τέτον καὶ εἰκοσὸν τοῦ ναβουχο-
δονοσόρου, στρατεύει ὁ αὐτὸς ὅπη τὴν κοίλην συρίαν.
& καταχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ
μωαβίτας, ποιησάμενος ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη,
ἐνέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καίτοι φρονόμενος αὐτήν.
καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα κτείνει, κατασήσας ὃ ἕ- E
τερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας
ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος ἐν
ὀλίγῳ τέλει γενόμενον παρειλήφαμεν δὶς ἐλθὸν πέ-
ραν τοῦ εὐφράτου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ
τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος
ὡσήε. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβυχοδονοσόρου
τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπε- F
λείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἁλόντων. σαλμαναασάρης
μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὖτ'
αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς
περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς
ἐκλήθησαν, τὴν τε χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσ-
ηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς,
τὰς δύο φυλὰς ἐξαναγών, ὧδέν ἔθνος εἰς τὴν χώραν
κατῴκισε. καὶ ἀφ' τέτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱε- G
ροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸ
δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμα-
λωσίας, ὅπη τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, ἔτη ρ λ' μιᾶς ἐξ, ἡμέρας δέκα σωέβη γενέσθαι.
ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς εὐγενεστάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, & τοὺς
σπερμείου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ & ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων
ἦσαν περιβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν
ἐκτομίας. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοῖς ἐν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλι-
κίας δεξαμένοις, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ὑπηκόεια,

priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iusserit. cúmq; propheta operam suam esse pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt cum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Persidè & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex verò Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per L X X. annos deserta manèret. tèpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationè intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & XII.
Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de sua mensa victum,

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes, vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioso facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebãtur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vt pote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

Daniel. 2.

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ἦσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, πρὸς τὸν ἐπέλουσι ἀκρίβειαν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ σεδεκίου γένους, τέσσαρες καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δ' ἀνανίας, ὁ δὲ μισαὴλος, ὁ δὲ τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ κελεῦσαι προστάξαι ἑτέροις ὀνόμασι, τὸν μὲν δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δ' ἀνανίαν σεδράχον, μισαὴλον δὲ μισάχον. τὸν δ' ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς δι' ὑποβολὴν δ' φύσεως καὶ ἀσυνήθης τῆς πρὸς τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ὧν προκοπὴν ὑμοιμένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ σέργων διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῶν συγγνωμῶν σπλεσαγωγεῖν αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλως πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχιτῇ τῶν τοῦ θεμέλειαν αὐτῶν ὑπετεθειμένῳ δύνοχῳ, τὰ μὲ σῶδα τῆ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δ' αὐτοῖς ὄσπεια καὶ φοίνικας εἰς ἀρτοφορίαν, καὶ εἴ τῶν ἀψύχων ἕτερον βούλοιτο. πρὸς γὰρ τοιαύτην δίαιταν αὐτοὺς ἐκκεκινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας ἀποφεύγειν. ὁ δ', εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῷ τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδήλοι τῷ βασιλεῖ γενόμενος, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς προσηνοῦς χαρακτήρων, συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων δυσπαθούντων, ἐλεγχθέντες ἄρτοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ κατασῶσιν. ἔχοντα δίνειν πρὸς τοῦτο εὐλαβῶς τὸν ἀρχιτῆ, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταῦτα πρᾶξαι αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, ἐὰν μὴ μεταβαλλόσης μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ὑπομένειν τοῖς αὐτοῖς ὡς ἐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαβησομένων. εἰ δ' μειωθέντας ἴδοι ἐν κρείττον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τὴν προτέραν αὐτοῖς δίαιταν ἄγειν. ὡς δ', ὁ μόνον ἐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τὸν τροφὸν ἐκεῖνον προσφερόμενος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων δυτραφέστεροι τὰ σώματα, καὶ ἐντεῦθεν μείζονες γίνοντο, ὡς τοῖς μὲν ἐνδεεστέρως ἐπολαμβάνειν, οἷς τὸν βασιλικὸν συνέβαινεν εἰ χορηγίαν, τοῖς δὲ μὴ τὰ δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιτῆς ἀμὲν ἀπὸ τῆ δείπνου καθημέραν σωτήρως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς ἐκ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς ἀφὰ τοῦτο καθαρῶν ἐκ πρὸς τὴν παιδείαν ἀκραφνῶν μεχρυμμένων, ἐκ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν δυτονωτέρων, ὥστε γὰρ ἐκείνας ἐλωδοῦτο ἐκ βαρείας εἶχον τὸ ζυφῆς ποικίλης, ἀδὲ ταῦτα μαλακώτερα ἀφὰ τ' αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσαν ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις ἐν σῶδα τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δ' δανιήλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, πρὸς κρίσεις ὀνείρων ἐαυτοῦ δάκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐγένετο. μὴ δ' ἔτος δεύτερον δ' αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, ἃ τὸν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ κὴ τοὺς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τοῦτο μὲν ἐπιλαθάνεται, ἀφανὰς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δ' τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. κὴ τὸ συμβεβηκὸς πρὸς τὸν λήθην ὧν εἶδε μηνύων, ἐπέλυσεν αὐτοὺς λέγειν ὅπ τε ἰδὼν τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῶν δ', ἀδυνάτου εἰ λεγόντων ἀνθρώπους τῶν' ἀρεῖν, εἰ δ'

εἰ δ' αὐτοῖς ἔνθοιτο τὴν ὄψιν τῆς ἐνυπνίου φαν- A
σεως τὸ σημεῖον ὑποχωρῶν, θάνατον ἠπειλησεν
αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ ἔφρασεν. προσέταξε δὴ πάν-
τας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιησαμένου τὸν κελεύσθην ὁμο-
λογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιὴλος δ' ἀκούσας
ὅτι προσέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀπο-
θανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν
κινδυνεύειν, προσεισιν ἀρχοντι τῆς τοῦ θηρὸς
σωματοφυλάκων τῷ βασιλέως ἀρχιμαγείρῳ. B
καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τοῦ αἰτίαν μαθεῖν, δι'
ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἰκῆ προσετάχως ἀναιρεθῆναι
τοὺς σοφούς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μα-
θὼν τὸ πρᾶγμα τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ
τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτοῦ δηλονότι ὅπλα λησμόνῳ,
φήσαντες μὴ δύνασθαι, παρεξαιτήσας αὐτὸν, παρε-
κάλεσε τὸν ἀρχιμάγειρον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασι-
λέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην C
τοῦ ἀναίρεσιν ὑπηκεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτοῦ δεηθεὶς
τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀρχιμάγειρος ταῦτ'
ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ Δανιὴλον ἀξιῶν. καὶ ὁ μὲν
κελεύει τοῦ ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπηκεῖν, ἕως γνῶ
τοῦ ὑπόκρισιν τοῦ Δανιήλου· ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν
συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκε-
τεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις
καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς σωσαπολέσθαι,
ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τοῦ D
ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δῆλον ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπο-
λέλησο δι' ὃν παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς
ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοῖς τε κινδυνεύοντας ἐλεή-
σας, καὶ τὸν Δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασάμενος, τό-
τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τοῦ κρίσιν, ὡς
ἂν καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι.
Δανιὴλος δὲ γνοὺς ταῦτα παρὰ τοῦ θεοῦ ταῦτα, εὐχαρι-
στήσας, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀ- E
γνωμονοτάτους ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς τὰ παθήματα τοῦ
δόξαν ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν τε τὰς περὶ τοῦ βίου
ἀνῆγειρεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ θεῷ μετ'
αὐτοῦ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γλυκυθὺς
ἡμέρας ἐπεγένεται πρὸς τὸν ἀρίοχον, καὶ ἄγειν αὐ-
τὸν ἠξίου πρὸς τὸν βασιλέα. δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ
βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησιν ἰδεῖν περὶ τῆς πα-
ρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα
Δανιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν F
δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς
ἐκείνων τὸ ὄναρ δύνειν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ
μέλλοι λέγειν. ἀ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, ἀδὴ ὅτι
τοῦ δόξαν αὐτῷ μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνε-
σθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησιν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας
ἀποθανεῖν, δεηθέντι πρός τε τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν
ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτῷ φανερὰν ἐποίη- G
σεν. ἐκ ἦν γὰρ τὸ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑ-
πὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, πρὸ τῆς αὐτοῦ δόξης ἐφρόν-
τιζον, ἀδίκως ὄντως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς κἀ-
γαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς ἀδὲν μὴ ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προσέταξας, ὅθ' ἱερὸν ἔργον
θεοῦ, τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτοῦ. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι πρὸ τοῦ, τίς ἄρξει τοῦ κόσμου παντὸς, μὴ σὲ,
καταικινηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔ-
δόξας ὁρᾶν αἰδρικὰ μέγαν ἑστῶτα. ἧ τὸ μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι χρυσῆν, τοὺς δ' ὤμους καὶ τοὺς
βραχίονας ἀργυρᾶς, τὸν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηρᾶς.

quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauítque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito quòd cùm oblitus esset somnij, iussisséque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit cædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quam eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, ídque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cupieres. Ergo cùm hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde ſaxum vidiſti abruptum à monte in A ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi difflatum in terras diuerſiſſimas. Saxum verò illud tam magnum accepiſſe incrementum, vt quantum eſt terrarum ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt quod vidiſti ſomnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te ſi- B gnificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus veſtrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturam ferri nihil poterit reſiſtere, quòd ea ſit auro, argento ac ære validior. adiecit & de ſaxo interpretationem Daniel, ſed mihi hoc narra- C re non libuit, cuius propoſitum eſt præterita, non etiam futura, ſcribere. quod ſi quis veritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorum quoque obſcuros euentus cupiens diſcere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porrò Nabuchodonoſorus his auditis agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus D honoribus. Nec hoc contentus impoſito ei Dei ſui nomine, vniuerſæ ditioni ſuæ præpoſitum eſſe voluit, cum eóque ſimul eius conſanguineos: qui ob hæc inuidioſi facti in periculum inciderunt, offenſo rege propter cauſam talem. Rex fabrefacta aurea ſtatua, alta *Daniel 3.* ſexaginta, lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis eam ſtatuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione principes, eíſque mandauit, vt quamprimùm tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent E ſtatuam. quod qui non fecerit, pœnam propoſuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerunt ſe hoc facturos, quòd nollent patrias leges tranſgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, F ſed quaſi ſentiens iniuſtè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos eſſe animaduerteret: quo factum eſt vt ſemper *Daniel 4.* in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòſt, rurſum aliud dormiens rex vidit inſomnium, quòd priuatus regno vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt exactum G eo modo ſeptennium, denuò reſtituendus eſſet in priſtinum imperium. quo viſo rurſum conuocatis magis percontatus eſt quid ſignificet.

ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀπορραγῆναι, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, σωτρῖψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον, καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀνέμου συνδύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγῆναι διασπαρῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἐκείνων ἕτερός τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ἡμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχύι, ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν διὰ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἰ δὲ αὐτῶν στερροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργυροῦ καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῦ λίθου δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε ταῦτα ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφων, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας φιλόμυθος οὐ πείσεται πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ πρὸς τὰ ἀδήλων εἰδήσεται βάλεσθαι μαθεῖν, σπουδασάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τοῦ δανιήλου, εὑρήσει δὲ ταῦτα ἐν τοῖς ἱεροῖς γεγραμμένα. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος ἀκούσας ταῦτα καὶ θαυμάσας τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τοῦ τοῦ δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὥστε πρὸ τοῦ θεὸν προσκυνῆσαι, τοῦτον τὸν δανιήλον ἐκέλευσε, καὶ θύειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. ὁ μὲν, ἀλλὰ καὶ τοῦ προσηκούσης αὐτῷ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκεκρουσάντας δι' ἀτιμίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τοῦ βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς φρώτους, φρῶτον αὐτοῖς προστάξας, ὅτε σημανέσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἠπείλησεν εἰς τὴν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὲν τὸ σημανέσης ἐπακούσαντων τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τοῦ δανιήλου συγγενεῖς δὲ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, ἀθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεία σώζοντα προνοία, καὶ παραδόξως διαφθείρουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλά καὶ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐκ ἥψατο, καίειν δ' ἀσθενὲς ὂν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ διαπονηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδόξως διασώσαντος. τοῦτο συνέσησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μετὰ πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δ' ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ἄλλην ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μετὰ θηρίων ἔζει τοῦ διαιτᾶν, καὶ διαζήσας οὕτως ἔτη τῆς ἐρημίας ἑπτὰ, αὖθις τοῦ ἀρχαίου ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τοῦ ὕναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς περὶ αὐτοῦ, καὶ τὶ σημαίνει λέγειν ἠξίου.

πρὸς μὲ

τῷ μὴ οὐ ἄλλων ἐθέλεις ἐδυνήθη τὶ τῶ ἐνυπνίου δήνοιαν δύρεῖν ὁσὶ ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, δ' ἀπίλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔκεινε, καὶ καθὼς ὅδε τε αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. δηλατεύφας γὸ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸν προειρημένον χρόνον ἑδενὸς τολμήσαντος ἐπιθέδαι τοῖς πράγμασιν ὧδε τὶ ἐπαετίαν, δεηθεὶς τῶ θεῶ τὶ βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὶ ἐπανέρχεται. ἐγκαλέση δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἔκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι δηλ τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις δίεισπω βιβλίοις. καὶ γὸ δὴ τοῖς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς δηλζητήσοντας τὶ τῷ πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἀσφαλισάμενος μόνοντε μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἶπον εἰς τὶ ἑλλάδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπισχνούμενος. ὁ δ' βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακονταετία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τῷ πρὸ αὐτὸ βασιλέων δυτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δ' αὐτὸ τῷ πράξεων ἡ βηρωσσὸς ἐν τῇ ζ΄τῇ τῷ χαλδαϊκῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτὸ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ τεταγμένος σατράπης, ἔντε αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὶ κοίλην συρίαν καὶ τὶ φοινίκων τόποις, ἀποστάτης αὐτὸ γέγονεν, ὑπ' δυνάμενος αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν συγχήσας τῷ ναβυχοδονοσόρῳ ὄντι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινα τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δ' ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτη καὶ ὠδραξάμενος, αὐτὸ τε ἐκράτησε, καὶ τὶ χώραν ἐν ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὶ αὐτὸ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δ' πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέν. αἰθόμενος δὲ μετ' ὀ πολὺ χρόνον τὶ τῷ πατρὸς τελευτὶ ναβουχοδονοσόρου, καὶ κατασήσας τὰ κατὰ τὶ αἴγυπτον πράγματα καὶ τὶ λοιπὶ χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῷ κατὰ τὶ αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας τισὶ τῷ φίλων μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀναπομίζειν εἰς τὶ βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς ἀπὸ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. ὠδ' ἀλαβὼν δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα ὑπὸ τῷ χαλδαίων, καὶ διατηρουμένην τὶ βασιλείαν ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτίσου αὐτῷ, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲ αἰχμαλώτοις ὠδηγημένοις, συνέταξεν διοικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δ' ὑπὸ τῷ ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὶ τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν προσαύξας, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοῖς πολιορκοῦσιν τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαντας ὅπῃ τὴν πόλιν καθασκευάζειν. περιεβάλετο δ' τρεῖς μὲν τὸ ἔνδον πόλεως περίβολους, ἑξῆς δ' ἔξω, τοῦτο δ' τῆς ὁπῆς πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὶν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱερεπρεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεῖα ἐχόμενα αὐτῷ. ὧν τὸ μὲν ἀνάστημα καὶ τὶν λοιπὴν πολυτέλειαν, περιττὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερήφανα συνετελέσθησαν ἡμέραις δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα ἀνῳκοδόμησε, τὴν ὄψιν ἀποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hîc prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toro audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis infero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius B historiæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.

C Pater autẽ Nabuchodonosorus audito quòd Satrapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non posset amplùs ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus vero non multo pòst patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis aluco, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris circũdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cõtiguam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, superne consitas variis arborum generibus,

XIII.

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξηρτήσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἀλλὰ τοῦ τοιούτου γυναῖκα αὐτῷ ἐπιθυμεῖν τῆς οἰκείας ἀναθέσεως, ὡς τεθραμμένῳ ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαλοσθένης δέ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτοῦ, δι' ἧς ἀποφαίνειν πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀφέξεως, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. κατατρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τοῦ πόλιν, καὶ ἰβηρίαν. καὶ διοκλῆς ὁ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν τοῖς ἰνδικοῖς αὖτε καὶ φοινικικοῖς ἱστορίαις. ὅτι οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἴσθω.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ἕως σωίζεται ἰουδαίοις καὶ τῶν τόπων τῶν καμὼν διὰ τοὺς βαβυλωνίους.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum vertitus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Μετὰ δὲ τοῦ ναβουχοδονόσορ τελευτοῦ ἀβιλαμάροδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς δίδυς τοὺς ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχωνίαν τοῦ δεσμοῦ ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλαῖς αὐτῷ δωρεαῖς δοὺς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ὅπερ τοῦ ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλείων. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τοῦτο πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τοῦ ἰεχωνία, παραδόντι μὲν γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὸ τὴν πατρίδος, ὡς αὖ μὴ κατασκαφείη ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαροδάχου μὲν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταχὼν αὐτοῦ ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τὴν βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς ποιήσασα παρ' αὐτοῖς τοὺς πάντας ἐνέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοανάδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ὅπερ τοῦτον στρατεύσει κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τερατῶδες θέαμα συμβῆναι. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκευῶν ἦν πολὺς ἀργυρᾶς, εἰς ἐξιάσιν πεποιημένων βασιλικῶν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων· δόξαν δ' αὐτῷ, κομιδῆναι κελεύει ἐκ τοῦ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνῳ, εἰς ἣν τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δ' ὑπὸ θράσους προαχθεὶς, ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι, μεθ' ὑπνον καὶ βλασφημίᾳ εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τοῦ τοίχου τινὰς συλλαβὰς ἐγγεγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτῷ δηλώσουσι τὰ γεγραμμένα. τοῦ δ'

Daniel. 5.

τῆ δ' μάγων ἐδὲν δυείσκειν, ἐδὲ σωιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς ὀπὶ τῆ ὠδαδόξῳ λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τὰ γεάμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῆ δηλουμένην δόξαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχέρμους, στρεπτὸν ὡδιαυχένιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῆ χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. Τούτου δ' προμηνύου τὸ κηρύγματος, ἐπὶ μᾶλλον οἱ μάγοι σωδραμόντες & φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν ὕρεσιν τῆ γεαμμάτων, ἐδὲν ἐλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὅπι τούτῳ θεασαμένη τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτῆ, ὠδαθαρσυνειν ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ τῆ ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱεροσόλυμα δανιήλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῆ θεῆ γνώριμα, ὃς ναβουχοδονοσόρῳ τῆ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυναμένου εἰπεῖν ὧν ἤρετο, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἠξίει παρ' αὐτῆ πιστευθῆναι θεῖ τῆ γεαμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῆ ἐκ δυνάντων αὐτὰ καταμανειν, κἂν σκυθρωπὸν ᾖ τὸ ὑπὸ θεῆ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκέσας, καλεῖ τὸν δανιήλον ὁ βαλτάσαρος. καὶ δυσλεχθεὶς ὡς πύθοιτο θεῖ αὐτῆ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῆ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἂ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὄπινοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῆ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μινυειν ἠξίει. τὸ γὰ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι, & χρύσεον θεῖ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτῆ ἀρχῆς μέρος, πρίν καὶ γένεσθαι τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῆ ὄπισημότατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πιστευθησόμενος. δανιήλος δ' τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίει, τὸ γὰ σοφὸν & τὸ θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, & θεοῖκα τοὺς δεομένους ὠφελεῖν. μινυειν δ' αὐτῆ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δι' αὐτῆ τῆ βίου. ὅτι μηδὲ οἷς ὁ θεόζονος αὐτὸς δι' ἃς εἰς θεὸν ὕβρεις ὠμολόγηται, τούτοις ἔμαθεν δυσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ & ναβουχοδονόσορα μεταιτοῦντα εἰς δίαιταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δι' ταῦτα τὸν θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ θεονόμον τῆ ἀνθρώπων μερίδος ἃ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. & πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δ' σκεύεσιν αὐτῆ μὴ τῆ παλλακίδων ὑπενεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῆ, & δι' τ' γεγραμμένων θεσπίζεσθαι, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δ' τὰ γεγραμμένα τάδε. μάνη, τοῦτο δ' ἑλεγῆν ἑλλάδι γλώσῃ σημαίνει· ἀν' ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμησεν ὁ θεὸς, καὶ θεοσδύειν ὅτι σοὶ βεβαχὺ χρόνον. θεκέλ, σημαίνει τοῦτο ταθμόν, φησὶν οὖν σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένου δηλοῖ. φαρὲς, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ καὶ ἑλλάδα γλῶσαν. κλάσει σιγαεσῶ σε τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν καὶ πέρσαις δίχα μερεῖ. δανιήλα δ' ταῦτα σημαίνειν τῆ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῆ τοίχῳ γεάμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' ἅπασι χαλεποῖς τοῖς δηλωμένοις λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. ὁ μὲν ὡς θεοφιλὴ καὶ χρῶν αὐτῆ γενομένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δίδωσιν,

magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se rescisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac dein per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.*

Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum incidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animdauertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per trigenta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, ídque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὴ ἐφ' οἷς δοθήσονται λογιζόμενος, ἴδιον αὐτὸ εἶ τῆς προφητείας ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἴη. τὰ γὰρ ὁμολογημένα κεῖναι αἱ δόξαι ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἧ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτος ἔκλινε. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, αὐτός τε ἑλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρες γὰρ ὄνομα ἐφ' οὗ τὴν ἀρχὴν τῆς βαβυλῶνος συνέβη γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῷ μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος τοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρείῳ δὲ τῷ καταλύσαντι τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἷλεν. ὃς ἦν ἀσυάγου υἱός. ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς καὶ δανιήλου τὸν προφήτην λαβὼν, ἦγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μετεδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ. ἦν τελῶν δὲ σατραπῶν ἓξ, οἷς ὑπὸ τοὺς ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιήλος οὖν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ πᾶσι δὴ παρὰ δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένος ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῷ ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τοῦ ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ δυσκολωτέρως παρὰ τῷ δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν ὑδεμίαν. οὐ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος φειδομένων, αἰτίας αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπῆν ὧν δοθείη καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, ὅμως ἰσότιμον τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς εἶχον ὁρῶντες κατεπίπτοντες αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τιμὴν παρ' αὐτῷ τιμίαν αἰτίαν καὶ διαβολῆς, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἀπροσδόκητον ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιήλον, τρὶς τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν εὐρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἐλθόντες, ἀπήγγειλον αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτὸς ἐνεμόσι δόξειεν ὅπως τριάκοντα ἡμέρας ἀργίαν τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δέοιτο αὐτῷ καὶ εὐχόμενος εἴη. τὸν μὲν τοίνυν αὐτῷ διαβάντα ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τοὺς λέοντας ἐκείναις ῥίψαι λάκκον ἀπολέμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, διὰ ὅτι τὸν δανιήλον ταῦτα κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῷ ἔφη δεδογμένοις. ἐν κυρώσειν τὴν ψηφίσεσιν αὐτῷ ἐπαγγελλόμενος, ψηφίσασθαι ψήφισμα δηλοῦν τοῦ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ διαβλῶσι τὰ προσάγματα, ἠρέμουν. δανιήλῳ δὲ φεύγοντες διὰ πόσην τάχος ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος ηὔχετο τοῦ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τὰ ἀφορμῆς αὐτοῖς ἐπιδιδάζον λαβεῖν ὅτι τὸν δανιήλον διαφανείσης, διὰ τὴν ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρουν ὡς διαβαίνοντες μόνα τὰ δανιήλε τὰ προστεταγμένα, μηδενὸς τοῦ ἄλλων βουλομένου προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' ἐ δι' ἀσέβειαν ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ τοῦ φθόνου. ὑπὸ γὰρ μείζονος ἧς προσδόκων δυνάσεως τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καταφρονήσαντι τοῦ ἐκείνου προσαγμάτων, συγγνώμην ἑτοίμην νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, ἐ μεταβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν

ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ὑδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ λίθου κείμενον αὐτῇ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ δι' ὅλης ἄστιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆγεν, ἀγωνιῶν περὶ τῆς Δανιήλου. μετ' ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὑπὲρ τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τῷ σφραγίδα δύρων, ἢ σημειώσαμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τῆς δ' ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τῆς λάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ὑπὲρ μὲν τοῦ θείου καὶ τῶν Ζύτου σεβόμενοι, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένοις ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ὡς βληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ὑπὲρ κόρον αὐτοῖς οἱ προσθίξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ τῷ σατραπῶν ὡς βληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραττον ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις αἰ αὐτὴ ζώοις πρὸς τιμωρίαν ἠρέθοντο, τὸ θεὸς προφαινόμενον. διαφθαρέντων οὖν τῶν ὑπεβουλευσάντων Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλην ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσεκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ παῦ κράτος ἔχοντα. ἔχει ἢ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ ἕνεκα ὑπόμνημα καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βάριν, ὑπερπέσαντόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἡ μὲν ἔχει δεῦρο μὲν ὅσον καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκαστος αὐτοῖς ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. οὕτως ναοὶ αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μεθαμοῦ γήρακος ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ καταπελτεύματα ταυτὸν ἀνθρώποις καὶ παλαιᾶται, καὶ τοῖς ἰσχὺν λυόμενα ὑπὸ τῆς ἐτῶν, καὶ τοῖς δυσρίπειαν μηχανόμενα. θαπτουσι δ' ἐν τῇ βαρεῖ Περσῶν τε μάγων βασιλεῖς, καὶ πρεσβῦς καὶ παρθένων ἄχει τὸ δεῦρο. καὶ ταυτὶ πιστὰ μάρτυρες, Ἰουδαῖός ἐστιν ἱερεύς, καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον ἢ τὸν ἄνδρα Ζύτου καὶ ὁ μάλιστα θαυμάσαι. τίς ἀνέκησας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ εὐδοξίας ὡς ἐνί τινι τῶν μειζόνων δυτυχήθη προφητῶν, καὶ εὐδοκιμήσεως ἐπὶ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμή τε καὶ δόξα εὐδοκίμησε παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ πλουτήσας δὲ μνήμην ἀγήρων ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὴ συγγεγράμμενος καταλέλοιπεν,

A hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxtà latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit, & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille respondereret illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc B asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non C attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic D volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem E esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat F vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post G obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi concíliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cũ ſodalibus prodiiſſe in campum, & ibi terræ motu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque vetitutũ per dies MCCXCVI. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex híſque exoritutum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel.8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆ νεῳ, ἢ πίστις δύναμθ ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλος ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ ἢ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προλεγόντων, ἢ ἐξ ἐκείνων δυχεραινομένων ὑπό τῷ βασιλέων ἢ τῶ πλήθους, Δανιὴλος ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῷ προλεγομένων, εὔνοιαν ὅπασᾶθαι παρὰ πάντων. ἀπὸ δὲ τῶ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν ⁊ δόξαν ὁμοῦ θειότητος, παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. καταλιπὼν γὰρ γράψας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτῶ προφητείας καὶ ἀπαράλλακτον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν γυμνοῦσθαι ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτῷ, σεισμοῦ ἢ κλόνω τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένω. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τῷ φίλων, ἢ πέσοι μὲν ὕπτιος ἐκπλαγεὶς ὅπι τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δ' ἁψαμένε αὐτῷ, ⁊ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, ἢ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς γενεάς. ἀναστὰς δ' αὐτῷ, διεχθεῖναι κριὸν ἐσήμαινε μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τελευταῖον δ' αὐτῷ ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσασθαι δὲ τράγον ἀπ' αὐτῆς δ' αἴρεσς φερόμενον, συρράξαντα τῷ κριῷ. ἢ τοῖς κέρασι ἀφάξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὸν γῆν, ἢ πατῆσαι εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ τῶ μετώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, ἧ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρας, καθ' ἕκαστον τῷ ἀνέμων τεταμμένα. ἐξ αὐτῷ δ' ἀναφῆναι ἢ ἄλλο μικρότερον ἀνίσχοντα. ὃ αὐξῆσαι ἐλεγθ αὐτῷ ὁ Τοσαῦτα ὑποδείκνυς θεὸς, πολεμήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, καὶ τὸν πόλιν αἱρήσειν κατὰ κράτος, ⁊ συγχεῖν, τὰ τῶ τὸν ναὸν, ἢ τὰς θυσίας κωλύσειν ὅπι ἡμέρας πσ ϛ. Ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσις ὁ Δανιὴλος ἔγραψε. κεῖναι δ' αὐτῷ τὴν ὄψιν τῶ φαντάσματος ἐδήλωσε τὸν θεὸν ὕστις. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας Τὰς περσῶν ἢ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. Τὰ δὲ κέρατα, Τὰς βασιλεύειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἕκατον κέρας σημαίνειν τὸν ἑκατὸν βασιλέα. τῶτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε ἢ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῷ ἑλλήνων τὶς βασιλεύων ἔσαι, ὃς τῷ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ καταλήψεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τῶ μεγάλου κέρατος τῶ ἐκ τῷ μετώπῳ τῶ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, ἢ τὴν τῷ τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, ἢ τὴν πρὸς Τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῷ διατροφὴν ἐκάστε, Τοῖς διαδόχοις μὴ τὸν θάνατον τῶ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, ⁊ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὅτε ἢ παῖδας αὐτῷ τούτους ὄντας, ὕτε συγχυθεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γνύεσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος ἢ τοὺς νόμους αὐτῷ, ἢ τὴν ἐκ τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, ⁊ συλήσοντα τὸν ναὸν, ἢ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη ἕξ κωλύσοντα ὑπιτελεσθῆναι. ⁊ δὴ ταῦτα ἡμῖν συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' ἀντιόχε τῶ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιὴλος, ἢ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον Δανιὴλος ἢ περὶ τῷ ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, ⁊ ὅτι

καὶ ὅτι ὑπ' αὐτοῦ ἐρημωθήσεται. τοῦτα πάντα ἐκεῖνος θεὸς δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλιπεν, ὡς τε τοῖς ἀναγινώσκουσι, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐκ τούτων δείσειεν πεπλανημένους, οἳ τὴν τε θεόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν ἐξ ἀξιώσεων ὀπιζοποιεῖν τοῦ πραγμάτων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου πρὸς ἀθανασίαν τοῦ ὅλων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡγοῦνται καὶ ἡνίοχον καὶ φροντιστὴν τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τοῦτον ἀπρόσοπτος ἦν τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ τὰ ἅρματα προϊέμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας συντριβέντα, ὑπὸ τῆς ἀπροσκόπτου φορᾶς ἀπωλώλει καὶ διεφθείρετο. τοῖς γοῦν προειρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῆς θείας μηδεμίας εἶναι πρόνοιαν τῶν ἀνθρωπίνων ὑποφαινόμενοι πρόνοιαν. ἐγὼ δὲ οὐ καὶ τοῦτο προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτως πως τὸν κόσμον ἅπαντα ὁρῶμεν ὑποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν πρὸς τούτων ὡς εἶχον καὶ διέγνων, ἔστιν ἔγραψα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο πρὸς αὐτόν, ἀνεγκλητον ἐχέτω τοῦτο ἐπεξεργασμοῦ.

& quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri assueuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli: quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἀπὸ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῶ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ διαλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἀπεκώλυσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπεω βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως ἔσχε πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέλει. Κεφ. ε

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρᾶς τῶν ἰουδαίων πᾶσι τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε δι' ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος δυνηθεὶς αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. CAP. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. II.

Cyro mortuo, Cambyses eius filius & successor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Darius Hystaspis filius Persarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. CAP. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. CAP. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. CAP. VI.

Bagoses penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. CAP. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ὡς κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπιτρέπει αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

CAP. I.

Cyrus Persarum rex Iudaeos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in aedificationem templi pecunia.

ΤΩ δ' πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστευσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, περὶ κατασκαφῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὴ τοῦ δουλεῦσαι ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ὅσα ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸ πάτριον ἀποκαταστήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρώρμησας γὰρ τὸν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, ὃν ἐξ οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶναι ὃν τὸ τοῦ ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοὔνομὸν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγνώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τὰ αὐτοῦ προφητείας ὁ ἰσαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν σι. εἰκὸς γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἰσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ καταskαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ὑπάρχους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαί τε τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα,

DRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit trãsmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatem & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiúsque posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo redituri essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem cõstituit, hunc illum esse credo quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Iudæam, & templum suum ædificare denuò. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exequendi quæ scripta legerat: conuocatísque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere vt proficiscantur in patriam, vrbemque Hierosolyma,

1. *Esdr.* 1.
3. *Esdr.* 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenisſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerti vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciántque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: pſycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argẽteæ MMCCC. præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in ſimilam artabas bis mille quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis eiúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCLXII.

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτόν τε γεάψειν τοῖς γειτνιῶσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῷ Ἰουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἀργύριον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγείλαντος τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ἰούδα & τῆς Βενιαμίτιδος, οἵ τε λεβῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ ὠδήγησαν αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸν ναὸν κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε δύχας ἀπεδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀνακτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας περὶ τὸν θρησκείαν σωτηρίας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ ταζοφύλακι αὐτοῦ, προσάξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασαρῷ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ. τελευθέντος δὲ αὐτοῦ, ὠδήγησε τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ὁπισολὴν πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ὅπερ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν ταζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν ἰουδαίων, ἵνα θεμελίοις βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πῆχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοι μὲν ξεστοὶ ξεῖς ποιησάμενοι δόμους. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ θύσωσι τῷ θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ χορηγεῖσθαι βούλομαι. τὰ σκεύη δὲ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεύς, ἔπεμψα ὠδηγοῖς μιθριδάτῃ τῷ ταζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοιοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι υ. θηκύκλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα υ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. ἀποσκεῖα χρύσεα λ. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσιναι λ'. ἀργύρεαι βυ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐμῶν ἐθισμῶν τιμὰ, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας βφ'. κελεύω δὲ τὴν τούτων χορηγίαν, ἐκ τῆς τῶν σαμαρείας γινέσθαι φόρων. ποιήσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τὸν μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες δύξονται τῷ θεῷ περὶ σωτηρίας τε τοῦ βασιλέως & τοῦ γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ παρὸν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δὲ ὠδηκούσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας, ἀνασαυρωθῆναι βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲν ὁπισολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξβ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον β'.

Οτι ιουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῶ βασιλέως ηγεμόνες κατασκάψαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδῶν γεγράμμενοι τοῖς ἔργοις.

Βαλλομένων δὲ τοῖς θεμελίοις τοῦ ναοῦ, καὶ σφοδρὰν τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐπισπευδομένων, τὰ σφέτερα ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαίων, οἷς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν αἰχμάλωτον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς θησαυροφύλακας, ἐμποδίζειν τοῖς ἰουδαίοις περὶ τε τὴν τοῦ πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ περὶ τοὺς ἰουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ περὶ τὰ ἄλλοις ἀσχοληθέντι πολέμοις ἀγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ὅτι μασσαγέτας δύθις συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτιδι, καὶ μωαβίτιδι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπομνήματα κατὰ σοῦ ἐπιστολὴν καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδές σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεύς, καὶ οἱ τῆς βελῆς τῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κριταί. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ὑπὸ σοῦ ἄτιμον πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπασκυάζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μοὶ τοίνυν τούτων γινομένων, ὅτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομνυσιοῦντας, οὔτε ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀπησήσουσι, καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργημένων οὖν τῶν περὶ τὸν ναὸν καὶ συνυασκυαζομένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ περιιδεῖν, ὅπως ὑπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑποστάτας καὶ τῶν βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ δὴ καὶ τοῦτο καὶ νεωστὶ ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἵνα μὴ, ὅπως ἡ πόλεως οὕτως συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ὑπολαβούσης, ὑποκλείεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

Ἀναγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπομνηστικὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὤν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ πραττόμενα, καὶ βελσεμῷ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνιστᾶσι τὰ κατὰ σαμάρειαν καὶ φοινίκην, τάδε λέγω. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ὑπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν ἀεὶ γεγυμνωμένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμοις οἱ ἐνοικοῦντες πραγματευόμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

Cap. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nescienti vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, fortúmque rerum venalium reparant, etiam mœnia & templum extruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negotium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos rẽgum desertores & hostes, vrbémque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicem & cauam Syriam. II. 1. Esdr. 4.

Cap. III.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentarienſi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cõtinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis eucstigio consensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cùm per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅπι πλέον αὐξηθῇ τὰ τ κακίας αὐτῷ, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ὀλιγωτελέσι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῷ γραμμάτων, ὁ ῥάθυμος ἢ σεμέλιος γραμματεὺς, ⁊ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ἀδιαλῥῆμα ὀλιγωρήσαντες ἵπποις, ἐπέδυσαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. ἢ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν ἢ τὸν ναόν. ἢ ταῦτα μὲν ἐπεχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τῷ περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ϛ'. καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας καταστρεψάμενος ἐν αἰγύπτῳ, ἀποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μετὰ δὲ τὴν τῶν μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ καμβύσου θανάτου τὴν περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτὸν κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

1. *Esdr.* 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortè fortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium; Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ, & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potétiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius vitium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

Οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ὅσα ἐκεῖ ἔτι ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀποδέδεικτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κελθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλιπε τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τ βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς φαιδρότητος, τούς τε πρὶ αὐτὸν καὶ τοὺς οἴκοι γεγονότας, ⁊ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας ⁊ σατράπας τ περσίδος, ⁊ τοπάρχας τ ἰνδικῆς ἄχρι τ αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τ ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀνέλυσαν κοιμησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὅπι τ κοίτην, καὶ βραχὺ τ νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξύπνος γίνεται. καὶ μηκέτι καταλαμβάνεσθαι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μετὰ τῶν ἰδίων σωματοφυλάκων, καὶ περὶ λόγων ἐρωτᾷ, περὶ ὧν αὐτὸς ἀκούειν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ συνετώτερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερηφάνειαν νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκιπώμασι χρυσοῖς πίνειν, ⁊ ὅπι χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν. καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τὸν δεύτερον δὲ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δὲ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ὀρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος ⁊ μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ὑποφάνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὸ τῆς οἴνου δυνάμεως, ἅπας αὐτὴν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τὸν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλουσαν δύναμιν τούτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ πάντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὸν διάνοιαν, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως,

τὴν τοῦ

τῇ τῦ ὀρφανοῦ ϗ δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν πίθησι, ϗ A vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoque suæ conditionis oblitum addicēdi libertatem cōcitat', & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas subingreditur. nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis sensum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduersus charissimos, eósque facit videri alienissimos. cúmque edormito temeto per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino inscij quæ eis per ebrietatem patrata sunt. quo fit vt his argumentis persuas', vinum ducam rem omniūlōgè potētissimam simul & violētissimā. Postquā primus prolata sua de vino sententia dicendi finē fecit, tū secūdus cœpit extollere potestatē regiā, huius vires asseuerans esse maximas omniū quæ intellectu ac potētia prædita sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscúque vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib' reges imperitare, eísque quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissimū animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò existimandā insuperabilem. quid quòd dum ad bella pericula subditos mittunt, omnes eorū imperata obsequēter faciūt, siue dū per eos obiiciūtur hostib. siue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū montib. ipsáque rerū natura bellum gerere ipsorū iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vsque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuersa ad regem redeunt. Iá verò qui alieni à militia dant agris, colēdis operā, post lōgos labores & sudores comparatis fructibus regi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit, hoc necessariò sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquā discedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et quî fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. sic docere aggressus est. Confessū est & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino quod non illis acceptū ferendum sit. uam & vestimenta nobis texūtur harū opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

τῇ τῦ ὀρφανοῦ ϗ δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν πίθησι, ϗ
τιμὴ τῦ δούλου διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν τὸ ἐλεύθερον.
ἥπτε τὸν πένητος, ὁμοίαν γίνεται τῇ τ πλούσιον. μεταποιεῖ
γὰρ ϗ μεταχρυσᾶ τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς χυόμενος, ϗ
τὴν μ ἐν συμφορᾷ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν,
τοὺς ἢ ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, ϗ ποιεῖ
δοκεῖν αὐτὸς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μ μι-
κρὸν φθέγγεσθαι, ταλάντων ἢ μεμνῆσθαι ϗ τ τοῖς δύ' ἄρ- B
μοσι πρεπόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν ϗ
βασιλέων ἀναθήτους ἀπεργάζεται, ϗ φίλων ϗ συνή-
θων ἐξαίρης μνήμην. ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, ϗ κ
τ φιλτάτων, ϗ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. Ⓒ
ὅταν νήφαντες τύχωσι ϗ καταλίπῃ δὲ τ νυκτὸς αὐ-
τοῖς ὁ οἶνος κοιμωμένοις, ἀΐσας μηδὲν ὧν ἔπραξαν
πάλαι τ μέθῃ εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δύ-
ναμιν τ οἴνου ἀφροσυνωτάτην πάντων ϗ βιαιότατον.
ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφαινόμενος περὶ τ ἰσχύος τῦ οἴνου C
τὰ περιρρηθέντα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν
περὶ τ τῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν
ἰσχυροτάτην ϗ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν
ἔχειν ἢ σωίειν δοκεῖ. τὸν ἢ τρόπον τ ἀποδείξεως ἐν-
τεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους πρα-
τεῖν, οἳ ϗ τ τε γῆν καταναγκάζουσι ϗ τ θάλατταν
ἐμπλεῖν χρησίμων αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων
δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, ϗ τε ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ ἢ D
τὰ κρατίστου ϗ ἰσχυροτάτου ζῶα δεσπόζοντες, αὐ-
τὰ πέρβλητοι τε δύναμιν ἔτι ϗ τε ἰσχυροτέρους εἰκότως αὖ
εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὁπόταν ὀτρύνωσι ϗ κινδύνους τοῖς
ἄρχομένοις, ἀκούονται, ϗ πέμποντες αὐτοὺς ὅτι τοὺς
ἐχθροὺς, καταπεπληγμένους δὲ τ ἰσχυροτέρους αὐτῶν ἔχουσι, ϗ
ὅπλα μὲν κατεργάζεσθαι Ⓒ τείχη δὲ λαμπρὰ ϗ πύργους
κελεύουσι. ϗ κτείνεσθαι ἢ οἱ κελευσθέντες ϗ κτείνειν
ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῶν βασιλέως δόξωσι περι-
βαίνειν πρόσταγματα. νικήσαντες ἢ τὴν ὠφελείαν τὴν E
ἐκ τ πολέμου τῷ βασιλεῖ νομίζουσι. Ⓒ οἱ μὴ στρατευ-
όμενοι ἢ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι ϗ ἀρῶντες, ὅταν πο-
νήσαντες ϗ πᾶσαν τ τῶν ἔργων ταλαιπωρίαν ὑπο-
μείναντες, θερίσωσι ϗ τοὺς καρποὺς σωτήλωσι, τὰς φό-
ρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' αὖ δοὺς εἰπεῖν ϗ κε-
λεῦσαι, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἁδὲν ὑπερβαλλόμενον γίνε-
ται. ἔπειθ' ὁ μ ζυφῆς ἁπάσης Ⓒ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος
καθεύδει, φυλάσσει ἢ ὑπ' ἀγρυπνούντων, ϗ ὡς ἀνεί
δεδεμένων ὑπὸ τ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ ἀδύνατος τολμᾷ F
κοιμώμενον, ἁδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖται πρό-
νοιαν. ἀλλ' ἔν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν
τ βασιλέα, τούτῳ προσέχει. πῶς οὖν ἂν ὁ βασι-
λεὺς δύναιτο τῶν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτο
πλῆθος πείθεται κελεύοντι σωπήσαντος ἢ Ⓒ στάντος,
πρὸς τ τῶν γυναικῶν ϗ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζο-
ροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτι ἰσχυ-
ρὸς μὲν ϗ ὁ οἶνος ϗ ὁ βασιλεύς, ᾧ πάντες ὑπακούου- G
σιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες.
τόν τε γὰρ βασιλέα γιννᾶ παρήγαγον εἰς τὸ φῶς, ϗ
τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυ-
ναῖκες εἰσὶν αἱ τίκτουσαί τε ϗ ἐκφέρουσαι. καθ'
ὅλου δ' ἁδέν ἐστιν, ὃ μὴ ταῖς τούτων ἔχομεν. ϗ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, Ⓒ τὰ κατ' οἶκον
δεῖ ταύτας ὁπομελείας ϗ φυλακῆς ἀξιοῦται. ϗ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζυγθῆναι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν
πολλῷ κτησάμενοι ϗ ἄργυρον, Ⓒ ἄλλο τι τ πολυτελῶν, ϗ ἀσμενῶς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

sisque rebus aliis,simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiscimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem, & adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum.Dixi,inquit,&declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus est. Namcùm terra sit maxima,cælũ item immensæ altitudinis,& sol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iustus est & verax, consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia sunt,& celeres habent exitus, veritas verò immortalis est atq. sempiterna.Quin & ea quæ ab illis percipimus, nec mortalia sũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,sed iusta & legitima secretáque ab omni labe iniustitiæ.his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè,& quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat,iussit eũ rex postulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.se cõcessurũ,vt viro sapienti,& qui prudẽtia vincat cæteros. quare posthac,inquit,assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eũvoti,quo se obligauerat si adipisceretur potestatẽ regiã:id autẽ erat,denuò cõdere Hierosolyma,&ibiDei tẽplũ instaurare,ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorũ inde sublata,& Babylonẽ perlata,restituere.Hæc est, inquit,mea postulatio,quã nũc mihi permittis sapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lætus assurgẽs excepit eũ osculo,móxq.scripsit toparchis & satrapis,iubẽseos deducere Zorobabelẽ,eósq.qui vnà profecturi erãt ad instituẽdã & absoluẽdã tẽpli fabricã.Mãdauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib. vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hierosol.& instaurãtẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq. adscriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudæos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint. & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsusà Iudęis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauæ habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἰδέᾳ τ ὀρθοδοξίας θεοσεβείᾳ χλιάμβῳ, ☪ ὑπομβόμβῳ ωὗτα χορήσαι τ ὄντων ἡμῖν, ἵνα ϗ καλλιεπολαύσωμβῳ ☪ μεταλάβωμβῳ. εἰ καταλείπομβῳ ἢ κὴ πατέρα ☪ μητέρα ☪ τ θεινφαιβέλιον ἶην, ☪ τ φιλτάτων λήθῳ πολλάκις ἔχομβῳ δι᾽ ἃς γυναῖκας, κὴ τὰς ψυχὰς ἀφιέναι μεθ᾽ αὑτῶν καρτερεῖμβῳ. ἕτοιμος δ᾽ ἂν μάλισα τ ἰσχυὸ τ γυναικῶν καταυοῆσαι. ὠχὶ πονεῦντες ☪ πᾶσαν καλαπωείαν ὑπομβόντες κὴ δι᾽ γῆς κὴ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ωδεινβήσαί τινα ἐκ τ πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίνας τ γυναῖξὶ διδόαμβῳ; κὴ τ βασιλέα ἢ τ τοσούτων κύριον εἶδον ποτε ὑπὸ τῆς βαβεζάκυ τῆ θεμαστυ παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ᾽ αὐτυ, ῥαπιζόμβον, κὴ τὸ διάδεμα ἀφαιρεμβόης, κὴ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ ωδεινθείσης ἀνεχόμβον, κὴ μβδιώσης μὲ μειδιῶντα, ὀργιζομβόης ἢ σκυθρωπάζοντα. κὴ τῇ τ παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τ γυναῖκα, ☪ διαλλάττοντα ἐκ τῆ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν ἐποτε δυσχεράνεσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους ἢ ἀφορώντων τ σατεραπῶν κὴ ἡγεμόνων ωδὲ τ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲ εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀσθενέσεραι ἢ ὅμως κὴ αὗται ☪ βασιλεὺς τ ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰ ἔσιν ἡ γῆ μεγίση κὴ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, κὴ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα ἢ πάντα κινεῖται κῇ βούλησιν τ θεῦ, ἀληθινὸς δ᾽ ὅτιν οὗτ ☪ δίκαιος, διὸ τ αὐτῆς ἀρετῆς δεῖ κὴ τ ἀληθείαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, κὴ μηδὲν ωρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμβον. ἔτι γε μὴν τὰ μὲ ἄλλα, θνητὰ κὴ ὠκύμορα ἔ) συμβέβηκε, τ ἰσχυὰ ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια ἢ ἀθάνατον χρῆμα κὴ ἀίδιον. παρέχει ἢ ἡμῖν ἐκ ἄλλο χεῖνῳ μβραινόμβον, ἐ δὲ ωδεισαν ἀφαιρετὰν ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια κὴ τὰ νόμιμα, θλακείνσα ἀπ᾽ αὐτῶν ἄδικα κὴ ἀπελέγχουσα. κὴ καταπαύει μὲ ὁ ζοροβάβελος τ ωδὲ τ ἀληθείας λόγον. ὑπολοήσαντος ἢ τ πλήθους ὡς ἄρισα εἰπόντος, κὴ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺ ἄχεπτον κὴ ἀγίρωμόνων ἔχοι ωροσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχειν ὧν αὐτὸς ἑῷ ὑπερεχημβύος. δώσειν γὰ ὅτι σοφῷ, κὴ τ ἄλλων μᾶλλον φανέντι σωετῷ. συγκαθεδήσι δέ μοι φησὶ κὴ κληθήσῃ συγγυὴς ἐμός. ταῦτ᾽ εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τ δυχῆς ἑῷ ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὖτη δ᾽ ἑῷ αἰοικοδομῆσαι μὴ ἱεροσόλυμα, καθασκευάσαι ἢ ☪ αὐτοῖς τὸν τ θεῦ ναὸν, ὃν κατασῆσαι ἢ κὴ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβυχοδονόσορ ἐις βαβυλῶνα ἐκόμισεν. κὴ τῦτο ἔφη τιμὸν ἄτιμα ὅτιν ὅ μοι νυὶ ὑπέσεωσεις αἰτήσασθαι, κειθέντι σοφῷ καὶ σωετῷ. ἡσθεὶς ὅτι τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, κὴ τοῖς τπάρχαις ☪ σατεράπαις γεάφει, κελεύων ωροπέμψαι τὸν ζοροβάβελον, κὴ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ὅπι τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι τ ναοῦ. ἐπέστειλε ἢ κὴ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐκ τ λιβάνυ τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκαθασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἐλευθέρους ἔ) τοὺς εἰς τὴν ἰουδαίαν τῷ αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, κὴ τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς αὐτῷ σατεράπας ἐκώλυσεν ὑπαρτεῖν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀπεκὶ τε πᾶσαν ἢ αὖ καθαρεῖν δωωθῶσι τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. ωροσέταξε ἢ καὶ τοῖς ἰδουμαίοις καὶ σαμβρείταις καὶ τοῖς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἷς τ ἰουδαίων

IV.

ἰουδαίων κατῆχον, καὶ προσέτι τάλαντα τετρακόσια
εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τε αὐτοὺς τὰς
νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν
καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς
καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς λευίταις τὰ ὄργα-
να οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ
ναοῦ, προστάξει κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κατ' ἔτος ἕκα-
στον ὡρισμένον τι πρὸς τὴν βίου χρείαν ἀργύριον.
πέμψας τε καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος πρὸ αὐτοῦ
ἐβεβλήθη πρὸς τῶν ἰουδαίων ἀποκαταστάσεως, ταῦτα
καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασι-
λέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ βασιλείου, καὶ
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ
διὰ σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς δαρείου παρόντος
ἐλάβετο. ἃ γὰρ αὐτὸν ἀξιωθῆναι, μὴ σὲ φησὶ δεῖσθαι
τυχὼν δώρων. ταῦτ' οὖν τῷ παρόντων δικαρι-
στήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν
παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τοῖς ὁμοφύλοις
διηγγέλετο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες,
εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν
πάτριον γῆν. εἰς δὲ πότον καὶ κώμους ξαπέντες, ἐφ' ἡ-
μέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ
παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοῖς
ἀναβησομένοις εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πα-
τρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ἀποζυγίοις ἐ-
πελέξαντο. οἱ δὲ δαρεῖος συμπέμψαντος ἕως τοῦ ἱεροσο-
λύμων ἄδευον μετὰ χαρᾶς καὶ ξυφῶν, ψαλλόμενοι καὶ
καταυλούμενοι καὶ προπεμπόμενοι τοῖς κυμβάλοις.
προέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν ἰουδαίων
πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν ἕτοιμοι ἀπῆεσαν ἐξ ἑκάστης
πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ὠρισμένοι. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ
τοῦ πατρίων καταλέγειν ὀνόματα ἵνα μὴ τὸν τοῦ ἀναγι-
νώσκοντα ἀγάνοιαν τῆς σωτηρίας τοῦ πραγμάτων
ἀποπάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν δι-
ήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦ ἀπερχομένων ἔτη ιβ'. τοῦ
ἡλικίαν γεγονότων, ἀπὸ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος
ὧν μυριάδες υ ξ β'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λεύϊται δὲ
τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δὲ ἀνδρῶν καὶ
παιδίων σώματα ἐν τετρακισμύρια ἑπτακόσια
τεσσαράκοντα δύο. παρεξ δὲ τούτων λεύϊται μὲν ἦσαν ὑ-
μνῳδοὶ βκή. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱερῶν τπβ'. ἄλλοι
τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὴ ἐκ τοῦ ἰσραηλιτοῦ, ἃ
δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ἐνβ'. ἐξεβλή-
θησαν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγμένοι γυναῖ-
κας, ὧν ὅτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, ὅτ' ἐν ταῖς
γραφαλογίαις τοῦ λευιτοῦ καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν
δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, εἵπετο
τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τετρα-
κόσιοι τεσσαράκοντα ἑπτά. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι
σμέ. κάμηλοι υλέ. ἀποζύγια φκέ. ἡγεμὼν δὲ τῆς κα-
τοικισθείσης πλήθους ὢν, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τοῦ γόνων τοῦ δαβίδ, γεγονὼς ἐκ τῆς
ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως,
προὔζοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ τοῦ πλή-
θους κατοικισθέντες ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλ-
λοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ρ'. ἀργύρου δὲ πεντακισχίλιας.
ἔτι μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λεύϊται καὶ μέρος τι τοῦ
παντὸς λαοῦ τοῦ ἰουδαίων, ὅσον ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

A redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remit-
B tendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiâ à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior, cófitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem
C profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & comporationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam seu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos vehérent: deducentibúsque quos Da-
D rius ad hoc ipsum miserat, genialiter viâ emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor
E millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores C X. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus
F nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, &
G Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribuliũ suffragiis ad ducatum electi, qui etiam cõtulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis è tota regione populum Hierosolyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimásque sabbatorum atque omnium sanctarum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, reddebant ea sacrificantes à nouilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C drinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppensem portum eas perducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorum secundo, mense secundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decembris cœperunt superstruere: præposuerúntque operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus D fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abinadabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celeriùs opinione crescebat templi ædificium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphique progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ & Leuitæ cognationúmque principes ætate prouectiores, qui & illud priùs templum vide- E re meminerant magnum & opulentum, & hoc recèns pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputãtes quãtum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mæstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, vt quod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec vllum detrimẽtũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res F suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonica postliminio reuersi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Iesum, principesque cognationum postulantes vt eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie- G bant Deũ colere, & eius gloriari nomine, religionísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chuthia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῶν ὑπὸ βαβυλῶνος αὐτοῖς ἐξόδων, ἀθροίσαντες ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῶν χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα παντὶ μηδὲν ἀθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἐπῳκοδομημένου τόπου ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς πρόσχωροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ἐδήλωσεν αὐτὴν διατάξατο. καὶ πρὸς ταύταις μὴ ταῦτα, τοῖς καθεμένοις ἐνδελεχισμοὺς, τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵ τε πεποιημένοι τὰς δυνάμεις ἀπεδίδοσαν θυσίας ἀπὸ νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν εἰσαγομένων. τοῖς τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κέρδος ἦν, τότε κέδρινα καταγόντων ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δήσαντα αὐτὰ καὶ σχεδίαν πηξαμένοις, εἰς τὸν τῆς ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν κύρος ἐπέλαβε, τότε δὲ δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῷ ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ μεταφερομένων, συνεῖχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοῖς θεμελίοις ἀνίεσαν τὴν νουμηνίαν τοῦ δεκεμβρίου μηνός, τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπῳκοδόμουν, προσησαμένων τῶν ἔργων, λευίτῶν τε τοῖς εἴκοσιν ἔτος ἤδη γεγονόσι, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ζωλιμηλ τοῦ ἀδελφοῦ. ἐδόκει τε ἀμαναδάβου, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπουδῇ τῶν τιμελείᾳ ἐκκεχυσμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὖ τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρθένοις δὲ τοῖς ἱερεῦσι, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τοῦ σωθῆσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν θεὸν, ὡς τὸν εἰς αὐτὸν δίλογίαν δαβίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τῶν πατρικῶν οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν νεωκυμένον ὁρῶντες ὑπὸ πλουσίας ἐνδείσεσιν τῷ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν ὁ ἀρχαίας δυναμονίας ὑποβεβηκὸς καὶ τὸ ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, κατήφουν καὶ τὸ ὅπῃ τύπτῳ λύπης κρατῶν ἐδυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προῆγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ὄντος ἀδένα λόγον ποιούμενος, ἀδὲ ἀνάμνησιν, ἀδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν οἷς ὑπέλαβεν. ἐπέφερεν δὲ τὸν τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὴν τοῦ πλήθους χαράν, ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τοῦ καθαιρεθέντος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμαρεῖται, ἐπύθοντο δὲ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συνέδραμον τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀναλαμβάνοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατρικῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς συμπαραλαβεῖν συνοικοδομήσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. σεβόμεθα γὰρ καὶ ἡμεῖς τὸν θεὸν ὃν ὑμεῖς, καὶ θύομεν αὐτῷ ἀφ' ἡμερῶν ἐκείνων ἐπὶ ἀσσυρίων βασιλέως ἐνεχθέντες ἐνθάδε ὑπὸ ἐσαρδδὼν τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως, ὃς καὶ χουθίαν ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίαν, ἐνθάδε.

Τούτους

τέτοις αὐτῷ πεποιημένων τὸς λόγους, ζοροβάβελος καὶ A
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶ πατρίων ἡγεμόνες τῶ ἰσραηλι-
τῶν, φησὶ αὐτοὺς ἔφασκον. οὐ μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀ-
δύνατον εἶ) κοινωνεῖν, αὐτῷ φησὶ αχθέντων κατα-
σκάψαι τὸν ναὸν, φθάσαν μὲν ὑπὸ κύρε, πεῦ ὑπὸ
δαρείε. φησὶ κυνεῖν ἐν αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τέτο μόνον ἔ)
κοινὸν εἰ βέλονται φησὶ αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
ἀφικνεμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκού-
σαντες οἱ χαλδαῖοι, τὴν γὲ φησπουδὴν οἱ σαμάρειται
ταύτῃ ἔχυσιν, ἠγανάκτησαν & πείθυσι τὰ ἐν συρίᾳ B
ἔθνη τῷ σατράπων δεηθῶναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ
ὑπὸ κύρε φησπερον, εἶτ' ὑπὸ καμβύσε μὲν αὐτὸν, ὑπ-
ἐχειν τινὰ τῷ ναῷ κατασκαλινὰ, & σπουδάζυσι φὲ αὐ-
τοῖς τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζιβλία φσαγματδύ-
σασθαι. καὶ ἦ τὸν καιρὸν τέτον, ἀναβάντων εἰς ἱερεσόλυ-
μα σισίνε τῶ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχε, & σαρα-
βαζάνε μὴ καί τινων ἑτέρων, καὶ τοῖς ἡγεμόνας τῶν ἰου- C
δαίων ἱερωμένων, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος ὥστε
οἰκοδομεῖσι τὸν ναὸν, ὡς φεύγειον αὐτὸν εἶ) μᾶλλον ἢ
ἱερὸν, καὶ τὰ δήποτε ζόας καὶ τὰ τείχη φσεβεβλή-
κασι τὴν πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρ-
χιερεὺς ἰησοῦς, δούλοις μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶ) τ μεγίσε
θεῦ. τὸν ἦ ναὸν τέτον αὖτῷ κατασκαλισθέντα ὑπὸ βα-
σιλέως αὐτῷ δι' ἐτῶν ἑξ, καὶ πάντας ὑφ' βάλλοντος
ἀριθμῶ, πολλὰ δραμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ ἦ τῷ πατέρων D
ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβυχοδονόσορος ὁ βαβυ-
λωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ
κράτος αὐτίκα τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐπύ-
ρωσε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμάλωτον, μετάγα-
γὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλω-
νίας & περσίδος βασιλεύς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι
τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετέωκεν ἐξ αὐτῷ ναβυχο-
δονόσορος ἀναθήματα & σκεύη, ζοροβαβέλῳ φδα-
δεῖ καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι φσέταξε κο- E
μίσαι εἰς ἱερεσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον τόπον κα-
τασῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τέτο γὲ ἐπέστειλεν ἐν τά-
χει γνῶναι, ἀβάσαρον κελεύσας ἀναβαίνα εἰς ἱερε-
σόλυμα, τὸν οἰκοδομίας τῶ ναῶ ποιήσασθαι φρόνοιαν. ὃς
μὴ τὸ λαβεῖν φδὰ κύρου γράμματα φδαγνόμε-
νος, δίδυς τοῖς θεμελίοις καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκεί-
νε τῶ χρόνου καθασκαλιζόμενος μέχρι καὶ τῶ δεῦρο,
ὅτε τῷ τῶν ἐχθρῶν κακοπραγίαν ὅσι ἀτελής. εἰ τοίνυν F
βέλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅ-
πως ὑπομνησθέντες τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα,
δῦρι μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦ-
τα εἰπόντων τῶ ζοροβαβέλου καὶ τῶ ἀρχιερέως, ὁ σισί-
νης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὴν μὲν οἰκοδομίαν ὑπερεῖν
οὐ διέγνωσαν, ἕως αὖ ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. φδα-
χρῆμα δ' αὐτῷ φὲ τέτου ἔγραψαν. τῶν δὲ ἰου-
δαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδό-
ξῃ τῷ βασιλεῖ φὲ τῆς τῶν ἱερεσολύμων καὶ τῶ ναῶ G
κατασκαλῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προ-
φῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαῤῥεῖν
αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τῶ θεῶ ταῦτα προλέγοντες αὐτοῖς. πυ-
θόντες ἦ τοὺς προφήτας, ἐντεθαμβῶς εἶχοντο τ οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡσέρων ἀπέμβοι. δαρεῖος ἦ τῷ
σαμαρειτῶν αὐτῷ γράψαντων, καὶ τηρεσιτῶν δηλ τ ὄπισθεν τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυρῶσι, καὶ τ
ναὸν φεύγειον προσοικοδομεῖν μᾶλλον ἢ ἱερὸν καθασκευάζουσι, λεγόντων ἦ μὴ σωοίσειν αὐτῷ τὰ μνήμαια,
καὶ προσέπι τὰς ὄπισθεν ὑπόδειγμα ποιῶν τῶ καμβύσου ἐν ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

Ad quæ postulata illi de communi sententia re-
sponderunt, ad simul ædificandum admitti eos
non posse, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius
ipsos ædificare iusserint: licere tamen eis ibi a-
dorare. idque facere vetari eorum neminem, ac
ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ
omnibus hominibus eò venientibus templum
ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic
enim nos Samaritas appellamus, indignè tule-
runt: & instigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas
rogarent quemadmodum sub Cyro primum ac
mox sub Cambyse, vt templi ædificationẽ im-
pediret, Iudæorúmque conatus & diligentem
circa hoc opus operam quoad liceret de indu-
stria remorarentur. Per idem tempus ascendit
Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfe-
ctus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, ro-
gauerúntque Iudæorum principes, cuius per-
missu templũ sic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm
fanum existimari possit: & cur tam firmis mœ-
nibus & porticibus vrbem cinxissent. Respon-
derunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei
maximi, cui templum hoc extructum à quodã
eius gentis rege fortunatissimo & in omni vir-
tute excellentissimo per multas ætates incolu-
me steterit. Deinde ob maiorum suorũ impie-
tatem per Nabuchodonosorum Babyloniorum
& Chaldæorum regem expugnata & deleta vr-
be, templóque spoliato ac incenso, & populo
in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum
qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, re-
gio diplomate mandasse templi instaurationẽ,
& donaria vasáque per Nabuchodonosorũ su-
blata tradidisse Zorobabeli & Mithridati æra-
rij sui præfecto, vt ea deportaret Hierosolyma,
rursúmque in templum instauratum reponeret.
eiusdem enim regis mandato Abassarum mis-
sum ad eam vrbem, vt daret operam vt id tem-
plum primo quoque tempore absolueretur. eũ
acceptis regiis literis confestim venisse, & fun-
damenta iecisse. atque ex eo tempore nunquam
inimicas gẽtes interturbare ædificationem, at-
que impedire destitisse. Quare si illis ita videre-
tur, scriberent Dario, vt inspectis regiis cõmẽ-
tariis manifestum fiat vera ipsos omnia dicere.
His auditis Sisines & alij cum eo, noluerunt æ-
dificationem inhibere inconsulto Dario, sed
confestim ei de hac re scripserunt. Iudæis autẽ
solicitis & metuentibus ne regem pœniteat
iussisse reparari Hierosolyma, duo prophetæ
qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias
bono animo eos esse iubebant, nec à Persis
quicquam timere: quandoquidem ipsi com-
pertam haberent super hac re Dei voluntа-
tem: quibus credens populus assiduus erat in
opere, nulla die id intermittens. Cúmque Sa-
maritæ Dario scripsissent, accusantes Iudæos
quòd vrbem munirent, templúmque arci quàm
fano similius extruãt: asseuerantes non esse hoc
in rem regis, & ostendentes Cambysis epistolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam fert ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterísque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septenniũm. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostriis dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitæ cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

μαθὼν παρ' αὐτῷ ἐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτῷ τὴν τῷ ἱεροσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ κ᾽ τὰ πρὸς τὸ σισίνη κ᾽ τ᾽ σὺν αὐτῷ κομιδῇ ἐναντία αἰνίγματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τόπον. ἐ εὑρέθη ἐν ἐκβατάνοις τῇ βαρει τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τ᾽ βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τ᾽ ναὸν οἰκοδομηθῆναι τ᾽ ἐν ἱεροσολύμοις, κ᾽ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μ̄ πηχῶν ἑξήκοντα, πλάτος ὁ τῷ αὐτῷ, ἐκ λίθων λιθίνων δύο ἐξεων ἴσων, ἐ ξυλίνης δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τ᾽ εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῷ τῆς βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. προσέταξε ὁ ἐ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τὴν ὁ δημέλειαν τούτων εἶ ἀβασσαρῃ τῷ ἐπάρχῳ, κ᾽ τ᾽ συείας τε κ᾽ φοινίκης ἡγεμόνος, κ᾽ τῷ ἑταίρων αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μ̄, ἀφέξωνται τοῦ τόπου. τοῖς ὁ δ᾽ ἄλοις ἅ θεῖ ἰουδαίοις κ᾽ ἡγεμόσιν αὐτῷ, δπιρέψωσιν οἰκοδομηθῆναι τ᾽ ναὸν. κ᾽ συλλαβέσθαι ὁ θεὸς τὸ ἔργον διετάξατο, καὶκ τῶ φόρου τ᾽ χώρας ἧς ἐπιτετροπεύοντο, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς κ᾽ ἄρνας κ᾽ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν κ᾽ ἅλαγον κ᾽ οἶνον, κ᾽ τ᾽ ἄλλα ὅσα αἰ οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. δύχων ὁ ὑπὲρ σωτηρίας τῶ βασιλέως καὶ παιδῶν. τοὺς ὁ φυλάσσοντας τὰ τ᾽ ἐπισταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀπαραπωθῆναι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῷ εἰς τὴν βασιλικὴν καταταγῆναι κτῆσιν. ἐ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ θεῷ, ὅπως εἴτις δπιχειρήσειε ἀκωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, δπίχη τῆς ἀδικίας. ταῦτ᾽ εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ κύρου δαρεῖος, ἀπιγράφει τῷ σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἱππάρχῃ, καὶ σαραβαρεζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῷ χαίρειν. τὸ ἀπίγραφον ὑμῖν τ᾽ δπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῦ κύρου, ἀπέσταλκα. κ᾽ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ δεδήλωται. ἐῤῥῶσθε. μαθόντες οὖν ἐκ τῆς δπιστολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῖς τ᾽ βασιλέως πραγμάτων, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάτουν οὖν τῷ ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τ᾽ ἰουδαίων, ἐ τῷ προφητῶν τοῖς ἀρχουσι. ἐ ἐγένετο κ᾽ πολλὴ ἀσυδοξία ἡ κατασκεύη τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, κ᾽ τὰ πρὸς σάματα τ᾽ θεοῦ κ᾽ μ̄ βελτίωσιν τῆς κύρου τε καὶ δαρείου τῷ βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ᾽ ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τὸ δ᾽ ἐνάτου τ᾽ δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι ἐ ξίτῃ μηνὸς ἐνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὴν ἄδαρ, ᾧδε ὁ μακεδόσιν δύσεως, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς ἐ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῷ ἰσραηλιτῷ πλῆθος, ἀναγκαῖα τῷ προτέρων ἀγαθῶν μ̄ τὴν ἀγνοσίαν κ᾽ τὸ ἱερὸν ἀναπεμπιθέν ἀπειληφέναι, ταύρους ρ̄. κριοὺς σ̄. ἄρνας ῠ̄. χιμάρους ιβ̄. κ᾽ φυλὴν, ὅσαυτα γάρ εἰσιν αἱ τῷ ἰσραηλιτῷ φυλαί, ὑπὲρ ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. ἀνέστησάν τε κ᾽ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λεῦῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν δὲ οἱ ἰουδαῖοι, κ᾽ τὰς ἐν κύκλῳ τῷ ναῷ στοὰς τὸ ἔνδοθεν ἱερῷ. ἐξάσης δὲ τῆς τῷ ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κ᾽ μ̄ μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένῳ, κ᾽ ὃ ἡμᾶς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῷ κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, ἐ τὴν ἑορτὴν ἤγαγον ἀγαθύοντες μετὰ γυναικῶν ἐ τέκνων τῷ πατρῴῳ νόμῳ, κ᾽ τὴν

καὶ τὸ πάσχα θεσσαλοβολομβίλιν θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁλοτελέσαντες κατευωχήθησαν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὁλοφέροντες τῷ θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας ὁλοτελοῦντες, ἀφ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸ τῶν περσῶν βασιλέως ἀγάπησιν ἀμφὶ κατέσχησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὡς τούτων ὁλοφιλοτιμούμενοι τῷ θυσίας καὶ τὴν περὶ τὸν θεὸν φιλοτιμίαν, κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς τὸ θεῖον τῶν πατέρων, ἄρχεις ἔτεσι πολλοῖς ἀσαμωναίου συμβὰν βασιλεύειν ἐκείνους. τὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαούλου πρῶτον ἀρξάμενοι ἐπὶ δαβίδου, ὅπερ ἐτῶν φλβ', μεῖναι ς, ἡμέρας ί. τὸ δὲ τῶν βασιλέων τούτων ἀρχόντων αὐτοὺς διέπον, οἱ θεσσαλοβολόμβιοι κεῖται ἐπὶ μόναρχοι καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν ζόπυρον ἔτεσι πλείω ἢ φ' διήγαγον μετὰ μωυσῆν ὑποθανόντα καὶ ἰησοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν τῷ αἰχμαλωσίᾳ τῶν ἀσαμωναίων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς χρόνοις ἐπὶ δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δὲ σαμαρεῖς ἀπεχθῶς τοὺς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγχύσιαν τοῦ περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν, ὅσα τε καὶ ἐκολούθησαν ἐκ τῆς φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν ἐκ ἤθελον. τοῖς τε ἱππάρχοις ἀπειλάζοντας εἰς τοῦτο καὶ συμπράττειν εἶχον, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτοῦ ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, ἐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν τοῖς ἐπιβουλευομένοις τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τοῦ σαμαρείτου. καὶ τοῖσδέσι ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας αἷς κατὰ τοῦ σαμαρείτου ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τοῦ ἐπίστασιν ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ὑπισχνεῖν, κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τὰ σαμαρείας καὶ τὴν συλλογὴν ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγγαῖ καὶ σαμβαβᾷ τοῖς ἱππάρχοις σαμαρείτου, σισράκῃ καὶ βοβήλωνι, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτοῦ τοῖς ἐν σαμαρείᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀνανίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβύται, ἐπιστάμενοι ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ὑπισχνὴν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῆς βασιλικῆς ταμιοφυλακίου τοῦ φόρων τῆς σαμαρείας, πάντα ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ὄντι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτοῦσιν, ἵνα μὴ διαλείπωσι καθημέραν θύοντες, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ περσῶν εὐχόμενοι τῷ θεῷ. καὶ ἡ μὲν ὑπισχνὴ, ταῦτα προεῖχον.

Κεφάλαιον έ.

Οτι ξέρξης ὁ δαρείου ἐπίσης πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέλη.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος ὑπὸ δαλαιβὼν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, διαδεξόμενον αὐτοῦ καὶ τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβεῖν τε καὶ τιμᾶν. ἅπαντα δὲ ἀκολούθως τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἔχει φιλοτιμώτατα. καὶ ἐκείνου δὲ τὸν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν ἰησοῦς παῖς, ἰωακείμου ὄνομα. ὑπῆρχε δὲ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ἀπολαύων ἀγαθῆς ὑπὸ τοῦ πλήθους, πρώτως ἱερεὺς τοῦ λαοῦ καλούμενος

A na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tẽporib. egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decẽ. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autẽ infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essentoriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitũ interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquísque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

DEfuncto autem Dario succeſſit Xerxes filius, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos ſummma beneuolentia proſecutus eſt. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Ieſu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius ſacerdos erat Eſdras, V. 1. *Eſdr. 7.*

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syriæ satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũ Hierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxta Dei legem: vtque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur,Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicem te commendaui,scribens eis, vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent. Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis. Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti: quin & nescientes doce liberè,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans. Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit. qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram beneuolẽtia,omnes vehemẽter sunt lætati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tam sacerdotum & Leuitarum, quam ianitorum sacrorumque vel cantorum vel ministrorum. Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congregauit:

ἔσδρας. ὃς τ̃ μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν, γίνε) φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνὺς ὃ αὐτὸν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, κ) ἐπαγαγόμ) τινας τ̃ ἐν βαβυλῶνι τυγχανόν των ἰουδαίων, παρεκάλεσε τ̃ βασιλέα, δ ὅπως αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τ̃ συρίας ὀπιστολὰς, ἀφ' ἧς αὐτοὺς γνωρισθήσε) τὸν εἶπ. ὁ ὃ βασιλεὺς γράφ) πρὸς τοὺς σατράπας ὀπιστολὰς τοιάδε. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ κ) ἀναγνώστῃ τ̃ θείου νόμου χαίρειν. τ̃ ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶ) νομίσας τὸ, τοὺς βελομένους ἐν τ̃ τῶν ἰουδαίων ἔθνους, κ) ἱερέων κ) λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, σωναπαίρειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προσέταξα. κ) ὁ βελόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι κ) τοῖς ἐμοῖς με συμβούλοις, ὅπως κ) τ̃ ἰουδαίαν ὀπισκέψων) τῷ νόμῳ τ̃ θεοῦ ἀκολούθως, κ) ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἅπερ ηὐξάμην ἐγώ τε κ) οἱ φίλοι, ἔ ἀργύριον ἔ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν βαβυλωνίων ὁμοῦ σὺν τῷ θεῷ τοῦτο παῖς εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βέλῃ ἐξ ἀργύρου κ) χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσ͂ω σοι μ̃ τ̃ ἀδελφῶν. κ) ἃ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθῆσαι. κ) ὅσον ἂν ὀπίνοιαν λάβῃς, κ) ταῦτα προσεργάσῃ, τ̃ εἰς αὐτὰ δαπάνῃ ἐκ τ̃ βασιλικ̃ ποιούμενος. ἔγραψα δ ἔ τοῖς γαζοφύλαξι, τ̃ συρίας κ) τ̃ φοινίκης, ἵνα τ̃ ὑπὸ ἔσδρα τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τοῦ τοῦ θεοῦ νόμων ὀπισαλέντων ὀπιμεληθῶσιν. ὅπως ὃ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ κ) μέχει τ̃ πυροῦ κόρων ἑκατὸν ὀπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κ) τ̃ νόμον. κ) ὑμῶν ὃ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι κ) λευίταις κ) ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς κ) ἱεροδούλοις κ) γραμματεῦσι τ̃ ἱερ̃, μήτε φόρους ὀπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ὀπιβαλλον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γλίη). κ) σὺ ὃ ἔσδρα κ) τ̃ τοῦ θεοῦ σοφίαν ὑποδείξον κεῖτας, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ ἔ φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ὀπισαμένους σε τὸν νόμον. ἔ τοῖς ἀγνοοῦσι ὃ παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' αἴ τις τῶν ὁμοεθνῶν σε παραβαίνῃ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόχρη τιμωρίαν ὡς ὐ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ὀπισάμενος μᾶλ, βλαπτῶς ὃ παρανοούων ἔ καταφρονῶν. πολλαθήσονται ὃ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔῤῥωσο. λαβὼν ὃ ἔσδρας ταῦτα τὰ ὀπιστολὰ, ὑπερήθη κ) τῷ θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστότητος ἐπαινῶν ἄπιον ὁμολογῶν γεγῆσθαι, κ) δῶρ τοῦτο τοῖς πᾶσαν αὐτῷ χάειν ἔλεγε οἰδένας. ἀναγνοὺς δ' ἐν βαβυλῶνι τοῖς ὀπιστολὰς τοῖς αὐτόθι παρούσιν ἰουδαίοις, αὐτοῖς μᾶλ κατέχε. τὸ δ' ἀπόγραφον αὐτῆς, πρὸς πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς κ) τοῖς μηδίαν ὄντας. μαθόντες δ' ὅτοι τοῦ βασιλέως κ) τοῖς πρὸς τὸν θεὸν δικαιοσύνην, καὶ τοῖς πρὸς τὸν ἔσδραν εὐνοίαν, ἅπαντες μᾶ ὑπηγάπησαν. πολλοὶ δ' αὐτῷ καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, πεισθέντες τοῖς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τοῦ ἰσραηλιτῶν, κ) χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλαὶ ἐ) συμβέβηκεν ὅλη τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακούουσας. αἱ δὲ δέκα φυλαί, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, κ) ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς ὃ ἔσδραν ἀφικνουμένους, ἱερέων κ) λευιτῶν, ἔ θυρώρων, καὶ ἱεροψαλτῶν ἔ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν ὃ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ εὐφράτου,

κ) ἓξ

καὶ ξεὶς διαγαγόντας ἐκεῖ ἡμέρας, γνῶσίαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως εὐχὰς ποιήσωσι τῷ θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τοῦ μηδὲν καὶ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄπορον, ἢ ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἢ τινος ἄλλου δυσκόλου ἀπαντήσοντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δόξουσίν αὐτοὺς ὁ θεὸς. καὶ κατηξίωσεν ἐντραπεὶς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς ἀποστέλλοντας. ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχὰς, ἀράντες ἀπὸ τοῦ εὐφράτου δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ δῶρα χρήματα τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ ἔσδρας (ἦσαν γὰρ τοῦ τοῦ ἱερέων γένους) παρέσχετο τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χίλια. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντα ρ. χρυσᾶ σκεύη τάλαντα κ. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, ζυθμοῦ τάλαντα ιβ. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν βαβυλῶνι μένοντες ἰσραηλῖται. ὧνπερ ἕνεκα ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τοῦ ὁλοκαυτώσεων νενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους ιβ. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς καὶ ἄρνας οβ. ἐρίφους εἰς παράτησιν τοῦ ἡμαρτημένων ιβ. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ θεοσεβὲς ὑπὸ αὐτοῦ ποιεῖν ἀναγκαίως ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ θεὸν πᾶσαν αὐτοῦ χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. θεοφορούμενος δ' αὐτοῦ κελεύοντος αὐτὸν ἄξιον οἴμαι τοῦ θεοῦ τοῦ βουληθέντων δῶρα χρῆσθαι καὶ δικαιοσύνῃ. χρόνῳ δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τοῦ ἱερέων καὶ λευιτῶν ἀλλοφυλίδας ἠγαβετήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δ' βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ὀργὴν λαβὼν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν δύθις τὸν λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν δ' ἀπαράσων, καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων, ὅτι τὴν γῆν τε ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν ὅτι τοῦ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοῖς πρώτοις τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν τέκνα ἐκ ἀνεθήσει), διέμενεν ὅτι τὴν γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτοικοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, τὸ ὅτι τοῦ γεγονημένου λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δ' ἀπὸ τῆς γῆς ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀρχὰς ἐλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας ἐπὶ τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸ μητρὸς ἐξέβαλε ταῦτοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐπὶ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσούσης. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν ἀπέρυσθαι καὶ λείψανον σπέρματος ἐκ τότε συμφορᾶς αὐτοῦ καὶ ἀχμαλωσίας θεῖσθαι, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νεοῖς ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεποικόσιν· εἰ δ' ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτους ἀφεῖναι τῆς κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τοῦ δύχων. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν συνῆλθον, ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν προσελθών, αὐτοὺς μὲν ἀμάρτειν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἀποιησαμένους γυναῖκας. ἔπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς μὴ ὑπακούσαντας τοῦ νόμου. πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐπέστησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τοῦ ἱερέων καὶ τοῦ λευιτῶν καὶ ἱερατιτῶν, ἀποστέλλασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν ἀρχοντὶς συμβουλίου. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, ἐξῆλθε

A vbi peracto triduano ieiunio, votísque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum cuiæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa æ̃rea auro meliora pondo talentorum xii. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocausto mara, tauros xii. pro communi salute populi, arietes & agnos lxxii. hircos pro peccatis xii. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum patrum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit se in domiciliũ Ioãnis & Eliasibi. A ibique totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuersi intra biduum aut triduum Hierosolyma conuenirẽt, & quisquis per cõtemptũ nõ adfuerit intra præscriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius sacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriusq. tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque consedissent in superiore parte tẽpli præsentibus etiam senioribus, & frigus propter anni temp⁹ esset molestũ, surgẽs Esdras accusauit
1. *Esdr.* 10. eos qui cõtra leges duxissent vxores alienigenas. nũc si vehint rẽ Deo gratã & sibimetipsis vtilem facere, ablegãdas esse vxores eiusmodi. acclamatũ est facturos id oẽs æquo animo, sed esse earũ nõ paruũ numerũ, &, tẽpus esse hybernũ, nec posse rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus esse vt negocium hoc differatur C aliquãtisper, & tũ demũ principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa, cũ selectis vndecunque senioribus inquisitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præscriptũ vxores duxèrint. cõstitit oẽs in eã sẽtẽtiã, & prima die mensis decimi cœpta inquisitione, quæ durauit vsque primã diem mensis sequẽtis, inuenerũt multos tã ex Iesu põtificis cognatione quã ex cæteris sacerdotibus ac Leuitis & aliis Israelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris D faciẽtes legũ obseruantiã, quã naturales affect⁹ quãũuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽsere nõ est necesse. atq. ita Esdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc consuetudinem emẽdauit, vt in posterũ hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autẽ mẽse die scenopegiæ festũ celebratur, & fermè totus popul⁹ cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem E quæ Oriẽtalẽ portã spectat, rogauerunt Esdram vt eis legem Moysis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, à mane vsq. meridiẽ. ex qua lectione non solũ in præsens & futurũ discebant quid esset iustum, sed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legis diligẽter obseruassent. Esdras autẽ vidẽs eos ad hũc modũ affectos, iussit vt domum abirent: esse. n. festum, nec licere ea die fiere. quin potius hortabatur vt ad epulas F versi, ita vt festo die decet, hilariter agerent: & hac anteactorũ pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequẽtes eius monita cœpetũt re vera festũ agere, quod cùm per octo dies fecissẽt, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdræ habẽtes ob reformatam rempublicam: quo factum est vt post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud G Hierosolyma sit magnificè sepultus. Quo tẽpore cùm etiam Ioacimus pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in sacerdotium ei successit.

ὥρμησεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν εἰς τὸ πασοφόριον ἰωαΐνου τ̃ ἐλιασίβου, κ̀ μηδενὸς ὅλως δι' ἃ τ̃ λύπην γευσάμενος ἐκείνην τ̃ ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι νηστεύων ὁ κηρύγματος ὡς τ̀ πάντας τοὺς ἀπὸ τ̃ αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τ̃ μὲν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐπ' ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τ̃ πλήθους, κ̀ τ̃ οὐσίας αὐτ̃ κ̀ τ̃ τ̃ πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐπὶ τ̃ ἰουδαϊκ̃ κ̀ βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τ̃ ἐνάτου μηνός, ὃς κ̀ μ̃ ἐβραίοις ταβέθος, κ̀ ὁ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται. καθισάντων ὁ ἐν τ̃ ἐμπρόσθῳ τ̃ ἱερ̃, παόντων ἅμα κ̀ τ̃ πρεσβυτέρων, ὑπὸ τ̃ κρίσεως ἀηδ̃ς ἀχειμένων, ἀναστὰς ἔσδρας, ἠπάτησε ἐκείνης, λέγων ὡς ἁμαρτάνομεν μὴ ποιήσαντες αὐτοὺς, τ̃ μ̃ θεᾶ κεχαρισμένα, συμφέροντα ὁ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ὁ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ ὁ πλῆθος ἔφη πολύ, κ̀ τ̀ ὥραν τ̃ ἔτους χειμέριον, κ̀ τὸ ἔργον ὑ μιᾶς, ὑ ὁ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες τότους, κ̀ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὡς ἀμελέθωσαν, λαβόντες χρόνον, κ̀ πρεσβυτέρους ἐξ ἑ αὐ βελτίστους τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τ̃ γεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξαμένοις τ̃ νουμηνίας τ̀ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τ̃ ἀλλοεθνίσιν, ἕως τ̃ τ̀ μηνὸς τ̀ ἐχομένου νουμηνίας, ποιησάμενοι τ̃ ἐρεύναν, πολλοὺς ἐκ τε τ̃ τ̃ ἱησοῦ ἐκγόνων τ̀ ἀρχιερέως, κ̀ τ̃ ἱερέων κ̀ λευιτ̃ καὶ ἰσραηλιτ̃, οἳ κ̀ ἐκ γυναῖκας κ̀ τὰ ἐξ αὐτ̃ γεγονυῖα, τ̃ τ̃ νόμων φυλακ̃ ἢ τ̃ πρὸς αὐτὰ φιλίᾳ πολὺ πλείονα πήχων, δύθι ἐξέβαλον. ἐπὶ θυσίας ἐξομνύοντες τ̀ θεὸν ἐποιήσαντο, κλεισὶ καθ' θύσαντες αὐτῷ. ἐξ ὁ ὀνόματα αὐτ̃ λέγειν, ἐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ. τὸ μ̀ οὖν ἁμάρτημα τὸ πρὸς τοὺς γάμους τ̃ πρωτείρημένων, ἕως ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐκαθάρισε τ̀ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτῃ τ̃ λοιπ̃ μόνιμον εἶ. τ̃ ὁ ἑβδόμῳ μηνὶ τ̀ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, κ̀ χαρὰν παντὸς τ̃ λαῦ συνελήλυθότος ἐπ' αὐτὸ, ἀνελθόντες εἰς τὸ ἀνῳδμένον τ̃ ναῦ πρὸς τ̀ πόλιν τ̀ ὅτι τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐστάθησαν τ̃ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ ὁ μέσος τ̃ πλήθους σταθεὶς ἀνέγνω, κ̀ τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ὁ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τ̃ νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ, πρὸς ὁ τ̃ παρωχημένων ἐδυσφόρησαν, καὶ μέχρι τ̃ δακρύειν προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τ̃ πεπειραμένων κακῶν ἔπασχον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ὁ ἔσδρας ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς αὐτὰς καὶ μὴ δακρύειν. εἶ γὰ ἑορτὴν καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτ̃ κλαίειν, ὑ γὰ ἐξεῖναι. προετρέπετο ὁ μᾶλλον πρὸς δωχίαν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τ̃ ἑορτ̃ κεχαρισμένα. κ̀ μετάνοιαν καὶ λύτρωσιν τ̀ ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημάρτημένοις, ἀσφάλειά τε ἐξῆν κ̀ φυλακὴν τ̃ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ὁ ταῦτα ἔσδρα παραινοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. ἐπὶ τοῦτο ποιοῦντες ἀφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν τοῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μ̃ ὕμνων τ̃ θεῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τ̃ περὶ τὸ πολίτευμα θαυμασθέντων ἔσδρα χάριν εἰδότες. ὃ συνέβη μ̃ τότε θαῦμα τ̃ λαῷ δόξαν ἐναργ̃ παρασχεῖν τελευτῆσαι τὸν βίον, κ̀ ταφὴν μ̃ πολλ̃ς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. τοῦ ὁ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐπὶ ἰωακείμου τ̃ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτ̃ ἐλιάσιμος τότε ἀρχιερωσύνῃ διεδέξατο.

τ̃ ὁ

τῷ ὑ αἰχμαλωτισθέντων τὶς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βα- A
σιλέως ἀρταξέρξη, νεεμίας ὄνομα, ὡς εἰπατῷ πρὸ τῆς
μητροπόλεως περσῶν σύσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς
ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραϊς τὶ
πρὸς ἀλλήλους ὁμιλοῦντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἶεν ὡδαγμένοι. ἀποκρινομένων
δ' ἥκειν ἐκ τ ἰουδαίας, πῶς αὐτῷ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ B
μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι.
κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος
τὰ τείχη, καὶ τὰ πέριξ ἔθνη πολλὰ δυσπαθέναι κακὰ τοὺς
ἰουδαίους, ἡμέρας μὲ καταρρεχόντων τὴ χώραν καὶ δυσ-
παζόντων, τ δ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολ-
λοὺς ἐκ τ χώρας καὶ ἐξ αὐτῶν ἱεροσολύμων αἰχμαλώ-
τους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δειοσιδῶν καθημέ-
ραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τ συμφορᾶς C
τοὺς ὁμοφύλους. ἀναβλέψας εἰς τ οὐρανὸν, ἄρχει πόνος
εἶπεν ὦ δέσποτα παῤῥόλη ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ὕστας ἄπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγόναμεν; δυσχέ-
βουσός δ' αὐτῷ πρὸς τὴ πύλη καὶ ταῦτ' ἀποδυρομένῳ
προσελθὼν τὶς ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλί-
νεσθ τ βασιλέα. ὁ δ' ὀθνεῖος ὡς εἶχε μὴ ἀπολυσάμενος,
δυσκόνητον ἔσχε τῷ βασιλεῖ τ ὀλίγα τῶν πότε δυσ-
κολίαν. ὡς ὑ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη, καὶ ἡ-
δίων αὐτῷ γλυκόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κα- D
τεσκυθρωπακότα θεασάμενος, δυσχ τὶ κατηφὲς εἶη αὐτῷ
κεῖνον. ὁ ὑ τῶ θεῶ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ προεῖδω πα-
ρασχεῖν αὐτῷ λέγοντι, πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι
μὴ βλέπεσθ τοιοῦτος, μηδὲ τ ψυχλὸν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς
πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα
προγόνων τ ἐμῷ εἰσὶν, ἀκούω βεβλῆθαι κῦ τ γῆς τὰ
τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὖτ; ἀλλὰ χα-
ρεισαί μοι πρόθυμόν τὸ τεῖχος ἀναλεῖραι, καὶ τῶ ἱερῶ τὸ
λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ ὑ βασιλεὺς, δίδόναι τέ E
αὐτῷ τ δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κο-
μίσαι χράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ
πᾶσαν ὡδάμωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βάλεθ. πέπαυσο
δέ φησι λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τ λοιποῦ δεκόνδ.
ὁ μὲ ἓν νεεμίας προσκυνήσας τῷ θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ
τ ὑποχέσεως δυχαρισήσας, τὸ κατηφὲς τ προσώπου
καὶ συγκεχυμένον, ἀπωσάθηρε τῇ τῷ ἐπηγελμένων
ἡδονῇ. καλέσας ὑ αὐτὸν τῇ ὑπιούσῃ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς F
σαδαῖον ὕπαρχον κομίσαι τὸν τ συείας καὶ φοινίκης καὶ
σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ πρέ τε τ τιμῆς τὸ νεεμίᾳ, καὶ
χορηγίας τ εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπεσ ἀλκει. γλυκόμε-
νος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐθε-
λόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ὡδαλαβών, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύον-
τος ξέρξ. ἀδίξας τῷ θεῷ τὰς ὕπαρχας ἀποδί-
δωσι τῷ σαδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχίας, καὶ συγ-
καλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, στὰς ἐν μέσῳ G
τῷ ἱερῷ, τοιάδε ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. ἄν-
δρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴσε μνήμη τῷ πατέρων
ἀβραάμου, καὶ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, ὡδαμένον-
τα, καὶ δικὰ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἐκ ἐγκαταλεί-
ποντα τὸν ἐφ' ἡμῖν προνοίαν ἀμελῆ, σωήργησέ μοι
ὡδῆ τ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῖν τὸ τεῖχος ἀνα-
στήσω, καὶ τὸ λείψανον τ ἱερῦ τελέσω. βέλομαι
δ' ὑμᾶς τ τ γεγονότων ἡμῖν ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅπ προς τ οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν
ἡμᾶς πρὸ ταύτῃ φιλοπονουμένους, ἐγερσόντας καὶ πολλὰ στασιάσοντας πρὸς αὐτὴν ἡμῖν ἐμπόδιον,

Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lógum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se cõfabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias repertiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hæc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ isse. illo confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersо à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimoquinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximus memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quódã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod supereſt ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quã infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ molẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

2. Esd. 1.

2. Esd. 2.

primùm forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere. Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicitusque se quoque cũ domesticis velle adiutare impigrè, cõcionẽ dimisit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni est indita, quãdo à Babylonia sunt reuersi, quia Iudæ tribus iam olim
2. Esdr. 4.6 ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cauæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec vmquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorũ impedire: interceptisque multis Iudæis, tentauerũt ipsum Neemiam per cõductitios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent: Neemiam verò nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellitibus intrepidꝰ pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam autẽ salutis propriæ curam nõ ideo habuit, quòd mortẽ timeret, sed quia certò sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitque in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmentarius quidem non sine gladio erat, similitérque qui materiam ei suggerebat: scutra verò non longè inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, vt sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, vt populus arreptis armis resisteret, néve inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec somno vtens nisi quantum postularet necessitas: atque ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus mensibus. tãtũ enim tẽporis elapsũ est donec absolueretur mœnia, 28. regni Xerxis anno, mense 9. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerunt, & 8. dies in epulis transegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns nõ satis magnam in vrbe populi frequentiã, persuasit circunquaq. vicinis sacerdotibus & Leuitis vt migrarent in vrbem inibi habituri, extructis eis de suo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in vrbem cõferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibẽter fecerunt: & hoc pacto factũ est vt vrbs magis frequentaretur in posterum. Post hæc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiã natus, & in populares suos beneficentissimus relicto sẽpiterno sui monumento in Hieros. mœnibus. atq. hæc sunt quæ Xerxe regnãte gesta sunt.

θαῤῥεῖν μὲ τῷ θεῷ πρῶτον, ὡς ἡ μὲς τὴ ἐκείνων ἀπέχθειαν ἐνσομένου, μήτε δ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοῖς ἀνίεναι τὴ οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς ἦεν τοῦτο ἴδιος ὄν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν διθις τοὺς ἀρχοντας μερίσαι τὸ τεῖχος, ἡ διανεῖμαι τὴ ἐργασίαν αὐτῷ τῷ λαῷ, κὴ κώμας ἡ πόλις, ἡ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ὑποχόμενος ἦ ἡ αὐτὸς μὴ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι πρὸς τὴ οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴ ἐκκλησίαν. ἡ ἰσθ' ἅμα πρὸς τὸ ἔργον παρεσκεύαζοντο. ἐκλήθησαν ἦ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆ ἰσθ' ἅμα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε ἐκ ἡ χώρα τῆ προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον. ἀκούσαντες ἦ τὰ τῶν τεχῶν οἰκοδομὴν ἀποδομήν ἀμανῖται ἡ μωαβῖται ἡ σαμβρεῖται, ἡ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, ἡ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες τὰ προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλούς τε τῶν ἰσθ' ἅμα ἀπέκτεινα, ἡ αὐτὸν ἐζήτουν τὰ νεεμίαν δλαφθεῖραι μισθόμενοι τινας τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον ἦ ἡ ταραχὴν αὐτοῖς ἐνέβαλον, ἡ φήμας αὐτοῖς διέφερον, ὡς πολλῶν ἐπιστρατεύσειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκταρασσόμενοι. μικρὰ τὰ οἰκοδομίας ἀπέσπασαν. τὰ ἦ νεεμίαν, ὐδὲν τούτων ἐξέσπα τὰ ἀσφαλὴς τὰ πρὸς τὸ ἔργον, ἀλλὰ σίφος τῶν φυλακῆς ἕνεκα τῶν σώματος περιβαλλόμενος, ἀζώστως ὑπέμενεν, ὡσὸ τὰ εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυμίας αἰφνιδίων ἡ τὰ ταλαιπωρίας. ἅτις τε συνετέλουν ἡ ἐπιπόνως τὰ στάσεις εἶχεν, ἡ χὶ φοβούμενος τὰ θεάτον, ἀλλὰ περιφρόμενος ὅπ μὴ τὰ αὐτὰ τελῶν, ἐκ ἔτ' αὐτὰ τοῖς πολίταις αἰτήσῃ τὰ τεῖχη. ἐκέλευσε ἦ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομῆτας ὅπλα περιζωννυμένους ἐργάζεσθαι. ἡ ὁ μὲ οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, ἡ ὁ τὰ ὕλην ἐπεφόρτιζον. θυρεὸς δ' ἐγίνετο αὐτῷ ἐκέλευσε κεῖσθαι, ἡ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντήκοντα ἔστησε ποδῶν, παρ' ὃ ἂν φανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημαίνειν τῷ λαῷ, ἵνα ἁπλισμένοι μάχωνται, ἡ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς ἦ νύκτωρ περιήρχετο τὰ πόλεως τὰ κύκλῳ, ὐδὲν κάμνων ὐδὲ τοῖς ἔργοις, ὐδὲ τῇ διαίτῃ ἡ τοῖς ὕπνοις, ὐδενὶ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. ἡ ταύτην ὑπέμεινε τὰ ταλαιπωρίαν, ἐπ' ἔτη β ἡ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, σταδίῳ ἡ εἴκοσιν τὰ ξέρξου βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος ἦ τῶν τεχῶν λαβόντων, νεεμίας ἡ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ἐπὶ τὰ τούτων οἰκοδομίας, δῆμον ἐφ' ἡμέρας ἡ διαχέμενοι. τὰ μὲ ἔνεθυν τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τὰ τῶν τεχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔσχεν ἀκριβείσης, ἐδυσφόρει. νεεμίας ἦ τὰ πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπευμένην, τοὺς ἱερεῖς κ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πέριξ πόλιν κλήρους, μετελθεῖν εἰς τὰ πόλιν ἡ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τὰ ἰδίων ἀναλωμάτων. τὸν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τὰ καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ἔφεδρος διηνεκῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς κ λευῖται, μὴ καταλείπωσι τὰ θρησκείαν. κ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεεμίας διετάξατο, πολυανθρωπτέραν ἦ τὴν πρὸ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτος συμβῆναι γενέσθαι. πολλὰ ἦ κ ἄλλα καλὰ, ἡ ἐπαίνων ἄξια φιλοπονησάμενος ὁ νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. αἰνὴρ ἦ ἐγένετο χρηστὸς τῷ φύσιν κ δίκαρος, κ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοπρότατος, μνημεῖον ἀγώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὰ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπ ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ς'.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου, μικρῦ δεῖ ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἀνῃρέθη διὰ ἁμάνου δόλον.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξεω ἕλληνες καλέουσι, σωέβη μεταβολαῖα. τούτῳ τῷ περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, κινδύνου τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τῷ δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημε ἰουδαίαν γυναῖκα, τῶν γηγενῶν ὖσαν τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παρελαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ κατασήσας ἀπὸ ἰνδίας ἄχρις αἰθιοπίας τοὺς σατράπειων, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ὄντων ἀρχόντων, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς περσῶν ἔθνη καὶ τοῖς ἡγεμόνας αὐτοῦ ὑποδεξάμενος εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἦν βασιλεῖ τὸ πλοῦτον ἐπιδεικνύμενον τῷ ὀπίδειξιν ποιήσασθαι ὅτι ἡμέρας ρπ. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοῖς προσβύταις αὐτοῦ ἐν σούσοις ὅτι ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγονημένον. σκηνώματα πεξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὑφὴ λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτοῦ διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας καταλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐκπωμάσι χρυσέοις καὶ τοῖς ἀλλοθρόου πολυτελοῖς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις μὴ διαζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ὁπότρεπειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τοῦ καταχειμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ἀλαπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τοῦ ἔργων ἀφεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῆ γυναικῶν ἡ βασίλισσα διέκρινε συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπειδὴ δὲ ἐξιωμένους ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῇ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν καλέσαι τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τοῦ πέρσας νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς δυνάσχους ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον αἰέμεινε παραπεμφθῆναι τῷ ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παρεξωθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. ἀναστὰς δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τοῦ περσῶν, οἳ τῷ τοῦ νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδὲ ἅπαξ. προσέταττε δ' οὖν δηλοῦν τίνα κατ' αὐτῆς νόμον ὀφείλουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτοῦ μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, ὑπ' αὐτοῦ μόνῳ γεγονέναι τῷ ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονημένοις ὑπὸ τοῦ γυναικῶν, ἀγρίσας διαγεγονέναι τὸν βίον. οὐδεμία γὰρ τοῦ σωοικοῦντος αὐδρὸς αἰδῶ ποιήσεται, παράδειγμα τῷ τῆς βασίλισσης ὑπερηφανίαν πρὸς σε τὸν κρατοῦντα ἁπάντων, ἔχουσα. παρακελευομένου τῷ οὕτως ὑβρίζουσαν αὐτοῦ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, διαγγέλλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ περὶ τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἔδοξε τῷ σώσαι ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τῷ ἐκείνης τιμῆ ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, perueni t, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicis & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum mulctari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec dis- A
iungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter
legem poterat, mœrens quòd volũtati suæ non
Esth. 2. liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes
eum amici, consulunt vt inutilem mulieris a-
morem ex animo eiiciat, & facta per totum
orbem formosarum virginum perquisitione,
quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. no-
ua enim inducta prioris aboleri posse desi-
derium, & eius recenti consuetudine amorem
paulatim distractum in totum posse euanesce- B
re. Probauit rex consilium, móxque mandauit
certis hominibus vt forma celebres virgines
ex toto regno selectas ad eum adducerent. id
mandatum illis diligenter exequentibus in-
uenta est Babylone Esther puella vtroque pa-
rente orbata, quæ apud patruum Mardochæum
educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex
Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris
omnibus excellebat pulchritudine, & gratus
vultus in se oculos conuertebat. itaque vni C
eunuchorum commendata, tractata est apud
eum delicatissimè, odoramentis atque vn-
guentis preciosissimis quibus principes fœ-
minæ corpus curare solent, quotidie delibu-
ta. atque hac tractatione per sex menses vsi
sunt quadringintæ numero virgines. quando
verò satis iam curatas existimabat, & regis le-
cto tempestiuas, vnam singulis diebus mitte-
bat ad eum, qui pòst cõplexus eam ad eun-
dem eunuchum remittebat. Perducta verò E D
sthere delectatus eius consuetudine, & amore
correptus, legitimam coniugem eam sibi ad-
iunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui
septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimi-
sitque quos Agaros vocant, per omnes gen-
tes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Per-
sas & Medos, & primates aliarum gentium ac-
cepit conuiuio nuptiali per mensem integrum:
& ingressæ regiam vxori diadema imposuit:
atque ita cum ea conuixit, nunquam interro E
gata quónam esset nata genere. patruus verò
eius & ipse Babylone Suta migrauit, ibique
degens obuersabatur quotidie circa regiam,
scitans, de puella quomodo se haberet. di-
ligebat enim eam haud secus quàm propriam
filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è do-
mesticis, inuocatus cum accederet, tantis-
per dum sederet in regio solio: adhibitis in
hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis
contrà faceret, plecteretur capite. rex inte- F
rim virgam tenebat auream, quam quoties a-
liquem ex inuocatis venientibus seruare vel-
let, porrigebat ad eum: itáque virgæ contac-
tu eximebatur periculo. Et de his quidem
hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde
post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi
conspirassent contra regem, Barnabazus al-
terius seruus genere Iudæus, deprehensas insi-
dias patruo reginæ indicat. at Mardochæus
per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò G
territus, veritatem per quæstiones inuenit:

ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς ἢ
μὴ φέρων τὴν διάζευξιν, καταλλαγῆναι μ̀ αὐτῇ διὰ
τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος ὁ ὡς ἐπ' ἀδυ-
νάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕ-
τως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν
τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελού-
μενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι δ' πρὸς ἑτέραν καθ' ὅ-
λην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ὑφηπεῖς, ὧν ἡ
προσηκθεῖσαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ
πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας εἰσαγωγῇ, καὶ
τὸ πρὸς ἐκείνην δύνασθαι ὑπαπτώμενον καὶ μικρὸν γί-
νεσθαι τῆς συνουσίας. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύ-
τῃ, προσέταξε πᾶσιν ὑπολεξαμένοις τὰς ἀδοκίμους
ἐπ' εὐμορφίᾳ τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν
πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν ὁ πολλῶν, εὑρέθη τὶς ἐν
Βαβυλῶνι κόρη, τὴν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ πρὸ
τοῦ θείου μαρδοχαίου, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφο-
μένη. ἦν δὲ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τὴν
ὁ πρώτων πρὸ τῶν ἰουδαίων. πασῶν ὁ τὴν ἐσθῆ-
τα συνέβαινε, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ, τὴν κάλλει διαφέρειν, καὶ τὴν χάριν τὸ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεω-
μένων μᾶλλον ἐπείγεσθαι. πρὸς δὲ θεῖσα ὁ αὐτὴ πα-
ρὰ τὴν εὐνέχων εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προ-
νοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίας καὶ πολυτελείας τῶν ἀλειμ-
μάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καθαρσμοῦ. καὶ τού-
των ἀπέλαβον ἐπὶ μῆνας ς'. τεσσάρσιαν τὸν ἀριθμὸν
ἔσαν. ὅτε ὁ νόμιζεν ἀποχρώντως τὴν προειρημένην
τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ βασίζειν
αὐτὰς ἐπὶ κοίτῃ βασιλέως ἀξίας ἤδη γινέσθαι, καθ'
ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τὴν βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ
ὁ πλησιάζων δύτις ἀπέπεμπε πρὸς τὸν δεύτερον·
ἀφικομένης ὁ τῆς ἐσθῆτος πρὸς αὐτὸν ἠθεῖς αὐτῇ καὶ
πεστὸν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτῷ ἄγεται
γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τὴν δωδεκάτῳ μηνὶ
ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτῆ βασιλείας ἀθέρῳ καλουμένῳ.
διέπεμψε ὁ τοῖς ἀγγάροις λεγομένοις εἰς παῖ ἔθνος,
ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους. πρὸς δαγγέλλων. αὐτὸς ὁ
πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν ἐ-
στίᾳ ὅτι μῆνα ὅλον ἦρ τῶν γάμων αὐτῷ. εἰσελθόντος
ὁ εἰς τὸ βασίλειον, πρεπίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ
συνώκησεν ἔτος ἑπτὰ, μὴ ποιησάσης φανερὸν αὐτῷ
τὸ ἔθνος ἐξ ὅπερ εἶπ τυγχάνουσα. μεζβας ὁ καὶ
ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῶν βαβυλῶνος εἰς συῦσαν τὴν περσι-
δος, αὐτόθι διῆγεν ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασι-
λείοις διατείβων, καὶ πυνθανόμενος πρὸς τῆς κόρης τί-
να διάγει τρόπον. ἔτερψε γὰρ αὐτὸν, ὡς αὐτὴ θυγα-
τέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα τῶν
ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλοῦκα ὑπὸ τῷ
θρόνου καθέζοιτο. πρεσσήκεσαν ὁ τὸν θρόνον αὐτῷ
πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς
προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆτο μὲν τοι λύ-
γον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ὅταν τινὰ
σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε
πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.
καὶ αὖ μὲν τούτων, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. χρόνῳ ὁ ὕστερον ὑπεβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ βαγα-
θώ καὶ θεοδέσῃ, βαρνάβαζος τῶν εὐνέχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν
ὑπόβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος ὁ διὰ τῆς ἐσθῆτος, φα-
νεροὺς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ὑπόβουλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, τάληθὲς ἐζήτει.
καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὴ ἀντέχους ἀπεσταύρωσε, τῷ δ' Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς ἀπίῳ τῆς σωτηρίας γεγονότι, μόνον δ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐπέλυσε σημειώσασθαι, καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαῖον τοῦ βασιλέως. ἀμαὴ δ' Ἀμαδάθου μὲν ἦν, τὸ γένος δ' Ἀμαληκίτιν, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτῷ τιμὴν ἀρταξέρξης κελεύοντος ἐγένοντο. Μαρδοχαίου δ' ἕνεκα σοφίας καὶ τοῦ οἴκοθεν αὐτοῦ νόμου τὸ προσκυνοῦντος ἄνθρωπον, παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δ' αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτόν, σοὶ δ' δοῦλος ὤν, οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν παρὰ τοῦ βασιλέως μικρὸν ἠνήνατο, τὸ δ' ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι, καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τοῦ Ἀμαληκίτου ἐξ ὧν λιὼ αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρθαι δ' τοῦτο καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, ἔτι θρησκείαν τοῦ αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἔτι νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δ' καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς ὑπηκόοις τοῦ σοῦ λαοῦ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργεσίαν καταθέσθαι, κελεύσεις προῤῥιζον ἀπολέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ λείψανον καλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων, μή τε αἰχμαλωσίαν, ἵνα μὴ τοῖς μὴ ζημιωθῇ τοῖς φόροις τοὺς παρ' αὐτοῦ γενομένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου σ'. ὅπου αὐ κελεύσῃ. ταῦτα δ' τὰ χρήματα παρέσχειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρηνεύθῃ τοῦ κακοῦ ἡ βασιλεία. Ταῦτα τοῦ Ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτοῦ χαρίζεται, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὃς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅτι θέλεται. τυχὼν δ' ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, ὡς δὲ χρῆμα πέμπει διάταγμα ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαν ἔθνη ὃ ἔθνη ὠδίκουν τοῦτον τὸν τρόπον. Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ ἑπτακαίδεκα ἀρχοῦσι, τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης κρατήσας, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑφηφάνων μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ἐπιεικῆ καὶ μέτριον ἑαυτὸν ὡδηγῶν καὶ προνοούμενος εἰρήνης καὶ εὐνομίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ἀπολαβεῖν αὐτοῖς γένοιτο. τῇ δ' ἐμῇ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὰ πρώτην μοίραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέραν ἐμὴν πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν ἀμείνας, καὶ δημοτικῶς ὑποδεξάντος μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμίγνυσθαι δυσμενὲς ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπόστατον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ δευτέρου μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἔλεος πλέον ἢ τοῖς ἐναντίοις πεισθέντας ὠδικῆσαι τὰ γράμματα. Τοῦτο γενέσθω μήνα τῇ πεμπτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ιβ' μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ παντοχόθεν ἡμῶν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τὸ λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῶν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

& illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantùm nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet. & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volénſque pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia caritурus, modò regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc ſententiam: Rex magnus Artaxerxes CXXXII. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil ſuperbum aut ſæuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderate eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: ídque fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totum noſtris hoſtibus in poſterũ pace ac ſecuritate frui nobis liceat.

Eſth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem A
sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in
diem præscriptum sese expediebant, idemque
studium erat & Susis in vrbe regia. Rex inte-
rim & Aman conuiuiis vacabant & compota-
Esther. 4. tionibus, perturbata ciuitate & futuri expecta-
tione suspensa. At Mardochæus re cognita, scis-
sis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere fe-
rebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans,
maximam gentem internecioni esse addictam:
& vociferando talia vsque regium palatium de-
latus, ibi demum constitit. non enim fas erat B
illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius
erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris
vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fue-
rant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lu-
gentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ
nunciatum est, Mardochæum in tam misera-
bili habitu stare pro foribus palatij, pertubata
hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent.
Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum C
cessasset causa propter quam eum habitum
sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achra-
theum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, sci-
tatum quid mali accidisset homini, vt talem
cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vel-
let deponere. ibi Mardochæus omnem causam
eunucho exponit ordine, & quòd edictum re-
gium per vniuersam ditionem esset diuulga-
tum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit A- D
man, vt internecionem eius gentis à rege redi-
meret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi
ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis
mandatis, vt supplex regem adiret super hoc
negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ
gentis ad tempus infra dignitatem sese demit-
tere, & deprecari eius periculum. Amanem e-
nim, cuius secunda sit post regem dignitas, in-
citare eum crebris contra Iudæos accusationi-
bus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo E
nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse
inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolu-
mitatem donare volens, virgam auream pro-
tenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc
fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum
per eundem eunuchum orat eadem, dicens non
oportere eam respectum habere salutis pro-
priæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc
nunc facere negligat, Deum quidem omnino
laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua fa- F
milia daturam pœnas eis quos tunc contem-
neret. Tum Esther non mutato nuncio iubet
patruum Susis concionem Iudæorum aduoca-
re, & pro reginæ salute triduanum ieiunium
indicere: se quoque idem facturam pollicita
cum ancillis domesticis, ac tum demum vel
contra legem adituram regem, & mortem et-
iam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Pa-
ruit ille reginæ & indicto suis publico ieiunio, G
ipse quoque supplex Deum precatus est, ne po-
pulum suum deleri permitteret, sed quemad-
modum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

τούτῳ κομισθέντος τὸ πρόσταγμα εἰς τὰς πόλεις C
τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὅπως τὴν τῶν ἰουδαίων ἀ-
πώλειαν ⸂παντελῆ⸃ ἐξολεθρεύσωσιν, εἰς τὴν προειρη-
μένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπαυδᾶτο δ' τοῦτο, καὶ ἐν τοῖς
σώροις. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ ἀμάνης, πρὸς πώχιας
καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ τάραχῆ σὺν ἦν ἡ πόλις. ὁ δὲ μαρδο-
χαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιρρήξάμενος τὴν ἐσθῆ-
τα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, ⸂καὶ σποδιάμενος⸃ πο-
δίαν, δραμὼν τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικῆ-
σαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασι-
λείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰ-
σελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον περικείμενον χῆμα. τὸ δ' αὐτὸ
καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ
πρὸς τούτων προτεθέντα γράμματα, θρηνοῦντες
καὶ τὰς κατηγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι, ὡς
δ' ἀπήγγειλαν τινὲς τῇ βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖον ἐν
ὕστερος οἰκτρῷ χήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, τα-
ραχθεῖσα πρὸς τὸν ἀκολουθοῦντα, ἐξέπεμψε τοῖς μετ-
αμφιέσοντας αὐτόν. ὑ πειθέντος δ' ἀποδύσασθαι
τὸν σάκκον, ὑ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθείη λαβεῖν δεινᾷ πεπαῦσθαι τοῦτο, πρόσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον
ἀχεάθεον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστει-
λε πρὸς μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος
αὐτῷ σκυθρωποῦ πεισθεῖ, καὶ τὸ χῆμα τοῦτο προκεί-
μενος, ὑδὲ αὐτῆς ἀνακαλούσης, ἀπέστετο. ὁ δὲ
μαρδοχαῖος, ἐπέδειξε τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τότε
γράμμα τὸ κατὰ τῶν ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ
τῷ βασιλεῖ χώραν ἀναπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημά-
των ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὠνήσατο
παρὰ τοῦ βασιλέως ἀμάνης. δοὺς δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἀντί-
γραφον τῶν ἐν σώροις προτεθέντων, κομίσαι τῇ βα-
σιλίσσῃ, καὶ περὶ τούτων διηγήσασθαι τοῦ βασιλέως ἐκ-
τέλλοντος, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τοῦ ἔθνους μὴ ἀποξῆ-
σαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ὡ παραιτήσεται τοὺς
ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. τὸν δὲ τὴν
δευτέραν ἔχοντα τῆς βασιλείας τιμὴν ἀμάνην, κατη-
γορήσαντα τῶν ἰουδαίων, παρωξυγκέναι κατ' αὐτῶν
τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς
μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεὶς πρὸς τοῦ
βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος,
ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προ-
τείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ δὲ αὖ τοῦτο ποιήσειεν ὁ
βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὐκ
ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται.
μαρδοχαῖος δ' τούτοις κομισαντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου
πρὸς τῆς ἐσθῆτος τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέ-
λευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν ὕπως σπουδὴν σωτηρίας,
ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ δὲ ἀμελήσειε τοῦ
νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν πρὸς τοῦ θεοῦ πάν-
τως, αὐτὴν δ' καὶ τὸν πατρῴων οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλι-
γωρηθέντων διαφθαρήσεσθαι. ἡ δ' ἐσθὴς, ἀπέστειλε μὲ
τῷ μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα διάκονον, εἰς σῶσα
προειρημένα, τοὺς ἐκεῖ ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγα-
γεῖν. καὶ νηστεύσαι πάντων ὑποχρεοῦν ὑπὲρ αὐτῆς ὅπι ξηρὰς ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μὴ τῷ θεραπαι-
νίδων, τό τε προσελθόσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. καὶ
μαρδοχαῖος μὲν καὶ τὰς τῆς ἐσθῆτος ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐπαινέσας νηστεύσαι, καὶ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευ-
σε, μηδὲ νῦν ὑπερίδειν αὐτὸ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτὸ πολλάκις προνοήσαι,
καὶ ἀ-

καὶ ἀμύητόν σε σώσω, Ⓒ τοῦ αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς καταγελάσεως ἀπωλείας. ἐὰν γὰρ ἀμύητόν τι κινδυνεύσει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἰ τὴν αἰτίαν τῆς ἀμάρτου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύνησα μηδὲ ἐπαίσατο φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ ἀποδοῦναι ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα καὶ τῷ μὴ ἀβαρβάρωτον τοῖς σοῖς νόμοις ἐμηχανήσατο. τὰς δὲ αὐτὰς ἱκεσίας καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, ἀδιαλείπτως προσηύχοντο τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐν ἁπάσῃ γῇ ἰσοπολίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ προ ὀφθαλμῶν αὐτοῖς εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ ἐθήρα ὁ ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα ἀμειψαμένη, καὶ τροφῆ καὶ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσι διαζαμένη, τρισὶν ἡμέραις ἤτει τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μὴ αὐτὴν, δεῖξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πιθανὴν μὴ τοῖς λόγοις ἀδιαλεῖψαι, τὸ δ' εἶδος ἀμφοτέρως καὶ προτέρας ἦσαν, ἵνα ἀμφοτέρως καὶ πρὸς τὴν παράτησιν τῆς ὀργῆς εἴπι παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀμφιθνῶν, ἐν τοῖς ἑκάτοις σαλὰ φέρων. μῖσος τε γὰρ ἔδοξε τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτῆς καταισχύνασιν. ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν θεὸν ὅτι ζῆς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χρῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ὑπερεισομένη αὐτὴν κούφως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη, τὸ βαθὺ τοῦ σχήματος Ⓒ μέχρι τῆς κεχυμένον ἄκρης ἀπωρεῖτο τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, προσώπῳ δ' καὶ σεμνὸν ὑπῆν τὸ κάλλος. εἰσῆλθε δ' πρὸς αὐτὸν μετὰ δέους. ὡς δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτῷ καθεζομένῳ ὅτι τοῦ θεοῦ γίνεται τὸν βασιλικὸν προσειλημμένῳ κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' καὶ λίθων πολυτελῶν, φοβερώτερον καὶ δι' αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένῳ, καί τι κἀκείνῳ προσιόντος αὐτῷ ἀπιωέστερον, καὶ δεδακεκαυμένῳ ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῷ προσώπῳ, πάρεσις δύθις αὐτῷ ὑπὸ δέους λαμβάνει, καὶ τῆς φιλῆς πλουτοῦν ἔσιν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δ' βασιλεὺς καὶ βλέψιν οἰμαι τοῦ θεοῦ, τὴν δεδοικυῖαν μετέβαλε. καὶ δείσας πρὸς τὸν γυναικὸς μὴ καὶ πάθη τι τῷ χειρόνων ὑπὸ τοῦ φόβου, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆς ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαυζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαρρεῖν φιλανθρώπως Ⓒ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν γὰρ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους καὶ δι' αὐτὴν ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνεπίθει τῇ χειρὶ, καὶ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅτι τὸ αὐχένα αὐτῆς δι' τὸν νόμον, δι' ἀλαζονείας αὐτὴν ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, διαστὰ εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τοῦ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, δύθις ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, Ⓒ καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τὴν ἐσθῆτα δυσχεῖν Ⓒ τὰ χρείττω προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτῷ καὶ τὰ ἡμίσεα τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων ἀποχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθῆτα ὅτι ἐσίασιν αὐτὸν μετὰ ἀμάνου τοῦ φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακίναι γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δ' ἐπένευσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

A & indulsisset peccatorum venian, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pedissequis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem summis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtã venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit sublimen in solio, insignémque cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè toruiùs eam ac subirato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse secutam quòd inuocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi verò vt regni sociæ licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cùm Amane amico veniret. Quod cùm annuisset, ambóque venissent,

Esth. 5.

interpocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in craſtinum differre ſe petitionem dixit, ſi modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libēter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd ſolus tali honore dignatus ſit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo ſibi honor exhiberetur: reuerſúſq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo eſſet tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die ſolus cum rege apud eam cœnaſſet, in craſtinam quoque ſe vocatum eſſe. vnum ſibi eſſe permoleſtum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege poteſtate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea ſententia iuſſit familiares curare vt eiuſmodi trabs erigeretur in ſuo palatio, parata ad Mardochæi ſupplicium: id quod etiam mox factum eſt. Deus autem irriſit Amanis ſpem improbam, cui ſciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipſa nocte ſomnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: ſed malens in aliquod regni negocium id impendere, iuſſit ſcribam allatis commentariis res tam à ſe quàm à maioribus geſtas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè geſtam donatum amplis poſſeſſionibus in regione, cuius nomen erat aſcriptum: alium ob fidem munera accepiſſe precij maximi. tandem ventum eſt ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm ſcriba ad aliud deinceps tranſiret, inhibuit eum rex, percontatus an non ſit adſcriptum redditum ei aliquod præmium. illo vero negante quicquam tale ſcriptum, iuſſit eum deſinere, & quota noctis hora eſſet ſcitatus eſt ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd eſſet iam diluculum, mandauit vt viſerent quiſnam amicorum adeſſet pro palatij foribus, ſibique renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui ſolito citius venerat, rogaturus Mardochæi ſupplicium. famulis verò renunciantibus Amanem eſſe pro foribus, iuſſit eum intro vocari. cui ingreſſo, Cùm ſciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi conſilium, quomodo poſſim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque ſententiam protuliſſet, in rem ſuam fore, quòd ipſe præ cæteris regi carus eſſet: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare inſigni gloria, fac vt equo vehatur veſtitus ſicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis ſpecie præcedat, clamans per totam vrbem quòd ſic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Eſt. 6.

τὴν ἑσθῆτα σκέλυσον αὐτῷ δηλοῦν τὶ βούλεται. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' εἰ τὸ μέρος τ' βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὴν ὑποῦσαν ἀναβάλλεσθε φέρειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. τῇ δ' βασιλέως ὑποχομβύου, ὁ ἀμάνης ἐξῆλθε περιχαρὴς, ὅτι τῷ μόνον ἠξιῶθη συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ ἀλλὰ τῇ ἐσθήρᾳ. καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ὑπηναντίωσεν, ὑδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτὸ θεασαμένου πρὸς τιμὴν ἐλύετο. ἧ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τ' τιμὴν, ἧς ὑ παρὰ τοῦ βασιλέως ὑπολαμβάνοι μόνῃ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑπῦσαν. ἔλεγέ τι μὴ ἀρέσκεσθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δ' γυναικὸς αὐτοῦ ζαράζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν ν', καὶ φρὴν παρὰ τοῦ βασιλέως αἰτησάμενον αἰασαυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὴν γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, ᾗπερ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν οὕτω ἑτοιμον. ὁ δ' θεὸς καταγελᾷ τ' ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ γλυκυσμῷ. τοῦ γὰρ βασιλέως δι' νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὃ δ' ὑ βουλόμενος ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτῷ ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τὰ πρὸς αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὰ ἰδία πράξεων, ἀναγνώσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δ' καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρίσκειαν ἔν τινι μέρει εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐλέγετο. ἔπειτα δ' διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκὼς μειζόνων, ἦλθε καὶ Βαγαθῶ καὶ Θεοδέστῃ τοῖς ἐπιβουλεύσασι δυσὶ τοῦ βασιλέως, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς ὢν ἐμνήσθη. φεύσαντος δ' μόνον τοῦτο τὸ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν ἔτι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τὴν ὅτι τούτῳ τεταγμένων ἐπιτηδείοις. μαθὼν δ', ὡς ὄρθρος ὀλίγον ἦδη, προσέταξε τοῖς φίλων ὃν αὐ προ τ' αὐλῆς θύρωσιν ἤδη παεῖναι, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δ' ὥστε ἀμάνην θύραθεν εἶναι. δεῖσαν γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, θέλων τὸ μαρδοχαίου θανάτου δεησόμενος αὐτῷ. τῶν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνης εἴη προ τ' αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δ', φίλον εἶπεν εἰδώς σε ἐμαυτῷ μόνον ὄντα, συμβουλεῦσαι μοι βουλόμενος, πῶς αὐ τιμήσαιμι τινὰ σεμνόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τ' ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δ' ἀμάνης λογισάμενος ἐν αὐ δι' γνώμην τοιαύτην δώσειν ἐπ' αὐτῷ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον, ἢν ᾤετο ἀρίστην ἔσ), ταύτην φανερὰν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βέλτιον τὸν ἀνθρωπον, ὃν φῂς ἀγαπᾶν, δόξῃ προβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα σοι φορεμένην, καὶ φιάλιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν αὐ ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲ

ἐμοὶ αὐτῷ ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευεν, οἰόμενος A εἰς αὐτὸν ἥκειν τὴν τιμήσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει, Ἀμανὶ φησὶ, ἔχεις δὴ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ὅπως ἂν ἴδῃς Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δοὺς, κήρυττε πρὸ ἀγόντων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος εἶναι δοκεῖς, καὶ ἴσθι δίκαιος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐγένου, ταῦτα ἃ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσται σώσαντί μου τὴν ψυχήν. Τούτων ἀκούσας ὅλην πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν B δόξαν ἀπεσχίσθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον δύρων πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ὑποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς τἀληθὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, ὅστις ἡμῖν ταῖς συμφοραῖς ὀπιπλᾶς; πειθοῖς δ' ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας C τοῦτ' εἶη δεδωκὼς, αὐτὴ δ' σωτηρίας, ἰὼ αὐτῷ παρέχει, τοῖς τότε ὑπεβουλεύσαντας ἐνέχοις ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἰὼ ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιέπεται τὸ περιαυχένιον, καὶ ὑπιβὰς ὑπὸ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιεῖπε τὴν πόλιν, ἀμάνης προάγοντος & κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσται πᾶσι τοῖς βασιλέως, οὓς ἂν σέβῃ καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐπανῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ D πάλιν ἐγένετο, καὶ μετὰ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' ἐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν δὲ θεὸν ἤδη σὺν αὐτῷ. ταῦτα δὲ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσθῆτος δύνεχοι τὸν ἀμάνην ὅτι τὸ δεῖπνον παρασκεύαζοντες. σαβουχάθας τε τὴν δύνεχον εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὅτι μαρδοχαίου παρεσκεύακεισαν, καὶ πεθόμενος πάλαι τινὸς τὴν οἰκετῶν ὅτι τὸ τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δὲ ὡς ὅτι τὸν τῆς βασιλίσσης θεῖον, τὸν δὲ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι πάλαι τὸ βασιλέως περὶ τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ τὸ ἀμάνου διαχηθεὶς, ἤξίωσε τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ὑπιτυχεῖν ὡς ληψομένην ὅπερ ἂν ὑπιθυμίαν ἔχῃ, τὸν τὸ λαὸ κίνδυνον ἀποδύρετο, καὶ περὶ ἀπωλείαν ἔλεγε μετὰ τὸ ἔθνους συνδεδόσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. ὁ δὲ αὖ λυσωχληκέναι αὐτῷ, εἰ περὶ δουλείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμποληθῆναι. μέτειον δὲ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τὸ βασιλέως ὑπὸ τίνος ἔπι ταῦτα γεγλυμμένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τὸν ὄντα πονηρὸν ἀπ' αὐτοῦ, κατεσκευακέναι τὴν βύβλον ἔλεγε. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς τοῦτο τὸ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, πῶς ἑσθῆτος ὁ ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν συγγνώμην τῆς ἁμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τε τῆς κλίνης αὐτῆς αὐτὸς πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν παρακαλοῦντος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμάνης δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγήτος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σαβουχάθας ὁ δύνεχος παρελθὼν κατηγόρει τὸ ἀμάνου, ὡς δύο σταυρὸν ὅτι τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ὅτι μαρδοχαίου.

A Id conſuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam ſibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque au- B reo: inuentúmque ante aulam Mardochæum ſacco amictam, iuſſit eo depoſito induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans: Sceleſtiſſime, inquit, adeóne calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, próque detectis eunuchorum inſidiis, induit purpuram qua rex ipſe vti eſt ſolitus: & ornatus torque, conſcenſóque equo vrbem ob- C equitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Reſpõderunt illi, ademptam iam ei omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſtè Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mo- D ra ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas viſa cruce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſcitatúſque è quodam famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad ſupplicium depoſcere, tũc quidem ſiluit. *Eſth. 7.* Cæterùm poſtquam rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſſit reginam indicare quidnam eum ſibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente E deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negotia eius interpellatum ã fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendi eos iuſſiſſet, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quiſnam hoc moliretur, iam apertè accuſando in Amanem inuecta eſt, dicens hunc, quòd peſſimè erga eos affectus eſſet, autorem talis conſilij. Tum rex turbatus recepit ſe in hortos è conuiuio: & Aman paratum F ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimúlque in lectum eius procubuit. Interim ſuperueniens rex, & hoc viſo magis etiam commotus: Sceleſtiſſime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem extertito, & ne hiſcere quidem valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus acce- G dens accuſabat Amanem, quòd in ædibus eius inueniſſet crucem Mardochæo paratam.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eam venisset. esséque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quòd in Mardochæum excogitauerat: iussitque vt confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iustitiámque ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solùm Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo inscio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vsus periit, & facultates eius reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annullú accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde regem vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium. neque enim se posse viuere, nisi & patria salua, & suis popularibus. rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum XXVII. satrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vsquam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exẽplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunque criminibus vel potiùs calumniis, sed de cognitis causis iudicare: & si quidem peccatũ sit, scuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Persici sanguinis

Esth. 8.

A τοῦτο γὰρ αὐτῷ συνῳδανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ὅπως τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἶτα ὃν τὸν σωσὸν ἔλεγε, ν πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, ὡς ἄλλῃ τιμωρίᾳ προβαλεῖν ἐκείνῳ ἢ ἀμάνῳ, ἢ τῇ κατὰ μαρδοχαίου γενομένῃ. καὶ κελεύει αὖθις ἀγχῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σωσοῦ κρεμασθέντα, ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν,

B καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμάνου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος εἶτα. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ἔτος γνῶναι παρεσκεύασε, ὡς ἃ κατ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει κατ' ἑαυτὸν πρῶτον ἑτοιμαζόμενος. ἀμάνης μὲν οὖν ἀμαζήτῳ παρὰ τοῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τοῦτον διέφθαρη τ τρόπον. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμενος, C ὃν δ' ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐσθῆτα, ὃν ἔδωκεν ἀμάνῃ δακτύλιον, τοῦτον μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δ' οὐ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὴν ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δεῖται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τοῦ πρὸ δ' ζωῆς φόβου τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, δηλῶσα τὰ γεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμάνου τοῦ ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθαρείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἀχαρι αὐτῇ ἐπιτρέψειν, μηδ' οἷς βούλεται ἐναντίον ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται προστάττει τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐκείνῳ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημειωμένῳ αὐτὸ τῇ σφραγίδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν τοῖς τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατραπιῶν ἡγουμένοις. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ δι' μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἰδ' δ' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων ἐπαρθῶσι, οὐκ εἰς τοσοῦτον ἔρως μόνον ἀδικεῖν ἐγκρατεῖς εἰσιν, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῖς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ ἀχάριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀναιροῦντες. καὶ δ' ἀπαιθεσκαλίαν τῶν ἐκ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κόρον εἰς τοὺς ἀπόντας ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὅτι τούτοις νομίζουσι, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ δικαιοῦσθαι δίκην. ἔνιοι δ' τούτων προσασίαν πραγμάτων ὑπερπεπτώκασι παρὰ τῶν φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, συλλογισάμενοι τοῖς κρατοῦσιν ψεύδεσιν αἰτίας καὶ διαβολὰς ἔπεισαν κατ' μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς κινδυνεύσαι ἀπολέσθαι. τοῦτο δ' οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων δὴ ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, ἔτος ἰδεῖν ὅσιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοὺς ἡμετέρους ὄψεις τετολμημένων, ὡς διαβολαῖς μὴ καταγρείας μὴ προσέχειν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειρῶσι, κρίνειν δ' ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν αὖ ἢ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' αὖ ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσέχοντα μόνον. ὡς μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος,

ὑπερνω-

ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν προαχθεὶς, ἐν τῇ τοῦ ξένου φιλοφροσύνῃ τὴν ἀσφάλειαν ἐποιήσατο· καὶ τὸν ἄνδρα τιμῆς ἠξίωσεν, ὡς πατέρα μου τὸν λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑφ᾽ ἑαυτοῦ βούλεσθαι· ἐμὲ δὲ τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ πάντων τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τῷ δυτυχίαν ἐκ λώβης ἐνεγκεῖν, εἰδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀγαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν ἄμτιον αὐτῷ τ᾽ ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν διεγγύτατον μοι καὶ σωτῆρα μαρδοχαῖον, καὶ τῷ κοινωνὸν ἡμῖν τότε βίου τ᾽ ἀρχῆς ἐθήραν, κακούργως καὶ μετὰ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν ἀγησάμενος. Τούτῳ γὰρ μὲ τῷ τρόπῳ τῆς δυνοουμένων ἐρημώσας, ἐβούλετο τῷ ἀρχῷ εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δ᾽ ὑπὸ τῶ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας ἰουδαίους, ὡ πονηρὸς καταγνόησας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τῷ βασιλείαν διεφύλαξεν, ὡ μόνον ἀπολύω τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς προσαπεσταλμένων ὑπὸ ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἁπάσης τυγχάνειν βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ᾽ αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν σούσοις ἀγχόνῃ ἀνελεῖν μετὰ τῆς γυναικὸς, τῷ ταῦτα ἐφορῶντος θεῷ, ταύτῃ αὐτῷ τῷ δίκῃ ὑπιβαλόντος. κελεύω δ᾽ ὑμᾶς τὸ ἀπήγγελμα τῆς ὑπογεγραμμένης ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοῖς ἰουδαίοις ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῶν μετ᾽ εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμύνωνται, τῇ ιγ τοῦ ιβ μηνὸς, ὅς ἐστιν ἀδὰρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντ᾽ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν. ἔσῳ δ᾽ ἀγαθὴ μὲν τοῖς δυνοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δ᾽ τῆς ὑπιβαλόντων κολάσεως. εἰδέναι μὲν τοί γε βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῆς γεγραμμένων τινὸς ὠλιγωρήσῃ, ὃν κ᾽ πυρὶ κ᾽ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοί γεγραμμένα, προτεθήτω καθ᾽ ὅλης τ᾽ ἡμῶν ὑπηκόου χώρας, κ᾽ ὠλιγωρησάτωσαν πάντες εἰς τὸν προγεγραμμένον ἡμέραν, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ὑπισολὰς ἀγχαμίζοντες, ἅθις ὁρμήσαντες τ᾽ προκειμένου ὁδὸν ἰῶσιν. ὁ δ᾽ μαρδοχαῖος ὡς ἀνελαβὼν τὸν βασιλικὸν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν στρεπτὸν περιθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ἔτως τετιμημένον ὑπὸ τῶ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν διαφθορὰν αὐτῶ. χαρὰ δ᾽ κ᾽ σωτήριον φέγγος ἐκπεθεμένων τῆς τῶ βασιλέως γραμμάτων, κ᾽ τοῖς κατὰ πόλιν τῆς ἰουδαίων, κ᾽ τοῖς κατὰ χώραν ἐπέσχεν. ὡς πολλὰ κ᾽ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀγὰ τὸν ἐν τῆς ἰουδαίων φόβον προτεμνόμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου προγματεύσασθαι. καὶ δὴ τῶ ιβ μηνὸς τῇ ιγ, ὃς κατὰ μὲν ἑβραίοις ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύσεος, οἱ νομίσαντες τὰ τῶ βασιλέως γράμματα ἐθήλουν, ὅπως καθ᾽ ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοῖς ἐχθροῖς ὀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῆς σατραπῶν κ᾽ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἰωάγκαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. τῶ δὲ γράμματος τῶ βασιλικοῦ, ἀγὰ πάσης τῆς ὑπ᾽ αὐτῷ χώρας γνωσθέντος σωιέπεσεν,

A hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me B voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à sceleste homine destinatos neci Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem C adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia proportis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à sceleste exigente. Iubeóque vt transcriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: eísque ferre auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus injurias eis facere ausi sunt: ídque decimatertia D die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per interneciua salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hæ literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtique in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce oborta, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel F agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, Satrapæ, tyranni, reges in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. G post diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunnt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cæteruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittunt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel sperare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τοὺς ἐχθρῶν ἀνδρὶ πεντακοσίους. τῇ δὲ βασιλέως τοὺς ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἑαυτῷ, καὶ ἀνδρὶ τοὺς ἐν χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἀγαπουμένης, καὶ εἴπ ἀεὶς τίτος ἐπ' αὐτοὺς γνώσῃ βέλεται πιωθανομένη ἀναχθήσεσθαι γὰρ, παρεκάλεσεν ἐπιζαπλῶσαι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τ' ἐπίσαν ἡμέραν ἔτω χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τοὺς ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τὸ ἀμάνου παῖδας ἀνασαυρῶσαι. καὶ τέτο μὲν ἀνεσόταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν αὐτολέγειν ἑαυτῷ βελόμενος. οἱ δὲ πάλιν συναφέντες τῇ πεσαρεσκαιδεκάτῃ τὸ δύρε μηνὸς, ἀνῄρεθησαν τοὺς ἐναντίων ὡς τετρακοσίους. καὶ ἐν τοῖς τοὺς ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπίθανον δὲ καὶ τοῦτο τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἰουδαίων, τοὺς ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀνῄρεθησαν τῇ ξισκαιδεκάτῃ τὸ μηνὸς, τῇ δὲ ἐχομένῃ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τῇ πεσαρεσκαιδεκάτῃ ἐχομένου τὸ μηνὸς, συναθροισθέντες διωχήθησαν. ὅθεν καὶ πᾶν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τὸ πρὸς πάντα διαμεῖναι τὸν χρόνον τῇ ἑορτῇ, ἕνεκα τοῦ καὶ μὴ λήθῃ παραπολέσθαι. μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαιον ποιῆσαι, εἰ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοῖς δ' ἐχθροῖς τιμωρησάμενοι, παραπλήσιον ταύτας δύναεις ὄντες τῷ θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φρυραίους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε τῷ καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ συνδιῴκησεν αὐτῷ τῷ ἀρχῷ, ἀπολαύων ἅμα τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσῃ. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτου; βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνοντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, põtificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγός, πολλὰ κακὰ τοὺς ἰουδαίους ἐργάσατο.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλιασίβου, τοῦ ἀρχιερωσύνην ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τοῦ τιμὴν ὁ ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πεντὴ τοὺς καθημερινὰς ἀναφέρειν θυσίας, ὑπὲρ ἀρνὸς ἑκάστε τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τοῦ αἰτίαν τοιαύτην συμβῆναι λέγουσι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάννη ἰησοῦς.

τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τοῦ ἀρχιερωσύνην παρέξειν. διὰ ταύτης οὖν ἡ στασιάσεως ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τοῦ ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀπελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. πλεῖστον δὲ ἀσέβημα δράσας κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννου ἱερωμένον, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὅμοιόν ἐστιν ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι.

τὸ μὲ

τὸ μὴ τοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸ τοῦτο τὴν ἀρχαίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. βαγώσης δὲ ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ὑβρίζειν ἔφασκε τοὺς Ἰουδαίους, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένῳ δὲ αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ φησὶν αὐτοῖς ἔφη, πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ ἀπηρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὀργῇ βαγώσης, τοῖς Ἰουδαίοις ἔτεσιν ἑπτὰ ταῦτ' ἐποίησε τελοῦσιν μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν Ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. καὶ δὲ τούτῳ ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ᾧ σαναβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς Σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, Χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὲ οἱ Σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς Ἀσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ καθίκουσι τοῖς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παρέχουσας, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰόμενος τὴν ἐπιγαμίαν, ὁμήρων αὐτῷ γενήσεσθαι, πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς εὔνοιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit; sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον η'.

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τοῖς Ἰουδαίοις ἐβεβαίωσεν.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

D

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου τοῦ Κεραστοῦ, ἐκ δὲ τῶν ὀρεστῶν γένους δολοφονηθεὶς, ἀπέθανε. διαδεξάμενος δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείου στρατηγοὺς, ὅτε γε αὐτοῖς συμβαλὼν αὐτός. ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ, καὶ τὴν Ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν Καρίαν ὁπλισάμενος, τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τὸν τοῦ ἀδελφὸν τοῦ ἀρχιερέως ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐξανάζον πρὸς αὐτόν. ἠξίουν δὲ τὸν τούτου γάμον, ὑπιδέσθαι τοῖς νομίμοις θεῖ τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλομένους ποιεῖσθαι. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μὲν τοι καὶ πρεσβύτερας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ θεῖ τοὺς γάμους παραμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ ἐπιχωρίους. ἐκέλευον οὖν τὸν μανασσῆν διαζεύγνυσθαι τῆς γυναικὸς, καὶ μὴ πρεσβείαν τῶν θυσιαστηρίων. τοῦ δὲ ἀρχιερέως ἀναπειθόντος τὸν λαὸν, καὶ εἱρχθέντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παραχθόμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλέτην, ἔργειν μὲν ἔλεγεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα νικασὼ, τῆς μὲν τι ἱερατικῆς μεγίστης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῶν γένει διαμενούσης, οὐ βούλεσθαι δι' αὐτὴν στέρεσθαι. τοῦ δὲ σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερκειμένου, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὅτε τὸ χαριζὸν ὄφις τοῦ κατὰ τὴν Σαμάρειαν,

Er idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccántes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Adhæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiã suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

E

F

G

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricari essent eiusmodi coniugiis, non leuiter, turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiicerent. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò, in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudæorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constituris in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, laddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

VIII.

ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ὄζιν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν ἐπαγγελλομένῳ μὴ δ' ἀρείᾳ γνώμῃ τὸ βασιλέως· ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ σαναβαλλέτῃ, τ' ἀρχιερωσύνῃ οἰόμενος ἕξειν δαρείου ὄντος. ℂ ὑδὲ σωέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶ). πολλῶν ὖ ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπεπλεγμένων, κατεῖχεν ἡ μικρὰ ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίκατο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν μανασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ἀπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος. κατὰ ὖ τοῦτον τὸν καιρὸν δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διέβας ἀλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γρανικὸν μάχῃ νικήσας, πρόσω τερῷ χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τὸ καὶ πεζικὴν συνήθροιζεν, ἀπαντήσας δέγνοις τοῖς μακεδόσι πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς ὑπόντας καταστρέψασθαι τὴν ἀσίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ κιλίκιον ὄρος ὑπερελθὼν, εἴσω τῆς κιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ὑπεδέχετο. ἡθεὶς δὲ τῇ δαρείου καταβάσει ὁ σαναβαλλέτης εὐθὺς ἔλεγε τῷ μανασσῆ τὰς ὑποχέσεις τελεῖν, ὡς αὐ δαρεῖος κρατήσας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς πέρσαις ἥξειν τοῖς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλῶν τῆς στρατιᾶς ἀπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τε μητρὸς καὶ τ' γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγε εἰς πέρσας. ἀλέξανδρος ὖ εἰς συρίαν ὡδαγόμενος, δαμασκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἠξίου τε δωρεάς γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμψειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι ὠδαχεῖν, καὶ ὅσα δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τοῦτο διδόναι, τὴν μακεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, ὃ γὰρ μετανοήσειν ὕστερον τούτοις. τὰ δ' ἀρχιερέως ὑποκειμένου τοῖς γραμματοφόροις ὡς ὅρκοις εἰη δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως αἰῶν ἡ δαρείου ἐν τοῖς ζῶσι μὴ ὠδαβήσεσθαι φήσαντος· ἀκούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν τύρον οὐκ ἔφη καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι. ὠδασησάμενος ὖ ταύτην, ἐπείλησε στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονηρότερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν τύρον. κατασησάμενος ὖ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημήσιν, ἐπολιόρκει. νομίσας ὖ καιρὸν ὑπτιάδειον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης τ' ὑπονοίας, δαρείου μὴ ἀπόντος. καὶ λαβὼν ὀκταχιλίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἐλεγεν αὐτὸν ὠδαδιδόναι τοῦτοις, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἔχειν ἠδέως ἀπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη περὶ τ' προκειμένων ὁ σαναβαλλέτης αὐτοῦ λόγοις προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μ' ἔχοι μανασσῆν, τοῦ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἰαδδοῦ ἀδελφόν. πολλοὺς ὖ καὶ ἄλλους αὐτοῦ συμπαρόντας τῷ ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' ἔδ) καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο

A B C D E F G

εἰς δύο διαρεῖσθ τ̃ ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ σωεσὸς εἰ νεοτερίσοιέ ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς κ̀ πρότερον τοῖς ἀσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος ὁ ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν ὡκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τ̃ ναόν, κ̀ ἱερέα τ̃ μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τ̃ θυγατρὸς γνησίοις τοῦτ' ἔσεσθαι. μικρῶν ὁ ἐπὶ τῇ πύρῳ πολιορκίᾳ διελήλυθότων, κ̀ δύο τῇ γάζῃ, ὁ μὲ σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ ὁ ἀλέξανδρος ὀξέλων τὸν γάζαν, ὅπι τὸν τ̃ ἱεροσολυμιτ̃ πόλιν ἀναβαίνων ἀπεδάκει. ὁ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκούσας, ὧν ἐν ἀγωνίᾳ κ̀ δέει, πῶς ἀπαντήσοι τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένῳ τ̃ βασιλέως ὅπι τῇ πρότερον ἀπειθείᾳ, ὧδ ἀγγείλας οὐκ ἱκεσίας τ̃ λαῷ, κ̀ θυσίαν μετ' αὐτ̃ τ̃ θεῷ προσφέρων, ἐδέετο ὑπαντίσαι τ̃ ἔθνος, κ̀ τ̃ ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθέντι ὁ μ τ̃ θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κ̀ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, κ̀ στεφανοῦντας τ̃ πόλιν, ἀνοίγειν τὰς πύλας. κ̀ τοὺς μ ἄλλους λευκοῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν ὁ μ τ̃ ἱερέων τ̃ νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθ τ̃ ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσεσθ δεινόν, προνοουμένου τ̃ θεῦ. θαρσήσας ὁ ὁ τῦπος, ἐχαρέ τε μεγάλως αὐτὸς, κ̀ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, κ̀ ποιήσας ὅσα κ̀ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ παρηγγέλη, τῷ τ̃ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος ὁ αὐτὸν, ὡ πόῤῥω τ̃ πόλεως ὄντα, προθέοισι μ τ̃ τῶ ἱερέων σ̃ τ̃ πολιτικῆ πλήθους, ἱερουργεῖν σ̃ θεραπεύουσαν τ̃ ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τ̃ ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ ὁ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τ̃ ἑλληνικῆ γλῶσσαν σκοπιὰ σημαίνει, τότε δ ἱεροσόλυμα κ̀ τ̃ ναὸν ἐκεῖθεν συνέβαινεν ἀφορᾶσθ. τῷ ὁ φοινίκων κ̀ τ̃ ἀκολουθούντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὀπτρέψειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν θαρπάσειν, κ̀ τ̃ ἀρχιερέα μετ' ἀκίας ὑπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία θείων ἐγίνετο. ὁ δ ἀλέξανδρος ἐπ πόῤῥωθεν ἰδὼν, τὸ μ πλῆθος σὺν τ̃ λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς ὁ ἱερεῖς προηγουμένους σὺν τ̃ βυσσίναις αὐτῷ, τ̃ ὁ ἀρχιερέα σὺν τῇ ὑακινθίνῃ κ̀ θαῖ χρύσῳ στολῇ, κ̀ ὅπι τ̃ κεφαλῆς ἔχοντα τ̃ κίδαριν κ̀ τὸ χρυσοῦν πέτ αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τ̃ θεῦ ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τὸ ὄνομα, κ̀ τ̃ ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῷ ὁ ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τ̃ ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, κ̀ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μ τ̃ συρίας βασιλεῖς κ̀ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος, κατεπλάγησαν κ̀ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τ̃ διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος ὁ μόνος προσελθόντος αὐτῷ σ̃ πυθομένῳ, τί δήποτε προσκυνοῦντων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσεκυνήσθε τῷ ἰουδαίων ἀρχιερέα; ὁ τοῦτον εἶπε προσεκυνῆσαι, τ̃ ὁ θεὸν ὃν τιμᾷ ἀρχιερωσυνίαν αὐτὸς τετίμηται. τοῦτον δ καὶ κ̀ τοῖς ὕπνοις εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν διῷ τ̃ μακεδονίας τυγχάνων, κ̀ προς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τ̃ ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς δ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τῶ περσῶν καταλύσειν ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον ὁ νῦν ἰδὼν κ̀ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπομνησθεὶς ὄψεώς τε κ̀ προκελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὸν στρατείαν ποιούμενος, δαρεῖον νικήσειν, κ̀ τῶ περσῶν καταλύσειν δυνάμιν, καὶ πάντ' ὅσα κατὰ νοῦν ἔσι μοι προχωρήσειν.

si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyrijs imperantibus. quod vbi impetratum eſt omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſſem eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis, Sanaballetes fato functus eſt: Alexãder verò expugnata Gaza Hieroſolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex poſtquam hoc audiuit, ſolicitus hærebat inops conſilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexiſſet imperata eius facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificiũ nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret, vtque populus in albis veſtibus prodiret obuiam, ipſe verò cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei prouidentia. Experrectus autem è ſomno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in ſomnis præmonitus fuerat, regis aduentum præſtolabatur: & cùm renunciatum eſſet eum iam non procul ab vrbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotib⁹ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vſque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox ſpeculam ſignificat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in proſpectu ſit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmẽ in amictu byſſino, pontificémque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtãtem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum conſalutantib⁹, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cuius pontifex eſſet, honorem eũ exhibuiſſe, hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cùm adhuc eſſem in Dio Macedoniæ qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traiicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoſcens hunc & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem. deducentibus ſacerdotibus in vrbem peruenit. & aſcendens in templũ immolauit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſtenſóque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſũ ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iuſſit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere ſibi liceat, vtque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, ſineret vti inſtitutis propriis, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturũ ſe eſt pollicitus. Et cùm feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima ſita ad mõtem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruũnt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiúſque filiis Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido apparatu & magnam alacritatẽ præ ſe ferentes, regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatíſque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt ihuiſat ipſorum vrbem, & illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cúmque poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id conceſſi, reuerſus tamen & te diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo pòſt fecit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templũ verò in Garizin monte ſitum manſit incolume, & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calumniam ſe paſſũ dictitans. Eodẽ verò tẽpore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanę tũ fuêre.

A Ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, κ) δεξιωσάμενος τ ἀρχιερέα, τῷ ἱερέων πλῆθι πολλῷ, εἰς τ πόλιν πλησίον ἦγεν. κ) ἀνελθὼν ὅπι τὸ ἱερὸν, θύει μ τῷ θεῷ κ τ τῆς ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτὸν ἤ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δείχθείσης ἤ αὐτῷ τ δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ περὶ τ ἑλλήνων κατέλυσεν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶ ὁ σημαινόμενος, τότε μ ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος. τῇ ἢ ὑπιούσῃ πορευσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, κ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνείσφορον εἶ, συνεχώρησε πάντα. πολλαχόθεν δ' αὐτῷ ἵνα κ τοὺς ἐν βαβυλῶνι κ μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπάρξῃ νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῖ. ὀπόσοι δ' αὐτῷ πρὸς τὸ πλῆθος εἰ τινες αὐτῷ βούλοιντο στρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες κ κ' ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπήγγελλε, πολλοὶ τ συνῆλθον αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μ οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπι τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οὓς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμάρειταν μητρόπολιν τότε τ σίκιμα ἔχοντες, κἀμοῦσι πρὸς τὴν παρεμβολὴν ὁρμ. κ κατοικημένου ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀπ' τ ἰουδαίων ἐθνους, ἰδόντες ὅτι τὸν ἰουδαίους ἀλέξανδρος ὕπτιος λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμάρεις τοιοῦτοι τ φύσιν, ὡς ἤδη πού κ πρότερον δεδηλώκαμεν. ἐν μ τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦν' συγγενεῖς ἔχειν· ἐμφανῶς τότε τ ἀλήθειαν. ὅταν δέ π εὐτυχεῖ αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπιππεύουσιν αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, ἐκ τοῦ ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφεστίους ἐκ μακαρτοῦ. μ' λαμπρότητος οὖν ἐκ πολλὴν δεικνύμενον αὐτὸν προθυμίαν, ἀπιλύτησαν τῆς βασιλέως μισθοῦ δεῖν ἐγγὺς τ ἱεροσολύμων. ἐπαγγείλαντος ἢ αὐτοῖς ἀλέξανδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς πολλαβόντες κ ὡς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε. κ παρεκάλουν πολεμούμενον πρὸς τ πόλιν αὐτῶν τιμῆσαι κ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μ αὖθις ὑποστρέφων ἦξεν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφίεναι τ φόρον αὐτοῖς τῷ ἑβδοματικῷ ἔτους. ὃ ἢ δὲ αὐτοὺς ἀπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα πολλαχόθεν ἐπιθυμοῦσιν. τῷ δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μ εἶ, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῷ δ' οὐκ εἶ φαμένων, ἀλλ' ἕλληνας εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα. ὑποστρέψας μὲν οὖν κ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ὀργὴν ἔσχεν, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς δ' τῶν σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλῆρος γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προσταξας. τελευτήσαντος ἢ ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπι τ γαριζὶν ὄρους ἱερὸν ἵδρυτο.

εἰ δέ τις ἀτιμίαν ἔχει πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας κοινοφαγίας, ἢ τ ἐν τοῖς σάββασι παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, παρὰ τοὺς σικιμίτας ἔφυγε λέγων ἀδίκως ἐσπεκλῆσθαι. τετελεύτηκει ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, κ τὴν ἀρχιερωσύνην ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μ δὴ πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ ἡ ἀπάτῃ ϖ̃δραλαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα, ἡ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν. Κεφ. α

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, ἡ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῷ χαριζόμενος, ἡ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β

Πῶς ἐτίμησαν οἱ π̃ρ̃ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, ἡ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῷ κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ

Ἐκ τ̃ ἡγουμένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τ̃ ταβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ὔπφανῆ. Κεφ. δ

Φιλία ἡ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τ̃ ἀρχιερέα τ̃ ἰουδαίων. Κεφ. ε

Στάσις τ̃ δυνατ̃ ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, ἡ ὡς ἐπεκαλέσαντο αὐτίοχον τὸν ὔπφανῆ. Κεφ. ς

Ὅτι στρατευσάμενος αὐτίοχος ὅτι ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, ⁊ τ̃ ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ

Ως αὐτίοχε κωλύσαντος ἰουδαίους τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναῖε παῖς ματθίας κατεφρόνησε τ̃ βασιλέως, ἡ τοὺς αὐτίοχε στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η

Ματθίε τελευτήσαντος, γηραιᾷ μ̃ ὄντος ἤδη, ϖ̃δαδαίου ἦ τ̃ τ̃ θαυμάτων παρασίαν τοῖς παισίν. Κεφ. θ

Ως αὐτίοχε στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ὑπ' ἰηδαίου ἀπέθανεν. Κεφ. ι

Η σίλωνος ἡ γοργίε στρατηγία ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἡ ἥλω, ἡ διαφθορὰ τ̃ στρατ̃. Κεφ. ια

Ὅτι στρατευσάμενοι ἰούδας ἡ σίμων, ὁ μὲν ὅτι ἀμμανίτας, ⁊ τ̃ γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ ὅτι τυρίους ἡ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτ̃. Κεφ. ιβ

Ως αὐτίοχος ὁ ὔπφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ

Ως αὐτίοχος ὁ ὔπκληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὅτι ἰουδαίους μ̃ λυσίε, ἡ νικήσας ἐπολυόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ

Ὅτι πολλ̃ χρόνε τ̃ πολιορκίᾳ ζιβομένε, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, εὐωρεπ̃ς ἀνεχώρησεν ἐκ τ̃ ἰουδαίας ὁ αὐτίοχος. Κεφ. ιε

Ως βακχίδης ὁ δημητρίε στρατηγὸς, ὔπστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἄωρεκτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις

Ως νικάνορ μ̃ τ̃ βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ὑπόλετο σὺν τ̃ στρατ̃. Κεφ. ιζ

Ὅτι πάλιν ὅτι τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constituris vt iam dictum est Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniã Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dũ seditionibus agitãtur, & de imperio cõtendunt durante longo bello, & vrbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorũ certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentib⁹, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiserimus. Sic. n. scribit: Est gẽs quæ Iudæorum dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hãc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauãtur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cęterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samaríaque & Garizin monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare cõpertum haberet ex responso quod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν ἰουδαίαν ἐν τοσούτῳ μάλιστα κατασταθέντα χρόνον, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλὰς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τὰ ἀσίας ὑπεκρατεῖ, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διέπει, τὴν δὲ μακεδονίαν εἶχε κάσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοπολεμουμένων ἐπὶ πλείστας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μάχας συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὑποβάλλειν τὴν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τὰ ἐναντία παθεῖν ἀπὸ τῆς ὑπολήψεως. κατέσχε δὴ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτου εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, καθάπερ γὰρ ὑπενόουν πολέμιον, καὶ ἅμα τὸ ἀνύποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν μακεδόνων πράξεις συγγεγραφώς, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ὑποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπερεῖδον ὑπὸ πτολεμαίῳ γενομένην, ὅπλα λαβεῖν καὶ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπραγμονα δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν ἐν ταῦτα περὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπὸ τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τὴν σαμαρείτιδος, καὶ τὴν γαριζὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. ἐπεὶ γνοὺς ὅτι τοὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, περί τε τὴν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκείνατο βουλεύσαιτο,

πρὸς-

ἀριστοβουλαμβάνω πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κεκτῆσθαι δ' ἀρείω τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, διά τε ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς, καὶ διὰ τὴν πολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. σάσεις μὲν οὖν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὸ πάτριον ἀγωνίαν τῶν ἐθῶν διασώζειν προῃρημένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῷ μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τῷ δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος καλούντων.

A

B

Κεφάλαιον Β.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ εἰς τὸν ναόν.

Cap. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

C

Ἐπεστα τὴν βασιλείαν ὁ φιλάδελφος καταλαβὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἠρμήνευσε, καὶ τοὺς δεδουλωμένους ἐν αἰγύπτῳ τῷ ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας διὼδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν ὅπλ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συναγόμενος, εἴποτε μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ἢ ἤδη τῇ τοῦ βασιλέως προαιρέσει, μᾶλλον δὲ πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνεπιμελέτο. ἐρομένου δ' αὐτὸν ποτὲ τοῦ πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχει συνειλεγμένας βιβλίων, τὴν μὲν ὑπαρχόντων εἶναι πρὸς εἴκοσι, ὀλίγου δεῖν, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμαθυκὼς δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ πρὸς τοῖς ἰουδαίοις τὰ παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τῶν ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γραμμάτων ὁμοφυὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὸν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δὲ αὐτὸν εἶναι συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ὑποστῆναι, ἔχειν δὲ τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον εἰς τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γεγράφει πρὸς τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα ταῦτα γίνεσθαι. ἀριστάγος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεγαλοπρέπειαν, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἤγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ὁπότε δίδοιτο εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τῆς δεήσεως, πρώτοις περὶ τούτου διαλέγεται τοῖς ἀρχηγοῖς τῆς σωματοφυλακῶν, σωσιβίῳ τε τῷ ταραντίνῳ καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν προειρημένων γνώμην ὁ ἀριστάγος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγοις πρὸς αὐτὸν τοιούτοις ἐποιήσατο. χρὴ ἀπαυθαδίζεσθαι ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ προφάσει, ἀλλὰ παλαιᾷ ἀπολαύσαι. τοὺς γὰρ τῶν ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διεγνωκότες εἰς τὸν σὸν κεχαρισμέ-

D

E

F

G

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudæorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicandi, primum cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus vt preces suas apud regem quantum possunt adiutent: & postquã intellexit ipsis quoque tẽ cordi esse, adito rege sic eum allocutus est: Quia non decet nos rex verum dissimulare, sed ingenuè proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transcribantur tantũ, veruentiam vertantur, quẽnam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi eius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, eatum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam liberratis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cætero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihi ipsi profuturũ existi-

νον, πίνι λόγῳ χρώμενοι τῶτο πεφάξαμεν ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οἷς τὴ σαυτῆ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν ἀκολούθως ἀπόλυσον τ' ἀλαλητωείας, τιμὴ βασιλέων σε διέποντος τῷ θεμένῳ τοὺς νόμους αὐτοῖς θεῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τ' γὰρ ἅπαντα συνοπάμενον θεὸν, ὃ ἔτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῶα καλέντες αὐτὸν ἑτοίμως, ἀπὸ τῶ σύμπαντι ἐμφύλιν τὸ ζῆν τ' ὄπνον αὐτὸ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τῶ θεῦ, τοῖς ἀξιάρετον τ' εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεπιστευμένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πατρίδα, καὶ τ' ἐν αὐτῇ βίον ἀπείληφόσιν. ἴσθι μὴν τοῦτο ὦ βασιλεῦ, ὡς ἅτε γνήσιον θεοσέβειαν αὐτοῖς, ἅτε ὁμόφυλος αὐτῷ ὢν ταῦτα σοὶ αὐτῷ ἀξιῶ· πάντων γὰρ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων τῶ θεῦ, ὃ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς δικαίοις, ὅτι τῶτῳ καὶ σὲ ὠφελήσω. ταῦτα εἰπόντος τῶ ἀρίσταν, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γενναίῳ τῷ προσώπῳ, πόσους εἶπεν ὑπολαμβάνεις τ' ἀπολυθησομένων ἑκατὸν μυριάδας; ὑποτυχόντος γὰρ ἀνδρός, παρεισήκασι, ὃ φήσαντος ὀλίγῳ πλείονας ἑκατὸν τῶν ἐνενήκοντα μυριάδων. ἦ μικρὰν ἄρα ἡμῖν εἶπεν ἀρίσταν δωρεὰν αἰτεῖς; σωσιβίῳ γὰρ καὶ τῷ παρεόντων φρονούντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τ' αὐτὸ μεγαλοψυχίας τῷ παρεχηκότι τιμὴ βασιλέων θεῷ χαρίσασθαι πρόσφορον. ἀλλ' ὑπερχυθεὶς ὑπ' αὐτῶ, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστε τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ταῦτ' ὢν ἔξις, προθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τ' ἀρίσταν προαίρεσιν βεβαιῶσαι, καὶ προσθῆναι τιμὴ τῶ θεῦ βέλησιν. καθ' ὃν ἐ μόνον τοῖς ὑπὸ τὸ παῦς ἀχθεῖσιν αὐτῷ καὶ τ' ἐκείνε στρατείας ἀπολύειν ἐλεγχυ, ἀλλὰ καὶ τοῖς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, ὃ εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πλειόνων γ' ἢ τεσσαρακοσίων ταλάντων τ' ἀπολυτρώσεως γενήσεσθαι φαμένων, ταῦτα τε συγχωρεῖ. καὶ τὸ αὐτίγραφον τῶ προσταγματος, εἰς δήλωσιν τ' τῶ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων διαφυλάξαι, ἵν' ᾖ τοῦτο. ὅσοι τ' συστρατευσαμένων ἡμῖν τῷ παῖδι, τήν τε συνεῖαν ἢ φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεμπόλησαν, τοὺς τε προ αὐτῷ ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νεωστὶ εἰσήχθησαν τούτους ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστε σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ δὲ στρατιῶται μὴ καὶ τῶν ὀψωνίων, οἱ δ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ ὠφελὰ τὴν τ' παῦς προαίρεσιν καὶ ὠφελὰ τὸ δίον αἰχμαλωτίσθαι. τ' δ' χώραν αὐτῷ δικὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐθάδειαν κακῶς. καὶ δικὰ τὴν εἰς αἴγυπτον αὐτῷ μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐν τούτου τοῖς στρατιώταις γενομένην. τὸ δίκαιον ἐν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους ὠφελὰ τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον νομιζομένους ὑπὲρ αὐτῷ κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους. καὶ μηδένα τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βέλομαι δ' τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν δι' ἓξ ἡμέρας ποιεῖσθαι, προς τοὺς ὑπ' αὐτῷ ὑπάρχοντας, ὠφελιμωτάτας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τῶτο δὲ καὶ τοῖς ἰδιωτῶν προσφέρειν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προσα-

προσαγγελλέτω ἢ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βυλόμενος, ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὸ βασιλικὸν κτῆσιν ἀνεχθείσας βούλομαι. τούτου δὲ τοῦ προσάγματος ἀνενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνου δὲ λείποντος τοῦ περὶ τῆς πρότερον καὶ τῶν αὖθις εἰσπραχθέντων ἰουδαίων μὴ ἀφιεσάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τοῦτο φιλάνθρωπον. καὶ τὸν τῆς φόρων δόσιν οὖσαν ἀθρόαν ἀνέλυσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν ζωγράφων ἀπομείσαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ταπεζίταις. ἐχρημάτισε δὲ τοῦτο, ταχέως ἐν ἑξ τοῦ πάσας ἡμέρας τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα δὲ ἐγένοντο. καὶ γὰρ τῶν νηπίων εἰσπραττον οἱ δεσπόται τοὺς ν' καὶ ρ' δραχμὰς, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων δεδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ προγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐχρήσθη καὶ τέλει τὸ βασιλέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἀνέλυσε τὸν δημόσιον ἀναδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ἦδειν γὰρ εἰκὸς τοῖς βασιλεῦσιν ἐπονόμαστον, πάντα δὲ μᾶλλον τῆς ὀλιμελείας ἐφροντίστου, διὸ καὶ τὸ περὶ εἰσδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ὀπισολῶν καταπέπακται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθέν, ὡς ἀκριβέστατον εἰ τέλει τῷ τεχνίτῃ τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ δεῖ τὸν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἰ δύνατόν γνώριμον, τῆς μὲν τοίνυν εἰσδόσεως τὸ ἀντίγραφον, ὑποκεῖται δίστον. βασιλεῖ μεγάλῳ ὧδε δημητρίου. πρὸς ἀξιοῦντός σου ὦ βασιλεῦ, περί τε τῶν ἔτι λειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως σωαχθῇ, καὶ περὶ τῶν διαπεπωκότων ὅπως τῆς δεύσης ὀλιμελείας τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος περὶ ταῦτα ἀκριβείᾳ, δηλῶ σοι τὰ τῆς ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σωζόμενα. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχει σεσημάνθαι, διὰ τὰ βασιλικῆς ὑπὸ τυγχάνειν προνοίας. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον εἰ καὶ ταῦτα ὧδέ σοι, δηλῶσαι φιλοσοφώτερον γὰρ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶ συμβέβηκεν ὡς αὐ ὖσαν θεῖ. διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῆς ἱστορίων, ἐκ ἐμνηθεύειν φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, ὐδὲ τῆς κατ' αὐτὰ πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὰ βεβήλοις σώμασι διασαφεῖσθαι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ κῦρ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν γραμμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως σωαγάγωμεν. τοιούτης οὖν τοῦ εἰσδόσεως γνωσθείσης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα καὶ τέλει ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς σκεύασιν ἢ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἔσεσθαι χρυσοῦ μὲν ὅλης τάλαντα ν'. λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοῖς φύλαξι τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τέλει ἐκλογεῖ τοῖς τεχνίταις αὐτῶν ὅ περ αὐ ἐθελήσωσιν εἴδους ὑπάρχειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῶν ἱερῶν δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco noſtro debêt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum eſſet regi, nec tamé diſertè cautum eſſet illis quoque, qui vel antè vel pòſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem regis beneficentia: iuſſitque vt ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem & in menſarios regios. Quo facto, intra ſeptem dies peractum eſt quicquid rex iuſſerat, impenſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cêtum viginti drachmas, quaſi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam. Hæc vbi ex ſententia regis magnificè ſunt peracta, iuſſit Demetrium euulgare decretum de tranſcribendis Iudæorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, ſed omnia diligenter præmeditata: quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & quòd à quoque factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum quam artificum præſtantia. Suggeſtionis ſane exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandaſti rex vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, & libros qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, ſcire te velim inter eos quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cùm ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius quàm par eſt habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerunt: quod ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbitur rex, ſcribes Iudæorum pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionem iuſſit rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorum pontificem de hac re ſcriberent, ſimúlque per eaſdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copioſam multitudinem: iuſſitque cuſtodes arcarum in quibus gemmæ ſeruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliquis templi vſibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia pontifice defuncto filius ei Simon ſucceſſit, Iuſtus cognominatus, quòd & Deũ piè coleret, & ciues ſũma pſequeretur beneuolẽtia. Quo mortuo, ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatũ aſſũpſit, cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit. Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vſus amplis ſtipendiis conductorũ, aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata vt eſſent terrori indigenis. Ego verò poſtquam principatũ adeptus ſum, cùm in cæteros benignitate ſum vſus, tũ maximè in tuos ciues: quorũ ſupra c. millia in libertatẽ vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorũ poſſeſſoribꝫ. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accẽſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudæis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguã vertere, & ita verſam in Bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit quàm potuit honorificẽtiſſimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arſinoe communibúſque liberis, noſtræ quoque res ſe habent optimè: Acceptis tuis literis gauiſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. aduocatáque concione eas legimus, teſtes pietatis qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vſus attulerunt Andreas & Ariſtæus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos etiã ſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te ſororéque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimu, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, vtque hæc legis verſio tam felix tibi ſit quàm cupis maximè.

μὴ τὸ προσηκὸν παραλιπεῖν τὸ ἀναγραφὸν τῆς ὑπογολῆς τῆς γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λαβόντα τὴν τιμὴν ἐξ ἀρχῆς ὡσαύτως. τελευτήσαντος οὖν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γένηται διάδοχος ὁ κὴ δίκαιος ὀνομασθείς, διά τε τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβὲς κὴ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, κὴ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὴν κληθεῖσαν ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, ὡφὶ ἓν τὸν λόγον ποιήσωμαι, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γέγραφε πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων ἰουδαίων, ἃς ἀχμαλωτισθείσας ὑπὸ περσῶν ὅτ' ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, κὴ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ καταταξεν ὡς μείζοσι μισθοφορίαις, τισὶ δὲ ἡγεμονίας. ἐν ἀγύπτῳ σὺν αὐτῷ, τὰ φρούρια κὴ τὴν τούτων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς ἀγυπτίοις ὦσι φοβεροί. τιμὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ παραλαβὼν πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπῆρ δέκα μὲν μυριάδας ἀχμαλώτων διελυσάμην, ἀποδοὺς τοῖς δεσπόταις αὐτῶν τὴν ἐωλὴν λύτρα καταβαλών. τοὺς δ' ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν περὶ ἐμὲ κὴ τὰ ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν εἶδ' δυναμένων, ταύτῃς ἠξίωκα νομίζων ἡδὺ τῷ θεῷ τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα τοῦτο κὴ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ κὴ τούτοις χαρίζεσθαι, κὴ πᾶσι τοῖς κατ' τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐν τῇ ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ὑπολεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ δύνανται τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχειν τῆς νόμων, κὴ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὑπερτελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι, ἃ πέπεισμαι δὲ σοι περὶ τούτων δοκιμαζομένους ἀνδρίαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα κὴ ἄριστον, ἐμοὶ τιμιωτάτους δ' ὧν κὴ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν κὴ θυσιῶν κὴ τῶν ἄλλων ὧν πέπεισμαι, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. κὴ σὺ δ' ἡμῖν ὑπισχνοῦ, ὡφὶ ἂν αὐ ἐθέλῃς, ποιήσῃς κεχαρισμένα. ὁ οὖν ὑπογολὴς τῆς βασιλέως κομιθεὶς πρὸς ἐλεάζαρον, ἀπεγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς ἐπὶ πλεῖστα μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σῶν τε κὴ τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης κὴ τῶν τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τιμὴν δ' ὑπογολὴν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὑπὲρ τῆς προαιρέσεώς σου. κὴ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀπεγνωμεν αὐτῷ, ἐμφανίζοντες αὐτῷ ἣν ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δ' αὐτῷ κὴ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. κὴ ἀργυρᾶς λ'. κὴ κρατῆρας ε'. κὴ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν κὴ εἰς ὑπουδιὰν ὧν αὐ δέονται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρία κὴ ἄριστος οἱ τιμιώτατοί σου τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ κὴ παιδεία διαφέροντες, καὶ τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον καὶ ἢ ἢ πρὸς ἡμᾶς φύσιν, ὑπομνήσοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας καταταθείσας. διὸ καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηνέγκαμεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ἔχας ἐποιήσατο εὐφρανθῆναι σε κὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τὴν τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν, ὅτι συμφέρει τῇ σῇ λαβεῖν ὁ προαιρήσεται ὑπολ-

δπιλέξαμθυ ἢ κὴ πρεσβυτέρους ἀνδρας ἓξ ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμθυ ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσαι ἢ τῆς σῆς δυσεβείας κὴ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφίντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποστίλλαι μὴ ἀσφαλείας τὸ κομιζόντων. ἔρρωσο. ταῦτα μὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἀντίγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναλωθὸν ἐδόξεν εἶ) τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οὓς τὸν νόμον ἐνόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέντας δηλοῦν. διὸ δὲ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ὑπογολῇ. τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν κὴ κατασκευὴν διὰ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ὑπολαμβάνων δηλωθῆναι, ὅπως ἅπασιν ἢ τοῦ βασιλέως ὅτι τοῦ θεοῦ φιλοτιμία, φανερὰ γένηται). ἄφθονον δὲ τὸ εἰς ταῦτα δαπάνημα χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, κὴ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κὴ τὰ ἔργα ὑπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥαθύμως εἶχε γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς οἷόν τε, τὸ πολυτέλειαν δηλώσομαι. τῆς μὲν ἰσοφείας ἴσως οὐκ ἀναγούσης τοῦ ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, ὅτως συνήσειν τοῖς ἐντυγχάνουσι ὑπολαμβάνων. πρῶτον δὲ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐκθήσομαι. εἶχε μὲν οὖν διάνοιαν ὁ βασιλεὺς, ἁρμοζόντως τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τί ὄγκον, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι. μαθὼν δὲ κὴ τὴν ὑσαν ἡλίκη τις ἦν, κὴ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι, φῆσας κὴ πενταπλασίονα τὴν ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος ᾖ τοῦ ἁρμοζούσης τῷ μεγέθους γένηται. βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστα. κὴ διὰ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τοῦ πρώτην τράπεζαν, ἀλλ' ἃ διὰ παντὸς χρυσᾶ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τοῦ πρωϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ κὴ τῷ κάλλει τὴν ὕλης, ἀξιολογώτερον κατασκευάσαι. δεινὸς δὲ ὢν κατιδεῖν πρᾶγμάτων παντοδαπῶν φύσιν, κὴ λαβεῖν διάνοιαν ἔργων καινῶν κὴ ἀδοξάστων, καὶ ὅσα μὲν ἄγραφα τοῦ εὑρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τοῦ συνέσεων, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, σκέλλουσι ταῦτα κατασκευάζεσθαι. καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τοῦ ἀκρίβειαν αὐτῷ ἀποβλέποντας ὁμοίως διατελεῖν. ὑποσησάμενοι δέκα ποήσασθαι τοῦ τράπεζαν, δύο μὲν κὴ ἡμίσους πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς κὴ ἡμίσους, ἐκ χρυσοῦ τοῦ ὅλου κατασκευὴν τῆ ἔργου ποικίλου, τοῦ μὲν οὖν στεφάνου παλαγσίαν εἰργάσαντο. τὰ δὲ κυμάτια στρεπτὰ, τὸ ἀναγλυφὴν ἔχοντα χαινοφόνη, τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ἐκ τῶν ἔσω μερῶν μεμιμημένην. τετραγώνων δὲ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τοῦ αὐτὴν τῆς ἐλυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν, μίαν κὴ μὴ διαφόρων τοῦ ἰδέαν αὐτοῖς συμπεφῦσθαι. τῆς δὲ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ τράπεζαν ὅλον κεκλεισμένον. ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ' ἔξωθεν περιηγμένον, ἔτι μᾶλλον τῷ κάλλει τὴν ἐργασίας ὅλου ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν κὴ θεωρείαν ἐρχόμενον. διὸ κὴ τὴν μὲν ὑποχοὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξείαν συμβαίνειν γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τετρῶσθαι ὡς περιεφέρομεν πρὸ τοῦ μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς γωνίαις τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς παντοδαποὶ, περόναις χρυσαῖς δὲ τρημάτων κατειλημμένοι. τὰ δὲ ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης καὶ ὑπ' ὄψιν αἰωρούμενα, ὧν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τὰ ἀναγλυφὴν ὁμοίαν πυκνᾶς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἵλιττο. ὑπὸ δὲ τοῦ ὧν διατύπωσιν, στέφανον παρεῖχαν οἱ τεχνῖται,

Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit põtifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donariorum tamen quæ rex Deo miſit ornatum & magnificentiam ſilentio præterire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura quódque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere. n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe ac commoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia patrem priori facere: quòd non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant teſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos eædem erant figurationes vt conuerſæ non alia, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hæ totæ eſſent conſpicuæ. quin & cymę illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. teſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitum menſæ voluebantur

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib°, & auro circũcotam menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymatũ ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuersã menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliisque generibus quæ vbique grata ſunt propter preciũ.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rhombo circa mediũ ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erãtque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas,vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur.conſtabátque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ, à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

A παντοίᾳ καρπῶ φύσιν ἐντεταρμένον, ὡς διαφέρεσθαί τε βότρυς, καὶ σάκχα ἀναστέφειν, καὶ ῥοιᾶς διοπτελεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν φερομένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον τετυπῶσθαι χρῶμα ἐξεργασάμενοι, σωνέθησαν τῷ χρυσῷ πρὸς ὅλην τὴν ἔμπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίητο, καὶ ἡ τοῦ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τοῦ ἔμπεζης, ὡς ἑκατέρωθεν μέρος ἔχειν τὸ αὐτὸ τῆς ποικιλείας τὸ ἔργον. ὑπὸ δὲ τὴν γλαφυρότητος θέαν κατασκευασμένην, ὡς μὴ τὸ τῶν κυμάτων θέσιν ἔτι τὸ στεφάνης, μηδὲ τὸ τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἀλλαττομένης γίνεσθαι διάφορον. τὸ δὲ αὐτὸ ἄγει καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν τὸ ὀπτεχνήσεως διατετάσθαι. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος παρὰ τεσσάρων δακτύλων ποησάντες καθ' ὅλε τὸ τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα περόνας καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέφιγγον τῇ ἔμπεζῃ καὶ τῷ στεφάνῳ, διὰ τὸ θέαν τὸ καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τις αὖ σήσῃ τὸ τεφῆναι μέρει, παρέχωσι τὸ αὐτοῦ. ὅπῃ δὲ τῆς ἔμπεζης, μαίανδρον ἐξέγλυφαν, λίθους αὖπῃ καὶ μέσον ἀξιολόγους ὥσπερ ἀσέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόπε αἴθεσθαι καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον περσαυγάζοντας αὐτῷ ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῷ τε ἄλλων γλυῶν ὅσοι πρέπουσι ὕδασοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὸ πολυτέλειαν τ' φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς περέπτο, ῥόμβῳ τοῦ κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερές, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ γονῇ ἀλλήλω τ' ἰδίας γειτνιάσει, ψυχαγωγίαν θαυμαστὸν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῷ δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τῷ πετάλων ὑπὸ τοῦ τραπέζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῆς ἦν ἐξ ἀνθράκος λίθου παλαγισιὰ πεποιημένη χῆμα κρηπίδος ἀποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ὑπὸ τεσσάρων δακτύλων ἔχουσα. καθ' ὃ τὸ παῦ ἔλασμα τῷ ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῷ ποδῶν ἕκαστον, νιστὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα διὰ λεπότητα καὶ τὸ ἐπαίνω αὐτῷ ἔκτασιν κινέμενα, φαντασίαν τ' καὶ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμησῷ παρεῖχεν. ἐκαμέργησαν δὲ ὥστε τελίπυχον οἱονεὶ τὸ χῆμα τ' ὅλης κατασκευάσαι ἔμπεζης, τ' ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῷ μερῶν ἕνεκα σωνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδ' ὑπονοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἦσαν δὲ πήχεως ἐκ ἐλάττων τὴν ἔμπεζην τὸ πάχος σωνέβαινεν εἶναι. τὸ δὲ σεῦ ἀνάθημα τοῦτο καὶ πολλῶν τῶν βασιλέως φιλοτιμίαν δείκνυτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τ' ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τ' καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τ' τορείαν τῷ τεχνίτῃ σωνετελέσθη. σωνδάσαντος εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τ' θεραπαινίδος τῷ θεᾷ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὴ τοιᾷδε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς

B

C

D

E

F

G

καταστάσεως, πολὺ κρείττονα καὶ θεάσασθαι τὸν ἀπεργάσαντα. τῶν δὲ κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτὴν δὲ εἶχον ἀπὸ τ' βάσεως μέχρι τ' ἀγαζώσματος τ' ξείαν, λίθων τ' ἀπείρας ποικίλας ἐνδεδυμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργαστο, καὶ συνθέσιν λίθων παντοίων τ' ἰδίαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥάβδωσις ἀνεγέγλυπτο. καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸ διπλοῦς ἐμφερὲς ἕως τ' χείλους ἀπείληχυσο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀπὸ ἰδίας τε καὶ δακτύλων ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. περιεσρέφετο δὲ τὰ χείλη τ' κρατῆρος κείνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χοινίξιν εἰς κύκλον περιεσρόμεναις. τούτοις μὲν ἦν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορήσεις ἑκάτε-

ερν

ἐγν ἀμφορέας τῆτον κατεσκεύασαν τ ζόπον. οἱ δ' ἀρ- A
γύρεοι τ ἐσοπίρων τ λαμπρότητα πολὺ διαυγέστερα
γενόμενα, ὡς ζαυτὰς δι' ἀτῶν τὰς τ ἀντιφερο-
μένων ὄψις ἐρᾶν. ἀντεκατεσκεύασε ἢ τέτοις ὁ βα-
σιλεὺς κ φιάλας λ. ὧν ὅσα χρυσὸς ἰῶ ἀλλὰ μὴ λίθε
πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσῷ κ πετάλοις ἀμ-
πέλων ἐσκίαζο φιλοτέχνως ὑπεστορνυμένων. ταῦτα δ'
ἐγίνετο μ κ δι' τ ἐμπειρίαν τ ἐργαζομένων θαυμα- B
σίων ὄντων ἀπὸ τ τέχνης, πολὺ ἢ μᾶλλον ὑπὸ τ τῦ
βασιλέως ἀνεδην κ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρτί-
ζετο. ὁ γὰρ τ χορηγίας τὸ ἄφθονον κ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ κ τὸ χαιρετᾶν τοῖς
δημοσίοις ἀγάλμασιν ἀπροφάσιστος αὐτὸς τοῖς κατασκε-
άζεσι παρῆν, κ τ ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. ἄγιον
δ' ἰῶ τῦτο τ τ τεχνιτῶν δημιελείας οἱ πρὸς τ βασι-
λέα κ τ τότε ἀνεδην ἀποβλέποντες, φιλοπονώτερον
τοῖς ἔργοις προσελιπάρεν. ταῦτα μ τὰ πεμφθέντα εἰς C
ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πτολεμαίε ἀναθήματα. ὁ ἢ ἀρχιερεὺς
ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, τ τιμήσας τοὺς κομίσαντας,
κ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζει, ἀπέλυσε πρὸς τὸν
βασιλέα. ὡς δ' ἠκηκόει παρ' ἐκείνε τὴν ἀλεξάνδρειαν,
ἀκούσας πτολεμαίε τ παρουσίαν αὐτῷ, κ τοὺς ἑβδομή-
κοντα τ πρεσβυτέρων ἐλληνιστὰς, δι' ὧν μεταπέμ-
πε τ αἵρεσιν κ τ ἀρίστην τοῖς πρόσθεν. οἱ ἢ ἀφικό-
μενοι, τάς τε ὑπολὰς ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ ἀπὸ τ ἀρ-
χιερέως ἀπέδωσαν, τ ὅσα φέρειν ὑπὸ λόγων ἐπύθετο, D
ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀπὸ δὲ τ ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ τ ἱε-
ροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅπη τ ἑρμηνείαν τῷ
νόμων, τοῖς μ ἄλλοις ἐς χρῆσιν ἕνεκα παρεῖναι συνέβαι-
νεν, ἐκέλευσεν ὑπολῦσαι, ἀπὸ δὲ τῦτο ποιῶν καὶ
ἀπὸ τ ἔθος. οἱ μ γὰρ ὑπὸ ἑτέρων αἰτιῶν ἀχθέντες,
ἀπὸ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆσαν, οἱ ἢ πρεσβύ-
οντες, ἀπὸ μικρῦ. τότε δίνιν ὑπολῦσας ἐκείνες, τοὺς
πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρε προσεμένειν. ὡς ἢ προῆλθον E
μ κ τ ἀῤῥωστίαν οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ
ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, τ τῷ διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμ-
μένους εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτησε
αὐτοὺς περὶ τ βιβλίων. ὡς δ' ὑπεκαλύψαντες τ ἐν
λημάτων ἀπέδοσαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τ
ἰσχνότητος τοὺς ὑμένας, κ τ συμβολῆς τὸ ἀπερίγραπτον,
ἔτε γὰρ ἁρμὸς, κ τῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν
εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, κ μείζονα τῆς πέμψαντι, F
περὶ ἧς πάντων τῶν θεῶν, ἃ τοὺς νόμους εἴη συμβέβηκεν.
ἐνθουσιάντων δὲ ὑφ' ἑνὸς τῶν πρεσβυτέρων κ τῶν συμ-
παρόντων γένεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέσθαι, φύσει τ μεγάλης χαρᾶς
παρούσης τ τὰ τ λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας ἢ τὰ
βιβλία δοθῆναι τοῖς ὑπὸ τ ζήξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠ-
σπάσατο. δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς με-
τεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνοις G
προσεπεῖν. τ μὲν οὖν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, ὅπως ἂν ποιήσῃ, κ κῦ πᾶν ἔτος ὑπόσημον εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐ-
τὴ εἶναι τῆς παρουσίας αὐτῆς, κ τῆς νίκης, ἰῶ ἀπί-
στευτον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσιαθήσας τε αὐτοῖς δι-

& ornatus quidem vtriusque erat hic, am-
plitudo verò quæ amphoram caperet argenteæ
verò quæuis specula splendore vincebant, cer-
tius etiam reddentes suspectãtium effigies. His
addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid
spatij gemmis erat vacuum, frondibus edera
& pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque
hæc omnia non solùm artificum ingeniis or-
nabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs ac-
curabantur: qui non satis putãs quòd sine par-
simonia sumptus præberet, relictis etiam seriis
negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat ar-
tificum opera, id quod magis etiam accende-
bat eorum diligentiam. videntes enim quòd
cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione
versabantur in opere. atque hæc sunt donaria
ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum
transmissa. Quibus consecratis pontifex Elea-
zarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ
sine muneribus ad regem eos remisit. Hi post-
quam Alexandriam sunt reuersi, rex cognito
eorum simul & septuaginta seniorum aduentu
confestim legatos Andream & Aristæum accii-
uit: ab eísque & epistolam pontificis recepit, &
multa præterea sciscitando didicit. Et cùm ve-
hementer cuperet congredi cum septuaginta
senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã
legem venerant, quicunque priuatorũ negotio-
rum causa expetebant eius colloquium, præter
morem suum dimitti iussit. hos enim quinto
quoque die solebat admittere, sicut legatos se-
mel in mense. tum verò illis dimissis ab Elea-
zato missos expectabat. vt verò senes illi vene-
runt cum muneribus à pontifice missis, & cum
membranis quæ legem aureis literis inscriptã
continebant, primùm de libris eos rogauit. vt
verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, mul-
tum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, &
commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni
non possent, gratias se illis habere dixit qui ve-
nerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed lon-
gè maximas Deo cuius leges attulerint. cúm-
que seniores eorúmque comites vno ore om-
nia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia
lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris
insignia etiam magnum gaudium consequi na-
tura voluit: iussíque libros accipere quorũ hoc
erat officium, tum demum viros salutauit, præ-
fatus æquum fuisse vt pri⁹ de ea re propter quã
acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq;
compellaret. diem quidem aduentus eorum tã
gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per
singulos annos redeuntem eius memoriam co-
lere se velle promitteret. fortè enim eadem erat
qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluit-
que vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria man-
dauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Ni
canor autem qui excipiendis hospitibus præe-
rat, Dorotheum eos curare solitum iussit para-
re cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex
disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione

κέλευσε, κ καλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τὰς καλλίσας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ ἢ ὅπη τ τῆς ξέ-
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, διαφέροντα καλέσας, ὃς εἶχε τιμὴν πρὸ τούτων μόνος ἐκέλευσεν
ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τιμὴν διαίτης. διετέτακτο ἢ τούτων ὑπὸ τῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia pararentur vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est Dorotheo hac cura commissa, quòd hic callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausúmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò diserté ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi libriũ quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, cóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse falsus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogauitque vt quando quidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, præsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

κ) τὴν πόλιν ἐκάστῳ, ὅσαι ὑ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται τοῖ τ διάταν, ὧν τούτων ὀπημελόμενος. κ) κ) τὸ τ ἀφικνεμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς ὡδαιδυάζετο, ἵνα τῷ συνήθει ζόπῳ τ διάτης δυωχλῶνται μᾶλλον ἥδιον), κ) πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοζύιως ἔχον δυχεράνωσιν. ὃ δὴ κ) τοῖ τούτοις ἐγίνετο, δωρεοδέε δ' ἀ τ τοῖ τ βίον ἀκρίβειαν, ὀπὶ τούτοις καθεσῶτος. συνέρρωσε ὁ πάντα δι' αὐτ τὰ πρὸς τὰς ἰδιαύτας ὑποδοχάς. κ) διμερῆ τ κλισίαν ἐποίησεν, ἑ'τως προσάξαντος τ βασιλέως. τοῖς μ ℂ ἡμίσυς ἐκέλδυσεν ἀνὰ χέρα καζκλιθῆναι. τοῖς ὁ λοιποῖς, μ τ αὐτ κλισίαν, ὐδὲν ὑπολιπὼν τ εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' ἕ'τω κατεκλίθησαν, ἐκέλδυσε τ δωρεόδεον οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελῶσι πάντες οἱ ὑπὸ τ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κ) ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοῖς ἱεροκήρυξι κ) θύταις κ) τοῖς ἄλλοις οἷ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παραμήσαζο. τ ὁ ὡδαχυομένων ἕνα ἐλισάμενον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθ κατευχάς. ὁ ὁ σὰς εἰς μέσον, ἤυχετο τ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ) τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτ. εἶτα κρότος ἐξ ἁπάντων μ χαρᾶς κ) βοῆς ἤρθη. κ) παυσάμενοι, πρὸς δυωχίαν κ) τὴν ἀπόλαυσιν τῆ παρεσκδυασμένων ἐτράπησαν. διαλιπὼν ὁ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἐδόκει ἀποχρῶντα καιρὸν εἶ), φιλοσοφεῖν ἤρξατο, ℂ ἕκαστον αὐτῷ, λόγις ἐπηρωτᾶ φυσικοῖς, ℂ πρὸς τὴν τῆ ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ' ἐκείνων παντὸς ἐπινοουμῶ ὀλέγειν αὐτοῖς προβληθείη διασαφουμένων, ἡδόμενος, τοσοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἰβ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ ℂ κατὰ μέρος γνῶναι τῆ ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, εἰ) μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ ἀρίσ ἀρι βιβλίον ὃ συνέγραφε διὰ ταῦτα. θαυμάζοντος δ' αὐτοῖς, ὁ μόνον τ βασιλέως, ἀλλὰ κ) μυρσήμου τὸ φιλοσόφου προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, ℂ διὰ τοῦτ εἰκὸς ℂ τὸ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος διῆσθαι, παύονται μὴ πρὸς τούτων ὀπιζητοῦντες. ἠρξῆσθαι δ' αὐτῷ τὰ μείσα τῆ ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἐλεγχ ἤδη παρόντων αὐτῷ, ὠφελῆσθαι δὲ παρ' αὐτῷ μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύειτε αὐτοῖς, ἀνὰ ξία δοθῆναι τάλαντα, κ) τοὺς ἀποκαζησόντας ὀπὶ τ κατάλυσιν. διελθόντων ὀ ξιῶν ἡμερῶν, ὡδαλαβὼν αὐτοὺς ὁ δημήτριος, κ) διελθὼν τὸ ἑπτασάδιον χῶμα τ θαλάσσης πρὸς τ νῆσον, κ) διαβὰς πρὸς τ ἠφυραν, προσελθὼν ὀπὶ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποήσατο ἐν τῷ ὡδὲ τ ἠόνα κατεσκδυασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἡρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλ πάντων, ὧν αὖ δεηθεῖεν εἰς τ ἑρμηνείαν τῆ νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὀπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἐνι μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ' ὀπὶ τ τῆ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῆ πρὸς τὴν διαταν. χορηγουμένων, κ) προσέτι τῆ δωρεοδέε πολλὰ κ) τῆ παρασκδυαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε δ', αὐτοῖς παρέχοντος. ὡρωὶ ὁ πρὸς τ αὐλὴν ὡδαγινόμενοι, κ) τ πολεμαῖον ἀασαζόμενοι, πάλιν ὀπὶ τ αὐτὸν ἀπίεσαν τόπον. κ) τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ὀνιπτόμενοι κ) καθαίρεσθαι αὐτοὺς, ἅπερ ὀπὶ τ τῆ νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγεγραφότος ὁ τὸ νόμου ℂ τῆ κ) τ ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ) δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοῖς ἰουδαίοις ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ) μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῆ ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτοις, τὸ ὁ

τὸ ἧ πλῆθος ἀπεδέξατο μὴν καὶ τοὺς δεξαμένους A
πρεσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπήνεσαν ἧ καὶ τὸν δημήτριον
τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γε-
γενημένον. παρεκάλεσάν τε βουλῇ καὶ τοῖς ἡγουμένοις
αὐτῷ ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱε-
ρεὺς καὶ τῶν ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τῶν πολιτευ-
μάτων οἱ πρεσβευκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας
ἀπήρτισαι καὶ δεδεμένα ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μεταλα-
νεῖν αὐτά. ἀπάντων ἧ αὐτῷ ἐπαινεσάντων τὴν γνώ- B
μην, ἐκέλευσαν εἴτις ἢ πλεῖόν τι προσγεγραμμένον
ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοποῦντα τοῦτο καὶ
ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σαφέστατον τοῦτο ποιοῦν-
τες, ἵνα τὸ κεῖθεν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ δεδε-
μένη. ἐχάρη μὴν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ὅτι τούτῳ τ' αὐτὸ
προῄρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἤσθη
ἧ μᾶλλον τῷ νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν
δικαιοσύνην καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ C
πρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς ἔ-
στιν θαυμαστῆς ἔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς ὅτε τῶν
ἱστορικῶν αὐτῆς, ὅτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ ἧ δημή-
τριος μηδένα ὀλιγῆσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγρα-
φῆς ἄψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶ) καὶ σεμνὴν ἔ-
φασκε, καὶ ὅτι βλασφεῖσθαί τινες τούτοις ὑπεχειρήσαν-
τες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς
ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐταράχθη τ' δικαιοσύνη, πλείοσιν D
ἢ ἑξήκοντα ἡμέραις, καὶ ὅτι διὰ τὰς αἰτίας ἐξιλάσκετο
τὸν θεόν, ἐντεῦθεν αὐτῷ γνῶναι τὴν ὑπεροψίαν τῶν
ὑποκειμένων. ὃ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅναρ εἶδεν, ὅτι τοῦτ' αὐτῷ
συμβὰν περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ τοῦτ' ἐνφέρειν
ὅτι κοινοῖς ἀνθρώποις θελήσαντι. καὶ ὑποχόμενος
κατέγνω τὴν διάνοιαν. ἐδήλου ἧ καὶ περὶ θεοδέκτου τοῦ
τῶν τραγῳδιῶν ποιητοῦ ἀναφέρεσθαι, ὅτι βουληθεὶς ἔν
τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυ-
θικῶν, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς καὶ συνειδὼς τὴν αἰ- E
τίαν ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξιλασάμενος τὸν
θεόν. ὡσαύτως ἧ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὡς τῶν δημη-
γόρων καθῶς προεῖπεν, προσκυνήσας αὐτοῖς ἐκέλευσε
πολλὴν ποιεῖσθαι τῆς βιβλίων τὴν ὑπεμέλειαν, ἵνα
διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τούς τε ἑρμηνεύσαντας πα-
ρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ ἰουδαίας ἀφα-
γίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς καὶ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ,
καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς δωρεᾶς ὠφελείας λυσιτελήσειν. F
νεῦ μὴν γὰρ εἶ) δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμψειν ἔλεγεν, ἑ-
κουσίως ἧ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων,
ὧν ἅπτε αὐτῷ ἐστι σοφία διαπράττειν, καὶ ἡ ἐκείνου
μεγαλοφροσύνη ἀφθονεῖν ἱκανή. τότε μὲν ἂν ἐξέπεμ-
ψεν αὐτούς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας ἕξεις, καὶ χρυσοῦ
τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντον, καὶ τὴν τῶν συμπο-
σίων σεμνήν. καὶ ταῦτα μὴν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρή-
σατο. τῷ δὲ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δι' αὐτῷ ἔπεμψε, G
κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τὴν ἀκόλουθον αὐτῷ
ὑποσκευήν, καὶ κυλίκιον τάλαντον λ'. πρὸς τού-

& Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſent: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſententia cùm omnibus placuiſſet, iuſſerunt vt priùs ſi quis aliquid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentiùs inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ: cæpitque de ea re conferre cum Demetrio, rogans quî factum ſit vt tam admirandarum legum nec hiſtoricus vllus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe & omni veneratione digniſſimam, & puniros eſſe quoſdã à cœleſti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædam ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus xxx. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facilè coniicientem quæ morbi cauſa fuerit. atque etiam in ſomnis admonitum hæc ideo pati, quod fuiſſet circa res diuidas curioſior, eaſque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cùm in quadam tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnouiſſet, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauítque interpres vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus commodum fore quam honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapientia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum quoque remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulíſque vnius talenti caliçibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt ſi quis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

τοῖς ἧ καὶ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον διαφερπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσους ἑκατόν. ἔπι γε μὴν φιάλας καὶ
ῥυβλία, καὶ πυανδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τ' ὑπιστολῶν,
ὅπως εἰ τῶν ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπεξέψη, πρὸ πολλοῦ ποιούμενος τ' μὴ τῶν
ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σωυσίαν, καὶ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἰδίως ἔχων καταπίπτειν. καὶ τὰ μὲν εἰς
δόξαν τ' τιμὴν τῶν ἰουδαίων τοιαῦτα πρὸς πτολεμαῖον τὸν φιλάδελφον συνέβη γενέσθαι.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio; sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis supplitiorum exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerẽt: cùm res ad iudicum cognitionem deuenissent, viceruntcausam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere; patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tũm gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτιμήσαντο αἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πόλεις ἔκτισαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς τοιᾶδε τιμῆς βασιλέων τῆς ἀσίας, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικισθεῖσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἐπὶ Σεβαστοῦ ἔχεσθαι. τεκμήριον δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὡρισμένον τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμὴν ἀργύριον. ὃ τῶ δήμου τῶν ἀντιοχέων ἐν τῷ τοῦ πολέμῳ λύσαι πραγεσυμένου, μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐπέτρεψε. καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τῶ υἱῶ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς Σ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὸ δίκαιμα τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τὶς ἂν καταγνοίσειεν τὴν ῥωμαίων ὑπεικειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλιστα δὲ τὴν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καίτοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἑκάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν προειρημένην πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς καὶ τῶν τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μείζων ἐφάνησαν ἐκβάσεως. ὡς τε μηδὲν μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τούτους χάριτος, μηθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τὰ τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς Τ αὐτομολοῦντας αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας δεῦρο μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δ' ἐνδὲν ἐκλαμπρύνοντας, ἐ δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων. ὁμοίως δέ τι τούτων καὶ μάρκον ἀγρίππαν φερήσαντα πρὸς τῶν ἰουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ ἰώνων πυνθάνεσθαι ἐπ' αὐτοὺς, Υ δεομένων τὸ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν αὐτοκράτωρ ὁ σεβαστὸς ἰώνας, ὁ πρὸς τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσὶν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης πρὸς τούτων συσάσης, ἐκέλευσαν ἰουδαίοις τοῖς αὐτοὺς ἔθεσι χρῆσθαι, συνωμοσίαν ποιησάντων αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφαίνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴτις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν νικολάου ἱστοριῶν τὸ ἑκατοστὸν εἰκοστὸν ἕβδομον καὶ τετάρτιον. πρὸς μὲν ἓν τὸ ὑπ' ἀγρίππου κεκριμένον, οὐκ ἔχω ἴσως θαυμάζειν. ὁ γὰρ ἐπολέμει τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. οὐεσπασιανοῦ δ' αὖτις καὶ τίτου τῶν μεγαλοφροσυνῶν εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ τηλικούτους ἀγῶνας οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ἐκκλίνων ἐπὶ ταῦτ' ἐχώρησα. τοῖς γὰρ ἰουδαίοις ἐπ' ἀντιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιστωρῆσαι τῆς αὐτῆς κακοπραγίας, καὶ τοῖς τῶν κοίλων συρίων νεμομένοις. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν δεύτερον πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, ταῦτα πάσχειν, ὡς ἐ-

ὡς ὑδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς, ἢ πονουμέ- A
νης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τὸ κλύδωνος μεταξὺ τ' Δἰγεα-
γίας τῆς ἀντιόχου, καὶ τῆς ὅλη θάτερον αὐτῷ τερ-
πῆς τῷ φρονημάτων κείμενοι. νικήσας μὲν ὅ τι τὸν πο-
λεμαῖον ὁ ἀντίοχος, τῷ ἰουδαίων ἐφεστάναι. τελευ-
τήσαντος ἢ τῦ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτῷ μεγάλῳ
ἐξέπεμψε δύναμιν ἢ στρατηγὸν σκόπαν, ὅλη ὅις ἐν
τῇ κοίλῃ συρίᾳ. ὃς πολλάς τε αὐτῷ πόλεις ἔλαβε,
καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον ὑπ' αὐτῷ ἐφε- B
στάθετο. μετ' ὀ πολὺ ἢ τὸν σκόπαν ἀντίοχος νικᾷ,
συμβαλὼν αὐτῷ ἐπὶ τοῖς πηγαῖς τῦ ἰορδάνε, καὶ
πολλῷ αὐτῷ τ' στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ' ἀντί-
οχ χειρωσαμένε τὰς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ
σκόπας κατεχήκει, ἢ τῷ σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ
ἐφεστάθεντο ἰουδαῖοι. ἢ τῇ πόλει διξάμενοι, πάσῃ αὐ-
τῦ τῇ στρατιᾷ ἢ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, ἢ
τοὺς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱε- C
ροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι, ἐφθύμως συ-
νεμάχησαν. ὁ οὖν ἀντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τῷ
τῷ ἰουδαίων ἐφὸς αὐτὸν ἀσυδίᾳ καὶ φιλοτιμίαν ἀ-
μείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῷ ἢ τοῖς φί-
λοις, μάρτυρῶν τε τοῖς ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν δύπάθοι ἐφὸς
αὐτῷ, ἢ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω ἀπο-
χεῖν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. ἀπολήψομαι δ' τὰς ὑπο-
σολὰς τοῖς στρατηγοῖς ἐφὶ αὐτῷ γράφεισας, ἐφο- D
διελθὼν ὡς μάρτυρεῖ τούτοις ἡμῷ τοῖς λόγοις, πολύ-
βιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῇ ις' τῷ ἱστοριῶν αὐτῷ,
φησὶν ἔτως. ὁ δ' τῦ πολεμαίε στρατηγὸς σκόπας, ὁρ-
μήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χει-
μῶνι τὸ τῷ ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βί-
βλῳ ὡς τῦ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ ἀντίοχε, τὴν μὲν
βαταναίαν ἢ σαμάρειαν, ἢ ἄβιλα ἢ γάδαρα παρέ-
λαβεν ἀντίοχος. μετ' ὀλίγον δ' ἐφεστεχώρησαν αὐτῷ E
καὶ τῷ ἰουδαίων οἱ ἐφὶ τὸ ἱερὸν ἐφεταγορδλόμενον
ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑφ' ἃ ἢ πλεῖον ἔχειν
λέγοντες, ἢ μάλιστα δι' τὸν ἐφὶ τὸ ἱερὸν ὑπιφάνειαν,
εἰς ἕτερον καιρὸν ὑποθήσομαι τὴν διήγησιν. ἢ πολύ-
βιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν
λόγον ὅπ τὴν διήγησιν, ὠδαθέμενοι φῶτον τὰς
ὑπὸ σολὰς τῦ βασιλέως ἀντίοχου. βασιλεὺς ἀντίοχος
πτολεμαίῳ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἢ παρωτίκα μὲν
ἰδίκα δ' χώρας ἐπέβημεν αὐτῷ ὑπὸ εἰσαγόμενοι τὸ F
ἐφὸς ἡμᾶς φιλότιμον, ἢ ὡδαφθέμενοι δ' εἰς τὴν
πόλιν αὐτῷ λαμπρῶς ἀπὸ ἐξαγόμενοι, ℭ μὴ μὲν τῆς
χορηγούσας ἀπαντησάντων, ἄφθονον ἢ τὴν χορηγίαν
τοῖς στρατιώταις ℭ τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, συνεξ-
λόντων ἢ ℭ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῷ ἀγυπτίων.
ἠξιώσαμεν ἢ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ
τὴν πόλιν αὐτῷ ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῷ
ἐφὶ τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι G
τῷ διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πόλιν συνελθόντων.
φῶτον δ' αὐτοῖς ἐκείναμεν δι' τὴν δυσέβειαν
ὡδαχεῖν τὴν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, κτηνῶν
τε θυσίμων ἢ οἴνε ℭ ἐλάμε, ἢ λιβάνε, ἀργυρίου τιμὴν, μυριάδων β', ἢ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς κ'
τὸν ὑπηκόειον νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ', ℭ ἁλῶν μεδίμνους τοί. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βέλομαι
καθὼς ἐπέσαλκα, ἢ τὸ ἐφὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς ℭ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἢ
ὑπὲρ ξύλων ὕλη, κομισθήσεται ἐξ αὐτῆς τ' ἰουδαίας, ἢ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ℭ ἐκ τῦ λιβάνε, ὑπηνὸς
φεσομένης τέλος. ὁμοίως ℭ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν ὑπιφανέστερον γίνεσθαι τὸ τῦ ἱεροῦ ὑπισκυλίου δέοι.

non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanéam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hic priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum ingressi sumus studium erga nos suum declararunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituíque nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque: volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta A leges patrias:& remittitur senatoribus, sacerdotibus,scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite,& aurum coronarium,& si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus,concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem cò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum,in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum,sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. C Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat,aut aliquid ex his in vrbe alere:sed tantum solitas more maiorum mactare victimas,quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium mil- D lium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus.Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit.Zeuxidem enim amicum præcipuum,in superioribus satrapiis ductãtem exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degẽtibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum.Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem.Si vales bene est,ego quoque va- E leo.Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio,videtur hoc negotium curam meam deposcere.Quapropter consultis de hac re amicis,placuit mihi,ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota supellectili eo traducere,& locis opportunis per præsidia disponere.Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & F promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos,licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colẽdum aruis & vinetis idoneos:immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus.& donec ipsorum agri fruges protulerint,demensum frumentum G accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè a nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτευέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ἐν τῷ ἔθνοις κ᾽ τοῖς πατρώοις νόμοις. ἀπολυέσθω δ᾽ ἡ γερουσία Ϲ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τῶ ἱερῶ κ᾽ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελέσι, κ᾽ τὸ στεφανικὸν φόρου, Ϲ τὸ περὶ τῦ ἄλλων. ἵνα δ᾽ θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῆ, δίδωμι τοῖς τε νυῦ κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιμψις, ἕως ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἀτελεῖς ἐῆ μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομέν δ᾽ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τὸ τρίτου μέρους τῦ φόρων, ὡς τε αὐτῦ ἐπανορθωθησομένων τὴν βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτοί τε τούτους κ᾽ τοὺς ὑπ᾽ αὐτῦ γενησομένους ἐλευθέρους ἀφίεμεν, κ᾽ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ταῦτα περιεῖχε. στήσας δ᾽ Ϲ τὸ ἱερὸν, περίγραμμα κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, περιέχον τάδε. μηδενὶ ἔξον ἐῆ ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβολον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ, τῦ ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς αὐ ἁγνισθεῖσιν ἔξιν ἐθίμων κατὰ τὸν πάτριον νόμον. μηδ᾽ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων κ᾽ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων κ᾽ λαγωῶν, Ϲ καθόλου πάντων τῦ ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς θυσίας εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ ἔχειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δ᾽ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν ἀφ᾽ ὧν κ᾽ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, διπλατεράφθαι χρῆσθαι. ὁ δ᾽ τούτων τι παραβαὶς, ἀποτινύετω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλίας. ἔγραψε δ᾽ μάρτυρῶν ἡμῖν δι᾽ σέβειάν τε κ᾽ πίστιν ἰδίκα νεωτερίζοντα τὰ κ᾽ τὴν φρυγίαν, Ϲ λυδίαν ἐπύθετο. καθ᾽ ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελεύων ζεῦξιν τὸν αὐτὸν στρατηγὸν Ϲ ἐν τοῖς μάλισα φίλον πέμψαι τινὰς τῦ ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει ἅτος. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσαι δ᾽ ἂν ἔχοι. ὑγιαίνω δ᾽ κ᾽ αὐτός. πυνθανόμενος τινὰς ἐν λυδίᾳ κ᾽ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης διατροφῆς ἠπασάμην τὸ μοι δοκοῦν. κ᾽ βουλευσαμένῳ μοι μὴ τῦ φίλων τὶ δεῖ ποιεῖν., ἔδοξεν εἰς τὰ φερόμενα κ᾽ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῦ ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας κ᾽ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν ἐπισκευῇ μεταγαγεῖν. πεπείσμαι γὰρ δύνοις αὐτοὺς ἔσεσθαι τῦ ἡμετέρων φύλακας, δίκαιόν τι τὸ περὶ τὸν θεὸν αὐτῦ δόσέβειαν, κ᾽ μαρτυρουμένους δ᾽ αὐτοὺς ὑπὸ τῦ προγόνων εἰς πίστιν οἶδα κ᾽ προθυμίαν εἰς ἃ παρακαλοῦνται. βούλομαι τοίνυν καθάπερ ἐρωτᾷς ὄντος τὸ μεταγαγεῖν, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ᾽ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δόσεις αὐτοῖς τόπον ἐκάστῳ, κ᾽ χώραν εἰς γεωργίαν κ᾽ φυτείαν ἀμπέλων. Ϲ ἀτελεῖς τῦ ἐκ τῆς γῆς καρπῶν ἀνήσεις ἐπ᾽ ἔτη δέκα. μεριεῖσθωσαν δ᾽ Ϲ ἄχρις αὐ τοὺς παρὰ γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῦ θεραπόντων δαπάνας. δίδοσθω δ᾽ κ᾽ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ᾽ ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερος παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. πρόνοιαν δ᾽ ποιῶ καὶ τὸ ἔθνους κ᾽ τὸ σωματον, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῶνται. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντίοχου φιλίας τὸ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ὑποχρέωντας εἰρήθω.

μ᾽ δ

μὴ ἡ τούτοις φιλία καὶ σπονδὰς πρὸς τὸν πτολεμαῖον A
ἀπόχος ἐποιήσατο. καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα
κλεοπάτραν πρὸς γάμον, καὶ δωρεὰν αὐτῷ τὴν τοί-
λης συρίας καὶ σαμαρείας ⸂καὶ ἰουδαίας καὶ φοινίκης, φερνὴν
ὀνόμασε. καὶ διαριθμήσαντες εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς
τὴν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ὑπηκόων ἐπράττοντο
πατρίδας φόρους λογίζειν, καὶ συναθροίζοντες τὸ πρόσ-
ταγμα μέρος κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τού-
τῳ τῷ χρόνῳ σαμαρεῖς δὲ πορίσαντες πολλὰ τῶν ἰου- B
δαίων ἐπάκωσαν, τὴν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ
σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ ταῦτα ὅτι ἀρχιερέως
ὀνίου τελευτήσαντος δὲ ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην
ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστήσασθαι
τὸν βίον, ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ
δικαίου κληθέντος. σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου
καθὼς προεῖπον. ἔστι δ' ὀνίας, βραχεῖς ἦν τὴν ψυχὴν
καὶ χρημάτων ἥττων, ⸂καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ C
λαοῦ φόρον, ἐν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέ-
λουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς,
εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον ἐυεργέτην, ὃς
ἦν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱερο-
σόλυμα προσέταττεν, ἤπατο τὸν ὀνίαν, ἐκ ἀποδιδόντα τοῖς φόρους. καὶ ἠπείλει κληδουχήσειν
αὐτῷ τὴν γῆν, ἐκ διαλαβὼν, καὶ πέμψειν
τοῖς ἐνοικήσουσι στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ πα- D
ρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ
ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρη-
ματίαν.

Post hæc amicitia Ptolemæo cõiunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa doris nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæaque & Samaria: diuisisque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quod tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam. IV.

Κεφάλαιον δ'.

CAP. IV.

Ἐκ τῆς ἡρωδόπου ἱστορίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ πυβίου, ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

E

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ὅτι σεμνότητι καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις, πυβίου μὲν πατρὸς, ἐκ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὴν μητρὸς τὴν τοῦ προσδοκᾶν παρουσίαν, ἔτυχε δὲ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιχόλαν κώμην ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τὴν ἀσφαλείας τῆς πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κιν- F
δύνους τὸ ἔθνος ἑαυτοῦμένῳ προϊσήσειν διὰ τὴν χρημάτων ἀπορίαν, δι' ἃ καὶ τὴν παρὰ τοῦ λαοῦ προσασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τὴν ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπολυτυχεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς ἔστος ἔχοι τὸ χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν παρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ἀπομείναν, καὶ πᾶν ὁποιῶν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευεν ἀπελθόν- τα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτοῦ G
συγχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. ἦν δ' ὀνίᾳ μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκεκαμμένῳ, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν δὲ αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ προσβύειν αὐτῷ πρὸς τὸν πτολεμαῖον συγχωρεῖ χάρ τὸ ἔθνος, ἐπιτρέπειν. φήσαντος δ' ἐπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὴν ὀνίᾳ τῇ θείᾳ πρὸς αὐτῷ ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῆς ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος δόξαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. προσβύσειν δὲ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

Ἰώσηπος δὲ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ὅτι σεμνότητι καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις, πυβίου μὲν πατρὸς, ἐκ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὴν μητρὸς τὴν τοῦ προσδοκᾶν παρουσίαν, ἔτυχε δὲ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιχόλαν κώμην ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῆς πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ προϊσήσειν διὰ τὴν χρημάτων ἀπορίαν, δι' ἃ καὶ τὴν παρὰ τοῦ λαοῦ προσασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τὴν ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπολυτυχεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς ἔστος ἔχοι τὸ χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν παρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ἀπομείναν, καὶ πᾶν ὁποιῶν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτοῦ συγχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. ἦν δ' ὀνίᾳ μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκεκαμμένῳ, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν δὲ αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ προσβύειν αὐτῷ πρὸς τὸν πτολεμαῖον συγχωρεῖ χάρ τὸ ἔθνος, ἐπιτρέπειν. φήσαντος δ' ἐπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὴν ὀνίᾳ τῇ θείᾳ πρὸς αὐτῷ ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῆς ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος δόξαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. προσβύσειν δὲ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

Iosephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iter saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quod irascatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse A
verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm B
reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo C
sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & D
inopiam. qui cùm apud Alexandriam audissent, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit E
conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, F
indignè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum G
confiscationibus, quę priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσαν, ἠχαείσει τῷ ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν Ἰώσηπα παρὰ τὸ Πτολεμαίου περιβόλοις, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ ὅτι πολλὰς ἐσιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ δὲ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει θυμὸς πρὸς τὸ ἄφιξιν τοῦ Ἰώσηπα τὸν βασιλέα, τὸ προσδοκᾶν προσδεχόμενος, καὶ παρορμήσαντος εἰς ἄγχιστον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν αὐ δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν ὑποχειρίου. τὸ δὲ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν προσβύτης ἐλθὼν εἰς τοῦ ἄγχιστον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τοῦ τοῦ ὀνίου ἀγνωμοσύνῃ, καὶ δεῖ τῆς τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραιτησόμενος τῷ ἁμαρτημάτων τὸ πλῆθος. ἔφη δὲ αὐτῷ προσάτιον. ἀμέλει τοσαύτῃ δεῖ τῷ ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χρώμενος προικία, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τοὺ γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, προσδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ὕστερον παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἀφαπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τοὺ δοσημίαν ἑτοιμασάμενος ἐσθῆτας τε καὶ σκεπώματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦθ' ὡς δεῖ δισμυρίας δραχμὰς ἀφικόμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖναι τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐπὶ τῆς πόλεως τῆς τ συρίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅτι τοὺ τελῶν ὠνοῦ. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῆς ἐν ἑκάστῃ πόλει ὑπέφερεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ὕστεροι καὶ τοὺ ὁδὸν τὸν ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δὲ εἰς τ ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τ βασιλέα πτολεμαῖον ἥκουσεν ὄντα, ὑπαντησόμενος ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένῳ δὲ τ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετ' ἀθηναίωνος τ φίλου, ἔδοξε δ' ἰδὼν ὁ προσβύσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ ἰώσηπον ξενισθείς, θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθηναίων, διὸ ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶναι, δεῖ δ' ἀσπαζόμενος ὃς ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ πτολεμαῖος, ἡσθεὶς τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβιβᾶναι ὅτι τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καὶ καθεζόντος δεῖ τῷ ὀνίᾳ θεατιζόμενον ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγινώσκειν φησιν αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. ἡδὲ λανθάνει σε πάντας, ὅτι καὶ τοὺς προσβύτας καὶ τὰ νήπια τοὺ αὐτοὺ διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. σοὶ δὲ ἡμῖν ἔσαι σοι τῷ νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν ἀπασαθαι. ἡδεὶς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ διατριβῇ τῷ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπειραμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἔντι τοῖς βασιλείοις αὐτὸν κελεύσας ἐνδιατρῖψαι, καὶ καθημέραν ὅτι τ ἐσιάσεως τ ἰδίας ἔχων. γνωμένῳ δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ τ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τ ἰώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον. ἐνιαύσας δὲ ἡμέρας καθ' ἃς ἔμελλε τὰ τέλη πρασεῖσθαι τ πόλεων, ἠρώτων οἱ τῆς ἀξιώμασιν ἐν τοῖς πατρίοις διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τῷ κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῷ φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῷ τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπισχνεῖται. καὶ τῷ ἀμφότερον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροφάσκετο. τῶν δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοιτο τὴν προσοδον αὐτῷ καταλυομένων τ' ὠνὴν τῶν τελῶν σπεύδων φήσαντος, ἐρομένου δ' εἰ τοῦτο, εἰ τοῖς ἐγγυησομένοις αὐτὸν ἔχει δοκοῦντα, σφόδρα ἀσείως ἀπεκρίνατο, δώσειν γὰρ εἶπεν ἀνθρώποις ἀγαθοῖς τε καὶ καλοῖς, οἷς ἐκ ἀπιστήσετε. λέγειν δ' οὗτος οἵ τινες εἰσὶν εἰπόντος, αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑφ' ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῆς ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἀγχιπολιν ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παροδοκιμηθέντας. οἱ μὲν ἐπαινοῦν εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' ἀγχινοίας. ὁ δ' Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως στρατιώτας διχιλίους, ἠξίωσε δὲ καὶ παρὰ βοηθῆσαι λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζεσθαι. καὶ δανεισάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. χαιρόμενος δ' ἐν ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ προσύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τῆς φρονήσεως, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφῆκεν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τὴν ἀσεβείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἑαυτοὺς ἔχον προθύμως τὸν Ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπερεφρονοῦντων δὲ καὶ σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοῖς φόροις αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ὑποκλείναντας τοῖς φρουροῖς, τὰς οὐσίας αὐτῷ ἀπέσειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ δυναμεῖναι τὴν ὑπαρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ὅσι κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας πυρεῖν, φρόνιμον ἡγούμενος, ἐξ αὐτῆς ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνούμενος δι' οὗτων τὴν δύνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κϐ'. πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'. ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα υἱκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ ἁπάσης τοιαύτης. συὼ τἀδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὸν συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχησαμένης εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον δώροις, ἐφασθεὶς τῷ ἀδελφῷ τοῦτο μηνύει, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ δόξαν ἀγαθὸν ἡγούμενον, παραχεῖν αὐτῷ ὡς τε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δ' ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὸν δόλον, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δ' ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γενομένου πολλάκις, ἠράσθη σφοδρότερον. ἔφη δ' καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κατὰ θεὸν τὸ ζῆν ἐρᾶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ παραχωρήσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori redituum suorum addicturum se promittente, rogante tamen equos fideiussores haberet, festiue respondit, daturum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia. id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitiis etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatísque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos xxii. ex vna vxore procreatis septem filiis, suscepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, solique fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei vt clàm ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus est apud fratrem quòd periculum esset, ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quã fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: fassus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm frattrem tale dedecus in se admittere. Ioſephus collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, frattrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoscere quisnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinatum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: versíque omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere cocto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem suscíperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

τῦ ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ἐὰν καλοιῶτος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετ' ἀδείας, & γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φήσαντος, & τἀληθὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἔλοιτο μᾶλλον τὸν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ ἀδελφὸν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ γλυκάνειν. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ ἰώσηπος τ' φιλαδελφίας, συνώκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προειρήκαμεν. ἐπεὶ δὲ ὧν ἐν ἡλικίᾳ ἔβλεπε ὁ παῖς νεώτερος ἐπιδεικνυτο τὸν φυσικὸν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, τὸν δ' ἰωσήπου γνώναι θελήσαντος τίς αὐτῷ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν διάφυκε, καὶ καθένα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἐχόντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τ' πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, αἰσχυνθέντες ἐπαύσαντο αὐτῷ. μὴν δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β' εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεσκῶτα τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζευγατέρας ἱμάντας. ὁ δ' γλυκύμυθος ἐν τῷ τόπῳ & τοὺς ἱμάντας ἐκ ἔχων, τῆς μὲν τῦ βοπλανοῦς γνώμης κατηλόγησε, συμβεβλῆσθαι πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας τινας τοὺς ἱμάντας. τὸν δ' καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλῦσθαι προμηθούμενα τοὺς ἀποσαλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τ' ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις δίνειμε. τεμὼν δ' τὰς δορὰς αὐτῷ, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐνέδυσε τούτοις τὰ ζεύγεια, καὶ τῦτον τὸν τρόπον ἀπείρας, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γῆν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἐθαύμασε τὸ φρονήματος, καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἐπ μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῷ ἀδελφῶν διὰ τοῦτο. ὡς δ' ἀπήγγειλε τὶς αὐτῷ, κατὰ τῦτον τὸν καιρὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γεγενῆσθαι, καὶ πάντες οἱ ἐπὶ τῶν συείας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὴν γενέσιον ἡμέραν τῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης πομπικδῆς εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατείχετο. τῷ δ' υἱῶν ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῷ βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ δ' πρεσβυτέρων παραιτησαμένων, καὶ πρὸς τὰς ἰδιαύτας συνουσίας ἀγοητικότερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δ' ὑρκανὸν πέμπειν συμβεβλῆσθαι, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ προθύμως ἔχει αὐτὸν πέμπειν. ἐπαγγειλαμένου δ' πορεύσεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ἐθελικῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἥδεσθη τ' παιδὸς τῇ φρονήσει. δαλίπτων δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτὸν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὅπως ἔχῃ πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὧν αὐτὸς ἂν δῶρα καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δ' νομίζων δέκα τάλαντον ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραινοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι, ὃς ἀ-

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, A
ἐκ ὀγδοήκοντα ἐλάσσω τεσσαρίλιων ταλάντων. ὁ γὰρ Ἰώσηπος
τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάν-
δρειαν, καὶ παρεθεσμίας ἐνισαμένης καθ' ἕω ἔδει τῷ
βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἐγεγράφει τῷ ἀρίω-
νι τοῦτο ποιεῖν. παρὸς οὖν τοῦτον ἀπαιτήσας τὸν πατέ-
ρα ☾ λαβὼν ὑπερολὴν, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι B
τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς
ὁ παιδαγωγὸς εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ
ἀρίωνι τὴν ὑπερολὴν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα
βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αὐτὸν δέκα
ἢ ἕνδεκα τούτων πλέον, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν,
ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διεγνω-
κότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγάγοι τὴν οὐσίαν,
ὡς πονῶν καὶ ταῖς ὀλιγοδαπίαις αὐτέχων ἐδήλου, ☾ μι- C
μητὴν αὐτὸν ἄξιον γενέσθαι τῶν γονέων. δώσειν
δ' οὐδὲν πλέον ταλάντων δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς
τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν
ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο
διαλυσάσης τὴν κλεοπάτραν, καὶ δεηθείσης ὅπως ὑπο-
πλήξῃ τῷ παιδὶ, σφόδρα γὰρ ἐῴα ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ'
αὐτῇ· φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπά-
τρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας παρὸς τὸν ὑρκανὸν, D
θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ὑποσαλεὶς παρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ
πατρὸς, ἅτε ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ παρσέπι δήσειε τὸν οἰ-
κονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέ-
λευσε. τὸν δὲ φασὶν ὑποκινάμενον τῷ παιδὶ τοῦ βασι-
λέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς κωλύων
τὸν γευσάμενον θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν
ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. κἀ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν, δεῖ
αὐτὸν ἐλθεῖν παρὸς αὐτὸν, παρειμένον δῶρα κομίσαι E
τοῦ πατρὸς δυσχεράναντος ἐπὶ τούτῳ. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι
παρακέλευσθαι ὧν παρσέταξε. διαφέρειν γὰρ οὐδέν, ἢ
μικρὸν εἶ πινὰ δεσπότην ἢ μέγαν. αὐ οὖν μὴ κολά-
ζοιμεν τοὺς τοιούτους, καὶ συνεσόμεθα ὑπὸ τοῖς
ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος,
εἰς γέλωτα ἐτράπη, ☾ τὸν μεγαλοφρονοῦντα τοῦ παι-
δὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς
διετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτε μηδεμία βοήθεια ἔσται αὐ- F
τῷ, δυὸς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῷ δεσμῷ ἀ-
πελύθη. καὶ ξεῖς ἁλιπὼν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἠσπάσατο
τοὺς βασιλεῖς. οἱ δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλο-
φρόνως εἰσίασαν διὰ τὸν παρὸς τὸν πατέρα τιμόν.
λάθρα δὲ παρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ'
αὐτῷ παῖδας μὲν ἑκατὸν γράμματα ὑπισαμένους καὶ
ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου. ἑκατὸν δὲ παρ- G
θένους ἃ αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν
παρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τῷ πρώτων τῆς χώρας, ὑπο-
καταπλινέντα πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τὴν
ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διανεμόντων.
τῷ δὲ συγκατακειμένων πάντων τῷ μερῶν τὰ ὀστᾶ,
ἀπήρσιν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας, σπουδόντων ἐμπεσθεν
τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πληρώσαι τὴν ὠμοπλατίαν αὐτῷ τράπεζαν, τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ
παρὸς τὰ σκώμματα ☾ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀπεδέχετο, παρακαλεσάντων αὐτὸν τῷ κατακε-
κλιμένων τῇ τραπέζῃ, παρεσῶς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ παρακείμενα ὑρκανῷ ὀστᾶ; οὐκ ἐτύ-
χασε ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἅπασαν παρεῖδυσε, ὡς ἔοικε ταῦτα τῷ σαρκῶν ἐγύμνωσε.

qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præfinitum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem periturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse; iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mitari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit: sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebárque vt veniret, ac causam eius facti diceret, Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quod non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Ioseph propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiàm, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in muuera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani patet Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τῦ ξύφωνος λόγον τῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅτι τοσαῦτα αὐτῷ συλλέγεται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοῖς μὲν γὰρ κυσὶν τὰ ὀστᾶ σὺν τοῖς κρέασι κατεσθίειν ὥσπερ ἔθος, πρὸς τοὺς καθεκομένους ὁρῶντας, ὅτι μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὸ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥίπτουσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτῦ σοφὴν οὖσαν, πάντας ἐκέλευσεν αἰνεσοτῆσαι, τῆς δωρεμιλίας ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑπιόσῃ πρὸς ἕκαστον τῶν τῦ βασιλέως φίλων προσιόντος, καὶ τῷ μὲν τὰ τίλιον αὐλιὰ δωρᾶτο, τοῖς μὲν ἡπατάζετο, τὰ δὲ τῷ οἰκετῷ ἀπεσκευασμένος, τὰ μέλλοντα δίδοσθαι τοῦ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τῦ παιδὸς αὐτῦ γενεθλίῳ. τῷ δὲ τοῖς μὲν, αἰσὰ δώδεκα τάλαντα δίδοσθαι φησάντων, τοῖς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῷ, ὑπεκείνετο λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύασθαι τοσαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν. πλέον γὰρ πέντε τάλαντον οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῷ, ὡς καταγνωσθησομένου τῦ ἰωσήπου, καὶ προσκεκρούκοτος τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐπιτάσης δ' ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τάλαντον οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ἢ πλέον εἴκοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς οὐ ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, αἰσὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοῖς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῷ δώρων πολυτέλειαν, καὶ τῷ βασιλέων αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι δὲ τοῖς προσὶ τὴν θεραπείαν τῦ βασιλέως ἔσι, πολλῶν ἄξια τα λαντων δῶρα ἐδωκεν, ὡς ὑπεξαγαγεῖν τὸν ἐξ αὐτῷ κίνδυνον. τοῦτοις γὰρ ἐνεγράφησαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν ὑρκανόν. πτολεμαῖος δὲ τὴν μεγαλοψυχίαν ἀποπασάμενος τῦ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βέλεται λαμβάνειν. ὁ δ' οὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γενέσθαι παρ' αὐτῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῦ καὶ ὑπάτοις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν ὑρκανὸν παρὰ τῦ βασιλέως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθερεῖν αὐτὸν, καὶ τὸ πλοῦτος εἰδότες. ὀργιζόμενος δὲ αὐτῷ ἕνεκεν τῷ εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφείσατο τ σωτηρίας αὐτῷ. τίλιον ὀργὴν μὲν τοι τίλιον πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τ ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῷ σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῷ ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. ὡδηγούμενον δ' αὐτὸν εἰς τίλιον πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, διάσας ἀνεχώρησεν εἰς τίλιον πέραν τῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τ τῷ ἰουδαίων λαὸν ἐκ πονηρίας καὶ πραγμάτων ἀθενῶν, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τῦ βίου καταστήσας,

εἴκοσι

ὄντος ἐπὶ κὴ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, ἐφ' ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν ἔπεμπε καὶ δῶρα, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A

per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

V.

B

Κεφάλαιον ε.

φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

CAP. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γεγραφῇ τινὶ, εὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς ἐσμὲν γένους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, γράφειν πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ κὴ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, κὴ τάδε ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἐξομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, διαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα· ἱσφραγὶς ἐστὶν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ πεμφθεῖσα ὧδε τῷ λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος δὲ Ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη ταράσσεσθαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν Ἰωσήπου τέκνων, διέσπα τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχοντο, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἔπι διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. πρὸς γὰρ ὀνίαν τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς ἀραβας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βαρὶν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθη σατα. πρὸς ἡμέραν δὲ αὐτῇ δρόμον μέγαν ἐβάθυνε. ἐκ δὲ τοῦ κατ' αὐτὴν τοῦ ὄρους πέτρας διατεμὼν αὐτῆς τὸ πρόσχον, σπήλαια πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἐστέγασε οἴκους ἐν αὐτῇ, τοῖς μὲν εἰς συμπόσια, τοῖς δὲ εἰς ὕπνον ἐκ διάφορον ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ θεόντων πλῆθος, ἃ κὴ τέρψις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι σώματα τῶν ἀπηλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσιέναι κὴ μὴ πλείους, βραχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ἐπῄνεσε ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεύσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. περισωκοδόμησε δὲ κὴ αὐλὰς τοῦ μεγέθει διαφερούσας, αἷς καὶ θαλαμίοις ἐκόσμησε παμμίκτοις. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. ἔστι δ' ὁ τόπος ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε ἀραβίας κὴ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐν πόρρῳ τῆς ἑσπερωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ἐπὶ ἔτη ζ'. πάντα τὸν χρόνον ὁ σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτιόχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βρέφη τὴν ἡλικίαν.

Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere: sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, spelúncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Esebonitide. præfuitque illi tractûi per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodē cognomēto Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus:

C

D

E

F

G

quorum grandiori Philometor cognomen in ditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

A ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο. φύσκων δ' ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δ' ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ ἕνεκα τῶν πρὸς τοὺς ἄραβας αὐτοῦ πεπραγμένων, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτὸς ἑκούσιος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

CAP. VI.

B

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, moxque in Oniam fratrem minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vsus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, caprus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locisque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

C

D

E

F

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις ἡ δι' ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο αὐτίοχον.

ΥΠὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι, δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἕκαστα. ἰησοῦς δέ, ὃς καὶ ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, περοργισθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὀνίᾳ τοὐνόμα. σίμωνι γάρ εἰσι τρεῖς ἐγγόνοι παῖδες, ⁊ εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν ἰησοῦς, ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δὲ ὀνίας ἐκλήθη μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ περοτέρου ἀρχιερέως ἰησοῦ, πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα καταστάθεντα μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διαπεμφθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς μενελάου μοίρας, οἱ τοβίου παῖδες ἐγγύονο. τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λαοῦ τῷ ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' ὃ ⁊ πονήρμοι, ὅτε μενέλαος καὶ οἱ τοβίου παῖδες, πρὸς αὐτίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν δοῦναι αὐτοῖς, οἰκοδομήσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τοῦτο τοῦ αὐδίων πρεσβυτέρου ἐπεκάλυψαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπόδυσιν ἕλλυσες. τάτε ἄλλα πάνθ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. αὐτίοχος δὲ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρησάσης καὶ τέρπον, ὅτι τὴν ἄγυπτον διέγνω στρατεύεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ διὰ τὸ τοῦ πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω φρονήματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. ὁρμᾷ μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πηλούσιον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον περιελθών, καταλαμβάνει τὴν ἄγυπτον. ⁊ ὁρμᾷ ἐν τοῖς περὶ μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅπως τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παραστησόμενος αὐτῷ, καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλεύουσαν χειρωσόμενος πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' ὑπὸ μὲν ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης ἀγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ ὠδυγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που ⁊ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τῶν περὶ τοῦτον βασιλέα, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῆς ὑπομνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τοῦτο ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'.

CAP. VII.

Οτι στρατευσάμενος ἀντίοχος ὅπη ἱεροσόλυμα, τήν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spolianerit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς αἰγύπτου διὰ τὸ φοβηθῆναι ῥωμαίων δίος ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ὅπη τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τείτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοίξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου προαιρέσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ οὗτος τῆς ἱεροσολύμων γενόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τοὺς ἐναντία φρονοῦντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. σωσθὲν δὲ μὴ ἔτη δύο τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μᾶλλον πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται καὶ μὲ ἡμᾶς, χασλεύς, καὶ ἡμακεδόνας, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μὴ πολλῆς δεούσης ἀναβλῦσαι τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ προαποσταλέντων εἰρηνεύειν ἀπάτῃ προεγνώσθαι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, διὰ τὸ εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσὸν γὰρ εὗρεν πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς περὶ ἐκείνου αὐτῷ ἀπορδὰς παραβλῦαι. προεδύσας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκῦλα τοῦ θεοῦ βαρέσαι, λυχνίας χρυσέας, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποχώμενος, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοῖς ἰουδαίοις ὅπη τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀφεστήκεσαν τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲ ἀπέκτεινε, τοὺς δ' αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τε ζωγρηθέντων πρὸς μυρίοις γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἀκρᾶν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἐπικειμένη τὸ ἱερόν. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμελλον δ' ἐνταῦθα ἤτοι ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸ τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ ὑπετέλων. καὶ ἀγκασε δ' αὐτοὺς ἀφεμένους καὶ τοῦ αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι. οἰκοδομήσαντες δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῷ καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθημέραν. ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπλήστους εἶπε ποιήσειν ἐπὶ ταῦτα πρὸ ὀφθείς. κατέστησε δὲ καὶ ὁπισκόπους, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπέσταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ δι' ὀλιγωρίαν τῆς ἐπαγγελθείσης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς δύσκλειεῖς, διὰ ἐφέροντο αὐτὰ, τοῦ δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τὰς τιμωρίας, διὸ καὶ πειθομένοις ἐπείλησεν αὐτοῖς. καὶ διὰ τοῦτο κατὰ πᾶσαν ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ πικραῖς βασάνοις ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

Reuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesimaquinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulchrerrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatū regium, & suspendebant à cruci nxorū parentū ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertū esset sacrum volumē aliquod, & ipsi apud quos inuentū esset mali malè peribāt. Samaritæ autē videntes in tali calamitate constitutos Iudæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hūc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidoniis ih Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatū: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudæos, vt eorum malitia dignum est, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationē facere, volunt nos in cómunem cum illis causam inuoluere, cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficū, vt mandes Appollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hærētibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à molestiis liberi: & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post hanc Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum instituta viuere, absoluimus eos quantum ad hāc causam & eorum templum attinet, quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Appollonio magistratui scripsimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis vndecima.

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντας ἀνεσταύρουν. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οἷς περιέτεμνον, κατὰ τὸ βασιλέως πρόσταγμα ἀπῆγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοῖς τοὺς ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπου βίβλος θρεπτήρια ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς θρεπτήριοι καὶ ἕτοιμοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμάρειται παθόντας τοὺς ἰουδαίους, ἐκέθ' ὡμολόγουν αὐτοὺς ἐξ) συγγενεῖς αὐτοῦ, ἐδὲ τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, ἐῶ δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ὄντας οἴκους, καὶ περσῶν, καὶ γὰρ εἰσὶ τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀντίοχον ἠρίσβεις, καὶ ὑπισχνοῦντο, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. βασιλεῖ ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συχνοὺς τῆς χώρας λοιμοὺς παρακολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὺ δὲ τοῖς ἰουδαίοις τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένους, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιάπτουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν διηγήτην καὶ σωτῆρα, προστάξαι ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν προσάπτοντας τοῖς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. προσταχθῆναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλληνίου. γενομένου γὰρ τούτου παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας προσανέχοντες, μείζονάς σοι ποιησόμεθα τὰς προσόδους. ταῦτα τῷ σαμαρείτῃ δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσχοσαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱρουμένοις χρῶμαι ζῆν, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορευθήσεται διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέσταλται. ἔτει ἑκτῷ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ια΄.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Elea-

Κεφάλαιον ε΄.

Ὡς ἀντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας καταφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τῶν οἰκῶν ἐν μωδεὶμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωάννου, τοῦ συμεῶνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ ε΄. ἰωάννης, ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρος ὁ κληθεὶς αὐλὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀπφοῦς. ἐξῆν οὖν ὁ ματθίας ἀποδύρεται τοῖς τέκνοις τὴν καπάσιν τῆς πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὸν ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὸ πλήθους τὰς συμφορὰς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην τῶν ὑπὸ τὸ βασιλέως καθισαμένων ὅπως τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάζειν διετάχθη, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύουσιν ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, δόξαν, τήν τε δόξαν τἄλλα, καὶ δόξαν τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν πρωτοκαθέδρειαν τῶν θυσιῶν, κατακολουθήσειν δὲ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δόξαν τοῦτο μνησθήσεσθαι πρὸς τὸ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδὲ εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς αὐτοκράτορος πρόσταγμασιν ἢ δόξαν φόβον, ἢ δι' εὐαρέσκειαν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί ποτ' αὐτοὺς μὴ τῶν τέκνων τὸν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστέταξεν αὐτοκράτωρ, θυμωθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπέκτεινε, ὃς ἐπανάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραγεν, εἴτις ζηλωτὴς ὅστις τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τῆς θείας θρησκείας, ἑπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὸν ἔρημον ᾤχώρησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὸν ἔρημον, καὶ ἐν ταῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὸν δύναμιν ὅσην εἶχεν συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωκαν εἰς τὸν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρησαν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὥς τε αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμου νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τἀναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ἔτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι δόξαν τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲν ἐν κακοῖς προσβαλεῖν τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ δρασθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοῖς ἐδίδασκε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι τῷ μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῷ δὲ οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε μηδὲν, ἔτως ἁμαρτεῖν πάντας ὀλέθρου. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ σαββάτοις εἴποτε δέοι μάχεσθαι. ποιήσας δὲ δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τοὺς τε ὁμοίους καθεῖλε, καὶ τοὺς ὑπερφρονοῦντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑπῆρχεν εὐχείρωτος ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ διέφυγον εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς ἀπεριτμήτους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ὅτι τῶν κωλύειν καθισαμένους ἐνβαλών. ἄρξας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ καταπίσων εἰς νόσον, προσκαλεσάμενος τοὺς παῖδας, ἔφησεν ὦ παῖδες ἄπειμι

zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, atebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quam ne ingloriè viuere. Cumque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsis persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus capit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibique victitabant in speculis. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exussérunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi fatò pros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

VIII.

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios,& rempublicam tantumnon collapsam restituite:neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia,sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibite quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius succedit.

1.Macch.3 HÆc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur,anno CXLVI.qui adiutus impigrè à fratribus,eiecto hoste, & impiis tribulibus necatis,totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

Cap. X.

Appollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cótra Iudam duxit exercitum. Nec in Iudã mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis,ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus,adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudææ, castra eo loco metatus est.Iudas autẽ

τὴν τ' εἰμαρμένην πορείαν. ΠΑρατίθεμαι ὑμῖν, τοὺμὸν φρόνημα, καὶ παραιτοῦμαι μὴ ἡγεῖσθαι κακοὺς αὐτοὺς φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τ τῶ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένης παραιρέσεως, ἔτι τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἰκεῖαν τ παζώων πολιτείαν ἀναλαμβάνειν. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ δι' ἀνάγκην παραδιδοῦσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης Ϲ ἀνάγκης ἐπάνω ἡγεῖσθαι τὰς ψυχὰς ἔτος παρασκευασμένους, ὡς τε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων αὖ δέν. λογιζομένους τοῦτ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ ἀφόψεται. τ δι' ἀρετῆς ἀγασάμενον, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, Ϲ τ ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθαι μετ' ἀθείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὁπόσα, τῇ δ' τῶν ἔργων μνήμῃ, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς βέλομαι διώκειν τ δόκλειαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ οἰκεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τ βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραγγῶ, καὶ πρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τοῦτ' εἰκονίζας ἀλλήλοις, οἰκείας χρῆσθαι τ ἀρεταῖς. Ϲ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σωτῆρα πρόχοντα, πατέρα ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν δόξῃ συμβουλῇ, πείθεσθαι, μαχαιροβάμονα δ' τ τραπεζῶν δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχὺν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος δίκῃ ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσιέσθε δ' καὶ τοὺς δικαίους Ϲ θεοσεβεῖς, καὶ τούτων δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

Κεφάλαιον Θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τ θεὸν δεόμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τ ἰδίαν ἀνασώσαι πάλιν τῶν βίᾳ σωτηρίαν, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδεὶμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τῶν λαῶν παντὸς ποιησαμένων διεδέξατο τ προστασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακχαβαῖος ἐκαλεῖτο ἔτει καὶ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ. σωαραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν Ϲ τ ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ γῆν.

Κεφάλαιον ί.

Ὡς αὐτιόχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττᾶται καὶ ἀπόθνησκει.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς Ϲ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, ᾧ καὶ τὴν μάχαιραν ἣ χρήσασθαι σωτῆρα γενέσθαι ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δ' θαυμασίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῶν στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων

ἀνεχώρησε. σήρων δ' ὁ τ κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, Ϲ δύναμιν ἤδη προβεβλῆσθαι πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἐγνω στρατεύσασθαι, προσήκειν ὑπολαμβάνων τοῖς εἰς τὰ τῶν βασιλέως προστάγματα παρανομοῦσι, πρόφασιν κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅσην παρῆν αὐτῷ, προσκαλέσας δὲ καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς ὅπερ τ ἰούδαν παρεγίνετο. προσελθὼν δὲ ἄχρι βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ ἰούδας ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτοῖς καὶ συμβαλεῖν παρασκευάμενος, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἰδὼν πρὸς τὴν μάχην ἀθύμους τινὰς διὰ τὸ ὀλιγότητα καὶ δι' ἀπειρίαν, καὶ τινας δυσχεραίνοντας ὁρῶν, παρεθάρρυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τὴν πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τοῦτου σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ τοῦ σῴζειν τοὺς ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἥττησαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τῆς πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁρμῆσαι τῇ σπουδῇ. καὶ συμβαλὼν, ῥέπει τοὺς ἐναντίους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ὑποκειμένης. ἐπιδιώκων δ' ἄχρι τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

A occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim quia ipſi ignauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum ſuorum exemplis, qui iuſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpè hoſtium millia profligauerint. Inuictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſuaſit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone ſignis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: quos perſequutus vſque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaſerunt in regionem maritimam.

B

C

Κεφαλ. ια.

Η λυσίου καὶ γοργίου στρατηγία ὅπη πρὸς ἰουδαίους καὶ ὅπλα.

CAP. XI.

Lyſiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσιν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἐχρημάτιζε, ἐώρα τοὺς θησαυροὺς ὀλιγοστοῦντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν (ὅτι γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν περσίδα πορευθεὶς, τοὺς φόρους καὶ χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν δὲ ὅπη τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτοῦ, καὶ τὰ μέχρι τῆς αἰγύπτου ὁρῶν καὶ τὰ κάτωθεν ἀσίας ἀπὸ Εὐφράτου διήκοντα ποταμοῦ, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ἔρρωσεν μὲν τὸν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μὴ πάσης φροντίδος, ἐντειλάμενος ἕως αὐ Γαλιλαίαν. καταστρεψάμενον δὲ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκήτας αὐτῶν ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν ἐκτελέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν περσίδα ρμζ' ἔτει. καὶ παραμείψας τὸν Εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ἐκλεξάμενος στρατιὰν τῶν δορυφόρων καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν τοῦ βασιλέως φίλων, καὶ παραδοὺς αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας δ', ἱππεῖς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. οἱ δ' ἄχρις ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπεδεύσαντο. προσεγένοντο δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν φυγόντων ἰουδαίων. ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργύριον δὲ καὶ χρυσὸν παρ' αὐτῶν κατατεθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας καταγνοὺς, ἐπειδὴ τοὺς οἰκείους παρεθάρρυνε, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, τὸν ἑκατόνταρχον τῆς πατρίου νόμου, σάκκους περιθεμένους, καὶ τὸ σύμπαν ἀπὸ χῆμα τῆς ἱκετείας ἐνδεδυκότας μεγάλους κινδύνους ὑπομείξαντας, οὕτω διαθεῖναι αὐτοὺς τὸ καθ' ἡμῶν πρόσωπον

Vditis his rex Antiochus vehementer iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato ſtipendio videret theſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gẽtium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perſide, regionis eius tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Aſiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iuſſit vt Antiochum filium diligenter educaret vſque in ſuum reditum: eidémque mandauit, vt ſubacta Iudæa, & habitatoribus eius ſub haſta diuenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus eſt in Perſidem CXLVII. anno, & traiecto Euphrate aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributiſque eis peditum quadraginta millibus, equitum ſeptem millibus, in Iudæam miſit eum exercitum. qui vſque Emauntem vrbem progreſſi, in campeſtribus eius caſtrametati ſunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduerſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites vt forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolent orare veniam, vt Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quive agrosr ecens sibi comparauerant, nec distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipte, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. *Macch.* 4

A B C D E F G

διατάξας ὁ τὸν ἀρχαῖον αὐτοὺς τρόπον ἢ πάτριον, ἢ χιλιάρχοις καὶ ταξιάρχοις, ἢ τοῖς νεογάμοις ἀπολύσας, & τοῖς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένοις, ὅπως μὴ δι' τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολιμώτερον μάχωνται, καταστὰς τοιούτοις παρρησίᾳ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς μὲν ἡμῖν ἐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τοῦ παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς δύψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλέλειπται. νυνὶ γάρ ἐστιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν ἢ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαστὴν ἔσαν, ἡμῖν ὑπ' ἐξουσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἔτι ποθεινοτέραν εἰ συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῖν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δαίμονα ἢ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον, οὕτ' ἢ ἰδίᾳ ὁ κατὰ τοὺς νόμους, ἢ τὴν πάτριον σωφροσύναν, ἢ τὰ αἴσχιστα παθεῖν, ἢ μηδὲ ἄτιμα τοῖς ἡμῶν ὑμῖν ἀπολησθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ ἡγουμένους, ἕτοιμοι ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν ἢ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι. τὸ ἢ ἐφ' ἡλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, παῤῥησίας, νόμων, δοσεβείας, ἀγώνιον τὴν ὄκλειαν καταδυάζειν περιφυκότες. ἑτοιμάζεσθε τοιγαροῦν ἕτοιμοι τὰς ψυχάς, ὡς ἄριστον ἀμφ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. ἢ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα ὡς ἀθαρσούντων τὴν στρατιὰν ἔλεγε. τὴν δὲ τῶν πολεμίων, πεμψάντων γοργίαν μὲν πεζικιλίων πεζῶν, ἢ χιλίων ἱππέων, ὅπως δι' τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῇ ἰούδα, ἢ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντες ἀπό τινας τῶν περφυγόντων ἰουδαίων, ἀμαθόμενος ὁ τὸ ματθίου παῖς, ἔγνω ἢ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπεσεῖν, ἢ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τὰ δυνάμεως. καθ' ὥραν ἓν δειπνοποιησάμενος, & πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὅπῃ τὸ στρατόπεδον, δι' ὅλης ὤδυσε τῆς νυκτὸς ὅπῃ τοὺς ἐν ἐμμαοῖς τῶν πολεμίων. ἐκ δύρων δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῖς ἐχθροῖς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορδυθεὶς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡσεὶ ἢ τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνεται τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ ἰούδας μὴ χιλίων φαύλως ὡπλισμένων ἀλλὰ πενίαν. ἢ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄρτια πεφαγμένους ἢ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, προτρεψάμενος τοὺς ἰουδαίους, ὡς ἢ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δεῖ, & τὸ θεῖον ἤδη που ἢ τοῖς ἔτεσιν ἐχθρὸν τὸ ἢ τῶν πλειόνων ἢ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγαστάμενον αὐτοῖς τὰ δύψυχίας, σκέλεσι σημῆναι τὰς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν ἢ ἀπροσδοκήτοις τοῖς πολεμίοις, ἢ σκηπτὸς αὐτῶν τὰ δύναμιν, ἢ ταραχὰς, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αὐθισαμένους, τοὺς ἢ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, ἢ τῶν πεδίων τῆς ἰδουμαίας ἢ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας. ἔπεσον ἢ αὐτῶν ὡς τρεῖς χιλίους. ἰούδας ἢ τῶν μὲ σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τοῖς αὐτοῦ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνά τινα & μάχην εἰ πρὸς γοργίαν ἢ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας ἢ & τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, τὸν μόνον ἔχοντας ἢ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι ἢ αὐτοῦ λαλοῦντος ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὑφορῶντο οἱ τοῦ γοργίου τὸ μὲ στρατὸ, ὡς ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταγμένον, τὸ ἢ στρατόπεδον, ἐμπεφησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόῤῥωθεν ἔφαινε τὸ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ἅπερ ἔγνωσαν οἱ σὺν γοργίᾳ, ἢ ὡς μὴ ἰούδα πρὸς ὡδράστιξιν ἑτοίμους κατενόησαν, ἢ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ ἢ ἰούδας ὡς ἀμα-

ὡς ἀμαχητὶ τῷ ὀργῇ στρατιωτῶν ἡττημένων, A
ὑποστρέψας ἀπρεῖτας τὰ σκῦλα. πολλὰ δ' χρυσὸν καὶ ἄργυρον & πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβὼν, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς κατορθωμένοις. οὐ μικρὰ δ' αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας δ' συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῶν ἐπιστεμφθέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὁπλέκτων συναθροίσας ἓξ, καὶ πεντακισχιλίοις λα- B
βὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. & ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν βεθσούροις κώμῃ τῆς ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπιὼν δὲ μετὰ μυρίων ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν θεὸν ἐξάμβυς, συμβαλὼν τοῖς πρόδρομοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φωνήσας αὐτῷ ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐνέβαλε φόβος. ἀμέλει καταπόησας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα C
τῶν ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι τελευτᾶν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δίσας αὐτῷ τὴν ὑπόγνωσιν ὡς ἰσχύι, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ παρασκευαζόμενος μετὰ μείζονος στρατιᾶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη τῶν αὐτόχθονα τῶν βασιλέως στρατηγῶν, ὁ ἰούδας συναθροίσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς D
νίκας αἷς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἐδωκεν, ἀναβαίνειν δεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαίρειν, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δ' παρεγένοντο μετὰ πάντος τοῦ πλήθους εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπεφορτισμένας τὰς πύλας, & φυτὰ ἐκφυῆ τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλασηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. ὁπλεξάμβυς δ' τινὰς τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, προσέταξε τούτοις συνπολε- E
μῆσαι τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι ἂν αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῷ ἁγνίσειε. καθαρὰς δ' ὁπιμελῶς αὐτὸν, εἰσεκόμισε καὶ καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, θυμιατήριον ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε δ' & τὰ προπετάσματα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δ' καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων οἰκοδόμησεν, ἐκ λελαξευμένων ἐκ σιδήρου. ἐπιπτὴ δ' & εἰκάδι τοῦ χεσ- F
λαίου μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε φῶτα ὅτι τὰ λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅτι τοῦ θυμιατηρίου, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὅτι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δ' ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν & μετέστησεν αὐτῷ ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν δὲ G
ναὸν ἐρημωθέντα ὑπὸ ἀντιόχου ἐξαμεῖναι τοῦτον ἔτη τρισὶν συνέβη τρισίν. ἔτει δὲ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ & ἑκατοστῷ ταῦτα πρὸς τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ & εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δ' ἐγένετο ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' & ν' καὶ δ'. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γένεσθαι καὶ τὴν δανιήλου προφητείαν, πρὸ ὑ καὶ ἡ γνωμένη ἑπτά: ἐδήλωσε δὲ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑόρτασε δ' ἰούδας μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τῆς πρὸς τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ἡ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατδωχῶν αὐτούς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque eum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum paranit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudæam ingressus, mōtana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderēt Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis construxit. Vigesima autem & quinta mensis Chasleu, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocaustomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triēnium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Appellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparari cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferétes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudæos infeſtabant, vi capta cæſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incẽdit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm XII. vicinæ gentes ſenſẽre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiẽtes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilæorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

A τὸν θεὸν μὲ τιμὴν, αὐτοὺς ἢ τέρπων. τοσαύτη δ' ἐχρήσαντο τῷ τὼ αἰαπέωσιν τῆ ἐθῶν ἰδονῆ, μετὰ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκήτως ἐν ἕξουσία γλυόμενοι τ θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὼ ἀνάκτησιν τῆ περὶ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τὼ ἑορτὼ ἀγόμθα καλοῦντες αὐτὼ φῶτα, ἐκ τ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτῳ ἡμῖν φανῆναι τὼ ἕξουσίαν, τὼ περιποίησιν θέμθοι τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τὼ πόλιν, καὶ περὶ τὰς ὁπὶ B δρομὰς τῆ πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμθος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. ἠ τ βεθουέραν ἢ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως αὐτὴ φεύγειν αὐτῇ πρὸς τὰς ὑπὸ τῆ πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσ. τούτων ἕτερα γλυομένων, τὰ πέριξ ἐθνη περὶ τὼ ἀναζωπύρησιν ἠ τ ἰσχὺ τῆ Ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμθα, πολλὰς ὁπισωισάμθα διέφθειρεν, ἐνέδρας τε καὶ βλάς αὐτῷ ἐγκρατῆ γλυόμθα. πρὸς τούτους πόλεμος συνεχὴς ἐκφέρων Ἰουδας, ἐπέχειν αὐτοὺς τ καταδρομῆς, ἠ ὧν ἐποίουν κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. ἠ τοὺς ἠσαύρους ἢ ἰοῖς Ἰδουμαίοις κατ' Ἀκραβετπυλαν ὁπλίσεσιν, πολλοὺς αὐτῷ ἀπέκτεινε τε καὶ ἐσύλησε. συγκλείσας ἢ ἠ τοὺς ἰοὺς τὸ βαανὶ λοχῶντας τοῖς Ἰουδαίοις, πρὸς καθίσας ἐπολιόρκει. ἠ τοὺς τε πύργους αὐτῷ ἐνεπίμπρα, ἠ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὁπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην τε πολυανθρωπον ἔχοντας, ἧς ἦγεῖτο τιμόθεος, ἠ τούτοις χειρωσάμθος, τὼ ἰαζωρὸν ἕξῃρε πόλιν, ἠ τὰς τε γυναῖκας αὐτῷ ἠ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτοις, ἠ τὼ πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὼ Ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γεγονότα τῆ ἐθνῶν ἀναστραφέντα, συναθροίζεται εἰς τὼ γαλααδίτιν ὁπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀρείοις αὐτῷ Ἰουδαίους. οἱ ἢ καταφυγόντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιβάλλει ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγεσαν. ἀναγινωσκομένων ἢ τῆ ὁπιστολῶν τούτων, ἦλθ τ γαλιλαίας ἄγγελοι διαγγέλλοντες σημαίνοντες ὅτι συνῆχθαι τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος ἠ τύρου ἠ σιδῶνος, ἠ τῆ ἀλλοφύλων τῆς γαλιλαίας.

CAP. XII.

Quomodo diuiſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpicieſis vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

Κεφάλαιον ιϛ.

Οὐ στρατωσάμθοι Ἰούδας ἠ σίμων, ὁ μὲ ὁπὶ ἀμμανίτας ἠ τὼ γαλααδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὁπὶ τυρίους ἠ πτολεμαεῖς, σκεδάσαντα αὐτῷ.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰ τῆ ἠγεμθμένων χρείας σκεψάμθος ὁ Ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲ τὸν ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς τρισχιλίους τῆ ὁπλίτων λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ἰουδαίοις. αὐτὸς ἢ ἠ Ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μὲ τετραπλῆ ὀκταχιλίων ὥρμησαν εἰς τὼ γαλααδίτιν. κατέλιπεν ἢ, ὁπὶ τῆ ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, Ἰώσηπόν τε τ τῦ Ζαχαείε ἠ Ἀζαρίαν, προστάξας αὐτοῖς φυλάττειν ὁπιμελῶς τ Ἰουδαίαν, ἠ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲ οὖν σίμων ὡδηγθμένος εἰς τ γαλιλαίαν, ἠ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. ἠ μέχρι τ πυλῶν τ πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῷ ὡς περὶ τρισχιλίους. ἠ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῆ ἀνηρημθμένων ἠ τοὺς ἠχμαλωτισμθμένους ὑπ' αὐτῷ Ἰουδαίους, καὶ τὼ ὑποσκυλὼ αὐτῷ ἐπαγόμθος, εἰς τὼ οἰκείαν ἀνέστρεψεν. Ἰούδας ἢ ὁ μακκαβαῖος, ἠ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης διαβαίνει τὸν Ἰορδάνην A
πόρρω, ἐπὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν
τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι συντυγχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι,
ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις
ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς γαλααδίτιδος, καὶ παραγενομένων αὐτῶν παρόδειν ὅτι τοὺς
ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁ-
μοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεφεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐπὶ B
πρωΐτους πρώτοις τοῖς τὴν Βοσόρραν κατοικοῦσι,
καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μά-
χεδαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆ-
ψεν. διημερεύοντος ἦν νυκτὸς, ἐ δὲ ἔτος ἐπέχει,
ἀλλ' ὁδεύσας διὰ αὐτῆς ὅτι τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰου-
δαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, πρὶν καθεζομένου τὸ
χωρίον τιμοθέου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔρρωτο ἐπ' C
αὐτὸ προσβαίνειν. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι
προβεβληκότας τοὺς πολεμίους, ἐπὶ τοὺς μὲν κλίμα-
κας ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα
προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημᾶ-
ναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας τὸν τῶν ἀδελφῶν
ἐπὶ συγγόνων βλασφημοῦντας προθύμως, εἰς τεῖα
δειλῶν τὸ στρατὸν ὑπεπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολε-
μίοις. οἱ δὲ τὸν τιμόθεον ἀθόμενοι, ὅτι μα-
χαβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆ ἀν- D
δρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις δυτυχείας εἰληφότες,
εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύμα-
τος ὁ ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. διαβὰς δὲ εἰς μάλλον πόλιν ἥτις λεγομένη τῶν ἀλλο-
φύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρε-
νας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπί-
πρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε χάσφωμα, καὶ βο-
σόρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος κα-
ταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῷ τιμόθεος E
δυνάμιν μεγάλην συναγαγόμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε σκαλαβὼν καὶ ἀράβων τινὰς μισθῷ
πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν
πέραν τοῦ χειμάρρου ραφῶν ἀπικρις. πόλις δὲ ἦν αὕτη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώτας εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνί-
ζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον. F
διαβεβηκότων δὲ ἦτταν αὐτοῖς προεῖλετο. ἰούδας δὲ
ἀκούσας συναγαγεῖν τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην,
ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν
ὅπι τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρ-
ρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. ἐπὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαν-
τίονας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν, ῥίψαντας
τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μ' αὐτῶν δι- G
έδρασαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναΐν τέμενος,
συμφυγόντες, ἤλπισαν τοῦξεσθαι σωτηρίας. ἰούδας
δὲ τ' πόλιν καταβαλόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ
τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἰουδαίους
μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τ' ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπαναγα-
γεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ὅπι τινα πόλιν ἔμφρων ὄνομα, ὅπι τ' ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἔτι ἄλλην αὐτοῦ διαπορῶ βα-
δίζειν δυνατὸν ἦν, ἔτε ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαν-
τας διεξέπεμψεν αὐτοῦ διὰ τ' πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε δὲ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τ' διέξοδον ἐπετήμον-
το. μὴ πρόμενον ἦν τ' ἐμφραγμὸν, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ δι' ἡμέρας
ἐ νυκτὸς προσπαθίσας, ἐξαίρει τ' πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταπρήσας ἅπασαν

cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis tribus copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt columpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquàtò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arcerétque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugã compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatásque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: pernastatísque agris hostium, euerterunt etiam Maristam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

αὐτὴν ὁδὸν ἔχε. ἔστι δ' ἡ τὸ πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῷ βαδίζειν τῶν νεκρῶν. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, ἔνθα κεῖται μὲν πρόσωπον πόλις Βηθσάνη καλουμένη πρὸς ἑλλήνων συνθήκης. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγίνοντο, ᾄδοντές τε καὶ ὑμνοδοῦντες καὶ τὰς συνήθεις ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ χαρισθείοις θυσίας ὑπέρ τε τῶν κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. ἀδεὲς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῷ Ἰουδαίων ἀπέθανεν. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σὺν αὐτῷ ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυναίων, τὸν ὑπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολὴν γενομένην διχιλίοις ἀποβάλλουσι τοὺς στρατιώτας, καὶ φεύγοντες ἔσχε τὸν Ἰουδαίων ὁρῶν διώκων. συνέβη δὲ αὐτοῖς τὸ πάθημα τοῦτο φθονήσασιν ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἀπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθημα θαυμάσειεν ἄν τις, ὁ σωπῆσαι εἰ φθονήσουσι τὴν τῶν ἐπεσαλμένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις οὐκ αἰέσαν, ἀλλ' ἐπέκειντο παντάχοθεν αὐτοῖς, μέχρι τε χεβρῶνα πόλιν καταλαμβανόμενοι, ὅσον ἐφ' ὁχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήωσαν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάρισαν πόλιν. εἴτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σκύλα καὶ λείαν κομίσαντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν,

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. 1. *Mach.* 6. EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem præditam Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, ipse sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis rugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eísq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cælestis numinis. atq; his dictis exhalauit animam. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalo-

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς αὐτίχα ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις.

ΥΠὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες ἔνι. ἔπηλε μὲν ὅπλα καὶ θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπιτηδείως τὸν υἱὸν τὸν φιλίππου, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ἐπὶ τούτων, ὥρμησεν ὅπως τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, ἀποκρούεται τῆς ἐλπίδος. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ὅτι τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσί τινες καὶ τὴν τῶν στρατηγῶν ἧτταν, οὓς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. προσχυμένης οὖν, καὶ τῆς ἀπὸ τούτων φρενίτιδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σωτείας ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς καλεπὴν ἔσαν ἐμήνυε, καὶ τοῦτο ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναόν, καὶ τὸν θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτλω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ὑποθανεῖν λέγει τ̃ ἀντίοχον, A
βεληθέντα τὸ τ̃ ἐν περσαις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι.
τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον ἐκλυσάμενον, οὐκ ἔστι τι-
μωρίας ἄξιον. εἰ δὲ διὰ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταρέ-
ψαι τ̃ βίον ἀντίοχον ἔπος, πολὺ πιθανώτερον διὰ τ̃ ἱε-
ροσυλίαν τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ναῦ τελευτῆσαι τ̃ βίον.
ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτοις ἀφίεσθω, τοῖς ὑπὸ τῆς μεγα-
λοπολίτης λεγομένοις αἰτίαις, παρὰ τ̃ ὑφ' ἡμῶν ἀλη-
θῆ νομίζεσθαι. B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ ἐπώνυμος ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰού-
δαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκκλείσας.

Ὁ δ' ἀντίοχος ὡρμὴ τελευτᾶν καλέσας φίλιπ-
πον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ̃ βασιλείας αὐτὸν ἐπίτρο-
πον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τ̃ στολὴ καὶ
τὸν δακτύλιον, ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἀπέ-
δοσθαι κομίσαντα δουῦναι, δεηθεὶς ἐπιμελῆσαι τ̃ ἀνα-
τροφῆς, καὶ τηρῆσαι τ̃ βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δ' ἀν-
τίοχος τ̃ κγ μὲ κὴ ρ' ἔτει. λυσίας δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον C
μηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ
εἶχε τιμὴ ἐπιμέλειαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας
αὐτὸν ἐπάτορα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ
τῶν ἱεροσολύμων φεύγοντες τ̃ ἰουδαίων, πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις ἐπραγάσαντο. τοῖς γὰρ ἀναβαίνον-
τας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐκπέχοντες οἱ φεύγοντες, διέφθειραν. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ D
ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξε-
λεῖν διέγνω τοὺς φεύγοντας, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν
ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτος
δὲ ἦν τοῦτο τ̃ ἀρχῆς τοῖς ὑπὸ σελεύκου ρ' καὶ ν'. κατα-
σκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐπὶ πᾶσας φι-
λοπόνως προσέκειτο τῇ τ̃ ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ'
τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώ-
ματα, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, E
ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, καὶ ἀξιοῦντες ἑαυ-
τοὺς διαφορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων,
καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτῶν, τοὺς μὲ
πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, καὶ δι' ἣν προσέταξε ταύτην ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν
ὑπὸ ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοὺς ἀκροπόλιν αἱρε-
θῆναι, καὶ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τῶν βασιλέως κα-
ταλαβόντας, εἰ μήτις παρ' αὐτῶν βοήθεια παρθείη.
ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγε-
μόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθο-
φόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς σρα-
τιώτας ἱκανοὺς ἔχοντας. καὶ συνήχθη σρατὸς πε-
ζῶν μὲ, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι.
ἐλέφαντες δὲ β' καὶ λ'. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τ̃ δύνα-
μιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ̃ ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης
τῆς σρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ παραγενό-
μενος εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν
ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ G
προσκαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ ἀντε-
χόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν
τῶν μηχανημάτων ἐμπορησάντων, ἐπεξῆλθον δὲ αὐτῶν,
χέφος ἐτείβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. ἰού-
δας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίσατο

litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

CAP. XIV.

Antiochus Eupator profligato Iudaeorum exercitu Iudam in templo obsidet.

CÆterùm Antiochus prius quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditóque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, imposito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersitísque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cõmissa Lysiæ administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumæã. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa

XIIII.

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Belues autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D C. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritę territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est, nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militè quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduẽtu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici tẽporis, quòd locus esset munitissimus, & commodi τὸ τόπον ἀχρεῖον πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τῷ βασιλεῖ, βάλλεται στρατόπεδον ὅπου τῷ ξενῶν, ἐν τινι τόπῳ Βεθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίοις ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὀ. ὁ ὁ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ Βεθσούρας, ἤγαγε τὴν δύναμιν ὅπου τὰ ξενὰ, καὶ τὸ τῶ Ἰούδα στρατόπεδον. ἀμ' ἡμέρᾳ ὁ θεὸς μάχην διέτασε τ στρατιάν. τοῖς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἑπεσθαι διὰ τ ξενοχωρίαν, ἑ δυναμένων αὐτῶν ὅπου πλάτος τετάχθαι. εἰς ὁ κύκλον ἑλέφαντος ἑκάστε, συμπαρῆσαν πεζοὶ μ χίλιοι, ἱππεῖς ὁ πεντακόσιοι. ἔφερεν ὁ οἱ ἐλέφαντες, πύργοις τε ὑψηλοῖς καὶ τοξότας. τὴν ὁ λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὅπου τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς θέσθαι τάξας. κελεύσας ὁ ἀλαλάξαι τὴν σάλπιγγα, θέουσι βάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τάς τε ῥομφαίας καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει ὁ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας ἑ κατεπλάγη, ἀλλ ἀμύνων ὁ γενναίως τοῖς πολεμίοις, ἐν ὀλίγαις ὁ ὥραις ἐξακοσίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὁπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τ βασιλέα εἶ, παρεβάλλετο σφόδρα δυκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μ τῶν ὡς τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς ὁ ὑπὸ τ γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὑπικατενεχθεὶς τῷ ἐλεαζάρῳ, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῷ βάρους. καὶ δεῖ μ δύσψυχος πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ ὁ Ἰούδας ὁρῶν τ τῶν πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. ἀντίοχος ὁ, τὸ μ τῆς στρατιᾶς εἰς Βεθσύρας ἔπεμψε, πολεμίσων αὐτοῖς, τῷ ὁ λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅπου τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν Βεθσουρῖται τοῖς ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ ἀνιζοῦσα βλέποντες τὰ ὅπλα τῶν δεια, ὡς διδόασιν αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τῷ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. ἀντίοχος ὁ λαβὼν τοῖς πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν ὁ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ ὁ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις περιεκαθίζετο, καρτερῶς τῷ ἔνδον ἀμυνομένων. θεὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' αὐτῶ ὑπελείπετο, τὰ μ ὄντος ἀπαναλωμένου καρποῦ, τῆς ὁ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος κατὰ ὁ νόμος ἐᾷ ἡμῖν ἀργεῖν ἐᾶν τὴν χώραν, ἀποφεύγουσι μεμψιμοιρίας. πολλοὶ τοιαύτῃ τῷ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τ ἀναγκαίων ἀπορίαν ὡς ὀλίγοις ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθεῖσαν. καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν ἐπὶ τὰ φεύγματα: λυσίας ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος αὐτοῖς ὑπὸ τῆς περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ φεύγματα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, ἔχον μὲν ὡς τε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες, ὅπη τ φίλιππον ὁρμᾶν. ἐ μὴν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μ τῷ φιλίππῳ ἐφανίζοντα, τ ὁ πολιορκίαν ὅτι χρησιμώτατη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τ ὀχυρότητα τοῦ χωρίου. καὶ ὅτι τὰ τῶ

τὰ τ' ἔροφῆς αὐτοῖς ἤδη διπλελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καθεστῶσαν τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶ) σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, δόντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντας ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὅπη τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τοῦ λυσίου φήσαντος, ἡρέθη τότε στράτευμα καὶ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & finere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum expolita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιέ.

B

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τελουμένου, φιλίαν ποιησάμενοι πρὸς ἰουδαίους, ἀναχωροῦσιν ὀκ τῆς ἰουδαίας οἱ ἀντίοχοι.

CAP. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæis facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρηνεύειν τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δ', ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δ' C ἀντίοχος εἰς αὐτό, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὕντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ καθεῖλε τὴν δύναμιν ὧν ἐβεβαίωσαν, καθεῖλε τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ἐνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας δὲ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον δὲ ἀρξαι τῶν κακῶν πείσαντα αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους D ἀναγκάσαι τὸν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας δὲν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ἱ. πονηρὸν ὄντα καὶ ἄθεον, καὶ ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα ἀλλαβεῖν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, ὁρῶν ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς E αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελοῦντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀλκίμῳ δέδωκεν ἐκ ὄντι τοῦ ἀρχιερέων γένους, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταθεῖναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν ἀρχὸν τῆς βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπό τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν τῇ νόμῳ τῆς ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

TVm rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemque viuendi proprijs legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interposito, exierunt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, vt eum interficeret, si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Berœam Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei successit in pōtificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pōtificem, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuiùs.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἀποστατουσάμενος τῶν ἰουδαίων ἀφεστηκότας αἱρεῖ πρὸς τὸν βασιλέα.

G

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

Ὑπὸ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ἀπὸ ῥώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, ἀνεπαύσατο μὲν αὐτοῦ βραχύ. συναγαγὼν δὲ τινας ἀπὸ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως ἀποδεχομένων καὶ παραδιδόντων αὐτοὺς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀνήγαγον αὐτῷ. καὶ ἔτει μὲν κελεύσαντος παραχρῆμα δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quot-quot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuijs manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos, vinos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni XV. 1. *Mach.* 7.

Antiochi annum alterum, sicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accusabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd post interfectos omnes amicos & fautores regis, se quoque eiecissent è patria: metu coactos solum vertere: postulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum strenuum, cui tum Mesopotamiæ præfectura credita fuerat: & cõmendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum sequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, postquam peruenit in Iudæam, misit ad Iudam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei se credere, quòd videret adesse exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos se contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali passuros nec se nec eiusdem factionis homines, eorum fidei se commiserunt. Bacchides autem non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hierosolymis postquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quosdam è populo, & occisis omnibus iussit: eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præsidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens principatum sibi constabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & ministeriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuisse illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è studiosis Alcimi. Qui videns se viribus imparem, quo posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam solicitabat contra Iudam illius animum, accusans quòd plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiã passurus, nisi maturè misso illuc exercitu, vir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

A ἀντιόχου ἔτη ϛ, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφέντες δ᾽ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων παντοῖοι καὶ φυγάδες, καὶ μετ᾽ αὐτῶν Ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τῶν ἔθνους παντὸς, καὶ τῶν Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτῶν πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες ϛ συμμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν
B τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπωλωλέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλαβόντες, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι᾽ αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν πρὸς τὸν Ἰούδαν πεπλημμένα. ὁ δ᾽ δημότερος παρεξιωθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην φίλον αὐτοῦ τῷ ὑπάτῳ βασιλέως ἀδελφεῷ χρηστὸν, καὶ τῷ μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ὠδηθέμενος αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν ϛ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δ᾽
C ὑπὸ τῆς ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, ϛ ἀφικνούμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ φιλίας καὶ εἰρήνης δεξόμενος. δόλῳ δὲ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ᾽ οὐκ ὑπῆκουσεν. εὖρεν γὰρ ὅτι μετὰ σπανὰς παρέσῃ τοσαύτης, μεθ᾽ ὅσης ὑπῆλθεν τὴν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐπ᾽ εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐν
D τῷ δήμου πρόσεχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεχειρηκόσατο, ϛ νομίσαντες ἐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ ἄλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ᾽ ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐν τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὅπῃ δύσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δ᾽ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δ᾽ ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς πρώτοις τὴν πίστιν μὴ
E φυλάξας. ἐπεὶ δ᾽ ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγίνετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ παύτας ἀποκτείνας προστάξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πάσῃ, ὑπακούειν ἀλκίμῳ. καὶ μή τινας ὑπὸς ἐν ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτῷ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημότερον ὑπέστρεψεν. ἄλκιμος δ᾽ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωτὴρ ὅτι κατασκάσας δύνοιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστοῖς
F ἅπασιν ὑπῆρχετο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἐκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὲ μάλα χεῖρα πολλὴν ϛ δύναμιν προσεβάλλετο. τούτων δ᾽ ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανομούντων, οἷς ὑπηρέτας καὶ σατράπας χρώμενος, ἐπῄρχετο τὴν χώραν, ϛ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονοῦντας διέφθειρεν, ἐφόδευ-
G ὁρῶν δ᾽ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γιγνόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τῷ ἔθνους, ϛ αὐτὸς ὑπιππρδύομενος τὴν χώραν, διέ-

φθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ᾽ αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτέχειν τῷ Ἰούδα μὴ δυνάμενον, ἀλλ᾽ ἡττώμενον αὐτῷ τῷ ἰσχύι, ὅτι τὴν τῷ δημοτερίᾳ τῷ βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω ζάπεδε. ὠδηγούμενος οὖν εἰς ἀντιόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὅτι τὸν Ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲ ὑπ᾽ αὐτοῦ πεπονθοι κακά. πλείω δ᾽ γιγνοιτ᾽ ἂν εἰ μὴ προεκταλήφθειη, ϛ δῷ δίκῃ, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ᾽ αὐτὸν ἔπος αλείσης.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλεσε σὺν τῇ στρατιᾷ.

CAP. XVIII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione periit.

Ὁ δὲ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ πρεσβεῦσαι ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ γενόμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνάστατον αὐτοῦ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ καὶ ἀπὸ τῶν ῥωμαίων πόλεως αὐτοῦ συμφυγὼν, καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτοῦ μηδεμίαν φείδεσθαι ποιεῖσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ νικάνωρ ὡς ἀγχόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδόκει διὰ τὴν ἰούδα, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, ὡς ἀπὸ μηχανῆς εἰρηνικὰς αὐτοῦ μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δὲ αὐτοῦ διδόναι ὡς τὸ μηδὲν πεισόμενον δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων ὅτι τὴν ποίησαι φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημηγορίαν τοῦ βασιλέως δηλώσειν, ὡς ἀεὶ τὸ ἔθνος αὐτὴν φέρεται. ταῦτα διαφερόντως βουλομένου τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοσι πίστεις αὐτοῖς, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὸ βουβουλεῦμα, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας ὁ νικάνωρ θυμούμενος, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συγκροτήσας καὶ ἀγωνισάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὅτι τάχιστα εἰς τοὺς ἱεροσολύμους ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς κατόπιν ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτοῦ καθαρπάσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ εἰρημένοις λύπῃ προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῆς πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγγύς ἐστι κατά τινα κώμην, βεθωρὼν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέρᾳ κώμῃ σαδίους ἀπεχούσῃ τριάκοντα τῆς βεθωρῶν στρατοπεδεύεται, εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τοῦτος παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ὡς οἷον ἐπὶ θλίψιν κινδυνεύουσιν ἀθυμοῦντας, δυσὶ χοροῖς ὁμοῦ χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὅτι τῷ μὲν χεῖρι ἐξάγει καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ κρατεῖ τῆς ἐναντίων. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. ἐπεσόντος δὲ τοῦ στρατάρχου ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. ἐδίωκεν δὲ ὁ ἰούδας ἐφόδῳ, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πρὸς κώμας ἐσήμαινεν, ὅτι νικᾷ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς κυκλῶ-

DEmetrius verò ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Iudæ vires augeri ſineret, Nicanorem mittit amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum ſatis contra Iudam putabat exercitu, iuſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire debcrent aleam. paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm ſe veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cúmque poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis inſidiis properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſque id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vnà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor verò egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi ſe cũ eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniẽs. Iudas quoque caſtra poſuit ad aliũ vicũ nomine Adaſo, triginta modò ſtadiis diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hoſtium multitudine, néve cogitẽt cum quàm multis decernetẽt, ſed quales ipſi, & pro qualibus præmiis contenderent, iuſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnã capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cætera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerent. Iudas verò impigrè cum ſuis perſequens ſæuiebat cædibus: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriam: móxque vndique armati proſilientes, profligatis inconditè ruentibus oc-

XVII. 1. Macc. 7.

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis otio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-
1. *Mach.*8. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Persæum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Cap. XVIII.

Bacchidis demùm missi in Iudæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem accepto nuncio cladis
1. *Mach.*9. Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra eũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ τοῦ σώπου, ὡς τε ὑπ᾽ αὐτ᾽ μάχης ταύτης ἁπλῆς διέφυγε, ὄντων αὐτῷ ὑπ᾽ ἐνακισχιλίων. τῇ δ᾽ νίκῃ συνέβη γενέσθ᾽ ταύτην τῇ ιγ᾽. τοῦ μηνὸς τοῦ λεγομένου, παρ᾽ ἡμῖν δὲ Ἰουδαίοις ἄδαρ, κ᾽ ὃ μακεδόνας δύστρον. ἄγουσιν δ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦτο τὰ νικητήρια κ᾽ πανήγυρις, & ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ὑπάρχης μὲν δι᾽ χρόνου τοῦ τ᾽ Ἰουδαίων ἔθνος τῷ πολέμων ἀπαυσάμενον, κ᾽ εἰρήνης ἀπολαύον, ἐπειτ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τοῦ δ᾽ ἀρχιερεῖ τοῦ ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίου, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, πληγὴ τις ἀφνίδιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὅλος ὑπ᾽ γῆν κατενέχθη, κ᾽ βασανισθεὶς ὅτι συχνὰς ἡμέρας ἀπώλετο, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος ὃ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τοῦ Ἰούδα δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως, κ᾽ ὅτι κατεπεπολεμήκασι τήν τε γαλατίαν κ᾽ τ᾽ ἰβηρίαν, καὶ κατὰ κράτος τ᾽ λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν ἑλλάδα κεχειρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς περσέα τε κ᾽ φίλιππον, κ᾽ τ᾽ μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν ποιήσασθαι πέμψας οὖν εἰς τὴν ῥώμην τῷ αὐτὸ φίλων διόλεμον τ᾽ ἰωάννου υἱὸν, κ᾽ ἰάσονα τ᾽ ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτῷ συμμάχους ἐᾶν, καὶ φίλους, καὶ δημηγορῶν γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας ὃ εἰς τ᾽ ῥώμην τοὺς πρὸς τὸ ἰούδα πρεσβεύτας, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ δεηθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, τ᾽ συμμαχίαν ὑπηνέυει. ποιήσασα ὃ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μ᾽ ἀντίγραφον εἰς τ᾽ ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκὰς ἐγγράψαντες δέλτοις ἀνέθεσαν. ἰοῦ ὃ τοιοῦτον δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας κ᾽ φιλίας τ᾽ πρὸς τὸ ἔθνος τῷ ἰουδαίων. μηδένα τ᾽ ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τῷ ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐαὶ ὃ ὅπλωσι τινες ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίοις αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. & πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων ὅπλωσι τινες, ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δέ τι πρὸς ταύτῃ τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῷ ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ χρυέσθαι γνώμῃ τοῦ δήμου τῷ ῥωμαίων. ὃ δ᾽ αὐ προσεθῇ τοῦτ᾽ ἐᾶν κύριον. ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ διοπολέμου τ᾽ ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσωνος τοῦ ἐλεαζάρου, ὅτι ἀρχιερέως μ᾽ τοῦ ἔθνους ἰούδα, στρατηγοῦ ὃ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν μὴν πρώτην ῥωμαίοις πρὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη χρυέσθαι.

Κεφάλαιον ιή.

Οὐ πάλιν ὅτι τῶν ἰουδαίων βακχίδης ἀποπεμφθεὶς οἰκήσει.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς νικάνωρος τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τ᾽ συν αὐτοῦ στρατεύματος, πάλιν τ᾽ βακχίδην μ᾽ δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ὑπ᾽ αὐτοχείας ἐξερμήσας καὶ ὡδηγημένος εἰς ἰουδαίαν ὑπ᾽ ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύεται. καὶ τοὺς μὲν τοῖς ἐκεῖ ἁπλοῦς ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφύγασι, σπηλιορκήσας καὶ λαβὼν, ἀφας ἐκεῖθεν ὅπη τὰ ἱεροσόλυμα ὡδὸν ἐποιεῖτο. μαθὼν ὃ τ᾽ ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ βηρζηθὼ οὔνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο μ᾽ πεζῶν μ᾽ δισμυρίων, ἱππέων ὃ χιλίων. τῷ ἰούδᾳ δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἅτοι τὸ βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἐδείσαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὠ. ἰούδας

ἰούδας ᾗ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ὀπτιμάτων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ θεὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὀπτίξεσθαι παρεκάλουν, οἷός τε ἦν μὴ τῶν ὠφελεῖν τοῖς μὴ τὸ βακχίδου. καὶ προσβαλὼν μοῖς τούτοις δυσὶ τάξεσιν ὑψίστοις τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὅπῃ τὸν μάχλιν. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ θεὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβουλεύοντων δὲ νεῦσαι καὶ ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ σωναγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τοῦτ' εἶπεν ἦλιος ὁπάσθαι γρώμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ τελευτᾷ ὁ παρών μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν μαχόμενον, σήσομαι γενναίως παῦ ὑσομένων τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ θεᾷ αὐτῶν δόξῃ προσβαλὼν τὸν νεῦσαι φυγῆς ὕβριν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα θεὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ὠδημάλων, τὸ κινδύνῳ καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν.

A Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

B

C

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Cap. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῶν στρατοπέδων τὴν δύναμιν πρὸς μάχλιν παρετάσσετο. τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν καράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεπήσατο ἁπάσης τὴν φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἦν ὅπῃ τοῦ δεξιοῦ κέρως. ἔτως δὲ συντάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημεῖον τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσέπεσε. τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τὴν μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινομένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κρατερὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, παραλαβὼν τοὺς δὶ ψυχοτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. διώκοντος δὲ εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μέχρις ἀζᾶ ὄρους ἔτως λεγομένου. διασάμενοι δὲ τὴν τροπὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δώδυμον ἔχοντες, ἐκυκλώσαντο τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γρώμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν ἐδύνατο, ἀλλὰ προεκινδύνευε τοῖς πολεμίοις σὺν ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων καὶ κατύσσοπος γρώμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅπῃ καλοῖς καὶ θεοῦ πρέπον ἐγένετο, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀπέθνησκε τὴν ψυχὴν ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, θεὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα ὠδὰ πολεμίων ὑπράσσοντον σίμων καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τὸν ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ τέθαπτο, κηδεύουσι, πενθήσαντος ὅλην συγκλητον αὐτὸν τὸ πλῆθος ἡμέρας, καὶ τιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδας, ἀνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τὴν τῶν πατρῴων ἐντολῶν μετὰ δίκης μνήμονα, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτος οὐτωσὶ ἀρετῇ ὑπάρξας, μέγιστον αὐτὸς ἑαυτοῦ καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ὑπὸ μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τελευτᾷ ἀρχιερατεύσαντα ἔτος ξ'ιτον καταχὼν, ἀποθανὼν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Nterea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatísque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres induciis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquammultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Mathiæ patris, nullum vnquam pro libertate populariorum defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τιμὴ ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐπὶ τὴν χώραν. Κεφ. β
Οτι ἀλέξανδρος ὁ τῶ ἐπιφανοῦς αὐτιόχου υἱὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξιώγκα πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ
Ως δημήτριος προσβαλόμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ
Ως ἀλέξανδρος ζωῦτ' ἀπύσας ἢ ἀφροβάλων τὰ παρὰ δημητρίου, & ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε
Η ἀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, ἢ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὁμοίως καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς
Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ἀπὸ κρήτης ἢ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον ἢ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η
Ως ζύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντιόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος ἢ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ
Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζύφων παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, & δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, ἢ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι
Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, ἢ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώρῳ ζύφωνα σύμμαχος ἡμόμενος ἀντιόχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ ἢ δυσεβεῖ ὀνειληθέντι. Κεφ. ιβ
Ως ζύφωνος ἀναιρεθέντος, ἀντιοχον ἐπολέμησε σίμων, & κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ
Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, ἢ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε
Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ δυσεβὴς, ἢ προσκαθίσας τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανοῦ τάλαντα τ', ἢ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἢ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις
Τρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ
Ως ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IN IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri in principatu succedit. CAP. I.
Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. II.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. III.
Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. CAP. IV.
Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. CAP. V.
Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. CAP. VI.
Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. CAP. VII.
Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. VIII.
Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. IX.
Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.
Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. CAP. XI.
Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.
Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. XIII.
Quòd Simon à genero sub Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. CAP. XIV.
Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.
Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus ccc. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.
Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.

Οτι ωδ' ἀλαβὼν ἀριςόβυλος τὴν ἀρχὴν, ἐξέδημε πρῶτος ὑπὸ διάδημα. Κεφ. ιθ

Ἀλέξανδρος ὁ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ

Πτολεμαῖος τῶ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα

Ὡς στρατυσάμενος δημήτριος ὁ νικάτωρ ὑπὸ ἀλέξανδρον, ἐκράτησεν αὐτοῦ. Κεφ. κβ

Ἀντίοχος τῶ διονύσου λεγομένω, στρατεία ὑπὸ ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τῆ μάχη. Κεφ. κγ

Ὡς μετὰ τὸν ἀλέξανδρον τελευτήσαντα ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέσχεν. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. XIX.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. XXII.
Antiochi Dionysij in Iudæam expeditio. Cap. XXIII.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφαλ. α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

Cap. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iuda in principatu succedit.

ΤΟΣΟΥΤΟΙΣ μὲν οὖν ἔσπευσε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος κατάδηλον γενόμενον αὐτὸ τῶν μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πολίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν ἰούδας, ἀσθένησεν ἤδη, αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ περὶ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὴν ἰούδα πάλιν ὅσον οὔπω τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανομούντων τὸν πάλιον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον ἐπάκουεν. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων ποινεία καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δηλονότι τὴν αὐτὴν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ὑπό τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν δεινοῖς αὐτέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῶν ἰουδαίων τοὺς ὑπὸς αὐτὰς τὰ πάτρια συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον παρεφθαρμένους συναθροίσας, τούτοις ἐπεχείρισε τὴν χώρας ὑπομέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοῖς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνω φρονοῦντας, τῷ βακχίδη παρέδωσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, εἶτα πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἀπέκτεινε ὅτου διέφθειρε. ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, οἵαν οὐκ ἦσαν πεπραγμένοι μετὰ τὴν ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ παλαιφθέν-

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accederet etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant: quotquot

1. *Mach.9.*

erant reliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogábantque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& viſus dignus qui Iudæ fratri ſuo ſuccederet,communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias,& poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit fratrem ſuum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij, direptiſque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulò pòſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus ſocios,& oſtenſo periculo quòd niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus: votíſque Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cùm ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis traijcere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuertentibus, deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æquè vt Hieroſolymitanam arcem muniit, in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſã ab

A τῆς τῶν ἑταίρων τῶν Ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, & τοῦ ἐκείνου τρόπου τὸ ὁμόφυλον προθύμως ἀγωνίσασθαι, ἕως οὗ ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, μὴ προϊδεῖν ἀφεῖται τὸ ἔθνος, μηδὲ ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δὲ Ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ νομισθεὶς μηδὲν ἧττον χείρων τοῦ ἀδελφοῦ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν Ἰουδαίων. ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας τοῦτο καὶ φοβηθεὶς μὴ παράσχῃ πρόφασιν τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ταῦτα δὲ ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν Ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ταχέως καὶ παραλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ παραγγόμενοι ὅπου τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, & ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, & πέραν τοῦ Ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. Ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν Βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωαννῆν τὸν καὶ Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθῆται τὴν ἀποσκευὴν ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν δὲ Ἰωαννῆν ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐνεδρεύσαντες ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβράμις παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωαννῆν καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μὲν οὖν τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, ὑπὲρ οὗ μετ' ὀλίγου δηλώσομεν. ὁ δὲ Βακχίδης γνοὺς τὸν Ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, παραφυλάξας τὴν τοῦ σαββάτου ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦλθεν, ὡς ἀμαχόμενον ἐκείνην διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς εἰπὼν τὸν κίνδυνον εἰπὼν μέσοις ἀπειλημμένους τοῦτο ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχοιεν, οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὄπισθεν, ὁ ποταμὸς δὲ ὧν κατόπιν αὐτῶν. δεξάμενος δὲ & τῇ θεῷ νίκην αὐτοῖς παράσχειν σωσάπασι τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὶ κατεβαλών, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῶν τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τοῦ δὲ προϊδομένου καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ὑποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τοῦτον διασώζονται τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὑπεκδραμόντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος ἤδη τοῦ Βακχίδου εἰς τὴν Ἱεροσόλυμα ἄραν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους, πολλὰς δὲ Ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν Ἰερειχοῦντα καὶ Ἐμμαοῦν, καὶ Βαθωρὸν, καὶ Βεθήλλαν, καὶ Θαμναθᾶ, καὶ Φαραθὼ,

B

C

D

E

F

G

καὶ τοχόαν, & γάζαρα, & πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐτοῖς καρτερά, καὶ τὰς μεγέθει διαφέροντα, δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν ἐχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς Ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν παραγγόμενός τις παρὰ Ἰωνάθου & τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ὑπερλουῶντας, καὶ τὴν νύμφην ἀγομένας, ὑπὸ γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἦσαν τῶν ἐπιφανῶν A
ἅμα τοῖς ἄρχουσι. μέλλειν δὲ γίνεσθαι μετὰ πομπῆς τὸν
κόρης λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην καὶ
Σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐπιβουλὴν τῷ ἀδελ-
φῷ νομίσαντες αὐτοῖς ἁρμόζειν, καὶ λήψεσθαι τὴν πάρ
Ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς οὐσίας ὑπο-
λαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν. καὶ οἱ ἐκθεσεις ἐν
τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας
τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς ὄχλον B
εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας
ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄλλα ὅσα
τότε εἴωθε λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν.
καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ Ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν ἰδίων
ἀμάρτων, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἔτοι καὶ οἱ
συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφ-
θάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ Ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. Βακ- C
χίδης δὲ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ἀσφαλισάμενος,
ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ
τῶν Ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ
οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ
πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρή-
νην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα ἅμα καλοῦντες, ὅπως εἴλοι Βακχίδην ὅτι τὴν Ἰωνάθου σύλλη-
ψιν. ἐδήλου γὰρ αὐτῷ ἀπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ
μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ὅπισθεν ἐπιστάς, ἀποκτενεῖν ἅ- D
παντας. τῷ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν Βακχίδην
ἡδομένως ἔδοξε τῇ Ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις
καὶ Ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν Ἰω-
νάθην. ἀνιαζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων
κρατῆσαι τοῦ Ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ πάντα ὁπλισμένος, ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευ-
σαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν
τοὺς ἡγεμόνας συλλαβών, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Ἰωνάθης E
σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀνα-
χωρεῖ, κώμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν Βακχί-
δην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς πεφρουρημένον. Βακχί-
δης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τὸν τε μετ' ἐαυτοῦ στρατὸν ἄγων, καὶ τὴν Ἰουδαίων τοῖς συμμάχοις παραλαβών,
ὅτι τὸν Ἰωνάθην ἥκει, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς ὀ- F
χυρώμασιν, ὅτι πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ,
πρὸς τὴν παρασκευὴν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ
καρτερῶς αὐτοῖς, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πό-
λει καταλείπει, τὴν Βακχίδου πολεμήσοντα. λάθρα
δὲ αὐτὸς εἰς τὸν χώραν ἐξελθών, καὶ συναγαγὼν χεῖ-
ρα πολλὴν παρὰ τῶν αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς ἐπιπίπτει τῇ Βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐ-
τῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τοῖς σὺν σίμωνι γίνεται G
τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ἔδοξε αὐτόθεν ὑπ' αὐτῶν κτεινομένους, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τά τε μηχανήματα τὰς πρὸς τὸν πολιορκίαν ἐνέφρηξε τῶν μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν, τοῖς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τὰ σχοῖσα ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβαίνειν τὰ πολιορκίας συνηνθεῖς. τὸ μὲν τοίνυν ὑπὲρ τούτων θυμὸν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐξαπατήσαντας. ἐβούλετο δὲ τελέως τὴν πολιορκίαν ἀφανεπῶς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: cámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem secuè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites inspérato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent, cautus enim erat, vt qui dolum præsensérat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum cogitãs quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. *Mach.9.* QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens ſocietatem & amicitiam inter ſe & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus ſibi honorificum, & oblatam occaſionem qua poſſet non inglorius obſidionem ſoluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interpoſito, neutrum arma moturum in alterum: redditiſque & receptis captiuis, Antiochiam ad ſuum regem reuerſus eſt: nec vnquam poſthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc ſecuritatem nactus, & degẽs apud Machmam oppidum, adminiſtrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & ſeuerè animaduertens in religionis patriæ deſertores, repurgabat ſuam gentem ab huiuſmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem ſexageſimo ſupra cẽteſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præſidio, morẽſque Demetrij oderant, vt parum comis & ſuperbi admodum. Incluſus enim in regium quoddam caſtellum munitum quatuor turribus, non procul ſitum ad Antiochia, neminem admittebat: & omiſſa reipublicæ cura degebat in otio per ſegnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta ſunt, ſicut alibi à nobis dictum eſt. Audito igitur quòd Alexander occupaſſet Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus eſt.

CAP. IV.

Demetrius miſſa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.

1. *Mach.10* MIſit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad ſocietatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, ídque eo facilius, quòd odia inter ſe & Ionatham interceſſerant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obſides, quos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. Talis cõditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hieroſolyma, & legit regias literas audiẽte tã populo quã arcis præſidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erãt, vehemẽter ſunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitũ colligere permitteret, & obſides recipere: quos ſuis quemque parentibus reſtituit. Atque ita Ionathas Hieroſolymis habitabat, ſuo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iuſſit ſaxo quadrato extrui, quo firmiora eſſent contra alluſtus hoſtium. Quod vbi ſenſerunt qui diſperſi erant per præſidia, omnes relictis illis receperunt ſe Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ιωνάθης πλεμώσας βακχίδην, ἐπάγεται φιλίαν ποιησάμενον θεὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τ χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτὸ τ δόλιον ἰωνάθης, πρεσβεύει θεὸς αὐτὸν περὶ φιλίας & συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ἢ ταύτην ἀφορπὴς ἕξειν ὁ βακχίδης τ ἀναχώρησιν, αἰτεῖ θεὸς τ ἰωνάθου φιλίαν, καὶ ὧμοσαν μὴ στρατεύειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους ἀπόδοὺς, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς ἀπόχειαν θεὸς τ βασιλέα, καὶ μὴ ταύτην τ ἀναχώρησιν, ἐκ ἐπ εἰς τὸν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ ἢ ἰωνάθης ταύτης τ ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιεμένος ἐν μαχμᾶ πόλει τ διαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῆπε τὰ θεάγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς & ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτος ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρ & ὁ τὸ ὄπφανεῦς υἱὸν ἀναβαίτα εἰς συρίαν, σωπέβη καταλαβέδ πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἐνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον θεὸς τ δημήτριον διὰ τ ὑφηφανίαν αὐτοῦ & τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετραπύργιόν τι βασίλδον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς ἐκ ἀποδεν τ ἀποχείας, κδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ θεὶ τὰ θεάγματα ῥάθυμος ἰὼν καὶ ὀλίγωρος, ὥθεν αὐτοῦ καὶ μᾶλλον τὸ θῶμα τῶν ὑποτεταγμένων μίσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη & ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτρι & πρεσβευσάμε & θεὸς ἰωνάθην, καὶ ἔτι συμμαχίαν θεὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρεαῖς.

ΕΠεμψε ἢ & θεὸς ἰωνάθην πρέσβεις θεὶ συμμαχείας & φιλίας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προδεξαμένου ἐκείνου αὐτὸν, χῆ τ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο ἢ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἐχθρας συνεκπέμψαι. προστάξειν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οὓς τῶν ἰουδαίων ἐκλεισε βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τέκνων οὖν αὐτοῦ τῶν θῶμα δημηρεύειν προστεθέντων, ὁ ἰωνάθης θαρρηθεὶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὸν ὑπηρέτην τοῦ βασιλέως, ἀκούοντων τοῦτο λαῶν καὶ τῶν φρουρούντων τ ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων ἢ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς & φυγάδες ἐκ τ ἀκροπόλεως λίαν ἐδείσαν, ὅπερ τε ἔφοβε ἰωνάθη τ βασιλέως στρατιὰ συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ ἢ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τ ἴδιον ἀπέδωκε. & ἔτους μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὸν μονὸν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κῆ τ πόλιν, καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ βάλπιον καθασκευάζων ἕκαστον. ἐπέλυσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τεῖχη τ πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἢ πρὸς τὰς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀπόχειαν, πάριξ τῶν ἐν Βεθσύρᾳ A
πόλει, καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων. ἦσαν γὰρ οἱ
πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ πεφυγότων ἦ-
σαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

Κεφάλαιον ε.

Ως ἀλέξανδρος τῶν ἀνώτερα καὶ ὑπερβαλὼν τὰ παρὰ δημητρίου, καὶ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

ΓΝοὺς δ' ἀλέξανδρος τάς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιή- B
σατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ οἷός καὶ τίνα
ἀνδρείαν αὐτῷ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακε-
δόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς ὑπὸ δημητρίου
καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν εὑ-
ρεῖν ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ
παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ὀξύς ἐστιν ἀνδρεῖος,
καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπον-
θὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ C
φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, νῦν ὀξὺν οὐκ ἄλλοτε
χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ὅπως τὴν συμμαχίαν.
δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμψειν πρὸς τὸν ἰωνά-
θην, γράφει τοιαύτην ὑπιστολήν. βασιλεὺς ἀλέξαν-
δρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ
πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν
πρός σε φιλίας καὶ συμμαχίας. χαίροντες δέ σε D
ἤμεσον ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, καὶ φίλον ἡμῶν καλεῖσθαι.
ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάν, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέ-
φανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμαί σε ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίων
γενέσθαι πρὸς ἡμᾶς. ἐξάμηνος δὲ ἦν ὑπὸ ὀνιάσολεὼ ὁ ἰωνά-
θης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, τὰς σκηνοπη-
γίας συνάσας μεθ' ἔτη τέσσαρα, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν
ὑποθανεῖν. καὶ γὰρ ἐδεῖ μὴ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερέως E
τινος γενέσθαι. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλήθος ὅ-
πλων ἐχάλκευε. δημήτριος δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόν-
τα, καὶ τὸν βεβδύτητος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ
προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπήσατο τὸν
ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκεῖνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γρά-
φει τοίνυν καὶ αὐτὸς ὑπιστολὴν τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δή-
μῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ
ἔθνει τῷ ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς F
ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειράσαντι ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς
οὐ προσεθέσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν,
καὶ προσκαλῶ τοὺς αὐτοὺς ὑπομένειν, ὑπολημψόμε-
νος ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείους
ὑμῶν ἀνῆσω τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων ἃς προσετε-
λεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι καὶ ἐμοί. νῦν τε ὑμῖν ἀ-
φίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ
τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἄλων, καὶ τῶν στεφάνων οὓς
προσφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὰ τὰ τρίτον τῶν τοῦ καρποῦ
καὶ τὰ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ γινόμενον ἐμοὶ μέ-
ρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὑπὲρ G
κεφαλῆς ἐκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν ἐν τῇ ἰου-
δαίᾳ κατοικούντων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ
περαίας, τούτους ἀπαγορεύω ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν
ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱερουσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν
καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁ-
ρῶν αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν, τὴν δὲ
ἄκραν ὑπέξειπον τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, ὡς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστὸς καὶ φίλους, τούτους ἐν

chiam, exceptis ſolis qui Bethſuram tenebant & arcem Hieroſolymis. nam horum maxima pars conſtabat ex Iudæis religionis aſſertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionathamin partes ſuas traducit.

ALexander aurem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiúſque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute ſit eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetriũ habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua ſimul & fortitudine, mittimus ad te qui de ſocietate agant, & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacaſſet interim ſacerdotium: nióxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans ſuam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus ſit Ionathæ tædera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidem laudo veſtram fidem, hortórque vt conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præceſſerunt regibus: inſupérque ſalis precium & aurum coronarium, & tertiam ſeminis, dimidiámque partem fructus arborei ſolitam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimúlque quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunémque eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinum libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua ceteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributę eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem terga coëgit vertere: hærentésque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occîdit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

αὐτῇ φρουρὰς καθεστῶσαν ἵνα φυλάσσωσιν ὑμῶν αὐτήν. Ἐ ἰουδαίων ἢ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ἢ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω ἢ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὸ ἢ σάββατα ἢ ἑορτὴν ἅπασαν, ἢ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι, ἔσεσθαι ἀτελεῖς. τὸ αὐτὸν ζῆσον ἢ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καθικνουμένους ἰουδαίους ἐλευθέρους ἢ ἀπεπιπρᾶσους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέπω, ἢ μέχρι τρισμυρίων ἐκτίσω τοῦτο. τῶν δ' αὐτῶν ὅσοι ἂν αἰτήσωσι τυγχάνοντας ὧν ἢ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. κατασήσω δ' αὐτῶν, οὓς μὲν εἰς τὰ φρούρια, τινὰς ἢ ἢ πρὸς τὸ φυλακὴν τῶν ἁρμάτων, ἢ ἡγεμόνας ἢ ποιήσω πρὸς τὸ ἐμὸν αὐλικόν. ἐπιτρέπω ἢ ἢ τοῖς παρ' ἐμοὶ χρῆσθαι νόμοις Ἐ τούτους φυλάσσειν, ἢ ὅσοις ἔσει τοῖς περιοικοῦσιν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νόμοις, ἐκτετάσθαι δίκομαι. ἢ τὰς ἀρχιερεῖ ἐπιμελὲς εἶ), ἵνα μηδὲ εἷς ἰουδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δ' ἐκ τοῦ ἐμοῦ εἰς τὴν δαπάνην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ ἢ περισσεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶ) βούλομαι. τὰς ἢ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτοὺς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. ἢ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, ἢ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ὅτοι, ἢ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔστω. ἐπιτρέπω ἢ Ἐ ἀναχαρίζειν τὸ ἱερὸν ἢ οἰκοδομεῖν, τ' εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τοῦ ἐμοῦ γινομένης, Ἐ τὰ τείχη ἢ συγχωρῶ τὰ τ' πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, ἢ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, ἢ ταῦτα ἐκ τοῦ ἐμοῦ αἰτεῖσθαι. εἰ δέ τι ἢ φεύγειν ὄξι ὁ συμφέρει τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυροῦν εἶ), Ἐ τοῦτ' ἐκ τοῦ ἐμοῦ καταστήσασθαι. ταῦτα ὑπομνήμους ἢ χαριζόμενος ἔγραψε δημήτριος τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, ἢ τῶν προσαπεστηκότων ἐκ τ' συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὅτι τὸν δημήτριον ἐστράτευσε. ἢ μάχης γνωσθείσης, τὸ μὲ δυνάμενον κέρας τοῦ δημητρίου, ἐκλιπόντας τοὺς ἑαυτῶν εἰς φυγὴν, ἢ ἐδίωξεν ἄχει πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῷ ἢ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ ὁ δεξιὸν ἔσωζεν ἐκ τοῦ δημήτριον, ἵππαται. ἢ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος ὁ γενναίως μαχόμενος, ὑπ' ὀλίγους μὲ αἱρεῖ τ' πολεμίων, διώκων ὁ τοὺς ἄλλους, εἰσιλαύνει τ' ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ ἢ δυσεκπόρητον. ἔνθα συμβὰν πεσόντος αὐτοῦ τ' ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν αἰσχρῶς. τὸ δὲ συμβαῖνον ἐκ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι αἰσθόμενοι, ἢ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἐκόντιζον. ὁ ὁ, πεζὸς ὤν, γενναίως ἀπεμάχετο, ἢ τελευταῖον ξαύμαστα λαβὼν πολλὰ, ἢ μηκέτ' αὐτέχειν δυνάμενος κατέπεσε. ἢ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν δημήτριον κατέλαβε, ἔτη βασιλεύσαντα ιά, ὡς ἢ ἐν ἄλλοις δεδηλώσαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia edificato.

IV. ONias autè pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandrię degebat apud Ptolemęum Philometorę, vt iã antè diximus, videns Iudæam

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ ὀνίου φιλίας πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, ἢ ὡς ᾠκοδόμησεν τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ὁ ὁμώνυμος ἢ ὢν τῷ παντὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον φιλομήτορα ἐπῆλθε, ὡς ἢ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίων κατα-

καταμεμφόμενος τὰ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, A
βουλόμενος αὐτῷ μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὁμοίωμα τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λεύιτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γένους καταστήσῃ. τοῦτο δ' ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῇ προφητείᾳ ἡσαΐου, ὃς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν B
αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπιπρεμὴς ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιάδε. ὑπισχνοῦμαι. πολλὰς & μεγάλας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς θεοῦ βοηθείας, καὶ γνόμενος ἔντε τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτην σὺν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τὸ ἔθνος, καὶ πλείστους διορθωσάμενος τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερεῖς, καὶ διὰ τοῦτο δύσ- C
νους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ὑπιτιδεύοντα τὸν τόπον ἐν τῷ περσαγορδομένῳ τῆς ἀγείας βουβάστεως ἀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεῖζον, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδιάφορον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῷ ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς D
αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἴγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ὑπηρετεῖν χρείαις. καὶ δὴ ἡσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπε, ἔσαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὴ προεφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα περὶ τοῦ τόπου. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γέγραφεν. κατανοήσεις E
δ' ἂν τις αὐτοῦ τὴν δυσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς αἰτίαν ἔσχεν ὑπισχνεῖσθαι, τὴν δὲ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. αὐτὰ γράφει δὲ ὧδε. βασιλεῖς πτολεμαῖος & βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀπέγνωμέν σου τὴν ὑπισχνουμένου ἀξιοῦντος ὑπιτεμπλῶσαί σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τῇ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύόμενον ἀπὸ τῆς ἀγείας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυ- F
μάζομεν εἰ ἔσαι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, & πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς ἡσαΐαν τὸν προφήτην ἐν πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τοῦ G
ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη τίνα ἐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. ὅρκους δὲ ὀνίας & ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, & ἱερεῖς καὶ λεύιτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν περσεκυνοῦν ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλεξανδρου χρόνους, συνέβη σασάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου διε-

vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè propheræ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varie materia sacrisque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Gatizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirent: dum Iudæi contendunt iuxta Moysis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: pronocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabbæum verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

κείνοντο. τῆ μὲ ἰουδαίων λεγόντων κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ ὄ σαμαρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσεκάλεσάν τε σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τοὺς δὲ τέτων ἀκούσαι λόγους, κ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τ μὲ οὖν ὑπὲρ τ σαμαρέων λόγον, σαββαῖος ἐποιήσατο C θεοδόσιος, τὸν δ ὑπὲρ τῆ ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσσαλάμου ὤμοσαν ὄ τ θεὸν κ τὸν βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσαθαι τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πτολεμαῖον ὅπως ὃν αὐ λάβη ὠμβαίνοντα τοῖς ὅρκοις ἀποκτείνη. ὁ μὲ οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν παραλαβὼν, ἐκάθισεν ἀκροάμενος τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τῆ αὐτῶν οἷς ἀγανακτεῖν περὶ τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῶν συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἰ τέτο τινὲς καταλύσουσι, ὄντος ἀρχαίου κ δικαιοτάτου τ κ τ οἰκειοτάτου ὑπάρχον. τῶ ὄ σαββαίᾳ κ θεοδοσίᾳ συγχωρησάντων τῆ ἀνδρονίκου χάριτι ποιήσαθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆ ἀποδείξεων ἐκ τ νόμου C τῆ διδασκόντων τ ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρὸς τ τιμὴν ἐκδεξάμενος, ἦρξε τῶν ναῶν, κ ὅτι πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι C λαμπροτάταις δωρεαῖς. τῶ δ' ἐν γαριζὶν ὡς οὐδ' ὄντος, οὐδεὶς λόγον οὐδ' ὑπερορίαν ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος κ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τ βασιλέα κεῖναι μὲ κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναι δ σαββαῖον C θεοδόσιον. κ τὰ μὲ γενόμενα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. 1. *Mach.* 11

CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplísque muneribus vtrumque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι ἀλέξανδρος ὁ ἀποθανόντος δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

ΔΗμητρίου δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τὴν συρίας παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει πρὸς φιλομήτορα πτολεμαῖον μνησθόμενος αὐτῆ περὶ γάμου τῆν θυγατέρα, δίκαιον εἶναι λέγων πρὸς τὴν παρὼν ἀρχὴν κοσμεῖσθαι, C διὰ τὴν τῶ θεῶ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προσαχθέντι κ κρατήσαντι δημήτριον, κ μηδὲν τἄλλα ἐνδεῖσθαι τ πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀναξίῳ συναφὴν συγγένειαν. πτολεμαῖος ὁ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνηστείαν, ἀπαγγέλει, χάριν τε λέγων ὅτι πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆ παρὼν ἦσαν ἀπειληφέναι, κ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται. ἅπαντας δ' αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν, αὐτὸς γὰρ αὐτὴν μέχει ταύτης παραπέμψειν ἀπ' αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῆ τὴν παῖδα. κ πτολεμαῖος μὴν ταῦτα γράψας ἐφάνετο μὴ σπουδῆς εἰς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων, τὴν θυγατέρα. δύρων δ' ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε φαπλωτικότα, δίδωσιν αὐτῆ τὴν παῖδα. κ φερνὴν, ἀργυρόν τε χρυσὸν ὅσον εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλέα. τῆ γάμων ὑπερεμένων, ἀλέξανδρος ἰωνάθη τῆ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. φθανόμενος δ' ὁ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, C δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος δ αὐτὸν ἠνάγκασε, κ ἀποδυσάμενον τ οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεδεῖσθαι ποίησας αὐτὸν ὅτι τῶ βήματος, προσέταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσην μετ' αὐτῆ προελθόντων τ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λόγον κατ' αὐτῆ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ A
ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸν μὲν τοῦ βασιλέως κεκηρυγμένον ἰωνάθην τιμῶσι οἱ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι παρὰ λόγον κακὸν, διὰ δυσμένειαν. τοσαύτην δὲ σπουδὴν πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν τῶν πρώτων ἀναγράψαι τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ή. B

Ως δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε· φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ἐποιήσατο.

ΕΤει δὲ ἑνὶ, καὶ ξ΄ πρὸς τοῖς ρ΄ δημήτριος ὁ δημητρίου, μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ λασθένης ὁ κρὴς, ἀρὰς ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. τοῦτο δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀμωνίαν καὶ τα- C
χὺ ἀνέβαλε. καὶ πρεσβεῦμα ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς αὐτοπρόσωπον ἔπεμψεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ πρὶν δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. κατέλιπε δὲ τῆς κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τὸν δαὸν ἡγεμόνα. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, ἐκ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο D
δὲ αὐτῷ πρὸ πάντων ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενος ἀξιοπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ὁπότερος ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοῖς ἀρίστοις ἐκ πάσης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι. καὶ γὰρ δὴ τοὺς σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἕτοι. ποιήσεις δὲ τὸν E
πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμύνεσθαι, ἀδὲ τόπος εἰς ὃν ἥττων μὸς φεύξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίοις ὁπλιτικοῖς στρατιώτας, ὥρμησεν ἐκ ἱεροσολύμων, μετὰ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ χωμένος ἐν ἰόππῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ ἀπολλωνίου κατασταθεῖσαν. τοῦ δὲ ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν F
πόλιν αὐτῶν ἐκβιάσηται κατακράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὸν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου κατειλημμένην, χιλίους ἱππεῖς λαβὼν, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἀράς, ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀπελθὼν δὲ εἰς τὸν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἱππῳ καταφερόμενος, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ G
γνώσεσθαι συνέβη τὸν πόλεμον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν ἐν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ὀφανεῖν τοῖς πολεμίοις, ἀμαθόμενος ὁ ἰωνάθης ἐκ κατεπλάγη. ταξάς δὲ τὴν στρατιὰν ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοῖς πολεμίοις ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ κατ' ὄπισθεν ἐπελευσομένοις ἐναντίον ἀντετάξας. τῶν δὲ μάχης ἔως ἑσπέρας γενομένης, δοὺς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius antè Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decertemus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. eúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge confligere.

Ipse verò suis mandauit vt obiectis scutis excip-
erent tela immissa ab equitibus. qui cùm
hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec
tamen quenquam læserunt. non enim penetra-
bant ad corpora, sed obiectâ scutorum ceu te-
studine, densitate eorum facilè repellebantur,
& cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane
vsque post meridiem lassatum hostem anim-
aduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus
egregia suorum opera hostem coegit fugere.
quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum
tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & vidē-
tes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo
ordine confusi fugiebant, dissipati per totam
planiciem. Ionathas autem victos Azotum vs-
que persequens, multis cæsis reliquos desp-
erata salute in templum Dagonis, quod est in
ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu,
& ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac
ne Dagonis quidem religione deterritus, & fa-
num ipsius & quotquot eò confugerant con-
cremauit. fuítque numerus tam eorum qui ex-
usti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo
millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu,
ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit
copias. & cùm extra vrbem castra posuissent,
prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitali-
bus muneribus. quibus acceptis, & collau-
data eorum voluntate, reuersus est illinc Hie-
rosolyma, multam secum ducens prædam,
quam abegit deuictis hostibus. Cæterùm Ale-
xander audito quòd victus esset dux eius Apol-
lonius, simulabat se lætum, quandoquidem
ille præter animi sui sententiam aggressus esset
Ionatham, amicum & socium: & misit ei virtu-
tis ergô fibulam auream, quod gestamen solis
cognatis regis concedebatur, & Accaronis to-
parchiã ei possidendam in perpetuum addixit.
Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum
naualibus & terrestribus copiis venit in Syriã,
Alexandro genero laturus auxilium, alacriter
excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque A-
zotum, vbi obtundebatur querimoniis deplo-
rantium Dagonis templi incendium: accusa-
bántque populariter Ionatham autorem eius
iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac
flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio,
Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorum
querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei
occurrit, exceptus & muneribus & omni ho-
noris genere. deinde cùm vsque Eleutherum
fluuium regem deduxisset, reuersus est Hiero-
solyma. postquam autem Ptolemaidem per-
uenit, minimum abfuit quin oppressus sit Pto-
lemæus, Alexandri insidiis per Ammonium
eius amicum appetitus. quibus detectis scri-
psit Alexandro, deposcens Ammonium ad
supplicium, quod meritum aiebat, propter
structas sibi insidias. qui cùm non dederetur,
intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse au-
torem, & cœpit eum magno odio prosequi.

αὐτὸς ἢ τοὺς σὺν αὐτῷ προστάξας φέρεσθαι τοῖς ὅπλοις, ὑποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ ἀφιέμενα ὑπὸ τῶν ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ ἢ τοῦ πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ἑσπέρας ἐκακούργησαν, οὐδὲν αὐτοῖς ἔβλαπτον. οὐ γὰρ διϊκνεῖτο τῶν σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένους ἢ ταῖς ἀσπίσι καὶ συνειλουμένους ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο, καὶ ἀπρεπῶς ἐφέρετο. ὡς ἢ παρεῖδησαν ὑπὸ ὥρας μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ, ῥέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. θεασάμενοι ἢ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐκ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάντες μὲν ὄντες αὐτοὶ ἔξω τοῦ μάχεσθαι δείλης μάχεσθαι, τῆς ἢ ὅλης τὴν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διαχυθέντας αὐτοὺς διασπαστὸς διασκορπισθῆναι καὶ πεδίον. διώκων δ' αὐτοὺς ἰωνάθης μέχρι τῆς ἀζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν ἀπογνόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅτι τὸν τοῦ δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὁπλορομῆς ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτήν τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέχετο ἢ οὐδὲ τοῦ δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ ἢ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ κατακαυθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας ἐν τοσαύτῃ δυνάμεως, ἁρπάσας ὑπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα προῆγε, καὶ καταστρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτοῦ, προσῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ ἢ, ἀποδεξάμενος αὐτοὺς προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρος ἢ ἀκούσας ἐτιμήσατο τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ἀπολλώνιον, προσποιεῖτο χαίρειν ὅτι φίλα τῷ αὐτοῦ γνώμῃ συνέβαλεν ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς ἰωνάθην μάρτυρων αὐτοῦ, καὶ χρυσᾶ καὶ τιμὰς διδοὺς, πορφύραν χρυσέαν ὡς ἔθος ὂν διδόναι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ὑπάρχειν. ὑπὸ ἢ τούτων τῶν χρόνων καὶ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικῷ ἄγων δυνάμιν, καὶ πεζικὴν εἰς συρίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἀπεδέχόμεναι παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατεβόων αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἐμπεπρησμένου ἱεροῦ αὐτοῦ δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τοῦ ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχαζεν. ἰωνάθης δὲ εἰς ἰόππην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπάσης. ἔπειτα προπέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου ποταμοῦ. πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἡνώμενος δ' ἐν πτολεμαΐδι πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾷ διεφθάρη πτολεμαῖος ὑπιβουλευθεὶς ὑπ' ἀλεξάνδρου διὰ ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς ἢ τῆς ὑπιβουλῆς γενομένης, πτολεμαῖος γράφει τῷ ἀλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἐξαιτῶν τὸν ἀμμώνιον ὑπιβουλευθείσης λέγων πρὸς αὐτὸν, ἢ δίκαιον ἦν τοῦτ' αὐτὸν ἀξιῶν ποιεῖν. οὐκ ἐκδιδόντος ἢ τοῦ ἀλεξάνδρου, σαφεῖς ἐκεῖνον ἔχει τὸν ὑπιβουλεύσαντα, καλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

Τοῖς

τοῖς δ' ἀποχεῦσι καὶ πρότερον ἰὼν προσκεκεχολωμένως ἀλέξανδρος ὑπὸ τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μὴν τοῦτ' τοῦ τετολμημένων ἀμμώνιος ὑπέχε, κατασφαγεὶς αἰσχρῶς ὡς γυνή, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀναδύσας σολῇ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πτολεμαῖος δ' μεμψάμενος αὐτὸν τότε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα ἀλέξανδρῳ, καὶ τε συμμαχίας καὶ κῆδους δημητρίου, δεηλύεται πρὸς αὐτὸν συγχώρησιν. ὅπως ἀσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς δημήτριον δι' ὧν συμμαχίας καὶ φιλίας, συμπεθέμενος τὴν θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς πεπρεσβευμένοις, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἓν δέ τι πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀποχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἐπὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρῳνόμησε. κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο, μισουμένους γὰρ τὸν ἀλέξανδρον οἱ ἀποχεῖς διὰ τὸν ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀποχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀποχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀποχεῖς πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται. καὶ ἀναληφθεὶς δύο προεπίθετα διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου. χρησὸς δ' ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῶν λαμπρῶν ἐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ μέλλοντα λογίσασθαι σωφρονεῖν, φείσασθαι τὸ μὲν δόξαι εἶναι τοῖς ῥωμαίοις ὀπίθονος ἐκείνῳ. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀποχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοῖς, λέγων ὡς ἐδένος μᾶσσον κήδευσεν αὐτοῖς πρὸ τοῦ παρόντος, αὐτὸς δ' ἐργασθείς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἑαυτῷ διωμολογήσατο, καὶ φαύλοις ἐγχειρισθέντα πράγμασιν, ἐκ ὀκνηρεῖν ὑπέσχετο, αὐτὸς δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀποχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τοῦ δ' ἀλεξάνδρου σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀποχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ τοῦ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. σωθεὶς δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τ' πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος παραχθῆναι, καὶ τὸν πτολεμαῖον ὑποσεισάμενον ὑποβαλεῖν. τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ ξαυμαστὰ πολλὰ δόντας αὐτῷ κατ' κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῷ δὲ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἁρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέτταρας, μήτε σωμάτων τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. τοῦ δ' ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν ἀράβων δυνάστης ὑποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πτολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑ τῶν ἡμερῶν αἰσθόμενος ἐκ τῶν ξαυμάτων καὶ φρενήσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὴν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκήκει καὶ διέτασε. καὶ μετ' ὀλίγον πληθεὶς τῶν ἐπ' ἀλεξάνδρῳ τεθνηκόσι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ἔτη ἑ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἀδαλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀπλιζόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ πτολεμαίου

A Antiochenos autē iam antea propter eū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ illis cum patre eius interceserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam tententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot sceleſti elapsi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisset vsque Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúsque honorificè, confirmatus est in pontificatu, quemadmodum à superioribus regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuersa tribúsque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, concessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gĕti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos vt sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid solebant ante me reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum ex getur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta aliisque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad subeunda quoties opus esset pericula.

A στρατιωτικὸν, τῆς τε συμμαχίας ἐπιλαθόμενος, καὶ ὅτι
προενθερὸς ἦν αὐτῷ, καὶ διὰ τὸ τὴν κλεοπάτρας γάμην συλ-
λῦσαι. οἱ μὲν ἓν στρατῶται, φεύγουσιν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν
εἰς ἀλεξάνδρειαν, τῷ δὲ ἐλεφάντων δημήτριος ἐγ-
κρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάν-
των τῶν ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβα-
λὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἀκραν, ἔχουσαν
μακεδονικὴν φρουρὰν, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τοὺς πε-
φευγότων τὸν πάτριον σωμήθειαν. ἔτοι δὲ τὸ μὲν
πρῶτον κατεφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο διὰ
τὴν ἄρεσιν, πεπισευκότες τῇ ὀχυρότητι τῶν χωρίων.
νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον
πρὸς δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ τῆς
ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἀγγελμένοις παροξυνθεὶς,
ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας
ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. γενόμενος δὲ ἐν πτολεμαΐδι, γρά-
φει καλῶν αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολε-
μαΐδα. ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς
δὲ πρεσβυτέρους τε λαοῦ προσλαβὼν καὶ τοὺς ἱε-
ρεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος
ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τού-
τοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ὀργὴν
τοῦ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει
βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ πρὸ
τοῦ πρὸς αὐτοῦ βασιλέων ἐξέκτητο. καταφρονούντων
δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ὠκνησεν.
ἀλλὰ καὶ προσκαλέσαντος αὐτὸν ὅπως ἀπὸ τῆς ἰου-
δαίας ἅπασης, καὶ τῶν ἓξ τοπαρχιῶν, σαμαρείας
καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τριακόσια τάλαντα
δίδωσι, καὶ πρὸς πάντων ὅπισθεν ἃ προσεῖχον
τὸν τόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ
ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγρα-
φον τῆς ὑπισόλης ἧς ἐγράψαμεν λαοδίκει τῷ συγγενεῖ
ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δη-
μήτριος λαοδίκει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων
ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυ-
λάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀπαγεῖν. καὶ
τοὺς ἓξ νόμους ἀφερεμᾶ, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὰ,
οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προστέθησαν ὑπὸ τῆς σαμαρείτι-
δος, καὶ τὰ προσκυρούμενα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀπὸ
τῶν θυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ
βασιλεῖς, καὶ ὅσα ὑπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν
φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμ-
νας τῶν ἁλῶν, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφανους,
ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀπαβιαθήσεται τούτων
ὑπὸ τοῦ νῦν, ἀπ' εἰς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον. φροντισον
οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰω-
νάθῃ, καὶ ἐν ὑπσήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. τὰ
μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον
ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογη-
θεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα δὲ ἦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου
γίνεται πρὸς τὸν στρατὸν, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἔτι παρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰ-
ρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' ὀλιγάντας ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὕστερον αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δέησειέ
ποτε προθύμους.

Κεφα-

Κεφάλαιον θ'. CAP. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀνῄρέθη μετὰ τὴν ἀλεξάνδρου τοῦ υἱοῦ παρεδρωσιν τῆς βασιλείας, ποιησάμενος καὶ αὐτὸν σύμμαχον Ιωνάθην.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

ΑΜέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τ̃ στρατιωτ̃ν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τῆς στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ καὶ τρύφων ὀνομαζόμενος, παραγενηθεὶς ἄραβα ὃς ἔτρεφε τ̃ υἱὸν ἀλεξάνδρου μόνον αὐτοκον. καὶ δηλώσας αὐτ̃ τ̃ δυσμένειαν τ̃ τ̃ στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπ̃ηθεν αὐτ̃ δοῦναι τὸν αὐτοκον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τ̃ ἀρχὴν αὐτ̃ τὴν τ̃ πατρὸς ἀποκατασήσειν. ὁ δ̃ τὸ μ̃ πρῶτον, ἀντεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δ̃ πολλ̃ χρόνῳ πρεσβευσαμένου τ̃ τρύφωνος σπουδ̃ τ̃ πραγμάτων εἰς ἀ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μ̃ πρὸ τούτου τοιάδε ἐν τούτοις ὑπ̃ρχεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τ̃ ἄκρᾳ τ̃ ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τ̃ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δ̃ρα καὶ πρεσβύτας παρεκάλ̃ τὸν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τ̃ ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δ' ὐ ταῦτα μόνον αὐτ̃ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑποχεῖν μ̃ τ̃ ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νῦν ἀχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ὑποψίαν τ̃ δύναμιν αὐτ̃. ὁ ἰωνάθης μ̃ χιλίους ὁπλεξάμβους στρατιώτας, ἔπεμψεν. αἱ ποχεῖς δ̃ μισοῦντες τ̃ δημήτριον ἐπ' ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτ̃ κακῶς, ἀπεχθανόμβοι δ' αὐτ̃ καὶ ζητ̃ τ̃ πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτὸν ἁμαρτήματα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν δύναιντο αὐτ̃. νοήσαντες δ̃ συμμαχίαν παρ̃σαν τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημοσίᾳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθροίσει δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ ὡρμήσαντες τοῖς βασιλείοις αὐτ̃ τεχνῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους ἁλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ̃ τὸν δῆμον ὁρῶν τῷ αἰτιοχέων ἐκπεπολεμωμβον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ὠδ̃λαβῶν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αἰτιοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτ̃ν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάσες, ἠττᾶτο. βλέποντες δ̃ τοὺς αἰτιοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ὅτι τὰς στείας τ̃ βασιλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αἰτιοχεῖς. καὶ τὸ μὴ αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτ̃ ὄντες πορρωτάτω ἀπὸ τοῦ ὕψους, ποιοῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς ἀπὸ τοῦ ἄνωθεν μάχεσθαι, τῷ συνέγκλεις αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσαντο. καὶ ταύτας μὲν λύσις πῦρ αἴρησαν. ἡ δ̃ φλὸξ ἐφ' ὅλῃ ἀπλατείνουσα τὴν πόλιν, πυκνῶν τ̃ οἰκιῶν ὐσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐλάμβανε. οἱ δ' αἰτιοχεῖς μὴ δυνάμβοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τ̃ δ̃ ἰουδαίων ὑπὸ δώμαιος ὅτι δῶμα ἁπαπηδώντων, καὶ τὸν αὐτοὺς διωκόντων τ̃ τρόπον, ὠδ̃δοξον συνέβη γενέσθαι τὴν δίωξιν. ὁ δ̃ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αἰτιοχεῖς, στέγας τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐπουδακόσας, καὶ ἀπὸ τούτου μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὁπλίτας ξενοπῶν. καὶ συμβαλὼν πολλὰς μ̃ αὐτ̃ν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥίψαι τὰς παρασπίδας, καὶ παραδοῦναι αὐτὰς τῷ δημοσίᾳ. συγγνὺς δ' αὐτοῖς τῷ τετολμημένων, καταπαύει τ̃ ἔριν. δωρησάμενος δ̃ τοὺς ἰουδαίους ταῖς ἐκ τ̃ν σκύλων ὠφελείαις, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γεγενημένοις ἀχαρίσησας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

EAm alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochénses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præ la quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

VIII. 1. *Mach.* 11

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. A poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſétque etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & poB C cula veſtémque purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, D multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cùm Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quemE admodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irritaF tus eſt, vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionatham nunciis recepti G ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cùm deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μάρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον ὁ πατὴρ εἰς αὐτὸν ἐχθύετο, καὶ τὰς ὑποχάσεις διεψεύσατο, πόλεμον ἀπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τῷ ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἀν, εἰμὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τιμὴ ὅτι τὸν ἰωνάθην αὐτῷ φίλον ἀπεμετέπασεν εἰς τὰς περὶ αὐτῷ φροντίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς ἀραβίας εἰς τιμὴ συρίαν μὴ τὸ παιδὸς αὐτόχου, μειράκιον ἔτι ὢν τυγχάνει τιμὴ ἡλικίαν, ἀφεῖλεν αὐτῷ τὸ ἡγέμονικὸν καὶ πρὸς χωρήσαντος τῷ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὃ καταλείπει τὸν δημήτριον ἀγὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἀναφέρει πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλεφάντας, καὶ τιμὴ τῆς αὐτοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἓν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν, ὁ δὲ παῖς αὐτόχος πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβυτὰς καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τιμὴ ἀρχιερωσύνην ἀγεβαίᾳ, καὶ τῆς τεσσάρων παροχάρεις νομῆς, αἳ τιμὴ χώραν τῆς ἰουδαίων προσετέθησαν. ἔπι γε μὴν σκῦλα χρυσᾶ καὶ σκεύωματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις ὑπῆρχεν ἀπέστειλε. καὶ πόρπην δὲ αὐτὸν δωρεῖται χρυσᾶν, καὶ τῆς πρώτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐτῷ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ τοῦ κλίματος τ' τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης ὁ τούτοις παρ' αὐτόχου γεγυμνασμένοις εἰς αὐτὸν ἤθεσι, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ ξύφωνα πρεσβυτὰς, εἶναί τε φίλος ὡμολόγει καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν συὶ αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἀ δὲ αὐτῷ χάριτας ἀποδοῖη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρησῶν ἐν οἷς ἐδεῖτο τυχών, ἀλλὰ προσαδικήσειεν αὐθ' ὧν δ' πάθοι. συγχωρήσαντος δὲ αὐτόχου δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκτε συρίας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμῆσαι στρατηγοῖς, δυσὶ ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ μὲν λαμπρῶς μὲν ὑπεδέξαντο, στρατιὰν δὲ οὐκ ἔδοσαν. ἀσκαλὼν δὲ ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῆς ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὲν δώρων ὑπαντησάντων, αὐτοὺς τε τούτους παρεκάλει, καὶ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστων, ὅπως ἅπασαν δημητρίου, προσθέσθαι μὲν αὐτόχῳ, συὶ αὐτῷ δὲ πολεμοῦσας στρατεύεσθαι. ἀπὸ δὲ δημητρίου δέκα λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἰ δ' αὐταῖς βουλομέναις ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πεισάσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν αὐτόχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τιμὴ παρὰ τούτων δύναμιν αὐτόχῳ. πολὺ δ' ἦρε τῆς προσδοκίας τοῖς γαζαίοις ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν αὐτόχῳ προχωρῆσαι. τοῦτο παρέξειεν εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τιμὴ κάκωσιν. μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τιμὴ γιὴν αὐτὸς ὅπιων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα ὁ πάροντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲ λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσγένοιτο, σώφρονες ἐκείναν εἶν αὐτῷ ἀφῶτες παραμένειν ἐκεῖνο θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τ' ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς πείρας τῆς ἀνιῶν, ἐ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνησιομαχήσαντες ἀ μηδ' ὅλως βλαβέντας

τας ἄμεινον ἐῶ ποιεῖν, ταῦτα ὑσέρων ζημιωθέντες αἰ- A
ρεσιώτας. ὁ δὲ σωθέμβυος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασσο-
κοῦ. τῶν δὲ δημοσίᾳ σρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς
κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ σρατιᾷ, πλησίον δέ ἐσιν αὐ-
τῆ τὰ τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν
ὡς τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅτι τὴν γαλιλαίαν ὡς σύμ- B
μαχον. τοὺς δὲ γαλιλαίους ὄντας αὐτῷ ἐ προσιόψεσθαι
πολεμοῦντας, ὑπλύτησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλιπὼν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν σρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐνεῦν ἰσχυρώτατον, τὴν βεθσούρ-
αν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ὀχυρώτατον. κατεῖχε δὲ αὐτὸ φρουρᾶ δημήτριος. δε-
δήλωται δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρόσθεν. ὡς δὲ χώματα μὲν
ἐγείροντος τοῦ σίμωνος, μηχανήμασι δ' ἐνσείοντος καὶ C
πολλῇ σπουδῇ χωμένου πρὸς τὴν βεθσούρας πο-
λιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρούροι, μὴ κρατηθέντες ἐξαιρε-
θέντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥσε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίσεις ἐκβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν κα-
θίσησιν ἰδίαν, ἰωνάθης δὲ ἀρὰς τὰ γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑ-
δάτων τῶν γυμνασαρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν D
ἐσρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον προσ-
ῆλθεν, ἐπειδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τοῦ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθῃ ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ καὶ τοῖς
λοιποῖς ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τὰ σρα-
τιᾶς ἀπλώτων εἰς τὸ πεδίον. οἷς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑ-
τοίμως πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοῖς ἰ-
δίοις σρατιώταις πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῷ δὲ εἰς
τὰ ἐνέδρας ὑπὸ τῷ δημητρίου σρατηγῶν κατασα- E
θέντων καὶ νότῳ τοῖς ἰουδαίοις χωμένων, δείσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμη-
σαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς αὐτὸν ἀριθμὸν,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
ψαΐου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολ-
μηρῶς δὲ καὶ μετ' ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὠσά-
μενοι, τῷ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτούς, καὶ ταῖς χερ- F
σὶν ἀπέτρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τὸν ἰωνά-
θου σρατιῶται, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ταπέντας,
ὑπολλεχθέντες τὰ φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ σρατόπεδον
ἦν τῷ πολεμίων. κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρῶς, καὶ διχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑ-
πέτρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ
κατὰ νοῦν προνοίᾳ θεῦ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς G
ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι βουλόμενος τὴν φιλίαν
τὴν ἐνοῦσαν πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτοῖ

quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, ci-
tra egressus inde, totam regionem vsque Damas-
cum obibat. cúmque Demetrij validus exer-
citus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ pro-
pinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ,
vellentque Ionatham auertrahere a Syria, latu-
rum opem Galilæis suæ ditionis hominibus,
occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ
præsidium relicto. Is collectis quotquot po-
terat eius regionis militibus, Bethsuram op-
pugnabat, locum totius Iudææ munitissi-
mum, & incessum à Demetrianæ factionis
hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm ag-
geribus simul ac machinis vehementer infe-
starentur, veriti ne occupato per vim loco ad
vnum necarentur, per nuncium rogabant Si-
monem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura,
incolumibus decedere & proficisci ad Deme-
trium. ille verò data eis in hoc vt postulabant
fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præ-
sidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis
à stagno Gennesara castris quæ primùm po-
suerat, in campum Asor progressus est, ne
scius hostem esse in eo. Demetriani verò qui
ante vnum diem aduentum eius præsenserant,
collocatis prius in monte insidiis, ipsi in cam-
po ei se oppositerunt. Quos conspicatus Io-
nathas paratos ad prælium, & ipse suos pro
tempore ad certamen instruit. Sed cùm à ter-
go se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti
ne intercepti in medio contrucidarentur, in
fugam se dederunt, ita vt penè omnes Iona-
tham desererent in periculo. Soli duces Mat-
thias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quin-
quaginta virorum fortium manu permanse-
runt: qui à desperatione sumpta audacia,
tanto impetu aduersam hostium frontem im-
pulerunt, vt territi ceu furentibus cederent.
Tum verò illi qui Ionatham destituerant, vi-
dentes fluctuantem & inclinatam hostium a-
ciem, reuersi in prælium, iam in apertam fu-
gam versos persequebantur, donec ad Ce-
dasa ventum est, vbi intra castra compulsi
sunt. Ionathas autem egregia victoria po-
titus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia
sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, mi-
sit Romam legatos de renouanda amicitia,
quibus dedit mandata, vt in reuertendo obi-
ter inuiserent Lacedæmonios, eósque cogna-
tionis admonerent atque fœderis. qui post-
quam Romam venerunt, expositis ad sena-
tum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cu-
peret renouari fœdera, & impetratis quæ
volebant omnibus, acceptísque literis com-
mendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tu-
tiùs possent iter facere, in reditu peruene-
runt etiam ad Lacedæmonios, & obtule-
runt eis literas à Ionatha pontifice, quarum
exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

τοῖς πρεσβευτὰς ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς ἀπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐ-
τοὺς ἀποσωθῆσαι φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱδὲ ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῆς καὶ
τὸν δῆμον ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὅπως τὴν πρὸς συμμαχίας βεβαίωσιν, καὶ βουλῆς ὅπω-
κυρωσάσης τὰ προτερον αὐτῇ πρὸς τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόσης ὅπως ἀσφαλεῖς πρὸς ἅπαντας
τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ δυρώπης, καὶ τὴν πόλιων ἄρχοντας αὐτοῖς νομίζειν. ὅπως ἀσφαλεῖς τῆς εἰς
τὸν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῆς τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὸν ἀπαρτίαν παρεγένοντο. καὶ τὰς ὁπισο-
λὰς ἃς ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης τὸ ἔθνους

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuique & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publicè quàm priuatim proſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd verò non prius vos cognatos agnouerimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quoque nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã hominibus præter fati decretũ accidere. At Sadducæi fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu properè in Amathenſem agrum ocurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cùm exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, maturè omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

τῆς ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῶν ἰουδαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐρρωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἅτερ αὖ ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐρρώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τῷ γνησιωτάτῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, Ὀνίᾳ ἀρείου τοῦ βασιλεύοντος ὑμῶν ὑπισχνῆς ἴδιᾳ δημοτελῆς, περὶ ὑπαρχόσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγνείας, ἧς ἀναγκαῖον τὸ αὐτόγραφον, τιμῶ τε ὑπισχνοῦμαι ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ δημοτελεῖ καὶ τῷ ἀρείῳ φιλοφρονῶς διετέθημεν· ἐσπουδάκαμεν δὲ καὶ τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῖν πεπιστευμένων γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκαταρχὴν τῆς ἀναγνωρίσεως· οὐκ ἐβουλόμεθα, μὴ καὶ προσαρτάζειν δοκῶμεν τιμῶν παρ' ὑμῖν δεδομένην δόξαν. πολλῶν δὲ κόπων ἀγωνισμένων ὑπὸ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀναπολιθείσης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτῶν ἐποιούμεθα. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιεστώτων διὰ τὸ γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἐβουλήθημεν ὑμῖν ἔτ' ἄλλῳ τῷ προσκόπτοντι ὑμῖν ἐνοχλεῖν· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους. καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς ῥωμαίους νεμήνιον τὸν ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τὸν ἰάσωνος, τῆς τῆς γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐντολάς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, εἴ τι ἂν δέησθε ἐπιτελεῖν, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένοις· ἐπὶ γὰρ ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. ἦν δὲ τὰ χρόνον τοῦτον ξεῖς αἱρέσεις τῶν ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δὲ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν φαρισαῖοι, τινὰ καὶ εἱμαρμένην εἶναι λέγουσιν ἔργον. τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δὲ τῶν ἐσσηνῶν γένος, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνει, καὶ μηδὲν ὁ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾷ. σαδδουκαῖοι δὲ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, οὐδέν τε εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ἅτε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὡς τῆς ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω πρὸς ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῆς πραγματείας. οἱ δὲ τὸ δημιουργὸν στρατηγὸν τὴν γνησιωτέραν ἦτταν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς προτέρας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. ὁ δὲ ὄντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπλίτισεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν. οὐ γὰρ ἔγνω σκοπὸν αὐτοῖς δοῦναι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἀπόντων σταδίους ν. πέμπει

τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πῶς εἶεν ἐς στρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὑπιέναι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τῆς στρατοπέδου, καὶ τὴν δ' ὅλην τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐρρωμένους εἶναι, καὶ ταῖς διανοίαις

νοίας ἅπας ἔχειν ὡς καὶ δεῖ τῆς νυκτὸς εἰ δέοι στε μαχησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτοὺς τὴν ἐφαίρεσιν. οἱ δὲ τοῦ δημητρίου στρατηγοὶ, συνθέμενοι τὸν ἰωνάθην ἐγνωκότα, ἐκ ἐπὶ τῷ γνώμῃ ἦσαν ὑμεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι; καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῷ δυνηθήσεσθαι ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης. ἐκ δὲ τοῦ φανεροῦ δεδιότες, ἐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ ἰωνάθης ἑωθεν προσμίξας αὐτῷ τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι πεφύγασιν ἐδίωκεν. ὁ μὲν τι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη δὲ τὸν ἑλεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν πρὸς ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας & λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, & τὴν παλαισίνην ἕως ἀσκάλωνος, ἠσφαλίσατο, φρουροῖς, καὶ ποιήσας ταῦτα ἦ τοῖς οἰκοδομήσασι ἦ τὰς φυλακὰς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς ἰοππίτας βουλομένους τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν οἰκησάμενοι ὅ τε σίμων ἦ ἰωνάθης, ἦλθον εἰς ἱερουσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβουλεύετο τοῖς ἱερουσολύμων ὀχυρώσασθαι τεῖχη, & τὸ καθηρημένον τὸ πρὸς τὸ ἱερὸν προβόλου, πάλιν ἀνασῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ πρὸς αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ ἦ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἀκρᾳ φρουροῖς τὴν πόλιν, & τῆς δύσεως αὐτοὺς τοῖς στίχοις τούτοις ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον. ἔπρασε μὲν & τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρέατα ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης ἦ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημήτριος δεδιὼς, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦλθε, ταύτην βουλόμενος ἦ τὴν βαβυλῶνα κατασχεῖν, ἦ τῷ ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ δὴ οἱ ταύτην κατοικοῦντες ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐφορσβάλλοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο βοηθήσειν μὴ αὐτοὺς ὑπερνέμοι, συναπολεμήσειν δὲ ἀρσάκῃ τὸν πάρθων βασιλέα. ταύτας ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς πάρθους, ἦ χρήσοιτο αὐτοῦ δυνάμει, τὸν τρύφωνα πολεμῆσαι δυνησόμενος, καὶ τῆς συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δὲ αὐτὸν προθύμως τῷ ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκῃ, ἦ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀπολαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς & ἐν ἄλλοις διήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerent. Demetrij verò duces vt sensêre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cõtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amissóque exercitu, ipse viuus in potestatẽ hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. 1. *Mach.* 12 13.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasérunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro cuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. *Mach.* 13 HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo cooriturí, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ὡς δημητρεὺς ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξενίσε κατὰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸ δημήτριον ἔγνω ζῶντος λαβόντα τέλος, ὡς οὐκ ἔτ' ἐν αὐτοχῷ βέβαρος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζε γε μὴν αὐτῷ τὸ προαίρεσιν ταύτην ὁ ἰωνάθης φίλος τυγχάνοντος αὐτοχῷ. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν αὐτοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κεῖνας ἀνελεῖν, εἰς βεθσαν ἐκ τ' αὐτοχείας ὡδαγίνει), τὴν καλουμένην ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ πασαρῶν αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπλήστησεν ὁπλίτου στρατοῦ, πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνὺς τὴν ἰωνάθου ὑπαρχεταν δώρεις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθῃ προστάξε, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος δύνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ἀδεῶς προορώμενον. τοῦ τε στρατιὰ συμβούλευσεν ἀπολύσαι. καὶ γὰρ νεῶ ὡς δέοντος αὐτοῦ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὴ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. καταχόντα μὴν τοίνυν περὶ αὐτὸν ὀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. ὑποδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάπερ ἄλλα πάντ' ὅσα κατὰ τὴν χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν δὴ ἰωνάθης ὡδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεῦσαι ταῦτα πρὸς δύσας, τοῦ μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε χιλίους ἢ κατασχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς ἢ μετὰ τῶν χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῶν δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος προστεταγμένον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς ἢ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε ἢ καὶ ὅπη τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως αὖ καὶ τούτους ἀπωλέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῶν περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν πρὶν τοὺς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι φραξάμενοι τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς σίμωνι τὼ στρατηγίαν ἐνεχείρισεν τὸ ἔθνος καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

Οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθην σύλληψιν, καὶ τὸν τοῦ σὺν αὐτῷ στρατοῦ ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ὅπη τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο. καὶ δῆτα ταὐτὸς ὅπερ ἐπὶ πᾶσιν ἦν, δέος τε μέγα καὶ κατ' λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τ' ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας ἀφηρημένοι, τὰ πρὸς ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ δὴ ἰωνάθου πρεμόντα, νῦν αὐτοῖς ὄντος ἢ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς περὶ τῶν ἐχθρῶν κινδύνους ἀναγκάζοιτ' καθίσασθαι. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θανάτου οἱ ἐν τῷ ἔθνων, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἰουδαίοις ἀποστοῦντας ἡγεμόνος. αὐτὸς ἢ ὁ τρύφων

τὸν τρύφωνα δυνάμιν συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. σίμων δ' ὁρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ἐκκλησίαν προθύμους ἐλθόντα τὸν τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλίσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοὺς παρακαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν γὰρ ἡμετέρας ἐλευθερίας ὁμόφυλοι μὴ τῶν πατρῶν ἐγώ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. παράδειγμάτων δ' τοιούτων ἀπορεύντος μου καὶ τὸ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας οὐ τῆς ἡμετέρας οἰκίας ἀπολωλυῖα, φόβος ἀδελφὸς ἔσται πολλοῦτος, ὃς ταύτῃ ἡμῖν τὴν ἀρίστην ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, ἀντεισάξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν οὐκ ἀπορῶ τοὺς ἡγεμόνος οἵου τε καὶ πάσχειν ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μεγίστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' οἷς ἂν ἡγῶμαι. ἔστι γὰρ κρεῖττον ἐγὼ τοῖς ἐμοῖς ἀδελφοῖς ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ἢ τὸ χεῖρον ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμῖν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανεῖσαι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς ἐ δίκαιον ληφόμενος ἀνδρὶ τῷ πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὡρμηκέναι. τούτοις ποιησαμένου τὸ σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδιδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ ἀντὶ τοῦ ἰούδα ἐ ἰωνάθου τοῦ ἀδελφῶν αὐτοῦ τιμῆς ἀξίαν ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅπ κελεύσει, πειθηνίους. σωαθρήσας δ' πᾶν δύθις ὅσον ἰσχὺν τὸ πολεμικὸν τ' οἰκείας ἰσχύος, ἐπῆλθε τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι, ἐ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθην τινὰ φίλον ἀγαλώμου παῖδα μετ' στρατιᾶς εἰς ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ προδῶσιν ἕτοι τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δ' ὑπομένων ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δ' τρύφων ἄρας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν ἰουδαίαν προῆλθεν, καὶ τὸν ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ σίμων μετὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς ἄδιδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δ' τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ἀπὸ τῆς ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, ἐ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προσελθεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλοι λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως. ἀρτι γὰρ αὐτὸν διὰ τὸ ἀργύριον ὃ τοῦ βασιλεῖ χρησάμενος ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δ' σίμων τὴν τέχνην τὴν τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνιεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπωλέσῃ δοὺς ἐ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δ' ἐ τοὺς παῖδας ἐνδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δ' μὴ διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ θανάτου γεγόμενος,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciã, & posita formidine ausa est meliores spes cõcipere: cumque vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locum fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmunitéq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centùm argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subesset insidiæ: præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse equitatũ, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum extruxit patri timul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vsque ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est exacto pontificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesimum septuagesimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adiicerẽt, actum esse anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulêre victorias. Deuastauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hierosolymorum arce, solo eam æquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæ pretium, si mons quoque in quo sita fuerat complanaretur, vt solum tẽplum emineret: effecitque id commemoratis pro concione malis, quæ à præsidiariis in eã diem Iudæi passi fuerant, quæque etiã in posterũ ferre cogerentur, si externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ, συναγαγὼν τὸν στρατὸν, ἐδήλωσεν ὡς ἀπὸ αὐτῆ τὰ τοῦ ξύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα οὐ συνέδραν οὐ βουλὴν ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ ξύφωνος προβαλλομένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. οὐ σίμων μὲν, τοὺς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δ' ὁ

B ξύφων ἐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, ἀλλ' ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐπῆλθε τὴν χώραν, καὶ δὴ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ παραμειβόμενος ἦκεν εἰς βέθσα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ κατὰ στρατοπεδευόμενος ἐξεναντίας αὐτοῦ. ἧν δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πέμψαντων πρὸς

C ξύφωνα, καὶ παρακαλούντων αὐτοὺς, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον ὡς δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις εἶναι. ἀλλὰ χιὼν δι' ὅλης δὲ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μᾶλλον ἢ ὁδεύειν ὑπὸ βάθους τὴν παρεῖαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ ξύφων, εἰς τὴν κοίλην ἀφικνεῖται συρίαν, ἀπουδὴ τε εἰς τὴν γαλααδῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι καὶ ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν

D αὐτόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μωδεὶν τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀνέξεσμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ θαυμάσιον ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς θεὶ αὐτὸ ἔλλεται καὶ σύλοις μονολίθοις, θαυμαστόν τε ἰδεῖν χρῆμ' ἀπέστησι, θεοῖς τούτοις δὲ πυραμίδας ἑπτὰ, τῇ τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ

E μίαν ᾠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένην, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ θεὶ μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τοῦ μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαύτην ἀπουδὴν οἴδαμεν γεγονότα. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα θεοῖς τῷ θεῷ. καὶ τὰ μὲν θεὶ τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσθι. σίμων δὲ καταστάθεις ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους,

F τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἀπολυθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. καὶ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ ἀνείσφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὁ καὶ ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου στέλεχος ὁ νικάνωρ ὑπελήφθη κατέχειν συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἴσθι ἡ τοῦ πλήθους θεὶ τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς θεὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὅτι τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν σίμωνος τοῦ μεγίστου ἰουδαίων

G καὶ ἐθναρχοῦ. εὐτύχησαν δὲ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν θεοίκων ἐκράτησαν. κατεσκέψατο δὲ σίμων, γάζαράν τε πόλιν καὶ ἰόππην καὶ ἰάμνειαν. ἐπιπολιορκίσας δὲ καὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν τῶν κακῶς ποιεῖν ὡς καὶ τότε. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτο ἔπειθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτοῦ γίνεσθαι, ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουράρχων καὶ τῶν φρουρῶν ἰουδαῖοι ὑπομιμνήσκων, ἅτε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχοι τὴν βασιλείαν

ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φρυκῶς ἐν αὐτῇ κατασκεύσης. ταῦτα A
λέγων πείθει πλῆθος τὸ παραιρῶν αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, & πάντες συσκαλόντες, καθῄρουν τὸ ὄρος, ἡ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τῷ ἔργῳ, ξύσιν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος ἡ πεδινὴν λειότητα. & τὸ λοιπὸν ὑξέχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, ἡ ἄκρας ἡ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ ἦν ἀνηρημένων. ἡ τὰ ὅπλ σίμωνος συσκευασθέντα, τῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ιϛ'. B

Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, σύμμαχος γενόμενος αὐτιόχῳ τῷ δικαίῳ.

ΜΕτ' ὀλίγον ὃ ἡ ἀχμαλωσίας ἡ δημητρίου, ἡ ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτίοχον, ὃς ἡ θεὸς ἐπεκλήθη, ξύφων διέφθειρεν ὑπὸ σχῆμα δικαίου αὐτὸ τέως παρὰ βασιλεύοντος ἔτη. ἡ τὸν μὲ, ὡς χειρίζομενος ὑπὸ δύνη θήγγλεσσιν ἐφίλως ἡ τοῖς οἰκειοτάτοις διέφθειρε τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήσεσθαι πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσειαν αὐτόν, δημητρίου μὲ τὸ πάππου ἀχμαλώτου γεγονέναι μέλλοντος, ἡ δ' ἀδελφὸν αὐτῦ αὐτίοχον παραγενόμενον εἰς τὴ ἀρχὴν πολλὰ πρήσειν αὐτοῖς κατὰ τὸ δικαίου ἀμειψόμενον. οἱ δ' ἐλπίσαντες ὑπόδειαν ἔσεσθαι τῦ ξύφωνι δολοποιμένης βασιλείας, ὑπεδέξαντο αὐτὸν ἀρχοντα. ὑβριζόμενος ὃ ὑπ' αὐτῦ τοσαῦτα ἐγκρατὴς ὁ ξύφων, διέδειξε τὴν αὐτῦ φύσιν ὅσην πονηράν. ἰδιώτης μὲ γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, ἡ μεδιότατα ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τύτοις εἰς ἄπερ ἐβύλετο. τὴ δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, ἡ ὁ ἀληθὴς ξύφων ἦν. τοὺς γὰρ ἐχθροὺς διὰ ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲ γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίς ἀδ πρὸς κλεοπάτραν τὴ δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελεύκεια μὴ τὴν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἀλωμένῳ δὲ ἡ αὐτιόχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, & μνηστὰς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ ξύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, κελεύσας πρὸς αὐτὸν ὅπ τε γαμίῳ & βασιλείᾳ. καλεῖ δὲ τὸν αὐτίοχον ὅπ τύτοις, ἅμα μὲν τὴν φίλων αὐτῷ ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ ἡ τὴν πόλιν διδόντων τινῶν ἐν σελεύκειᾳ τῷ τρύφωνι δείσασα. γενόμενος δὲ ἐν τῇ σελεύκειᾳ ὁ αὐτίοχος, ἡ τὴ ἰσχὺς αὐτῷ ἡ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸ τρύφωνα. ἡ κρατήσας αὐτῷ τῇ μάχῃ, τῆς ἄνω συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἰς τε δώραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκῃ συμφυγόντα. πέμπει δὲ ἡ πρὸς σίμωνα τὸν τῶ ἰουδαίων ἀρχιερέα πρεσβείας φιλίας ἡ συμμαχίας ἕνεκεν. ὁ δὲ ἀποδεξάμενος προθύμως αὐτῷ τὴν αἴτησιν, ἡ χρήματα τε πολλὰ ἡ ξοφὼν, τοῖς τὴν δώραν πολιορκῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς αὐτίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κρύψαι φίλων. ὁ μὲ γὰρ ξύφων ἐκ τῆ δώρας φυγὼν εἰς ἀπάμειαν ἡ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ C D E F G
ἀπώλετο, βασιλεύσας ἔτη ξέ.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ως ξύφων ἀναιρεθέντος αὐτίοχον ἐπολέμησε σίμων, ἡ κατεδουλώσατο τὸν στρατηγὸν αὐτῦ τρύφωνα τῆς ἰουδαίας ἅπασαν.

Ο Δ' αὐτίοχος ὑπὸ πλεονεξίας ἡ φαυλότητος, λήθην τῆ ἐν σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, ἡ δύναμιν στρατιωτικὴν κατεδόησε παρασὺς τῷ φίλῳ, ὅπ τὴν ἰουδαίας πόρθησιν, ἡ

aliquis princeps ei loco imponeret præsidium: adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

NON multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsoque rumore quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, hoc magis animos hominum sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quæ tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatræ coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, nè quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat. X. 1. *Mach.* 15 XI.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

CAETERVM Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem XII.

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

CAP. XIV.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Mach.* 16 ISper octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, missit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum recepisset.

CAP. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. *Mach.* 16 ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cótra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potiùs indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

τ σίμωνος ἅλωσιν ἐξαπέστειλε. σίμων δ' ἀκέσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀδικίαν, ἅτε πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τῆ μὴ δικαίων τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ μνομένων τυγχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τ ἡλικίας φέρημα κρείττον λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει τ πολέμε, καὶ τοὺς μὲν ὑοὺς μετὰ τῆ μαχιμωτέρων παρεκπέμπει στρατιωτῶν. αὐτὸς δ κατ' ἄλλο μέρος παρήει μετὰ τ δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῆ ὀρῶν τόποις εἰς ἐνέδραν καθίσησας, ἀναμπρτάνει μὲ ὐδεμιᾶς τῆ ἐπιχειρήσεων, κρατήσας δ ἀεὶ πάσης τῆ πολεμίων, ἐν εἰρήνη τ λοιπὸν διήγαγε χρόνον, πιστούμενος καὶ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ἀπέφυγε μὲν ἡ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐπιβουλὴν ὁ συμπόσιον φιλοφρονηθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡξεν δ' ἡ τὰ πάντα τῆ ἰουδαίων ἔτη τελευτᾶσα ἐξ ὅτου βασιλῆς ἐνομοποίησε, πτολεμαίου τ γαμβρὸς ταυτὶ αὐτῆ συνεπαμύνας. ὃς καὶ τ γυναῖκα αὐτε καὶ δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὅπ' ἰωάννην τ ἴδιον, τοῦτο δ' ὑρκανὸν ὧν ὄνομα, τοὺς ἀφαιρεσομένους. αἰφόμενος δ' τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἀφυγὼν τ ἐξ αὐτε κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τῆ πλήθει διὰ τὰς τε πατρὸς εὐεργεσίας, καὶ διότι τὸ πτολεμαίε τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπεδάσατο δ' καὶ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπώσατο, τ ὑρκανὸν ἤδη ποσσδεξάμενος.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πτολεμαῖος τ τὴν ἀρχὴν ἐπιχείρει καθασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τῆ ἡγεμονίαν παρέλαβε.

ΚΑὶ ὁ μὲ εἰς ἕν τι τῆ ἱερεῖον ἐσεληλυθότα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, διαγὼν λεγόμενον. ἀπολαβὼν δ' τὴν πάτριον ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, καὶ τ θεὸν πρώταις θυσίαις ἱλασκόμενος, ὅτι τ πτολεμαῖον ἐξεσράτευσε, καὶ ποσβαλὼν τῆ χωρίου, τοῖς μὲ ἄλλοις ἐφείλων αὐτε, ἡττᾶτο δ' μόνῳ τῆ ποὸς τ μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτοις γὰρ ὁ πτολεμαῖος ἀνάγων ὅπ' τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπάπτε ἠκίζετο, καὶ καταρημίσθη ἂν ἀφισαμένε τ πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον αὖ ἐνδιὼν τ ποὸς τ αἵρεσιν τε χωρίε ἀπεδήσετο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἠγεμένος ποὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ ποσθύμον. ἡ μήτοι μητὴρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὸν, ἀλλὰ πολλῆ πλέον ὀργῆ χρεώμενον, ἑλεῖν ἀπεδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ὑδὺ γὰρ αὐτῇ τ μετ' αἰκίας ἐξ θανάτου, εἰ δίκαιον ὑπάρχοι τ εἰς αὐτοὺς ἀδικίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲ λεγόντος μητρὸς, ὁρμὴ τις ἐλάμβανε ποὸς τ αἵρεσιν τ φρουρίε. νικᾶ δ' αὐτὸν τυπομένου ἰδοὶ καὶ ποσαρατωμένου, ἐξελύετο καὶ τ ὅπ' τοῖς εἰς τὴν μητέρα ποσατωμένοις συμπαθείας ἥττων ἐγένετο. ἐλθὼν δ' ἔτος εἰς χρόνον τ πολιορκίας ἐνίσα τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθὸ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ δ' ζ ἔτη τοῦτο ἀδιατρεφοῦσιν ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τ αἰτίας τὸ πολέμε, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τε ὑρκανε καὶ τ μητέρα, καὶ τοῦτο δρασας ποὸς ζήνωνα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα τ φιλαδελφέων πόλεως.

Κεφα-

Κεφάλαιον ις'. A CAP. XVI.

Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ Σιδήτης, λαβὼν τάλαντα τ' συμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποίησατ.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τ' ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' μ̄ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτ̄ῦ, ἀ ὃ τ' ὑρκανῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' B ξ' ϗ β'. δηώσας ὃ τ' χώραν, τ' ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις ϖεριλαβών, λύυε μὴν ὑδὲν ὅλως τὸ ϖρῶτον, δι' ἃ τε τ' τῆν τειχῶν ὀχυρότητ', ϗ δι' ἀρετὴν τῆν ἐμπολιορκουμένων. ἔπ γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. ϗ ὃ τὸ βόρειον μέρος τῦ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ ϗ ὁπλιτεύειν ἔξ), πύργους ἀναστήσας ρ' ζιωφόρους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς σταπωτικὰ βάγματα, ϗ ϖερσβολὰς ὁσημέραι ϖοιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν ϗ πολλὴν τὸ δ' C ϗ διπλῆν τειχίσμασιν ἀπετύχησε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ ὃ πολλὰς ἐνδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μ̄ ἀφυλακτοίς ϖου ϖερσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, ἀθρόους ὃ ἀνεχώρουν δυχερῶς. ἐπεὶ ὃ βλαβερὰν κατεγίνωσεν ὑρκανὸς τ' πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τε τῆν ὀπτηδείων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, ϗ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐν πολυχειρίας ἔργα γινομένης, τὸ μὲν ἀχρεῖον D αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἱκανὸν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέχειν. ἀπίοχος μ̄ ὃν τοὺς ἀπολελοιθότας, ἐξελθεῖν ϗκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι ϗ ϖερσαναλίσκομενοι τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὅπως ἄσης γε μὴν τ' σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεῆσαι αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' ὑρκανῦ ϖρὸς ἀντίοχον, ϗ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ δι' ἃ τ' ἑορτὴν αἰτήσαντος ἡδέως, τῇ ϖρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ εἰκὼν ἀπένδε), ϗ ϖερσέτι θυσίαν εἰσέπεμ- E ψε μεγαλοϖρεπῆ ταύροις χρυσοκέρωσι. ϗ μ̄ϒ παντοίων ἀρωμάτων ϗκπώματα, χρύσεά τε ϗ ἀργύρεα. ϗ τ' μὴν θυσίαν δεξάμενοι ϖαρὰ τῆν κομιζόντων, οἱ ϖρὸς τ' πύλας ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος ὃ τ' σταπὰν εἰσία, πλεῖσον αὐτὸν ἀντίοχα τὸ ὀπφανοῖς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐ μὴν κατέθυεν ὅπ τὸν βωμὸν, τ' νεὼν ὃ τῷ ζωμῷ ζύπων ϖερίῤῥανε, συγχέας τὰ ἰουδαίων νόμιμα ϗ τὴν πάτριον αὐτῆν δυσέβειαν, ἐφ' F οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, ϗ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μὲντοι τὸν ἀντίοχον δι' ὑϖερβολὴν τῆς θρησκείας δυσεβῆ πάντες ϗκάλεσαν. ἀποδεξάμενος ὃ αὐτ̄ῦ τ' ὑπείκειαν ὑρκανὸς, ϗ μαθὼν τὴν ϖρὸς τὸ θεῖον αὐτ̄ῦ ἀπόνοιαν, ἐϖρεσβεύσατο ϖρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ ὃ ἀποστάμενος τ' συμβουλὴν τῆν ϖαραινούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος δι' ἃ τ' ϖρὸς ἀλλήλους αὐτῆν τ' διαίτης ἀμιξίαν, οὐκ ἐνέδησε. G πυθόμενος ὃ κατ' δυσέβειαν πάντα ϖοιεῖν τοῖς ϖρεσβεύταις ἀπεκρίνατο, ὡς δὲ δέναι μ̄ τὰ ὅπλα τοὺς πολιορκουμένους, ϗ δασμὸν αὐτῆ τελεῖν ἰόπωπις, ϗ τῆν ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ' ἰουδαίας, φρουράν τε δεξαμένους ἐπ' ἐκείνοις ἀπηλλάχθαι τὸ πολέμου. οἱ ὃ τἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τ' ὃ φρουρᾶν οὐχ ὡμολόγουν, δι' ἃ τ' ἀμιξίαν οὐκ ἐφικνεῖσθαι ϖρὸς ἀλλήλους. αὐτὰ μέντοιγε τ' φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν ϗ τάλαντα ἀργυρίου ϖεντακόσια. ὧν δ' ἕνεκα τάδ', ϗ τίνας ὁμήρους ϖρὸς δεξαμένου τὸ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν ϗ ὑρκανῦ ἀδελφός. καθεῖλε ὃ ϗ τ' σφαῖραν τ' πόλεως. ὅπ τούτοις μ̄ ὃν

Pp 3

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est, vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A B C

αὐτίοχος τ̀ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τ̀ δαβίδ ϰ τάφον ἀνοίξας, ὃς πλούτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, ξιχίλια μ̀ τάλαντα ἐξεκόμισεν, ὁρμώμενος δ' ἐπὶ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοξοφεῖν ἤρξατο. γίνε) δ' αὖτ̀ ϰ πρὸς αὐτίοχον φιλία ϰ συμμαχία, ϰ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̀ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ, ϰ φιλοτίμως παρέσχε. ☾ ποιεμένῳ τὴν ὁδὸν παρθυς αὐτ̀ στρατιὰ συνεξώρμησεν ὑρκανός. μάρτυς ὁ τούτων ἡμῖν ὅδε ϰ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἅτινας ἱστορῶν. ἔφαγον ὁ ϛήσας αὐτίοχος ὅπ̀ τ̀ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τ̀ παρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο. διηθέντος ὑρκανῦ τὸ ἰουδαίοις ἁγὰ πάνα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἐν νόμῳ ὁδοὺς ποιεῖν. ϰ ταῦτα μὲν ὁ φιλάδελφος λέγων. ἐσθ' ὅτε ἡ πεντηϰοστὴ ἑορτὴ μ̀ τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν ὁ ἡμῖν ὅτε ἐν τοῖς σάββασιν, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδοὺς ποιεῖν. συμβαλὼν δ' αὐτίοχος ἀρσάϰῃ τ̀ παρθῳ, πολλῶν τε τ̀ στρατιᾶς ἀπέβαλε ☾ αὐτὸς ὑπόλυτος. τὴν δ' τ̀ σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ̀ δημήτριος, ἀρσάϰης αὐτὸν ἐϰ τ̀ αἰχμαλωσίας ὑπολύσαντος, ϰαθ' ὃν χρόνον αὐτίοχος εἰς τ̀ παρθυαίνην ἐνέβαλεν, ὡς ϰ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XVI. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit vt circuncliderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circuncisionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gararáque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D E F G

Κεφάλαιον ιζ'.

Υρκανοῦ στρατεία ὅπ̀ συρίαν.

Υρκανὸς ὁ ἀϰούσας τ̀ αὐτόχε θανάτον, δρᾷ ὅπ̀ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς δῦρεῖν ὅπερ ἰῷ ἐρήμους τ̀ μαχίμων ϰ ῥώνδ δυναμένων. μήδαβαν μ̀ ὖν πολλὰ τ̀ στρατιᾶς αὐτ̀ ταλαπορηθείσης ϛ' μησὶ εἷλεν. ἔπειτα ϰ σαμεγὰν, ϰ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις ☾ γαριζὶν τότε χαθαίων ὄχλος, ὅπερ ὤϰει τ̀ εἰϰαθέντα τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῷ ναὸν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰϰοδομῆσαι συναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ δι' τ̀ γαμβρὸν μανασσῆ τ̀ ἰάδδου τ̀ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς ϰ πρόσθεν δεδηλώϰαμεν. συνέβη δ' τ̀ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθ μ̀ ἔτη σ'. ὑρκανὸς δ' ϰ τ̀ ἰδυμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, ϰ μάρισαν. ϰ ἅπαντας τοὺς ἰδυμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμνοιντο τε τὰ αἰδοῖα ϰ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθ θέλοιεν. οἱ δ' πόθῳ τ̀ πατρίδος γῆς ϰ τ̀ περιτομὴν ϰ τὴν ἄλλην τ̀ βίου δίαιταν ὑπέμειναν τ̀ αὐτὴν ἰουδαίοις ποιήσασθ. ϰἀϰεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὥστε εἶ) τὸ λοιπὸν ἰουδαίοις. ὑρκανὸς δ' ὁ ἀρχιερεὺς αἰσθανόμενος τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. ϰ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτῆ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ ἔτει. φάνιος μάρϰου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀϰτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευϰίου μαννίου λουϰίᾳ υἱῷ μυτίνᾳ, ϰ γαΐου σεμπρωνίου γαΐᾳ υἱῷ φαλέρνᾳ, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, ϰ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, ϰ διόδωρος ἰάσονος, ἄνδρες ϰαλοὶ ϰἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τῆ ἰουδαίων, οἱ ϰ διελέχθησαν περὶ φιλίας τ̀ ὑπαρχέσης τούτοις ϰαὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, ϰ τῆ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόππη ϰ λιμένες ☾ γαζάρα, ϰ πηγαὶ, ϰ ὅσας πόλεις αὐτῆ ἄλλας ϰ χώρας πολεμῶν ἔλαβεν αὐτίοχος πρὸ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποϰαθεσταθῆ, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τ χώρας τ αὐτῶν A
Ꞓ τῶ ὑπηκόων αὐτῶ διέρχεδζ. κ) ὅπως τὰ κ) τ πόλεμον ἐκεῖνον ψιλαφηθέντα ὑπ' αὐτόχε ωδ τὸ τῆς συγκλήτε δόγμα, ἄκυρα γλύη), ἵνα τε ωρέσβεις πέμψαντες ἀποδοθῶσί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτόχε ἁφαιρεθέντα, κ) τ χώραν διαπαύσωσι), τ ἐν τῶ πολέμω διεφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς ωρὸς τε βασιλεῖς κ) δήμους ἐλευθέρους γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τ εἰς οἶκον ἐπανόδε. ἐδόξεν ἦν ωρὸ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασδζ φιλίαν κ) συμμαχίαν ωρὸς αὐδρας ἀγαθοὺς, κ) τὸν δήμον πεμφθέντας ἀγαθῆ κ) φίλε. ωρὸ μέντοι γραμμάτων, ἀπεκρίναντο βελεύσεδζ ὅτεν ἀπὸ τ ἰδίων ἡ σύγκλητος δυχολήσῃ, ἀποδώσειν τε τὸ λοιπὸν μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιῦτο γλυήσεδαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τ στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τ οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάνιος μὲ οὖν ὅτως ἀποπέμπει τοὺς τῶ ἰουδαίων ωρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τῦ δημοσίε, κ) δόγμα συγκλήτε ωρὸς τοὺς διαπέμψαντας, κ) ἀσφαλῆ παρεχόμενος τῶ οἰκαδε παρουσίαν. τὰ μὲ οὖν ωρὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δημηδίῳ ἦ τῷ βασιλεῖ ωροθυμουμένῳ στρατεύειν ὅπῃ ὑρκανὸν, ἐκ ἐξεγένετο καιρὸς διὰ ἀφορμὴν, τῶ τε σύρων κ) τ στρατιωτῶ ωρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰ ἦν. κ) πεμφάντων ωρὸς πτολεμαῖον τὸν φύσκωνα ὀπικληθέντα ωρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶ ἐκ τῦ σελεύκε γένους ωρὸς αὐτοῖς ἀποδῷ αὐτοῖς ἀποληψόμενον τ βασιλείαν. τῦ ἦ πτολεμαίε πέμψαντος ἀλέξανδρον μ) στρατὸν τὸν ζεβιναῖ ὀπλεγόμενον, κ) μάχης ωρὸς τὸν δημήτειον γλυομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει ωρὸς κλεοπάτραν τ γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. Ꞓ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκεται, κ) πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶ μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος ἦ τὴν βασιλείαν ωδαλαβών, φιλίαν ποιεῖται ωρὸς ὑρκανὸν τ ἀρχιερέα. ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῶ τ δημηδίε παιδὸς αὐτόχε τ χρυπῦ ὀπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπεφθάρη). ωδαλαβὼν ἦ τὴν τ συρίας βασιλείαν αὐτόχος, ὅτι μὲ τὴν ἰουδαίαν στρατεύειν δύλαβὴς ἦν, τ ἀδελφὸν ἀκιάων τὸν ὁμομήτριον, αὐτόχος ἦ καὶεῖνος ἐκαλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ κυζίκε συλλέγειν. μόνων ἦ κ) χώραν, ἔγνω ωδασκεύαζειν αὐτὸν ὅπῃ τὴν ἔφοδον τῶ τἀδελφῶ, ὃς κυζικηνὸς μὲ ἐπεκλήθη, διὰ τὸ ζαφλᾶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δ' ἦν αὐτόχου τῦ σωτῆρος ὀπικληθέντος, ὃς ἐν ωαρθοις ἀπέθανεν. ὅδε ἦ ἀδελφὸς ἦν δημητρίου τῦ χρυπῦ πατρός. σωέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς κ) ἐν ἄλλοις ἱσορήκαμεν. ὁ ἦ κυζικηνὸς αὐτόχος ωδαγλυόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι ωρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶ διετέλει. ὑρκανὸς ἦ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ δίηγε, καὶ γὰ αὐτὸς μὲ τῶ αὐτόχου τελδυτῶ τῶ μακεδόνων ἀπέστη, κ) ὅτε ὡς ὑπήκοος, ὅτε ὡς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι παρεῖχεν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ ωράγματα ἐν ὁπιδόσει πολλῇ Ꞓ ἀκμῇ κ) τοῖς ἀλεξάνδρου τῦ ζαβιναίου καιροῖς, κ) μᾶλις ὅπῃ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰ ωρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, σχολὴν ὑρκανῷ καρποῦδαι ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἀπείρων τι πλῆδος χρημάτων συναγαγεῖν. τῦ μὲν τοίνυν κυζικηνοῦ τῶ γένους κακοήδους, φανερῶς κ) αὐτὸς τῶ ἑαυτῦ ωροαίρεσιν ἐπεδείκνυτο. κ) τῷ ἀπ' ἀγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipsorum aut subditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum senatus, fiant irrita: vtque legati à senatu missi, curent reddi quicquid Antiochus abstulerat, & precium agrorum æstiment qui eo bello vastati sunt. & vt literæ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius possint reuerti in patriam. Quibus de rebus visum est senatui renouare societatem & amicitiam cum viris bonis, & missis à bono atque amico populo. De literis autem scribendis responsum est curæ futurum senatui, quam primùm ab aliis negotiis vacauerit, & datum operam ne vlla posthac eis inferatur iniuria, mandatúmque est prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs se referre possent in patriam. etque ita publico sumptu legatos prætor domum remisit, cum commendatitiis ad eos per quorum loca erant transituri. Et Hyrcani quidem pontificis rei ita status sic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miserint ad Ptolemæum Physconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem possent regem sibi constituere. cúmque is misisset Alexandrum Zebinam, commisso prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem exclusus est ab ea: delatúsque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miserè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus ferit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæsus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus non ausus est expeditionem contra Iudæos suscipere, audito quòd frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare se contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus sit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim post Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt subditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuo, occasionem Hyrcano præbuit, vt securè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, non dissimulauit & ipse quid moliretur: vidénsque Antiocho

XVII.

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrumque facilè despexit.

Cap. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Maridenis, colonis Iudæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyzicени opem implorauerint. qui cùm venisset propere victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam detrudatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem supereſſet eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquamque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathuro disidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ̀ αἰτίοχον, κ̀ αὐτὸν τε ϖολέμιον καὶ τ̀ ἀδελφὸν αὐτ̀ ἐν τοῖς ϖρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς αἰτίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν Σοσφίᾳ τοῖς Σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

ΚΑὶ στρατεύει μ̀ ὅπ̀ σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ϖρὸς ἣν ὕστ̀ καλεῖται νῦν σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑϖὸ ἡρώδ̀, κ̀ χολλὺ διλώσομεν. ϖροσβαλὼν δ̀ αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκ̀. μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦσιν, ὑϖὲρ ὧν μύριοι λίου ὑπόικυς ὄντας ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τ̀ σύρων βασιλεῦσι. ϖερίβαλὼν οὖν τάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει, κ̀ διπλοῦν τεῖχος ὑϖὸ σταδίων π̀, τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, αἰτίγονον & ἀντίβουλον, ὧν ὑπκειμένων, εἰς τοῦτο ἀπάγκης ὑϖὸ λιμοῦ ϖροσαχθεῖσαι τοῖς σαμαρεῖς σωίστεσαν, ὡς ἅψασθαι μ̀ τ̀ ϖρ̀ αἰθων, ὑπκαλέσασθαι ἠ βοηθὸν αἰτίοχον τ̀ κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ὅπ̀ τ̀ συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑϖὸ τ̀ ϖρὸς ἀντίβουλον, ἥττηται. διωχθεὶς δ̀ ἄχει σκυθοπόλεως ὑϖὸ τ̀ ϖρ̀ ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ̀ ὅπ̀ τοῖς σαμαρεῖς ὑϖοστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς & δεύτερον ὑπκαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντας τ̀ αὐτὸν αἰτίοχον. ὃς ϖρ̀ ϖολεμαίδ̀ τὴ λαθύρου μεταπέμψαμένος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς ἀκούσης τ̀ μητρὸς ὤκειτο & ὅσον ὕϖω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐνεβεβληκέναι, ὀξαπίστειλε, τὸ μ̀ ϖρῶτον ὅπλων, ἐπόρθει τ̀ ὑρκανὸ χώραν μ̀ τ̀ ϖρ̀ αἰγυπτίων λῃστρικῶς, μάχεσθαι μ̀ αὐτῷ κ̀ ϖρόσωπον ὑ βούλ̀, ὑ γὰρ ἰσχύρεως ἡ δύναμις αὐτ̀. νομίζων ἠ τῇ κακώσει τ̀ γῆς, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τὴν ὅπ̀ τ̀ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ἠ πολλοὺς τ̀ στρατιώτ̀ ἀπώλλυεν ἐνέδραις ϖροσιππίοις, ἀπῆρεν εἰς ἕππολιν, καλλιμάνδρῳ & ὑπκρέτει τ̀ ϖρὸς τοὺς ἰουδαίους ϖόλεμον ὑπξέψας. καλλίμανδρος μ̀ οὐ ϑρασύτερον τοῖς ϖολεμίοις ϖροσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν ἑαπόμβος διέφθαρη. ὑπκρέτης δ̀ ὑϖὸ φιλοχρημάτου, τήν τε σκυθόπολιν κ̀ τἄλλα ϖρὸς ταύτ̀ χωρία, ϖροῦδωκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τ̀ ἠ σαμαρείας πολιορκίαν, διαλύειν ὐκ ἠδύνατο. ὑρκανὸς μ̀ οὖν τ̀ πόλιν ἑλὼν, ὀκταμηνιαῖον πολιορκήσας, ὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ κ̀ ϖᾶσαν αὐτ̀ ἠφάνισεν, ὑπκλυσθὲν τοῖς χειμάῤῥοις ϖοιήσας. διασκάψας δ̀ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῆ ϑμέως ϖοτὲ πόλιν αὐτ̀ ἀφείλατο. ϖρ̀ δόξαν δ̀ ἦν ϖρὸς τὸ ἀρχιερέως ὑρκανῆ λέγεσθαι, τίνα ϖρόπον αὐτῷ τὸ ϑεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ̀ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ̀ ἣν οἱ ϖαῖδες αὐτ̀ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσειε φωνῆς ὡς οἱ ϖαῖδες αὐτ̀ νενικήκασιν ἀῤτίως τ̀ αἰτίοχον. & τοῦτο ϖροελθὼν ἐν τ̀ ναῷ, ϖαντὶ τῷ ϖλήϑει φανερὸν ἐποίησε, κ̀ συνέβη ὕστερον ϑμέως. κ̀ τὰ μ̀ ϖρὶ ὑρκανῆ, ἐν τούτοις ἰῶ. κ̀ ἦ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις κ̀ τῇ χώρᾳ ἰουδαίοις δυϖερμαχεῖν, ἀλλὰ κ̀ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσι κ̀ ἐν αἰγύϖτῳ & κύϖρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα ϖρὸς τὸν υἱὸν σωσάζησα ϖτολεμαῖον τὸν λάθυρον ὀνομαζόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν & ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίᾳ τ̀ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν

ἐν τῷ

ἐν τῷ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διὸ δὴ δοῦσα ἡ Κύτος ἡ κλεοπάτρα τῷ στρατιᾷ, ὑπὲρ δίκα τῆς Κύπρου γνώμης ἔπραττεν, ὡς μάρτυρεῖ καὶ στράβων ἡμῖν ὁ καππάδοξ, λέγων ὅτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἀπεπεμπόμενοι παρὰ τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μετεβάλλοντο διὰ τοιχήματα πρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τὰς πολίτας αὐτῶν δυσχεραίνειν μάλιστα διὰ τὴ βασιλίστη χελκίαν τε καὶ ἀνανίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ στράβων φησί. ὑρκανὸς δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ δύναμις διὰ τῶν ἰουδαίων. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτην δὲ ἔχουσι τὴν ἰσχὺν διὰ τὸ πλῆθος, ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, δύθις πίστευσαι. μαθητὴς δὲ αὐτῶν ἦν ὁ ὑρκανός, ὃν σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. ὃν δὴ καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους ἑώρα λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιήσειν ἃ ἂν ἀρέσειεν αὐτῷ τε τῷ θεῷ, καὶ αὐτοὶ δὲ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἠξίου γε μὴν εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκβαίνοντα, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τοῦ δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁμοῦ πάθη τοῖς ἐπαινέσιν. εἷς δέ τις τῶν καταχειμένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ χαίρων, ἔφησεν ἠξιῶσθαι γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλοις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτὸν πυνθανόμενον, δι' ἣν ἀποστοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶν ἀκούομεν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀγχιμάλωτόν σου γενέσθαι τὴν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, ψευδὴς ἦν ὁ λόγος ἐπ' αὐτῷ. καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παρωξύνθη, καὶ πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτησαν. τοῦ δὲ ἐκ τῶν σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τὴν κοινὴν πάντων φαρισαίων γνώμην, ποιησάσθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος ὑπάρχει τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. τὸν δὲ ὑρκανὸν τοῖς φαρισαίοις ἐρομένῳ τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῖντο τιμωρίας, πρᾴως ἔσεσθαι γὰρ ἂν μὴ τὰ ἐκείνων γνώμης γενόμενα τὰς βλασφημίας, τιμήσασθαι μᾶλλον αὐτὸν τῷ μέτρῳ τῆς δίκης, πλημμελῶς ἔφασαν εἶναι δεσμοῦ. ἐκ γὰρ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπείκοντας ἔχειν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐκαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄνθρωπον ἐνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸν ὑπαπαρώξυνεν ἰωνάθης, καὶ διέθηκεν ὅτως, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποικίλλειν πρᾳότητα, τὸ φαρισαίων ὄντος αὐτοῦ, καὶ τότε ὑπ' αὐτῷ καταστάντα νόμιμά τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὑοῖς πρὸς τὸ πλῆθος διεγένετο. πρὶ μὲν τοι τούτων ἐρῶμεν. νυνὶ δὲ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πατέρες παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἃ περ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua supra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. quos cùm aliquando vocàsset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire cos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionath is quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuiriatú Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogaris illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cogniturum an ex eorum consensu factum sit vbi committum, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus, vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportuniùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionem à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm seruari quæ scripto continentur. atque hinc magna inter vtrosque exorta est controuersia, dum ditiores stant à Sadducæorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essennorum tertia satis docuimus in secundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operæ precium est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinatio.

CAP. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cúmque fratrem suum secundum Antigonum amaret, ius societatem dominationis cũ assumpsit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiam coniecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoque, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solemne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris, splendidissimè ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, pomparum pro salute regis vota facturus. Tum hi quibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regem, quòd stultum existimet cùm regno solum potiri liceat, communicato honore cõtentum esse. Aristobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodã obscuro & subterraneo (decũbebat autẽ in turri quæ post mutato nomine Antonia dicta)

Ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς χαλεπὰς συνέβαινε μεγάλας, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τοῖς δυνάσταις μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐκ ἐπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο καὶ τῶν ἐσσηνῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μετὰ τῶν ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς διηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὰ σάσιν, καὶ μετὰ αὐτὸν βιώσας εὐδαιμόνως καὶ τὰ ἀρχεῖα διοικησάμενος τὰ ἄριστον τρόπον ἔτεσιν ἑνὶ καὶ λ' τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ἐξ ἑνὸς τῶν μεγίστων ἀξίους ἀπὸ τοῦ θεοῦ νεῦσαι, ἀρχῆς τ' ἔθνους, καὶ τ' ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. στεγὴν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τῶν μελλόντων προγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἔτος, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι προεῖπεν. ὧν τῶν κατασροφὴν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον οὐδὲν παρὸς ὑπέβησαν. δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς πρῶτος ἀριστόβουλος διάδημα περὶ τῇ κεφαλῇ ἐπέθηκε.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τὸ παρὸς, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τ' ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεθῆναι δύνας, ἐπεῖνεν γὰρ ἔτους, διάδημα πρῶτος ἐπίθετο μῆ ὑ ἀριθμὸν ἐπὶ, καὶ μυρίων γ', ἀφ' ἧς τ' ἀπὸ βαβυλῶνος ἀπελλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τ' πάτριαν ἐπανῆλθε. σέργιον δὲ τῶν ἀδελφῶν τ' μετ' αὐτὸν αὐτίγονον, τοῦτον μὲν, τ' ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἵρξε δὲ καὶ τ' μητέρα πρὸ τ' ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐπεὶ γὰρ ὑρκανὸς, τ' ὅλων κύριαν καταλελοίπει. καὶ μέχρι τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτὸν καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένον. προσέθηκε δὲ τῇ μητρὶ καὶ τ' ἀδελφὸν αὐτίγονον, ὃν σέργιν ἐδόκει μάλιστα δὲ καὶ ποινὴν εἶχε τ' βασιλείας, ὡς διαβολῶν ἀπαλλοξιωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲ πρῶτον, οὐκ ὀπίσω δύε, διὰ μὲ τὸ φιλεῖν αὐτὸν ὑ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. τ' δ' αὐτίγονον ποτὲ λαμπρῶς διὰ στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τ' ἑορτὴν κατὰ νόμον σκηνοπηγοῦντι πρὸ θεοῦ, καὶ σκῆπτρον τ' κρατοῦντι συστάσης, ἔτυχε τ' μὲ ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ αὐτίγονον διπλοϊσθέντα τῷ ἑορτῷ ἀναβλῦαι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μῆ πρὸς αὐτὸν ὁπλίτης εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω πρὸς τ' τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας εὔχεσθαι. τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ διαφθείσας τῷ ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπισυνδρόμους, ἀφορμὴν λαβόντας τῇ τε πρὸς τῷ πομπῷ τὸ αὐτοῦ φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καταρθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τ' βασιλέα, καὶ κακοήθως διπλοῦν τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸς τῷ πομπῷ τ' ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ὁ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον ἴσῳ τ' χρωμένων, ἀλλὰ φρονήματος ἐνδείξιν ἔχειν βασιλικὸν τὰ πρακτόμενα, καὶ φρονεῖν αὐτὸν μέλλοι μῆ σίφους ἐλπιδῶς καρπεσῦν, λογιζομένου δύνηθεν αὐτὸν βασιλέα ἐκὸν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄκων πειθόμενος, καὶ τὸ αὐτόπαις ὢν τ' ἀδελφῷ φρονῶν, καὶ τ' ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, δίεσπασε τοὺς σωματοφύλακας ἐν τινι τῷ ὑπογείῳ ἀφανίσῳ. κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομαζόμενη δὲ ἀντωνία, καὶ πρὸς-

καὶ προστάξειν ἀνόπλῳ μὴ ἅπτεσθαι μηδενὸς. κτίνειν δὲ τὸν ἀντίγονον αὐ ὁπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέν τοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτὸς ἄοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀντίγονου, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα & κοσμον πολέμου, φαιδρύνεσθαι πρὸς αὐτὸν φιλοκαλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τὴν κατασκευὴν. ὁ δὲ ἀντίγονος μηδὲν ὑποπτεύων κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ φιλίᾳ τὰ δελφῇ δεδωκότι, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν. φιλοτίμεται πρὸς τὸν ἀρίστοβουλον ὑποδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνώμων δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἐρατῶνος καλούμενον πύργον ἐστειβαγεν ἀφώπλον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτίνυσιν οἱ σωματοφύλακες. διέφυγε μὲν ὁ τούτου θάνατος ὅπως μηδὲν φθόνου μήτε διαβολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅπως μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίσησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' ἄπορ θαυμάσειε καὶ ἰδεῖν πινὰ, ἐστιῶν μὲν τὸ γῆρας, ἐδέ ποτε ἦ ἐν οἷς προεῖπε διαψευσάμενον τάληθές. οὗτ' ἰδὼν τὸν ἀντίγονον παιόντα τὸ ἱερὸν ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας ἕνεκα τοῦ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτὸς καλὸν διεψευσμένῳ ζῶντος ἀντίγονου, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προειπὼν ἐν τῷ καλουμένῳ ἐρατῶνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ τοῦ χωρίου μὲ σταδίους ἀπέχοντα νεὼ κ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, ἢ ἦ ἡμέρας ἤδη τοῦ πλείονος ἐνεστώσης, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψευδὲς εἶναι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καπηφοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς ἀντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ ἐρατῶνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ φιλίῳ καταφεύγᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀρίστοβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας δίκη εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τοῦ μίσους κεκακωμένης, ὡς διαφθαρέντων αὐτοῦ ὑπὸ ἀκεράτου τῆς ὀδύνης ἔνδον ὄντος, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ διακονούμενος πρὸς παίδων καὶ δαιμόνιον οἴμαι προθυμίαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ φαγέντος αὐτοῦ ἀντίγονος ἅπαξ τοῦ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι νομίζων, ὀλιγωρῶν ἐξέχεε. γνωμένης δὲ βοῆς πρὸς τῶν ἰδόντων ὡς τοῦ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀρίστοβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοούντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τάληθες εἶπον, προσχεῖται μὲν αὐτῷ πληγὴν τὴν δράκοντα ὑπὸ τοῦ σωφρόνος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀναμώξας οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβέσιν ἔτι καὶ μιαροῖς θλιβόμενον τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλὰ μεταχεῖα ποινὴ συγγενοῖς φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχρι τίνος ὦ σῶμα ἀναιδέστατον ψυχὴν ὀφειλομένην ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις δαίμοσι. τί δ' ἂν ἀθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδίδως, καὶ μέρος δ' ὁπωσοῦν τοὐμὸν αἷμα τοῖς μιαφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποφθίνησε τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας ἰτουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῆς τῆς χώρας τὴν ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

mandauitque vt si quidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur. præmisit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio vt contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad Aristobulum, contemplandum se præbiturus. cúmque peruenisset ad turrim Stratonis, qua valde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolētiam. Sed illud meximè admiratu dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. Is cùm videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim morituruṁ prædixerat; quoniam locus ille abesset D c. stadiis & dici pars maior exacta esset: atque ita periculum esse ne mentiretur suum oraculum. Ad hunc modum solicito nunciatur Antigonum cæsum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima quæ pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita vt postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret, eum quidam è ministris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat vestigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam scisceretur Aristobulus, omnib. autem dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint quæ dissimulantur silentio. tandem vbi minis ac terroribus expressit vt fatererentur veritatem, conscientia grauiter ictus animum, plurimas effudit lacrymas, & gemitum ex imo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quãdo tam cito reposcor pœnas cognati sanguinis. ô corpus impudens, quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidium? vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudææ limites: cuius habitatores cõminatione exilij coegit circuncisionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circumciſionis fœdere.

Cap. XX.

Alexandri Iudæorum regis resgeſta.

XIX. POſt Ariſtobuli obitum Salome eius vxor quam Græci Alexandram nominant, ſolutis eius fratribus, quos ipſe vt diximus vinxerat, Iannæum qui & Alexander eſt regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atque modeſtia: cui accidit vt mox natus, exoſus patri factus ſit, nec vnquam dum ille viueret in eius conſpectum admiſſus. eius odij cauſam ferunt hanc. Cùm aliquando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem deſignaſſet, contriſtatus quòd is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari cum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit, alterum contentum priuata & otioſa vita in honore habuit. Conſtitutis deinde rebus impetij, prout ſibi viſum eſt conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm proſperè pugnaſſet victos intra mœnia compulit, eóſque obſeſſos oppugnare adortus eſt. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus ſuas vires attererent, nihil præſidij ab eis expectandum erat Ptolemaidenſibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter diſcordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis ſimiles, quos cùm defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduerſario manus dare, ſed per interualla ſe ad inſtaurandum certamen refouent. Supererat vna ſpecies ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei ſpem feciſſent quòd delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimúlque Zoilum & Sidonios multóſque alios adiuturos, elatus promiſſis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud ſuos ciues autoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus vt mutarent ſententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quàm in

κὴ κῇ τοὶς ἰουδάιων νόμοις ζῶν. φύσει δ' ὄπιεικὴς κἀλεγετο, κὴ σφόδρα αἰδοῦς κρείττων, ὡς μάρτυρεῖ τοῦτο κὴ σεάβων ἐκ τοῦ τιμαγήνους ὀνόματος λέγων ἔτως, ὄπιεικὴς τε ἐγένετο θεῖός ὁ ἀνὴρ, κὴ πολλὰ τοῖς ἰουδάιοις χρήσιμος. χώραν τε δὴ αὐτοῖς προσεκτήσατο, κὴ τὸ μέρος τῆς ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δεσμῷ σωάψας τὴν αἰδοίων περιτομήν.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τῶ ἰουδαίων βασιλέως πραπίεις.

ΤΕλευτήσαντος ὁ ἀριστόβελος, σαλώμην ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὶς ἀδελφοὶς αὐτοῦ, δεδεμένους δὲ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβελος, ὡς προφήκαμεν, ἰαννάιον τ' ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τ' κατ' ἡλικίαν πρὸ ἔχοντα κὴ μεγιότητα, ᾧ κὴ συνέβη γενομένῃ δύθις μισηθείσῃ ὑπὸ τῶν παίδων, κὴ μέχρι τ' τελευτῆς αὐτὴ μηδ' ποτ' εἰς ὄψιν ἀφίκεσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γενέσθαι. στέργων μάλιστα τ' παίδων ὑρκανὸς τὸν πρεσβύτερος, αὐτίγονον κὴ ἀριστόβελον, φανέντα κῇ τοὶς ὕπνοις αὐτῷ τ' θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτῷ τ' παίδων μέλλει ἔσεσθαι δεξάδοχος. τ' ὁ θεὸς τοὶς τότε χαραχθέντος δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῆς ἀγαθῶν αὐτὸ πάντων οὐκ ἔσαι κληρονόμος, ἡγούμενον εἶναι σὺν τῇ γαλιλαίᾳ ζέφεσθαι. ὁ μὴν τοι θεὸς ὑ διέψεύσατο τ' ὑρκανόν. τ' ὁ βασιλείαν μὲν τῶ ἀριστοβέλε τελευτῶ, οὐκ ὠδέλαβεν, τὸν μὲν τῆς ἀδελφῶν ὄπιχθονιωτάτην τῇ βασιλείᾳ διεζήσατο, τ' δ' ἕτερον, ἀπροσημόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. κατασασάμενος ὁ τ' ἀρχεῖν ὃν ᾤετο συμφέρειν αὐτοῦ τέτον, στρατεύει ὀπὶ πτολεμαΐδα, τῇ ὁ μάχῃ κρατήσας, ἐκλεισε τοὶς ἀνθρώπους εἰς τὸν πόλιν, κὴ προκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν τῇ παραλίᾳ πτολεμαὶς αὐτῷ κὴ γάζα μόναι χειρωθῆναι ὑπελείποντο, ζωΐλος ὁ ὁ καταχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος κὴ δωρά. τῶ ὁ φιλομήτορος ἀντίοχω, τ' τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀντίοχε, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμούντων ἀλλήλοις κὴ τ' αὐτῶν δύναμιν ὑπολωιπότων, ἵν' ὑδεμία τοῖς πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονεμένοις τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τ' στράτωνος πύργον κατεχηκὼς κὴ τὰ δωρά, παρῆν συνάγμα ζέφυρον στρατιωτικὸν, τ' τυραννίδι ὀπιχειρῶν δι' ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἁμιλλαν, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. ὑδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἔτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτὸς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταὐτὸ τοῖς ἀθληταῖς ἔπασχον, οἱ τῇ δυνάμῃ μὲν ἀπηρρωκότες, αἰσχυνόμενοι ὃ δι' ἀσθένειαν χωρῆσαι διετέλουν, ἀρχὴν τ' ἀναπαύσει διαφέροντες τ' ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοὶς ἐλπὶς ἦν ἡ ὠδά τ' ἀγύπτε βασιλέων, κὴ τῶ κύπρου ἔχοντος πτολεμαίου τῶ λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τ' ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῆς ἀλεξάνδρα χειρῶν αὐτοὶς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῆς πρέσβεων ὡς δι' αβας εἰς συρίαν ἕξει ζαζαίους ἐσῶντας μὲν τ' πτολεμαίων κὴ ζωΐλον, ἔτι γε μὴν σιδωνίους κὴ πολλοὺς ἅμα αὐτῷ συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τ' ἔκπλουν ἐπεδίδου. ἐν τούτῳ ὁ τοῖς πτολεμαεῖς δημαίνετος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε κὴ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶ φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῇ γλυκυμόλῳ δι' ἀκινδυνεύειν πρὸς τοὶς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ

φανερὰν ἐνδείξασθαι δουλείαν διαπότην ὠφελήσοντας αὐτούς, & πρὸς τοῦτο μὴ τὴν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ & πολὺ μείζονα τὴν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ κλεοπάτραν ἀφειδήσειν δυνάμεων αὐτῷ κατασκευαζόμενον πτολεμαῖον ὡς γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. ἀπεδάσειν δὲ αὐτὴν ὡς τε & τὸν κύπριον τὸν ἐνβαλεῖν. εἰ δὴ πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὸν κύπριον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν πτολεμαῖος καὶ τὸν πόλεμον μαθὼν τὴν τῶν πτολεμαίων μεταβολὴν, ὡς εἶδεν ἦν τὸν ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἐνταῦθα τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἵνα δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι ἐκ τετρισμυρίων, ὡς παρήγαγον πλησίον τῆς πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτῷ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἤκουσῶντο, μεγάλως ἐφοβήθησαν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν ζωΐλου τε καὶ τῶν γαζαίων, & δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἰουδαίων & ἀλεξάνδρου, λύειν μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν πτολεμαῖον ὁ ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν κλεοπάτραν ὅπως τὸν πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκινούμενος. καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν αὐτὶ τούτων αἰτῶν ζωΐλον σκοπὸν ποιήσασθαι τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς ἰουδαίοις πρόσνειμαι. τότε μὲν οὖν ὁ πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειρούται τὸν ζωΐλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγραμμένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένου αὐτόν. καταλιπὼν δὲ ὅπως τῆς στρατιᾶς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὴν λοιπὴν τῶν ἰουδαίων καταστρεφόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τὸν πτολεμαῖον διάνοιαν λαθὼν σωνήθροισε καὶ αὐτὸς πρὸ πέντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων. ὡς δέ τινες συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπαντᾷ πρὸς πτολεμαῖον. πτολεμαῖος δὲ ἐξάφνης ὀλίγον ἀπέσχεν ἀσωχεῖ τῇ τῆς γαλιλαίας πόλει σαββασιν ἄγει καὶ κρότος αὐτῶν, καὶ πρὸ μυρία σώματα & πολλὰ ἕτερα ἔλαβε λεία.

A B C D E F G

Κεφάλαιον κά.

Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

Προελάσας δὲ καὶ σεμφοῦν μικρὸν ἀπόθεν τῆς πορθημένης πολλοὺς ἀποβαλὼν ἦει πολεμήσων ἀλεξάνδρῳ. ἀπεῖχε δὲ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν ἀλέξανδρος, πρός τινα τόπον λεγόμενον ἀσωφὼν ὃς πόρρωθεν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μὲν τοὺς προμαχομένους ὀκτακισχιλίους ἃς ἑκατονταμάχους προσηγόρευσεν ὅπλα χάλκεα φερομένους ταῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τοῦ πτολεμαίου προμαχῶσιν ὅπλα χάλκεα αἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν τοι ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ πτολεμαίου διαβάσεσιν συνῆψαν εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς καὶ ὀλίγον ἐποίησεν ὁ ταχτικὸς φίλοστέφανος, διαβεῖναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, ὃς μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῷ τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν.

certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam, ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è victima, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat, futurum autem vt si Ptolemæum ira impes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deferantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias expositi, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiâ ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter L. millia, vel vt quidã scriptores malunt, LXXX. millia, & cũ his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Deinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem interiore, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus acies struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, tato faciliorem sibi fore victoriã, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere,

& primùm quidem æquo Marte certabatur, A multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæteróque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, &. tandem profligatos eousque B insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebescceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes fer- C uentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimus. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cùm circa D Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tam nauales quam terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde ex- E clusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sen- F tentia succesisset, missa eò parte exercitus omnino eum ex ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiaris expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam G amicorum reginæ suaderent, vt illa quoque regionẽ occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorũ multitudinẽ vnius viri parere nutibus: Ananias contrariũ consuluit, iniquum facinus

ἐνόμισε γὰρ εἰ κῆ νώτου λάβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φόβῳ ἐκ τῆς μάχης ἀδυναμήσους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἓν παρ' ἀμφοτέρων ἦν ἔργα χερῶν καὶ προθυμίας ἀδιαπλήσια, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑφ' ἑτέρων δὲ τῶν ἀλεξάνδρου γυνομένων, φίλος ἐφανὸς δίελων τὴν δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐναντίοις ἐπεκύρει. μηδενὸς δὲ τῷ κλιθέντι μέρει τῶν ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, τούτοις μὲν συνέβαινε φόβῳ φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῶν πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς. οἱ δὲ τῶ πτολεμαίῳ τἀναντία τούτων ἔπραττον, ἐπόμενοι δὲ ἔκτεινον τοὺς ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἡ καὶ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τεισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. πεμφθεὶς δὲ, πεντακισμυρίους εἴρηκε. τῶν δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία. πτολεμαῖος δὲ μὴ τῷ νίκῃ προσκαθεσμὸν τῷ χώρᾳ, οὐσίας γυμνούσης ἔν τισι κώμαις τῶν ἰουδαίας κατέμεινεν, ἃς γυναικῶν ἄρρενας μὲν καὶ νηπίων, ἐπέλθοντες τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ κρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγοις ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ καὶ στράβων καὶ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον καθὼς κἀγὼ προείρηκα. ἔλαβον δὲ καὶ τὴν πτολεμαΐδα κατὰ κράτος, ὡς ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν. κλεοπάτρα δὲ ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τε ἰουδαίαν ἀδεῶς πορθουμένην, καὶ τὴν γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, προϊδεῖν ἐκ ἔγνω τοῦτον ὄπισθεν τὰς πύλας ὄντα καὶ ποθοῦσαν τὴν τῆς ἀρχῆς μείζω γυμνόμενον, ἀλλὰ φθάσαν καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξορμῆσαι, ἡγεμόνας δὲ ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα χιλίαρχον καὶ ἀνανίαν τοὺς ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πλούτου, καὶ τοὺς ὑιοὺς καὶ θησαυροὺς πέμψασα κώους παρέθηκεν. κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον σόλῳ μεγάλῳ περιπλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τῶν πτολεμαέων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δὲ ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αἴγυπτον ἐπαύσατο, ἀφειδῶς αὐτὴν οἰόμενος κενὴν ἔσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. καὶ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον συνέβη καὶ χελκίαν τὸν ἕτερον τῶν δ' κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν περὶ κοίλην συρίαν διώκοντα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δὲ ἡ κλεοπάτρα τὴν ὑποχείρησιν τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὴν αἴγυπτον οὐκ ὀν προσεδόκα τρόπον προκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δὲ ἐν τούτῳ τὴν πτολεμαΐδι φρουρὰν λαβοῦ ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δὲ αὐτῇ μὴ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγῆς δὲ ἐκ ἄλλης ἢ ταύτης ἀπορουμένου, τινὲς μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῷ λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, καὶ μὴ προϊδεῖν ὅτι ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν ἰουδαίων κείμενον. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα

ποιήσειν

ποιήσειν αὐτῷ, εἰ σύμμαχον ἄνδρα ἀφαιρήσεται τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. ἐλθὼν γὰρ ἐκεῖνος σε βάλομαι φησὶν ὅτι τὸ κοινὸν ἔθνος ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους κατασήσει. ταῦτα ἢ ἐκείνη ἀκούσασα, ἡ πλεοπάτρα πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποήσατο ἐν Συνθοπόλει τῆς κοίλης συρίας. ὁ ἢ τῷ ἐκ Πτολεμαΐδος φόβων ἐλευθερωθείς, στρατεύεται μὲν οὐδαμοῦ ὅτι τινὶ κοίλῃ συρίᾳ. αἱρεῖ ἢ Γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ ἢ καὶ Ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῆς ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατοικημένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ ἀνδρὸς ἄξια, θεόδωρος ὁ ζήνωνος εἶχεν. ὃς καὶ προσδοκήσαν δέκα μυρίους τοὺς Ἰουδαίους, μυρίους αὐτῷ ἀπέκτεινε, καὶ τινὰ ἀποσκευὴν Ἀλεξάνδρου ἥρπασε. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἀπέπλησε τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὅπως ἐπὶ θαλάττιος μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι, ἰὼν ὕστερον πρόσθεν ὁ βασιλεὺς Ἀρέτας μετονόμασε, καὶ κατέλειπε καὶ ταύτην. ὁρῶν ἢ τὸν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς γάζης εἰς κύπρον ἀναχωροῦντα, τινὰ ἢ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος ἢ τοῖς γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τινὰ πόλιν καὶ τινὰ χώραν αὐτῶν προσνέμουσαν. Ἀπολλόδοτος ἢ τῶν στρατηγῶν τῆς γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπεσόντος τῇ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, εἶκον οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπελευθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου. γνωσθέντες δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τἀληθές, ἐπισυρέφονται, καὶ τοῖς γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῶν ἢ γαζαίων ἀντεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων. (ταῦτα γὰρ ὁποῖόν ὑπομένουσιν παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ γενέσθαι) προσπέμπει δὲ αὐτοῖς τινὰ πρεσβυτὴν ὁ Ἀρέτας ὁ Ἀραβίων βασιλεὺς ὑπόδοξος ὢν ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελλόμενος. ἀλλὰ σεμνύεται πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τῇ πρὸς τοῖς πολίταις εὐδοκιμεῖν, κλείνας αὐτὸν ἐν στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐνεδίδωσιν Ἀλεξάνδρῳ τινὰ πόλιν. ὁ δὲ εὐθὺς μὲν εἰσῆλθεν ἡρέμα. μετὰ ἢ ταῦτα τινὰ δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὅπως φείσας ἡμωρεῖν αὐτούς. οἱ ἢ ἄλλοι ἀλλαχῇ διεπόμενοι, τοὺς γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δὲ ὑπ' ἐκείνοι τὰς ψυχὰς ἀλγυνεῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὠδαπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἐκ πλείστους αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι ἢ μονούμενοι τὰς οἰκείας ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἰς τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ ἢ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγίνοντο, τὴν ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτὰς δουλείας ἕτως ἀπαλλάττειν ἀναγκασμένοι. τῶν ἢ βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ ἀπόλλωνος ἱερόν. σωφρονούντων γὰρ τινὰ ὑπόθεσιν σωφρονῆσαι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ τινὰ πόλιν αὐτοῖς ὑπερκατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα ἐνιαυτῷ πολιορκήσας. ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἢ τοῦτον καιρὸν καὶ ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ὑπὸ λεωνίδου ὑπὸ βιβλοῦ θείς, διώσας μὲν ἐκ μέ. βασιλεύσας δὲ ἐννέα καὶ κ'. ἀγελέξάμενος ἢ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ σέλευκος, ἐπολέμει τῷ

dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in Aggripiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuisset illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arãbum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoro perempto ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus, est deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & diruta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum necitradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Euſebes peruenit Aradum, & impoſito ſibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, poſtquam à Mopſeatis receptus eſt, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, vnà cum regia & ipſum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam ſimul amiſit atque exercitum: poſt quem frater eius Philippus aſſumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damaſcum conſtituit. His duobus fratribus ſtrenuè reſiſtens Antiochus, breui extinctus eſt, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remanſit pænes duos fratres, Philippum atque Demetrium, ſicut alias narratum eſt, Porrò in Alexandrum domi ſeditio coorta eſt, cùm per ſcenopegiæ celebritatem in parantem ſacrificare coniecta ſunt citrea: nam hoc feſto noſtris morem eſſe, palmeos & citreos thyrſos geſtare indicauimus. quin & conuitiis impetitus eſt populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui factis opertetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter ſex millia: & extructo circa fanum & altare ſepto ligneo pertinente vſque ea loca ad quæ ſolis ſacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à ſe vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Piſidas & Cilicas. nam Syris infenſus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conſerere. Congreſſus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in inſidias, cùm camelorum multitudine protruſus eſſet in fauces aſperas & acceſſu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euaſit ipſe incolumis: delatúſque fuga Hieroſolyma, ſuper acceptam cladem per ſex annos à ſua gente bello vexatus, non minus quàm L. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid ſe vellent facere, ore vno reſpõſum eſt, vt ſeipſum interficiat: móxque miſerunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

XX.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio ſuperat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit ſe cum eis qui ſe acciuerant, & circa Sicima caſtra poſuit. Alexander verò cum mercenariorum ſex millibus & ducentis inſuper, Iudæorúmque ſuæ factionis viginti millibus illi

τῆς τῶ παῖδος ἀδελφῆ αὐτόχω, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς, νικήσας δ' αὐτὸν, κ λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δ' τ κυζικηνῶ παῖς αὐτόχος κ) αὐτιόχινος ὁ δυσεβὴς καλούμενος ὠνομάσθησαν εἰς ἄραδον, κ) τοὺς θέμενοι διαδήματα πολεμοῦσι τῷ σελεύκω, κ κρατήσαντες ἐξέλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δ' φυγὼν εἰς κιλικίαν, κ) ὑβριόμενος ὑπ' τῆ μόψω ἐσία πάλιν αὐτοῖς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δ' τῆ μοψοεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῆ βασιλεία, κ) διέφθειρεν αὐτὸν μ' τῆ φίλων. αὐτόχω δ' τῶ κυζικηνῶ παιδὸς βασιλεύσαντος τ συρίας, αὐτόχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, κ) νικηθεὶς ἀπέλυτα μ' τ στρατιᾶς. μ' δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ φίλιππος ὑπεδέξατο δῆμα, μέρος τινὸς τ συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δ' ὁ λάθυρος τὸν τέταρτον αὐτῆ ἀδελφὸν δημήτριον, τ δίκαιον λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δ' τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀντιστάμενος αὐτόχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν λαοδικίᾳ δ' ἐλθὼν σύμμαχος τῆ τῆ γαλατηνῶν βασιλίσσῃ παρθυαῖς πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τ δ' συρίαν κατέσχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος κ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δ' τῆ οἰκείων πρὸς αὐτὸν στασιασάντων, ἐπανέστη δ' ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τ ἑορτῆς ἀγομένης, κ) ἐξῶτος αὐτῆ ὅπῃ τὸ βωμοῦ κ θύειν μέλλοντος, κιρρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμον ὂν τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων κ) κιρρίων. δεδηλώκαμεν δ' κ ταῦτα ἐν ἄλλοις. προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς ἀχμάλωτον γεγονότα, κ) τ τιμῆς κ) τῶ θύειν ἀνάξιον. διὰ τοῦτο ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν πρὸς ἑξακισχιλίους, δρύφακτον δ' ξύλινον πρὸ τοῦ βωμοῦ κ τοῦ ναοῦ βαλλόμενος μέχρι τῶ θείγκοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τ τῶ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον, ἔτρεφε δ' κ ξένους πισίδας καὶ κίλικας. σύνεγγυς δὲ πολέμιος ὢν εἶχε ἔρριπτο. καταστρεψάμενος δ' τὴν ἀράβων μωαβίτας κ) γαλααδίτας, εἰς φόβον ἀπαγωγὴν, κατέβη πεδία κ) ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. σευάψας δ' μάχῃ πρὸς ὀβεδαν τῆ ἀράβων βασιλέα, κ) πεσὼν εἰς ὑπέδραν ἐν χωρίοις ἀχέσι κ) δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθεῖαν κατερράχθη φάραγγα κ) γάδαρα κώμην τῆς γαλααδίτιδος, κ) μόλις αὐτὸς διεσώζετο. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ὠδήγηται, κ) πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτῷ ὑπεθυμώθη τὸ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ϛ', αἱρεῖ τ ἰουδαίων ἐκ ἔλαττον ἑ μυριάδας. ὠδημαλώτιζε δ' παῦσαι τ πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πιυθανόμενοι δ' αὐτῆ τὸ ὀφεῖλον ἡμύνατο, πάντες ἐβόησαν ὑποθανεῖν αὐτὸν, κ) πρὸς δημήτριον τὸν δίκαιον ἔπεμψαν ὠδημαλοῦντες ὅπῃ συμμαχίαν.

Κεφάλαιον κβ'.
Ως στρατεύει Θ δημήτριος ὁ δίκαιος ὅπῃ ἀλέξανδρον ἀναίρεσιν αὐτῆ.

ΟΔὲ, μ' στρατ' ἐλθὼν, κ) ὠδαλαβὼν τοὺς ὑπεκλεισαμένους, πρὸ σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δ' μ' μισθοφόρων ἑξακισχιλίων Θ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε πρὸ δισμυρίας οἱ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου παρα-

Δημητρίου, ἀπεπτήσ τῷ δημητρίῳ. τέτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν χιλίοι, πεζῶν δ, μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν ἐν ἑκατέροις ἐπροάχθη, τῶν μὲν ὅσους ἦσαν τοῖς μισθοφόροις ὡς ὄντας ἕλλησιν πειρωμένων, τῶν δ, τοῖς σὺν δημητρίῳ ἰουδαίοις. μηδετέρων δ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ὕπαδοι εἶναι ποιησάμενοι. πολλοὶ δ καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' ὀλίγον δ μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετ' ὀλίγον δὲ ταῦτα ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ πολλοί, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταπλήσας δ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δ τὴν πόλιν, καὶ γλυκόμενος ἐγκρατὴς αὐτῆς, ἀνήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον εἰργάσατο. ὀργιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μετὰ τῆς παλλακίδων, ἀνὰς αὐρῶσα προσέταξεν αὐτῷ ὡς ὠ. τοὺς δ παῖδας αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας ἐπὶ ζώντων, ἔθυε τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐπισφάττων, ἵνα μὲν ἐν ἡδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ ἵνα ἄνθρωπον ἑαυτὸν εἰσπραττόμενος τιὼ δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐκεῖνος εἰκὸς ἐπαλαπωρήθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοῦτο ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, ἐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι καθ' σφᾶς αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐκεῖνον κατασρέψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῷ ἀραβῶν τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως αὖ μὴ ξυναρπάσαι σφῶν εἰς τὸν κατ' αὐτὸν πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν προσάπτων. ἀλλ' οὐκ ἐκπαιδεύσας δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε σχεῖν φόβητρον ὠμότητος ἐπιβολῆς, ὅπλα ἐπιλαβόντα αὐτὸν μετὰ τῶν ἰουδαίων, θρᾴκιόν, οἱ δ' αἰχμαλωτῶντα αὐτοῦ τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φοβοῦσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ὅτε μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ἐπαχθείας, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ' ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δ ἱππέων. ἑκάτων δ' ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλέσατο, καὶ μηθριδάτην τὸν σινάκου, τὸν παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκουμένων δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε ὄχθωμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοῖς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν δημήτριον παραλαβόντες, τὸν μὲν, τῷ μηθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι πάρθων, ἔπεμψαν. τῷ δ' ἀποχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶχε συνέβαινε, τούτους προῖκα τοῖς ἀποχεῦσιν ἀπέδωκαν. μηθριδάτης δ' ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέσρεψε δημήτριος τὸν βίον. φίλιππος δ, ὑπὸ τῆς μάχης λυθείς, ὑπ' ἀποχείας ἐλθὼν, καὶ καταχὼν αὐτοῦ, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hæc Iudæi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCC. iussit sustigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sæpe ab inimicis afflictus, in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, nec & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Beræam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berææ tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo abpsũtus est. At Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potituseſt.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo tumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per C L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum X. equitum millibus apparuisset, accurrens ei Antiochus, prælio atus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dian oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suã potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotũ, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionẽ Adora & Marissam, totámque Samariam & montes Carmelum ac Irabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonẽ Cilicium, Pellam. hanc vltimã diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

Κεφάλαιον κγ'.

Ἀντιόχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τὴν ἀρχὴν ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν ἀφίκνεῖτο, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐκστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς καταλέλειπτο τὴν ἄκραν φύλαξ, καὶ τὴν Δαμασκηνῶν ἀφιστάντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριστος εἰς αὐτὸν γενόμενος καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ἀφαιρῶν, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βεληθεὶς δοκεῖν ἀφαιρεῖσθαι τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκοῦ. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν αὐτὸς ἔχων διεφύλαξεν. ὁ δὲ ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. στρατεύεται δὲ Λύθις, ἐλθὼν ὅπλιτας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὡσαύτως δισχιλίους, ἱππεύσι δὲ Ἀλέξανδρος ἐπὶ ἔφοδον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς Χαβαρζαβᾶ κατάρξαμένος, ἣ νῦν αἱ πηγαὶ καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἣ δὲ μόνον ἦν ὑπαίμαχον. τεῖχός τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ὅπου σταδίους ρ', τὸν αὐτόχον ἐξεδέχετο. ὁ δὲ ταῦτα πάντα ἐμφρήσας, διεβίβαζε ταύτῃ τὴν δύναμιν ὅπου τὴν ἀραβίαν. ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἀράβου τὰ πρῶτα, ἔπειτα μυρίοις ἱππεῦσιν ἐξαίφνης ὑπαντήσας ἐπαναστάντος, ἀντιόχου, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε Δαβωθῶν τῷ πονοῦντι μέρει. πεσόντος δὲ αὐτοῦ, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς κοίλης συρίας ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς πτολεμαῖον τὸν μυννάου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ὅπου τὴν Ἰουδαίαν, καὶ περὶ ἄδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ὅπου συνθήκας ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὖθις ὅπου Δῖαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύεται ὅπου ἔσαν, ἕως τὰ πλείστα ἄξια ζηλώσεως συνέβαινεν εἶναι. καὶ ξύσι μὲν περιβάλλῃ τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ὅπου γαύλανταν καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. Φαλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τὴν ἀντιόχου λεγομένην φαραγγα καὶ γάμαλα τὸ φρούριον. ἑλὼν δὲ δημηγορίᾳ πολλὰ τῶν τότων ἀρχόντων, προεῖδοσαν αὐτὸν, καὶ ξύλον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων διὰ τὴν δικαιοσύνην δεχομένων. καὶ τότον τὸν καιρὸν ἤδη τῶν σύρων καὶ Ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον Ἰουδαῖοι. πρὸς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν Ἰδουμαίαν, ἄδωρα, καὶ μάρεισαν, καὶ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἐθνεῶν, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δὲ κατέσκαψαν, ἐπὶ τοσούτοις καὶ τοιούτοις εἰς τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων ἤθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις, ὡρωτινούσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατεσκαμμένα. μὴ δὲ ταῦτα ἀλέ-

ξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταστὰς, καὶ ἕξιν ἔτεσι τεσσαρσὶ τελευταίῳ πυρετῷ συνεχετεὶς, οὐκ ἀπέσχετο τῶν στρατειῶν ἕως ἐκ τοῦ πόνου ἐξαναλωθεὶς, ἀπέθανεν ἐν τοῖς γεραστινῶν ὅρεσι, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα θεὸς τὸ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποφαίνοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τὰ μελλόντα ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παῖσὶ ἀποδύροτο, καὶ τίνι καταλείπεις ἡμᾶς ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα; θεὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διάκειται θεὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' συνεβούλευεν αὐτὴν, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσει, θεὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτὸ θεὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως αὐ ἐξέλῃ τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς μὰ νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ὡδηγουμένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ ὡδὲ χειν. τούτοις γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτῷ αὐτὴ τὴν τιμῆς, δύνασθαι κατασήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύναται δὲ πολὺ ὡδὲ τοῖς ἰουδαίοις τούτοις ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλοις δέκειμένοις ὠφελῆσαι. μάλισα γὰρ πιστεύεται ὡδὲ τῷ πλήθει θεὸς ὧν αὐ καὶ φθονοῦντες, τὰ χαλεπὸν λέγουσιν, αὐτόν τε θεσπεσίᾳ τῷ ἔθνει δέκα τούτοις ἔλεγε, ὑβριστὴς παρ' αὐτοῖς. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γενόμενος, μίξαπεμψαι μὲ τοὺς ὡρωτοῦντας αὐτὸ. ὑποδείξασα δὲ τὸ σῶμα τιμὴν ἐκείνοις, ὅπως μοι βέλωνται χρῆσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας ὑπάρχειν. εἶτε καθυβρίζειν ἀταφίᾳ με θελήσουσι τὸν νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ τινὰ καὶ ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι θεσπεσίαν βελήσειν). καὶ μηδὲν δίχα δ' ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ δέκα θεσθαι ὑπόχειν. ταῦτά σε θεὸς αὐτοὺς εἰκάσῃς, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι θεὸς αὐτῆς κηδείας, ἧς αὖ ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν δέκα τὸ ἐξεῖναι πιεῖν με κακῶς τὸν νεκρὸν δέκα θλῶν θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἀρξεῖς. ταῦτα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη ζ' καὶ κ', βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος ν'.

A

B

C

D

E

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὸν βασιλείαν κατέχει.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις δέκαλέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τὰ θεὸς τὸ νεκροῦ, καὶ τὰ θεὸς τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τὴν θεὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. δύνοις δ' ἔπεισε καὶ φίλοις. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς θεμένης τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπόλοιτο βασιλεύς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, καὶ τιμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπροτέρων ἢ τινὰ τῶν βασιλέων, αὐτὸν σκηδεῦσαν. δύο μὲν τοι υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τιμὴν δὲ βασιλείαν εἰς τιμὴν ἀλεξάνδραν διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀθενὴς θεράγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δεργικὸς τε καὶ θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν ὑρκανὸν, διὰ τιμὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀθεράπευτον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ὑπηρέτει

xander ex temulentia morbo contr. cto & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm non ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet tuam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuerta fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito tibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quoquam malè loquantur, nec se ob aliam causam meruisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere mihi te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui XXVII. vitæ verò vndequinquagesimo.

Cap. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Alexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regem funeraverint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obtenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia regnæ gere-

XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginam, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viréſque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrannis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, toti Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de D C C C. simul viris supplicij : móxque vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit : rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtenti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere & mali indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ : sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recõdiderat. Nec multo pòst Aristobulũ filiũ cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum rediit. Per idẽ tempus nunciatum est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturũ. ea fama non immeritò

A ποιεῖν, οἷς ἡ τὸ πλῆθος ἐπείθοντο, πειθαρχεῖν, ἔστι δὲ ἡ ἡ τῶν νομίμων ὑπαναὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, ὡς εἰσήγαγον οἱ φαρισαῖοι κατ' ἔτος παραδόσιν, τοῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτή, τὸ τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. ἡ γὰρ φυγάδας ἔστι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ ὧν ἐν δεσπότου μέρει. ἐποιεῖτο μὲν οὖν καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνῆγεν, καὶ τὸ ἴδιον δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς πέριξ τυράννους, καὶ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῆς. ἠρέμει δὲ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν φαρισαίων. ἔτοι γὰρ ἐπεβάρησαν τὴν βασίλισσαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς B ἀλεξάνδρῳ παραινέσαντας ἀπελεῖν τοὺς ὦ. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι διογμίλῳ, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῆς ἀριστόβουλος, ἐώκει γὰρ τοῖς γνωμένοις δυσαναχετῶν, καὶ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς γένοιτο μὴ ὀλιγωρέσειν τῆ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ σφῖσι βέβαιον τῆς πίστεως, πρὸς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, αἷς ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων ἠξιώθησαν. καὶ ἐδέοντο μὴ ἄγχειν τῶ πάντος ἐμπαλιν ξένην σφῖσι τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῆ οἰκία ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὕστερον. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲν ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, δίχα τὸ πρὸς τοὺς δεσπότας γνῶσιν μεζόνως οἴσειν τὰ ξυμβάντα. εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἠτεῖντο μᾶλλον μὲν δοθῆναι σφῖσιν ἀπαλλαγήν. ἡ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς πορίσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συγγνῶναι αὐτοῖς. ἄρχος τε εἶη σφῖσι καὶ τῆ βασιλίσση εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελούμενοι, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τὸ ἀνδρὸς σὺν δεχθείησαν. ἀπὸ παντὸς γὰρ αὖ τιμᾶσθαι ἀρέτην τε τὴν ἄραβα, καὶ τοὺς μοναρχας, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἴσως τάχα φειδῶς καὶ ζῆνομα πεῖν ἀνευθῶσι. εἰ δὲ μή, τόγε δεύτερον, οἱ τοῖς φαρισαίοις αὐτῆ πρότιμᾶν ἔγνωσαν, καταξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῶ ἀλεξάνδρῳ οἴκῳ, αὐτοὺς γε μὴν αὖ ἀσφάλεια καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι διατρίβοντας. πολλὰ δ' λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῶν τεθνεώτων, καὶ τῶν κινδυνευόντων τοῖς ἀλεξάνδρου δαίμοσιν ὀδυρομένων, ἅπαντες οἱ πρεσβῦται ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δ' ἀριστόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμης ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἄρτι σφῖσιν αὐτοῖς τὰ συμφορῶν ἐγίνοντο, καὶ φιλαρχίας ἐπιλελυσμένης γυναικὶ ὧδε τὸ εἰκὸς βασιλεύειν ἐγίνετο ἕνεκα μὴ οὔσης ὀλιγωρίας. ἡ δὲ, ὡς ἔχουσα ὅτι πρόσεισι μὲν τὰ δύσκολα, τὴν φυλακὴν τῆς χωρίων σφῖσιν ὀλίγου εἶναι, ὅτι μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ μαχαιρῶντος, ἔνθα τὰ πλείστου ἄξια ἦν αὐτῆ. καὶ μετὰ πολὺ τὸν υἱὸν ἀριστόβουλον, μὲν σπανίας ἐξέπεμψεν ὅπη δαμασκὸν, καὶ πτολεμαίου τὸν μεναίου τὸν λεγομένου, ὃς βαρὺς ἦν τῆ πόλει χείτων ἀλλ' ὁ μὲν ὐδὲν ἐργασάμενος αὐσυδὲς ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται πτολεμαίου ὁ τῶν ἀραβίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιῶν, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, καὶ ὅπη τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν καὶ

σαν καὶ τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα ἢ πολλὰ καὶ λόγῳ ἄξια πέμ- A
πουσιν αὐτῷ καὶ παρίσβεις, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.
βασίλισσα γὰρ σελλοῦν, ἢ καὶ κλεοπάτρα καλουμένη, τῶν ἐν
τῇ συρίᾳ κατῆρχεν, ἢ καὶ ἐνήγαγε τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκλεῖ
σαι πυράμην. συνεξύγχαιρον δὲ αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρῆσα
σθαι τῷ βασιλίσσης καὶ τοῖς ἔθνεσι συλλυπούμενοι. ὁ δὲ ἀποδε-
ξάμενος αὐτοὺς τὴν ἐκ δρασήματος θεραπείας, ἐλπίδας
ὑπέθετο χρησαί. ἀρτι δὲ τὴν Πτολεμαΐδος ἐαλωκυίας, ἀλ-
λήλους πυράμη, λεύκολλον διώκοντα μιθριδάτην, ἐκεί- B
νου μὲν διαμπερεῖν, εἰς τοὺς ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ ἀρ-
μενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. τιγράνης δὲ ταῦτα δεδιὼς,
ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου. μὴ δὲ τοῦτο τὴν βασιλίσσης εἰς νόσον
καλεπλὴν ἐμπεσούσης, δόξαν ἀριστοβούλῳ τοῖς θεάσμα
σιν δεδιέναι, τὴν νυκτὸς ὑπεξελθὼν μετ' ἐνὸς τῶν θερα-
πόντων, εἴη δὴ τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες κατεπάχθησαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἐπέτρεπεν ἡ
μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ἀποθανούσης, δεδιὼς τοῖς
φαρισαίοις τὸ παῖ γένος αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα γὰρ τὸ C
ἀδύνατον τῆς μέλλοντος δραδίκεως τὴν ἀρχὴν ἀδελφῷ.
ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τὴν ἀφέξιν μόνη, ὃν κατέλιπεν αὐτόθι
μὴ τὴν γῆμας. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα
γαλαγὴς ὢν τῶν δυνατῶν, ὑπεδέχθη φανερὸς αὐτῷ. μεθ'
ἡμέραν δὲ τὴν βασιλίσσης ἄφιξις γίνεται τῆς ἀριστοβούλου
φυγῆς, καὶ μέχρι τινός, ὥστο γεγονέναι τὴν αὐ' αχώρησιν ἐκ
δὴ νεωτερισμοῦ. ὡς μέντοι ἦκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι D
ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατέλιπε τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύ-
τερον, καὶ ξύμπαντα, δῆλος γὰρ ἑνὸς ἀρξαμένου πάντα ὑπή
γετο πρὸς τὸ ἐκείνου βέλτιστα, τότε δὴ ἐν μεγίστῃ τα-
ραχῇ ὑπῆρχεν ἥτε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἔδεισαν γὰρ
ὑ πόρρω τοῦ δύναδος τὴν ἀρχὴν αὐτῷ κρατυνῶσι τὴν ἀρι-
στόβουλον ὄντα. μάλιστα δ' ἐδέισαν μὴ ποινὰς εἰς θερά-
ξαιτο ὧν παρώνησαν αὐτῷ τὸν οἶκον. δόξαν δὲν τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ ζ γένεσιν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ἱερᾶ φρούριον κατάθεσιν. E
ἀριστοβούλῳ δὲ ὡσὰν ἐκ πολλῶν συναθροίζεσθαι, ἀφ' ὧν
δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασιλέως θεῖ αὐτὸν λύσασθαι γὰρ ἐν
ἡμέραις τε, χωρίων ἐκράτησεν κϚ, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων,
στρατιὰν ἤθροιζεν ὁπόθεν λιβάνου καὶ τραχῶνος, καὶ τὴν μο-
ναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως
ὑπήκουον, ἄλλως δὲ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτῷ τὴν μὴ
θεσπεσιομένων, καὶ ἧσον καρπώσασθαι τὴν βασιλείαν,
ὡς αὐτοὶ τὴν κρατήσαι θεόφασις γενηθέντες. τὴν δὲ μῶν F
οἱ φαρισβύτεροι καὶ ὑρκανὸς, εἰσπέσαν ὡς τὸν βασίλισ-
σαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην θεῖ τὴν ὑπαρώντων. τὸ
γὰρ ἀριστόβουλον, τὴν πάντων χεῖρον ἤδη κυριεύειν, ὁπότε
χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον δὲ εἰ μὴ τὰ μάλι-
στα κάμνοι θεμένης αὐτῆς καὶ σφᾶς βουλεύσασθαι. θεμέ-
σθαι δὲ τὴν κίνδυνον ἐκ δρᾶ μακρᾷ σφίσιν. ἢ δ' αὐτὸς ἐκέ-
λευσε θεάσασθαι ὅτι δοκοῦσι χρήσιμον εἶναι, πολλὰς δὲ αὐ-
τοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, καὶ δύναμιν,
καὶ τὰ ἐν τοῖς γαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ γὰρ μικρὸν G
ἔτι μέλειν τῆς θεραπείας, ὡς ὑπολείποντος ἤδη τὸ
σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε, βα-
σιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ δὲ σύμπαντα βιώσασα γ' καὶ ὁ.
γυνὴ τῷ ἀθενεῖ τοῦ φύλου κατ' ἐδέν χρησαμένη. δόξαν
δὲ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα ζηλουμένη διήλεγ-
ξεν ἔργοις τότε θεαπικὸν τὸν ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀ-
συνέτου τῶν ἀεὶ πάντων θεῖ τὰς δυνασείας ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem terruit, miserúntque ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum regem legati rogauerunt, vt bene sibi de regina sua déque tota Iudæorum gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum sibi officiū, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullum dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressum vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iā dudum enim molestè ferēs quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus, veniret in potestatem Pharisæorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor quam domi reliquit cū liberis. ac primum venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquā venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc, iā illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dediderunt: tum demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis imperiū: & vehemēter timebant ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cū liberis custodiretur in castello quòd tēplo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius, nam intra quindecim fermè dies occupauit castella vigintiduo, in quibus habens receptaculū, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim sēper pluribus se agglomerantes libēter obtemperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autē seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatibus, se autē non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absque illius conscientia. periculum autem iā esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnam facultatem, vires gētis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni IX. vitę tertio supra septuagesimū. mulier supra sexum suum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiam, qui parum feliciter administrant respublicas,

semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia post habendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquiis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τῇ ἐγκρατοῦς ἀρχῆς, ὅτε καλῶς, ὅτε δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπεστρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο τὸ οἶκον ἀτυχίας τὰ πράγματα προέπεσεν, ὥστε ἵν' μὴ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν προεκτήσατο δυνασείαν, ὅτι θυμία τῷ μὴ πρεπόντων γυναικί, χρήσιος ἐ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθεῖσαι, τοῖς μὲ δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ γένος αὐτῆς τιμὴ αὐτῆς γνώμῃ προθεῖσα, τὴ ἦ ἀρχεῖ ἔρημον τῶν προηγουμένων παντοπμῆ. καὶ ξυμφορῶν ἦ ἐπλησε καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τιμὴ τελευτὴν τὸ βασίλειον. ἐ μὴν ἀλλὰ καίπερ ἔτος ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲ οὖν περὶ ἀλεξάνδραν, τέτο εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Αριςοβέλε καὶ ὑρκανε περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, & ὡς συμβαίνει ἐκείναν βασιλεύειν μὲ ἀριςόβελον, ὑρκανὸν ἦ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α

Περὶ ἀντιπάτερ καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανὲ φυγὴ πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β

Ὡς ἀριςόβελος μάχῃ ἡττηθεὶς συνελώκεται ὑπὸ ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ

Ὑρκανὲ καὶ ἀριςοβέλε πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ

Ὡς ἀριςόβελος καὶ ὑρκανὸς πομπήϊον ἦλθον. περὶ τῆς βασιλείας διαμολογούμενοι. Κεφ. ε

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ς

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ κατὰ κράτος τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τὰς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ὑπὲρ τὸν βασίλειον ὄρος τῶν Ἀράβων, ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταφυγὼν πολιορκεῖται. Κεφ. ι

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριςόβελον εἰς ἰουδαίαν λαῶν γαβίνιος αὖθις μεταπέμπεται πάλιν ἀπίστρεψεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια

Κράσσε καὶ τὴν ὑπὸ παρθυαίοις στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνάβασις, & σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ

Φυγὴ πομπηΐου εἰς ἔφεσον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ

Καίσαρος ἐπ' ἄγυπτον στρατεία, & ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ

Ἀντιπάτερ. ἀρετεία καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum, conuentum est vt Aristobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. CAP. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Quomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompeium de regno disceptauerint. CAP. V.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit. CAP. VI.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam castello oppugnatur. CAP. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, iterum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium. CAP. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. CAP. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Iudæorum opera adiutus sit. CAP. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. CAP. XV.

Καίσα-

Καίσαρος ὑπὲρ σφῶν δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις
Ὅτι Ἀντίπατρος τοῖς παισὶν Ἡρῴδῃ μὲν τὴν Γαλιλαίας προσόδους, Φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὴν Ἱεροσολύμων. καὶ ὡς σέξτος Καῖσαρ μείζονα καὶ ἐνδοξότερον τὸν Ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ
Ὡς κάσσιος τήν τε Ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὠτὰ παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο. Κεφ. ιη
Ὡς μάλιχος ὑπὲρ βελῶν, Ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ
Ὡς Ἡρῴδης ὑπὲρ εἴλαντος ἀυτῷ κασίῳ τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ
Ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθοῦντα τοῖς τυρίων τυράννοις Ἡρῴδης ἀπαντήσας ξέπεσε τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα
Ὅτι Ἡρῴδης ἐν βιθυνίᾳ φιλοτιμούμενος πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Ἀντώνιον, διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βεληθέντας οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ
Πῶς Ἀντώνιος εἰς συρίαν παραγενόμενος Ἡρῴδῃ καὶ φασάηλον τετραρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ
Στρατεία παρθων εἰς συρίαν, καθ' ἣν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ
Ὡς οἱ παρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε
Ὡς Ἡρῴδης εἰς τὴν ῥώμην παραγενόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς
Ἔκπλους Ἡρῴδου ἀπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς Ἀντίγονον. Κεφ. κζ
Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ Ἡρῴδου Ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη

Cæſaris literæ, & ſenatuſconſulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimen committit: & quòd Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.
Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit, CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Soſio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quam ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & frattem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctisque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφαλ. α'.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντος ἔκειται βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

Α ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δ' ἑξῆς ἀκόλουθα καὶ πρόσχημα νῦν ἐρῶμεν, οὐκ ἄλλης τινός, ἢ τοῦ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' κάματον τὰ μνήμης, προμηθούμενοι. τὴν δ' ἰσορίαν καὶ τὴν μίμησιν τῶν Β ἀναγραφόντων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα δίκαιον, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δή τέτ' ὄζιν ἔκτε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγνωσομένοις ἔχειν, ὡσὰν μή τι χάρεντος τινός, καὶ ἡδονῆς τὰ ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τὰ ἀκριβείας τοὺς συγγραφεῖς προσήκειν δίκαιον, καὶ τὸ ταληθῆ C λέγειν τοῖς περὶ ὧν ἂν ἴσασιν αὐτοί, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλωσι. ἀρξαμένῳ τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανῷ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ' καὶ ὁ πρὸς τοῖς ρ' ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντος ῥωμαίων κοίντου ὁρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον αὖθις ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, καὶ τὰ μάχης αὖτῷ γλυμούσης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, ἐγλυμούσῃ, φεύγει πρὸς τὴν D ἀκρόπολιν ὑρκανός, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν ἀριστοβούλῳ γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τὰ μηδὸς καθὼς προειρήκαμεν. καὶ τοὺς αἰτησασιώτας ἢ καταφυγόντας εἰς τὸ τὸ ἱερὸν βέβολον, αἴρει προσβαλών. καὶ λόγοις ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὰ ἔχθραν ὅπως τῷ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὲ ποιοῦσιν ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιᾶς πίστεσι μενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι τῷ πλήθει παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀριστοβούλου.

Περὶ

A

Κεφάλαιον ϛ.

Περὶ ἀντιπάτρου τῆ γένους αὐτῆ, τῆ τίνα βέβηκεν εἰς λαμπρότητα δυνάμεως ἅμα καὶ πλούτου προκόψαι, τῆ ὑρκανοῦ φυγῆ πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

ΦΊλος ἦ τις ὑρκανῷ ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲ ὑπορῶν χρημάτων, δραστήριος ἦ τὴ φύσιν ὢν στασιαστὴς, ἀλλοξίως εἶχε πρὸς τὴ ἀριστόβυλον Ϲ διαφόρως, διὰ τὸν πρὸς ὑρκανὸν σύνοιαν. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τοῦτον μὲν γένους ὄντα τῆ πρώτων ἰουδαίων, τῆ ὑπὸ βαβυλῶνος εἰς τὴ ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα ἦ λέγει χαριζόμενος ἡρώδη τῆ παιδὶ αὐτῆ, βασιλεῖ τῆ ἰουδαίων ὄντι τύχης τινὸς χρυσόμενος. ἐφ' ᾧ καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν. ἐοίκασι τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον καλεῖσθαι, καὶ τῆ παρ' αὐτῆ τοῦτο λαβεῖν τοὔνομα. ὃν ἀλεξάνδρα τῆ βασιλέως Ϲ τῆ γυναικὸς αὐτῆ σφόδρα τιμηθὲν ὑποδιξάντων ὅλης τὴ ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῆ ἀραβας Ϲ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ὀξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τὸν οὖν τὴ ἀριστοβούλου δυνασείαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήπι πάθη δι' ὃ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑπεσωισᾶτο κρύσα κατ' αὐτῆ διαλεγόμενος τὴ ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶ λέγων πρᾶξαι ἀριστόβυλον ἀδίκως ἔχοντα τὸν ἀρχὸν, Ϲ τὴ μὲ ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὸν ὃσαν ἐκεῖνα διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὴ ὑρκανὸν ποιούμενος διατελεῖ τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσει τῆ ζωῆ, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἀκπόδων. τοὺς γὰρ φίλους τὸ ἀριστοβούλου μηδένα προλιπεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀπελθεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴ ἀρχόν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπόνοιαν ὐ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐποίᾳ ἦ αὐτὸν τὸ ἀπρόσκοπον καὶ τὸ παρρησίαστον τῆ διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγχίνοιᾳ καὶ ἀνανδρον δοκεῖν. τῆ δ' ἐναντίας φύσεως ὢν ἀριστόβυλος, δραστήριος Ϲ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπεὶ δὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ὑ προσέχοντα ἑώρα τοῖς λόγοις τὴ ὑρκανὸν, καὶ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλατύνομένος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβυλον, ὡς κλεῖναι θέλοντα, Ϲ μόλις ἐγκειμένου πείθει, πρὸς ἀρέταν αὐτῆ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὴ ἀράβων βασιλέα. πεισθέντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος ὑπισχνεῖτο. ὁ ἦ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρειν μὲν τὸ πρὸς τὴ ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔσι ἦ ὅμορος τῆ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον λαμβάνων πίστεις, ὡς οὐκ ἀπώσει τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτῆ γενόμενον. λαβὼν ἦ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεφε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. Ϲ μετ' ὀλίγον προλαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολὺν αὐτοῦ ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπερ τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα ἦ ὢν φίλος τῆ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεκάλει, Ϲ τὸν ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ αἰσχύνης, ἀλλὰ καὶ δωρεαῖς προσιέμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῆ καταχθεὶς Ϲ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τὴν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτῆ τῆ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν ἦ αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quo ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clanculariis obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad regem, acceptum ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in Iudæam restitueret, & instando quotidie dandòque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

II.

III.

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

ἄγαλλα, ἀθὼν, ζώαρα, ὀρώναι, μάρισσα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

Cap. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcano etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit, ciuile bellum præſentiens. hūc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt populus, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatē Deus vltus eſt continuo, cædiſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἀρετίου Ⓒ μάχη πρὸς Ἀριστόβουλον συμβαίνει, καὶ ὅτι Ἱεροσόλυμα.

Τούτων αὐτῷ τῷ ὑποσχέσεων γνωμῶν, Ἀρέτας ἐστράτευσεν ὅπλα τὸν Ἀριστόβουλον, μεθ' ἑαυτοῦ πεζὸς στρατιᾶς, καὶ ἱππικῆς ἅμα Ⓒ πέζης στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς Ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριστόβουλος, ἔφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ δὲ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, Ⓒ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσπολεμῶν καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκουμένους αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων Ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν Ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐπέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. Τούτων δὲ γνωμῶν καὶ τὸν καιρὸν τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ Ⓒ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρείας ποτὲ ἔσης ηὔξατο τῷ Θεῷ λύσαι αὐχμὸν, καὶ γνώμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὕσεν, ἔκρυψε αὐτὸν δι' ὃ τὸ τὴν στάσιν ὁρᾶν ὀπωμόσουσαν. ἀναχθέντα δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρείαν δι' ἀράμενος, ἵν' ἔτος ἀρὰς κατὰ Ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστασιωτῶν αὐτοῦ ὀπιθῆται. ἐπεὶ δὲ ἀπιλέγων καὶ παραιτούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, τάδε μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σοὶ δῆμός ἐσι, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἃ οὗτοι ἀδικαλεῖν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ' δι' ἀράμενον φεισάμενοι οἱ πονηροὶ τῶν Ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοῖς ἀδικήματα ἐπεμωρήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκαιον εἰσεφέρατο τὸ ὀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀριστοβούλου, σωιέδη τὴν ἑορτὴν ὑπισχνῶν τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ὃν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ὑποφειδῶς δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοῖς ὁμοφύλοις ἀδικεῖν, χρήματα λαβόντας ἀπὸ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, προθύμως ὑπεδέξαντο οἱ ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ δι' ἀπὸ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον ὡς τε ἀδικῆσαι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ ἀδικήσαντας τοῖς δεσπόταις. ἀδικουνθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ηὔξαντο τῷ θεῷ, δίκαιον αὐτῶν εἰσφέρεσθαι ἀπὸ τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ὀπεπέμψας, τὸν καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Τρκανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπτῃ καὶ σκαῦρος εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲ & μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἡρηκότας δύρων, αὐτὸς εἰς τλὼ ἰουδαίαν ἠπείγετο. ὡδαγχομένῳ δ' πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ. ὑπισχνεμένων δ', ἀριστοβούλῳ μὲν, ὑ δώσειν τάλαντα, τῷ δ' ὑρκανῷ τούτων ἐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρὸς δέχεται τὴν ἀριστοβούλου ὑπόσχεσιν. καὶ γὰρ δύπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, & μᾶλλον ἠξίου τυγχάνειν. ὁ δ' καὶ πένης ἦν, & γλίσχρος καὶ ὑπὲρ μειζόνων τὴν ἄπιστον πρᾶξιν ἐπαγγελίαν. ᾐ γὰρ ἴσον ἦν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν ταῖς μάλιστα ὀχυρὰν & δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μὴ τὸ ναβαταίων πλῆθος, ἐκ δὲ πρὸς πόλεμον διακειμένους. τούτῳ τοίνυν πρόθυμος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τλὼ πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὴν ἀρέταν, ἢ πόλεμον αὐτὸν ῥωμαίων ὑποδεξήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστράτευσε καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅπι τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχίλιους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Cap. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

IN terea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur CCCC. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

IV.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διακολουθούμενοι.

ΜΕΤ' ὀ πολὺ δὲ τομπηΐῳ εἰς δαμασκὸν ἀφικομένῳ, καὶ κοίλῃ συρίᾳ ὄντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὕστερον, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τεσσαρακισχιλίων. καὶ ὅτι δ' ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος, τερπολέων ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐπριάθη δὲ ἐτῶν πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῶν ἰουδαίων δυνάστην. μετ' ὀ πολὺ δ' ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δὲ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. οἳ δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δὲ ὕστερον, τοῦ μὲν ἑξακόσια, τοῦ δὲ τετρακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τούτοις αὐτῷ κατασκευάζων. κελεύσας δὲ ἥκειν τοὺς διαμφισβητουμένους, ἐνισταμένου τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ὅπι τλὼ δαμασκηνῷ, καὶ τλὼ τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τλὼ ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν ὃν κυζικηνὸς ἐπῴκισεν ἀντίοχος. καὶ τλὼ πολεμαίου τοῦ μηναίου χώραν κατεπόνησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ὀδὲν ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οἷς περ καὶ κηδεμὼν ἐτύγχανεν αὐτῷ,

Cap. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus περπολὴν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiá nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille CCC. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussisset eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus:

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vteam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cum maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Deluium, & inde in Iudæam ſe contulit.

VI.

Cap. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

χιλίοις μὴτο ταλάντοις ἐξωνησαμένε τὴν ὑπὲρ τῆς ἀμύντημάτων τιμωρίαν, οἷς πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τήν τε κοίλην καὶ χαλκίδα, καὶ τὸ διὲρρον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συροφοινίκην συρίαν, ἀπὸ πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὴ καὶ τῶν ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἱ περὶ τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος περὶ ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἀξιῶν βασιλεύεσθαι, πάτριον καὶ ἅτε τοῖς ἱερεῦσι τῶν πατρώων ἡγουμένοις παρ' αὐτοῖς θεῷ πειθαρχεῖν. ὄντας δὲ τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι ἦσιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' ἀριστοβούλε, καὶ μικρὰν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὰ δ' ἄλλην βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πρόσαντήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον εἶναι τὸν συστήσαντα διέβαλεν, ἐκ μὲν ἐθνῶν λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. σωτηρίαν δ' αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀπεπάρε σκοδάσαντες. ὁ δὲ τὸ μὲν ἐπαρθῆναι αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, τὰ ἐκείνε φύσιν ἠπάτα ἀφαρκτον ὄσαν, καὶ δι' ἃ τοῦτ' οὐκ ἀφέγγητον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τὸ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ ὑπελθεῖν. πρεσβεύεσθαι δὲ αὐτὸν, τοῦτο ὅπερ καὶ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα καὶ δὴ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους καὶ σεβαστέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐπὶ δίκῃ ὑφέξοντας, ἀλλ' ὡς εἰς πομπῆ προϊόντας ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς ἀριστοβούλε βίαν, τότε μὲν αὐτὸς ἀπέπεμψε δεξαμενὸς φράσας, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων πρῶτον ἴδοι. τέως δ' ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύοντα ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ καὶ δι' ἀκλειθείη τῶν παρόντων. ἔτυχε μὲν τοῦτο ἐξ ἀριστοβούλε γιγόμενον. ὁ δὲ αἰαμείνας ἐδὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ ὅτι τούτοις πομπήϊος, καὶ ὅτι τοῖς ναβαταίοις αἰαλαβὼν στρατιὰν, ἔκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὁπλιτικὴν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὅτι τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ ἀμφιπάμψος πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διέχοντι τὸ μεσόγειον, ἐνταῦθα ἐστὶ φοβερὰ ἐρυμα, ἐπ' ἄκρου τὸ ὄρος ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ παραγενόμενος πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κάτεισι, καὶ διαλεγομένου πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηίε συγχωρήσαντος. καὶ τότ' ἐποίησε δὶς ἓξ, ἅμα μὲν

μὴ τ̃ κολακεύων ὑπ' αὐτ̃ ὡς τ̃ βασιλείας ἐλπίδα, A
ἡγωὸς ἕκαστον ὧν ἐπέλυσε πομπήϊος ὑπακούειν ὑποκρινόμενος. ἅμα ἢ ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑφ' τ̃ μὴ καταλύειν αὐτὸν, ἡ ὡς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτ̃ ὠφελησόμενος, ἐδίως μὴ τ̃ ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν ὡρεισήση. κελεύοντος ἢ πομπήϊε παραδίδοναι τὰ ἐρύματα, & τοῖς φρουάρχοις ὅπις ἐλλην τ̃ ἑαυτ̃ χάριν, παραδέχεσθ ἢ ἄλλως ἀφείρετο, πείθε) μ̃, δυσανασχετήσ ἢ ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἡ ἐν παρασκευ̃ B τ̃ πολεμεῖν ἐγίνετο. ἡ μετ' ὀ πολὺ πομπήϊῳ στρατιὰ ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοί τινες ἀπήντων, τὴν μιθριδάτ τελευτὴν ἐμιύουν, δι' φαρνάκ τ̃ παιδὸς αὐτ̃ γνωμένην.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἱεροσολυμίται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος ἢ ὅπ ἱεριχοῦντα, ὅ τ̃ φοίνικα ξέφερε συμβέβηκε, ἡ τὸ ὀποβάλσαμον C μύρον ἀκρότατον, ὃ τ̃ θάμνων τεμνομένων ὄζει λίθῳ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπός, ἕωθεν ὅπ ἱεροσόλυμα ἐχώρει. ἡ μεζονήσας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖτα ὡς πομπήϊον. ἡ χρήματα δίδους, ἡ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλ παύσασθ τ̃ πολέμου, ἡ ὡσάτ-την μετ' εἰρήνης ὅπ βέλε). συγχωροῦς ἢ πομπήϊος αὐτ̃ δεομένῳ, πέμπει γαβίνιον ἡ στρατιώτας, ὅπ τε τὰ χρήματα ἡ τ̃ πόλιν, ἐμοὶ ἐωσάχθη τ̃ τύπτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος δ τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς, ἡ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ̃ ἀριστοβούλ στρατιωτ̃ ὑπ ὅπ-ρεφαίνων τὰ συγκείμενα γνέσθαι. ὀργὴ ἢ ὅπ τούτοις πομπηΐων λαμβάνει, & τ̃ ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ὅπ τ̃ πόλιν ἔρχεται, & μ̃ ἄλλα πάντα ἦσαν ὀχυρὰν, μόνῳ ἢ τ̃ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσιν. ὡς ἔρχεται γὰ αὐτ̃ φάραγξ οὐρεία τε ἡ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ ὡς-βόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον. E

Κεφάλαιον ή.

Ως πομπήϊος αἱρεῖ κρατῶν τὸ ἱερὸν ἡ τὴν κάτω πόλιν, ἡ ὡς ἡ θεισβίας αὐτ̃.

Ἦν ἢ τ̃ ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, ἀλλ' ὁμονοούντων ὡς τ̃ ἑτέρων. ἀλλὰ τοῖς μὴ ἐθέλει παραδίδοναι πομπηΐῳ τὴν πόλιν, οἱ ἢ & ἀριστοβούλου φρονοῦντες, ἀποκλείειν τε ἡ πολεμεῖν παρῆσαν, τ̃ κρείττονος ἔχεσθαι δεδεμένον. φθάσαντες ἢ οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν πύλην ἣν ἀπ' αὐτ̃ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοπαν, εἰς πολιορκίαν ἑτρεπόμενοι. οἱ ἢ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐπεχείρησαν πομπηΐῳ τήν τε πόλιν & τὰ βασίλεια. πομπήϊος ἢ πείσωνα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατ̃, τήν τε πόλιν ἡ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, & τὰς οἰκίας τὰς ὡς τὸ ἱερὸν, & ὅσα ἰὼ ἔξω, ὡς τὸ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς ὡρσέφερεν. ἐκ ὑπακουόντων ἢ εἰς ἃ ὡρσε-G εκαλεῖτο, τὰ πέριξ ἐτείχισε χωρία, ὡς ἅπαντα ὑρκανοῦ ὡρθύμως ὑπηρετουμένου. πομπήϊος ἢ ἐσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τ̃ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἰὼ ὀπίμαχον. ἀνεστήκεσαν ἢ ἡ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, ἡ τάφρος δὲ ὀρώρυκτο, ἡ βαθεῖα ὡρείκετο φάραγξ. ἀπερράγει γὰ ἡ τὰ ὡρὸς τὴν πόλιν, τ̃ γεφύρας ἀναπεφαμμένης

spe regni Pompeio obsecundàs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin, paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguèta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitens obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma cum admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam; qui tamen re infecta rediit, ex clausis & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur. VIII.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam; Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellam parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus posceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato põte,

qua parte Pompeius erat cum suo contuber- A
nio: erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani: cædentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat templum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quemque diem exigere, non potuissent absoluere aggerem vetantibus aduersariis. prohibere enim vim in- B
ferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos non sinit. quod vbi animaduerterunt Romani, sabbatis neque eminus incessebant telis Iudæos, neque manus cum eis conferebant: tantùm erigebãt aggerem & turres, machinásque admouebant, vt eis postridie aduersus nos vti possent. Facile est autem vel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quàm obseruantes legum simus, quando quidẽ oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus solemnia peragerentur sacrificia, bis per sin- C
gulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum mense, die ieiunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrumpẽs iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus sacris operabantur, neque metu mortis, neque iam cæsorum multitudine absterriti, passuri quicquid liberet victori potius D.
quàm deserturi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patriis legibus. quòd autem hæc non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsáq; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ruinas E
Cornelius Faustus Syllæ filius, sequẽte cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cũ suis manipularibus: & inter vtrumque Fabius & ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in ædes ignibus concremabantur, non sustinentes spectare F
quæ patrabantur ab hostibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia. Romanorum perpauci desiderati sunt. Captus est Absalomus, patruus simul & socer Aristobuli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigiis, penetrati, nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius, & vnà cum eo non pauci alij, & inspexerunt quæ nefas est videre nisi solis sacerdotibus. cúmque intus essent ex G
auro mensa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil cõmisit

ἐφ' οὗ δὴν πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι
ταλαιπωρούμενον ἐγήγερτο, τεμνόντων τ' πέριξ ὕλην
ῥωμαίων. κὴ ἐπειδὴ τὸ τ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθείσης τ' τάφρυ βάθος ἄπιστον, προσβαλὼν μηχανὰς κὴ ὄργανα ἐκ τύρυ κομισθέντα, θλάσας κατήραστε τὸ ἱερὸν τοῖς περιβόλοις. εἰ ἦ μὴ πάτριον ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐδύνατο τὸ χῶμα, κολυόντων ἐκείνων. ἀρχοντας γὰρ μάχης κὴ τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τοὺς πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ κὴ ῥωμαῖοι σωιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἃς δὴ σάββατα καλοῦμεν, οὔτ' ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων. χωὶς ἦ ⸂τ πύργους αὐίσασαν, κὴ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τε αὐτοῖς εἰς τλὺ ὕστερον ἐργα ταῦτα εἴη. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τλὺ εὐσεβουλὺ ἡμῖν ἐχομένην περὶ τὸν θεὸν δυσεβείας, κὴ τλὺ φυλακλὺ τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας δεῖν φόβον ἐμποδίζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ περὶ ἑνάτλω ὥραν, ἱερουργουμένων ὕπὶ τὸ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι περὶ τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παριέντων. καὶ γὰρ ἁλόσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆς νηστείας ἡμέρᾳ κατὰ τλὺ ἑνάτλω ⸂ἑβδομηκοστλὺ κὴ ἑκατοστλὺ ὀλυμπάδα, ὑπατευόντων γαΐου αὐτωνίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεπτώκεσαν, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ ἦ περὶ τὰς θυσίας ὠδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τῦ φόβου τῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ τῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκαθέντες ὑποδέχεσθαι. πᾶν δ' ὅτι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες. ἢ παρελθεῖν τὰ τῶν νομίμων. ὅτι ἦ ὁ λόγος ταῦτα μόνον δῆλον ἐγκώμιον ψευδοῦς δυσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθείᾳ, μάρτυρες σὶ πάντες οἱ τὰς κῆ πομπήϊον πράξεις ἀναγεγραφότες. ἐν οἷς ⸂στράβων κὴ νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τῖος λίβιος, ὁ τῆς ῥωμαΐκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ ἦ τῦ μηχανήματος προσαχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατωλίσθη, καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέατο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος ἦ αὐτῶν κορνήλιος φαῦστος σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἐπ' αὐτὸ στρατιώταις ἐπέβη τῦ τείχους. μεθ' ἦ αὐτὸν, φύριος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατὰ θάτερον μέρος. δι' μέσων ἦ φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν σίφει καρτερῷ. φόνος δ' ἦν πάντα ἀπλῶς. ⸂τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλυντο. εἰσὶ ἦ οἳ ⸂κῆ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἔρριπτον, κὴ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ μνήματα καρτερεῖν οὐκ ὑπομένοντες. ἔπεσον ἦ, τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους κὴ δισχιλίους, ῥωμαίων ⸂ἦ πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δὲ ἀχιμάλωτος καὶ ἀφαλώμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρῳκοδόμηθη ⸂ἦ ὑ μικρὸ πρὸς τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, κὴ τῶν πρὸς αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν

τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων ἦ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, κὴ σπονδείων, κὴ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς ἦ τούτων ἐν τοῖς θυσαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' δυσέβειαν, ἀλλὰ κἀν τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως

ἐπρᾶξεν

ἐπεφέρειν ἀρετῆς. τῆτε ὑστεραίᾳ καθαίρειν ὠδαγγείλας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπάλοις, καὶ τὰ νόμιμα ὑπαφέρειν τῷ θεῷ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, δίκῃ τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν ἰουδαίους ἀρισοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου, τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦσον καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τὸ τεῖχος ἐρρύμως ἐπέβησαν, τὴν πρεπόντων ἀεισείων ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. ἃς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο κοίλης συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τὴν σφετέρῳ στρατηγὸν ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὅτι μέγα πρότερον ἀρόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέσειλεν. καὶ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, αἰσχύνῃ δημοφίλῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ, τὰς δὲ λοιπὰς ἵππον καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δίον, καὶ σαμάρειαν, ἔτι τε μάρισαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνιαν, καὶ ἀρίθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρεις τῶν κατεσκαμμένων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντος αὐτοῖς ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μετωνομάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτου τοῖς παίδοις τοῖς ἱεροσολύμοις αἰτίοι κατέσησαν ὑρκανὸς καὶ ἀρισόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τὴν τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοῖς σφετέροις ἀφελόμενοι, ταύτην ἰουδαγκαθηρμεν δωδεκάτην τοῖς σφετέροις. καὶ πρότερον πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατ' ἔθνος ἀρχιερεῦσι διδομένη πρὸ μικροῦ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῶμεν. πομπήϊος δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως διφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σκαύρῳ ὠδαδοὺς καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι χιλιάρχειαν ὤχετο, ἐπειγόμενος εἰς ῥώμην. ἐπείγετο δὲ, μὴ τῆς ἠρεμοῦς καὶ ἀρισόβουλον δεδεμένον. δύο δὲ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος αὐτίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum conscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidem pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas eorum ciues sibi subiūgauerant in Cœlesyria, adempras illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instaurauit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: eásque in mediterraneis, præter variis bellis ditutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omniū malorum causa fuēre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxitque secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ὅπη πέτρας βασιλέως οὔσης τῆς ἀράβων, αὐτίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit.

ΣΚαύρου δὲ ὅπη πέτρας τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ δίκῃ τὸ δυσεμβολωτάτῳ εἶναι τὰ ἐν κύκλῳ δυσπόρητος αὐτῆς, καὶ τῷ στρατεύματος λιμώττοντος, αὐτίπατρος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνέδει παρείχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἀρέταν ἀρεσβάτης ὑπὸ σκαύρου, δίκῃ τ' ὑποῦσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς ἑξακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὅτι τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, οὐχ ἥττον αὐτὸς ἢ συμβαγὲν ἀρέτᾳ ὀφθυμεῖν τοῦτο ἡγεῖσθαι βουλόμενος.

SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia. IX.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisque propere decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hieri cuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ἠ εἰς φρούριον ἀ καταλειφθεὶς πολιορκεῖται.

Χρόνῳ ὑ ὕστερον ἀλεξάνδρου τὼ ἰουδαίων κατεχόντος τὸ ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἀπ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, ἠ ὅπ ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτ ὑρκανῶ πρὸς τὼ ἐκείνῳ ῥώμῃ ἀντέχειν δυναμένου, ἀλλ ἀνεγείρειν ἤδη, ἠ τὸ τῶ ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπτιχειροῦντος ὅπερ εἶλε πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲ αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. φευγὼν ὑ ἐν κύκλῳ τὼ χώραν, πολλοὺς ὡπλίζε τῶ ἰουδαίων, ἠ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲ ὁπλίτας, πεντακοσίους ὑ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρου τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς κορεαῖς ἔρυμα, ἠ μαχαιρωῦτα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται ουὖ ἐπ αὐτὸν γαβίνιος, μάρκον αντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ ὑ ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἑπομένους ἠ συὼ τούτοις τοὺς ὑπηκόους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο ἠ μάλιχος, προσλαβόντες ὑ ἠ τὸ αἰπιπάτρου ἑταιρικὸν ὑπλιτῶν ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει ὑ ὁ γαβίνιος συὼ τῇ φάλαγγι, ἠ ἀναχωρεῖ μὲ ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων ὑ ἀλλήλοις ἐκεῖ, ἠ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲ οἱ ῥωμαῖοι τῶ πολεμίων πρὸ χιλίους, ζωγρηθέντας ὑ ἠ τὸ αἰπιπάτρου ἑταιρικὸν ὑπλιτῶν ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει ὑ ὁ γαβίνιος συὼ τῇ φάλαγγι, ἠ ἀναχωρεῖ μὲ ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων ὑ ἀλλήλοις ἐκεῖ, ἠ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲ οἱ ῥωμαῖοι τῶ πολεμίων πρὸ χιλίους, ζωγρηθέντας ὑ οὐκ ἐλάττους. ὁ δ γαβίνιος ὅπ τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προσκαλεῖτο τοὺς ἐνδον εἰς ὁμολύσεις, συγγνώσεσθαι πρὸ τοῖς πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὠμολογῶν. στρατοπεδευομένων ὑ πολλῶν πρὸ τὸ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ οἷς ἀνέπεσαν οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος αντώνιος ὑπερφανὴς ἀγωνισάμενος, ἠ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἐδόξεν ἠκιστα δειλίᾳ. γαβίνιος μὲ ουὖ μέσης τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς αὐ σκυθόπολις πολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅπ τὼ ἄλλων ἰουδαίων εἴη, ἠ ὅσας γε ἐπετύγχανε καθηρημένας τῶ πόλεις, κτίζειν παρεκελεύετο, ἠ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια ἠ ἄζωτος, ἠ σκυθόπολις, ἠ ἀνθηδών, καὶ ῥαφία, ἠ δῶρα, μάρισά τε ἠ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶ ὑ ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προσέταττε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα ὑ διαπεραξάμενος ἠ τὼ χώραν ἐπάνεισιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. ἠ τὼ πολιορκίαν αὐτῷ κρατυνάντος διαφερόντως πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῶ ἡμαρτημένων δεόμενος, ἠ ἀποδώσειν τῶ ἐρυμάτων ὑπανίαν τε καὶ μαχαιρωῦτα, ὕστερον ὑ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲ γαβίνιος κατέσκαψε τῆς ἀλεξάνδρου ὑ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφρόνει τὰ ῥωμαίων, τότε αὐδεὸς αὐτῆς καὶ τῶ ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικισάμενος τὰ πρὸς αὐτὼ, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσοντα τῶ τῆ ἱερῆ ὀπιμέλειαν. πέντε ὑ συνέδρια καταστήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. ἠ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲ ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ ὑ ἐν γαδάρεσι, οἱ δ' ἐν ἀμαθοῦντι, τέταρτοι ὑ ἦσαν οἱ ἐν ἰερειχοῦντι, ἠ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόρεσι τῆς ἰουδαίας. ἠ οἱ μὲ ἀπηλλαγμένοι τῆς δωυασείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ διῆγον.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιά. A

Ως φυγόντα ἀπ' ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαῶν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς ῥώμην.

ΑΡιστοβούλης ὁ ἀλεξάνδρου ἀπ' ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν παρασκευαζόμενος, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισέννάν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον B αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλημψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων καὶ τῶν παλαιὰν εὐκλειαν προσήκοντι, καὶ δὴ καὶ νεωτερίσαι χαίροντες προσέμασσον. πειθόλαος γοῦν τῶν ἱεροσολύμων ὢν, μετὰ χιλίων ἀνυπομόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῷ προσπεσόντων ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιρεοῦντα ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ὑποπτους ὄντας. ὑπὸ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους C ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῷ ῥωμαίων καρτερῶς, ἥττηνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῷ πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῷ εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὐτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέν τοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρεοῦντα διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ προσπτων κακῶς ἐ- D δὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο. δύο δ' ἡμέρας ἀντεχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' αὐτοῦ τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε τὰ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτη μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀπαπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὐτὸς κατέχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐὴρ ὢν λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέν τοι τέκνα αὐτοῦ αὖθις ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, γαβινίῳ χαρίσασθαι E τὸν ὑποχείριον τῇ μητρὶ ὠδαδούσῃ τὰ ἑρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίῳ δ' ὅτε πάρθοις στρατεύοντι, καὶ τὸν εὐφράτην πεπεραιωμένῳ μετέδοξεν εἰς αἴγυπτον ὑποστρέψαντα, καταστῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὸ στρατιωτικὸν ὑπ' ὑρκανοῦ ἐσείλατο, ἀντίταξος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ F χρήματα, καὶ τοῖς ὑπὸ πτολεμαίου τὸν ἰουδαίων ὄχλον αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῷ εἰς τὴν αἴγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὑπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ βίαν, πολλοὺς μὲν τῷ ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπιτύχοι τῷ ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον G ταβύριον συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος τοιαῦτα καὶ τὴν συρίαν καταλαβὼν, ἀντίταξον, σωστὸς γὰρ ἦν, προπέμπει πρὸς τοὺς νεωτερικοὺς, εἰ παῦσαι δυνηθείη τῆς ἀφροσύνης αὐτοὺς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὸ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατῷ γὰρ ζεῖς ὄχλῳ ἔχων μυριάδας ἰουδαίων,

Cap. XI.

Aristobulus Roma vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

CÆterùm eùm Aristobulus Roma profugus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occuparinon sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desistit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & pōtificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorū matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæā reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiū. Alexādro verò potiri nō potuit. is enim habens secū xxx. Iudæorū millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis A decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd ausugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra B Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

ἀπήντησε γαβινίῳ. ☪ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων πρὸς τῷ ἰταβύριον ὄρει. καταστησάμενος ὁ γαβίνιος τὰ κατ' ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπὶ πάτρῃ θέλοντι, ὁπλίζεσθαι ἤρχετο. ☪ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων δὲ μιθριδάτην καὶ ὀρσάνην φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβύτερον, τῷ δὲ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τὴν στρατείαν διήνυσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, πρέσβεσι δὲ παρθυαίων τὸν ἀρχιερέα. πρὸς δὲ τὸν πομπήϊον ☪ γαβινίου στρατείας ὅπως ἐπράξατο, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, οὐδὲν ἕτερα καινότερον λέγων.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pe- C cuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum tem- D pli custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs interra erat trabi cauæ ligneæ, quod cæteris omnibus E ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec ca- F ret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisi- G mile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idẽ Strabo alibi testatur Syllã quo tempore in Græciam traiecit, gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem

Κεφάλαιον κβ'.

Κράσσου κατὰ τῶν ὅπλα παρθους στρατείας εἰς τὴν ἰουδαίαν διάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

ΚΡάσσος δ' ὅπλα πάρθοις μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπωΐιος καταλελοίπει, δισχίλια δ' ἢ τάλαντα, βασάσας, οἷος τε ἦν καὶ τὸ χρυσοῦν ἅπαντα, τάλαντα δ' ☪ ὀκτὼ ἦν ἡ, περιδύσαι τὸν ναόν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσῆν, ἐν μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἰσχύει λίτρας ϛ' καὶ ἥμισυ. παρέδωκε δ' αὐτῷ ταύτην τὴν δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ἀνὴρ οὐ πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιεσμένος τὸν καταπετασμάτων τὸν ναὸν φυλακήν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευήν, ἐν ᾗ τὴν δοκὸν ταύτης ἐνῆρεμημένην, ἐπεὶ τὸν κράσσον ἐώρα περὶ τὸ χρυσοῦ μνημόσυνον συλλογήν, δείσας περὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τοῦ ναοῦ, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύτρον αἰτεῖ πάντων ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐν τῷ ναῷ, μόνῳ δ' ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη λεῖα ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. καὶ τοῦτο, ὃ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δ' ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὲν τοι κράσσος καὶ ταύτην ὡς οὐδενὸς ἀφόρμου ἄλλου τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, καὶ συσσεσεβασμένους τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὰ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσαι δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος λεῖος πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τὰ κατ' οἰκουμένην ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν θεὸν, ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δὲ ἀμφίλογον τὸ μέγεθος τῶν ἀφωσιωμένων χρημάτων, οὐδὲ ψεῦδος ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ φιλοτιμίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξάρτεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ στράβων ὁ καππάδοξ ὧδε λέγων. πέμψας δὲ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ ἦν τῶν ἰουδαίων ὡς τάλαντα. ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τῆς θεοῦ μόνα. καὶ ἄλλον ὅτι ταῦτα μετῳκήκαν εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, ἀλλὰ τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. ἐοικὸς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τοῦτ' ὀξὺ ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτῃ δεδοικότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καὶ ὁ κράσσος διέβη σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτῃ, ☪ λεύκολλον πέμψας ὅπως τὴν ἐν κυρήνῃ σασιν

σάσιν τ ἔθνους ἡ μιγὶ, ὧν οἰκουμένη πεπλήρωτο λέγων ἔ- A
τους. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τ κυρηναίων, ἥτε τῇ
πολιτῇ, καὶ ἡ τ γεωργῶν, ξένη δ' ἡ τῇ μετοίκων, ⁊ τε-
τάρτη ἡ τ ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρ-
ελήλυθη, καὶ τόπον ἔχει ὅστις ῥᾳδίως δύναιτ' ἂν οἰκουμένης,
ὃς ἐ ῥᾳδιδέξεται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὑπερατείνηται
ὑπ' αὐτοῦ. τιμᾷ τε μάγιστον καὶ τ κυρηναίαν, ἅτε τ αὐτῇ
διῳκημένων τυχοῦσαν, τῇ τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσαν
σωφρ. καὶ δὴ τὰ σωτάγματα τῇ ἰουδαίων θρέψαν B
θεραφεύοντας, καὶ σωαυξήσαν χρώμενα τοῖς πατρίοις τῇ
ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικία τ ἰουδαίων
ἔστιν ὑποδεδειγμένη, χωρὶς καὶ τ τῇ ἀλεξανδρέων πό-
λεως ἀφώρισο μέγα μέρος τῆ ἔθνει τούτῳ. καθίσαν
γὰρ καὶ ἐθναρχὴς αὐτῇ. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος ⁊ διατά-
ξεις, καὶ συμβολαίων ὑπομελεῖ καὶ θεσμάτων,
ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μ οὖν
ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διὰ τὸ αἰγυπτίους εἶ ἐξ ἀρχῆς ἰουδαί- C
ους, ⁊ διὰ τὸ πλησίον ἑστάναι τ κατοικίαν, τοὺς ἀπελ-
θόντας ἐκεῖθεν. εἰς γὰ τ κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ
ταύτῃ ὅμορον εἶ τῇ τ αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τ
ἰουδαίαν, μᾶλλον γὰ τ ἀρχῆς ἐκείνης θεότερον. σράβων
δὲ οὕτω ταῦτα λέγει. κεφάσας γὰ πάντα διοικήσας ὃν
αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ὅπῃ τ παρθυαίαν. καὶ
αὐτὸς μ δὴ συὺ παντὶ διεφθάρη τῷ σρατῷ, ὡς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλωται. κάσιος γὰ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ θεσ- D
ποισταμβυος αὐτῷ πάρθοις ἐμποδὼν ἦν, ἐκβέχουσιν
ἐπ' αὐτῷ διὰ τ κ' κεφάσε νίκην. αὖθις γὰ εἰς τύρον
ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τ ἰουδαίαν. ταριχαίας μ οὖν
δυθέως θεφαιρεσῶν αἱρεῖ, ⁊ θεὶ βίσμυρίους ἀνθρώ-
πους ἀνδραποδίζει, πειθόλαόν τε τ τῷ ἀρισοβούλου
σάσιν διαδεγμένον κτείνει, θεὸς τοῦτο αὐτὸν ἀπιπάξαι
παρασκευαμένῳ, ὃν πολὺ ⁊ παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύ-
νασθαι, καὶ πλείσε τότε ἄξιος ἦν, καὶ μᾶλλα ἰδουμαίοις,
παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῇ ὀπισήμων ἐξ ἀραβίας, κυ- E
θρεον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτασες ἐγένοντο παῖδες,
φασάηλος, καὶ ἡρώδης, ὃς ὕσερον βασιλεὺς γένεται, ἰω-
σηπός τε ⁊ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη. ὅθεν ὁ αὐτί-
πατρος ἐσπείσατο καὶ θεὸς τοὺς ἄλλους δυνάσας φι-
λίαν καὶ ξενίαν, μάλισα δὲ θεὸς τ ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέ-
κνα πολεμῶν θεὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κάσιος
μὲν οὖν ἀνασρατοπεδευσάμενος, ὅπῃ τὸν εὐφράτην
περάσειε, ὑπαντιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ὁρμῶσιν, ὡς καὶ ὑπ' F
ἄλλων δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

αυγὴ πομπηίου εἰς ἔφεσον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

Χρόνῳ γὰ ὕσερον καῖσαρ καταλαβὼν ῥώμην μετὰ
τὸ πομπηίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ φυγῶν πέραν
τ ἰονίου, ἀναλύσας τὴν διαμβᾶν ἀριστόβουλον εἰς
συρίαν διεγνωκει πέμπειν, δύο μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ τά-
γματα, ὡς αὐ δυνατοίτο τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς
ὢν. ἀριστόβουλος γὰ οὐκ ἀπαύετο τὴν ἐλπίδων, ἐφ'
ᾗς ἔτυχε τῆς ἀνδ' καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες οἱ τὸ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ καίσαρος θεραπεύοντες θεσμάτα. καὶ ὁ νεκρὸς [αὐτοῦ] ἔκειτο ἐν μέλιτι
κακῶς δυμβίος ὅπῃ χρόνον πολλὸν, ἕως αὐτόνιος αὐτὸν ὕσερον ἀποπέμψας εἰς τ ἰουδαίαν ἐν τ βασιλικῇς
θήκαις κατέθετο τοῖς ἰδίοις. σκιπίων γὰ ὑπατεύσας αὐτῷ πομπηίᾳ ἀποκτείναι ἀλέξανδρον τ ἀριστοβούλου,

agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, abique eò quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, uon aliter quàm sit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut alias narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Ioseph us atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

XIIII. Aliquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrū Aristobuli filiū XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Cap. XIV.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris,bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator,idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium,& circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens,& vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò moris è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte,aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas.in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, eúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates,sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est,videbatúrq; cladem accepturum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculò, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere : qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet : aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desideret, τὸν τε μιθριδάτην ἐπάλει πλεῖον ἐν τῇ ξοπῇ διαχόντα. ἔπεσον δὲ τούτων μὲν οἱ ὀκτακόσιοι,

ἀπασάμβυος τὸ πανίσκον ὅπι τοῖς τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημβρτημβύοις,τῷ πελέκῃ διεχρήσατο. ὁ μὲν οὖτος ἐν ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ,τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μυναίου παρέλαβε, δυναστεύων χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει,καὶ πέμψας τὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ἅμα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἀριστοβούλου γυναῖκα,ἐπέλυσεν αὐτῇ συναποστέλλειν τὸν ἀντίγονον,καὶ τὰς θυγατέρας,ὧν τὴν ἑτέραν ἀλεξάνδραν ἠγαπηκὼς φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ἅμα τῇ γυναικὶ.μὴ δὲ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιούμβυος διετέλει.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Καίσαρος εἰς αἴγυπτον στρατία,καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δὲ τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ καίσαρι πολεμοῦντι κατ' αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν αὐτίπατρος ὁ τῶν ἰουδαίων ἐπιμελητὴς ἐξ ἰτουραίας ὑρκανῷ. μιθριδάτῃ δὲ τῷ περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι ἄλλα πολυσίᾳ ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὡσὶ δὲ ἀσκάλωνα διαβαίνοντι,ἦκεν αὐτίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεφαγματοῦσατο τοὺς ἐπιτελεῖ,καὶ δι' αὐτὸν οἱ κῦ τὴν συείαν ἅπαντες ἐπεκύρωσαν,ἀπολείπεσθαι τὸν ἐπαρχίαρχος καίσαρος προθυμίας ἐθέλοντες, ἰαμβλιχός τε ὁ συνάρχης καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θολομαῖος ὁ σοέμου λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵτε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι.μιθριδάτης δ' ἀρὰς ἐκ συείας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τὴν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἠείσθη δ' αὐτίπατρος,ὡς πρῶτος κατασύρας τι τῆς τείχους ὁδὸν εἰς πεσεῖν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πηλούσιον ἔτως εἶχεν.τοὺς δὲ ἀπὸ αὐτίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπόντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν ὀνίαν λεγομένην χώραν κατοικοῦντες.πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῷ φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον αὐτίπατρος,καὶ μάλιστα διαδείξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐπιστολάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια ὡς πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς ἑώρων τὴν αὐτίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα σωνελθόντας ὑπήκουον. τούτοις δὲ πεσθομβύοις ἀκούσαντες οἱ ἀπὸ μέμφιν, ἐκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτούς, καὶ ἐκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους ἀπαλαμβάνει.

Κεφάλαιον ιέ.

Αὐτιπάτρου ἀρίστεια, καὶ φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δὲ τὸ καλούμβυον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις πρὸς τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης,τὸ δ' εὐώνυμον,αὐτίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην,κλίνεται τὸ τοῦ μιθριδάτου κέρας,ὡς πεθεῖν αὖ σκιδνύμενα τὰ δ' εἰσόταλα,εἰ μὴ πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις αὐτίπατρος πρὸς θέων νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ῥύεται, ζέσσας δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας ἀγυπτίους. αἴρει δὲ αὐτῷ καὶ τὸ στρατόπεδον, ὑπομένας τῇ δι-

ἢ ἀντιπάτερ πεντήκοντα. μιθριδάτης δὲ περὶ τούτων ὅπως ἔλλῃ καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸ ἀντίπαρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τοὺς κινδυνωδεστάτους τοῦ ἀντιπάτρου, καὶ δὴ καὶ ζωθλιῶν συνέβη περὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ. καταλύσας μὲν τοι καίσαρ μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανόν τε τὸν ἀρχιερωσύνῃ βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν ῥώμῃ δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δὲ ὑπό τοῦ πολλῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ στράβων ἡ καππάδοξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ἕτερος, μετὰ δὲ τὸν μιθριδάτην ἐισβάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ ὑψικράτους ὀνόματος λέγει ἕτερος, τὸν μὲν μιθριδάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντίπατρον, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τῶν ἰουδαίων ἐθνάρχου ξιλιάρχους αὐτοῦ στρατιώτας συμπαραπέμψαντα, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας παρακέλευσαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲ στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ αὐτήνορος ὁ ἀρισοβούλου τότε παρὰ καίσαρα, τιμωρίαν τε τοῦ πατρὸς ἐπαιτούμενος τύχοι, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀρισόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πελέκει σκιπίωνος. ἐδόκει τε λαβεῖν αἴκιον αὐτοῦ τὴν ἀρχῆς ἐκβεβληκότα. ὑρκανῷ δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντιπάτερ κατηγόρει διαίως ἐξηγουμένων τὰ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ἀναμνησάντων. παρὼν δὲ ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ κατηγορείαν γιγνομένην, νεωτερισας δὲ ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν ἀντίγονον καὶ σασιώδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποιήμασι τοῖς λόγοις, ὧν αὐτὸς ἰὼν μάρτις. δικαίως δὲ ἔλεγεν ἀρισόβουλον μὲ εἰς ῥώμην ἀναρπασον γενόμενον πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε σύνοικον ὑπάρξαντα ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κατηθέντα ὅτι δικαίᾳ τῷ σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἰών, ἀλλ' οὐ κατὰ βίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν τὸ δράσαντος. τούτοις ἀντιπάτερ πεισαμένοις τοῖς λόγοις, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς ἐφαιρεῖτο, τότε ἐπ' αὐτοῦ ποιησάμενος τὴν χείσιν, ὕστερον αὐτὸν ἀποδεικνὺς τῶν ἰουδαίων.

Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fatlus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatē primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisque Hyrcanum pōtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem venies, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu ejecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gēris gererent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius coniuctum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

CAP. XVI.

Cæsaris literæ & Senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστῆσαι τείχη, τούτου αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἐρρίπτο δὲ ἐπὶ πομπηίου καταβαλόντος. καὶ τοῦτ' ὅπως ἔλλῃ τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετωλίῳ. καὶ τὸ γραφόμενον τοῦτο τὸ συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. λούκιος οὐαλέριος λουκίου υἱὸς στρατηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοις δεκεμβρίαις ἐν τῷ τοῦ ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν, δὲ λούκιος κωπώνιος, λουκίου υἱὸς, καὶ παπίριος κυείνας, τοῦ ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νουμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

XVII. Hyrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant dirvta. dedítque hac de re in vrbē literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idibus Decembribus in ædeConcordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum, de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panatheniæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus

XVIII. est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽdo suis quisque possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

διελέχθησαν, ἀνανεώμενοι τὰς πρὸς πρυτάνεις φιλίας πρὸς ῥωμαίους χαρίτας. καὶ τὴν φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας γνωμούμενοι, αἰτήσεσθαι ἀπὸ χρυσοῦ μυριάδων πέντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἐξίωσαν δοθῆναι, πρὸς τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὡς ἂν τήν τε χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε τῇ συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν ταῦτ' αὐτοῖς δοθῆναι, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξεσθαι. ταῦτα ἐγένετο ὀπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου, ἔτους ἐνάτου μηνὸς πανέμου. νυσαίου δὲ καὶ δοκοῦντος τῶν ἀθλοθετῶν δήμου τιμᾶς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γνόμενος εἰς αὐτούς. ἐπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτοῖ, τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον. ὀπὶ φρυτανέως τοῦ ἱερέως διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα ἀθηναίων, ὀπὶ ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δύκλης μνησάνδρου ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιόνος ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανίας, ἐκκλησίας γνομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρωΐ. ἐπεψήφισε δωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπροέδρεοι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῷ πολιτῶν ἑκάστῳ οὔνοων, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ πρὸς αὐτοὺς παρέχῃ, καὶ τοὺς πρεσβυομένους ἀθλοθέτας, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν ὡς αὐτὸν ἐπιδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τὰ ἀσφαλῶς αὐτῷ ἐπανόδου προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον περὶ τούτων. δέδοκται τῇ καὶ νεῷ θεοδοσίου τοῦ θεοδώρου σωτηρίως εἰσηγησαμένου καὶ περὶ τῶν ἀνδρῶν ἀρετῆς ἐπομνήσαντος τὸν δήμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι ποτ' ἂν δυνάται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνειπεῖν δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίων καὶ ἐλευσινίων, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὑπομεληθῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς ὅταν μέλλῃ τὰ αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, ἧ ἂν ὑπονοήσωμεν εἰς πλεῖον, καὶ χάριν τοιαύτης καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γνομένων φάνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ὑποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐνοιαν ἐν τῷ ἤδη τετιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρεσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵ τινές τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ συγκαλέσασι προσδέξασθαι τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῖν τὴν πόλιν. αἱ μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίων καὶ τὸ δήμου καὶ τῶν ἀθλοθετῶν τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καῖσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατος εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεφεν, ἀνεγείρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηίου καθηρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπων κατέσχεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλίων ἠρεμαίων. τὰ μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν δυσαγωγίᾳ θέσθαι, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀταράχως. προσιεμένους δὲ ταῖς ἐκ τῆς νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἔχειν ἀπὸ προστάτου διαστήσειν

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ἢ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ἢ τὴ καί- A
σαρα πρεσβεις αὐθ' ἡμῶν πολεμίους. ὁ γὰρ αἰτήσαντα
μεταχινέμψον ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων κα-
θίσα δ' ἑαυτῆ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam compositit.

Κεφάλαιον ιζ'.

CAP. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Οτι ἀντίπατος τοῖς παισὶ, τὸν μὲν πρεσβύτατον Φασάηλον τῆς Ἱερουσαλήμων, τὸν δὲ νεώτερον Ἡρώδην τῆς Γαλιλαίας ἐπέτρεψε, νέω παντάπασιν ὄντι, ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη. ἐλάττων ἢ ὑπὲρ αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρόνημα γενναίως ὀνειρώττε, ἀφορμὴν δ' εἶχε τοῦ ἐπιδείξασθαι τὴν ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐξέκιαν τὸν ἀρχιλῃστὴν, τὸν πρωτοστάτην τῆς συείας καταβέβηκότα σὺν μεγάλῃ σφοδρότητι, τοῦτον καταβὰν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύροι, πεπόθεσαν γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τοῦ λῃστικοῦ τὴν χώραν, καθάρσιον. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ὅτι τούτῳ καὶ κώμας καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσκεύα-
σε, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν, ἐχώρει δὲ ἐς τοῦτο καὶ σέβεσθαι καίσαρες γνώριμος, ὅτι συγχωρεῖ τὰ μεγάλα καίσαρος, καὶ διέποντι τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῷ Ἡρώδῃ πρεσβυτέρῳ φασαήλου τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ πρὸς τὴν εὐδοκίμησιν αὐτοῦ κινηθεὶς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας δόξης. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δυνατωτάτους ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ ὧν ἔχων τὴν πόλιν, ἔτι δὲ ἀπειρηκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ἔτ' ἐξυβρίζων εἰς τὸ ἀκριβές. ταῦτ' αὐτὶ πατρὸν ἐποίει θεραπείας πρὸς τὸ ἔθνος τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῆς οἷον ἂν τις μεταλαμβάνοι τῆς ὅλων ὧν δεσπότης. τοῦτο μόνοι δ' ἐκ τούτων. λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ἐδεῖν τῆς πρὸς ὑρκανὸν δυνάσεως καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, δύναμίν τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ προσόδῳ τῇτε πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος εἰς πεποιημένος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πεί-
σας πέμψαι τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται τὴν δωρεὰν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δι-
δόντος ἔπεμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφθόνι-
ζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δίκῃ δ' ἦσαν οἱ φρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρώδην βίαιον καὶ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελ-
θόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτιπάτρου, καὶ μέχρι πότ' ἔφασαν ὅτι τοῖς πρώτοις ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτιπάτρου μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διεζωσμένους, σαυτὸν δὲ βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέ-
τω σε ταῦτα, μηδὲ αὐτίνδυνος εἶ νόμιζε, ῥαθυμῶν σοὶ τε σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ὁ γὰρ ὕστερος σε

Cæterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorũ hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quae hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hae per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram consessu iudicum facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille praestò fuit, praemonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilaeae rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficiẽtem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Caesar praeses Syriae scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, nequa tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed haerebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hunc consessum iudicandũ se praebuit, humilis venit & habitu timentis periculũ ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes caedis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hìc purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suae quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

A τῷ πραγμάτων ἀντιπατρος, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσι, μὴ ἂν ἀπάτα σαυτὸν τῦτο οἰόμενος, ἀλλὰ δεσπόται φανερῶς ὁμολογήσαντας. καὶ γὰρ ἡρώδης ὁ παῖς αὐτῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, παρὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν Ϲ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη τῦτο παθεῖν, ὑπὸ τῷ συνεδρίου, μὴ λαβὼν ἐξ ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς ἂν ἀκούσας ταῦτα, πείθεται. προσέχων ἂν αὐτῷ τοῖς ὀργῇ Ϲ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρακαλοῦσαν τὸν βασιλέα Ϲ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρώδην σκάλει δικασόμενον, ὡς ἂν διεβάλλετο. ὁ δὲ ἦκε, τῶν πατρὸς αὐτῷ παραγενόντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ ἂν ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα, τότε κατὰ τοὺς γαλιλαίους ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μὴ σίφους ὑποχρῶντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε δεῖσθαι φόβου ὑρκανῷ δόξειν μετὰ μείζονος παραφυόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφυλάκτος ἐν πρὸς τοὺς δικαίους. σέξτος μέντοι ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν, γράφει παρακαλῶν ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην ἐκ τῆς δίκης, Ϲ προσαπειλῶν παρακούσαντι. τὸ δὲ ἐν ἀφορμὴ Ϲ τὰ ἐν τῷ σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τῦ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καθεζομένου δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τῦ σὺν αὐτῷ τάγματος ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδεὶς, τῷ πρὶν ἀφικέσθαι δεδιὼς βαλλόντων, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ Ϲ τῷ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. δεδεγμένων δ' ἅπας, εἷς τις σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ διὰ τῦτο τῶν δεδοικέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες σύνεδροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ἦτ' αὐτὸς οἶδά πω τὸν πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων ἅπαντα. ἅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δήποτ' οὖν ἀφῖκται εἰς τῦτο τὸ συνέδριον κεκλημένος, ἔμπεινὸς θεῖσαται, καὶ χήματι δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἐπιπωμένῳ παρ' ἡμῶν, κόμαν τε ὀπιζένας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ εἰλικρὸς ἡρώδης φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔστηκε τὴν πορφύραν περικείμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τῆς κόμης, καὶ σὺν αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' αὖ καταχείνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ σαθῇ διασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρώδην μὲν ὅτι τύχοις ἂν αὖ μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον ποιεῖται πρὸ πλείονος ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς δὲ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ παρέχοντας. ἴσε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ σοὶ ὃν νῦν δὲ ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλεσθε, πολάσει ὑμᾶς ποτὲ Ϲ αὐτὸν τὸν βασιλέα. δίκαιος δ' ἐστὶν τῷ εἰρημένῳ. ὁ γὰρ ἡρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, Ϲ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τῦ σαμέου. σφόδρα γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. Ϲ ὅτι τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκημένης ὑπό τε ἡρώδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν ἡρώδην, εἰπών, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃ δυνάσθε φυγεῖν αὐτόν. καὶ σὲ μὲν τούτων κρίνω χώραν ἐρῦμαι. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν αἵρεσιν ἡρώδου

B

C

D

E

F

G

ἡρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλον ἡ- A
μέραν ἀνεβάλλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρώδην,
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔστι γὰρ τὸν
κίνδυνον διαφεύξεσθαι ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς δα-
μασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ παραχρῆμα πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος,
ἔτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲ
δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δὲ οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι
πάντα ταῦτ' εἰη κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλαύθανε μὲν, B
φέρτερον δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀνανδρίας καὶ ἀνοίας σέξ-
του ἢ ποιήσαντος ἡρώδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας,
χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς ὢν ἐν
φόβῳ μὴ στρατεύσηται ἡρώδης ἐπ' αὐτὸν. οὐ πολὺ δ'
τούτου τοῦ δέους ἐβεβάδιωεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρώ-
δης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ
καὶ τὸ κληθῆναι πρὸς τὸν λόγον ὑποφέρειν ἐν τῷ
συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς C
ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ αὐτίπατρος καὶ
ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες καὶ
παρακαλέσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κα-
ταπλήξάμενον δ' ἀπειλῇ μόνον, μὴ χωρῆσαι περαι-
τέρω κατὰ τὸ παράγον αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε πρὸς τοὺς καλεσθέντας ὅτι δί-
κην ἐλθεῖν ἀναπτοοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέ- D
σεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ
σκυθρωπότερον ἅπαντᾶν, πρὸ δὲ τῆς σωτηρίας ἀ-
χαρίστεῖν. λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βε-
βαίει τὸ θεῖον, πλέον δεῖ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον.
διὸ καὶ τὴν δίκην μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πο-
λεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲ δυσ-
χερήσαντι, μηδὲν δ' χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ,
πρὸ δ' ὧν ἐκκαλοίη δίκη πονηρὸς συμβούλους, ἀλλὰ
μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τι- E
νὸς παρεχημένῳ. πείθεται τούτοις ἡρώδης, ὑπο-
λαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ὑποχρεῶσαι αὐτῷ καὶ τὴν ἰ-
σχὺν ὑπενδείξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲ κατὰ
τὴν ἰουδαίαν ἔτως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς
ῥώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' ἀφρικῆς πολεμήσων
σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐ-
τὸν παρεκάλει βεβαιῶσαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶ μοι πάσας F
ἀνθέσθαι τὰς γεγραμμένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκρά-
τορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς
ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δι' εὐνοίας ἔχον
ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγα-
πήσαντες. ἐπεὶ δ' πολλοὶ δι' τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσ-
μένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων
ἀναγεγραμμένοις πρὸ ἡμῶν, τῶν μὴ καὶ ταῦτα παντα χῆ G
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ πισὶν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς
ἃ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἐκ ἔστιν ἀντειπεῖν. ἔν τε
τοῖς δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ νεὼ
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγεγραμμέναις χαλκαῖς. ἐμοὶ μὲν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ
τὴν ἀπόδειξιν. παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ γεγράμμενα, ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς
τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαΐος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem dilluit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenisset Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorē suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suũ & altorem bellum moueat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nam si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX.
Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cõpũ societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæprecium perpensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterũ,

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſa- A lutem. Si valetis bene eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumẽtis reponatur, inſcriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Iulius Cæſar, Imp. iterum & pont. max. de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nunc B & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere C more patrio, eſſéque ipſum & filios eius noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificalia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe D ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum paſſis adſit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicaríque æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum ho- E ſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúſque filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiúſque gentis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunéſque ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in G eo neque fructus arborum colligunt neque ſeminant: vtq; in Sidone ſecundo quoque anno tributum reddant quartam partem ſatorum:

σιδωνίων ἀρχυσι, βελῇ, δήμῳ, χαίρειν, εἰ ἔρρωσθε καὶ αὐ ἐχοι, καλῶς ἂν ἔροιμι καὶ ἐγὼ καὶ τὸ στράτευμα ἡμῶν. τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐκτεθειμένης ἐν τῇ δέλτῳ περὶ ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀναπέηται γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἑλλήνεσι καὶ ῥωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀνατεθῆναι. ἔστι δὲ τοῦτο. ἰούλιος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκεινα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ πρὸ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐντὸς εἰρήνης καὶ πολέμου πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ ἡμῖν πρὸς μιθριδάτην ὃν ἐπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἀρχιερωσύνην τε ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' αἴδρα φίλοις ἀειθμεῖσθαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῷ νόμους ἔχειν ἀρχιερατικὸς ἢ φιλάνθρωπος, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. αἱ δὲ μεταξὺ γεγενημένας ζήτησις περὶ τῆς ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν γενέσθαι παρ' αὐτοῦ. ὡς δὲ χειμασίαν ἦν, ἢ χρήματα πρόσοδον ἐδοκιμάζω. γαΐῳ καίσαρος ὑπάτου, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, προσπεκειμένα, ὅσιν ἔτος ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἀρχῇ, καὶ τοῖς δεδομένοις τύποις καρπίζονται. ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων προῖσηται τῶν ἀδικημένων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένων γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ζαμίας καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς δοθῆναι, καὶ διατάγματα πέμψαι παντάχου. γαΐος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, πατὴρ καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὅπως συμφέρῃ, τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου τοῦ ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἔθνος εἶναι ὅσα τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ τῷ ἱερωσύνῃ κατέχον. γαΐος καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε, τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῆται. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου κόρον ὑπεξέλωνται. καὶ μήτε ἐρανολαβῶσι τινες, μήτε φόρος τοῖς αὐτοῖς τελῶσι. γαΐος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔκρινε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ἀντὶ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ ϛ' ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

πρὸς

θεὸς τούτοις ἐπὶ καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶ τὰς A
δεκάτας τελώσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐ-
τῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ
πρεσβυτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων ἐνιζᾶ συμμα-
χίαν, καὶ στρατιώτας ἀγεῖν, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσ-
πράττεσθαι, ἢ εἰς ἀγγαρείαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνό-
ματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
ταῦτα ἔχον, καὶ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐφρίαντο, ταῦτα πάν-
τα αὐτοὺς ἔχειν. ἰόππαν τε τὴν πόλιν ὧν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον B
Ἰουδαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν
εἶναι καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ
ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ
παῖδας αὐτοῦ, πρὸς τοῖς γῆν νεμομένων, χώρας, καὶ λι-
μένος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτῶνι μοδίους δισμυ-
ρίους χοί. ὑπεξαιρουμένῳ τῷ ἕτει ᾧ σαββατικὸν
καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτε τὸ ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβά-
νουσι. ταῖς τε κώμαις ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκα-
νὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐξακατέχον, ἀρέσκει C
τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ὅτι τοῖς
δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς
δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίους καὶ τοῖς ἀρχιερεῦ-
σιν ὑμῶν, ἅτε φιλάνθρωπα, ὅσα τότε δήμου ψηφισα-
μένου καὶ τῆς συγκλήτου ἔχον. ὅτι τούτοις τε τοῖς δικαίοις
χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ
χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συμμαχίας καὶ φοινίκης D
συμμάχοις ὄντα ῥωμαίων καὶ δωρεᾶ ὑπῆρχε, κατ-
ασθῆναι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν
ἐθναρχὴν καὶ Ἰουδαίους ἔχειν. δεδόσθαί τε ὑρκανῷ,
καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβυταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ
πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων
καθεζομένους, μετὰ τῆς συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰ-
τησαμένους δὲ δικτάτορες ἢ δὲ ἱππάρχου
παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ E
ὑποκείμενα αὐτοῖς ὑποδίδωσιν ἐν ἡμέραις ἓξ αἷς ἂν
πάσας, αἳ τὸ δόγμα γράψῃ. Γάϊος καῖσαρ αὐ-
τοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὑπατος τὸ τρίτον. δι-
κτάτωρ ὑποδέδειγμένος δὲ βίου. λόγοις ἐποιήσα-
το περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρ-
χιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθναρχου τουτους. τῶν περὶ
ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάν-
των ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων καὶ ἰουδαίοις ὅτι τε
συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, δύκαεις ἡσαντός τε F
τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ
ἡμᾶς ὑπομνημονεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ
τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ
συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡ-
μᾶς δυνοίας αὐτῶν, καὶ ὧν δυνηρέτησαν ἡμᾶς χάρις
ἀπαποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥω-
μαίων, παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν.
συνέτυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ πινες τῶν παρεί- G
χων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσ-
βεων. καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κω-
λύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
δοκεῖ μὲν ἐκ ἀρέσκειν τῶν ὑμετέρων φίλων καὶ συμμάχων
τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς σιτόδεπνα, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτοῖς μηδ' ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπα-
τος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους ἐκ ἐκώλυσεν, ἅτε χρήματα
συνεισφέρειν, ἅτε συμπόσεια ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους οὐκ ἐπω-

& ad hæc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXM D CLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſeque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetarique eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella imperator Ephesiorum magistratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis at ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque arma gestare, neque iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes factorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. volóque vt hæc ipsa scribatis per vibes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliásque vibes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturisque in posterum, omnia hîc apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem foretam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans.

κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συναγεσθαί τε καὶ ἱσασθ. ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴτι κατ' αὐτῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀκυρώσασθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν. μετὰ δὲ τὸν Γαΐου θάνατον, Μᾶρκος Ἀντώνιος καὶ Πόπλιος Δολοβέλλας, ὑπατοι ὄντες τήν τε σύγκλητον συναγαγόντες καὶ τοὺς ἀπὸ Ὑρκανοῦ πρέσβεις ὧδε διαλεχθέντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ Δολοβέλλας δὲ λαβὼν παρὰ Ὑρκανοῦ γράμματα, ὅπως ἐλλείποι τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτεύουσι τῆς ἀσίας ἔτους. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος Θεοδώρου πρεσβευτὴς Ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου τῶν ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ συνήθων κατ' αὐτοὺς δύπορεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτῶν καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ καὶ ἐμοὶ νῦν δίδωμι τοῦτο ἀσυλίαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἤθεσι, ἱερῶν ἕνεκα, καὶ ἁγίων συναγομένοις καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τοῖς πρὸς τὰς θυσίας ἀφαρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας Ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος δὲ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων Ἰουδαίους ἱερὰ Ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βῆμα τοῦ δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ὅτι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγενημένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τὰς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὁπισολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν ὠδαπιθέμενα πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκάνως ἡμῖν τοῦ συγγραφέως πάρεσιν. ἐπεὶ δὲ ἀναγκαῖα καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν φιλίας γνωσθήσης, ὑπιδεικνύντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα, καὶ διαμενούντα, τοῦ μὴ πάντων παραθέσιν ὡς περιττήν τε ἅμα, καὶ ἀτερπῆ παρητησάμεθα. ἑνὸς δ' ἕτους ἡγησάμεθα σκαιὸν, ὃς οὐχὶ περὶ τῆς ῥωμαίων ἡμῶν πιστὸν φιλίας, ὅπ ταύτῃ καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξατο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐκ ὑπολήψεται περὶ ὧν εὖ φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ὑπιδείξαμεν. τοῦ μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γνωσθῆναι, δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τεταχθῶσι τὰ κατὰ τοῦ συρίαν ἐξ ἀρχῆς τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηΐου φρονούντων, ὑπὸ βέλλου συνθεὶς ὑπὸ σέξτου καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ καθαλαβὼν, ἐπράτει τῶν πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας περὶ ἀπάμειαν συνέστη, τῶν καίζαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππότου καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ κατὰ πάτερς συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, κατὰ μνήμην ὧν εὐεργετήθησαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ τὸν τοῦ πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκην ἠξίωσε.

Φερνι-

χρονιζομένου ἢ τοῦ πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν A
ἀρχὴν τοῦ σέξτου. καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν περὶ κάσσιον καὶ
βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταχὼν τὴν
ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ε'. τοῦτο μὲν οὕτω ⁋ ἐν ἄλλοις
δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιη'.

Ως κάσσιος τὴν τε ἰουδαίων ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὡς
παρ' αὐτῶν εἰσέπραξατο. B

ΤΟῦ δ' ὅλου τοῦ καίσαρος θανάτου πολέμου συνερ-
ρωγότος, ⁋ τε ἐν τέλει πάντων ὅλου στρατιᾶς συλλο-
γὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος
εἰς συρίαν, ὃν δὴ καὶ μάλιστα τὸν περὶ τὴν ἀπάμειαν στρα-
τόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους περσάλ-
λει τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερ-
χόμενος, ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, ⁋ φόρους
αὐτῶν μεγάλους ἐπιτίθη. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκά-
κωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπράττόμενος. C
ἀντίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ
πράγματα, μείζει τιμῇ τῶν χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ
ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συναγεῖν δίδωσι, τὰ δὲ μαλίχῳ κα-
κοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις περσέ-
ταξεν εἰσπράττεσθαι. καὶ ὡρῶτος ἡρώδης ὑπὸ τ γαλι-
λαίας εἰσπραξάμενος ὅσα ἦν αὐτῷ περσεταγμένα,
φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα καισίῳ. σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐ-
τὸν ῥωμαίοις ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασ- D
κευάζειν εὔνοιαν ἐκ τ ἀλλοτρίων πόνων. ὕπατος δὲ
αὖτε ἄρει ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ὑπημελήθησαν. καὶ
τέσσαρες πόλεις ἔξαν ἀραποδίζει κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ
δυνατώτατοι, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ
λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' αὖ ἐπ' ὀργῆς κάσσιος
ὡς καὶ μάλιστον ἀπολεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, εἰ μὴ
ὑρκανὸς δ' ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων
αὐτῷ πέμψας ἐπαύσατο τῆς ὁρμῆς. ἐπεὶ ἦ κάσσιος ἐκ τῆς E
ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα ὑπεβούλευεν ἀντιπάτρῳ, τὸν
τότε τελευτῶν, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τ ἀρχῆς ἐπιστᾶσθαι
νομίζων. ὁ μὲν οὖν ἔλαθε τ ἀντίπαρον ταῦτα φρονῶν. ἀν-
δρόμαχος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, ⁋ στρατὸν
ἀξιόμαχον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι
ὢν ὁ μάλιχος, ἠρνεῖτο τὸν ὑπεβούλευ, ὁμολογούμενος
μετ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασκόντων μὴ
τὰ ἱεροσόλυμα φρονεῖν τοῦτος, ἠρώδει δ' ἔχοντος τὴν F
φυλακὴν τῶν ὅπλων, ἐδόκει αὖ εἰς νοῦν βάλειν τοιοῦτον
οὐδέν. ὁρῶν δ' τ ὑποψίαν καταλλάσσεται πρὸς τ ἀντί-
παζον, καὶ σωθέντων, μᾶλλον δὴ συρίαν στρατηγοῦντος.
ὁ δὲ ἀνδρόμαχος νεωτερισμοῦντα δὴ τ ἰουδαίαν τ μά-
λιχον, ἦλθε μὲν ὥστε καὶ μικρὸν αὐτὸν ἀπολεῖν, ἀντι-
πάτρου δὲ παρακαλέσαντος ἐφείσατο.

Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti
successor, & interim Cæsar ab his, qui cum
Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occi-
ditur, exactis in principatu suo tribus annis
cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus me-
moriæ proditum est.

CAP. XVIII.

*Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta ta-
lenta abeis exigit.*

BEllo deinde ciuili post cædem Cæsaris ex- XX.
orto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutáque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis C argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partē quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare benuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius leniisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidēte, qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

CAP. XIX.

*Malichus per insidias Antipatrum
veneno tollit.*

SEd Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiā polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tū maximè timens Antipatrum,

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως μάλιχος ὑπεβουλεύσατο, καὶ ἀπέκτεινε τὸν ἀντίπατρον. G

ΕΛαθε ἦ ἄρα φονέα θεμένους ἀντίπατρος αὐτὸν
τ μάλιχον. καίσαρ μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀ-
θροίσαντες, τ ὑπεμέλοντο ἅπασαν ἐπεχείρησαν ἡρώ-
δῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα
δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικήν, ὑπερχόμενοι
ἦ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδείξειν μὴ πόλεμον,
συνεισπλεῖ γὰρ τότε, πρός τε ἀντώνιον καὶ τ νέον καίσαρα.

μάλιχος ἦ τότε δείσας μάλιστα τὸν ἀντίπατρον,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parentis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicea, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat darùrum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibi ipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

σκηνοδῶν ἐποιεῖτο. ἢ πείσας ἀγγελίῳ τὸ ὑρκανῦ οἰκοχόον, παρ' ᾧ ἐκάτεροι εἰσιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ σπλίτας ἔχων πυξίπολιν τὰ κὴ τὴν πόλιν. γνόντων ἢ τὸν ὅπλοκλίνη τὸν κατὰ παῖδος ἡρώδου ἢ φασαήλου, ἢ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, ἢ ἔξαρνος ἦν τὴν φόνου. ἢ ἀντίπατρος μὲν δυσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διενεγκών, ἢ τῇ πρὸς τὸν πατέρα σπουδῇ, τοῦτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τῶν ἢ παίδων αὐτὸν ἡρώδης μὲν δύθις ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μὴν στρατιᾶς ὅλης μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ ἢ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει προσενεχθῆναι τὰνδρὸς, μὴ πολέμου κατάρχειν νομιζῶσιν ἐμφυλίου. τὸν τε οὖν ὑπολογίαν μαλίχου προσδέχεται, ἢ τὸς δύσιν ὑποκείνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τὸν ἀντιπάτρου κακουργῆσαι θάνατον, τάφον ἢ ἐκόσμει τῷ πατρὶ, ἢ ὡδαμῆ ὁμόμνυος ἡρώδης εἰς σαμάρειαν ἢ καταλάβων αὐτὴν κακακωμύλου, ἀνακτᾶ τε ἢ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετ' ὀλὺ δ' ὑστέρας τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς ὡδαμῆνεται σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. ἢ δείσας μάλιχος, ἐπεισεν ὑρκανον μὴ ὑπορρίπτειν αὐτῷ εἰσιέναι. ἢ πείθεται μὲν ὑρκανὸς, προβέβληται δ' αἰτίαν τ' ὑποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνοοῦντος εἰσδέχεσθαι τ' πλῆθος. ὀλίγον ἢ φροντίσας ἡρώδης τῶν ἀγγέλων, νύκτωρ εἰσεισιν εἰς τ' πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δ' οὐκ αἰνίσσετ' ὑποκείσιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τ' ἀπόντα καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα ἢ φαλακλῆ τὸ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε ἢ καὶ τοῖς περὶ ἡρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτὸ τῷ προσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ πόνον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ως ἡρώδης ὑπεισέλαυνε αὐτῷ κατασκεύ τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησε.

Καισίῳ μὲν οὖν περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστελλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος εἴη τὸν τρόπον μάλιχος, ἀντεπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, ἢ λάθρᾳ διαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους πελδῶν αὐτοὺς συμπροθύμεῖν ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς ἢ λαοδίκειαν ἥκοντες κομίζοντες, πρὸς αὐτὸν ἀπήντησαν κοινῇ, στέφανούς τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδέχετο δώσειν τ' μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ ὑμόμνυον. ὁ ἢ περὶ τύρου τῆς φοινίκης ὑπειδόμενος τὸ πρᾶγμα, μείζονα ἐφοβεῖτο, ἢ τὸς παῖδας αὐτοῦ ὁμηρεύοντας ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τοῦτον τε ὑποπτεύειν, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπάρειν, φοβούμενός τε ἐπ' ἀντώνιον κομίζειν, τὸ ἔθνος ὅπως ἥσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς ἢ ἐκπεπλαγμένοις, ὅτε δαίμων ἀντέπραξε, ἢ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ κατανοήσας, προσεπέμψατο θεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ὅτι δίκτυα ὡδασπάλῳ, ἢ τὰ ἐσιάσειν αὐτοὺς ἄπαντας προφήτης, ταῖς ἢ ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθοι μὴ ξιφιδίῳ. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ προϊτυχόντες ὅτι τῇ αἰγιαλῇ, καταπηδῶσι τὸν ἵππον. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τῇ γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀπεσχάνη, ἐπυνθάνετο τῷ πρὸς τὸν ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς ἢ τὶς ὁ μάλιχου ἀπηρκώς; εἰπόντων ἢ κάστον τοῦτο

τῦτο φεὸς ἀξαι, ἐπῄνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ ἦν πάνυ, καὶ τῆς πατρίδος ὀλέθριον. καὶ μάλιχος μὲν ταύτῃ ὑφ' ἧ εἰς ἀντίπατρον ἀδικίας δίκην ἔτισε. κατὰ δὲ τὴν συρίας ἀπάντων ταραχὴ γίνεται καὶ τῆ Ἰουδαίᾳ. ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ὅπῃ φασάηλον. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. ἡρώδης ᾗ φάβιον ἐπορεύετο, ἐν δαμασκῷ στρατοπεδεύων, καὶ βελόμενος βοηθεῖν φεὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως ὃ φασάηλος δι' αὐτῦ, ἕλικος κρείττων γενόμενος, καταλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα ᾗ ὑποσπονδον ἀφίησι. τόν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δι' παθόντα ὑπ' αὐτῦ, συμφοράζοντα ᾗ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς μαλίχου τότε ὀλίγα χωρία ἐφρύρει, καὶ μάσαδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅπῃ μὲν οὖν τούτων ῥαΐσας ὁ ἡρώδης ἐκ τῆ νόσου ἀνέλαβε, καὶ ἀφελόμενος αὐτὴ πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπόσπονδον ἀπέλυσεν.

Κεφάλαιον κα'.

Ὡς αὐτίγονον τὸν ἀριστοβούλε βασιλεύσοντα φὰ τῶν τυρίων τυράννου, ἡρώδης ἀπαιτήσας βίᾳ καὶ τῆς ἰουδαίας ἐκβάλλει.

ΑΝτίγονον ᾗ τὸν ἀριστοβύλε, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον πεθεραπδικότα χρήμασι, κτᾶται πτολεμαῖος ὁ μινναίε δῆλα τὸ κηδ δυμα. συνεμάχῃ δι' αὐτῦ καὶ μοῖρίων ὢν τυρίων καταλελοίπει κάσιος τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ὕστ ὁ αὐτὴρ, ἐφρύρησεν. ὁ ᾗ μοῖρίων καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὁμορον ὖσαν ἐνέβαλε, καὶ χία καταλαβὼν ἐρύματα, δῆλα φρυρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν ᾗ καὶ ὅπῃ τῦτον ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῦ ἀφείλατο. τοὺς ᾗ τυρίων φρυρεὶς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἐφ' οἷς καὶ δωρεὰς δοὺς δῆλα τὸ φεὸς τὴν πόλιν ὄνομα. ταῦτα δῆλα φεραχθέντος ὑπιόντος αὐτῆ πόνῳ, καὶ μάχῃ αὐτῦ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον ὕπω τῶν ἄκρων ἔβαινε τῆς ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα ᾗ παραγενόμενον, στεφάνοις αἰεδεὶ ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐπαμβρύτο ᾗ ἤδη καθ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῦ γένει, καὶ δῆλα τῦτο μᾶλλον αὐτῦ φοεῖσηκεν μέλλον ἄγεσθαι τὴν ἀλεξάνδρου τῦ ἀριστοβύλε θυγατέρα, ὑρκανῦ ᾗ θυγατιδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τεσσάρων μὲν ἀρρένων. δύο ᾗ θηλειῶν. ἦκτο ᾗ καὶ φότερον γυναῖκα δημότην, δορὶν ὄνομα ἐκ τῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, ἀντίπατρος.

Κεφάλαιον κβ'.

Ὅτι ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ φεσβευόντα πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν ἀντώνιον, δι' ὃν τοὺς κατηγορεῖν αὐτῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο.

ΚΑσιον μὲν οὖν χειρῶνται ἀντώνιός τε καὶ καῖσαρ φοβὶ φιλίπποις. μετὰ ᾗ τὴν νίκην καῖσαρ ὅπῃ γαλλίας ἐχώρει, ἀντώνιος ᾗ εἰς τὴν ἀσίαν ἀπῆρε. γνομένῳ δι' ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπίσιτων φρεσβεῖαι. παρῆσαν ᾗ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγορῆντες τῦ φοβὶ φασάηλον καὶ ἡρώδην, φόχημα μὲν ἐξ λέγοντες τῆς βασιλείας ὑρκανὸν, ἔργοις ᾗ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδην ᾗ αὐτώνιος δῆλα πολλῆς

esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primùm compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ARistobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemæus Mẽnæus adoptat propter affinitatẽ. hunc etiã Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit Antigono, cúmque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentiùs eius tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

CÆterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentiens continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicæ in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianíve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

A εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆ κατηγορεμένων, καὶ δέκα τοῦτο συνέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν τοῖς αἰτίοις ἀσιώτας. διεπέπρακτο γὰρ τοῦτο χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτωνίᾳ. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτώνιος ἔπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίᾳ ἰουδαίους ὑπὸ νόμῳ πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου καιροῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κεῖνος αὐτώνιος δίκαια τοῖς ἰουδαίοις ἀξιῶν, παράχρημα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπίσειλε δ' ἅμα τυρίοις, διάταγμα περιέχον ταῦτα. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθναρχῃ τῆ ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, δὴ ἂν ἔχοι. ἔρρωμαι δ' ἐγὼ αὐτὸς μετὰ τῶν στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μενναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύται ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε ἔμπροσθεν ἐν ῥώμῃ τελεθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν περὶ σοῦ καὶ τὸ ἔθνους αὐτῶν διέθεντο, ἣν ἔχεις δύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῆ πραγμάτων, καὶ ἐκ τῆ λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀρχαῖς ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταμανόντων δ' τὴν ἀσίαν ἅπασαν τῆ ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῷ ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἡρώων ἀποχωμένων, μήτε ὅρκους οἷς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐκ ἴδιον μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ἅπαντων κοινῆ, τοὺς αἰτίους ἐπὶ τῆ εἰς ἀνθρώπους παρανομίᾳ, καὶ τῆ εἰς θεοὺς ἀσεβημάτων, ἠμυνάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστραφθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνδρῶς ἐπεῖδε τὸ ὑπὸ κάσσιος μῖσος. ἀλλὰ τὰς ὑπερβολὰς αὐτῆ τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῆ ἀσεβῶν τολμημάτων αἴτιος, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμεροῦς κακοήθως γνώμης, ἣν κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκρότουν, καὶ τόποις δύσβατοις καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀποτετειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾶ τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι, τῆ θεῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀδίκοις ἐγκλήμασι κατεψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βροῦτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῆ, κοινώνησε κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύσαι τὴν ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινὴν οὖν ποιήσομεν καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ θεῶν δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆ ἀσίας σῶμα νῦν δέχεται τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὺ δέ μνήμης τὸ ἔθνος αὔξειν, φέροντάσι τῆ ὑμῖν δεδωρεόντων. ἐξέθηκα δ' ἐγγράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράχθησαν ὑπὸ γαΐῳ κασσίου ἢ τῆ ὑπ' αὐτῆ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν ἔτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίοις τε κωλύω βιάζεσθαι ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαθίστασθαι κελεύω, τὸν δ' στέφανον ὃν ἐπέμψας ἐδεξάμην. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανῷ τῷ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρ-

ἐθναρχε πρεσβευτῶν χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν A
λεγόντων, εἰς ἃν ἐνέβητε, καὶ τ' ἐναντιωμένων ἡμῖν ὑπο-
κράτειαν, ἐπεὶ τὸν περὶ τ' ἡγεμονίας πόλεμον ἀνειλε-
ξάμεθα, καὶ τῶν δυσεβῶν & ἀδίκων ποινάρμοι πρό-
νοιαν ἠμυνάμεθα τοῖς μήτε χάριτος ὑπομνημονεύ-
σαντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βέλομαι κἀγὼ τ' ἀφ' ὑ-
μῶν εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα
ποθ' ἁρπάσατε τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε αἰταγωνιστῶν, μὴ συγχω-
ρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ἔτι γὰρ B
ἐπαρχίας ἐκείνων ἀθεὶς ἔτι στρατόπεδα τ' συγκλήτου
δύσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαν-
το βιαίως τοῖς περὶ ἀδίκοιν χρησίμοις αὐτοῖς γνω-
μένοις. δίκην αὐτῶν οὐδὲν δεδωκότων τοῖς τε συμμάχοις
τοῖς ἡμετέροις ὁπόσοι εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως ἔχε-
κατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑπῆνε ὄντα τῶν ἐθ-
ναρχε ἰουδαίων, περὶ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαῖον κάσιον
πόλεμον ἃ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ὑπεβλῶμεν τῆς C
ἐπαρχίας ἡμῶν νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ, βίαν τε
αὐτοῖς μηδεμίαν περιφέρειν ὑπὸ τῷ ἀσθενεῖς αὐτοὺς
ποιεῖν τῶν ἰδίων διαπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε περὶ αὐτὸν
δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὑπὸ τοὺς τόπους, ἐξέσαι ὑ-
μῖν ταύτην χρῆσθαι, ἡμῖν ἔκασα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως
τοῖς κείμασι φυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτο-
κράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα
ἐμὸν ἀπέσταλκα περὶ ὑμᾶς. περὶ ὃ βέλομαι ὑμᾶς D
φερντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας ἐντάξητε δέλτους,
γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, & ἐν τῷ ὅτι φα-
νες ἄτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων
ἀναγινώσκεσθαι δυνήσεται, Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκρά-
τωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταστάντων περὶ τῶν δημοσίων
πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτῃ τῇ ὑπο-
στάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρα-
τοπέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολόρ-
κησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῶν ῥωμαίων E
δήμου, τ' ὑπόνοιαν τῶν ἐκείνῳ τοῖς ὅπλοις κρατήσαν-
τες, διατάγμασι & κείμασιν ἐπανορθώμεθα τὰ ὑπ'
αὐτοῦ διηρπασμένα, ὡς τε ὑποκατασταθῶσι ταῦτα
τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐφωράθη ἰουδαίων, ἤτοι
σώματα ἢ κτήσις, ταῦτα ἀφεθήτω, τὰ μὲν σώματα ἐ-
λεύθερα, ὡς ἂν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς πρότερον
κυρίοις. τὸν δ' ἐκ ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι,
δίκην συνήσαθαι βέλομαι. κἂν ἄλῳ, τότε κἀγὼ τῶν F
πράγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν οὐκ
ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντι-
οχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἐγέγραφτο. παρεθέμεθα δὲ οὐ & ταῦτα
δικαίως, τεκμήρια γνησόμενα ἧς φαμὲν ῥωμαίοις
ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello suscepto, iustitiæ pietatíque prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiã vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis, néve vllam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant: quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac trimuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertêtur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inferere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς αἰτώνιος εἰς συρίαν παραγινόμενος ἡρώδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν.

Cap. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

ΜΕτὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν αἰτωνίου παραγινομένου, κλεοπάτρα περὶ κιλικίαν συντυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐπεχείρωτο. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἐ-

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiã, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potêtissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cũ suis, electo ad hoc eloquêtissimo quoq; è suo numero. Iuuenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, XXI.

κατὸν οἱ δυνατώτατοι, παραγίνονται πρὸς αὐτὸν κατηγορήσοντες ἡρώδου, & τῶν περὶ αὐτὸν, πρεσπεσόμενοι σφῶν αὐτῶν τοῖς δεινοτάτοις λόγοις. ἀπέλεγε δ' αὐτοῖς μεσσάλας ὑπὲρ τ' ναπίσκων, παρόντος & ὑρκανοῦ,

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus pertinaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eóque in templo cõpulſo,

ὃς κηδεσὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγόμενος. ἀκεσασάμενος ἢ ἀμφοτέρων αὐτῶνιος ὅτι διάφνης, πυθαίνεται ὑρκανῦ, πότερον τὸ ἔθνος ἄμεινον προΐσαιτο. φήσαντος ἢ τοὺς περὶ ἡρῴδην, αὐτώνιος μὲν πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτούς, διά τε παζύαν ξενίαν, ἣν ἐκείνῳ παρὼν ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τούτοις μὲν ἀμφοτέροις, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῶν ἰουδαίων αὐτοῖς ὑπέβαλε τὰ πράγματα. γράφει ἢ καὶ γράμματα, καὶ ἐκ τῶν ἀντισασιαστῶν ἔδησε. μέλλοντος ἢ κτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ περὶ ἡρῴδην. ἠρέμουν ἢ ἐπ' ὀλίγον ἐπανελθόντες ἐκ τῆς προσβείας, ἀλλ' ἀπίστων πάλιν αὐτωνίῳ χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ αὐτώνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τόν τε ἡρῴδου καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τῆς κατὰ τόπον ἀρχοντι προσέταξε κολάσαι τοὺς προσβύτας τῶν ἰουδαίων, νεωτέρων ὀπιθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ ἡρῴδην συγκαθίσαναι τὴν ἀρχήν. ταχὺ ἢ ἡρῴδης, ἵδρυτο γὰρ ὅτι τὸ φάρμουν πρὸ τῆς πόλεως, προϊὼν ἀπάντην παρεκελεύετο, σωλῶν ἢ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένου. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ὧδε γὰρ ἔμοντες ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους ἢ κατέτρωσαν. οἱ ἢ λοιποὶ διαφυγόντες ἐποίκουν προσεδρεῖς ἡσύχαζον. τὸ ἢ δήμου καταβοῶντος ἡρῴδου, παροξυνθεὶς αὐτώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέχον, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ὢν πάρθων. τελευτᾷ ἢ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάϊ, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας παραλαβὼν, διαφέρεται φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην ὧδε λαβών, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

Σπασία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὃν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατάγει.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ὧδε δώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ τὸν ἡρῴδην ἀνέλοιεν. ὁ μὲν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τοῦτο ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἐσπάτευσαν, κατάγοντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ ἢ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν ἔν τε πτολεμαΐσι πάκορον, σιδώνιοι ἢ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἐκεῖνο μὲντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένους τε τὰ κατ' αὐτὸ χώραν, καὶ ἀντιγόνῳ συμπροάξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. οἱ ἢ περὶ καρμηλον τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ συμβαλεῖν ἑτοίμους ἐχόντων, προσέδοκα διὰ τῆς χώρας μέσης παλαβεῖν ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ ἢ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσπολεμούντων δέ τινων, πολλοὶ συρραφέντες, ὅτι τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων ἢ τῷ φασαήλου καὶ ἡρῴδην. καὶ μάχης γενομένης καὶ τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, ἐπεπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρυρή- A
σοντας αὐτὰς, ὡς ἐπανασας ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας
ἐρήμους, συν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑφ' ᾧ τὴν οὖν τ
ἀδικίας ταύτης ἡρώδης, μετολίγον τιμωρίαν ὧν ἀφ' ὧν
αὐτὸς ἀσιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. νομιζόμενον ἢ ὁσημέραι ἀ-
κροβολισμοῖς αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὸν ἐκ τῆς
χώρας ὄχλον εἰς τ καλουμένω πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ'
ἔστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. τ δ' ἡμέρας ἐνεστώσης πολ- B
λαὶ ὡς τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων,
ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον ἢ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν
πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τ ὡς τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ
σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ ὡς ἡρώδην ἐφρούρουν. φασάη-
λος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ἡρώδης ἢ λόχον ἔ-
χων, ἐπεξέισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πρόσφορον. καὶ κρ-
τερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας ἔτρεψε, τ μὲν
εἰς τ πόλιν φοβηθέντων, τ ἢ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔνθ' δ' ὧν εἰς τὸ C
ἔξω χαράκωμα. ἦν γάρ τι αὐτόθι, παρεβοήθει ἢ καὶ
φασάηλος. πάκορος ἢ ὁ πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦ-
σιν ὀλίγοις ἐπιγόνῃ διωθέντος εἰς τ πόλιν ἔρχεται, λόγῳ
μὲν ὡς καταπαύσων τ στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπροφέρων
ἐκείνῳ τ ἀρχήν. φασάηλος δ' ὑπαντήσαντος ἢ δεξα-
μένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβῦσαι μὲν καὶ βαρ-
ζαφαρνῆν αὐτὸν, δόλον τινὰ τοῦτον συνθείς. ἢ φασά-
ηλος οὐδὲν ὑποδείσας ἐπείθετο, μὴ ἐπαγόντος ἡρώδου
τοῖς στρατιώταις, δι' ὃ τ βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ D
πάκορον καὶ τοῖς ἥκουσιν ὀπτίθεσθαι κελεύοντος. ὤχοντο
γοῦν προσβύοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος ἢ
καταλιπὼν ἡρώδη διακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τ ἐλευ-
θέρων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. ἡνυσμένους δ'
ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτη τ πό-
λεων ἐφεστῶτες. ὁ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς
ὑπεδέχετο προθύμως καὶ δώροις ἐδίδουν, εἶτα ἐπεβά-
λλετο. πλησίον ἢ μὲν ἱππέων ἦν θαλάττης οἱ περὶ
φασάηλον κατέχον). ὁ δ' ταῦθα ἀκούσαντες, ὡς αὖ- E
πάγονος ὑπόχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' τοῖς
πάρθοις κατ' αὐτόν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρ-
βάρους. ἃ μὲν ἄλλα ὁ νύκτωρ ὁπλισλούμενοι αὐ-
τοὺς ἀπήγειλέ τις, φυλακὴν αὐτοῖς ἐκπάφανοις προσ-
ίσαμεν. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ προέμενον ἕως
ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν,
μὴ προαπηρημένων τούτων ἐκεῖνος ἀφόβως ἂν
φύγη. καὶ δὴ ταῦτα ἔτους ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτῷ F
ἐωρῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρήνουν τινὲς δίδυ
ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ προεμένειν. μάλιστα μὲν τοῦτοι πρὸς
ταῦτα αὐτὸν ὀφέλλιος ἐνῆγεν, ὃς ἀκμάζει παρὰ σαμα-
ρέαλλα τῶ πλουσιωτάτω τῶν ἐν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα
πρὸς τ φυγὴν ὑπηχνεῖται. ἐγγὺς γὰρ δὴ ἡ θάλασσα. ὁ ἢ
ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤξίει, οὐδὲ ὡς κινδυνεύειν περ
ἀδελφῷ. προσελθὼν ἢ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, ἃ
δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, ταῦτα βουλόμενον πει- G
θεῖ αὐτῷ. χρημάτων τε χρῄζοντα, πλείονα ἔσε-
σθαι παρ' αὐτοῦ ὧν ἀντίγονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δει-
νὸν εἶ) πρὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας προσβύ-
τας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ ἢ βάρβαρος
ταῦτα λέγοντος, ὄμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶ) τῷ ὑπο-
νοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὖ τὸν ὑποψίας ταφέξαι, ἀπέει τε πρὸς πάκορον.

miserunt armatos quosdam in propinquas ædes vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòst Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cum paucis militibus, eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed reuera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrente exceptus est hospitiò, suasit ei vt legatus iret ad Barzaphárnem, insidias hoc pacto instruens. Ille nihil suspicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéque vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum est, armatis eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzaphárnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbatos. quidam etiam nuncianit, noctu illis parari insidias, & etiam adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare nõ defuerunt qui hortarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captivos abducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de interceptο à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſpontæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famultióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coactꝰ deſiſtere ab inceptο facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

Κεφάλαιον κε'.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

ΟΙ χομένου δ', τῶν παρθων ἐπέσπευδον τινὲς ὑρκανὸν καὶ φασάηλον. πολλὰ δ' ὑποῤῥήσεως καὶ ὀμόσεις τοὺς πάρθους. ὁ δ' ὅτι τ' ἡρώδην ἄπεσ αλμένος δοῦχος, ἐντολὰς εἶχε προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι φθάσαντες φασάηλον πεμφθέντες ὅτι δηλώσει τ' πάρθων ἀπιςίας. οὓς τ' πολεμίους συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης προέσθαι πανόρμῳ καὶ τ' παρθων τοῖς δυναστεύτατοις, ὡς ὄντι τῶν ἄλλων δεσπόταις. οἱ δ' τὸ παῦ εἰδότες, ὑπεκείροντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα προθ τὸ τείχος ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. ὡδέπω δ' αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τῶν ἀπιςιασιωτῶν. ἦκεν μὴν οἱ δηλέοντας ὅσα κατορθώσειε φασάηλος. τούτοις ἡρώδης οὐκ ὀπίσω δυεν. ἀνηκρίβ δ' τ' φύλλιψιν τὰδελφῶ παρ' ἑτέρων. ὁ παραφύσης δ' τ' ὑρκανῦ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγγύητο τ' θυγατέρα, ἐπ μᾶλλον ὑπόπτευσε τοῖς πάρθοις. οἱ μ' οὖν ἄλλοι αὐτῆ ὑ προσῖχον, αὐτὸς δ' ὅπως δυ λίαν ἔμφρονι γυναικί. βελευομένων δ' τῶν παρθων τ' χρὴ ποιεῖν, ὑ δ' ἤρεσεν αὐτοῖς ἐκ τῦ φανερῦ ὁπλιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, ὁ ὑποθεμένων εἰς τ' ὑςεραίαν, ἐν τοιαύταις ταραχαῖς ἡρώδης γνόμενος, ὁ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τἀδελφῦ καὶ τ' πάρθων ὁπλιβελῆς, ἢ τοῖς φαντίοις προθέμενος, ἐπείγεσθαι ἐπελθόσης ἐγνω ταύτη προὸς φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ δχεμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τῶν πολεμίων κινδύνοις. ἁρπάσας ἔν σκευ οἷς εἶχεν ὁπλίτας, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὁπιθέμενος, μητέρα τε αὐτῦ καὶ ἀδελφιὴ, ὁ ἰὼ ἔμελλεν ἄγεσθαι προὸς γάμον ἀλεξάνδρᾳ θυγατέρα τῦ ἀριςοβούλου παιδὸς, τιὼ τε ταύτης μητέρα, ὑρκανῦ δ' ἰὼ θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τιὼ τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τιὼ ὅπ' ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν ὐδεὶς αἰ ὕστερος τιὼ φύσιν δῦρέθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς φευγομένοις, ἐκ αἰ ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μᾶ θλιπρούων καὶ οἰμωγῆς ὁπολειπουσῶν τιὼ πατρίδα, ὁ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ προὸς αὐτῆ ὐδὲν ἔτ' χρηςὸν προσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπαίνω τῆς ἐκ τῦ δεινῦ πλαγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἰὼ προὸς τὸ δεινὸ δῦχυχος, καὶ παριὼν κατὰ τιὼ ὁδὸν θαῤῥεῖν ἕκαστον παρεκέλευε καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἔγδοτον τῇ λύπῃ. τοῦτο δ' αὐτοὺς βλάπτειν προὸς τιὼ φυγὴν, ἐν ᾗ τιὼ σωτηρίαν αὐτῆς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μ' ὡς ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τιὼ συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρῦ δ' αὐτὸν διεχρήσατο τῦ ζδύγους προεξαπέντος, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῦ κινδυνευσάσης ὑποθανεῖν, δχὰ τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ δχὰ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τειθῆς προὸς τὸ προῖγμα γνόμενος. ἀνασπάσμενον γῦν αὐτὸν τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέχον οἱ παρόντες. πρῶ τε πλήθει καταχύσαντες, καὶ ὡς ὐκ ἐχρῆν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅτι τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες. ὑ γὰρ ἔτι γυναῖκα, πρῶ δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὁρᾶσθαι. διαφθεὶς ὖν ὑποχεσθαι τῇ κατ' αὐτὸν ὀλιγωρίᾳ τοσούτου, αἰδοῖ τε πρῶ λεγομένων, καὶ πλήθει πρῶ ὐκ ὀπιζεπόντων αὐτῇ τῇ χειρὶ δχρονεῖν οἷς ἐνεθύμηται, αἰσχυνσάμενος τ' μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἄπεργον ἀξιώσας

ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτὴν ἑαυτὸν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὴ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν παρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε δ' αὐτῶν οὐδὲ τὴν φυγὴν, ἀλλὰ τὰ παρὰ τῶν ἰουδαίων ἀσφαλῆ. σωενεχέθεντο γὰρ ἔτοι γυμνομένοις ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδόν. οὓς δὴ καὶ ζευσάμενος καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἀποριᾳ καὶ ἀνάγκῃ τοιαύτῃ καθεζῶς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιόντος, πρὸς πόλεμον παρασκευασμένος, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐκράτησε μετὰ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρωδίαν προσαγορεύσας. γυμνούμενος τῆς ἰουδαίας ἐν θρήνοις χωρίον ἔτος καλουμένου, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπολύτης, καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλῶν μὲν πλήθους ἐπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τὸ δὲ χωρίον τῆς μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἐννέα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ κελεύσας δι' ἰδίων μοίας σώζειν αὐτούς, δοὺς ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κῶφοι, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ὑποδεδαλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα ὑπεδέξατο. καταθέμενος αὐτόθι, ὡς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτε τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τ' ἄλλων ὑποτιθείων ἁπάντων ἀφθονούντων, ἐξάρμησεν αὐτὸς ὅπι πέτραν τ' ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῇ ἱεροσολυμίτῃ, διήρπαζον οἱ παρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δ' ἀπείχοντο τῶν ὑρκανῦ χρημάτων. τὰ δ' ὑπ' ἐκείνοις ἑβδομήκοντα τάλαντα. πολλὰ δὲ τῶν ἡρώδε διέφυγον, ἅ μάλιστα ὅσα καὶ προκεκμίδας καὶ προμήθειαν τἀνδρὸς εἰς τ' ἰδιωμοίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν κ' τ' πόλιν ἃ ἀπείχοντο τοῖς παρθοις, ἀλλὰ καὶ τ' χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐκάκουν, μάλιστα δὲ τε πόλιν δυνατὸν ἀνέσπασαν. καὶ ἀντίγονος μὲν ἔτος καθεχθεὶς εἰς τ' ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν παρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας προλαμβάνει. στόμα δ' ἦν ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν ἐκφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνθυμεῖτο δώσειν, τούτων αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὑποκαταστήσῃ πρόσασαν, ἐπρέσβευε δὲ πρὸς τοὺς πάρθων, δυνατόμενος αὐτῶν τὰ ὦτα, πραγματευόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην δι' ἣν ἐλελωβῆσθαι, τὸν νόμου τῶν ὁλοκλήρων μὴ τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' οὐ τις θαυμάσειε τ' δύνοιαν, ὃς γνοὺς αὐτὸν ὑποφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἠνέσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθροῦ τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον καὶ ἄθλιον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας ἃ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρᾳ προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲ ἑαυτὸν τ' ζωῆς, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ὑποδειαν, τῆς δ' ἐξουσίας τὸ κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλης γυμνούσης, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροῖς αἰτήσοντος, ὡς ὅπι θεραπεία διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένους εἰς τὸ θαῦμα. πρὸ μηνὸς τὸ πλέους ἀφιῶσαι τ' ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας δή τινος γυναῖκα τὸν ἀδελφὸν ἡρώδην

pergebat inſtitutum curſum petens caſtellum Maſſadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non ſemel impugnatus à Parthis perſecutoribus, ſemper victor diſceſſit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. ſed ſexageſimo ab vrbe ſtadio illum aggreſſi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quaſi non ex neceſſitate, ſed multò antè præparatus conflixiſſet: in eo loco vbi Iudæos vicit, poſtquã regno potitus eſt regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Poſtea verò quàm ad Reſſam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Ioſephus, vbi conſultatum eſt inter eos quid facto opus eſſet, cùm tantam turbam ſecum traherent, etiam abſque milite conductitio: Maſſada verò, ad quod caſtellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimiſit, numero ſupra nouem millia, iuſſis aliis aliàs per Idumæam ſalutem ſibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibuſque, & ſuis intimis neceſſitudinibus aſſumptis in caſtellum ingreſſus eſt: depoſitiſque ibi cum ſuo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia neceſſaria ſupperterent, ipſe properauit ad Petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hieroſolymitanorum bona direpta ſunt per Parthos vnà cum ipſa regia, ſola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remanſit. Herodis etiam facultatum magna pars euaſit, præſertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egreſſi agrum quoque latè populati ſunt, & Mariſſam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phaſaëlum vinctos accepit. Vehementer autem triſtatus eſt, quod mulieres effugiſſent, quas Parthis tradere conſtituerat, & vnà cum pecunia daturum ſe promiſerat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum reſtitueretur, qui à Parthis aſſeruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum eſſet idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, niſi ei qui integro ſit corpore. Sed maximè miranda eſt Phaſaëli generoſitas, qui vbi neci ſe deſtinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miſerabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus ſibi inferre non poſſet propter vincula, alliſo ad ſaxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali neceſſitate conſtituto, viſum eſt honeſtiſſimum, adempta inimico poteſtate ſæuiendi in ſe pro libidine. Fertur autem quod ſauciato vehementer capite, Antigonus ſubmiſſis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã muliercula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliẽdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat aucem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos depositerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm consultiùs videretur discedere, valde moleste abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tũc quidem in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit: iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáque triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contempris omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

A Τὺς πολεμίους ἀφαπεφυγότα, σφόδρα τ τελευτὴν δυθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τ ἐκδικήσοντα τ θάνατον αὐτῦ, τὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον. ἡρώδην ὁ τὸ μέγεθος τῶν περιεστώτων αὐτὸν κακῶν, ὑ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν ὑπολαμβάνειν ὅπως ἔργων ἀνδραβόλων. πρὸς γὰρ μάλιστα τὸν ἀραβων βασιλέα, πολλὰ προόδεν ὠφελημένον ἀπῆρε τὼ ἀμοιβὼ κομιούμενος ὅτε μάλιστα ἐσπεῖτο, χρήματα ληψόμενος, εἴτε δάνειον εἴτε δωρεὰν, ὡς πολλῶν ὄντ αὐτῦ τετυχηκότος. ὑ γὰρ εἰδὼς τὰ κῆ τὸν ἀδελφὸν, ἐπεὶ δὲ λυτρώσασθαι τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρων ὑπὲρ αὐτῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως τριακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο ὁ κῆ τ φασαήλε παῖδα δι' ταύτην τ αἰτίαν, ἐπιτιθέμενος τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἄραψι. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων πρὸς τὸν μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ πάρθους ἡρώδην μὴ δέχεσθαι. ταύτην δ' ἐχρῆτο προφάσει ὑπὲρ τ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, ὁ τ ἀντέλεγε παρὰ τοῖς ἄραψιν εἰς τοῦτο συνιόντων, ὅπως διαφερήσωσι τὰς πρὸς πατέρα διαθήκας, ἃς παρὰ τῦ ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσειν ἀφικόμενος πρὸς αὐτοὺς, μόνον ὁ διαλεξόμενος πρὸ τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆει μάλα σπουδαίως τὴν ἐπ' αἰγύπτου. ὁ τότε μὲν ἔν τινι ἱερῷ κατέλυε. καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ὁρμοῦμενος εἰς ῥινόκουρα, ὅπου ἡ τὰ πρὸς τ ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλιστα δ' μεταγνοῦσι ὁ μεταθέοντι τὸν ἡρώδην, ὑδὲν τούτου πρότερον ἐπύθετο. πορρωτάτω γὰρ ἦν ἤδη ἀπὸ δύο τὴν ἐπὶ πηλουσίῳ. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμῆσαι αὐτόθι εἶργον τ ἐπ' ἀλεξανδρείας πλῦν, τοῖς ἡγεμόσιν. ἐντυγχάνῃ. ὑφ' ὧν κατ' ἀρχὰς ἡ πολλὴν ἐνέποπτο προπεμφθεὶς εἰς τ πόλιν, ὑπὸ κλέος πάσης κατεῖχε. πεῖσαι μέντοι μόλις αὐτὸν ἐδυνήθη, εἰς ῥόμην ἐπιβάλλεσθαι, χειμῶνος τε ὄντος, ἡ τῆ κατὰ τὴν ἰταλίαν ἐν ταραχῇ ἡ σάλῳ πολλῷ δηλουμένων. ἀναχθεὶς οὖν ἐντεῦθεν ὑπὸ παμφυλίας, ὁ χειμῶνι σφοδρῷ περιπεσὼν, μόλις εἰς ῥόδον διασώζεται, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. ἡ δύο μὲν ἐνταῦθοι τῆ φίλων αὐτῷ συνελάβοντο, σαωπίνας τε καὶ πτολεμαῖος. δύρων δ' τ πόλιν ὑπὸ τὸ περὶ κράτιον πολέμιον κεκακωμένην, ἐδ' ἄπορος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ὤκνησεν, ἀλλὰ ἡ παρὰ δύναμιν αὐτὴν ἀνέκτατο. ξύρητε καταστήσας, ὁ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ὑπὸ ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγεται. κἀκεῖθεν εἰς ῥόμην ἀφικόμενος, πρῶτῳ μὲν ἀντωνίῳ φράζει τὰ συμβαίνοτα αὐτῷ κῆ τὴν ἰουδαίαν, ἡ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπώλλυτο συλληφθείς, ἡ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο. ἡ ὡς αἰτήσοιεν κατασήσειαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑποχόμενον χίλια τάλαντα. ἡ γυναῖκας φ, αἳ τῶν πρώτων ἡ τὰ ἤθους τῷ αὐτῷ ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅπ ταύτας νυκτὸς ἀνακομίσειε, καὶ διαφύγοι τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας. εἶτα ὅπλα κινδυνεύειν· αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτῷ πολιορκουμένους, ἡ ὡς πλύσειέ τε διὰ χειμῶνος, ἡ παντὸς καταφρονήσειε δεινῦ, πρὸ ὧν τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ καὶ τὴν μόνην βοήθειαν.

Κεφα-

Κεφάλαιον κς'.

Ως ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφικόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆ συγκλήτου βασιλεὺς τῆ ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δ' οἶκτος εἰσέρχεται τῆ ἡρώδε μεταβολῆς, καὶ τῆ κοινῆ χρησάμενος λογισμῆ περὶ τῶν ἐν ἀξιώματι ὄντων καθεστώτων, ὡς καὶ ἐκείνων ὑποκειμένων τῆ τύχη, τὰ μὲν καὶ μνήμαις τῆ ἀντιπάτρου ξενίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῆ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὁ τετράρχης ἀποδέδεικτο, πολὺ μᾶλλον ἦν τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, σασιασὶν γὰρ καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, προθύμως δὲ οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβανέσθαι. καῖσαρ μὲν ἦν καὶ ἀπὸ τῆς ἀντωνίου στρατείας, ἃς κατ' ἄργυπτον αὐτὸς τῷ πατρὶ συνεδιώξατο, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἂν καὶ ἀντωνίῳ, σφόδρα προθύμως τὴν ἡρώδου ἐπανόδου, πρὸς τὴν ἀξίωσιν ἣν ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος δὲ. συναγόντες τε τὸν βουλὴν μεσσαλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ἐδήλωσάμενοι τὴν ἡρώδου, ἃς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δυνατείας διεξῆσαν. καὶ ὡς αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορήσαντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτῆ, ὡς ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίους ὑφηδών. ἦν δὲ βουλὴς ὅτι τύτοις παροξυνομένης, παρελθὼν αὐτώνιος ἐδίδασκεν αὐτοὺς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ πάρθων πόλεμον, ἡρώδου βασιλεύοντος συμφέρον. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον ὠφέλησεν αὐτῆ ἀντώνιος πρὸς τὴν ἡρώδου εὐεργεσίαν, ὅτι μὴ μόνον αὐτῆ τὴν βασιλείαν ἐκ ἐλπίζοντι προεποιήσατο. ἐκ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος. ἐκ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῆ τοῖς ῥωμαίοις παρέξειν, τοῖς οὐκ τὸ ἔθνος ἔχοντας αὐτῶν διδόναι, ἀλλὰ δι' τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῆ λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρω, ἡνίκα τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρὸς ἀρίστοβέλη, πρὸς δὲ μητρὸς ὑρκανέ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῆ τυχόντι τῆ ὀφειλομένων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην ἀντώνιος καὶ καῖσαρ ἐξέπεσαν, προαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τῆ ὑπάτων, θυσάντες τε τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδου τῆς βασιλείας ἀντώνιος. καὶ ὁ μὲν ὅτι τὴν βασιλείαν ἐδέξαλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὅτι τῆς ρ' καὶ π' καὶ ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον ἀντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τῆ μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ ἀναπίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ δι' τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν δισχιλίοις τῆ οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς ἀραβας. ἠκηκόει γὰρ καὶ μάλιστα τῆ εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μεταγνοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας δι' τὰ νυκτὸς ὁ θεός. τῶν γὰρ ἀσκῶν πλησθέντων τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπὶ τὰ φυγῆς ἐλθεῖν, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ τὰ δυσχεραίνοντος ἀναπίζοντος ὡς ἐκ θεοῦ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν ἀντίγονον τοῖς

Cap. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellabat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius cum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre nocta de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidé cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

μὴ φανερῶς, τοῖς ὑ κ̀ λαθραίως, πολλὰς αὐτῶν διέφθειραν. καὶ τότῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ̀ συρίας ὡς τε πάρθους ἀνείργῃ, μετ̀ ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μ̀ ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ̀ ὅλον ὑπ̀ αὐτῷ στράτημα, χρήματα παρ̀ αὐτοῦ λαβεῖν. ἔγγιστα γοῦν ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, ἀποχρώντως ἠργύρισατο τ̀ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς μ̀ ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα ὑ μὴ καταφορὰν λάβῃται τὸ τόλμημα, σίλωνα μ̀ μέρος τινὸς στρατιᾶς κατέλιπεν. ὃν κ̀ αὐτὸν ἐθεράπευσεν αὐτοῦ, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, ἀφεστώτων κ̀ πάλιν αὐτῷ πάρθοις ἐπαμύνειν.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimẽto fuit Ioppe: quã occupatam ab hoste opus erat primùm capere, nequam hostilem munitionem à tergo relinqueret peritурus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nõnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat verso sermone ad Silonẽ ac Rom. milites,

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπλοῦς ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης ἐ μάχη πρὸς ἀντίγονον.

ΗΡώδης δ̀ ὁ τ̀ ἰταλίας. ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ̀ πτολεμαΐδα, κ̀ συναγοχὼς δύναμιν ἐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα κ̀ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δὶ γαλιλαίας ἐπ̀ ἀντίγονον. συνελάμβανον δ̀ αὐτῷ, σίλων τε κ̀ βεντίδιος, πεφοβημένοι ὑπὸ δελίου συγκατάγῃ ἡρώδην, τ̀ πεμφθέντος ὑπ̀ ἀντωνίου. βεντίδιος μ̀ ἦν ἐτύγχανε τὰς ἐμφυλίους τὰς δὶ πάθους ἐν τ̀ πόλεσιν ἅσας καθιςάμενος. σίλων δ̀ ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ̀ αὐτοῦ διεφθαρμένος. ἡρώδ̀ ἡ μέντοι πρῶτον κ̀ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ηὔξατο, κ̀ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὡρμηκότι δ̀ αὐτῷ ἤδη τοὺς ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἐδ̀ ἦν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρείῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἵππεια γένεται. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτὴν, ἐχρὴν ὑπεξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ̀ νῶτα τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωρησάντος ὅλη ἱεροσολύμων. ποιησαμένῳ ὑ σίλωνος ταύτην προφάσιν τ̀ ἀπαναγάσεως, κ̀ τῶν ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ̀ ὀλίγης σφοδρᾶς ἐπέξεισι. κ̀ ξέπεται μ̀ τοῖς ἰουδαίοις, σίλωνα ὑ σώζειν κακῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν ὑ τὴν ἵππιν, ἔπαυσε ῥυσόμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τ̀ δ̀ ὀπισθοφύλακας, οἱ μ̀ αὐτῷ διὰ τ̀ παρ̀ ὧν πρότερον εὐνοιαν φιλίαν, οἱ ὑ διὰ τ̀ αὐτοῦ δόξαν. ἄλλοι ὑ κ̀ ἀμοιβὴν τ̀ παρ̀ ἀμφοτέρων διαφορᾶς. οἱ πλείους ὑ διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ὅτι βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἠθροίσθη δ̀ ἡ δύναμις βαρεῖα, κ̀ προϊόντος αὐτοῦ τὴν παρόδων τοῖς ὀπισθίους τόπους ἐνέδρας κ̀ λόχους κατελάμβανε. καθάπαξ δὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἦν μικρὸν παντάπασιν ἐβλαπτεν. ἡρώδης ὑ τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους ἐπαναλαβὼν, κ̀ ῥᾳστα τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνείπετο δ̀ αὐτῷ τὸ μ̀ σίλωνος στρατιωτικὸν, κ̀ πολλοὶ τ̀ ἐκ τ̀ πόλεως τ̀ ἰσχυὰ καταπλαγήτες στρατοπεδ δυσαμένου ὑ κ̀ τὰ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε, καὶ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων ὑ κ̀ κατὰ στίφος ἐκθεόντων, ἐ τοῖς πρετεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ̀ ἀγαθῷ τε παρείη τῷ δήμου κ̀ σωτηρία τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων κ̀ τοῖς ἀφορεστάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τ̀ δ̀ αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε σίλωνα κ̀ τὸ τῶν ῥωμαίων στράτευμα ὡς πρὸς

ὡς οὐδὲ τὴν αὐτῷ δικαιοσύνην πρόδηλ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδιωτικῷ τοιούτοις ἡμεδαπῷ, δίκην τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔσι παρέχειν ὡς ἔθος ἔστιν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ ναῦν περὶ αὐτὸν ἔχοι χαλεπὰς, καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ λαβόντα παρὰ πάντων, ἀφελέσθαι δεδυνῆσθαι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τῆς γένους αὐτῷ τοὺς ληφθέντας κατὰ νόμον τοῦ βασιλείου, οἳ μηδὲν ἀξιωμάτικότερον περὶ βασιλέως ἱερεῖς ὄντες, ἐκ εἰκότα πάσχοιεν τῆς τιμῆς στερόμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῷ λεγόντων, καὶ προελθόντων εἰς βλασφημίας ἀπήγορος ἀμύνασθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ τείχους ἐπέξεσι τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, τοξεύοντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῷ χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τοῦ δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τοῦ οἰκείων στρατιώτῃ ὡς ὀλίγους, σπανίν τε τοῦ ὑπηνδείων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὑπηνδείους τόπους, τοῦ δὲ πόλιν ὄντων ἐρήμων, δεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος στρατιώτῃ αἰσθάνεσθαι. κινεῖ τε τὸ στράτοπεδον, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρώδης δὲ ἐνέκειτο. παρακαλῶν τοὺς τε ὑπὸ τοῦ σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καίσαρός τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου προπεμφάντων αὐτόν. προνοήσειν γὰρ αὐτῷ τῆς εὐπορίας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῦσι ῥᾳδίως. καὶ μὴ τοῦ δέησιν δύσεις ἐξορμήσας εἰς τοῦ χώραν; ἀλλ' ἐδεήθη σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως προφάσιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδέπω ἤλπισέ τις τοῦ ὑπηνδείων κόμισε, τοῖς τε περὶ σαμάρειαν ὠνεισμένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάττε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῇ μηδὲ τοῖς ἑξῆς ἡμέραις τοῦ χορηγίαν τοῖς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. ἵνα ἐλάνθανε ὂν ταῦτ' ἀπήγορον, ἀλλ' δύθις ἀπεπεμψεν τοῦ χώραν τοῖς ἐρχομένοις καὶ λοχῶσοντας τοὺς σιτηγωμένους. οἱ δὲ περιόμενοι τοῖς ἀπηγόρου πρόσαγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν περὶ ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον ὅπως τοῦ ὁρῶν καθεδόντες τοὺς τὰ ὑπηνδεῖα κομίζοντας. καὶ μὲν ἡρώδης τούτων προσπεμπομένων ἠρέμει. δέκα δὲ ταλέρους ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δὲ ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ὅπῃ τοῦ ἱεριχοῦντα προσήνεγκεν. καὶ τοῦ μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβὼν, φ' ἧ τὰ ἄκρα κατειληφότας συνεγνωκέι καὶ ἡγεμόνας, τούτους μὲν ἀσπίλωτα λαβών. ῥωμαίοι δὲ εἰσιόντες διήρπασαν τοῦ πόλιν μεγάλῃ ὀλιτυχοῦντες πάντοιων κειμηλίων τοῖς οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μὲν ἓν φεύγει ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεφε. καὶ χειμάσαντα τοῦ ῥωμαίων στρατιὰ εἰς τοὺς περικεχωρηκυίας ἀφῆκεν, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ ἀπήγορος οὐδὲ σίλωνος αὐτοῦ τοῦ δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι τοῦ στρατοῦ μοίραν ἐν λύδδοις, θεραπεύων αὐτοκράτορα. οἱ ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις ἦσαν, ἀνειμένοι τοῦ ὅπλων. ἡρώδης δὲ οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπῃ τοῦ ἰδουμαίων τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ τοῦ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς σαμάρειαν παρεγενόμενος, καὶ καταθύμιος αὐτόθι τοῦ τε μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις συγγενέσι ἐξελυθότας ἤδη ἐκ τῆς μασάδος, ὅπῃ γαλιλαίας ἦγεν, ἐξαιρήσων τινὰ τοῦ χωρίων ἐπ' ἀπηγόρου φρουρᾶς κατειλημμένων

iniquum eos facere qui Herodi regnũ aſtruant, homini priuato & ſumæo, hoc eſt ſemiiudæo, cùm id more gentis de beatæ ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque conuitia prorumpentibus Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores intercíperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos qui commeatus conuecherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctíſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petit: offendénſque vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lydam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatíſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædã loca ab Antigono infeſſa præſidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptáculis, numeratísque viritim c l. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iussúque instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, insistit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hę speluncæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mõtis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορειν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀντιγόνου φευγόντων ὑπεξελθόντων, εὗρεν ἀφθόνους ὧν τοῖς δεομένοις. εἶτ' ἐκεῖθεν ληστῶν ἐν ἀσπλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐπέμψεν, καὶ ὁπλιτικοῦ ζέας τάξιν, πᾶσαν κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ὧν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν τεσσαρακοστὸν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θερσέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δεξιὸν αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σίφους, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐπέκειτο δὲ διώκων τοῖς πολεμίοις ἄχρις ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ παραλαμβάνει μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀσπλαίοις κατοικούντων. διανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δραχμὰς ρ' δραχμὰς, τοῖς δὲ ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, ἀπιγόνου τροφὰς παρέχειν ἀθέλοντος. μιᾶς γὰρ ἀ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτοῖς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων προνοιαν, φερώρᾳ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπέτρεπε, κελεύσας αὐτὸν ἀναστατίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, αἰτώνιος μὲν ἔτριβεν ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν βεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ὅπλα τοὺς πάρθους, ἐπέστειλε πρῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τοῦδε τοῦ πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ὅπλα τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅπλα τοὺς ἐν τοῖς ἀσπλαίοις λῃστὰς ἐπεγόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν βεντίδιῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐν ὄρεσι τὰ ἀσπλαία τελείως ἐξερρωγόσι. καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτοὺς πεξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐνδεδεμένας ἀφὰ μηχανῆς ὑπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι ἀφὰ τὴν ἐξύπτιον τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναξες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαπτώμενοι κτείνειν καταφερόμενοι. τὴν μέντοι κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶδ' συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένην. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπόθεσα. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς παρελθεῖν τῶν ὅπλα τῶν σωμάτων, ἀλλ' ὑπὸ δίης ἠρέμουν, μάχαιραν τις ἀνειζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὴν χεῖρα ἀμφοτέραν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατίει ὅπλα τὰ σώματα, δυχερέναις τῶν τειβίων τῶν ἐπιζεύξεων μὴ τολμώντων. καὶ ἠμύνοντο κατά τι σῶμον, πρῶτα μὲν παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὅπλα τὸ σωμίον. ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαπτώμενος ἀφῆ καὶ κρημνῶν, καὶ τοὺς ἔνδον ἐπεισελθών, ὑποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὴν οἰμωγῆς ἀνάπτασις, καὶ τὴν σωτηρίας ἀπόγνωσις.

τὸ μὲν

τὸ μὴτοι γε πᾶν ἔργον ὑπέρχεν ὑπεξελθεῖσι. Ⓒ πολλοὶ A
συγχωρήσαντος τῦ βασιλέως ὃπικηρυκευσαμένου
παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῇ δ' αὖτῇ τρόπῳ Ⓒ
κατὰ τὼ ὃπιοῦσαι ἐχρήσαντο τῇ ἀρχῇ πολιορκίᾳ, μᾶλλον
ἔτι τῇ ἐν τοῖς πλέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κα-
τὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνέντων, ἐξαφ-
θέντων τε τῇ ἄντρων. πολλὴ γὰρ ἰὼ ἐν αὐτοῖς ὕλη.
φρισβύτης δέ τις ἀπαλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκ-
νοις καὶ γυναικὶ, ἀναμένων τούτων ἑάσας σφᾶς ὑπεξελ- B
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἕως ὃτι τῷ ὁμίλου, τὸν
ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῇ παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ
πάντας διαχρήσαιτο. ἔπειτα ἢ Ⓒ τὼν γυναῖκα, καὶ
ῥίψας κατὰ τῦ κρημνοῦ τοὺς νεκροὺς, ὃπικατέβαλεν
ἑαυτὸν θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ
ἢ πρῶτον ὠνείδισεν τὸν ἡρώδη εἰς ταπεινότητα, καί-
τοι τῦ βασιλέως, ἰὼ γὰρ αὐτῷ ἀποπλα τὰ γινόμενα,
δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν
ἀπήλαγε τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐπεχείρωτο. C
καταστήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πτο-
λεμαῖον εἰς τὼ σαμάρειαν ὤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξα-
κοσίοις, ὁπλίταις ἢ τετραχιλίοις ὡς μάχῃ κειθησό-
μενος πρὸς ἀντίγονον. οὐ μὴν τῷ πτολεμαίῳ
προὐχώρησε τὰ κατὰ τὼ στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ
πρότερον τὼ γαλιλαίαν ταραξάντες, ἐπεξελθόντες
αὐτὸν διεχρήσαντο. κἢ τῦτο δράσαντες συμφθύγου-
σιν εἰς τε τὰ ἕλη Ⓒ τὰ δύσβατα τῇ χωρίων, ἄγοντες D
καὶ διαρπάζοντες τὼ αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται ἢ
τούτους ἡρώδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ αἱρεῖ τῷ
ὑποσκόντων, τοὺς ἢ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πο-
λιορκίᾳ προσκαθεσθείς, αὖθις τε ἀπέκτεινε, κἢ τὰ
ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε ἢ πώσας ὕτως
τὼ νεωτεροποιεῖν, καὶ τὰς πόλεις ῥᾳδίας. ἐν
ἢ τῷ μεταξὺ πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῇ
πάρθων πταισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡ-
ρώδῃ μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι κἢ χιλίοις ἱπ- E
πεῦσιν, ὅπως δώσοντες αὐτῷ δίκας. μαχαιρᾶς μὲν ἓν
ἀπιόντα κωλυθῆναι αὐτὸν προσέταξε τὼ ἡρώδου γνώμην,
χρήμασι διεφθαρμένους ἀπῆει ὡς κατασκευόμενος
αὐτῷ τὰ πρόσφορα. τὼ ἢ δράσειαν ὑπειδόμενος
αὐτῷ τὼ τῆς ἀφίξεως αἴτιον ὑδὲ προσεδέξα-
το, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀπεῖρξε κἢ διεδή-
λου τὼ αὐτῷ προαίρεσιν. ἀρθόμενος ἢ τὰ βέλτιστα
ἡρώδην αὐτῷ παραινοῦντα Ⓒ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, F
προσκούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν
εἰς ἐμμαοῦν πόλιν. οἷς ἢ κἢ τὼ ὁδὸν ἰουδαίοις πε-
ριετύγχανε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθροὺς τε κἢ φίλους,
ὀργιζόμενος ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς ἢ ὅτι
τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι συμβρείας ἦκε. πρὸς γὰρ αὐ-
τώνιον ἔγνω πρὸ τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ ὑχὶ
τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ
τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν ἢ κἢ αὐτὸν πρὸς τὼ αὐτῶ- G
νι καθαίρεσιν. ἠκολούθων δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο
μένειν. εἰ ἢ ὕτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτῷ
ἰώσηπον παραλαβεῖν σφίσιν πρεσβεύσοντα αὐ-
τῶνι. καὶ διαλλάττεται μὲν τὰ μαχαιρᾶ πολλὰ

eos tamen conatus impediuit nox interueniés, multíque rege per præconem pollicente veniã deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vsi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cum vxore ac septem filiis, rogatus ab eis vt se fugere hostem permitteret, stans ante ostium, primùm quemque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mortem seruituti præferens. primò tamen in obscuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è specula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene cessitnam inuasus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus est. quo facto receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reuersus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atque ita sublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus eius negotia. At Antigonus suspectum habens eius aduentum, non admisit hominem, sed per funditores glandibus impetitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem errasse intelligens, in Emauntem vibem se recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt interfecit, nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dictitans, quàm his qui se magis quàm hostem læderent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò consecutus eum rogabat vt maneret: aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, néve cum Machæra contenderet. ipse verò properauit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. postquam autem peruenit Antiochiam,

δεηθέντος καταλιπὼν ἢ τ' ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ
διαφέρεσθαι. αὐτὸς ἢ πρὸς αὐτώνιον ἔσπευδε, ἐτύγχανε ἢ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ
χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρῦσι. ὡς δὲ ἡρώδης ἐς αὐτὸ χθαι,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adi- A
re Antonium non audebant se committere i-
tineri propter obsidentes vias barbaros & sæ-
uientes cædibus, bono animo esse iussis ducem
se præbuit. statione autem altera procul à Sa-
mosata insidiabatur barbarorum turma com-
meantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat
in campestria occultauerant se non pauci equi-
tes, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ
perueniret in planiciem. Cúmque iam primi
pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat ex- B
tremo agmini inuaditur à fermè quingentis e-
quitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in
fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus
magno impetu in eos illatus hostem repulit, &
excitatis suorum animis pugnam redintegra-
uit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita
vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæ-
uire ferro non destitit, nec nisi receptis iumen-
tis quæ non paucas gerebant sarcinas, simúlque C
mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et
cùm plures alij in propinquo campis saltu
insidiantes in illos cooriretur, hos quoque
cum valida suorum manu aggressus in fugam
compulit: multísque ex eorum numero cæsis
securum sequentibus se iter præstitit. illi ve-
rò seruatorem eum & protectorem suum ap-
pellabant. Postquam autem prope Samosata
ventum est, exercitum instructum & ornatum
ei honoris causa misit obuiam Antonius, D
propter adducta auxilia, & quia profligatos ab
eo barbaros audierat: multúmque gauisus
eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est
eum & salutauit comiter, in summóque ho-
nore habuit vt regem recèns à se declaratum.
Antiocho autem paulo pòst id castrum dede-
te, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam
Antonius cum exercitu tradidit: commenda-
tóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse E
profectus est. Tum Sosius duas legiones cum
rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo e-
xercitu sequebatur. Interim absente fratre Io-
sephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor
mandatorum fratris quæ illi Antonium adi-
turus dederat, assumptis & à Machæra quinque
cohortibus versus Hierichuntem profectus
ad demetendas eius agri fruges, in montibus
castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cõ- F
stabant è tyronibus non admodũ rei militaris
peritis, quòd plerique è Syria delecti essent,
circumuentus ab hoste inter locorum difficul-
tates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans
occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt.
Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho
præcidit caput, quinquaginta talentis à Phero-
ra fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis
præfectis deficientes, factionem Herodis in G
lacum demersam necauerunt: & apud Iu-
dæam multa nouata sunt. Machæra autem Git-
tham castellum muniebat. Regi verò apud Da-
phnem Antiochiæ suburbium fratris casus re-
nunciatus est, iam antè tale aliquid expectan-
ti propter quædam insomnia, quib. nõ obscurè

Ϛ πολλοῖς ὀπιτυχὼν ἠθροισμένοις, ἢ πρὸς αὐτόνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι παῤῥησίαν, ὑπὸ δέους ἢ ὄκνῳ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὀπαντᾶσθαι τοῖς βαρβάροις Ϛ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ἐ τολμῶντας ἐξορμᾶν, ὡῤῥωμένους αὐτὸς ἡγεμὼν γίνε) τ ὁδοῦ. κ ἢ σαθμὸν διέτριβον τῷ σαμοσάτων, ἐλόχα μὴ αὐτόθι τῷ βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς αὐτόνιον. ὁρυμῷ ἢ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία ὀχλαλαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτόθι τῷ ἱππέων ὀλίγους ἠρεμήσοντας ἕως αὖ εἰς τὰ ἱππηλάζειν οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑπαθοφυλάκῳ μὴ ἡρώδης, πρεσπίπτουσι ἢ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τ ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ. Ϛ ξεφαμμένων τοὺς πρώτους, ὑπὸ ῥωμαίων ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ πρὸ αὐτὸν ὡῤῥαχῆμα μὴ ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρᾳ ἢ τὸ τῷ οἰκείων φρόνημα, ἢ θαῤῥαλέους ἀπεργάζεται, ἢ τῷ πάλαι φεύγοντων, ἐξ ἴσου ἐρρῶσθαι μαχομένων, ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο ἢ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, ἢ τὰ ὑπερπασμένα, πολλὰ δ ἰῶ σκυλοφορεῖ ἢ ἀνδραποδίζεται, πάντα ἀναστασάμενος φέρει. ἢ πλειόνων αὐτοῖς ὀπαθεμένων τῷ ἐν τοῖς δρυμῶσιν, οἳ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, ἢ τούτοις πρεσμίξας αὐτὸς μετὰ σίφους καρτεροῦ ἔρπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῷ ὑποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ ἢ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ ἢ πλησίον τῷ σαμοσάτων ἐλαύνει, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτόνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμὴν ἡρώδῃ ταύτην ὑπονέμων, ἢ ὑπακοΐας ἕνεκα. τὴν δὲ τῷ βαρβάρων ἧκιστα κατ αὐτῷ ὀπίθεσιν. ἢ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, ἢ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδέξιτο ἢ τ ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε περιλαβὼν αὐτὸν αὐτόνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. περὶ τὸ πρᾶγμα τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ὑποδείξας. αὐτόχρ ἢ μετὰ πολὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, ἢ δι᾽ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, σοσίῳ μὲν αὐτόνιος παραδίδωσι, ὡῤῥωκελδυσάμενος ἢ ἡρώδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ᾽ ἀγυιᾶς ἐχώρει. ἢ σόσιος μὲν δύο τάγματα, ὑπεκουρήσαντα ἡρώδῃ, προὐπέμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἢ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δ ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τεθνεὼς ἰώσηπος τρόπῳ τοιῷτῳ. λῃθὼν μὲν ὢν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς αὐτόνιον ἀνερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδευσάμενος ἢ αἰὰ τὰ ὄρη (ἐ γὰρ αὐτῷ ἀσείας μαχαιρᾷ δόντος, ὑπὸ ἱεροχουῶν ἠπείλητο βυλόμενος ἀνθεῖσαι τὸν σῖτον αὐτῷ) ἢ νεοσυλλέκτου τοῦ ῥωμαίων στρατεύματος ὄντος, ἢ πολεμίων ἀπείρως ἐχόντος, ἢ δὲ πολὺ ἐν συνείᾳ ἰῶ κατειλεγμένου, ὑπὸ θεμένων αὐτόθι τῷ πολεμίων, ὑποληφθεὶς ἐν δυχωρείᾳ, αὐτός τε ὑπέθνησκει γενναίως μαχόμενος, Ϛ τὸ στράτευμα παῖ ἀπέβαλεν. ϛ γὰρ ἀσπίδας διεφθάρησαν. κρατήσας ἢ τῷ νεκρῶν αὐτίγονος, ὑποτέμνῃ τ ἰωσήπου κεφαλὴν ἀγαλλόμενος αὐτ ῥυομένῳ φερώσα τὸν ἀδελφὸν. ἢ μὴ τοῦτο ὑποσχέσεως γαλιλαῖοι τ ὡῤῥωσφίσι δυνατοῦ, ἰῶς τὰ ἡρώδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, ἢ τ ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γιτθὰν χωρίον ὀχυρὸν παρῆσαν δ᾽ ἄγγελοι τῷ πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. ἢ ἐν δάφνῃ τῆς ἀποχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, πρεσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ δέ τινας ὀνείρων ὄψεις, τεκνῶς

πρεσφα-

προφαιρούσας τὸν τῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κὴ λίβανον τὸ ὄρος γίνεται, ὡς ὡ μὲν τῆ αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων ἡ κὴ ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ἀφίκνεται, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναζας μετὰ τῦ στρατῦ, προῆει διὰ τῆς γαλιλαίας. ὑπαντῶσιν δὲ οἱ πολέμιοι. κὴ κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὴ ζωντεῦθεν ἑωθεν ἐποιεῖτο, κὴ πολλῦ χειμῶνος καταῤῥαγέντος οὐδὲν ποιεῖν δ' ἠδυνάμενος, ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλθόντος δὲ αὖθις παρ' αὐτωνίου κὴ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιπον αὐτό. κὴ ὁ βασιλεὺς ἔσπευδεν ὅπως ἱερεχοῦντος, πρωρήσαιτο κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τἀδελφῦ. ἐπεὶ ἡ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοῖς ἐν τέλει, μετὰ ἡ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τῦ βασιλέως τὴν ἐκ τῦ θεῦ εὔνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ σέγη τῶν οἰκημάτων, οὐδένα ἡ ἀπολαβοῦσα διέφθειρεν, ὥς τε πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρώδην ὑπὸ θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα κὴ δοξάζεσθαι δι' αρετὴν κίνδυνων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων κατιόντες τῶν ὀρῶν εἰς μάχην ἐφόβουν τοὺς ῥωμαίους. οἱ ἡ γυμνῆται προσιόντες, τοῖς πέλτοις ἔβαλλον κὴ λίθοις τοὺς ὑπὲρ τὸν βασιλέα ἐξελιλυθότας, αὐτόν τε πέλτῃ τῆς δεξιᾶς τὴν λαπάραν ἔβαλεν. ἀπήγγελος δὲ ὅτι τὴν σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινὶ, βουλόμενος δοξαζεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμουμένου ὑπ' αὐτοῦ. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾷ τῷ στρατηγῷ παρεκάθητο. ἡρώδης ἡ ἐ πόλεις δοὺς λαβὼν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ὑπὲρ δισχιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅπι τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο ἡ ἔδει ὅπι κώμην ἰσαίαν καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ προσπεσόντων ὑπὸ τῆς ἱερειχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπεὶ πλησίον γίνεται τῶν πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς τῶν ὑπεναντίων κτείνων. πεπληρωμένων ἡ τῶν οἰκίων ὁπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφυγόντων ὅπι τὰς στέγας, κρατεῖ τέκτων, κὴ τῶν ὀρόφων τοῖς οἴκοις ἀνασπάσων, ἐμπλέα ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἑώρα ἀθρόων ἀπειλημμένων. τούτοις μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες σορηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀπίεσαν. κὴ θέαμα τοῦτο δεινότατον ἰδεῖν κὴ τὸν δὲ τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, τοῦτο τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τῶν πολεμίων ἔκλασεν, καταδεδοικότων τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συνηνόμενοι τοῖς τῶν κώμαις, οἱ τότε ἔφυγον. κὴ εἰ μὴ χειμὼν ἐπέσχε θαθεῖς, ἦκεν ἂν κὴ ὅπι ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῇ νενικηκέναι, καὶ τὸ παν ἂν εἰργασμένη. κὴ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τῶν παντελῶν φυγὴν ἐσκόπει κὴ ἀπανίστασιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν ἦν ὁ βασιλεὺς, οὐκίας γὰρ ἦν, δ ὑπνοποιεῖσθαι καλοῦσι τοὺς στρατιώτας, αὐτός τε εἰσεκυκλήθη γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, ἔδει λουτρὸν ἦν. ἔνθα καὶ κίνδυνος αὖθις μέγιστος συνέπεσεν, ὃν κὴ θεῖα προνοια διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὖθις, κὴ μηδενὸς ἐνὸς ἀπολειφθέντος λουομένου, ἐκ τοῦ ἐντὸς οἰκήματος τῶν πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφορυλότες αὐτόθι δεῖν φόβον ἦσαν. καὶ μέχρι λουομένου, ὁ πρῶτος ἐπεξῆλθε)

de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Portò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cõtra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissẽt. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimem abiit, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso rege contenti essent sibi ipsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phæroræ in vltionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc vbi tempestas desiuit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquàm Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, durãte etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ἀδόκητον βλάψαντες τὴν βασιλείαν ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ἂν τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ παρὸν διαπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τιμωρῶν μὲν πάππου κεφαλὴν, ἀπήρτησε δὲ, δαυσκόλως φερώρᾳ ἔπεμψε, ποινὴν αἰδὼ ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ πάθοι, δόξῃ καὶ ὧν αὐτόχειρ ἐκείνου γεγυμνώσας. λήξαντος δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀρὰς ἐκεῖθεν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύει τῆς πόλεως. ζήτον δὲ αὐτὸ τοῦτο ἔτος ὧν ἐξ ἐβασιλεύς ὑπὸ Ῥώμῃ ἀποδέδεικτο. ἀναστρατοπεδεύσαμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους καὶ τὸ δυσμαχώτατον, περὶ τὸ ἱερὸν καταστρατοπεδεύεται, πρόσβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς ἐπὶ πέρυσι ποτὲ πομπηΐος. ἔστι δὲ ἀγκαλαβὼν χώμασι τὸν τόπον πύργοις ἀνίσησι, πολλῆς τε ὕλης περὶ τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ τέμνων τὴν πέριξ ὕλην. ὡς δὲ κατασήσας τοῖς ἔργοις τοῖς δυσπρόσβατοις, ἱδρυμένης ἐπὶ τῆς στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σαμάρειαν ὅπῃ τὸν γάμον ὤχετο ἀξόμενος τῷ ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρα. ταύτην δὲ ὧν ἠγυμνεύμην, ὡς μοι καὶ πρότερον εἴρηται.

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρώδου αἱρεῖται Ἀντίγονος διαφθαρείς.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmisitque per mediterranea copiis, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisque extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clanculatia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abũdarent in exercito. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatũ æris intẽperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro dissecto machinis muro intus recentẽ extruebãt.

ΜΕτὰ δὲ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ἀφ' φοινίκης σύπος, προεκπέμψας τὴν δύναμιν ἀφ' ἑαυτοῦ μεσογείας. ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς σαμαρείτιδος, ἐκ ὀλίγου πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, ἦσαν δὲ ξισμυρίοις γὰρ ἦσαν. πάντες δὲ ὅπῃ τὸ ἱερὸν τῶν Ἱεροσολύμων ἐθεράπευον τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τὴν βορείαν τοῦ πόλεως, στρατιὰ ἑνδεκὰ μὲν ὅσα τέλη ὁπλιτικῶν, ς' δὲ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀπὸ τῆς συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' ἀντωνίῳ ταλεὶς σύμμαχος, ἡρώδης δ' ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς ἀπήγορον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν ἀποδειχθέντα ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς αὖτ' ἐκείνου βασιλεύσειε καὶ τὸ συγκλήτου δόγμα. μὴ πολλῆς δὲ προθυμίας καὶ ἐλπίδος, ἅτε σύμπαντος ἀθεσιμάχου τοῦ ἔθνους, οἱ ἰουδαῖοι τοῖς περὶ τὸν ἡρώδην αἰτεπολέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς τοῦ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον περὶ τοῦ ἱεροῦ, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τοῦ δήμου, ὡς ῥυσομένου τὴν κινδύνων αὐτοὺς τὸ θεῖον, τάττε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα ζοφὴ δυνάμενοι ἐξ ὑπολυπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησείας τε λάθρα χρώμενοι, ἀπορείαν παρέσχον. ταῦτα δὴ ἡρώδης σωισδὼν, πρὸς μὲν τὰς λησείας, τοῖς ἐπικαιροτάτοις τόποις προσελόχιζε. πρὸς δὲ τὰ ὅπλα τὰ, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγορᾶν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὰν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τῶν ἀναγκαίων. ἤρτο δὲ συχνῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα ἀπετῶς, θέρος τε ὂν τὸ, καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάσασιν, οὔτ' ἀπὸ τῶν ἀέρος, οὔτ' ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων. τάττε μηχανήματα προσάγοντες, κατέσκαπτον τὸ τεῖχος, καὶ πάσας ἐχρῶντο πείραις. ἐ μὴν ἐξέπληττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' ἀντεκρούοντο καὶ κεῖνοι πρὸς τὰ ἀπὸ τούτων γινόμενα οὐκ ὀλίγα. ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲν ἡμίεργα συνεπιμπρασαν, τὰ δ' ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὀλιγωρίᾳ δ' ἐλείποντο.

πρός τε

πρὸς τε τὰς μηχανὰς ἀντετείχιζον ἐρειπομένων τῶν πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γήν τε ἀπαντῶντες μεταλλεύσεσι διεμάχοντο. ὑπονοίᾳ δ' τὸ πλέον ἡ προθυμίᾳ χρώμενοι καὶ προσελπίσει τοῦ πολέμου εἰς τοῦχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου σεσαθρωμένου σφᾶς καὶ λιμῷ ταλαιπωρουμένους ἐπανέει τῷ ὑπομονείων. τὸν γὰρ ἑβδομαικὸν σιταιτὸν σωέβη κατὰ ταυτὸν εἶναι. ἀναβαίνουσι δ' ὅτι τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες κ. ἔπειτα ἑκατονταρχης σοσίου. ἡρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέραις μ'. τὸ δ' δεύτερον, ιε'. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν συνεφρόνησαν σοῶν, ἃς ἡρώδης ἀντίγονον ἔμπρησαι διέβαλλε, μῖσος αὐτῷ πραγματούμενος πρὸς τὸν ἰουδαίων γένεσιν. ἠρημένου δὲ τὸ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ διαχωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ θεῷ, πρεσβεύονται ἐπιτρέψαι καλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδώσοντων αὐτῷ συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἐώρα γινόμενον παρ' αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντεχοντας ὑπὲρ τῆς ἀντιγόνου βασιλείας, προσγελὼν κατὰ κράτος εἶλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα εὐθὺς ὠὶ φόνων ἀνάπλεα. τῶν μὲν ῥωμαίων ὅτι τρισὶ τῆς πολιορκίας διωρισμένων, τὸ δ' πρὸ δὲ ἡρώδου ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀπεύδοντος ἀντίπαλον. ἐσφάττοντο δ' συνεχεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας σωρηδούμενοι, καὶ τὸν ναὸν προσφθείροντες. ὠὶ τε οὔτε νηπίων ἔτι ὥρας ἔλεος, ἔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ, ἀλλὰ καίτοι προπεσόντος τὸ βασιλέως καὶ φείδεσθαι παρακαλοῦντος ἐδεῖς ἐκράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμισηότες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξῆσαν. ἔνθα δ' ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης ἔννοιαν λαβὼν, κάτεισι μὲν ὑπὸ τῆς βάρεως, προσαιτεῖ δὲ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκέρτησε μὲν ἀκράτως, καὶ ἀντιγόνην ἐκάλυσεν. οὐ μὴν ὡς γυναῖκα γε φασυρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο. πρόνοια δ' ὠὶ ἡρώδη κρατοῦντι τῆς πολεμίας, τὸ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοφύλων συμμάχων. ὥρμητο δὲ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅτι θέαν τῶν τε ἱερῶν καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν ἐκάλων, τοῖς δ' ἀπειλῶν, ἔστι δ' οἷς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειεν, ἧττης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, εἰ παρ' αὐτῷ ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ διαπειρώμενος πρὸς σοσίον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅτι τοσούτῳ πολιτῶν φόνῳ, βραχὺ καὶ τὴν οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα κείνει. τὸ δ' ἀντὶ τ' πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὑπεξέπειν φαμένου, αὐτὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοῖς μισθοῖς ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ἐζωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν δὲ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σοσίον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ὑπερφώτας. τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅτι τῆς ρπ' ὀ

A & cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam sub terra manus conſereret, vtentéſque deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, ídque obſeſſi à tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in ſabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaſerunt in mœnia primùm lectiſſimi viginti milites, deinde Soſij centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus verò quintadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi
B parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & ſuperiorem vrbem refugerunt: timentéſque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm ſinerentur introducere. Rex verò annuit, ſperans remiſſa tandem obſtinatione ceſſuros. Vt verò ſpem ſuam fruſtratam vidit
C pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduerſam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati vlli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamuis obſtante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, ſed veluti furore
D perciti ſæuiebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita deſcendit è turri, Soſióque ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam inſultauit homini Antigonam appellans. non tamen incuſtoditum reliquit tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterũ Herodes deuictis hoſtibus, non minus negotij habuit in cõpeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſendum non fanum ſolùm, ſed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem
E fieri, idem Soſium rogitans, ſolitudiníne ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſta vrbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguúmque dicens ſibi videri tantæ ciuium cædis pretium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promiſſa perſoluit.
F Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne A fit ieiunium, tanquã recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem cõſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens B ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demũ Herodes metu liberatus eſt. atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annũ centeſimum vigeſimumſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorẽ ſacerdotij, facinoráq; maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam. Ve- C rùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

ὀλυμπάδος, τῇ γ' μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ δευτέρας τῆς γεγονυίας ὑπὸ πομπηΐου τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, μετὰ ἔτη κζ. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθέμενος τῷ θεῷ στέφανον, ἀπέζευξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην αὐτωνίῳ. δείσας δὲ ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγονος ὑπ' αὐτωνίου, ἐλθὼν εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρώδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι πρόσθεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοῖς πατρῴοις ἐπεζήμιωτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν αὐτώνιον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. ὁ μὲν οὖν νόμος, τοῦ δήμου μὲν ἡρώδης ἀπαλλάσσεται. παύεται δὲ ἔτος ἐν τοῦ ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μετὰ ἔτη ρκς. οἶκος λαμπρὸς ἐγένετο λίαν, καὶ δόξασμος γένος ἔνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεπράξαντο. ἀλλ' ἔστι μὲν δὲ τοῦτο πρὸς ἀλλήλους ἔχειν, τοῦ ἀρχικοῦ ἀπέβαλον. μετέβη δὲ εἰς ἡρώδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τοῦ ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσηποῦ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αὐτώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν ὡς αὐτοχείρα, ἡρώδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτοις ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀπέλεσε, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν. Κεφ. α

Ὡς τρόπον ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν πάρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β

Ὡς ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καθίστησας, μετ' ὀλίγον διεφθαρμένον παρεσκεύασεν. Κεφ. γ

Ὡς κλεοπάτρα τῆς τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὑπερβαλλούσα βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἰσχυσὶν παρ' αὐτωνίου. Κεφ. δ

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε

Ὡς ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀρέταν, καθ' ὃν καιρὸν αὐτώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῶν φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη, καὶ τὴν ἥτταν γενομένην. Κεφ. η

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræ motu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. CAP. VIII.

Ὡς

Ως ἀναγκῶν ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ
Ως ἡρώδης ἔσχεν τὴν παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι
Ως ἐπανελθὼν ψευδέσι διαβολαῖς παροξυνθη τὴν γυναῖκα μαριάμμιλαν ἀποκτείναι. Κεφ. ια
Περὶ τοῦ λιμοῦ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γενομένου, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ
Ως καθελὼν ὁ ἡρῳδοσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον αὐτὸς ἔστησε. Κεφ. ιδ

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudeam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus saluti fuit. CAP. XII.
Cæsaream conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

Κεφαλ. α'.

Ὡς ληφθείσης τ ἱεροσολυμ τ πόλεως ὑπὸ σοσίου κ ἡρώδου, αὐτίγονος μ αὐτὸν ἐπιβήσεται, ἡρώδης δὲ τ ἐκ εἰτω φίλων πολλ ἀνέλε.

IEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquã tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nõdum regnum adepto fuerat, eos vicissim promouebat: dextræ autẽ factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nõ est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eũ vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν κ ἡρώδης ὡς κατὰ κράτος ἔλαβον ἱεροσόλυμα, ἐπὶ τοῖς τούτοις αἰχμάλωτον αντίγονον, ἡ ἐπὶ ταύτης ἡμῖν ἠδήλωσε βίβλος. τὰ δ' ἐπειτα συνεχῆ, νυνὶ ἐρῦμν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐνεχειρίσθη τῷ ἀρχῷ ἡρώδης, τὰ κ' τὴν πόλιν πλῆθος, ὅσον μὴ πω ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐπείνε φρονοῦντες, ἐν προαγωγῇ τούτοις ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τῷ ἐναντίων ἑλομένους, ἐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος κ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμᾶτο δ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλίων φαρισαῖος κ σαμέας ὁ τούτε μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ἔτοι συνεβούλευον ἐξαιτῶ τοῖς πολίταις τὸν ἡρώδη, αἰθ' ὧν ἐπὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλίων εἶπε κ κεινομένους ποτὲ ἡρώδου, τ ὀπὶ θανάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ κ τοῖς δικάζουσιν ὡς προισοθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, κ τοῦτο χρόνῳ προῦβη. τὸ θεὸς τοὺς λόγους αὐτῷ τελειώσαντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλεία κόσμον. ἐπ κ τοὺς ὑπόπους ἀφαιρούμενος, κ σωμάτων πλῆθος ἀργυρίκ κ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τὸν αντώνιον ἐδωρεῖτο, κ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δ μὲν τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως αντιγόνου, φύλακας προϊστὰς ταῖς πύλαις τῶν τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, κ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, κ πᾶν τὸ ἀνισκόμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἤ τι κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶν κρατούντων διεφόρει ἐν χρείᾳ γιομένη, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀνεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν διάγκαζεν ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, κ φυλάττειν ἐν ἐκείνῳ τὴν γῆν ἀπηγορευόμενον ὅτιν ἡμῖν. αντώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν αντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τῶν θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, κὰκ τῶν πρὸς ἡρώδην μίσους δύνοιτο αντιγόνῳ θάμβιον, ἔγνω τοῦτον ἐν αἰτοχείᾳ πέλε-

πελευσας. χρεὸν γὰρ ὑδαμῶς ἠρεμεῖν ἐδύναιτο ἰουδαῖος. μάρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ γράφων ὁ ναπαῖος λέγων ὅτως. ἀντίγονος μὲν αἰτήσονον τὸν ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς ἀντόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μὲν οὗτος πρῶτος ῥωμαίων βασιλέα πελεκισαι, καὶ οἰηθεὶς ἕτερον ζόπον μεταθεῖναι αὐτὰς γνώμας τῶν ἰουδαίων ὡς τε δέξασθαι τὸν αὖτ' ἐκείνου κακῶς ἠμμένον πρόσωπον. ὑδὲν γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, ὥτως μέγα τι ἐφρόνουν περὶ τὸ πρώτου βασιλέως. τὸ οὖν ἀτιμίαν νόμισι μειώσειν τὸ περὶ αὐτὸν μνήμης, μειώσειν ἢ τὸ περὶ ἡρώδου μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ γράβων. κατὰ χρόνος ἢ τιὼ βασιλείαν ἡρώδου, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ἐν ᾗ πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται περὶ ἡρώδην τὸ αἰχμαλωσίας ὑπολυθεὶς ζόπῳ τοιούτῳ. βαρζαφάρνης καὶ πάκορος οἱ τῶν πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα νομίζομενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου φασαήλον, εἰς πάρθους ἀπῆγον. καὶ φασάηλος μὲν ἑαυτὸν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰχμαλώτοις, πάσης ἢ ζωῆς χρεὼν ὂν τὸ μὴ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται φονεὺς, καθὼς προεῖπον.

A eum secum percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam secum subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit priotis regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuertus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerant: quorum Phasaelus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Κεφάλαιον. ϛ'.

Ὁν τρόπον ὑρκανὸς ἀφιεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεφεν.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

Ὑρκανὸν δ' ἀναχθέντα, φραάτης ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὁπλισάμενον προσηνέχθη· τὸ δ' ὀλιγάνδρια κατὰ δύσιν ἡμῶν προπεπομφώς. ὃς ἐπεὶ τάχιστα δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν. ἐν βαβυλῶνι δ' κατοικεῖσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν ἰουδαίων. ὅτοι τὸν ὑρκανὸν ἐπιμόνως ἀρχιερέα τε βασιλέα, καὶ παῦ τὸ μέχρις ἀνθρώπου νομόμενον ἰουδαίων ἔθνος. τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δ' τὸν ἡρώδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἀπῄμεταχωρεῖ τὴν ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοέργως διακείμενος, καὶ τὴν χάριτος ἀπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κινδύνου τὸν μέλλοντα θανάτου ζημιῶσαι, καὶ κίνδυνε καὶ τὴν κολάσεως ἐρρύσατο. λόγος δὲν προσεφέρετο τοῖς ἰουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν ἐπανακάμψι. οἱ δ' ἀνείχοντο καὶ μόλις ἔπειθον, τοῖς ὑπουργίας ἅμα καὶ τοῖς τιμὰς λέγοντες, ὡς ἀδὲν ἂν δεῖν αὖτις τὸν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτοῦ εἴη, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, καὶ λώβιον τὸ σώματος ὑπ' αὐτοῦ πάθοι, τάς τε χάριτας ἀχρήμασι ἀποδίδοσθαι πολλὰ τῶν βασιλέων ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς ἀκρίτως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπείναι. καὶ γράφων ἡρώδης παρεκάλει δεῖσθαι φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἀρ' ἦν δὲ ἐν ἡμῖν αὐτὸν μὲν ἐπίσασθαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τεθραμμένος ὑπ' αὐτοῦ καὶ τιμηθεὶς, ἐκείνῳ ἢ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων ὑρκανῷ, πέμπει καὶ τὸν φραάτην πρεσβευτὴν σαραμάλλαν, καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλύσαντας εἰς τὸ διεργάζεσθαι αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρώπου ὁμόμους. ἵνα δ' ἧκεν ἐντεῦθεν ἡ αἰτησις, δῆλον ἢ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ ἀλλόφυλον μεταβολὰς, καὶ τὸ ὑρκανοῦ ὑποχείριον ἔχειν ἐπόθει, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι,

B

C

D

E

F

G

Yrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solùm, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitatitia vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & alteri & seruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse gratis esset princeps, cauens mutationis occationes, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Pattho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariamnen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates, vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege spectantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrã inuectus est: eã & clàm regno suo insidiatã, & per Cleopatrã id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ὁ ὑςέρῳ. τότε μέντοι γε ἐπειδὴ παρελθὼν ἐπεπεισμένος, ἀφέντος τε τὸ παῖδα καὶ τὴν ἱερωσύνην ἃς ἐφαρμόττων, ἀπάσῃ τιμῇ ἐφαδέξαμένος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸ πρῶτον ἐνεμε τόπον, καὶ πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τ' ὄπιβελῆς αὐτοπτον ἐφαγματούμενος. ὑπονοηθίσατο ἢ καὶ τἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐςασιάσθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ὄπισθεν ὑποδεικνύειν ἀρχιερέα τὸν θεὸν, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων ἀνανήλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. ἐνθὺς οὖν ἡ ἀλεξάνδρα τὴν ἐπιθυμίαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δ' ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριςοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρρενα κάλλιςον, ἀριςόβουλον καλούμενον, τὴν δ' ἡρῴδη συνοικοῦσαν μιριάμμην, διμορφίᾳ διάσημον. ἐπετάρασσετο δ' ἡ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ δεόντος ἐκείνου, τῶν ὄπισθεν τις ἀξιοῖτο τῆς ἀρχιερωσύνης. ἡ γοῦν κλεοπάτρα μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμφερομένου ἃ δὲ τὴν κομιδὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖται παρ' ἀντωνίου τὸν παῖδ' τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίῳ δ' ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτῷ δέλλιος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν ὁπόσ τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριςόβουλον, ἠράσθη τε τοῦ ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, ἐχ ἧττον δ' τὴν μιριάμμην σωσικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δ' εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γεγραμμένῃ ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ ἐφαπέμψαθαι. θεασαμένου γὰρ ἐθνὸς ἀθετήσειν ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ. καὶ δέλλιος ἐτεραθέστο λέγων ὡς ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλά τινος θεῦ γεγένθαι τοὺς παῖδας, ἐπεραγματεύετο δ' αὐτῷ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ δ', τὴν μὲν κόρην ἠσθέθη μεταπέμπεθαι, γεγαμημένην ἡρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν ἐξαβολὰς ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπέςειλε δ' πέμπειν τὸν παῖδα σὺν δωρεαῖς, πρεσθεὶς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρῴδην, ὡς ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρᾳ τε κάλλιςον ὄντα τὸν ἀριςόβουλον, ἐκπέμψει καίτης γὰρ ἐτύγχανε, καὶ χρύσεα πρόσωπα πέμπει παρὰ τὸν ἀντώνιον, ἰχνύοντα μὲν ὡς ὡς ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δ' τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπλήκτως ἐκ τοῦ φιλάσθαι προσιζόμενον. ἀπέγραψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δ' παραγησάμενος τὸν ἀντώνιον, ἔγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀπιμάζειν τὸν παῖδα τῷ ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μειράμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κεῖνον, ἵνα μηδ' ἀποδημήσας δύνατον ᾖ τιμωρήσασθαι. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠρώτα πολλὰ τ' ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ὄπιβελεύσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ δῆλα τ' κλεοπάτρας σκοπεῖν ὅπως αὐτὸς μὲ ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δ' μειράκιον αὖτ' αὐτῷ ἀναλάβοι τὰ πράγματα δι' αὐ-

δι' αὐτονίαν. καὶ ταῦτα βέλεσθαι μὲν ἐκείνῳ δικαίως, ὁπότε καὶ τὴν θυγατέρα σωφρονεστέραν τῆς ἴσης αὐτῇ τιμῆς, ἔτι τε φοβεῖσθαι δὴ τὴν βασιλείαν φρονηματεύοντο, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, καὶ κινδύνοις τοῖς ἐτυχθεῖσιν. ἐμνημονεύσας αὐτὸς ὢν ἐκ καλῶς ἐκείνη προέξειν, ὑπεσήσθη τὸ δίκαιος εἶναι αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ νεῷ ἔφη δώσειν τὴν παῖδα τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προκαταστήσασθαι τὸν Ἀνάνηλον, παιδίον παντάπασιν ὄντος ἀρίβουλον. τοιαῦτα λέγοντος ἐκ ἀπεικότως, ἀλλ' ὅπερ ἦεν μάλιστα προφρονιμώτατον, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμπεφληγμένων φίλων, προπαθὴς ἅμα, καὶ χαρᾷ τῷ ἐκ προσδοκηθέντων, καὶ δέει τὸ ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μὴ δικαίων ὑπολογεῖτο. τοῖ μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένην, πᾶν ἀπεῖναι ὑπ' ἀδοξίας προυδόσαν. βασιλείαν δ' μήτε ὑπιόντα, μήτ' αὖ εἰ καὶ προοίοι, βέλεσθαι λαβεῖν καὶ νεῷ ὑποχρέωντος τιμῆς ἔχουσα, δι' τὸν ἀρχιερέα τὸ ἐκείνου, καὶ τὸν ἀσφάλειαν τὸν ἐκ τοῦ δύνασθαι μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτόν, ἅπαντι τῷ γένει προεῖσαν. νεῷ τε νενικημένῃ τὰς διαφορὰς, δίκεσθαι μὲν εἰς τὸν υἱὸν τὸν τιμέα. ἔσεσθαι δ' προὸς πατέρα ὑπήκοος, παραπλησίως δ' κἂν εἴτι δι' τὸ γένος καὶ τὸν ὅσαν αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας διάσειεν. ἔτως ἀλλήλοις ὡμολόγησαντες καὶ ἀσφαλέστερον ἢ θᾶττον ἐν δεξιᾷς διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatem erga eā cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cū lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offertetur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cū ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futuramque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dextris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης ἀριστοβούλου τὸν ἑ γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρώδης, λύσας μὲν ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην ἀνάνηλον, ὄντα μὲν ὡς καὶ προτερον εἰπομεν ἐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τὸν ὑπερατίων ἀπωκισμένων ἰουδαίων. ἐ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τῶν λαῶν ἐπὶ τῶν βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν καὶ ἀνάνηλος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι καὶ συνήθειαν ἡρώδῃ ἀσυδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δ' κατέλυσεν, ὅτι τὴν παῦσαν τὰς οἰκείας ἐφέδρα ἀδόμενα ποιῶν. ἐ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη τὸν τιμὸν ἅπαξ ἁλαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, κατασήσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δεύτερος δ' ἀριστόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρώδης δ' τρίτος ἀντιπαρέδωκε τῷ ἀρχῷ ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευκέναι τὰ πρὸς τὸν οἰκίαν. ἐ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἐν δ' ἀλλαγαῖς ἀνυπόπτως διετέλει. τὸν ἀλεξάνδραν δή τε τοῖς ἐγχειρισθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὼς δεδοικέναι. προστεταγκὼς οὖν ἔντε τοῖς βασιλείοις δι' ἀτείβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ὑπιμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνουσαι οὐδὲ εἰπ προὸς τὸν καθ' ἡμέραν δίαιταν ὑπηνδεύοιτο. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὸν ἐξηρίου, καὶ μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα γυναικείου, ἐν τῆς ὑποπτου ὑπιμελείας ἀνηκιοπάθει, πάντος δ' τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς ἀφορεπεία, καὶ δουλείας

The rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suā componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quā amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus scandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non inscium eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali anſa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iamque instabat Scenopegia, festum apud hoc cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis accelerarat quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, repatantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantē, & quasi per lusum ac petulentiā mergentes non priùs destiterūt quàm

A

B

C

D

E

F

G

ἡ φόβῳ καταζῶν. ἔπεμπεν οὖν ὧδέ τ κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ ὧδε καλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὸν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, καὶ τεχνάζει τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν ὧδασκευασαμένη, ταύτας αὐτῷ καὶ ἃ ἐβάλετο, ἐπιτάξασα τοῖς οἰκέταις ἐκφέρειν. ὧν δ ζωὴ τοῦθεν ὅτι θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον ὑπαπλεῦσον εἰς τ αἰγυπτον ἔμελλε ὧδασκευασμένον. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων αἰσθόμενος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρᾶγμα τοσοῦτον, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δ σαββίων, καὶ γὰρ ὧν ἐχθρὸς ἡρώδου πρότερον, ὅτι τῷ ὑπὲρ βουλόμενον αὐτὸν πατρῳ κατὰ τὰ φαρμάκεια εἰς ὑποψίαν ἔβαλε, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸς τὸν μέλλουσιν δύνοιας προσεδόκησε. καὶ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὸν τῆς ἀλεξάνδρας ὑπὲρ βουλήν. ὁ δ, τὸν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐᾶσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δεσμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δ τὸν ἁμάρτιαν, χαλεπὸν μὲν ὑδὲν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ὧν αὐτῷ δραθῆναι, τολμήσας. ὑ γὰρ ἀναχέσθαι κλεοπάτραν, αἰτίαν ὅτι τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφαίνων δ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ὑπεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. προὔκειτο μὲν τοῖς παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λαθεῖν. καὶ τ σπουδῆς ἐξάστης, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὐτὴ παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τετιμημένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερβάλλετο, καὶ πρὸς εὐφροσύνας αὐτὸς τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ὧν. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῆς τοιούτων ὑπιστεῦσαι τὰ πρὸς τὸν φαίρεσιν ἐμφανῶς παροξυνόμενον ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀρίστόβουλος, ἑβδομον ὅτι τοῖς δέκα γεγονὸς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον αἰῶλθεν ὅτι τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῆς ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπάγων, τῷ τε μὲν πρὸς τὸ ὄχλους ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῆς πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐλύετο, καὶ τῷ ἀειστοβούλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρέσχε. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς δόξας, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γλυέσθαι τὴν εὔνοιαν τῷ ὄχλων, καὶ προπετεστέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὐπετόν θεσαν ὁμολογίαν. ὅτι τούτοις πᾶσιν ἡρώδης ἔγνω τὸ πρὸς φαίρεσιν ἐξ εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ δ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιᾶτο μὲν ἐν ἱεροχοῦσι, δ' ὄχλους αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δ τὸ μειράκιον καὶ προελκων εἰς ἀσθῆ τόπον, ἕτοιμος ὧν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῷ δ πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματος θερμοτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, καὶ τὰς κολυμβήθρας ὑπισάντες, ἀ μεγάλαι πρὸς τ αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τ μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων τοὺς νέοντας τῷ οἰκετῶν φίλων. ἔπειτα προαχθέντος καὶ τὸ μειράκιον τῷ τὸν ἡρώδου παρεξούσαν, τῷ φίλων οἷς ταῦτα ὑπετάκτο, σπότοις ὑπέχοντες, βαρυῶντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀπῆκαν ἕως τ παντά-

παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτος ἀρχιε- A
ρέως, ὀκτωκαιδέκατον μὲν ἄπαντα βιοὺς ἔτη, τὴν δὲ ἱερω-
σύνην καταλιπὼν ἑαυτόν, ὡς ἀθάνατος ἐνομίσατο πάλ-
λιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τὸ πάθος τῇ γυναικὶ δύθις μὲν
ἐκ μεταβολῆς θρηνώδης ὡς ἐπὶ φονεύσαντι τὸν νεκρόν,
καὶ πένθος ἄχετον, ἅτε πόλεως τὸ λόγῳ ἀκαθοδέντος ὑ-
περήλγει, πάσης ἑκάστου οἰκειωμένης τὴν συμφορὰν ὡς ἐπ'
ἀλλοτρίῳ θρηνουμένου. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐνε-
πάθησ ὡς συνειδυῖα τὴν ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθοὺς ἐν τῷ B
γινώσκειν ὅπως ἐπεφέρθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν
ἀναγκαῖον ὅτι μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποιουμένη.
καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ἐπιβαλέσθαι
βίου, ἐπέσχεν δὲ ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρκέ-
σαι τὴν κατ' ἀντιβούλου ἀνόμως διεφθαρμένου, τότε
πλέον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκράτει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδε-
μίαν ὑποψίαν ἀπιδοῦναι τῷ κτείνοντι ἀπολέσθαι τὸν
υἱὸν ἱκανὸν εἰς δικαιολογίαν ἀμείνης ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν
ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. ἡρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξω- C
θεν πιθανῶς ἐπεσκεύαζετο, μὴ μὲν προσποίας ἡδέσθαι
τὴν παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα προσῆκε πένθος ἀπιδεύων
μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χεομένοις, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυ-
χῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. ἔσχατα μὲν τὸ παίδος ἀπονη-
χώντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τε τῶρας καὶ τὸ κάλλους, εἰ καὶ
πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τὸ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον δὲ ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ προσεμαυτούμενος. ἔσχε
μὲν εἰς τὸν πολυτέλειαν τε ἐκφορᾶς τὸ μᾶλλον ὑ- D
περεβάλετο, πολλὰ μὲν τὴν σκευὴν πρός τε τὰς
θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποσαμένους,
πολλὰ δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ
λυπηρὸν τε ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀλγηδόνος, καὶ σκαμυ-
θήσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῷ τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ἀπιβουλεύουσα κα- E
τασκείᾳ μέρη λαβεῖν αὐτὴ ἰσχυσεν παρ' αὐτοκράτορος.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἤττησε μὲν ἀεὶ τῶν τοιού-
των. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἡ μνήμη τὸ κακοῦ παρέ-
σχετο τῷ ὀδύνῃ ὀδυρτικὴν ἐποιεῖ καὶ φιλόνεικον. καὶ
γεγράφει τῷ ἀπιβουλῷ ἡρώδου τὴν κλεοπάτρα, καὶ
τῷ ἀπώλειαν τὸ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι ἀσθένουσα προσαρκέσαι διεμηχανᾶτο, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰ- F
κτείρουσα τὸν ἀλεξάνδρας, αὐτὸ ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα.
καὶ αὐτόνιον ἐκ παίδων ἐσάσθαι τὸν φόνον τὸ παιδὸς παρε-
ξιώσασα. ἐδὲ ἄξιον ἡρώδην δι' αὐτὸ καθεσθέντα βα-
σιλέα τῆς ἐθνῶν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοιοῦτος
βασιλεῖς τοιούτας ἀπιδείκνυσθαι παρανομίας. τού-
τοις ἀναπειθόμενος αὐτόνιος, ὡς δὴ λαοδικίαζε ἐσά-
λη, πέμπει κελεύων ἡρώδην ἐλθόντα τὴν εἰς ἀρχαιό-
βουλον ἀπολογήσασθαι. πεισθέντα δὲ ἐκ ὀρθῶς G
τῷ ἀπιβουλῷ, εἰ δι' αὐτὸ γέγονεν. ὁ δὲ, τῷ τε αἰ-
τίαν ἐδοκικῶς καὶ τῷ κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς ἐκ
ἀνῆκεν ἐξεργαζομένην κακοήθως αὐτῷ τὸν αὐτόνιον
ἔχειν, ἐγνω μὲν ὑπακοῦσαι, οὐδὲ γὰρ ἄλλο
τι θαττῆν ἐνῆν, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτῷ
ἰώσηπον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκεῖ πρα-
γμάτων, ἐνετείλατο λελησθότως εἰ πάθῃ τι παρ' αὐ-
τοκράτορι, φονεῦσαι καὶ τὴν μαριάμμην ἀπολεῖν.

omnino aqua præfocatus sit. His fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic casus vbi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus inconsolabilis: totámque vrbem rumore sparso mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & si dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali necesse habuit: & sæpè ad inferendam sibi manum promptior, impetum tamen hunc animi repressit, si fortè superesse posset extincto per summum nefas filio, & retenta diutius vita nullam significationem dare quòd data opera necatum sensisset, donec aliquando se offerret vltionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solùm fingens, sed & lacrymas & mœstitiã veræ simillimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus pretiosissimis, quo maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed in dies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simúlque filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine: factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, sed commissa regni cura Iosepho patruo, clàm ei mãdauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariamnen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem,

ἔτως τε ἐδὲ ἔχειν φιλοσόργως πρὸς τὴν γυναῖκα,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseverationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eò prouectus est vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neque vel morte ipsa ab ea disiungi. quę Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio necitraditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quidquis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idque non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illum perdere. Sed quia iustum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmque breui constabilito tã regno quàm amicitiria. nec relictã Cleopatræ cupidati vllã spẽ,

καὶ δεδοικέναι τὸν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' ὄμορφίαν ἄλλῳ τινὶ ἀπουδάζοιτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν αὐτοκράτορος πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάλαι ὑπήκοος ἦν τῆς ὄμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ὑπερείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας ἐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ἦν πρὸς ὅλων ἀπαίρει πρὸς αὐτόνιον. ὁ δὲ ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μριάμμῃ, περί τε πραγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ὡς ἔδει βασιλεύουσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι καθιεὶς συνεχεῖς ὁμιλίας ἦν τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὼ οἰκειότητος, καὶ φιλοσοφίας· ὑπερεσπουδομένων δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφεστουδακὼς ὁ ἰώσηπος ὑπιδείξαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, προήχθη, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτελῆ εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δυνάτοι, κἂν εἴ πάσχοιτο δεινὸν ἐξ ἀξιοῦντος οὐδὲ θανάτῳ διαζεύγνυσθαι. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, ἐκ τὸ φιλόσοργον τῆς πρὸς τὸν ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑστερήσειαν ἀπωλείας, & θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ κ λόγος ἐχώρει κατὰ τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν ὡς παρὰ τὸν ἐν ἔχθει τὸν ἡρώδην ἐχόντων ὡς αὐτόνιος ἀκουσάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἐτάραττεν ὡς εἰκὸς τοὺς πρὸς τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ & τὸν ἰώσηπον ἀναπείθει τὴν βασιλείων ἐξελθόντα, συὶ αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε πρὸς τὴν πόλιν ὑπὲρ φυρᾷ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγουμένου ἰουλίου. διὰ γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχῇ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὶ ῥωμαίους ὁμήρεις ἔχοντες. ἔπειτα κ τύχοι παντὸς ἐλπικέναι τὴν μριάμμην αὐτονίου θαασαμένου, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι κ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δυνάμει βασιλικῇ γεγονόσιν. ὑπὲ τούτων δὲ τῷ λογισμῷ τετυχηκόσιν αὐτοῖς γράμματα παρ' ἡρώδου πρὸς τὸν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, κ τὸν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐχώρει παρ' αὐτονίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ ἱεροσολύμων. ταχὺ δὲ ταῖς ὁμιλίαις παρεσήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἦτζον ἐδυνήθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν αὐτόνιος βασιλέα πρὸ τὴν κ τὴν ἀρχὴν γεγυμνῶσθαι δύναιτο ἀπαγεῖν. ὅταν γὰρ αὖ ἐδὲ βασιλεὺς εἴη, δόντας ἢ τὴν τιμὴν, κ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ κ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖν πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐλπίδι συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν ἡρώδης, κ τὰς ἄλλας διέξεισι τιμὰς, αἷς ἔχοι παρ' αὐτονίῳ συνηθῶν ἐν ταῖς διαγνώσεσιν, καὶ συνεσιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτῷ τῆς κλεοπάτρας ὕσης, ἡ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσχύσασθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέντοι τυγχάνων αὐτονίου, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερὲς, ἀλλὰ κ θᾶττον ἥξειν βεβαιοτέραν τὴν δύναιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσειληφὼς τῇ βασιλείᾳ, κ τοῖς πράγμασιν, κ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλέον ε-

πλεονεξίας, δόντος αὐτωνίῳ αὐθ' ὧν ἠξίου τιμὴ κοίλῃ A
συρίᾳ, καὶ δέᾳ τούτου παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ἀποσκυδασαμένου τὰς ἐντεύξεις, ἃς ἐκάθ τῆς ἰουδαίας
ἐποιεῖτο. τούτων δὴ γεγραμμένων ἀπενεχθέντων,
ἐπαύσαντο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἵν' ὡς ἀπολωλότος
εἶχον καταφυγεῖν ὅπη τοὺς ῥωμαίους. οὐ μὴν ἔλαθεν αὐτὴν ἡ ἀποστέρησις, ἀλλ' ἐπεὶ ταχέως πέμψας
ὁ βασιλεὺς αὐτώνιον ὅτι πάρθους εἰς τὴν ἰουδαίαν
ὑπέστρεψεν, εὐθὺ μὲν ἥτε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ
μήτηρ αὐτῷ τὴν διάνοιαν, ἵν' ἔχον οἱ πρὸς τὴν
ἀλεξάνδραν, ἀπεσήμαινον. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ' B
αὐτὸ τοῦτο ἰωσήπου λόγον εἶπεν, ὃν διαβολὴν ποιοῦσα, καὶ
τὴν μαριάμμη συγχρώμενον, διατελεῖν. ἔλεγε δὲ
ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὴν ὡς πλείονος, ὅτι
κατὰ τὰς διαφορὰς φρονήματι χρωμένη μείζονι, τὴν
ἐκείνων ἀξιωσιδίζε δυσχέρειαν. ἡρώδης δὲ θερμῶς
ἀεὶ, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων,
εὐθὺ μὲν διετετάρακτο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν ἃ ἔ- C
φερεν. ὑπικρατούμενος δὲ, τὸ μὴ προπετῶς π
ποιῆσαι διὰ τὸν ἔρωτα, σωτόνῳ τῷ πάθει, καὶ τῷ
ζήλῳ παρωξυμμένος, ἰδίᾳ τὴν μαριάμμην ἀνέκρινεν ὡς πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὑπομνυμένης δὲ
ἐκείνης, καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτάνει, προσίετο,
εἰς ὑπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο κ' μικρὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαλεν ἀπὸ τῆς ὀργῆς, ἡττώ- D
μενος τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολογεῖσθαι πρὸς ὧν ἔδωξεν ἀκέσας πεπισθκέναι, καὶ πρὸς
τῆς κοσμιότητος αὐτῆ πολλὴν ὁμολογεῖ χάριν, αὐτός
τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ δύνοιας πρὸς αὐτὴν ἀναμολογεῖ. ℭ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόπτον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς ἀσυδοῦς ἐμπεφυκότες
ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τῆ βασιλέως ἀπισουμένου,
καὶ ὅτι τὴν αὐτὸ δέᾳθεσιν ἔλκοντος, ἡ φιλουῦτος εἶπεν ἡ μαριάμμη, τὸ κ' τὴν ἐντολὴν εἰ πάχοι π E
χαλεπὸν ὑπ' αὐτωνίου, κἀμὲ σωαπολέσθαι τὴν ὑδενὸς ἁμαρτίαν. τότε προαπεσόντος τὸ λόγου, πρὸς παθήσας ὁ βασιλεὺς, εὐθὺ μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δὲ, καὶ τὴν αὐτὸ τειχῶν αὐτὸς ἐδ ἑαυτόν, πρόφανές φόβον ἔχειν τὸ ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ἡ γὰρ αὖ ἀναπεῖν ἃ κατάδικον ἤκουσεν,
μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγυμνμένης. ὅτας δὲ
ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος F
δὲ τῷ πρὸς αὐτὸν ἔρωτι, ταύτην μὲ τὴν ὁρμὴν
ἐκράτησεν, ἑαυτὸν διακαρτερήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυχερῶς. τὸν μὲν τοι ἰώσηπον ὑδὲ εἰς ὄψιν ἐλθόντα διαχρήσασθαι προστάξεν, καὶ τὴν ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων παραιτίαν, δήσας ἐφύλαττεν. ἐν δὴ τούτῳ καὶ τὰ πρὸς τὴν συρίαν ταραχὰς εἶχεν, ἃ αἰσίσης
τῆς κλεοπάτρας τὸν αὐτώνιον μὴ πᾶσιν ὑπιχρεῖν. ἐπεὶ
δὲ ἀφαιρούμενον ἐκάσων τὰς δυναστείας αὐτὴ δι- G
δόναι, καὶ πλείονι ἴχυσεν ἐν τ ἐκείνῃ πρὸς αὐτὴν ὑπιθυμίας, φύσει δὲ πλεονεξίᾳ χαίρουσα, πᾶσαν μίαν ὑδὲν
ἔλπε, τὴ μὲ ἀδελφὸν, ᾧ τ βασιλείαν ἤδει γλυκυμόνλυ, πρὸς ἀναιλοῦσα φαρμάκοις, καὶ ἔτος ἔχοντα, τ δὲ ἀδελφῷ ἀρσινόῃ ἱκετεύουσαν, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ τ ἀρτέμιδος ἀποκτείνασα δι' αὐτωνίου. χρημάτων μὲ δὲ ἕνεκεν
οὔτε μόνον ἐλπιθείη, καὶ ναοὶ ℭ δελφοὶ παρενομήθησαν, ὧν ἱερᾶ τινὸς ἕτως ἀσύλου δόξαντος, ὡς μὴ παραιρεθῆναι, τ ἐν ἀσπῷ κόσμον, ὅτε βεβήλου, μὴ παῦσθαι τ ἀπηορούμενον παθόντος, εἰ μόλοι μόνον πρὸς ἀπορίαν

quando Antonius pro eius poſtulatis Cœlesyriam ei conceſſiſſet, hac conditione, ne poſthac Iudæam peteret, & vt moleſta eſſe deſineret: His literis redditis voluptas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id conſilium, ſed quàm primùm deducto aliquantiſper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæam reuerſus eſt, ſtatim ſoror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum ſuis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum ſuum Ioſephum criminata eſt, Mariamnes conſuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter ſimultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. Porrò Herodes qui ſemper ardenter amauit Mariamnen coniugem, ſtatim perturbatus eſt, non ferens zelotypiæ ſtimulos. ægrè tamen ſe continens, ne à recta ratione tranſuerſum raperetur inſanis affectibus, ſeorſim Mariamnen percunctatus eſt, ecquid haberet cum Ioſepho commercij. Illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid inſons fœmina poſſet in defenſionem adducente, rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat victus amore vxorio, ita vt poſtremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuiſſet rumoribus: agebátque ei gratias pro ſeruata pudicitia, ſuum viciſſim amorem commemorans. tandem vt mos eſt amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris ſui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare ſi quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus pro dolore confeſtim eam è complexu dimiſit: vociferabatúrque capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſtò deprehenſam conſtupratam à Ioſepho coniugem. nunquam enim proditurum fuiſſe data ſibi priuatim ac ſecreto mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit ſe tamen. Veruntamen Ioſephum ne in conſpectum quidem admiſſum iuſſit interimi, & Alexandram vt malorum omnium cauſam, vinctam coniecit in cuſtodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō deſinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique ſuam dynaſtiam ipſi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum ſuis amoribus. cúmque natura eſſet alieni appetens, nihil ſibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni ſucceſſio, veneno ſuſtulit, agentem annum xv. deinde Arſinoen ſororem ſuam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque ſpes affulgeret, neque templum, neque ſepulchrum, neque aſylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent ſpolia quæſita vel ſacrilegio, miſcebátque ſacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τῆ δ' ἀδικίας πλεονεξίᾳ. τὸ δ' ὅλον ἀδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δι' ἀκολασίαν τὸν ὄπιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα φερὸς τὸν ὄπιονον ἐνδεῖν ὧν ἐπεθυμήσῃ. διὰ ταῦτα δὲ τὸν αὐτώνιον ἐπῆρτο ἀεί τε τοῦ ἄλλων ἀφαιρεῖσθαι αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβᾶσα σὺν ἐκείνῳ τὸν συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τὸν πτολεμαίου πάρθοις ἀμπαξαμένη τοῖς φεύγουσιν ἐπάγειν, κίνδυνον. ἤτει δὲ παρ' αὐτωνίου τὴν τε ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἀραβίαν ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δ' αὐτωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἠττᾶτο σωφέβαρε δὲ γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐν τοῖς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι ἂν ἐκείνη θέλει. τὸ μὴν τοι περιφανὲς δι' ἀδικίας ὀφθαλμοῦ μὴ μέχρι τοσούτου κατήκοον γενόμενον, ὅτι μείζοσιν ἁμαρτάνειν. ἵν' ἐν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη διαπραξάμενος ἐν φανερῷ δόξῃ κακὸς, μέρη δὲ χώρας ἑκατέρας παρελόμενος, τούτοις αὐτῷ ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρις αἰγύπτου, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐν προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῆ δωρεᾶς.

CAP. V.

Cleopatra regina in Iudæam aduentus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessã sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè precio sissimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestiis leuare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negotiis in manifestum se periculum coniicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quòd per vim atque insidias amissse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium eius ætatis longè

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟΥΤΟΝ ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὡς ἀπέμψασα μέχρις εὐφράτου τὸν αὐτώνιον, ἐπ' ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρώδου σωτυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δωρήματα, καὶ τὰς ὡρεὶ τὴν ἱεριχουῦτα φερούσας ἡρώδου μισθωσαμένου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῆδε ἐκεῖ, καὶ ὡς ἀπὸ μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολλὸν καὶ καλόν. ἐν τούτοις ὄσα, καὶ πλείονος αὐτῆς συνηθείας ὡρεὶ τὸν ἡρώδην γινομένης, διεπείραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τοῦ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀκολάστως ζώσης ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα φερὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπέδρας ἀρχὴν τοῦ ἐπ' αὐτῷ χρησομένου ὕβρει ὑποκαταστήσασα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ὑπερθυμίας ἠττᾶσθαι διέφαινεν. ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν ἀνόνητος ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἅπαντας ὑβρισμένος, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο φέροιτο, καὶ φθορᾶς τιμωρούμενος, εἰ συνεδρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρῴη, τοῖς μὲν λόγοις αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δὲ ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ὑποκτεῖναι. πολλῶν δὲ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας. οἷς ἐγίνετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ φερσεδόκατο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αὐτωνίῳ λυσιτελήσειν, εἰ δὲ ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴτις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καλέσῃ, τούτων ἀπησόμενον. ταῦτα βουλόμενον, σκώλυον οἱ φίλοι, φρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς ἂν ἄξιον μείζω φέρεσθαι, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐν προπετείας ὑπενδοῦναι. ἐ γὰρ ἀνασχέσθαι τὸν αὐτώνιον, εἰ δ' εἰ σφόδρα τῆς αὐτοῦ τὸ συμφέρον σήσεσι φερὸ τὴν ὀμμάτων. τὸν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ὑποψίαν αὐτὸν αὐτῆς σέρεσθαι, μέτειόν τε οὐδὲν εἰς τὴν ἀπολογίαν φανεῖσθαι, τῷ μὲν ὑπερημάσθαι εἰς γυναῖκα γεγυμνωμένῳ, μέγιστον ἀξίωμα τῆς κατ' ἐκείνου ἐχθ-

ἐχηκίαν τ χρόνον, τ δ' ὠφελείας εἰ τ ταύτην τὴς οἰκ- A
θείης, σωὺ αὐθαδείᾳ τ καταλύσοι τ ἐκείνης ἀγαθίσους
φανεμένης. ἐξ ὧν ἐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων ἢ ἀπαύστων
κακῶν ἀναπλησθήσ) τὰ τοῦ τ ἀρχιλάου αὐτοῦ ἢ τὸ γέ-
νος, ἐξὸν ἀποκρυσάμενον τ ἀμβρτίαν, εἰς ἑαυ ἐκείνη πα-
ρεκαλεῖ, θεὰς τ χαριεῖν δυναμένας. τοιαῦτα διελογίζ-
μενοι τ τὸ κινδυνωδὲς ἐξ εἰκότος ὠφελῆλυθεν, ἐ-
πέσχον αὐτὸν τ ἐπιτυχήσεως. ὁ δ', τ κλεοπάτραν δω-
ρεαῖς θεραπεύσας, ἐπ' ἀγύπτ ἀφῦπεμψεν. αὐτὸ- B
νιος δ', τ ἀρμενίαν καταλαβὼν, ἀρταβάζην τ πεμφάν
συ τοῖς παισὶ συνεζεύξας, δίσμιον εἰς ἄγυπτον ἀπο-
πέμπ, δωρεμένους τούτοις τ κλεοπάτραν, ἢ τῷ παν-
τὶ κόσμῳ τ βασιλείας ὧν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμενίας
δ' ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου
παίδων, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ τότε. ἢ τοῦτον ἀρχέλαος ἢ νέ-
ρων καῖσαρ ἐκβαλόντες, πεμφθέντα τ νεώτερον ἀδελ-
φὸν, ἐπὶ τ βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὕ-
στερον. ἐδει γὰρ τοῖς φόροις οὓς ἔδει τελεῖν, τ ὑπ' ἀντωνίου C
δωθείσης χώρας, ὁ μὲν ἡρώδης διαφορεῖν, ὡς ἀσφαλὲς
ἡγούμενος δίδοναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ'
ἀραψ, ἡρώδε τ φορὰν ὑπερβαλλούσης, χρόνον μὲν τινα
παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ διακόσια τάλαντα. μὴ ταῦτα δ'
κακοήθης ὢν ἢ βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, ἢ πόλις εἰ ἢ
μέρη τινὰ διαλύσεων, ἐδὲ ταῦτα δίδοναι δοκῶν αἰζη-
μίως.

D

Κεφάλαιον ς'.

Ως ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀρέᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτὸν ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικήσῃ μάχῃ.

ΗΡώδης δ' τέτον τ ζόπον ἀνωμονήντος, ἢ τελε-
ταῖον ἤδη ἐπ' αὐτῷ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε
μὲ ὡς ἐπελευσόμενος, προθεσμία δ' ἐχρήσατο ῥω-
μαϊκὰ πολέμῳ. τ δὲ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης προσδοκω- E
μένης, ἵν' ὅτι τ ζ ἢ π' ἢ ῥ' ὀλυμπιάδος ἡγεῖτ συνέ-
βη, καῖσαρ μὲ ἀντωνίῳ προεῖτ τ ὅλων ἐμελλεν ἀγωνιεῖσθ
πραγμάτων. ἡρώδης δ' ἢ τ χώρας διβότε μνήσας
αὐτῷ πολιὺ πρόθυμον χρόνον, ἐ προσόδων ἢ δυνάμεων δυ-
ναμένων, ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὅπλιτας ἀ-
ταγὰς τ ὠφελησούσης χρησόμενος. ἀντώνιος δ', τ μὲ ἐκεί-
νης συμμαχίας ἐδὲν ἐφη δεῖσθ, τ δ' ἄραβα, ἢ γὰρ ἠκ-
πόει πρός τε αὐτὸ ἢ τ κλεοπάτρας τ ἀπιστίαν, ἐπι-
ξελθεῖν προστάττει. ἦλθε γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυ- F
σιτελεῖν αὐτῇ, τ ἔτυχον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχν ἡ-
γεμόνος. τότων αὐτοῦ παρ' ἀντωνίῳ λεχθέντων, ὑποστρέ-
ψας ἡρώδης σαυσίχε τὸ στρατιωτικόν. ἢ δύο εἰς πλὴ
ἀραβίαν ἐκβαλὼν, ἢ ὠπλισμένους ἱππικοῦ ἢ πε-
ζῆς δυνάμεως, εἰς διάπορον ἀφικνεῖται τ πρὸ ἀράβων
ἐπὶ σωσαττάνων. ἐ γὰρ ἐλελήθει τὰ τοῦ τ πόλεμον
αὐτοὺς, ἢ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ
ἰουδαῖοι. μὴ δ' ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τ ἀράβων εἰς κανὰ
συνῆλθε, χωρία δ' ἐστὶ ταῦτα τ κοίλης συρίας. ἡρώδης G
δ' προπυσμένος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖ-
στον ἧς εἶχεν δυνάμεως. ἢ πλησιάσας ἐ κανὰ σρα-
τοπεδεύσαντι διενοήθη, χάσμα τε βαλλόμενος ἐξ
ἀνάγκης τὰς μάχας ὑπεχείρει. ταῦτα δ' αὐτοῦ ὑπο-
τάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων, παρελό-
μενον τ ξηρᾶς, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἄραβας. ὁρμητὸ δ' ἐ τῶν στρατοπέδων πῆς ἦν καλῶς, ἢ ταῖς προθυμίαις

honoratiſſima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſſit exiſtere, coniunctum ſit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cùm nihil vetet recuſata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu rectè diſponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus oſtendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius ſubiugata Armenia Artabazē Tigranis filium cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ. Arabs verò poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum ſegnior, vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

Cap. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tam ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rē ſuā fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis atterentur cladib. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus ſui partem. cúmque vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cōfeſtim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tū quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferre eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quieturusi Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & iuæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucique in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēpore, sed Iudæorū castra capta sūt. Arabibus autē nō mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τ' πρώτῃ μάχῃ νενικήκεσαν ἐπ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπερέφαττες τοῖς πολεμίοις. θορυβέντων δ' ἐπὶ πᾶσαν ὑπὸ φυγῆς ἀπωλείαν, ἔγνω τῇ εὐθυμίᾳ τῶ πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑποχρήσασθαι, καὶ προσπεσὼν ὡς ἐ λελείψεσθαι τ' ἐναντίων ἀρετῆς πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἠγήσατο, πάντων καθ' οἰκεία τάξη συναχολουθησάντων. ἔκπληξις δ' ἄφνω ἐμπίπτει τοῖς ἀραψιν, αὐτίς αὖτε γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, καὶ μεσοις φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους συλλίναντες. καὶ διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθλιώτερος κακώσαντος τὸν ἡρώδην καὶ τοὺς ἰουδαίους. ὁ δὲ ὢν στρατηγὸς Κλεοπάτρας ὑπὸ τ' ἐναντίου, διάφορος ἦ ἡρώδῃ, τὸ μέλλον ἐκ ἀνωδυσωπήτως ἐσκόπει, ἀλλὰ τῶν μὴ τι λαμπρὸν τῆ ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν. ἐπεὶ δὲ ἦ ὁ καὶ συνέβη, τοῖς ὑπὸ τ' χώρας συνειληλυθόσι τῆ οἰκείων ἀθροισμὸς ὑπεπιθεῖ τοῖς ἰουδαίοις. καὶ τότε κεκμηκόσι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ὑπέστησαν, πολὺν ἐποίει φόνον. τάς τε γὰρ εὐθυμίας εἰς τοὐναντίον μεταλαμβανούσης ἐκ θεοῦ ἀνδραπασάντες ἰουδαῖοι, καὶ τῆ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τῆ ὑπερεφανεύοντων ἐπιτῶντο, καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πλέω τὸν ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τὸν ὑπόθεσιν ποιησάμενοι. κακῶς ἦ πάσχοντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, καὶ πάλιν ὑποστρέψαντες, ἐκτείναν ἤδη τετραμμένους. γένοντο ἦ παντοδαπαὶ κτεννυμένων ἀπώλειαι, διὰ τῆ διαπίπτοντες, ἐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ ἦ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κ' τ' μάχῃ, ἀφιππάζεται βοήθειαν ἄξων, ἐ μὴν διέφθη καθάπερ ἐπονδαικὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλω τῆ ἰουδαίων. οἱ ἦ ἄραβες, ἐ μέρους δυτυχήκεσαν ἐν ὠδαλόῃ, νίκῃ τε ἧς πλεῖστον ἀπεδέησαν ἀνειληφότες, καὶ πολλῷ τῆ ἐναντίων ἀφθονωτέρου δύναμιν. ἐντεῦθεν, ὁ μὲν ἡρώδης ληστείας ἐκράτει, καὶ τὰ πολλὰ καταλέχων τῷ τῆ ἀράβων ἐπάκουε τοῖς ὑπερορμαῖς στρατοπεδευόμενος ὑπὸ τῆ ὀρῶν, καὶ τὸ μ' σύμπαν ἐξέρατο κ' ξυμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐκ ἀζημίως ἦ νικόμενος τῇ συνεχείᾳ, καὶ τῆ φιλοπονῳ, τῆ τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πάθημα διορθούμενος.

Cap. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali numquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub díuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam supereſſent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῆ ἠρωμένου σεισμοῦ κ' τῶν ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεσταμένης καίσαρι πρὸς ἀντώνιον ἑβδόμου ὄντος ἡρώδῃ τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῆ ἰουδαίων, ὡς ἐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῆ ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλῷ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν ἦ καὶ τῆ ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπλωκυίας οἰκείας, ὀλίγοι μυρίοις. τὸ μέντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διαπαύμενον, ὀλίγα ὑπὸ τῶ πάθους κατεβλάβη. ταῦτα πιστευθεισομένοις τοῖς ἀραψιν, καὶ μᾶλλον ἢ κ' ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοις ὑπ' τῆ γεγονότων λόγοις τῆ μίσει τῆ ἀκουσομένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπῆει φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατεταραμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῆ ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντιπαλον καταλελείφθαι δοκεῖν. καὶ τῆ τε ἰουδαίων τοὺς φρόσβεις, ἤκον γὰρ ὅτι τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρωνίαν ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης εὐθυμίας ἐχώρουν ὅτι τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆ.

οἱ δ'

οἱ δ' ὅτι τ' ἐφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προΐεντο τὰ πράγματα πλείω ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεποιθότες. ὁ γὰρ ἴσασιν ὅτι ἰσοτιμίας ἐλπὶς προηγεμόνευε τοῖς μάχαις, ὅτε βοηθείας κεκακωμένοις αὐτοῖς τὰ οἴκοι πράγματων. ὅτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆλθε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ παρώρμησε παραλαμβάνειν αὐτῷ πεπωκότα τὰ φρονήματα. προθυμήσας δὲ καὶ ὠθαρρύνας τινὰς τῷ ἀμείνονων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τοῦ πλήθους διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ ὢν αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς φέρησθαι διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιάδε ποιούμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

Κεφάλαιον ἡ.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸς τόνδε τὸν καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ τοὺς πλείω ἀνδραγαθίᾳ διενεγκόντας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῷ γεγονότων μὲν ἐν ἔστι τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσεται, παρακαλέσαι προσείλομαι ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν αὖ ἐμμένοντε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιούμενοι ὑπενδείξαι, δεῖ τ' ὑβρίζειν τῷ ἐναντίων ἰωαγκασμένοι. μέγιστον γὰρ εἰ μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας ἄριστον ὑμῖν ἔσαι. μὴ γὰρ τὸ ὑποδείξαι δίκαι ἐστὶ τῷ ἐν ἡμῖν δίκαιον ἐστίν, καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὸ γὰρ τῶν ἀράβων παρανομίαν ἴστε μὲν δήπου καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτως ἀπίστως διακειμένην, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον θεῷ, πλείστα μέν τοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ τοῦ παραχαῖς ἐφεδρεύοντες ἀδυπογύῳ. καὶ τἀμὲ πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τὴν οἰκείας ἀρχῆς ἀκπεσεῖν, καὶ διαλύειν κλεοπάτρας; τίνες ἄλλοι τὸ θεῖον ἀπήλλαξαν; ἢ γὰρ ἐμὴ πρὸς αὐτώνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτοις ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένοις τὰν δὲ μηδὲν ὑποπτεύειν, ὃ δυνατ' ἂν ὑπόπτον ἡμῖν γένεσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρα μέρη τινὰ παραχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμην ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἔδρα, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐποιησάμην, τὰς δὲ διαπαίας αὐτὸς ἀπέλαβον, διακόσια μὲν διδοὺς τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοδημάτων γέγονεν, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπεσερήμεθα: καίτοι γε ἄξιον μὲν οὐ μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίοις φόβον, ἢ τ' χώρας ὑπόμοιραν τελεῖν. εἰ δ' οὔ, ἀλλ' ἀχ ὑπὲρ γε τούτων οἷς αὐτοὶ σεσώκαμεν, οὐδὲ τοὺς ἀραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ ἀρχῷ ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποστησομένους, καὶ ταῦτα δὲ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' ὁ πρὸς τούτοις οἱ τὸ μὲν περδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν ἀκέρδιστον, εἰ μόνον περδαίνειν δίωνται. ἔστιν οὖν ἔτι ζήτησις ὑμῖν οἱ δεῖ

at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote dejecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm a desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, in quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Cap. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

NOn ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo differam quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum c c. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego lanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quibus enim iustitia est, cũ illis etiam Deus, vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quã re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadẽ causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credũt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasletis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

A Τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ τῷ θεῷ βουλομένῳ, καὶ
ΔΔαγγέλλαντος ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ἀδικίαν, Ε
ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ Ε ἀναγκαῖον πόλεμον
ἐπεξιόντων. ἃ γὰρ ὁμολογοῦσιν ΔΔανομώτατα τοῖς τε
Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐτόλμησαν εἰς τοὺς ἡ-
μετέρους πρέσβεις ὑποσφάξαντες αὐτούς, τῷ μὲ ἐλ-
λιῶν ἱεροῖς Ε ἀσύλοις ἐν τοῖς κήρυξι φαμένων, ἡμῶν
ἢ τὰ κάλλιστα τῷ δικαίῳ τῶν, καὶ τὰ ὁσιώτατα
τῷ ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων ΔΔὰ τὸ θεοῦ μα-
B θόντων. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς
ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίους ἀλλάττειν δύ-
ναται. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν ἡμῖν ἀσέβημα, ἢ
πρέσβεις ὑποκτεῖναι, τοὺς γὰρ τὸ δικαίου ἀγαλλο-
μένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δυνάμενοι, ἢ περὶ τὸν βίον δί-
καιοθεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν εἰκότων αὐτοῖς
πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως
C τίνων ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν,
ἀνδρειότεροι δ' ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ
πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ
δίκαιον ἔστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεῷ δ' παρόντες, Ε
πλῆθος, καὶ ἀνδρεία παρέσται. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυ-
τοὺς ἐξετάσωμεν, νενικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, σύμ-
βαλόντες πρὸ δευτέραν, ἐδὲ αὐτίχα ἡμᾶς, ἀλλ' ἔ-
φυγον δηθὲν ἐκ ὑπομείναντες πρὸ ἔφοδον, καὶ τὰ φρο-
νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν ἀθλίοις ἐπέθετο πόλεμον
D ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον αὐδεμαθία ταυτέσιν ἐ-
κείνων, ἢ δευτέρα ΔΔανομία, καὶ συμφορᾶς; τί οὖν ἔλατ-
τον φρονοῦμεν, ἐφ' οἷς μείζοις ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας;
πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τοῖς ὅταν μὲν ἐξ ἀλη-
θείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικωμένοις, ὅταν δὲ κρα-
τεῖν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιουῦτας; πῶς δ'
ἂν εἰ καὶ γυναῖοις ἤντιάζοι τις αὐτοὺς, ὑ παρ' αὐτὸ τοῦτο
Ε μᾶλλον ὀρμηθείη; τὸ γὰρ δύψυχον, ὡς οὐ τῷ τοῖς ἀν-
θενες ὅτοις ὁπιχειρεῖν, ἀλλ' οὐ τῷ δύναδαι καὶ τῷ ἰσχυ-
οτέρων κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα
πάθη, Ε τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον
μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἄραβας ἐξα-
πατᾷ, μείζω τὰ γιγόμενα τῆς ἀληθείας ὑπειληφό-
τας. ἔπειτα, ὡς ὑ καλὸν ἐκείνοις τε τόλμης καὶ ἡμῖν
F δειλείας τὲν αὐτὲν αἰτίαν γιγέσθαι. οἱ μὲν γὰρ, ὡς ἐξ
οἰκείᾳ τινὸς ἀγαθῇ τὸ δύψυχοι ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τ' πε-
ρὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς
δ' χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, παραμησόμεθα μὲν ἐκεί-
νων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλημψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μη-
κέτι θαρσῦσι μάχεσθαι. καὶ γὰρ ὅτε κεκακώμεθα τοσῦτον,
G ὅθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργὴν θεὸς παρέχειν τὸ γεγονὸς,
ἀλλὰ ταῦτα συμπώμασα γίνεται Ε πάθη τινά. καὶ
εἰ μὴ θεῷ γνώμην πέπαυται, δῆλον ὡς καὶ πέπαυ-
ται τὲν ἐκείνῃ γνώμην ἀρκουμένῳ τοῖς γεγονόσι. βου-
λόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, ἂν αὖ μετεβάλλετο.
τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι Ε θέλει τῦτον αἰρεῖσθαι, καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐπίων γὰρ ἐπὶ τὸν σεισ-
μὸν θεὸν τὲν χώραν διπολομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπα-
θεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθημεν, φανε-
ρὸν ποιοῦντος τῷ θεοῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μὴ
τέκνων καὶ γυναικῶν ἐσεσαλύθη, θεῖλιῶ αὖ ὑμῶν

μηδὲν ἀπήκεσον παθεῖν. Ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι θεὸν πάντα κρεῖσσον θεοῖς ἅμουσον ἔχετε
θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίας ἀνδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν θεὸς φιλίαν, ἀσεβοῦντας δ' ἐν ταῖς μάχαις,

ἀνοσίους

αὐσίοις ἢ εἰς φρέσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡττημένοις. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐφέροντο πρὸς τὴν μάχην. Ἡρώδης ἢ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀπαλαβὼν αὐτοὺς ἦλθε διὰ τοῦ Ἀράβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατοπεδεύσασθαι πλησίον, ἐδόκει δὲ αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ὅπως γὰρ αὐτὸς μὴ ὠφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον συνάψαι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεποιεισμένος τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τὴν Ἀράβων προσδοκίαν, ἄμιλλα γίνεται περὶ τὴν χωρίου. καὶ πρῶτος μὲν ἀπροβολισμός, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἠττημένοι οἱ περὶ Ἀράβιον ἀπεχώρουν. τοῦτο δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ἐς μικρὸν ἐλεγόνει, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῷ ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησαν αὐτὸν τὸ χάρακα διαφθεῖραι. τούτοις δὲ ἐπιόντες, προσπίπτουσιν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ἐλάττοσιν ἐχόμενοι, ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ διὰ τὸ κατεπείγειν ὅτι τὸ ζῆν ἐν ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερά, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος δ' ἀπέντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ὧν ἦν τοσοῦτος φόνος ἐκκλινάντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τὴν πολεμίων ἡττήσειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραπλησίους γίνεσθαι κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προσπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ εὐβάστακτον τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορία τοῦ ὕδατος. οἱ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες σωσειαν εἶναι μὲν κατίσχυσαν, εἶτα θεζόμενοι τὸν χάρακα, καὶ προσπεσοῦσιν εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσιν καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐπρεσβεύοντο πρὸς τὸν Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὡς διαλύσεως ἔπειθε, τὸ δὲ δίψος ἤπειγεν, παῦ ὅπου ὑφίσασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιοῦτο. ὁ δ' ὕστερον φρέσβεις, ἔτε λύτρα τὴν ἡλωκότων, ὅτ' ἄλλοτι μέτριον προσῆτο, φιλόνεικος ὢν ἐπλήσας τὰς πρὸς αὐτοὺς ἐξ ἐκείνων ἀγχιμηφίας. καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, προϊόντες αὐτοὺς ἐπεχείρουν ἄγειν πρὸς δῆν. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι τὰ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἐξεῖναι πολέμου νόμῳ χωρήσαντες ὅτι τοῖς ἐναντίοις ἐγχειρεῖν, εἰ δέοι τι πάσχειν ἀγεούμενοι, καὶ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δ' γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ὠδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι κεκακωμένοι καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασι τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν τὸ συμφορᾶν τοῦ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ περὶ ἑπτακισχιλίους. τοιαύτη δ' πληγὴ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον οὐ αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρητο, τεθαυμακότες δ' ἐν τοῖς οἰκείαις συμφοραῖς τὸν Ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶχαν, καὶ πρὸς πᾶν ἀπόφλωσαν τοῦ ἔθνους.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamē contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: cōseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se inducrent, itaque quinque millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaque coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tā viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Κεφάλαιον θ'.

Πῶς αἱρήκιλω ἔχων ἡρώδης ἀπέναι πρὸς καίσαρα, διέφθειρεν ὑρκανόν.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam exi-
VII. stimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent de perationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue cuasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nescien, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs sibi quoque caueret, seque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scribetet, peteretque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque eadem cantilenam de futurorum spe, deque Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

Ὁ δὲ πλεῖον ὅτι τοῖς ἐπιμερίμνοις ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα πρόσκειμενος ἀξίωμα, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν ἀσφάλειαν. τὰ μὲν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχείρητῳ καὶ πᾶσι γεγυμνασμένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τοῦ ἅπαντος κείσιν ἐπάγων, ἀντώνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτοῦ τε ἡρώδην τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. ἐγὼ δὲ εἰκὸς ἀπιμώρητον μῦσος ἑαυτῆς αὐτῷ πρὸς ἀντώνιον φιλίας γεγυμνασμένης. ὧν μὲν οὖν, οἷς μὲν φίλοις, ἀπόγνωσις τοῦ κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς συνάχθεσθαι. πάθος δ' ἀληθὲς ἐφιλοῦμεν εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυγχάνοντες τῆς μεταβολῆς. αὐτός τε ἡρώδης τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν προσωθεῖτο καὶ διαφύγοι τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτὸν καιρεῖς ἐφορμᾶν, αὖθις τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιολογώτερον· εἰ δὲ πάσχοι τι διὰ καίσαρος, φθόνῳ τὸν μόνον ὅτι τῆς βασιλείας γυμναζόμενον ὅπλοις ἐξελεῖν. ταῦτα δ' αὐτὸς διανοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὑπεικίᾳ τρόπου καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον, ὡς ἦν πολυπραγμονεῖν ἀδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνου γινόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ὢν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκεραίως φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν ἡρώδου ὠμότητα εἰς τὸν αὐτῆς οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐτῆς ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸς τούτων μάλιστα γεφῦραι τὴν ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαι τε αὐτούς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἡρώδην ἔτυχε χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτοὺς ἔσεσθαι τοῖς τὴν ἀρχὴν ὑπολαμβάνουσι μόνους, καὶ διὰ τὸ γῆρας καὶ διὰ τὴν δύναμιν τοῦ ὄχλου. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τούτων, καὶ τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτοὺς ὑπιβελῆς διαλεγομένης, ἀπειθὴς τέλος ὑπισχνεῖται δώσειν δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ὃν ἦ συντέτακτο πέμψειν αὐτοῦ τὸν ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους καὶ διαπέμψοντας ἱππέας ὅτι τὴν ἀσφαλῆ πίνυλιν. αὕτη δ' ἀπέχει τῆς ἱεροσολυμίτιδος ὅρων, σταδίους τ'. ὑπέσχετο δὲ τῷ δοσιθέῳ, θεραπεύοντος αὐτὸν καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τὸν πρὸς ἡρώδην δυσνοίας ὑπὲρ μικρᾶς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γάρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῄρηκει, συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' ἀντωνίου πρεσβύτερον ἀδελφὸς. ὁ μὲν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὰ ὑπηρεσίαν γνώμῃ. προσημήνας δὲ τὸν ἐκείνου ἐκ τῆς βασιλευούσης ἐλπίδας, ὑπεδίδωσιν ἡρώδῃ τὸ ὑπισχνεῖσθαι. ὁ δὲ τὸν διανοίας ὑποδεξάμενος, ἐπὶ τούτῳ προσυπουργήσας παρεκελεύετο. πύθεσθαι τινὰ τοῦ ὑπισχνουμένου ὑποδοῦναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ἐδόκει γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὸν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὲ τὸν δοσίθεον ὑποθύμως προσυργήσαντος, ὁ μὲν ἄραψ ἀπεπέστελλεν αὐτόν τε ὑρκανὸν δέχε-

δίχεσθαι Ϲ τοὺς σὺν αὐτῷ παῖτας, ἢ κὴ ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνε φρονῆσι, δύναμίν τε πέμψειν τ' μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσεσθαι, Ϲ πρὸς μηδὲν ἐνδέησειν ὧν ἠξίω. ὡς ὃ κὴ ταύτῃ πρώδης ἐδίξατο τῷ ὑπισχνεῖσθαι, μεταπέμπεται τὸν ὑρκανὸν, καὶ πρὸ τὴν γνωμῶν αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν μάλχον αἰτεῖται. ἀρνησαμένου ὃ, τὰς ὑπισχνείας δίξας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσασθαι τὸν ἄνδρα. ταῦτα ὃ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τῆ βασιλέως πρώδου περιείχετο. τοῖς δ' ἄλλοις, ὁ κὴ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ πρώδην οὐ δοκεῖν τοιούτοις δόλοις, ἀλλ' ὑπερβουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κατὰ τ' αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γὰρ ἔτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ὑπισχνεῖται δῶρα τῷ μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαντα προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ κή τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπέρεσθαι; τοῦ ὃ, μηδὲν πλέον ἢ κτίλων ἀναβατικῶν τέτταρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τοῦτον ἐπαναφέρεσθαι δωροδοκίας κὴ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια ὃ τῷ μηδὲν ἁμαρτηθῆναι τοιούτῳ τέλει προσπεσεῖν, καταλογίζονται τὴν ὑπόκρισιν τοῦ τρόπου, Ϲ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῆ κὴ τὴν διοίκησιν, αὐτοπάτρῳ προσκεχωρηκέναι. τότε ὃ πλείω μὲν ἢ ὡς γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα ὃ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν πρώδην ὑπῆρξατο. διαβεβήκει ὃ κὴ τὸν εὐφράτην, τοῖς ἐν τῷ πέραν πιστοὺς αὐτὸν, καταλιπὼν ὅλως, ἐπ' ἐκείνων τε γνησόμενος ἐγχειρεῖν τι κὴ κρυπτέρων ἄπεσθαι παίτων ἀπιθανότατον, καὶ ὁ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν πρώδου γνώσεσθαι. τοῦτο μὲν τὸ τέλος ὑρκανῷ συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλαις Ϲ πολυτρόποις χρησαμένῳ ταῖς ἐν τῷ ζῆν τύχαις, εὐθὺς μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύσας αὐτῷ τ' μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχιερέως καταστὰς τοῦ ἰουδαίων ἔθνους, ἔθεσιν θ' τὴν τιμὴν κατέχε. θαλαβὼν ὃ τὴν βασιλείαν ὑποθανούσης τ' μητρὸς αὐτῷ, Ϲ ταύτῃ καταχὼν γ' μέρας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγεται δ' αὖθις ὑπὸ πομπηίου. κὴ πάσας τὰς τιμὰς ὑπολαβών, ἔτη μ' διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς ὃ τὸ δεύτερον ὑπ' αἰτηγόρου, κὴ λωβηθεὶς τὸ σῶμα θραῦ παρθοῖς' αἰχμαλώτως ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ, δι' ἃς ἐξ πρώδου προσγενομένας ἐλπίδας. ἐν οἷς αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἁπλῶς, πολυπαθεία βίου χρησαμένῳ. τοῦ δυσχερίσαντος ὃ ὡς προειρήκαμεν ἐν μέρᾳ τέλοις οὐκ ἀξίᾳ τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὑπεικὴς κὴ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθαι. κὴ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικητοῖς ἄγειν, ὁ πολυπράγμων, ὁ ὃ δεινὸς ὢν βασιλείας ὑπισχνεῖν. ἀντιπάτρῳ τε Ϲ πρώδη μάχει τῶδε προελθεῖν ἐγένετο, διὰ τὴν ὑπόκρισιν τοῦ ἐκείνου. καὶ τὸ πρέπας ἔτι δίκαιον, ὅτε δυσεβὲς ἐξ αὐτοῦ δόξατο τοιοῦτον τέλος. ὁ ὃ πρώδης ὡς Ϲ τὸν ὑρκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο ἀπὸ δόλων πρὸς καίσαρα, κὴ μηδὲν ἐλπίσας πρὸ τ' αὐτοῦ πρασσόντων δυνάμενος χρῆσθαι ἐν τ' γνωμένης αὐτῷ πρὸς αὐτώνιον φιλίας, ὕποπτον μὲν εἶχε τ' ἀλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος διασήσῃ κὴ σα-

& familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, nóxque hominem duci iussisse. Insontem autem perisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebárque opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictísque qui trans eum amnem in summo honore habuetant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alieniissimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defúctæ cùm in regnum successisset, elapsis tribus mẽsibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Põpeij ope restitutus. receptísque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est pòst tantam fortunæ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum pertubaret. quare mandata A regni cura Phæroræ suo fratri, & matrem Cypron, & sororem, & totam denique cognationem in Masada deposuit: iussitque fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter simultatem cum matre eius & sorore degere nō poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commissa quæstori suo Iosepho & Sohemo Ituræo castelli custodia, viris & antè semper fidissimis, & tunc honoris causa B his mulieribus regiis adhibitis. Verùm his quoque mandatum dederat, vt si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conseruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæsare obtinuit.

C

HIs mandatis properauit Rhodum vt illic Cæsari occurreret. Quò postquam appulit, posito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admissúsq; ad colloquium tum maximè ostendit animi sui magnitudinē, neque ad supplicationes (vt in tali fortuna mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam, sed facti sui rationem reddens D intrepidè. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio, & totis viribus se conatum vt pænes illum esset rerum imperium: non armis quidem coniunctis quòd tum distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atque pecuniis. nec tamen se hac parte sibi ipsi satisfeciſſe. professum enim amicum pro benè de se merito non opes solùm, sed caput etiam & salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem suam esse, quòd ne E post Actiacam quidem cladem illum deseruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas spes se transtulerit. quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutum hominem, commonstrando quo vno modo seruari posset, nec omnino in ordinem redigi, videlicet si Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam consilium meum a- F spernatus est: atque hoc pacto tibi magis quàm sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore prosecutus sim. quòd si amoto personarum respectu, hoc tantùm in disquisitionem vocas, qualis sim amicus, & quam memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilo minus manebit amicitia, & laudē suā merebitur. His verbis G cùm magnam generositatem præ se ferret, non mediocriter allexit Cæsarem, virum liberalem ac magnificum: vt occasione dicendæ causæ paulatim insinuaret se in illius amicitiam.

συλον τὰ περὶ τὴν βασιλείαν πράγματα. παρεπέμπετο δὲ πάντα φερώρᾳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ τὴν μητέρα κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν ὅλην ἀπασαν ἐν μασάδοις κατεστήσατο, ὧν ἀχιαλδυσάμυος εἴη περὶ αὐτὸ ἀκέσῃ δυσχερὲς, ἐχέιν τὰ πράγματων, μαριάμμην δὲ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, δυνατὸν δὲ ὂν λύειν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ μητέρα τὴν ἐκείνου διαίταν τὴν αὐτῶν ἔχειν, ἐν ἀλεξανδρείᾳ σὺν ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεστήσατο, ἰώσηπον τὸν ταμίαν καὶ τὸν ἕτερον σόαιμον, ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πεντακοσίους μὲν ἐξ ἀρχῆς ὁμομάχους αὐτῷ, τότε δὲ πρόφασιν τιμῆς, φρουρεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. λύειν δὲ καὶ ἐκείνους ἐντολὴν, μηθέντας τι περὶ αὐτῷ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας ἀφανίσαντας, τήν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν τοῖς παισὶν αὐτοῦ σὺν τῷ ἀδελφῷ φερώρᾳ διατηρεῖν.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἡρώδης ἔσχε καὶ τὴν παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν.

ΤΑῦτα συντάλμυος, εἰς ῥόδον ἠπείγετο καίσαρι συντυχεῖν, καπειδὴ σατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, τὰ δ' ἄλλα περὶ αὐτὸν ἀξιώματος ὡδὲν ὑφειτο. ὅτε δὲ κοινωνῆσαι λόγου τῆς συντυχίας ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφλεγε τὸ μεγαλεῖον τὸ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὥστ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀπὶ τοιούτοις ἁλισκόμυος, ὥστε δέησιν τινὰ ποιεῖσθαι, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων αὐτοπτικώτατος. ἔλεγε γὰρ τῷ καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην ὑφεστάναι πρὸς αντώνιον, καὶ πάντα ποιῆσαι καὶ τὸ δυνάμει, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ ὑφίστασθαι τὰ πράγματα, στρατείας μὲν καὶ κοινωνήσας καὶ βοηθείας τῷ ἀνδράσιν, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἰ μεζόνων τῷ ἐπιβαλλόντων αὐτῷ ὑφίστασθαι. τὸν γὰρ ὁμολογούμενα μὲν εἶναι φίλον, διαφέρειν δ' ἐκείνου ὅπως ἄμυον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλῶς εἶχεν ἀφαιρεθείς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σωφρόνως ἑαυτῷ πεποίηκότι, τὸ μηδὲ ἠτιμωρήτως τὸν ἐν ἀκτίῳ μάχῃ καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαλεῖν ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τὴν τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ σωφρονιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτοκράτορι, τὴν μίαν αἰτίαν τοῦ καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῶν πραγμάτων ἐκπεσεῖν, προδείκνυσι κλεοπάτραν ὑπαίτιος. πρὸς ἀπορημένης γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῶν πραγμάτων ἄρχειν ὑπέσχετο, καὶ τὰς πρὸς σε συμβάσεις ῥᾴον διοίσεσθαι τ' ἔχθρας. ὧν ὡδὲν ἐκεῖνος ἐννοηθείς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ προτίμησε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς αντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν προθυμίαν, ὡς αὐ εἴη μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, ἀδὲ ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον δίνοιαν ἐν τῷ φανερῷ λέγειν. εἰ δὲ τὸ πρόσωπον ἀπλῶν, τίς εἰμὶ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ ποῖος φίλος ἐξετάζοις, ἔσῃ σοι πείρᾳ τῶν ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἰδέναι. τῷ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγῆτε, ὡδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν δεδοκιμεῖν δυνήσεται. τοιαῦτα λέγων, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐμφαίνων τὸν τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, ὑ μεζόνως ἐπεισάσατο τὸ καίσαρα φιλόπονον ὄντα καὶ λαμπρὸν, ὡς τε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας, σύσασιν ἤδη τὸ πρὸς ἐκεῖνον δίνοιας πεπραγματευσθαι.

καὶ τότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ σφόδρα μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἴσχε περὶ τὸν Αντώνιον φανῆναι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, σπουδὴν ποιησάμενος ὅπως καπίδιος γράψειεν, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὸ πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην. τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώματος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσει καίσαρος καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέσεμψεν ἐπ' ἀγρίππᾳ καίσαρα δωρησάμενος. ἦν δ' ἰδεῖν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ἠτεῖτο δ' ὑπὲρ τοῦ Αντωνίῳ σωθέντων ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένος καίσαρος. ἐπανεὶς δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς ἐναντία προσδοκήσασιν ἐκπληξιν παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τοῦ κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ θεοῦ προσεπικτώμενος. διὸ καὶ οὖν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν ἐκπρέπουσι καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς ἄγριππον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. κἀπειδὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια ἐκ τοῦ ὑπαρχείου ἀφθονίαν, κἂν τοῖς ὄνοις ἀτοῖς ἐκπάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκτάττοντος σωιππάζομενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους αὐτοῦ καὶ πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν ἐκ πλούτου ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρέχε δὲ καὶ τὴν αὐθρίαν διερχομένοις, τοῦ τοῦ ἐπειγόντων χορηγείαν ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χρεία στρατιώταις, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα ταλαίποις ὠδωρήσατο, καὶ παρέσησεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὅτι δ' βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπροτέρα τὰ κατὰ τοὺς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν δύνοίας καὶ προθυμίας ὑπεσωίσηι, καὶ πλεῖον ἰσχύσατο τῇ χρεία τὸ καιρῷ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπὸ ἀγρίππα τὸν ῥώμην ἀδενὸς τὰς ὑπηρεσίας ἤττων ἐφάνη.

Quare diademate restituto hortatus eum, vt nó minus suam, quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spẽ acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiã Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit', omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit', & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractánsque tum ipsum tum amicos militerio virorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trãseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. Rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Κεφάλαιον ιά'.

Ως ἡρώδης φαύδρα ὀλαβολαῖς παρεξωήθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτείνας.

Cap. IX.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

Τότε μὲν οὖν ἐν τῇ βασιλεία, ταραγμὸν αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχουσας τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆσαν δὲ ὅπερ ἦν ὑποπτον ἐκ εἰς ἀσφάλειαν τοῦ σωμάτων εἰς ἐκεῖνο κατατεθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μήθ' ἑνὸς μήτε τοῦ ἄλλων μήθ' αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦν δὲ μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως, ὑπόκεισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ νομιζόμενον ἀπάτην ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δ' τοῦ μισεῖ εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τοῦ βιῶσεσθαι δ' αὐτὸν ἐκκήναν. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δωθείσας ἐντολὰς ἀπεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη δι' ἀπειλῆς ἔχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόαιμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ὅπις ἀμύνῃ. σόαιμος δὲ καὶ πρὸς τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, ἀδὲν ὧν ἡρώδης ἐνετέταλτο παρείς. λόγοις δὲ καὶ δώροις λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπεύσων αὐτὸν, ἠττᾶτο καὶ μᾶλλον ἤδη. καὶ τέλος ἐξεῖπεν ἁπάσας

Sed cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensámque sibi vxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita vt nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quòd ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitẽ: nec vnquá excidebant mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipuè Sohemum, non ignara incolumitatẽ suam sitã in eius manibus. ille verò principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremò effutiit omnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret A eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò inquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab He- B rode nasci pericula : vtráque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem : id quod postea nec dissimulauit, aperrè falsa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium : eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mu- C lier verò narrante eo suos successus, sútque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat : sed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat : narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur : vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem : quam molestiam præ amore ferre non D valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ E affectum vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt : moxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accendẽtes eius odiũ ac zelotypiã : quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortasse iam tum sęuius in F eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri : cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam ludæ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum G illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἐλπίσας αὐτὸν ὅτι τ αὐτῆς ὑπερέξειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφεύγων τὸν ἀπ' αὐτε κίνδυνον, ἅμα μὲν χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, ἃς ἰδὼ εἰκὸς ἀποτεύξασθαι τῦ θείοντος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλεύσης ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀγχῦ γλυκομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐκ ἦτον εἰ καὶ πάντα κατὰ νοῦν πράξας ὑποστρέψειν ἡρώδης, μηδὲν ὅπι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε ἀντειπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὸν μιριάμμιν ἔρωτα, μείζονα λόγου τ' βασιλεῖ. ταῦτα τὰ πρόσκλυσαντα ταῖς ἐντολαῖς ἐξαγγείλαι. μιριάμμη δ' χαλεπῶς μὲ ἤκουσε, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τ' ἐξ ἡρώδου κινδύνων ἔσαι. χαλεπῶς δ' διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τ' ἴσων δυχομένη, δυσπόιτον δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτε βίον κείνουσα. κ τῦτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπικρυψαμένη τῦ κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ὅπι μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυτυχήκει καταπεπλῆχθαι, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ πρὶ τούτων δυηγελίζετο. μόνῃ δ' ἐκ πάντων δι' τὸν ἔρωτα κ τὴν ὕσαν αὐτῇ σωτηρίαν προτιμᾷ παπάζεσθ. τῇ δ' ὅτε τὰς δυημερίας δυηγουμένε χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν σωέβαινεν, ὑπ' ὑπικρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἰδ', ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας κ τῆς προύσης εὐημερίας, πρὸς μὲν τοὺς ἀπασασμοὺς ἀνέσεν, τοῖς δ' διηγήμασιν ἀχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐφαινεν, ὡς ἐκ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ κ καταφανῆ γινομένα τὸν ἡρώδην ὑπιτερπτειν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ πρόσκλυσον τῆς γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσος ἀποκεκρυμμένον. ἤχθετο δ' τῷ πράγματι τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῦσ', ταῖς τε ὀργαῖς τ ταῖς δλλαγαῖς, ἃ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ὑπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ὥτως ἰδ' ἐν μέσῳ τῦ φύγειν κ σῴζειν ἀποληφθεὶς, κ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμυθασθαι τῆς ὑφηφανίας αὐτὸν, δλλ' τὸ προκατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ μεταστήσεσθαι τὴν ἀνθρωπον ἐγίνετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνην κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτὸ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποπανούσης εἰ παραττόμενος. σωιδοῦσαν δ' αὐτὸν ὅτως ἔχοντα πρὸς τὴν μιριάμμην ἥτε ἀδελφὴ κ ἡ μητὴρ, κάλλιστον ᾠήθησαν τὸν καιρὸν τῦ πρὸς ἐκείνην μίσους εἰληφέναι. κ διελάλουν ὡς μικρᾶς παροξυούσαν τὸν ἡρώδην δλαβολᾶς, μῖσος ὁμῦ κ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομέναις. ὁ δ' ὥτε τῇ ὄντων ἀνδρῶς ἤκουε λόγον, ὥτε δρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπισδυκὼς ἐπεθάρρει. χεῖρον μὲν δι τοῦτο αὐτὴν εἶχεν ἀεὶ, κ τὸ πάθος αὐτεξεκαίετο, τῆς μὲν ἐκ ὑποκρυπτομένης τὴν δλάθειαν, τῦ δ' τὸν ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἂν δι' ὀλίγε ἐπροφχθη τι τῇ ἀπεκείσων. νικᾷ δ' καίσαρας ἀγχελθέντος κρατεῖ τ' πολέμῳ, τὴν θνήσκοσαν ἀντωνίου κ κλεοπάτρας ἔχειν ἄργυριον, ἐπιχθόμενος εἰς τὸ καίσαρι ἅπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ πρὶ τὴν οἰκίαν. ἐξιόντι δ' μιριάμμη ἐπαγορεύσαμένη τ' σύμον, πολλήν τε χάριν ὑπομελόγει, κ μεριδαρχίαν αὐτῇ ἐπὶ τ' βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲ τυγχάνῃ τ' τιμῆς. ἡρώδης δ' γλυκόμενος ἐν αἰχμάλῳ, καίσαρί τε μὴ πλείονος συντυγχάνῃ τ' παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, κ μειζόνων ἀξιώθη. τ τε γὰρ κλεοπάτρας ἀπὸ δορυφορέντων γαλατῶν αὐτ' ἐδωρήσατο, κ τ' χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἃς δι' ἐκείνης ἀφηρέθη. προσέθηκε δ' κ τῇ βασιλείᾳ

λεία γάδαρα Ϲ ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς παραλίου γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, Ϲ στράτωνος πύργον. ὀλιτυχῶν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος ἐπ' αὐτοῖς. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον ὤετο τὰ πράγματα αὐτῷ δεῖν τὴν ἔξωθεν ὀλιδόναν πρὸς δυσαμωνίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δυτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἔρωτα γὰρ οὐδενὸς ἐλάττω τὴν ἰσορρυμῶν ἐπεπόνθει μετὰ τῆς δικαίου τῆς μαριάμμης. ἡ δὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δέ τι καὶ γυναικεῖον ὁμοῦ Ϲ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐξυφῶσα δι' ἐλωμύρου δὲ τὴν ὀλιθυμίαν. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ἐ συγκαλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲ ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τοῦτ' ἐκεῖνος ἐχειρωδούμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναφανδὸν δὲ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, ὀλὴ δυσχήμεια διεκλύζε καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη σασιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶ) καὶ μῖσος ἄσπονδον, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ ὀλιβολαὶ μείζονες. ἤτε ὑποψία ξεφορμὴν παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆκος, ἐξ ἧς ἤδη καίσαρος ἠρώδης ὑπεροφεῖ. τέλεον μὲν τοι προσικονομούμενον ἐκ πλείονος ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκφυομένης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς ἀπαπαύσασθαι μεσημβρίας ὥσης, ἐκάλει τὴν μαριάμμην ὑπὸ φιλοσοφίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὴν εἶχεν. ἡ δ', εἰσῆλθε μὲν, ἐ μὴν καὶ κατεκλίθη, σπουδάζοντος ἐκφαυλίσασα Ϲ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα Ϲ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆ ὡς ἀπεκτόν. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τὸ ὕβρει ἐνιωχόστο, καὶ γενομένης εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, τ' ταραχῆς ἀθομένη μείζονος ἡ τῆ βασιλέως ἀδελφῆ σαλώμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τ' οἰνοχόον ἐκπέμπει, κελεύσα λέγειν ὡς προῖδει μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἀν. ταραχθῇ καὶ πιωθαίη) τίποτε τοῦτ' ἰῷ, λέγει ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸ δ' ὀλιγωρήσαι παρακαλουμένου, μὴ κινηθέντος δ' ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρνὸν ἐᾶν, ὐδένα δὲ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει ὀλαλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ σπουδῆς εἰσήει, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ μαριάμμῃ παρεχῆσθαι λέγων, ἀπαπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ διδόναι. πρὸς τοῦτο ὀλακινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶ) φάρμακον ὑπ' ἐκείνης διδόμενον, οὗ τῷ δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδέναι, διὸ καὶ προσαγγεῖλαι, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ Ϲ τῷ βασιλεῖ διειληφότα. τοιοῦτον ἀκούσας ὁ ἡρώδης λόγων, Ϲ πρότερον κακῶς ὀλακειμένος, ἔτι μᾶλλον ἠρεθίσθη, τότ' δύνηχον ὃς ἰῷ τῇ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασάνιζεν ὡς τὸ φαρμάκου, γνώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνου ἐ δυνατὸν ἰῷ ἢτε μεῖζον ἢτ' ἐλάττον τι πεπρᾶχθαι. νομίζομενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ὐδὲν μὲν ὧν ἔνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοι τ' γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γνῶναι, ὀλὰ τοὺς λόγους ἃς σύνομος αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ὡς αὖ ἔφη σύνομον πιστότατον ὄντα τ' ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε Ϲ τῇ βασιλείᾳ καταπροδοῦναι τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ πραγτέρω προελήλυθη τ' πρὸς τὸν μαριάμμην κοινωνίας. Ϲ τ' μὲ σύνομον δῶρις ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κείσιν ἀπεδίδου, σωφρονιζῶν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, Ϲ τ'

Hippon, & Samatiam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium splendorē accessio. Deducto deinde vsque Antiochiā Cæsare, in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quā qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licèt solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: eæque suspiciones paulatim crescētes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis causa in cubiculum se rex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnen accersit. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit soror, submittit iamdudum subornatum pincernā, qui indicaret solicitam se à Mariamne vt ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & si amplius sciscitaretur qualénam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium. quòd si rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamne solicitatum, vt amatorium regi misceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & sibi tutius existimet. Ad hæc verba Herodes, iam antè satis commotus, cùm magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantùm prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset. móxque Sohemum comprehensum imperat interfici, vxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimorū amicorum cōsilio, accusationē

accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam vt mulier sine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent. timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atque ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecorè mutata est. Volens enim ostendere se non esse consciam eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus sceleſtissimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miseræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata est, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosor. Cæterùm formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest, quantum omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorum casus. idque apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exosa esset regis & matri & sorori, atque etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea peremptа impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miserè affectus sicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniã vsque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est iratо Deo necasse Mariamnen. sæpe inuocabat eius nomen, sæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeóque dolori succubuit, vt sæpe ministros iuberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit

A κατηγορίαν ἐπιθέσθαι ποιούμενος, ὑφ' ἧς καὶ τὰς βλαβολὰς φίλτρων καὶ φαρμάκων. ἦν δὲ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλώτερος, καὶ τέλος ἔτους ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπεχώρει μήτι καὶ δίκτον, αὐτῷ τε καὶ τισι τῶν παρόντων, μὴ προπετῶς ἔτους αἱρεῖν. καθάπαξ δὲ εἰς ἕν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπιουδάθη δὲ
B τοῖς περὶ τὸν σαλώμην, ὅπως δι' ὀλίγου ποιήσαιντο τὸν ἄνθρωπον. μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα τὰς παρούσας τῶν πλήθους εἰ ζῶσα τύχη φυλάξαιντο συμβουλεύσαι. μυριάμμη μὲν ἔτους ἤγετο τὸ δεύτερον θανάτῳ. συνθεωρήσασα δὲ τὸ κρεῖττον ἡ ἀλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ αὐτὴ τοῦ ὁμοίου ἐξ ἡρῴδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος καὶ λίαν ἀπροπτῶς μετεβάλλετο. βουλομένη δὲ ἐμφῦσαι τὴν ἀγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, ἐκπηδήσασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἕβδα κακὴν καὶ
C ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα γεγένθαι, καὶ δίκαια πάσχειν ὅτι τοῖς τοιούτοις ἐλωμήμασιν. ἃ γὰρ ἀμύνασθαι δέοντας τὸν πάντων αὐτῆς δυστυχέστατον. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκινουμένη ἀκμήνως, καὶ ἐλπίσης ἐφάπτεσθαι καὶ τῆς τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ἄδηλα τῆς ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἐπὶ τῆς ἀπροπτοῖς πραγματοποιήσεως, μᾶλλον δὲ ἐνέφαινε παρ' αὐτῆς τὸν ἀπολλυμένης. ὅτε γὰρ
D λόγον δοῦσα τὸ ἀρχικὸν, ὅτε παρελθοῦσα πρὸς τὸ ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπιέβλεπε, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὴν ἀμυδρίαν καὶ μᾶλλον ἄκρατος πρεπανῶς ἀκμηνύσης ἐνέφαινεν. αὐτὴ γε μὲν ἀξεμαίῳ τῷ καταστήματι, καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπήει, τὸν εὐγένειαν δὲ ἐν τοῖς ἐκάτοις ἄδηλον τοῖς ὑπιθεωρεῦσιν αὐτὸν ἐμφαίνουσα. καὶκείνη μὲν ἔτους ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνμένη. τὸ δ' ὑπεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλεῖον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. κάλλει δὲ στόμαχος τῷ πρὸς τὰς ἐντεύξεις ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φέρασα, τοῖς κατ' αὐτὸν ὑφορῶμεν, ἤτε πλείων ἀφορμὴ τοῦ μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένετο. θεραπευομένη δὲ διὰ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τὸν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν. ἰδία δ' αὐτὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ
F ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐλθεῖν αὐτῇ γλυκέως τὸν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ὡς μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπειπίδυεν. αἰσθομένη δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τὸν ὀθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ἔτους ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ἦν δὲ ἀπαθὴς ἡδονῆς οἷος αὖ ἐκ συνηθείας ἦν ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως ἐκ ἀπενεκθῆ μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει καὶ νέμεσιν τινὰ τῆς κατὰ τὸ μυριάμμου ἀπωλείας ὀφθέσθαι. καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσας ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ θρηνῶν ἀκήμων. ἐπενόει δὲ πᾶν εἴτι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν πότους καὶ συνουσίας αὐτῷ πραγματευόμενος, καὶ τούτων ἐδὲν ἦρκει. ἃς ἐν διοικήσας τὴν καὶ τὸ βασιλείαν παρῆτεῖτο. καὶ τοσοῦτον ἦτητο τὸ πάθους, ὡς τ' αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν τὸ μυριάμμου πρὸς ἄξαι τοῖς ὑπηρέτας, ὡς ζῶσαν ἔτι δυναμένου ὑπακούειν. ἔτους δὲ ἔχοντος, ὀδυνέσθαι λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἡ κ τ̃ ὄχλων κ τ̃ φίλων τὰς πλείους A
κ ἐπιμωτάτους διέφθειρε, κ παρέχειν ἅπασιν ὑπονο-
ῆσαι κ μιῶν τοῦτο θεῶ συνενεχθῆναι, δίκ τ̃ μεγίστη-
μόν ἰλεω ὠδικημένον ὑπὸ τ̃ μειράμμη. χεῖρον οὖν διε-
τίθει κ τοῦτ' αὐτὸν τ̃ βασιλέα, κ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας
αὐτὸν ἐλθοὺς, κ προφάσει κυνηγεσίων ταύτας ἐνα-
δημονῶν, ὡς ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, κ προσ-
πίπτει νόσῳ δυσχερεσάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἰῶ κ πᾶσις τοῦ
ἐντὸς, κ τ̃ δίκαιος παραλλαγή. τ̃ τε θερμοῦ μάτων B
ὐδὲν ὅπῃ ☾ πρὸς ὠφέλειαν ἔχοιεν, ἀλλ' ἐναντιούμενα
τέλος εἰς ἀπόνωσιν ἦλθ. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ,
τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, ὐδὲν ὑπη-
κόησε τ̃ νόσε, τὰ δ' κ τοῦ βασιλέως ὐκ ἐχόντος ἄλλως,
ἢ κ τὸ βιαζόμενον τ̃ ἀῤῥωστίας διαπαθεῖν, πάνθ' οἷς
ἐκεῖνος ἐπενεχθεὶη παρέχειν ἠξίουν, τὸ δ' ἀσφαλὲς τῆς
σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς νόσου ἀπαθέντες τ̃ τύ-
χῃ. καὶ κεῖνος μὲν ἐν σαμῤῥείᾳ τ̃ πληθείσῃ σεβασ-
τοῦτον τὸν τρόπον ἐκοσμεῖτο. διατείβουσα δ' ἐν C
τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ'
αὐτὸν, ἐπουδάκει μ̃ πρὸς ἰλω πόλιν φρουρίων ἐγ-
κρατῆς γενέσθαι. δύο δ' ἰλω, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως,
ἕτερον δ' τὸ ἱερ̃. κ τούτων οἱ περιόντες, ὑπερχείμενον
τὸ πᾶν ἔθνος ἐκίνησι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας ἐκ ἄλλ τούτ-
των οἴονται γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν ὐδενὶ
Ἰουδαίων δυνατὸν, τὰ ζῶ ἑτοιμότερον ἂν ὠδικημένα
σάντων ἢ τῆς θρησκείας ἰῶ εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συν- D
τελεῖν. τοῖς οὖν ὅπῃ τούτων τ̃ φυλακτηρίων ἀλεξάν-
δρα προσλύεγκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτὴ κ τοῖς ἐξ
ἡρώδ ὠδικημένοις, παιδίοις, μὴ κ φθῆναι ἐκείνε με-
ταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τ̃ προγεγμέ-
των. ῥωσθέντι μὲν γὰρ, ὐδεὶς ἀσφαλέστερον τ̃ οἰκείων
διατηρήσει. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς ὐκ ἀπεικῶς ἰῶεσ-
καν, ἀλλὰ κ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοί ὄντες, ἔτι E
μᾶλλον ἐν τ̃ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς ἀλεξάν-
δρας κ τ̃ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡ-
ρώδ ἰω ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ αὖθις ἦσαν, εἰς δ'
αὐτ̃ κ ἀνεψιᾶς τοῦ βασιλέως ἀχίαβος ἰῶ. δὐθε
οὖν ἐξηγείλαν πέμψαντες ἐκεῖνα τῷ γνώμῳ τῆς
ἀλεξάνδρας. ὁ δ' τῷ μὲν ὐδὲν ἀναβαλλόμενος ἀπο-
κτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δ' μόλις κ σὺν κακοπα-
θείᾳ διαφυγὼν τὸν νόσον, χαλεπῶς ἰῶ ψυχῇ κ σώ- F
ματι περικεκωμένος ὅμ πρὸς τὸ δυσάρεσκον, κ πάσας
ταῖς αἰτίαις ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τ̃ ἐπιπεσόν-
των ἐχρῆτο. φονεύει δ' κ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτ̃
φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν
καλούμενον ἀντίπατρον, ἐπ δ' δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοι-
ᾶσδε. κοσόβαρος ἰῶ γένει μ̃ ἰδουμαῖος, ἀξιώματος
τ̃ πρώτων παρ' αὐτοῖς, κ προγόνων ἱερατευσάντων
τ̃ κοιν. θεὸν δ' τῶν ἰδουμαίοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δ' G
τῷ πολιτείαν αὐτ̃ εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη κ νόμιμα με-
τασπάσαντος, ἡρώδης τ̃ βασιλείαν ὠδικημένον, ἀρ-
χούσᾳ τ̃ ἰδουμαίας καὶ γάζης ὑποδείκνυσι τ̃ κοσόβα-
ρον, καὶ δίδωσιν αὐτ̃ τῷ ἀδελφῷ σαλώμῳ ἰώ-
σπου ἀγαγὼν τὸν εὐηφότα προτέρου αὐτῷ, ὡς ἐδή-
λωσα μὲν. κοσόβαρος δ' τούτων τυχὼν ἀσμενέστερος κ ὠδικημένος δόξαν, ἦρθη μᾶλλον ὑπὸ τ̃ δυτυχίας, κ κ̃ μι-
κρὸν ἐξέβαινεν ἐπὶ αὐτ̃ καλὸν ἡδέμενος, ἀρχοντος ἡρώδου τὸ προσεταγμένον ποιεῖν, ὅτε τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι
τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις εἶ). κ δικαπέμπε) προς κλεοπάτραν, τ̃ ἰδουμαίαν φάσκων ἀεὶ τῆς
ἐκείνης προγόνων γεγονέναι, ☾ δίκ τοῦτ' εἶ) δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' αὐτοῦ χώραν. αὐτὸς δ' ἕτοιμος εἶ)

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit: omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à desperatione abfuit itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram ioderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. Ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandem morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur A
non quod Cleopatram mallet habere dominã,
sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse
Idumæorum dominationem inuaderet. nam
spem ei faciebat tam generis claritas quam pe-
cuniarum copia, quibus parandis ille nun-
quam non intentus ne à turpibus quidem lu-
cris abstinebat, nimirum nihil mediocre volu-
tans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato
precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & B
Herodes re cognita interfecturus erat homi-
nem, nisi intercessissent pro eo tam mater
quam soror: ita tamen eum donauit illarum
precibus, vt nunquam posthac illi fideret, orto
deinde inter coniuges dissidio, Salome libel-
lum repudij marito mittit præter legitimum
morem patriæ. lex enim nostra solis maritis
hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimis-
sis quidem fas est nubere, nisi prioris viri per- C
missu. Verùm illa magis ex propria licentia
quàm communi iure fecit diuortium, & ad fra-
trem se conferens ait se præstitisse fraternam
beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse
enim eum ad res nouas moliendas cum Lysi-
macho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus
fidem astruebat per Babæ liberos, quos ille iam
per duodecim annos seruasset incolumes. erat
autem hoc verum: & tum præter omnem opi-
nionem à rege auditum vehementer eius ani- D
mum perculit. Quod enim à Babæ liberos
attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduer-
satos semper suis conatibus, sed procedente
tempore per obliuionem hoc omiserat. causa
verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono
dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis
rerum difficultatibus maior populi pars fessa
propensa erat ad accipiendum Herodem intra
mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes
autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod pu- E
tarent eum regem magis esse è republica. Tan-
dem capta vrbe per Herodem, Costobarus
destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis
aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam
esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem,
& cogitans illos mutato rerum statu magnum
momentum afferre posse suis conatibus, sub-
tractos clàm in suis agris habuit. Ac tunc qui-
dem licet suspectus Herodem periurio fefellit, F
negans se quicquam scire quò illi deuenerint,
rege deinde per edicta præmium promittente
indicij, & modis omnibus eos perquirente,
ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non
impune sibi hoc fore post primam negationẽ,
pergebat eos occultare, iam necessitate etiam
non modo beneuolentia. Hoc postquam so- e
roris indicio rex comperit, missis quibusdam
ad loca latebrarum, & illos interfecit, & G
quotquot in eodem hærebant crimine: vt ni-
hil iam reliquum esset ex Hyrcani cognatione,
sed sublatis omnibus quorum excellebat digni-
tas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τ δύναμιν εἰς ἐκεῖνον. ἔφασαν δ ταῦτα
τῇ κλεοπάτρᾳ μᾶλλον δέ τι μᾶλλον εἰς τ ἀρχὴν ἀρεσκό-
μενος. εἰδὲ παρεθεῖτο τὴν πλειόνων ἡρώδης, δ ἐπιχειρη-
τὸν εἶ νομίζων καθ' αὑτὸν ἄρξαι τε τῶν Ἰδουμαίων ἐθ-
νους, & μεῖζον φρονῆσαι. διαπιδέβαινε γὰρ τ ἐλπίσιν, ὀλί-
γας ἀφορμὰς ἔχων & χρήμασιν, ἃ μὴ δυνατοὺς ἀρχοκερδίας ἐπεπόριστο, δ μικρὸν βέβαιον ἐπε-
νόει. κλεοπάτρα μὲν ὖν αὐτονίᾳ δεηθεῖσα ὤφελε τ χώρας
ταύτης ἀποτυγχάνει. λέγουσι δ οἱ φρονοῦντες ἡρώδην οἱ λόγοι,
κἀκεῖνος ἕτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τ κοσόβαρον, ὅμως τ
ἀδελφῆς αὐτοῦ δεηθείσης δ μητρὸς, ἀφῆκε δ συγ-
γνώμης ἠξίωσεν, ὡς αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων
τ ὑποψήφιον τότε. χρόνῳ δ διελθόντος, ἐπεὶ συνέ-
βη τῷ σαλώμῃ σασιάσαι φρονῆσαι κοσόβαρον, πέμπει
μὲν βιβλίδιον αὐτῷ γραμμάτιον ἀπολυομένη τὸν γάμον οὐ
κατὰ τοὺς ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῶν
τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ οὐδὲ ἀναχωρισθεῖσα καθ' αὑτὴν
γαμηθῆναι μὴ τῷ φρονήσαντι αὐτὸ ἀφιέντος. ὁ μὲν
δ σαλώμη τὸν ἀνδρα μόνον, ἀλλὰ τ ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλο-
μένη, τῷ τε συμβιῶσαι φρονῆσαι, & φρονῆσαι τὸν
ἀδελφὸν ἡρώδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δύνοίας
ἀποστῆναι ταύτης, ἐγγυητὴν γὰρ αὐτὸν μετ' αὐτοπάτρου
& λυσιμάχου, & δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. & πίστιν
παρεῖχε τῷ λόγῳ, τοὺς βάβα παῖδας, ὃν διασώζοιν-
το παρ' αὐτῷ χρόνον ἐνιαυτοὺς ἤδη δώδεκα. τοῦτο δ
εἶχεν ἄτοπος. & πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασι-
λεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεῖνό τε μᾶλλον ὅτι
τῷ ὄντι δόξῃ τὸ λόγου. τὰ γὰρ φρὸς τοὺς βάβα παῖ-
δας ἐπιτάδασε φρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμε-
νεῖς ὑπομένους τῇ διαθέσει. τότε δ διὰ τὸ μῆκος τῆ
χρόνῳ & τ μεγέθους ἐξεληλύθεσαν. ἡ δ ἔχθρα φρὸς
αὐτοὺς & τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἦν. ἀντιγόνου τῷ βα-
σιλείαν ἔχοντος, ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει
τῷ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν· ὑπὸ δ χρείας & κακῶν
ὅσων πολιορκουμένοις φρίστασθαι, πλείους ἦσαν οἱ τ ἡ-
ρώδου ἀποκαλούμενοι, & φρὸς ἐκεῖνον ἀπονεύοντες ἤ-
δη τῇς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐν ἀξιώματος οἱ τῶν βάβα
παῖδες, & δυνάμει τῷ πλήθει δυνατοὶ, πῖσοι διετέλων
αἰτιῶντο. τόν τε ἡρώδου διέβαλλον ἀεὶ, & συμφυλάτ-
τειν τοῖς βασιλεῦσιν τῷ ἐκ χθόνος ἀρχῷ φροῦτρε-
πον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νο-
μίζοντες, ὅτι τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τ δ πίστεως ἀ-
λισκομένης, & κρατουμένου τῷ φρονήματαν ἡρώδου,
κοσόβαρος ἀποδειχθεὶς τὰς διεξόδους ἀναφράτ-
τειν & φρουρεῖν τῷ πόλιν, ὡς μὴ δύναιτο ἐξ αὐ-
τῆς τοῖς ὑποχρεως τῷ πολιτῶν ἡ τἀναντία τῷ βασιλεῖ
πολιτευομένοις, εἰδὼς ἐν ὑπολήψει & τιμῇ τοῖς τ βά-
βα τῷ παντὶ πλήθει, & νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γε-
νήσεσθαι φρὸς τὰς μεταβολὰς τ φρονημάτων τ ἐκεί-
νων σωτηρίαν, ὑφεξέθετο & κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις
χωρίοις. & τότε μὲν ἡρώδην, διελθοῦσι δ τ ἀληθείας
ὑποψία, πίστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὴν ἀδὲν εἰδέναι τῷ
κατ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τ ὑπονοίας. αὖθις δὲ μᾶλλον τε
& κηρύγματα τ βασιλέως ἐκπεθέντος, & πάντα ζόπον ἐρεύνης ἐπινοοῦντος, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ
τὸ φρῶτον ἔξαρνος γενέσθαι τὸ φρονοηθῆναι τοῖς ἄνδρας αὐτοπάμπτον αὐτῷ φρεπτόμενος, & μόνον ἐκ τ δύ-
νοίας, ἀλλὰ & ἐκ τ ἀνάγκης ἤδη τὸ λανθάνειν αὐτοὺς φρεῖχετο. φρεὶ τύπον ἐξαιρεθέντων αὐτῷ διὰ τ
ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς φέμψας εἰς τὰς τόπους ἐν οἷς διαβίβλη ἐμιμνήσκοντο, ἐκείνους τε & τοὺς συγκαταπα-
θεῖας ἀπέκτεινεν, ὥστε ἕν μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ ὑρκανῦ συγγενείας, ἀλλὰ τ βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ,

μηδε-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἰσασθαι τοῖς A
ἐθισμοῖς. Μὴ τῶτο ἢ μᾶλλον ἐξέβαινε τ' πα-
τρίων ἐθῶν, ἢ ξενικοῖς ὑπηπτεύμασιν ἀποδιέφθειρε τ'
πάλαι κατάσασιν, ἀπαρεγχείρητον ἦσαν, ἐξ ὧν ἡ μι-
κρὰ ἢ πρὸς τ' αὐθις χρόνον ἠθικὴ δημώδης, ἀμελητέρων
ὄσα πρότερον ὑπὸ τ' εὐσεβείας ἦγε τοὺς ὄχλους, ῥᾴστον
μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο
πρόχαρι, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν αὖ-
θις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μᾶλλον ἀμφιθέατρον, θέας μὲ B
ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, τ' ἢ κῇ τοῖς ἰουδαίοις ἔθος ἀλλό-
τρια χρῆσις τε γὰρ αὐτῷ, ⁊ θεαμάτων τοιῶτων ὑπόδειξις,
ἢ ὠφελίδον). τ' μέντοι παρηγορεῖν ἐκεῖνος ὑπεφαιν-
ετάτην τ' δ' πειρωτηρίδος συνετέλει, καταγέλασε τε
τοῖς πέριξ, ⁊ συγκαλῶν ἀπὸ τ' παντὸς ἔθνες. οἱ δ' ἀθ-
ληταὶ κῇ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς
ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τ' θρεπτηρίων, κῇ τ' νίκης δι-
ξίας. συνελέγησάν τε οἱ κορυφαότατοι τ' ἐν τοῖς ὑπη-
πτεύμασιν. ἡ γὰρ μόνον τοῖς θεῖς τὰς γυμνικὰς ἀσκή- C
σεις, ἀλλὰ κῇ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ ἀγωνιζομένοις κῇ θυμε-
λικοῖς καλουμένοις, θρεπτήρια μέγιστα νικητήρια, καὶ
διεπύνθανε πάντας τοὺς ὑπερτατοτάτους ἐλθεῖν ὅπῃ τ'
ἄμιλλαν. ὥρᾳτο δὲ κῇ τὰ θεῖπποις κῇ σωμασίοις καὶ
πλῆσιν ἡ μικρὰς δωρεάς. κῇ πάνθ' ὅσα κῇ πολυτέλειαν
ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάσοις ἐπεύθανε, φιλοτιμίᾳ
τῇ ἀγόσιμον αὐτὸ χρείᾳ τ' ὑπόδεξιν, ἐξεμιμήσατο. D
τὸ γε μὲν θέατρον ὑπογραφῇ κύκλῳ θρεῖττον κόσμε-
σε, κῇ ζόπανα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκείνως ἐκτή-
σατο, χρυσᾶ τε ἀπέφθε κῇ ἀργύρε πάντων αὐτῷ θρε-
πεπημμένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ὑδὲν ἧττος, ἢ τ' ἐσθῆτος
χάριν, ἢτε σινδὼν λίθων, ὁ μὲν τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσ-
μασι σωσπεδείκνυτο. ὥρᾳσκον δ' κῇ θηρίων ἐκλύ-
σεις, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων ⁊ τ' ἄλλων
ὅσα κῇ τοῖς ἀλκαῖς ἐκφρενάλλουσας ἔχῃ ⁊ τ' φύσιν ὀξὺ
ἀπαιώτερα. ἦσαν αὐτῷ τε θρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ E
κῇ μάχαι θρὸς αὐτὰ τῷ κατεγνωσμένων ἀνθρώπων
ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲ ξένοις ἐκπλῆξις ὁμοῦ δ' ἀπάνης
κῇ ψυχαγωγία τῷ θρεῖτ' θέαν κινδύνων, τοῖς δ' ὑπη-
κοείοις φανερὰ κατάλυσις τῷ πιωμένων παρ' αὐτοῖς
ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲ γὰρ ἐν θρησκείᾳ κατεφαίνετο, θηρίοις
ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, ὅπῃ τέρψῃ τ' ἀνθρώπων θέας.
ἀσεβὲς ἢ ξενικοῖς ὑπηπτεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς
θεσμοὺς παντὸς ἢ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ζόπανα, δο- F
κοῦντες καὶ εἰκόνας ἔτι τοῖς ὅπλοις θρεμμένας,
ὅπ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, ⁊ μα-
ζίως ἐδυσχέραινον. ἐλπίθαντο ἢ ἥδε τ' πρώδην ἐπαρᾶ-
τόμενοι, κῇ βίᾳ μὲ ἐπαγγὲν ἄκοντα ὠφέλ. καθωμίλει δ'
ἑκάστους κῇ παρηγόρᾳ, τ' δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος.
ἡ μὲν ἔπιθεν. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον
πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξέβοων, εἰ μὴ πάντα δο-
κεῖν οἷς ἐ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλῃ,
τὰ τεῖπαμα λέγοντες, ⁊ γὰρ ἦν πάτριον αὐτοῖς. πρῶ- G
δης ἢ τετραγμένους ὁρῶν κῇ μὴ ῥᾳδίως ἐν μεταπει-
σομένους, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῷ τοὺς
ὑπερφερεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, κῇ δείξας τὰ
ζόπανα, πάντα δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπύθετο. τῷ δ' ἐκ-
βοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὑπτιάζας ἀφαρπαθείσας τ' φυσικὸν κόσμον, ὑπέδειξεν αὐτοῖς γυμνὰ
τὰ ξύλα. τὰ δ' ἄνευς ἰῶ ὑποσυληθέντα, γέλως κῇ πλεῖστον εἰς ἀγχύνην ἐδυνήθη, τῷ κῇ πρότερον αὐ-
τοῖς ἐν εἰρωνείᾳ πεπόθθαι τὰς κατασκευὰς τῷ ἀγαλμάτων. τέτον ἢ τὸν ζόπον αὐτὸς ὥρᾳκευσαμένου

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt X.
magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus: apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circunuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique athletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntque exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed multi etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteriſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum graviter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non latùros ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſet, hominũ eſſe imagines, iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtẽdit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem desticerunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, ficásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audiebat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergò in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus fruſtatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit; donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumul-

A τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἀλγηδόντος, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβιβλῆσθαι, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι τινὲς δ' αὐτῶν, ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τ' ἂν ἐξ ἔθους βλαπτόντων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγεμόνι ἀρχὴν κακῶν. ὅσον ἢ ὠήθησαν ὑποκινδυνεύσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλάττεσθαι αὐτοῖς τ' πολιτείας, θεραπεύειν πρώδην πρὸς ἡδονὴν ἐπεισάγοντα τὰ μὴ δ' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανόμενον ἅπαντος ἔθνους. ἐν ᾧ δὴ σωφρονοῦντες πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δίκαιον τ' πολιτῶν ἀνδρες, καὶ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἵνα δ' αὐτοῖς δι' ἀπαξιοπάθειαν ὧν ἤκουσαν καὶ τ' διεφθορέναι τὰς τοῦ ὀφθαλμοὺς συνωμοσμένος, μὴ ὡς σωφρονῆσαί τι καὶ λίαν εἰς τ' ὁλοχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταπηδήσας αὐτὸν παθεῖν ἐπὶ κἀκείνοις συμβαίη δυχερές. ὡς τε μὴ μεῖζον τ' ὁρμὴν τοῖς ὁλοχείροσι δ' αὐτὸν γνώμης. ταῦτα γνόντες ὑπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν δὴ αὐτὸν πρώδην ἀγαφυξέσθαι προπεσόντων δ' ἀφανοῖς, πολλοὺς δ' εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνος, τῷ δεῖ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενον. καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ καὶ ἀπήσπουσιν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀναγκῆν. ἐκεῖνοι μὲν προκαλεσάμενοι αὐτὸς, ὅτι τοιαύτης ἦσαν προθεσμίας. εἰς ἢ τ' ἐφ' ἡμέρᾳ πολυπραγμονεῖν καὶ ἀγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξαυρηκὼς ὅλην τ' ὁπόθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ' ἐγὼ οἰκεῖον ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνῄδει ἑαυτῷ τῷ πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς προσκαίρους τὰς ὑπὸ τῶν καθεκάστα χρημάτων, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν τ' αὐλαίᾳ ἐκάλει. προσπιπτόντων δ' αὐτοῖς τῷ ὑπηρετῷ. αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς ἂν ἀφύγοιεν ἤδεισαν, ἐπεκόσμησαν ἢ τινὶ ἀναγκαίᾳ καταστροφῇ τὸ βέλος, τῷ μηδὲν ὑφιέναι τῷ φρονήματος. ἐγὼ δὲ σταθέντες δ' ἀρνησάμενοι τινὶ προῆκεν, αἰδεῖσθαι ἤδη κεκτυμένοι τὰ ξίφη. ὁμολογήσαντες ἢ καλῶς καὶ συνῳδὰ εὐσεβείᾳ τινὶ συνωμοσίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κέρδους μὲν ἕνεκα, ἀδ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ ἢ πλέον ὑπὲρ τῆς κοινῶν ἐθῶν, ὃ δὲ πᾶσι φυλάττειν ἢ θνήσκειν προ αὐτῷ ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ προαιρέσει τῆς ὁπιβουλῆς ἐμπαρρησιασάμενοι, πρεσβύτων αὐτοῖς τῷ βασιλικῶν ἡγουμένῳ, καὶ πᾶσαν αἰτίαν, ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' ὀλίγον ἢ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον; ἀλλὰ δὲ μελίσι διελόντες, προὔθεσαν κυσίν. ἐωρᾶτο ἢ πολλοῖς τῷ πολιτῷ τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν ὀδεὶς, ἕως πρώδῃ πικρότερον δὲ φιλόνεικον ποιεμένῳ τινὶ προῆναι, ἐκβασανισθεῖσαι γυναῖκας τινὲς ὁμολόγησαν ἃ προεχθέντα εἶδον. καὶ τ' μὲν διεργησάντων, ἐγίνετο πιστεία παντοία τ' προπέτειαν αὐτῷ ἐπεξιόντος. ἡ δ' ὄχλησις τῶν πλήθους δὲ τὸ τ' ὑπὸ τῷ νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, ἐ ῥᾴδιον ἐποίει τ' πρώδην, εἰμὴ μὴ πλείονος ἀσφαλείας κρατοῦν. καὶ δίεγνω παντοδαπὴν προειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὸν γενέσθαι τινὶ ὀπόσασιν. ἐξεχωρεμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς δ' ἡ δημοσία, τῇ ἢ ἱερῷ τῇ προ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτῷ, τέτοιν παντὶ τῷ λαῷ τινὶ σαμάρειαν ἐνόησεν ὁπτεύχισμα, καλέσας μὲν αὐτὴν σεβαστὴν, οἰόμενος ἢ κ' χώρας ἐδὲν ἐλάττον ἰσχυροποιεῖν τ' τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, δύχρηστον δ' ὄντα καὶ

κοινὸν

καινὸν δπί τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει ὠφυσόμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φρούριον ἐνοκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον στράτωνος πύργον, καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. ἔνθα τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν δπλίτικων ἱππέων ὡσεὶ αὐτὸν δπολπρώσας, χωρίον συνέκτισεν δπί τε τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ περαίᾳ τιλὼ ἐσμωνῖτιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, καὶ δλαλαμβάνων φυλακαῖς τὸ σαῦ ἔθνος, ὡς ἴκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας, εἰς τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγγινομένοις συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δ' μηδ' εἰ παρακινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινῶν πλησίον οἳ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδυνάντο. τότε δ' τὴν σαμάρειαν ὡρμημένος τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων καὶ τοῖς πολέμοις, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν δπιτήδευεν, ὑπό τε φιλοτιμίας τὸ νέον ἐλέσθαι, καὶ δι' ἃ τὸ πρότερον ἐν τοῖς δπισήμοις ἦσαν, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον δπιτήδευεν. τήν τε πρόσοδον ὑπήλλαττε, σεβασίῳ καλῶν, καὶ τὴν χώραν ἀρίστην οὖσαν τὸ πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπιθυμίᾳ ἐν δυσμενείᾳ συνιόντας οἰκεῖν. καὶ τείχει καρτερῷ τὴν πόλιν περιέβαλε, τόπῳ τε χωρίῳ πρόσαντες εἰς ἐρυμνότητα κατασκευαζόμενος, καὶ μεγέθει οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν δπολείπειν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων πρὸς ἀπόλαυσιν. εἰσὶ γὰρ ἅπαντα ἐντὸς καὶ σταδίοις ἑπτὰ μάσσον, ζῴων ἡμισταδίων τέλμος αὐτὴν, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγάθει, καὶ κάλλει τῷ ἐλλογιμωτάτῳ ἤγειρεν, ἐν τε τοῖς καθ' μέρος δι' ἁπάντων ἐκφέρει κοσμῶν τιλὼ πόλιν. τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι φρούριον αὐτοῖς ποιούμενος δπὶ τῇ μείζονι. τὸ δὲ ἀφελές, ὡς ἂν ἐκ τοῦ φιλοκαλεῖν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, forte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recens ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatē rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci acclivioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ libetalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ τῆς λιμοῦ τῆς κατὰ τὴν ἰουδαίαν γενομένης.

CAP. XII.

De fame quæ in terram Iudæam incubuit.

ΚΑτὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ἐν ὅπερ τὴν πρώτην βασιλείας, πάθη μείζονα τὴν χώραν ἐπέβαλεν. εἴτε δή τῳ θεῶν μισήσαντος, ἢ καὶ κατ' εἰκόδους ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ ἀλλεπάλληλοι ἐγένοντο. καὶ δι' ὃ τοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηθ' ὅσους καθ' αὑτὴν ἐώθειν ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα καὶ δι' ἀπορίαν τῆς ἐνδείας τὴν σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τῶν σωμάτων καὶ πάθος ἄδηλον λοιμικὸν ἐπέκειτο ἀλλεπαλλήλως αὐτοφονευομένοις αὐτοῖς ὑπὸ κακῶν. τότε γὰρ ἀπορεῖσθαι θεραπείας καὶ σοφῆς, ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀρξαμένῳ ἰσχυρῶς τὸ λοιμῶδες νόσον, ἵνα τε φθορὰ τῶν ἔτι ὀλλυμένων, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας δυθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν τὴν ἀπορίας ἐξ ἀπιμελείας ἀν ἐφθαρέντων γε μὴν τὴν ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τὴν ὅσοι προτέρου ἀπελείφθησαν διαφθαρησομένων, ὅδεν εἰς ἐλπίδα χρησὼν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ προσδοκίαν ἀπτεινόντος τοῦ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς ἔτι μὲ οὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δὲ καὶ τὰ προϊόντα τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον ἀπείσης τῆς γῆς τε ἀπάγκης, πολλὰ δὲ καὶ τὰς χρείας ἀναγκάζει. καὶ τὰς ἀπορίας ἐν ἐλάττοις ἔτι συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασι-

Eodem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationē curam suorum relinquebant, nō profuturā in tantis rerū difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accédebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum superesset, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessariis. indè confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licèt obtrusus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumento, & approbata populo sua diligentia, nō solùm mutauit auersorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibiipsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodū, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta supperterent. & quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt, ad LX. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atqua ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter sublevatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quēm nō pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remediū: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororum X. millia. corus autem capit X. medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororum expensa sunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odiis quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

A λεῖ, τῷ τε φόρων οἷς ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς ἀφῃρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα διεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἰῶ τε ὀδὺν ὅ τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, περισπατειληφότος τὸ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἀρχομένων. τὸ γὰρ ἀεὶ τοῖς κρατοῦσιν, φιλαίτιον ἀεὶ τῷ κακῶς πεπονθότων. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ, χαλεπὸν δ' ἰῶ, ὥστε τῷ πλησίον ἐχόντων ἀποδίδοσθαι σιτία, τῷ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε ἅ ὅπλων εἰ μὴ δυνατὸν ὀλίγον δεῖ πολλοῖς διαπορηθῶσι, καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὖθις συνέκοψεν ἀργυρίου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν τοῖς κατασκευῆς ὀλιγωρίας, μήτ' εἴ τι τέχνῃ τίμιον ἰῶ, τούτου φειδόμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' Ἀργύπτου τὰ χρήματα, Πετρωνίου τὴν ἀρχὴν ἀπὸ καίσαρος εἰληφότος. ἐξῆν ἅ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων δῆτε τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδίᾳ τε φίλος ὢν ἠρώδῃ, καὶ διασωσαμένου θέλων τοὺς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα ἢ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὴν ἔκπλουν συμπράξας· ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ σωθῆναι ταύτης τῆς βοηθείας. ὁ δὲ ἠρώδης τούτων ἀφορμῶν, ἐν ἀφορμῇ τὴν δημιλείαν τὴν αὐτοῦ προσιδεῖς, ὁ μόνον αἰτιμετέστησε τὰς γνώμας τῷ προτιέσθαι χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐποιήσατο τὴν δηλώσιν τῆς εὐνοίας, καὶ τῆς προστασίας. πρώτων μὲν γὰρ ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς τροφὰς ὀκπονεῖν, ἐνεμε τῷ σίτου τὴν ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἱ κατὰ γῆρας ἢ τινὰ προσοῦσαν ἄλλην ἀσθένειαν οὐκ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ὠνεῖσθαι τὰ σιτία, προνοήσας κατασήσας ἀρτοποιοὺς, καὶ παρέχων ἑτοίμας τροφάς. δημιλείαν δὲ καὶ τῷ μὴ ἀγχειμάσας μετὰ κινδύνων αὐτοὺς, ἐποίησατο, συγκατειληφὼς καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἰφθαρμένων καὶ παντάπασι κατηναλωθέντων τῷ βυσσημάτων, ὡς ὥστε ἐρίων εἶ χρῆσιν, ὥστε τῷ ἄλλων σκεπασμάτων. σκοπούμενος δ' αὖτος καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀπέρματα τοῖς ἐν συρίᾳ δήμοις. καὶ τοῦτ' ὤνησεν οὐχ ἧττον αὐτῷ, διὰ τε χυθείσης εἰς ἀφορίαν τῆς χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς χρήσθαι. τὸ γὰρ σύμπαν ἀμπεὶ περὶ τὴν γῆν ὀλιφανέντος, ἅ ἐλάττων ἢ ἑ μυριάδας. ἀνθρώπων, οἷς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὖτοῦ τὴν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης ἀπουδῆς ἀναλαβὼν, οὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούρισεν. ὁ δὲ ἑὸ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν εὑρεθαι κῦ τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τῷ ἰδιωτῷ ὅσοις ἀπορία δι' τὸ πλείονων προστασῆς συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὥς τε ῥᾳθυμίαν λογιζόμενος, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, ὅπου κόρος μυείους. ὁ δὲ κόρος δυνάται μεδίμνους ἀττικοὺς ι. τοὺς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν πρὸ ὀκτὰκις μυείους. ταύτην δὲ αὖτοῦ τὴν δημιλείαν καὶ τὴν τῆς χάριτος δυναμείας, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαι συνέβη, & δι' ἐβοηθεῖτο τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ πάλαι μίση κατηδέντα δι' τὸ διαχαράττειν ἕνια τῷ ἐθῶν κῦ τῶν βασιλέως, διαφερθῆναι τῶν παντὸς ἔθνους, ἀπαγα-

B

C

D

E

F

G

αὐτὴ κατάλλαγμα ἢ φάνεσθαι, τὴ ἐν τῇ βοηθείᾳ τ δει- A
νοτάτων φιλοτιμίαν, δόκλεια ἢ κὴ ὦφελ τ ἐξωθεν ἰὼ-
κὴ δοκεῖ τὰ δυχερῆ συμβῶσαι μᾶ αὐτῷ μείζω λόγου,
κακώσαντα ἢ τ βασιλείαν, ἐχ ἥκιστα πρὸς δόξαν
ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τ ὑποψίας μεγαλόψυχον ὦφελ
δόξαν ὑπεδεικνύμενος, αὐτιμετέσησε ὡς ὄχλος, ὡς
ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν ἐχ οἷον ἡ πεῖρα τῷ πάλαι γενο-
νημένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ὑπομέλεια παρ- B
έσησε. ὦρε ἢ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, κὴ συμμαχικὸν ἔ-
πεμψε κἀσαρι φ ὑπλέχθις τῷ σωματοφυλάκων.
οὗς γάλλος ἄλιος ὦρε τὼ ἐρυθρᾶν θάλασσαν ἤγω,
εἰς πολλὰ χρησίμοις αὐτῷ γνομένους. πάλιν οὖν αὐτῷ
τῷ πραγμάτων πρὸς ὑπόδοσιν δίθυνομένων βασί-
λειον ἐξωκοδόμει ὦρε τ ἄνω πόλιν, ἐν μεγέθει οἴ-
κους ἐγείρων κὴ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ
χρυσῷ Ϲ λίθων κὴ κατακλιμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῶν
κλισίας μὴ ἔχειν παμπόλλους ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, C
κᾖ μέτρα ἢ κὴ τὰς ὦρεσηγορείας, ὁ μὴ γὰρ κάσαρος,
ὁ ἢ ἀγρίππα ἐκέκλητο. ὦρεσελάμβανε ἢ Ϲ γάμον
αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ὑπεθυμίας, μηδένα τ κῆ τ
οἰκείαν ἡδονὴν ζῶν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ'
αὐτῷ τῶν γάμων ἐγένετο δι' ἃ δε. σίμων ἰὼ ἱεροσολυμί-
της, υἱὸς βοηθᾶ τινὸς, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνω-
σίμοις. εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίστην τ τότε νομιζομέ-
νων. ὄντος οὖν λόγε ὦφελ τοὺς ἱεροσολυμίτας ὦρε αὐ-
τῆς, τὸ μὲ ὡρῶτον ὑπὸ δ ἀκοῆς κεκινῆσθαι τ ἡρώδην D
σωσέβαγνεν. ὡς ἢ κὴ θεασάμενον ἡ δ παιδὸς ἐξέπλητ-
τεν ὥρα, τὸ μὲ ἀπ' ἐξουσίας χρόνους δύνατελεῖν ἅπαν
ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων ὑπὲρ ἰὼ, εἰς βίαν κὴ τυραν-
νίδα δύνβληθήσεσθαι. βέλτιον δ' ὤετο γάμῳ τ κόρην
λαβεῖν. Ϲ τὸ σίμωνος ὄντος ἀδοξοτέρᾳ μὴ ἡ ὦρὸς οἰ-
κειότητα, μείζονος ἢ ἡ καταφρονεῖσθαι, τὸν ὑπὸκέσεσθαι
ζόπον μετῆει τ ὑπόθυμίαν, αὔξων αὐτοὺς Ϲ τιμιωτέ-
ρους ὑποφαίνων. αὐτίκα χρόνῳ ἱησοῦ τ τὸ φάβητος, ἀ-
φαιρεῖται τ ἀρχιερωσύνην, σίμωνα ἢ καθίσησιν κὴ δ
τιμᾶς. κὴ τὸ κῆδος ὦρὸς αὐτὸν σωάπτε). τελεσθέντος ἢ E
αὐτῷ τὸ γάμου, ὦρεσκατεσκεύασατο φρούριον ὑπὲρ τῆ
τόπων ἐν οἷς σύκα ἰσδαῖος, ὅτε τ ἀρχὴν ὑπεσόντος
αὐτῷ ὄρους ὑπὲρ τ ὠραγμάτων ἰὼ. τοῦτο ἢ τὸ φρούριον
ἀπέχῃ μὲ ἱεροσολύμων ὦρὸς ἓξ σταδίοις, φύσῃ ἢ ὀχυρὸν,
κὴ ὦρὸς κατασκ[illegible]ὴν ὑπτιοδρόμοτατον. ἐσι γὰρ ἐγγὺς ὑπε-
ικὴς κολωνὸς, εἰς ὕψος αἰτιῶν χρεσποίητον, ὡς ἐῆ μα-
σοειδὴ τ ὦρεφορέν. διείληπται ἢ κυκλωτερέσι τοίχοις, ὀρθίαν ἔχων ἀνοδον, ξεσᾶς βαθμίσιν ἐξωκοδο-
μημένοις εἰς σ'. εἰσὶ δ' αὐτῷ καθ' ὑμᾶς βασίλειοι F
πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κὴ κόσμον πεποιη-
μένοις. ὦρὸς ἢ τῶν βάσιν τὸ λόφου, δύνατειβαι κατα-
σκευῆς ἀξιοθεάτου, πάντε ἄλλα Ϲ τῆς εἰσαγωγῆς
τῷ ὑδάτων, ἃ γὰρ ὄρθ' ὁ τόπος ἔχηκεν, ὑπ' μακροῦ
ἢ κὴ δύνα πλειόνων ἀνακλωμάτων πεποιημένης. τὰ
δ' ὑπέδαφα ὦρεωκοδόμηται, πόλεως ὑδὲ μιᾶς ἐ-
λάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰ-
κήσεως. πάντων ἢ αὐτῷ ὦρεκεχωρηκότων εἰς δέον
ὧν ἠλπίκει, τὰς μὴ ὑπ' αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ τ ἀρχὰς
ἀδ' ὁποσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπη-
κόους ὦφασκευασμένως, φόβῳ μᾶ ὧν ἀπαράπτος

benter obliuiscerentur, bene compensatum putantes eius liberalitate, qua vti sunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta est apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illustratum sit, & quantum damni domi acceptum est, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis necessitatibus tantam ostendisset magnanimitatem, omnes non qualis antè fuisset reputabant, sed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia misit Cæsari, quingentos selectos è suo satellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque sæpe forti opera vsus est. Rebus igitur in pristinam felicitatem restitutis, regiam in superiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus amplissimis, exornatisque auro & marmoribus & subsellijs, vt magnum virorum numerum possent capere: domibus etiam pro cuiusque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæsaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne distraheretur vagis voluptatibus. occasio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hierosolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi sermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus est, deinde conspectæ amore captus noluit vti sua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, vt videlicet honoris accessione eum ornaret. mox igitur Iesu Phabetis filio pontificatum abrogat, & successorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptijs nouum tastellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis circiter L X. stadijs, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim est leniter acclinis, attollens se in manufactam altitudinem, habens mammæ specie circumferentiam: cinctúque distinctus teretibus turribus: ascensu arduo, qui per c c. gradus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis structa, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes spectatu dignissimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno sumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificijs referta est ad iustæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex sententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, duobus potissimum modis subditos in officio continens: timore suppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis necessitatibus: cómunicabátq; se accuratissimè, quasi incolumitas sua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus se comẽ

XII.

εἰς τὰς τιμωρίας, τὸ ὑπομέλειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν ταῖς ὦρειπετείαις δείσκετο. ὦρεβάλλετο ἢ τ ἀ-
σφάλειαν, ὥσπερ ὑπτείχισμα αὐτῷ, κὴ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι μὲ γὰρ ὡμίλει δικαίως

& in omnium præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

Cap. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tùm regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quàm Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. Hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάσας λιμένας, ὧν ἐπάτος τοῖς θέλουσιν ἦν ἰσος.

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑτεῖδεν δὲ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ὀπτηδέστατον πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος καλεῖτο πύργος, τῦτο διαφανῆ μεγαλοφροσύνως ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνίσας ἅπασαν ὑπαρέργως, ἀλλ' ὡς λαμπρᾶς πόλεως, καὶ διακόσμων βασιλείοις τε πολυτελεσάτοις, καὶ διαίταις πολιτικαῖς. τὸ δὲ μέγιστον τῶν πλείστων ἐργασίαν ἐδεήθη, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθους μὲν καὶ τῆ πρώτῃ, καὶ ζωγραίς δ' ἐνδον ἔχοντι καὶ δευτέρας ὑφόρμους, τῇ δὲ δομήσει τοιοῦτον ἦν ὅπου μηδ' ὅλως τῦτο τοῦ τόπου τὸ ὁλκὸν εἰσπίπτειν τὸ μεγαλοπρεπὲς εἶχεν· ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλαῖς δεξεπελεκήθη τὸ δαπάναις. κεῖται μὲν δὴ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, καὶ τὸ εἰς ἀργυρᾶν ἐδάφλουν, ἱππίης μεταξὺ καὶ δώρων. πολισμάτα ταῦτ' ἐστὶ ἐδάφλια, δύσορμα διὰ τὰς καὶ λίβα ἐφορβολάς· αἱ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θίνας, ὑπὸ τὸ πνέοντα ἐπάγουσαι, καταχωννῦσι μᾶλλον ἢ διαδύσιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοῖς ἐμπόροις ἐπ' ἀγκύραις. τῦτο τε δύνατον τῆς χώρας διορθώμενος, καὶ ἐπέγραψε τὸν κύκλον· τὸ λιμένος ἐφ' ὅσον ἐν αὐτάρκεις ἐπὶ τῇ χέρσῳ μεγάλοις σόλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθοις ὑπερμεγέθεσι καθειεῖς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους ἦσαν τοὺς πόδας, καὶ πλάτος ὡς ἔλαττον ἢ, τὸ βάθος δὲ ϟ'. τῶν οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους. ἡ δὲ δόμησις ὅσον ἐπεβάλετο καὶ τῆς θαλάττης σ' πόδας. τύπων τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβλητο τὴ κυμαγωγίας ὡς ὑπομάχεσθαι προκλώμενον σκεῖ τὸν κλύδωνα. προκυμάτα γοῦν καλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, ἐπεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δρῦσος ὀνομάζετο πάνυ καλόν τι χῆμα, τῷ προσηνείαν εἰληφὼς ἀπὸ δρύσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες δὲ ἐπεπείλητο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀπόβασις πλατεῖ κύκλῳ περιεστεφάνωκε τὸ δὲ εἰσπλοις, καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, ὃς αἰέ-

ὃς ἀνέμων ἀφελιώτατος. βάσις ἢ τῷ ἐμβόλῳ πᾶν- A
τὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων, πύργος ἐμβεβλημένος ὅπη πολὺ σερρῶς ἀντέχῃ. κεῖ δεξιαὶ ἢ δύο λίθοι μεγάλοι. κεῖται καθ' ἑκάτερα πύργου μείζες, ὀρθοὶ ἢ κὴ συνεζυγμένοι. ἐμβεβλημένη ἢ κύκλῳ τὴ λιμένα, λειοτάτε λίθε κατασκευῆ, συνεχεῖς οἰκήσεις, καὶ τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ἧ νεὼς καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δ', καίσαρος, ἥτε πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς B
τε ὕλης κὴ καταστευῆς τετυχηκεῖα. τὰ δ' ἐπ' αὐτῷ ὑπονομοί τε καὶ λαῦραι, σεαγματείαν ἀπ' ἐλάττω τῶν ὑπὸ ῥωμαίων οἰκοδομημένων ἔχυσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τῷ θάλατταν. μία δ' ἐγκαρσία πάσας ὑπαίζωκεν, ὡς τοὺς τε ὄμβρους ἀβλαβῶς κὴ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τῷ τε θάλατταν ὅταν ἔξωθεν ἐπιβρύηται διαῤῥεῖν, κὴ τῷ σύμπασαν C
ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτῇ κὴ θέατρον ἀπὸ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τῷ λιμένος ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλῶ ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, κὴ κάλλιστον ὑπαίθριον, ἀποβλέπον εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, ἔτεσι ἐξετελέσθη δωδεκάτῃ χρόνῳ, ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἀναγκάζοντος κὴ τῆς δαπάνης ἐπαρκέσαντος τῷ βασιλέως. ὅπῃ δικαίοις ἢ ὧν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πε- D
πολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλέξανδρον ἀπὸ ἀρειοβούλου συντυχομένους καίσαρι. τούτοις ἀπελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, ἀπὸ τῆς μάλιστα σπουδασάντων τὴν τῷ ἡρώδου φιλίαν, ἐφέτο ἢ κἂν τοῖς καίσαρος κατάγεσθαι. καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, κὴ δίδωσιν ἡρώδῃ τῷ βασιλείαν ὅτῳ βέλεται βεβαιοῦν τῆς ἐξ αὐτοῦ γενομένων, κὴ χώραν ἐπὶ τόν τε τραχωνα κὴ βατανίαν κὴ ἀβρανῖτιν. ἔδωκε δὲ ἀπὸ τοιαύτῃ αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους ἀνήκει. λῃστήρια δ' ἔχων ἐν τῷ τραχωνι, πλείω τῷ προσόδου ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοῖς τόποις, οἳ τὰ δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. κὴ ζηνόδωρος ἐπ' εἴργει, κὴ αὐτὸς τῷ ὠφελειῶν ἐκοινώνει. κακῶς δ' πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἐφ' ὅρκοις κατελθόντα τὸν ἠμεμνημένον, κὴ γράψειν ἠξίουν καίσαρι τὸν ζη- F
νοδώρου τὴν ἀδικίαν. καίσαρ δ', ἀνενεχθέντων τούτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τῷ δ' χώραν ἡρώδῃ προσνέμειν, ὡς ἐξ τῆς ὀπωρελείας τῆς ἐκείνου, μηκέτ' αὖ ὀχληρῶν τῷ πρὸς τὸν τραχωνα γινομένων τοῖς πλησίον. ἦν δὲ γὰρ ῥᾴδιον τῷ ὀπιχεῖν αὐτοῖς, ἐν ἔθει τὸ λῃστεύειν πεποιημένοις, κὴ βίον ἐκ ἀλλοθεν ἔχοντας. ἔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς κὴ σπήλαια, G
κὴ κοινὴ μὴ τῷ βοσκημάτων διαιτα. μεμηχάνηται δ' κὴ σωαγωγὰς ὑδάτων ἐκ προσδυσκόλους σπιόνων, κὴ δυνανται πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. ἀφ' ᾗ τῷ εἴσοδοι στεναὶ καθ' ἕνα παρερχομένοις, ἐκ δ' ἐνδον ἀπίστως μεγάλα, κὴ πρὸς δυρυχωρείαν ἐξειργασμένα, τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος ἐχ ὑψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαιθρου. πέτρα δ' τὸ σύμπαν σκληρὰ κὴ ἄδυσσος, εἰμὴ τείβῳ χρῶτο τις ἐξ ὁδηγίας. οὐδὲ γὰρ αὗται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττουσαι. τούτοις ἐπειδὴ τῷ εἰς τοὺς πλησίον

ventorum sereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longe conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere ampitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eiárque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamẽ etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecitque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, aucto prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodoti iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more feratum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cæsare. eum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cæterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendẽtes de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatísque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua congressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο· καταλλήλων δ' ὁ δ' ληστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ λειφθῆναι. λαβὼν δὲ τὴν χώραν Ἡρῴδης παραχρῆμα, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, τοὺς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ Ζηνόδωρος ἀχθόμενος, ὁρῶν μὲν ὅτι τῇ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν Ἡρῴδου μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπράκτους ἀπαγορεύει. πέμπεται δὲ ἀγρίππας τῶν πέραν Ἰονίου δεξόμενος κατὰ Μυτιλήνην τὸν Ἡρῴδην, καὶ τούτῳ δὲ μυτιλήνιον χειμάζοντι σωτυχὼν Ἡρῴδης, ὃν δὲ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει. Γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες Ἡρῴδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος οὐδὲ λόγου αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε Ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἡρῴδου διενεκίνουν, καὶ σασπάζειν ἐπεχείρουν αὐτοῦ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν δυλογοτέρας. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος ἀπομνώσκων ἤδη τοῦ καθ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐρανίτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι τάλαντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρούμενοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τοῦ διάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀπείθουν δὲ καὶ τοῖς ἀπόροις τοῦ σεβαστοῦ, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πεφύκοντες τοῦ βίου. ταῦτα δὲ μανθάνων Ἡρῴδης, ὅμως ἐπὶ τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὁπλισμοῦ παρηγόρει, ταῖς παρούσαις ἐπαξίων ἀφορμὰς ἐνδιδόναι, ἤδη δ' αὐτοῦ ἡ βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν Γαδάρων καθικομένων οἱ πλεῖστοι, κατεβόων Ἡρῴδου, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ὁπλίταις καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δ' ἀπετόλμων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρου καὶ ὀμνύντες ὅρκους, ὡς ἐπὶ καταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς Ἡρῴδου βασιλείας, προσθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τὸ καίσαρος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ Γαδαρινοὶ μικρὰν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θράσει τοῦ μηδὲ τοὺς ὑπ' ἀγρίππα πραχθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος Ἡρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. καὶ γὰρ εἴπις ἄλλος ἐδόκει δυσπαράπτος μὲν ὅτι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις ἀμύητος ἀφιέναι. κατηγορούντων οὖν ὑβρεως, καὶ ἁρπαγὰς καὶ καθοσιώσεις ἱερῶν, ὁ μὲν Ἡρῴδης ἀπαρακλήτους ἑτοίμως εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξιτο δὲ καίσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς διαβολῆς τοῦ πλήθους μεταβαλὼν τῆς δυνοίας. καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ μὲν τούτων ἐρέσθησαν λόγοι, τὰ δ' ἐξῆς ὑπὲρ τοσοῦτον προῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε καίσαρος καὶ τῶν συνεδρίων, καὶ τοσοῦτον ἀποκνήσαντες ὅσον εἰκὸς ἐνδοιάσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπέσφαξαν ἑαυτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕλας ἀφέσεως, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἑκουσίῳ διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τοῦ τοσούτου καὶ ἀμύτου ἐγκλήματος. ἐνθα δὴ μαλήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τῆς αἰτίων Ἡρῴδην. δικαιοπραγία τε μέγιστον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτοῦ τοῦ ἀπολάγνου, καὶ πολλοῦ καὶ τοῦ ἀθέσμου ὑποχωρησάντος αἵματος, ἐν ἀπο-

ἐν ἀπορείᾳ τ̃ συρίας ἐκλείπει τ̃ βίον. καίσαρ ὁ Ⓒ τῷ τούτου μοίραν τὰ ἐλίγλω ἔσαν, πρώδῃ δίδωσιν, ἃ μεταξὺ τῆ ϕάραγγος Ⓒ τῆς γαλιλαίας ἰῶ, ἠλάθαν κ̀ παπάδα κ̀ τῷ πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν κ̀ τοῖς ὑπερποδύσι τ̃ συρίας, ἐντειλάμενος μ̀ τ̃ ἐκείνῳ γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε σωόλον εἰς τοῦτο προῆλθεν εὐτυχίας, ὡς τε δύο τούτων τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ διεπόντων, τοσῶδε τὸ μέγεθος οὖσαν, καίσαρος κ̀ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, κατὰ τ̃ πρὸς αὐτὸν δύνοιαν, καίσαρ μ̀ ἑδένα μετ' ἀγρίππαν πρώδου προετίμησεν, ἀγρίππας ὁ μ̀ καίσαρα. τοσαύτης ὁ ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μ̀ ἀδελϕῷ φερώρᾳ πᾶσαν καίσαρος ἠπήσατο τ̃ ἀρχίαν, αὐτὸς δ' ὀπονείμας ἐκ τ̃ βασιλείας, προσόδων ῥ' Ⓒ λάντων, ὡς εἰκὸς ἦν πάσχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσϕαλῶς ἔχειν, κ̀ μὴ τοῖς ἰοὺς αὐτ̃ κρατεῖν. καίσαρα δ' ὅτι θάλατ Ⓒ ων προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ ζωοδώρᾳ προκαλλέσατον αὐτῷ ναὸν ἐλαίρει πέτρας λευκῆς, πλησίον τῶν πανίου καλουμέν. ἄσπλαγον ἐν ὄρει προκαλλές ὄτιν, ὑπ' αὐτῷ ὁ γῆς ὀλίσθημα, κ̀ βάθος ἀπροῤῥωγὲς ἄϕατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ ὁ τὸ ἄσπλαγον ἀνατέλλουσι αἱ πηγαὶ τῶν ἰορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ὑπισημότατον ὄντα τὸν τόπον, Ⓒ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν ὃν ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε κ̀ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε τῷ ϕόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προϕάσιν μ̀ ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τ̃ ἀποείας, τὸ ὁ πλέον ἀνακτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κ̀ γὰρ τῶν ἐξεργασίαν τῷ τοιούτων ὑπιτηδευμάτων ὡς αὖ λυομένης αὐτοῖς τ̃ δυσεβείας, κ̀ μεταπιπόντων τῷ ἐθῶν, χαλεπῶς ἐϕερον, Ⓒ λόγος ὁ πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ κ̀ ταραττομένων. ὁ ὁ κ̀ προὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ὑπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀϕαιρούμενος μ̀ τὰς δικαιείας, ὑπιτάττων δ' ἀεὶ γίνεσθαι προὸς τοῖς πόνοις. ἐν ᾧ δ' ὅτε συρόδος ἐϕιεμένη τοῖς προὶ τῶν πόλιν, ὅτε κοινωνία περιπάτε κ̀ δίαιτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, Ⓒ χαλεπαὶ τῷ ϕορτισθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε κ̀ ϕανερῶς μὴ λελησθότος, εἰς τὸ ϕεύγειον ἀναχόμενοι τῶν ὑρκανίαν ἐκεῖ διεϕθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιποιίαις ἦσαν οἱ τοῖς συνιόντας εἰς ἑαυτὸν ὑπισκοπεύοντες. ἤδη δ' ϕασιν ὑδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτε τῷ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτε χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοῖς ὄχλους, Ⓒ πεῖραν αὐτῷ ἰῶ ἔχειν οἱ προὶ τ̃ ἀρχῆς λαμβάνειν. τοῖς μῶν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένοις, προὸς τὸ μὴ συμϕλαϕύεσθαι τοῖς ὑπιτηδεύμασι, πᾶσιν ἐπέξιει τοῖς τρόποις, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου προὸς τῶν πίσιν ὑπάγεσθαι, Ⓒ συνωμόσασεν αὐτῷ ἐνώμοτον τῶν δύνοιαν ἢ μῶν ἀϕυλάξειν ὅπ τ̃ ἀρχῶν ὁμολογεῖν. οἱ μῶν οὖν πολλοί, κ̀ θεραπείαν κ̀ δέος εἶκον οἷς ἠξίει. τοῖς ὁ ϕρενήματος μεταποιουμένοις κ̀ δυχεραίνοντας ὅπ τῷ καταναγκάζεσθαι, πάντ τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. συνεπείθει ὁ κ̀ τοὺς προεἰ πολλίωνα τὸν ϕαρισαῖον Ⓒ σαμέαν κ̀ τῷ ἐκείνοις συνδιατριβόντων τοῖς πλείστοις ὁμύειν. οἱ δ' ὅτε συνεχώρησαν, ἐϕ' ὁμοίοις τοῖς ἀρνησαμένοις ἐπολάθησαν, ἐντεῦθεν δ' τὸν πολλίωνα τυχόντες. ἀπέθησαν ὁ ταύτης τ̃ ἀνάγκης κ̀ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γλῶς ὁ τοῦτ' ὀξὶ διάτη χρώμενον τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. προὶ τούτων μῶν οὖν ἐν ἄλλοις σαϕέστερον διέξειμι· τοὺς ὁ ἐσσαίους ἀϕ' οἵας αἰτίας ἐπίμα μεῖζον τι ϕρενῶν ἐσ' αὐτοῖς, ἢ κ̀ τῷ θυτῷ ϕύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitque vt omnia ex eius sententia fierēt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes, vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsari post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua benuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositisque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui, contrà facerent propositis. nam multi clam & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nō discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisque: quod cùm nō impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verberum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alloqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit, & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

ὁ δὲ ἀπορήσας ὁ λόγος φανεῖται τῆς ἀφ' ἱστορίας ὕλης, φθόγγος ἡλῶν καὶ τίνων ἕνεκεν τούτων ὑπολήψιν. ἦν τις τῶν ἐσσηνῶν μανάημος ὄνομα, ⁊ πάλαι κατὰ τὴν θεοφάτιν τοῦ βίου καλοκαγαθίᾳ μαρτυρούμενος, καὶ θεόγνωσιν ἐκ θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. οὗτος ἐπὶ παῖδα τὸν ἡρώδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα καταδὼν, βασιλέα ἰουδαίων θεοσημόρδυσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταφρονεῖσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος δ' μειδάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τὸ γλυτὸν, ἀλλά σοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπαρξεῖς. ἀξίωσαι δὲ ἐκ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν μανάημου πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῆς κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος δὲ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, οἱ δικαιοσύνην ἀγαπήσεως, καὶ θεὸν εὐσέβειαν, ὑπείκειάν τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' ἐ δὲ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσεσθαι, τὸ παῦ ὑπὸ σάρκος. δυτυχίᾳ μὲν δὲ ὅσον οὐ ἄλλος ἀποίσεις, καὶ τάχιστα δόξης αἰωνίᾳ, λήθῃ δ' ἀσεβείας ἕξεις καὶ τὸ δικαίᾳ. ταῦτα δ' ὡς ἂν μὴ λάθοι τὸ θεῖον ὅτι καταστρεφῇ τὸν βίον τῆς αὐτοῦ αὐτῷ ὀργῆς ὑπομνήμονα δυομένης. τούτοις αὐτίκα μὲν ἤκουσε τὸν νοῦν προσεῖχεν ἐλπίδι λεπόμενος αὐτῷ ἡρώδης. καὶ μικρὸν ὑπαρθείς, ἕως καὶ τῷ βασιλεύειν ⁊ δυτυχεῖν, ὡς τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπει τὸν μανάημον, καὶ φρὶ τὸ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπιμαθέσθαι. μανάημος δ', τὸ μὲ σύμπαν ἂν εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτὸ, μόνον εἰ δέκα χρήσοντ' τὴν βασιλείας ἐνιαυτοὺς, προσεπύθετο, καὶ εἴκοσιν καὶ λ' εἰσῶν, ὅσον ἂν ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς προθεσμίας. ἡρώδης δ' ⁊ τούτοις ἀρκεθείς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνὰς τιμᾷ διετέλεσε. ταῦτα μὲ ἔν τι καὶ παράδοξα, δηλώσαι τοῖς ἐντυχάνουσιν ἠξιώσαμεν ⁊ φρὶ τῆς παρ' ἡμῶν ἐμφανίας. διόπερ πολλοὶ δι' ἀρετὴν τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῆς θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

CAP. XIV.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conuenienti celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt, per quæ factũ eſt vt res Iudaicæ nunc magis quã vnquã antea floreant. quare vt dicere cœpi, nõ opus eſt ſingulatim percenſere

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως ἡρώδης κατεσκεύασε τὸν ἐν ἱεροσολύμοις νεὼν, ἄλλων ἀξίωσις.

ΤΟ'τε γοῦν ἐν τῇ τ ἡρώδ υ βασιλείας χρονότητος ἐν αὐτῷ μὲν τὰς προειρημένας πράξεις, ἔργον ἐ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τῷ θεῷ δι' αὐτῷ κατασκευάσθαι, μείζω τε τ' προβόλον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστατον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τῶν πεπραγμένων, ὑπομνήσεσι ὥσπερ ἐν ἐκτελεσθήσεσθαι τοῦτο, ⁊ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἀρκέσειν. ἐχ' ἑτοίμων δ' τὸ πλῆθος ὑπὸ ἀφθόνου, ἐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπιχειρήσεως, πρέπον λόγῳ πρὸς κατασκευασάμενος ἐγχείρησαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῶν ἐ' τίνων βασιλείαν πεπραγμάτων ἄνδρες ὁμόφυλοι, πρόσεισιν ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐχθίστου τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῷ κόσμον, πλείω δ' ὑμῖν τίνων ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερηδύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ ⁊ πᾶσιν ὑμῖν ἐπηρέασον, οἶμαι σοὶ τῷ θεοῦ βουλήσει, πρὸς δόξαν μονίαν ὅσον ἐ πρότερον ἀνοχέαν τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν ἐ μέρος ἐξειργασθέντα φρὶ τὴν

χώραν

χώραν τῆ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ τοῖς ὀπτικοῖς ἐξέ- A
ραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ἦθος ὑμῖν αὐξήσομεν,
ἀφέρεια μοι δοκεῖ λέγειν εἶδοσι. τὸ δ' ὑπεχθρόπους
ἧς νῦν ὑπεχθρεῖν βέλομαι, παντὸς δυσεβέστατον καὶ κάλ-
λιστον ἐφ' ἡμῖν ἦθος ὧν ἀφαιρεῖ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ὠ-
κοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μὴ τὸν
ἐκ βαβυλῶνος ἀνάξασιν. ἐνδεῖ δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ μέ-
γεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ἔλαφρεῖχον
ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς B
ἀμέλει δυσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέγονε γὰρ
ὑπ' ἐκείνης ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ νῦν ἐς
δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν. οἷς
ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις δελδόσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους
μακεδόσιν, ὡς ἔγωγ' ἦν τὸ πρῶτον τῆς δυσεβείας
ἀρχέτυπον εἰς ταυτὸν ἀπαγαγεῖν μέγεθος. ἐπειδὴ γὰρ
νεῶ ἐγὼ μὲν ἀρχῆθεν βελήσῃ, θεῖεν ὁ καὶ μῆκος εἰρή-
νης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ μέγεθος θεσσάλων, τὸ δὲ μέ-
γιστον, φίλοι καὶ δὴ δυνοίας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν C
κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πειρώμεθα τὸ παρημεληκὸς
ἀνάγκη καὶ δηλεία τῆ θεοτέρου χρόνῳ διορθώμεθα, τε-
λείαν δοὺς ἔναγχος τῷ θεῷ τὴν αὐθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βα-
σιλείας δυσέβειαν. ὁ μὲν πρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε
δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὡς δόξαν ἐμπεσών. ἐπὶ τὸ μὲν τῆς
ἐλπίδος ἄπιστον, ὡς ἐπήγειρεν αὐτούς. ἠδημόνουν δὲ μὴ
φθάσας καταλῦσαι τὸ παῦ ἔργον, ὡς ἐξαρκέσει θεὸς D
πᾶλος ἀγαγεῖν τὴν θεοαίρεσιν. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μεί-
ζων ἐφαίνετο, καὶ δυσμηχάνητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς
ὀπωλείας. ἔτι δ' αὐτῷ δξακεκμῶν, παρεθάρρυνεν ὁ
ζαπαλείς, ὡς θεότερον καθαιρήσῃ φάμβους τὸν νεὼν ἢ πᾶν
ὅσον αὐτοῦ τοῖς τοῦ σωτῆρος παρεσκεύασμένων. ζαῦ-
τα θεφήνων ὡς ἐψόφατο. χιλίας δὲ δύζεπίσας ἁμάξας,
αἳ βασάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς
ἐμπειροτάτους ὁπλεξάμβους, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χι-
λίους ἱερατικὰς ὠνησάμβους στολάς, ζοὺς μὲν διδάξας E
οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ, τέκτονας, ἦπεν ὁ καταστάτης,
ἅπαντων αὐτοῦ θεοθύμως θεοδωρεπισμένων. αἴτε-
λῶν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμβος ἑ-
τέροις. ἐπ' αὐτῷ τὸν ναὸν ἤγειρε. μῆκος μὲν ῥ' ὄντα πηχῶν,
τὸ δ' ὕψος κ' θειττοῖς, ὃς τῷ χρόνῳ συνεζησάντων τῷ
θεμελίων ὑπέβη. καὶ τοῦτο μὲν κῇ τοῖς πέρυσιν καιροῖς ἐπε-
ζείρθη εἰνώκημβον. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναός, ὡς λίθων μὲν,
λευκῶν τε καὶ κρατερῶν τὸ μέγεθος ἑκάστων θεῖ ἐ ζ' F
πηχῶν ὅλ μῆκος, ἡ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ θεῖ ιϛ'. καὶ παντὸς
ἐπὶ καθότι καὶ τὸ βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἔνδεν καὶ ἔνθεν
ζαπφότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς θεέ-
οπτον ὡς πολλῶν σταδίων ἔξ τοῖς τὴν χώραν νεμομβοις,
μᾶλλον δ' οἳ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ θεοπορεύ-
τυχοιεν. θύρας δὲ ὅλ τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις,
ἶσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπεζάσμασι κεκόσμη-
ζαι μὲν αὖθις ἀληθῶσι, χίονας δ' ἐνυφασμβύους. καθύ-
περθεν δ' αὐτῷ τοῦ τοῖς ζιχώμασι, ἄμπελος διετέ- G
ταστο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπεωρημβύους ἔχουσα, θαῦμα καὶ
τὸ μεγέθους ζ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυ-
τελείᾳ τῆς ὕλης τὸ καταδυαδὲν λεῶ. θεμελιάμβους
δὲ καὶ στοᾶς μεγίσας τὸν ναὸν ἅπαντα θεὸς τιὼ ἀνα-

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipsam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instauraucrunt, desunt ad priscã altitudinem sexaginta cubita. tãto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos nõ stetit quin par illi pristinæ structura surgeret: sed hãc mensuram præscripserũt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorũ imperio, quia illi tũ vixerunt, sicut postea Macedonum, nõ potuerunt assequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus suppetunt, & quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurauerunt suppleã, & quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quòd supra spem polliceri videretur: & angebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non posset absoluere. quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse. mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dũ omnis materia comparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria, neque eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conucherent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hósque omnes adhibuit operi, materia iã antè conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidé & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòst sidentibus fundamentis decesserunt, eósque denuò addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine vigintiquinque cubitorum in longũ, octo in altum, latitudine verò cubitorũ duodecim. habebárque basilicæ similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadiis conspicuum, maximè ex aduerso habitãtibus aut aduentãtibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habẽtibus columnas intextas, sub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiam totum templum amplissimis porticibus, quæ respõderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus Orientale vtrbis latus resupinus.

λόγιαν ὁπιτηδείων, καὶ τὰ; δαπάνας τῷ πρὶν ἐκβαλλόμβους, ὡς ἂν ἄλλος τις ἐδόκει ὁπίκεισε μηκέναι τὸν ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχη, αὐτὸ μὲν τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκαθλίας. λόφος μὲν πε-
ζώδης, ἀνάτης, πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ἐκπεμβόμβος ὁπὶ τιὼ κορυφὴν ἄχρι.

huius verticem primus Solomon rex noſter A inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intercrat murum inter & tumulum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiotũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regis obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας σολομὼν κατ' ὀπι-
φορσωύλω τῦ θεῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν
ἄνωθεν τὰ πρὸς τ' ἄρκεαν. ἀπετείχιζε δ' κάτωθεν ὑπὸ τ'
ῥίζης ἀρχόμενος, ἰῶ βαθεῖα πρόθι φάραγξ κατὰ
λίβα ταῖς πέτραις μολίβδῳ διεδεδεμέναις πρὸς ἀλλή-
λας ὑπολαμβάνων ὀπὸ τῆς ἴσου χώρας· καὶ προ-
βαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄτοπον εἶ) τότε μέγεθος τ'
οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τεσσαρώκοντα γλυφομένης, ὡς τὰ μὲν
μεγέθη τῶν λίθων ὀπὸ μετέπου κ' τ' ὀπιφάνειαν ὁ-
ρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα σωέχειν
τὰ ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τ' δ' ἐργασίας
ὕπω συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀνατεργασάμε-
νος αὐτὸ τὸ κορυφιὼ, καὶ τὰ κοῖλα τῷ πρὸς τὸ τεῖχος
ἐμπλήσας, ἰσόπεδον τοῖς κ' τὸ ὀπιφάνειαν τὸ ἄνω
καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δ' ἰῶ τὸ πᾶν περίβολος τετράγω-
νος σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας στάδιον μῆ-
κος ὑπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δ' τούτου καὶ παρ' αὐ-
τὸ τὸ ἄκρεαν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον πρὸς δεῖ, κ'
μὲν ἑώαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σοαὶ ἔχον δι-
πλοῦν ἐν μέσῳ τῷ νεὼ τετυχηκότες, ἀφορῶσαν εἰς τὰς
θύρας αὐτό. ταύτῳ πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κα-
τεσκεύασαν. τῷ δ' ἱερῷ παντὸς ἰῶ ἐν κύκλῳ πεπη-
γυῖα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεῖς
πρόσθεν ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τῶν ἀρᾴβων ἔλα-
βε. κατὰ δ' τὸν βόρειον πλευρὸν, ἀκρόπολις ἐγγώ-
νιος διερκὴς ἐστετείχιστο, ἀφορῶσα ὀχυρότατα. ταύ-
τῳ οἱ πρὸ ἡρώδου τῶ ἀσαμοναίων γένους βασιλεῖς
καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βάθρον σκάλεσαν,
ὡς ἐκεῖ τῷ ἱερατικῷ αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, ἰῶ
ὅταν δέη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται.
ταύτῳ ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ,
καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὸν ὑπὸ ῥωμαίοις ἰῶ,
μέχρι τῷ τιβερίου καίσαρος χρόνον. ὅπ' τούτου
δ' ὁ οὐϊτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὅπαδημήσας τοῖς
ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμ-
πρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς ὑποπίας ἀμεί-
ψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὸν στολὸν ὑπὸ
τὸν αὐτὸ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε δὲ τούτου π-
βερίῳ καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ
ἐξουσία τ' ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐπὶ
λύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μῦ τοῦτον δὲ κάστος
λογγῖνος, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούασιος
φάδος ὁ τῆς ἰουδαίας ὀπίτροπος, κελεύουσι τοῖς ἰου-
δαίοις εἰς τὸν αὐτωνίαν καταθέσθαι τὸν στολὸν. ῥω-
μαίοις γὰρ αὐτῆς εἶ) δεῖν κυρίοις, καθὼς καὶ πρόσθεν
ἦσαν. πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς
κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν
ἀνακαβόντων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ
τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τὸ αὐτοκράτορες τὸν
ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐϊτελλίῳ τῷ τ' συ-
ρίας ὅπω στρατηγῷ. πρόσθεν δ' ἰῶ ὑπὸ σφραγίδος
τῦ ἀρχιερέως καὶ τῷ γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς
ἡμέρας τ' ἑορτῆς, ὅπ' τὸν ῥωμαίων φρούραρχον ἀνα-

βαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ καταμανθάνοντες τὸν ἑαυτῷ σφραγίδα, τ' στολὸν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τ'
ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ' αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουράρχη δείξαντες σύμφυτον τ' σφραγίδα κα-
τεθέντες. ταῦτα μὲν ἦν ὑπὸ τ' πάθους τ' ὁπισυμβεβηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' ἦν ὁ τ' ἰουδαίων βασιλεὺς ἡρώ-
δης καὶ ταύτην τ' βαρὺν ὀχυρώτεραν κατασκεύασας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τ' φυλακῇ τῦ ἱερῦ, χαριζόμενος αὐτω-
νίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων δ' ἄρχοντι, προσηγόρευκεν αὐτωνίαν. ἐν δ' τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι τ' προβόλοις,

πύλας

πύλας δ' ἐφίασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, A
δ' ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης. αἱ δὲ
β', εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δ', εἰς τὴν ἄλλην πό-
λιν, βαθμῖσι πολλαῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διει-
λημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης αὖθις πάλιν ὑπὸ τὴν προσ-
βασιν. αὐτικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τῷ ἱερῷ, θεατροει-
δὴς ὅπα, προσιχομένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ παν
τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετόπου τὸ πρὸς με-
σημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον. ἐπ' B
αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν στοὰν, ξυστὸν κατὰ μῆκος δί-
ουσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ὑπὸ τὴν ἑσπέριον. ἐγὼ
μὲν ἐκτεῖναι πρόσωπον δύναιτ' ἂν. ἔργον δ' ἦν ἀξιοα-
φηγήτητον τῷ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς
φάραγγος ἀναλήμματος, & οὐ δυνατοῦ καταδῖν εἰ
τις αὖθεν εἰς τὸ βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος
ἂν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀείσκιον. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ
ταύτης τέγους ἄμφω σωπηθεὶς τὰ βάθη διοπτεύοι, C
σκοτοδινιᾷ, ἂν ἐξικνεῖται τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον
τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφίασαν κατ' αὐτίσιχον ἀλ-
λήλοις ὑπὸ μῆκος τέτρακα. σωνιδιζόντων δὲ ὁ τέταρτος
τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. ἦν πάχος ὧν ἑκάστου κίο-
νος, εἰς ἓξ εἶς ὑπὸ συναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς
περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κ ζ' διπλῆς ἀπείρας
ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξβ', κιο-
νοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν κοσμιώτατον τρόπον ἐπεξειρ-
γασμένων γλυφαῖς ἐκπλήξιν ἐμποιούσαις D
ἀγὰ τὴν τοῦ παντὸς μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ στίχων ὄν-
των, ξεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς ἀγὰ μέσου χώρας τοῖς
στοαῖς. τῷ δὲ αἱ β' ὡσαύτως, τὸ αὐτὸν γεγόνασι βά-
θος, εὖρος ἑκατέρας, πόδας λ', μῆκος δὲ σάδιον, ὕ-
ψος δὲ πόδας ὡσαύτως ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιό-
λιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αὐτῇ γὰρ πλεῖσον ὡσαύ-
τας ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκη-
ται γλυφαῖς, πολυτρόποις χημάτων εἰδίαις. ἡ τὸ E
τῆς μέσης βάθος ὑπὲρ μεῖζον ἦγερτο, ὥστε τμηθέντος
τοῖς ὑπεζυλίοις προμετωπιδίῳ τείχει, κίονας ἔχοντος
ἐνδιδομηθέντας, ἡ ξεστῷ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπισό-
τατα τοῖς μὴ εἰδόσι σαφῶς ἐκπλήττει θεατὰ τοῖς ἐν-
τυγχάνουσιν ἔθεσι. τέκτων ἡ ὁ πρῶτος προβόλου λί-
θου. ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ἐπολὺ διὰ τέρος, προσβατὸς βα-
θμῖσιν ὀλίγαις. ὃν προεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκ-
του, γεφυρῆ κιόνων εἰσίενα τὰ ἄλλοιθεν, θαπα-
τικῆς ἀπειλημμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς F
προβόλου, κατὰ μὲν τὸν νότιον & βόρειον κλῖμα, ξυσί-
χους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. κατὰ δὲ ἡλίου βο-
λὰς, ἕνα τε μέταυ, δι' οὗ παρῆειν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν.
ἐσωτέρω δὲ κἀκείνου γυναῖξιν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκεί-
νου δ' ἐνδοτέρω ξέστον, ὅπου ταῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν
ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς
ἦν, ἐφ' οἷς τὰς θυσίας ὁλοκαυτεῖ μὲν τῷ θεῷ. τούτων εἰς
ἀδένα τῷ ξιῶν ὁ βασιλεὺς πρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώ-
λυτο δὲ καὶ ὧν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸ τῆς G
στοᾶς καὶ τοῖς ἔσω προβόλοις ἐπεφύλακτο, καὶ ταῦ-
τα ὠκοδόμησεν ἕτεσιν ἡ. τῷ δὲ ναοῦ ἀγὰ τῷ ἱερέων οἰκο-
δομηθέντος, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλη-
ρώθη χαρᾶς. καὶ τῷ τέχοις πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐ-
χαριστίας ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ καὶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ βασι-
λέως, ἑορτάζοντες καὶ κατευφημοῦντες τὴν ἐπάκτιον. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἑξακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βόας,

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio intercedentem: duæ terebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsque imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per acclive tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quartum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo vigintiseptem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam austrino quàm septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab Oriente verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν, ὧν οὐκ ἄξιον τὸν ἀριθμὸν εἰπεῖν. σφάλλει γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπλώκει γὰρ τῇ πρεπούσῃ τοῦ ναὸν ἔργῳ, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βασιλέως τὴν ἀρχῆς ἐξ ἔθους ἑορτάζειν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν, καὶ πλεισταπλασίων δὴ ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γίνεσθαι. κατεσκευάσθη δὲ καὶ κρυπτὴ δίοδος τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Αντωνίας μέχρι τοῦ ἔσω θύρας ἱερᾶς πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ ὅπλα τὰ ὑπάρχοντα εἰς αὐτὸν ἀπίεναι, τὰ ἐπὶ τῷ δήμου νεωτερισμὸν ὅπως τοῖς βασιλεῦσι φυλαττόμενος. λέγεται δὲ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐκ ὕειν, ἀλλ' ἐν τῇ νυκτὶ, γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους ὡς μὴ κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν, καὶ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὁπόσας τῆς ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ιςοριων της ιουδαϊκης αρχαιολογιας.

Οτι ξοπον αλέξανδρος ὴ αριςόβυλος ἀπὸ ῥώμης ὑπέςρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, ὴ ὡς σαλώμη Ϲ φερόρας οἱ τῦ βασιλέως ἀδελφοὶ ταῖς κατ' αὐτῆς διαβολαῖς ἐχρῶντο. Κεφ. α

Ως γυναῖκας δοὺς ἴδιας πρὸς αλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ

Εντευξις τῆς ϗ ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντος ἡρώδε, πρὸς ὧν ἠπιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δ' εἰς ἰουδαίαν ὑπέςρεψεν. Κεφ. ε

Ως ἐςασιάσθη Ϲ πρὸς τλὼ οἰκίαν ἡρώδη, πρεσβυτὴν μὲν, ἀντίπατρον δ' τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δ' τῆς πρὸς αλέξανδρον φερόντων τλὼ ὕβριν. Κεφ. ς

Ως ἀντιπάτρου διαβεβλημένου ἐν ῥώμῃ, ὑπὸ πρὸς αλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ὅτι κήσαρος αὐτὸν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ

Αλεξάνδρου ἀπολογία ὅτι κήσαρος, ὴ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πανηγυρικὸς ἡρώδης ὅτι κησαρείας κτίσει. Κεφ. θ

Πρεσβεία τῆς ἀπὸ κυρίνης Ϲ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς κήσαρα πρὸς ὧν ἠπιῶντο τοὺς ἕλληνας, ὴ ἀντιγεγραφα ὑπὲρ σολέων, ἃς κήσαρ ὴ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῆς ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸν διαβιδου τάφον. Κεφ. ια

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, αλέξανδρον τῷ παρὰ διάλλαξεν. Κεφ. ιβ

Απόςασις δ' ἡρώδε βασιλείας τῆς τὸν ζάχωνα οἰκουμένων. Κεφ. ιγ

Σζατεία ἡρώδε εἰς τλὼ ἀραβίαν. Κεφ. ιδ

Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἄραψ ὅτι κήσαρος, ὑπὸ δ' ἐμβολῆς δ' εἰς τὸν ἀραβίαν τῦ ἡρώδε. Κεφ. ιε

Διαβολαὶ δρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις

Ως κήσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ δίδᾳ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, ὴ θανάζος τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Phæroræ calumniis appetuntur. CAP I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. CAP. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. CAP. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. CAP. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. CAP. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. CAP. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. CAP. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. CAP. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. CAP. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. CAP. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. CAP. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. CAP. XII.

Trachonitarum defectio. CAP. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. CAP. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. CAP. XV.

Eurycles calumniæ contra Herodis filios. CAP. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. CAP. XVII

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorę calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compescere, nouam legem tulit prioribus dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinum. Seruire enim apud exteros, & diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomē sororem regis, cæteróſque quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quū viderent non defore vltores materni interitus. Hincigitur occasione

Κεφαλ. α'.

Οτι Ἡρῳδου Ἀλέξανδρος καὶ Ἀριστόβουλος ἀπὸ μήτρας ὑπόπτως ἔχουσι πρὸς τὸν πατέρα καὶ ὑπὸ Σαλώμης καὶ Φερώρου ταῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἔχρωντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπανορθώσεις ὁ βασιλεὺς ταῖς κατὰ μέρος ἀδικίαις αἰασθάνεται, τήν τε πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμβρτανομένων, τίθησιν νόμον ὑφ' ὃν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίωσε, τοῖς τειχωρύχοις ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν ἐπὶ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν περιέχον τῶν πατρώων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔχειν διαίταν τοῦ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι παθ' ὅσα προστάττουσιν ἐξ ἀνάγκης ἑτέροις ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ἡ κόλασις τῆς ἀλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἐπέλθοιμι γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸ κλέπτειν, ἂν ἔχοντα ἢ πορίσασθαι μὴ, ἀλλ' ἕτερα τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐφ' οἷς τε ἀδικεῖν τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἑκόντας. τὸ δ' ὥσπερ ὠφέλιμον τότε καλεπτὴν καὶ παράνομον γενέσθαι τὴν κόλασιν, ὑφηφασίας ἐδόκει μέρος, ἡ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν τοιούτοις. ταῦτα μὲν οὖν κατ' ὁμοιότητα τῶν κοινῶν τρόπων γινόμενα, μέρος ἦν τῶν ἀγαθῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν ᾧ τότῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὰ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθείς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβοντας. καῖσαρ δὲ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦλθον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, εὐθὺς ἐπὶ τὰ μειράκια τὴν ἐχλωρὰν αὐτοῖς, καὶ ἀφίοπλοι πᾶσιν ἐπεγένοντο, τῇ τε μεγέθει τῆς ἐπ' αὐτοῖς ψυχῆς κοσμούμενοι, καὶ βασιλικῶς κατὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἐκ ἀποδέοντες. ὑπῆρθονοί τε διὰ τὴν ἐδόκουν, σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μυριάμμου τῆς διαβολῆς κατηγορισμένοις. ὅτων γὰρ ἔφοντο δύνασθαι, εἰ μὴ ἔτι λίαν δώσειν τὴν εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ἀδικουμένην. τῆς αὐτοῦ οὖν ταύτην

ταύτην ὑπόθεσιν τῶ λόγω, εἰς ἃ κατ' ἐκείνων ἐβαβολὴν A
μετέφερον, λογοποιοῦντες ἐκ καθ' ἡδονὰς συνουσίαν τῆ
παιδὶ, βλὰ τὸν τ μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὅσιον εἴη δοκεῖν
ὑπ' ἐκείνων συνοικίαν τῆ τ τεκούσης φορεῖσθαι. ταῦτα γὰρ ἀπὸ
τ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, καιρὸν ἐδύναντο, μὴ
τῆς δυσνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ
πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος
ἐσπόρριζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην
ἀναφερομένων ὑποκατασκάζετο μῖσος ὑπ' αὐτῆ τῆ B
φύσει χεῖρον νικώμενον.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς γυναῖκας δυσὶ τοῖς υἱοῖς ἀλέξανδρος ἡρῴδης πρὸς εἰσέπραττεν ἐξίωσιν.

ΕΝ μὴν τοῦ τότε πάσης ὑποψίας καὶ ἐβαβολῆς
ἐλάττονι χρόμενος ὁ βασιλεὺς τῆ τῶ γεγυμνέναι
φιλοσοφίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μετεδίδου, καὶ γυναῖκας ἐν
ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲ τ σαλω- C
μοῦς θυγατέρα βερνίκιλλαν, ἀλεξάνδρῳ δ τ ἀρχελάου τῶ
καταπαύσαντος βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας
ἐπειδὴ ϵ μάρκον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευ-
κέναι πάλιν ἐκ τ ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειχθεὶς
πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τ βασιλείαν αὐτοῦ παρελ-
θεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει παρὰ ἀνδρὸς ξένου, καὶ φίλου. κἀ-
κεῖνος μὲ εἶξας λιπαρῶς ἐκαινώθη, ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν
ἡρῴδης δὲ οὐδὲν ἀρετῆς ἀπέλειπεν, ἐν τε τοῖς νεο- D
κτίσοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ
τὰς κατασκευὰς ὑπὲρ δεινὰς, πᾶσαν ἀπόλαυσιν διαπρε-
πῶς παρεχόμενος, καὶ πολυτελείας ἐκαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε
τῆ σεβαστῆ, ϵ καισαρείᾳ πρὸς τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ
κατεσκευασμένον, καὶ ἐν τοῖς ἱεράσιν, ἃ πολλῆς δα-
πάνης ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρειον καὶ ἡρῴδιον,
ϵ τὴν ὑρκανίαν. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱεροσολυ-
μιτῶν, ὑπαντῶντος τε τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτώδει E
στολῆ, καὶ ἀγαθομένου τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγείπ-
πας δὲ τῷ θεῷ μεγίστοις ἑκατόμβοις κατέθυσεν, εἰστίᾳ δὲ
τὸν δῆμον ἀδεκὸς τῶν μεγίστων πλήθει λιπόμενος. αὐ-
τὸς δὲ ὅσον ὅπου τῶν καθ' ἡδονὴν καὶ ἔτι πλείους ὅπο-
μείνας ἡμέρας ἀφῆκε τ καιρὸν ἐπείγοντα. τὸν γὰρ πλοῦν
ὑπερβαίνοντος τ χειμῶνος, ὡς ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζο-
μένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν
οὖν ἀπέπλει, πολλῆς αὐτὸν δωρεᾶς τιμηκότος ἡ-
ρῴδου, ϵ σὺν αὐτῷ τοῖς ὑπομοτάτοις. F

Κεφαλ. γ'.

Ὡς ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσε πρὸς τὸν αἴγιπτον.

ΟΔὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἕως
ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, τὴν εἰς βόσπορον εἰ-
δὼς στρατιὰν παρεσκευασμένον. καὶ πλεύσας διὰ ῥόδου,
καὶ κῶ παρασχὼν καὶ λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καλα- G
λήψεσθαι τ αἰγίπτιον. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦ-
μα βόρειον εἶργον τ ἀναγωγὴν τῶν νηῶν. ὁ δὲ διατρί-
βειν ἡμέρας πλείους ἐν τῆ χίῳ. ϵ πολλοὺς μὲν τῶν
παρόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀπελάμβανεν βασιλικῆς δωρεᾶς. αὐτῆς δὲ τ πόλεως ἰδὼν πεπονθυῖαν
σοὰ, ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, ἐκ ὥσπερ τὰ ἄλλα βλάβος καὶ κάλλος αἰασιῶν
ῥᾴδιον ἦν, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ὑπαρχεῖν, ἀλλὰ καὶ περιττεύειν ἐδύνατο πρὸς τὴν συντέλειαν
τῆ κατασκευάσματος, ἐνετέλλετο μὴ παρεῖναι, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ἀποκαθιστάντας τῆ πόλει

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse caulam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

SEd tum nondum frigescente paterna pietate nihil mali suspicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quod iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hircania. In vrbem quoque Hierosolymitanam cum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus. II.

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat,

REx autem exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properauit, audito quod cum exercitu Bosphorum peteret: factáque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inuenturum. Sed repulsus aduersis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæsit: vbi & priuatim multos salutatum venientes regiis honorauit muneribus: & quum animaduertisset porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc, quòd propter inopiam reparari non posset ad pristinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad absoluendam sufficeret, hortatusvt quàm primũ veterem

ornatum vbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex inspirato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quod euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolétiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quæ neminem lædcrent, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

Cap. IV.

Ionici Iudei Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

Postquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis. in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

ἡδιον πόσμον. αὐτὸς ὁ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικομένοις, ὡς ἤκουσεν αὐτὸς κυανέων ἤδη ἀπεπλεύκεναι τὴν ἀγρίππαν, μετὰ σπουδὴν ὡς εἶλεν. ἡ δὲ σινώπην τὴν ἐν τῷ πόντῳ καταλαβὼν, ἀπροσδόκητος τοῖς ναυσὶ προσπλέων. ἀσμένως ὁ ἐφάνη, πολλαὶ τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μεγίστου πίστιν εὐνοίας δεδωκότος, διὰ οἰκείας καὶ φιλοστοργίας δὲ εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, εἰ δὲ ἀπολιφθέντος ὁ σὺν χρείᾳ, διὰ μὴ τὸ καταλιπεῖν αὐτὸν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προυργιαιτέραν ἔθετο. πᾶν γοῦν διὰ αὐτὸν καὶ τὴν στρατιὰν ἡρῴδης, ἔντε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς ὁ καὶ ταῖς ἀνέσεσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν σχολὴν διὰ τὴν δύνασιν, ἡδέων ὁ σχολὴν τιμιώτερον. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ περὶ τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐς ἄλη, τὴν ἀνακομιδὴν ἐπ' ἐλάττονι ποιεῖσθαι πλοῦν. ἀλλὰ σχεδὸν ἅμα τὴν παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν διὰ μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν ὁ ἐξ ἐφέσου σχεδὸν διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαχοῦ μὲν οὖν καὶ κατ' ἐκάστην πόλιν ἐνεργεσίαις τοῦ βασιλέως κατὰ τὰς χρείας τοῦ ἐντυγχανόντων ἐχρήσατο. ἐκ αὐτὸς ὅσα σχεδὸν χρημάτων διὰ δεξιώσεως, ἐπαρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ ταῖς δαπάναις ποιούμενος. καὶ τοῦ παρ' ἀγρίππα πόνων ὀλιζηπουμένου μεσίτης διὰ, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος ὁ κἀκείνου χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλημα. ὥστε μηδένα τοῦ ἄλλων ἐλπίσαι, πλεῖόν τι τοῦ βασιλέως ἐποίει ροπὴν, προσθεῖσα πρὸς τὰς ἐνεργεσίας ἐβεβαιώσατο τὸν ἀγρίππαν. ἐλευσομένου γὰρ αὐτὸν ἐπὶ λαξεν ὁρμιζόμενον, δῆλον ὁ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ὀφειλόμενα χρήματα, καὶ τοῦ εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς ὁ ἄλλοις πανδοκεῖον ἑκάστοις παρίστατο.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντυγχάνει τῷ κτ' ἰωνίας ἰουδαίων ἀγρίππα, περὶ ὧν ἠδίκουν ἕλληνας.

Τότε περὶ τὴν ἰωνίαν αὐτοῦ ἠθροισμένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾤκει πρεσβύτας, καιροῦ καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶσθαι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τοῦ δυσωνούντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τὴν εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιρεῖσθαι, στρατιᾶς καὶ λειτουργιῶν ἀναλισκόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τοῦ ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὑπερῳκότων, καὶ τοῖς οἰκείοις ζῆν νόμοις. τοιαῦτα καταβοώντων, παρεσκεύασται μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν ἀγρίππαν αὐτοῦ δεηθησομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδοξεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ δίκαια. τῷ ὁ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτοῦ σωφρόνως ποιησαμένου, καταστὰς ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὧ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγονόσιν, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπου τοὺς ἀφελεῖσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτοῦ δυνησομένους, τοῖς ὁ νῦν ἐντυγ-

εὐτυχήσειν Ⓒ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ τοιούτου οἵοις A
ἤυξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αἰτοῦντες τῷ διδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες
μὲν αὐτὰς ὧδε τούτων, οἷς μόνοις διδόναι δύναμις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἄλλου κρείττονος, ἀλλ' οἷς
ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν. καὶ
ταῦτα εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔπαινός ὅτι τῷ τετυχη-
κότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε μικρῶν B
ἀρχὴν μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοῖς διδοκόσιν. οἵγε
μὲν ἐμποδὼν ὄντες καὶ πρὸς ἐπαίρειαν χρώμενοι Ἰου-
δαίοις, δῆλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας,
εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ κράτιστοι ἐμαρτύ-
ρησαν ἐν τῇ καὶ τοιαῦτα διδοκέναι, καὶ τοὺς διδω-
κότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῷ βεβαίους ἀξιοῦσι γενέ-
σθαι. εἰ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θατέρου ἐθέ-
λοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη,
τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, οἳ τοῖς νομι-
ζομένοις προσάγουσι θεοῖς, δῆλοί δ' ὅτι πάντα μᾶλ- C
λον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῶν πατρίων. καὶ
γὰρ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ δι' ταῦτα αἱροῦνται, φυ-
λαττόμενοι μὴ ὧδαβαίνειν αὐτά, Ⓒ τὸν δυσμενῆ
βίαν, ὃν νῦν τὸ συμπᾶν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς
ἔχει τούτῳ μεζόνως, τῷ ἐξεῖναι καὶ χώραν ἑκάστοις τὰ
οἰκεῖα τιμᾶσιν ἄγειν, καὶ ἄγειν. τοῦτο μὲν οὖν ἂν αὖ
αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι διάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων,
ὥσπερ καὶ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῷ οἰκείων εἰς D
θεοὺς ὁσίους ἀμελοῦεν, εἴτε τὰ οἰκεῖα πᾶσιν ἀνοσίως κα-
ταλύσωντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἔστι τις δῆμος
ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπων, οἷς ἐμέγιστον ἀγα-
θὸν πέφυκεν ἡ προσασία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, Ⓒ τὸ
ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐν-
τεῦθεν εἶ) χάριτας; οὐδεὶς ἐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ
γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῷ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὲν
οἵ τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε παραιρούμενοι, βέβαιον οὐδ'
αὐτοῖς ἐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείπονται. καί τοι
τὰς μὲν τούτων χάριτας, ὧδὲ μεζόνως δυνατόν ὅσιν. E
εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὸν πᾶσιν βασιλείαν, καὶ τὸν νῦν
ἀρχὸν πολλῶν ὄντων ὅσα πρὸς δυσμενίαν αὐτοῖς
ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους,
ἀλλὰ ἐλευθέρους φάνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
πρῶς προσιόντων, ὡς ἔστιν ὀπίφθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μὴ
πάντων δύτυχῆμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσα-
μεν ἀκωλύτως τὸν πατρίων δυσέβειαν διαφυλάτ-
τειν, ὁ Ⓒ καθ' αὑτὸ δέξειεν ἂν ὀπίφθονον, καὶ πρὸς
τῶν συγχωρουμένων εἶ). τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώ-
μενον, χαίρει τοῖς ὀπιζέπουσιν τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμε- F
τέρων, ἀπάνθρωπον μὲν ὧδέν ὅστιν, δυσεβῆ δ' πάντα, καὶ
τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκεχωσωμένα. καὶ ὅτ' ἀπο-
κρυπτόμεθα τὰ ὠδαγγέλματα; οἷς χρώμεθα πρὸς
τὸν βίον προμνήμασιν δ' δυσεβείας, Ⓒ τῶν ἀνθρωπί-
νων ὀπιπτευμάτων, τοῦτο ἑβδόμου τῆς ἡμερῶν αἱρε-
μένου τῇ μαθήσῃ τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτημα
ὥσπερ ἄλλου τινὸς, καὶ τούτων ἀξιοῦντες εἶ) ὧν οὐκ ἀ- G
μύρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐαν ἐξετάζῃ τις Ⓒ καθ'
αὑτὰ τὰ ἔθη, παλαῖα ἢ ἡμῖν κἂν μὴ πισι δοκεῖ, ὡς
αὐτῷ καὶ τῇ τὰ χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον εἶ) τοῖς
ὁσίως παφλληφόσιν, καὶ διαφυλάτ[illegible]ισιν. τοῦτον ἡμᾶς ἀφαιρῶν ἢ κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲ ἀπ' αὐτῷ θεῷ συμφέ-
ροντα ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη ἢ ὀπιθέντες, καὶ τ' ἑορτὰς ἄγοντες ὀπιδικαιή-

impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod iam antè vestra beneficentia concessum est: quódque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quòd nos dignos eo iudicastis. Sin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis institutis, pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? est ne qui vestram gratiam velit esse irritã? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim, communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscendis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quid non in honorem veſtrum excogitauit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ prò huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patri huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum M M. militum auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibuſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Iudæi.

εια, καὶ πραγματείας ἄλλας, ἃ κατὰ χρείαν ἦν σωναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας, ἣν μὴ σωίσασιν ἡμῖν, μῖσος ἃ δίκαιον ἀεὶ αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεπονθότες· ἡ γὰρ ὑμέτερα κατὰ πάντων ἀρχὴ γενομένη μία, τὸ μὲν δύνασθαι συνέργον, τῷ δύνασθαι ἀρῆγον ποιεῖ τοῖς ζῶντον αὖ σκέπης προσαγορεύμασιν. ταῦτ' ἐν ἀξιώματι ὧ μέγιστε ἀγαθὰ πάσχειν, μηδὲ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι, μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ διαζόμεθα τούτοις, ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι, καὶ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ ἐν τῷ καπετωλίῳ κύμασι δέλτοις, ὑπὲρ τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν ὡς μὴ πρότερα ἡ ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδέδη, κυρία δ' ἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἃ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω δ' ἢ πρὸ ἐλπιζόντων προσθέντες, διεργετεῖτε τὰ κρατεῖν. καὶ διώματ' ἂν τις ἐπεξιὼν ἐξ ἑκάστων δυτυχίας, ἃς δι' ὑμᾶς ἔχουσιν, ἀσθένεστον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μέν τοι μὴ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὑπολείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ πρότερον σιωπήσασιν τὸν βασιλεύοντα νεῦ ἡμῶν, καὶ σοὶ προσαναθεζόμενον εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν δύνασθαι πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προσαλέλειπται; ποῖα δ' πίστις ἐνδεὴς ἔστιν; τίς δ' ἀνενόητος τιμή; ποῖα δ' χρεία μὴ εἰς πρῶτον ἐρᾷ; τί δὴ κωλύει, μὴ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῷ εἰς τοσοῦτον διεργεσιῶν ἀριθμὸν ἐλθεῖν; δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τῷ τῶ πατρὸς ἀνεπάτερον προσαλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς ἀγυπτον εἰσβεβληκότος καὶ σὺν χιλίοις ὑπλίταις βοηθήσας, ἔτ' ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἔνθ' ὅτε νεῶν ἔδει δεύτερος ἐξετάζετο. μὴ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ ἐκεῖνοι πρόκειται ῥοπῷ τῷ τότε καιρῷ, μὴ πόσων μὴ τίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; ἀνωχεν δέον ὑπομνῆσαι τῷ βησσολῶν, ἃς ἔγραψε τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ πρὸς μὴ πολιτείαν ἐλαβεν αὐτίπατρος. ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τεκμήρια τὰ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, μὴ πρὰ σὲ τὸ βέβαιον αὐτῷ αἰτεῖν, παρ' ὃ μὴ προτέρων μὴ δοθείσης ἐλπίσαι, τῷ τὸ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς δίκαιον μὴ τ' ὑμέτεραν πρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλεται δ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας ὑμνῶν, ὡς δ' ἀπέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, πλῆθος αὐτῶν ὑπερβολὰς δυχάς, ὡς δ' τ' δῆμον ἑστιάσας, μὴ τὰ παρ' ἐκείνοις ξένια προσήκω. ταῦτα γὰρ πάντα μὴ ἔνεστι, μὴ πολὺ πρὸς ἀνδρα τοσούτων ὑπερβατοῦντα προγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ὧ ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνει, τ' ἡρῴδ τε προξενήσης αὐτοῖς ἑστίας. τούτων ὑπομνήσκοντές σε, μὴ αὖτε τῶ παρόντος μὴ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν φειτῶν ὑδεῖν, ἃ δι' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ προϊδεῖν ἀφαιρουμένους. ζιαῦτα δ' τῶ νικολάου διελθόντος, ἐθρύπτο μὲν ἀδικία τῷ ἑλλήνων ἀπιστατάσασις. ἀδὲ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, προὶ τῷ προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἐντυξις ὧν ἐδιάζοντο. κἀκείνων ἀπολογία μὲν ἀδικία, τῶ μὴ ταῦτα ποιεῖν. προφάσις δ' ὡς τ' χώραν αὐτῷ νεμόμενοι, πάντα νεῦ ἀδικοῖεν.

οἱ δ'

οἱ ᾗ δῆμοῖς τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα A
τιμᾶν, μηδὲν λυποῦντες οἰκεῖν.

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patrijs legibus viuere.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἡρῴδης εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν.

Cap. V.

Herodes in Iudeam reuertitur.

Συνιδὼν οὖν ἀγρίππας διαζορθώσις, ἀπεκρίνατο τάδε, ὅτι μὴ τῷ ἡρῴδῃ πρὸς αὐτὸν διανοίας τε Β φιλίαν, ἕτοιμος εἴη πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιῶσαν, καὶ καθ' αὑτὰ ᾗ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲ ἐδέοντο καὶ πλέονων, ἃ αὖ ὀκνῆσαι, ταῦτα μὴ λυπῆσθαι τὸ ῥωμαίων ἀρχεῖν ὠφελῆσαι. ἐπεὶ ᾗ ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γεγενῆσθαι, βεβαίων αὐτοὺς ἀεὶ πρασσόντων ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸ σύλλογον. ἡρῴδης ᾗ πρεσβεύσας κατηπάντησεν, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ ᾗ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντιπλεκόμενος, καὶ καταπαιζόμενος. καὶ τότε μὲ ἀνεχώρησεν ἀπὸ C
λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸ ἀγρίππαν παραπεσάμενος ἀνήχθη. κατάγει ᾗ εἰς καισάρειαν, ὑ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πνεύμασιν ὀπιπτείοις τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πόλις κἀκ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ ᾗ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὲ τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κῆ τὸ ἀσίαν ἦσαν, ὡς δ' αὐτὸν ἀνεπηρέαστος εἰς τὸ λοιπὸν ἔξεσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπῃ τὸ δυτυχίας, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς ἑδενὸς ὠφελείποιτο τῆς ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῆς φόρων ἀφίσιν αὐτοῖς τὸ παρελθυθότος ἔτους. οἱ ᾗ καὶ τῇ χάριτι, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μῆ πλείστης ἀπήσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Verùm quia Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificati paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petijssent, concessurum se fuisse quicquid salutis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petijt: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ως ἐταράχθη τὰ πρὲ τῶν οἰκίαν ἡρῴδῃ, φερτικῶς μὲ αὐτῶν τῶν φιλτάτων ἔχοντος, χαλεπῶς δὲ τῷ πρὸς ἀλλήλους φερόντων τῶν υἱέων.

Cap. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Προέβαινε ᾗ ἀεὶ τὰ κῆ τὸ σὰσιν τὸ οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὸ ὄπῃδοσιν, ἀντιμεταλαβόσης μὲ ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κῆ τῷ νεανίσκων μῖσος τὸ σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δυσκιμικὴ κῆ τὸ μητρὸς αὐτῷ εἰς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῷ ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τὸ ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τὸ νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνοιαν εἰς τὸν γεγυμνότα, μνήμη τε τὸ μητρὸς οἷα πάθοι ὠφελῶ τὸν ἀξίαν, καὶ τῇ τῶ κρατεῖν ὑπερθυμία, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὸν σαλώμην, καὶ τὸν φερώραν, κακοήθειαι ᾗ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μῆ φαγματείας ὑπιβελῆ. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ ᾗ ζῆλος τῶ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲ ἐν τῷ φανερᾷ λοιδορηθῆναι, καὶ πρεσβευσάσης πρώτης δήλους ὑπὸ τὸ ἀπειρείας οἰόμενοι τὸ τὸ ὀργῆς εὐπρόσοδον. οἱ δ' ὑ τοιοῦτον ζῆλον, ἀλλὰ θεατρικῶς, καὶ κακοήθως ἐχῶντο τὸ ὀμβολαίας, προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ κατάλογιζόμενοι βίαιον ἐστάθη πρὸς τὸν γεγυμνότα. τὸ γὰρ οὐκ εἰδέναι τὸ τῆς μητρὸς ἁμαρτίας, ὑδὲ οἴεσθαι δίκαια παθεῖν, ἐκείνου, ἄγειν ἐῆ πρὸς τὸ μὴ τὸν ἄρτον δοκοῦντα τιμωρήσασθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀπεπλήσθη

Interim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà malcuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectæ cõtẽderẽt. Iãq; fabula erat

III.

totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & immaniter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic diffidio magnum incrementum abstentia regis addidit.

II. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palam iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent. his adhinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuraque ex præteritis colligens, & maiorem aliquâ calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spē fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendique adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: nō quòd vellet sic ut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariammes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis fructus tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabātur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios cōsiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie benenolentiæ

πᾶσα ἡ πόλις τῶν ἰουδαίων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τ σαλώμης ἐπιμέλεια, ἢ παρ' αὐτῆ ἐκείνων τὰς ὁρμὰς τῦ μὴ ψεύδη λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἅτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῳ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεεινὸν μὲν ὥσπερ ἰῶ ὑποφαίνειν τινὶ καταφρονῶ τῆς μητρὸς, ἐλεεῖσθαι δ' ὑπ' αὐτοῦ οἱ δ' ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῶν, ἔ τῆ αὐτῆ μεταλαμβάνειν. ταῦτα προφέρει μειζόνως κατ' ἐχθρᾶς τῆς σάσεως ἐν ὑποψίᾳ τὸ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρῴδης, ἢ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προειρήκαμεν, προσέπιπτον δῆθεν οἱ λόγοι, ὧδά τε τὸ φερώρα, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον ἔδ), τὸν ὧδε τῶν νεανίσκων ἀναφανδὸν ἀπειλουμένων, ὡς ἂν αἴξονται μὴ πατρῴοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθεσαν δέ τι κὠς ταῖς παρ' ἀρχελάῳ τὸ καππαδόκες ἐλπίσιν ἐπαίροιεν, ὡς δι' ἐκείνου προς τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, κατηγορήσοντες τὸ πατρός. ἡρῴδης δ', τεταραγμένος μὲν δι' ὧν ἀκούσας ἐκίνητο δ μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ ἀνεκαμπτε τῇ συμφορᾷ τότε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τῶν φιλιππον, ὅτε τ σεργομώνης αὐτῷ γυναικὸς ὤρατο, ἀλλὰ τὰς ἐγγινομένας ταραχὰς κατὰ τὸν οἰκίαν. τότε μέλλον τὸ προσεπτωκότος ἤδη βαρὺ ἔ μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ δὲ ὅτι πλεῖσα μὲν τῶν ἔξωθεν, ἢ παρ' ἐλπίδας εἰς δυτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσετίθει. μέγισα δ' τῶν οἴκοι, ἢ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρου προσιόντος, ὡς ἂν αἴ τις ὡρᾶτο, ἢ παρέχοντος ἀμφίβολον τὸν ὑφ' ἑαυτοῦ δυτυχίαν τῶν ἔξωθεν πραγμάτων, ἀλλάξαι τῶν οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῶν προὶ τοῖς οἰκείοις συμφορῶν δραφυγεῖν ἐν τῷ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος δ' ἢ δρακείμενος τὸν τρόπον τοῦτον ὅλη καθαιρέσει τῶν μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ ἡγούμενον ἰδιωτεύοντα παῖδα προσήγετο, ἔ τοῦτον ἐδόκει πιμᾶν. ἐκαλεῖτο δ' αἰτίπατρος. ἐχ ὥσπερ ἐ ὑστέρῳ ἢ τελέως ἠπιθεὶς αὐτῷ, ἢ παντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, ὁἰόμενος δ' παραιρεῖσθαι τὸ θεάσεις τοὺς ὀκ μυριάμμης, ἢ μᾶλλον εἰς νευθεσίαν τῶν ἐκείνων οἰκοδομῶν αὐτόν. τὸ γὰρ αὐθαδες ἂν αἰ εἰη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πειθεῖεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ δραδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ ἔ καθάπερ ἔφερεν τινὰ τ αἰτίπατρον εἰσήγαγον, οἰόμενος ὀρθῶς φρονοεῖν, ἔ καταλέντων τῶν μειρακίων ἐζείναι δυκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' ἐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. ἐῖς τε γὰρ παισὶν ἡ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐπιτροπείᾳ, ἢ δεινὸς ὢν τὸν τρόπον αἰτίπατρος, ἐπειδὴ παῤῥησίας τινὸς τῆς ἡ προτέρου οὔσης ἐλπίδος αἰτεπίστατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ ἐξαχαρῶν τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἐνέχεσθαι τῷ παῖδι, ἤδη μὲ ἠλλοτριωμένῳ τ δραβολαῖς, δυμεταχειρίστῳ δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐπιτηδάκει πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ἡμέρᾳ τοῖς δραβεβλημένοις. ἦσαν οἰωὶ ἅτοι παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττομένῳ δ' αὐτῷ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεσοῖς τοῖς αὐτόπτοις, ἢ δι' ὀνοιαν τῶν θεὸς τ βασιλέα πιστουμένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δ' πλείους γεγόνεισαν οἱ κἀκείνου ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες, ἢ τὸν ἡρῴδην ὀκ τῷ δοκεῖν κατ' ὀνοιαν τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τέτων πολυπραγμόνως καὶ πιθανῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ τῶν μειρακίων ἀφορμαὶ πρὸς ἔριν ἐγίνοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐκ τῶν ἐπηρείων ὧν ἐπυμάζοντο, καὶ τὸν μηδὲν ἀδικοῦντα, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ὁ δῆμος ἐλέγχειν ἐπετίθετο. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῆς πρὸς τὸν ἀντίπατρον καταφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὴν ἡρῴδου ἐξαγγελλόμενα, προὔβαινεν ὁμοῦ καὶ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν οἰκίας σάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν δυσκολίας, καὶ ταπεινῶσαι βουλόμενος τοὺς ἐκ τῆς μριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν ἀντιπάτρῳ παρεῖχεν. καὶ τέλος ἡττηθεὶς, ἐπεισήγαγεν τὴν σκείνε μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ συνίστα σφοδρότερον. ἀγρίππᾳ μὲν οὖν ἀπιόντι εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τὴν ἐπὶ τῆς ἀσίας δεκαετῆ γεγενημένην, πολλὰς δὲ τῆς ἰουδαίας, καὶ συντυχιῶν μόνον τι τῷ ἀντιπάτρῳ ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τε ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

captabant: cùmque per multas cáſque inter ſe fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam quam antè occaſionem illis præbebant. nam & lacrymæ ſæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis incuſabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniunctis obſeruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domeſticum diſſidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæſari etiam ſæpè pro eo ſcribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad ſalutandum Agrippam, poſt decennalem adminiſtrationem Aſia deceſſurum, ſolum ex filiis Antipatrum ſecum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiàm: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἀντίπατρος διαβάλλει τοὺς ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρῴδης ἄγων ὅπι καίσαρι αὐτῶν κατηγόρησεν.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν αὐτοκράτορι πεφύκωρει τὰ κατ' ἀντίπατρον καὶ τὴν ἀποδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσταλκότος ἡρῴδου, τοῖς φίλοις ἀγάσημος ἦν. ἤχθετο δ' ὅμως τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ἀκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τῆς παρὸς εἴπι καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὀπαδικέστερον εἰς τὰς ἐκ τῆς μριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὴ ἐνοίας ἔχων, ἐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ὅτε ἀπάσχοι τι καὶ παρεξκύκλειν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν. προφασιν μὲν, ὡς ἐπ' ἀγωνίαν αὐτὸν, τὸν ἀληθῆ, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐκ φύσεως κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν ἔσαν ἐμπορδύομενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγεν τὴν ἡρῴδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν ᾧ τὸ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος, ὡς μητ' ἀμελῶν, μητ' ἐκ περιπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν αὐτὰ καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαίνη πάθος, ὃ καὶ ἐξ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς δ' ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐγίνετο μὲν μέχρι τῆς ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐσπεύδομος. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὅπι μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσχερῆ, παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἤπατο δὲ τῆς ἀπονοίας, καὶ τῆς ὀλιγωρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχοιεν ἅπαντα ζῆπον ἑαυτοὺς μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ προλαβεῖν. ὁ δὲ ἐδὲ θνήσκων ἐξαπάγκης μᾶλλον ἢ κείσει προδοσίαν τῷ ἀδελφείαν πρὸς αὐτὸν δυσεβεστέρῳ πρόφασιν ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' ἐχ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης γεγοῖντο καὶ τῷ ζῆν ἔλαττον λόγος, εἰ μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ὅπως ἀγρίον τι καὶ μιαρὸν ἐπετηδεύσαι τοῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων αἰαγκαζομένην

PEA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleſtè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem ſe præberet erga Mariamnes filios. Hæc aſſiduè cogitans non deſiſtebat à propoſito: & abſens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus, ſed reuera ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò poſtquam peruenit, non inuentum ibi Cæſarem Aquileiam vſque perſecutus eſt: & cùm veniſſet in colloquium, rogaſſétque vt de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coràm filios accuſauit inſolentiæ tentatique veneficij, conquerens eò proceſſiſſe illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit relinquendi eum ſucceſſorem, qui in pietate erga patrem ſit conſtantior. illos verò etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, ídque etiam cum ſuæ vitæ periculo quæreret: tam immane ac ſceleſtũ odium inueteratũ eſſe in eorũ animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum ſe cogi

aperite Cæſati, & autes eius talibus inquinare ſermonebus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eas æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure nefas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, néve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæſare, adoleſcentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedite non poſſe, cùm potius iuuenili imperitia & conſternatione impediretur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Cap. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæteróſque partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate in ſontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim

νῦν ἐξηγεῖσθαι κάμοιγε, καὶ μαίνεσθαι αὐτὸ τὸ ἀκοαῖς τοιούτοις λόγοις. καίτοι τί μὴ εἶπον παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὅτι τίνι ἢ μέμφονται βαρύνοντα; πῶς δ' οἷόν τε ἦν δίκαιον εἶναι αὐτὸν κτήσασθαι πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχεῖν, ταύτης ἂν ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, καὶ δίδόναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς τοῦτο γε μὴ τῶν ἄλλων ἀθλων δυσεβείας ἐκπίπτειν τῷ μέλλοντι ποτὲ χρήσεσθαι τοιούτῳ καὶ ἐπιμελείας τε καὶ τῶν ἀμοιβῆς ἴσης δὲ ἴσης ἐπιτυγχάνειν. ὅπου γε μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ὑπῆρχε τοῦτο πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ δὲ αἰεί τι περὶ τὸ βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται τὸ θανάτου τὸ γεγυμνάσθαι, μεθ' ὧν ἄλλως ἂν ἔχειν τὸ ἀρχεῖν ἐθελήσειεν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν ἐχ ὑσέρησεν, μέχρι νῦν ἀποδιδοὺς, ἐκόσμουν, οὐκ ὑπηρεσίαν, οὐ ζυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμοις τοῖς ἐπισημοτάτοις παρεχόμενος, τῷ μὲν, ἐκ τῶν ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὸ ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον ἐδὲ ἐπὶ τοιούτοις ἐᾶν εἶχεν ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτῶν χρησάμενος ἀγαγεῖν ἐπὶ τὸ κοινὸν διεργάτην κάμοιγε, καὶ παρελόμενον αὐτοῦ παῖ ὅσον ἢ πατὴρ ἀσεβήσας ἢ βασιλεὺς ἐπιβουλεύσας δύναται, κείσεως ἰσοπληθίας παρεσκεύαγε. δεῖσθαι μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπωρητον γενέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐτεθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νεῦν δύναθ' ἕνεκα ἔργῳ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων καὶ δράσαντας καὶ πεισομένους. ταῦτα ἡρώδης ἐμπαθῶς ἠπάτα τὸν δῆμον καίσαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τῶν δὲ νεανίσκων ἤδη μὲν καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν ἡρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐν τῇ σιωπῇ, τὸ δ' ἐν τῷ παρὸς ὀφείλεσθαι τὰς ἁμαρτίας, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἦν ἤδεισαν, ἐκ δυσκηδεμονοῦντος δὲ τῷ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τῷ πρὸς τὸν καιρὸν, εἰ μάλιστα ἐν βίᾳ ἀεὶ καὶ κατὰ ἀσφάλειαν ἐλέγχου πεπλασμένου. ἦν οὖν ἀπορία τοῦ δυνάσθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὲν εἰ δόξουσιν ἐν τῷ σιωπᾶν ἀπορεῖσθαι, ῥᾳδίαν δ' ἐκ δυσκηδεμονούντων τὴν ἀπολογίαν ὑπὸ νεότητος καὶ ταραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. ὁ μὲν οὖν καῖσαρ ἐπιβλέπων αὐτοῖς ὡς εἶχον ἀσφάλειαν ἐποιεῖτο τὸ μὴ καὶ σωφρονίσθησιν ἀποπώτερον, ἀλλὰ ἐξ ἀσφαλείας, καὶ μεθιότητος ὀκνεῖν. ἐλεφνοίτε ἐγένοντο τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ τε πάθει σωνεχόμενον.

Κεφάλαιον η'.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δὲ συνεῖδον δυμφύειαν τινὰ, καὶ παρ' ἐκείνου, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ τοῦ καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, τὸν μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δὲ συναλγοῦντας, θάτερος αὖ Ἀλέξανδρος, ὅπι καλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς αἰτίας. καὶ πάτερ εἶπεν, ἢ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς δύνοια δῆλη, καὶ παρ' αὐτῶν τὸ κρίσιν. ἐκ αὖ δὲ ἔστι δυχερὲς ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὅτι τὸ πάντα σώζοντα προήγαγες. καὶ γὰρ ἐξῆν, παρούσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δὲ ὡς πατρὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ τοῦτον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντος ἦν. ἀδελὶς γὰρ

κατα-

ἀποκτεῖναι τινὰ σφαγεύμενος, εἰς ἱερὰ ἢ ναοὺς ἄγῃ. A
τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἐγὼ δὲ αὖ ὑπομένειν μᾶλλον ἔτι
ζῆν, εἰ ζητοῖτον ἠδικημένοι πατέρα πεπυσμένα. ἢ
μήποτε τοῦτο σὸν εἶναι χεῖρον, αὐτὴ τὰ πεθνηκότα μηδὲν ἀ-
δικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτεύομένους. εἰ δ' οὖν
ἔστι λόγον τὰ ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μακάριοι καὶ σὺ
πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον ἐκφυγεῖν. εἰ δ' ἔτως ἡ ἐκβολὴ
κρατεῖ, φαεινὸς ἡμῖν ὁ νῦν ἥλιος. ὃν τί δεῖ βλέ-
πειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας B
ἐπιθυμεῖν, δικαίως εἰς νέους αἰτία, καὶ τὸ προσοφθέναι
τιμὴ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἂν τῆς πρώτης τιμῆ νῦν
αὐτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δὴ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ
ἐδεὶς τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ
αὐτῷ ἀποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶ τὸ πατρὸς
ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ἐγὼ τὸ ὑποπτον προς τοιαύ-
τῳ ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τετόλ- C
μηταί τοῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ πεισὰ πίστιν εἴωθεν ὑπὸ δυ-
σνοίας λαμβάνειν; φαρμάκου δόσεσιν ἐλέγχειν
δύναταί τις, ἢ συνωμοσίαν ἐλικιώτῃ, ἢ διαφθορὰν
οἰκέτῃ, ἢ γεγράμματα κατὰ σὸν γεγραμμένα; καί τοι
τούτων ἕκαστον ἐᾶν ὅπου καὶ μὴ γιγόμενον ὑπ' ἀβουλίας
ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ ἐν ὁμονοοῦν οἶκον ὑπὸ βασιλείᾳ
καὶ τιμῇ ἀρχικῇ οὗ σὺ φῂς ἔπαθλον δυσσεβείας, συμβαί-
νει, πολλάκις αἰτίαν γενέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπί- D
δων, δι' ἃς ἐδὲ μίαν ὑποψολὴν ποιοῦνται κακοηθείας.
ἀδίκημα μὲν ἔν, ἐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. πῶς ἂν λύσειεν, ὁ ἀκοὰς μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι
μετὰ παῤῥησίας; ἀλλ' εἰς σὲ, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς
τοὺς ἀεὶ ὅτι λελάληκε μὴ σιωπῶντας. τιμῇ μητέρα τὶς
ἡμῶν ἔκλαυσεν; ἀλλ' ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν ἀναξίων. ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν,
ἧς εἰσμὲν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί δ' θέλοντες; εἰ μὲν E
εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἀ πεποιήμεθα δοῦ-
μεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ δεχειρισά-
μενοι κρατήσειν τιμῇ βασιλείαν προσεδοκήσαμεν,
οἷς ἔστι γῆ βάσιμος, ἔστι πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦ-
τον ἔργον. ἢ τῶν ἀρχομένων δυσσέβεια, καὶ θρησκεία
τῶν παντὸς ἔθνους, ἐμέλετο μὲν παροξυτόνους ὅπι τῶν
πεπραγμένων, καὶ εἰς τὸ ἀγιώτατον ὑπὸ σῶν καθοσιω-
θέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ μὴ τῶν ἄλλων κατεφρονή-
σαμεν, ἐδύνατό τις φονεύσας, ἀτιμώρητος μεῖναι, F
ζῶντος καίσαρος; ὅτ' ἀσεβεῖς ἔτως ἐγλύπησας, ὅτε
ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοι κακῶς ἔχειν.
εἰ γὰρ μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ἐπιβουλὰς ἐμείνεις, τί
σοι πρὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσσεβείας; ἢ μη-
τὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην, ἐ παροξύνειν
ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι
βουλόμεθα, λόγον δ' ἂν ἐπιδέχεται τὰ μὴ γιγόμενα,
διόπερ ἐπὶ τῷ παντὸν δυναστῇ καίσαρι μεσιτεύοντι
τὰ πεπραγμένα καταγνωσθέντα ταύτην τὰ συνθήκην, εἰ G
μὲ ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τὰ ἀληθείας τὰ πρὸς ἡμᾶς δέ-
σθαι ἐπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσομεν, εἰ δ' ἔτως μὲν
ἐυτυχῶς. δέδοικα γὰρ τῶν μεγάλων κακῶν ἡ ψευδὴς αἰ-
τία. παρρησίας ἢ πνὸς ὀρρωδίας, σὺ μὲν ἐν τῇ σαυ-
τοῦ δυσσεβείᾳ μένε, δώσομεν ἢ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ἔτως
ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τὰ δεδω-
κότος. τοιαῦτα ἢ λέγοντος, ὅπου καίσαρ εἰδὲ πρότερον

ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè caulam noſtram aggrauat, qui quidem ipſi nos indignos vita cenſemus, ſi ſuſtinenda ſit læſæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim ſatius mori innoxios, quam tanti ſceleris ſuſpectos viuere? Quare ſi veritati ſatis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaſo diſcrimine. Quod ſi vincit calumnia, ſuperuacaneum fuerit nos ſolem hunc cernere. quid enim hoc non amota ſuſpicione profuerit? Videtur quidem in noſtram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obſecro, an non idem crimen in quemuis noſtri ſimilem torqueri poſſit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocare, quaſi patri ſtruant inſidias. Sed ſuſpicio non ſufficit in impietatis crimine. age proferat qui poteſt argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat aſtruere. Potéſtne quiſquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut ſcriptas contra te literas? cùm tamen horum ſingula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res eſt diſſidens inter ſe regia: & ſpes principatus, quem tu ais pietatis præmium, ſæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci poſſumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî poſſumus? Sed liberius quaſdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas eſſet, ſed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis noſtrum defleuit. at non quia mortua ſit, ſed quia etiam poſt mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, ſicut re vera contigerunt, an non conatus noſter eſt ſuperuacuus? Sin minus, certè ſperare licet. An te interfecto ab his expectari poſſet ſucceſſio, quos poſt tam atrox facinus nec terræ laturæ ſint, nec maria? Quid ſubditorum pietas, & totius gentis religio, tuliſſet ſcilicet patricidas ſcelere parto regno potiri, & ſanctiſſimum à te inſtauratum templum ingredi? Quid, ſi cæteros contemneremus, poſſétne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæſare? Non tam impios genuiſti neque tam ſtultos, ſed infortuniores fortè quã tuis etiam rebus eſt conducibile. Quòd ſi neque quod accuſes, habes, neque quicquam deprehendiſti, quid tibi poteſt tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, ſed quid opus eſt excuſare quæ nunquã facta ſunt? Quare ab omnium domino Cæſare, & nunc noſtro arbitro, hoc tantum petimus, vt ſi re vera de nobis ſuſpiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miſerius quàm temerè inſimulari criminis grauiſſimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate ſalua: noſtram et ſententia damnemur. nec enim vſque adeò chara nobis eſt vita, vt eã cum autoris moleſtia retinere velimus. His verbis & Cæſar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in grãtiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ccc. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo abiente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is exceptо rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πις δύων τῷ μεγέθει τ διαβολῆς, ἐπι μᾶλλον ἐξηλάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν ἡρῴδ ιν ἀπέβλεπεν ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυγχυνόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐνεπεπλώκει, καὶ φθὲι τὴν αὐλὴν ὁ λόγος διαδοθεὶς, δύσφθονον ἐποιει τ βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τ διαβολῆς καὶ τὸ φθὲι τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. ἐπι ᾗ μᾶλλον ἐπῴδη καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μὴ φρενήσεως ἀπεμύησεν ἀλέξανδρος. ἰδὼν δ' ὁμοῦ ἐκείνους ἐπι ταυτὸν ᾠκημα, κλαίουσι μὴν ὅμως καὶ συὶ κατηφείᾳ πρὸς τ γῆν νενεύκοσιν. ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπαθεν δύλοις κατηγορηκέναι, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. καίσαρ ᾗ μικρὸν ἀπεχὼν, τοῖς μὲν νεανίσκοις, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς διαβολῆς ἐδοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς ὠφελεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ ὑφιέσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. ἡρῴδ ιν ᾗ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλάττεσθαι τοῖς παισίν. ὁ γὰρ εἰ δίκαιον, ὁδὲ πιθάνον τὰ τοιαῦτα καὶ ὑφ' αὑτῷ. δύνασθαι ᾗ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξύναι ᾗ τὴν δύνοιαν, ἐν ᾧ τὸ φρονεῖν ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, αὐτὴ πλείονι φθὲι ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα νενθετῆσθαι, ἐνδοὺς τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων ᾗ βουλομένων ὑποπεσεῖν ὅτι δέησει, φθαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας, ἠπάζετο παρέκαστον ἐν μέρει φθιλήσας, ὡς μηδένα τῆς παρεστυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γνῶναι. τότε μὲν οὖν δυχαρεστήσαντες καίσαρι, μετ' ἀλλήλων ἀσπάσαν, καὶ συὶ αὐτοῖς αὐτίπατρος ὑποκρινόμενος ἐφηδέως τοῖς διαλλαγαῖς. ἐν ᾗ ταῖς ὑστεραίας ἡμέραις ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοσιοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενον τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καῖσαρ ᾗ αὖτὴ τὸ μετάλλου τὸ κυπρίων χαλκῆ τιμὴν ἐσόδου καὶ τῆς ἡμισείας τιμὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἆλλα ξενίας, καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, καὶ φθὲι τῆς βασιλείας αὐτῷ τ ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελόντα μέρης. ἐκείνῳ ᾗ ἤδη βέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, ἵνα ὑπερέχῃ ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ὅτι τούτοις ἐπανήκει πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος ᾗ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ φθὲι τὸν τετραχῶνα, καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χθρωσάμενοι, πάλιν ὑπακοῦσαι ἠνάγκασαν. ἡρῴδης ᾗ πλέων συὶ τοῖς παισὶν, ὡς ἐχθέτο κατὰ κιλικίαν ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νεῦ σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ὅτι ταῖς τῶν παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δῶρεάς τε αὐτέδοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν ἡρῴδης, ὅτι ἰουδαίας ἐλθὼν, Ϲ χθόμενος ἐν τῷ ἱερῷ, φθὲι τῷ πεπραγμένων καὶ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφρόνως ἀκὴν, καὶ τὰ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν, καὶ τὰς

τἆλλα διεξιὼν ὅσα καὶ μέρος αὐτῷ προσχθέντα συμφέρειν ἠγεῖτο καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, τέλος ὅτι τὴν θεσίαν τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοῖς φθὲι τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν,

καὶ τὰς

τοὺς ἰοὺς μετ' αὐτὸν ὑποδειχθέντων βασιλέας γρά- A
ψαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, ἔπειτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμ-
μης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας
ὑποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην
ἁπάντων δικεῖν, μήτε γήρᾳ καθαπολιζόμενον, ἐν ᾧ
τε χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε
τοῖς ἄλλοις ὑπιπτεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται
καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τούς τε ἡγε-
μόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐ- B
τὸν, ἀτάραχον ἔφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν
διαφορᾶς ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν
τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεσκὰ διειλεγμένος,
ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ἐν τῷ λόγῳ τὰ ἀμύλλης καὶ τῆς ἐλ-
πίδων αἷς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζε πολλὰ, καὶ
νεωτέρων ἐφίεμενα.

Κεφάλαιον Θ'. C

*Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρώδης ὀνόματι καισα-
ρείας κτίσας.*

ΠΕρὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείας ἔλαβεν ἡ καισ-
άρεια σεβαστὴ ἣν φκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει
πρὸς τέλος ἐληλύθυῖα αὐτῷ τ' ὅλης καθασκευῆς, ἐκ-
πεσούσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν D
ἔτος τ' ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑκατοστῆς
πρὸς τ' ἑκατόν. ἣν οὖν δὴ τῇ καθιερώσει
μείζων ἑορτὴ, καὶ παρασκευαὶ πολυτελεῖς ἅπαν. κατηγ-
γέλκει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημά-
των. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θη-
ρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ
ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις πᾶσιν ὑπερτιθεμένων. αὐτίκα δὲ
καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρε- E
σκευασμένος ἄγειν αὐτόν. ὁ δὲ αὐτῷ πᾶσαν τιμὴν εἰς τὰ
τοιαῦτα παρασκευὴν, ὑπὸ τῆς οἰκείων διεπέμπετο τὴν
φιλοτιμίαν ὅπως μᾶλλον. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος ἰου-
λία, τὰ πολλὰ τῆς ἐκεῖ πολυτελέστατα ἀπέστειλεν, ὡς
μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα σωτηριώτατα, τελαίτων πεν-
ταισίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείο-
νος κατὰ θεωρίαν, καὶ πρεσβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆ-
μοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν δυσχερείας, ἅπαντας ἐξεδέ-
ξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διλωσείσιν ἑορ- F
ταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς
ὑπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν
τὰς διαφερούσας, καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς
ὑπόσημον γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάν-
τα γὰρ ἅπερ αὖ ὑπιπτεύσειεν, ἐφιλονείκει τὴν τῶν
ἤδη γεγυμνασμένων ὑπόδειξιν ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν
αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς
ὑποδεέστερα τῆς ἀρχῆς ἡρώδην τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ με- G
γαλοψυχίας, ἄξιον δὲ ἓξ ἡγεμονίας ἁπάσης, καὶ ἀγ-
γύπου τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυ-
ριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην αὐτ-

nuncians filios post se regnaturos primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus: His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius: iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Cap. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione vndecunque curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circundante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pul- A
cherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocaram, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaelitícus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile B
fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare con- C
ditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati pro- D
pter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si E
iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in po- F
sterum memoriæ: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile, neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impo- G
tenter sæuiebat non aliter quam in hostes, nullo cognatorũ aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα ἐξὸ τοῦ βεβιωκότος πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν αἰτησάμενα τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀνεστήσας, οὐδὲν ἐλάττω τοῦ κατὰ τὸν φάρον, ἓν προσηγόρευσεν Φασάηλον, ἀσφάλειαν τῇ πόλει μέγιστον ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος ἕνεκα τοῦ προσηκούσης. ὁμώνυμον δ' αὐτοῦ, κώμην πρὸς τῷ αὐλῶνι τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀποστὰν κατὰ βορρᾶν ἄγαν, ἣ πρότερον ἔρημον οὖσαν ἐργατικωτέραν ἐποίησεν ταῖς ὑπομελείαις τῶν οἰκητόρων, φασηλίδα τ' αὐτὴν ἐκάλει. τὰς δ' ἄλλας ἐργασίας ἄπειρον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, ἔντε συνεχῆ, κατὰ τοὺς ἑλλάδα, κατὰ παρ' οἷς ποτ' ἂν ὑποδημίους τύχοι. τὰ δὲ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, καὶ χρήματα τοῖς δημόσιοις ἔργοις εἰς ὑπομέλειαν τῶν προτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χορηγεῖσθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ θαυμαστὰ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀπορρεῦσι δὲ τοῖς ἐν συρίᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσι, διὰ μέσης κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, ταύτῃ αὐτῇ ἴσοις παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τῷ ὑπαρθέντι ὁδὸν ξυστῷ κατασορέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τῷ τῶν οἰκούντων διχρησίαν ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπίασιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηκούσης ἀδοξοῦντα ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους κατασήσας, καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐπισημοποιήσας τῷ πανηγύρει. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διλωνικὴς ἀγωνοθέτης ἀνὰ τοὺς πλείστους ἀπεγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπάρχεται θαυμάζειν τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς διεργασίας ἀπίδωμεν, αἷς ἐπέχειρε πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, ἁπλοῦν ὅπως ἂν αὐτὸν καὶ τῷ ἥκιστον τεταμικότων ἡρμήνευε μὴ συνομολογεῖν διεργετικώτατη κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δ' εἰς τὰς τιμωρίας, καὶ ἀδικίας, αἷς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαράπτωτον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διαφοραί τινα καὶ μαχομένας ἐπ' αὐτοῦ νομίζουσι γενέσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἔτως ἔχειν, μίαν ἀρχὴν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου τοῦ πάθους ἀτιμήτους ἰσχυρὸς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, ἔπου μιμήσεις εἰς αὐθις ἢ κατὰ τὸ παρὸν δόξαν ἐλπὶς ὑπισχνεῖσθαι. ἦ δ' ἀπαράγκας ὑπὸ δύναμιν χαλεπὸς, διὰ γαλεπὸς ἦν τοῖς ὑποτεταγμένοις. τοῖς γὰρ οἷς οἷς ἐδάπανα πολλὰ χρήματα, κακῶν πορισταὶ ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει· καὶ σιωπῶσιν ἐφ' οἷς ἠδίκει τοῖς ὑποτεταγμένοις μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπιτεθυμῆσθαι τοῖς ἀμύητος οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. ἐπεὶ δὲ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. αὐτοφιλονεικεῖ δ' τῷ δύσνοιαν αὐτῷ ὑποφίας ἀφορμὴν ποιήσας. πρὸς μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγος περὶ θεραπευθεὶς δοῦλον ἐξομολογούμενος, ἢ δόξειεν εἰς τὸν ἀρχαῖον τι προσηκεῖν, οὐκ ἐκεῖνος ἑαυτὸν κρατεῖν ἐφύετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγγενεῖς, καὶ φίλους, ἴσα

πολε-

πολιτίοις τιμωρούμενος, ὁτι τῶ μόνος θέλειν τετιμῆ- A
σθαι τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον
δέ μοι τούτε τὰ πάθοις ὅτι μέγιστον περὶ αὐτὸν ἦν, &
τὰ γινόμενα κατὰ τὰς καίσαρος καὶ τῆς
ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείτ-
τονας, τούτοις καὶ αὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι· καὶ τὸ κάλλι-
στον ὧν ᾤετο παρέχειν, τῆς ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδή-
λου. τόθε μὲν ἰουδαίων ἔθνος ἠλλοτρίωται νόμῳ πρὸς
πάντα τὰ ἑαυτοῦ, καὶ σωφρόνισαι τὸ δίκαιον αὐτὸ τῶ B
πρὸς δόξαν ἠγαπηκέναι, διόπερ οὐκ ἂν ἔτι αὐτῷ κεχαρι-
σμένον ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὑπερ-
φιλοτιμήμασιν, κολακεύειν τὸ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία
μὲν αὕτη μοι δοκεῖ ὁ ἡρώδης πρὸς ἄλλο τοὺς οἰκείους, καὶ
συμβούλους ἁμαρτίας, πρὸς δὲ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ προσήκον-
τας εὐεργεσίας.

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρήνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων
πρὸς καίσαρα.

ΤΟὺς δὲ κατ' ἀσίαν ἰουδαίους, & ὅσους ἡ πρὸς κυ-
ρηνίῳ λιβύη κατέχει σπάνιον ἀεὶ πόλεις, τῆς μὲ
πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων,
ὑπὸ δὲ τότε δὲ ἐπηρείας ἐχόντων τῶν ἑλλήνων αὐτούς,
ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν D
ἐν τοῖς ὅπλ μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν
δυνάμενοι τῶν τῆς ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσ-
βεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ πρὸς τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς
τὴν αὐτῶν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατ' τὰς ἐπαρ
χίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς δια-
θέσεως ἣν ἔχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ προγενέστεροι. Καῖ-
σαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπει-
δὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων εὑρέθη, οὐ
μόνον ἐν τῇ ἐνεστῶτι καιρῷ, ἀλλὰ & ἐν τῷ πρότε- E
ρῳ χρόνῳ, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκρά-
τορος καίσαρος πρὸς τὸ δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχι-
ερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ
μετ' ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους
χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς κατὰ τὸν πάτρων αὐτῶν νό-
μον, καθὼς ἐχρῶντο ἐπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου,
τότε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀποπέμπεσθαι εἰς ἱεροσό-
λυμα, & ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεῦσιν ἱερο-
σολόμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάβ- F
βασιν, ἢ τῇ πρὸ ταύτης παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης.
ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱε-
ρὰ χρήματα, ἔκτε σαββατείου, ἔκτε αἰσθρῶνος εἶναι αὐτὸν
ἱεροσύλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημό-
σιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθὲν μοι ὑπ' αὐ-
τῶν, ὑπὲρ τῶν ἐμῆς δυσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀν-
θρώπους, καὶ ὑπὲρ γαΐου μαρκίου κηνσωρίνου, & τοῦτο
τὸ διάταγμα, κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ
τόπῳ γνωθέντι μοι ὑπὸ τῶν κοινῶν τῆς ἀσίας ἐν ἀργύ- G
ρῳ. ἐὰν δέ τις φθάσῃ τι τῶν εἰρημένων, δώσει δίκην
ὡς μεγίαν. ἐπιλογεγράφθω ἐν τῇ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ
νορβανῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαίοις ὅσοι ποτ' ἐν εἰσὶν δὲ
ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες
ἀποπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο
ποιεῖτωσαν. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίπ-

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

CAP. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

ASiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earū regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Tribus potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: liceréque eis vectiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam IX. in parasceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cõtra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hunc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine probibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τῶν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, τιὼ ὀπιμέλεσθαι, Ⓒ φυλακιὼ, βέλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τ̃ ἰουδαίων καταφεύγοντας τε εἰς τὰς ἀσυλίας βέλομαι ὑποπαῖδας, μὴ ὦσι δίδεσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὧ δικαίῳ ὑποκεῖνται οἱ ἱεροσυλοι. ἔγραψε ὁ μὴ σιλουανὸς τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυριλλαίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρίλλῃ ἰουδαῖοι ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, Ⓒ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τ̃ ἐπαρχίας ὀπιμελομένους ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νεῖ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, μὴ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς ὑποκαθίσαιεν κατὰ μηδένα τρόπον ἐνοχλουμένοις, μὴ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηνται τῇ πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ὑποκειμένους, μὴ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος νορβανὸς φλάκκος αὐθύπατος σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. καῖσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι αὖ ὦσιν κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι καῖσαρ κἀγὼ ὅτως θέλομεν γίνεσθαι. ἐδέν ἧττον μ. ἰούλιος αὐτώνιος αὐθύπατος ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδοῖς φεβρουαρίοις δικαιοδοτοῦσί μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν καίσαρα τὸν σεβαστὸν μ. ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις μ. ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἐκ τ̃ ἰδίας θεραπείας δυσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν ἐκπομπίσεως. ἠτοῦν τε ὅπως καὶγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τ̃ σεβαστ̃ μ. ἀγρίππα δοθεῖσιν τιὼ ἐμὼ γνώμῳ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τ̃ σεβαστοῦ Ⓒ ἀγρίππα βεληθεῖσιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι μ. ποιεῖν κ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μ οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων προάξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης πηγῆς ἄνωθεν δίκαιον τυγχάνοντες, ὑδὲν τῶν πατρίων ἀκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων προάγειν, ἀλλὰ μ. συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες Ⓒ τῶν εἰς τὸν θεὸν τιμῶν. ποιεῖται δ πολλάκις αὐτῶν τιὼ μηνὶ μὼ διαφέρειν τὰ γένη, μ. τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίσοις ἡμῶν τε κἀκείνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ὅτι γένος, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται κ πόλεις, ἐὰν ὅπη πολλῆς ἐγκρατὴς τ διαφορᾶς τὸ δίκαιον δ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως διατηρεῖ λυσιτελέστατον ὂν ἕλλησίν τε μ. βαρβάροις ἓ πλεῖον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, δίκαιος μ. φίλος ἀπεργάζονται. διὸ μ. ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, μ. δέον ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν διατηρημάτων οἴεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκαγαθίαν διατηρεῖσθαι ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, μ. μόνον ἡμῖν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον. ἐπαινέσαι δ δεῖ τὰ συνεχῆ τ ἰσοτίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

Ὁ γὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔτι τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸν Δαβὶδ καὶ Σόλομῶνα ἀργυρίου λάβοι, ξιφιλία τάλαντα, καὶ χρυσῶν πολὺ πλειόνων καὶ ἔτι δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὴν χορηγίαν, οὐκ πλείονος μὲν δὲ ἐνοίας εἶχεν τοῦ ἐπιχείρησιν. ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρῶτον μυστικὸς ἦκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς ἦν, παρειληφὼς ὀλίγους τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλὴν, ὃν ἀνείλατο πάντα. ἀπορίαν δὲ εἶχεν, ὅπως μηδὲν ἕτερα ποιούμενος τοῦ ἐρευνᾶν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς κεῖτο τὸ Δαβὶδου, καὶ τὸ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῶν τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιούσης ἀπαιτούσης ὡς ἐλέγετο. πρόφοβος δὲ αὐτὸς ὤφθη, καὶ τὸ θέους ἱλασήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας ὅλη τῷ σωμάτῳ κατεσκεύασατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ τότε καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ καταπλεῖν, ἀκριβεστέρᾳ τῇ θεωρίᾳ δόξας ἁμάρτοι. διατελεῖ δὲ καὶ τἆλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι μὲν ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σωθέντι πεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἀπόρρητος τοῦ πρὸς δυκλίαν αὐτοῦ φερόντων. πολλὰ δὲ καὶ τὰ ἐμφανῶς ἀδίκων αὐτὴν καταβοῶν σκυθρωπὸς, ὃς γε καὶ τὸν μιριάμμης θάνατον, καὶ τοὺς παίδων αὐτῆς ὡμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς δυσφήμειαν ἀναγὼν ἐνόμιζεν, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τῶν νεανίσκων ὑπερβολὰς καταψεύσεσθαι. καὶ διατετέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, θᾶττον ἐγκωμιάζων, ὑφ' ὧν τοῦ καταναγκασθέντων ἐπικρύπτεσθαι ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν ἂν τις ὡς ἔοικεν ἔχοι τὴν συγγνώμην. ἐν δὲ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ συγγραφὴν τοῦ βασιλεῖ τοιαύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ καὶ γένους ὄντες ἀξιοῦ τὰ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ἴσως αὐτὰ ἀσυμπαθεῖς ὑπολήψεσθε, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκπεθεμένῳ τοῖς προγόνοις, πολλὴν τὴν ἐγχώριον τῶν βασιλέων ἐπὶ δὲ ἀξιοπίστως ἔχοντες, τὴν δὲ ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ὡς ὅτε δικαίως ἐγένετο συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ὡς ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χείρων ἐδόκει πρότερον ἐν τοῖς κατ' οἰκίαν, εἴτε δὴ τὸ μιάσματος ὑπάρχοντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐνόσει, πλείω χωρεῖν πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθεῖν συμφορὰς, εἴτε καὶ τύχης ἐν ἐκείνοις τὴν ἐπίθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὴν αἰτίαν δύναμιν ἢ μικρὰν πίστιν παρεῖχε τὸ δι' ἀσέβειαν αὐτοῦ τοῖς συμφοραῖς ἀπλωτικέναι. πᾶσις γὰρ ὡσανεὶ ἐμφυλίου πολέμου κατὰ τὴν αὐλὴν, καὶ μίσης πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς. ἐστασίαζε δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἀδελφῶν ἀντίπαρος, δεινὸς ὢν, ἐξωθεῖν μὲν, περιβάλλειν αὐτοὺς τὰ αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἀπολογούμενος τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἧ τὸ ὀργὴν ὄντως πιστὸν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐκπεφευγὼς τὸν πατέρα μόνος τοὺς ἐκείνου σωτῆρας ἅπαντα πρόπτειν αὐτὸς πεπιστευκώς. ὁ δὲ

Cap. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi foríſque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit reclufo Dauidis ſepulcro tria millia talẽtorũ argenti extulilſet, ſupereſſẽque multo plura, quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc reſciret popul⁹, aſſumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentiùs ſcrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulchri monumentum è candido marmore cõdidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factum exiſtimans: idque more ſuo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie affecta fucauit, aut quantum potuit occultare ſtuduit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariammen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarũ patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus in eam partim incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: ſiue fortefortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuoluẽs illos falſis criminationib⁹: ipſe patrocinũ eorum ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia facilius iuuenes clã poſſet opprimere: atque talibus verſutiis circũueniebat patrẽ, vt putaret hũc ſolũ incolumitatis ſuæ cuſtodem gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm *non* in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatã cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpõdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram: condixitque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem, Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nam & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteriſſimè patiebatur frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoque iuuenem exoſũ redderet. illa verò in matris gratiam ſæpe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſè de patre loquerentur,

A ἡ Πτολεμαῖον, ὃς ἓῶ αὐτῷ διοικητὴς τῆς τ βασιλείας
προχειρότατον ἀπιπάζῳ σωίστη, & μὴ τ ἐκείνης μει-
ζόνως τῆς ἐπιτηδόντων ἐβελόμενο, ἡ καθόλε τὰ
πάντα ἦσαν ἔτοι, ἡ προαιρεῖσθαι ὅσα θέλοιεν ἡ πρὸς
δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμ-
φέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς Μριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ
διετίθεντο, ἡ τὸ ἀτιμίαν ὑπ' ἀνθρωείας ἃ ἔφερον
παρεσμένοι, ἡ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. ἄγε μὲν
γυναῖκες, ἡ μὴν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ Ἀρ-
χελάε γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὸ σαλώμιον, κατά
τε τὸ πρὸς τὸν ἄνδρα δοκεῖν ὑπερφανώτερον δικαίως.
σωφρόνει μὲν γὰρ ἀκριβέλω, τὸ δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς,
ἀναξιοπάθει γλαφύρα. δευτέρας δ' αὖ ταύτης ἕνε-
κεν ἐμπεπλωκύας, ὑδὲ ὁ τῆ βασιλέως ἀδελφὸς φε-
ρώρας ἔξω τάραχῆς ἓῶ, ἰδίαν δ' ὑπόθεσιν ὑποψίας ἡ
μίσους εἶχεν. ἐμπεπλώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δ' ἐλθὼ-
σης αὐτῷ γυναικὸς, ἥττητο δ' τ ἀνθρώπου μεμιλω-
τως ὅτι ἴσον κρατοῦμος, ὡς αὐτῷ ἡ τῆς τῆ
βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τὸ μὲν ὑφη-
φανῆσαι, πρὸς δ' τῆ δούλη τὸν νοῦν εἶχεν. ἤχθετο δ'
ἀπιμαθεὶς ἡρώδης τῷ πολλὰ μὲν δυεργετῆσαι τὸν ἀ-
δελφὸν, δυνάμει δ' ἡ κοινωνὸν ἔχειν τ βασιλείας,
ὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἀν τῷ προσώπῳ
δυσυχεῖν ᾤετο. ἡ τὸ μὲν κόρον μὴ τυχὼν φερώρα
δικαίε, παῦλ φασαήλε δίδωσιν. αὐτὸς δ' χρόνε διελ-
θόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τὸ ὀπιθυμίαν
τὰδελφῆ, πρὸς τε τῷ ὡρώτων ἡπᾶτο, & τὸ δευτέραν
ἠξίου λαμβάνειν, κύπρος δ' ἐκαλεῖτο. φερώρα δ' συμ-
βελόμη πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰ; τ ἀδελ-
φὸν ἀπιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. ἡ γὰ αἰρεὸν εἶ
δούλης ἥττώμενον, ὑποσερεῖν μὲν αὐτὸν τῆς δυοίας
τῆς πρὸ βασιλέως, αὖπον δ' κἀκείνῳ τάραχῆς &
μίσους πρὸς αὐτὸν καθίσαθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰ-
δὼς λυσιτελήσοντα, τῷ ἡ πρότερον ἐκ διαβολαῖς
ζηρόμενος σωιγνῶσθαι τὸ μὲν ἄνθρωπον ἤδη καὶ
παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὑποπέμπεται. βασιλεῖ δ'
ὡμολόγει λήψεσθαι τὸ δευτέραν αὖτ' θυγατέρα,
ἡ ξιακοσιῶ ἡμέραν συνέθετο τῷ γάμου, συνεπομέ-
νους ὡς ἤδη ἐπ κοινώνημα πρὸς τὸ ὑποπεμφθεῖ-
σαν ἔσαι. διελθουσῶν δ' τῆ τριάκοντα ἡμερῶν, τοσ-
τον ἓῶ ἥττων τῷ ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἐπ ποιῆσαι
τῆ ὡμολογημένων, πάλιν δ' ἀγαπᾶσθαι ὅτι τῆ πρώτη.
ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν ἡρώδη ἐλύπει, ἡ πρὸς ὀρ-
γὴν ἦγε. ἦσαν συῦ λόγοι τινὲς ἀεὶ ὠδαπίπτοντες
παρ' αὐτῷ, ἡ πολλοὶ τὸ ὀργὸ τ βασιλέως ἀφορμὸ
τῆ κ' φερώρου διαβολῶν ἐποιοῦτο. διέλειπεν δ'
ὐκέτι τὶς ἡμέρα οὐδ' ὥρα, καθ' ἓὸ ἀτρεμεῖν αὐτῷ
συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν καινῶν ἀγωνισ-
μάτων συγχυῶν ἡ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιη-
μένων. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους
ἦσα τοῖς ὑπ Μριάμμης, ὐδὲ τὸ ἑαυτῆς θυγατέρα
συνοικοῦσαν ἀρίστου βούλῳ θατέρῳ τῆ νεανίσκων εἶα
τῆ τῷ γάμου πρὸς ἐκεῖνον δυοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν εἴτι
λαλήσειαν κατ' ἰδίαν ἀναπείθουσα ἡ μιμνήσκειν ἑαυτῆ,
κἂν τοῖς προσκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲ, ἅπαντα
τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνουν δ' τ παῖδα τῷ νεανίσκῳ ἐποιήκει. χαιρόμενοι δ' ἐκείνη τῆ μηδὲ
πολλάκις ἔλεγον ὡς μέμνηνται μὲν ἰδόντες ἐκείνοι τῆς Μριάμμης, ἐσυγήκασι δ' τὸν πατέρα,

συνεχὲς

συνεχὲς ὑ δ̓χπειλῆσιν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A
χῆς, τοὺς μ̓ ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρώδη γε-
γλυπμένους, κωμογεαμματεῖς καταςήσειν. ἁρμόσῃ γὰ
εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῦ ὑπομελὲς αὐτῷ, καὶ φοὸς
παιδίαν ἐσπεδάσμένον. τὰς ὑ γυναῖκας εἰ ποτὲ κὴ ταύ-
τας εἶδοιεν τῶ μηδὲν κόσμε μετδληφύας, αὐτὶ τ̓ παρ-
ρύσης ἀβεβήτητος, ἀπειλεῖν ὡς ἔχοιεν ἡμφιεσμένην
καθφρονῦν), μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπεσαν. ταῦτ̓ δὴ δὴς B
ἀπηγγέλλετο δ̓χὰ τ̓ σαλώμης τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖνος
ἤκουεν μ̓ ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο ὑ διορθῶν. ἐκακῶτο ὑ
ταῖς ὑποψίαις, κὴ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν κὴ πάν-
των ὑπῆς δυεν. ὁ μὲν ἀλλὰ τότε μ̓ ὑπιπλήξας τοῖς
παισὶν, ὑπολογισαμένων ῥᾴων εἰς τὸν κμεῦν ἐγίνετο,
τ̓ δ̓ ἐξῆς πολὺ χείρων φοσέπεσεν. ὁ γὰ φερώρας
ἐλθὼν φὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἔχοντα τ̓ ἀρχελάε θυ-
γατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, σαλώμης ἔφη λε-
γούσης ἀκηκοέναι, τ̓ ἡρώδην ἠττῆσθ τῆ τ̓ γλαφύρας C
ἔρωτος, κὴ δυσαπαλλόρητον αὐτῷ τ̓ ὑπιθυμίαν εἶ). τῦτο
δ̓ ἐν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος, & ζηλοτυπίας
ἐξεκμέτο. κὴ τὰ κατὰ τ̓ πρώτην εἰς τοῦ παῖδα γινόμενα
παῤ ἡρώδου, πολλάκις ὑ ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρο-
νήσεις, ὑπὸ τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑποιονοῦν δ̓χὰ τὸν
ἐκπεσόντα λόγον. ὃν ἐκαρτέρησέν τε τοῦ ὀδύνου τῆ
φοάγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν φὸς τὸν πατέρα, κατα-
μιμυόμενος τὰ ὑπὸ τῆ φερώρα ῥηθέντα μ̓ δακρύων. ἡρώ- D
δης ὑ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γενόμενος, κὴ τὸ συμ̓
ἀρχυὴν τ̓ δ̓χαβολῆς ἐψοσμένον ὑ φέρων, ἐτετάρακτο,
κὴ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τοῦ πονηρίαν τῶν οἰκείων,
οἵος εἰς αὐτοὺς γενόμενος, οἷων τυγχάνοι. μεταπέμπε-
ται τ̓ φερώραν, κὴ φοσταξάμενος, κάκιστα ἁπάντων εἶπεν,
εἰς τῦτο τ̓ ἀμέτερον κὴ φθέντης ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς
τοιαῦτα μ̓ φοὶ ἡμᾶς νοῆσαι τοιαῦτα ὑ λαλεῖν; ἆῤ ὀχ
ὁρᾷ τ̓ σὸν φοφάρεσιν ὡς ὑ βλασφημίας ἐσοχασμέ-
νος, τοῖς τοιούτοις λόγοις τῷ παιδὶ φοεσιλύεικας, ὑπ- E
βαλὼν ὑ & φάρμακον αὐτοῖς ποιούμενος τ̓ ἐμῆς ἀπω-
λείας; τίς γὰ αὖ εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ
ἐδίδ̓ ὁ παῖς, ἠνέσχετο τ̓ πατέρα μὴ τοσαῦτ δ̓χὰ τοιαύτην
ὑποψίαν; πότερον ὑ λόγον εἰς τ̓ ψυχὼ, ἢ ξίφος εἰς τ̓
δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς κὴ τ̓ γενησυκότος; τί δέ
σοι βάλε), τὸ μισῆσθαί τε αὐτὸν, κὴ τ̓ ἀδελφὸν αὐτῷ,
φοὸς μόνῳ τ̓ κατ̓ ἐμῦ βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκρί-
ναντ, & ὡὶ τούτων λέγειν, ἃ δ̓ σῆς ἀσεβείας ἦν κὴ νοῆ-
σαι, κὴ δ̓χαβαλεῖν; ἔρρε κάκιστος εἰς δύναμιν & ἀδελ- F
φὸν γνόμενος. κὴ σοὶ μ̓ ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσειεν, ἐγὼ
δ̓ νικῶν ἀεὶ τὰς ἐμὰς, μήτε ἀμυνόμενος κατ̓ ἀξίαν, κὴ
μᾶζόνως δύναμαι ἢ τυχεῖν εἰσὶν δίκαιοι. τοιαῦτα μ̓ ἦν
ὁ βασιλεύς. φερώρας ὑ ἐπ̓ αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁ-
λοὺς, σαλώμην ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, & παῤ ἐκείνης ἐκ
τοὺς λόγους. ἡ δ̓ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δ̓ παρῦσα,
πθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς ἀδὲν εἴη αὐτ̓ τοιῦτον, κὴ ὅτι δ̓χὰ G
ασεδὴς ἔστιν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὸν τῦ βασι-
λέως, κὴ πάντα τρόπον ἀνελεῖν δ̓χὰ τὸν δύνοιαν ὃν ἔχῃ
φοὸς τὸν ἡρώδην ἀεὶ φοσγινώσκουσα τοὺς κινδύνους, ἐν
δ̓ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπιβουλεύεσθαι. μόνη γὰ
ἀναπεπθυσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν ὃν εἶχε γυ-
ναῖκα, λαμβάνειν δ̓ θυγατέρα τοῦ βασιλέως, εἰ-
κότως ὑπ̓ ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λεγούσης δ̓
κὴ πολλάκις μὲν ὑπὸ δακρυομένης τῶν τειχῶν, πολ-
λάκις δ̓ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχέ τι φοὸς τοῦ ἀρνησιν πθανὸν, ἡ δ̓ κακοήθεια τῆ φόσωπ τ̓ ἐν

minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permoleste ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior; omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere: hoc audito iuuenis zelotypus vehementer exarduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre eum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxque accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste filius, pateretur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant? apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & precauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, vt abiecta quasi oblectabat muliercula filiam regis duceret, & hãc esse causã odij. hęc illa loquente; simulque capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, nec prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum serò ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd sciret morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deterius quàm antè tractabatur à fratre, & nõnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus sciscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quo tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consueuisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negãte adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius cẽsente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offẽsæ veniam. Mutatis igitur spõsalib. puella data est nuptũ adolescentulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbæ domesticæ, imò augebantur etiã

τοῖς γλυομένοις ὑποκείσειν ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν δύσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀκοῦσαι δ' οὐ πεδύόμενος. ἐγίνετο δὲ ὅπι πλεῖον ἥτε σύγχυσις, & ἡ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμψικῶς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας τὴν ἐγκρατείας, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν οἰκειοῦσθαι τοῖς λόγοις ὀψὲ τῆς ὥρας πρὸς θεραπείαν τοῦ σώματος ἐτύγχανε. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ πρὸς τὴν ἀγχόνην, ἅτε τοῦ βασιλέως γυναῖκες ἔχθιστοι φύσει δυσχερεῖς τὴν εἰδῆσαι, καὶ μνομένην ἄλλοτ' ἄλλην κατὰ καιροὺς ἔχθεσθαι & φίλειν. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν ἡρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅπι μεῖζον ἤγαγον τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἐπεὶ μὴν γὰρ ὁ τῶν ἀραβίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀποθάνων καὶ καταλιπὼν τὴν φύσιν, σύλλαιος δι' αὐτοῦ διῴκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ἔδοξε μὲν χρείας οὖν τινὸς ἐλθὼν ὡς τὸν ἡρῴδην, συνδειπνῶν ἴδεν τὴν σαλώμην, καὶ τι νοῦν ἔχειν πρὸς αὐτήν. γνοὺς δι' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει διαλέγεσθαι. σαλώμη δὲ καὶ χείρων ἡ πάλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, & τὸν νεανίσκον ἐκ παθῶς ὁρῶσα πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώσαις ὅπι τὸ δεῖπνον ἐπεφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκείνων ὁμιλίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖκες αἰσθόμεναι τῷ βασιλεῖ, διαβαλοῦσαι τὴν ἀκηδεμονίαν. ἡρῴδης δὲ & τοῦ φερώρα προσεποιεῖτο, καὶ πρεῖν ἀξίου τοῦτό τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχήκασιν. ἐκεῖνος δὲ, ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, ἐκ ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν ἄραψ ὑποπτος ὢν ἀπῆει. διαλιπὼν δὲ δύο μῆνας ἦξεῖς ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους ἡρῴδη προσφέρειν, ἀξιῶν αὐτοῦ τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ ἐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὑπομιξίαν τῆς τῶν ἀράβων ἀρχῆς, ἣν αὐτοῦ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τῷ δὲ ἡρῴδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυνθανομένου τῆς ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχη. ταχέως μὲ ἐκείνη προσήκατο. σύλλαιος δὲ ἀξιούμενος αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ ἐκ ἔφη δυνατὸν, ἐκ ὑπομένειν, ἀλλὰ καταλιθωθήσεσθαι πρὸς τῶν ἀράβων εἰπών, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη οὖν ὅτε φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτὴν γεύεσθαι πρὸς τὸν ἄραβα. τῷδε κόρῳ τῷ ἀδελφῷ κατενεγύησεν ὁ βασιλεὺς, ἵν' ὁ μὲν φερώρας ἐκ ἔλαβεν ὡς πρεῖπον ἡττώμενος τῆς γυναικὸς, αὐτούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν ἐκ κοσμαβάρου γεγόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικῆσαι. μεταπεισθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ φερώρα τὸν νεανίσκον ἐκ δύνασθαι ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τῶν ἀπώλειαν τοῦ πατρὸς, & δικαιότερον εἶ λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα τὴν τετραρχίας ὄντα διάδοχον. ὅτε δὲ συγγνώμην ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ἔτος. ἐκείνη μὲν οὖν ἀπεμισθεῖσης τὴν ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρα μετρακίῳ, φέρνην δεδενδος ἑκατὸν τάλαντα τοῦ βασιλέως. ἐκ ἀνεῖτο δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεί, καὶ μείζους τὰς τραφὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτῃ τοιοῦτον

ἐξ

ἐξ αἰτίας μὲν ἐν δυσρεπεῖς χωρῆσαι ἡ προόδου κατὰ δυχέρειαν. ἦσαν δύνουχοι τρεῖς βασιλεῖ δεῖπνα κάλλος ἢ μετρίως εὐπρεπισμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα παρ' αὐτοῖς ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τινὲς ἀγγέλλει παρὰ βασιλεῖ διαφθαρεῖσαι τούτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς δῶρα πολλοῖς χρήμασιν. ἀναπείσαντι δὲ καὶ τῆς γεγυμνασμένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὁμολογοῦσι. ἄλλο δὲ οὐδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνίσταν. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκης ὄντες, δεδιττόντων ἀεὶ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ χαριζομένων τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενῆ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἐμφυτον Ἀλεξάνδρῳ. παραινοῖν δ' αὐτοῖς πρόδηλον ἦν ἀπεγνωκέναι θᾶττον ἤδη τετυχηκότα, καὶ τῷ γήρᾳ ἐπικαλυμμα τὸ χεῖρον ποιούμενον, μελαίνοντα ταῖς ξίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν ἐπιγνόμενῳ τὴν βασιλείας, ἵν' καὶ μὴ βουλομένου τοῦ πατρὸς ἐκ ἄλλου τινὸς εἴη, ταχὺ τὸ πρῶτον ἔξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ἐδὲ μόνον δι' τὸ γῆρας, ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς ἐπιβουλαῖς ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶη. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων σωζεσθαι οὐκ οἱ ποτ' ἐσ τῶν ὅπως ἐδρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τὸν λόγων ἀκούσας πρόδηλος, ὅλος ἐγένετο τῇ ἐπιμελείας, καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥᾳθύμως χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν ἐκ ἀκινδύνως ἐπιλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων πρατίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐδοκεῖ μικτὴν τῆς ἀληθείας σωζεσθαι πίστιν ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ κρεῖττον. ἔνθεν δὴ ἐν φανερῷ τὴν ὀργὴν ἐποιεῖτο, κατασκόπους τῶν ὑπονοουμένων διέπεμψεν, ὑποφία τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας λύων, καὶ τιλῶν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλῶν καὶ τῶν ἐν ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πρέσβεις τε ἤδη λύων, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς αἰ καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ' οἷς ἐν λύων συνήθη πλείω ὀνομάσαι μόνον ἐδοκεῖ, καὶ μέσης λύσις ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐτράποντο, νομίζοντες μὲ εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον ἀναβάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὅπερ θανοῦσι δ' εἴποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν χρώμενοι καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἐβούλοντο προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δέ τινας οἰκείας τινὰς ἐχθρας ἐπέσπασαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐχρῶντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, καὶ πάλιν ὅτι τοὺς ἐχθροὺς νομίζοντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ὧν ἐπέρχεσθαι ἐπεβάλλοντο. ἦτε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ ἐγένετο μὴ σαφῶς ἁμαρτάνοντας αἱρεῖν ἐπαινοῦντι, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ἐν εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ πιμπρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδεξαμένους ἀπειλίζετο. τοιαύτη μὲν ὦν τῷ βασιλεῖ τὸ αὐλικὸν παραχή. πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη, καὶ τότ' αὐτὸ σαφεῖσαν ὡς ἐδὲ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, ἐδὲ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτην δὲ τὴν ἀπαγγελίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἢ παρρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐν ζοπῆς μετέλαβε. καὶ γὰρ ἀνδρόμαχον καὶ Γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν σὺν τοῖς βασιλικοῖς χρείαις, ἔντιμα σὺν βεβαιώσεις, καὶ συμβουλίαις ὑπάρχοντας αὐτῷ τὸν οἶκον, συμπεφευγότας δὲ καὶ τοὺς υἱεῖς, καὶ τὸ δὲ ἢ πρῶτον παρρησίας

à turpibus initiis progreſſæ vſque ad calamitates triſtiſſimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in ſeriis regni negotiis vti eſt ſolitus. hos quidam ad regem detulit corruptos eſſe ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæſtionibus examinati ecquid cum illo habuiſſent conſuetudinis, rem faſſi ſunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris ſe eſſe conſcios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi neceſſitate, miniſtris magis magiſque in gratiam Antipatri ſæuientibus aiunt Alexandrum innatum contra patrem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem deſererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & ſenium diſſimulantem tincto capillicio. quin potius ſibi adhiberent animum potituro vel inuito patre regno debito, expectaréntque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam ſibi ſuffragari, ſed inſtructa etiam ad inuadendam dominationem omnia ſtatutos pro ſe multos duces militum, multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipſius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumelioſa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra ſe conflatum eſſet, quàm vt eodem temporis momento poſſet cauere & occurrere. quamobrem non auſus palã inquirere: per dimiſſos clanculariios rem gerebat, omnes ſuſpectos iuxta habens atque inuiſos, & in ſuſpicionibus etiam de immeritis ſecuritatem ſuam collocans: quarum adeò null' erat finis, vt quo quiſq; ei coniunctior eſſet, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore ſat erat, móxque ad ſuam ſecuritatem pertinere putabat illorum interitus. Poſtremò etiam domeſtici anxij de incolumitate propria in ſeipſos verſi ſunt, tutiſſimos rati qui alios præuenirent calumniis, certiſſimúmque hoc ad ſalutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipſo aliorum in ſe conciebant inuidiam, videbantúrque meritò retaliandi, & ſic accipiẽdi, vt ipſi tractaſſent alios. Iámque etiam priuatas ſimultates hoc modo exercebant: móxque deprehenſi eadem patiebantur, occaſione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòſt ipſi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne ſimilia poſthac facerent, ſed contentus erat delatores eorum pari mulctaſſe ſupplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conſpectum ſuum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationibus quàm conſiliis iuuerant, filiósque eius inſtituerant, & maiorem cæteris habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quod ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse authoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater: qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent consci. illi verò immoriebantur cruciatibus, quod nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle, quàm à fide erga dominos & amicos discedere, vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando simul inambulènt contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire, quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquerentis de patre, non rectè factum, quod Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum redirent c c. talenta annua. tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet. neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, solicitéque cauens ne videretur filium remere damnasse ad vincula, & quæstioni subiiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumque tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate coastitutus, dixit Alexãdrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem vt curarent se accersiri à Cæsare,

τόπον ἐχηκότας παρητήσατο τότε. ἦ μὴν, ὅτι δημόσιος ὁ πᾶς αὐτῷ σωτὴρ ἦν ἀλέξανδρος. μέλλον δ' οὖν ὅπως ἀμύνω ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συνεφοίτησε, καὶ τὸν ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν, παρητήσατο δ' καὶ τούτους, ἡδέως μὴν ἂν ἔκτεινεν. ὑπὸ δὲ τῶν μὴ κατ' ἀνδρῶν ἀσημόνων ἔχειν τὸν ἄκρον τοσοῦτον παῤῥησίαν, τὸν τε πλοῦτον, καὶ τὸ δυνάσθαι κωλύειν ἀμυντάνοντας παραμεσύμβους. ὧν δ' τούτων ἁπάντων ἄτιος ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ γενναῖον τῆς τοῦ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὴν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι προφέρειν εἰ τὴν αὐτὴν ἴσχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τὴν πρὸς τὸν ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὴν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴτι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δ' ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ἐπὶ φιλονεικίας ἄτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον εἰκὸς καλῶς δείσκοιτο. ὁ δεινὸς ἀντίπατρος τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀήττητον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν ἀβασάνιστον, ὅπως ἐξιώσῃ δ' ζητεῖν ἐκ πλείονων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τισὶ τῶν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐναγωνούμενος αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὸν τοξικὸν δύσκολος, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ πρὸς τῆς φύσεως ἔσιν. ἀχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὴν ἅμα προπατὸν συσκέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὀρᾶσθαι. τοξεύων δ' ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ἀποσκοπῶν ῥίπτειν. τὸν γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γεγυμνικότος, τούτων δ' ἀδοκιμούντων. βασανιζόμενος οὖν τοῦ λόγου, καὶ προσκινομένης αἰσθέσεως τοῦ σώματι, προσετίθει ὅτι ποτ' ἐν θήρᾳ ἔχων τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φεύγει εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν τοῦτ' αὐτῷ προχθῇ τὸν βασιλείαν αἰτησόμενος. εὑρέθη δ' ποτὲ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιῆσαι, ἀντιπάτρῳ χώραν ἀποτιμῶντα πρόσοδον ἑκατὸν ἑκατὸν τάλαντον φέρουσαν. ὅτι τούτοις δῆθεν μὲν ἔδοξέν τι πρὸς ἔχειν ἠρῴδης ὡς ᾤετο, κατὰ τὴν παίδων ὑποψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις δ', ὡς αἰτίας χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν ἀφ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπισμένως, ἀπαλογιζόμενός τ' ἄξιον μὴ βουλῆς ἐξ αὐτῷ ἀδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δ' τὴν νεανικὴν φιλοτιμίαν, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὸν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου δ' μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν παρανομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος ὢν μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τῆς δ' φίλων τῆς ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῷ τὰ ὀλίγους, ἀδὲν εἰπόντας, ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς δ' εἰς τοιοῦτον ἐτιμότητος ὄσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἰς τὴν τῆς νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς αἰάγκαις ἐθάσατο, διαπέμπειν ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τὸν ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κλησθῆναι θᾶττον ὑπὸ κάσαρος, ἔχειν δ' αὐτῷ θεάσιν ἐπ' αὐτὸν συνισταμένῳ μισθυ-

μενει-

μιθριδάτου τ βασιλέα πάρθων τ παρὸς ἠρημένε κ῀ A
ῥωμαίων φίλον. εἰ ὴ αὐτῷ, κ῀ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι
ἑτοιμασθὲν ἀσπασμένον. τούτοις ὁπὼς δύσει ἡρώδης, καὶ πνα
ἀμυθίαν τ προπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς,
ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμενος. κ῀ τὸ μ φάρμακον
οὐθεὶς ἐπεμελήκοτι ζητεῖν ἠχ ὑρέθη. τλεὼ δ' ὑπερβο-
λὴν τῶν κακῶν ἀλέξανδρος ἐν φιλονεικίας ὑπερῤῥώσας
θέλων, εἰς μ ἀρνησιν ἐξάπτετο, μετὴει ὴ τλὺ προ-
πέτειαν τε παρὸς ἁμαρτίᾳ μείζονι, τάχα ὴ κ῀ δόξε τύ- B
του δυσωπῆσαι βυλόμενος τὸ προὸς τὰς διαβολὰς ἕ-
τοιμον, ἠχ ἥκιστα ὴ εἰ ὲ ἔτυχεν πεισθεὶς κακοῦ
αὐτὸν, ὲ πᾶσαν τλὺ βασιλείαν προηρημένος. γράμ-
ματα γὸ γράψας ἐν βίβλοις τέτρασιν ἀπέστειλεν. ὡς
οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ πειρατέρω χωρεῖν. ψευδῆ γὸ
τλὺ ὁπλυλλὺ, ὲ ταύτης συλλαμβάνειν τὸν τε φερώ-
ρας, ὲ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων. σαλώμεν ὴ κ῀
νύκτωρ ἐπεισελθόσαν ἀκοντὶ μιγλιᾶν, κ῀ πάντας ὁπὶ
ταὐτὸν ἥκειν, τὸ θάττων σκεῖνον σκοπὸν ποιησαμένους, C
ἄδειαν τ ἀεὶ προσδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις κ῀ πολε-
μαῖος διεβέβλητο, κ῀ σαπίννιος οἱ πιστότατοι τῷ βασι-
λεῖ. κ῀ τί γὸ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ'
ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθνειώντο, μητ' ἀπολο-
γίας, μήτ' ἐλέγχε τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ'
ἀεὶ μινομένης ἀκείτε τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. κ῀
τ μ δεσμὰ, τῷ ὴ θανάτου, τ ὴ τοῦτα μέλλον ἐπ'
αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχεία τε κ῀ κατηφεία τὸ βασι- D
λεῖον ἀπεκόσμει τ ῥώτης δύδαιμονίας. κ῀ χαλεπὸς
λῶ ἡρώδη πᾶς ὁ βίος ἐκτεταμένος, κ῀ τὸ μηδενὶ πι-
στεύειν μέγα τ προσδοκίας κολαστήριον ἔχοντι.
πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανισάμενον αὐτῷ τ ὑὸν, ἡ κ῀ ξι-
φήρη παρεστῶτα δι' φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅπως ἡ
ψυχὴ, κ῀ νύκτα, κ῀ ἡμέραν προὸς τοῦτο ῥυομένη, πά-
θος ἀπεμάξατο μανίας κ῀ ἀγνοίας ὡς ἧττον. κ῀ τὰ μ῀ E
προὶ ἐκεῖνον εἶχεν ὅπως.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον
τῷ παρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος ὴ ὁ τ καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύ-
θετο τὰ κ῀ τ ἡρώδου, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τ θυγα-
τρὸς, ὲ τῷ νεανίσκῳ, κ῀ συναλγῶν αὐθρὶ φίλῳ, τ ὁπὶ F
τοσοῦνδε ταραχῆς, ἥκειν ὡς ἐν παρέργῳ θέμενος τὰ πρά-
γματα. ὲ καταλαβὼν ὅπως ἔχοντα, τὸ μ ὁλιγωρίᾳ, ἢ
φαῦλῳ ψευδεῖ τί προπετὲς αὐτῷ τελέως ἀποίσφον εἰς τ
κρείττω ἠνήσατο. φιλονεικήσειν γὸ κεκακωμένων, κ῀
μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι προσδόκητα πλείονος ὀργῆς ἀνα-
πλησθήσεσθαι. μετὴει ὴ τάξιν ἑτέραν τ ἐπανόρθωσιν τῶν
ἠτυχημένων, ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον G
ὁπίσω λέγων, τῷ μηδὲν ἐν προπετείας ἐργάσασθαι.
τότε γάμον διαλύσειν ἔφη προὸς τὸν ἀλέξανδρον, ὲ
μηδ' αὖ τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἰπὼν σωφ-
δύκα τούτῳ οὐ κατεμέμυσεν. τοιούτου δ' ὄντος οὐ
κατὰ προσδοκίαν ὧν ὁ ἡρώδης ὤρτο, τὸ ὴ πλέον ὑπὲρ
αὐτὸ τλὺ ὀργλὺ ὁπιδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βα-
σιλεὺς τῆς χαλεπότητος, κ῀ λαβὼν ἐν τῷ δικαίῳ
δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιηκέναι, κ῀ μικρὸν εἰς τὸ τῷ πατρὸς ἀπημεθίσατο πάθος. οἴκτος ὴ λῶ ἐν
ἀμφοτέροις, ὅτε μ ἀπελύοντο τινὲς τῶν τῷ νεανίσκῳ δορυφόρων εἰς ὀργλὺ ἐκταραττόμενος. ἐπειδὴ ὴ

indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quādo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus cum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non cessit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque eò tendere, vt illo sublato optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cūctis regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vinciebantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nō tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimū abesset ab insania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

IX.

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicem miserans inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter æquitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque diremptum illud coniugiū, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia nō fecisset indiciū. Tum Herodes vbi præter opinionē vidit hominem pro se læso tam grauiter excādescere, asperitate remissa, & factū suum iusta æstimatione volēs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: postquā verò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus. nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

ἀρχέλαος συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα τὴ λύπῃ τὰ ἀπαθῆ μεθιεὶς ἄμφως· ἐδεῖτο γὲν ἐκείνε μήτε ὀργὴν τὴ γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. ἀρχέλαος ᾗ φιλαδελφῶν ὑπερεκέστερον, εἰς τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἰ λέγων νέον ὄντα κ κακοηθείας ἀνεπάθητον διαφθεῖραι. τοῦτο ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑπόψιαν καθίστη. τῷ δὲ πρώδε καλεπῶς τὴ πρὸς τ φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲ δόκησις τῷ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρῶν μάλισα δυνάμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐξάπετο μελανείμων, τὴ πάντα τὰ σημεῖα τ μὴ μικρὰν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε ὡς ἐπαφεῖδεν τ ἔντροπιν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἰ ταχὺ μεταπείθειν ὅτως ἔχοντα τ βασιλέα, βέλτιον ᾗ εἰ αὐτῷ πρεσπόνει τὴ πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν δὲ ὅτως τὸ θυμοῦ τὸ πρεσσόν, αὐτὸς ᾗ σωθήσεσθαι παρών. ταῦτα ᾗ πεισθέντος αὐτῷ, σὺν ἀμφοτέροις ἰὼν δεδιττεραγμένον. αἴτε διαβολαὶ πρὸς δόξαν ἀφήρηντο τ νεανίσκε, τ φερώραν ἀρχέλαος διαλλάξας, ὅτως εἰς καπποδοκίαν ἀπῆει καχαρισμένος, ὡς ἂν ἄλλος ἐν τῇ τότε πρεσβεύσαι τὴ καιρῶν ἡρώδη ὑμούμενος. ὅθεν τ δώρεις αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεσάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπῶς ἐν τοῖς μάλισα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐποιήσατο ᾗ κὴ σωθήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ πρὸ τούτων ἐγέγραπτο καίσαρι, κὴ μάχεις ἀποχείας ὅπ τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ κὴ τ ἡγεμόνα συρίας Τίτον ἐκ διαφορᾶς ἀρχελάῳ καλῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρώδης, κὴ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiã Alexandrũ accusaturus & commendaturus Antipatrũ Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes caprorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus, cumque non posset eos in potestatẽ suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum

Κεφαλ. ιγ'.

Ἀπόστασις τ Τραχωνιτ.

ΓΕνομένῳ ᾗ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἱ κατοικοῦντες τ Τραχωνα, καίσαρος ἀφελομένου ζημιόσασθαι, κὴ πρεσθέντος ἡρώδη τ χώραν, λῃς δύειν μὴ ἐᾶν εἶχον ἐξουσίαν ἐπ, γεωργεῖν ᾗ κὴ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐδ' ἐκείνοις ἠρέσκετο, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονοῦντων. ὅμως ᾗ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπ ὀκνηρότητος τ βασιλέως, ἀπείχοντο τῶν εἰς τοὺς πλησίον ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ διὰ τοῦτο ἦν δόξα τ ὀκνηρίας ἡρώδε. πλεύσαντος ᾗ εἰς τὴν ῥώμην, ὅτε καὶ τὸ παιδὸς ἀλεξάνδρου κατηγόρει, τ Θαδησόμου αὐτίπατρον τ υἱὸν παρελθόντα καίσαρι, λόγον ὡς ὀλωλὸς εἴη διαπεσόντες οἱ τ τραχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, κὴ πάλιν ὑπ' αὐτὰ σωθῆναι τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐφῆκεν. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τ βασιλέως ὀκνοῦντος, ἐχειρώσαντο. μετὰ τετταράκοντα ᾗ τινες ἀρχίλησαι κὴ δι' τὴν ἠλικότητα, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς ᾗ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλάβου διαμένουσι μὴ τὴν ἀτυχίαν τῆς σαλώμης γάμου, τόπον τε εὗρον ἐκείνου δόντος, ᾤκησαν, καὶ κατεχόντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συρίαν ἅπασαν ἐλῄζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τῇ συλλάβῃ, κὴ κακῶς ποιεῖν ἄδειαν. ἡρώδης ᾗ ἐπανελθὼν ὑπὸ τ ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τὴν οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα. κὴ τὴν μὲ λῃστῶν ἐγκρατὴς ὢν δυνάμενος γενέσθαι διὰ τ ἀσφάλειαν, ἵν' ὡς τ τὴν ἀρχόντων

πρεσα-

προσασίας ἐποείσαντό, χαλεπῶς ἢ ἔχων αὐτὸς τ̃ ἀ- A
δικημάτων, προελθὼν τ̃ ζάχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτ̃ῷ
ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι μ̀ μᾶλλον προὸς ὀργὰς
ὧν ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῖς μ̀ νόμου πάντα ζῶπον
ἐπεξεῖναι τοὶς τ̃ῷ οἰκείων φονεῖς, ἀνυποπτήτως τ̃ ἡρῴ-
δε πᾶσαν ἄγοντες μ̀ φέροντες διετέλων. ἐκεῖνος ἢ διε-
λέγετο προὶ τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν σατορνίνῳ
τε μ̀ βολομίῳ, τ̃ ὅτι κολάσαι τοὺς λῃστὰς ἐζαίτιμος. B
ὅθεν ἔτι ζ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μ̃ ἐγίνοντο,
πάντα ἢ ἐτάρατζον ἐπαναστάσει, τ̃ ἡρῴδε βασιλείας
χωρία μ̀ κώμας πορθοῦντες, ζ τοὺς λαμβανομένους τ̃
ἀνθρώπων ὑπισφάττοντες, ὡς εἰ πολέμῳ τιν̀ ἀδι-
κίαν ἐωκότας. ἐγεγόνεσαν γ̀ ἤδη προὶ χιλίους, ἐφ' οἷς
ἀχθόμενος ἡρῴδης, τούς τε λῃστὰς ἐζήτει, ζ χρέος ὁ
ἐζ̀ συλλαίου δ' ἀνείσας ἔτυχεν ὀβόδα τάλαντα ἑξή-
κοντα, παρηκάσης αὐτῷ τ̃ προθεσμίας ὑπολαβεῖν ἡ-
ξίει. σύλλαιος ἢ τ̃ μ̃ ὀβόδαν παρεισαμβάνος, αὐτὸς ἢ C
ἅπαντα διοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἐξαρνος ἦν μ̀ κατὰ τ̃
ἀραβίαν εἶ), μ̀ προὶ τ̃ῷ χρημάτων ἀνεβάλλετο, προὶ ὧν
ὅτι τε σαρζονίνῳ μ̀ βολομίῳ τ̃ῷ συείας ὑπισχνοῦ-
των, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἢ συνέθεντο δι' ἐκείνων ἐντὸς
ἡμερῶν ζ̀ κοντα, τότε χρήματα τ̃ ἡρῴδῃ ὑπολα-
βεῖν, μ̀ τὰς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τ̃ῇ βασιλείᾳ. μ̀ παρ-
ὰ μ̃ ἡρῴδῃ, τ̃ῷ ἀραβων ὐδὲις εὑρέθη τὸ σύνολον, ὅτε
ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον ζῶπον. οἱ δ' ἄραβες, ἱκέσ- D
χοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθόσης ἢ τ̃ προθεσμίας ὁ σύλλαιος, ὐδὲν τ̃ῷ
δικαίων πεποιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀνέρχεται. ῥυσία
ἢ τ̃ῷ χρημάτων, μ̀ τ̃ῷ παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐ-
ποιεῖτο, μ̀ τ̃ῷ προὶ τ̃ σατορνίνον μ̀ βολόμνιον, ὑπιζε- E
πόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξιέναι. στρατιὰν τε ἔχων,
προσήγαγε εἰς τὴν ἀραβίαν, τεσσὶν ἡμέραις ἑστὼς
σταθμοὶς ὀλίγους. μ̀ χωμένους ὅτι τὸ φρουρεῖν τοὺς
λῃστὰς ἔχοντος, ἄρει μ̃ ὀξ ἐφόδου πάντας αὐτούς,
κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, ῥαγεπὰ καλούμενον. τ̃ῷ ἢ
ἄλλων ὐδὲν ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων ἢ τ̃ῷ ἀράβων
ἡγεμόνι νακέβει, μ̀χη γίνε). καθ' ὃν ὀλίγοι μ̃ ἡρῴ- F
δῃ, νάκεβος ἢ ὁ τ̃ῷ ἀράβων στρατηγός, μ̀ προὶ εἴκοσι
πέντε τ̃ σὺν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ ἢ ἄλλοι, προὸς φυγὴν
ἐτράποντο. πισάμβλος ἢ τούτοις, ἐχιλίοις ἰδουμαίων ὅπλ
τῇ ζαχωνίτιδι κατοικίσας, ἤρχε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ
προὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε προὶ φοινίκην οὖσιν,
καταδήλους ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελ-
θεῖν ἐδήλους ἀράβας αὐτῷ πέπεικε). ταῦτα μ̃ ἐν ἐκεῖ-
νοι πολυπραγμονοῦντες, δεῖσιον ὐ φιλόμβλον.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἀφ' ὅπλ καίσαρος ἡρῴδου κατηγόρησεν. G

Ἄγγελοι ἢ συλλαίῳ καταταχήσαντες, εἰς ῥώμην
τὰ πεπραγμένα διεσάφησαν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς
ἕκαστον τ̃ γεγονότων ἄγοντες. ὁ ἢ ἤδη μ̃ ἐπεπραγμέ-
νοις γνώριμος ἦ) καίσαρι. τότε ἢ προὶ τὸν αὐλικὸν
ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, δύθις μεταμφιέννυται μέ-
λαιναν ἐσθῆτα μ̀ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πο-
λέμου τὰ προὶ τὴν ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα, μ̀ πᾶσα

nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionib. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incideret, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Cap. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterùm postquam aduenit præstitutus erminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetũ id cœpit: ipsámque munitionem nomine Ræptã diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Sed aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatiũ obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eũ adiit, denarrans vt bellis afflicta sit Arabia, torumque

regnum euersum ab Herode ingressio cum ex ercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásque magnas opes apud Ræptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm an Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus sui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiam viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandũ principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsq; eorũ munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

ἀπάσατος ἡ βασίλειος ἐσεπιὰ πορθήσαντος αὐτῶν ἠρώδου. δακρύων ᾗ, πεντακοσίους μὲ ὅτι δισχιλίους ἀράβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγεν, ἀνηρῆσθαι ᾗ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν νάκηβον, οἰκεῖον αὐτοῦ, & συγγενῆ, πλεῖστον ᾗ διηρπάζθαι τὸν ἐν ῥαίπτοις. καταπεφρονῆσθαι ᾗ τὸν ὀβόδαν, ὡσὰν ἀσθενείας ἀπὸ ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ, ἀφ' ὧ τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τῶν ἀραβικῶν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου λέγοντος, πεφροντικότος ὅπως ὡς ἥδιστ' αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπισμένως ὅτι καίσαρι μέλοι τῶν εἰρηνικῶν ἅπασιν εἰς πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον ἠρώδη, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ καῖσαρ, αὐτίκα γνοὺς ἠρώδου τοὺς παρόντας, καὶ τῶν ἰδίων τοὺς ὅτι συνήκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τῶν στρατιωτῶν ἠρώδης κατάγοι. τῷ ᾗ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ ᾗ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς ἂν ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν ἠρώδην, ἅτε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τότε τῆς ὄψεως τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νυνὶ ὑπηκόῳ χρήσεται. χαίρει ᾗ καὶ σύλλαιος ἐφ' τούτων τοῖς ἀκούσιν. οἱ ᾗ ἐπαρθέντες, ἅτε τῷ ληστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ἅτε τὰ χρήματα διελύοντο, νομίσαντες αὐ σκείνου μισθωσάμενοι ἐφρούρουν, ἀμισθὶ ταύτας ἐχρῶντο, τεταπεινωμένου τὸν τῷ ἰουδαίων βασιλέως ἀφ' τῶν ὀργὴν τὸ καίσαρος. ὑπιδέντες ᾗ τῇ καιρῷ καὶ οἱ τῶν τραχωνίτην ἔχοντες, καὶ τ' ἰδουμαίων φρουρὰς καθεξαναστάντες, & ληστρικοῖς χρώμενοι μὴ τῷ ἀράβων, οἱ ἐπιπλάτουν τῶν σκείνων χώραν, οὐ διὰ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπῶτερον τὰς ἀδικίας ὄντες. ἠρώδης ᾗ ταῦτα πάντα φέρων ἠνείχετο, μεταβεβλημένης αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ὧν εἶχε ἀφ' καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο τὸ φρονήματος. ἐπὶ γὰρ πέμψαντος αὐτῷ πρεσβείαν ἀπολογησομένην ὁ καῖσαρ ἠνέχετο. πάλιν ᾗ τοὺς συνελθόντας, ἀνοφελῆτους αἰέπεμψεν. ὧν δ' οὐδ' ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δέος ὅτε σύλλαιος ὁ μετρίως ἐλύπει, πεισθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε ᾗ καὶ μειζόνων ἀπτόμενος. ὁ μὲ γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὠδαλαμβαῖος ᾗ τῶν τῷ ἀράβων ἀρχὼν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχειρῇ δόλοις παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τῶν ἀρχῶν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδοις τοῖς περὶ τῶν αὐλῶν, πολλὰ ᾗ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ ᾗ τῷ μὴ τ' ἀρέταν ὄψεις εἰλαῖα προτέρων αὐτῷ βασιλεύειν ὡρίζετο. πέμπῃ ᾗ καὶεῖνος ὄψωνῶν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, σέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν τάλαντων. ἡ ᾗ ὄψις ὠνὴ κατηγόρει σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὁδοῦ τε φαρμάκοις δαφθεῖραι. καὶ ζῶντες ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δ' ἀνῃρῆσθαι τῶν ἀρχῶν. προσέχειν ᾗ οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ἀπονέμῃ μηδὲν τῷ δώρων λαβών. τὰ ᾗ περὶ τῶν ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπιδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προνοίαν. τῷ γὰρ βασιλέων, ὁ μὲν ἔσω τῶν αὐχῶν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἐκανὸς ὧν κωλύειν τοὺς ἀδικουῦτας. ἠρώδης ᾗ ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχιον ὀργιζόντος αὐτῷ καίσαρος, ἐπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠδανομίας φέρειν ἠναγκάζετο.

τείρας

ωτέρας δ' ἐδὲν ὁρῶν τῷ πλείστων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἄπος ἑλλεῖν, εἴπι δύναιτο μετριώτερον δυρεῖν ὑπέρ τε τῷ φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν κρίσαιτο τὴν δυτυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος.

Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ Εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην.

Cap. XVI.

Eurycles calumnia contra Herodis filios.

ΕΞετάσαντος δὲ τὰ πρὸς τὸν οἰκείαν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χείρους ἐκπεπτώκοτας πρὸς τὸ κρεῖττον. ὅλως μὲν γὰρ, ἐδέ ποτε ἔμπροσθεν χρόνου ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μίσος καὶ δυχερέστατον τῷ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπειλῇ τῇ βασιλείᾳ δεῖ τύχης. ἐπέβαινεν δὲ καὶ μᾶλλον αὐξηθὲν τότε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. εὐρυκλῆς ὑπὸ λακεδαίμονος ἦν ἄσημος τῷ σκαιὸς, κακὸς δὲ τὸ ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς ξυφὸν καὶ κολακείαν δ' ἑνὸς ἑκατέρων αὐτῷ ἔχειν τε, καὶ μὴ δοκεῖν, ὅπερ ἡμέρας ὡς τὸ ἡρώδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τὸ δυχρείας τῷ ἐντεῦξεων ἐπεραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα ἡγεῖσθαι βασιλέως. ἐπὶ δὲ αὐτῷ κατηγορεῖ μὲν ἐν τοῖς αὐτοκράτορι, πρόσοδος δὲ καὶ σωφροσύνη, πρὸς τὸ ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ καταπάσσει δεῖ αὐτοῦ, ὅθεν καὶ τὸ γλαφύραν ὑπεκείνατο τιμεῖν, καὶ πολὺς ἐπ' ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλεμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς δὲ αὐτῷ αὐτιχαρίζεσθαι τὰς δεξαβολάς. τέλος δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλος, τοῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὸς ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μέν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπεισμένον δεξεῖναι λέγειν. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ πρὸς τὸν μητέρα διηνήτο καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωθέμενος αὐτοὺς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δύνατας. τούτων δὲ ἀνεκτὸν ἐδὲν ἔφη κατασκευασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τὸ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει. τοὺς δὲ λόγους εὐρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τούτοις ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς δι' ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τοῦ φρονήματος, καὶ φυλάττεσθαι προκαλούμενος τὸν ἀλέξανδρον. ὃ δὲ ἁπλῶς τοῦτο ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὸ αὐτοχειρίαν. ἀντίπατρος μὲν δὴ δύνασιν ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέχασα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δὲ διὰ τὸ τὸ ἀλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηνεύμενος ἀπίθανος, ἀλλ' ὅτου διέθηκε τὸν βασιλέα πρὸς αὐτοὺς ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸ κρεῖττον. δύθις γὰρ εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸ βασιλέα τῷ καππαδοκῶν, τὸ ἀλέξανδρον ἐπιὼν, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γενήσεσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τὸ κακοπραγίας ἀπῆει. εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ὡδὲ ἐν τῇ λακεδαιμόνι πανσάμενος ἦν μοχθηρὸς ὢν πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς οὐκ

Er idem tempus diſſidium cum filiis domeſticum multo magis exacerbatum eſt. quamuis enim iam antè nunquam prorſus vacarit ſuſpicione, malo pernicioſo regibus, tunc tamen id maximè ob talem cauſam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, ſed ingenio peſſimo, adulator & deliciis perditus, ſed vtrunque vitium egregiè diſſimulans, vſus Herodis hoſpitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuerſatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuerſabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congreſſus familiaris. aiebat enim ſibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò ſimulabat ſe Glaphyram obſequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obſeruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò ſe blandis colloquiis inſinuauit vnicuique, vt illi ſoli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico eſſet commodum. his artibus ita ſibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei ſoli tutò ſe poſſe querelas ſuas concredere. aperiebat igitur ei dolorem ſuum, quòd pater eſſet à ſe alienatior, caſúmque matris narrabat, & quòd Antipater præcepta fratribus dignitate ſolus poſſet omnia. Hæc diutius ferenda non eſſe, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipſis ne conuiuia nec colloquia communicare ſuſtineat. Hæc ille, dolorem ſuum in ſinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad ſe hæc pertinere, tacere tamen non poſſe ob periculi magnitudinem & conſultum ei velle, vt caueret ab Alexandri inſidiis. non enim eum diſſimulare animum, ſed ipſis verbis præferre cupiditatem parricidij. Poſt hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo perſuaſus eſt vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus eſt verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod ſine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum ſe cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam ſuam commemorauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia diſceſſit. Reuerſus deinde in patriam, cùm ibi quoque ſimilibus artibus vteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. Portrò Iudæorum rex non iã

vt antè contentus, autem præbere criminatoribus Alexandri, & Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & sciscitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cætera Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd essēt exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet, pollicitúsque eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedens vera esse dixit omnia: protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, esséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium. eos verò qui torti sunt rex apud Hierichūtem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculum imminet, delatę quòd spe nuptiarū Syllęo de omnib. quę hic fiunt per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit. ille non amplius se continens vinciri eos iu-

ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὸν Ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολάς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγενημένος αὐτός, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις ἐξειργάζετο, παρατηρῶν ἕκαστα, καὶ πυνθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, Εὐάρατόν τε Κῷον Ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον, Ἡρώδης ἐλάμβανεν. ἐπιγίνεται δὲ κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σκευωρουμένης ἀεί τι τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἆθλου τούτου προκειμένου, λέγειν τι περὶ ἐκείνων δυσχερές, ὃ πρὸς τὴν τοῦ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν Ἡρώδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, Ἰούκουνδος καὶ Τύραννος. οὗτοι προσκρούσαντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ἀπωσμένοι, τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ διαμαρτυρήσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς Ἡρώδην Ἀλέξανδρος, ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων διώκων προσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἵππου κατενεχθεὶς, ἀναπαρείη ταῖς ἑαυτοῦ λόγχαις. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γεγενῆσθαι πάθος. ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐξήλεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς Ἀλεξάνδρου θεράπευσιν ὅπλα κελεύοντος ἐκείνου. μετὰ τούτους ὁ φρούραρχος Ἀλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δέξασθαι τῇ φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεσχῆσθαι τὰ κείμενα τῶν βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. υἱὸς δὲ αὐτοῦ, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη γενέσθαι, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν ὡς εἶναι εἰκάσαι τῆς Ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προεθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειρᾶσθε καθὼς ὑπέσχεσθε δέξασθαι ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ. μετὰ τοῦτο τὸ γραμματεῖον, ὁ μὲν Ἡρώδης, οὐκέτι ἐνδοιασίμως εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. Ἀλέξανδρος δὲ Διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μεμιμῆσθαι τὸν τύπον, καὶ δι' Ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ Διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός. ἐν ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν Ἱεριχοῦντι κατηγοροῦντας τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρῃτήσατο διὰ Πτολεμαίου καὶ Φερώρα τὸ πλῆθος ἀναστείλας. ἦν δὲ φυλακὴ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσῄει μὲν οὐδεὶς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καὶ τί γὰρ ἢ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος, ἕτερος δὲ αὐτῶν Ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ἐπαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ τηθίδα καὶ πενθερὰν, συναλγεῖν αὐτῷ τῆς συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πειθόμενον. οὐ γὰρ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπωλείας, διαβεβλημένης Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τἀνθάδε προμηνύειν; ταῦτα τοὺς ἐκείνη ταχὺ μάλα τἀδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους, ὁ δὲ οὐκ ἔτι κατασχὼν αὐτὸν, δῆσαί τε κελεύει,

A κελεύει, καὶ διαστήσαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ἐπὶ τῷ πατρὶ, ταῦτα γεγραμμένοις ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ἐπιβουλὴν μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τοῦ γεγεννηκότος, οὔτε συσκευάσασθαι, δρασμῷ δὲ ἐπιβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην ὑπόπτου καὶ δυσχεροῦς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ἀπὸ καππαδοκίας πρεσβευτοῦ παρὰ ἀρχελάου μήλα τινὸς, ὃς ἦν δυνάστης τῶν ἐκείνου, βουλό- B μενος ἡρώδης ἐνδείξασθαι τὴν δύσνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν. ἀλλ' οὐδὲν οὔτε ἄτοπον, οὔτε δυσχερὲς ἐντεθυμῆσθαι κατὰ τοῦ πατρὸς, οὐδὲ ὅσα συνεσκεύασαι κακοηθείᾳ τῶν ἐναντίων ἀληθές εἶναί τι τούτων. βούλεσθαι δὲ ἀνετάζειν, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφα- C λεστέραν. ἀλλὰ καὶ τούτοις ἀπολέσαι θᾶττον, ἀντιπάτρου τῷ πλήθει τοὺς ἰδίους ἐγκαθίσαντος φίλους. τοιαῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε μήλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τὴν ἀρχελάου, καὶ πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ἐπιβουλὴν ἡρώδου γιγνομένων. ὡς δὲ ἧκεν, εὐθὺς μὲν ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπληξαμένη, μέγα καὶ συμπαθὲς D ἀνῴμωξεν. ἦν δὲ καὶ τοῦ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων ὀδυνηρά τις θέα μέχρι πλείονος, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἧκον εἰπεῖν ἢ πράττειν δυναμένων. ὀψὲ δὲ τοῦ πτολεμαίου, τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν κελεύσαντος, εἴ τι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ συνοῖδεν αὐτῷ, τί δὲ οὐκ ἂν ἔφη συνέγνω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ στεργομένη πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδείη μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δὲ φέροι πρὸς σωτηρίαν τὴν ἐκείνου τὸ κατ' E κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν, οἷς ἥκιστα ἐχρῆν, οὔτε αὐτὸς ἐννόησα, οὔτε οὐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρώδης, ἀρχέλαον ἐξεληλέγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ οὐολομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν παράπλῳ μετ' ἐλού- F σης τῆς κιλικίας προσχόντας, ἀρχελάῳ τὸ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῆς ἐπιβολῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν ἀνύσαντά τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυσχεραίνειν, καίσαρα, διδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοὺς ἐλέγχους οὓς κατὰ τῶν νεανίσκων κατασκευασμένους ἀπέστειλεν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς G νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις, καὶ τῷ πατρί, μὴ χαλεπώτερόν τι προσεθῆναι κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπτως ἔχοντες ἐστασίαζον, οὐ μὴν καὶ πρὸς καίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἄλλο τι κατὰ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις. εἰς δὲ τὴν ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔσχον τι καιρὸν ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῷ καίσαρι, διηλλαγμένον εὑρόντες ἡρώδῃ. τὰ γὰρ περὶ τὴν νικολάου πρεσβείαν, ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην, καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ἐγένετο. πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαίου κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ οἱ ἄραβες δῆλοι πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

A bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volẽs Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum B è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedère. Ad Archelaum, ille respõdit, pollicitum, quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parẽtem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib, cupiuisse etiam vt Tyrannus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit C & ipsum & Melam duci ad ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iu- D uenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamanit, nullius mali se esse consciam. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd E ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaũ maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationẽ quòd filiis conatuũ fuisset particeps, Romã inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, F reddderent ei literas, & argumẽta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: nõ tamen missurũ fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturũ eos in maleuolentia: Romã autem delati inuenerunt iã Herodi reconciliatũ Cæsarem, eíque literas reddide- G runt. Nam Nicolai legatio ad hũc modũ se habuit. Quãprimũ Romã venit & in palatiũ, præter ea mandata quę habebat, Syllæũ accusandũ suscepit. animaduertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosque cognatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis oriretur, difficilem se habiturum iudicem, quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sumptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non propetè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasérũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cæsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

A ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῷ Νικολάῳ προσελθόντες, ταῖς ἀδικίαις ἀπάσας ἐμιλύνουν, καὶ τὸ ὀβολοῦ ὡς ἐξαφθαρέντων πλείσων ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες, ἐπὶ δὲ καὶ τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ καὶ τῇ ὑπόκρισιν ὑφηρημένοι, ἐξήλεγχον. ὁ δὲ Νικόλαος ὁπότυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσπεφυκυῖαν, διὰ αὐτῆς ἐπεφάσκετο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς ἀλλαγὰς ἡρῴδῃ πιθήσαι καίσαρα. σαφῶς δὲ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἐπράξεν ἐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλάβοι, μισοῦσαν καιρὸν ὑπὲρ ἡρῴδου λέγειν. σωιεστώτων δὲν ἐπ' ἀλλήλους, καὶ δοθείσης ἡμέρας, Νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλάβοι, τοῦ τε τὰ βασιλέως ἀπώλεσαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' ἀδίκοις, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, ἐ τῷ ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσπεθεὶς δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναστήσειε καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν ἡρῴδῃ πεπραγμένων. ὡς δὲ ἦκεν ὅπι τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν καῖσαρ ἐξεῖρχθαι αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ ἡρῴδου λέγειν, ὡς ἐ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτοις λάβοι τὴν χώραν διαρπάσας. πρὸς ταῦτα ὁ Νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλείστα γε αὐτῶν ἐγένετο ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἰδεῖν χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δὲ τὸ δοκοῦν καίσαρος ἐνδοῦναι αὐτὸν ἀκριβατεῖν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἰδεῖν προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τὰ προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὰ μὲ στρατιὰ, ἐ στρατιὰν ἔλεγχε, ἀλλ' ὅπι δίκαιον τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ ταῦτα, μηδὲ ὡς ἐπέξεπον αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν ὅπι σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ βολόμνιον τοῖς τὰ συρίας ἡγεμόνας, τελευταῖον δὲ, ἐν βηρυτῷ τούτων ἐναντίον συλλάβοι τὰ σὺ τυχὼν ἐπομόσαντος, ἢ μὴ ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρῴδου πεφευγότας. ὧν δὲν ποιησαντος συλλάβου πάλιν ὅπι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρῴδῃ, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις ἔτους ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ἔτοι τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπατείας τοιαῦτα. καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπου ψαίτων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας δὲ τῆς συνθήκης, ἀσεβημένου δὲ μὴ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τὸ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τοῖς αἰχμαλώτοις, ἑξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαι τὸν τραχῶνα κατοικούντων, τεσσαράκοντα τὰ πρῶτον εἶτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρῴδου κολάσεις δραφεύγοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τοῦ ἀραβίας. τούτοις ὑπεδέξατο σύλλαιος ὅπι πάντας ἀνθρώπους ξένους, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃσῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτοις ὅπι τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν καὶ τὰ αὐτοῦ τὸ δάνειον προθεσμίαν. καὶ δύναιτο ἂν ἐκ ὅπιδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, ὑ-

ἢ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ἔτους οὖν καὶ τῆς τοῦ αἰχμαλωσίας ὁπτωδόνου συκοφαντήματος προφωτός, μέγιστον ὦ καῖσαρ κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τοῦ σοῦ ὀργοῦ αὐτῷ ποιηθέν.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπελθόντος ἡμῖν τοῦ ἀραβων δυνάμεως, καὶ τοῦ A
ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου νάκεβον τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ σὺν τοῖς πάντας, ὧν ἔκαιον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, δισχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. ταῦτα μᾶλλον σκυθρωπὸν τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν σύλλαιον ὑπερφυῶς ὀργῆς μεστὸς, αἰσθέσθαι ἐποίησε τοὺς ἀραβων. ὑποφυομένου δ' αὐτοῦ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, εἴ τε σωθῆναι τοὺς δανείων αἰτιωμένους, καὶ τὰ B
ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσας ληστήρια κατηπώντο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καίσαρ, ὡς τὸν μὲν συλλαίου καταγνῶναι θανάτου. ἡρῴδης δὲ ὁ μεταλλάττειν, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ βολῆς πικρότερον ἔγραψεν αὐτοῦ πεποιθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν σύλλαιος αἰσθόμενος τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα C
ἔτι κολασθησόμενος. ἀρέτας δὲ μὲν δύναμις ἦν καίσαρι, ὅπη τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνης καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δὲ τὰ περὶ ἐκείνης πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τὸν ὄλυμπον, καὶ βολόμνιον δύμῃ καίσαρα πυθομένοις, εὐθὺς ἔδοξεν ἐξ ἐπιστολῆς ἡρῴδου, τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα, ἐξ οἷς ἐλέγχως ἀπεδίδοναν. καίσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχὴν ἄλλῃ πως ἐξιδέναι γέροντι, καὶ κακῶς πράττοντι τὰ περὶ τοὺς παῖδας, D
ὡς μὴ δοκοίη καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δὲ τοὺς περὶ ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ὑπομείνας ὡς πρεσβεία χρήσαιτο τῇ μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐβεβαιώσατο. ἡρῴδης δὲ γράφει δηλαγμένος, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἄχθεται λέγων, καὶ δέον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξιέναι παλαιότας ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιῶναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν. εἰ δὲ δρασμὸν ἐνόησαν, ἀλλως νυθετήσαντα μηδὲν ἀνήκεστον E
δράσειν. συμβαλέσθαι δὲ ἔχειν αὐτῷ συνέδριον ἀποδείξαντα περὶ βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικίσει ῥωμαίοι, καὶ φαλαβόνδα, ὅσοις τε ἡγεμόνας, καὶ τὴν βασιλέα τῆς καππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώματι εἶναι ὁπηνίκα, μὴ τὰ ἐκείνων γνώμης ὅπη χρὴ δοκοίη λαμβάνειν. καίσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστελλεν.

Affirmo enim quod cum Arabum manus nos inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cum eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ex pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngraphatum conditiones, & rescripta præsidum, literaéque vrbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quod calumniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitię. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfeciſſet creditoribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ indignari pergebat, quod regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditę ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisque legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temerariè principatum sumpsisset? non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tantùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris. XIII.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρ ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ τῷ τῆς συνεδρίου F
καταγνῶναι τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ θάνατος ναυίσκων.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

ΟΔὲ ἡρῴδης τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπεληχθέντων, θᾶσσον μὲν δύθις ὅτι ταῖς δίαλλαγαῖς ἐχαίρει, θᾶσσον δὲ καὶ τῶν πάντα ἐξεῖναι καὶ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ ὡς τὸ μὲν δύσθυμον, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θέλοιμι, ὅτε προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρ- G
εῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ὑπιλαβόμενος, τὸ μῖσος ἐπανορθοῦσθαι τὴν ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκεῖνον γὰρ ἦν ἔχθος ἀπ' ἴσου φέρειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων μισθὸν ἔσεσθαι. γενομένων δὲ ἐν βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε.

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessu CL. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de incunda fuga consilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: rémque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxiseum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quá vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hęc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem cautam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vĕtum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebãt ne propter inueteratum

Τοὺς μὲν παῖδας, ἃ δὲ ἠξίου φιλόγλη εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον δ' πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν ἀπολογήσασθαι. μόνος καθ' αὐτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν ἀσθυνεφῆ ὡς πρὸς ἀνάγκην ὢν ἠτυχηκώς, πλεῖον ἢ ἀπεικὸς ἦν ὁ πατὴρ ὀλοφύρεσθαι παισὶν εἰπών, βίαιος δὲ ἦν· καὶ οὐδὲ τὰ ὑπόδειξιν δ' αἰτίας ἐτετάραχτο, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀργιότητος ἐνδιδοὺς σημεῖα τοῖς τε ἐλέγχοις ἀκριβέστερον καταμαθεῖν, ἀλλὰ σωτηρίαν αὐτοῖς προσιθεὶς, παρὸν καὶ παίδων ἀχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτοῦ ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ὑπεβουλή μοὶ ἢ τις ὑπόνοια δυσσεβείας ἐνεγράπτο, μόνον ἢ ὡς φυγεῖν βουλεύσασθαι, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη προέχουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν, ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐχθροῦ, μᾶλλόν τε ὀξεβόα, καὶ τὸ πρόσθεν εἰς ὁμολογίαν τῆς ὑπερβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤνεγκε, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν ἐξέλοιτο τῆς ζωῆς, ἢ ταῦτα ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τῶν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὑπάρχοιεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας ἐπάναγκες ἐπὶ τοῖς πρόσθεν βάλλειν, καὶ τοῦτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅσπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὰ ἐκείνων κρίσιν. ἦκεν μέντοι, δικαστὰς μὲν οὐκ ἄτοπος ὑπὸ φανερᾶς οἷς ἐν τῷ παίδων ὀλίγου πάθοι, συνομοθέλῶας ἢ καιρὸν ἔχοντας, ὡς δεινὸν καὶ τῷ πόρρω γεγονότων ἀμελῆσαι ἑαυτῆς ὑπερβολῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων οὐδενὸς τῆς ὑπολογίας παρημμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπερβολῆς καὶ ἀλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίωσαν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώμασι, ἀστεφανώτῳ γνώμῃ ἀδημονεστάτῃ προσιὼν χρώμενος. ἔφη δὲ καταδικάζειν μὲν τῶν πρώδου παίδων, κτείνειν δ' ὡς οἰκεῖα δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τὸ πάθος μείζονος ὄντος, εἰ καὶ πατὴρ δι' αὐτοῖς δεδυσύχηκε. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες, εἶπον δὲ αὐτῷ ξένοις ὄντες προσβύται, τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἀποφαίνω. βολόμνιος δ' ἀντίκρις ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ἥττους ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τῷ ὄντι θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν οὖν, ἡρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τῶν νικολάου πλούσαντος ὡς αὐτὸν ἐν τῇ ῥώμῃ ἐπιωφθέντος, προδιηγησάμενος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἵν' τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς καθείρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μὲ ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φάνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δ' τἀναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανορθώτων εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δ' δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοις περὶ τῶν φίλων. καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐχθροῦ σωνοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, λόγος δίδυς ἅπασι τῷ παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία ποίπατε χωρήσειε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐνδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας δέος

ἐν πα-

ἐκ παλαιᾶ καθεστακυῖαν εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ- A
θεῖν. καὶ τοῖς μὲ πάθεσιν ἐδυσχέραινον, ὡς ἰδίῳ ἑκάστῳ· εἰ-
πεῖν τι φοβούμενοι, ἢ ἄλλο λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυ-
νον, ἀλλ' ἐσκεκλεισμένοι τὸν ἕλκον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναί-
δως δ' οὐ τὴν ἀρχὴν τῶν παθῶν ἔφερεν. εἷς δ' αὐτῶν πάλαι
στρατιώτης, ὀνόματι τίρων, ἐκ παίδων καθ' ἡλικίαν ὢν τοῦ
Ἀλεξάνδρου φίλος, πάντα ὅσα καθ' ἑαυτοὺς ἀποδυό-
μενοι δι' ἡσυχίας ἴσασιν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερίστητος ἐξε-
λάλει, καὶ βοᾶν ἐναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν B
ἀφανῶς καλύπτως λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ δίκαιον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνῃρημένον εἴη, κρατεῖν δὲ
τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοπραγία, καὶ θᾶττον πέφος ἐπάγει
τοῖς φρονήμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέτρια τῶν ἀνθρωπίνων
παθῶν ὀρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει μοι
ἂν ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δ' ὄλεθρον, ἐκίνει
πάντας, ὡς ἀνάνδρως αὐτὸς πρὸς τὸν καιρὸν ἐσαμβύ- C
δὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἴποιεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν
ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν
τῇ σιγῇ προφερόμενοι τὴν ἐκείνου παρρησίαν ὅμως
ἀπεδέχοντο. τὸ δὲ προσδοκώμενον πάθος, ἐβιάζετο
πάντα ὃν τινα οἰοῖ ἐπ' αὐτῷ λαλεῖν. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸν
βασιλέα μετὰ πάσης παρρησίας ὠσάμενος, μόνος μόνῳ
λέγειν ἠξίει, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ
βασιλεῦ δυσκαρτέρει ὅτι τοιούτῳ πάθει. τὴν τοσαύτην D
ταύτην παρρησίαν, ἀναγκαίαν δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν
εἰ λάβοι τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, φρόντισον τὸ ἐμῆς ἀσ-
φαλείας. ποῖ ποτε ὤχοντό σε, καὶ πεπλώκασιν ἐκ τῆς ψυ-
χῆς αἱ φρένες; ποῖ δ' ὁ πρότερος ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ
καὶ μεγάλα κατώρθωσας; τίς δὲ τῶν φίλων καὶ συμ-
βίων ἐρημία; κείνω δέ, ὑδὲ παρόντας αὐτοὺς εἶ συμ-
βιεῖς ἢ φίλους, οἳ πρότερόν σοι θᾶττον μῖσος ὅτι τῇ μα-
καριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ δ' ὑπόψῃ τι θεραπτό- E
μενόν ὅτι; δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς
ἐγκυμονούσης, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρως ἀναρήσῃς, σεαυτὸν
ἐν ὑπάρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομή-
σαντι τὰ εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγχύσειν ἂν αὐτὸς ἤδη
τοσαυτάκις κατέγνως θανάτου; ἐκ σύνοισεις, ὅτι καὶ τῷ
ὄχλων ἡ σιωπὴ, τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
πάθος; ἥτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες,
ἔλεον μὲν τῶν ἀτυχούντων, μῖσος δ' τῶν ταῦτα δρα-
σάντων ἐχήκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεύς, F
ἐν ἀρχῇ μὲν ἐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ
καὶ λέγειν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀθυμοῦντος τὸν τίρωνος ἐκ-
αργῶς, τό τε πάθους καὶ τὸ περὶ τοὺς οἰκείους ἀπιστίας.
αὖθις δ' ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ στρα-
τιωτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ. τὸ δὲ ἀπαίδευτον ἐξέ-
πιπτε τοῦ καιροῦ. ταραχῆς δ' ἠρώδης ἐνεπίμπλατο, καὶ
μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀ- G
κούειν τοῦ λόγου, ἐπεὶ καὶ τοὺς θαλειμένους στρατιώ-
τας, καὶ τοὺς ἀλαναικτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο,
προσάπτει τοῦ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντας,
καὶ τὸν τίρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου
γνωσθέντος, ὑπῳθεται τοῦ καμροῦ καὶ τρύφων τὸς
κουρεὺς τοῦ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πολλάκις ὁ τίρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρῷ τὰ λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἐσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα
εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, βάσανος ἰὼν τοῦ τε τίρωνος, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦ κυρέως.
διακαρτερουντός τε τοῦ τίρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη διακείμενον, ἔχοντα
δ' ὀλιγίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς περὶ τὸν πάτερα δυσχερείας περιπλον,

diſſidium immineret eis exitium, cúmque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periiſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: eóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. Hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô res diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occidéſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhæc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi egre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipſo, Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, gutturi ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se iudicaturum veritatem, si tormenta sibi ac patenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tãdem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbentes suis obseruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

ἔφη μιμνύειν τῷ βασιλεῖ τ ἀλήθειαν, εἰ παρεῖτο τὰ
βάσανα τ φράσαι τ Βασάνῳ τ αἰτίας αὐτόν τε τ πα-
τέρα. δόντος ὄ πίστιν ὅτι τούτοις, ἔλεγλυ ὡς εἴη συν-
θήκη τοῖς ὅπλοις δι' αὐτομολείας βασιλεῖ τ τήρωνα. πρόσ-
ελθεῖν γὰρ ἂν ποτε εἰ μόνον μόνῳ, κ δράσαντα παθεῖν
τι τ εἰκότων ἂν ἀγλυνὲς Ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. τα-
ῦτα μὲν ἐκεῖνος εἶπεν, ἐξαιρεῖται τ πατέρα τ ἀνάγ-
κης, ἄδηλον εἴτε τ ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε
καὶ ὡς ἀγχαφεῖ νοήσας τινὰ ταύτην τ κακῶν ἄπαυ-
στον, κ τῷ γεγυμνικότι. ὁ ὄ Ἡρῴδης, ὡδὲ εἴ τι πρόσθεν ἐν-
δοιάσιμον ἐῶ αὐτῷ πρὸς τ τεκνοκτονίαν, τούτῳ τόπον ἡ
χώρα καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξῃ-
ρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λο-
γισμοῦ ὑπαγαγεῖν, ἔπαυσεν ἤδη τέλος ἐπιθεὶς τῇ
προαιρέσει. κ προσαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, ἑκατοσίους
τε τῶν ἡγεμόνων τοῖς ἐν ἀτίᾳ γεγομένοις, κ τ τήρωνα
σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τὸν πρὸ ἐκείνου ἐλεγχόντι χυ-
ρεῖ, κατηγορίαν ἀπάντων αὐτῷ ἐποιήσατο. κἀκείνους
μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς ὑπατυχοῦσι βάλλοντες, ἀπέ-
κτειναν. Ἀλέξανδρος ὄ Ϲ αριστόβουλος ἀχθέντες εἰς σε-
βασλεῖ, ἐπιτάξαντος τοῦ παῤῥός, στραγάλῃ κτείνονται,
τὰ ὄ σώματα νύκτωρ εἰς Ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο, τὸ
τε μητροπάτορος ἐκεῖ, Ϲ τ πλείσων αὐτοῖς προγόνων
κειμένων. ἴσως μὲν οὖν ἂν ἄλογον εἰσοις καταφαίνε-
σθαι, ζεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, ὕστερος αὐξηθῆναι, καὶ
παραπέρω προελθὸν, ἀπονικῆσαι τῷ φύσιν. δῆσαι
ὄν ἠθέλησε αὐ εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους αἰσ-
χύνεσθαι τῷ τοιαύτην αἰτίαν προῖς αὐτὸν ὀργῆς ἀναγαγόν-
τας τὸν πατέρα, κ χρόνῳ ὑπασκελίσαντας ὑπὸ κα-
λεπότητος αἰτίκεσθαι αὐτοῖς, εἴτε Ϲ προῖς αὐτὸν ἐκεῖνον
ἀπαθῆ κ προῖκτὸν ὄντα προῖ τῷ ὑπερθυμίαν τῆς ἀρ-
χῆς, Ϲ τ ἄλλης ὑπερδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι ὑπερ-
κληπτέον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ ἐκλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ
τῷ τύχῃ παντὸς ὑπερνώμονος λογισμοῦ μείζω τῷ
δυνάμιν ἐχούσῃ. ὅθεν Ϲ πειθόμεθα τοῖς ἀνθρω-
πίνας προφέρεις ὑπ' ἐκείνης προκαθοσιῶσθαι τῆς τῷ
γενέσθαι πάντως ἀνάγκης, Ϲ καλοῦμεν αὐτῷ εἱμαρμέ-
νῳ, ὡς ἐνδεὲς ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτῷ γένε). τοῦτον μὲν
οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω προς ἐκεῖνον ἀρκέσει κινεῖν,
ἡμῖν τε αὐτοῖς ὑποδιδόντά τι, κ τὰς διαφορὰς τ ὑπο-
πτευθυμάτων ἐκ ἀνεθυμίους ποιοῦντα, ἃ προ ἡμῖν ἤδη
περιλοσόφηται κ τῷ νόμῳ. τῶν ὄ ἄλλων δύο, τῷ μ
ὑπὸ τῶν παίδων μέμφεται αἰ τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐ-
θαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι κ
διαβολῶν ἐῶ εἴχοντο κατὰ τὸ πατρὸς, κ τῶν προσ-
τιθεμένων αὐτῷ κατὰ τ βίον, ἐκ δυμενεῖς ἦσαν ἐξε-
τάσαι, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκριτεῖς ὄ λέ-
γειν, διάλυτοι ὄ δ' ἀμφότερα τοῖς ὑπηρεσῦσιν αὐ-
τοῖς, κ προς χάριν καταμωύουσιν. ὁ μὲν τοι πατὴρ,
ὡδὲ συγγνώμης ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τὰ προῖ ἐκείνους
ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πίστιν ὑπεβουλῆς ἐναργῆ λα-
βὼν, ὅτε ὡς σκοπῷ ὑπεχειρήσεως ἐλέγχῳ ἔχων,
ἐτόλμησεν ὑποπτεῦσαι τοιὸς ἐξ αὐτῷ φύντας, ἀρίστους
μὲν τὰ σώματα, κ προπόθητος πᾶσι τοῖς ἀλλο-
ξίοις, ἐκ ὑποδέοντας ὄ ἐν τοῖς ὑπερθυμήμασιν εἴ-

που θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῷ ἐμπεσούντων ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον,
ἀλέξανδρος ὄ κ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἦρκει γὰρ εἰ κ κατέγνω κ ζώντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενι-
τεύοντας ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχθν, μεγάλῃ ἀσφάλειαν αὐτῷ προβεβλημένῳ τῷ ῥωμαίων δυνάμιν,

δι' ἣν

ἀλλ' ἐκεῖνο ἄξιον ἐπιστῆσαι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι οὐδὲ ἐφόδου καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ A ὑποπτεῦσαι ταχύ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τῷ νικῶντος αὐτὴν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποστάτου. καὶ τῆς ἡλικίας ἐπὶ ὕσης σωὴ γήρᾳ τοσοῦτον ἐξήμαρτεν. ἦν μὲν παροξυντὴ, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν αὐτῷ τινα φέρει. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ καὶ δυσχερές, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν ὅσοις δὲ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελευταῖον ἴσως ὧν καὶ B ἐξαναφέρεσθαι, φονώσης καὶ δυσμετακινήτου ψυχῆς ὑπὸ τῶν χειρόνων. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὖθις ἀποχώμενος ἃ δὲ τῶν προλοίπων ὅσοις ἐδόκει φιλτάτοις, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἐλάττων ἐποίει συμπαθεῖσθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δ' ὡμὸν ὅμοιον ἦν, τῶν μισθὲ ἐκείνων φεισαμένῳ. διέξιμεν δ' ὑφ' αὐτῶν ἑξῆς ἀφηγούμενοι.

positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσηποῦ ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τοῦ ἀντιπάτρου τοῦ Ἡρώδου κακοηθείας. Κεφ. α
Περὶ Ζαμάριος Ἰουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος. Κεφ. β
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρώδου. Κεφ. γ
Ὡς Ἡρώδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς Καίσαρα. Κεφ. δ
Τελευτὴ τοῦ Φερώρα. Κεφ. ε
Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς Ἡρώδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ς
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ
Περὶ τῆς Ἡρώδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν Ἰουδαίων. Κεφ. η
Ἀντιπάτρου αἵρεσις. Κεφ. θ
Ἡρώδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ ταφή. Κεφ. ι
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν Ἀρχέλαον. Κεφ. ια
Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Σαβῖνον, καὶ ὡς Οὖαρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε. Κεφ. ιβ
Ὡς Καῖσαρ τὰς Ἡρώδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὸν διάδοχον. Κεφ. ιγ
Περὶ Ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ
Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia. Cap. I.
De Zamari Iudæo Babylonico. Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. Cap. IV.
Pheroræ obitus. Cap. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. Cap. VI.
Antipatri capitis damnatus in vincula coniicitur. Cap. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio. Cap. VIII.
Antipatri exitium. Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. Cap. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum. Cap. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit. Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. Cap. XIII.
De Pseudalexandro. Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatus diris, gradu iã ad extremam contra patrem impietatem facto, nõdum improbæ ſpei ſatisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorũ metu, qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorẽ difficultatẽ paſſi ſibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quòd illũ magis etiã haberet ſolicitũ, alienati militũ animi: a quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida, quæ mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furiis: dabátque operam vt nulli eſſent, qui inſidias eius detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi peritus refugere. ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperium: quòd ſi diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſſimum. Ideò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obtuere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentiſſimis munerib. ſibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiã erat fratrem iplius corrumpi poſſe donorum magnitudine: paritérque regis ſororem, nuptam vitro inter amicos regis primario. erat. n. callidiſſimus ad deuinciendos per beneuolẽtię ſpeciem hominũ ani-

Κεφάλαιον α'.

Περὶ τ̃ ἀντιπάτρου τ̃ ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ ὴ ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβεία τε τ̃ὴ ὑς ἀτ̃ὴ κ̀ὴ ἀλαζονεία τ̃ὴν ἐπ' αὐτοῖς τ̃ πατέρα ἀφιεβλικότι, ἔτι κ̃ὴ γνώμιμα ἡ ἐλπὶς τ̃ αὐθις βίε ἰῶ. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβε τ̃ ὀπὶ τ̃ῇ ἀρχῇ δ̀ξῃ τὸ τ̃ὴν ἀδελφῶν μὴ ὀπικοινωνήσον, ἐργωδέσερον κ̀ὴ ἄπορον αὐτ̃ῷ ἀπέφηνεν τὸ τ̃ βασιλείαν παραγηρᾶσ. Τοσόνδε φύ τ̃ὴν ἐθνὴ μῖσος πρὸς αὐτόν. ὄντος ὴ αὐτ̃ῷ κ̀ τ̃ὸν δε χαλεπ̃ς, πλ̃ίστως παρελύπει τὸ φρονηματικὸν ἀλλοτρίως ἔχον τ̃ῇ γνώμῃ πρὸς αὐτ̃, εἰς ὃς τὰ πάντα ἰῶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τ̃ οἰκείᾳ ἀσφαλ̃ς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγνώμονα πραγμάτων. Τοσόνδε κίνδυνον ἐμνήσθυσεν αὐτ̃ῷ ὁ ὀλεθρος τ̃ὴν ἀδελφῶν. ὁ μὲν ἀλλὰ ὁ σωτ̃ὴρ ἐκ τ̃ὴν παρ̃ῇ, κ̀ δὲν ἄλλο ἡ βασιλεὺς ὢν, κ̀ ὅπως ἀνέτο παρ' αὐτ̃ῷ μ̃ζόνως, ἐξ ὧν ὑπολωλέναι καλ̃ς εἶχεν, δύποιας βεβαιώματα δυρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ̃ ἡρώδε τοὺς ἀδελφοὺς ὑπεδέιχως, ἀλλ' ὡς ἐχθρᾳ τ̃ῇ πρὸς ἐκείνους, ὁ πρὸ αὐτ̃ῷ πρὸς τὸν πατέρα. διαὶδὲ αὐτὸν φυλάσσε δυσὶν ἀρᾳ, ἅπερ δὴ πάντα μηχαναῖ τ̃ῆς ὀπὶ τὸν ἡρώδε ὁδοῦ ἴσαντο ὑπὸ πατρῷ, ἐρημοῦν αὐτὸν μ̃ κατηγορῶν ἐφ' οἷς πρὸς τ̃ῆν διενοεῖτο, ἡρώδε ὴ αὖ καταφυγ̃ς, εἰ βοηθεῖεν αὐτ̃ῷ τὸ ὑπὸ πάτροῦ φανερὰς πολεμίᾳ κατασάντος. ὥ̃ε μίσει μὲν τ̃ῷ πρὸς τὸν πατέρα ἔσχατε τὸν ὀπιβελὸν τ̃ὴν ἀδελφῶν. τότε ὴ ἤττετο μειζόνως τ̃ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθ τ̃ πρᾴξεως. ὑποθνήσκοντος μὲν ἐκ ἡρώδου, βεβαίως αὐτ̃ῷ πρυηχομένης τ̃ῆς ἀρχ̃ς, ἐξικνυμένε ὴ εἰς τὸ πλέον ὀπιζεῖν, κινδύνων ἂν πρὸς ἀντων ἐξαιρεῖτ̃ ηχομένης τ̃ῆς πρᾴξεως, ἧς σωθέ τ̃ης γηρονὼς, πολέμιον ἰῶ ἀγκαζε τὸν πατέρα καθεσ̃ῶν. καὶ δ̀ξῃ τ̃το χαρίζεσθαι πολυτελ̃ς ἰῶ τοῖς πρὸς τ̃ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσων τὸ τ̃ὴν ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ὀπὶ ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν δύνους καθιεμένης, πρὸ πάντων ὴ σατορνίνον, τ̃ σ συείας ὀπιμελητ̃ύ. ὑπεδέξαθαί τε ἰῶ ἐλπὶς αὐτ̃ῷ κ̀ τ̃ σατορνίνε ἀδελφὸν μεγέθ δώρων ἃ ἐδίδε, κ̀ τ̃ ἀδελφ̃ τ̃ βασιλέως αὐθρὶ πρώτῳ τ̃ῆν πρὸ τὸν ἡρώδε συνοικ̃σαν τ̃ῇ αὐτ̃ῷ τρόπῳ χρόμενος. ὑφυσάμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλουντας δ' ἐνόησε ἰῶ πεπισ̃θαι.

κ̀ μὴ-

καὶ μῖσος ἀφάμβυος ἐφ' οἷς πνας ὑπεκρύψαθαι σωτ- A
πώτατος. ἐ μὲν ἠπάτα γε τὸν τητθίδα φρονα-
τανενοηκῖναι ἐκ πλείονος αὐτὸν, & μηκέτ' οἷαν οὖσαν
ὠδμολογηθῆναι, καὶ ὅλα τὸ ἤδη ὠδασκλῆ τῇ πάν-
τῃ αὐπτεχνάθαι αὐπῷ φρὸς τὸ κακότερον. καίτοι
θυγατρὶ αὐτῆς σωώκει θεῖος φρὸς μητρὸς αὐπάτ-
τερου φρονοία τῇ ἐκείνου, & ὅλα φέρει λαβὼν τὸν
κόρον φρότερον ἀρισοβύλῳ γαμηθύλιον. τὴ δὲ ἑτέ-
ραν ἐκ τῆ αὐδρὸς αὐτῆς καλλαία παῖς γυναῖκα εἶχεν. B
ἀλλ' ὐδὲν ὅπῃ τῷ μὴ καταιρεῖσθ πονηρὸν ὄντα, ἡ ὅπ-
γαμία τεῖχος, ὥσπερ ὐδ' ἡ φρότερον συγγύεια φρὸς
τὸ ὐ μεμισῆθαι. τὸν δ' σαλώμιον, ἡρώδης ἐπιου-
δακῖναν συλλαῖῳ τῷ ἄραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτ-
κὸν ὑπθυμίαν βιάζεται τῷ ἀλεξᾶ σωοικεῖν, συμ-
φρασάσης αὐπῷ ἰουλίας καὶ πεθούσης τὸν σαλώμιον
μὴ αἰλώαθαι τ γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσαιτο αὐτοῖς
φρεῦπος, ὁμωμοκότος ἡρώδ ε μὴ αὖ δυνοήσειν σαλώ- C
μην μὴ ὑποδεξαμένην τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο
καίσαρός τε ὕσῃ γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβου-
λεύσῃ παῦ συμφέρονθα. ἐν τύτῳ δ' καὶ τὸν ἀρχελάν
θυγατέρα τὸ βασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα
ὀξέπεμψεν ἀλεξάνδρῳ σωωκηκῖναι, ἐκ τῆ αὐτῆ τ
φρώτα ἐποδοὺς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν
εἶ. ἀνέρρεψε δ' αὐτὸς τῆ παίδων τὰ τέκνα παῦ ὑπ-
μελῶς. ἦσαν γὰρ τῷ μὲ ἀλεξάνδρῳ ἐκ Γλαφύρας ἄρσε- D
νες δύο, ἀρισοβύλῳ δ' ἐκ βερνίκης τ σαλώμης θυγα-
τρὸς ἄρσενές τε τρεῖς, & θήλεια δύο. καί ποτε παρόν-
των αὐτῷ τῆ φίλων ὠδασπάμβυος τὰ παιδάρια,
καὶ τῆ ἡλίων ἀπαλαύσας τ τύχης, ἤυχετο μηδὲν τοιόν-
δε παισὶν τοῖς ἐκείνων σωελθεῖν, αὐξηθέντας δ' ἀρε-
τῇ, καὶ συμφορᾷ τὸ δικαίου, τὰς τροφὰς ἀμείψαθαι
ἃς ποιεῖτο. ἐπεγύπτό τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς
ὥρην τὸν ἐπ' αὐτῷ, τῆ μὲν φρεσβυτέρᾳ τῆ ἀλεξάν- E
δρου παίδων φερώρου θυγατέρα, τῆ δ' ἀρισοβού-
λου τὸν αὐπάτερου. καὶ θυγατέρα τὸν ἀρισοβύ-
λου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῆ αὐπατέρου, τὸν δ' ἑτέραν
τῆ ἀρισοβύλου θυγατέρων, ἡρώδη παιδὶ τῆ αὐτῆ.
γίνεται δ' τῆ βασιλεῖ ἐκ τῆς τ ἀρχιερέως θυγατρός.
πάτερον γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν σωοικεῖν. ἐ-
φρεσάσε δ' τὰς μνησείας τῆ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ
τῆ ὀρφανῶν, εἰς εὔνοιαν αὐτῆ ἀγὼ τὸν ὑπγαμίαν τ
αὐτίπαρον φρεσκαλύμβυος. αὐτίπατερος δ' γνώμῃ τῇ F
φρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύθν ἐν ἔλιφεν καὶ φρὸς παῖ-
δας αὐτοῖς γεγονότας, ἥτε τῆ πατρὸς ἀπειδὴ φρεῖ αὐ-
τοῖς, ἠρέθιζεν αὐτὸν μείζονα ἔσεσθαι τ ἀδελφῶν φρεσ-
δεχόμβυον, καὶ μάλισα ὁπότε αἰσθοιθεῖεν, ἀρχελάου
φρεσδεχομβύου τοῖς θυγατρικοῖς βασιλέως αἰδρός,
καὶ φερώρου τῆ ἰῆ λοιφομβύου τ θυγατέρα. τετραρχης
δ' ὢν τῶ. ἐπήγειρε δ' αὐτὸν, & τὸ παῦ πλῆθος ἐλέῳ G
μὲν τῆ φρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμβυον, μίσει δ' τῆ φρὸς
αὐτὸν & πάντα ἐξαγαγεῖν ἐκ ἀπηλλαγμένον κακο-
ξοπίας τῆς ὑπὲ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχαράτο οὖν ὐδ' ἁ-
λῦσιν τῆ τῆ παρεσκευασμένων, ἐν δ' εἰνῷ πιθέμβυος εἰ,
φρεσλήφθη τῆσδε αὐτοὺς ὁμιλῆσαι δυνάμεως. καὶ μετεπέμπετο ἡρώδης εἰκὼν δέησ τῇ αὐπατέρᾳ, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τ θυγατέρα ἀρισοβύλῳ γαμεῖν, καὶ τ φερώρου τ ἑὸν αὐτῷ. καὶ τὰ μὲν τῆ ὁμολογιῶν τ γάμου, τέτον
κινεῖται τ ζόπον ἀκοντος τὸ βασιλέως. ἡρώδη δ' τῆ βασιλεῖ καὶ τέτον τ χρόνον σωώκειν ἐνία γυναῖκας,
ἥτε αὐπατέρου μήτηρ, & ἡ θυγατηρ τὸ ἀρχιερέως, ἐξ ἧς & ὠμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἰῶ δ' & ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γαμηθῆναι, καὶ αὐτία σω αὐταῖς, καὶ τοῖσδε μὲν τέκνον ὐδὲν ἐφύει.

mos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorē duxerat. sed nec affinitas hæc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiū potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiētem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auctis, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerēt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouē vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera sūmi pontificis filia, exqua puer natus est patrem nomine referēs. erāt inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed steriles.

II.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

Cap. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes faciliùs ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrocinijs: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem quę illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit, porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regique Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

λῶ δ' ὃν τ γυναῖξιν κἀκ τῦ σαμβρίων ἔθνους μία, ἡ παῖδες αὐτῇ ἀντίπας, ὁ ἀρχέλαος, ὁ θυγατὴρ ὀλυμπιάς. ἡ ταύτην μ ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν. ἀρχέλαος δ ἡ ἀντίπας ὡδὰ πνὶ ἰδιώτῃ ζοφᾶς εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγάμηκε αὐτῷ, ὁ παῖδες ἐξ αὐτῆς ἡρώδης τε ἐγεγόνεσαν, ἡ φίλιππος, ὃς ὁ αὐτὸς ἐν ῥώμῃ ζοφᾶς εἶχεν. ἡ πολλαὶ δ ἰῶ ἐν τ γαμετῶν, φασήλον πεποιημένη αὐτῷ παῖδα. πρὸς γε μὴν ταύταις φαίδρα, ἡ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, ὁ σαλαμπιώ. τὰς δ πρεσβυτέρας αὐτῷ θυγατέρας ὁμομητρίας τ πρὸ ἀλέξανδρον ὧν πρεσβυτέρα φερώρας τ γάμον, συνῴκισεν τ μ ἀντιπάτρῳ τῷ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασηλίνῳ δ, τ ἑτέραν. ἡ ὧδε ἡρῴδε ἀδελφῇ παῖς ἐγεγόνει. ἡ τοῦτο μὴν ἡρῴδε τὸ γένος ἰῶ.

Κεφάλαιον Γ.

Περὶ ζαμάρεω ἰουδαίου τοῦ βαβυλῶνος.

ΤΟότε δ βουλόμενος πρὸς ξαχωνίτας ἀσφαλὴς εἶη, κώμην πόλεως μέγεθος ἀπολέσασαν ἔγνω ἰουδαίων πᾶσαν ἐν μέσῳ, δυσεμβολόν τε ποιεῖν τ αὐτὴ, ἡ τοῖς πολεμίοις ἐξελίσσοντος ὁρμῶντας, ἐμβαλὼν ἐκ τ ὀξέως κακουργεῖν. ἡ ὅπως ἄνδρα ἀνδρα ἰουδαῖον ἐκ τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτόξοις πᾶσι, ἡ συλλήψαν πλῆθος εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τ δύφεύτιμον διαβεβηκότα ἡ τύχας, ἐν αὐτοχείρᾳ τῇ ὅπι δάφνῃ τ συρίας διατάττ σατορνίνου τ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, ἐαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῷ πλήθῃ τ ἑπομένων, παρέξειν ὑπισχνούμενος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βαταναίᾳ, ὡρίζετο δ αὐτὴ τῇ ξαχωνίτιδι, βουλόμενος προβλημα τ κατοίκησιν αὐτὸ κατὰ, ἀτελῆ τ χώραν ἐπιγέλλετο, ὁ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν ἀ εἰσωθῆναι, ἐγκατοικεῖν τ γῆν ἄφοβον ὡδαχόμενος. τούτοις πεισθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, ὁ λαβὼν τ γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, ἡ κώμην βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. προβλημά τε ἦν ὄντ ὁ αὐτὸς, ὁ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς ξαχωνίτας, ἡ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις δι' θυσίας ὅτι ἱεροσολύμων τε μὴ λησείας ὑπὸ τῷ τραχωνίτῃ κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, ἡ ἅπαν· ταχόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θρεπτήρια πάτρια. ἡ ἐγγύτερ ἡ χώρα σφόδρα πολυανθρωπος, ἀδεία τε ὅτι πᾶσιν ἀτελοῖς, ἃ παρέμενεν αὐτοῖς ἡρῴδε ζῶντος. φίλιππος δ δύτερος ἐκείνῳ, ὡδαλαβὼν τ ἀρχὴν, ὀλίγα τε ἡ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπέταξατο. ἀγρίππας μὴν δεῖγε ὁ μέγας, ἡ ὁ πᾶς αὐτὸ ὁμώνυμος, ἡ πάνυ ἐξεζύχωσαν αὐτοὺς, ἀ μὴν τὰ δ ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, τῷ μ ἐλευθέρου ἡ αὐτοὶ πεῖσιν τὴν ἀξίωσιν, ὅπλολαγῆς δ τὴν φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπῆσαν αὐτούς. ὁ ταῦτ μ ἡ καιρὸς ἀκριβώσομαι ἐπὶ τοῦ λόγου. τελεύτα δ ζάμβρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὅπι κτήσει πᾶσαν τ χώραν ἡρῴδης ποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, ἡ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκιμον μὴν, ὃς ἀνδρεία ἠνύσθη ὄπφανὴς ἱππεύειν, συνεκέτησε τοῖς ὑφ' αὐτῷ βαβυλωνίοις, ἡ ἴλη τῇ δὲ τῇ αὐτῶν ἐδορυφόρει τοῖς δὲ τοῖς βασιλεῦσι. ἡ ἰάκειμος ἐν γήρᾳ τελευτᾷ, φίλιππον αὐτῷ παῖδα χείρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τ ὑόν, ἡ τἄλλα ἀρετῇ χρήσασθαι παῖδα τινα οὐκ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πίστη, ἡ σύνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰν δ ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ὁδὲ ἀσκῶν διετέλει, ἡ ὅταν ἐξοδεύειν δέησεν ἡγεμόνας.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλαὶ αὐτιπάτρου κ᾽ ἡρώδου.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

ΗΡώδου δ᾽ ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφιώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς αὐτίπατρον, καὶ ἐφ᾽ οἷς ὠφελήσειε κυρίως, ἐκ τοῦ παρόντος ἀπολλάττο ἐξουσίας, ὅπως χωρήσοιτο τῆς παρούσης, ἐλπίδι δυνάμεως, καὶ πίστεως, ὡς καὶ περαιτέρω κτᾶσθαι τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξουσίαν. θάλπεσκε δὲ τὸν ἄδηλον τοῦ παρόντος ἔτι κακουργῶν, καὶ ἐφ᾽ οἷς εἴποτε ἀσφαλέστατος. ἦν τε πᾶσι φοβερὸς ἐκ ὢν ἰσχύι τῆς ἐξουσίας, ὡς τὸ κακοτρόπου τοῦ φθονηθέντος μᾶλλον ἢ αὐτὸν φέρων ἐκ εὐθρασύνειν, καὶ αὐτεθαρσύνετο δεινὸς, πάνυ τὸ αὐτοπάτορος φθείσαντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνιστάμενος. ἐδεδούλωτο γὰρ φερώρας μητρὶ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισοῦσας αὐθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτῶν παρθένων. ἀλλ᾽ ὅμως ἦν ἐκεῖνο, φέρεσθαι τε ἁδὲν ἦν δίκαια τοῖς γυναικῶν ἐκπροῖσθαι δικαίων τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀλλήλαις δύνοια συμφέρεσθαι τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ αὐτίπατρος ὑπῆκτο αὐτᾶς, καὶ δι᾽ αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταὐτὸν γὰρ ἁδὲ αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. φερώρᾳ γὰρ πρὸς αὐτίπατρον ἐφ᾽ ἁδαμοῖς ποσὶν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. ἀντίπαθος δ᾽ ἦν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ πρόσκοπος οὖσα τὰ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν δύνοιαν αὐτῆς ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρώδου πρήσσουσιν, εἰδυῖά τε καὶ μισοῦσα ἐκ ὑποτεθαμμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπροσθείᾳ βασιλεῖ τὴν δύνοιαν αὐτῆς, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρώδου πρήσσουσιν ἦσαν, ὑπονοοῦσιν ὡς φανερὰν μὲν μὴ ἔχειν τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν σύνοδον, μίσους γὰρ καὶ λοιδορίων εἰ καιρὸς πρόσοιτο, καὶ μάλιστα ἡρώδου ὠδυτυχήσοντος ἡ ἔπις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν. κρυπτῶς γὰρ τὰ τῆς δύνοιας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἔπρασσον ὅπως. ἐλαύθανε γὰρ τὴν σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ δύνοια αὐτῆς ὅτι τοιοῦσδε ὡρμημένων, ὅτε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι ἐκ ἀπήλλακτο αὐτῆς. παῖδα αἰχμαλωτίδα τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐκδηλῶσαι, ἀπεσήμαινεν, συνόδοις τε κρυπτὰς καὶ πόλεις, βιβλιδίσεια τε ἀφανῶς κατεσκάσμενα, ὧν μὴ ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τοῦ ἐκείνου σωτηρίᾳ ὑπῆρχεν ἢν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νεῦον γὰρ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ πρώτου διαφορᾶς καὶ τὰ πάντα ὅτι βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς ὃ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν δύνοιαν ἀναπιθέμενος, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ φέρεσθαι μὴ ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἃς λανθάνειν χρώμενοι δύνοιᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπικαλάκοιεν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα αἰχμαλωτίδι τε καὶ ἀκεραίως συντυχάντα τῇ ἀδελφῇ ἀνέφερε, σωτηρίᾳ μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι᾽ ἑαυτῆς, εἰς ὃ τὸ θαρσεῖν ἐκ ὀχυρωμένου ὑπονοιῶν καθισαμένων ὀχλοκολάβῳ τὴν ἀδελφῆς. καὶ ἦν γὰρ μέρος τι ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ᾽ ἀκεραίᾳ μέγα φρονεῖν τὴν πάτριον νόμιμα, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πρέπον ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιφέρεσθαι, πρόμηθεῖς, καὶ τὸ πρᾶξαι εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἑτοιμότατοι. παντὸς γὰρ τοῦ ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δ᾽ ὅρκων ἢ μὴν δύνησαι καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες οὐκ ὤμοσαν ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὶς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερώρου γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῆς εἰσφέρει.

CÆterùm in eo rerum Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquàm ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, bene ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audaciùs abutebatur, callidè tegens ſuam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quamuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſque illis nihil facere poterat, res eius perueſtigantibus, & mutuò ſe inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellente eos regis ſorore: quæ iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in regis tantùm perniciem conſpirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & inuiſam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictiſque conuiciis ſimularent diſſidium: maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam benenolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum eſt, nec poſtea cùm cœpit fieri. omnia enim perueſtigabat, móxque ad frattrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clãcularias cõſultationes, mirum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuitia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hęc illa & perueſtigabat diligenter, & ad frattrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorẽ patriæ legis cognitionem ſibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur, genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque infeſtum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli nõ iurauerũt: excedentes ſex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherotæ vxor pro eis mulctam

perſoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quoſdam ſolicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariſæorum aliquot deprehenſos interfecit, præcipuos autores huius conſilij, cúmque his Bagoam eunuchum, & ſuas delicias Carum, præſtantiſſimæ formæ gratia ſibi commendatum: & præter hos quoſcunque è domeſtica familia cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam ipſam ſublatus erat, quaſi patrẽs & benefactor appellandus regis, quem deſtinarent vaticinia. proſperè enim ceſſura nouo regi omnia, conſtabiliendo ſucceſſionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porrò conuictis Phariſæis ac ſupplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accuſationem inſtituit. quòd ipſius impulſu frater conditionem regiarum virginum ſpreuerit: id crimen ad ſuam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ſerat diſſidia, quibuſcunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à ſe impoſitam illius perſolutam eſſe impendiis, & in ſumma conſciam eſſe totius recentis conſpirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, ſi non expectatis fratris precibus ſponte talem mulierem ableget, fratres inter ſe committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda ſit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec niſi illa reiecta manſurum ſit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat ſe & fraternæ pietatis iura perſanctè culturum, & à coniugali caritate haud quaquam diſceſſurum: emoríque ſe malle, quàm ſine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui ſe iniuria exiſtimaret affici, iraſci tamen fratri diſtulit, contentus Antipatro & eius matri interdixiſſe Pheroræ conſuetudine, & vetuiſſe mulierum regiarum conuenticula. illi facturos ſe iuſſa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comeſſationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque ſtupri habere conſuetudinem, conciliante matre ipſius Antipatri.

CAP. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem.

QVapropter ſuſpectum habens patrem, & veritus ne vlterius ſerpendo eius odia ad ſe quoque peruenirent, ſcribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm ſe ad Cæſarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes miſit cum precioſiſſimis muneribus & teſtamento, in quo ipſum Antipatrum regem declarabat, aut ſi ille prior vita decederet, Herodem natum ſibi è filia ſummi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus eſt, non factis imperatis Cæſaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipſum

A οἱ δ' ἀμειβόμενοι τ̃ δύνοιαν αὐτ̃ς, θεόγνωστον ἤ ἐπεπιδόντος ὅπῃ φοιτήσῃ τ̃ θεῦ, πρόλεγον ὡς ἡρώδῃ μ̃ καταπαύσεως ἀρχ̃ς ὑπὸ θεῦ ἐψηφισμένης αὐτ̃ῳ τε καὶ γλ̃ῃ τ̃ ἀπ' αὐτ̃, ἅ τε βασιλείας εἰς τὸ ἐκείνῳ θεμενξύσης καὶ φερωφόραν, παῖδας τε οἱ εἶεν αὐτ̃ς. καὶ τάδε, ἐγὼ ἐλαύθανε τ̃ σαλωμέω, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ἦν, ὅτι τ̃ῳ θεῖ τ̃ αὐλὼν ἐξαφθείρειέν τινας. καὶ ὁ βασιλεὺς τ̃ῳ τε φαρισαίων τοὺς ἀπιστοτάτους αἱρεῖ, καὶ βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καθ' ὃν τε τ̃ῳ τότε θρόνοντα ἀρετ̃ τε εὐφρεπεῖς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτ̃. κτείνει ἤ καὶ παῖ ὅπ τ̃ οἰκείᾳ συνειστήκει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγεν. πρῶτ ἤ ὁ βαγώας ὑπ' αὐτ̃ῳ, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαθησόμενος τε ὑπὸ καταστασθησομένῳ θεῤῥήσει βασιλέως. καὶ χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ παίσειν, παρέξοντος αὐτ̃ γάμου τε ἰσχύν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ἡρώδης ἤ κολάσας τ̃ φαρισαίων τοὺς ὑπ' οἷσπερ ἐληλεγμένους, σωφρόνειόν τε ποιεῖται τ̃ῳ φίλων, καὶ κατηγορίαν τ̃ς φερώρᾳ γυναικὸς, τιμ̃ τε ὕβριν τ̃ παρθένων τ̃ῃ Θλμῆ τ̃ γυναικὸς ἀπαθεῖς, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ ἀπιμίαν αὐτ̃ῳ ποιούμενος, ὥσε ἀγωνοθετεῖν φάσιν αὐτ̃ῳ θεὸς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ὑπ' φύσεως αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δ' ἔργων ὅσα δύναιτο. τιμ̃ τε ἀφάλυσιν τ̃ ζημίας τ̃ ὑπ' αὐτ̃ ὑπβληθείσης τέλεσι ἀφαιρυχθῆναι τοῖς ἐκείνης, τ̃ῳ τε νεῷ πεφεαγμένων ὑδὲν ὅπ ἁμαρτ' αὐτ̃ς. αὐθ' ὧν φερώρα καλ̃ς ἔχειν, ἃ δίκαιον ὑδὲ γνώμῃ εἰσηγήσεως τ̃ῳ ἐμ̃ῳ, αὐτοκέλευστον ὑποπέμπεσθαι γυναῖκα ταύτῃ, ὡς πολέμου τ̃ θεὸς με σοὶ ἁπᾶν ὁσυμβίῳ. καὶ νεῷ εἴπερ αὐτποιῇ συγγνώμειας τ̃ ἐμ̃ς, ἀπέπαθε τιμ̃ τε τ̃ γαμετ̃. μ̃ῃς γὰρ ἔτως ἐμὸς ἀδελφός τε καὶ σέργειν ἃ ἀπηλλαγμένος. φερώρας ἤ κἀμὲ λόγων ἀρετ̃ θεωθέμενος, ἔτε συγγνώμειας τ̃ θεὸς τ̃ ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον ὑδὲν, ὅτε τ̃ῳ θεὸς τ̃ γαμετ̃ ὀνοιῶν. αἱρεῖσθαί τε θεότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν Θλμᾶν ἀπεσερῆσθαι γυναικὸς αὐτ̃ κεχαρισμένης. ἡρώδης ἤ φερώρα μὴ ἐπαρεβάλλεσθαι τιμ̃ ὅπ τούτοις ὀργὴ καθ' ὅπερ αὐθόδονον τιμωρίαν εἰσπεφαγμένος. αὐτπάτρῳ τε ἀπεῖπε κ̃ μηδὲ τ̃ῃ ἐκείνῃ φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν κ̃ τ̃ῳ γυναικ̃ φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταυτὸν συνεσόμενον. οἱ δ' ὁμολόγουν μὴ, σωπήσαν ἤ ἢ καθεὺς, κ̃ συνεκώμαζον φερώρᾳ καὶ αὐτπατερς. ἐφοίτα ἤ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν κ̃ αὐτπάτρῳ τ̃ φερώρου γυ- F ναῖκα συμπεφασθύσης αὐτοῖς τὰ εἰς τιμ̃ συνόδων τ̃ς αὐτπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμενος ἤ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλέον προχωρεῖν τὰ τ̃ μίσους ἐπ' αὐτ̃, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τ̃ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὅπως ἐλθὼν ἡρώδῃ, πέμπειν ἢ τάχος αὐτίπατρον ὡς καίσαρα. ὃν ὑμολόγουν ἔπεμπεν ἡρώδης αὐτίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, κ̃ δὴ δεδηλωκὼς ἐν ἢ μετ' αὐτὸν αὐτίπατρον ἀποδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ἤ τελευτ̃ν ἡρώδην, τὸν ἐν τ̃ τ̃ ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτ̃ῳ γεγενημένον. συνεξορμᾷ ἤ αὐτπάτρῳ κ̃ σύλλαος ὁ ἀραψ, μισθὸν ὧν ἀποστάξει καίσαρ δεδεκαφασμένος. καὶ αὐτπατερς αὐτ̃ κατηγορεῖ ὅπ καὶ-

καίσαρος, ὧν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ὑπὸ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλὰς ἀπέκτεινεν ἐν πάτρᾳ ἀξιολόγων, πρὸ πάντων δὲ γνώμιλλον τὸν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα σέμνον ἄνδρα τῇ παντὶ ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον, ἀνηρηκέναι δὲ καὶ φάβατον καίσαρος δοῦλον. καὶ σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τούτων δὲ ἐγκλημάτων. κόρινθος ὁ ἡρῴδου στομαθοφύλαξ τοῦ βασιλέως μάλιστα πιστὸς ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος διὰ χρημάτων μεγάλων ἡρῴδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν δὲ φάβατος συλλαίᾳ πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα αἰάπτει ἐπ' αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας καταχορεύσαι τῇ κορίνθου πυθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίᾳ φίλον. οἱ καὶ αὐτοί, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὁμολογοῦσι ὅτι παρεῖεν ἐξοχθοῦντες μὴ μαλακίζεσθαι κόρινθον, καὶ εἴπερ διήσειε, καὶ συγχθεσυργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ σατορνῖνος διηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρῴδου γνωμούσης, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

A Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se multo patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τῆς φερώρας.

Φερώραν δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένουσαν δυνοίᾳ τῷ γυναικὸς ἀναχωρεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ ἡρῴδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ὅτι τὴν τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὀμόσας ἐπ' ἐκείνῃ ἥξειν ἢ πύθοιτο ἡρῴδην τετελευτηκότα, ὡς τε γνοὺς τοῦτο καὶ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι πινὰ πιστεύσειν ἐντολὰν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, οὐκ ὑπήκουσεν ὅτι τῇ τιμῇ τὸν ὅρκον. ὁ μὲν ἡρῴδης γε μιμεῖται τὸ ὅτι τοιοῦτος ἐκείνῃ γνώμιλλον ἐπαφηρημένος ἦν ἔχθρᾳ, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὴν φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἄρχειν νοσεῖν, καὶ μεταπέμψεως αὐτῷ μὴ γνωμούσης. θανόντα δὲ πρεσβείας ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἥξιε, πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ προέθετο. τοῦτο αὐτοπάτρῳ καὶ τοιοῦτο ὅτι ῥώμης πεπλουκότι κακῶν ἐκλύεσθαι ἀρχὴ τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πιννεμόνα τὸ θεῖ. διηγήσομαι δὲ τὰ πάντα πρὸς αὐτοῦ λόγον, πρὸς ὑπόδειγμα τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τὸ ἀρετῇ πολυτρόπως ὅτι πᾶσιν.

C Pheroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrachiam ablegat: quod illa fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quædam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi: quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελθόντων φερώρα, ὡς ἀναιρεθείησαν φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς αἰτίας τοῦ θανάτου.

Ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφεῖται ἐγένοντο αὐτῷ ἀπελθόντες οἱ δύο τῶν φερώρα τιμίων. ἧκον προσελθόντες, ἡρῴδῃ ἠξίουν μὴ ἀνεξίκακον καταλιπεῖν τὸν ἀδελφὸν τὸν νεκρόν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς ἀλόγου τε καὶ δυσχοῖς μετὰς ἀσεως. τὸ δ' ὅπι παραφέντος τοῖς λόγοις, πᾶσα δὲ ἐδόκει, δεισαντῆσαι μὲ αὐτὸν ἔλεγον πρὸς τὴν γυναικὶ τὴν προτέρᾳ τῆς νόσου, φάρμακόν τε προσπιμπεῖν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομιστὸν μὲν γενέσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προποιήσειν ἐρώτων, φίλτρον δὲ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶη), τόδε ἀληθὲς ὅτι τῇ φερώρᾳ τελευτῇ φαρμακίδα) ἢ εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς ἀραβίας. ἢ ταῦτα ἐπεκάλουν. καὶ τῆς συλλαίᾳ ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὁμολόγητο εἶη) φίλη. πεισούσαί τε αὐτὴν ὅπως ἀσφαλῶς τὸ φάρμακον, εἰς τοὺς τόπους ἐληλύθεισαν, ἵνα μήτηρ τῆς φερώρου γυναικὸς

D Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se multo patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Cap. V.

Pheroræ obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrachiam ablegat: quod illa fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quædam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi: quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Cap. VI.

Pheroræ vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

PHerora mortuo Taphanitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs aurem simul ac fidē præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quę morbi fuit initium, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciē attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadā muliercula, nomine quidem amatoriū, re autem vera Pherorę letiferum. sunt enim Arabum mulieres veneficæ maximè. hæc autem quæ tū insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profectæ fuerant vxoris Pherorę mater

A

B

C

D

E

F

G

V.

& ſoror, & cum illa reuerſæ ſunt pridie quàm ille cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex ad iram concitatus, torſit ancillas earum & quaſdam etiam ingenuas, & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum ſecreta omnia, comeſſationéſque illas & occulta conuentiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem proſequeretur odio, vtque ſæpenumero apud patrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac frattum filios, vt ne ſperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio. addere his ſolitum accuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſámque in tam malitioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, quòd letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, miſſum inde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato ſi quid per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt multorum tum fuit opinio, nihil omnino mẽtita eſt. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi operâ fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

A καὶ ἡ ἀδελφὴ, ⸫ ἐπαῦλιον αὐτῷ ἀγόμενα τὴν δείπνου πρότερον ἡμέρα μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῷ λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν καί τινας ἐλευθέρας, κ᾽ ὄντος ἀφανοῦς τὸ πρᾶγματος, ἀλλὰ τὸ μηδεμίαν ἐξελπεῖν, τελευταία τις φθεισῶν αὐτῇ τῶν ἀληθόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδὲν, θεὸν δ᾽ ἐπικαλεῖσθαι δικαίας δώσειν βουλεῖν τῷ ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τῶν ἐπεχόντων αἰτίαν πᾶσι γνωμένην. ταῦτα εἰς ὀπίσω ἡρῴδιον ἄγει, ⸫ τὰ πάντα βασάνοις τῶν γυναικῶν ἀνάπτει λῶν, οἵ τε κώμοι, κ᾽ αἱ κρυπταὶ συνόδοι, κ᾽ δὴ κ᾽ λόγων πρὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς φερώτου γυναῖκας. ὧν δὲ ταλάντων ἑκατὸν δωρεὰ ὑπορρύπτεσθαι φέρειν πρὸς φερώταν τῷ ἀντιπάτρῳ κελεύσις ὑπὸ τῦ πατρός. μῖσος τε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὁλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὀπὶ μᾶλλον τῦ πατρὸς βιᾶ ἐξημμένου, καὶ αὖτε μηδὲν ἐλάττονος τῦ γήρως ὑπικειμένου, ὡς μηδ᾽ ἐλθεῖσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως ἀφανῆναί ποτ᾽ αὐτόν. ὥστε φέρεσθαί τε πολλοὺς ὀπὶ τῇ βασιλείᾳ κ᾽ ἀδελφοὺς, κ᾽ ἀδελφῶν παῖδας, ὑδαμῶς ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τοῖς φαλοῖς. καὶ γὰρ δὴ ⸫ νεῶν εἶπι πάσχειν αὐτὸν, ἀδελφᾷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τῦ βασιλέως, κ᾽ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε μὴ κ᾽ αὐτῷ ἀπόστοτο ἤδη, τὸν μὲν ὀπὶ ῥώμης ἄραθαι τέχνῃ ὀπτονοῆσαι, φερώταν δ᾽ ὀπὶ τῆς αὐτῦ τετραρχίας. ταῦτα, σωῆδε γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς κ᾽ πλὴν, τῦ μὴ ἀπιστίαν ἐπὶ ὑποπτεύεσθαι, σωῆλθ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κεκτωνάμενος ὀπὶ κακίᾳ τῦ ἀντιπάτρου τὴν δωρεὰν τὴν μητέρα αὐτῦ, πάντα τὸν πρὸ αὐτὴν κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφελόμενος, ἔπειτα αὐτὴν ἀποπέμψασθαι, κ᾽ ταῖς φερώτου γυναιξὶν φιλίαν ἐπείσατο. μάλιστα δ᾽ ἐξώτρυνεν εἰς ὀργὴν κατὰ τῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμψείτης αὖτε ἀντίπατρος, ὑπερσωζόων τὸν υἱὸν τῦ βασιλέως αὐτίπατρον, ἄλλα τε αὖτε ἐν ταῖς βασάνοις κατειπὼν, καὶ ὅτι φάρμακον θανάσιμον, δοῦν φερώρᾳ κελεύσας φάναι τὴν ἀποδημίαν αὖτε, ἵν᾽ ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τῶν ἐν τούτοις ὑποτοπασμῶν τῷ πατρὶ δοκῶσι. καὶ κομίσαι μὲν αὐτίφιλον ἐξ αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῶν αὐτιπάτρου φίλων. ταλῶσαι δ᾽ ὡς φερώραν δι᾽ Θεύδιονος, μητρὸς αὐτιπάτρου ἀδελφῆς βασιλέως παιδὸς, κ᾽ ὕστερος ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν φερώρου, δόντος φυλάσσειν τῦ αὐδενὸς αὐτῆς. ἡ δ᾽ ὁμολογεῖ μὲν ἀνακείναντος τῦ βασιλέως, κ᾽ δεδεμοῦσα ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, οὐ μὴν τελευτᾷ ὀπὶ πόδας τῆς πτώσεως ὠμομένης. κ᾽ ὕστερος ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἀδεία τε αὐτῇ ὑπισχνούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ᾽ ἀφανισμῷ ταληθοῦς ἐρωτομένῃ, ἔφην γὰρ κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμονεῖν προθεμένῃ ὑπισχνεῖται, ⸫ ὤμοσεν, ἢ μὲν ἐρήσειν τὰ πάντα ὧν ἐπεσχέθη ἔρωτον, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐκομίσθη γὰρ ἐν ᾗ αἰγύπτῳ τὸ φάρμακον ὑπ᾽ αὐτιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόησεν. κ᾽ Θεύδιονος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὴ, μηδ᾽ φερώρου λαβοῦσα ὀπὶ σὲ ὑπ᾽ αὐτιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει φερώρας, κ᾽ ἐθεράπευες αὐτὸν

B

C

D

E

F

G

αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σὲ τ δύνοιαν, ἰὼ φησὶ αὐτὸν ἐ- A
χρῶ, ἐπεκλάσθη τε τῇ ἀγανοίᾳ, κ μετακαλέσας με,
ὦ γύναι φησὶν, ἐξεώθευσέ με ἀντίπατρος ὅτι παρὲ μ
τῷ ἑαυτῦ, ἀδελφῷ ὄ τῷ ἐμῷ, θανασίμων τε γνώμων
συνθεὶς κ φάρμακον ὁ ἀγακονήσοιτο αὐτῇ πεποιε-
μένος. νυῦ οὖ ἐπειδὴ ὅτε ἀδελφὸς ὐδὲν ἀρετῇ ἢ
πρότερον ἐχρῆτο φρὶ ἐμοῦ ὑφαρῶν ὥπλαι, ἐμέ τε ἐλ-
πὶς ἀν εἰς μακρὸν ἀπίστασθαι τ βίυ, φέρε μὴ γνώμη
ἀδελφοκτόνῳ ὑποπεσόμενος πρεσβύτερας τοὺς ἐμαυ- B
τῦ, τὸ φάρμακον, καίπε τε ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασάν
τε ὐδὲν εἰς ἀναβολὰς πρέπειν τ ἀνδρὸς τὰς ἐντο-
λάς. κ τὸ μ πλεῖον καύσασαν τ φαρμάκυ τυχεῖν,
ὑπολείπεσθαι ὄ ὀλίγον, ἵνα εἰ φερόμενον μετασαίτος
φθάσοι κακῶς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, μαθόσαν ἀγῶ-
νος ποιεμένη πρὸ ἀναγκῶν. ταῦτα εἰποῦσα, τότε
φάρμακον κ τ πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρήγαγε. κ ἀ-
δελφὸς ὄ ἀντίπατρος ἕτερος κ μητὴρ αὐτέ, ἀνάγκας τε
κ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, κ ἐγνώριζον τὴν C
πυξίδα κατηγορεῖτο ὄ κ τὸ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ,
γυνὴ ὄ τῷ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γνο-
μένη, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. κ δὴ τάδε ἡ-
ρώδης ἐκείνῳ τε ἐξέβαλεν, Ϛ τ υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε
τῆ διαθήκαν εἰς ὃ βασιλεύσει μετ' αὐτὸν κ τ πεν-
θερὸν τ ἀρχιερωσύνῃ ἀφείλατο σίμωνα τὸν τῦ βοη-
θοῦ. καθιςᾷ ὄ ματθίαν τὸν θεοφίλυ ἱερεσολυμίτην
γένει. ἐν τούτῳ ὄ κ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθόντος D
ἀντιπάτρου παρῆν, κ βασανισθεὶς, ὡς εἰσκεται κομί-
ζων, δώσειν τε τῇ αὐτέ μητρὶ κ φερνάς, ὡς εἰ τὸ πρό-
τερον μὴ ἄπλοιτο τῦ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχει-
είζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο ὄ γράμματα φθὰ τῷ ἐν ῥώ-
μῃ φίλων τῷ ἡρώδῃ, κ ὑπαγορεύσει ἀντιπάτρου, ὅτι
κατηγορία ἀρχελάυ κ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δῆ-
θεν δι' αβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τῷ πρὸ
ἀρισόβουλον κ ἀλέξανδρον, δι' οἶκτου ὄ Ϛ αὐτοὺς
λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ κ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῦ πατρὸς, οὐχ E
ὡς ἐφ' ἑτέρυς, ἀλλ' ὅτι τῷ κἀκείνυς προσαπολωλέ-
ναι τ κλήσεως αὐτῷ ἠνομένης. ταῦτα ὄ μεγάλων μι-
σθῶν οἱ φίλοι τῷ ἀντιπάτρῳ συνέθεσαν. γεφύρει ὄ
Ϛ αὐτὸς ἀντίπατρος τῷ πατρὶ πρὸ αὐτῷ ὑπομεί-
σας τῷ αἰτιῶν, κ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων
αὐτὰ μειράκια, τῷ ὄ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὸν ἀνάθεσιν
ποιέμενος. αὐτὸς ὄ δι' ὧν τὰ πρὸ σύλλογον ἠγωνίζετο,
κ πρὸ θεραπείαν τῷ πρώτων ἀνδρῶν ἐπηγόνει, F
κόσμοις τε ἀριστρεπεῖς ἑαλάντων ἐώνητο ἑξακοσίων.
θαυμάσαι δ' ἂν τις ὅτι τοσῶνδε ἐν ἰουδαίᾳ κατ' αὐ-
τῦ κεκινημένων μισῶν πρότερον ἐπὶ, ὐδὲν αὐτῷ δῆ-
λον ἠνοίετο. αἴτιον δ' ἰὼ ἦτε ἀκρίβεια Ϛ φυλακὴ τῷ
ὁδῶν, κ μῖσος τῷ ἀνθρώπων τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ὐδὲ γὰρ
ἰὼ ὃς προθύμως κινδυνεύω τῷ αὐτέ, ποιεῖσθαι τῷ
ἐκείνυ ἀσφαλειῶν καθίσαϚ.

eum & curandum veniſti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circunuenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſteriis ſuũ patrem meum fratrem apperit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vius eſt video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inſpectante venenum illud exure. tum ſe ſine mora prolatum iuxta viri mandatum concremaſſe, paulo ſeruato vt ſi poſt mariti mortem rex eam tractare vellet duriùs, poſſit ei neceſſitati ocurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quaſi ſecretorum horum omnium participes ſed conſcientiam diſſimulans. quapropter & ipſam rex abiecit, & filium eius è teſtamento deleuit, vbi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit Matthiam Theophili filium Hieroſolimitani genere. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubiectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum quod daret patroni ſui matri & Pheroræ, vt ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſerarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipſi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excuſãs, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mitum autem eſt, quòd cùm per ſeptem menſes ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota ſint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum ſit. In cauſa erat partim diligens itinerum obſeruatio, & viarum cuſtodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θάνατον ἐδέθη.

Cap. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conicitur.

Ἡρώδης ὄ ἀντιπάτρου μεγεφόντος πρὸς αὐ-
τὸν ὡς τὰ πάντα ὂν χρὴ διαπεφευγότος
τέρπον ἤξοι ἐν τάχει, ὑπικρυφάμενος τὴν ὀργὴν
ἀντεπετίθει κελεύων μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι πρὸ τῆς ἐπιδημίας αὐτέ. κ ἅμα

Cæterũ Herodes ad Antipatri literas, quibus ſignificarat rebus ex ſententia peractis breui ſe rediturum in patriam, diſſimulata ira inſidioſè reſcripſit, properaret ne quid ſibi per eius ablẽtiam quod nollet accideret. Simúlque VI.

modicè de matre eius queſtus eſt, pollicendo remiſſurum ſe querelas poſt aduentum illius: modiſque omnibus magnam caritatem præ ſe ferebat, veritus ne ille ſuſpicione aliqua tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias ſtrueret, & in ſe moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat triſti animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præſtiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contriſtatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant ſententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis ſine mora domum nauigare conſulentibus. facilè enim diſſoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius abſentia aduerſariis audacia viréſq; ad calumniandum creuiſſent. Ab his perſuaſus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebaſtum, quem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellauit in honorem Cæſaris. Iámque manifeſtum erat incidiſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni ſanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hieroſolymis erat Quintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc verò ab Herode in conſilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà ſedentibus ſuperuenit Antipater omnium inſcius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingreſſus eſt. quo mox admiſſo, amicorum comitatus per ianitores excluſus eſt. Id primùm mentem eius perculit, iam ſentientem quò deueniſſet: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in craſtinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat ſe vt in iudicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac rege, adhibitiſque in cõſeſſum vtriuſque amicis, acciti ſunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouiſſimé que ſerui matris Antipatri capti paulò antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſumma. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint conſilia omnia, vnicúmque ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat ne de cauſa ſua priùs deceneret quàm cognoſceret, ſed defenſioni rem integram ſeruaret: rex verò poſtquam iuſſit eum in medium ſiſti, deplorauit infelicitatẽ ſuam in procreandis

A τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, καθίσεσθαι μέμ-
ψεις ἐπαγγελλόμενος τοῖς φίλοις αὐτῶν ὁπότε ἐκεῖ-
νος ἀφίκοιτο, παντί τε τρόπῳ φιλότιμα τῷ φίλῳ
αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ὑποπτεύσας,
ὑπερβάλλοιτο μὴ ὁδοῖς τοῖς φίλοις αὐτὸν, τῇ ῥώ-
μῃ ἐνδιατρίβων χρήσεις ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ,
καὶ δὴ δεδιέναι ἔοικότι τι αὐτῷ. Τούτοις ἐν χιλιάσι τοῖς
γράμμασιν ὑπετυγχάνει. τοῖς δὲ τῶν φερούσων τὰ
λυπηρὰ δεδιὼς ἀφίσιν, ἐν πάσαις πύλαις, δει-
νὰς τε ἐποίησεν ἐν ἀνοίᾳ τῇ φερούσῃ, διότι δὲ τὸ
πατρὸς τῶν ἀναίρεσιν ὁ δεδιέναι ὥσπερ ὑπέ-
σχετο, ἀπέθανεν. ὡδὲ δὲ κελεύσθεν τῆς χιλιάσις
ἀκούσμενος ἐνεδίαζεν ἤδη ὡδὲ τὸ οἰκαδε πλοῦν, δεινῶς
τῇ ἀκολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων
οἱ μὲν, σκέλλειν αὐτὸν ταῦτά πη καρποκοιοῦντα
ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ δεδιέναι τὸν οἰκαδε πλοῦν. λύ-
σειν γὰρ ἅπαντα ἀκούμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νεῦν ἐκ
ἑτέρωθεν, ἀλλὰ δεῖ τῶν σκείνου ὑποψίαν, ἰσχυρὰ
τοῖς κατηγόροις ὑποκρίνεσθαι. Τούτοις πειθεὶς ἔπλε
τε καὶ προσέσχε τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κα-
τασκευάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτων δαπάνῃ τῇ
καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προύπτοις δὲ ἦν αὐτὸν
πατρὸς ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσιόντος αὐτῷ μη-
δενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε εἶχεν μετ'
εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιφημισμάτων. ταῖς δὲ ἐναν-
τιωτάταις ἀραῖς ἐκ σκωλύσοι αὐτὸν δέχεσθαι πανὶ
τοῖς ἀδελφοῖς ὑποπίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δὲ
ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἔαρος κυΐν-
τίλλιος, δεδόχος μὲν σατορνίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρ-
χῆς ἀποσταλμένος, ἥκων δὲ αὐτός τε σύμβουλος ἡ-
ρώδῃ, ὡδὲ τῶν ἐσηκότων αὐτῷ δεινά. καὶ αὐτῷ
συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντίπατρος ἀδήνος αὐτῷ
σκήπτου γεγονότος. εἰσεισὶ δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπι
πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται
οἱ ἐπὶ θύραις, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο
δὲ ἤδη σαφῶς οἰ ἐλπλύθει καταυοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πα-
τὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀπασάσατο ἀπωσάσατο, ἀδελ-
φοκτονίαν τε ὀπικαλῶν, καὶ βάλλουσιν ὀλέθρου τῷ
ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκρασιλῶ καὶ δικαιοῦ ἔσε-
σθαι οὔσεσν τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιούτου κακοῦ ἅμα
τε ἀκροαθένδος καὶ παρόντος τῷ μελέθει ὡδιφερόμε-
νος ὤχετο. ὑπαντιάζουσι δὲ αὐτὸν ἥτε μήτηρ, καὶ ἡ γυ-
νή. αὕτη δὲ ἦν, ἡ γλυμμὴν ἀντιγόνῳ θυγάτηρ τῷ ποτὲ
ἡρώδου ἰουδαίων βεβασιλδυκότι, παρ' ὧν τὰ πάν-
τα σκεμαθὼν ἐν δασκευᾷς τὸ ἀγῶνος ἦν. τῇ δὲ
ἑξῆς, συνεδρεύεν μὲν ἔαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσε-
κλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασι-
λέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴτε τινες μιμύσθν ἔμελ-
λον, καὶ ὧν τινὲς βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοί τε μηδῶοι
τῶ ἀντιπάτρου μικρῷ ποτὲ συνειλημμένοι ἢ
ἐκεῖνον ἥκειν, ὑποψολὴ φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῷ
γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπανιέναι ὡς πάντων τῷ παρὸ
ἥκόντων εἰς πίστιν, μόνῳ τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπέ-
σθαι καίσαρα, καὶ σοὶ αὐτῇ τὸ μὴ τῷ παρὸ ὑποχεί-
ριον γενέσθαι. ἀντιπάτρου δὲ ποιουμένου τῷ παρὸ
ποὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προδιαγνωσμέ-
νων κατασῆναι δίκην, ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτῷ γενομένης ὧδε τῷ παρὸ, ἀκριβέως μὲν ἐν δυναμένῳ, τοῦτον
κελεύσας ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, ὧν ὅτι τοιαύτας αὐτῷ

τύχας

τύχας ἠμφιβάλλω, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque ſenecta ætate incidiſſet in Antipatrum. enumerauit deinde curas educationis & inſtitutionis, quámque benignè ſuggeſſiſſet illi ex opibus quantum ipſe caperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quo minùs capitalibus appeteretur inſidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Miratique ſe Antipatrum quánam ſpe elatus in tantam peruenisſet audaciam. Succeſſorem enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti quoque ſibi ex æquo participem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe c c c. talentorum viatico. Obiiciebat deinde fratrum accuſationem, quorum ſiue ſontium idem accuſator atque imitator, ſiue innoxiorum circumuentor ac paricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupiſſent, rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, caulámque ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidiis, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quā enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cùm ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecùs ac numini nemo poſſit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & poſtremò ſe quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

τέκνοις ἠμφιεσμένῳ, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσατο αὐτῷ ἐξηγέμενος, & πλοῦτου δύναμείαν ἐν ἡμέρᾳ ὡς εὐθλήσειαν προτιθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν ὑδὲν ἐπ' ἐμποδίσματι ἠμύσθαι τὸ μὴ οὐ ὑπερβουλῇ τῇ ἐκείνων κινδυνεύσαι τελευτᾶν, ὧν τὸ θᾶσσον δυναστείας τιὼ βασιλείαν ὑδαλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταξάντος, δίκῃ τε τὸ πατρὸς καὶ δίκη. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ὅτι τοιαῦτα χωρεῖν B μὴ ὑπεξαπίῃ. δόγμα γὰρ ὑποφώσας δόγματος ἀγεγραμμένον τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἢ ἐπ' ὑδενὶ πλεονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπαφανείᾳ καὶ δυνάμει ἴσχυσας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον προσόδου κεκτησάμενον, δωρεαὶ δ' εἰληφότα, ὁδοῦ τῆς εἰς ῥώμην τετρακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖ ἢ καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προθεμένῳ, μιμητῇ γεγονότι. εἰ ἢ μή, δόξαι κενῆς ταῦτα ἐπαγωγὰς ἐπάρσει αὐτῷ τῶν συγγενῶν. τὰ γὰρ ταῦτα C ὑδαμόθεν, ἀλλὰ μιμήσει τῇ ἐκείνου μεμαθηκότα προθέσθαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκείνου. οὐ ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τὸ παρόντος ἀσφαλείας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦτ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα ῥέπει, λέγειν τε ἄπορος ἦν. & νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τῷ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαιτώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὢν πρόχειρος D ἐπεχθεῖναι τρόπον ὑδενὶ τετολμηκώς, δεινὸν τῷ βασιλεῖ τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὅσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ἦν. καὶ τὸ ἀντιπάτρου καὶ δικαιολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τεταραγμένου, & ὅσα ὑδὲ δόλῳ πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς τιμὰς ἃς ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος ἃς ποτε ἠμέλησε μὴ ἐκ ἀρετῆς ἀξίως πρὸς αὐτὸν γεγονότι. καὶ γὰρ ὅσα προϊδεῖν δυνήσεται πάντων προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε τινα ἐδέετο χειρῶν πόνῳ τῷ αὐτῷ σκηπτροφορεῖν & E πάντα, εἰκός τε ἦν εἶναι τῷ ἀλλαχόθεν ὑπερβολῶν τὸ πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ὑπερβολὴν καταστῆσαι, & ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἦν ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ὑπὲρ τοῖσδε μέλλεσι σωτείνᾳ. καίτοι γε τὸ μέλλοντος δόξαν προσποδεδεῖχθαι, καὶ τὸ σωσαπολαυομένῳ τιμῇ, αἳ εἰς τὸ παρὸν προῆσαν, ἂν ὑπεκκαλύψαι. εἰκός τε ἦν εἶναι τῷ ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τιὼ ἡμέτεραν, μὴ φόβον καὶ κινδύνῳ ἐφιέσθαι τὸ ὅλε, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ προφυγεῖν. καὶ ταῦτα τεθαμμένου τὸ ζημίαν τῷ ἀδελφῶν, καὶ F μειοντιὼ μὲν καὶ κατηγορητιὼ γενομένου λαθαίνειν δυναμένων, κολασιὼ τε ἐπεὶ φανερὰ κατέστησαν πονηρὰ τὰ πρὸς τὸ πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τὸ ἐνταῦθα ἠγωνισμένων ὑδαδείγματα ἦν, τὸ ἀπρόφατον δυνοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῷ δ' ὅτι ῥώμης μάρτυρα εἶναι καίσαρα, ὅπως τῷ θεῷ ἀπατηθῶναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμματα ἐπεσταλμένα, ὧν ἐ καλῶς ἔχειν ἰσχυρότερα εἶναι τὰς διαβολὰς τῷ στασιάζειν αὐτοὺς πρὸς θυμῶν, τὰς πλείους ὑποδημίᾳ τῇ αὐτῷ σωτηθῶναι χολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγχυμένης, ἵνα ἐν αὐτοῖς ὑπιδημιωῶτος ὑδαγνέσθαι. διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τὸ ἀνάγκης φύσιν ἔχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ τῷ ἐρευνῶντι λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὲ τούτοις τροπῆς τὸ συνεδρίου γενομένης,

miſetabiliter lacrymante Antipatro & ſibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos ſubiret miſeratio, Herodésque ipſe quantumuis diſſimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accuſationem à rege cœptam proſequens, exaggerabat ſingula, proferebátque teſtimonia, & indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſſionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac inſtituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuiſſe priorum temerariam ſtultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis conſiliariis naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri ſtupendam eſſe tam ſceleratam audaciam, qui ſæuior nocentiſſimis beſtiis, à benefactoribus tamen iniuriam abſtinentibus, nihil mollitus ſit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipſe, inquit, ô Antipater index fuiſti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti ſunt, tu in conuictos animaduerti-ſti. nec improbamus quòd eos iuſta indignatione proſecutus ſis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoque te nõ ad ſecuritatem patris, ſed ad fratrum feciſſe pernicicm, vt deteſtando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impunitiùs, quod tandem facere aggreſſus es. Dum enim fratres fontes addicis ſupplicio, & parcis eorum ſociis, omnibus facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum poſthac vti poſſis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepiſti tuis dignam moribus: alteram palàm quaſi re bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas inſidias conãdo patrem ſubuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè deteſtatus eſſes illorum malitiam, nunquam imitandam tibi propoſuiſſes. Nimirum hoc agebas iſtis artibus, vt dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſſionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolùm ipſe meritũ ſupplicium effugeres, verùm etiam miſerum parentem pœnæ tuæ vicarium ſupponeres? inaudito ad hoc æui parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri inſidiatus es, ſed amantiſſimo ſimul & indulgentiſſimo, iam regiæ poteſtatis particeps, iam ſucceſſor deſignatus, tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas non contentus ſocietate patris indulgentiſſimi, niſi quoq; ſuã partem præriperes: & cuius te ſeruatorẽ verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipſe tantùm ſceleſtus, ſed matri quoque inu-

σφόδρα γὲ ὥπτειρεν τὸν αὐτίπατρον, δάκρυσίν τε ἢ ἀμίαις τῦ πρεσβύτου χρώμενον, ὥς τε ἢ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτυ καταλῦσαι. φανερὸν ἢ ἢν πρόσθεν ἤδη καμπτόμενόν τε τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βεβουλόμενον ἔκδηλον εἶναι, νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις. μειζόνως ἐπεδείκνυεν, ἢ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἢ μαρτυρίων συνῆγε τ' ἀπόδειξιν τῦ ἐγκλήματος. μάλιστα ἢ τ' ἀρετὴν ὅτι πολὺ ἐζηλοῦτο τῦ βασιλέως, ἡνίκα εἰς τε τέκνα ἢ παιδεύματα χρησάμενος τῷ υἱέως, ἐδαμόθεν ἄλλοθεν ὀνησιφόρως αὐτῷ θεμένου ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καί τοιγε ἐκ ἔτως θαυμάζειν τῷ πρεσβυτέρων τ' ἀβουλίαν. νεωτέρους γὲ ἢ κακίας συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τ' φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι ἀνεδίδαξαντας. ἀντιπάτρου δὲ αὖ δικαίως τ' μιαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τῦ παρόντος διεργασθέντα τ' λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰοβολώτατα τῷ ἑρπετῷ μὴ μαλαχθέντος, καί τοιγε κἀκείνοις πυκνὸν ἐγκυμονοῦντας μαλακίας τῦ ἀδικεῖν τοὺς διεργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τ' ἀδελφῶν πρὸς τὸ μιμητὸν αὑτῷ καταλῦσαι τ' ὠμότητος ἐμποδὼν ἑαυτοῦ. καί τοιγε ὦ ἀντίπατρε τῷ ἀδελφῶν μειουμένῃ τε ὢν τολμήσειαν αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρευνητὴς τῷ ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τῷ πεφωραμένων. κἀ ὰ τῷ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλῦμεν θυμῷ χρῆσθαι μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τῦ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐτοῦ δάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, δεῖσκοντες κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τ' ἀδελφῶν πεφωραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῷ φιλοπάτωρ εἶναι πεπισμένος, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν ὧν βαλάβοις δύναμιν. ὃ δὴ κἀ τοῖς ἔργοις παρέστησας. ἅμα ἢ κἀ τοὺς ἀδελφοὺς ἀπρεπῆ ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηροὺς γεγονότας, κἀ τοὺς ὁμοφρονήσαντας αὐτοῖς ὑπερδίδους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίσας, ὡς κἀ συνθήκην πρὸς αὐτοὺς κἀ τὸν πατέρα ποιησάμενος, ἐπ' ἀνελεῖν ἐπ' αὐτῷ κατηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τὴν ὑπερβολὴν τ' παροντονίας κερδαίνεσθαι κἀ μόνας, κἀ δυοῖν ἀγώνοιν διφρουμένῳ καρπούμενος, ζῆσαι τὸν σὸν ἀξίαν. φανερῶν μὲν τὸν κἀ τῷ ἀδελφὸν, ὦ κἀ ἠγάλλου ὡς δὴ τοῖς μεγίστοις. ἓν δὲ ἄξιον ἔτι φρονεῖν. εἰ δὲ μήγε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κατὰ τῦ πατρὸς σωτῆρος, ἐκείνους μὲν, ἐκ ὡς τῷ παρὸν ὑπερβουλεύσαντας μισῶν. ἐ γὲ αὖ ὀφείλας αὐτὸς αὐτοῖς ὑπὲρ πρᾶξιν ὧν ἐπλησίαν. ἀλλ' ὡς ἀγαθόχους τῆς ἡγεμονίας σε δικαιότερον αὖ ἡγεμένους. τὸν ἢ πατέρα ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θᾶσσον ὡς ἐκείνων ὑπαλαφῦσθαι μὴ ἐλεγχθῆς, κἀ ὧν αὐτὸς δίκας παρασχεῖν ἄξιος ἦν, ταύτην ὧν τῷ δυσχοῖς εἰσπρᾶξαι πατρὸς, ὑπνοῦν παροντονίαν ἐ κοινὴν, ἀλλ' ἄλαν μόνον τυφλὸν ἐκ ἐσόρησεν ὁ βίος. ἐ γὲ μόνον παρὸν ἐπιβουλὴν, ἀλλὰ κἀ φιλουῖτ' ἐ διεργατικόν, κοινωνὸς τ' βασιλείας ὧν τοῖς ἔργοις καὶ ἀγάθοχος πεφανθείς. κἀ τὴν ὧν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ὑπικωλυμένος, ἐλπίδα ἢ τὴν εἰσαῦθις γνώμην τῦ πατρὸς κἀ γεάμμασι πεπισφαλισμένος. ἀλλ' ἐκ ἄρα τῇ πρόσθεν ἀρετῇ τὰ πρόγματα, γνώμῃ ἢ ἐ πονηρία ἐκείνης τῇ ἑαυτῦ,

βουλόμενος τῦ παῦσαι τοιαῦτα ἁμαρτάνοντας πατέρας, κἀ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι, ἐ ὃν πρόσθεν τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τῶν ἀφανίσαι ζητῶν, κἀ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ κἀ τὴν μητέρα

ὦ ἐπι-

ὠ ἐπενόεις πιμπλαὶ, & σασποιῶν τ̃ δύνοιαν τοῖς ἀ- A
δελφοῖς κ̀ τολμ̃ θηείον ἀποκελεῖν τ̃ πατέρα, παν-
τας ἱρπετ̃ χαλεπωτέραν τ̃ δξάνοιαν κατασκδασμέ-
νος, ἢ τὸν σὸν εῖνον ἰὸν ὅπ τοὶς συ[illegible]σάτους
κ̀ τοὶς ὅπ τοσούτοις δυρχέτας παρικάλεις ὅπ συμμαχίας φυ-
λάκων, κ̀ τέχνας ἀνδρῶν κ̀ γυναικῶν φερασομ̃νος
κ̀ τ̃ γέροντος, ὥσπερ ἐκ ἀρχ̀σης σε τ̃ δξανοίας μ̃σος
τὸ ἐποικοδομ̃ ὧδε σπ̃σαι. & νυ̃ ἐλήλυθας μ̀ βα- B
σάνους ἐλδυθέρων οἰκετ̃ ἀνδράσι κ̀ γυναξὶν δξ σὲ
γεγονέας, μιμύσεις τ̃ σωσαμοτ̃, ἀντιλέγειν τ̃
ἀληθεία ἀδύνατον, κ̀ οὐχὶ μόνον τ̃ πατέρα αἱρε῀ν με-
μελετηκὼς ἐκ τ̃ ἀνθρωπείας, ἀλλ' ἤδη κ̀ νόμον κ̀ σ῀
γεγραμμ̃νον, κ̀ τὶ ἀρετὴν τὸ ἀρ̃ν, κ̀ τὸ δικαίου τ̃
φύσιν. ὅτως ἄρα ψδ῀ς λέγων ἂς βασάνους τ̃ ἀνθ-
βασανισμ̃νων, ἵν' οἱ μ̃ ῥυόμ̃νοί σου τὸν πατέρα
ἐκκεντ̃σιν τ̃ ἡλιθδυκέναι. αἰ ἢ σαὶ βάσανοι δο-
ξοπισαί. ὁ ῥύσῃ ἄρα τὸν βασιλέα τ̃ ἐπηρείας τ̃ συ[illegible]
γ̃ν; ὁδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηείον, ἐπ' ὀλέθρῳ μ̀ C
τ̃ ἀδελφῶν δύνοιαν ἀνθαπτόμ̃νον τ̃ παρ̀ός, ἔνθα
ἢ μέλλοι κατὰ μόνας ἀκέως ἀποίσασθαι τὶ βασι-
λείαν, πάντων αὐτ῀ θανασιμώτατον ἀναφαινόμ̃νον;
γνοὺς ὅτι παρ̀οκτονία κοινὸν ὄζυ ἀδίκημα κ̀ τ̃ς φύ-
σεως & τ̃ βίου, πεφυκυῖα ὁδὲν ἧσσον ὡς τ̃ βουλ-
θμ̃νου κ̀ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὶ φύσιν. ἀνασκ-
πόθει ἤδη τὰ τ̃ς μητρὸς ἀπατόρου, ὁπόσα ἀνὴς τί-
νας ἰῶ κουφολογίᾳ γυναικείως εἰρημ̃να. μαντείας D
τε κ̀ θυσίας ὅτι τ῀ βασιλεῖ γεγονέας. κὰ ὁπό-
σα μετὰ τ῀ φερώου γυναικῶν ἀπατόρῳ ἡσέλγητο
μετὰ οἴνου & λύμης ἐρωτικ̃ς, τ῀ τε βασάνων τὰς
αἰακείσεις κ̀ ὁπόσα μ̃ρτυρίων ἐχόμ̃να, πολλὰ ἢ
κ̀ παντοῖα ἰῶ, τὰ μὲν ἀνθοιμασμ̃να. τὰ ἢ,
ἀνὴς τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε κὰ βεβαοῦσθαι
ἐφθυρημ̃να. οἱ γὰ ἄνθρωποι κἂν εἴτι κατὰ φόβον
τὸ ἀπατόρου μὴ δξαδρασάμ̃νοι τὸ αὐτὸ σιγ̃ πα-
ρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὁπιβατὸν ταῖς κατηγορίαις
τ῀ ἀρξάντων γεγονότα, & τὶ ποτὲ πολλὶ αὐτ῀ E
συσ᾽σαν τύχῃ, ἀνθανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθ῀σι πα-
ραδιδοκῆαν, οἱ κ̀ ἁπλήσως μίσους τὸ ἀνὴς αὐτὸν
ἐνεφορ῀το. κατέπαυδε ἢ ὁ τοσ῀τος ἔχθρα τ῀ ὁπο-
κεχειρικότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθ τόλμης ὧν ἐπε-
νόησαν κακιῶν κ̀ δυσμενείας τ̃ ἀνὴς τὸν πατέρα, κ̀
τοὺς ἀδελφοὺς σάσεως, & ἀλληλοφθορίαν ἀνάπ-
λεως τὸν οἶκον. κ̀ μήτε μίσει κ̀ δίκῃ, μήτε φιλίᾳ
δὲ δύνοιαν χρώμ̃νος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτ῀ συμφέ-
ρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοὶ οἱ πολλοὶ ἀνὴ- F
νεσκοπημ̃νοι, οἵπερ δὴ μάλισα ἀρετ῀ κρίνειν πε-
φύκασιν ὅτι τοῖς ἀνθρ῀μασι, δξὰ τὸ κ̀ ὀργ῀ς ἀπαλλαγ-
μ̃νες ὅπιψηφίζειν τοῖς γνωμ̃νοις, κ̀ καταβοᾶν ἐν τοῖς
πρὶν εἰρχθέντες ποιεῖσθ, ὧδ᾽ ἀγθυμ̃νοις ἀδείας ἀπέ-
φερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροποί τε κακῶν
ὑποδείξ῀ς ἦσαν, ἀδαμόθεν ψδ῀δους αἰτίας ἐκκαλεῖσθ
δυνάμ̃νοι, δξὰ τὸ μήτε δύνοίᾳ τ῀ πρὸς ἡρώδην λέγειν
τοὺς πολλοὺς, μήτε ὑποψίᾳ κινδύνων, σιγ῀ς ἐφ' οἷς ἔ-
χοιεν εἰπεῖν ἐκκαλεμ̃νης. ἀλλὰ τ῀ πονηρᾷ τε ἠγεῖσθ
τὰ πρ῀γμαται, & τὸν αὐτόπαζον ὡς ἀσφαλείᾳ τ῀ ἡ-
ρώδ, πονηρίᾳ ἢ τ῀ αὐτ῀, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολ-
λά τε τοῖς κ̀ θδὲ πολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορδύ̃μενα, ὡς τε τὸν αὐτόπαζον κὰ πρ ὅτι πλεῖ-
στον πάντα δεινότατον ὄντα ψδύσασθαι κ̀ ἀπατ̃σθείσας, μηθ' ὅσον ὑπὸ φωνῆς ὅτι τὸ αὐτὸ λέγειν

rens eiuſdem notam ſceleris, & fratrum diſturbans beneuolentiam, diſſidiisque miſcens omnia: & poſt hæc auſus es patrem vocare beſtiam, ipſe venatiſſimis quibuſque beſtiis nocentior, proprio veneno abutens in coniunctiſſimos optiméque de te meritos, muniensque te cuſtodibus ac variis tam virorum quam mulierum technis contra vnum ſenem, quaſi non tua ſola ſceleſta mens ſatis eſſet ad explẽdũ odium. Et nunc poſt tortos tua cauſa viros & mulieres, ſeruos & ingenuos, poſt apẽrta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem ſperaſti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te eſt conatis legem quoque contra tui ſimiles ſcriptam abolere, ſimúlque Vari æquitatem, omnémque quanta eſt in rerum natura iuſtitiam: an ideò mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui ſeruatoribus? tibi ſcilicet in tormentis plus credendum eſt. Non liberabis regem Vare à cognatorum iniuriis? non dabis neci hanc peſſimam beſtiam, pietatem erga genitorem ſimulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt ſolus regnet deprehenſum inſtruendis illis capitalibus inſidiis? Scis parricidium non priuatum eſſe crimen, ſed publicã vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiã non minus quàm perpetratum contaminet: imo quod qui non punit, & ipſe in naturam parentem eſt iniurius. Poſt hęc matris eius quædã adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effutierat. conſultos vates de regno, & ſacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinoſas & ebrioſas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus. quæque ad teſtimonia perrnerẽt per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina neceſſitate expreſſa, atque hoc ipſo certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri ſilentio texerant, poſt verſam eius fortunam videntes accuſationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum ſua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis grauabatur, vt propriis ſceleribus, hoſtili in patrẽ animo, diſturbata fratrum concordia, commiſſis inter ſe domeſticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iuſta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, niſi quatenus ſibi videretur commodum. idque cùm iamdudum à multis eſſet obſeruatum, quo quiſque erat æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduerſarius: & quàm primùm tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid ſcirent certatim prodentes: cúmque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam loquerentur, neque periculi metu ſilentio quicquam tegerent, ſed damnarent omnes ſceleſtos conatus Antipatri: eúmque non tam ob patris ſecuritatem quàm ſuo metipſius merito de medio tollendum cenſerent, & tradendum ſupplicio. nec hi ſoli qui interrogabantur eum accuſabant, verùm etiam ſponte nei delatores plerique aderant: ita vt licèt callidiſſimus eſſet mendaciorum artifex, & frontis perfrictiſſimæ, tamen ne hiſcere quidem

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus quænam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerétque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam sutura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquam ab insidiatrice exiget. Ea verò quàm à Salome scriptam videri

τὴν ἰσχὺν εἰσφέρεσθαι. νικολάου δ' παυσαμένου τῆς τε λόγων & τῆς ἐλέγχων, ἄφορος ἐκέλευσεν αὐτίπατρον ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ ἄδηλοι τὰ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ὑπαφερομένοις εἴη. καὶ γὰρ αὐτὸς εὔχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῆς ὁμοίων ἀνόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικουμένα φωρᾶν. ὁ δ' ὅπως σῶμα ἔκειτο αὐτάπτερομένος, τῷ τε θεῷ, καὶ πᾶσι φοβηθεὶς τὸ ὑπομάρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι φάσκοντα, μὴ ἂν ὑπίβουλον αὐτὸν τὸ πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν καὶ φαύλοις οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὲν ἐγχειρεῖταί τινα κακῶν, εἰ ἐν τοῦτ' εἶη τὸ πᾶσι τὸ φάναι τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὅπη τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπότε δ' φωράμενοι κινδυνώδιον δίκην ὑποχεῖν, κατ' ὄκλησιν αὐτὸ μάρτυρεῖν τὰ πάντα ὑπιξέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ αὐτιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τοῦ θείου ἀφαπτόμενος, κατηργάσης αὐτὸν παντάχοθεν ἡ δίκης ὑποεία τῆς ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ὑπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις ἐπαρείνει τῇ ἀρετῇ τὸ θείου, μάρτυρίαν ὑπισκήπτων αὐτῷ, ὑπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνου φείσασθαι εἰς μέσους φάραγγων, ὁπόσα φεὶ τῷ πατρὶ φράσειν ὥλμιαν ἀπέλιπεν. ὁ δ' ἄφορος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακείνων τὸν αὐτίπατρον, ἠδὲν ἀνείσκετο πλέον τῆς αἰακλήσεως τοῦ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέφαντον ὂν τὸ γινόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους εἰσενεῖν, ἵν' εἰδῇ τὶν πείσασαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τῷ δὴ θανάτῳ τῆς ἁλωκότων πίνει κελεύσαντος ἄφορος, ἡ φάρμακον ἔθανε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπῆει τὸ συνεδρίου, καὶ τῇ ἐξῆς ἐπ' αὐτοχείας, οὗπερ δὴ & τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, ἦγε τὸ σύστασις τοῦτο βασίλειον εἶη. ἡρώδης δ' φάρμακον μὲ ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δ' τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ ἄφορου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, ἡ τί εἰπὼν ἀπελήλυθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου φράσειν ὁπόσα φεὶ τὸν αὐτίπατρον ἐπέταξεν. δήσας δ' αὐτὸν εἰς ῥώμην ὡς κάμαρα σκῆπτρον γράμματα φεὶ αὐτόν, καὶ τοῖς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τ' κάμαρα τὴν κακίαν τοῦ αὐτιπάτρου. ἁλίσκεται δ' ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, ἡ ὑπισολὴ ὑπὸ ἀντιφίλου πρὸς αὐτίπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰγύπτῳ δ' αὐτὸς διέτειβε, ἡ λυθεῖσα ὑπὸ τ' βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἔπεμψά σοι τὴν παρ' ἀκμῆς ὑπισολὴν μὴ φεισάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνώδη ὑπὸ δύω οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' δυτυχοίης φεὶ τὸ πρᾶγμα. ἡ ἡ μὲν ὑπισολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς ἡ τὴν ἑτέραν ὑπισολήν. ἐμὴν φανερά γε ἦν, ἡ ὁτῳ ἀντιφίλου δοῦλος ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν φάλαβεῖν. ὑποείας οὖν ἐχούσης τ' βασιλέα, τῷ φίλων τὶς τῷ τε ἡρώδου θεώμενος ὑφῥαμμένον τ' δούλου τ' ὑπὸ τὸς χιτῶνα, ἐνεδύκει γὰρ δύο, εἴκασεν ἐντὸς τῆς ὑπιτυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. ἡ ἦν δ' ἔτος. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ὑπισολήν, ἐγγεγραμμένα τε ἦν ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἵαν ἤθελες ὑπισολήν. καὶ ἀπόγραφον ποιήσασα τῇ φεὶς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς φάβᾳ σαλώμης ἔγραψα. ἦν ἀναγνοὺς, οἶδ' ὅτι τιμωρήσεταί σαλώμην ὡς ὑπίβουλον. ἦν δ' ἡ φάβᾳ τ' σαλώμης δοκοῦσα

ἐξ) πρὸς τ̃ δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνό- A
ματι τῆ σαλώμης, ὅσα γὲν ἡ δέμνοια θέλοι ὑπαγορδυ-
ομένη, λέξει ὁ συνέκλεξε αὐτῆς. τὰ ὁ γεγραμμένα ἰῶ
δι' ἀδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρώδη. ἐγὼ ἔργον ποιεμένη μη-
δὲν σε λανθάνειν τ̃ κ̃ σὲ γνομένων, εὑρῶσα ὑπισο-
λεῖ σαλώμης πρὸς τὸν ἐμὸν κύριον τ̃ κ̃ σ̃ γεγραμ-
μένον ὑπὸ κινδυνώδους ἐμαυτῆ σοὶ ὁ ὠφελήμως ἐκγεγρα-
φάμην κ̃ ἀπέστειλά σοι. ταύτην ὁ σὴ ἐγραψε γήμα-
σθαι συλλαίῳ θέλουσα. κατάχρισον οὖν τ̃ ὑπισολὴν B
ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς ὁ αὐτὸν ἐγέγρα-
πτο ἀντίπατρον, δεδιυσαφήσης ὅτι δεδικονεμένη κελεύ-
σματι τῆ σῆς αὐτῆ τε γράψειε πρὸς ἡρώδην, ὡς
σαλώμης ὑπεβάλλως αὐτῶ πεφάσειν ἐπιζημένης τὰ
πάντα. κ̃ ἀντίγραφον τ̃ ὡς πρὸς δέσποιναν τ̃ αὐτῆς
πεμφθείσης ὑπιστολῆς ὑπὸ σαλώμης ὑποπέμψειεν
αὐτῷ. ἰῶ ὁ ἡ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε ὁ ἰου-
λίᾳ τῆ καίσαρος γυναικὶ, Ϲ ἔπεφασε ταῦτα φιλίᾳ τῆ
αὐτῆ τάξει, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτ̃ μεγάλη δόσῃ χρημά- C
των συγκακυργεῖν κατά γε τ̃ παρόν κ̃ κ̃ τ̃ πτθίδος.
ἡρώδης ὁ ἐκπλαγεὶς μεγέθ τ̃ ἀντιπάτρου κακίας,
ὥρμησε μ̃ κ̃ ὑπ̃ δεδιὼς μὴ αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκηθρον
μεγάλων γεγονότα πραγμάτων. κ̃ μὴ μόνον αὐτ̃,
ἀλλὰ κ̃ τῆ ἀδελφῆ ὑπεβεβλυκότα, κ̃ τ̃ καίσαρος
διεφθαρκότα τὸν οἶκον. ἐξώτρυνε ὁ αὐτὸν κ̃ ἡ σα-
λώμη συνιστυπτομένη κ̃ κτείνειν αὐτὸν κελεύουσα εἴ
τινος ὑπ' ἰδίᾳ δὲ πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷα τε πα- D
ραχεῖν γένοιτο. ἡρώδης ὁ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν
υἱὸν, κελεύων εἴ τι ἀντιπεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑπιδε-
μένον. ἐπεὶ ὁ ἀχαρὴς ἰῶ, ἤρετο αὐτὸν ἐπειδὴ πανταχῆ
περώσατα πονηρὸς ὤν, ἰοὺς γονῆ συγκακυργήσαντας
αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλήσας κατεῖπεν. ὁ ὁ αὐ-
τόφιλος τὸν πάντων αἰτίαν ἀνεπίθετο, ἕτερον δ' ἀδένα
προὐτίθει. ἡρώδης ὁ θαυμαζῶν ὥρμησε μὲν πέμ-
πειν ὑπ' ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα
τ̃ ὑπ' ἰδίᾳ βεβουλευμάτων. ἔπειτα δείσας μὴ βου- E
θείᾳ τ̃ φίλων δυείσκοιτο τ̃ κινδύνῳ δεσμωτῶν, αὐτὸν
μὲ δέσμιον ὡς κ̃ πρότερον ἐφύλαττεν, αὖθις ὁ πρέσ-
βεις ἐξέπεμψε κ̃ γράμματα ὑπ' κατηγορίαν τ̃ υἱέος,
ὁπόταν τε ἀκμὴ συγκακυργήσειεν αὐτῷ, κ̃ ἀντίγραφα
τ̃ ὑπισολῶν.

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τ̃ ἡρώδου νόσου, κ̃ στάσεως τ̃ ἰουδαίων.

F

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὑπ' τ̃ ῥώμης ἠπήγοντο, ὁπό-
ταν τε ἀνακεκομένους δεήσοι λέγειν, πρόσκλι-
δας λαχόντες, Ϲ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον ὁ ὁ βα-
σιλεὺς ἐμπεσών, διέθηκας γράφ τῶν νεωτάτων τ̃ υἱῶν
τ̃ βασιλείαν διδοὺς, μίσῳ τότε πρὸς τ̃ ἀρχέλαον κ̃ φί-
λιππον ὑπ τ̃ ἀντιπάτρου διαβολῶν, καίσαρί τε τά-
λαντα χίλια, Ϲ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῆ καίσαρος Ϲ τέκνοις Ϲ
φίλοις κ̃ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε G
ὁ κ̃ τοῖς υἱέσι χρήματα κ̃ προσόδους καὶ ἀγροὺς, κ̃
υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμην τε ὑπ μέγα ἐπλούτησεν τ̃
ἀδελφὴν, δῶρον τε ὧν πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμεμνη-
κὼς καὶ μηδαμόθι θρασυνομένῳ κακουργεῖν. ἀπε-
γνωκὼς ὁ προίσειν, κ̃ γὰρ πρὸ ἔτους ἑβδομηκοστὸν ἰῶ, ἐξηρίωσεν ἀκράτῳ τῆ ὀργῆ κ̃ πικρία εἰς πάντα
χρόμενος. ἄπιστον ὁ ἰῶ δόξα τὸ καταφρονεῖσθαι κ̃ ἡδονῆ τὰς τύχας αὐτ̃ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens, inuentam Salomes epiſtolam contra te ſcriptam ad meã dominam, non ſine periculo tranſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat, vt ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebãt quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati eius obſecutam, & literas ad Herodem miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæſaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam ſimul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum eueſtigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non ſolùm ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cæſaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangés, & mori non recuſans, ſi vllum extaret violatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cũ fiducia promere, ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſſet. Qui cùm ad hæc ne hiſcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehenſus in maleficio ſaltem ſocios ſceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi ſaucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæſaris tribunal parricidij cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipſum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimùl indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum ſeditio.

VIII. Interea dum legati inſtructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus teſtamentũ condidit, ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo, exaſperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæſaríque legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberiſque eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio eſt habita, quam propter perpetuam & inconcuſſam beneuolentiam ditauit egregiè. Deſperata deinde ſalute, quòd iam ad ſeptuageſimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in cauſa erat opinio contemptus, quòdque exiſtimaret gẽtem lętari ſuis infortuniis: quam opinionem

confirmauit quorundam apud populum gra- A
tiosorum seditio, mota ex causa tali. Iudas Sa-
riphæi filius & Matthias Margalothi doctis-
simi erant Iudæorum, & interpretes patriæ le-
gis præstantissimi, ob idque cari populo quòd
iuuentutem disciplinis institueret. totis enim
diebus eis dabant operam quotquot cupiebant
in virtute proficere. Hi postquam cognouе-
runt morbum regis esse incurabilem, concita-
uerunt iuuentutem, vt sublatis operibus quæ B
rex præter patriam consuetudinem fecerat,
propugnatores pietatis se ostenderent, debitum
inde expectantes præmium. Nam hanc esse
regi causam cùm calamitatum domesticarum
tum postremò præsentis morbi, videlicet quòd
contemptis legibus multa nouare ausus sit.
nam hac parte multis in rebus pietatem regis
hi doctores desiderabant. Inter cætera supra
maiorem portam templi dedicauerat donum
pretiosum. aquilam auream magni ponderis,
cùm lex nostros homines vetet imagines sta- C
tuere, aut consecrare animantium effigies.
quamobrem doctores hi autores erant suis di-
scipulis, vt aquilam illam detraherent. Etsi
enim res videatur non carere periculo, tamen
etiam iucundæ vitæ præponendum esse hone-
stum obitum, si contemnatur propter tuendas
leges patrias, quandoquidem sempiterna fama
nullo seculo passura sit gloriam eorum inter-
mori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eun-
dem manere interitum: proinde rectè factu- D
ros virtutis cultores, si ex communi necessita-
te honorem sibi decerperent, & cum hoc so-
latio è præsenti vita discederent. magnum
enim leuamen esse honestis conatibus immo-
ri, & periculi non contemnendum præmium,
laudem transmissam ad nepotes ac posteros,
cuius in partem tota cognatio tam viri quàm
fœminæ veniant, quo quid esse possit optabi-
lius? Hac exhortatione accensis iuuenibus ru-
mor superuenit extinctum regem nuncians, E
& propensos iam ad facinus perpulit. itaque
claro meridie ascendentes detractam aquilam
conciderunt securibus, inspectante congrega-
ta in templum multitudine. Quod vt renun-
ciatum cognouit dux regius, maiorem ali-
quam conspirationem metuens, occurrit eò
cum valida suorum manu cohibiturus demo-
litores aquilæ, & irruens in vulgum rudem &
imparatum ac conglobatum temerè, facilè re- F
liquis dissectis & cedentibus circiter XL. iu-
uenes resistere ausos comprehendit, cúmque
his autores facinoris Iudam & Matthiam tur-
pe putantes cedere: omnésque ad regem per-
duxit. Quo rogante quo freti ausi sint sa-
cratam imaginem demere, aiunt se & de-
liberasse id multo antea, & deliberatum exe-
cutos, vt fortes viros decuit. Nam & hono-
ri diuino, inquiunt, succurrimus, & legem cu- G
ius discipuli sum⁹ vindicauimus. Nec est quod
mireris si tuis decretis leges præponimus, quas
nobis Moyses autore & doctore Deo pertulit:

ἐπῳδή τινες τ̃ δημοκοτέρων ἀνθρώπων ἢ ἐπανέσησαν
αὐτ̃ δῆθ̃ ἰσχυρίζεσθαι αἰτίαν. ἦν γὰρ Ἰούδας ὁ σαρεφαίε,
καὶ
Ματθίας ὁ μαργαλώθου Ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ'
οὓς τινας τ̃ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἀνδρες καὶ δήμῳ
προσφιλεῖν δῆθ̃ παιδείαν τ̃ νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δι-
ημέρευον αὐτοῖς πάντες οἷς προσαυοίησις ἀρετῆς ἐπετη-
δεύετο. οἵ τε πυνθανόμενοι τ̃ βασιλέως τ̃ νόσον θερα-
πεύειν ἄπορον ὖσαν ἐλπίδα τὸ νεώτερον, ὡς τε ὁπό-
σα παρὰ τ̃ νόμον τὸν πάτριον κατεσκεύασο ἔργα ὑπὸ
τ̃ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δυσεβείας ἀγω-
νίσματα παρὰ τ̃ν νόμων φέρεσθ̃. ἢ γὰρ δὴ δῆθ̃ τ̃ τόλ-
μαν αὐτ̃ν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τ̃ ποιήσεως, τ̃-
το ἄλλα αὐτ̃ συντυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τ̃ ἀν-
θρώπῳ διεξίβη, καὶ δὴ καὶ τ̃ν νόσον. ἦν γὰρ τ̃ ἡρώδη τι-
νὰ θεσμοθετεῖσθαι παρὰ τ̃ νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ
περὶ τ̃ Ἰούδαν καὶ Ματθίαν. κατεσκεύακει ὁ βασιλεὺς
ὑπὲρ τ̃ πυλῶνος μεγάλου τ̃ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν
πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ὁ νόμος εἰ-
κόνων τε ἀναστάσεις ὑπονοιεῖν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις
ὑπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦν κατ' αὐτὸν θεσπεσθέντας,
ὡς τε σκέλλουσι οἱ σοφισταὶ, τὸν ἀετὸν καθαιρᾶν. καὶ γὰρ
εἰ τις ἂν ἡγοῖτο κίνδυνος τ̃ εἰς θάνατον ἀνακεκλῶ,
πολὺ τῆς ἐν τ̃ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι
τὴν προτεθειμένην ἀρετὴν ὑπ' αὐτ̃, τοῖς ὑπὲρ σωτη-
ρίας καὶ φυλακὴ τ̃ πατρίου μελλήσουσι τελευτᾶν, δῆ-
τὸ ἀΐδιον ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκευασαμένους, ἔν
τε τοῖς νεῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνη-
μόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τοιγε τοῖς ἀκιν-
δύνως διαγενομένοις ἀφυκτον εἶ τὴν συμφορὰν, ὡς τε
καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀφειλομένοις τὸ κατεψηφι-
σμένον αὐτ̃ μετ' ἐπαίνων καὶ τιμ̃ δεχομένοις ἀπέ-
ναι τ̃ βίου. φέρειν καὶ κέρδος πολλὴν τὸ ὑπὲρ καλοῖς ἔρ-
γοις, ὧν μνησθέντα τὸν κίνδυνον εἶ, τελευτᾶν, καὶ ἅμα
ἡσθῆναι τοῖς αὐτ̃, καὶ ὁπόσοι τὰ συγγενοῖς καταλεί-
ποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε προϊσπᾶσαι ὄφε-
λος δύκλειαν τ̃ ἀπ' αὐτ̃. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις
ἐξῆγον τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δ̃ λόγος εἰς αὐτοὺς
τεθνάναι φέρων τὸν βασιλέα, καὶ συνέσεσθαι
τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀναβάντες κατέσπασάν
τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τ̃
ἱερ̃ δατειβόντων. ὁ στρατηγὸς τ̃ βασιλέως,
ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ὑπὸ μεί-
ζονος δέους ἡ ἐπράσετο, ὑπολαβὼν, ἄνεσι χεῖρα
πολλὴν ἀνόμους ὁπόσοι ἀνθέξειεν τ̃ πλήθει τ̃ περι-
σωθέντων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ἐμπίπτουν μὴ προσ-
δεχομένους, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δίξη μᾶλλον ἀ-
μαθεῖ ἢ προνοίᾳ. ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντά-
κτοις τε καὶ μηδὲν τὸ ὀνήσαντος προαναισκοπημένοις.
τ̃ν τε νέων ὡς ἐλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἳ
θάρσει ἔμφρον ὁπόντα εἰς φυγὴν τὸ λοιπὸν πλήθους
καταστὰς συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τὸ τόλ-
μήματος Ἰούδαν καὶ Ματθίαν, ἀδόξου ἡγεμόνος ὑποχω-
ρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτ̃, καὶ αἰσχύνην ὑπὸ τ̃ βασιλέα.
ἑσόμενον δ̃ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τ̃ βασιλέως οὐ
τολμήσειαν αὐτ̃ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλα καὶ πεφρόνηταί γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, καὶ πέφρασται τὰ πε-
φραγμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρισωθεσάτης. τὸ τε γὰρ θεῖον τῇ ἀξιώσει πρὸς ἁμάρτημα βεβοήθη ὑφ'
ἡμ̃. καὶ τὸ νόμου τ̃ ἀκριβάσει πεφρόντισμεθα. θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τ̃ σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τε-
τηρεῖσθαι ἡγούμεθα νόμους, οὓς μωυσῆς ὑπαγορεύσει καὶ διδαχῇ τ̃ θεοῦ γεγραμμένους κατέλιπεν.

ἰουδα-

ἡδονῇ τε τὸν θάνατον οἴεσθαι, καὶ τιμωρίαν ἑαυτῶν τινα A
ἐπιβάλοις, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ
φιλίᾳ τῇ ἐμοὶ μέλλει συνεῖσεσθαι τὸ ἐφ' ὑμῖν
λῆσαν αὐτό. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον ἀδὲν
ἐλλειπτέρᾳ τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρ-
σήσαντες τὸ ἔργον προεῖδεν ἀπεπροέττοντο. βασι-
λεὺς δ' αὐτοὺς καθαδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱεριχοῦν-
τα, καλέσας Ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡδ' ἔχο-
νομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅπ B
πλινθίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ σίτου, τῆς ἀγωνιῶν
τε ἐφ' ὅσον αἱ πίνες ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γενομένας ἀπειθ-
μεῖτο, καὶ τοῦ ναοῦ τὸν κατασκευὸν ὡς μεγάλοις τέ-
λεσι τοῖς αὐτοῦ χρόνοις, μὴ δυνηθέντες ἔτεσιν ἑκατὸν
εἰκοσιπέντε τῆς ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοσού-
δε τι ὅπ τιμῆ προέξαι τοῦ θεοῦ. κοσμήσαι δ' καὶ ἀνα-
θήμασιν ἀξιολόγοις. αὐθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ
χρέεσθαι κἂν μετὰ θάνατον καταλελείψεσθαι μνήμην
τε αὐτοῦ C δόκλειαν. καταβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ
ζῶντα ὑβρίζειν ὑπόχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε
καὶ ἐν ὄψει τ' πληθύος ὕβρει χρωμένους ἄφαθς τῆς
ὑπ' αὐτοῦ ἀνακειμένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς
τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθεία δ' εἴτις
ἐξετάζοι τὰ γεγονότος ἐσφουλοῦντας. οἱ δ' ἀρχὴ τὴν
ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὴ C κατ' αὐτῆς ἐξαγείωσας εἰσ-
πρεάχθαι τοῦτο τιμωρίαν, ὅτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πε- D
πρεάχθαι τῇ αὐτῆς, φάνεσθαί τε αὐτοῖς ἂν ἀπηλλαγ-
μένα κολάσεως αὐτὰ εἰ. ὁ δ' τοῖς μ' ἄλλοις πρεσβυ-
τέρως ἔχειν. ματθίαν δ' τ' ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς
ἄμον τὸ μέσος τέτταν γεγονότα, καθίσα ἰώζαρον
ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ ὅπ δ' τῷ μα-
θίᾳ τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα
καταστῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν, ὃν Ἰουδαῖοι νηστείαν ἄ-
γουσιν. αἰτία δέ ὅτιν ἥδε. ὁ ματθίας ἱερωμένος ἐν
νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν E
ἐν ὀνείρατι ὡμιλῆσαι γυναικί. ἧς ἀρχὴ τόδε ἐ δυναμέ-
νου ἱερουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τῆς ἐλλήμου συνιεράστατο αὐ-
τῷ συγγλυνὴς ὤν. πρώδης δ', τόν τε ματθίαν ἐπεπαύ-
κει τ' ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγε-
γέρκει τοῦ σάσιν καὶ ἄνδρας ἐκ τῆς ἑταίρων αὐτοῦ ἔ-
καυσε ζῶντας. καὶ ἡ σελλώνη δ' τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλι-
πεν. πρώδη δ' μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκην
ὧν ὧδ' ἀνομήσειν ἐκιερασαμένου τοῦ θεοῦ. πῦρ μ'
γὰρ μαλακὸν ἐοῦ, ἐδὲ πολλοῦ ἐποσημαῖνον τοῖς ἐπα- F
φωμένοις τοῦ φλόγωσιν, ὁπόσον τοῖς ἐντὸς προσπί-
πτει τοῦ κάκωσιν. ὀδυνμία δ' δεινὴ τὸ δέξασθαι τοῦ
ἀπ' αὐτοῦ. ἐ γὰρ ἐοῦ μὴ ἐχ ὑπουργεῖν. ἕλκωσις τῆς
τε ἐντέρων καὶ μάλισα τοῦ κώλου δεινὰς ἀλγηδόνες.
καὶ φλέγμα ὑγρὸν πρεὶ τοὺς πόδας καὶ διαυγές.
ὠδηματώδης δ' κ πρεὶ τὸ ἕτερον κάκωσις ἐοῦ. καὶ
μὲν κ τὸ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, πνεύ-
ματός τε ὀρθία ἔντασις, κ αὖτη λίαν ἀνιᾶς, ἀχθη- G
δόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ ἄσθμα-
τος. ἐπασμὸς τε πρεὶ πᾶν ἐοῦ μέρος ἰσχυὸ ἐκ
ὑπομονητοῦ πρεσιθέμενος. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν
θεραζόντων, κ οἷς ταῦτα προαποφθέγγεσθαι σοφία
προκρ), ποινὴν δ' πολλῶν δυσεβοῦς ταύτην ὁ θεὸς εἰσ-

nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunque nobis intuleris, conſcij nos non ob maleficium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hęc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos miſit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exhauſtos pro republica, tum inſtauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec extructum id tantùm à ſe, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo dignißimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores, quique veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in ſe quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, videríque ſibi admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio, éique ſucceſſorem dedit frattem vxoris ſuæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem ſubſtitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis autorem eiúſque ſocios viuos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus eſt grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimúlque vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimilitérque inguina. ipſa quoque verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regē læſæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique,

IX.

πρεσθαι ὧδε τοῦ βασιλέως. καὶ πρεὶ δὲ μειζόνως ἡ αὐτίχοι αὖτις θαλαπρεσύμενος, ἐν ἐλπίδι τοῦ
ἐκασφῆλαι ἐοῦ, ἰατροὺς τε μεταπέμπων, κ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειεν χρῆσθαι μὴ ἀποτραμένος,

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, cali- A
dis aquis se foucbat apud Calliroen, quæ præ-
ter vim medicam potu quoque iucundæ sunt.
Hę aquæ in lacum bituminis feracem effluunt.
ibi de medicorum consilio immissus, fouen-
dus in refertum oleo solium, visus est illis
iam agere animam. quare exorta complora-
tione familiarium excitatus & ad se reuersus
nullámque amplius salutis spem superesse in-
telligens, donatiuum militibus quinquage-
nas drachmas iussit distribui: magna deinde B
liberalitate vsus in duces atque amicos, rursum
Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile præ-
grauante eò immanitatis prolapsus est, vt fa-
cinus animo conciperet longè atrocissimum.
Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæo-
rum ad eum conuenissent, euocati minaci e-
dicto, pœnam capitis intentante non parenti-
bus, infensus ex æquo siue fontibus seu inno-
xiis, vniuersos conclusit in circo. accita dein-
de Salome sorore maritóque eius Alexa, ait in- C
stare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis
doloribus: quod quidem ferendum esse, quan-
do iuxta communem mortalium sortem acci-
dat. illud permolestum esse, si carendum sit ex-
tremo honore luctus, qui debeatur regibus. nō
enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem,
quòd optatam suam mortem lætis acceptu ri
sint animis, quandoquidem vel à viuente etiá
tum non abstinuissent contumelias: sed illo-
rum esse officij, leuamen aliquod præsentis D
huius doloris decernere. nam si assensum con-
silio suo præbeant, fore suum funus longè quā
aliorum regum honoratius, & manibus suis
gratius, omnibus per totam ditionem non fic-
tè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint
se exhalasse animam, debere eos clausam Cir-
co nobilium multitudinem cingere militibus,
ignorantibus etiamtum suum obitum, non
priùs vulgandum quàm mādatum executi sint,
iubere deinde vt circumuentos vnà omnes ia- E
culis configerent. Quibus hoc modo cælis du-
plicem se eis habiturum gratiam, vel quòd
mandatorum fuerint memores, vel quòd obi-
tum suum publico luctu honorauerint. Hæc
ille cum lacrymis lamentabundus cognatos
per mutuam fidem ac beuenolentiam pérque
omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc
honore fraudatum vellent, eis contra polli-
centibus daturos se operam vt cuncta iuxta i-
psius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi F
quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tri-
buere vellet pro incolumitate & securitate so-
licitudini, ex hac certè nouissima eius volun-
tate deprehendere potest, quàm inhumano a-
nimo præditus fuerit: quandoquidem iamiam
è vita discessurus, curabat vt ex singulis fami-
liis vno aliquo sublato, totam gentem in lu-
ctum & carissimorum desiderium coniiceret,
nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis
quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est G
virtutis studium, etiam inimicis tali suo tem-
pore odia remittere soleant.

ποταμόν τε περάσας ἱερδάνην, θερμοῖς τοῖς κ᾽
καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ᾽
ἀρετῇ & πότιμά ὄστιν. ἐξεισι δ᾽ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνην
τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς
δόκησαν ὡς τε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεσθεὶς εἰς πύε-
λον ἐλαίου πλέον, δόξαν μετὰς ἀσεως ἐνεποίησεν αὐ-
τοῖς. τὴν δ᾽ οἰκετὴν σὶμωγὴν χρωμένων θερμοτέροις, κ᾽
μηδ᾽ ἓν πνα ἀμφὶ τῷ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων,
τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κα-
λόδει νεμηθῆναι. πολλὰ δ᾽ κ᾽ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ κ᾽
φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, κ᾽ παρὼν αὖθις ὅτι ἐνε-
χοιοῦτος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρει ὅτι πᾶσιν ἐξα-
ριάνισα, ὡς τε δὴ τελευτῆσαι, θεῆξιν τοιαύδε ἐπινοεῖν.
ἀφικομένων θεὸς ἄνδρα τῶν αὐτοῦ ἰουδαίων αἰδρῶν
παντὸς τὲ ἔθνους ὅπου ποτε ἀξιολόγων, πολλοὶ δ᾽ ἐγέ-
νοντο ὡς τὲ παντὸς ἔθνους καταπεκλημένων, & πάντων
ἀνεῤῥασαμένων τὸ δεδόγματος, εἰς γὰ θάνατον ἑῶ
ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τῶν ὑπηκόων, ἐμμεινο-
μένων πᾶσι τὸ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε αἰτίοις κ᾽ πα-
ρεχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπ-
ποδρόμῳ. τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ σαλώμην κ᾽ τὸν ἄνδρα
αὐτῆς ἀλεξᾶν μεῖζ᾽ πέμψας, τεθνήξεσθαι μὲν, ὡ πόῤῥω
ἔλεγεν, ὅτι τοσόνδε τὸ ἀλγηδόνων αὐτὸν θεῖσχυσεν. & τόδε μὲν οἰκεῖόν τε κ᾽ πᾶσι φίλον θεδατυγχάνειν. ὀλο-
φυρμοῦ δ᾽ ἄπειρον κ᾽ πένθους ἐνδιὰ ὁποῖον ὅτι βασι-
λεῖ θεῤῥοητο ἂν, μάλιστα αὐτοῦ λυπηρὸν ἦν. κ᾽γὰ
δποσκοπουῶν τὴν ἰουδαίων δόξαν, ὡς δικαίως αὐτοῖς
κ᾽ πάνυ κεχαρισμένος ὁ θάνατος αὐτοῦ, δι᾽ τὸ κ᾽ ζῶν-
τος ὅτι δποσάσει ἐπειγέσθαι κ᾽ ὕβρει τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ
θεῤῥοθυμένων. ἔργον δ᾽ ἄρα ἐκείνων ἦν, κούφισιν
τινὰ αὐτοῦ ψηφίσασθαι τὸ ὅτι τοιοῦσδε ἀλγεῖν. τὰ
αὐτὰ γὰ δὴ φερνῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων
μέγαν αὐτοῦ τὸν ὁπιτάφιον γενήσεσθαι, κ᾽ ὁποίος ἦν
ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος δι᾽ τὸ ἔθνους ἅπαν-
τος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων ὅτι παιδία καὶ γέλω-
τι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τοῖς ψυχροῖς ἀφέντα
αὐτὸν, θεῖσήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτι-
κὸν ἀγνοοῦν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰ θεῖτερον
εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε θεφάξαι, κελεύειν
ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους. κ᾽ πάντας τὸν αὐ-
τὸν τρόπον διχόθεν αὐτὸν ἐκ ἀμῦτήσαντας
τὸν δυφρανοῦντος, κυρώσειν τε ὧν ὑπεῖλαγεν αὐτοῖς
μέλλων τελευτᾶν, κ᾽ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμπῆ-
ναι. κ᾽ ὁ μὲν μὴ δακρύων ποτνιώμενος, κ᾽ τὸν συγγε-
νοῦς τοῖς δ᾽νοιαν κ᾽ πίστιν τὸν θείου θεβαλών, ἐπέ-
σκηπτε μὴ ἠπιῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν οὐ
θεβαβήσεσθαι. καταγνόντες δ᾽ αὖτις τοῖς δόκιοις
αὐτοῦ τὸν ἀνθρώπου, & ὅτῳ τὰ θεῖτερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ
τὸν φιλοζωεῖν θεφέξειν τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς πεθεβαλ-
μένα, ἐκ γοῦν τὴν ἀρτι ἀντολῶν ἡδὲν ἀνθρώπειον
εἰσφερομένων, εἴγε κ᾽ ἀπὸν τὸν βίου θεῖσιαν εἶχεν
ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τὴν φιλτάτων τὸ παῖ κα-
τασήσειν ἔθνος, ἕνα ὑπὸ ἑκάστῳ οἴκου κελεύων μετα-
χειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν διαπράξας,
μήτε ἐφ᾽ ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῷ γνομένης, εἰωθότων οἱ θεβασιλεύοντες ἀρετῆς κ᾽ θεὸς
τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς μηδοτοῦσδε καιροῖς τὰ μέσα καταπαύεσθαι.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.

Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα ἡ ὄπις ἐλλοντος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν εἰς ῥώμην πρέσβεων ὄπος ἀλμυρὸν εἰς καίσαρα. Ⓒ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς ἤ τε ἀκμὴς ὀργῇ τῇ καίσαρος ἀπηρμένης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτόν τε ἀντιπάξον, ὡς ὅτι γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσοι, εἴτε κτιννύειν. τούτων ἀκροωμένου ἡρῴδης, βραχὺ μέν τι ἀπέκλινεν ἡδονῇ τῇ γεγραμμένων, θανάτου τε τὴν ἀκμὴν ἐπαιρόμενος, Ⓒ ἔξοιδε δ' ὅτι τῷ παιδὶ πικρίας πρόσοδος ἦν εἰς μέγα τῷ ἀληθόνων, πρόσω τε βαλαπωρημένος στόμαχον, καὶ ἤτησε μᾶλλον καὶ μαχαίριον. ἦν γὰρ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτῷ, πρόσκλαυτα αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν. λαβὼν ἡ καὶ πρόσισπεφάμενος, γνώμην εἶχεν ὡς πάσων ἑαυτόν. κἂν ἐπεπρεάχει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν ἀχιάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, Ⓒ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. Ⓒ ἀντίπαξος, πίστει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὴν πατέρα ἔσχεν, θαρσῆ τε ἐχρῆτο ὅτι τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τῆς δεσμῆς ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπονοτὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι πρόσθεν ἀφέσεως ἦν αὐτῷ δόλος μεγάλα ὑπισχνεόμενον εἰς τὸ παρόν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς αὖ πρὸς τοῖσδε τοῦ ἀγῶνος ἀνεψιός. ὁ δέ, ὑμόνον ἀπωθοῦμενος πρόσω ἐφ' οἷς ἤξιε ἀντίπαξος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποσημαίνειν δόλιόν τι τὸν ἐκείνου, πολλαῖς καὶ προσεισφοραῖς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ ἡρῴδης καὶ πρότερον ἤχθετο μὲν ὑμόνου ἐπὶ δυοῖν τοῦ υἱέος, ἐπεὶ ἤκουσε τὸν εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυπάμενος τὴν κεφαλήν, καί περ ἐν τῷ ὑπάτῳ ὤν, καὶ ὅτι ἀγκῶνα προσιάρας ἑαυτόν, κελεύει πέμψας τινὰ τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ὡς τάχος ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφοις ἀσήμοις ποιεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ ταφή.

ΤᾺς δὲ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ πρὸς τὴν διάνοιαν γιγομένης. ἀντίπατρον μὲν ὧν τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχην καθίστα γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τοῦ τε γαυλωνίτου Ⓒ τραχωνίτου Ⓒ βαταναίας καὶ παναιάδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ, ἀρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν ἕν. ἰάμνιαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταλείμμ, καὶ ἀργυρίου ὀπισήμου μυριάδας πεντήκοντα. φρυνόπολιν δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι Ⓒ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν ἀπορίᾳ καθίσαμενος. καίσαρι δὲ, ἀργυρίου μὲν ὀπισήμου μυριάδας χιλίας, χρυσίου δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ δὲ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καί τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα προῖξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπατρον κτείνας τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀπέλιπεν ἀντίγονον, ἔτη τέσσαρα Ⓒ ἑξήκοντα, μεθ' ὃ δὲ ὑπὸ ῥωμαίων ἀποδέδεκται ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ἀπὸ ὧν μὲν

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum poposcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. Ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus, erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

CAP. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Peræ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Azotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoque legauit argenti signati centies centena millia, prætérque sua vasa tam aurea quã argentea, magnúmque vestis pretiosæ numerum. Iuliæ autem Cæsaris vxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonum anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrũ omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quam accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splẽdidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impositio capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabãt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quẽ sit testamẽti à patre scripti confirmatio. quamobrẽ ne ab

XL

A εἰς πάντας ὁμοίως, Ϲ ὀργῆς μ̃ ἥσσων, κρέσσων ϗ τὸ δικαίου, τύχῃ ϗ εἰ καί τις ἕτερος κεχειμμένος δύμφει. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς, Ϲ κινδύνοις πολλοῖς συνεχιζόμενος μυρίοις, πάντων ποιεῖται διαφέρειν, κὴ τὸ ζῆν ὅλη μήκιστον ἐξέτασε. ὁπόσα ϗ τὰ κατ' οἶκον πρὸς ἰδίους τοὺς αὐτοῦ, ὅσα μ̃ γνώμῃ τῇ ἐκείνου, κὴ πάνυ δικαίᾳ κεχειμμένος διέβη τὸ κρίνας ἐχθροὺς κρατεῖν ἢ χερσὶν ἀνελόντα, δοκεῖ δέ μοι κὴ πάνυ δυσχερῶς. σαλώμη ϗ Ϲ ἀλεξᾶς πρὶν ἐκπυθέσθαι τὸν θάνατον τ̃ βασιλέως, τοὺς ὅτι τ̃ ἱππόδρομον κατακεκλεισμένους ἐκπέμπουσι ὅτι τὰ αὐτῷ, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοὺς ὅτι τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. θεάσεταί τε αὐτὸ ἤδη διεργασία μείζων εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερώθη δ' ἤδη ὁ θάνατος τ̃ βασιλέως, κὴ σαλώμη κὴ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένην, ὅτι τε πίστεως ἕνεκα Ϲ εὐχαριστείας Ϲ εὐνοίας τ̃ εἰς αὐτὸν, κὴ ὠφελήσει τ̃ ὁμοίων παρέξης ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτ̃, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μύστοι Πτολεμαῖος τ̃ σημαντῖρα τοῦ βασιλέως πεπισυμένους τὰς διαθήκας ἀνέλυε. αἳ λήψεσθε κίρωσιν ἵνα ἄλλως ἔμελλον, ἢ καίσαρος ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ ἦν δύθις ἰὼ ἐπιμώντων ἀρχέλαον βασιλέα, κὴ οἱ στρατῶται κ̃ σίφη τε αὐτοὶ κὴ οἱ ἡγεμόνες εὐνοίαν τε ὑπισχνεῖτο Ϲ προθυμίαν τ̃ αὐτὴν, Ϲ συλλήψεσθαι τ̃ θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ϗ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελῆσαν ἀρχελάῳ πολυτελεστάτῳ γένεσθαι τ̃ ἐκκομιδὴν τ̃ παρόν, Ϲ πάντα τ̃ κόσμον προκομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσαι τῷ νεκρῷ. ἐφορεῖτο ϗ ὅτι κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι κὴ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμήτε ἰὼ ἁλουργὴς Ϲ ἀμπέσχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι κοσμηθείς, ὑπερκειμένου κεφαλῇ χρυσέᾳ, σκῆπτρον τε τῇ δεξιᾷ παρακείμενον. ὡσὶ ϗ τ̃ κλίνην οἵτε ἰδίοις κὴ τὸ πλῆθος ἰὼ τῷ συγγενῶν. ὅτι ϗ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν κ̃ οἰκείας προσηγορίας διέκειντο αὐτοῖς νεμηθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μ̃ δὲ τὸ θρᾴκιον, ὅτι ϗ τούτοις ὁπόσοι γερμανοὶ, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, εἶτα κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικείῳ. τούτων ϗ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὡσαυτῶ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, κὴ τοῖς τάξιαρχοῦσιν αὐτῷ. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῷ οἰκετῷ ἀρωματοφόροι. ἦσαν ϗ ὅτι ἡρώδου σάρξα ὀκτώ. τῇδε γὰρ αὐτῷ ἐχρῶντο αἱ καφαὶ τελεύσματι τῷ αὐτῷ. ἡρώδης μὲν δὴ τέτον ἐτελεύτα τὸν τρόπον. ἀρχέλαος ϗ, ὅτι μ̃ ἑβδόμην ἡμέραν πένθος τῷ ἐν τῷ πατρὶ τιμῇ διετέλει. τόσας γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον τὸ πάτριον. ἐξιάσας ϗ τοὺς ὁμίλους Ϲ καθαλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν ϗ ἀφημίαι κὴ ἔπαινοι καθ' οὕς τινας ἴοι ἐκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι ταῖς ἀφημίαις. ὁ ϗ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθὼν, κὴ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον αὐτοδεξιοῦτο τοὺς ὁμίλους, χάρματι τῷ ἀφημιῶν τῶν εὐνοίαν αὐτῷ ἑκάστων φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτῷ

μνησικακοῦντες αὐθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη Ϲ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ προθυμον αὐτῷ. ἀρτι μύστοι φθεγγομένου τὸ βασιλείου ὀνόματος, τετιμῆσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως κύσαρ ὀπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τ̃ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῷ. διὰ ταύτην αἰτίαν οὐδὲ τ̃

στρατεύ-

στρατεύματος ἐν Ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ προθέσθαι προθυμουμένου, δέξασθαι τὸ προσενεχθὲν ἢ ἐνθένδε πως, διὰ τὸ μηδέπω τὴν κυρίως ἀποδοσομένην φανερὸν εἶναι πρόθεσιν. προιόντων μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων ἡ λείψειν ἀρετῆς ἢ διανοουμένου τὴν εὔνοιαν αὐτῶν. ἀποδάσειν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι ἢ πατρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. οἱ δέ, οἷον ὄχλος εἰωθὲν φιλεῖν, οἰόμενοι ταῖς ὡρώταις τῶν ἡμερῶν ταῖς ἀρχαίοις ἐμφανίζειν τὴν παρεόντων ὅτι διάσουσι ἀρχαί, ὅσῳ προθύμως καὶ θεραπευτικῶς ὁ Ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ ταῖς αἰτήσεσι δωρεῶν ἐπεφέροντο. οἱ μὲν εἰσφορεῖς ἃς ἐνιαυσίους φέρειν ὑπεκρίζειν δοκοῦσι χρώμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμοῖς, οἳ ὑφ' Ἡρῴδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δ' ἦσαν ἐπὶ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰσὶν δ' οἱ ἀφέσεις τῶν τελῶν, ἃ ὑπὸ προτέροις ἢ ὠναῖς ἡμισείας ἐπρεβάλλετο, προσαιτούμενος πικρῶς ἠπείλουν. ἀπελθών τε εὐθυμῶς Ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρατο ὁμιλεῖν ἀπροσδόκητος ὢν πονεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρόσθεμα εἰς πίστιν τῆς ἀρχῆς γενήσεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ τοῦ πλήθους. ἐντεῦθεν δὴ θύσας τῷ θεῷ κατ' ἀνοχὴν ξένιστεται μετὰ τῶν φίλων.

A exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt benevolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates incuntium, quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderent: alij soluros dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ὁ λαὸς ἐπασάσατο θεὸν τὸν Ἀρχέλαον.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

XII. Ἐν τούτῳ δὲ τινες τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ὠδύροντο μετὰ τῶν σὺν αὐτοῖς ὑφ' Ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἳ ἐδάκρυσεν ἐπὶ τοῖς εἰς τὸ παρανθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τοῦ ἐκείνου ἀπεσείσθη, ἦσαν δὲ οἱ τὸν ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ χρυσοῦ ἀετοῦ κατασβεσθέντας, ὅτι μέγα τε τῆς ἐσῆς εἰσιμωνῆς χρώμενοι, καί τινα ὡς κύφωσιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸ βασιλέα. συνόδους τε αὐτοῖς γινομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' Ἀρχελάου γενήσεσθαι κολάσεσι τῶν ὑπὸ Ἡρῴδου τιμωμένων, καὶ παντὸς μὲν καὶ πρώτου καὶ ἐκδηλότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερέως ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τότοις Ἀρχέλαος καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπένευε, ἔχων τὸν ὅτι ῥώμης ὁδὸν ἀνυέσθαι, προκαμόντων αὐτῷ τοῦ ὄχλου, ὅτι προισκομισθήσεσθαι τῶν δεξάντων κρίσεσι. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πρῶτον χρῆναι, καὶ τὰ ὅτι τοιούτοις τιμωρίας ἀποσάντας σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν συνέθλοι μετὰ νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅτι μέγα τὴν ὑβρίζειν προσοίσειν, τάς τε καιρὸς ἂν ἐν τοιοῖσδε εἶναι, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως καθαστησάμενος τὴν ἀρχὴν, ὅπως δύσει τῇ καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε δὲ κοινῇ βουλεύειν πρὸ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ ἀνέχειν, μὴ καὶ σασάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεπιὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἂν εἶεν, καὶ εἰς κίνδυνον τὸ δουλοσύνην ἐπεῖνον καθίσασαν, καὶ τὴν ἄλλων ὅσις μὲν ὅτι σωφρονισμὸν καὶ ἀποζοπὴν τῶν τοιῶνδε ὀρεγνᾶσθαι βουλήσειν τὴν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἐξουσίαν τοῦ ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε Ἡρῴδου στερηθεῖν τὸν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ ἡγουμένης τιμωρεῖν τοῦ ἐν αὐτοῖς, ὡρμηκότες ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσοι ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

B

C

D

E

F

G

Ἐν τούτῳ δὲ τινες τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ὠδύροντο μετὰ τῶν σὺν αὐτοῖς ὑφ' Ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἳ ἐδάκρυσεν ἐπὶ τοῖς εἰς τὸ παρανθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τοῦ ἐκείνου ἀπεσείσθη, ἦσαν δὲ οἱ τὸν ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ χρυσοῦ ἀετοῦ κατασβεσθέντας, ὅτι μέγα τε τῆς ἐσῆς εἰσιμωνῆς χρώμενοι, καί τινα ὡς κύφωσιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸ βασιλέα. συνόδους τε αὐτοῖς γινομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' Ἀρχελάου γενήσεσθαι κολάσεσι τῶν ὑπὸ Ἡρῴδου τιμωμένων, καὶ παντὸς μὲν καὶ πρώτου καὶ ἐκδηλότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερέως ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τότοις Ἀρχέλαος καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπένευε, ἔχων τὸν ὅτι ῥώμης ὁδὸν ἀνυέσθαι, προκαμόντων αὐτῷ τοῦ ὄχλου, ὅτι προισκομισθήσεσθαι τῶν δεξάντων κρίσεσι. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πρῶτον χρῆναι, καὶ τὰ ὅτι τοιούτοις τιμωρίας ἀποσάντας σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν συνέθλοι μετὰ νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅτι μέγα τὴν ὑβρίζειν προσοίσειν, τάς τε καιρὸς ἂν ἐν τοιοῖσδε εἶναι, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως καθαστησάμενος τὴν ἀρχὴν, ὅπως δύσει τῇ καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε δὲ κοινῇ βουλεύειν πρὸ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ ἀνέχειν, μὴ καὶ σασάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεπιὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἂν εἶεν, καὶ εἰς κίνδυνον τὸ δουλοσύνην ἐπεῖνον καθίσασαν, καὶ τὴν ἄλλων ὅσις μὲν ὅτι σωφρονισμὸν καὶ ἀποζοπὴν τῶν τοιῶνδε ὀρεγνᾶσθαι βουλήσειν τὴν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἐξουσίαν τοῦ ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε Ἡρῴδου στερηθεῖν τὸν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ ἡγουμένης τιμωρεῖν τοῦ ἐν αὐτοῖς, ὡρμηκότες ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσοι ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

Nterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ auræ violatores recèns necati traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatique in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifice, & subrogari hoc honore dignioremalium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet protectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suæ voluptati tribuerent, quàm autoritati præsidentiũ, & indignum ducerent, si amicorum quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erãt vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem ira accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullíque etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus inculaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit, nepue thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantispet donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

A ὑπ' αὐτοῦ, φοβεισθέντας τε ἀμαθεῖς, καὶ εἴτου ὑποπτεύθειν ὑφ' βολῆς αὐτῷ ὑμομήνης τ' φθορὰ χρῆμα ἡδονῆς ἐν τῷ πιωρήσασθ ζοις ἐχθίστοις δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν ὃ ὕστερον ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τῷ ὃ ἐκ ὑπ' ἐκείνου, γνώμη ὃ τῇ αὐτῷ δοκεῖν παρεόντων ὅπως εἰς τὸ φοβερώτερον καθιστήσονται αὐτούς, ἐδίνος ἰωείχοντο εἰπεῖν. ἀπόστασίς τε μὴ λίαν ὀργῇ χρωμένων. φανερόι τε ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσοντες τὸν στάσιν πλῆθος ὅπισυρρύεντος αὐτοῖς. ἐνιαύσιος ὃ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα φεστίθεσθ πάτριον, (φάσκα ὃ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ ἀιγύπτου ἀπαρσεως αὐτῷ ὑμομήνης, καὶ θύουσιν αὐτῇ φεοθύμως, πλῆθος τε ἱερείων ὡς ἂν ἄλλῃ καθακόπειν ἔξιν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι ὃ πλῆθις ἀναείθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη ὃ καὶ ἐκ τ' ὑπερορίας ὅπι θρησκεία τὸ θεῦ) καὶ οἱ νεωτερισαὶ τοῖς φερὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν ἐζηγηταὶ τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συσάντες ἐν τῷ ἱερῷ τεφῆς ὑπεροεωῦτο, τοῖς στασιώταις ἐκ ὂν μετ' αἰχμίλιον μεταγτεῖν αὐτούς. καὶ δ' εἰσας ἀρχέλαος μηκέτ δεινὸν ἐλαστήσειεν αὐτῷ τῇ ἀτονίᾳ, φέμπει φερὲ εὰν τε ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τιὼ ὁρμιὼ τῶν ἐιεστηκότων φοτερον τὸν φάνλα ὅμιλον τὸ μανιώδους αὐτῷ μὴ πλέω καταςιῶαι, καὶ εἴ τινες δ' ἀδηλοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο φοθυμίᾳ τὸ σασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅπι τούτους οἱ σασιώται τῶν ἐζηγητῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγείωσαν, βοῇ καὶ διακελδυσμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅπι τοὺς σρατιώτας, καὶ φθασαίτες καταλδύσι τοὺς πλείους αὐτῷ. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τεφυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν ταῦτα φεάξασιν διὰ χειρῶν αὖθις ἡ θυσία ἰών. ἀρχελάῳ ὃ ἄποεον ἐδοκει σώσεσθαι τὰ φάντα, μὴ ἐκ ἀνακόφοντι τιὼ ὅπι τοιοῖσδε ὁρμιὼ τ' πλῆθύος. ἐκπέμωει ὃ πᾶν τὸ σρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ τοίς τε αὖθις ἐσκιρωκότας κωλύσιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς σκηπίονίας ὑπὸ τῷ πεζῶν δέχοιντο ἀντειλῆφθαι τὸ ἀσφαλοῖς ἤδη φεπισδκότας. καὶ εἰς μὲν ξιχιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ ὃ λοιπὸν ὤχετο ὅπι ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅπι τὰ αὐτῷ πᾶσιν. οἱ ὃ ἀπέησαν τιὼ ἑορτιὼ καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καὶ φερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπαίδευτον. ἀρχέλαος δ' ὅπι θαλάσσης κατὰ μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰ δελφῷ τὰ φάντα ἐφεὶς καθίσαθαι τὸ οἴκου τ' τῆς ἀρχῆς. συνεξήει δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη πρώδου ἀδελφὴ τιὼ ὑμεναὶ ἀγομένη τιὼ αὐτῆς. πολλοὶ ὃ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲ ὡς συναγωνιόμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅπι κτήσ τ' βασιλείας, ἔργῳ ὃ ἀντιφεάξοντες, καὶ μάλισα φερὶ τῶν φεφραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι καθαβοάς. ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρεία τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος καίσαρος ὀπίτροπος τῷ ἐν συρίᾳ φεαγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ὅπι φυλακὴ τῷ πρώδ ᾳ χρημάτων, καὶ αὐτὸν τ' ὅπι τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ ἔαρος παρελθών. διὰ δ' πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῆν. καὶ ἐαρῷ σαβῖνος χαιρόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοῖς θησαυροὶς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχει καίσαρι δόξειέν τι φερὶ αὐτῷ, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τὰδ' ὑποχόμενος. ἐπεὶ δ' ἔπλει μὲν ὅπι τῆς ῥώμης ἀρχέλαος,

ἐαρῷ

ἀάρω δ' ἐπ' ἀντιοχείας ἐχώροντο κομιδαὶ, σαβῖνος A
ὅτι ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡδ' ἁλαμβάνει τὰ βασι-
λεια. μεταπέμψας ὁ τοὺς φρουάρχους, καὶ ὁπόσοι διοι-
κηταὶ τῆς χρημάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν ἐφε-
δηλος ἦν, καὶ τὰς ἀκρας καθίσατο ἡ αὐτῷ δοκοῖ. ἀ μὲν
οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάε ἐντολὰς ἐποιοῦντο,
ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προσετέτακτο αὐ-
τοῖς, κρίσαι ὁ φυλάσειν ἕκαστα ἦν αὐτῷ δοκοῖ. ἀ μὴν
οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάε ἐντολὰς ἐποιοῦντο,
ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προσετέτακτο αὐ-
τοῖς, κρίσαι ὁ φυλάσειν ἕκαστα ἦν αὐτῷ δοκοῖ. πλεῖ ὁ κὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ὅτι ῥώμης καὶ ἀντίπας, B
πρώδου μὲ παῖς, ὅτι ἀντιποιήσει ἁ ἀρχῆς, ὑποχέσει
σαλώμης ἁρμοῦς ὅτι τοῦ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιότερος
ἀρχελάε ὡδ' ἁλήψεδς τὰ πράγματα, ἠξιωκὼς κατὰ
τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀποφαίνειν, αἷς
ἀσφαλεστέρας εἶ τοῦ ὑπογραφεισῶν. ἐπήγετο ὁ σὺν
τιμὼ τε μητέρα Ⓒ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολε-
μαῖον, φίλων τε πρώδη τιμιώτατον γεγυμνασμένον καὶ
αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα ὁ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' αὐ- C
τοποιήσει ἁ βασιλείας φρονεῖν εἰρηναῖος ῥήτωρ αἰνὴρ,
καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τιμὼ βασιλείαν πε-
πεισμένος. διὸ δὴ καὶ τοῦ προσιόντων εἶχεν ἀρχε-
λάῳ πρεσβυτέρῳ, ὅτι καὶ ταῖς διαθήκαις ὑπὸ τῷ
πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, ἃ ἰδεῖχετο. ἐπεὶ δ'
εἰς τιμὼ ῥώμιλω ἀφίκετο, καὶ πάντων τοῦ συγκλητου
πάσασι ἰδοῦ πρὸς αὐτὸν, ἃ δυνοίᾳ τῇ ἐκείνε, μίσει ὁ τοῦ
πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ὅτι θυμούμενοι ἐλευ-
θερείας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων στρατηγοῦ τετάχθαι. εἰ δ' D
ἄρα τις αἰτίαν λυσιτελέστερον ἀρχελάου τὸν ἀντί-
παν λογιζόμενοι, συνέπρασσον ἀντίπα τιμὼ βασι-
λείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ ὡδὶ καίσαρι τῶ
ἀρχελάου διαγραμμάτων. καίσαρ ὁ ἀρχελάου τε
εἰσπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώ-
ματα προσετίθει τὰ αὑτοῦ, Ⓒ τιμὼ διαθήκιμ τῶ πα-
τρὸς καὶ τοῖς λογισμοῖς τοῦ πρώδε γραμμάτων αὐτῷ
σημαντῆσι νομίζοντα πτολεμαῖον, ἐκαρασθένει τὸ E
μέλλον. ὁ ὁ, ταῦτά γε αἰσχυνοῖς τὰ γράμματα, καὶ τὰς
τῶ ἄρεω καὶ σαβίνε ἐπιστολὰς ὁπόσα τε χρήματα ἰδὼ
καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφοίτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς
βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγον ὅτι πα-
ρακωχῇ γνωμοῦ τοῖς φίλοις. συνῆν οἷς καὶ γαῖον τὸν ἀ-
γρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱόν,
ποιητὸν ὁ αὐτοῦ γεγονότα. πρῶτον τε καθεδούμενον
παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ F
τοῦ ἐνεγκόντων. καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπα-
τερος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τοῦ ἀρχελάου σκλη-
ρότατος, ἔλεγεν ἀρχελάου παιδιὰν τὸν περὶ ἁ ἀρ-
χῆς εἶ λόγον, ἔργῳ τιμὼ δυνάμιν αὐτῆς πρότερον
ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότα ὅτι τοῖς ἀπολω-
λόσι καὶ τιμὼ ἑορτιμ. ὧν καὶ ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν
τιμὼ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆσθαι δυναμένους ἀνα- G
κειμένην εἶ), καὶ μὴ ὑπ' ἀνδρὸς πεφεύχθαι, εἰ μὲ
βασιλέως ἀδικουῦτος τὸ καίσαρος δ' ἄγνοιαν πε-
ρὶ αὐτοῦ ἐπερχόμενον. εἰ ὁ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον.
ὡς διὰ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντιποιουμένῳ, κα-
λῶς ἂν τι συγκεχωρεῖσθαι, διὰ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθάπερ ὁ αὐτοῦ
ἡγεμόνων τινῶν ἐν τοῦ ς ρατιωτικοῦ μεζανασάσεις ὅπλων, Ⓒ φοράδιον ὅτι θείου βασιλείου, Ⓒ
δικῶν διαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἠρημένας, καταλύσεις τε ἀντίσεων τοῖς δημοσίᾳ ἀγομένοις, καὶ
πάντων διάφορα, ὧν ἀδὲν μειζόνως ὑπονοῆσαι καθιστάμενον ὑπὸ τὸ καίσαρος εἰς τιμὼ ἀρχιμ.

alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petit, & occupauit regiam. Acciti deinde præfectis arcium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vti eloquens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaum, studebant illius partibus: quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: mox que potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inualuisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuisséque postulatis populi, denique nihil non fecisset quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem præteriret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam partem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum subitituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se conuertauerint. Cætera quoq; de quibus Archeἀνεπίθει ὁ αὐτῷ Ϲ τῷ ἐκ τῆ ἱπποδρόμου δεσμωτῇ τιὼ ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δ' πεςδεδαγδυνάμενα δῆλε τὸ φύσιν ἔχειν γίνεδαι ὑπό τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τὸ ἄρχειν ωεολαμβάνόντων τιὼ ἐξουσίαν. πένθος τε τὸ ὅπὶ τῷ πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνε τελδυτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τιὼ πληθυὼ ἀρχὼ τὸ ϛασπάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα δυεργετήσαντος αὐτὸν τὸ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότος τοιοῖσδε ἀμείβεδαι τὸν νέκυω, ὥσπερ ὅπὶ σκηνῆς δακρύειν μὲν ωεοπεποιημένον τὰς ἡμέρας, ὑπολαβόντα ὁ ἡδονῆς τῇ ὅπὶ τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτας, φανεῖδαι τε κ' ωᾷσι τὸν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωρεμῶτα τιὼ βασιλείαν ὁπῶς γένοιτο καὶ ωᾷσι τὸν πατέρα. χορδεύειν δὲ Ϲ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθρῷ τεθνῶντος, ἀλλ' ὡς αὐδρὸς ὅπως μὲν συγγνοὺς τηλικαῦτα δ' δυεργετεῖν ἐζημένου, δεινόταδόν τε πάντων ἀωεφαίνετο. νεῶ ἥκειν ὅπὶ καίσαρα καταυδύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ ωεοωεποιημένων ὁπόσα γένοιτο αὖ ὑωὸ αὐτὸ κ' βεβαίως ἤδη τὸ αὐτοκράτορες παρεχηκότος ωεοσόμενα. μάλισα δ' τιὼ σφαγιὼ τῷ ωᾷσι τὸ ἱερὸν ἐδείνοντο λόγω κ' τιὼ δυσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε συνεχούσης, κ' ἱερείων ἐν ὄπῳ σφαχδεῖεν ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πληδεὶν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, ὐχ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ Ϲ μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς ωεύξεως, ὅπως δωσηδείη πλρῶσαι τῆς φύσεως τυραννίδος τιὼ πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένων ἀδικίαν. δι' ὧ μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὀρᾶδαι τῆς βασιλείας αὐτὸ τιὼ δικαδοχὼ ἀρετῇ τὸ πατρός. ὀπίσαδαι γὰρ αὐτὸ τὸν τρόπον, κ' τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῆ δικαδηκῶν τῷ ἰχνεςέρων αὐτίπαν καδίσαδαι. κληδῶσαι γὰρ ὑπὸ τὸ πατρὸς ὅπὶ τιὼ βασιλείαν ὐχὶ νεκρῷ ὄντος ωρὸς τῷ σώματι κ' τιὼ ψυχὼ, ἀλλὰ ἀκραφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀλκῇ δ' σώματος ζῖς ωεάγμασιν ἐφεκτικότος. εἰ δ' κ' ωρότερον εἰς αὐτὸν ὁπόσης ζῖς νεῶ δικατεδεῖσαι πατρὸς, ἀποφαίνεδαι ποτὲ πὸς ἂν γένοιτο βασιλεύς, τὸν μὲν κύριον ωᾶσι κεῖν τιὼ βασιλείαν καίσαρα ἀφῃρημένον τὸ δουλᾶν τιὼ ἐξουσίαν, ζοὺς δ' πολίτας ἰδιώτιν ὄντα ἀκμιὼ σφάζειν ἐν ἱερᾷ μὴ ὑποτεταγμένον. καὶ αὐτίπαδρος μὲν τοιάδε εἰπών, Ϲ μάρτύρων ωᾶσι τὰ εἰρημένα κρατυνόμενος πολλοῖς τῷ συγγενῶν, παύεδαι τὸ λέγειν. αὐίσπαται δ' νικόλαος ὑωὲρ ἀρχελάου. * τοὺς γὰρ ὅπὶ τοιοῖσδε ἄρχοντας ; οὐ μόνον τὸ καθ' αὐτοὺς ὑβρίζουσιν εἰ πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τιὼ ἄμυναν αὐτῷ δίγνωμονεῖν ωεοαγεσυμένων. ὡς δ' πολέμια ἔδρων λόγω μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληδὲς εἰς καίσαρα φανερὸν εἶ). τοὺς γὰρ ὑβριοῦντας κωλύτας ωᾶσι νομένους, Ϲ ὑπ' ἀρχελάου πεπομφότας κτεῖναι ὅπιπθεμένους, ἤτε τὸ θεοῦ, ἤτε τὸ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν ωρωτίδι γνομένους, ὧν αὐτίπαδρον ἐκ ἀρχαίεδαι ἐνδικητιὼ καδισάμενον, ὅπ' θεραπεία ἐχθρᾶς τῆς αὐτὸ ωρὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τὸ ἀρετῇ δικαίᾳ. οἱ παρελθόντες κ' μὴ ωρὸς δικαιουμένους ἄρχοντας ἀδίκων ἔργων, οἱ δὲ εἰσιν οἱ διαζόμενοι κ' μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀνεπίθῃ ὁ κ' Ϲ λοιπὰ

πᾶσι

πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τῆς κατηγόρων. ἐδόκουν γὰρ ὅτι μὴ ἐκ τῆς A
γνώμης τῆς αὐτοῦ γεγενημένου αἰτίας τῷ ἀδικεῖν ὑπολαμβάνειν. ἐν τῇ φύσει τοιοῦτόν τι ἐνεῖναι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῦ βλάπτειν αὐτοὺς δοκεῖν ἀρχέλαον. τοσοῦτόν τε αὐτοῖς ἔνεστι τὸ ἡδέως εὐεργετεῖν εἰς ἅπαντα συγγενῆ, καὶ πατρὸς μὲν εὐεργέτου, σωτῆρος δὲ αὐτοῖς καὶ βίου παντὸς οἰκείου πεπολιτευμένου. τάς γε μὴν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ κυριωτέρας τῶν γεγραμμένων πρότερον, διὰ τὸ κρίσαντα δεσπότην τῶν ὅλων καταλείφθαι πρὸς τὸ κρίσιν τοῦ τε αὐτοῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἐλπίζειν αὐτοῦ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν, οἳ τῆς προόδου πανταχόθεν ἀπολαύσαντες, παρ' ὃν ἔζη κρείττονι δυνάμει, τὰ πάντα δεῖν ὕβριν γνώμης ἐπείγοντο αὐτοῦ, ἐφ' αὐτοῦ πρὸς τὸ συγγνώμην τοιούτων γεγονότων. ἔκοινε κρίσαντά τε αὐτὸν ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ πεποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλῳ καὶ συμμάχῳ καταλύσειν τὰς διαθήκας, ὅτι πίστει τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. ἐφ' ἐμμένοντας καλόν τε σκεῖνον, τιμῶ κρίσαντας ἀρετῶ καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τιμῶ οἰκουμένῃ ἀνεν δίασον νομισθέντα, καὶ μανίαν καὶ λογισμοῦ ἔκστασιν καταπεῖναι αὐτὸν εἰς βασιλέως, εἰ μὴ ἀγαθοῦ τοῦ διαδόχου καταλελοιπότος, πίστει γὰρ τῇ αὐτοῦ προπεφυγότος. ἔτι ἁμαρτάνειν πρόοδον ποτὲ πρὸς κείνην τὸ διαδόχου, σωφροσύνῃ κεχρημένον ὅτι τῇ κρίσαντος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. καὶ νικόλαος μὲν τοιαῦτα διελθών, καταπαύει τὸν λόγον. κρίσαρ δὲ ἀρχέλαον προσαγορεύοντα αὐτοῦ πρὸς τὰ γόνατα, φολοφέρνας τε αἰτήσαντα, φάμνος ἀξιωτάτην εἶναι τὴν βασιλείας. πολλῷ τε ἀπέφαινε τροπλεῖν γνώμης τὸν αὐτοῦ ἐν ἄλλα προέξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἱ τε διαθῆκαι ὑπηγόρευον, καὶ ἀρχελάῳ συνέφερεν. ἐμὲ μὲν τοίνυν σκεπτόμενόν τι δεῖν, ὡς αἰτίαν ὠφελήματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον εἶναι. κρίσεως τῆς ἀνδρῶν γνωμένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν εἴτε ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν εἶναι κυρώσαν, εἴτε κοινῇ αὐτοῖς ποιεῖσθαι πάντα τῇ πρόοδον χρῆναι, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ὄντι κουφείας δεομένων.

laum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quæ ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certè à rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerũ domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei tuæ permittentis: testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: vidensque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigerent. XIV.

B

C

D

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὗαρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit.

E

Πρότερον δὲ ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι μοῖρα ἔκτη τε ἡ ἀρχελάου μητρὸς, νόσῳ τελευτᾷ, καὶ ὥραν ἔαρος ἡ συνήθης στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τῶν Ἰουδαίων δηλοῦντα ἀφεστῶτα. τὸ γὰρ ἀρχελάου μὲν τὸν ἔκπλουν θορυβηθῆναι τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ ἔαρος αὐτοῦ, ἐπεὶ παρῆν, τοῖς ἀρίστοις τὸν κινήσεως πρόφασιν ἐκβαλεῖν, καὶ τὸν πλείστου τὸν σώσεως δεῖσθαι πολεμούμενος πολλῆς γενομένης, ἐς αὐτοχείρας τὸν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, ταῖς μὲν ἐν τῇ στρατιᾷ ἐν ἱεροσολύμοις λαμπούσας, τὸν Ἰουδαίων νεοτεροποιΐαν δεδιοῦσιν. ἐμὲ μὲν ἐπερρώνυτο γε ἐδόκουν ὅτι παύσειν τὸν μὴ ἐς σωσάννην αὐτῷ. ὅτε γὰρ ἔαρος ἀπῆκε, καὶ σαβῖνος ἐπίτροπος τὸν κρίσαντος ταμείων αὐτόθι μεγάλως τοῖς ἰουδαίοις κατεπόνει, στρατιᾷ τε τῇ καταλελειμμένῃ πεδίων ὡς κωλύσοντος αὐτῷ, καὶ τοῦ πανθήσει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυφόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπείγων τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλήσεσθαι ὅτι δεδοικότας. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζετο ὠφελαμβάνειν, καὶ τῆς βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἰρώδην προθύμως ὥρμητο βίᾳ δὲ καὶ κερδῆ καὶ

F

G

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nó solùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitique trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septétrionali & Orientali regione circumsidet. ab Occidétali altera quà sita erat domus regia. Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eòque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetraueruut ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλεονεξίαν ὑπῆυμίας. ὑπισάσης δὲ τ πεντηκοστῆς, ἑορτὴ ἦ ἡμῖν ὅτι πάτριος τῦτο κεκλημένη, ἔτι κ τ θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τλὼ παροινίαν τ σαβίνυ ὕβρεως, μυριάδες συνθεόμενοι σαν ἀνθρώπων κ πάνυ πολλαί, γαλιλαίων τε κ ἰδυμαίων, ἱεριχουντίων τε ἡ πλησίς Ⓒ ὁπόσοι περάσαντες ἰορδάνλω ποταμὸν οἰκῦσιν, αὐτῇ τε ἰουδαίων πλῆθος λύ, ὃ πρὸς πάντας συνῳλέχετο, Ⓒ πολὺ προθυμότεροι τῇ ἄλλων ὑπὲ τιμωρίᾳ τῦ σαβίνου ὡρμήκεσαν. κ ξία μέρη νεμηθέντες ὑπὲ ζιῶνδι στρατοπεδεύονται χωρίων. οἱ μὲν τ ἱππόδρομον ὑπολαβόντες, κ τῇ ἄ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῇ βορείῳ τῦ ἱερῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταμμένοι, οἱ δ ζλω ἑῶαν μοῖραν εἶχον, μοῖρα δ αὐτῇ ἡ ζίτη, τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον ἔνθα κ τὸ βασίλειον λύ. ἐπορῶντο δ Ⓒ πάντα αὐτοῖς ὑπὲ πολιορκίᾳ τῇ ῥωμαίων ἀπαντεχόθεν αὐτοῖς ὑποκλεισμένοις. κ σαβῖνος, ἔδ εἶσε γὰρ τότε πλῆθος αὐτῇ κ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ὀλίγῳ τὸ θαρεῖν ποιημένων ὑπὸ τῦ ἡττᾶσθαι μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴν κρίνειν αὐτὸν νικᾶν, ὧδε χρῆμά τε ὡς τ ἄκρον ἔπεμπε γράμματα, κ τὸ σωπᾶσθαι ἐν αἰσχίοσι κακοῖς ἐν τῷ ὀξίως βοηθεῖν ὡς κινδυνώδη μᾶλλον τὸ ἐγκαλεῖσθαι σφάλμα φυλακικόν, ἀλλὰ τὸ μὴ εἰς μάχαιρ ἐλπίζειν καταπονήσεσθαι πληθέντας αὐτούς. αὐτὸς δ τ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τῇ πύργον καταλαβόμενος φασάηλον, ὅπὲ τιμᾷ τῦ πρώτου ἀδελφοῦ φασαήλου ὠκοδομημένον τε κ οὕτως εἰρημένον, τελευτᾶς ὑπὸ παρθιαίων αὖτις ἡττωμένης, κατέσεισε τοῖς ῥωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν ἐπὶ εἰς τοὺς φίλους τλμᾷ κατιέναι, τοὺς δ' ἄλλους παραπροθυμήσειν αὐτῷ τῆς πλεονεξίας ἐλπίων. τολμησάντων δ' εἰς τλὼ ἔξοδον τῇ ῥωμαίων μάχη συμίσει καρτερά. κ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων ἐκράτουν, οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τῦ δεινῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπτωκότων, προσδυσαντες δ' αἰθαῖν ὑπὲ τὰς στοάς, αἳ πᾶσαι τῦ ἱερῦ τὸν ἔξωθεν περίβολον περέχουσαι, κ πολλῆς μάχης γνομένης, λίθοις τε ἀφεῖσαν, τοὺς μὲν ἐκ χερὸς ὑπάρχοντες. οἷς δ σφενδόναις, ἀθληταὶ τέτοις ζιαύτης μάχης ὄντες. κ οἱ ἑξόταν πάντες ἐκτεταγμένοι μέγα ἐβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ὅτε τὸ ἐκ δεξιᾶς τε εἶ), κ ὑπερχειρεῖσθαι μ ἄπορον ἦν ὅτε τὸ ἀπέφικτον τοῖς εἰσακοντίζειν πρωμένοις εἶ), ῥᾴους δ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. Ⓒ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη συνέχη ζιαδὲ ἴσα. ἔπρα ῥωμαῖοι δ' ἀνᾶς φέροντες τοῖς πρωμένοις πῦρ ἐνίασιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. κ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσενεμένον, κ μετὰ τῆ ἐγείρει φλόγα δυναμένων, ἥπτετο τῦ ὀρόφου ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις παρεῖχεν πίστης τε κ κρηπῖδος πλέον ἔτ δ κρηπὶς χρυσὸν ἐπαλληλιμμένον ὥθεως ἦκεν. ἔργα τε μεγάλα ἐκείνα κ ἀξιολογώτατα ἐφανίζετο. κ τοὺς ὑπὸ τ στοὰν ὀλέθρος ἐξαίφνης ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἱ μ γὰρ τῦ ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτοῖς. τοὺς δ φυσαδὸν ἔβαλλον οἱ πολέμιοι. πολλοὶ δ ὀπορία τε σωτηρίας, κ ἐκπλήξει κακοῦ τῦ φυσηκότος, οἱ μ εἰς τὸ πῦρ εἰσέσαν ἑαυτούς. οἱ δ Ⓒ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι θράσεσιν ἐποιοῦντο. ὁπόσοι δ εἰς τὴ κατόπιν χωρήσαντες ὀλίγοι ἦ ἀναβεβηκέσαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἐκτείναν γυμνοὺς τε ὄντας Ⓒ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, ὑπὸν τ ὀπορίας θρᾳ τὸ ἄοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐστάθη δ τ ἀκλθόντων ὅτι τὸ τεῖχος ὑπὲ ὄσισιεῦ. κ ῥωμαῖοι θρᾳ τῦ πυρὸς ἦ παρέκοι ὠθέντες, ἐκράτουν τῦ θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ λύ χρήματα, κ διεκλάπη μ

πολλα

πολλὰ ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς, σαβῖνος ἢ ἀφειστήκεσαν εἰς A
τὸ φανερὸν τριακόσια τάλαντα. ἰουδαίους ἢ, ἐλύπει μὲν
τὸ πάθος τῶν φίλων οἳ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύ-
πει ἢ καὶ τῆς ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ὁ μὲν, ἀλλ' ὅ-
περ αὐτῷ ἐτύγχανεν συνεσταμμένον καὶ μαχιμώτατον,
τούτῳ ἐμβεβληκότες τὸ βασίλειον, ἐπειλεῖν πῦρ τε ἐνε-
σειν αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, καλοῦντες ἢ βάχος ἀ-
πιέναι, καὶ πρόθυμοι ὑπεκνέμενοι ἀδεῶς καὶ σαβίνῳ
σὺν αὐτοῖς. καὶ τ' βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠυτομολήκεσαν B
σὺν αὐτοῖς. ῥῆφος ἢ καὶ γράτος χιλίους τ' μαχιμωτά-
των τ' ἡρῴδε στρατεύματος ἔχοντες ἀνδρας τοῖς σώμα-
σι δρασκέλους, ῥωμαίοις προσεπίθεσαν. καί τι καὶ ἱππι-
κὸν ὑπὸ τῷ ῥάφῳ ταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκη
τῇ ῥωμαίων ἐγγενόμενον. ἰουδαίοις ἢ ἂν ἠμέλητο ἡ πολιορ-
κία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, & τοῖς μεταβαλ-
λομένοις ἐπέλλαττον μὴ ἐμποδίσαι ἐξ τὸ ἀπολιφο-
μένου χρόνου παρεῦσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τιμὼ πάτ-
τιον. σαβίνῳ μὲ οὖν δύκτον ἦν ἀπέναι μὴ τῆς στρα- C
τιωτῆς, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ἦν διὰ τὰ πεπραγμέ-
να. καὶ τὸ λίαν μὲ δύσνουν τῆς πολεμίων ἐπ' ὀψοπῆ
τ' καταστομένου εἶχεν. ἅμα ἢ καὶ τὸν ἄκρον ἥξειν προ-
δοκῶν ὑπέμενε τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ ἢ καὶ ἑτέρα μύ-
ρια θορύβων ἐχόμενα τιμὼ ἰουδαίαν κατελάμβανε,
πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν &
ἰουδαίων ἔχθρας ὅτι τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. διχίλιοι
μὲν τῆς ὑφ' ἡρῴδη ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη κατα- D
λελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συστάντες προσε πολέμουν
τοῖς βασιλικοῖς, ἀπεστατοῦντος αὐτοῖς ἀχιάβε τῦ ἡρώ-
δε ἀνεψιοῦ, καὶ τῆς μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀπανα-
στομένου δ' ἐμπειρίαν τιμὼ εἰς τὰ πολεμικὰ τῆς ἀν-
δρῶν, ταῖς ἢ δυσχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δυνατά.
ἰούδας ἢ ὁ ἐζεκίου τῦ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς ὅτι μέγα δυ-
νηθέντος, ὑφ' ἡρῴδου ἢ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις.
ἔστ οὖν ὁ ἰούδας πρὸς σέπφωριν τῆς γαλιλαίας συ-
στησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπογενομένων ὅπῃ δυ- E
μὲν τῷ βασιλεῖ ποιεῖται, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα
αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, &
ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελήφθη αὐτόθι, φοβε-
ρός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προστυγχάνο-
τας, ὅπῃ θυμία μείζονων πραγμάτων, καὶ ζηλώσει βασι-
λείᾳ τιμῆς, ὡς ἀρετῆς ἐμπειρία, τῷ ἢ ὑβρίζειν προυσία
κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐκτεῦθεν γένος. ἦν
ἢ καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τῦ βασιλέως, ἄλλως
ἢ ἀνὴρ διαφερτὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος F
ὅτι μέγα προύχων τε καὶ πεπιστευμένος. ἔστ ἀρ-
θεὶς τῇ αἱρεσίᾳ τῶν πραγμάτων, διάδημά τε ἐ-
τόλμησε περιθέσθαι, καί τινος πλήθους συστάντος καὶ
αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγγελθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἰ
ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀτιοῦν, τὸ ἐν ἱεριχοῦντι βασι-
λειον πίμπρησιν δ' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα,
πολλάς τε & ἄλλας τῆς βασιλικῶν οἰκήσεων,
πολλαχῦ δ' χώρας ὧν ἐνεῖς ἠφάνιζεν τοῖς ἐνεστη- G
κόσι λείαν ἀναγαγεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὅπιτρέ-
πων. ἐπέσπετο δ' αὖ τι μεῖζον ἀπ' αὐτῦ μὴ τα-
χείας ὑπιροφῆς ἡγουμένης. ὁ γὰρ γράτος τῆς βασιλι-
κῶν στρατιωτῆς ῥωμαίοις προστεθειμένος μεθ' ἧς εἶχε
δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὅπῃ πολὺ ἡγουμένης, τό τε πολὺ τῆς πε-
ραίων ἀσυντάκτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὅπλων ἐμπείρᾳ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμωνος

militum dispertiit, ad Sabinum autem pro-
lâm quadringenta talenta ex ea præda relata
sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti
sunt, desideratis in ea pugna carorum amico-
rum plurimis, & insuper spoliato sacrario, fa-
cto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes in-
tus occisuros minitantes, nisi quamprimum
discederent: quòd si mox abirent, impunita-
tem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro qui-
bus etiam aulicorum maxima pars stabat. Ru-
fus quoque & gratus, qui sub se habebant
tria millia bellicosissimorum & strenuissimo-
rum virorum ex Herodis exercitu, in partes
Romanorum se transtulerunt; simúlque e-
quitatus Rufo duci parebat, non mediocris
sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iu-
dæi nihilo segniùs instabant oppugnationi,
muros suffodientes cuniculis, & aduersarios
hortantes vt abirent, néve diutius vindican-
tibus se in libertatem à maioribus acceptam
obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde
abduxisset milites, sed fidem promissis habe-
re non poterat, propter ea quæ perpetraue-
rat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per XV.
Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus
exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vin-
dictæ concitabat cupiditas. Duo enim viro-
rum millia, qui aliquando sub Herode me-
tuerant, tunc verò dimissi domi agebant, in
vnum collecti bello impetebant regios, re-
sistentes sibi ductu nepotis Herodis Achia-
bi: qui nusquam æquo loco eos sustinere
ausus vt veteranos & bellandi peritissimos
tuebatur se & sua quantum poterat aspe-
ritatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas
Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem
magno labore expugnati filius, apud Sepho-
rim vrbem Galilææ collecta circa se homi-
num desperatorum manu incursabat regis di-
tionem: & potitus eius armamentario, ar-
matisque inde suis ad vnum omnibus, pecu-
niam quoque regiam in illis locis occupauit:
iámque formidãdus accolis spoliabat in quos-
cunque incideret, aspirans ad regnum, affe-
ctánsque hoc fastigium non bonis artibus
quarum imperitus erat, sed nocendi licentia.
Dum ita vbique turbatur, etiam Simon He-
rodis regis seruus, vir alioqui & forma &
statura & róbore egregius in primis habitus,
ausus est diadema sumere: stipatúsque nume-
rosis copiis, & rex consalutatus ab insana mul-
titudine, placebat sibi præ quouis alio, au-
spicatus potestatem diripienda ac incenden-
da Hierichuntina regia: passimque crematis
aliis regis palatiis, & præda concessa suæ fa-
ctionis hominibus, maiora etiam ausurus vi-
debatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gra-
tus regiorum militum dux, tũ Romanorũ par-
tes fouens, suas copias contra Simonem duxit:
vbi post acerrimũ conflictum transfamnani ho-
mines incõpositi, & ferociter magis quàm pe-
ritè pugnantes deleti sunt. ipsum Simonẽ per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emmauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionē conserentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factū est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

φυγῇ δέ τινος φάραγγος στένοντος αὐτὸν γέροντος ἐντυχὼν τῷ κεφαλίῳ ἀποτέμνει. κατεφρόνει ἢ κῆ τὰ ὅπλ τῆς ἰορδάνη ποταμοῦ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπὸ πόνων συςάντων αἰφνὶς οἰμωγὴ ἐξαπλησίων. ἔτους πολλὴ ἀφεσιμὴ ἐνεπολίτευσε τῆ ἔθνει, δέξ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον ὡς εἶ τὸν καθέξονθα τὸ πλῆθος ἀρετῆ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονισας τὲ μὴ συςασιάσοντας τῆ αἰθρώπων, ὑπέκκαυμα αὐτῆ δέ τε τὲ ὑβρίζειν κῆ πλεονεκτεῖν γνέσθαι. ἐπεὶ ⸂δ᾽ ἀθρόγγης αἰὴρ ὅτε σφρονῶν ὀπφανὴς ἀξιώματι, ὅτε ἀρετῆς θειουσία, ἢ τινῶν πλήθει χεημάτων, ποιμὴν ἢ καὶ ἀνεπφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως ἢ μεγέθει σώματος, κῆ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δέφορέπτων, ἐτόλμησεν ὅπ βασιλείᾳ φρονῆσαι, καὶ δέ τὶ ῃδονὴ τὲ πλέον ὑβρίσαι καὶ θνήσκων ὡς ἐν μεγάλοις πίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ὅπ τοιοῖσδε ἀνάλωμα ῥηθησόμενον. ἦσαν ἢ αὐτῷ κῆ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, κῆ ὅπ μεγάλα φρονῦχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισθμένοι, φρόβλημα ἐῖ τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῷ ἦρχεν ἕκασος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πλῆθις φρὸς αὐτούς. κῆ οἱ μὲν ςρατηγοὶ ἦσαν, ⸂ὑπεςράτθυον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φορτῶντες δι᾽ αὐτῷ. ὁ ἢ δέδημα φρεθέμθυος, βουλθτηρίου τε ἦγῆ ὅπ τοῖς ποιητοῖς, κῆ τὰ πάντα γνώμη αἰακείμενα εἶχεν τῇ αὐτῷ. δέμθυός τε ὅπιπλοῦ τῷδε τῷ αἰθρὶ ἠίχις, βασιλεῖ τε κεκλημθύω, ⸂ἃ φρέφασιν ἐνθέλοι μὴ ὑποςρεφομθύω, φόνῳ τε κῆ αὐτὸς ⸂οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅπιμέγα φρφσκείμθυοι ῥωμαίων τε κῆ τῇ βασιλικῶν μίσει, πολιτθύοντες ὁμοίως φρὸς ἀμφοτέρους. τοῦτος μὲν ὕβρει ἢ χρόσαντο ὅπ τῆς ἡρώδου ἀρχῆς, ῥωμαίους ἢ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, φρϊόντος ἢ τὲ χρόνου, κῆ ὅπ πλέον ὁμοίως ἐξηγειώθησαν. δέφθξίς τε ὡς λεῖ τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδος ἐλπίδι, τὰ δὲ κῆ σωφθεία τὲ φονθύειν. ὅπιπίθενται ἢ τότε ⸂ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαουῦτα, οἱ σῖτον κῆ ὅπλα τῆς ςρατιᾶς ἔφερον. καὶ φθισαίτες ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο τὲ τάγματος, κῆ τεσσαρφκοντα τῆ φρὸ αὐτὸν, φρεζῶν τοὺς κεφτισττὶς κατηκόντιζον. οἱ ἢ λοιποὶ, δείσαντες φρὸς τὸ πάθος αὐτῷ, γέρθου σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἳ φρὸ αὐτὸν ἦσαν σπέρης αὐτοῖς ῥωμθύμης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον τοιότοις τρόποις χρώμθυοι μάχαις, ῥωμαίοις τε παρελύτωσαν ὡς ὀλίγα, κῆ τὸ ἔθνος ἐπάκωσαν ὅπιμέγα. χειρωθῦται δ᾽ οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν γέρτῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ Πτολεμαίῳ. καὶ τὸν φρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντος, ὁ τελθταῖος φάθει τε τῆ ἐκείνε λελυφωμθύος, κῆ ἄπορον ὅπ πλέον ὁρῶν τὴν σωτηρίαν ὑπὸ νόσου κῆ καμάτου πολλοῦ ῥιλωθεὶς τῆς δυνάμεως, ὅπ δεξιᾶς καὶ πίστῃ τὲ θείᾳ ἀρχελάῳ ⸂παραδίδωσιν αὐτόν. ⸂τάδε μὲν ὕστερον γίνεται. ληστηρίων ἢ ἰουδαία ἔμπλεως ἦν, κῆ ὡς αἴ τινι τύχοιεν τινὶ οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεύς φρσῖ-

σάμθυος ἐπ᾽ ἀλέθρῳ τὲ κοινὲ ἐπείγετο, ὀλίγα μὲν κῆ ἐπ᾽ ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηρὸ καθισάμθυοι, τὲ ἢ ὁμοφύλε φόνον μέγιςον ἐποιοῦντες. ἔαρος ἢ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πιωθάνεται τὰ πεφεαγμένα, σαβίνου γράψαντος φρὸς αὐτὸν, δύσας φρὲ τὲ τείχου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία δ᾽ ὅπ

συείας

συείας τὰ πάντα ἰῶ, Ⓒ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσα τε ὑπηκουεικὰ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο ᾗ πᾶσιν εἰς πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. ἐδίδασί τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι διὸν τὴν αὐτῷ τὴν πόλιν ὑπηκούσεις πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει ᾗ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἐχθρά τε τῷ ἡρώδου φιλίαν τὴν ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν ἀνόλιγον, χωρὶς πεζῶν τε Ⓒ ἱππέων. συναγθείσης δ' ἐν πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ ὡδάδου, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ ἄνω τῆς πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αὐτοκαζαίτας εἰς μάχην ἐρέπεται, καὶ σεπφώριν ἑλών, τοῖς μὲν οἰκήτορας ὑπεδραποδίσατο, τὴν ᾗ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς ᾗ ἄαρος ὅτι σαββείας τῷ παντὶ στρατῷ προσιών, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε δι' ὃ τὸ ἀπύγκλητον ὅτι τοῖς νεωτερίσμοις ἦν. στρατοπεδεύεται ᾗ ἔν τινι κώμῃ πτολεμαίου κτήματι, ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄραβες μίσει τῷ ἡρώδου ἐμπίπρασιν αὐτὴν, ἐχθρῶς Ⓒ πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν ᾗ προϊόντες σαμφὼ κώμην ἐτέραν διήρπασάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἐκαυσαν παῦ ἐρυμνὴν ὖσαν Ⓒ ὀχυράν. ἐν ᾗ τῇ πρόσω, ὑδὲν αὐτοὺς διέφυγε, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἰῶ. πίμπρανται ᾗ Ⓒ ἐμμαοῦς, ἀάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν τελευτηκότων, προεκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν ᾗ Ⓒ ἱεροσολύμοις ἤδη σιωπῇ, καὶ ἰουδαίων οἱ κῦ πολιορκίαν τὸ ζῆμα τῆδε στρατοπεδευόμενοι, τὴν ὄψιν τῆς προσόδου τῶν στρατευμάτων οὐκ ὑπομείναντες ὤχοντο ἡμέραν τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δεινῶς τὸ ἀάρου σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τῆς μὲν σεισόδου τῆς πληθύος διὰ τὴν ἑορτὴν ἠθυμημένης, τὸ ᾗ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῷ, τόλμῃ ᾗ τῷ ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσωτήκασι ᾗ τῷ ἀάρῳ, ἰώσηπός τε ἀνεψιὸς ἡρώδου βασιλέως, γαΐος τε Ⓒ ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τῷ στρατιωτῷ ἄγοντες, καὶ τῷ ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος ᾗ ἀφίκετο ἀάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. ἄαρος ᾗ κατὰ τὴν χώραν πέμψας τὸ στρατὸ μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, οὓς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' οἷς ἀφῆκεν. ἐχόντο ᾗ οἱ ἀπὸ ταύτην τὴν αἰτίαν σταυρωθέντες διχίλιοι. μᾶ ᾗ τοῦτο τὸν μὲν αὐτὸ στρατιὰν ἀποστέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδαμινοῖς ἄσαν τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτητο αὐτοῖς Ⓒ παρήκουσται τῶν δογμάτων, Ⓒ ὧν ἠξίου οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐκ τῆ κακουργεῖν προσιέμενος αὐτοῖς. αὐτὸς ᾗ μυρίους ἰουδαίους σωσιπάτραν πιθανόμενος, ἀπειλεῖ εἰς κατάληψιν αὐτῷ. οἱ ᾗ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ ἄαρος τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῷ. καίσαρ ᾗ τοὺς μὲν αὐτῷ πολλοὺς ἔκτεινεν, ὁπόσοι τε συνῳμοσίας ὄντες ἡρώδῃ, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς ᾗ ἐκόλασε μόνους, οἳ μηδὲν φρονήσαντος τοῦ δικαίου καὶ τῷ οἰκείων ἐς ἔμπυον.

vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præterecundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non parum manum milit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditionorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto ille itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus cõspectum territi diffugerunt oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clam ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quique contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

XVII.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: eránt que legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neque ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm longè deterior fuerit condito superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quam si tæterrimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatũ, quòd ita putarent, fieri nó posse, quin quicumque tandẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratũ

ἔαεος μὴν δὴ ταῦτα κατασκάμμος, Ϲ φρεσὲν ἱεροσολύμων τὸ μὴ ϖοέστεσι καζλιπὼν ζυμφ, ἐπ' αὐτοχείας ἠπείγετο. ἀρχελάῳ ϑ' ὅπι ῥώμης ἑτέραν ϖρα-γμάτων ἐφύοντο αὐχαὶ κ' ζιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὸ ῥώμιω ϖρεσβεία ἰουδαίων ἀέεσυ τ' ὄπόςολον αὐτ' τῷ ἔθνϛ ὅπι κεχωρικότος ὑαρ αὐτόσεως αὐτονομίας. μὴ ἦσαν οἱ μ' ϖρέσβϛ οἱ ὄπος αλέντες γνώμη τὸ ἔθνες πεντήκοντα, σωὶς ατο ϑ' αὐτοῖς τ' ὅπι ῥώμης ἰουδαίων ὑαρ ὀκτακισχιλίοις. καίσαεός τε σωέδειον φίλων τε τ' αὐτ', μὴ ῥωμαίων τ' ϖρώτων σωαγαγόντος ἐν ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτ' ἱδρυμένῳ, οἱ μ' ϖρέσβεις μ' τὸ πλήθος τ' αὐτόθι ἰουδ'αίων ἀφικνεῖτ'), ἀρχέλαος ϑ' μ' τ' φίλων, ὁπόσοι ϑ' συζυγίης ἦσαν τ' βασιλέως, ἀρχελάῳ μ' σωετάχθαγ δ'ᾳ μῖσος, τὸ ϖρὸς αὐτὸν ὑςέρων, τοῖς ϑ' ϖρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτ' δεινὸν ἡγεῖτο, ἐν ἀρχωίῃ τῇ αὐτ' οἰόμενοι γλυίσεσθ ὥδ'ᾳ καίσαει κατ' ἀνδρὸς οἰκείου ζιάδε ϖεμόσθ ϖροθυμείδ'. παρὼν ϑ' ἤδη κ' φίλιππος ὑπὸ συείας, ἐξοξύναντος αὐτὸν ἀάκ, τὸ μ' κεφάλαιον, ὅτι συνηθείᾳ τὰδελφᾷ, πάνυ γὸ δύσει ἀαεος αὐτ'. γλυομένης ϑ' τ' βασιλείας μεταπλώσεως, Ϲ τάδε ὑπώπτδυεν ἀαεος, νέμησιν αὐτῆς γλυίσεσθ δ'ᾳ τὸ πολλοὶς εἶ) ζοὶς αὐτονομίας γλιχομένης, ἐχ ὑσερεῶν τὸ κᾶν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθ. λόγῳ ἓν ζοῖς ἰουδ'αίων ϖρέσβεσι δοθέντος, οἱ ὅτι καζαλύσει τ' βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ὅτι κατηθείᾳ τ' ἡρώδ'ϛ ὥδαγομῶν ἓ ἔπον). βασιλέα μ' ὀνόματι ὑποφαίνοντες, τῷ ϑ' ἐν ζαῖς τυραννίσιν ἑκάςης τὸ αἰτιώτερον ἀναδεξαμένου εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τ' ἰουδ'αίων σωθεῖσα χρῆσθ, Ϲ πολλὰ μὴ φύσει τῇ αὐτ' ϖεφοσκαγωργεῖν ἀ ἀπαλλαγμένου. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθρεσις ὑπολώλεισν, ἐχ ἱσορίσθν τῷ ϖρότερον πολλῷ δυσχερέσερς τὸ παθὸς ἐκείνων τὺς ζῶντας εἶ), ϗ μόνον ὧν ὄψει μὴ δ'ικαίᾳ ἐπ' αὐτοὺς αἰτιαθεῖεν, ἀλλὰ μὴ ὧν τ' ὑσίας. πόλεις μὲν γὰρ τὰς μ' ϖρωτοκίσθας, Ϲ τῶν ἀλλοφύλων εἰκουμένας κοσμῆσθ μὴ παύσαθαι καταλύσει τε μὴ ἀφανισμῷ τῷ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτ' κατ' κμένων. πενίας ϑ' ὑπέρτερον τὸ ἔθνος ἀναπεπλημένας, σωὶ ὀλίγοις δ' δ'αμὲν παρῆλθόσα, τῷ τε δυπαξιδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις τὰς ὑσίας ὑποφερόμενον, μὴ οἷς συζωρήσειε τ' ἀδ'ειαν τ' ζῆν, ψίλωσιν χρημάτων καταδικάζοντα. μὴ χωρὶς μ' ϖρᾴσεσθ φόρεις ὑπιβαλλομένους ἑκάσοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρὶς ϑ' δ'ωρείας εἶ) ὥδαναβολὰς αὐτῷ τε μὴ οἰκείοις μὴ φίλοις, μὴ τ' δ'ήλων, οἳ ἐπ' ὀκωφάξει τῷ φόρων ἀξιοῖεν, δ'ᾳ τὸ μὴ εἶ) κτῆσιν τὸ αὐβρίσε, μηδ' ὅπως μηδ' ἀργυρείων δ'ιδομένων. παρθένων μὲν τοὶ φθορὰς, μὴ γυναικῶν αἰχμὰς, ὁπόσας ὅτι παρανία Ϲ ἀπανθρωπία δρωμένας, σιγᾷν, δ'ᾳ τὸ, ἡδονὴν ἴσην εἶ) τοῖς πεπονθόσι, τὸ μὴ γενέσθαι, τ' ὀκ τὸ αἰσθέσθαι αὐτὰ εἶ). Ϲσὼν δὲ ἡρώδ'ην ἐπεισάγεσθαι τὸν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσον ϖαὶ θηρίον ἀνθρώπων ὑπῆρατεῖν δυνάμενος αὐτ' ὥδαγομένης. πολλῶν γοῦν αἰτίας ἀσεων ὥδαλαβὼν τὸ ἔθνος, ἀδ'ήμιαν ἰσορῶδ πώποτε ζιαιάδ' δυσυχίαν ὑπελθῶσαν αὐτ', ὥδάδειγμα κακώσεως, ἵν' αὐτὸ ἡρώδης ἐπιτίθει τὸ ἔθνος. μὴ δ'ᾳ ζοῦτ' εἰκότως ἂν γλυέσθαι τὸ ἀσμένως ἀρχέλαον βασιλέα ϖροσειπεῖν, οἰομένους πάντα ὀπιναῶν τ' ὅτι βασιλείᾳ ἐσόμενον ἡρώδ'ϛ μᾶλλον φάναδ', μὴ τὸν τε πατέρα σωολοφύεσθαι

B

C

D

E

F

G

φύεσθαι αὐτῷ θεραπαινίδας, εἰ ἢ μᾶλλον τυχεῖν δυνηθεῖεν, Ⓒ τὰ ἄλλα οἰκήματα. τὸν ἢ δ' εἰσαῦθις μὴ οὐχ ἡρῴδου γνήσιος πις δοκοῖτο εἶος, οὐδὲν εἰς αἰσθολαὶ, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέως ἐπιδεῖξαι αὐτὸ τὴν ἔθνη τὴν ἀγαθοειαν αὐτοῦ, Ⓒ ταῦτα μηδέπω τέλειον κεκτημένον ἡγεμονίαν, ἀλλὰ τὸ ὅπη καίσαρι δ' ἔναι, καὶ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶη. Ⓒ ὧδε δ' ἔσμα τὴν τοῦ εἰς αὖθις ἀρετῆς πίθανη τοῖς ἀρχθησομένοις μεθιότητος, Ⓒ δυνομίας, ἣ χρήσαιτο αὖ πρὸς αὐτοὺς, ὅπου τὸν ἐν ὡρῶτοις ἀποδειχθείσης φυγέως, ὅπῃ τε τοῖς πολίταις, καὶ τῷ θεῷ, ἑξιχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μυθῷ ποιησάμενον. πῶς ἂν αὖ ἤδη δικαίῳ μίσει χρήσαιδ' κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητα, Ⓒ ἔγκλημα τὴν ἀπιστίας Ⓒ ἀπιλογίας ὅπῃ τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ἵν' ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τὴν ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπιπλάχθαι, προθήκιν ἢ συείας γενομένοις, ὑποταίσεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτως εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσηκημένοι. εἴτε καὶ δύστακτοι μείζοσι τύχοντες οὐ δύνησόμενοι αὐτοῖς. τοιαῦτα ἢ περὶ ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος τοὺς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τὴν ἐγκλημάτων, ἡρῴδην μὲν, δίκαι τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἐᾶν γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ὅπῃ μείζοις, Ⓒ ὧδε ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένους, ὅπῃ νεκροῦ κατηγορίαν συνιστάναι. τὰ ἢ ὑπ' ἀρχελάου πραχθέντα ὕστερ τὴν ἐκείνων αὐτοῦ. οἱ δὲ ἐναντίωμοι τραυμάτων ὧδε τοὺς νόμους, καὶ σφαγῆς ἀρξαντες τὴν κωλύειν ὑβρίζοντας πρεσβυτέρους, ἀμείνους γνωμόνης ἐκκαλοῖεν. ἐπεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ τὴν στασιάζειν ἡδονὴν ἀπαιδευσίαν τὴν πείσεσθαι δίκη καὶ νόμοις, ἀπὸ τοῦ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius beneuolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacesserel Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, essèque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

B

C

D

Κεφαλ. ιγ'.

Ως καῖσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν, φυλάξας πῖς ἰδίοις αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

CAP. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

E

ΚΑῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐ ἀποφαίνεται, τοὺς ἢ ἡμίσους τὴν χώρας ἧπερ ἡρῴδης ὑπετέλει ἐθναρχίαν καθίσας, τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπισχνούμενος εἴπερ τινὰ εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τινὶ ἢ ἑτέραν ἡμίσειαν, δυοῖν μοίραις διχῇ, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παραδίδου, φιλίππῳ καὶ ἀντίπατρῳ τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥτε περαία, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φορᾶτε ἰδίαν, τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτος. βαταναία ἢ σὺν τραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σύν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάῳ συνετέλουντα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τόπος σαμαρίτικὸν. τέταρτον μέρος ἦσαν τὴν φόρων ὧδε διέλυσε, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναπολεῖσθαι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. Ⓒ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, Ⓒ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ Ⓒ ἱερασολύμοις. γάζα ἢ Ⓒ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀπορρίψας αὐτοὺς τὸν ἄκρας ἕως συείας προσθήκιν ποιεῖται. προσθεὶς δὲ ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱέσι τὰ πατρῴων παρῆν.

F

G

CÆsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumæa, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. In eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara, & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. D c. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ, atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

A

B

CAP. XIIII.

De Pſeudalexandro.

XVIII. His ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurándo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpē incolumi-

C

D

E

F

G

σαλώμη ἡ πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ διαθήκῃ ἐτύμει, ἰαμνία ἡ λιῶ ταῦτα καὶ ἄζωτος, καὶ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ὀπσήμου μυριάδες τριακόντα, καῖσαρ χαείζεται καὶ τὴν ἐν ἀσκάλωνι βασίλιον οἴκησιν. λιῶ ἡ καὶ ταύτῃ πρόσοδος ἐκ πάντων, ταλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος λιῶ ἐν τῇ ἀρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται ἡ καὶ οἱ λοιποὶ τῆ βασιλέως συγγρεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγόρδυον. δυσὶ ἡ αὐτῇ θυγατράσι παρθένοις χώρεις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπετίθη μυριάδων ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ὀπσήμου, καὶ σωφώκησεν αὐτὰς τοῖς φερώρε υἱέσι. χαρίζεται ἡ καὶ ὁπόσα αὐτῇ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τῆ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῆ σκυδὰν ὑπερελόμβους, οὐχ ἕτω μεγέθη τέλους ὡς μνήμη τῆ βασιλέως αὐτῇ κεχαρισμένα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων ἡ ταύτῃ διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅθεν ἡ σιδωνίων πόλεως ἀπατεθραμμένος ὤδε πῃ τῇ ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσώκησεν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ πρὸς ἀλέξανδρον αὐτῇ τ' ἀφηρημένου υἱὸν ἡρώδου ἐμβρυτρεῖτο ὤδε τοῖς θεωρῶσι. καὶ τοῦτο παρόρμημα λιῶ αὐτῇ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τ' ἡγεμονίας. καὶ ὁμοτεχνήμονα ὤδε λαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἐμπειρίαν ἡ τῇ ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν ἡ ἄλλως, καὶ ταραχὰς μεγάλα πρήγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῇ γνόμενον, ἀπέφαγεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρώδου παῖδα ὄντα διαπεπλεμμένον ὑπό τινος τῆ αἰρεῖν αὐτὸν ἐσαλμένων. κτείναντα γὰρ ἑτέρους οἱ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωρεμένους, αὐτόν τε πρεπποίησαι καὶ τ' ἀδελφὸν ἀρισόβυλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπείρωτο, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐπ' ἀπήλλακτο ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρίτης προσενεχθεὶς ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δυσπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὅθεν μάλιστ' ἐλήρει. πολὺ ἡ λιῶ ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῇ προσήει χρήματα, προφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς συνεργάτας, ὅτι ῥώμης ἐπέγετο, ὤδε ποιῶν τῇ ἐδοξένων. καὶ διαμαρτία προσβαλὼν ἐπ' ἐτύχαι καὶ τοὺς τῆδε ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγόμενος. προσήκεσαί τε ὥσπερ βασιλεῖ οὔτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία πρὸς ἡρώδην, καὶ δύνοιαι λιῶ. αἴτιον ἡ λιῶ, τῇ ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ διαχόμενον τοῖς λόγοις συν τῇ φερεγγύῳ τ' μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὡμιληκόσιν ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τὸ πιστὸν ἐνετίθη τῷ μὴ ἄλλος ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶ), καὶ πρὸς τοὺς πλησίον καὶ ὤμυσαν. ὥς τε καὶ προελθόντος εἰς τ' ῥώμην λόγου τ' περὶ αὐτῇ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξήεσαν, τῇ ὤδε δόξαν τ' σωτηρίας θεαζόντες τὸ ἔρρον, καὶ χαρμα ποιούμενοι διὰ τὸ μηδαμὸν αὐτῇ ἡλίου ὁπότε χωρῶν κῇ τῇ γενωπῇ διαφορᾷ μένος. καὶ πᾶν βασίλιον πρὸς αὐτὸν χῆμα λιῶ ἀναλώμασι τ' ἰδιοξένων, μεγάλαι τε πρὸς ἀσῆς ἐγένοντο πρὸς τὴν πλῆθύος, ὅτι βοήσῃς τε ἄφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἔτει παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἐδὲν ὅτι οὐ διεράσετο.

καίσαρ

καίσαρει ἢ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία πρὸς αὐτόν, ἠπίστει μὴν A
ἀληθὲς τὸ μηδὲ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡρώδην ἐν πράγμασιν ὅτι μεγάλα αὐτῷ ἠνήκουσιν αὐτῷ. διόπερ ἢ τῇ ἐλπίδι κέλαδον τοῦ αὐτόν τινα ἐξελευθέρων ὁμιλητικότατα τοῖς μειρακίοις, πέμπει καλοῦντας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν ἀλέξανδρον. ὁ ἢ ἀνὴρ οὐδέν τι βελτίων ὅτι τῇ κρίσει τῶν πολλῶν ῥᾳδίως. ὁ μὲν καίσαρ διηπάτητο. ἀλλ' ἵνα μὲν ἐμφερὴς ὁ μὲν ὡς τε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένους. αὐτουργία τε γὰρ ἐπεξάχω- B
το ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ οὐδὲν τὸ ἐκείνῳ ῥοδαρὸν τοῦ σώματος ὑπὸ ξοφῆς ἐθνυναότητος συνερχόμενον, διὰ τὰ ἐναντία τῆς δεῦρο σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. θεασάμενος οὖν συμπνυσμὸν ὅτι ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν, ἐζήτασε πρὸς ἀριστόβουλον, τί γὰρ γένοιτο συνεκκλαπέντος αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὁ οὐδαμὴ γένοιτο μεταποιούμενος τὰ ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ὅτου γε- C
νότας. φαμένου ἢ ὅτι νήσου τῶν κυπρίων καταλελείφθαι, κινδύνων ὑποφαύσει τῆς κατὰ θάλασσαν, εἰ πρὸς αὐτῷ συσαίη τι δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ μαριάμμης γένος, ἀλλὰ πρείων ἀριστόβουλος μόνοι τοὺς ὑπεβεβουλευκότας. ταῦτα διϊσχυριζομένου, καὶ συνεξῶτος αὐτῷ τῆς μηχανοποιοῦ τὸ πρόσχεσις, καίσαρ καταμόνας ὑπολαβὼν τὸ μειράκιον, ἀλλὰ σοὶ μισθὸς εἶπε προκείσεται τῆς μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτη χρησαμένου τὸ μὴ ὑπολειπόμενον D
τῆς σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δραναιότατος. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπεβέλθυμα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὃς γεγονὼς τυγχάνεις. καὶ δὴ, ὃ γὰρ ἰὼν ἄλλως πρόσεσιν, φράζει πρὸς τὸν καίσαρα τὸ ὑπεβέλθυμα, ὄντα ξόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι συγκείμενον. καὶ ὁ καίσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, οὐ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τοῦ πρὸς αὐτὸν, δρασήριον ὁρῶν αὐτουργήσαντα τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καλ- E
λίγει. τὸν ἢ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη ἢ ἦρκει μυρίοις ὁπόσα τετέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον δράκοντος ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὸν ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς συντεθέντα, ὅπως ἀκλεῶς εἶχεν.

Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul ereptoAristobulo, aut cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariammes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus: Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in regiminum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Κεφάλαιον ιε'.

Ως ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐκωρίσθη εἰς βίεννα.

Cap. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

F

ΑΡχέλαος ἢ τὴν ἐθναρχίαν ἐδυλάβων, ἐπεὶ εἰς ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθὸν ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὑπικαλῶν συσάντα τοῖς σασιώταις, ἐλεάζαρον τὸν σκείνου ὑποκαθίσαι ἀδελφόν. αὐτοικοδομεῖ ἢ καὶ τὸ ἐν ἱερειχοῦντι βασίλειον σκαφερπῶς, πρός τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰ τὴν κώμην ὀφείλει ὑπορρέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὼν αὐτῷ ποιήμνιος τῷ πεδίῳ φοινίκιον ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένῳ. κώμην ἢ κτίσας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθεται, καὶ τὸ παρὸν παράβασιν ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρου ἢ τὸν ἀδελφὸν γαμετὴν γνομένην ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμοτον ὂν ἰουδαίοις καὶ σαμαρείταις μὴ φέρειν τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγορῆσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

XIX.

CÆterùm Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, inimulato quòd seditiosis consenserit: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præsse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudeam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicatáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium quæ est vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putaui, quod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα ὑπ' ἐκῶς ἀναστρέφῃ πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τ ὑπὲρ τοσοῦτον ἀρχελάῳ τ ἐν ῥώμῃ πραγμάτων, ἀρχέλαος ἦ κατ' αὐτῷ ὄνομα ἦν, μεταπαλέσας, γράφειν μ' ἀρχελάῳ ταχέως ἐπηγείλατο. σὺ δ' ὦ δαχθὲν φησὶ πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγῃ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. κ' ὃς ἔκπλευσεν ἐπ τ ἐξέως ποιησάμενος, κ' ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνῃ τ ἀρχέλαον ἐν διωχίᾳ ὄντα μ' τ φίλων, τήν τε δόξαν ἀποσημαίνῃ τ καίσαρος, κ' ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τ ἔξοδον. κ' ὁ καῖσαρ ἀφικομένου ὅπ τινων κατηγόρων ἀκροᾶται, κ' αὐτῷ λέγοντος κ' ἐκεῖνον μ' φυγάδα ἐλαύνῃ, δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ βίεννα πόλιν τ γαλατίας, ἃ δ' χρήματα ἀπολωλέκατο. πρότερον δ' ἢ κληθεὶς ὅπ ῥώμης ἀπελθεῖν ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐνδιηγεῖτο τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀσάχις δέκα τ ἀριθμὸν, πλέας πυρῶν τ ἰδίαν ἀκμὴν ἀπληφότας, δόξαι μοι αὐτοὺς βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. κ' θορυβούμενος, φέρειν δὲ εἰς μέγα δόξαι μοι τ ὄψιν αὐτὸ, μεταστέλλει τοὺς μάντεις, οἷς πρὶν ἀνάγραπτον ἦσαν αἱ ἀναγραφαὶ. σκιδναμένων δ' ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, ἃ δὲ εἰς ἕνα ἥκτο πᾶσιν ἀφήνησις. σίμων γὰρ υἱός τις ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἑλέγχῳ ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν, βόας μ' δὲ κακοπαθείας τε ὑποσημαίνειν, διὰ τὸ ἔργοις ὑπιζάλαπωρεῖν τὸ ζῷον. μεταβολὰς δ' αὖ πραγμάτων, διὰ τὸ τ γῆν, πόνῳ τῷ σφετέρων ἀρομένην, ἐν ταὐτῷ μένειν ἃ δύναται. τὰς δ' ἀσάχυας δέκα ὄντας, τοσοῦδε ἀριθμὸν σημαίνειν ὀφείλειν. πρέπειν δ' ἑνὸς ἕκαστον ἔτους γίνεσθαι θέσις, κ' τὸν χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τ ἡγεμονίας. ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὸ πρῶτον αὐτὸ ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συμπλῆσαι, ὁ ἀνακαλούμενος ἀρχέλαος πέμπτος εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. θαλπόσα δ' κ' γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτὸ τυγχάνει, βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ. ἣ ὡς πρότερον εἶπον, συμφόρει παρθένον λαβὼν ἀλέξανδρος ἡρῴδου μὲν υἱός, ἀρχελάου δ' ἀδελφός. ἐπεὶ δ' συμβαίνῃ τ ἀλέξανδρον ὑπὸ τ παρὸς τελευτῆσαι, ἰόβα τῷ λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται. μεταξάντος δ' τὸ λιβύος χρόνου σαν ἐν καππαδοκίᾳ θαλάσσῃ τῷ πατρὶ, ἀρχέλαος ἄγεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ μιριάμμην ἐμβαλών, τοσοῦδε αὐτὸν σ' γλαφύρας ἀείρεται ἔρως. κ' συνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὅπισθεν αὐτῆς θεασάμενον, χάριν κ' προβάλλειν προθύμως. τὸν δ' κατάμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, ὡς φάναι, γεγαφύρα, συμπορεῖς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναῖκα ἣ συνομολογήσασά μοι, κ' συνοικισθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθην παρεσχόμενος ἐρώτων τοὺς ἐμοὺς, δευτέρων ὑπιθυμίᾳ γάμων. πλησθῆναι δέ σοι δὲ ἔτους ὕβρεως, ἀλλὰ κ' τρίτον ἐτόλμησας αὐτῇ ὦ δαὶ κατακλῖναι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναιδῶς ὑπισιοῦσα οἶκον τὸν ἐμόν, καὶ γάμῳ συμπεθεμένη πρὸς ἀρχέλαον, αἷμα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ἀλλ' ἐγώγε λήθην ποιήσομαι δύνοιάς τ σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδισμοῦ, ἐμοὶ ὥσπερ καὶ σοὶ καθεσκευασάμενος. ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον. ἐγὼ δ' ἂν ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι δι' τὸ περὶ τ βασιλέων αὐτὸν σωφρονέναι, κ' ἄλλως ὅτι ὠφέλιμά τι φέρειν, τότε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερεῖς, κ' τοῦ θείου προμηθείᾳ τοῦ ἀνθρώπινα προειληφότος τῇ αὐτῷ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν

ὅτῳ.

ὅτῳ ἢ ἀπιστεῖται τὰ δόξαντα, γνώμης ὀνάμβυος τ' ἑαυτῷ· Α κώλυμα ἂν ἀπηλλάττο τῷ ἐπ' ἀρετλῶ αὐτῷ σπουδῇ μβῴ. τ' ἢ ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς σπουσιμηθείσης τῇ σύρων, πέμπεται κυρλίνιος ὑπὸ καίσαρος αὐτὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμβυος τὰ ἐν συρίᾳ, κ) τ' ἀρχελάου ἀποδωσόμβυος οἶκον.

Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illo à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρλώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας κ) ἰουδαίας, & ἀποδωσόμβυος τλῶ ἀρχελάου ὐσίαν. μεταπεσούσης τ' ἰουδαίας ἐν βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. κ) ὡς κωπώνιος ἐπὶ τῆ ἱππικῆ τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. & περὶ ἰούδα τοῦ γαλιλαίου. Κεφ. α

Τίνες αἱρέσεις, κ) ὁπόσαι φῶσὶ ἰουδαίοις φιλοσόφων, κ) τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β

Ως ἡρῴδης, κ) φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμλὼ καίσαρος. Κεφ. γ

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς ἱεροσόλυμα σημεῖα καίσαρος, γνοὺς ὁ λαὸς, ἐξαίσασε πρὸς αὐτὸν, ἄχει ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμη, κ) περὶ πιλάτου. Κεφ. ε

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, κ) ὡς τιβέριος καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβάνλω μὴ τὴν παρθων πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν ἢ πολεμεῖν. Κεφ. ς

Πόλεμος ἡρῴδου τετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν τῆς ἀραβων βασιλέα & ἥττα. Κεφ. ζ

Ἀπόπλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ῥώμλω πρὸς τιβέριον καίσαρα, κ) ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. & ὃν χρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τ' τιβερίου τελευτλώ. Κεφ. η

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀναβας εἰς ῥώμλω, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, κ) ὡς τλῶ τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππας. Κεφ. θ

Στάσις τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, & ἑλλλώων, & πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι

Ως γαΐος, πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς συναγαγόντα δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τλὼ εἰκόνα. Κεφ. ια

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, δι' ἀσινάου & ἀνιλαίου τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad censendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equestris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæsaris administraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiusque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. CAP III.

Vt populus tumultuatus sit propter clàm illatas Hierosolyma à Pontio Pilato Cæsaris imagines, quoad Cæsaream à Hierosolymis deportatæ sunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Arrabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus est. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & vtriusque partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. CAP. XI.

Quo in statu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudeam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudeam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorũ cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorum lucrorum studio. Itaque confligentibus sè mutuò ciuibus,

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρλίνιος ὁ ὑπὸ καίσαρος ἐπίμφθη τιμητὴς συρίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κοπώνιος ὁ ἐπίμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὡς ἰούδας ὁ γαλιλαῖος.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ τῶν εἰς τὸ βουλὸ συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ὑπατεύσας, καὶ δι' ἃς παρὰ πᾶσιν ὁδεύσας, ὕπατος ἡγεμὼν, τάτε ἄλλα ἀξιώματι μείζας σὺν ὀλίγοις, ὅτε συρίας παρῆν ὑπὸ καίσαρος, δικαιοδότης τῶ ἔθνος ἀπεστάλμενος, καὶ τιμητὴς τῶν ἐπὶ τῶν γενησόμενος. κωπώνιός τε αὐτῶ συγκατέπεμπε, τάγματος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τὴν ὑπὸ πᾶσιν ἐξουσίαν. παρῆν δὲ καὶ κυρλίνιος εἰς τὸν ἰουδαίων προσθήκην τῆ συρίας ἡγεμονίαν, ἵνα τιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῶ φέροντες τὸ ὑπὸ ταῖς ἀπογραφαῖς ἀκούσασιν, ὅμως κατέβησαν τὸ εἰς πλέον ἐναντιωθῆναι πείσαντες αὐτοὺς τὸ ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦντος αὐτοῖς υἱὸς γὰρ ἦν. καὶ οἱ μὲν ἥττηθέντες τὸ ἰωαζάρου τῶν λόγων, ἀτιμίαν χρήματα μηδὲν ἐνδιαίτησαντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα γαμάλα, σάδδουκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἐπείγετο ὑπὸ ἀποστάσει, τῶν τε ἀτιμίαν οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἀπτωχρεῖς δουλείαν ὑπιφέρειν λέγοντες, ἐν ἐλευθερίας ἐπαιτιλήψει παρακαλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαίμον ἀνακειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν δὲ ἐκ τῶ ταύτης προϊόντος ἀγαθῶ, τιμῆ καὶ κλέος ποιήσεσθαι τὸ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον ἀν ἄλλως ἢ ὑπὸ συμπράξει τῆ βελτιόνων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, εἰ μεγάλων ἐργάτας τῆ διανοίᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἀσφαλῶνται φόνου τὸ ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονῆ δὲ τὸν ἀκούσασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προὔκοπεν ὑπὸ μεγάλη ὑπιβολῆ τὸ βουλήματος. κακὸν δὲ ἐστιν ἓν μὴ φυόμενος ἐν τῆδε τῆ ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω τὸ εἰπεῖν ἀναπλήθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς οὐκ εἶον τε ἀπαυστον τὸν βίαν ἔχειν, καὶ ὑποστέρησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπελαφρυνοῦσιν τὸν πόνον. λησταρχιῶν δὲ μεγάλων ὑπιθέσεσι καὶ διαφθορᾶς ἀνδρῶν τῆ πρώτων, δόξᾳ μὲν τὸ ὀρθομένω τῆ κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σάσεις τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς, καὶ

καὶ φόνος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῇ A
ἀνθρώπων, εἰς τε ἀλλήλους καὶ αὐτὴν χεωμένων δαιμονίᾳ τῇ μὴ λειπεσθαι τῆς αἰτίας θεσπόσιον. ὁ δὲ, τὸν πολεμίων. λιμὸς τε εἰς ὑσάτην ἀνακείμενος ἀναγκαίας, καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ καθασφαγάς, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐνείματο πυρὶ τῆς πολεμίων ἡδὴ ἡ σάσις. ὅτως ἄρα τοῖς τῶν παλαίων κινώσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει κίνδυνος τὸ ἀπολλύμενα τοῖς σωιζομένοις, εἴγε καὶ ἰουδαϊκὸς, καὶ σαδδουκαῖος, πεντάρτην φιλοσοφίαν ἐ- B
πείσακτον ἡμῖν ἐπαίροντες, καὶ ταύτης ἐφετῶν ἀπορριπτοῦντες, ὅσος τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῆς αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῷ ἀσωμένῃ ὀφθῆναι φιλοσοφίας διασῴζειν, ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τῷ κατ' αὐτὴν ἀπολωλέναι τοῖς πατρίοις ὁ φθόνος τοῖς ὀφθαλμοῖς συμπέπτωκεν.

Κεφάλαιον β'.

Τίνες αἱρέσεις ἦσαν παρ' ἰουδαίοις, καὶ ἐπόθεν. C

IOυδαίοις φιλοσοφίαν ἔξωθεν ἦσαν ἐκ πάνυ ἀρχαίου τὸ παλαίων, ὅτε τῆς ἑκατέρων, καὶ ἡ τὸ σαδδουκαίων, ἕτερον ἦν φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μέν τοι ὀλίγα περὶ αὐτῆς ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων. μεταθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῆς ἐπ' ὀλίγων. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τὰ δοκοῦντα ἐξευτελίζουσιν, καὶ δὴν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐκδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος κείνας παρέδωκεν ἀγαθῶν. ἔσπευσαν τῇ ἡγεμονίᾳ, πεμμάχων ἀγώνισμα τῷ φυλακῷ μὲν παραγορεῦσαι ἐθέλησε. τιμᾶς γε τὰ ἡλικίας σεβόμενοι φθάνουσιν, ἤδη ἐπ' αὐτοῖς ἔργοις τῆς εἰσηγήσεως ταῦτα θεσμοῖς ἐπαγόμενοι. θεὸς ἐκάστῳ τὰ εἱμαρμένα τὰ πάντα ἀξιοῦντες, καὶ τὸ ἀνθρωπείῳ τὸ βουλόμενον τ' ἐπ' αὐτῆς ὁρμῆς ἀφαιρεῖν, δοκῆσαι τῷ θεῷ κεῖσθαι γράφειν, καὶ τῷ εἱμένης βουλήσεσθαι, καὶ τῷ ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι E
σωφρονεῖν μὲν ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχὺν τ' ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας διαπόνησις ἐν τῷ βίῳ γένηται. καὶ τ' μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσδοκᾶν, ταῖς ὑπερεύνοις τῶν ἀναβιοσῶν. καὶ δὴ αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα δρῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι προσορμᾶ. εἰς τοσοῦδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμπεριτύρησαν διατιθεῖσθαι τὸ δεῖ πᾶσιν χρείαστος, ἤπερ F
τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαῖοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφαιρεῖ τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ ἀναμφίλ τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῶν νόμων. σοφὸς γὰρ τοῖς διδασκάλοις σοφίας τὸ μετίασιν ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔστι ὁ λόγος ἀφίκετο, τοῖς μὲν τοῖς πρώτοις τοῖς ἀξιώμασι. σφόδρα τε ἐπ' αὐτῆς ὑδὲν ὡς εἰπεῖν. ὁπόταν δὲ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθωσιν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' ἐν οἷς ὁ φαρισαῖοις λέγει ὄχλος τὸ μὴ G
ἄλλως ἀνεκτοὺς γένεσθαι τοῖς πλήθεσιν. ἰσχυροῖς δὲ δεῖ μὲν θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, σεμμάχων ἡγούμενοι δικαίου τίνα προσοδον. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ἀποπέμπουσι ἁγνείαν ἀφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, καὶ δι' αὐτὸ εἱργόμενοι τοῦ κοινοῦ καθαρμοῦ, ἐφ' αὐτῆς τὰς θυσίας ἀποπέμπουσι.

& furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine, donec poſtremò malum eò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

CAP. II.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos.

IVdæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erant diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum, & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licèt nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cum corpore extinguit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æque ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimant: ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificant.

moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis iam seculis triti in eius continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quàm quiuis nihil possidens. Atque hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium, nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos Pliſti nominantur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquisitissima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis sæpe spectatum scio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniuriis, quibus postremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum sectis hæc sufficerint.

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractóque censu, qui incidit in annum trigesimumseptimum, post victum à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota esset contra Ioazarum pontificem plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisque tetrarchiæ res ordinauit, & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada sitam ad Iordanis fontes instruxit ædificiis, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vrbis speciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quam primùm apertæ sunt,

βέλτιστοι ἢ ἄλλως ἀνδρες τὸν τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὅτι γεωργία τεθραμμένοι. ἄξιον ἢ αὐτῶν διευρεῖσαι καὶ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μεσημεριῶς ὑπάρξαι ἑλλιμένων ἢ βαρβάρων ποιν, ἀλλ' μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιᾶ συνελθόν, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ μὴ κακωλύθῃ. τὰ χρήσιμα τε καινὰ αὐτοῖς ὄζιν, ἀπολαύοι ἢ ἥδιν ὁ πλείστος τ οἰκείων μείζονας, ἢ ὁ μηδὲ ὅτι ἦν πεκτημένος. καὶ τάδε θεάσουσιν ἄνδρες ὡσὶ τετρακισχίλιοι τ ἀριθμὸν ὄντες, καὶ ὅτε γαμετὰς εἰσάγοιεν ἢ ὅτε ἄλλων ἀπτοιδ ἄνδρα κτῆσιν, τὸ μ εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ ἢ ς ἅπασιν ἀναίδειαν ποίησιν. αὐτοὶ ἢ ἐφ ἑαυτῶν ζῶντες ὅτι ἀγεκονία τῇ ἐπ' ἀλλήλοις ἀπηρῶνται. ἀποδείκτας ἢ τῶν θεσπεσίων χρεοτονοῦντες, καὶ ὁπόσαι γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς ἀφ' ποίησιν σίτε τε καβρωμάτων. ζῶσι ἢ ἀδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅπ μάλιστα ἐμφέροντες ἀσκῶν τοῖς πλείστοις λεγομένοις. τῇ ἢ τεταρτῃ τῶν φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν φαρισαίων ὁμολογῶν, δυσκίνητος ἢ τε ἐλευθέρας ἔρως ὄζιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τ θεὸν ὑπειληφώς. θανάτους τε ἰδίας ὑπομένειν παρηλλαγμένως ἐν ὀλίγῳ τίθεται καὶ συγγενῶν πημονίας, φίλων ὡσ τ μηδένα ἀνθρωπον φοβεῖσθαι δεσπότην. ἐώρακάσι ἢ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν ὑπὸ τοιούτοις πάσχουσιν, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπεν. ὁ γὰρ δίδυμα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολιφθῇ τι τ λεγομένων ὑπ' αὐτοῖς, ζωὴν αὖτον ἢ μὴ ἐλάσσονος τ ἐκείνων καταφρονήματος δεχομένῳ τ θαλαττοίαν τ ἀλυσιδόνος, ὁ λόγος ἀφικνῆται. αἰσία τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος μᾶσσον φλόγωσι, ὃς ἡμῶν ἐξ, ἐξουσίᾳ τὸ ὑβρίζειν ἀποκτείναντος αὐτοὺς βασιλέως ἀρχελάου.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρήνιος ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα ἀποδόμενος ἤδη, τ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐχόντων, ἐτῶν ἐνὸς δέοντος ἑξήκοντα καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μ τῶν αὐτοκράτορος ἐν ἀκτίῳ ἥττων ὑπὸ καίσαρος, ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσαντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τ τιμῆς, ἄνανον τ σὺν ἰσᾶ ἀρχιερέα. ἡρώδης ἢ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τῶν ἑαυτῶν παρέλαβον καθίσαντος. καὶ ἡρώδης στέφανον τειχίσας, περίχημα τῆς γαλιλαίων πατρὸς ἧν αὐτῶν αὐτοκαισάρειδα. βηθσαϊμβᾶ ἢ πόλις ἐπὶ καὶ αὐτὴ τείχει φερίλαβον, ἰουλιάδα δὲ τ αὐτοκράτορος ἀνορθοῦσι τῆς γυναικός. φίλιππος ἢ πανειάδα, τῶν πρὸς ταῖς πηγαῖς τῆ ἰορδάνου κατασκάψας, ὁμοίζει καισάρειαν. κώμην ἢ βηθσαϊδᾶν, πρὸς λίμνῃ ἢ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων & τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐπάλεσεν. κατεστείλου ἢ τῶν ἰουδαίων διέποντος ἐν ἔθνει κινηθέν στασιάσαι, τάδε συνέστησεν. τῇ ἀζύμων δ ἑορτῆς ἀγομένης ἣν πάσχα καλοῦμεν, ἐν μέσῃ νυκτὶ ἐθει τοῖς ἱερεῦσιν ἢ ἀνοιγνύναι τὰ θεῖα. τῆς πυλίδας. ἢ τότε ἐπεὶ τὰ θεῖα γένεσιν ἡ πλεῖς αὐτῶν ἄνδρες

ἄνδρες σαμάρειται κρυφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες
A διέφθειρον ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς πανταχοῦ
τοῦ. καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἱερὸν ἤρξαντο, μὴ ὕστερον
ὅτι τούτους νομίζοντες, ταῦτα ἄλλα διὰ φυλακῆς
μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κοπώνιος μετ' ὀλίγον
πάλιν εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, διάδοχος δ' αὐτοῦ τῆς
ἀρχῆς ἐπεδείκνυτο, μέρκος ἀμβίβουλος, ἐφ' ᾧ καὶ
συλλόμη τοῦ βασιλέως κρώδου ἀδελφὴ μετασάσα
B ἰουλίᾳ ἰαμνίαν τε κατέλειπεν, καὶ τὴν ὑπαρχίαν
πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδα, καὶ ἀρ-
χελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρ-
πὸς αὐτῷ ἄφθονος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον αἰνίος
ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, δ' ἔτεσι
μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἑπτὰ δὲ καὶ
πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, θεὸς οἷς υἱῶσι ἐξ ἡμέ-
ραις δυοῖν πλείοσι, τοὔνομα δὲ αὐτοῦ τὸ χρόνου τεσσα-
C ρεσκαίδεκα ἔτη συμπάρξεν αὐτοκράτωρ, βιώσας ἔτη ἑπτὰ
καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τοῦ καίσαρος τὴν
ἡγεμονίαν, τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰου-
λίας υἱὸς ὤν. τρίτος οὗτος ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμ-
πτος ὑπὸ αὐτοῦ παρελθὼν ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος
αἰνίου ῥούφου ἰαλέριος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱερέ-
α' ἄπαυον ἰσμαήλου ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φα-
D βί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας ἐλεά-
ζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ὑποδείκνυσιν
ἀρχιερέα. ἑαυτῷ δὲ διαδεξάμενος, καὶ τοῦτο παύ-
σας, σίμωνι τῷ καμίθου υἱῷ ἀρχιερατεύειν παρεσκεύασεν.
οὐ πλέον δὲ τρία ἐνιαυτοῦ τοῦτον τιμῶν ἔ-
σχεν διαδοχὴν χρόνος, δὲ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διά-
δοχος λαβὼν αὐτοῦ. καὶ γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς
ῥώμην ἐπανεχώρει, ἔνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν ἰου-
δαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος αὐτοῦ ἦκεν. ἡ-
E ρῴδης δὲ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα μὲν λαὸν τῷ τιβερίῳ
φιλίας προσελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐ-
τοῦ τιβεριάδα, ταῖς κρατίσοις ὑπιπτίας τῆ γαλιλαίας
ὅτι λίμνη τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ ὑπάρχει ἐ-
νεστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὠ-
κουσιν, ὑπ' ὀλίγον δὲ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ
τῆς ἀπ' αὐτῆς γῆς, ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς
τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῆδ' ἐν τέλει.
F ἐδέξατο δὲ αὐτοὺς συνοίκους καὶ ταῖς πανταχόθεν ὑπο-
συναγομένοις ἀδέσμοις ἀπόδοσις, ἔσι δ' οὓς μήτε σα-
φῶς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐτοῖς, καὶ ὑπὸ πολλοὺς
ἠλευθέρωσεν, καὶ δυνηγέτησεν, ἀνάγκασμα τῷ
μὴ ἀπολείπειν τὴν πόλιν ὑπιθεὶς, καταισχύας τε
οἰκήσεων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς
εὐθύνομον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ τῶν ἰουδαίων
πατρίου, ἀλλὰ τὸ ὑπὸ μνήμασιν ἃ πολλὰ τῇδε λῶ
G ἀπηρημένοις τὴν ἵδρυσιν τιβεριάδι ἡγείσθαι. μακροῖς
δὲ ὅτε ἐπὶ ἡμέρας ἐξ τοῖς οἰκήτορας εἰσαγορεύει
ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φερέτης ὁ παρθυ-
αίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπὸ τῶν ἰδίων
ἡγεμόνης ὑπὸ φερετάκης τοῦ υἱέως, κατὰ τοιαύτην
αἰτίαν. φερέτης παίδων ἐκ γνησίων ἡγεμόνων, ἰταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ θεσμοῦσα, ταύτην
ὑπὸ ἐκλύσει κάματος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπέστειλεν. τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. κατακλα-
σθεὶς δὲ τῇ πολλῇ τῆς ἀκρασίας, θεραίοντος χρόνου, καὶ παιδὸς αὐτῇ τοῦ φερετάκου ἡγεμόνος, γα-
μετὴν τε τὴν ἀνθρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν. ἦν δὲ πᾶσιν οἷς εἶπε πιθανὴ τῆς βασιλικῆς μεγαυχίας,

Fff 4

Samaritani quidá clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt, vt poſthac IV.
ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. Paulo pòſt Coponius Romam reuocatur ſucceſſore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis ſoror vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in campo Phaſaelidem, Archelaidemque plurimis palmetis conſitam, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit Romanorum Imperator, præfuítque reipublicæ annos quinquaginta ſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſocius & particeps. Vixit autem annos ſeptuagintaſeptem: Et Tiberius Nero priuignus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius? à quo quintus Iudæorum præſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano ſacerdotio Iſmaelem Fabi filium iuſſit eſſe pontificem: quo paulò pòſt deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem tranſtulit. Elapſo deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho, qui cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes porrò, tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipſius nomine vrbem à ſe conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Geneſarethici, vnde non longè apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata eſt, quorum nonnulli eò migrare coacti ſunt, quidam etiam è nobilitate ſedes illic ſibi optauerunt. quóque maior eſſet frequentia, recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis proſecutus aſtrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros largitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in ſolo multis ſepulchris referto, cùm iuxta noſtras leges ad ſeptem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per inſidias ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermuſam nomine, inter cætera dona à Cæſare miſſam, primùm in cõcubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obſtupefactꝰ præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eã ſibi coniunxit. Quæ cùm quicquid vellet regi perſuaderet,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus populari-bus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tùm verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantésque satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidẽ, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidem genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam erga in officio vulgo Parthorum, prælio victus Attabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratis copiis Vononem ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodẽ vnum è suis filiis Artabanus regẽ imposuit. Per idẽ tempus cũ Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

Α ἡ ἀποδίδουσα τῷ αὐτῆς παιδὶ ἡλικίᾳ τ' πάρθων ἡγεμονίαν, ἐώρα μὴ ἄλλως ἡμῖν ὀμνυμένην μὴ ἀποσειλῆς αὐτῇ μηχανησάμενος τ' γνησίων τ' φραάτε παίδων. πείθει ὢν αὐτὸν ἀποπέμπειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. ἡ ἔστω μέν, ἡ γὰρ αὐτεπιὼν δύνασθαι φραάτην δεσμούσης ὑπαγμασιν, ὅτι τ' ῥώμης ἐξεπέμποντο. φραατάκης ἦ μόνος ὅτι τοῖς φεύγουσι ξεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο ἡ ἅμα χεῖρον τ' πατρὸς διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμφέρει τ' μητρὸς, ἡ δὴ ἡ συνήνεσαν λόγοι. Β δι' ἀμφότερα μισηθεὶς, ὑδὲν ἧσσον, ὡς τ' παροχθείας τὸ μῖσος, τ' μητρὸς ἔρωτα πηδημάτων τ' ὑπηκόων, ὡσεὶ φθειλαθεὶς φέρτερον ἢ φύναι μέλας, ἐξέπιπτε τῷ φρονήματι, ἡ ἔστω θνήσκειν. συμφρονήσαντες ὦν οἱ ἡγεμονέστατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτους μὴ ἀμήχανον πολεμεῖσθαι, οἱ ὦν βασιλεύοντες ἐκ τῶν ἡμῶν τῷ ἀρσακιδῶν, ὑδὲ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη ὦν πολλάκις, ἡ μέχει νῦν φερεβέλους τ' βασιλείαν ἔκτη γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος ἡ ἡμίσεων, ὁρώδην ἐπάλοιεν φρισβεύσαντες. λιὼ ὦν ἡ ἄλλως μὲν ὅτι φθονος ὢν ἀλλὰ τῷ πλήθει, ἡ ὑπαίτιος κατ' ὑποβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰρ λιὼ σκαιὸς, Γ σωμαζόμενος εἰς ὀργήν. ἵνα ὦν τῷ ἐν τῷ ἡμίους. τοῦτον μὲν δὴ συσσίτιος, δολοκτείνυσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀποσπονδαῖς ἡ τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς ὦν ὁ πλείων κατέχει λόγος εἰς θήραν προσάγοντες. φρισβεύσαντες ὦν εἰς ῥώμην, ἠτοιμοῦτο βασιλέα τῷ ὁμηρεύοντων. ἡ πέμπεται βονώνης προσηκόντως τῷ ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τὶ τῷ τύχῃ, λιὼ αὐτῷ δύο μέγιστα τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν προσφέρειν, ἰδίᾳ ἡ ἀλλοτρία. ταχέως ὦν αἰσχρὸν τοῖς βαρβάροις ὑπείκειν, ἅτε ἡ σφαλερὰς φύσει ὄντας, προς τὸ τὶ αἰσχροπάθειαν. Δ ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ προσαγόμενον ἠξίουν, τὶ ὁμηρείαν αὖ δουλείας ὀνομάζοντες, ἡ τῆς ὑπερηφάνου τὶ ἀδοξίαν. οὐ γὰρ αἳ πολέμου δικαίῳ διδόασι τὸν βασιλεύοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ κρείσσων, εἰρήνης ὕβρει. ὁθενοῦν χρῆμα ὦν ἐπάλεν ἀρτάβανον μηδείας βασιλεύοντα, γένος ἀρσακιδῶν. πείθεται ὦν ἀρτάβανος, ἡ μὴ στρατιᾷ ἔπεισιν. ὑπαντιάζει ὦν αὐτὸν βονώνης. ἡ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τὸ πλήθος τῷ πάρθων παρεστράτευε μένος, ἡττηθεὶς φεύγει προς τοὺς ὅρους τῆς μηδείας ἀρτάβανος. Ε καὶ μετ' οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλὴν στρατιὰν, συμβάλλει τε βονώνῃ, ἡ νικᾷ, ἡ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. ἀρτάβανος ὦν πολὺν τὴν τεσσαρὴν φέρον ἐργασάμενος ὦδε καταπλήξεως τῷ βαρβάρων, προς κτησιφῶντα μετὰ τὸ πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ὕδη πάρθοις. βονώνης ὦν εἰς ἀρμενίαν ὁλαπίπτει, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, Ζ προς ῥωμαίους ἐφρίσσων. ὡς ὦν αὐτῷ περιέλαττε μὲν ἀπεῖπε, προς τε τὸ ἀναιδείαν, καὶ τὸ πάρθους τὰς ἀπειλὰς, ἀναφρισβεύει γὰρ δὴ πόλεμον ἀπατεινόμενος, μηχανὴ ὦν λιὼ ἑτέρα βασιλείας οὐδαμόθεν, ἡ γὰρ οἱ προσῆκεν ἀνεφάτην δύνατος τῷ ἀρμενίων ἀρτάβανῳ προσίβεται, ὧδε διδόασιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ τ' συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν ἡ αἰδῶ τ' ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τ' ὦν ἀρμενίαν ὁρώδη δίδωσιν ἀρτάβανος, ἐνὶ τῷ ἑαυτῷ παίδων. ἐπελθόντων ὦν Η ὁ τῆς κομμαγηνῶν ἀπόγονος, διέκη-

διέσηκε ἡ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς ἐνωφελίμους, καὶ πρεσβεύσων ἀφ' ἑκατέρᾳ μέρους, οἱ μὲ δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ χῆμα τ πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἡ βασιλεύεσθαι κ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος γερμανικὸν πέμπειν διορθώσαντα τὰ κ τλω ἀνατολλω, πραγματευομένης αὐτῷ τ τύχης δικαιείαν τῦ θανάτε. καὶ γὰρ ἠνιόχευσε κ ἀπάλλλω, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνηρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

B

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς πόντιον πιλάτον.

CAP. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ἡ ὁ τ ἰουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ καισαρείας ἀγαγών, καὶ μεθιδρύσας χειμαδιοῦσαν ἐν ἱεροσολύμοις ὅτι καταλύσει τὰ νόμων τὰ ἰουδαϊκῶν, εἰσφέρουσαι, προτομὰς καίσαρος ἃ ταῖς σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τ πόλιν, εἰκόνων πίσιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τὸ νόμω. καὶ δὴ τῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τ μὴ μ τοιῶνδε κόσμων σημαίας ἐποιοῦντο εἰσοδον τῇ πόλει. πρῶτος ἡ πιλάτος ἀγνοίᾳ τ ἀνθρώπων δι' τὸ νύκτωρ χειμέως τ εἴσοδον ἰδρύη τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ ἡ, ἐπεὶ ἔγνωσαν κ πληθὺ παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετείαν ποιούμενοι ὅτι πολλὰς ἡμέρας, ὅτι μεταθέσει τ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχορηθῆτος δι' τὸ ὕβριν καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ πρ ἐν ἐξανεχώρειν λιπαρεῖν, κ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ὅπλισαμένους τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ὅπ τὸ βῆμα ἦκε, τὸ ἡ, ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκεύασο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τ ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν ἡ τῷ ἰουδαίων ἱκετεία χρωμένων, δι' συνθήματος πρεισήσας τοῖς στρατιώτας, ἠπείλη θάνατον ὅπιθήσειν ζημίαν ἐκ τ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα ἀποίειν. οἱ δὲ ὡπλισμένοις ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τ θανάτον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τ σοφίαν καταβάσεσθαι τ νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῷ ὅτι φυλακῇ τῷ νόμων, καταχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῷ ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων ἡ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἔσευξε δαπάνῃ τῷ ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τῷ ἀρχίω τὸ ῥόματος, ὅσον ἀπὸ δεκαοσίων σταδίων. οἱ ἡ, ἐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, κατεβόων αὐτῷ παύσασθαι τὸ ὅπ τοιούτοις προθυμουμένῳ. τινὲς ἡ ἐκ λοιδορείᾳ χρώμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πράσσειν ὄμιλος. ὁ ἡ, στολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἀπεχόμενον, οἳ ἐφέροντο σκυτάλαις ὑπὸ ταῖς στολαῖς, δεδεμένους εἰς ὃ προσέλθοιεν αὐτοῖς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῷ ἡ ὁρμητικοτέρων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσυνέκειτο σημεῖον. οἱ ἐκ πολὺ μείζονος ἢ περ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τύς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντας. οἱ ἡ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν ὑδὲν, ὥς τε ὁπλοις ληφθέντας ὑπ' ἀνδρῶν ἐν ῥᾳδιουργίᾳ δηφερομένων, πολλοὶ μὲ αὐτῷ ταύτῃ ἀπέθνησκον, οἱ ἡ καὶ θαυμασίαν ἀνεχώρησαν. καὶ ἔτι παύεται ἡ στάσις. γίνεται ἡ κ τῦτον τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῇ ἡδονῇ ταληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲ ἰουδαίους, πολλοὺς ἡ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῷ πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος πιλάτου, οἱ

C

D

E

F

G

V. Cæterùm Pilatus Iudææ præses a Cæsarea Hierosolyma traducto in hybernia militem, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata ioci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis, deinde aquæ ductũ struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer acceptis inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atque hoc modo compressa est seditio.

VI. Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum cũ fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimósque tam de Iudæis quã de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principib⁹, Pilat⁹ cùm addixisset cruci, nihilomin⁹

non desitierunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vsque in hodiernum Christianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud
VII. Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in sacris Isidis summa turpitudo deprehensa est. Dicam igitur priùs de Isiacorum nefando scelere, ac tum demum res Iudæorum prosequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illustris, ad hæc opulenta & formosa, vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo. huius amore captus est Decius Mundus iuuenis non obscurus in equestri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ posset corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis insania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne sic quidem valens eam flectere, nõ ferens amoris impotentiam, decreuit morbum simul & vitam finire inedia. hoc eius propositum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis instructam sed non probatis artibus, quæ indignè ferens obstinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens effecturam se vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouã doli viam ingressa est videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens portò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide silẽtij, & quod efficacissimum est ostentato præmio, in præsens vigintiquinque millibus, & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt polliciti, quorum natu maximus properè se ad Paulinam contulit, & admissus imperatóque absque arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide captum ipsius forma, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat se apud familiariter notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam sibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs concessum est, quòd cognita & probata esset viro pudicitia cõiugis. itaque in templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore inclusa per sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundũ incidit: totamque eam noctẽ obsecuta est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeũte priusquã sacerdotes doli cõscij surgerẽt, Paulina mane ad maritũ reuersa cõgressũ cũ Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἔφατο γὰρ αὐτοῖς ἥξειν ἔχων ἡμέραν πάλιν ζωὴν, τ̃ θείων προφητ̃ν ταῦτα κ̀ ἄλλα μύρια θαυμάσια περὶ αὐτ̃ εἰρηκότων. εἰς τε νυῦ τ̃ χριστιανῶν ἀπὸ τ̃δε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. κ̀ τότε τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τε δ' ἐνὸν ἐθορύβει τοὺς ἰουδ'αίους, κ̀ περὶ τὸ ἱερὸν τ̃ Ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμ̃ πρόξεις αἰσχυνῶν ἃ ἀπηλλαγμένα σωτυ[illegible]χάνει. κ̀ πρότερον τ̃ τ̃ ἰσιακῶν τελμήματος μήμιλιο ποιησάμενος, ἔπειτα μεταδιδῶ τ̃ λόγον ὅπῃ τὰ ἐν τοῖς ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα γ̀ τ̃ ὅπῃ ῥώμης, προγόνων τε ἀξιώματι τ̃ καθ' ἑαυτὴν ὅπῃπερ εὐτυχοῦσι κόσμον ἀρετ̃ς ὅπῃ μέγα προϊοῦσα τ̃ ὀνόματι, δυνάμις τε αὐτ̃ χρημάτων γ̀, κ̀ γεγονυῖα τ̃ ὄψιν διαπρεπ̃ς, κ̀ ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αἰσχίστου ἡ ὅπῃπερ δύσις τ̃ βίου. ἐγεγάμητο γ̀ σατορνίνῳ τ̃ εἰς τὰ πάντα αὐτιμωμένῳ τ̃ περὶ αὐτὸν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δέκιος μ̃νδος τ̃ τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. κ̀ μείζων γ̀ ὢν ἢ ὡς ἐπὶ ἀλλοτρίαις δώρεις, δι' ὃ κ̀ πεμφθέντων εἰς πλ̃θος προϊδεῖν, ἐξέπλητο μᾶλλον. ὥστε κ̀ εἴκοσι μυριάδας δραχμ̃ν αὐτ̃ δώσειν ὑπισχνεῖται δύνῃς μιᾶς. κ̀ μηδὲ ὧς ὑπικλωμένης, ἀ φέρων τὸν ἀτυχίαν τ̃ ἔρωτος, ἐνδεία σιτίων θάνατον ὑπεμᾶτο αὐτ̃ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ὅπῃ παυλίνῃ κακοῦ τ̃ κατειληφότος. ὁ μ̀ ἐπεψηφίζετο τοιούτῳ τελευτ̃ῃ, κ̀ θεάσειν ἀ ἀπηλλάσετο. ἐπεὶ γ̀ ἤδη παρῶν ἀπελθὼν ἔρα τ̃ μοιχίδῳ παντοίων ἴδρις κακῶν, ἡ δεινῶς φέρουσα τ̃ νεανίσκου τὸ ψήφισμα τ̃δε θανεῖν, ἀ γὰρ ἀφανὴς ἐπὶ ὑπολύμενος, ἀπεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη δι' ὀλίγου λόγου, πιθανή τε ἐπὶ ἐλπίδων τινῶν ὑποχέσει ὡς διαπεραχθησομένων ὁμιλιῶν παρὰ τὸν παυλίναν αὐτ̃. κ̀ δεχομένου τὸν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δώσειν αὐτῇ μόνον ἐλεγχθ̃, ὅπῃ ἀλώσει τ̃ς γυναικός. κ̀ ἡ μὲν ὅπῃ τούτοις ἀπαγγείλασα τὸν νεανίσκον, κ̀ τὸ ἀργυρίου ἀπὸ τ̃δε λαβοῦσα ἀργύριον, ἀ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐξέλλετο τοῖς προσδεδιακονημένοις, ὁρῶσα τ̃ς γυναικὸς τὸ μηδαμοῦ χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὸν θεραπεία τ̃ ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένον, τεχνᾶται τοιόνδε τ̃ ἱερέων τισιν ἀφικομένη διὰ λόγων ὅπῃ πίστεσι μεγάλαις, τὸ ἥμισυ δώσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν ἥμισυ, λαβόντος δ' ἔκβασιν τ̃δε πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διαπαφεῖ τὸ νεανίσκου τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως ὅπῃ τ̃ λιπομένῃ τὸν ἄνδρωπον ἀπεδάσαι. οἱ δ' ὅπῃ πλην̃ τ̃ χρυσίου ἁλόντες ὑπισχνοῦντο. κ̀ αὐτ̃ ὁ γραμματεὺς ὡς τὸν παυλίναν ὠσάμενος, γνωμένων εἰσόδων, καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, κ̀ συγχωρηθέν, πεμπτος ἔλεγχθ̃ ἥκειν ὑπὸ τ̃δε αἰσχυνόμενος ἔρωτα αὐτ̃ς ἡσημένῳ τ̃δε θεῷ, κελεύοντός τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τ̃ῇ δ' ὑστέρᾳ ὁ λόγος αὖ, κ̀ ταῖς τε φίλαις συνεκαλλωπίζετο τ̃ῇ ὅπῃ τούτοις ἀξιώσει τ̃δε ἀνούβιδος, κ̀ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτ̃ῇ, κ̀ δύλῳ τ̃ ἀνούβιδος εἰσπλέλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τ̃ σωφρονεῖν τ̃ γυναικὸς ἐξεπίσαμενος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, κ̀ δειπνήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τ̃ θυρῶν ὑπὸ τ̃δε ἱερέως ἔνδον ἐν τ̃ νεῳ, κ̀ τὰ λυχνα σβεσθὲν ἦν, κ̀ ὁ μοιχὸς, πρόσεκέκρυπτο γὰρ τ̃ῇδε, ἐχ ἡμέρᾳ ἔνεν ὁμιλῶν τ̃ῇ πρὸς αὐτὸν. παννύχιόν τε αὐτ̃ῇ διακονήσατο ὑπειληφυῖα θεὸν εἶ). κ̀ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τ̃ῇ ἱερέων, οἱ τὸν ὅπλοις ἐνέβαλλον. παυλίνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὸν ὅπῃ φανέντα σὺν ἡσυχίᾳ τ̃ ἀνούβιδος,

κ̀ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ἁπίσευν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τάδε ἐν θαύμασι καθίσαντο, ὡς ἔχοντες ὡς χρὴ ἅπαξ αὐτὰ κεῖνον, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίσθιεν αὐτῆς. ἑξῆς δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτὴν ὁ μῶνδος, παυλίνα φησὶν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας διεσώσω δυναμένῃ οἴκῳ προσθεῖναι τῇ ἐαυτῆς, δι' ἃ κονεῖσθαί τε ἐφ' οἷς προσκαλέμην ὡς ἐλίπτες. ἃ ὧν τοι εἰς μῶνδον ὕβρις διεχρήσατο μηδέν μοι μέλησαν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τῷ ἐκ τοῦ πράγματος ἡδονῆς, ἀνέβιον ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπιὼν ταῦτα εἶπεν. ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τοῦ ζημιώματος, προσπίπτουσά τε τοῦ κολίου, καὶ τὰνδρὶ δηλώσασα τὸ παντὸς ὑβριζομένου τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ προῖδθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἑξετάσας τοὺς ἱερέων, ἐκείνους τε ἀπέσαυρωσεν, καὶ τὸ ἴδιον ὀλέθρῳ ζημιώσας ἁπᾶν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τὸν γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἴσιδος εἰς τὸ θύειν πορθμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μῶνδῳ δὲ φυγῆς ἐπέμπεν, κώλυμα τοῦ μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτῆσθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δ' ὅπῃ τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν ῥώμῃ ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προειρήμενον ὁ λόγος.

& idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ ἐπὶ πιλάτου.

Cap. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ΗΝ ἀνὴρ ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορίᾳ τε τοῦ βασιλέως νόμου, καὶ δίκῃ τιμωρίας τοῦ ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν μωυσέως, πεφοιτικὼς δὲ τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ὑπισχνεῖτο φιλίαν τοῦ ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσεληλυθυῖαν τοῖς ἰουδαϊκοῖς, πείθει πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἐκπέμψασθαι. καὶ λαβόντες, ὅπῃ χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιεῖν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπεφάσκετο. καὶ ὁ τιβέριος, ὑποσημαίνει δὲ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνος τοῦ φιλίας αἴνῃ ὑπισχνεῖται τὴν γυναικός, κελεύει πᾶν τὸ ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθεῖναι. οἱ δὲ ὕπατοι τετρακισχιλίους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείσους δὲ ἐκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. οἱ μὲν διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. ὡς ἀπηλλάχθαι δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμαρέων ἔθνος, συνέφερε γὰρ αὐτοῖς αἴνῃ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πιθέμενος, καὶ ἐπ' ἡδονῇ τῆς πλήθους τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων δὴ τὸ γαριζεῖν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἁγιώτατόν τε αὐτοῖς ὁρῶν ὑπειλημμένον, ἰσχυρίζετό τε ταῦτα ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγεμόνι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, πεδιάδα λέγεται, παρελάμβανον τοὺς συλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὰν ἄβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάσει δὲ πιλάτος τὴν ὁδὸν αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλίτῃ, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

Erat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cùm se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia comminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium vitum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. It ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

Cap. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. Vitellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo põtificum atque custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accẽdente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea cõdita fuerat. Id fiebat singulis anni ter ieiunij tempore. Vitellius autẽ in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens secutum esse præfectũ quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Κεφάλαιον ς'.

Οὐιτελλίου ἀφίξις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ἀφ' ἑνὸς ἔσχεν αὐτῷ, ἀρτάβανον ὑπὲρ πέντε μηνῶν ἀπὸ πημάτων, ὡς πρὸς Ἀρέταν δὲ πολεμῶν.

Οὐιτέλλιος δ', εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅπου Ἱεροσολύμων αὐτῇ, ἐν ᾧ αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα ἄγεται. δεχθεὶς δ' μεγαλοπρεπῶς οὐιτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀφῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ἑαυτὸν καταικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τῶν ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθάπερ καὶ πρότερον ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δ', ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν ὅπερ λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ ταύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τις ὑρκανὸς, πολλῶν δ' ὄντων οἱ τότε καλοῦντο τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βαρὶν κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν διαῖταν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δ' ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὴν ἐνδύσεως τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιών, ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. οἱ τε υἱεῖς αὐτοῦ ταῦτα ποιῆσαι ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρώδης δ' βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὀχυρωτέρῳ χωρίῳ, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε χειμῶνι κατεῖχεν, πεντήκοντα δ', ἡδὲν νεωτερεῖν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δῆθεν δ' ἐποίησεν ὅμοια τῷ ἡρώδῃ, καὶ ὁ ὀχυρωθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος υἱὸς ὤν, ὑρωμαίοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, σκέπτουσι τῆς στολῆς τὴν ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφετέρῳ τῷ τε ἱερέων καὶ τῷ γαζοφυλάκων, τὸ φρουράρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντος. ἑπτὰ δ' ἡμέραις πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τὸ φρουράρχου, ἐγνωσθείσῃ, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ τῶν ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸν οἶκον, ἣπερ ἔκειτο πρότερον. τοῦτο ἐποίησε τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστου ἔτους καὶ τὴν νησείαν. οὐιτέλλιος δ' ὅπως τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ποιεῖται τὴν στολὴν, ἦτε κείσοιτο μὴ πολὺ προσμονεῖν ὅπισθεν τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα ποιήσας διῆλθε τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ὅπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθῃ καθίστησιν αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αὐτοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει δ' καὶ τιβέριος ὡς οὐιτέλλιον γράμματα, καλοῦντα αὐτῷ ποιήσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν, καὶ ἀρ-

καὶ ἁρμενίαν παρειλημμένος, μὴ ὅπως πλέον ποιεῖσθαι τὴν A occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio & multis popularium millibus, regióque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Illic intellecta fraude, nec inueniés remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingeret prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad Satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum septem genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem IX. suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

καὶ ἀρμενίαν παρειλημμένος, μὴ ὅπως πλέον ποιουμένῃ. πεῖσθέντι γὰρ τῇ φιλίᾳ μόνος ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα γ' ἂν ἀρταβάνης ἡσθείη. ταῦτα γράφων πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῃ μηδὲν ἀνασείσαντα. οἱ μὲν αὐτοὶ μᾶλλον ἡσύχασαν. Ἀλανοῖς δὲ διόδου αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῃ. καὶ ἥπτε Ἀρμενία ἀφῃρητο αὖθις, καὶ πλειόνων πολέμων τῆς παρθυαίας χῆς. οἵτε πρῶτοι τῷδε τῷδε ἀπέκτειναντο ἀνδρῶν, ἀνάσατά τε ἐν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τὸ βασιλέως ὁ υἱὸς ὢν τούτων τῷ μαχῶν ἐπέσυρε μετὰ πολλῶν χρημάτων μυριάδων. Καὶ αὖτ' τὸν πατέρα Ἀρτάβανον Οὐιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἴς τε συγγενεῖς καὶ φίλους ἀνέπεισε γνώμην, ἐμέλλησε μὲν κτανεῖν δόλῳ· ἀλλ' ἐπὶ τὰ δῶρα εἰλκύσθη. ἀφανὲς μὲν τὸν δόλον Οὐιτέλλιος Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄσαν, δόξαν τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν σωτηθῆναι δὴ αὐτὸν ἐν τῷ ὅτι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὖτ' καθαρῶς συνέσεσθαι, καὶ τὸ δεῦρο ἤδη ἐφαρμόσον ὅτι δόλῳ τὸν ἔνοικον θεραπεύσεσθαι, ἢ πείρας αὖτ' γνωμένης μετατίθεσθαι πρὸς τοὺς θεραφισηνούς, ὅτι τῷ ἄνω σαφῶς εἶναι ἔσωζεν αὐτόν. καὶ πολλῷ μᾶλλον ταῦτα γράφει ἀθρόους ἀνδρῶν Σακῶν, καὶ πολεμίους τοὺς ἀνθισηνούς κατέχει τὴν ἀρχήν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος, ἠξίου φιλίαν αὖτ' γνώσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος πρεσβευθείς, ἀσμένως ἐδέχετο τὸν περὶ αὐτῷ λόγον, ὅτι τὸ δ' φράτου παρῆσαν, ὅτε Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Οὐιτέλλιος. καὶ ζεύξεως τοῦ ποταμοῦ γνωμένης, καὶ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ὑπελθόντα ζον μὴ φυλακῆς ἑκάτερος τὸν περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γνωμένων, πρώδης ὁ τετράρχης ἐστίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸ πόρον σκηνίδα ὑπασπιάμενος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μετ' ὀλίγον πέμπει Τιβερίῳ ὅμηρον δὲ ἀρεῖον τὸν υἱὸν μὲν πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ αὐδρα ἐπιφανέστατον τὸ μέγεθος, ἰουδαῖον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, διὰ μέντοι τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι τούτοις Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ' ἀπορίας ἦν, Ἀρτάβανος δὲ ὅτι τὸν Βαβυλωνίας. πρώδης δὲ βουλόμενος δι' αὐτοῦ πρὸ τοῦ γνῶσθαι πῶς ἐν καίσαρι τὰ ὁμήρων λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὄρος ὀλίου, καὶ μηδὲν ἐπολεπόμενος ὅτι μειώσει τοῦ ὑπατικοῦ πρὸς Οὐιτέλλιον δὲ ὅπερ μεφθείσων ὄρος ὀλῶν, καὶ τὸν καίσαρος ὄρασμιλίαν πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γνῶσθαι, πρότερον πῶς ἐν αὐτῷ πρώδης πρὸς θεσσαλονίκης, ζεσχηθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ στυγνάναι τι μεῖζόνως ἢ ἐπέτρεχε ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργὴν, μέχει δὴ καὶ μετῆλθεν γαΐς τὸν ἀρχὴν παρειλημμένος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, πρώδου δὲ ὁ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, ἔτος μὲν ἐναυτὸν τῆς τιβερίου ἀρχῆς, τετρασάμενος δ' αὐτὸς ἐπὶ τετράρχης δ' ἔτη καὶ τριάκοντα δὲ καὶ γαυλανίτιδος, καὶ τὴν βαταναίων ἔθνος ἐπὶ αὐτοῖς. μέγιον δὲ ὢν ἐν οἷς ἦρχεν ἔδειξεν τὸν ἔθνων καὶ ἀπρεμέγμονα. διῆγεν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. φεύδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῷ δπλείστων, καὶ τὸ θεσσαλεῖς ὃν κελεύειν καθεζόμενος ἐν τῷ ὁδοῖς ἐπομένῳ, ὅπου τὶς ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γνώστο αὐτῷ δπερβοηθεῖν, ἀδὲν εἰς ἀναβολαί, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξίος ἱδρύσεως τῷ θρόνου ἢ καὶ τύχοι γνωμένης, καθεζόμενος ἐκρᾶνεν, καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλῶσιν, καὶ ἀφίει τοὺς ἀδίκως ἐν ἐγκλήμασι

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnifice ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarentur intra ipsius regionis terminos.

ἡγεμονίας. τελευτᾷ δ' ἐν ἰουλιάδι, καὶ αὐτὸ κομισθὲν τῶν ἴδιων μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτὸς, ταφαῖς λίαν πολυτελέσι. τὴν δ' ἀρχὴν, ἐπειδὴ κατέλειπε παῖδας, τιβέριος ἀφελόμενος, προσέθηκε ἐπαρχίαις ποιεῖται τὸν σύρων. τοὺς μέντοι φόρους, εἰσέλθοντας συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῃ ἡγεμονίᾳ καταπίθεσθαι.

CAP. VII.

Κεφάλαιον ζ'.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

Πόλεμος ἡρώδου πρὸς ἀρέταν καὶ ἧτα.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expedîuit negotia propter quæ venerat, domum reuertum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris, eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm aliquo peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

ΕΝ τούτῳ δὲ συστάζουσιν ἀρέτας τε ὁ πέτραιος βασιλεὺς, καὶ ἡρώδης διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἡρώδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνὼν χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' ὑπὸ ῥώμης, καταλαμβάνει ἐν ἡρώδου ἀδελφῷ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἐν γὰρ τῷ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς, ἡρώδης ἐγεννήσεν. ἐρασθεὶς δὲ ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ ἦν ἀριστοβούλου, καὶ ἅμα ἀδελφὸς αὐτῆς, ἀγρίππου δὲ ἀδελφῆς τῆς μεγάλης, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων, καὶ διαμένης, συνθῆκαι γίνονται μεταπέμψασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ὑπὸ ῥώμης ἀπαλλάττοιτο. ἐπὶ δὲ τούτοις συνθήκαις ὡς τὴν τῆς ἀρέτα θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν ῥώμην ἔπλει ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπερασάμενος ἐν τῇ ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσαλτο, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ πρὸς τὴν ἡρωδιάδα συνθηκῶν γνωρίμης, φρὶν ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ὅπη μαχαιροῦντος, μεθόριόν δέ ὄντι τῆς τε ἀρέτα καὶ ἡρώδου ἀρχῆς, γνώμην ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ ἡρώδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἡδόμενος ἀνθρώπων προσδοκῶν. ἡ δὲ, πεφαπεσάλκει γὰρ ἐν πλείονος εἰς τὸν μαχαιροῦντα, τότε παρ' αὐτῆς ἐποτελῆ, πάντων εἰς τὴν ὁδοιπορίαν ἑτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἀρέτα παρόντος, καὶ ἀφορμᾶτο εἰς τὴν ἀραβίαν κομιδῇ τῆς στρατιᾶς ἐν ἡμέρᾳ, παρόντα τε ὡς τὸν πατέρα ἡ λόχος ἐν αὐτοῖς τὴν ἡρώδου διάνοιαν ἔφερε. ὁ δὲ ἀρχὴν ἔχθρας ταύτην ποιησάμενος, πρός τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρᾳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίσαντο, στρατηγοὺς ἀπεσταλκότες αὐθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ ἡρώδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων οἳ ὄντες ἐν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ ἡρώδῃ σώμασι ἐτύγχανον. ταῦτα ἡρώδης γράφει πρὸς τιβέριον. ὁ δὲ ἀγνῶ φέρων τὴν ἀρέτα ὑβριν ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ τὸν ζῶντα ἑλόντα, ἀπαγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κεφαλὴν πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ τιβέριος μὲν ταῦτα προστάσσει ἐπὶς ἐλλῆ τῇ κατὰ συρίαν στρατιᾷ. δοκεῖ δὲ τῷ ἰουδαίων ἔθνει ὀλωλέναι τὸν ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένῳ κατὰ ποιῶ ἰωάννου τοῦ ὀνομαζομένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον ἡρώδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετῇ ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ δὴ τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τοὺς λόγους, δείσας ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὁπῃοσάσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐώκα-

ἐφίκεσθαι συμβελῆ τῇ ἐκείνῳ προέξοντες, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνῶναι, προλαβὼν αἱρεῖν, τῇ μεταβολῆς γνωμούσης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ πρώδου, δέσμιος εἰς τὸν μαχαιρωθέντα πεμφθείς, τὸ προειρημένον φρούριον, ταύτῃ κτίννυται. τοῖς δ' Ἰουδαίοις δόξαι δεῖ τιμωρίαν τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον δεῖ τῷ στρατεύματι γνώσθαι, τῷ θεῷ κακῶς πρώδῃ θέλοντος. Ἀγρίππας δ' ὁ Φιλοσεβασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τ' ἐπὶ ἀρέταν ἐνοτ ταῖς παρασκευαῖς ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὰ φίλοι καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τ' ὑπὸ ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος δεῖ τῆς πέτρας ἀπέιγετο, καὶ ἔρχεται πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν. ἦ γὰρ αὐτοῖς ἐν πάτριον, θεωρᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δ' ἐν σημαίας ὑπεισιμένας. πεισθεὶς μεταβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ δεῖ τοιούτοις βουλεῦσαι, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ πρώδου τοῦ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα ἀπῆει, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους δωρεπῶς, ξεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διαξιβλῶ ποιεῖται, ἐν αἷς ἰωνάθλω τινὶ ἀρχιερωσύνῃ ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ θεοφίλῳ. τῇ τετάρτῃ δὲ καὶ γεγραμμάτων αὐτῷ διαγνωσθέντων ἃ ἐδήλου τινὶ πρεσβεύειν τελούτῳ, ὤρκισεν τινὰ πλήθει ἐπ' οὐσίᾳ τῇ γαΐᾳ. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα δεῖ τὰ οἰκεῖα ἑκάστους χειμασιοῦντος, πόλεμον σκιφέρειν ἀεὶ δ' ὁμοίως δυναμένου, διὰ τὸ εἰς γαῖον μεταπεπωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ καὶ τ' ἀρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τινὰ ἀγγελίαν τῷ βιτελλίου στρατιωτῶν φάναι, μηχανᾶσθαι ἂν ἐν τῷ στρατῷ τ' δεῖ πέτρας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰρ τῶν ἡγεμόνων, ἢ τ' πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνου ὁρμημένου διακονεῖσθαι, ἢ ἐφ' ὃν γένοιτο ἡ διάσκευή τοῦ στρατεύματος. καὶ βιτέλλιος μὲν, ἐπ' αἰτιολογίας ἀνεχώρησεν. ἀγρίππας δὲ ὁ ἀειοσεβάστου υἱὸς ἑαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι πιθέμενον, δεῖ ῥώμης ἄνεισι πρᾶξων τι διὰ τοῦ αὐτοκράτορι δυναμένου τινὸς αὐτοῦ διαγνωσθέντος. βέλομαι οὖν εἰπεῖν δεῖ μακρότερον πρόσθεν τε ἡρώδου, καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ αἰτίαν τῇ ἰσοτιμίᾳ τ' πρὸς αὐτῷ λόγον, ἅμα δὲ καὶ θαύμασαν ἔχειν τὸ θείου, ὡς ὑδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, ὑδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερτεθυμένων, δίκα τῷ πρὸς τὸ θεῖον δυσσεβειῶν, εἶτα ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, συμβὰν πάλιν ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρῆναι τοὺς ἡρώδου ὑπογόνους. φέρει δ' ἂν τι καὶ σωφρονισμὸν τοῦ ἀνθρωπείου γένους, τὸ τῶν δυσχίαν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ τὸν ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαυμαζόμενον ἀξιώτατον ἱστορημένου, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ διὰ πᾶσαν δόξαν τῶν εἰδότων αὐτὸν, ὅτι τοσόνδε κυρήσει δυνάμεως. εἰρηκὼς μὲν ἓν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσομαι δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς. ἡρώδης τῆς μεγάλου θυγατέρες ἐκ μιᾶς μαριάμμης τ' ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο, σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ φασαήλου παισὶν ὄντι, τῷ φασαήλου ἀδελφῷ δεδωκότος αὐτὸν τ' πατρὸς κύπρου ὁ ἀντιπάτρῳ καὶ αὐτὴ ἀνεψιῷ, ἡρώδου παισὶ τ' ἀδελφῆς σαλώμης. καὶ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιοῦς γίνονται ἑπτὰ παῖδες, ἀντίπατρος,

nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferatur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missóque per magnũ campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam ventum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo, & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatáque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu pararetur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simúlque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinque liberos Antipatrũ,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandriam ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandriam verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúl que Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata ex filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus. atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole decesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum defciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, supereſt vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

XII.

A ἡρώδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἢ ἀλεξάνδρα καὶ κύπρος ἣν ἀρίστου βούλου ἀλεξάνδρου ἢ, γαμεῖ μὲ τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. κύπρῳ δ' ἐξ ἀγρίππα μὲ, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες ἢ τρεῖς, βερνίκη, μυριάμμη, δρυσίλλα. ἀγρίππας ἢ δ' ἐξ υἱοὺς τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ δ' ἐξ υἱοὺς πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. τῷ ἢ παῖδι τύπων ἀγρίππας ἐγέφετο μὴ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν,

B ἡρώδης τε καὶ ἀριστόβουλος, καὶ βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες ἡρώδου, τοῦ γένους τοῦ μεγάλου. ἡ ἢ βερνίκη κοστοβάρου καὶ σαλώμης πάσης τῆς ἡρώδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος υἱπίοις θυήσκει λιπὼν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἀγωνται ἡρώδης μὲν θυγατέρα ἡρώδου τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μυριάμμιλον θυγατέρα ὀλυμπιάδος τῆς ἡρώδου βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ὢν τοῦ βασιλέως. ἔχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον. ὁ ἢ ἕτερος τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπιλον σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ ἢ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῆδε ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲ τῶν ἀρσένων τέκνα. ἡρωδιὰς ἢ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῳδὴ ἡρώδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μυριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς ζώσης ἡρωδιὰς ὅτι συγχύσει φερνίσασα τῷ πατρίων, ἡρῳδὴ

D γαμεῖται τοῦ αὐδεὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ δίαιτᾶσα ζῶντος, τλὺ ἢ γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν ἐξ οὗ. ἡ ἢ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρώδου παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς τραχωνίτιδος. ἐ ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρώδη τῶν τοῦ ἀγρίππου ἀδελφοῦ. παῖδες ἢ ἐγένοντο αὐτοῖς, τρεῖς, ἡρώδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιοῦς ἔστι γένος. κύπρῳ δ' ἐξ ἀντιπάτρου θυγάτηρ γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλέξας σέλκιος γαμεῖ τοῦ ἀλέξα. καὶ αὐτῆς

E θυγάτηρ ἦν κύπρος. ἡρώδης ἢ καὶ ἀλέξανδρος οὐδὲ ἀδελφοὶ ἔφυν ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. ἀλεξάνδρῳ ἢ τῷ ἡρώδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς ἀνηρημένῳ ἀλέξανδρος ἐ πυθάνης ἐγένετο ἐκ τῆς ἀρχελάου τοῦ καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρός. καὶ πυθάνης μὲν βασιλεύων ἀρμενίας κατηρεῖν αὐτὸν ὑπὸ ῥώμης γνωμένων, ἅπαις τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ ἢ πυθάνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς ἀρμενίας ὑπὸ νέρωνος ἀποπέμπεται, υἱὸς τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται.

F γαμεῖ δ' ἐξ αὐτὸν ἀντίοχον τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπιλον, ἡσιόδος τε τῆς ἐν κιλικίᾳ ἐπαρχίας αὐτὸν ἵστησι βασιλέα. ἐ τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, δίδυμα ἅμα τῇ φυλῇ τλὺ θεοσέβειαν ἐξέλιπεν τῷ ἰουδαίους ὑπηκοΐων μεταξὺ ἁμῶν πρὸς τὰ ἕλληνα πάτρια. ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τῶν δὲ γνωμένων ἡρώδου ὑπογόνων, ὃς

G κατελέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τλὺ βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τὰ μοι τὰ γένους προδεδηλωμένα, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσα τε ἀγρίππα τύχαι συνέλθοιεν, ὅς τε αὐτῷ δέδραται ποιησάμενος, ὅτι μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προκόψειν καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον η'.

Ἀπόπλους Ἀγρίππα πρὸς Τιβέριον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὴν Τιβερίου τελευτὴν ὑπὸ Γαΐου τοῦ διαδόχου ἐλύθη.

Cap. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Ἡρώδε τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς δρῦσον τὸν τιβερίου καὶ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αἰτησίᾳ τῇ δρύσου καὶ μεγάλης γυναικὸς, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερνίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ θεραπαγῶν ἐξωνίας τὸν ὑὸν. φύσει δὲ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ ἀφειδῶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο ἐν ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκειν αὐτῆς ἐξιωκώς· ὅτι τοῖστος γενομένου ὀργίλου. ἐπεὶ δὲ καὶ βερνίκη τελευτᾷ, γενόμενός ὅτι τοῦ αὐτοῦ τρόπου, τοτὲ μὲν εἰς πολυτέλειαν τὸ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ, ἐν τῷ δωρεὰν τὸ μὴ μέτρῳ θεραπεύεσθαι ἀναλώσας τὴν χρημάτων, τὰ πλεῖστα δὴ εἰς τοὺς καίσαρος ἀπελευθέρους ἐπετέλεσε ἐλπίδι θεράπειας τοῦ αὐτοῦ. πενία τε ἐν ὀλίγῳ τοῦ αὐτὸν λύει, καὶ τοῦτ' ἐστὶ κώλυμα τοῦ ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέος τετελευτηκότος ἀπειπὼν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μεμνημονεύων τοῦ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνων. διὰ δὴ ταῦτα ὅτι τοῦ ἰουδαίας πλέων, ὡχετο κακοτεχνῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορία τοῦ ἐκπίπτοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τε ὄντι καὶ ἀλεωρίαν οὐδεμίαν τινὰ οὐδὲ ἐνεδίδου. ὡς τε ἀπορίᾳ τῶν ποιητέων, καὶ ἀχθηρίᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἰς τινα πύργον ἐν μεγαλάθοις τῆς ἰδουμαίας ἐν διανοίᾳ τοῦ μεγαστάσοντος αὐτὸν λύειν. ἀφαιρεῖται δὲ αὐτοῦ τὴν διάνοιαν κύφορος ἡ γυνὴ, παντοία τε λύειν ἀπειρηκυῖα τῷ ὅτι τοιούτοις βεβλάμμασιν. διαπέμπεται δὴ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡρῳδιάδα ἡρῴδῃ τῷ τετράρχῃ συνοικοῦσαν γράμματα, δηλοῦσα τότε ὅτι τοῖς τοιούτοις τοῦ ἀγρίππου πεφθονλεῦσαι, καὶ τὸν ἀνάγκην ἣ ἐπ' αὐτὰ ἔρχεσθαι. ἐπέλαβέ τε συμφορὰ οὖσαν βοηθεῖν, θεωροῦσαν ὡς αὐτῇ παντοίως κυφίζοι τὰ ἀδέα, καὶ ταῦτα ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν τιβεριάδα, καὶ τι καὶ ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὸν διαίτην, ἀγορανομίᾳ τε τῆς τιβεριάδος ἐτίμησαν. ὁ μὲν ὅτι πλεῖον γε ἡρῴδης ἐνέμενε τοῖς διεδομένοις, καὶ τοῦτο, ὅτι ὡς ἀρκοῦντα λύει. ἐν δὲ τύρῳ πόλει συνουσίαν ὑπὸ οἴνου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδωριῶν ἀπεπτον ὑπ' ἠνασάμενος ἀγρίππαν, τὸ ἡρῴδου τε ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδιδοῦν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶναι φίλον ὅτι ῥώμης μάλιστα αὐτῷ γενόμενον πρότερον, συρίαν ἐν τῷ τότε διέπειν. καὶ δεξαμένου φλάκκου πρὸς τοῦτο δίκην πρὸς ἀγρίππαν ἐγκλήματος αὐτὸν ἐπεὶ ἀνοσιώτατα, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου διάφορός τε λύει, ἐκ μὲν ἐβλάπτοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. οὐ μὴν ὅγε ἀρισόβουλος αἴσιον τι τοῦ πρὸς τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῖς, μάχεσθαι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστασθαι, αἰτίαν ἐποιεῖτο ὅτι τῇ δυσμενείᾳ πρὸς λαβών. δαμασκηνοὶ σιδονίοις περὶ ὅρων διάφορον καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου περὶ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δύναται, πλείονα μεμέλησθαι τοῦ αὐτῷ γνώσεσθαι, ἀργύριόν τε

PAulò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eũ collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nó haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asse uerans, extorsit à Marsya syngraphum viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quam primùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubiculariis non prius admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Cermanici & Claudij posteà principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. κ᾽ ὁ μὲν πάντα ὑπὲρ τῆ βοηθείᾳ τῆ᾽ δαμασκηνῶν ὥρμητο· ὁ δὲ σατορνῖλος ὁ βουλος ἦ, κ᾽ ὃ δὲ ἐλαύθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τ᾽ χρημάτων, κατηγορεῖ πρὸς τ᾽ φλάκκον. κ᾽ βασανιζομένω τὸ φεύγοντος ἐπεὶ φανερὰ λῆ᾽, ἔζωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δ᾽ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν ἐλθὼν, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, κ᾽ τὸ ἄπορον ἀλλαχόθεν διάγειν, γνώμην ἐποιεῖτο ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δ᾽ χρημάτων ἀπορία, ἤξίου μισθοῦσθαι ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, πορίσειν γνώμῃ τ᾽ ὑπὲρ τοιούτοις μηχανῶν δανεισθέντα. ἦν δέ τινων. κ᾽ ὁ μισθοῦσθαι πρῶτον καλοῦσι βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον ἀγρίππου μητρὸς, ὁμολογήσας δ᾽ παρ᾽ ἐκείνου διηκόνησε ἀπονίας, αὐτῷ χρεῶν ὠφείλειν ὑπὲρ χρημάτων, κ᾽ πίστει τῇ αὐτῷ. ὁ δ᾽, ἐπεκάλει τὸ τῷ ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν ὑπὸς ἔρησιν, ἀναγκάζει τὸν μισθοῦσθαι δύο μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας κ᾽ χιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δ᾽ ἐκεῖνος κ᾽ τὸ μὴ ἐξ᾽ ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δ᾽ τὸ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀνθηδόνα ὠφιγμένος, κ᾽ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀναγαῖς λῆ᾽. κ᾽ γνοὺς ἑρέννιος καπίτων ὁ τ᾽ ἰαμνίας ὑπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξονται αὐτὸν ἀργυρίου, ἑξακόσια μυριάδας δυσαυρῷ τῆ᾽ καίσαρος ὀφειλομένας ὑπὸ ῥώμης ὑπ᾽ αὐτῷ, ἀνάγκας τε ἐπιτίθεσαν τῷ μισθωτῆς. κ᾽ τότε μὲ πείσεσθαι τοῖς καλουμένοις στρατιώτης λῆ᾽, νυκτὸς δ᾽ ὑπνουμένης, κόψας τὰ ὑπόγεια, ὤχετο ἐπ᾽ ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρω δίδοται τῷ ἀλαβάρχῃ μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δ᾽, ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἔφη ὠφελήσειν, κύπρῳ δ᾽ οὐκ ἠρνεῖτο, τῶν τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, κ᾽ τῶν λοιπῶν ἀπασῶν ἀρετῶν. ἦ δ᾽ ὑπῆρχεν τε, κ᾽ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν διαρχίᾳ γνωμένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, διδοὺς τῷ ἀγεῖσπου τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. ὁ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἀνδρα ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλουσύμενον, αὐτῇ μὲ᾽ τῶν τέκνων ὑπὲρ ἰουδαίας ἀνέζευξεν. ἀγρίππας δ᾽ εἰς ποπόλους ὠφιγμένος, ὑπιστολεῖ ὡς τιβέριον καίσαρα γεφύρει διατεθμένον ἐν καμπανίᾳ, παρουσίαν τε τῷ αὐτῷ δηλῶν ὑπὲρ θεραπείᾳ κ᾽ ὄψει τῇ ἐκείνου, κ᾽ ἀξιῶν ἔφησιν αὐτῷ γνώσθαι εἰς καμπανίας ὠφιγμένος. τιβέριος δ᾽ ἡδέως ἐνδυσάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ γεφύρει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἔτι χαίρειν ἀποσημαίνων ὑπὲρ τῆ σῶν ἐπανῆκεν εἰς τὰς καμπανίας. ἐπεὶ δ᾽ ἀφικνεῖται μηδὲν ὑφελὼν τὸ ἐν τοῖς γεφύμασιν εὐθύμου, ἐπαύζετό τε ὁ ἐξένιζε. τῇ δ᾽ ἑξῆς, καίσαρ γεφυμάτων αὐτῷ ὠφὰ ἑρενίου καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ἑξακοσίας δάνεισμα ποιησάμενος, κ᾽ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τὸν συγκειμένων ἀπαιτήσεως ἐνομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐπὶ τῷ ὑπ᾽ αὐτῷ χωρίων ἄκυρον αὐτὸν καθίσας τ᾽ ὑπὲρ τῷ εἰσπραξομένων ἐξουσίας. ταύτῃ αἰσχύνομένῳ τιβερίῳ, θαυμάζεται ὁ καίσαρ, κ᾽ δ᾽ ἐκλιπὼν γνώσθαι τῷ ἀγρίππα καλοῦσι εἰσόδων τ᾽ πρὸς αὐτὸν ἄρχει δὴ καταβαλῆ τὸ χρέος. ὁ δ᾽ μηδὲν τῇ ὀργῇ τ᾽ καίσαρος καταπλαγεὶς αἰτωνίας δεῖται γερμανικῆ τε μητρὸς, κ᾽ κλαυδίᾳ τ᾽ ὕστερον γνωμένῳ καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῷ ἑξακοσίας μυριάδων, ἵνα φιλίας μὴ ἀμάρτῃ τ᾽ πρὸς τιβέριον. ἡ δ᾽ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτῷ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο αὗται γυναῖκες, κ᾽ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγενημένης,

δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὖτις ἀποτίσαντι τὸ χρέος, αὖθις ἀπεκώλυτος ἦν ἡ φιλία τοῦ πιβερίου. αὐθις δ' αὖτις πιβέριος ὁ καῖσαρ συνίησιν ἰωνὸν τὸν αὐτοῦ, κελεύων τὰ πάντα αὐτοῦ τὴν ἔξοδος παραλυγχαίνειν, ἀγρίππας δ' φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τὴν ἀντωνίας, καὶ θεράπαιναν ἔχειν δ' γαΐδ ἰωνᾶ τινα ὄντος αὐτῇ, καὶ δύνοιά τε πατρὸς εἰς τὰ πρῶτα τιμωμένου. ὁ δὲ λοῦ ἄλλος σαμαρεὺς δοῦλος, καίσαρος δ' ἀπελεύθερος. ὧδε δὲ τούτου δάνεισμα μυριάδων ἑκατὸν δυεῖν μυρίοιν, τῆς τε ἀντωνίας καταβάλλει τὸ ὀφειληθὲν χρέος, καὶ τῆς λοιπῶν τοῦ ἀναλώματα θεραπεύων τὸν γαΐου, μείζονος ἐν ἀξιώματι οὖ παρ' αὐτοῦ. προϊόντος δ' εἰς μέγα τοῦ ἀγρίππα τὸν πρὸς γαΐον φιλίας, ἐωσουμένοις ποτὲ λόγος περὶ πιβερίου γένοιτ', καὶ τῷ ἀγρίππα κατ' ὀλίγας ξαπομένου, μόνῳ δ' ἥκειν, ἢ τύχος πιβέριον ὑπεκστάντα τῆς ἀρχῆς γαΐῳ παραχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, ἕστιον ἀπεφάτας τὸν λόγων δύτυχος, ἀγρίππου δ' οὖ ἀπελεύθερος λούιος, καὶ παραχρῆμα μὲν σιγῇ παρεδίδου. κλοπῆς δ' ἐμπεσὼν ἀγρίππου δικαλεμένης, καὶ ἀκριβῶς δ' ἐκεκλόφει, φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτοῦ δὴ πίσσινα γενομένης, ὃς οὖ φύλαξ τοῦ πόλεως, ἐφεμένου τὴν αἰτίαν τοῦ φυγῆς, κρύψαι φησὶν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ σωτηρίας αὐτοῦ φέρεσθαι, ὥστε δήσας αὐτὸν ἔστειλεν εἰς τὰς καισαρείας. καὶ πιβέριος τῷ αὐτοῦ τρόπῳ χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γενόμενος. ὅτε γὰρ πρεσβέων ὑποδοχὰς ἐν τῷ ὄξεος ἐποιεῖτο, ἡγεμόσιν τε ἢ δικαζόποις ὑπ' αὐτοῦ καλεῖσιν εὐδιμία οὖ διαδοχή, ἐπότε μὴ φθάσειν τετελευτηκότες. ἔθεν καὶ δεσμῶν ἀνεφάσεως πρόσκοπος οὖν, ὡς τε ἐν τῶν φίλων ἐφεμένων τὴν αἰτίαν αὐτῶν τοῦ δὴ τοιούτοις ὁλκῇ χρωμένου, ἔφη, ταῖς μὲν πρεσβείας ζῆθεν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐταῖς ἐν τῷ ὄξεος γενομένης, ἕτερσι πρέσβεις δικαιεστονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλος τε αὐτοῦ γένοιτο δὴ δοχαῖς αὐτῷ καὶ πομπαῖς προκειμένῳ. ταῖς δ' ἀρχαῖς συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ κατασᾶσιν, αἰδοῖς προμηθείᾳ τῷ ὑποτελῶν. φύσει μὲν γὰρ ἓν πᾶσαν ἡγεμονίαν τοῦ πλεονεκτεῖν. τὰς δ' μὴ πατρίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μείζονας ἐξορύσσειν δὴ κλοπαῖς τοῖς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεσήκασιν εἰς πλέον αὐτοὺς, ἄδλον τῷ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τῷ κεκερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐταῖς χρωμένοις. διαδοχῆς δ' δὴ ὧδε γενομένης ἐν τῷ ὄξεος, ἱκανῶς ἂν ἀρκέσαι τοῖς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι προκειμένοις, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προειληφότες γενόμενοι, ὑποδιδοῖεν τῆς παρουσῆς τοῦ δὴ τοῦ λαμβάνειν δίκη τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γενέσθ μετασιῶναι. παράδειγμά τε αὐτοῖς φησι τοιοῦτον ἔλεγεν. θαυμαστία τινὶ κειμένῳ μιᾷ καὶ πλῆθος τὰς ὠτειλὰς φθείρησαν, καί τις τοῦ παρατυχόντων οἰκτήσας αὐτὸ τὴν δυσχίαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷς τε οὖ ὑποσοβεῖν αὐτὰς ὧδε σας. καὶ δεομένῳ παύσασθ τοῦ δὴ τοιοῦσδε, ὑπολαβὼν εἶρετο τὴν αἰτίαν τοῦ ἀπροσμηθοὺς εἰς τὴν δαγυγὴν καιροῦ τοῦ ἐφεσηκότος. μᾶλλόν γε δὴ ἂν ἀδικῶς με εἶπεν ταῦτας ἀπαγαγών. τοῦ μὲν γὰρ ἤδη πληθωρήσας τοῦ αἵματος ἂν ἐδ' ὁμοίως ἐπείξις, ὄχλον μοι ὧδε παρεῖν, ἀλλάπτ καὶ αἰσχυνεῖν. οἱ δ' ἀκραφνεῖς τοῦ κατ' αὐτὰς λιμοῦ συνελθόντας, καὶ τερύμενον ἤδη ὧδε λαμβάνοντας, καὶ ὀλέθρῳ ὧδε δοῦναι. δίκα τάδε ἂν καιρὸς ὑπὸ πολλοῦ τῷ κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποτελέσιν, προμηθὲς εἶ μὴ συνιχὶς ἐξαποσίλλειν τοὺς ἠνιομένους,

A prǽbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fluebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandatétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Pisonem vbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nó mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem idcò admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas idcò sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem molestiam mihi facerés: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis,

XIII.

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè A ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quod antem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubdıos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anB teactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illidrum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadıs ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē auditetur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia C in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moD liretur Seianus amicorum vnus, vir valdè potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditíſque E literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſiF tione facta, malum quòd alteri molitur, ſibi ipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutichum. ad quam ille: Deos teſtor, Antonia, quod nō ſpōte, ſed tuis cōactus G precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo fine mora veniente, rogat eum

οἳ ἐν ζόπῳ μυῶν ἐκπολεμῶεν αὐτοὺς, φύσει θεὸς κέρδος ὁρωρεϊμένοις σύμμαχον παραλαμβάνοντας τὴν ἐλπίδα τῆ ζαχέως ἀφαιρησομένε τ ἔνδον ἡδονῆ. μάρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ θεὸς τ ὅτι τοιούτοις φύσεως, παρεέιν τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο θεὸς τοῖς ἔπειτα αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τοὺς πάντας ἰουδαίους ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, ζράτον τε, & πιλάτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τ ἡγεμονίαν. ἢ ἵνα ὅτι μὴ ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, ἕτερος ἦ ὅτι τῷ λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ ἢ τῷ δεσμωτῆ τ ἀσφαλείᾳ τ ἀκριβάσεως ἀπεσήμαινεν ὑπὸ τῶ δικαιωθεῖσι μὴ θανάτε, κύριοι γενέσθ τῷ ἐνεστηκότων κακῶν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῷ ὅτι τοιούτοις τύχῃ συνελθεῖν. ἐνδομένοις ἦ, ἀχθηδόνι τῇ ὑπερειμένῃ μείζονα θεσσρέπειν τ δυσυχίαν. ἀλλὰ μὴν δὴ ταῦτα ἢ δύτυχος ἀκριβάσεώς τε ἐπ ἐτύγχανε, ἢ τὰ δεσμὰ λυείχετο χρόνῳ ἦ ἐγχρομένε, πιθέντός τε ἐκ τῷ καθραμῶν εἰς τουσκολαῖον παραγέσθαι, ὅσον ἀπὸ σαδίων ἑκατὸν τ ῥώμης, ἢ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τινὰ αὐτονίαν διαπραξάσθαι, χρήσθ τῷ δύτυχῃ τινὰ ἀκριβασιν ἐφ' οἷς τισι τινὰ κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῶ. τιμία δ' λῶ αὐτονία πιθερίῳ εἰς τὰ πάντα συγχρήσεως τε ἀξιώματι, δρόσε γὰρ λῶ ἀ δελφῆ τ αὐτ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ τε σώφρονος. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπείπεν τῷ θεὸς ἕτερον, καὶ περ τῶ σεβαζῶ κελεύσαντος πινὶ γαμεῖσθαι, & λοιδωρεῶν ἀπηλλαγμένον διετέτατο αὐτῆς τ βίον, ἰδία τε διεργάτης λῶ εἰς τὰ μέγιστα τῶ πιθερίου. ὅπι βουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηϊανοῦ φίλε τε αἰδεῖος, & δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστῳ ἔχοντος δίχα τὸ τῷ στρατευμάτων ἓξ ἡγεμονίαν αὐτῷ, ἢ τ τε βιλῆς οἱ πολλοί, & τῷ ἀπελευθέρων θεσσάθετο, καὶ τὸ στρατωτικὸν διέφθαρτο. θεύκοπέν τε ἡ ὅπι βουλὴ ὅπι μέγα, καὶν ἐπίθεσκτο σηϊανοῦ τὸ ἔργον, μὴ τ αὐτονίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ σηϊανῦ κακεργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ὅπι τῷ πιθερίῳ συγκείμενα, ζράφει θεὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, ἢ πάλλαντι ὅπισθεν τὰ ζράμματα τῷ πιστοτάτῳ τ δ' ἄλων αὐτῆς, ἐκπέμπει θεὸς πιθέριον εἰς τὰς καθρείας. ὁ ἦ μαθὼν τόν τε σηϊανὸν κτείνει, ἢ τοὺς συνεπιβύλους, τινά τε αὐτονίαν, καὶ θρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ὑπελάμβανε καὶ πὶ τοῖς πᾶσι πιθανῶ. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς αὐτονίας ὁ πιθέριος καλούμενος ἐξετάσας τὸν δύτυχον, ἀλλ' εἰ μὴν καθέψδσειε φησὶν ὁ πιθέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δύτυχος ἀρχῆσαν κομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν ἣν ὑπετέμηκα αὐτός. εἰ ἦ βασανιζομένου ἀληθῆ φανήσει τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοίη τινὰ δίκην. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης θεὸς αὐτὸν αὐτονίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τῶ θεάματος. & ἡ αὐτονία, ἐ γὰρ αἰσθάνει πολὺς ὢν ὁ ἀγρίππας ὅπι τοῖσδε δεῖσθαι, καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρῆτο μὲν πιθέριος ὅπι φορείου κείμενος θεϊόντων γαῖς τε τ ἐκείνης γώνου καὶ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίσου ἦ ἦσαν, ὥδε θεσπατοῦσα τῷ φορείῳ, παρεκάλ καλεῖσθαί τε τ δύτυχον, ἢ ἐξετάζεσθ. ὁ ἦ, ἀλλ' ἴσων μὲ εἶπεν αὐτονία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτῆ, ἀνάγκη ἦ τ σῆς ὥδε παλιήσως ἐξαγόμενος, θεάξω τὰ θεασόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκρωνα ὃς σηϊανῦ δέχεσθαι λῶ, τ δύτυχον ἀγαγεῖν. ἢ ὁ μὲν, ὁ δὲν εἰς ἀναβολὰς παρλῶ, πιθέριος δ' αὐ-

τὴν

τ εἴρετο τί ἂν ἔχοι λέγειν κατ' αὐτοῦ ἐλευθερίας αὐτῷ A
παρειληκότος. ὁ δ' φησὶν, ὦ δέσποτα, ἐωρῶμεν μὲν ἐπ'
ἀμάξης, γαΐός τε οὗτ' ἂν ἀγρίππας σὺν αὐτῷ, κ' σφῶν
ἐζόμεν ὧδε τῶν ποδῶν. λόγων τε πολλῶν ἀναπυκλευ-
μένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτό ποτε
ἡμέρα ἢ μέλλας ὁ γέρων οὗτ' χειροτονοίησε ἡγεμόνα
τ οἰκειμένης. ὑπὸν γὰρ ἡμῖν τιβέριος ὁ ἐγωνὸς αὐτοῦ χθονὸς
αὖ ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ τελευτῆν. ☾ ἦτε οἰκειμένη χθονὸς
αὖ μαχαίρα κἀγὼ πρὸς αὐτῆς. τιβέριος δ' πρὸς ἡγη- B
σάμενος ☾ εἰρημένα, κ' ἅμα μᾶλλον ἀναφέρων τῇ ἀ-
γρίππᾳ παλαιὰ, διότι κελεύσαντος αὐτὸ θεραπεύειν
τιβέριον ἐγωνὸν αὐτοῦ γεγονότα, ☾ δρόσε πᾶσα ὄντα,
ὁ ἀγρίππας ὑπ' τιμίως ἦγε φθαρεὶς ἀμένους τὰς σι-
γλας, κ' πᾶς ὡς τ γαΐον μετακαθίζειν, τοῦτον μὲν δὴ
φησὶν μάκρων δῆσον. μάκρων δ' τὸ μὲ ὑ σαφὲς ὄντινα
αὖ πρὸς ἄξαιεν ἐξεπισάμενος, τὸ δ' ἐκ αὖ πρὸσ-
δοκῶν ὧδε τῇ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεῦσαί τι τοιοῦτον, C
ἐπανεῖχεν ἀκριβωσόμενος τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ δ' κά-
σαρ πρόσθεν δύσας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν ἀ-
γρίππαν ἐσηκότα, κ' μὴν δὴ φησὶν μάκρων τοῦτον εἶ-
πον δεδῶσθαι. τῷ δ' ἐπανερομένῳ ὄντινα ἕν, ἀγρίππαν δέ
εἶπεν. κ' ὁ ἀγρίππας, ξέπεμ μὲ κ' δήσας, τῷ τε παι-
δὸς ᾧ συνετέθραπτο μνημονεύων, κ' τ τιβερίου τ σο-
φοῦς. ὑ μὲν δὴ λῦσεν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι
δέσμιον. κ' καῦμά τε δὲ σφοδρὸν λῖν, ☾ ὑπὸ οἴνου τῷ
ὄντι πάνυ μὴ πολλοῦ γεγονότος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτὸν, καί D
τι κ' ἡδονία κ' τὸ παρ' ἀξίαν καταλαμβάνειν, θεασά-
μενός τινα τ γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν
ἀγγείῳ κομίζοντα ἠτήσατο πιεῖν. κ' ὀρέξαντος προθύμως
πιὼν, ἀλλ' εἰ περ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ πάντα τὰ τ δέσε τ
δεξιονίας γέγονεν, δέσποτά μοι γενόμενος τῆσδε τῆς
δεσμῆς, ἃ αὖ βεβαδύνοιμι ἐλευθερίαν εἰσπραξόμε-
νός σοι ὧδε γαΐε, ὃς κ' δεσμώτη μοι γενομένῳ δεξιο
νεῖδας καθάπερ ἐν τῇ πρόσθεν καθεστηκότι σχήματι E
τ πρὸς ἐμὲ ἀξιώσεως ἐκ ἐνέλιπες. κ' ἐκ ἐψεύσατο
ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἡμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασι-
λεύσας τ θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθερόν τε ἀφῆκεν
ὧδε γαΐε καίσαρος γεγονότα λαβών, κ' τ οὐσίας ὅπό-
σοπερ καθίστησιν. τελευτῶν τε τῷ ἰδίᾳ ἀγρίππᾳ ☾ θερ-
μίνῃ τῇ θυγατρὶ ὅπ τοῖς ὁμοίοις δεξιονησόμενον κατέ-
λιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ κ' ταῦτα
μὲ ὕστερον ἐγένετο. ἀγρίππας δ' τότε δεθεὶς εἰσῆκε πρὸ
τοῦ βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας F
μετ' πολλῶν οἷ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος
ὅπ τοῦ δένδρου ᾧ ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βυβῶνα
δ' οἱ ῥωμαῖοι τ ὄρνιν τοῦτον καλοῦσιν, τῇ δεσμωτῇ τις
γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη
ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. κ' μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα
αὐτῷ, ἰουδαῖον δ' τὸ γένος, κ' τῆς ἐκείνης ἀξιολογωτά-
των, ἠξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλη-
σίον ἐλθεῖν δέ λόγων, βέλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῆς πα- G
τρίων ἐρέσθαι αὐτόν. ☾ τυχὸν, ἐπεὶ πλησίον ἵσαν δ'
ἑρμηνέως, ὦ νεανία φησὶ, καθαχθεὶς μέν σε τὸ αἰφνί-
διον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε ἔτους κ' ἀθέσμου ἐ-
παγαγὸν τοῦ τύχου. ἀπιστία δέ σοι τῶν λόγων, οἷ δὴ
φυγῇ κακοῦ τῷ ἐφεστηκότος διηρεμοῦτο τῷ θείου τοῦ
προνοίαν. ἴσθι γε μοὶ θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, κ' τοὺς τῆσδε ἐγχωρίους, οἵ τόνδε ἐφρυτάνευσαν ἡμῖν τ
σίδηρον, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ἕτε ἡδονῇ γλωσσαργῷ δίδοις τ ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε δέους

Cæſar quídnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui reſpondit: Domine, vectabantur in curru Caius iſte & Agrippa, me ſedente illis ad pedes: vbi poſt multos ſermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vſus eſt: O ſi iam tandem dies illa veniat, qua ſenex iſte decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obeſſe poſſet nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offenſa motus, quòd Agrippa iuſſus colere Tiberium ipſius ex Druſo nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propenſior: verſus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non ſatis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa ſuſpicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interim Cæſar aliquantiſper geſtatus per circum, denuò Macronem appellans: An non, inquit, iuſſi vt huic vincula iniicias? quo ſcitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille reſpondit. Agrippa verò ad preces verſus, per memoriam filij, cuius cõſuetudine ſimul educatus familiariſſimè vſus fuerat, & per collata in adoleſcentem Tiberium officia rogabat veniam. ſed ſtultra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmque æſtus eſſet vehemens, & præ inopia vini ſitis eum vreret, conſpicatus quendam è Caij ſeruis nomine Thaumaſtum gerentem hydriã popoſcit potum. & cùm libenter oblatum hauſiſſet, inquit, certè tuo bono puer exhibuiſti mihi hoc miniſterium: quàm primùm enim hanc neceſſitatem euaſero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus miniſtrare, vt antea dum priſtina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, ſed gratiam ei repoſuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum à Caio impetratum manumiſit, & bonorum ſuorum diſpenſatorem conſtituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem miniſterij conditione, apud quos in precio vſque ad extremum diem habitus conſenuit. Sed id poſtea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam ſtabat inter alios quoſdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm inſediſſet bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conſpicatus, ſcitatus eſt è milite quiſnam eſſet ille purpuratus. & cognito Agrippam eſſe, Iudæorum nobiliſſimum, rogauit militem vt liceret ſibi propius ad eum accedere, cupere enim ſe quædam de ipſius patria cognoſcere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, cõrriſtat te quidem tam repentina & improuiſa fortunæ mutatio: nec facilè credes propè eſſe effugium ſic cõſulente rebus tuis diuina prouidentia. ſed teſtor patrios deos, & qui huic regioni præſidẽt, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus ſum, neque te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus: hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Druisum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δύθυμεῖν σε ἐπαυδαχώς. αἰ γὰρ δὴ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑσερηκότος τοῦ ἀποδείξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίθεσαν τὴν ἀχθηδόνα, τῷ μηδ' εἰς ἀκοὴν ἀνεσάσαι σε αὐτῶν. ἀλλὰ σὺ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ὠθιζόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι δηλῶσαι τὴν προαγόρευσιν τοῦ θεοῦ. ἵν' ἐάν ὅπως ἐκ δεσμῶν ἀπαλλαγῇ τε σοι ἤδη τοῦδε τοῦ δεσμοῦ παρέσῃ, σὺ προθύμως ὅπως μείζονος ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε ἀνθρώποις πᾶσιν οἷς νεῦσι δ' οἵπερ τὰς τύχας σε λαμβάνουσιν. δαίμων τε ἀνὴρ ποιοῖς τελευτήσῃς, φασὶν οἷς τὸν ὅλβον καταλιπόμενος. μεμνημένος ἦν ὁπότε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτο, πέντε ἡμέρας σοι τὸ τελευταῖον ἐσομένας. ταῦτα προφέρει μὲν ὑπὲρ ἀποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαπορεῖλαν τοῦτον τὸν ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτὸς σαυτὸν καὶ ὠθιζόμενος ἀποσείῃ σε, δίκαιον ἡγησάμην, ὅπως ὑπὲρ ἀμοῦ ἀγαθὰ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τὴν ἀχθηδόνα τὴν παρόντος πάθους μὴ μὴ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε ὠθιζόμενον τὸ δαίμονος, καὶ ἡμᾶς ἐξαφαιρούμενον δυσχέρειαν ἢ τὰ νῦν σωτέσθαι. καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προεφώνει, εἰς τοσοῦτον δὲ ἄφελεν γέλωτα τὴν ἀγείρωσαν, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον κατεφαίνη τεθαύμασθαι ἄξιος. ἡ δὲ Ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τὴν δυσχέρειαν, τὸ μὲν παρεῖναι περὶ αὐτοῦ ἐκάλει δεῦρο, ἐργοδίστερον ἐόν, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀφεκτοῖς γινόμενον. δυείσκετο δ' αὐτῷ παρὰ τὴν μάκρωνος στρατιωτῶν τε μεξίων αἱρῶν, οἳ φυλάξειαν αὐτὸν ἐν φερτοῖσιν καὶ ἑκατοντάρχην ἐφεστῶτα τε οἰκείοις καὶ συνήθη ἐόντα, λαξάτε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους τήν τε ἄλλην ῥαστώνην τῷ σώματι γίνοιτ' ἂν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε σίλας, καὶ τὴν ἀπελευθέρων μύρους καὶ συχνὰς ζοφὰς εἰσκομίζοντες αἷς ἔχαιρεν, καὶ δὴ θημελείας πάσης ἔχοντες, ἱμάτιά τε κομίζοντες ὅπως προσποιῶσι φάξεως, ὁπότε νὺξ γίνοιτο ὑπεστρώνυσαν αὐτῷ συμφέρει τῷ στρατιωτῷ μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο δὴ μῆνας ἓξ, καὶ τὰ μὲν καὶ ἀγρίπαν, ἐν τούτοις ἦν. τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς καπρέας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετείως. ὑποδύσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τὴν νόσον, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, δοὺς ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῷ ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρήζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ δι' ἃ λόγων πρὶν τελευτᾶν. ἦσαν δὴ αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἐκεῖνοι, δρῦσος δὲ δὴ ὁ μόνος αὐτοῦ γεγονώς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δὴ τούτου κατελείπετο τιβέριος ὑπικαλούμενος γέμελλος, γαΐου τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονώς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν σπουδαιοτάτην ὑπὸ πλείστου, εὐνοίᾳ τε τοῦ δήμου πρώτιμος, διὰ τὴν γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς ἀρετήν. ὑπὸ μίσους γὰρ δὴ οὐδὲν ἦλθεν παρὰ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, διὰ σταθείαν τρόπου, καὶ δεξιότητα τοῦ ὁμιλεῖν αἰεπαχθὴς ὤν, καὶ τὴν ἀξίωσιν κτώμενος τοῦ ἐθέλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶ). ἐξ ὧν ὑ μένον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλή, μειζόνως ἦγον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλητὴν ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς εὐτυξίας, οἱ δὲ πίστει τῶν ἐκείνων ἀφηγήσεως ὠθιλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτῷ τελευτήσαντος προὐτέθη πᾶσιν, ὑ θεραπεία τ' ἀρχῆς ὅπῃ ὑδομένων τὸ συμφορὰν, λύπη ἦ ἀληθεῖ οἰκειωμένων, διὰ τὸ ἧθος τυχεῖν ἐκείνοις τῶν μετέσασιν αὐτῷ ὑπειλῆφθαι. ἔτως ἀνεπαχθῶς ὠρίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος τῇ παιδὶ αὐτῷ

ὠθιγ

πᾶσι καταλέλοιπο, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ὄχλον, αἰρετὸν ἀριθμουμένοις τὸ μέλλον ἀρχῆς ἐκείνῳ προσηκόντως ἐπιβουλεύσειν καὶ τελευτᾶν. ὁ δὲ Τιβέριος διόδῳ προσαγορευόμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχεται τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι προφανὲς αὐτῷ δεῖξαι περὶ τοῦ τοῦ ἡγεμονίαν διαδέξασθαι, ἀποδίδων μὲν τῷ ἰδίῳ τοῦ παιδὸς αὐτὸν ἀφαιρεῖσθαι, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βασιλείας δι' αὐτοῦ πεπρωμένας ἢ θεῖναι τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαινόμενον. οἰωνισμὸν δ' οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τοῦ ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρῶτος τοῦ θύρας αὐτοῦ προϊόντος ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν προτερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει πρὸ τοῦ ἑῴου τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρώτου ὄρθρου ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσεσθαι φρατρίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δ' ἀπεψήφιζεν αὐτοῦ τοῦ χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμησάμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν διόδον εἰσκαλεῖν τοὺς παίδων τὸν πάντα πρότερον. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαῖον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβών, ὁ μὲν Τιβέριος ὑπαρχῆς μεταπόθου τῆς τροφῆς αὐτοῦ γνωμούσης, ἤδει δ' ὑδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ Διόδοτος καλεῖ σε φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. Τιβέριος δ' ὡς θεάτας γαΐου, τότε πρῶτον εἰς ὄψιν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας, καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφηρημένου ὄπιν εὐσεβῆ οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμενος ἐκεῖθεν αὐτοῦ μὴ προσγνωμούσης, πολλὰ δὴ καταλογισάμενος, αὐτὸν μὲν τοῦ ἐφ' οἷς προβουλεύσειεν κυρίως ἀφηρημένον τὸ κράτος, Τιβέριον δὲ τὸν γαῖον ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ διαμάρτοι καὶ τῆς σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων κρειττόνων ἐπανηκτὸν εἰσηγησαμένῳ τοῦ σωσαι τροφεῖ κείσεσθαι, τοῦ σωτηρίαν αὐτοῦ τοῦ μὴ συγγυρίοις ὠφελεῖν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τοῦ ἐφεστηκότος χρησομένου πρὸς αὐτόν, τὰ μὲν ὡς προσορθοῦντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δ' ὡς ἀντιβουλεύειν ὑπὲρ τε τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπλήκτου τοῦ πραγμάτων μὴ ἀφισόμενον. ἐπὶ δὲ καὶ παραλογίᾳ Τιβέριος τὰ μάλιστα προσκείμενος, καὶ καταθύμια αὐτῷ μειζόνως τοῦ εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκόντων τὸν βίον ἐξηγμένος. γάλβαν οὖν ποτε θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ὑπατικοὺς αὐτοῦ, ὡς ἐπαγθόμενος ἀνὴρ τῇ ῥωμαίων προσημαινόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε πάντα μαντείων ὁπόσα ἐχόμενα πίστεως ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ εἶδε, ὑπὸ τοῦ ἑπαληθεύοντος αὐτοῦ δὴ τοῖς προσήμασιν ἐχρῆτο αὐταῖς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς καιροῖς σωτυχίᾳ τοῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ὀλιγοστῷ τῷ ἡγεμόνι τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς διαπεφευγώς, καὶ κατάμεμψιν αὐτοῦ ποιούμενος, ταύτῃ οἰόμενος προμηθοῖς. παρὸν γὰρ αὐτῷ λύσας ἀπαλλαγῆναι τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τοῦ ἐσομένου, διαφθείρεσθαι τῷ προσεγνωκὼς τοῦ ἐσομένου δυσχίαν τοῦ φιλτάτων τελευτᾶν. καὶ περ ὢν σωτηρίας τῇ πάντα δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς ἂν ἤθελεν προϊόν, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαῖον, ὦ παῖ, καὶ περ μοι συγγυρίσειεν τιβερίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δίκη τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦ ὁμογνώμονι ἐπ' αὐτῇ τοῦ θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τοῦ ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε δυοίας τῆς ἐμῆς, ἧς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μεγέθους, μήτε τοῦ πρὸς τιβέριον συγγυρίοις, ἀλλ' ὁπωσοῦν,

plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis intro vocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. Nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introduxit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse supetis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nō satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante, suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi. Tiberius propiore consanguinitate me coptingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quā poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non defis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimum enim principatum assecutus est fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd vererentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio pleroſque prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita mortè Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuncias? tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduentum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cunctantibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lauram apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nūciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mentitus mortē Cæsaris & nō capite lues hanc linguę petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutum hactenus,

ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, ἢ μετ' αὐτὸς τοῦτόν σοι κατασχόλιον ἀγαθῶν πορισῆς, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς προθυμον, ἢ ἅμα πλείονος φροντίσειν ἀξίαν τινὰ συγχύσεως. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι ἡ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ & τῆς σωτηρίας ἀσφαλὲς γένοιτο αὖ πλείονος, φεύγοντος ἢ τὸ δυσχοῖς μανδις ἄρθρος. αἵ τε γὰρ μονώσεις ὀλισθάνουσι τοῖς εἰς πλουτον προαγμάτων ὄγκον κατάσασαν, ἢ θεοῖς ἂν ἀπαμώρητα, ὁπόσα ἀδικοῦσι συγγενῶν προσόμοια ἀφανίζοι τὸ νόμου τὸ ἐπίρρως φέρεσθαι ἀδικηθέν. ταῦτα μὲ ὁ πλείονος ἔλεγεν, ὑμνῶν πιθανὸς ἐν τῷ γαίῳ καίπερ ὑποχυμένῳ. ἀλλὰ καταφας εἰς ἀρχὴν, τόν τε πλείονα μαντείας ἀρέσας & ἐκείνου, καὶ τὸς ὀλιβυλλῶν ἐπ' αὐτὸν σωτηθεῖσαν, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ. τιβέριος ἢ τὸν γαῖον ἀποδείξας ἀξιόχρεων τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὅλιβιους ἡμέρας, ἔθανεν, χὼν αὐτὸς τῷ ἀρχῇ ἡμέρας ξεῖς, & πέντε μείους, πρὸς ἑαυτοῦ δυοῖν ἢ εἴκοσι. γαῖος ἢ ἐν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πλειόνου τελευτῆς, διαφέροντας μὲν τῷ ἀληθῆ τὰ ἀγγελίας, ὑ μὴν πιστεύειν γε θάρσος ἐν αὐτοῖς, ὑ τῷ μὴ δύεσθαι, πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐτίμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῷ λόγων. δίει ἢ μὴ ψευδοὺς τῆς ἀγγελίας ἡμωμένης προεξάσας αὖτις, ὑπόδηλοι ὦσι τῇ αὐτῷ χάρμασι, εἶτ' ἀπόλλωνος διαβολῆς αὐτῷ ἡμωμένης. πλεῖστα γὰρ ἀνὴρ εἰς δεῖ ῥωμαίων τοὺς διπατρείδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσόργητος ὅτι παῦσι ὢν, ἢ ἀπήνεος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καίσας, εἰ & χωρὶς λόγου τινὰ αἰτίαν ἐπανέλοιτο τὸ μισεῖν, ἢ ὅτι πᾶσι μὲν οἷς κείνοιν ἐξαιρίου φύσιν ἔχων, εἰς θυάδον τε ἢ τῷ κουφοτάτην αἰατιθεὶς τινὰ ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ τῷ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τινὰ ἀφόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ὑπολαύσασι χρῆσθαι ἐπικαλυπτὸ δείμασι κακῶν, ἃ προσωράτο ψευδεῖσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσυας ἢ τῷ αἰγίππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος τιβερίου τινὰ τελευτὰν, ἔθει δρομαῖος τὸν αἰγίππαν ἀγγελιάμενος. ἢ καταλαβὼν ἐν ἐξέδρᾳ ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, σωνδύσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ ἢ συνιεὶς τε τῷ λόγου ποποιάμενος, ἢ χάρασσα τῷ ἐπ' αὐτῷ προσεπιχθεὶς, ἀλλά σοι τῷ ἀπαίτιον, ἢ & ὅτι τῷ δι' ἀγγελίας χάριτας ἐν ἐμοὶ παῖδιαν γένοιτο, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἴη. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφεστήκει τῷ αἰγίππα, θεώμενος τινὰ τοσοῦδε μεθ' οἵας ὁ μῦρσυας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ λόγων χάρμα ἀχρίστατα συνιδὼν, ὑποτοπήσας κάρωσίν τινα γεγονέναι τῷ λόγῳ, ἤρξε σφᾶς πρὶ τῷ λόγου τῷ ἐφεστηκότος. οἱ ἢ τὰς μὲν παρήτρεπον, ἐγκειμένῳ δὲ δηλοσημαίνει ὁ αἰγίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἐῷ, μηδὲν ἐνθυάσας. ὁ ἢ, ὑποποιεῖτό τε τινὰ ἡδονὴν τῷ λόγου, ἀλλὰ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ αἰγίππα φέρειν. προσύπθει τε αὐτῷ δεῖπνον. διωχυμένῳ δ' αὐτῷ, ἢ τῷ πόνου προϊόντος, παρῆν τὰς λέγων, ζῇ τε τὸν πλείονα, ἢ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τινὰ πόλιν. ἢ ὁ ἑκατοντάρχης δεινὰς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τὸ εἰς θάνατον αἰανείμενα προσεχίνει, δίσ-

μοιτη τε ἢ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος συνδιηπόθαι μὴ χάρματος, ἀποθέσθαι τ' ἀγρίππαν τῶ κλινιδίου. ἢ ἅπου φοινίλησεν μὲ ἀσυνοεῖς θάνατον τ' αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' ὑ κεφαλῆ τῇ σῇ τῶτον ἀναμαξάμενος τ' λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν αἰγίππαν, λευκαὶς προστεγον αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτὸν, ἢ πρότερον καθίστα- A
σθαι, καὶ νύκτα μίαν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις μὲν κα-
κοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ὡς καὶ τὸν πόλιν ἰσχυ-
ριζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθαρρύνθη τε οἱ
ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καί τινες καὶ θυσίας ἐ-
πετέλουν, ὅτι σολαί τε ἀφίκοντο ὧδέ τε γάϊον, ἡ μὲν
πρὸς σύγκλητον τοῦ Τιβερίου θάνατον δηλοῦσα τὴν τελευτὴν,
ἡ δὲ αὐτὸν ὧδέ πλησίον τὴν ἡγεμονίας γενομένου. ἡ δὲ,
πρὸς Πίσωνα τὸν φύλακα τὸν πόλεως τοῦτό τε ἀγορεύ- B
σα, καὶ τὸν Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ τραχήλου μετα-
στήσειν εἰς τὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἡ δεθῶν διῆγεν
εἶχεν. ὥστε ἐν θαρσεῖ λοιπὸν ἦγε τὰ πρὸς αὐτῆς. φυλα-
κὴ μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μή τι ἀνίσεως τὸν εἰς τὴν διαγ-
γαν. γάϊος δὲ ὡς ὅτι ῥᾳστα παρῇν, ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ
σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς
πατρίοις, Ἀγρίππαν καὶ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυ- C
μον, κώλυμα αἰτωνία ἦν, ὅτι μίσει τῷ πρὸς τὸν δεδε-
μένον, προμηθείᾳ δ' τοῦ γάϊου δωρεπούς, μὴ δόξαν ἀ-
πάρχοιτο ἡδονῇ δεχομένου τὴν Τιβερίου μετάστασιν, αὖ-
θις ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀχέος. διελθε-
σῶν μέντοι ἐ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὸν εἰς τὸν οἶκον, ὑποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιένυσι.
εἶτα δὲ τὸ διάδημα πρόσθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα
καθίστησιν αὐτὸν τοῦ φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμε-
νος αὐτὸν καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τῇ σι- D
δηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσόσταθμον, ἱππάρχου δὲ ὅτι τοῦ
Ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς γαΐου
καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἤξίου συγχώρησιν αὐτῷ
γενέσθαι πλεῦσαι, τοῦ τε ἀρχοῦ κατασήσασθαι, καὶ τὰ
ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενον ἐπανιέναι, ἐ συγχω-
ρηθέντος τοῦ αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη
πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τοῦ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι
τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμοῦ E
ὑποπτείας τε τοῦ πρότερον καὶ τοῦ ἐν τῷ παρόντι δυσαίμο-
νος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον τὴν μὴ ἁμαρτίαν χρησαμένου
τῆς ἐλπίδων. οἱ δὲ ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν τὸ γεγονότων ἦσαν.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Ἡρωδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα F
ἡρῴδῃ, τετράρχῃ τῆς γαλιλαίας, ἐ περαίας, φθόνῳ τὰ ἀδελφοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν
πολὺ μείζονι ἀξιώματι γενομένου αὐδρὸς τοῦ αὐτῆς,
ἀλλὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, ἀκαλύπτως δὲ
χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ
ἔτους πολλοῦ τοῦ δαιμόνος. ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἐ-
φερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλισα ὁπότε θεά-
σαιτο μὲν τὴν εἰωθυῖαν ὧδε σημῶν τοῦ βασιλείας ὑπο- G
φαινομένην τοῖς πλήθεσι, ὑπερύπτεσθαι ἐκ μὴ εἴχετο τὴν
δυσχέραν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὸν ἀνδρα ἐξῆρεν, κελεύσα
ὅτι τοῦ ῥώμης πολεῖν ὅτι μηνεία τὴν ἴσον. ὃ δὲ ἀνεκτὸν
εἶ) φησι τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβούλου μὲν υἱὸς ὤν,
θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δ' ὑπορῶ
σιωῦν, ὡς τελέως αὐτῷ ὑπηκροφίζεσθαι τὰναλήμματα τοῦ ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τὴν δεδανεικότων τὸν πλῆν
πεπτωκότος ἐπανελθόντι βασιλεύς, αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, ἐ τοῦ συγχωροῦντος τοῦ ἀρχῆς καλέν-
τος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσει τὴν ἴσον, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ δαβιοῦν. ἀλλ' εἰ μὴ πρότερόν γε,

& accuratiùs in posterum custodiri eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quòd antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custoditetur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. impositò deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altèro deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hánc que mutationẽ iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adcóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritũ assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorũ profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius regis, & à cognatis ad regnũ inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiæ debitum appete. neque ferendum puta existimatione cedere viro, qui tuis quondã sustentatus sit opibus: neque per tuã patiaris ignauiam, vt ille videatur plus in paupertate superfuisse ad quærendam ampliorem fortunam industriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censeri, qui paulo antè nisi tua misericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendiis, quandoquidem non tam hæc seruare sit optabile, quàm parando regno insumere. at ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana negotia: conabatúrque eam in diuersam sententiã traducere. mulier contrà quanto magis eum tergiuersari, videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum censens regni cupidine: nec priùs destitit quàm mariti extorqueret cõsensum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaque sine parsimonia facto apparatu exquisitissimo, vnà cum Herodiade Romam profiscisitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque se accinxit ad resistendum: & quamprimùm eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis scriptis contra Herodem: simúlque mandauit, vt per occasionem amplius cum principe super hoc negotio differeret. Qui subsecutus Herodem, & secunda nauigatione vsus, tantum modò à tergo relictus est, quòd tum primùm ad Cæsarem admisso superuenit, literásque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus est: id oppidulum est Campaniæ, quinque fermè stadiis à Puteolis dissitum: vbi palatia sunt splendidissima, dum imperatorum quisque superiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus eò lauacris calidis sponte è terra scaturientibus, tam ad sartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos otio relaxandos commodis. Itaque Caius simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippæ perlegit literas, accusantes Herodem, quod prius cum Seiano conspirasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipsius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis suis haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Cæsar commotus, percontatus est Herodem, verãne essent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: satis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; eius donans Agrippæ indicit: Herodẽ verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi

ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς
ἔ γόνους εἶ), νεῦ γὰρ ὀρέχθητι συζήλους ἀξιώματος.
μηδὲ ὑπόμεινας ἁπάσας προέχοντι τιμῆς αἰδῶ, πλοῦτον
τεθεραπευτικότ τ σὸν, μηδὲ πενίαν ἀποφλύσῃς τ ἐκείνου, τ ἡμετέρας δυσοιας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένου, μηδὲ δευτερεύειν αἰσχύνεσθον· ἡγοῦ τ χθὲς κ προῶλεν ἐλέῳ τῆς σῆς ἀβεβαιωκότων. ἀλλ' ὅπῃ τ ῥώμης ἴωμεν, κ μήτε πόνε φεισώμεθα ἔξω, μήτε ἀργυρίου δαπάνης κ χρυσίου, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' εὐδαιμονίᾳ ἐν ἐλπίσιν ἡμέρας τ τήρησιν, αὐτῇ ἀναλώσεως τὴν ὅπῃ κτήσῃ βασιλείας ἰσομένην. ὁ ὴ, τέως μ ἀνεμείχετο ἀμαθὴς τ ἡσυχίαν, κ τ ῥώμης τ ὄχλον δι' ἀσφαλείας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωρῶντα ἑώρα, μᾶλλόν τως ἐπέκειτο κελεύουσα, μὴ ἀνιέναι πάντα πειρᾶσθαι τὴν βασιλείαν. τ πέρας ἐκαμεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμολογήσαντα αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι, ἀλλὰ τὸ μὴ ἑᾷ) ἄλλως ὑποφυλεῖν αὐτῆς τὸ ὅπῃ ζητοῦντος ψηφισάμενον. παρασκευασάμενός τε ὡς οἷόν πολυτελῶς, τ φίλοι μηδενὸς χεῖρον, ἀνήγετο ὅπῃ τ ῥώμης, ἅμα ὴ τ τέκνῳ ἡρῳδιάδι ἀγόμενος. ἀγείππας ὴ τέκνῳ, τε ἀδελφιδῇ αὐτῆς, κ τέκνῳ παρασκευάζῳ ἀγαπώμενος, κ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεὶ τε ἐπεπλεύκοτας ἤκουεν, πέμπει κ αὐτὸς ὅπῃ τῆς ῥώμης φερτεύματον αὐτῇ τῆς ἀπελεύθερον, δῶρά τε κομίζοντα τῇ αὐτοκράτορι, κ ὅπισολὰς κῆ τὸ ἡρῴδου, ἐξάδε τ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τ γάϊον. ὁ ὴ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τ ἡρῴδην, κ δεξιᾷ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπελείπετο τὸ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν μὲν, ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ ὴ, ὅπι καταίτεται, κ τὰς ὅπισολὰς ἀπεδίδου. κ περιέπλευσαν ἀμφότεροι δικαιαρχίαν, καὶ τὸν γάϊον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν, πολίσριον δ' ἐσι τ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ὑπὸ σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι τέ εἰσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεκτημένοις κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου περιγενέσθαι ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀϊόντα, ἀγαθὰ ὅπῃ τε ἰᾶσθαι τοῖς χρωμένοις, κ ἄλλως τῷ ἀειμένῳ τῆς ἁπάσης συμφέροντα. γάϊος ὴ ἅμα τε περιγενόμενον τ ἡρῴδην, φῶτον ὴ αὐτῷ ἐπιτυχεῖν, ἅμα τε τῷ ἀγείππου τὰς ὅπιστολὰς ὅπιον, ὅπῃ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας, κατηγόρει ὴ αὐτῷ ὁμολογίαν τε πρὸς σείανον κ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τ πάρθον ὅπῃ τῷ παρόντος κ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ἐπιδείγματά τε ἐν αὐτῷ τῷ λόγου μυριάσιν ἑπτὰ ὁπλιτῶν ἀριθμὸν κατασκευὴ ἐν ταῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ὑποκειμένην. ἐπυνθάνετό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, κ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τῷ ὴ, ἐ γὰρ ἐν ἔτερα εἰπεῖν διὰ τὸ ἀπροφύλακτα ἀληθείας, ἐπόνλος ἑᾷ) τὰ ὅπλα, ποτὰ ἡγούμενος ἑᾷ) τὰ ὅπῃ τῇ ὑποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τ ἀρχὴν ἀφιλόπονος αὐτὸν, περιθήκην τῇ ἀγείππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ ἀγείππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, δωσιδίξας οἰκητήριον αὐτῷ λεγδοῦνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῳδιάδα ὴ μαθὼν ἀγείππου ἀδελφὴν οὖσαν, τὰ τε χρήματα ἐδίδε ὁπόσα ἐκείνῃ ἴδια ἦν, κ τῷ μὴ καινωνεῖν νομίσας τῷ αἰδοῖ τῆς συμφορᾶς, τύχος αὐτῇ

τὸν

τ ἀδελφὸν ἔλεγχυ. ἡ ἦ, ἀλλὰ σὺ μὲ αὐτοκράτωρ εἶναι μεγαλοφρόνος τε καὶ ἀξιώματι τῷ σεαυτῦ πρεπόντως ταῦτα λέγῃς, κώλυμα δέ μοι ἔστιν ἐμποδὼν σε τῆ χάριτι ἣν δωρεᾶς δύνοια ἡ πρὸς τὸ γεγαμηκότα, ᾧ κοινωνόν με τῆς δεδαιμονίας ἡγουμένῳ, καὶ δίκαιον ἐγκαλλωπεῖν τὸ ὅτι τῆ τύχης καθίς ἄμεμπτον. ὁ δὲ ὀργὴν τῦ μεγαλόφρονος αὐτῷ ποιησάμενος, σωπᾶν καὶ αὐτὴν τῆς ἡρῴδη, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ ἀγείπωρα δίδωσιν. ἡρῴδῃ μὲ δὴ φθόνῳ τῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἡρῴδη γυναικείων ἀκρασιαμένῳ κακολογιῶν, δίκῃ ταύτῃ ὕστερον ὁ θεὸς. γαΐος μὲν πρῶτον ἑαυτὸν, καὶ τὸν ἐξῆς, παῦ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, ἔτι μέτριον παρέχων αὐτὸν, εἰς δύνοιαν προσχωρῆ, καὶ τοῖς ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δὲ ἤρξατο τῆ ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆ ἀρχῆς ἐκθειάζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τῆ θείᾳ πολιτεύειν ἤρτο.

A

B

C

Κεφάλαιον ι'.

Στάσις περὶ τὴν ἀλεξανδρείαν ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

ΚΑὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικῦσι καὶ ἑλλήνων, ἔρεις ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν γαΐον. καὶ μὲν δὴ τῆ ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἰς ἀπίωνα, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, καὶ ὡς τῆ καίσαρος τιμῆ πρεπόντων. πάντων γὰρ ὁπόσοι τῆ ῥωμαίων ἀρχῆ ὑποτελεῖς εἶεν, ἴσωμοιρ τῆ γαΐῳ καὶ νέως ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοῖς θεοὺς δεχομένων, μόνοις τοῖσδε ἄδοξον ἡγήσασθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὅρκιον ἀπὸ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὴ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζεν τὸν γαΐον, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβεύσας τῆ ἰουδαίων τὴν πρεσβείας αἰτὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρε δὲ τὸ ἀλαβάρχυ ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῆ κατηγορημένων. διακλείει δὲ αὐτὸν γαΐος κελεύσας, ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, πρὸς ὀργῆς τε ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτοῖς. ὁ δὲ φίλων ἔξοδον ἐνθυμούμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἳ πρὸς αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

D

E

Κεφάλαιον ια'.

Ὅτι γαΐος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτὸν εἰκόνα.

ΓΑΐος δὲ ἐν δεινᾷ φέρων εἰς τοσόνδε ὑπὸ ἰουδαίων προσιῶφθαι μόνων πρεσβυτῶν ὅτι συρίας ἐκπέμπει πετρώνιον, ἄρξοντα ἐπιτελλόμενος τῆς ἀρχῆς, καλοῦν χρεῖ πολλῆ εἰσβάλλοντα εἰς τὸν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἐς ἂν αὐτὸ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τῦ θεῦ· εἰ δὲ ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν παραλαβὼν, ἐπείγετο διακονεῖσθαι ταῖς ἐπιστολαῖς τῆ καίσαρος. συμμαχίαν δὲ πλείστων ὅσων ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὅτι πτολεμαΐδος παρῶν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἦρ τὸ πολεμεῖν ἐκ ἀφιξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γαΐον ἔγραφεν πρὸ τῆ ἐπιγνωσομένων. ὁ δὲ ἐπῄνει τὴν προθυμίας αὐτὸν, καὶ ἐκέλευε μὴ ἀϊδίνας, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένους ἐπιτελοῦσι. ἰουδαίων δὲ

F

G

parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Cap. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

CVmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruátur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

XV.

Cap. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

CAius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spóte id admittant, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidē, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata. freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret veritis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed morientur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ἐς τ πεζώνιον εἰς πτολεμαΐδα κ δέησεις, κ μηδὲν δεῖ ἀλλανομία σφᾶς ἐπαναλκάζειν ἀλλαβάσῃ τ παρίε. εἰ δέ σοι πάντες θέλετε τ ἀνδριάντα φέρειν, ἐ ἐμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρισόμεθα, πρᾶσσε τὰ διδομένα. ἡ γὰρ ἂν δυναίμεθα παρέντες συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε τῷ νομοθέτῃ κ προπατόρων τῷ ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν ἀπήκειν αὐτὰ κεχειροτονηκότων. πετρώνιος ὀργὴν λαβών, εἶπεν. ἀλλ' εἰ μὲ αὐτοκράτωρ ὢν βουλόμαι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτῦ, τάδε πράσσειν ἐπινοοῦμαι, κἂν δίκαιος ὦ ὑμῖν πρὸς με ὁ λόγος δοκῶ. νυῦ δέ μοι καίσαρος ἐπισταλέντος, πᾶσιν ἀνάγκη ὑπακοεῖσθαι τοῖς ἐκείνῳ πρεσβευθεῖσι, μὴ τὸ εἰς αἰτιωτέραν φέρειν ζημίαν τὴν ἀλλαχόθεν αὐτῷ. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ αὖ δύσκολας τὰς γαῖς παρελθεῖν, ἀλλ' αὖ αὐτοὶ ἀλλαβαίημεν τῶ νόμου τὴν πρεσβύτερον, θεοῦ πειθέντες ἀρετῇ κ πρεσβύνως πόνοις τῷ ἡμετέρων εἰς νυῦ ἀναβεβοηθότες μεμνημένοι, ἀλλ' αὖ βουλόμεθα δεῖ τοιοῦτον κακοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξει μὴ πρασσόμενα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ ἀλλαβαίνειν ποτ' αὖ θανάτου φοβηθέντες. ὑπομένομεν ἢ εἰς τύχας ἰόντες, ὅτι φυλακὴ τε πατρίῳ, κ κινδυνεύειν προθεμένοις ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπιτάμενοι κἂν σωθέντες, ἀλλά τε τῷ θεοῦ τὸ ἐπόμενον μεθ' ἡμῶν, ὅτι τιμή τε τῇ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, κ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦν τοῖς πράγμασι ἀλλατυγχάνειν. ἐκ δὲ τε σοὶ πείθεσθαι, πολλὴν μὲν λοιδορίαν τῷ ἀναιδεστέρῳ προσκεισομένην, ὡς δι' αὐτὸ ἀλλάξασιν τὸ νόμου προπατορικόν, κ ἅμα πολλὴν ὀργὴν τῷ θεῷ, ὃς κ παρὰ σοὶ δίκας ἦλθον αὖ βελτίων γαίῃ. κ ὁ πετρώνιος ἐκ τῶν λόγων θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονεῖν, κ μὴ αὖ ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῶ ἀλλαχθέντα δέκεσθαι τῇ γαίῳ τὴν ἀνάθεσιν τῷ ἀνδριάντος, πολλὴν ἢ ἔσεσθαι φόνον, τοῖς τε φίλοις ἀναλαβὼν, κ θεραπείαν ἢ πρὸς αὐτὸν ἴων, ὅτι πτολεμαΐδα ἱππάγατο χρῆζων κατανοῆσαι τῶν ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. κ ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τῷ πρὸς ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἢ κείνοντες τὸν ἐκ τῷ ἀλλανομεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπεκτιάζον πετρώνιον εἰς τὴν πτολεμαΐδα ἡγούμενον, καὶ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθίσαι, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πετρώνιος ἔφη, μήτε τῷ ἐκείνου ἀλλασκῶν λογιζόμενοι, μήτε τῷ ἡμετέραν ἀσθένειαν; οἱ δ' ἐδαμῶς πολέσαιμι ἔφασαν, τηρησόμεθα ἢ πρότερον ἢ ἀλλαξῶσι τοὺς νόμους. ὅτι τε τὰ πρόσωπα κείμενοι, κ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι κτείνεσθαι ἔλεγον εἶ). ἐ ταῦτα ἐπράσσετο ὅτι ἡμέρας τεσσαράκοντα, κ τῶ γεωργεῖν ἀπρόσιτοι λοιπὸν ἦσαν, κ ταῦτα τ ὥρας ἄσης πρὸς πόρῳ, πολλή τε ἦν προαίρεσις αὐτοῖς, ἐ τ θησαυρὸν ὀπθυμίας προθέσις, ἢ τ ἀνάθεσιν τῶ ἀνδριάντος θεάσασθαι. ἐν τοίνυν ἢ ὄντων πραγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου τῶ βασιλέως ἀδελφὸς, ἐ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τ οἰκίας, κ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾶ τ πλήθους, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν αὐτῆς παραγαγεῖν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς γαΐον τὸν αὐτοκράτορα αὐτῷ πρὸς τὴν ὑποδοχὴν

τῶ

τῶ αὐδριάντος, πῶς τε ὀλιγάντες τ γεωργεῖν ἀντικα- A
θίζουσ), πολεμεῖν μὲ ὑ βελόμενοι ὀλίγα τὸ μηδ' ἂν δύνα-
σθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονὴν, πρὶν ἐξαβλεῦσαι τὰ
νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀσπόρε τ γῆς ἀμοιρήσης, λη-
σείαι ἀναφύοιντο, ἀδυναμία καταβολῆς τ φόρων. ἴσως
γὲ ἂν ὀλιγωρηθέντα τ γαίου, μηδὲν ὠμὸν ὀλοφυρθεῖσαν,
μηδὲ ἐπ' αἰσχίστῳ φρονῆσαι τῶ ἔθνους. ἐμμένοντος ἢ τῆ
τότε βουλῆ τῶ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὸν ἄπειρον τῶ
πράγματος. ¶ οἱ μὲ ἀμφὶ τ ἀριστόβουλον, ὅτι τούτοις B
πρέσβιον παρεκάλουν. πρέσβις ἢ τοῦτο μὲν τῆ θεῖ
τ ἀριστοβούλου παντέλως ὀλιγωρούμενον, ὀλίγα τὸ ἴσως με-
γάλων ποιεῖσθαι τὴν δίκην, ¶ πάσῃ μηχανῆ προθυμη-
σαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, τοῦτο ἢ τῆ ἰουδαίων θεώμενος
τὴν ἀπροσδόκητον τῆς γνώμης, ¶ δεινὸν ἡγούμενος,
τοσοῦσδε μυριάσιν ἀνθρώπων μανίᾳ τῆ γαΐου ὀλο-
νοούμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς
θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, ¶ μετὰ παντὸς τὸν μὴ ταῦ-
τα βίον ἐλπίδος διαπεσεῖσθαι, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο, ὀλι- C
γείας τῆ γαΐῳ τὸ ἀπήνεστον αὐτῆ, ὀργῆ φέρεσθαι μὴ
ἐκ τοῦ ὀξέως δεδιδαγμένου αὐτῆ ταῖς ὑποστολαῖς,
τάχα κὴ πείσειν, καὶ τῆ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώ-
μης ὑπομένοντας, ἄψασθαι πολέμου τῶ πρὸς αὐτούς.
εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτῆ ξένοι τῆς ὀργῆς, κα-
λῶς ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμένους, ἴσως τοσοῦ-
δε ἀνθρώπων πληθύος πολυτρόπου, ἔκφυγεν πιθανὸν
ἡγεῖσθαι τῆ δεομένων τὸν λόγον. συγκαλέσας ἢ εἰς D
τὸν πρεσβιάδα τοὺς ἰουδαίους, οἱ ἦ ἀφίκοντο πολ-
λαὶ μυριάδες, καταστὰς ἐπ' αὐτῶν τοιάδε ἐν τῆ
παρόντι στρατιᾶ ἡ γνώμης ἀπέφηνε τῆς αὐτῆ, τῶ ἢ
αὐτοκράτορος τῆ προστεταγμένων τὸν ὀργὴν ἐδὲν
εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα ὑπενέγκασθαι
τοῖς προστεταγμένοις τοῖς παρακεκλῆσθαι θάρσος εἰσφε-
ρομένους, ᾧ καλῶς ἔχειν, τόν γε ἐμῆς τοσαύτης ὑπε- E
τετυχότα συγχωρήσει τῆ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναν-
τίον προσεῖναι. οὐ μὴν δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφά-
λειαν τε ¶ ἐμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἐκ τοῦ προσή-
κοντος μὴ ὑπολογιζόμενον τοσούτων ὄντων αἰτίαν ὦ, ὀλι-
γωρούμενον τῆ ἀρετῆ τοῦ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα
σεβομένοις ἥκιστα ἡγεῖσθαι. καὶ τῆ ὑπὲρ πάσαν ἀξίωσιν, κὴ
δυνάμει τοῦ θεοῦ, τὸν ναὸν ἐν αἷ προσήκειν τολμή-
σουσι ὕβρει πιστεῖν τῆς τῆ ἡγεμονεύοντων ἐξουσίας.
στέλλω ἢ ὡς γαΐου, γνώμας τε τὰς ὑμετέρας ὀλι- F
γωρῶν, ¶ πῆ κὴ σωτηρίᾳ χρώμενος ἴσως τ καθ'
ὑμᾶς παρὰ γνώμην πεισομένοις, οἷς προσῆκεν ἀγα-
θοῖς. καὶ συμπροθύμοις μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γὲ ἀν-
θρωπίνης μηχανῆς κὴ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκείνου ἐξου-
σία, παρεσκευάσατο ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῆ πατρίου,
κὴ αὐτῆ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις παρὰ γνώμην βουλεύ-
σεσι πιστῆ τῆ εἰς θεῖον ἀμαρτεῖν. εἰ δ' ἐκπραχθείς
γαΐος εἰς ἐμὲ ξέψει τὸ ἀπήνεστον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι G
πᾶσαν κίνδυνον, κὴ πᾶσαν βλαπτοφορίαν συνιῶσα
τῆ σώματι κὴ τῆ ψυχῆ, ἴσως τοῦ μὴ ὑμᾶς τοσούσδε
ὄντας ὅτι ἕνας ἀμαθὰς παθέσει διολλυμένους θεω-
ρεῖν. ἄπιτε οὖν ὅτι ἕρμα τὰ αὐτῆ ἕκαστοι, κὴ τῆ γῆ
ὑπονοεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ὅτι ῥώμης, κὴ τὰ πάντα
ἴσως ὑμῖν δι' ἐμαυτοῦ, κὴ τῆ φίλων, ἐκ ὁποζαπήσομαι δίκαιον εἶναι. ταῦτα εἰπὼν κὴ διαλύσας τῆ ἰουδαίων τ
σύλλογον, παρομυθεῖσθαι τῆ εἰς τὴν γεωργίαν ἥξιον τοὺς ἐντέλει, κὴ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σάς. καὶ ὁ μὲν δὴ θυμεῖν τὸ πλῆθος ἐκωλύθη. ὁ θεὸς ἢ, παῤῥησίαν ὅτι δεικνὺς τῆ αὐτῆ πεζοπορίᾳ

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiam si ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nõ præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratis, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens, curæ esse Deo res Iudaicas, attestãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens pollet contradicere. cúmque accuratè super hoc negotiò scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

καὶ τὸν ὅπως τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε δὲ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις χρόνῳ μακρῷ, διὰ τὸ ἐκείνῳ τῷ ἡμέρᾳ ἀθέριον οὖσαν καὶ ἄβροχμον ὑπεσημαίνειν ἐκ τοῦ πρόσθεν τὸν χειμῶνα, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμοῦ μεγάλου κατεχόμενον, ἐπιγνώσεσθαι ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος τοῦ ἄνωθεν, εἰ καὶ σωφρόνων ποτὲ θεάσαιντο τὸν οὐρανόν. ὡς τε δὴ τότε πολλοῦ, καὶ διὰ τὸ εἰωθὸς, καὶ διὰ τὸ ἐπιρρέδοξον ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς μὴ οὐδαμῶς ἀτυχήσειν περὶ αὐτῶν ἐπῆν μέγιστον. ὁ δὲ Πετρώνιος ἐπὶ πλεῖστον μείζονος, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τῷ Ἰουδαίων φροντιζόμενον, καὶ πολλοῦ ὑποσημαίνοντα τὴν ἀσφάλειαν, ὡς μηδὲν αὖ τοῖς ἔργῳ προθεμένους τἀναντία φρονεῖν ἐκμὴ ἀνυπερθέτου καταλείφθαι. ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν Γάϊον σπουδῇ τοῖς λοιποῖς ὅσα ἔγραφεν, ἐπαγωγὰ δι' ἃ τὰ πάντα, καὶ φανερῶς ἀδικαλογοῦντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ὑπονοεῖν, ἃς ἐκτείνοι, ἐκ δὲ δίκα γε πολέμου ἀδικαχωρήσειν τοῦ νομίμου τῆς θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν διασπερεῖσθαι, καὶ τῷ τεσπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου τοῦ προφητικοῦ αὐτῶν τινὰ δύναμιν, ὡς ἀκραφνῆ ἀποφαίνειν, καὶ μηδὲν εὐδοίας ὂν ὅπη δύναμιν τινὰ δεικνύναι καταλιπεῖν. ὁ δὲ Πρόκιος μὴν ἐν τούτοις ἦν. ἀγείτωπας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν δὲ ὅπη ῥώμης διαπρέπων, προὔκοπεν φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν Γάϊον μείζονος. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ προθύμως ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεά τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευὴν τὴν εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδὲ αὐτὸν Γάϊον ποτὲ ἰσωθῆναι θελήσαντα, καὶ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. τοσοῦτον αἴρει τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπερῆκεν, καὶ τῷ τὰ πάντα κρίσεως ἐπιφορτίσει παρασχεῖν. καὶ ὁ Γάϊος ἐκθαυμάσας τὸν τε δεῖπνον αὐτοῦ καὶ τὸν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρετῇ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῶν χρημάτων ἀπορεῖα χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὸν ἀγείππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ θεασόμενος, ἀνειμένος ὑπὸ οἴνου, καὶ τὸν δεῖνα εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτετραμμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλοῦντος εἰς πότον ἀγείππα. καὶ πρότερον μὲν σοι τιμὴν σωσθῆναι ἢ ἐχρῆν τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλὴν εὔνοιαν μὴ κινδύνων ἀποδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου πρότερον δι' αὐτὸν, ὑπλείπεις τε ὢν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν ἀρχὴν δὲ καταθέσθαί με ὑπὸ τῆς σπουδῆς, ἀναλαβεῖν βούλομαί σε ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον δὲ πᾶν ὅσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμισθασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν ἂν ἐμ προθεῖη τῷ δ' δυίμονος, δηλονήσεται γάρ σοι προθυμία τε καὶ ἰσχύϊ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γὰρ τε πολλοῦ αἰτήσασθαι, ἢ καί τινων προσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καὶ περ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤτησε ἀλλ' ἐκ τῶν ὀξέος ἀμείβεται τὸν Γάϊον, ὅτι ὅτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ κατασθῶν ἀδικαὶ τὰς τιβερίου ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, ὅτε νῦν προσέσειν τι τῷ εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν ποσὶ λήψεσι. μεγάλα δὲ ἦν τὰ προσδιορισμένα, καὶ γὰρ καὶ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τό γέ μου τῶν εἰλη-

ἀδικασθασάμενος, ἂν ἐφανέρου τοῦ Γάϊον, πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ κατασθῶν ἀδικὰ τὰς τιβερίου ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, ὅτε νῦν προσέσειν τι τῷ εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν ποσὶ λήψεσι. μεγάλα δὲ ἦν τὰ προσδιορισμένα, καὶ γὰρ καὶ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τό γέ μου τῶν εἰλη-

ἀνήφατος διανοίας τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐκπλαγεὶς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, πλέονος ἐνεπίμπλη εἰπεῖν, ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ δεδεγμένῳ. ὁ δ', ἐπεὶ περ ὧν δικαίαν προθυμίαν τῆς σῆς δωρεᾶς ἄξιον ἀποφαίνεις, αἰτήσομαί σε τοῦτο μὲν εἰς ὄλβον φερόντων ἐλάττω τὸ μεγάλως με ἀπαφορίσειν, οἷς ἤδη παρέχεις. ὅτι δ' ἂν σοι δόξαν προσκτήσηται τὸ δίκαιος, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις προσκαλῶ, καί μοι πρὸς δικαίας γνώμης παρὰ τοῖς πιστευομένοις, ὡς μηδ' ἑνὸς ὧν χρησαίμην ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γένοιτο. ἀξιῶ γάρ σοι τὸ ἀνδριάντος τὴν ἀπόθεσιν ἐμοὶ ποιήσασθαι κελεύειν περὶ ὧνιον εἰς τὸ ἱερὸν ἱερὸν, μηκέτι προφάσεως δεομένου. ὁ μὲν, καθάπερ κινδύνου τινὸς ἡγούμενος, εἰ δὲ μὴ πιθανὰ ἐκείνῳ γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, δεῖν τὰ μεγάλα νομίζειν τε καὶ ἔχειν, κύβον ἀναιρεῖσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἠγείτο. γάϊος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τῆς ἀγρίππου ἐνδεδημένος, καὶ ἄλλως ἀποδεχόμενος τὰ παραμυθούμενα, ὅτι τοσῶνδε μαρτύρων ψευδὴς γνώσεσθαι δόξει ὧν προθύμως ἐβιάζετο αἰτεῖσθαι τὴν ἀγρίππαν, μὴ τὸ ὀξὺς μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα δὲ τὸ ἀγρίππου τὴν ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχήν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, τὸ κοινῇ τῆς εὐθυμίας ὑπομελῶτο, πρισβεύων τοῖς νόμοις, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ γράφει πρὸς τὸν πέτρωνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀθεσίας τὸ σφετέρισμα ἐπαινῶν, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν πρὸ αὐτοῦ ἀπεσκληκότος. νῦν οὖν εἰ μὲν φθάσεις τὸν ἀνδριάντα ἱσχνὸν, ἵστατο, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀπόθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἄγειν, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔσπευδε, ἄπιθι. ἐγὼ γὰρ ὑπεύθυνόν μοι δοκῶ τὴν ἀναστάσεως τοῦ ἀνδριάντος, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ πολλῷ μείζονος, ἢ ὡς τε μὴ χρεία τῆς ἐκείνου, καὶ οἷς κελεύσειν αἰτεῖσθαι. γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν πέτρωνιον, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ὅτι ἀποστάσει αὐτοὺς καὶ δόξας ἐπείγεσθαι. μηδὲν καὶ ἕτερον ὑποσημαίνειν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἀλλὰ πόλεμον αὐτίκα ῥωμαίοις ἀπειλεῖν. καὶ θεωρήσας ὡς ὅτι πεῖρα τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τετολμηκότων, αὐτὴν ὅτιπᾶσιν ἤδεσαν μὲν τὸ αἰρετὸν, χρείσσονα δὲ τὸ βελτίονος, καὶ ἐφ' οἷς ποτ' εἶναι ὀργὴν χρῆναι παρ' ὧν τιν' οὐ δικαίως ἐπειγόμενος, παίδευσιν αὐτοῖς ἐδεῖ μὴ τιν' οὐ προσιθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ τιθεὶς τῇ ἐκείνης τὴν κείνου τὸ δυσάμενος, γράφει πρὸς τὸν πέτρωνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν μείζονι λόγῳ τῷ ἐμῷ πεποίησαι ἐντολῶν διακονεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τὴν ἐκείνων ἀρθεὶς, ὅτι παραβάσει τὴν ἐμὴν ἐντολῶν, κελεύω σε σαυτοῦ κρείττω γενόμενον, λογίσασθαι πρὸ τοῦ ποιητέου σοι ἀνωστάτην ὀργὴν τὴν ἐμὴν, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιοῦντό σε, οἵ τε νεῦν πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον γένοιντ' ἄν, μηδαμῶς ἀνυφέσθαι αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς. ταύτῃ μὲν γράφει πέτρωνιος τὸν ὁπισθεν, ὁ μὲν φθάσας ἔτι ζῶντος πέτρωνιος δεξάμενος αὐτὴν, διαδυνθέντος τὴν πλοῦν ἐς τοσόνδε, ὥστε πέτρωνιον γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μανθάνει τὸν γαΐου τελευτήν. θεὸς γὰρ ἂν ἀμνημονήσειν ἔμελλεν πέτρωνιος, κινδύνων ὃς ἀπειλήφει ὅτι τὴν τοῦ ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμὴν τὴν αὐτοῦ. ἀλλὰ τὸν γάϊον ὑποσκυδασάμενος ὀργῆς ὧν ὅτι σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ πρόσεσθαι ἐτολμήσατε, τὸν μισθὸν χρεωλυτῆν συνεργεῖ τῷ πέτρωνίῳ ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

A non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. Ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque gloriosum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quódque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciés etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem suaéque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad statuam attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendam esse. sin minus, non esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. remissum enim esse hoc Iudeis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. allatis postea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrænare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipso statuere debeas, semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subiit: sed amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tã à Romanis quã à prouincialib.

maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum A proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortẽ ſibi conſciſcere, quare B lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui fine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βουλῆς προὔχοιεν ἀξιώματι δίκην τὸ εἰς ἐκείνους ἀνεφέρετο τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τὸν γαῖον. καὶ τελευτᾷ μὲν ὀ μὴ πολὺν χρόνον, ἐπὶ γράψαντι πρὸς Πετρώνιον ἐπιστολὴν ἀπαγγέλλουσαν θάνατον ἀναπεμφθῆναι διεσολεῖ. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν τελευτᾷ, καὶ ὡς ἐπιβουλῆς ἐτέρων ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. Πετρώνιος ὁ πρεσβύτερος μὲν παρὼν ἐν Δικαιαρχείᾳ τὸ γαΐου τελευτὴν ἐπιστολὴ, μετ' ὀλίγον ὁ νεώτερος ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτὸν τελευτᾶν αὐτόχειρα. καὶ ἥδετο τῇ συντυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου, ὃς τὸν γαῖον κατέλαβεν, καὶ τῷ θεῷ τὴν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὀλίγον εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ὀκτὼ τοῦ ὄρους μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τὸν εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τὴν Ἰουδαίων σωτηρίας παρεχόμενον. Ὁ Πετρώνιος μὲν ἕτοιμος μὴ αὐτοπαθεῖς, ἐφοβήθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſineo ac Anileo fratribus. C

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίοις διʼ ἀσιναῖον καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædeſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem D poſſit alere. ad hæc non patet hoſtiũ aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis mœnibus. eidẽ flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quę deinde à multis hominũmy riadib. illò deducebatur, metu entiũ latrocinia Parthorũ quo E rum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſeriùs aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contu- F lerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſque egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in ali- G menta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorũ, ſi detrectarent

Γίνεται δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τοῖν βαβυλωνίαν οἰκοῦσιν Ἰουδαίοις, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ὁδημαῖς οἵᾳ τινος ἑλάσσων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁπόσους ὐχ ἱστορήμεθα. ἐφεῖς ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. νεαρδὰ δ' βαβυλωνίας ὄνομα πόλις, ἄλλως τε πολυανδρεῖουσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, ἐπὶ σιὼ ἄλλοις ἀγαθοῖς, ἐπ' ἀνθρώπων ἀπάρθενος. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις ἐν ἐμβόλοις, ἐφειδόφ τε τῷ διφθόγγου πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ὑπολαμβάνοντος, καὶ καρσιδὰς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ ἐφέρουσα, ὅθεν Ἰουδαῖοι τῇ φύσει τὸν χοεῖον πεπισμένοι, τότε δίδραχμον τὸν θεὸν καταβάλλειν ἐκάστους πάτριον ταύτῃ κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐκφέρετο δὲ ὥσπερ ταμιεῖα ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο· ἡ κωμὴ δὲ, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὸν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, διελοῦσαι τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ἐκπεπλούσησαν ἐκείνους τὴν βαβυλωνίας. ἦσαν γὰρ ἀσιναῖος καὶ ἀνιλαῖος, νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. ἐκείνοις, πατρὸς δ' ὄντας ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προσέταξεν ἐσῶν μαθήσει ποιήσεως ἐν ὄντος ἀπρεποῦς τοῖς ἐπιχωρίοις, ὡς τὸ τοὺς ἄνδρας ἐκλεπουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμφθήκεσαν παρ' αὐτοῦ, βακτηρίᾳ δὲ καλέσας δ' ἀφίξεως, ἐπάλασε πληγάς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τὸν διδασκάλων λογιζόμενοι, καθελόντες τὰ ὅπλων πολλὰ ὁπόσα τῶν οἰκείας φυλακτόμενα, ὤρχοντο εἴς τι χωρίον διῤῥήξειν μὲν ποταμῷ πιούμενον, νομοὺς δ' ἀγαθοὺς φέρειν πεφυκὸς, καὶ χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἐπιτήδειοντο. συνέπεσάν τε ὡς αὐτοὺς τὰ νεῶν οἱ ἐπιτήδειοι, καὶ τούτοις τοῖς ὅπλοις φερεγγυήτας, ἐρατηνοί τε ὄντας, καὶ τὰ κακῶν ἀμυνόμενοι ἐκ ἐπωλύοντο ἔτι. προελθόντες γὰρ δὴ τὸ ἄμαχον, καὶ κατεπολιόρκησαν ἀκρόπολιν, δι-

πεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόβον αὐτοῖς καταβάλλειν τὰ βοσκημάτων, ἢ ἀρκοῦσα δίπτερον γένοιτ' ἄν, πρεσβεύοντες φιλίαν τε παιδομένους, καὶ ἄμυναν τὰ ἀλλαχόθεν πόθεν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τὰ ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δὲ, ἃ μὲν ἐδέοντο παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ἠρνοῦντο, καὶ τὰ πρὸς πρόβατον ἐς ἕλλον

ὑπὸ-

ὁπόσα κελεύοιεν. ὡς τε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχύς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν ἐπ' ἐξείας ἐλαύνοντες κακουργεῖν. θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἤρητο πᾶς ὁ σύγχυσιν παρεχόμενος, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πελάταις. ὥστε ἤδη καὶ ὑποπτεύεσθαι ὑπὸ αὐτοῦ καὶ τὸν τῶν Πάρθων βασιλέα. ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ὅπως μὴ φυομένους κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτοῦ ἀναφανῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρὰ δόξαν τοῦ Βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθάσαι θέλων ἐπιβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασκευάζων τὸν στρατόν. ἐπεὶ καθίσας ὁ τὸ ἔλος, ἠσύχαζεν. καὶ ἅτε τῶν Ἰουδαίων ἐορτὴν ἄγειν σαββάτων ἀργίας παντὸς ἔργου ἰουδαίοις ἡμέραν, οἰόμενος καὶ Ἀσιναῖον ἀντιστήσεσθαι αὐτῷ τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄγειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προῆγε χρήζων αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν. ἀσιναῖος δ' ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέπεσεν ἐκ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γίγνεται, ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπιβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χαλινῶν. δέδοκα μὴ ἐληλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι προϊσάντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπτης, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐναντίων ποιησόμενος. εἶπε δ' ὅτι ψεύδεσί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁμῶς, τάδε εἶπε, καὶ ᾤχοντό τινες προσκοπεύσοντες τὸ γενόμενον. καὶ ἦ τάχος παρελθόντες, καὶ ἅτε αὐτὸς ψεύδης σαφῶς εἰκασθεὶς ἐν τῷ θαρσαλεῶς τοῖς πολεμίοις, ἅτε ἐκείνοις πλείονας ὑπάρξειν ἤμελλεν ὑμῖν ὑβριεῖν. προσιόντες δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων διαφέροντες, τοσῆσδε ἵππου πλῆθος ἐπελαύνουσιν ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κειμένοις, διὰ τὸ καθείργεσθαι ὑπὸ τῶν ποταμῶν εἰς τὸ ἀργεῖν. ἀσιναῖος δ' ὡς ἄρα γνώμῃ τῇ κατασκόπου κρίνειν ἔμελλεν ὅτι τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τὸ ἐπ' ἀφανέστοις τελευτῶντας δύφρᾶνειν τοῖς πολεμίοις, τὸ ἀλκῆς δεξαμένους ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, εἰς ὃν ἐπιπλώει, θαρσύνομεῖν τιμωρίαν ἀπολαμβάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, ὃ δὴ τὰ ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῷ διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς δὴ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἐξέπονται τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ ἀλόγιστον τῷ τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ὑπερφρονήσεως αὐτὸ τὴν ἀρχὴν γενομένης, ἐν ἐλάσσονι τιμᾷ καθ' αὑτὸν ὀργὴν ἢ ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπέστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἀδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ὅτι φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ὑπερκείμενα καὶ τιμάς, ἥτις ὑμῖν, πρὸς τὴν νῦν ὕστερον ἀρετὴν μελλήσασι δωρεῖσθαι τὴν ἐκείνου ὠφελεῖν. ἀσιναῖος δ', αὐτὸς μὲν ἐπιβάλλεται ἀδὲς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δ' ἀπλαῖον ἐκπέμπει μὴ δώρων ὁπόσα πορίσαι ἑαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ᾤχετο, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. ἀρτάβανος δ' ἐπεὶ θεᾶται τὸν ἀπλαῖον καθαμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ τὸν ἀσιναῖον ἐφυστερηκότος.

imperata facere. quapropter necessitate coacti mittebant eis quantumcunque poscerent. quo factum est, vt aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum quoslibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postquã hæc audiuit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiso opprimere: obsessáque palude suos iussit aliquantisper quiescere. postridie verò Iudæis sabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio vinctos se abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos inueret. Asinæus verò qui tum fortè positis prope se armis cum sociis desidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed procurrat aliquis speculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optarim autem vana esse, quæ diximus. móxque quidam profecti vitum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem fuisse referentes: adesse vltores acceptæ iniuriæ. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, verãte propter ferias patriæ consuetudine. at Asinæus longè aliter quàm speculatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc voluptatem hostibus, vt per otium in se grassarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, vt si ita fors ferat, non inulti pereant: primúsque correptis armis suo exemplo ad similem excitiuit audaciam, ad consertãdas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ postquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aspectum & colloquium: confestímque ad eos misit fidissimum è satellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi iniuriam eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipsorum remittere, mississéque se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis, paratam esse regis munificentiam, foréque vt hac sua virtute posthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem verò Anilæum misit cũ quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solum venisse, rogauit cúrnã domi reliquisset Asinæum,

cognitóque metu illum se continere intra paluſtria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læſurum in fidem venientes : ídque porrecta iuueni dextra ſanciit, quod apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. nam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diſſidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur conſilio illúm accerſiit. Aſinæus verò facilè à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quàm luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quòdque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis mitatus generoſum Aſinæi animum, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore; quod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſo magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cùm rogaſſet, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnáſque tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat : negauit ſe hoc permiſſurum in hominem qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam : ſed redeuntem aggreſſus per vim abſque meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo : Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuíque in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorſus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potentia,

A ἐπεὶ δὲ πιστωθέντα αὐτὸν ὀλίσαντα ἐν τῇ ἕλει ὑπομένειν. ὁ δ', τοῖς τε πατρῴοις θεοῖς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δρᾶσθαι αὐτοὺς πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον ἅπασι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις ἀσφάλημα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἐπεὶ δ' ἂν ψεύσαιτό τις δεξιὰν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως γνωμένης, ἐδὲ πρόσθεν ἐνεδιάσθη εἰ τοιαύτης ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, ἅπαξ τὴν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ ἀρτάβανος μὲν ταῦτα πραξας, ἐκπέμπει τὸν ἀνίλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραττε δ' ταῦτα ὁ βασιλεύς, χρήζων ἐν ὁμοίσμα τῇ ἀρετῇ τῆς Ἰουδαίων ἀδελφὰς εἰς φιλίαν κτήσασθαι τὴν ἐκείνου στρατηγασίαν, ἐν δόξασί τε ὠσῶν καὶ διανοίᾳ τὸ ὑποπτεύμενον μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ τῷ πολεμοῦντι πολέμῳ τὸν ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τὴν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅτι μέγα οἱ περὶ τὸν ἀσιναῖον ἐπὶ τοῖς βαβυλωνίαν, ἤδιστα συστάντες ἐπ' ἀλεθρίᾳ τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχόντες τὸ κακῶσαι μείζονος ἁμαρτοιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς σπεύδει. ὁ δ' ἀνίλαῖος, πιθανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τοῦ τε ἄλλου προθυμίαν ἐνδυόμενος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ μεγιστηρίον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν ἀρτάβανον, ὁ δ' ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται φιλοφρονούμενος. ἐθαύμαζέν τε τὸν ἀσιναῖον τοῦ ἐν ταῖς θεάσεσιν ἀψύχου, θεωρῶν παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύ τε καὶ τοῖς πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δεινῶν καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲν κρίνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα ἀνδράσιν παρέχοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος. ἀνδρά τε πόλεμον δεινὸν τὸν ἀσιναῖον ἀβδαγάσης τῆς αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τότε ὄνομα ἔλαβεν, καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ἣ χρῶντο εἰς πόλεμον. τοῦ δ' ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν ποινὴν ἀπολαβεῖν ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν παρθυαίων ἀρχὴν, ἀλλ' ὡς οὐκ ἔπεισεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα διδοὺς ἐπ' αὐτοῖς πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γενέσθαι παυσάμενος. εἰ δ' αὖθις τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὀκνήσας χρήζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐπιδίκη τὴν ἀρχὴν περιϋβρισμένην, ἐπαναχωρεσῶν φρονῶ ὀφθέμενος προσιόντος κρατεῖν τῷ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας τὴν ἐμῆς, ἔωθεν δ' μεταπαλέσας τὸν ἀσιναῖον, ὥρα σοι φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ὅτι τὰ σαυτοῦ, μὴ πλείοσι τῆς ἐνθάδε στρατηγῶν τὴν ὀργὴν ἐρεθίσειας, ὅπως χειρεῖν σῦ τῇ σφαγῇ, καὶ δίχα γνώμης τῆς ἐμῆς. παρακαταθήκην δέ σοι δίδωμι τὴν βαβυλωνίων γῆν, ἀλλ' ἐς αὐτόν τε, μὴ ἀπαδῇ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῆς σῶν φρενῶν. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρησοῦ ἀνεπίκλητον σοι παραχόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν, ὡς ὅτι κέφοις, ἀλλ' ὅτι τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀνα-

κειμένως. ταῦτα εἰπὼν, μὴ δῶρα δοὺς ὁπλίτικα ἐκπέμπει τὸν ἀσιναῖον. ὁ δ' εἰς τὴν οἰκείαν παραγενόμενος, φρούρια κατασκευάζει, ἐπόσα πρότερον ὠχύρου, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο, ἐπόσα ὡς ἄλλος τῆς πρότερον ἐν τοιαύτης ἀφορμῆς ἅψασθαι πραγμάτων ἐν τολμῇ γενομένων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ κατασταθμόμενοι στρατηγοί. μικρὸν γὰρ ἐδόκει μὴ τῆς κατ' αὐτὸν ἧσσον ἀρετῆς ἢ ἐν βαβυλωνίοις πρεσβεῖα τιμή. ἰδὼν δ' ἐν ἀξιώματι μὴ δυνάμει,

πάντα

πάντα τε ἤδη τὰ ὅπη ἡ μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα. πρόκοπήν τε αὐτῷ ἡ δυσαιμονία ὅπη ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀκμαζόντων ἢ αὐτοῖς τὰ ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοῖς ὅπη καταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν ἀρετὴν ἡ πρόκοψαν ὅπη μέγα δυνάμεως, ἐξέπουσιν εἰς ὕβριν ὅπη ῥᾳδίας τὰ παρόντων ὑπὸ ὅπη θυμῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τὴν παρθένον τινὰ, στρατηλάτου ἢ ἀφίκετο τὴν ταύτη χωρίων, ᾧ δὴ καὶ ἔπετο γαμετὴ ἄλλα τε ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι πρόφασιν πασῶν, καὶ μείζονα ροπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τὴν δυσπραξίαις. ταύτης εἴτε ἀκοὴν τὴν δυσπραξίας ἐκμαθὼν, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γιγόμενος, ἀνίλαος ὁ τὴν ἀσιναίου ἀδελφὸς ἐρασθεὶς τε γέγονε καὶ πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐπιφανέστατος τὴν συνοδον τὴν γυναικὸς μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ πρόσθεν. τὸ δὲ δυσαντίπλεκτον κρίνειν τὴν ὀργὴν. ἅμα τε ἦν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς αἰὲν ἐκεχειρότονητο, καὶ μάχης ἐπάκτου γιγομένης πεσόντος αἰφνιδίως ἁλοῦσα ἐγγάμιστο ἐρασθῆ. ἐμοὶ δὲ χαλεπῶν δυσχερῶν ἀνίλαῳ τε ἅμα αὐτῷ, καὶ ἀσιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ, ἀλλὰ σωὶ τινι μεγάλῳ κακῷ, ὃς διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ δὲ τὰνδρὸς τεθνηκότος, αἰχμάλωτος ἦγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πάτρια ἦν, ὅπη χώριον ἦν τοῖς ἐκείνη πᾶσιν ὅσιν ὅπη τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἔασιν ὅπη ξένης συνεπάγεσθαι, θεὶς ἐλοῦσα καὶ ταύτη τὰ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λελη θότως αὐτῷ θρησκείαν ἐποιεῖτο. γαμετὴ ἦν ἀποδειχθεῖσα, ἤδη ξύπω τῷ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μηδ' οἷον νομίμων ὅπη τὰ προτέρου αἰδοῦς, ἐθεράπευεν αὐτούς. καὶ τῷ ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσκηπτον, ὡς ὑδαμῶς πρέποι ἐθεσιν καὶ, ὑδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῷ προφορα, γυναῖκα ἠγμένος ἀλλόφυλον, καὶ βαβαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τὰ αὐτοῖς εἰωθότων τὰ ἀκείθειαν. ὁρᾶν ἓν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τὰ σώματος συγχωρῶν ἀπολίσειε τὴν ἀρχὴν τὰ δυσπραξίας, καὶ τὰ εἰς νεῶ ὑπὸ τῶν θεῶν προσηλθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δὲ ὑδὲν ἐπέραινον, ἀλλὰ καί πνα αὐτῷ τὰ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείστοι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε, καὶ ὃς κτεινόμενος δίνοίας τε τῷ νόμων, καὶ τὰ κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπιφέρεσθαι αὐτῷ τε ἀνίλαῳ, καὶ ἀσιναίῳ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίαν ὑπὸ τῷ ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γιγνώσκειν ἥκιστα, τοῖς μὲν, ὡς ἠγνωμόσι ὠφανομιῶν γεγονόσι, τοῖς δὲ, ὅτι μὴ βοηθῶν αὐτῷ διὰ τὸ πάσχοντι διὰ τὸ ἀδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δὲ ἐβαρυνόοντο μὲν, ἠνείχοντο δὲ, μιμνῃσκόμενοι ὧν ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ ἐκείνων, τῇ δυσαιμονίᾳ συνελθόντες. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν θεραπείαν ἀνεθῶνται θεῶν τῷ παρθυαίοις τιμωμένων, ὡς ἔτι μᾶλλον ἠγούμενοι τὸ ἀνίλαῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὅτι τὸν ἀσιναῖον ἐλθόντες καὶ πλέονες ἤδη κατεβόων τὴν ἀνίλαῳ φάρμοι καλῶς ἔχῃ, εἰ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐφαρκόντα τὸ ὠφελῆν, ἀλλὰ νεῶ ἴδιν, ὅπι φόβην ποιεῖσθαι τὴν γεγονότος, πρὶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡμέᾳ εἰς ὅλεθρον ἀναφανῆναι. τόν τε γάμον τὸν ἀνθρώπου λέγοντες ἀμφ' αὐτῷ, ἔτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τὴν θρησκείαν ᾗ ὅπτησάνοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει τὴν θεῶν τῶν αὐτοῖς σεβασμίων πρόσασθαι. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη μὲν τὴν ἁμαρτάδα τῶν ἀδελφῶν μεγάλων αἰτίαν ὄσαν κακῶν, καὶ ἐσωμένῳ, ἀμελῶ, ἀλλὰ τοῦ ἐνείχετο γε δίνοίᾳ τῶν συγγνοῖς νικώμενος, καὶ συγγνώμων νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τὴν ὀργὴν νικωμένου. ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὀσημέραι συνεσρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαὶ, πυνθανόμενοι δὴ φησὶ πρὸς αὐτῷ

A vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deterius vergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptiſque inſtitutis patriis, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cùm neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neq; vlla alia ſpes eſſet potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipſi quàm fratri fuit principium. cùm enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clàm inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriuſq; fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſecuti ſint. Sed adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam confoſſus ſit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorúmque ſociis, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtque ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per ſummum nefas opprimi paſſi ſint. quamuis enim moleſtè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factóque concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi priùs parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certè erratum corrigere, priuſquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierent, tādem ſuper ea fratrē

admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, multerémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui duriùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Arrabani filiam: cósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curate corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mitthridatem etiam vxorem captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudæis tot iam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione noui vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum sciens vita existimans,

A

B

C

D

E

F

G

πρὸς ἀνίλαῖον, τοῖς τε πρώτοις γεγονόσιν ὕβρεσι, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἀνθρωποκτονίαν ἐπεμέμφετο. ἐφοβεῖτο δ' οὐδὲν ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἡ γυνὴ δ' ἀφθονομύθει μὲν τὸν θεὸν τὸν κατέχοντος τοῖς λαοῖς δι' αὐτῶν, δεδοικυῖα δ' μὴ τὸν ἀνίλαίου μηκέτι πάθοι ἔρωτι τῆς πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῆς ἀσπαίρω δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθίησι τὸν ἄνθρωπον, ἀδεῶς τε λοιπὸν ὅτι κειτὴ τῆς πρὸς αὐτὸν προσχθησομένων τῆς ἐφεξῆς ὀργομένῳ. ἀνίλαῖος δ' καταμόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἐφαλαβὼν, ἐξάγει στρατιὰν ὅτι ἐπὶ μιθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυαίῃ, καὶ βασιλέως ἀρταβάνε τὴν θυγατέρα γαμηκότος, ὅθ' λείας τε ἦγε αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα ἐξείσκεται, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὅτι προσλήψει τὸ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μιθριδάτης δ', ἐτύγχανε γὰρ τῆδε, ἐπεὶ ἀκούει τῆς κώμης τὴν ἅλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων ὁπότε μὴ προάρξαντος ἀδικεῖν ἀνίλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τὸ ἀξιώματος ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείστων τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαῖον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τῆς αὐτῆς καταλαβὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπαύριον μαχησόμενος δι' τὸ ἑβδόματον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένοις. ἀνίλαῖος δ' ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς σύεργου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μυθριδάτης ἤμελλε διαυνθαι δειπνοποιησάμενος, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τῆς ποιεμένων χρήζων τοῖς παρθυαίοις ὑπαντεσεῖν, καὶ πρὸ φυλακὴν τετάρτην ὑπαντεσὼν, τοὺς μὲν, ἔτι κοιμωμένους αἱρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτην δ' ζωγρία λαβὼν, ἤγαγε ὡς αὐτὸν ὅτι ὄνον γυμνὸν ἀναθέμενος, ἅπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρθυαίοις. καταγαγὼν δ' εἰς τὴν ὕλην μὴ τίνος τρόπου τρόπου, καὶ κελεύοντων τῆς φίλων αἱρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀποδόσθαι αὐτὸς ἐναντία. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν αἱρεῖν ἀνδρα γένους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρθυαίοις, καὶ ὑπεραμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. νυνὶ μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ εἴπερ ὑβρεισαι μιθριδάτης, ἀλλ' οὐ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἀνεργεζόμενον χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε παραπαχθεῖσι. πάχος δέ τι ἀνήκεσον ἐκ ἀφεμένους βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλῃ σφαγῇ ἰουδαίων τῶν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, διά τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀπαστροφὴν εἶναι ἂν αὐτοῖς πάσματός τινος ἡγουμένῳ τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθύι χρώμενον. ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτην τιμωρήσεσθαι τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν προϊόμενος, ἀγαπῶντ' τὴν σωτηρίαν μὴ αἰχμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν ἡγουμένης. καὶ νυνὶ ἐπανάδραμε τὴν ἀρετὴν ἣ θεὸς ἐπώνυμον τοῖς βασιλεῦσι, ἣ μὴν φαλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὅτι γάμου κοινωνίας. ὁ δ' αὖ, τοῦτο μὲν τῆς ὀνειδῶν τὸν καθημέραν αἰσθησόμενα μὴ φέρων, τοῦτο δ' τὴν γυναικὸς τὸ μεγαλοφρονεῖν δεδιὼς μὴ φαλύσοιτο αὐτὸν τὸν γάμον, ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος, συνάγει γοῦν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, οὐ ἀπαρκετὸν ὑπολαμβάνων ἐπὶ τὴν αὐτὸς τὸν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων ἡττηθοῖτο αἰτιολε- A
μίστων. ἀνίλαῖος ὁ ὡς μανθάνῃ προσελαύνοντα δυνά-
μει πολλῇ τὸν μιθριδάτιν, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν
τοῖς πολεμίοις, δυτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὅμοια
προέξειν τοῖς πολεμίοις, καὶ τῷ τε τόλμησιν καὶ εὐωδόσι
θαρρεῖν ἀδατυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί
τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγένοντο αὐτῷ καθ'
ἁρπαγὴν τῆς ἀλλοτρίων ζαπησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν
προεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς B
εἰς ςαδίους ἑνενήκοντα, καὶ δι' ἀὐθρω δ' πορείας γε-
νομένης, καὶ μεσημβρίας, τότε προῆλθε τὸ δίψος, καὶ
μιθριδάτης ὑποφανεὶς, προσέβαλλε τεθλασμένοις
μέρεσι τῆς πορείας τὸ πιεῖν, δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ
ὅπλα μὴ δυναμένοις. ζοπή τε οὖν γίνεται τῷ προὶ τὸ ἀνί-
λαῖον ἀρχὰ, διὰ τὸ ἀπηνορδυκότας ἀκραιφνέσι προσ-
φέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀν-
δρῶν. ἀνίλαῖος ὁ, καὶ ὅσον προὶ αὐτὸν ἦν σωμεσηκὸς ὑπὸ τ' C
ὕλης ἐπανεχώρων φυγῇ μεγάλῃ νίκης τ' ἐπ' αὐτοῖς
χαρὰ μιθριδάτῃ παρεσκηκότες. ἀνίλαῳ ὁ προσπέ-
πλῆθος ἄπιεσον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τ' σωτηρίαν
ποιεμένων, ῥᾳδιώνης χάριν τ' εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε ἀν-
ταναίσωμα τ' τούτων προσοδον γνώσεσθαι πλῆθης τ' ἀπο-
λωλότων. ὑ μὲν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπλωκόσι διὰ τὸ
ἀμελέτητον. ὑ μὲν ἀλλὰ καὶ ταύτας ὑπηρετὰ τ' κώ-
μας τ' βαβυλωνίων, ἀνάγκατά τε ἰὼ πάντα ταῦτα ὑπὸ D
τ' ἀνίλαῳ ὕβρεως. καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πο-
λέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νεωρὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰου-
δαίους ἀνίλαῖον ἐξαιτέμενοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τ'
λόγον, ὑδὲ γὰρ βουλομένοις ἑκάστοτε ἐνδέχεσθαι δυνατὸν
ἰώ, τ' εἰρήνην προκαλοῦντο. οἱ ὁ καὶ τοὶ χρήζειν ἔλεγον
τ' ὅπη τ' εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πέμπουσι μὴ τῆς βα-
βυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τ' ἀνίλαῖον. οἱ ὁ E
βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς γνωμένης, μαθόντες τὸ
χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαῖος ἰώ, δύπιπεσόντες κρύ-
φα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον ζωπομένοις κτεί-
νουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀνίλαῖον
αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι ὁ ἀπαλλαγέντες
τ' ἀνιλαίου βαρύτητος, δύσομισμα γὰρ ἰὼ αὐτῷ
μίσει τῷ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ὅπη πολὺ διά-
φοροι καθεστήκεσαν ἀπὸ τῆς ἐναντιώσεως τῷ νόμων,
καὶ ὁποτέροις ἔδοξε θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων F
ἤπλοντο. καὶ τότε οὖν ὑπολωλότων τῷ προὶ ἀνίλαῖον,
ἐπεπίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ ὁ ἐν δει-
νῷ πιθέμενοι τὸ ὕβρει τὸ ἐκ τῷ βαβυλωνίων, καὶ
μήτε ἀπιτάξασθαι μάχῃ δυναμένοις, μήτε ἀνεκτὸν
ἡγούμενοι τὸ συμοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν
τῷ ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογωτάτῳ, σελεύκου κτίσαντος
αὐτὸ τὸ νικάνορος. οἰκοῦσι ὁ αὐτὸ, πολλοὶ τῷ μα-
κεδόνων, πλεῖσοι ὁ ἕλληνες, ἔσι ὁ καὶ σύρων ὀλί-
γον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτην κατα-
φεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅπη πέντε ἔτη ἀπαθεῖς G
κακῶν ἦσαν. τῷ ὁ ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ πρῶτον, φθο-
ρὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῷ, καὶ καιναὶ κτίσεις
ἐν τ' πόλεως καὶ δι' αὐτὸ ἀφιξιν εἰς τ' σελεύκειαν, ἐνδέχεται δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' αἰτίαν ἰὼ ἀ-
φηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅπη πολὺ ἐν στάσι καὶ διχονοίᾳ ὄζιν ὁ βίος, καὶ κρα-
τοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων γνωμένων ἐσασιάζον, καὶ οἱ σύροι καθυπέρτε-
ροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως

si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe duceus continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtímque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquique hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium, quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu itruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſententes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros apellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum est. nam cùm vtrinque primatibus commissum esset negotium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si vtrique Iudæos communibus prosequerentur odiis: eósque ex improuiso aggressi, occiderunt supra quinquaginta vitorum millia: nec vllus euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hybernare est solitus, habens ibi maiorem suppellectilis partem repositam, ibíque sedes fixerunt, tutos se rati regiæ maiestatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus est: quãdo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem. quo factum est vt plerique Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A

B

C

ἐντεταλμένων. καὶ οἱ ἕλληνες προθυμούμενοι τῇ φάσῃ, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθείεν παῦσαι ταυτὸν λέγοντας Ἰουδαίους καὶ Σύρους, διελέγοντο ἕκαστος πρὸς τοὺς σύρων τοὺς αὐτῷ συνήθεις περὶ τῶν γεγονότων, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δ' ἐπείθοντο ἀσμένοι. ἐλύοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἑτέροις αἰσθόντων πεφασόντων ὅτι ἀλλαγὰς ἔσχισε ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμοσάντες τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἐδόσαν παρ' ἀλλήλοις πρᾶξαι τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος, διαπεσόντες αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντο τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων ὑπεχωρήθησαν αὐτοῖς ἔφυγον. Οὗτοι τε δὴ εἰς κτησιφῶντα δυσχώρησις πόλιν ἐλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη τ' ἀπόκειται αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσυλίαν γὰρ δὴ αὐτοῖς τοῦ ἔθρυσιν ἐποιημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκείων ἀπέφερον πόλεων. ἐφοβήθη γὰρ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων γένος, τοῖς τε βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς σελευκεῦσι. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον δὴ σύρων ἐμπολιτεύον τοῖς τόποις τούτων ἔλεγον τοῖς σελευκείοις ὅτι πολέμῳ τοῦ πρὸς Ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἰς τὰ πέριξ καὶ τοῦ νίσιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτώμενοι τοῦ ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν καὶ Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα δὴ.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος καῖσαρ ὑπεβουλευθεὶς ὑπὸ κασίου χαιρέου, ἀνηρέθη. Κεφ. α
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β
Στάσις δ' βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ
Ως κλαύδιος καῖσαρ ἐπιδίδωσιν ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ, Ϛ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ προσγράμματα τοῦ καίσαρος ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ ὑπὲρ πάσης αὐτοῦ ἀρχῆς. Κεφ. δ
Ἀπόπλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε
Ἡ ὄπισθεν πομπὴ στρατωνίου τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ϛ
Περὶ τῆς τοῦ ἀγρίππα προόδου ἄχει δ' πολυτῆς. Κεφ. ζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. CAP. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. CAP. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. CAP III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. CAP. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. CAP. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præsidis ad Doritas pro Iudæis scripta. CAP. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS postrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerísque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exilijs cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbe Campaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traijcere, & alioquí ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitans. His spoliis palatium suum & hortos exornauit, aliósque suos secessus per Italiam. Ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Atheniensis statuarij,

Κεφάλαιον α'.

Ως γάϊος ὑπὸ χαιρέου ἀπῆρε.

ΓΑΪΟΣ ὁ νέος εἰς μέγιστον ἐξύβρισε τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοῖς ὁπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν ἐπιδείκνυτο τὴν ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δὴ πάσης ἐπεμψε γῆς καὶ θαλάσσης ἐλλὴν αὐτίκα, ὁπόσην ῥωμαίοις ὑπακούει, μείζονα τὴν αἰτίαν ἀπέπλησεν αὐτὸς κακῶν, ὁπόσα μὴ ἐξόρητο πρόσθεν. μάλιστα δὲ ἠδικεῖτο τὸ δεινὸν τῆς περιοικουμένης ἡ ῥώμη κατ' οὐδὲν αὐτὸς τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγεμένη, ἀλλὰ τοῖς τε ἄλλοις ἄρχοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τὸν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δύναμίδας, καὶ πρόγονων ἐπιφανείας τιμώμενοι. μυελά τε διέσκετο, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοία τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τὸ πόλεως ἀγομένων, δίκαι τὸ ἐκ τούτων εἰς τὸν βουλὴν εἶδη καταπλήσεις, ὧν ἀτιμώσεις καὶ μεθάνασις κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, δίκαι τὸ κατὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐφ' ἁμαρτίαις τῶν χρημάτων αὐτοῖς συστυγχάνειν. ἐξεθείαζε δ' ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς ἐπὶ τὰ ἀνθρώπινος ἐξίει γένεσιν, ἀλλὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἰς τε τὸν διὸς φοίτῳ τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲ καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀρ' αὐτοῖς ὄζειν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν δία. καὶ ἄλλα ἔπραξε μανίας οὐδὲν ὑπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ὑπὸ διαμαρχίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσογείους ἑτέραν πόλιν ὑπεθαλάσσιον, καὶ τὸν ἀβασιν δεινὸν ἡγούμενος ξύπρει περᾶσαι, καὶ ἄλλως ὑπεβάλλειν ἡγούμενος αὐτῷ δεῖσθαι ἔνια τῆς θαλάσσης ἑαυτὰ ἐ ὁποῖα ἐ οὐδὲ γῆς ἀπωτέω, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σαδίοις ξιάκοντα μέτρων τὴ θαλάσσης, καὶ εἰσω τὸν κόλπον ὑπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ὅπη τῇ ξεφύρᾳ τὸ ἄφμα. θεᾷ δὲ ὄντι ξιαύτας πιεῖας καλὰς ἔχθ τὰς ὁδοὺς τῷ τε ἱερῶν τῷ ἑλλήνικῶν οὐδὲν ἐπ' ἀσύλητον κατέλειπεν ὁπόσα γεαφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἀγαθαὶ κελεύσας παρ' αὐτὸν. ὁ γὰρ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν τε ὅσων τὸ ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγαλμάτων, τῶν τε οἰκείαν, ἐ τοὺς κήπους, ὁπόσα τε αὖτῷ καταγωγὰ δίκαι τῆς ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸ ὀλύμπιον πεμπόμενον δία τὸ τῶν ἑλλήνων, καὶ ὅπως ὀνομασμένον ὀλύμπιον, φειδεῖν τὸ ἀθλιώτατα πεπεισμένος,

ἐπόλ-

ἐτόλμησε κελεύσαι εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. ἐμοὶ μὲν οὖν A
παρεσκεύασε γε τῷ ἀρχιτέκτονι, φασὶν, πρὸς Μέμμιον
ῥηγοῦλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ ἀγάλματος, ἀπολεῖσθαι
τὸ ἔργον κινήσεως αὐτοῦ γενομένης. λέγεται γοῦν τὸ μέμ-
μιον τοῦτο, καὶ σημείων μειζόνων γενομένων ἢ ὡς αὖ πανηγεῖσθαι, ῥᾳδίως τὴν αἴρεσιν. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν
ἀδεκόνητον τὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτων
αὐτὸν κινδύνου ἐμοιμένου, σώζεται φθαίτος ἤδη B
Γαΐου τελευτήσας. εἰς τοῦτο γοῦν προὔβη τὸ μανικὸν
αὐτοῦ, ὥς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ γενομένης, ἀνακομίσας ὅτι τὸ καπετώλιον ὅτι τοῖς γόνασι κατατίθεται τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ δὴ
γεγονέναι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα φάμενος ἐν μέσῳ δὲ καταλιμπάνειν. καίτοι ἐνεῖχετο προφάσουλα αὐτὸν οἱ ἄν-
θρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας C
ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷς ποιν ἐθελήσειεν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἐῶ ὁπόσα μέλλοι γενέσθαι, ὅτε
τὸ χαίρειν τε καὶ ὑπαγορεύσει τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυσίου ἑτοίμου ποιήσασθαι πολυδεύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ Γαΐος ἐνεῖχετο
κατὰ παλαίου τοῦ αὐτοῦ δίκης θανάτου λεγομένης
ἐπ' ἀκεράσει συνελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ ῥᾳδίαν λαβεῖν δύ-
ναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν οὖν ἐξεγένετό γε αὐτῷ. ἀνα- D
πεπλησμένος γὰρ αὐτὸς συκοφαντιῶν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην ὧν ἐπῆρχε, καὶ πολλὴν τὴν δουλοκρατίαν
ἐπηρμένην τοῖς δεσπόταις, ὅτι βουλομένοις τὰ πολλὰ ἤδη
συνίσαντο. τῷ μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν ὀργὴν
ποιεμένων, τῷ δ' ὡρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν με-
γάλων πθεμένων, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον.
ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις ἔτι τῷ ἀσφαλεῖ με-
γάλου συνεώγκειν δυσαμενίας ῥοπὴν ὁ θάνατος
αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ δεῖ εἰς ὀλίγον ἐξεγεγό- E
νει μὴ ἂν ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τελευτῆς
ἐφθημένης. βούλομαι δὲ διὰ ἀκριβείας τὸν πάντα
περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ δὴ καὶ πολλὴν
ἔχει πίστιν τὸ θεῖον τῆς δυνάμεως, καὶ ἐναργε-
στάτην τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς
οἰομένοις αἴδιον τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ὅτι μή-
κιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ ἐναντιουμένης.
ὁδοῖς μὲν ἕξεις ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκεύαζετο, καὶ τού- F
των ἑκάστης αἴσιος ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. ἀμ-
μίλιός τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς ἐν ἱβηρίᾳ γένος
συνεῖχε πυκνὸς ἢ δι' ἐκείνων, ἢ δι' αὐτὸ τοῦθυμος
ὢν ἄρασθαι Γαΐου. ἑτέρα δ' αὐτοῖς συνεκροτεῖτο ἧς
χαιρέας κάσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἦν. μινυκιανὸς
δ' αἴνιος ἐκ ὀλίγου μίσος τοῦ ὅτι τὴν τυραννίδα
παρεσκευασμένων ἦν. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τὸ G
πρὸς Γαΐου συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι πᾶσιν
ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας
ἐξεγένετο. καὶ γὰρ εἶχεν τι θυμοειδὲς ἐν τῇ δρα-
στηρίᾳ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' ᾧ μηδὲν ἐᾶσθαι πρὸς ἑαυτὸν
ὑβρίζεσθαι ὑπὸ βελλοκιάκων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτοῦ δραστηρίοις. μινυκιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπτότου τε ἐνδικία, φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τῷ πολιτῷ συνόλοις
αἰσχρεῖ Γαΐος, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτὸν δρᾷ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γαΐον ὅτι θάνατον ἀνακειμένῳ
ἐπαρίσταται τῷ ὀργῇ, ὅτι τὴν ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέρουτα ὀνείδη τε εἰς τὴν ἀνα-
δρείαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου προσφερόμενα, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τῷ Γαΐῳ

ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius rem facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem repleuisset sycophantis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soleatur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua cõsilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro muadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multíque hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habẽdam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnísque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essétque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuitia: & testẽ adhibebat Quintiliam

A

B

C

D

E

F

G

τελεστὴν ἐκ αἰτιᾶσθαι τὸν Καλιγοῦλαν. οἱ δὲ κὴ πᾶσι κοινῇ προσεδόκων τὸ δεῖν τῷ πράγματι σκέψιν, τίνα τε ὕβριν, θεωμένοις, κὴ ἐπιθυμοῦσιν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ὀλιγωρεῖν ἀραμένοις τὸ χεῖρον. ἴσως μὲν γὰρ αὖ κατορθώσας, καλῶς δὲ κατορθοῦσι τηλικούτων ἀγαθῶν φεῖν δεῖ σωτηρία τε τῆς πόλεως, κὴ τῶ ἡγεμονίας πονεῖσι, κ μὴ ὀλέθρε ἁπάσῃ τῇ προάγματος. πάντα δὲ χαρέαν ἐπείγειν ὀνόματός τε ἐπιθυμία μείζονος, κὴ ἄλλως τε τὸ ἀδεέστερον προσπέραν τῇ χεῖρι ὀλίγῳ τὴ χιλιαρχίαν ῥαστώνης αὐτῷ κτείνειν ἐνομίζοντι. ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομίαι ἦσαν, κὴ ἀνεδίδαζε δὲ ῥωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σωίασι δὲ προθύμως εἰς τὸ ἱππόδρομον, κὴ ἐφ' οἷς χρήζουσιν δέον δὲ τὸν αὐτοκρατόρων κὴ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δὲ ἀναπλέκτους τὰς δεήσεις κείναντες, ἐδαμῶς ἀχαρίστως ἔσαν. ἐκέλευον δὴ κὴ τὸ χαῖον ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τῶν τελῶν ἐπανίεναι, κὴ τῶν φόρων ἐπικουφίζειν τι τὸ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ, ἐκ ἐνείχετο, κὴ πλέον τι τῆ βοῆ χρωμένων, ἄλλους ἄλλη ὀλιγώρως, κελεύει τοὺς δορυφόρους λαβεῖν τε, κὴ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν προάγοντας. κὴ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, κὴ οἷς προσετέτακτο ἐποίησαν, πλείστοι τε ἦσαν οἱ δὴ τοιούτοις ἐπιθανόντες. κὴ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἐνείχετο δὲ παυσάμενος τὸ βοᾶς ἐν ὀλίγῳ τινὶ ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δὴ τοιούτοις παραίτησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρέαν ἐπήγαγε μείζονος ἀπιστίαν τε τῆς βουλῆς, κὴ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὀξηγειωκότα τὸν χαῖον. καὶ πολλάκις μὲν, κὴ ὡδὶ τὰς ἐξιάσεις ἐμέλησεν ἐπιχειρεῖν, ἐ μὲν ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, ἐκέτι ἐνδιάσειν κεκελευκώς, τὸν δὲ καιρὸν ἐπισκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ἐπὶ καταφέρει τῶν ἐβουλομένων ταῖς χερσὶ χρῶτο. ἐστρατεύετο δὲ πολλὰ ἤδη χρόνον ἐκ ἡδονῆ φέραν χαῖον τὸν σωματοφύλ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἴσασι χαῖος εἰσφερόμενον τοῖς τε φόροις, κὴ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καίσαρος θησαυρὸν ἐφυσερήκει τοῖς καιροῖς, ὀλίγα τὸ διπλασιάσασθαι τὸν δυνάμιν αὐτῷ χρόνον ἐκεῖ ποιεῖται τῇ ἐκφορέζει τρόπῳ τῷ αὐτὸ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ χαῖου φορέζει ὀλίγα τὸ φειδοῖ χρῶσθαι τὰς τύχας οἶκτον λαμβάνων τῷ ὑπὸ τὸν εἰσφορέζειν εἰς ὀργὸν φορύκαλεῖτο τὸν χαῖον, μαλακίαν ὀνειδαλουῶτα αὐτῷ τὸ σχολῇ σωάγεσθαι τὰ χρήματα. ἔδη τά τε ἄλλα ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, κὴ ὁπότε τὸ σημεῖον αὐτῷ τὸ τῆ ἡμέρας καθιστάσης εἰς αὐτὸν, θήλειά τε ἐδίδου ὀνόματα, καὶ ταῦτα αἰσχύνης ἀπέπλεα. καὶ ταῦτα ἐφορᾶσε αὐτὸς ἐκ ἀπαλλαγμένος ἐν τινῶν τελεταῖς μυστηρίων, αἷς αὐτὸς συνίστατο, σολαῖς ἐνδυόμενος γυναικείοις καὶ τινων φορεσίοις πολυχρύσοις ὀνείρων, ἀλλά τε ὁπόσα ὀνειρατοφύσασθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τῷ ὀνείροις αἰσχύνῃ ἐτόλμα χαρέα φορσαλεῖν. χαρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν ὠδὶ λαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρίστατο, μειζόνως δὲ ὁπότε ὠδὶ διδοίη γελῶμενος ὑπὸ τῷ ὠδὶ λαμβανόντων, ὡς τε κὴ οἱ συχιλίαρχοι, ὡσαύτως ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτῷ τ καίσαρος κομίζειν, φύλλον τινα τ εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. ἔδη ταῦτα δὲ αὐτῷ, κὴ θάρσος παρίστατο κοινωνούς τινας παραλαμβάνειν, ὡς ἐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ἐπεὶ γὰρ πομπήδιος συγκλητικὸς μὲν, τὰς ἀρχὰς δὲ διελελυθὼς μεδὲν ἀπάσας, ὑπάτευκὼς δὲ ἄλλως, κὴ δι' αὐτὸ ἀποφάγμονος ὑπερηδυπαθὴς βίε. τοῦτον ἐνδείκνυσι τιμίδιος ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀφροσυνῇ κὴ τῷ χαΐῳ, μάρτυρα προσλαμβάνων κυϊντιλίαν

γυναῖκα

γυναῖκα τὴν ὅτι τ' σκιωῆς ὀπφανείᾳ τῷ ὠφείμῳ φθει- A
σσόμενον πολλοῖς τε ἴσαν, καὶ τῷ πομπηδίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπου, ψεύδος γὰρ λῷ, δεινὸν ἡγεμόνος μαρτυρίαν
ὅτι θανάτῳ τὸν ἐφεστῶτα φυλάττειν, βασάνων ἔχρηζεν
ὁ τιμίδιος. Ⓒ γαΐος παροξυμόμενος, κελεύει τ' χαιρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' δύθέως βασανίζειν τ' κυϊν-
τιλίαν, χρώμενος τῷ χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ
ὁπόσα ῥᾳθυμίας δέοιτο, ὡς τὸ νομίζειν ὠμότερον
δεῖν ὑπονοεῖσθαι τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλα- B
κίας. κυϊντιλία ἢ ὅτι τὴν βάσανον ἀγομένῃ τῷ συ-
νιόρων τινὸς ὑπιβαίνει τῷ ποδὶ, ὑποσημαίνουσα
θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς διδύναν. διοίσειν
γὰρ μὴ αἰδεχαθίας βασανίζει ταύτην ὡμῶς ὁ χαι-
ρέας, ἄχων μὴν, καὶ ἀνάγκας ἢ τὰς ὑπ' αὐτοῦ. καὶ
μηδὲν ἐνδοῦσαν, ἦγε εἰς τὴν ὄψιν τὴν γαΐου, δεικνυ-
μένην ὡς ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ γαΐος παθών τι
πρὸς τὴν ὄψιν τῆς κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῷ ἀλγη- C
δόνων δεικνυμένης, τῷ ἐγλήματος ἤφιει καὶ αὐτὴν καὶ
τὸν πομπήδιον. ἐκείνην ἢ καὶ χρημάτων δόσει πο-
λὺ πλείονος ἀπαμυθίας ἐσομένων λώβης, ἵν' ἐλεεινὸν
εἰς τὴν δυσφορίαν τοῦ ἀφορήτου τῷ ἀλγηδόνων. ταῦ-
τα δεινῶς ἰώμενος τὸν χαιρέαν, ὡς ἄγιον ἀνθρώποις, Ⓒ
ὑπὸ γαΐου παρηγορίας ἀξίοις ἐν ἀρχῇ κακῶν τὸ ὅσον
ἐπ' αὐτοῖς γενομένοις. φησί τε πρὸς κλήμεντά
τε καὶ παπιώνιον, ὧν κλήμης μὲ ὅτι τῷ στρατοπέδων,
παπιώνιος ἢ καὶ αὐτὸς ἵν' χιλιαρχῶν, ἀλλ' ὅτι φυ- D
λακὴν γε ὦ κλήμης τὰ πάντα τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῖν
φράσειν ὡς ἐλλέλειπται. τῷ γὰρ σωφρονικότων αὐ-
τῷ κατὰ τῆς ἡγεμονίας φρονοῖα καὶ πόνοις, τοὺς μὲ
ἀπεκτείναμεν, τοὺς ἢ ἐστρεβλώκαμεν ὅτι τοσοῦτον,
ὡς ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μὴ πόσης τε ἀρετῆς
ἡμῖν ἐξάλειπται τῷ στρατιῶν; σιγήσαντος ἢ τῷ κλήμε-
τος, καὶ τὸ μὲν αἰχμὴν φέρειν τὰ φρονήσιμα καὶ τῷ
βλέμματι καὶ τῷ ἐρωτήματι φθείσαντος, λόγῳ ἢ αὖτῷ
τὴν μανίαν τοῦ αὐτοκράτορος φρονπαλεῖν ἀδικον ἡ- E
γουμένῳ φρονοῖα τοῦ ἀσφαλοῦς, χαιρέας ἤδη θαρ-
σεῖ χρώμενος ἐν λόγοις ἵν κινδύνων αἰειμένοις πρὸς
αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἀρχὴν
ἐπεξιὼν, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἶπε γαΐος ὁ τὴν ὅτι τοιού-
τοις αἰτίαν φρονιθέμενος, τοῖς ἢ ταληθὲς ἐξετάζειν
πειρωμένοις, ἐγώ τε ὦ κλήμης, Ⓒ ὅτοσὶ ὁ παπιώνιος
καὶ φρὸ ἡμῶν σὺ, ταύτας ῥωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ F
ἀνθρωπίνῳ τὰς σρέβλας φρονφερόμενοι, Ⓒ ὅπ-
τάγμασι τοῖς γαΐου δεικνούμενοι. γνώμη τε τῇ αὐ-
τῷ, παρὸν παύσω τοσαύτην ἤδη χρώμενον ὕβρει
εἴς τε τοὺς πολίτας Ⓒ τοὺς ὑπηκόους, δεικνύμεθα
δορυφόροι Ⓒ δήμιοι καθεστηκότες αὐτὴ στρατιωτῷ, καὶ
τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδ' ἀρ-
χῆς τῷ ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τοῦ δουλουμένου
τάτε σώματα αὐτῷ καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι
τὸ καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς καὶ βασάνου τ' ἐκεί- G
νων, μέχρι δή τις καὶ καθ' ἡμῶν δεικνύσηται τοιαῦτα
γαΐῳ. οὐ γὰρ δύνοιά τε πολιτεύει δεῖ ταῦτ' φρὸς ἡ-
μᾶς, δι' ὑφορᾶσεως ἢ μᾶλλον, καὶ ἄλλως τοῦ πολλοῦ
τῷ ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος. οὐ γὰρ δὴ σήσεταί

mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem ſuum falſo, vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis, Timidius vigebat tormentis eam ſubiici. Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliã, ideò potiſſimum ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret. Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõſciorum cuiuſdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, néve ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obſtirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium abſoluit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indigniſſimè tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rubore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterùm verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere poſſimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debacchationibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã corpora in ſeruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæſorum & atrociſſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab aliis pari moſto tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquieſcet priùs quàm nos quoque cæteris adiiciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtriſmet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum iuſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus

ποτε γαΐῳ τὰ δ' ὀργῆς, δεῖ τὸ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτ' τυχεῖν. σκόπει ἢ φρονεῖσθαι καὶ αὐτοὶ, δέον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε καὶ ἐλεύθερον διδόναι, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαξαι ψηφίσασθ. κλήμης ἢ τ' μὲ δεῖσθαι τ' χαιρέᾳ, φανερὸς ἵν ἐπαινῶν, σιγᾷν ἢ ἐπέλθοι μὴ καὶ φορτῶντος εἰς πλείονας τ' λόγου,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil tunere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præcæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properátem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cõueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age agrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

ἢ ἀλλαχομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, φεῖν τυχεῖν προέξαντας σπούσε τὸ ὑπιβελόμματος γνομένῳ κολασθῆναι. χρόνῳ γ' τῷ αὐθις, ⸗ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ῥᾳδιδόναι τὰ παίγια, ὡς ῥᾳθυμησομένης πνὸς αὐτοῖς ὑπηκοΐας τυχών. αὐτὸν μ' γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφεῖσθαι τ' ὑπὶ ζιοῖσδε πόλμαν. τ' μὲν ζίγε ὑπὸ σὲ χαρέα συντεθέντων ⸗ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως ὑποθείμην, ὑπερπέσερα γ' πῶς ἂν τις ἢ δύναζοι ἢ κλήμης μ' ὡς αὐτὸν ἀναλύει δ' ἀλλ' λογισμῷ τῷ τε ἀκεσαθέντων, ἢ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει φερεφόμενος. χαρέας γ' δείσας ὡς κορνήλιον σαβῖνον ἱππάρχειτο, ⸗ αὐτὸν μ' χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον γ' ἄλλως ὀξεπισάμενος αὐτὸν, ἢ τὸ ἐλευθέρου ἐρασθῆ, ⸗ δι' ὃ τὸ τῇ καζασάσει τ' πραγμάτων πολεμίως διακειμένου ζητοῦντα ὑπ' αὐτῷ καλὸν νομίσας εἶ προσθεῖναι, ἢ δέει μὴ ὑπὸ κλήμεντος ἐκφοίτησις γένοιτο αὐτῷ, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, ⸗ τῷ καιρῶν τὰς ἀναβολὰς φεὺς τῷ ἐμβαλλομένων πιθέμενος. ἐπεὶ γ' ἀσμένῳ ⸗ τῷ σαβίνῳ τὰ πάντα ἰών, ἅτε ⸗ αὐτῷ γνώμης μὴ ἐκ ὑσεροῦντι ἴσης, ὑπείας γ' φεὸν τινα εἰπὼν ἀσφαλῆ εἴη τὰ φεὺς ἐκείνους σιγῇ ῥᾳδιδόντος, ἐπείτε αὐδρὸς πυπόρητο, ἃ μόνον σίγειν ὧν ᾤοιτο φεσθησομένῳ, ἀλλὰ ἢ γνώμην φανερωσοῦντας τ' αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. ⸗ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο τῷ χαρέᾳ. ζέποντα τε ὡς μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὕπιπο δύσει ἀρετῆς ἢ τῷ ὁμοζήλῳ τῷ μεγαλόφρονος συνέζυπ, γαΐᾳ γ' ὑποπτον τ' λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μινυκιανός τε, ἢ λεπίδης, ⸗ δείματι κινδύνων τῷ καθ' αὐτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ὑπέλει φοβεροῖς ἰὼν γαΐοις, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἕκασον, ⸗ φεὺς οἷς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφισόμενος. φανεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ὑπ' ζοῖς φεάγμασιν ἀχθηδόνος, δι' ἃ ἀλλήλοις αὖτικρυς τ' δι' ἀνοίας, ἢ μῖσος τὸ φεὺς γαΐον φέρω τε κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως γ' ἀμαυρόμενοι τ' ἀλλήλων μίσους φεὺς τὸν γαΐον, ἢ δι' αὐτῷ δυνοία χρῆσθαι τὰ φεὺς ἀλλήλους μὴ ἀπηλλαγμένοι. γνομένης γ' αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείσερ συμέβαλλον, εἰωθότες καὶ φεότερον ὁπότε συμέλθοιεν τιμιον ἡδείᾳ τὸν μινυκιανὸν, ἰσοροχῆ τε ἀξιώματος, γνωριώταζος γὰρ ἐν τῇ πολιτῷ, ἢ τῷ ὑπὶ πᾶσιν ἐπαινουμένῳ μᾶλλον ὡς ἄπροιτο πνὸς λόγε φθάσαι, κἀκεῖνος εἴρετο χαρέαν, ὅτι ἢ σθάλαβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ δι' ἃ τῆς πόλεως ἐν ἢ εἰς τ' χαρέαν δι' ἃ τῷ σημείων τ' δόσεως φεασομένῳ ὕβρεις. ὁ γ' χάρματι τῷ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τῷ μινουκιανῷ τὸ ὑπὶ ζιοῖσδε πιστεῦσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι φεὺς αὐτὸν, ⸗ σύ μοι δίδως εἶπε σημεῖον ἐλευθερείας, χάρις δέ σοι τῷ ἀνειλέοντός με μειζόνως εἴπερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὁρμᾷν. ὑδέ μοι χρεία πλειόνων ἐστὶ λόγων οἵ με θαρσυῖεν εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ ἢ φεότερον ἢ συμελθεῖν γεγόναμεν. ἢ ἓν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει. ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμῶν τ' ἴσθι εἰ βέλοιο αὐτὸς καλῶν με χωρεῖν, ἢ ἢ φεσείσομαι ὑπηκοΐα τῇ σῇ, συμφεάσαντός τε πίσεως. ὑδὲ ὑπορία σιδήρε τοῖς τ' ψυχλῶ εἰς τὰ ἔργα φεσφερομένοις, δι' ὃ ἢ ὁ σίδηρος δρασήριος εἴωθεν εἶ). ὥρμηκά τε εἰς τ' φεᾶξιν, ὐχ ὧν ἂν αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι φερομένος, ὐ γὰρ χολὴ κινδυνους μοι καζανοεῖν τοῖς ἐμαυτῷ, δ' ὑλώσζ τε παξίδος ἐλθυ-

ἐλεύθερα τὰ ἐπαλγῶντι, καὶ τῶν νόμων τὰ ἀρετῆς ἀφηρημένης. τοιούτοις τε πάντας ἀνθρώποις ὀλέθρου δικαίου καὶ ληπτός. ἄξιος δ' αὖ εἶην καὶ σοὶ δίκας ἢ πίστεως ὅτι τοιούτους τυγχάνω, ὅτι τὰ ὅμοια φρονεῖν αὐτοῖς μὴ σε μὴ ἀπηλλάχθαι. μυκωμένου τε τοῦ ὀρμένου τὸν λόγον θεασάμενος, καὶ ἀναζέοντα τε ἀσμένως, καὶ προσαπαρίσαντα τὸ τόλμαν αὐτῷ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀπαναισάμενος. μετ' ὀλίγων δὲ καὶ ἱκετείας ἀπελύοντο, καὶ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαιρέου, φωνὴ ἐκ τοῦ πλήθους ἠκούσθαί τινος ἐπ' ὀξυρμήσαι, κελεύοντος περαίνειν τὸ δὴ τὸ πρακτέον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. καὶ τὸν χαιρέαν τὸ πρῶτον ὑπῳδέως μὴ καί τινος ἧττον σωσωμοτῶν προδότης γεγονότος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ὅτι περιοπῇ φέρειν, εἴτε παραινέσει τῶν συνειδότων αὐτοσημαίνοντός τινος, εἴτε δὴ καὶ τοῦ θεοῦ ὡς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ἀέρτος αὐτοῦ. ἐλελήθει δ' ὀλίγοις τὸ ἐπιβούλημα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν, βουλευτῶν ὄντες, οἱ δ' ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τῆς στρατιωτικῆς συνήθεσαν. ἀδείας γὰρ ὧν μὴ σὺν δυσδαιμονίᾳ ἀπειθήσει τοῖς μετάσασιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο ὁποίῳ δύναιτό τις τρόπῳ μὴ δι' ἐχθρῶν εἶναι δοκεῖν ὅτι τοιούτους ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων ἦρτο ὅτι τυραννοκτονίᾳ. ἐπεὶ καὶ κάλλιστος, ἀπελεύθερος δ' ἦν καίσαρος τοῦ αὐτοῦ εἰς ὃν ὅτι μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ ἀδεὲς ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τῶν πάντων, καὶ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐγχύτου αὐτῷ, δωροδοκώτατος δὲ καὶ ὑβριστικώτατος, παρόντα οὐδ' ὁρᾶσθαι χρεμπτόμενος ἄλλως, καὶ τὸ εἰκός, καὶ ἄλλως τε τῇ καίσαρος φύσει ὀξέως ἁμαρτεῖν ἀνήκεστον ὄντων, καὶ ἐφ' οἷς τισι κρίνειν ἀδαμῶς αἰτιοπαράσημοι χρωμένου, αὐτῷ τε πολλαὶ μὲν καὶ ἄλλαι τῷ κινδυνεύειν αἰτίαι, ἀχθηκυῖα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὥς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς μετακαθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τοῦ κἂν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τιμωρίαν καίσαρος μεταστάντος, αὐτῷ τῶν ὑποθέσεων δ' τιμῆς τῶν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύειν, προκαταθέμενος χάριν, καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς ὑπὸ χρήσασθαι φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυείας δεόντως τοῦ χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δ' προσεποιεῖτο κάλλιστος ὅτι θήρᾳ τῇ κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ ὅτε καίσαρος ὡρμημένως μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐβούλετο τὴν κάλλιστου προφάσεων, ὅτε κάλλιστος κελευσθεὶς που τοῦ προσχεῖν δύκτον ὑπελάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τὸ δεσπότου ἐπιστολάς, ὡς αὖ ὑπὸ παραχρῆμα τὸν μισθὸν κομίζεσθαι. ἀλλὰ δὴ κλαυδίου μὲν ἐκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τῆς καίσαρος, κάλλιστος προποιήσασθαι χάριτος κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ γνωμένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν χαιρέαν ὑποβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνώντων πολλῶν. ὁ γὰρ χαιρέας ἐκὼν τὸ προάσειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὅπτιόν τῇ προθέσει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ καπετώλιον αἰώρα, καὶ τὰς θυσίας ὑπὸ τῆς θυγατρὸς ὅπιτελουμένας ὑπὸ τοῦ καίσαρος, παρὼν πολλάκις καιρός. καὶ ὑπὸ τῶν βασιλικῶν ἱσάριθμον, καὶ δήμῳ χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ χρήματα διαρριπτοῦντα ὥσαν κεφαλῆς, ὑψηλόν δέ ὅτι τὸ στέγος εἰς τὸ ἀγορᾶν φέρον, ὅπου τε τῷ μυστηρίων ταῖς ποιήσεσιν ἀ σωτῆρα τότε πάντων γὰρ αὐτὸν ἀφελιμώτατον εἶναι προνοίᾳ τῶν αὐτοῖς διαφερόντως ἀναστρεφομένῳ, καὶ δυσγνώστως τὸ ὃν ὅπιχρήσασθαι τοῦ ἡμέρας πίστιν, εἰ μηδὲν τιμιώτερον, ὡς τῶν θεῶν αὐτῷ δύναμιν τὸ θανάτου παρατυγχάνειν,

A sublatis legibus, & omnibus imminentem Caio perniciem. & dignus fum opinor vel te iudice cui credatur hoc miniſterium, quando & tibi eadem probari video. Tum Mnucianus ſic animatum ſentiens complexus hominem collaudatum hortatus eſt vt pergeret, apprecatus vt ſuperi conatus eius ratos habeant: atque ita mutuùm confirmati diuerſi abeunt. Ferunt hoc conſilium quodam omine fuiſſe firmatum. Nam ingredienti curiam Chæreæ vox cuiuſdam è turba audita eſt, iubens eum, dis iuuantibus, deſtinata perficere. & primò ſuſpicatus eſt rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari ſe aut à quopiam conſcio, aut voce Dei, cui curæ ſunt res mortalium. iámque multi participes inſidiarum armati aderant & ſenatores & equites, ſimúlque militum quotquot erant conſcij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad ſalutem publicam, & ideo pro ſe quiſque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conſpirantibus. nam & Calliſtus his ſe adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, ſocius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánſque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, ſuſpectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in ſemel deſtinatis pertinax. ipſi autem inter alias periculi cauſas hæc erat non poſtrema, quòd eſſet pecunioſus nimium. quare ad Claudium clàm deſciſcebat, colens eum quòd ſperaret ſucceſſurum in imperium, & iam tum obſequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque eſſet in precio. nam & iactauit apud eum, infium ſe vt veneno ipſum tolleret, & hactenus ſemper commentum differendi cauſas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxiſſe in gratiam Claudij. nec enim ille ſi patruum necare voluiſſet, tuliſſet excuſationes Calliſti: & liberto ceſſanti imperata facere mox repræſentatum fuiſſet meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euaſit gratiam Calliſto perfuaſus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies conſciorum quorundam ſegnicie. nam ipſe multus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ ſalute victimas ſæpe dabatur occaſio: vel præcipitandi in forum è faſtigio baſilicæ, numos inde, aureos & argentos ſpargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana ſacra quæ ipſe inſtituerat. nam ipſe Caius incautus erat propter ſecuritatem, licèt verſaretur inter continuè præparatos ad inſidias. Itaque inter ſuos iactabat Chærea, ſi putarent illum à dis ſeruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & exstructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. At non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortè virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

αὐτὸς δ' αὖ ἰσχυὸν ἐγγυᾶς, ἢ μὴ σιδηροφορουμένῳ δυσχερήσασθαι τὸ γαῖον. ὅτου δ' ὀργῆς εἶχε τοὺς σωωμότας ὁ καῖρεας, δεδιὼς τοὺς καιρους μὴ δυσχρύσειν. οἱ δ' ἐώρων. τὸ νομίμων τε χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπαγόμενον. ἀ μὲν ἀλλ' ἤξιον, εἰς ὀλίγον χρόνον ὑποβολὴν χρήσασθαι μὴ ἢ ὅπως φάλματος τῇ ὅπλοποιείᾳ συνελθόντος, ταράξαιεν τὴν πόλιν ζητήσεων τ' συνεχυσιν τ' θεᾶς ἰδεῖν γνωμούσων, ἢ τοῖς αὐτοῖς μελλήσουσιν ὅπλα χρεῖν, ἀπορεῖν τ' ἀσφαλείαν θεᾶς ἀμύνειν τοῖς πρὸς αὐτοὺς μέζονος. καλῶς ἂν ἔχειν θεωρεῖν ἐν τῷ παλατίῳ ὅπλα τελουμένων ἄπλως τῷ χρήματος. ἄρον δ' ὅπλα τιμῇ τὸ ῥώτε μετας ἡσαμένη τ' ἀρχὴν τὸ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε θεῖ τὸ βασιλείᾳ καλύβης πηκτὸν γνομένης, ἢ ῥωμαίων τε οἱ δυπαξίδαι θεωρῆσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ ἢ ὁ καῖσαρ ῥαιῶνίαν τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὡς εἰσόπιν τὴν ὅπλοποιείαν ποιήσασθαι, δυνάμενος τοῖς ὑπαντισᾶς εἰ καί τινες θεοθυμοῖντο μὴ ὠφελεταξαμένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχε δ' ὁ χαρίας, ἐπὶ τῶν θεωρούντων ἐπελθουσῶν τῇ ῥώτῃ δεδογμένον ἄπλεσθαι τ' θεᾶξεως. ἰσχυρότερον δ' ἐπὶ τὸ καὶ σκείνος θεοβιβλιδικότος, τὸ τ' τύχης συγχωρεσιῶ ὑποβολαῖς, καὶ ταῖς ξεις ὑποβαλλομένου ταῖς νομίμοις ἡμέραις, μόλις ἐπὶ τὴν τελευταίαν αὐτοῖς ἐπεσέχθη τὸ ἔργον. χαρίας γὰρ καλέσας τοὺς σωωμότας, πολὺς μὲν εἶπε ἢ ὁ παρελθὼν χρόνος ὀνειδίσαι τε τὸ ὅπλιμέλλον ἡμῖν ὅπλ τοῖς ὕστερ βουλευθεῖσι μετὰ ἀρετῆς, δεινὸν δ' εἰ μηνύματος γνομένου δυσπεσεῖται ἡ θεᾶξις, ἢ χαῖος ὑβρεῖ μειζόνως. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τ' ἐλευθερίας ἀφαιρεσυμένη ὁπόσα τῇ ἡμετέρων, ἐπὶ θεοθήκῃ τὸ χαίου τυραννίδι χαιρίζομεθα; δέον αὐτοῖς ταδεῖς τὸ λοιπὸν ἦ), ἢ τοῖς ἄλλοις ἀπίαν τὸ δυσαίμονος ὠφελοῦντας δ' αἰῶνος τὸ ἅπαντος τ' αἰδῖος ἐν θαύματι μεγάλῳ ἢ τιμῇ καταλιῶαι. τῇ δ' ἐδὲ αἰτεῖσθαι οἷς ὁ πάνυ καλῶν δυναμένων, ὅτε τῷ θεᾶξιν αἴτιος δίχομένων, στυγῇ δ' καταπεπλησμένων, τί φησιν, ὦ γυναῖοι, δυαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τῷ σήμερον τῇ θεωρεῖν ὑσάτῳ ἡμέραν ὅσαν, ἢ γαῖον ἐκπλευσούμενον; ὅπ γὰρ ἀλεξανδρείας παρεσκεύασο πλεῖν κατὰ θεορίαν τ' αἰγύπτου. καλὸν δ' ἡμῖν θεοθαι τῇ χειρῶν τὸ ὄνειδος τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεύσαν, δᾷ τε γῆς ἢ θαλάττης. πῶς δ' ἂν αὖ δικαίως κείνοις αὐτοὺς αἰχμὴν τῇ γμησομένων, εἶτις οὐ αὐτὸς αἰγύπτιος κείνειε, τῷ ὕβριν οὐχ ὑπισόμενος ἀναχετὸν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὐ μέτ' εἰς πλείονα αἰτέξομαι τὰς σκέψεις ἡμῖν, χωρήσω δ' τοῖς κινδυνίοις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονῇ φέρων παῖ ὅτι ἢ γνόστο ἐξ αὐτῆς, ὑπὲ αὖ ὑποβαλοίμην εἴπερ εἴη. τὸ δὲ δὴ ἢ γνοιτ' αὖ δεῖ φέγημα ἔχοντι τούτου φειτλωτέρον, γαῖον αἰαιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τῷ ὅπ τῷδε ἀρετῷ ἀφηρημένον. ἢ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὡρμήκει θεᾷξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θάρσος. πᾶσι τε ἰῶ ἔρως ἅπλεσθαι τ' ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑποβαλλομένοις, εἰ ὧδέ τε ὅπ τ' παλατίῳ τὸ ξιφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἔθος δὲ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν ὠφελὰ τὸ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἰῶ τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τ' ὠφελήσεως τ' σημείᾳ. ἀρὶ τε σωνεῖ πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ὅπι θεοκαλήψει θέας πολλαῖ θορύβῳ ἢ ὠθισμοῖ, χαρᾷ φέροντος γαῖῳ τ' ὅπ τοιοῖσδε τῇ πολλῶν ἀνοδὴν, παρὸ ἢ δυσκόλευτο ὑδὲν, ὅτε τῇ συγκλήτῳ χωρείων, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δ' ἐζον-

τὸ, ἢ

τοις καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, Ⓒ τῷ δ' ἄλλῳ αἰῶνι μιγνύμενον τὸ ἐλεύθερον. γαΐος δὲ θεράπων αὐτῷ γνωμένων, ἔθνει τῷ σεβαστῷ καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἦγετο. καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείων τινὸς συμέβη αἵματι τινὶ ἀπορρυῆναι κολλυβιστοῦ ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀναπλεων γνώσεως. τοῦτο γαΐῳ γέλωτα παρέσχεν, διὸ δὲ ἄρα εἰς οἰωνὸν τοῦ ἀπορρυῆναι φανερὸν, ὅτι κατασφάζεται δὲ τοῦ γαΐου. γαΐον δὲ ἰσορρεῖται φύσιν τὸ ἑαυτοῦ, δυσεπιγνωστότατον γνώσεως κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητα χρώμενον ὁμιλίας, πάνθ' ὅτιν' ἂν ἐπαλλάξαι τὸ παρεπιτυχανόντων. μὴ δὲ τὸ θυσίαν, ὅτι τὸ θεωρίαν ἔφαπεῖς, ἐπαθύζετο, καὶ ὡς αὐτὸν τὸ ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πύκτου δὲ ἐγίνετο καὶ ἕκαστον ἑαυτὸν, ζώνη δὲ ξόπον. δύσεις ἔχει δύο φερούσας, τὸ μὲν, εἰς ἄθροον, τὸ δὲ, εἰς ταῦ εἰσόδους, Ⓒ ἀποχωρήσεσιν, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι. ἐν δὲ αὐτῆς τὸ καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπέληφεν ἐπανατροφὴν τοῖς αἰτιωτέροις αὖς, καὶ ὁπόσα ἀπεράματα. συγκαθημένης δὴ τὸ πλήθους, καὶ τὸ χαρέα σεμνοῖς χιλιάρχαις ἐπάπωθεν τοῦ γαΐου, δεξιὸν δὲ τοῦ θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βαθύβιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικὸς, ἤρετο κλεῖτον ὠδὰ καθεζόμενον αὐτῷ, καὶ τὸν ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων θεαμάτων θελαφίκοιτο πίστις, θεσμοθὴς γνώμενος τὸ μὴ ἐξάκυστος εἶ τάδε λέγων. τὸ δὲ φαμένου μηδὲν πεπυσμένος. σήμερον ζυγαρῶν ὦ κλεῖτε τυραννοκτονίας ἀγὼν θεμύκηται. καὶ ὁ κλεῖτος, ὦ γνωναῖε, φησὶ σίγα, μήτις ἄλλος ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὀπώρας ὀπιχεομένης τοῖς θεωμένοις, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ αὐγούστῳ τίμια τοῖς κτεμένοις, ὁ γαΐος ἡδονῇ τὰς θεὶ αὐτῆς ἐθεώρει μάχας, καὶ διαπαγὰς οἰκεμένων αὐτὰ τὸ θεωρῶν. ἐνθάδε καὶ σημεῖα μανθάνει δύο γνώμης. καὶ γὰρ μῖμος εἰσάγεται καθ' ὃν σαυρῆται ληφθεὶς ἠγεμών, ὅτε ὀρχηστὴς δράμα εἰσάγει κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐπλείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἷμά τε διὰ τεχνητὸν πολὺ, καὶ τὸ θεὶ τὸν σαυροθήρα ἐπικεχυμένον, καὶ τὸ θεὶ τὸ κινύρεων. ὁμολογεῖται δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γνώμης ἐν ᾗ φίλιππον τὸ ἀμυντοῦ μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας εἰς τὸν ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐου δὲ ἐνδιαζόντος εἴτε ὠδομήσειν εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ δρᾷ τὸ τελευταίαν ἐν τῶν ἡμέραν, εἴτε λεξῷ χρησάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπανίοι καθὰ καὶ θεόντων, μετεκαλεῖτο ὑπὸ τὸ γαΐου καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ δράχυθείη τὰ τῶν καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξαπατᾷς ἐπειδὴ Ⓒ χαρέαν ἐώρα θεοπεξελευθότα, ἐπείγετο θεασώσειν αὐτὸν θεοελθών. λαμβάνεται δὲ αὐτῷ τῆς στολῆς γαΐος καὶ φιλοφρονούμενον δὴ θεν, καὶ ποῖ δὴ φησιν ὦ μακάρι. καὶ ὁ μὲν, αἰδοῖ δοκεῖ τὸ καίσαρος καθίζειν. κρείσσων δ' ὁ φόβος ἐλεῦ. ὀλίγον τε διαλιπὼν, εἶτα διανίσατο. καὶ ὁ γαΐος κάτω ἐμπεσὼν ἐλεῦ, ἄξιόν τι δοκῶν ὅτι τινὶ τῷ ἀναπλέκτων ποιεῖσθαι τινὶ ἔξοδον. ἀμφρώνας δὲ, καὶ αὐτὸς παρήνει τῷ γαΐῳ καθ' ᾧ θεόντεον ὑπεξελθόντι θεός τε λεξῷ Ⓒ ἀρίστῳ γνώσθαι, καὶ ἔπειτα δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσον δὴ πέρας ἀχθέων τὰ ἐγνωσμένα. Ⓒ οἱ θεὶ τὸ χαρέαν ἕταστον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐχέλευ ἕκαστον σαυτὰ ἢ θεοσαχθέντα μὴ ἀποδιμπάνεσθαι ὑπονοοῦντας. ἤχθοντο δὴ τῇ διαξιβῇ, Ⓒ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ Ⓒ θεὶ τὸ ἐναντίον ὥρων ἤδη τὰ τῆς ἡμέρας ἐλεῦ, καὶ χαρέας θεασύνοντος γαΐῳ, θεόθυμος ἐώ θεοελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ θεφανεσεῖν. θεοήδει μὲν δὲ τοῦτο σὺν πολλῷ φόνῳ τῷ τε βελούτου, Ⓒ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν

bant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Aspienatis vinius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licèt tum risu excep tum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilé, ita vt insueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdiualem aream, alteram versus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interspta, vbi mimi versabantur, & musici. Cúmque iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Baribius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiēte hæc certatim populo: móxque duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne vsque finem spectaculi, præsertim cùm dies esset, vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur, vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reueritus tedit denuo. sed vicit timor: & paulò pòst rursum surrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius, quòd statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atque in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum, qui aderant ac senatorum cæde non posse fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo faciliùs possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Arruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabãtur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddã dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit veritimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se victoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel scriptum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iugulo retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixisse ferrur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam posceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidãti cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ δεδιὼς, σφόδρα μὲν θυμοῦ, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὠνούμενος ἐν ὀλίγῳ πίπτειν τὰ κοινὰ τοῖς ὑπολειπομένοις. καὶ δὴ τεταμένων εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει Γάϊος ἐξαναστάς, καὶ θόρυβος μὲν ἀνέστρεφον ἤ τε οἱ συνωμόται καὶ αὐτοῦ τὸ πλῆθος, λόγῳ μὲν ὡς τὸ συχέραμνον τοῦ Γαΐου, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἄφνω τὸ σφάγιον. φθάνει δὲ κλαύδιος μὲν ὁ πάτρως αὐτοῦ, καὶ μάρκος μινουκιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι δὲ οὐαλέριος ἀσιατικὸς, οἷς ὡς βουλομένοις διαπωλύσαι δύναμις μὲν ἀφεῖτο τὸ ἀξιώσεως. εἵπετο δὲ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς μὲν τοῦ βασιλείου, τὰς μὲν δίοδους λείπει, καθ' ἃς δὴ ἐσήκεσαν τῶν δέλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ φθάνουσιν οἱ φθάσαντες τὸ κλαύδιον. ξέπεφε δὲ καὶ γενόμενον πρεμνόκοπα, καὶ ὅπῃ τόπον φοὸς λυγοῖς ὑμνούμενος, ἅμα καὶ παῖδας οἱ ἥκιστα ἐν τοῖς ἀσίας καλλινόησαν, πομπῆς αὐτῷ ἐκεῖθεν ὑμουμένης ὅπῃ ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπετέλει, ἐνίοι δὲ καὶ πυρρίχισμὸς οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔστιντο. ὑπαντιάζει δὲ αὐτὸν χαιρέας καὶ αἴτησε σημεῖον. τὸ δὲ τὲ εἰς κλαύδιον ἀναμνήσων εἰπόντος, οὐδὲν ἐνδιάσας λοιδορίας τε ἐχρῆτο καὶ τῷ γαΐῳ, καὶ ἀνασάμενος τὸ ξίφος, ἐπάγει πληγὴν σφοδρὰν. ὁ μὲν γε δὴ κάϊος. καί τοί γε φασί τινες φρονοίᾳ τῷ χαιρέᾳ γνώσῃ τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν γαΐον, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι μᾶλλον πλήθει ξαυμάτων. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος οὗτος ὁ λόγος, ὅτῳ τὸ μὴ ὅπῃ χωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς φεύξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεαν δὲ εἰκὸς ἐφέρει, πάντων ἥμημα μοιρίᾳ διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ σὺν τῷ ὀξέως ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε, καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπιθυμεῖν βοηθεῖν γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀνταῦθα χαρίεν λόγον αὖ γνώσεσθαι ἐπὶ τοῖς γαΐου τιμωρίαις, ἀλλὰ δὲ αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλων, ὅπου δὲ καὶ θέλοντα καλῶς αὖ εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τοῦ ἀμυνομένων, ἐκ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτόν τε ὑπολείσας καὶ τὴν καρέᾳν. καὶ τοῖσδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βουλομένοις, ἢ καὶ θέλοιεν. ὁ δὲ γαΐος ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμενος, μεσαγωγὸς δὲ τοῦτο ὦμου, καὶ τὸ τραχὺ φερόμενον τὸ ξίφος, ἐπέσχεν ἡ κλεὶς θρασυτέρῳ χωρεῖν, ὅτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ὅτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως φρενήσει. σόνῳ δὲ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀλγηδόνος τὸ θᾶττον εἰς τὸ πρόσθεν ἵετο φυγῇ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῷ διανοίαν ἤδη πεπραγασμένος, ὡθεῖ κλιθέντα ὅπῃ γόνυ. πολλοὶ δὲ θᾶσσον ἐφ' ἑνὸς ἐκπελώσματος ἐκοπτον τοῖς ξίφεσι. ἐκπελώσμος τε τὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἕκαστον αὐτοῖς ἦν. τελευταίαν δὲ ἀκύλας ὁμολογῆται ὑπὸ ἀπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μεθῆκεν αὐτὸν ἀκεραίως. ἀπαθεῖν δ' αὖ τις τὸ πρᾶξιν χαρίεν, καὶ δὲ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' ἓν πρῶτός τε ἐνεθυμήθη, διαῦτα ὡς πραχθεὶν προλαβὼν πολὺ τῶν ἄπαντων, καὶ πρῶτος μὲν ὁλμηρῶς ἐξέπεσεν τοῖς λοιποῖς, δεχομένων δὲ τὸν ὅπῃ τῷ φόνῳ λόγον, ἀποράδας τε ἤθροισε, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συλλεξάμενος ἔνθα γνώμῃ εἰσηγήσεως ἐχρῶ, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγοις καθομίλησε χρησοῖς, ὡς ὁ ὁλμηρὸς τας ἰὼ ἀγασά τε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὼν χρῆσθαι, φαίνει δὲ καὶ ἐνθαῦτα πρῶτός τε ὁρμήσας, καὶ ἀνδρὸς ἀρετῇ τῷ φόνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπεβάλετο θράσους τε καὶ προθυμίαν γαΐου. ὥστε αὖ δικαίως,

ὁπόσα

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγμένα τῇ χαρέᾳ ξυνώμη τε & ἀρετῇ προσίθετο, & πόνῳ τῶν χειρῶν. καὶ γαΐος μὲν τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τὸν τελευτῆς ὑπὸ τῶν πολλῶν τῶν θαυμάτων ἀπορηχθεὶς ἔκτο. οἱ δὲ περὶ τὸν χαρέαν, ἐπειδὴ κατείργαστο αὐτοῖς ἤδη γαΐος, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐώρων, ὄκνῳ τε τῶν παρόντων. ἐγὼ μὲν οὖν τὸν αὐτοκράτορα αὐτηρικόσι τὸ κινδύνημα ὑπό τε αἰσίας τῆς δήμου πεμπόμενον, καὶ ὄντα προσφιλῆ, καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ ἀθυμοτὶ ποιουμένων τιὼ ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε καὶ ἐσῶν τῶν ἑαυτῶν καθ' ἃς ἐπορεύοντο τὸ ἔργον, & μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τὰ θεραπείας, & ὁπόσοι τῶν στρατιωτῶν ὅτι φυλακὴ τῆς αὐτοκράτορος σκηνὴν παρῆσαν τιὼ ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χωρησάντες, παρῆσαν εἰς τιὼ γερμανικὴν μοῖραν τῆς γαΐου πυθόμενοι, ἐν τότε αἰτηρήκεσαν. συνημμένην ἦ σκηνὴ, ἀφ' ἣ τὸ ἐν τῷ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίας ἑκάστῳ τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γενομένων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τὸ ἐπωνυμίαν ἔλαχε. καὶ δὴ σκεπεσόντες ἐκ τῆς πλήθους τὰ ἔφοδον, ἐν ἀθυμίᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λαθαίνοντες ἀκμὴν καιροῦ τῆς τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρώτους ἦ εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τὰ γαΐου τελευτῆς. ἀδρυφόρεσι ἦ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' ἧς κατείληχαν, τὸ κελτικὸν ζεῦγμα παρεχόμενοι αὐτῷ. θυμῷ ἦ χρῆσθαι πάτριον ὄξιν αὐτοῖς ἀπαίνον εἶπον ἑτέρους βαρβάρων, ἀλλά τε ἡσύχως λογισμὸν ὑπομένειν τῶν ποιουμένων. ῥωμαλέοντε τοῖς σώμασι, & τῇ πρώτῃ ὁρμῇ σωιόντες τοῖς πολεμίοις, ἃ αὖ ὁρμίσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔτοι ἐν πυθομένοι τῶν γαΐου τὴν σφαγὴν, καὶ θαλαγήσαντες ἀλλὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ὅτι τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῷ, μᾶλιστα ἦ αὐτοῖς προσφιλὴς ἰὼ γαΐος ὅσοσι χρημάτων τὸ ὄγκον αὐτὸ κτώμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη (προσῆκει ἦ αὐτῷ, σαβῖνος χιλιάρχων, ἃ δὲ ἀρετιὼ καὶ γενναιότητα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἰὼ, ἰσχύϊ ἦ σώματος τιὼ ὅτι τοιούτοις κτησάμενος ἀρχιὼ) διεξῆσαν τὰ οἰκίας ἀπερυθρόμενοι τοὺς σφαγέας τῶν καίσαρος. ἀπορρώαντα κρεουργήσαιν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ πρώτῳ προσπεσεῖν, ἃ τιὼ σφολιὼ μιᾶναι τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, ὦν ἐπ' ἀγαθᾷ τὰ συντυχίαν ἀπεσήμαινε τὸ γενόντος. δεύτερος νορβανὸς ὑπαντίαζεν, τοῖς γενναιοτάτοις τὰ πολιτῶν, & πολλοὶ αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπατόρων, καὶ μηδὲν αἰδουμένων αὐτὸ τὴν ἀξίωσιν ἰσχύϊ πρέχων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τὰ πρώτου ἑπόντων συμπλακείς, φανερός τε ἰὼ ἀπεκαμόνως τεθνηξόμενος, μέχει δὴ προσιχθεὶς πολλοῖς τῶν ὑπερεσμένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους ἑαυμάτων. τέτος ἦ αὐτὸς τῶν ἐκ τῆς βυλῆς σαιὼ ὀλίγοις ἢ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον προσπεσόντες, ὑπὸ ἦ φιλοθεαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς τῆς αὐτόπτης γενέσθαι γαΐου κειμένου, μῖσος ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τὸ αὐτοῦ, καὶ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς, κτείνῃ στρατιώτας ὑποπέμψας, καὶ παρὼν μὲν ἀλλὰ δὲ ὑφρανόμενος θεωρίᾳ τῆ νεκροῦ. θορυβομένης ἦ τῶν οἰκείας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμουμένους, ἃ ἀφαιρεῖται τὰ γερμανῶν τὸ εἰς τὰ ἔρυμναν ἀκεῖβες, καὶ ὅτι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τῶν τε αἰτιῶν καὶ μὴ ἐξαιρωσάντων, καὶ οἱ μὲν, ταῦτα τεθνήκεσαν. εἰς ἦ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τὰ γαΐου τελευτῆς, ἐκπλῆξις τε, & ἀπιστία ἰὼ. οἱ μὲν γὰρ & πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὸ ὄλεθρον αὐτὸ, πάλαι περὶ πολλῶ ἠπασάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δίκης ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν.

A & à sociis perpetratum est, ipsius prudentiæ, industriæ atque virtuti, acceptum ferendum est. Sic Caius finiit multis confossus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum sociis recipere se quà venerant, videbat impossibile: siue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue esset periculum occidisse imperatorem gratiosum apud insanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: siue quòd angustæ erant viæ vbi patrata est cædes, & refertæ famulis ac B custodibus, qui omnes ea die præsto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt se ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vtramen excultum esset ædificiis per partes à singulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapsi è turba satis tuti erant pro tempore, tantisper dum in occulto esset casus Cæsaris. primi autem Germani senserunt eius interitum, co- C hors satellitum ex ea gente lectorum ad principis custodiã: homines natura iracundi, vt quibus alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robusti corpore & primos hostium impetus excipere soliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipsius virtutibus rem metientes, sed suis commodis, quòd gratiosus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ sibi cõparans: moxque duce Sabino (is non sua, aut maiorũ virtute, vt qui gladiator fuerat, sed insigni robore ad tribunatũ prouectus est) strictis gladiis discurrebant per domos scrutabundi vbinam latere interfectores Cæsaris: & primùm fortè oblatum Asprenatem frustatim lacerauerunt, eũ cuius togam cruore victimæ respersam diximus, infausto sanè auspicio. post hunc Norbanum nacti sunt ciuem nobilissimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri suã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorsit gladiũ reluctanti ei, qui primus se inuaserat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ simul obrueretur ictibus. tertius è senatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna sicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine visendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egisse in exilium, occidit postremò missis illò militibus. pascebat igitur oculos gratissimo spectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquisitionem, per iram fontes iuxta atque insontes trucidantium. & illi quidem tali fato absumpti sunt. cæterùm postquam in theatrũ rumor de morte Caij perlatus est, plus demirationis inuenit G quàm fidei. quidam enim etsi perlibẽter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia vetum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus, deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsentirent, vel quòd verum esset miserè cupiebant, adeò nõ proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cũ aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

εἰσὶ ἢ οἷς ⸂πάνυ ἀπ' ἐλπίδων λῦ, δι' ἃ τὸ μὴ ἐθέλειν τι
τοιόνδε ὅτι μάτην γεγονέναι, μήτε ἀληθείᾳ προσῆκεν, δι' ἃ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπῳ εἶ⸃ναι τοιάδε ἀρετῇ χρῆσθαι. γύναιά τε λῶ⸂ταῦτα καὶ παῖδες· ὁπόσοι τε δῆλοι, καί τινες
⸀στρατιωτικῶ. οἱ μὲ δι' ἃ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ἁδέν ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, καὶ δι' οἰκονίᾳ τ' κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασειόμενοι τοῖς κεφαίοις τ' πολιτῶ, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελῶν τυγχάνειν. ἡ ἢ αὖ γυναικωνῖτις, ⸂τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων κρεανομίων, ἡδοναῖς ἀνειλημμένοι ἀ⸃εφράσσετο, λόγῳ μὲ ὅτι θεωρίας τ' πλήθους, τὸ ἢ ἀληθὲς, ⸀κπεπλάκτα τ' μανίας χάϊν τ' ὠμότητα. οἱ ἢ δῆλοι δι' ἃ τὸ ἐν ⸀στρατοπέδοις τε εἶ⸃ναι καὶ καταφρονήματι τ' διαπορᾶς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὕσπερ τ' κατ' ἐκεῖνον ὀλιγωρίας. ῥᾴδιον γὰ ⸀φλυαρμένοις τε καὶ τῇ κυείων πεπισθῆναι, καὶ τὰ χρήματα ⸀ἐνδείξασιν αὐτῇ, ἅμα ἐλευθέροις τε εἶ⸃ναι ⸂πλουσίοις, μισθῷ τῇ καταγορεῶν, δι' ἃ τὰ ἆθλα αὐτοῖς ⸀προκεῖσθαι τὰς ὑπαίθρους τῇ ὑσιῶν. τ' ἢ δύπαξιδῶν εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲ ⸀ἐν τῇ ⸀προειδέναι τ' ὀλιβυκλοῦ, ⸂τοῖς ἢ ⸂ὑπὸ τῷ θέλειν ⸃δικτὸν ἡγεμένοις, σιγῇ παρεδίδοτο, ἀ μόνον ὅτι τοῖς ἡγελημένοις χαρᾷ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τ' ἀκεράσεως. οἱ μὲ δεδιότες, μὴ καὶ ψευσθεῖσιν ἐλπίδος, τιμωρίᾳ σωιέλθοιεν, ὡς ⸀προεξορμήσασιν ὑποφλυάσαι τ' δίκαιαν τ' ἑαυτῶ. οἱ ἢ ἀξεπὶς ἀμφοτέρους δι' ἃ τὸ τ' ὀπιβυλλῆς μίσγεσθαι, μίζόνως ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ ⸀προός τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐξῶσα ὠφέλημος λῶ ζῶντες χάϊν, κολασθεῖεν ⸀ἐνδείξεως ⸃γνωμῶς. ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὁμιλητικὴν μὲ ξαίμασιν, ἃ μλὼ ὑποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ⸀ἐν θεραπείᾳς ⸂ὑπὸ τῷ ἰατρῶν εἶ⸃ναι. λῶ τε πιστὸς αὖθις εἶναι, ὡ ⸀ἐπαρσίσας γνώμλω ὑποφαίνοιτο τ' αὐτό. ἡ γὰ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο δύνοίᾳ τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μίσει ⸀προὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ ⸀προὸς αὐτὸν ἁδαμῶθεν δύνοίᾳ χρωμένῳ, δι' ἃ ⸀φθείρειν τ' ὅτι τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο ἢ ⸂ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα ⸂τοῖς δικαίοις ἠφάνιζον τὸ δύθυμῶν τ' ἐλπίδος, ⸀ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γενόμενα, καὶ ἄφοβον πομιδὴ τ' ⸀ξαυμάτων ὥσπερ εἶχεν ἡμαρτημένον ὅτι τ' ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ⸀ἐν δημοσίᾳς εἶ⸃ναι. καὶ ⸂ταῖς μὲ εἰκάζετο βελήσῃ τῇ ἀλογίστῳ τῷ θορεῖν ⸀προθεμένων, καὶ ⸀ἐπ' ἀμφοτέρᾳ δόξῃ τ' ἀκουόντων λαμβανόμενα. ⸀ἁ μλὼ τλὼ γὰ ⸀ἐσθλὰ ⸀ἐξέλπον, δεδιότες τ' ⸀ἐπενεχθησομένῳ ⸀προξιῶσιν αἰτίαν. ⸀ἁ χὰ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν δικαιοίας γνώσεσθαι ⸀προὶ αὐτοὺς τ' κείσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν ⸂οἷς τε κατηγορήσαντας, καὶ ⸂τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ ἢ ⸀ἐπλῆθος τῷ γερμανῶν ⸀προείχε τὸ θέαζον ἐπασασῳρῶν τὰ ξίφη, πᾶσι ⸂τοῖς θεωροῖς ἐλπὶς ⸃ὅλως ἀπολεῖσθαι, ⸀ἐν ⸀προὸς πᾶσαν ἁ τινος εἴσοδον πλοῖα εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοντος. ⸀ἐν ἀμηχανίοις ἢ ἦσαν, ὅτε ἀπιέναι θάρσος εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τλὼ δι' ἀξιβλῶ τ' ὅπῃ ⸀στράτευμα πεπισευκότες. εἰ ἀπίοντων ἢ ἤδη, βοὴ τῷ θέαζε ῥήγνυ⸃ται καθ' ἑκάστην ⸀ξεπομένῳ τ' στρατῶ, ὡς πάντων αἰνοίας αὐτῷ ⸃γνωμένης καὶ τ' ⸀ἐκλευθέντων τ' ἐπανάσασιν, εἰδήτις ⸀ἐγένετο ἐπανάσασις, καὶ τ' γενόμενον, φείδεσθαι ἂν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοίας ⸂δι' ἃ τῷ ὑδὲν ⸀ἐν αἰτίᾳ ⸃γνωμένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ⸀ἐν ἐρῆμῃ τῷ ⸀προσαχόντων ὅτι καὶ ⸀προσαγμένον εἴη καταστῆσαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μὴ δακρύων καὶ τύπτεσθαι ⸀προσώπων δεδιότες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα αἰσθάνεσθαι αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐγὼς πλησίον, καὶ ὡς αἴτιος ἀγωνιζόμενος ⸀προὶ τῆς ψυχῆς εἴποιεν πέλεγον. θεραπεύειν ἢ ⸀προὸς ταῦτα τῷ στρατῶ ἡ ὀργὴ, καὶ μεταμελή-

μελή-

μελήσαντος αὐτοῖς τῆ ὅπῃ τοῖς θεωρεῖς βελβύμστος, A
ωμόν τε γὰρ ἰδεῖν ὅτε ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκόσιν ἐ-
δόκει, τὰ κεφαλὰς τῶν ἀπὸ τῶν ἀσπρωᾶ ὅπῃ τῶν βωμὸν ἀ-
περφσαμβόοις, θεοὺς ἂς μᾶζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λο-
γισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν, ἐλέῳ τε πάθους, ὡς τε
παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ἀδὲν ἐλλειπεςέρως τὰ τῆ κιν-
δύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασεσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἰ τὴν
συμφορὰν, εἴπερ εἰς τέλος φόβηθῶμεν δύναται ἀν. ὡς τε
καὶ εἴ τινες τῶν θεοθύμως μισόντων καὶ μὴ δίκης τὸν B
γάϊον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ δορυφορῶν ἀ χάρας,
ὅμως τὸ ἐν ροπῇ μὲν τῶν συναπολεμβόαι γεγονέναι, τὸ ἧ πι-
στὸν τῶν θεῖναι μηδέπω καὶ τότε ἐχέγγυον παρελθεῖν.
ὧν ἦ δυάρεσος ἀρόντος τῶν κηρυσσόντων τὰ πωλόμβοα,
καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθος χρώμβος, καὶ χρήματα
θεοβεβλημβόος ὅμοια τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύ-
ναμίς τε αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσοι θεάσασθαι καὶ τῶν πόλιν,
ἔντα τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστερον. δοὺς δόξαθεὶς αὐτῶν ὡς ἐνὶ C
πενθιμώτατον, καίτοι μίσει καὶ παρόν τινα ἂν ἐχεῖτο
θεὸς γάϊον, ἀλλὰ μὴν κρείασων ἡ διδασκαλία τῶν φό-
βου, καὶ στρατηγία θεὶ τῶν κερδησομβόων τῶν σωτηρίαν τῶν εἰς
τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὅπῃ δύσας, ὡς αὖ
τις ὅπῃ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσαντο ὀπολωλόσιν,
ὑποσημαίνῃ τῶν γάϊκ τὸν θάνατον ὅπῃ τὸ θέαζον παρελ-
θὼν, καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ὅπῃ πλέον ἀζυόία συμπε-
ριφέρεσθαι τῶν γεγονότος. ἤδη ἧ τε σείλας ἀρόντιος παρῆν D
ἀπαλαλῶν τὰς γερμανοὺς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ
κελεύοντες καταπίθεσθαι τῶν σίδηρον, καὶ δεισαφοῶντες
γάϊκ τῶν τελβυτὴν. τῦτο καὶ σαφέσατα ἔσωσε τὰς ἐν τῷ
θεάτρῳ συνειλεγμβόας, καὶ πάντας οἳ τε ὅπως ἕν τοῖς
γερμανοῖς θειτύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς ὠδαγλυο-
μβόης, ἔμπνουν κεῖσθαι τῶν γάϊον, ὃν ἔγι ἔ τινος κακῶν
ἂν ἀπέχον. τοσόνδε ἐθεισέδυσεν αὐτοῖς δύνοίας τῆς
θεὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μὴ τὸ καθ' αὐτοὺς ὀπολωμβόου
τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβέλβυτον αὐτῷ τε τῶ- E
σαύτῃ δυσυχίᾳ συνεσόμβόον. παύονται ἧ τὸ ὡρμη-
κότος εἰς τὸν τιμωρίαν μαθήσεως σαφοῖς ὠδαγλυο-
μβόης αὐτοῖς ὅπῃ τῇ τελβυτῇ, δεῖ τε τὸ εἰς ἀχεῖον
ὅπιδείξασθαι τὸ θεόθυμον τῶν δύνοίας, ὃς ἀμείψαντο
αὐτὸς ὀπολωλότος, καὶ δέει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει
χρωμβόων ὑπεροφὴ χώροιτο τοῦ τῶν βελῆς, εἴπερ εἰς
ἐκείνου θεισάμ τὸ κράτος τῦ ὑπακάσαντος ἄρ-
χοντος. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ' οὐ ἐπαύσαντο λύσ- F
σης τῶν ὅπῃ γάϊκ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομβόης αὐ-
τοὺς. χαρέας ἧ, σφόδρα γὰρ θεὶ μανίαν ἔδεισε μὴ
ἀφθαρείη μανία τῷ γερμανῶν θειτεσῶν, ἕκασόν
τε τῷ στρατιωτῶν μετῆει θορυβεῖσθαι τῆς σωτηρίας
αὐτῷ δεόμβόος, καὶ μὴ ἀπωλόλοι πολλῷ ὀξέστασιν
ποιέμβόος. καὶ μανιακὸς μὲν καὶ κλήμης, ἀνάγεται
γὰρ ὅπῃ τοῦτον, μεθύσοι πολλῶν μετ' ἄλλων συγ-
κλητικῶν δικαιωσώλω τῇ θεάζει συμμάρτυρῶν, καὶ G
ἀρετῷ τοῖς ἐντεθυμημβόοις, καὶ θεάσειν μὴ ὑποδε-
δειλιακόσι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδο-
νῇ τῷ ὑβρίζειν ἐναρθείσαν, δυτυχεῖς ἧ ἂν ἄρα
ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τῶν βίκ, μίσει τῶν ἀρετῆς θεὸς αὐτῷ χρωμβόης, ἀλλὰ μὴν τοιαύτης δυσυχίας,
ὁποίᾳ δὴ γάϊον συνελθεῖν, θεὸ τῶν ἐπανασεσόντων καὶ συντεθέντων τῶν ὅπῃ θεσιν αὐτὸν ὅπῃ βύλον αὐτῷ χρω-
μβόον, καὶ διδάξαντα οἷς ὑβρίζειν ἀφόρητος ἦν, ἀφανίζων τῷ νόμῳ τῶν θεόνοιαν, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆ-
σθαι τοῖς φιλτάτοις. καὶ νεῦ λόγῳ μὲν ἐῇ τοῦτοις οἳ ἀπηρήκασι γάϊον, ἔργῳ ἧ αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῶν κεῖσθαι
ὀλωλότα. ἤδη ἧ καὶ τὸ θέατρον ἐξανίσατο τῷ φυλάκων, καὶ ταραχαὶ πάνυ πικραὶ ἐχώροντο τῷ εἴσω.

in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoque ſolicitis, quòd incertieſſent etiãnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque incíderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultua būdicõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum coiuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsés certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vipost eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

αὐτίκα δ' ἰὼν ὁ θορυβώδης ἀφαιδρυόμενος τὴν θεωρῶν ἀρχὴν ὁ ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς ὅπως θεραπεία τινῶν ἀμαθῶν, σκηπέμψας ἢ τοὺς σωίοντας, λόγῳ μὲ ὡς μὴ μεταδυσωμένους ὁπόσα εἰς τὸ ἴασιν τοῖς ἀμαθέσι φορά, τὸ ἢ ἀληθὲς, ὡς ἀπεσοινζε κίνδυνος τὸ καταληφόσος. ἐν τούτῳ ἢ βελῆς τε γίνε) συώδος, καὶ ὁ δῆμος ἥπερ καὶ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ὅπως τὸ ἀγορᾶς καταξας, ἐν ζητήσει τὸ σφαγέων τὴν γαῖαν ἦσαν. ὁ μὲ δῆμος, καὶ πάνυ δυθύμως, δοκεῖν ἢ ζ ἡ βελή. καὶ ἰὼ γὲ ἀσιατικὸς ἀλέξιος ὑπατικὸς ἀνὴρ, ὅδιτ ὅπως τὸ δῆμον καταξας θορυβέντων, καὶ δεινὸν πιθεμένων τὸ ὅπλα θαίειν τὸ αὐτοκράτορα τὸ ἀποκτενόντων, ἐπεὶ θορύμως πάντες αὐτὸν ἤεσντο, τίς ὁ θαρξας τυγχάει, εἰδὲ γὲ ἔγωγε φησί. καὶ θρῦθεσαν ἢ καὶ οἱ ὕπατοι δεχέραμα γαῖαν μὲ κατηφείας ποιύμενοι, κελεύοντες ἢ τὴν τότε δήμῳ, καὶ τοῖς στρατιώταις. ὅπι τὰ αὐτὴν ἀπίναι, τὴν μὲν δήμῳ, πολλὴν ἀπέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα. τὴν στρατιωτικὴν ἢ πιῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μένειαν τὴν εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν δεχομένοι. δίος γὲ ἰὼ μὴ δεχαριωσάντων ἀπολαύσειε τὸ κακὸν ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτὴν καὶ συλήσεις τὸ ἱερῶν ξεπομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τὴν βελόπαν τὸ πᾶν πλῆθος συνελεγμένον, ζ μάλισα οἱ τὸ γαῖαν συνθέντες τὸ φόνον θεμένοι τε ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρενήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀναπειμένων δὴ τὴν ἀρχήν.

Κεφάλαιον β'.

Ως κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαβε.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τὸ πραγμάτων, ἀφρίδιον ἁρπάζε) κλαύδιος ἐκ τὸ οἰκίας. οἱ γὲ στρατιῶ) συνόδε γιγομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, ζ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς ποιητέοις, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν ἐγκρατῆ τοσόνδε αὖ ποτε γενέσθαι πραγμάτων, ἀξιπομένην τε ἂν ἐπ' ἀγαθῷ τὸ αὐτῶν κτήσεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἴτε τὶς τὸ ἐν ἀρχῇ καθεζήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶ) μὴ ὁ συνεργοῖς τὸ ἀρχῆς κατασᾶσι. καλῶς οὖ ἔχειν ἀφεῖσθαι ἔτι ὄντων τὸ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παζῶν τε ὄντα τὸ τεθνεώτος, καὶ τὴν εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, ὑδενὸς ἕ τινος ἂν ἀξιολογώτερον, θεσγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τὴν κατὰ τὴν παιδίαν μεμελετηκότα, ζ σταθέντα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεαῖς. ταῦτα διανοουμένων τε, καὶ ἐνεχείρουν ἐκ τὸ παραχρῆμα. ἥρπασο μὲν δὴ κλαύδιος ἐκ τὸ στρατιωτικοῦ. γνέος ἢ σέντιος σατορνῖνος, καὶ τοι πεπυσμένος τὸ κλαυδίᾳ ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὁπισθάζοιζ τὸ ἀρετῆς ἄκων μὲ δοκεῖν, τὸ ἢ ἀληθὲς ζ βελήσει τῇ αὐτῇ, καταστὰς ὅπι τὸ συγκλήτου, ζ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρως καὶ γλυκαίρις αἰδέσι χρεπόντως ποιεῖται παράινεσιν τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι διὰ τὸ χρόνῳ πολλῷ ἧκειν ἀέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖ ἔχομεν τὸ ἐλευθέρου τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον παρατείνουσαν καὶ γνώμη θεῶν οἱ ἐχαρίσαντο αὐτὴν κειμένην, σφεῖσθαι ἢ ἀρκοῦσαν καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲν αὐτῆς δυσαμμονία σωιάρουσαν. ἱκανὴ γὲ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ τὸ ἀρχὴν τὸ κλαυδίου.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τὸ πραγμάτων, ἀφρίδιον ἁρπάζε) κλαύδιος ἐκ τὸ οἰκίας. οἱ γὲ στρατιῶ) συνόδε γιγομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, ζ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς ποιητέοις, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν ἐγκρατῆ τοσόνδε αὖ ποτε γενέσθαι πραγμάτων, ἀξιπομένην τε ἂν ἐπ' ἀγαθῷ τὸ αὐτῶν κτήσεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἴτε τὶς τὸ ἐν ἀρχῇ καθεζήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶ) μὴ ὁ συνεργοῖς τὸ ἀρχῆς κατασᾶσι. καλῶς οὖ ἔχειν ἀφεῖσθαι ἔτι ὄντων τὸ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παζῶν τε ὄντα τὸ τεθνεώτος, καὶ τὴν εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, ὑδενὸς ἕ τινος ἂν ἀξιολογώτερον, θεσγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τὴν κατὰ τὴν παιδίαν μεμελετηκότα, ζ σταθέντα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεαῖς. ταῦτα διανοουμένων τε, καὶ ἐνεχείρουν ἐκ τὸ παραχρῆμα. ἥρπασο μὲν δὴ κλαύδιος ἐκ τὸ στρατιωτικοῦ. γνέος ἢ σέντιος σατορνῖνος, καὶ τοι πεπυσμένος τὸ κλαυδίᾳ ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὁπισθάζοιζ τὸ ἀρετῆς ἄκων μὲ δοκεῖν, τὸ ἢ ἀληθὲς ζ βελήσει τῇ αὐτῇ, καταστὰς ὅπι τὸ συγκλήτου, ζ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρως καὶ γλυκαίρις αἰδέσι χρεπόντως ποιεῖται παράινεσιν τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι διὰ τὸ χρόνῳ πολλῷ ἧκειν ἀέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖ ἔχομεν τὸ ἐλευθέρου τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον παρατείνουσαν καὶ γνώμη θεῶν οἱ ἐχαρίσαντο αὐτὴν κειμένην, σφεῖσθαι ἢ ἀρκοῦσαν καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲν αὐτῆς δυσαμμονία σωιάρουσαν. ἱκανὴ γὲ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς

ἀθανομένους, ζ μετ' αὐτοτελοῖς τὸ διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ παζίδι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἰὼθησε διαπτομένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ ἢ τὸ πρότερον ἐλευθερείας ἀμνημονεῖν ὅτι διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι. τῆς ἢ νῦν ἁπλήσως πεπλαμένον μακαρισθῆς τὸ αἰδεῖσθαι τοὺς ἐγγενηθέντας ζ ἐντεραφέντας αὐτῇ, καὶ τὴν

τῶν θεῶν ἥδιον μείονος ἀξίους τιμῆς τόσδε τοὺς ἄνδρας, οἷ ὀφείλεται καὶ τούτῳ τῷ ἡλικίας ἡμᾶς ἔγευσαν αὐτῆς. εἰ γὰρ εἰς πάντα τὸν αἰῶνος τὸν ὅπιον ὡσαύτως μείναι τὸ ἄδεια αὐτῆς. ἀρκοῦσα δ' ἂν γένοιτο ἥδε ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. αἰῶν ὑπείληπται τοῖς πρεσβυτέροις διόντων ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενοι μετρίως ἄγειν. τοῖς δὲ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς καταστάσεως ἀγαθὸν αἰδέσιοι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγράμμεθα νοῦν ἢ δὴ καὶ ἡμῶν, δίχα τοῦ ἄρτι ἄφρον, ἥδιον φρονήσαντες ἐπὶ τῷ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἀσφαλῶς τὸ ἀνθρωπείῳ τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ μᾶλλον βεβαιῶ, οἷς δ' ὄψει ὁμιλήσας ἠθάμην, οἷον κακῶν τὰς πολιτείας ἀναπίμπλασιν αἱ τυραννίδες, κωλύσας μὲν πᾶσαν ἀρετήν, καὶ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιρούμενα τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δὲ καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιστάμενα, δίχα τοῦ μὴ ὅπως σοφίαν τοῦ νόμων, ἀλλ' ὅπως τῇ ὀργῇ τὸ ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ πεπραγμένα. ἀφ' ὧν δὲ ἰούλιος καῖσαρ φρονήσας ὅπως καταλύσοι τὰ δημοκρατίας, καὶ δίκαιος μὲν τὸν νόμον τὸν πολιτείαν διετάραξε, κρεῖσσον μὲν τὸ δικαίου νομόμενος, πάντων δὲ κατιδίαν ἡδονὴν αὐτοῦ κομιούμενος, ὡς ἔστιν ὅτι τοῦ κακῶν ὁ διέφθειρε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τῶν ἐκείνου διαδόχων τὰ ἀρχῆς κατέσχον, ἐπ' ἀφανισμῷ τὸ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μάλιστα τοῦ πολιτοῦ ἑρμίαν τὴν γνώμην καταλείποιεν, δίχα τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τῆς αὐτοῦ τὸ κινδύνοις αἰδέσιον ὁμιλεῖν, καὶ τὸ ἀρετῇ προῦχειν πρὸς δυμῶν, ὁ μόνον ὑφαιρεῖν τι τὸ αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ὑπονοφίζειν αὐτοῦ τοῖς ὀλέθροις τοῦ ἀπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα ἀύπιστον ὅπου δεξαμένων καθ' ἕκαστος ἦρξεν. εἷς ὧν ὁ γάϊος ὁ σήμερον τεθνεώς, πλέω τε πάντων δεινὰ ἀποδείξας, ὁ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπάδυτον τὸ ὀργὴν ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, καὶ μείζω κακὰ ἐνεβίβασε νος ἀδίκως τοῦ τιμωρίαν εἰσπράσσεσθαι, ὀργὴν ὁμοίως εἴς τε ἀνθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ ἡ κερδαίνεται τὸ ἡδύ, ἥδε μετ' ὕβρεως ἀποχρῆται καὶ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, καὶ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ παῖ κέρδος ἐν τῇ πανοικεσία διοχλημένων τοῦ ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δὲ τυραννίδι παῖ τὸ ἐλεύθερον, εἰς δύνοιαί τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πιθανοῖς, ὁπόσα πεπόνθοιεν ἂν ἔστιν. ἐξεπιστάμενοι γὰρ ὧν ἀναπλήσειαν κακῶν ἔστιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τοὺ τύχου, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πρόξειαν μὴ δυνάμενοι, μόνως πίστιν κτήσασθαι τὸ ἀπίστου τὸ ἀδεὲς, εἰς παντελῶς ἀρεῖσθαι δ' ὑπὸ θείων αὐτούς. τοιούτων δὲ κακῶν ἀποφυγόντες, καὶ ἐπιτελεῖς ἀλλήλοις κατασάντες, αἵ περ πολιτειῶν ἐχεγγυώτατα πρός τε τὸ παρὸν δύνοιαι, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δικαίοις πρόνοησαν, δίχα τὸ εἰς κοινὸν αὐτοῦ τοῦ ὠφέλιμα ἅπαντᾶν. ἢ καὶ αὐτοφλώσασθαι γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ πρόσθεν πεπραγμένα, ἐδαμῶς ὡς κίνδυνον φέρων, δίχα τὸ μὴ δεινόν ἐστιν εἶναι τὸν ἐφεστηκότα ὧ ἀνδύνον τι βλάπτον τοῦ πόλιν, ἐν αὐτοκράτορι μέλλησάσθαι τοὺς εἰρηκότας. ἐν τέλει τὴν τυραννίδα ἥδιον νεώτερον, πολὺ ἧττον ἀρχαῖα καὶ τὸ πρὸς ἥδιον τὸν ἐκείνῃ θελομένων αἰ πλουτίᾳ χρώμενον. τὸ δὲ εἰρηνικὸν τὸ πρότερον

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quam senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ mihi videre licuit, satis intellexi quantum malorũ in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aiunt, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, re- B cipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Ma- C ximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat incluſus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum a consulibus petit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acce- D ptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramque interficiat: idcò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sẽtentia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumque venisset

ἡσυχάζοντες, ἢ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων ἐν τέρπῃ ζῆν, ὁπόσοι τε ἐπαίρομεν συμφορᾶς αἰσχίστους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπείδομεν, φόβῳ τε μετὰ ἀρετῆς τελευτᾶν μᾶλλον ἀφυοῦς τε ὑσάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμᾶς, οἵτινες μέγιστα τούτων εἰσηνεγκεῖν, μάλιστα ἂν χαρίσα τῷ καιρῷ. σοὶ γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔδοξε πρεσβεύειν ἡμῶν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πέρι, ὃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅπως τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, πρεσβευτοῦ τε ἅμα καὶ πρωτοκινδυνευτοῦ ὅπως τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τάς τε τιμάς, πρῶτον τε αὐτοτάκτους τοῦτο ἀναφωνήσατε. ἔργον δὲ καλλίστου καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς διαφέροντας, οἷος, δὴ καὶ ἀνὴρ οὗτος ἅπαντας ἡμᾶς πάντας γέγονεν ὑμῖν ἁπλησίως καιρῷ καὶ βεβαίῳ τοῖς χαίρουσιν ἰσήλιον ἀνηρηκόσιν. ἐπεὶ γοῦν μὲ, χάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, οὗτος μὲν τυραννοκτονίας, καὶ τ' ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν πόλιν. σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τὸ βουλευτικὸν ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἐπαναστὰς δέ τις τρεβέλλιος μάξιμος, σφραγῖδα τὸν δακτύλιον τοῦ σεντίου, λίθος ἦν εἰκόνα χαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεσμεύετο αὐτῷ, καὶ ἀπορρῆτα τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει πρᾶξιν ὅπερ ὤφετο ἐν λίθῃ γεγονότα. καὶ μὲ ἐλυφὴ καταπήγνυται, παρελήλυθει ἤ νὺξ ὅτι μάλα, καὶ χαιρέας ὁ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύμασι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοία ἀπιστία τὰ δρώμενα. ἔτι γὰρ ἕκαστος τῷ μεθ' ὁ τ δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ὅτι τοῖς ὑπάτοις σημεῖα ἡ παράδοσις. ὅτοι γὰρ πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τ πόλιν, κύριοι τ στρατιωτῶν ἦσαν. χαιρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβών, παρέδιδε τ στρατιωτῶν τοῖς περὶ τ σύγκλητον συνεσκόσιν. ἦσαν δὲ εἰς ἀπείρας τέσσαρας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμιώτερον τ τυραννίδος προῦκειτο. οἷδε μὲ ἀπέστασαν μὲν τῶν χιλιαρχῶν, ἀπεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος πρόχαρης καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τιμὴ μεγίστην αὐτοῖς, ἀκέτι ὅτι τῷ ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα ἰσῶ ὁ χαιρέας αὐτοῖς. χαιρέας δὲ ἦν [illegible] πεδέμβος, πρεσβεύειν τιμὴ θυγατέρα γαΐου, καὶ τιμὴ γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παντοίκιμ τὸν ὅλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι καὶ τῷ νόμῳ, ἄλλως τε πρόθεσιν ἐπουδακὼς τελειώσασθαι τιμὴ αὐτῷ, καὶ πάνυ σφέρειν μῖσος τὸ πρὸς γαΐον, ἰσήλιον σκῆπτρον λῦπτον, ἕνα τῷ χιλιαρχῶν κτενοῦντα τ γυναῖκα γαΐου καὶ τ θυγατέρα. κλήμβος δὲ ὁ ὀπτιονὸς συνῆκεν τῷ λύπτῳ τ ὅτι τοιοῦσδε πρόθεσιν λῃστρικὴν, ὅπως μεταχὼν κἂν ὅτι τοιούτοις τ τυραννοκτονίας ἀγαλλοιτο ἀρετῇ πρὸς τ πολιτικῶν, ὡς καὶ τὸ παντὸς ὅτι βουλεύματος δόξῃ κοινοῦν τ πρώτων συνθεμένων. σίοις δὲ τῷ συνωμοτῶν, καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θεάσει χρησόμενον, ἀφ' ὃ τὸ γαΐου φύσῃ τῇ αὐτοῦ χρώμενον, ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πρᾶξαι, ἀφ' ὧν τε πόλις ἀπηνορύκῃ τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ὅτι μὲ αὐθις ἰῶ ἀπώλετο. οἱ δὲ μὲ τῷ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐκάλουν αὐτῇ γνώμῃ, τὸ δὲ πάν, καὶ τῷ ὑπὸ γαΐου πεπραγμένων κακῶν, ἐκείνῃ τ αἰτίαν ὑπέφερεν, φάρμακον τῷ γαΐῳ δοῦσαν ἐννοιῶν δούλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφισάμενον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτῷ ἐξ τῷ νεανιπημένῳ ὅτι τοῖς ῥωμαίων τύχαις καὶ τῆς ὑποτελείας αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθέν, ὡς τε αὐτῷ τελευτᾶν, ἦν γὰρ οἱ ὁπόσα δίδοντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν. ἐξέλλετο ὁ λύπτος. ἐβεβαδύνετο δὲ ἤδη μελλήσει τῇ κατ' αὐτόν, ὡς τε μὴ ἐς χαμεὸν διδάσκονπάθη τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπουδαμοῖς μεμπτὸς ἐξ τῷ ἐπ' ὠφελείᾳ τ δήμου ποιουμένων. παρελθὼν δὲ

ὅτι τὸ

ὅπως τ βασιλείαν, καταλαμβάνῃ τ νεωτερίαν, γυνὴ ὑπ' αὐτοῦ A
τ γαίου, ὡς δὴ καταπεφιλημένου τῷ σώματι τοῦ ἀνδρὸς χαμαιπετεῖ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, οἷς χαριζόμενος ἀεὶ ὁ νόμος τοῖς μαζοῖς ἔδωκεν, αἱματί τε ἀναπεφυρμένου ἐκ τῶν ἑλκωμάτων, καὶ πολλοῦ τ θαλάμου παρεῤῥιμμένης. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιούτοις ἀεὶ ἕτερον, ἢ καὶ μᾶλλον τοῦ γαίου, ὡς πιθανὸν ὑπὸ χόλου πολλάκις ἀφηνιαστικοῦ αὐτοῦ. ἐπ' ἀμφότερα αὐτὸς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νεωτέρῳ ἐφ' ὁμοίοις ἀφέλκεται τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκεφάλων, ἀφ' οὗ τι θελήσειαν B
ῥοπὰς τὰς αὐτὰ ἀφοσιωμένων. οἱ μὲν, ὑποσημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβουλευομένῳ ὑποσάτια μανιῶν, καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως καὶ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, μὴ παρ' αὐτῶν ὑπολέσθαι τρόπῳ τῷ αὐτὰ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου τοῦ δεῖ τῶν σωτηρικῶν ὑπομνησάντος γαΐῳ κελεύσει μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν C
ἀδηλοῖ κινδύνων καταστάσει. καὶ τοῦτο εἶ) τὸ ἐπονειδιζόμενον ὡς ἀφηνιαστικῆς διαθέσεως μᾶλλον γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τ νεωτερίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι δεῖ αὐτῆς ἐφρόνουν ταῦτα ἦν. ἡ δ' ἐπεὶ θεᾶται τ ἀφόσδον τ λέπτου, τότε σῶμα τ γαΐου ἀφυδείκνυεν, καὶ ἄσον ἱέναι παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ συνεγνώκοτα ἐώρα τὸν λέπτου, καὶ μηδὲν ἀφορίζα ὧν ὅτι ἀφεῖναι D
ἂν αὐτῷ κεχωρισμένῳ, γνωρίσασα ἐφ' ὃ χώρει, τὸν τε σφαγέα ἐγκύμονα ἀπὸ θυμοῦ ἀφθόνως, ποτνιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τὰς ἔτι σαφῶς ἐν ὑποψίᾳ τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ κελεύουσα μὴ μέλλειν ὅπως ἐλεώσει τοῦ δεσμάτου ἃ ἐπ' αὐτοῖς συνέθεσαν. καὶ ἤδη μὲν δύσχωρος ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ λοίπου, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάριον. καὶ λοῦπος ταῦτα ἀφαγγέλλων ἐπὶ δυσὶ τοῖς δεῖ τὸν χαρέαν. γαΐος E
μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λείποντα τεσσάρων μηνῶν, ὅτε τελευτᾷ, ἀνὴρ καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε καὶ κακοφραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡττώμενος, καὶ φίλος διαβολῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος, καὶ διὰ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσειε φονικώτατος, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πιμπλάμενος, τοῦ ὑβρίζειν εἰς οὓς ἤκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ ποιητὴς ἐν τοῦ κτείνειν, καὶ ἀδικομεῖν. καὶ τοῦ μὲν θείου, καὶ νομίμου μείζων ἐπιδεδακὼς εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ἡττώμενος ὑπ' ἐπαίνων τῆς πληθύος. καὶ πάντα ὅσα αἰσχρὰ κείνας ὁ νόμος ὑπέμιμᾶ, τιμωρίαν ἐνόμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμνήμων, εἰ καὶ πλείστου τε καὶ διὰ μεγίστων ἠνύοιτο οἷς τότε ὀργισθεὶς ἐκπλήξει κολάσεως καὶ ἐλαχίστης. πολέμου ὑπ' ἠνούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνεργόμενον, ἀνταπέλεγεν ὅτι πᾶσιν οἷς κελεύσειε τοῦ ὑπηκόου λαμβάνων. ὅθεν καὶ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἧς καὶ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι ἔδοξε τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ

in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ ſolent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij acculatio, quòd amantiſſimæ vxori non paruiſſet prænonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam, vt rediret ad ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum, vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſocijs fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariſque aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiam maximum opus eſt, & vtiliſſimũ nauigantibus. ac ne id quidẽ abſolutum eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contentione operãtium. in cau-

μῖσος, διὰ τὸ πολλῶν χρόνῳ μὴ ἰσορημένων, εἰς τε ἀπιστίαν, καὶ ἔχθραν τ πρὸς τὸν προέξαντα διακαλεῖν. ἔργον ὑπ' μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον εἴποι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ σωόντων καὶ αὖθις ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλὴν γε τοῦ ῥᾴον καὶ σικελίαν ὑπονοηθέντος ἐν ὑποδοχῇ τοῦ ἐπ' αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο ὑπ' ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. ὃ μὲν καὶ ὅτι τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμβλυτέρως αὐτῷ ὑπονοεῖν κατελείφθη. ἄπον δ' ὧν,

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritùs vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, exitûs in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vtus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm

III. Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisque se oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciam rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animũ

A ἡ ϖρὸς τὰ ἀχρεῖα ϖροθυμὴ, καὶ τὸ ἀναλισκόμενον εἰς ἡδονὰς, αὐτῇ καὶ μόνῃ ἐμέλλον ὠφελεῖν αὐτὸν, ὑφαιρεῖν τῷ δημοσίῳ τοῖς χρείαν ἔχουσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίων παρὰ πολὺ σφόδρα ἠσκημένος, συνίεντα καὶ τὸ ἀδέσποτον ἕκαστα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντιθεῖσι τε καὶ πλείονος ϖροσυγκειμένοις αὐτὸς ἐν τῷ ὀξέως, φανλῶς πιθανώτερος ἐν μεγίστῳ ϖράγματι παρόντα οὐκ ἠμύνετο, δυκολία τε εἰς αὐτὸ τὸ φύσεως καὶ τὸ εἰς ἐμὲ αὐτῷ ϖροσλαβεῖν μελέτης τὸ ὑπονοεῖν. ἀδελφὸς γὰρ παιδὸς μὲν γενόμενος πιθεῖκος δὲ καὶ δλάδυχος γένεσθαι, μέγα ἀνάλημμα παιδείας αὐτέχεσθαι, δι' ἃ τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ϖρῶτα ἐν αὐτῇ καθορθῶν δι' αὐτὸ ϖρέπειν, καὶ συνεφιλοκάλει μᾶλλον, συγγνοὺς τε αὐδεὲς, καὶ ἡμέμονος ἔτυχεν ὑπολαβῆς. ἐρωτευσέ τε τὸν καὶ αὐτὸν ϖολιτῶν, ἐκμὴν αὐτὸν εἶναι τε ἐθέλοντα ἀπὸ τὰ ἐν παιδείας συλλεγόντα ἀγαθὰ ϖρὸς τὸ ἐλθόντα ὅλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ὅτως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τὸ σωφρονεῖν, οἷς αὐτὸ δύνηται τὸ ϖρόσφορα ῥᾳδίως ϖάρεστι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ ϖάντα ἀξιολόγοις ὑποπεπαιδαγωγημένοις τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δίξης ζήλῳ τῆς κρείττονος, μέχρι δὴ τοῦ ϖρείττονος τὸ δεῖσθαι ἀπαμφιάσης δυνάμεως ἢ ϖρὸς αὐτὸν ἐχρήσαντο, μίσους ὑποφύντος ὑπ' αὐτῆς ὑπερβαλλόντως τελευτᾷ. κλαύδιος δὲ καθάπερ αἰώνιον ἔφυλον ὑποδείξεως αὐτοῦ τὸ ζῆν ὁδῶν ἐκμοχθήσας, καὶ τὸ οἴκου θορυβηθέντος ϖάθει τὸ καίσαρος τελευτῆς ἐν ἀμηχάνοις ὢν ϖρὸς τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενοϖῷ κατειλημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, ὑδημίαν καὶ δώων αἰτίαν πλὴν τῆς ἡλικιότητος ὑφορώμενος. μέτριον δὲ ἰδιώτης ὤν, ἐκμὴν αὐτὸν, καὶ τοῖς ϖᾶσιν ἀρχῶν, ϖαιδείᾳ τε σωῶν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ ϖαντὸς τοῦ εἰς θόρυβον ἀϖακειμένου ϖαντοίως ἀϖαλλάσσων αὐτόν. τότε δὲ ϖοίας κατειληφίας τὸν ὄχλον, καὶ τοῦ βασιλείου ϖαντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀνάϖλεως γενομένου καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀϖειληφότων σωμαφυλάκων, οἳ ϖρὸς τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅϖερ ὅτι τῆς στρατᾶς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ ϖοιοῦσιν ἦσαν. ὁϖόσοι δὲ καὶ ϖαρετύγχανον τῷ μὲν ϖαίου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ ϖεθέμενοι διὰ τὸ καθ' ἑκάστους αὐτοὺς τὰς τύχας σωσελθεῖν. τὰ δὲ ϖρὸς αὐτοὺς ἀϖοσοϖοιοῦντο μᾶλλον, ὃν τρόϖον χρήσοι καλῶς, καὶ τῶν γερμανῶν τε ἐν τιμωρίαις τὸ σφαγέων ὄντων ὠμότητος χάριν τὸ ἑαυτῶν μᾶλλον, ἢ τὸ συμφέροντος τοῖς ϖᾶσιν. ὑφ' ὧν ἀϖάντων ὁ κλαύδιος ἐθορυβεῖτο διδιὼς ϖρὸς τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐϖειδὴ τῆς ϖρὸς ἀνατολὰς ἐτρέφετο τὰς κεφαλὰς ϖροφερομένας. εἰσήκει δὲ κατὰ ϖου ϖροσβατὸν ὀλίγαις βαθμίσι χωρίον, ὑϖαιφαλῶς τοῦ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γράτος τῆς ϖρὸς τὸ βασίλειον τῆς στρατιωτῆς θιασάρχης, καὶ τὸ μὲν ἀκριβώσαμένου τινὰ ὄψιν ἀμαθῆ ὢν διὰ τὸν σκότον, τὸ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸν ὑϖολοχῶντα κεκτῆσθαι μὴ ἀϖηλλαγμένος. ϖροσήει τε ἐγγύτερον, καὶ ὑϖοχωρεῖν ἠξιωκότος ἐϖέκειτο, καὶ καλαλαβὼν, δεσμωτεύει. γε-

μανικὸς μὲν δεῖ φησὶ ϖρὸς τοὺς ἐναντίους, καὶ σησόμεθα τοῦτον ἡγεμόνα ϖροσόμενοι. κλαύδιος δὲ ἐϖ' ἀϖαγῇ ϖαρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνὴν ὑϖοθαίοι τῷ γαΐῳ, ϖειθὼ ἐχεῖν ἠξίου τὸ κατ' αὐτὸν ἀνεϖαχθοῖς ἀνάμνησιν αὐτοῖς ὑϖοτιθείς, καὶ τὸ ἀνοσιωθῆναι τῆς γενομένου. καὶ ὁ γράτος μεταδέξας, δεσμωτάτας δὲ δίξας, καὶ ϖαῦσαι φησὶ μηκέτι λογούμενος ϖρὸς τῆς σωτηρίας, δέον σε μεγαλοφρονεῖσθαι

φρονεῖν ὡς τὴν ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ Γαΐου ἀφῃρημένοι τῇ σῇ σωτηχώρησαν ἀρετῇ, πρόνοιαν τῆς οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τῶν προγόνων ἀπολάμβανε τὸν θρόνον. ἀνέβασαζε ἤδη ἐπὶ τῶν ὤμων οὐκ ἰσχύοντων φέρειν τὸν ποδὶ δυναμένου, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν εἰρημένων. συνεστρέφοντο δὲ ἤδη καὶ πλείους τῶν στρατοφυλάκων, καὶ θεωρούντες τὸν κλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τοῦ μὴ κόλασιν ἕλκεσθαι τῶν μὴ τοιούτων ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀποφαίνοντα ἀλλὰ βίᾳ τοῦ παντὸς, καὶ κινδυνώδεις ἔτι μᾶλλον μὴ τοῦ Γαΐου ἀρχῆς ὠμότητα. τινὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐπιτρέπειν κρίσιν ἠξίουν τιμωρεῖν αὐτῶν. καὶ πλειόνων τοῦ στρατιωτικοῦ συστρεφομένων, φυγάς τε ἦσαν τοῦ ὁμίλου, καὶ προόδων ἀπορία τοῦ κλαυδίου διὰ ἀσθένειαν τοῦ σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες μὴν τιμωρίαν αὐτοῦ προσδοκῶντες φυγῆς ἔσωζον αὐτούς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τιμωρίαν τοῦ σωτηρίαν τοῦ δεσπότου. ἐν δὲ ὀρύχωρείᾳ δὲ τοῦ παλατίου γινομένοις, πρῶτον δὲ οἰκηθῆναι τῆς ῥωμαίων πόλεως τοῦτο προσδιδόασιν ὁ μὲν αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀπολαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις ἐπὶ τὸν στρατῶνα, χαρᾷ τιμῶν ὄψιν δεχομένοις τοῦ κλαυδίου. προσπλείσον τε ἐπὶ αὐτῶν αὐτοκράτορα σπάνιν τὸν ἄνθρωπον, δυνοίᾳ τε τοῦ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δὲ ἐπὶ αὐτοῦ, ὅτι μέγα πᾶσι τοῖς ὠμότησι καταλελοιπότος κλέος τοῦ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοῖς εἰσῆει τῆς τε πλεονεξίας τῆς ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνάμεως δυόντων, καὶ ὁπόσα ὅτι τὸν πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. προὸς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ προάγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν διά τινος κτησαμένου τὴν ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων, παρὸν ὑπεχωρήσει καὶ δυνοίᾳ τῇ αὐτῷ λαβόντα κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμήν, ἣ ὅτι ζώντοις γένοιτο ἂν ἀκοῦσα. ταῦτα πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοῖς διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι διηγοῦντο. οἱ δὲ σωφρονούμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν πρόκλησιν, συμφέξαντές τε καὶ προεκλείσαντες ἦγον ὅτι τοῦ στρατοπέδου φορεῖον ἀναβασάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔφοδος. διεσήκεσαν δὲ αἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου, καὶ τῆς ἐν τῇ βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἔπακτον αὐτοῖς ὕβρει τῆς τυραίνων γενομένην φιλοτιμούμενοι ἀναδιδάσκειν χρόνῳ παρέχον. ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε πρὸς ἐκείνους καθιστάμενος, καὶ τῆς πλεονεξιῶν αὐτῆς ὑπισχόμενα τοῖς αὐτοκράτορας εἰδώς, καὶ αὐτῷ καταφυγὴν, ἔχαιρε τῇ κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ, σάσιν τε ἔμφυλον, οἵα ἐπὶ πομπείᾳ γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῷ ὑπολαμβανομένων τὸν αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνοῦσα δὲ ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τῆς στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρετῆς ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν ὅτι καθέξει τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀναχωρεῖν δὲ τῇ συγκλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, ἢ ἐσόμενον, καὶ τῷ νόμῳ ἀναχωρεῖσθαι τοῦ ὅτι τοῖς κοινοῖς κόσμου τὴν πρόνοιαν μνημονεύοντα ὧν οἱ πρότεροι τύραννοι κακώσειαν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσει σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων προσομνύμενος τὴν ὕβρεως, αὐτὸν ἐθελουσίως ἀπολιπεῖν τῆς πατρίδος. καὶ πειθομένῳ μὲν καὶ τοῦ πρότερον ἀπαθέστατον τὴν ἀρετὴν

ad principatum erigere, quem dij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. quare age maiorum tuorum solium recipe. móxque attolunt eum in humeros non valentem præmetu simul ac gaudio pedibus insistere. iam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpe sub Caio adductus esset in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Consules pertinere de eius causa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi soli tenerent palatium, partem vrbis vt ferunt antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant præcipuorum senatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ. quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursum non esse in rem suam videbant, si vnus quispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibique aduersus potentiorum iniurias præsidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, sperans huius opera carituram se bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illò miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare vt senatui permittat curam reipublicæ, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum aliis quomodo res administrari debeant: meminerítque quàm miserè tractata sit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperiis eius subiiciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propolitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentésque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile conticeret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POrrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim IV. poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium examinem collocallet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne impares in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtãt veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos. pro nobis autem

ὑπὸ ἀχυμήνου βέβαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν αὐτοῖς ἐλευθέρων ψηφιεῖσθαι τῇ πολιτείᾳ, καὶ ὑπεχωρήσειν τὸ μέρος ἀρχοντά τε ἀρχόμενον κερδαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ δέ τις ἀπονοοῖτο μηδὲν ἂν τὴν γαῖαν τελούσης σωφρονιζόμενος, ἔτι γε αὐτοὶ ὑπερέψειν. τό τε γὰρ στρατιᾶς πολὺ εἶναι τὸ συνεσηκὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε ἀπορίαν, καὶ πληθυὸν οἰκετῶν οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δὲ μέρος τῆσδε ἐλπίδα εἶναι καὶ τὸ τύχαι, ζοῖς τε θεὸς ἐπ' ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ ζοῖς μὲν ἀρετῆς, καὶ τὸ καλὸν ζοῖς ἀγῶνας ποιουμένοις. εἶναι δὲ ζούτοις οἱ αὖ περὶ ἐλευθερίας μάχονται τὰ παρίσου. καὶ οἱ μὲν πρεσβύται, ὑπερήνιος καὶ βεβύχος, δημόρχοι ἦσαν ἀμφότεροι, ζοῖσδε ἐχρῶντο ζοῖς λόγοις. καὶ καθικέτευον ζοῖς γόνασιν αὐτῶν περισπεύσαντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωρούντες δὲ στρατιᾶς πλῆθος τὸ κλαύδιον περιεχόμενον, καὶ τὸ μηδὲν ζοῖς ὑπάτοις ὄντας συνειδέναι τῇ περὶ αὐτὸν, εἴτε ἀρχῆς ὀρέγοιτο, εἴτε βιαίως δέχεσθαι διδομένην. αἰσιώτερον δὲ καὶ δίδαιμονέστερον χρῆναι τὸν μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' ἑκοῦσαν τὴν δίδοντων παραλαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

ΚΛαύδιος δὲ, ἐπίστατο μὲν θ' οἵας αὐθαδείας ἀπορεῖλειεν, καὶ περὶς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῇ ὅτι τὸ μετριώτερον ζρεπόμενος, ἠ μὴν, ἀλλὰ καὶ τῇ περὶ αὐτοὺς φόβῳ δέξασθαι, ἅμα μὲν θάρσει τῇ στρατιωτῇ, ἅμα δὲ ἀγρίππου τὲ βασιλέως, κελεύοντος μὴ παρεῖσθαι τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. παρέξας μὲν καὶ περὶ γαῖον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ δεδιτιμῆς ἠγμένον. καὶ δὲ τὸν νεκρὸν περιπεσὼν τὲ γαίου, καὶ ἀναθέμενος ὅπ' κλίνης, καὶ περιελὼν ἐκ τῆς ἐνδεχομένων, εἰς ζοὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαῖον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντ' ὃ ὑπὸ ζραυμάτων, ἰατροὺς μεθίεσθαι λέγων. ταυθόμενος δ' τὲ κλαυδίου τὸ ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς ἁρπαγὴν, ὡθεῖτο περὶς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀπήγειρεν ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ζαῦτα δὲ περὶς τὸν κλαύδιον εἰπὼν περισχόρει περὶς αὐτὸν, καὶ μεταπαλύσης αὐτὸν τὸ βελῆς, χρησάμενος μύεσις τῶν κεφαλῶν, ὡς ὑπὸ σωφροσύνης γινομένης ἀπαλύσεως αὐτοῦ παρῶν, καὶ ἤρετο ζοὺς βουλευτὰς τί ποιεῖ κλαύδιος. τῆς δὲ τὰ ὄντα φαυλούντων, καὶ περισανερωμένων τινα γνώμην ἔχοι περὶ ζοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τὲ κατ' ἐκείνου δίκαιος, ἕτοιμος ἰὼ ζοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ σκέλλοι περὶ τῆς συμφέροντα, πᾶν ὅτι καὶ εἰς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελόμενος. χρεία γὰρ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιουμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῆς οἳ φείξαιντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀσφάλειοι κατασῶσι εἰς τὰδε σφαλεῖεν. ἀποκεκαμμένης δὲ τῆς βουλῆς ὅπλων τε ἀπορίαν, καὶ χρήματα εἰσισέειν, καὶ στρατιᾶς τὸ μὲν ζοῖ αὐτῆς εἶναι συνεσηκὸς, τὸ δὲ συγκεστήσειν ἐλευθερώσεως δέλων χυομένης. εἰπὲ μὲ ὦ βελὴ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, περάσειν ὁπόσα θυμὸς ὑμῶν, λεκτέον δὲ ἐδὲν ἐνδοιάσαντί μοι, δέα τὸ ὅτι σωτηρίᾳ φέρειν τὸν λόγον. ἴσε δὴ στρατὸν ὃς ὑπὲρ κλαυδίου μαχεῖται, πλήθει χερόνεσ ὁ πλεῖδύν μεμελετηκότα. τὰ δὲ ἡμέτερα συν-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαν, καὶ τῆι τῶν δό- A
ξαν τὴν ἐλευθερίας ἀπηλλαγμένων, δυσκράτητον. πρὸς ἢ
τεχνίτας μαχώμεθα προαγαγόντες ἄνδρας, μηδὲ
ὅπως ἀσῶσιν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν
ὡς κλαύδιον πείσοντας καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῶι προσ-
βάλλειν τε ἕτοιμος εἶμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκα-
ταθεμένων πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις, τὴν τε ταραχὴν
τῆς βουλῆς δηλοῖ καὶ μόνας πρὸς τὸν κλαύδιον, ἐδί-
δασκέ τε ἡγεμονικώτερον ὑποκρίνεσθαι, καὶ τῆς ἀξιώ- B
ματι τῆς ἐξουσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, ὡς
θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἥδονῆι μὴ φέρουσαν ἀρχέσθαι,
ἀλλὰ τὸ ὠμότητι τεθύσθαι τῆς πρώτων, ὅτι τὸ ἡγε-
μονεύειν κατασκήπτον. γεύσειν δ' αὐτοὺς ὑπιεικείας τῆς
καθ' αὑτὸν, μερίσαι καιρῶν, ὀνόματι μὲν μόνωι τὴν ἀρχῆς
ἐπωνυμίας, ἔργωι δὲ κοινῆι πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον.
ἀλλὰ πολλῶν δὴ καὶ ποικίλων ὧν διὰ τὸν προαγμάτων
ἐν ὄψει τῆι ἐκείνων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιδεῖν. καὶ οἱ μὲν C
πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες,
ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τῶν στρατῶν συλλεχθέντι δια-
λέγεται, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίστει
τῆι πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς στοματοφύλακας πεν-
ταχιλίαις δραχμαῖς καὶ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγε-
μόσιν αὐτῶν ἀπάλλαγον τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι πο-
τὲ στρατοπέδοις ὑπηχεῖτα τὰ ὅμοια. συνεκάλουν
δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς νικηφόρου D
διός, ἔνθα δὴ τότε. τῶν δὲ οἱ μὲν ἐν τῆι πόλει κλέπ-
τοντες ἑαυτούς, συνεδίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς
δὲ ὅτι τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐξενόησαν ἔξοδοι, προφω-
μένοις ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ὑπογνώσει τοῦ ἐλθόν-
τος χρόνου, ἐπὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδυνίαι τοῦ δυ-
λεύειν ὑπειληφότες ἀβιωτον ἀρχίαν τοῦ πονεῖν, ἢ
κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων καὶ τῆς σωτηρίας
ἀμφίβολοι κατασκοπάς. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκα-
τὸν ἢ πλείους, καὶ διαβουλευομένων καὶ τῶν ἐν χερ- E
σὶν, αἰφνίδιον ἄρτεται βοὴ τοῦ συνεσπκότος αὐτοῖς
στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύοντων τὴν
βουλὴν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίαι τὴν
ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο καὶ τοῦ
μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὴν ἀρχὴν ἐφίσιμον εἶναι. ὁρᾶν δὲ
ἐκείνοις ὑπερέπειν, ὅς τις τοσαύτης προσασίας ἄξιος,
ὥστε ἐναντία τὰ τῆς συγκλητικῶν μὲν πολὺ πλέον, δι'
ἁμαρτίαν μὲν τοῦ καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐχήματος, F
φόβωι δὲ τοῦ κλαυδίου. ἐ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι,
γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ
μινουκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν γενναιότητι ἀ-
ξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφὴν γαΐου γαλλικῶς ἰουλίαν,
προθύμως τε ἐπὶ ποιεῖσθαι τῆς πραγμάτων, καὶ
κατεῖχον οἱ ὕπατοι προφάσεως ἀναρ-
πάζοντες. ἐλάχιστον τε ἀσιατικὸν μινουκιανὸς ἐν τῆι γαΐου
σφαγέων αἰεῖχε τοιούτων ἀγαθῶν. ἐγένοντό δ' ἂν φό- G
νος ἔτι πλείους ἐλάσσων, ὁπηχωρηθέντων τῆι ὑπερθυμουμέ-
νων τὴν ἡγεμονίας ὡς τε αὐτοτάξασθαι κλαυδίωι. ἄλλως τε
καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ὂν ἐπὶ αὐτῶι ἀξιόλογον, καὶ
τῆι στρατιωτῆι οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὅτι τῆς πό-

erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem electum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum sæuitiam. nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat decommuni sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatémve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit. fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere: præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu gemigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deindeappetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idque sine dilatione poscentibus.

λεως, ἐρέται τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῆι μετιόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φειδοῦ τῶν πό-
λεως, οἱ δὲ καὶ φόβωι τοῦ ἴσον αὐτῶι ἀπέσησαν. ἐπὶ δὲ πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ
σὺν αὐτῶι παρελθόντες, ἐν ὑπηχοῆσει λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῆι δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶ
παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἵους τε ἀρχέσθαι ἀνεθορύβησε, μὴ ἐφεὶς μηδὲ ὅτι τε εἰπεῖν.

Tum verò minimè ſenatus poterat expedire A conſtitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſſimum ordinem militari inſolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum afferret ab Eurycho. is erat auriga Præſinus Caio dilectiſſimus, cuius equitio ſtabulis extru- B endis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. indignum enim eſſe, ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, ſtrictis gladiis, & ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiuncturi ſe his qui iam ſacramento ipſius ſe obligauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis propugnatoribus, & conſules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporéque occupatis omnibus, nec ſcientibus quidnam C agendum poſt irritatum in ſe Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes contrucidaturum ait, quàm paſſurum vt ſe inſpectante imperium committatur Claudio, & aſciſcatur vltronea ſeruitus, ſimúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quaſi verò ſine D hac vlla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus. ille contrà hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in caſtris multi ſenatorum per confertos milites intrebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Conſul Q. Pompeius, eo magis inuiſus militibus, quòd ſenatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis cum inuadentes gladiis perpetraſſent cædem, niſi fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum pe- E riculo aſſidere iuſſit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius verò diſceſſit ſaucius, & eorum nemo non periclitatus eſt. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iuſſitque eos conuenire in pa- F latium, quò ipſe per mediam vrbem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conſpicui proceſſerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipſe perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem ſententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per G ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum eſt, & exemplum erat ſtatuendum ſecuritati futurorum principum. ductus eſt igitur ad ſupplicium vnà cum Lupo

διὰ τὸ ὡρμῆσθαι πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖσθαι, τὴ ἡγησόμενον σκάλουσι ὡς ἂν ἀνεξόμενοι τὰς βίας, τῇ συγκλήτῳ ἢ δοκεῖ ἀρχειν τε, καὶ ὃν ἀρχθεῖεν αὐτὴ ἕξειν, ἔτι δεχομένων τοὺς τῆ στρατιωτῆ, καὶ τῆ γαίου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις ἃ ἐφίεντων. ὁ δὲ τοιοῦτος ἢ ὄντων, χαρέας τὸν ὀργὸν ἃ αἰσχόμενος πρὸς τὸ ἄτοπον τὸ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον παρὰ δύτυχου κομίσειεν. ἰὼ ἢ ὁ δύτυχος ἵππων, ἰωίοχος τὸ καλυμμένου θρασίνου, θρᾳκιὰ ἁδρὸς γαίῳ, καὶ θρὶ τὰς οἰκοδομὰς τῆ φάσεων τὸ θρὶ σπεῖον ἱππικοῦ τὸ στρατωτικὸν ἐτείβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπκείμενον. εἰς ἅπερ ὁ χαρέας ὠνείδιζεν αὐτούς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τὸν τε κεφαλὸν κομεῖν τὸ κλαυδίκ. δεινὸν γὸ εἰ μὴ μανίαν θαφροσυνὴ δώσει τὴ ἡγεμονίαν. ἁ μὲν διετράπησαν γε ὑπὸ τῆ λόγων, ἀλλὰ ἀπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ἐώχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὀμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο ἢ ἥτε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῆ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῆ διαφέροντες. ἐκπλήξις τε, καὶ κατήφεια ἰδεῖ, ἁδὲ ὅτι χρήσαιντο αὐτοῖς τῆ ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ ἀπρεπεῖσθαι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλους τε ἐλοιδορῆτο καὶ μετάμελος ἰδεῖ αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος εἷς τῆ γαΐου σφαγέων, σφάζειν θρότερον αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα ὑπομεῖναι, καὶ δ' ἐλευθερίαν ἐπόψεσθαι καταλαβοῦσαν. τόν τε χαρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέκλασεν, εἰ καθαφεσήσας γαΐῳ θρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ ἕτως ἀποδοθείσης δυναμένης τῆ πατρίδι. χαρέας ἢ θρὸ μὲν τῆ θνήσκειν ἀνδρὸς ἁδὲν φρονεῖν ἔλεγε. βουλεύεσθαι μέν τοι δικαιοσύνης δίκαιον τὸν κλαύδιον. καὶ οἱ μὲν ὑπ' ἐκείνοις ἦσαν. ὅτι ἢ τῆ στρατοπέδῳ παντελῶς ἐθέτο καὶ θεραπείαν τὸν κλαυδίου, καὶ τῆ ὑπάτων ὁ ἕτερος κοῖντος πομπήϊος δι' αἰτίας ἰὼ τῆ στρατωτικῆ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας τὸν σύγκλητον θδικαλῶν, ὁρμήσαντες ἀπασάμενοι ξίφη. κἂν ἐπέθεντο αὐτοῖς μὴ κλαυδίου διακωλυκότος. θδικαδίζεται ἢ αὐτῷ τ' ὑπάτων ἁρπάσας τῆ κινδυνου. τῆ ἢ συγκλητικῶν ὁ ἰὼ σωῖ τῆ κοίντῳ, ἁ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. τινὲς ἢ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῆ ἀνωθήμενοι τ' θρὸς αὐτὸν εὐτάξεως. ἀπώνιος ἢ θαυμαστὰς ἀνεχώρει, ἰὼ τε κίνδυνος θρὶ πάντας αὐτούς. καὶ ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, θρόσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἡπιώτερον καταχρῆσθαι. ὠμομένῳ γάρ τινος κακοῦ θρὶ τὸν βουλὴν, καὶ χ' ἕξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. πειθεται ἢ κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλὴν ὅτι τὸ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, θδιαπέμποντος αὐτὸν τὸ στρατωτικοῦ σωῖ πολλῆ πάνυ κακώσει τῆς πλήθους. θροσεξήσαν ἢ τῆ γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον χαρέας καὶ σαβῖνος ἐρχόμενοι θροόδων κατ' ὄπισθας πολλίωνος, ὃν μικρῷ θρότερον κλαύδιος στρατηγὸν ἤρεθ τῆ σωματοφυλάκων. κλαύδιος δὲ ἐπεὶ περ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖται, σωαγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον ἀπεδίδου θρὶ χαρέου.

Τοῖς ἢ, τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν ἢ ἐπεκάλει τῆ πεπραγότι, & αὐτῆ τιμωρίαν ὑπέβαλλεν δίκαιον ἡγούμενοι ἐπ' ἀποζοπῆ μέλλοντες χρᾶσθαι, ἀπήγετο σὺν τ' ὅτι θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῆ λούπῳ τε καὶ

τε Ῥωμαίων πλείους. λέγεται ὃ χαρέας μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, καὶ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ τοῦ χήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ὀνειδίσειε λέπτον εἰς δάκρυα ἐκτεταμμένον. ἀποθεμένου γέ τοι τὴν στολὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥίγος ἀπωμύνεσθαι φησὶν, ὡς ἂν ἀνάπτια τοῦ λέπτου ποιήσαιτο πώποτε ῥίγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἑπομένου κατὰ θέαν, ὡς ἦκεν ὅπως τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δεδε μελέτης αὐτῷ γεγόνοιεν αἱ σφαγαί, καὶ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. ἐπέλθοι νομίζων ᾧ γαίῳ μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ δυσμόρως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης. λέπτος δὲ παυσιδέξιος ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πλειόνων γενομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τοῦ ξάχνου φέρεσθαι. ὀλίγας δὲ ὕστερον ἡμέρας ἀναγισμοῖς ἐπεσκότων Ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτοῦ ἐπιφέροντες, καὶ χαρέαν μοίρας ἐπέμψαν εἰς τὸ πῦρ τιθέμενοι, ἵλεων καὶ ἄμεμπτον εἶναι τοῦ εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ χαρέας μὲν βιοτὰν τελευτὴν τὸν βίον συνέτυχε. σαβῖνος δὲ κλαυδίου μὴ μόνον τοῦ αἰτίας παραλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀρχεῖν ἔσχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τοῦ ἐκλειπίαν τοῦ πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζαι τε ἑαυτὸν ἐπιτηδειότατον τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τοῦ κώπου τοῦ ξαύματι συνελθεῖν.

A alíisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauítque eum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter perit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irasceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quàm antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data desciscceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν αὖθις ἅπαντα τὴν πάλαι βασιλείαν, καὶ φιλανθρώπευμα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

Κλαύδιος ὃ τὸ στρατιωτικὸν πᾶν ὅτι μὴ ὑποπτον ἐν τῷ ὀξέως ἀποσκευασάμενος, διάγραμμα προὐτίθει τήν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, ὃν ὁ γαῖος παρέχε, καὶ διεξιὼν ἄγων τοῦ βασιλέα, προσθήκην ὃ αὐτοῦ ποιεῖ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρώδου βασιλευθεῖσαν, ὃς μὲν πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπεδίδου, ἄβελαν δὲ τοῦ λυσανίαν, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ προσετίθει. ὁρκία τε αὐτῷ τέμνει πρὸς τὸν ἀγρίππαν ὅτι δὴ ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. ἀπίοχον δὲ μὲν εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, χιλιάσι μέρει τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει δὲ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τοῦ ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γεγονότα, ἐπ' αἰτωνίαν αὐτοῦ ὑπεροπλύσαντα τοῦ μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, καὶ αὐτοῦ υἱὸς βερνίκιλλαν τὴν ἀγρίππου γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ δὲ μάρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφὴν τοῦ αὐτοῦ ἀγρίππαν ἡρώδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τοῦ βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενος παρὰ κλαυδίου. στασιάζεται δὲ κατ' αὐτὸν τοῦ χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ὅτι δὴ ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος δὲ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅτι ἀρχῆς δὴ ἐκείνῃ τεταπεινωμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅπλοις οὐθέως ἦν. καὶ κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ ἐπαρχοῦντι κατ' αἴγυπτον, ὥστε τὴν στάσιν καταστεῖλαι. πέμπει δὲ καὶ διάγραμμα παρακεκλημένον αὐτὸν ἀνεπίληπτον τε καὶ ἡρώδου τοῦ βασιλέως, εἴς τε τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ συείαν, γεγραμμένον τόνδε τὸν τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὅτι γνοὺς ἀπέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

B C D E F G

V. Claudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexãdrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut pater ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebítque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

νους συγκατωκηδένας τοῖς πρώτοις δίδυ κατὰ ἀλεξανδρεῦσι, κ᾽ ἴσης πολιτείας ἀξιᾶ τῆ βασιλίων τετυχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῆ γραμμάτων τῆ παρ᾽ αὐτοῖς, ⁊ τῆ διαταγμάτων, κ᾽ μὴ τὸ τῆ ἡμετέρα ἡγεμονία ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τ σεβαστὸ ὑποταχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῆ πεμφθέντων ἐπάρχων κ᾽ διαφόρως χέγνοις, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν ἀεὶ τούτων γινομένην τ δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὸν καιρὸν ἀκύλας ἦν ἐν ἀλεξανδρεία. κ᾽ τελευτήσαντος τ ἰουδαίων ἐθναρχε τ σεβαστὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθναρχας γίνεσθαι, βούλομαι ὑποτάχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, κ᾽ μὴ ἀναβαίνειν ἀναγκαζομένους τὴν πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς ⁊ ἐπαρθίωας κ᾽ τῆ παρ᾽ αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τ γαΐε καίσαρος χέγνων, τῆ διὰ τὴν πολλὴν ὁπόνοιαν καὶ ἀσεβείαν, ὅτι μὴ ἀσεβῆναι ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τ πάτριον θρησκείαν, κ᾽ θεὸν σεβασθῆναι αὐτὸν ἐπανώσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν διὰ τὴν γαΐου ἀσέβειαν τῆ δικαίων τῆ ἰουδαίων ἔθνει ἀπεπωκέναι. φυλάσσεσθαι ⁊ αὐτοὺς κ᾽ τὰ πάτρια δικαιώματα, ἐμμένοντας τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις ⁊ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείονα ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μ᾽ τὸ προσθῆναί μου τὸ διάγραμμα. τὸ δ᾽ οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τῆ ἰουδαίων διάταγμα τόπον ἐν τ τέρπον γεγραμμένον. τὸ ⁊ εἰς τ ἄλλην οἰκουμένην, εἶχεν ὅτε. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου κ᾽ ἡρώδου τῆ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάση τῆ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, ἐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ κ᾽ αὐτοὺς, ὑφ᾽ ὧν παρεκλήθην ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα ⁊ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τῆ δικαίων τούτων ὑποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅτι τῆ θείᾳ σεβαστῆ αὐταῖς ἰδίᾳ τετήρηται. καλῶς οὖν ἔχειν κ᾽ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῆ ἐφ᾽ ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀνεπικωλύτως φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη πολλῷ ἀσυγγνώμου ταύτη τῆ φιλανθρωπίᾳ ὀφειλέστερον χρῆσθαι, κ᾽ μὴ τοὺς τῆ ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους ⁊ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μὲν τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τῆ πόλεως, κ᾽ τῆ κολωνειῶν, κ᾽ μονικιπίων τῆ ἐν τῆ ἰταλίᾳ, ⁊ τῆ ἐκτὸς βασιλεῖς τε, κ᾽ δυνάστας διὰ τ ἰδίων ὁρισθέντων ἐγγράφεσθαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ἐν ἔλαττον ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ὅθεν ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνασθαι.

Cap. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

Κεφάλαιον ε᾽.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, κ᾽ τ οἰκουμένην πᾶσαν ὅπως ἀλεῖσι ἐδήλωσεν ἑαυτὸν περὶ ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα ⁊ ἀγρίππαν κομιζόμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι πλείονας λαμπροτέρας ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τῆ ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, κ᾽ τοῖς ὅτι τέρποις διὰ γραμμάτων ὑπισχνεῖτο ἑαυτὸν ἄγειν. ὁ ⁊ ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ὅτι κρείττοσι τύχης ἀπερχόμενον μετὰ ἄχους ὑπέ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθων, χαριστηρίους ἐξεπλήρωσε θυσίας, ἀδὲν τῶν κατὰ νόμον ὑπολιπών. διὸ καὶ ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τήν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἰσόσταθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέδη τὸ συγγενὲς ἦν τύχης ὑπόμνημα, καὶ τὸ ὅτι τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς, τὴν ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε φιλολόγων ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον, ἵν' ᾖ δεῖγμα, καὶ τὰ μεγάλα δύνασθαί ποτε πεσεῖν, καὶ τὸν θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. πᾶσι γὰρ τοῦτο ἀνεφαίνιζεν ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεῖς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτήριον ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον τὸ πέδης ἐνέβας, εἰς βασιλέα τὸν πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. ἀφ' ὧν τοῦτον ἐνοεῖσθαι ὅτι τὰ ἀνθρώπινα φύσεως καὶ πᾶσιν ὁλισθάνειν τὰ μελέθη, καὶ τὰ κλονούμενα δυνατὰ πάλιν λαβεῖν ὕψος. ὁ τελῶν δ' οὖν θρησκεύσας τῷ θεῷ ἀγρίππας, θεόφιλον μὲν τὸν Ἀνανίου τὸν ἀρχιερωσύνης μετέσχε, τῷ δὲ βοηθῷ σίμωνι, τούτῳ καρθήρας ὀπίκλησις ἦν, τὸ ἐκείνου προσένειμε τιμιον. δύο γὰρ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ σίμωνι καὶ πατὴρ βοηθός, ἧς τῇ θυγατρὶ βασιλεὺς σωφρόνησεν ἡρώδης, ὡς αὐτέρω δεδήλωται. σὺν τοῖς οὖν τὸ ἱερωσύνιον ἔχειν ὁ σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔχον οἱ σίμωνος τοῦ ὀνία παῖδες ἓξ ὄντες ὅτι τὸν τῶν μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τῇ προαγούσῃ γραφῇ παρέδομεν. καταστησάμενος γὰρ τὰ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας ὅδε ὁ βασιλεὺς τοὺς ἱεροσολυμίτας ἠμείψατο τὸ εἰς αὐτὸν δύνοιας. ἀπῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑφ' ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀντιδοῦναι τοῖς ἠγαπηκόσι σφόδρα. ἵππαρχον δ' ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματος, φίλαν ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταχόντα. παντάπασι δ' ὀλίγου χρόνου διελθόντος, νεανίσκοι τινὲς ὁσιότητος προπεπαιδευμένοι τόλμαν, καθάπερ ἀεὶ πεφυκότες εἰς βλασφημίαν θρασεῖς, καὶ τινες αἱδεσίμων κομίσαντες, εἰς τὸν τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέπεσαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀγρίππαν παρώξυνε, κατάλυσιν δὲ τῶν πατρίων αὐτοῦ νόμων ἐνόμιζε. ἀμέλλητι δὴ πρὸς πούπλιον πετρώνιον, ἡγεμόνα τῆς συρίας ὅδε ἦν, βλασφημίαν καὶ καταλέγει τῷ θεῷ. ὁ δ' ἔχ ἧττον ὅτι τῷ προσχθέντι χαλεπώτερος, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔκεινεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἐνόμων βλάβαν, τοῖς ὅπου ἂν τῷ θεῷ σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

reuersus est: & quamprimùm pervenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazaræos tonderi mandauit: & catenam auream a Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & habitatores posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratam catenam, quòd Agrippa licet de causa primatus dignitate sit vinctus, paulòque pòst compedibus solutus splendidiorem quam antè principatum adeptus sit: naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum individuum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temeratij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret institutа patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

VI.

Κεφαλ. ς'.

Επιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων.

Πούπλιος πετρώνιος πρεσβυτὴς πρεσβείου κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωρείων τοῖς πρώτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ὀπονοίας τινες ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε μὴ τὸ πρεπτεθῆναι τὸ διάταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ περὶ τῶν ἀρίστων ἰουδαίοις φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεῖσθῆναι ὑμᾶς αὐτῷ, ζηλωτία δὲ πάντα πρὸς ἄγειν συναγωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας ἐᾶν, διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, ἀνομοιοῦντας ἀεὶ εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὃ ὁ αἰδεσιὰς ἐκλιπὼν ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοδίῳ ἐπίθετο, καὶ ζῶντα ἐν τῷ τῶν συναγωγῆς τόπῳ τῷ φύσει δικαίοντος ἕνα ἕκαστον τῶν ἰδίων τόπων κινεῖσθαι κατὰ τὸ καίσαρος ὑπόκειμα. τῷ δὲ ἐμοῦ ὑπομνήματος μιμήσκεσθαι χρεῖον ὅτι μὴ τὸ τῷ

F

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriẽsium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolentia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatum, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantùm permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo contensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pōtificatu priuauit, quem IonathæAnani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimās. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōtificio, sed mihi factum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omnique peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

A

B

C

D

E

F

Cap. VII.

Gesta Agrippæ vsque ipsius obitum.

VII. Sylla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur regia liquo modo cedere. semper quidem cum eo, & in familiaribus colloquiis molestus erat interdum extollens se immodicè, & sæpe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans vt ostentaret, quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

G

αὐτοκράτορος δόγματ᾽ ὀπῆρέψαντος ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἐθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μήτοι καὶ συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κεκελεύκοτος. τοὺς μὲν οὖν τὸ δόγμα τ᾽ σεβασθὲν τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ᾽ ᾧ καὶ αὐτοὶ ηγανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῶν ὀρέχειν, ὑ τῆ ἰδία σωφρέσει μεγαλυνῶσι λέγοντες, ἀλλὰ τῆ τ᾽ πλήθους ὁρμῆ, ὑπὸ ἑκατοντάρχ᾽ σοκλᾶ οὐιτελλίου ἀπέλθοντα ἐπ᾽ ἐμὲ ἀναχθῆναι τ᾽ πεπραγμένων λόγον ὑποδώσοντας. οἷς ἤ πρώτοις ἄρχουσι παραγγέλλω, εἰ μὴ βέλτιον ᾖ δοκεῖν καὶ τὸν αὐτῶν σωφρέσιν μεγαλυνῶσι τὸ ἀδίκημα, ὑπαδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχη, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐόντας ἀφορμὴν γενέσθαι, ἵν᾽ ὥσπερ δοκοῦσι μοι θηρεύεσθαι δόξαν τῶν οἰκείων ἔργων, ⁊ ἐμὲ, καὶ τὸ τιμιώτατον μοι βασιλέως ἀγρίππα ἀδένος μᾶλλον σωφρονοῦντων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενοι τὸ τῶ ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τ᾽ ἀμεινόνων σωφάσεως σωναθροισθὲν εἰς ὑπόνοιαν χωρῆ. ἵνα ἤ γνωσιμώτερον ᾖ, τὸ καὶ ὁ σεβασθεὶς σωτ᾽ ὄλως τ᾽ σωάγματος ἐφέγνωσε, τὰ ὑπ᾽ ἀλεξανδρέα αὐτῷ δόγματα σωτεθέντα σωστέθηκα, ἅπερ εἰ ⁊ γνώρισμα πᾶσιν ἦ δοκεῖ, τότε καὶ ὅπως τὸ βήματος ἀείγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας διαμολογισάμενος σωτ᾽ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τ᾽ τὸ σεβασθὲν δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, σὺν δαιμόνι λέγω, μηδεμίαν σωφάσιν σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἰδία θρησκεύειν ἐθη. πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω σωεμιώσατο, διορθώσεως μὲν τὸ σφαλμηθὲν ἤδη τυχεῖν, γενέσθαι δ᾽ σὺν δαιμόνι πλησίον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δ᾽ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τ᾽ ἱερωσύνη τὸν καντθηρᾶ σίμωνα, ἰωνάθῃ δ᾽ πάλιν ἐπ᾽ αὐτῷ ἦγε τ᾽ ἀνάγκ, τὸν ἀξιώτερον τ᾽ τιμῆς ὁμολογῶν ἦ. τῷ δ᾽ ὦ ἀσμένως ἐφάνη, τῷ τοσούτῳ ὑπολαβεῖν τιμῶ. παρητεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τετιμημένος χαίρω, σὺν ψυχῆς ἔχων τὸ θεῖ ὅμοια σῆ δίδωσι βούλησει, εἰ δὲ καὶ θεὸς ἀδέν με τ᾽ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δ᾽ οὐ δύναμαι σολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἀμφιασάμενοι σώτερον, ἢ νῦν ὑπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βούλῃ τ᾽ ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γένος λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης, καὶ θεὸς τὸν θεὸν ἀμάρτιας, καὶ θεὸς σὲ βασιλῆ, καθαρὲς ἀδελφὸς ἔσι μοι, σωτρέπουσα τῆ τιμῆ τοῦτον σωίσημι. τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθην μὲν ἔασε, γνώμῃ δ᾽ τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, ματθίᾳ τ᾽ ἱερωσύνην ἔδωκε. ⁊ μετ᾽ ὀλὺ, πετρώνιον μὲν, μάρσος διαδέξατο, καὶ διεῖπε συείαν.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ σίλλᾳ τοῦ ἀγρίππα στρατίωτου ἄρχοντος τελευτῆς.

Σίλλας δ᾽ ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ διὰ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, ἀδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν αἰτῶν ἀμοιβὰς, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφαλερωτάτοις ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνοις, πεποιθήσεως ἕνεκα ἀπλέως, σωστήσεσθαι ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ἐδαμῆ τοίνυν ὑπερεκλείνετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δ᾽ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐμίνετο φορτικὸς σεμνύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, ⁊ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγνὰ τ᾽ τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τ᾽ ἑαυτῷ σωδοκιμήσῃ, σωεχῶς σὶ μὲν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ κάμοι

καμοὶ πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον, ὀνῆσι- A
μὸς ἐδόκει, διὸ θορυβοῦντας ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀτα-
μίδτον παῤῥησίαν τοῦ ἀνδρός. ἐχ ἡδεῖαν γὰρ αἱ τῶν ἀδόξων
χρόνων ἀναμνήσεις. λοιδορεῖν δ' ὁ θυμὸς οὐκ ἐᾷ. ἐπεὶ δὲ
ἐκεῖνος ὑπερεῖδε, καὶ λογισμοῦ μετέσχε τὸ θυμοειδές, οὐ
τὴν ἱππαρχίαν μόνον μετέστησε τοῦ Σίλα, ἀλλὰ καὶ
παρεδώκε διαθησόμενον εἰς τὸν ἐκείνου παῖδα
πέμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλυώθη, καὶ λογισμοῖς B
εἰλικρινέσι τὸ περὶ τούτων ἐρῆκεν, εἰ γὰρ λαμ-
βάνων, ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἐκεῖνος ἀνέτλη. ἡμέραν
αὐτῷ ἑορτάζων αὐτὸς ἠλιθίλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν ἐυ-
φροσύνας καθίστατο θαλείας, τὸν Σίλαν ἀνεκάλει παραυτίκα σωφρονέστερον αὐτὸν ἠλπισμένον. τῷ δὲ, ζόπος ἐλευθε-
ίας ὢν, ἐδόκει περιειληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς,
ὡς ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι
ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀναλαβεῖν με, τὴν μὲν μικρὸν C
ἀπολλυμένην; εἰ δὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι γέρα τῆς εἰς
αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε γ' ὑβρίσας. ἢ πε-
παῦσθαι νενόμικε με τῆ παῤῥησίας, ἣν ὑπὸ ποίᾳ σιωπῇ
δοτὸς ἔχων δοκοίμαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά-
μην δεινῶν, ὅσους ὑπὲρ αὐτοῦ πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος
σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ὑπερηφάνου δεσμὸς,
καὶ σκότεινον εἱρκτή. ἃ ἐγὼ ποτε τούτων λήσομαι.
τάχα καμοὶ τὴν τῆς ἀρετῆς σωτηρίαν μνήμην,
καὶ μετανασᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα ἀνεβόα, D
καὶ διεπάττετο τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ δὲ ὡς ἀνιάτως ἐώ-
ρα διακείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ. τὰ δὲ τῶν
ἱεροσολύμων τείχη, τὰ περὶ τὴν καινὴν νεόρτα πό-
λιν, δημοσίαις ὑπερόγκοις δαπάναις, τὴν μὲν, δρυΐνων
εἰς πλάτος, τὸ δὲ εἰς ὕψος ὑπερῆρεν. κἂν ὑπερεργάσατο
ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μέρ-
σος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ καίσαρι διὰ γραμ-
μάτων ἐδήλωσε τὸ παττόμενον. καὶ νεωτερισ-
μόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν ἀγρίππᾳ E
μὴ πρόσθεν παύσασθαι τοῦ τῶν τειχῶν ὑπερκοδομή-
σεως. ὁ δὲ ἀπειθεῖν ὡς ἔκρινε. πεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς
ἥκιστος δυσεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς. καὶ μεγαλοφρο-
νῆσαι ἔθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμα-
σιν αὐξῆσαι αὐτὸν εἰς ὑπεροψίαν, ἡδόμενος τοῦ χαρίζε-
σθαι καὶ τοῦ βιοῦν ἐν δυσημίᾳ χαίρων, κατ' ὀλίγον ἡ-
ρώδη τοῦ περὶ ἑαυτὸν βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμε-
νος. ἐκείνῳ δὲ πονηρὸν μὲν ἦθος ὑπὸ τιμωρίαν ὑποτο-
μον, καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀταμίδτον, ἔλλησι F
πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλο-
φύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνε δώσει χρημάτων, βα-
λανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευᾶς, ἔστιν αἷς ναὸς
ἀνέστησε, σοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων ὀδημίαν πόλιν,
οὐδὲ ὀλίγης ὑποσκευῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δώσεως ἀξίας
μνημονευθῆναι. φαιὴς δὲ ὁ τρόπος ἀγείππα, καὶ
πρὸς πάντας τὸ φιλεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν
μὲν φιλάνθρωπος, καὶ κείνοις ἐνδεικνύμενος τὸ φιλό-
δωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμ- G
παθὴς μᾶλλον. ἠδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα, καὶ συνεχὴς
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις μὲν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτή-
ρει. ἀλλὰ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ' ἀγνείας, οὐδὲ ἡμέ-
ρα τις παρῆλθεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χηδεύουσα θυ-
σίας. καὶ δήπου ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὑπερχώριος

exhaustos memorans. quæ cùm sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. posttemò in tantum exasperatus est regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata iu consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cúmque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersiuit Silam, vt mox interesse velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòst eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguam mihi posthac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit sumptu publico, latioréque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque illi mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili: nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus. purus enim erat à contaminamẽtis omnibus, nec vlla dies ei prætereibat absque sacrificio. Accidit aliquando, vt quidam Hierosolymita legis peritus

nomine Simon aduocata concione per regis A abſentiam agentis tum Cæſareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non niſi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi ſignificauit per literas confeſtim accerſiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, aſſidere ſibi eum iuſſit. móxque ſedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus eſt veniam. tum rex citiùs quàm quiſquam opinaretur reconciliatus eſt, clementiam magis quàm iram decere reges exiſtimãs, & lenitatem animi magis quàm celſitudinem. itaque illum dimiſit non ſine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis ſumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, timúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis C modò abſolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt ſplendidiſſimè, exhibitis in theatro ſpectaculis, & muſicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad oſtentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde ſpectatores oblectare etiam cateruatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duas cohortes fecit ſeptingentorum D quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis

VIII. abſumpti ſunt vulneribus. Poſt hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. ſuſcipiebatur autem ab aliis regibus: venítque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emeſinorum Sampſigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpitalitate excipiebat, oſtendens per hoc animi ſui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſuperuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vſque ad ſeptimum lapidem illi obuiam proceſſit: quod quidem ſimultatis cum Marſo initium factum eſt, dum eodem cum F hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi redderet tantam regũ concordiam. ratus enim id non eſſe è republica, per idoneos nuncios mandauit ſingulis, vt ſine mora diſcederent: qua re Agrippa vehemẽter offenſus eſt. Marsũ quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu ſucceſſorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in G vrbem Cæſaream, quæ priùs Stratonis turris dicta eſt: vbi ſolennes ludos celebrauit pro ſalute Cæſaris: ad quam feſtiuitatem magna

ἐξακειβάζειν δικῶν τὰ νόμιμα, σίμων δὲ ὄνομα τέτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τινίκα ἦν ὁ βασιλέως εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτῇ κατεσπεῖν, ὡς ἐκ ὅσιος εἰη. δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο τὸ ναὸ ἐ εἰσόδου θεσπεσίους τοῖς δικαίοις. δηλοῦται μὲν δὴ διὰ γεγμάτων ὑπὸ τῆ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορήσας σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται ἦ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ καθέζετο δ' ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδεῖν παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἡρέμα τε ἢ θεάσω, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῆδε ἐνθάδε νομίμων ἔστι θεμιτὸν; ὁ ἦ εἰπεῖν ἔχων ἀδὲν, τυχεῖν ἐδέετο συγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ θεσπεδόκησέ τις διηλλάττετο, τῷ θεαίτερα κείνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. τὸν σίμωνα δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο. πολλοῖς ἦ κατασκευάσας πολλὰ βηρυτίοις ἀργύρε ἐτίμησε. θέαζον δὲ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε ἢ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρον ἦ πολλῶν ἐπαλωμάτων, βαλανεῖα θεὸς τούτοις, ἢ σοαὶ ἐν ἀδενὶ τῆ ἔργων σενότητι διαπαντμάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο ἦ αὐτῆ τῷ καθιέρωσιν μεγαλοφρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωείας ὀπτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα διάφορα, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν ἦ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τῷ αὐτῆ δεικνὺς μεγαλόνοιαν. ἔνθα ἢ τῷ κατὰ πλῆθος αἰτίαξιν βουληθεὶς ἡδέαθαι τῆ θεωμένων τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, κακούργοις ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τῷδε τῷ θεσμῷ, ἵνα οἱ μὲν κολαθῶσι, τὸ πολέμου ἦ ἔργον ἡδίνταν τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ ἦ τελέσας τὰ θεσειρημένα, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἣν ἦ ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι θεόβλεπτος. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσων σαμψιγέραμος, ἢ κότις, τῆς μικρᾶς ἁρμενίας ὀδὲ ἐβασίλευσε, ⁊ πολέμων τῷ πόντου κεκτημένος δυνασείαν. ἡρώδης τε, ὀδὲ ἀδελφὸς ἣν αὐτῆ, ἦρχε ἦ τῆς χαλκίδος. ὠμίλησε ἦ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, ἢ φιλοφρονήσεις ὡς μάλισα δαδείξεως φρονήσεως ὕψος, ἢ διὰ τέτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τῆ βασιλέως παρουσίας τετιμῆθαι. ἀλλὰ γὰ τούτων διατεινόντων ἔτι παρ' αὐτῆ μέρος ὁ τῆς συείας ἡγεμὼν παρεγένετο. θεὸς ῥωμαίους οὖν πικρὸν πρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῆ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σαδίοις ἑπτὰ, θεσῆλθεν ὁ βασιλεύς. τέτο ἦ ἄρα ἐμελλεν τῆς θεὸς μέρσον ἀρχὴ ἡδέαθαι διαφορᾶς, συγκαθεζόμενος ὅπη ἦ ἀπωνίης, ἀπηγγέλλετο τοὺς ἄλλους βασιλέας. μέρσῳ δ' ἡ τούτων ὁμόνοια ⁊ μέχρι τοσῦδε φιλία θεὸς ἀλλήλους, ὑπωπτεύθη, συμφέρειν ἐκ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δίωας τοσούτων συμφέρηση. διὸ οὖν ἐκέλευσε τῆ ὑπηδείων τινὰς πέμπων ἐπέσελλεν ὅπη τὰ ἑαυτῆ δίκαια μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίππας ἀναρῶς ἐξεδέχετο. ἢ μέρσῳ μὲ ἐν τούτῳ διαφόρως ἔχε. τῷ ἀρχιερωσυνίῳ ἦ ματθίαν ἀφελόμενος, αὐτὸ αὐτῆ κατέστησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τῆ νιθάλου παῖδα. ἓξιτον ἦ ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι ⁊ ἄλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, ⁊ παρῶ εἰς πόλιν καισάρειαν, ἣ πρότερον στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. συντέλει ἦ ἐνταῦθα θεωείας εἰς τῷ καίσαρος τιμῷ ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτῷ τινα ταύτῃ ὑποτάμβος,

καὶ παρ' αὐτῶν ἤθροισο τῆς τε ἐπαρχίας ἐν πόλει καὶ A
πανδεβεικότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὴ τῆς θεω-
ρίων ἡμέρᾳ σολλῷ ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιη-
μένῃ πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφῶντ' ἐῖναι, παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις
τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγα-
σθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μυρμαίρων τε φοβερὸν, καὶ
τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδες. ὀλίγῳ δ' οἱ κόλακες
ταῖς μὲν ἐπὶ σωτῆρα θεὸν ἀγαθὸν, ἄλλος ἄλλοθεν αἰ- B
βόμενον, θεὸν προσαγορεύοντες, ὑμνῆσαί τε εἴης ἐπιλέ-
γοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ
τοιοῦτόν σε κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν, ὡς
ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, μὲν δὲ τὸν κολακίων ἀσε-
βῆσαι ἀπεῤῥίψατο. ἀναβλέψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸν
βυβῶνα τῶν ἐπὶ αὐτῷ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὄπ-
τὴν χοινίκι τινὸς, ἄγγελον. τοῦτον δὲ θυμὸς ἐνόησεν κακῶν C
τὸν καί ποτε τῆς ἀγαθῶν ἡγούμενον, καὶ δυσκάρδιον
ἔχειν ὀδύνην. ἄθρουν δ' αὖτε τῶν κοιλίας προσέφυσεν
ἄλγημα, μετ' σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθεωρῶν οὖν
πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέ-
φειν ὀπτάτομαι τὸν βίον, τῷδε χρῆμα τῶν εἰμαρμέ-
νης τὰς ἀρτι μου κατεψόσμενας φωνὰς ἐλεγχούσης.
ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανῶν ἀπάγομαι.
δεκτέον δ' τὰ πεπρωμένα ἢ θεὸς βεβούληται. καὶ
γὰρ βεβιώκαμεν ἐδαμῶς φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς μα- D
καριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὀπτάσει
τῶν ὀδύνης κατεπονεῖτο. μετ' ασωδῆς οὖν, εἰς τὸ βα-
σίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔ-
χοι τεθνεῶτα παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δ'
αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὅτι σάκκον καθεσθεῖσα
τῷ παρόντι νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.
οἰμωγῆς δ' πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρηνῶν. ἐν ὑψηλῷ
δ' ὁ βασιλεὺς δρομάτῳ καθαπείμενος, καὶ κάτω βλέ-
πων αὐτοὺς φρικώδεις θεατὰς ὄντας, ἄδακρυς ὑ- E
δὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ
τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρε-
ψεν, ὑπὸ νοσέων ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον.
τῆς βασιλείας δ' ἕβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ὅτι
γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἑαυτοῦ, τῆς φιλίπ-
που μὲν τετραρχίας εἰς ζωτέραν ἀρχὰς, τῷ τετάρτῳ
δ', καὶ τῷ πρώδου προσειληφὼς, ζεὺς δ' ὑπελάβων τὰ
κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορείας, ἐν οἷς τῆς τε F
προειρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τῶν ἰουδαίαν προ-
σέλαβε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσωδύ-
σατο δ' ὅτι πλείοσι αὐτῷ προσφοραὶς δραχοσίας ὅτι
χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν ἑαυτῷ προσεδανείσατο.
τῷ γὰρ φιλόδωρος εἶναι δαψιλώτερα τῶν προσόντων
ἀπήλισκεν. ὧν δ' ἀφειδὴς αὐτὸς τὸ φιλότιμον. ἀγνοου-
μένης γε μὲν ταῖς πλήθεσι τὰ σπανοῦς αὐτῷ, συμφο-
νήσαντες πρώδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνατὸς δύων, καὶ
ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τῷ βασιλέως, ἀρίζωνα ἐ- G
πεμψαν ὑπηρετῶν τὸ ὀπτήδειον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ
ὢν αὐτοῖς, ἀπέσφαξεν ὡς δὴ τῷ βασιλέως κελεύσαν-
τος. ἀγείτωπας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ζόπῳ τοιούτῳ
κατέστρεψε τὸν βίον. ἦν δ' αὐτῷ καταλέλειπτο, υἱὸς
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ζεῖς δ' θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν πρώδη τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γαμη-
θεῖσα βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύο, μαριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δεκα-
ετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δ' δρουσίλλα. καθομολόγητο δ' ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. móxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum confalutabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: móxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare. præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum accepterit. Atque hic IX. fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eísque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructísque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iurisiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, quódque etiam vtiles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάου τοῦ χελκίδος παιδὸς μονοφθάλμου, θρέσιλλα δὲ ὄνομα αὐτῇ, θυγάτηρ δὲ ἦν τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως υἱὸς ἐπώνυμος. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον σκληρῶν ἀγρίππας, καισαρεῖς, καὶ σεβαστηνοὶ τὰ δυσκλείᾳ αὐτοῦ λαθόμενοι, τὸν τοῦ δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀφειδεῖς λόγους, καὶ ὅσοι στρατιῶται τότε ἔτυχον, συχνοὶ δὲ ἦσαν, οἰκεῖα ἀπῆλθον, καὶ τὰς ἀνδριάντας τοῦ τῶν βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, εἰσόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅπου τῶν τειχῶν, ὡς δύνατον μὴ ἐφύβριζον, ἀγνωμονέστερα διηγήσεως δρῶντες. ἔν τε τοῖς δημοσίοις καταλυόμενοι τόποις, παιδήμοις ἐσιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀπίνδοντες τῇ χάρᾳ, προπόσεις τε τοῦ τῶν βασιλέως σκήπτου ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες δὲ ἦσαν ὧν ἀγρίππα μόνον χρησαμένου πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τοῦ πάππου δὲ ἡρώδου, ὅτι τὰς πόλεις, ἐκεῖνος αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ δὲ τοῦ τεθνεῶτος υἱὸς ἀγρίππας, ὅτε ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ζεφόμενος ὢν ἔτι κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμενός γε μὴν καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν ἀγρίππας, σεβαστηνοὶ δὲ καὶ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δὲ τοὺς ἀχαρίστους ὠργίσθη. πέμπειν οὖν οὐδέως ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τοῦ βασιλείαν δεχόμενον ἅμα βυλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμωσμένους ὅρκους. ἀλλὰ τοῦ ἐξελεύθερον, καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοῖς παιδὸς ἐκβεβηκότι χρόνους ὑπερίπτειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φροντίδας ἐπέχειν, καὶ τελείῳ δὴ εἶναι βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἐδόξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς ἰουδαίας καὶ τῆς ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαντιον φάδον, τῷ κατοιχόμενῳ δηλονότι τιμὴν τὸ μὴ μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτοῦ διάφορον. ἐγνώκει δὲ περὶ πάντων ὑπεύθυνα τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ὑπαλλῆξαι τῆς εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παρρησίας εἰς τὰς ἐπιζώσας. τὸν ἴλλου δὲ τῶν καισαρέων, καὶ τῶν σεβαστηνῶν, καὶ ταῖς πίναξ ἀστείρας εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο. τὸν δὲ ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὑπολείπειν στρατώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῷ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. ὑμὴν οἱ κελευσθέντες μετέστησαν. φρεσβευόμενοι δὲ, κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μὴν ὅτι τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἳ καὶ τοῖς ὑπὸσι χρόνοις τῶν μειζόνων ἰουδαίοις ἐκύρουν συμφορῶν ἀρχὴ τὸ κατὰ φλῶρον πολέμου σπέρματα λαβόντος. ὅθεν ὑεσπασιανὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγε αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α

Ον τρόπον ἐλένη τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλίς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης, καὶ τὸ παντὸς γένος αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β

Ως τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῆς ἰουδαίας τοὺς υἱοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἐκόλασε. Κεφ. γ

Ως ὑπὸ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε

Περὶ τῆς τοῦ φήλικος προαίρεσεως. Κεφ. ς

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η

Ως φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphensium aduersus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque sacra stola sacerdotali. CAP. I.

Quomoda Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Isates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi sunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppressi sunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Gesta Felicis Iudææ præfidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti sint arma sumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut superiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorē Marſo Caſſiū Lōginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo vtique adhuc per litteras ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnē Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Coperant autē arma tranſſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſque Philadelphenſiū interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſeditа temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pōtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum, vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere,

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ ὁ τῆ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ δεξάμενον κλαύδιος καῖσαρ ἡγεμονίαν λογίνον μνήμην τοῦ βασιλέως τούτου χαριζόμενος, πολλὰ δι' ἐπιστολῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀξιούντος ἀξιωθεὶς, μηκέτι μάρσον τῆς τῶν συρίας πραγμάτων προϊσαθαι. φάδος δ' ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπέστειλε παραγενόμενος εὑρίσκει τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀναπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφηνῶν διέφθειρεσι. ταῦτα πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τοῦ κρίσιν αὐτῷ προαλείπειεν, εἰ περ ὑπὸ τῶν φιλαδελφηνῶν ἠδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. λαβὼν οὖν ἄνδρας τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς τε τῆς γάσεως. αἰτίους, δήσας προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν, ἀνεῖλεν, ἀνίβας δ' ἰωνόματι τῷ. ἀμαράμῳ δὲ καὶ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς μετὰ πολὺν χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, διατεθεικὼς μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν τοῖς ἄραψι. καθαρθῆναι τε λῃστηρίων ἅπασα ἐκέλευσεν ἡ ἰουδαία, φερούσῃ τῇ φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν ἀντωνίαν, ἅπερ ὅτι φορύειον κατεθέσθαι, κειμένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δ' ἀντιλέγειν μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τόν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφικόμενος δὲ μὴ ἐᾶν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ δ' μὴ τὰ πρὸς ἀγμαῖα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ὑπέξέφαγε πρεσβεῖς ὡς κάισαρα πέμψαι

τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτὸ τ ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τ αὐτ A
ἐξουσίαν ἔχειν. εἶτα ὑ φαιμείναγ, ἕως ἂν γνῶσι, τὶ πρὸς
ταῦτα κλαύδιος ἀποκείνη. οἱ δ, ὡς ἐπέφθη αὐτοῖς ἔ-
φασαν ἀπορεῖλαι τοὺς ἡρεσβεις εἰ λάβοιεν τοὺς παῖ-
δας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δ ἑτοίμως ἐκείνων κ
δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ ἡρεσβεῖς. ἀφιγμένων
δ εἰς τ ῥώμην αὐτὸν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τὸ
τετελευτηκότος παῖς, καθ' ὃν ἦκεσιν αἰτίαν, ἐτύγχανε
δ ὢν ἀφ' ἡμῶν κλαυδίῳ κάισαρι, καθὼς κ πρότερον ἐ- B
πεμψε, προσκαλεῖ τ κάισαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰου-
δαίοις ἆπερ ἠξίουν παρ' τ ἱερᾶς στολῆς, κ φάσκω παρὰ
τούτων δεῖσθαι. καλέσας δ κλαύδιος τοὺς ἡρεσβεῖς,
ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, κ ἐπέλευεν αὐτοὺς ἀγείπατα
χάριν εἰδέναι, ταῦτα γὰρ ἐκείνῳ ποιεῖν ἀνώσαντος. ὅτι
τε τ ἀποκείσεσι, τοιαύτῃ ὑπεροχῇ ἔδωκε. κλαύδιος
κάισαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον
ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ
δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱερεσολυμιτῶν ἀρχουσι, βουλῇ, C
δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τοῦ ἐμοῦ,
ὃν ἐγὼ ἔθρεψα, κ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δυσεβέστατον ὄντα,
προσαγάγοντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρεσβεῖς δυχαεις-
τοῦντας ἐφ' ᾗ πεποίημαι τὸ ἔθνος ὑμῶν κηδεμονίᾳ,
κ αἰτησαμένων παρ' ἐμοῦ ἰουδαίοις κ φιλοτίμως τ ἱερὰν ἐαῆ-
τα, Ϲ τ σέφανον ὑπὸ τ ἐξουσίαν ὑμῶν, εἴ) συγχωρῶ,
καθὼς ὁ κράτιστος κάϊ μοι τιμιώτατος ἡτέλλιος ἐποίη-
σε. συγκατεθέμην τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον μὲν τὸ D
ἐμαυτοῦ δυσεβὲς, κ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους κ τὰ πάτρια
θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, κ αὐτῷ βασιλεῖ ἡρώ-
δῃ, κ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τιμῶ πρὸς ἐμαυτὸν
δυσέβειαν, κ τιμῶ πρὸς ἡμᾶς μνώσκω ἀποδοῦν, πάνυ
χαριεῖμαι ταῦτα ποιήσας, πρὸς οὓς ἔστι μοι πλεῖστα
δίκαια φιλίας κράτιστος ὄντας κἀμοὶ τιμίους. ἔγραψα
δ περὶ τούτων, Ϲ κἀτοίῳ φάσκω τῷ ἐμῷ ὑπάτῳ. οἱ E
τὰ γράμματα κομίζοντες κορνήλιος κέρωνος, ῥύφων
θουδίωνος, δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐ-
γράφη πρὸ πεντεκαίδεκα καλανδῶν ὅτι ὑπάτευε ῥύφου, Ϲ
πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δ καὶ ἡρώδης ὁ ἀδελ-
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετελευτηκότος, χαλκίδος δ τ
ἀρχὴν κ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐφ' ᾧ τιμᾶς μένος, κλαύ-
διον κάισαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεῶ, κ τῶν ἱερῶν χρημά-
των, κ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέ- F
τυχεν, ἃς ἐκεῖνος τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμ-
μενεν ἡ ἐξουσία μέχρι τ τοῦ πολέμου τελευτῆς. κ δὴ ὁ ἡ-
ρώδης, μεθίστησι τ ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνομαζόμενον
ἀνανήαν, ἰωσήπῳ τῷ τοῦ κανεῖ αὐτ ἐκείνου τιμῇ δέξα-
δοχὴν τ τιμῆς ἐπιφέρομος.

Κεφάλαιον β'.

Οτι ἔσπευ ἑλένη, τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλίς κ οἱ παῖδες αὐτῆς
ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. G

ΚΑτὰ τοῦτον δ τ καιρὸν τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑ-
λένη, κ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τ βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τ
ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ κ βαζέως ὀνομάζεται ἦν, τ ἀδελφῆς ἑλένης ἄλλης ἔρωτι τῆς πρὸς γάμου κοινωνίᾳ
ἄγεται, κ κατέσχεν εἰς κύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαμετῇ τ γυναικὸς τ χεῖρα προσαναπαύσας,
ὑπνῳ καθύπνωσε, φωνῆς τινὸς ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τ χεῖρα, Ϲ μὴ βλάβῃ

qui ab eo petant ſacræ ſtolæ ſeruandæ ius: deinde, vt expectetur ſuper ea poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt, permiſſuros, vt legati mittantur, ſi priùs darentur obſides. Quumque promptè liberos ſuos dediſſent, legati profecti ſunt. Qui poſtquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogauit Cæſarem, vt Iudæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annuere dignetur: & Fado ſuper eo negotio ſcribere. Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim ſe illius donare precibus. cui reſponſo talem epiſtolam addidit: Claudius Cæſar Germanicus trib. pot. v. Coſ. deſignatus IIII. Imp. XXP. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, ſenatui & populo, totíque Iudæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piiſſimus, quem ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes, quòd ſedulo genti veſtræ prouideam, rogantéſque enixè, vt pontificalem ſtolam & coronam vobis ſeruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius conceſſerat: veſtræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religioſum eſſe more ſuæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Ariſtobulo, quos & mihi deuotiſſimos noui, & veſtri ſtudioſiſſimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autem de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Coſ. Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæſare poteſtatem in templum & ſacrum ærarium, iúſque eligendorum ſummorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam poſteris eius idem ius manſerit vſque ad belli Iudaici exitum. Ipſe Herodes Cantharа in ordinem redacto, Ioſepho Canei ſummum pontificatum contulit.

CAP. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.

PEr idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum ſe tranſtulerunt propter cauſam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, ſororis amore captus, in vxorem ductam grauidâ reddidit. Accidit deinde, vt vnà accubans, & manū reclinatam habens in vxoris vterū, vocē quandā ſibi videretur audire, iubentem, vt manū à vētre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia A inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum copartu filium Izatem nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc B pater licèt intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari C beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditúrque ibi hodie quoque videre D volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit digniſſimum, attamen veſtrũ quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis E proceres primùm more ſuo reginam adorauerunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi populariũ voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque ſuam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecuriùs nouo regi pararetur imperium. ſic enim F liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia, differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fe- G cit grandiorem filium Monobazum, impoſito ei

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δύτυχοῖς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, ὕπνου διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνόμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ἦν δ' αὐτῷ μονόβαζος τούτου πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μέν τοι πᾶσαν εὔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοιούτου ὄντι τῷ παιδὶ πρὸς τῶν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μίσος ἠύξετο λυπουμένων ἅπάντων, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δ' καίπερ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, καίνοις μὲν συνέγνωσκεν, ὡς μὴ ἐξ ἁπλοίας αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ πρὸς τῆς πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. τὸν δ' Ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει περὶ αὐτοῦ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ διωρισάμενος, πρὸς ἀβεννήριγον ἐκπέμπει τὸν ἀσσυρίων βασιλέα, ᾧ δι' ἀκαταθέμενος ἐκείνῳ τιμὴν τῆς παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δ' ἀβεννήριγος, ἀσμένως δεξάμενος τὸν νεανίαν, καὶ δι' ὀλίγης ἀγωνίας εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τιμᾷ θυγατέρα, σάμαχος δ' ὠνόμαζε ταύτην, δίδωσι. δωρεῖται δ' χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δ' ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τῆς ζωῆς ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τῆς τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀνασᾴζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λεγομένων. φέρειν δ' ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δ' αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἐν ᾗ νῶε ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ὑπεδείκνυτο. διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἦ δ' ἐξέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστάνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις ἐπὶ πᾶσι δυνάμενους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲ ὁ ἐμὸς ἀνὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ δόξαν ἰζάτην ἔχειν ἔζηλῶ θυμοῦσθαι, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκεινον, οὐδὲ ὑμᾶς λελῆθέναι δοκῶ, φείδομαι δ' ὅμως καὶ τοῦ ὑμετέραν χεῖσιν. μακάριος γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλειόνων καὶ θελόντων τοῦ ἀρχεῖν λαμβάνων. ἦ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅπη πείρα τὸ τὴ φρονεῖν αἱ συγκληθέντες. οἱ δ' ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκυίησαν τοῦ βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χάριεντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκεκριθέντι τῶν ἀδελφῶν καὶ πάντων. βούλεσθαί τε φασὶ προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοῖς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ἵνα μετὰ τοῦ τοῦ ἀρχοῦ Ἰζάτου μετ' ἀσφαλείας καθέζηται. φθαρέντων δὲ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῷ καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτου εὐνοίας ἔχειν, παρακαλεῖ δ' ὅμως ὑπέχειν τῷ πρὸς τῆς αἱρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμῃ, μέχρι ἂν Ἰζάτης παραγένηται συνδοκιμάσει. οἱ δ' ἐπεὶ ἀπελθεῖν συμβουλεύσαντες ἃ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δ' αὐτῇ μεταξὺ προσπασάσθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπέρτερον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προθεῖσα

τὸ δέκα

τὸ δάκτυλιον, τιμή τε σαμφηρὸν ὀνομαζομένῳ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖντε τούτοις τὴν βασιλείαν παρήνεσε μέχρι δ τῷ ἀδελφῷ παρουσίας. ἦκε ἡ σφὶν ταχέως ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν, καὶ δεξάμενος τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ὑφηνιόχου τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. κατ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ ἀσασίνῃ χάρακι διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτοῦ εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, κἀκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε. μεταπεμφθεὶς τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν συνεξῆλθε κατὰ πολλὴν ὑπακούσας δέησιν. συμβεβήκει δὲ τὴν ἐλένην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τοὺς ἐκείνων μεταπορεύεσθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀνεῖναι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένοις σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοῖς μὲν ὀμωμοσμένοις μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυδίῳ καίσαρι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρταβανάν τὸν πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἐπεδύσετο καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταθέσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν ἔτι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμοιτο, πράττειν ἔτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπεῖχετο, ὑπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα γὰρ ἔτι, καὶ κατασήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ὑπεθυμήσειε καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῷ ἰουδαίου. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. τὸν γὰρ τῇ μητρὶ συμφάσκοντας, καὶ σωματειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπειστι. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τὸ πράγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένου κινδυνεύσειε τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς ἀγνοῶν τύπτων, καὶ διδάσκαλος τοῦ βασιλεῖ ἀπρεπῶν ἔργων γενόμενος. δυνάμενον γὰρ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρεῖς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἶναι πάντως κἀκεῖνα ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων. τοῦτο γὰρ κυριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι. συγγνώμην γὰρ ἔξειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πράξαντι τὸ ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τοῦ ὑπηκόων φόβον, ἐπείθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα δὲ, τὴν γὰρ ὁπιθυμίαν οὐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, παρεξέβαινε παρανομίαν. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν μωυσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λαθραίως, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοῖς νόμοις, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ πρέπειν τὰ παρηγγελμένα ποιεῖν ὑπ' αὐτοῦ. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένεις; ἀλλ' εἰ μὴ τί σοι τοῦτο νόμον ἀγνοεῖν, ἵν' εἰδῇς τίς ὀξὺς ἡ ἀσέβεια, καὶ ἀναγνῶθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ ὑπεβάλετο τὴν παρανομίαν, μέλλοντας ἢ εἰς ἕτερον οἶκημα,

diademate. & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eos veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuisset. ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates portò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cùmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quòd postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus desciscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobatis, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur datutus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumcisione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem post, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirugo fecit quod iussus est: deinde A accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt consciis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & B eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmque illud apud omnes mortales famossimum, vt C ibi Deum adoraret, votiuáque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum D inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia E
III. quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea.

Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi co- F gnitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inultum siueris, animabi- G tur in cæteros quoque reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymás. Izates autē audito eius nomine, videnſque

κὴ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὸ πρᾶγμα ἐτέλει, Ϲ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. τοὺς δὲ ἔκπληξις δεινὴ ἔλαβε κὴ φόβος ἔτι μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώδεσι μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀναχθομένων τῷ ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῷ ἄνδρα τῷ παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν. κινδυνώδεσιν ἦ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. θεὸς δὲ ἐμὲ ὁ κωλύσων ἄρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ὅπῃ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδύνοις, Ϲ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἄδηλον, δηλώσεις ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστεύκοσιν ὁ καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλέγη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, κὴ πᾶσι ζηλωτὸν, Ϲ τοῖς ἄλλοθεν ἐξ ἀτῶν εἰς θεοῦ πρόνοιαν, ἐπιθυμίαν ἔχειν εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις ἐβδόμην ἱερὸν τοῦ θεοῦ προσκυνῆσαι, κὴ χαριστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν. ἐδόκει τε τοῦ παιδὸς ἐπιτρέψαι. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ πρὸς καλὸν καταντήσαντος, καὶ πολλὴν πρόνοιαν ποιησαμένου τῆς εἰς τὴν ἐπιτολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν προπέμποντος ἐπιπολὺ τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτῇ τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλένη, πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, πολὺν σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, κὴ μείζω αὐτῆς μνήμην τῆς εὐποιΐας ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ κὴ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῆς ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ὧν τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν παρθων βασιλεὺς ἀρτάβανης, ἀθρόους τοὺς σατράπας ἐπιβουλὴν εἰς αὐτὸν συντεθεικότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας δρᾶσαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. κὴ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε Ϲ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισάμενος κὴ ὑπ' Ἰζάτου ἐπιγινωσκόμενος. καὶ πλησίον γενόμενος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ προϊδόμενός με τὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑποφαινόμενος δεόμενον. ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γενόμενος, κὴ ἐκ βασιλέως· ἰδιώτης, τῆς ἐπικουρείας χρήζω, βλέπον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, Ϲ κοινὸν ἓν νόμισον κὴ ὑπὲρ σαυτοῦ προνόησαι. ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδίκητον προδοθέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ κὴ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, κὴ εἶδεν

ἰκέτην

ἱκέτιν αὐτῷ παρεςῶτα τὸν ἀρταβαίην, κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ θάρσυνον εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀήκεςον. ταχεῖα γὰρ ἔσαι τῆς λύπης ἡ μεταβολή. φίλον δὲ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὰ πάρθων σε καταςήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς ςερήσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀναβίβαζεν ὑπὸ τὸ ἵππον ἀρταβαίνῃ, παρείπετο δὲ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπονέμων ταυτηνὶ, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δὲ ὁ ἀρταβαίης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὸ ἐφες ὦσαν αὐτῷ τύχην ἐτίμα ὑπωμόσατο καταβήσεσθαι μὴ ἐκεῖνος πάλιν ἀναβαίνοι, καὶ προηγεμόνευε. ὁ δὲ πειθεὶς, ὑπὸ τὸν ἵππον ἦλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμε ἔν τε συνδείαις καὶ ταῖς πρὸς τὰς ἐςιάσεις προκαλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτῷ τῆς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ προτερον ἀξίωμα, καί τι λογισμὸν δίδους ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβαίην ὑποδέξασθαι, πίςιν προτείνων τὴν προηγμένων ἀμνηςίας δεξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τιθὼ αὐτός. τὴν δὲ πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνεμένων, μὴ δύνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιςευκέναι. κίνναμος δὲ οὗ ὄνομα τῷ παρειληφότι. καὶ δεδοικέναι μὴ σάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ ὁ κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τιθεάσατο δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ οὐ κακὸς καὶ ἀγαθὸς, ἀλλὰ καλῶν αὐτὸν πιςεύσαντα ἀπαγγέλλεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀπολιπόμενον τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβαίης πιςεύσας παρῆν. ὑπολιπὼν δὲ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας προτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. ὁ ἀρταβαίης ὕστερον δὲ ἰζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσαντα, προτερον αὐτῆς ἐνίσεσεν διὰ τοὺς μεγιστάνας. οὐκ ἐβούλετο μὴν ἀμνήμων τῆς εἰς αὐτὸν διαφορᾶς, ἀλλὰ δωρεῖται τὸν ἰζάτην ταῖς μείζοσι τιμαῖς παρ' αὐτοῖς. τήν τε γὰρ παραν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ὅτι χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνοις ὅσοι γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τὴν τῶν ἀρμενίων βασιλέως ὑποτεμόμενος. νίσιβις δέ ἐςιν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες ἔκτισαν πόλιν ἀντιόχειαν τὴν μυγδονίαν προσηγόρευσαν ταύτας μὲν δὴ τὰς τιμὰς ὁ ἰζάτης ὑπὸ τοῦ τῶν πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, ἀρταβαίης τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ ὑαρσάνῃ καταλιπών. ἔδοξε δὴ πρὸς ἰζάτην ἀφικόμενος, ἐπειδὴν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἀναφέρειν. συςρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν, ὁ μὲν ἔπειθεν. ὁ γὰρ ἰζάτης. τὴν ῥωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην ὅπως ἀμύνῃ, ἀδυνάτοις αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ἔτι δὲ πεπομφὼς πέντε μὲν τῶν ἀριθμὸν υἱοὺς, τὴν ἰλλυρίαν νέους, γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάθριον, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς προείπον, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τὸν ὑαρσάνην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ προάξεις, ἀφ' ὧν δέος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὑπεθυμεῖτο δὲ τῶν ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον δὴ πρὸς ἰζάτην κατήγγειλεν,

aſtare ſupplicem Artabanum, ab equo deſiliit, &, Bono, inquit, animo eſto rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniéſque amicum & ſocium meliorem, quàm fortè ſperaſti hactenus, aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iurauítque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam onem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ: reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, vt accepta à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellũ indixit Izatæ,

ex quo tamen nullam retulit operæ præmium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum eius fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulò post sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prosperè succedere, prædicaríque eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebántque primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt: tergáque vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, vbi inquisitione facta in autores ignominiæ, postquam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsíque plurimis, reliquos veram fugam coegit capessere. ipsum regem acriter persequutus in castrum Arsamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam viuum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynastam alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit: bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciénsque quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleã:

ὁ μὲν ἔλαθεν ὢν δὲ σ' ὅτι τοῦτο στρατείας ὄνησιν, τῷ θεῷ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ἀποτεμόντος. μαθόντας γὰρ οἱ παρθοι τὴν διάνοιαν ὑπαρχόντου, καὶ ὡς ὅπλα ῥωμαίοις στρατεύειν ἔκεινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τῷ ἀρχὴν ὃ τοῦ ἀδελφοῦ κοτάρδη παρέδωσαν. καὶ τοῦτον ὃ μετ' ὀ πολὺν χρόνον ἐξ ὑπιβουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται οὐολογέσης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυνασείας ὑπίστευσε, παρορῶ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου, τῷ μήδων, τριδάτη ὃ τοῦ νεωτέρου τῷ ἀρμενίαν. ὁ ὃ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωρεωῦντες τὸν ἰζάτην θεοῖς τὸ θεῖον δυσεβεία ζηλωτὸν πᾶσιν ἀνθρώποις γεγονότα, ἔχον ὑπιθυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γένεται ὃ πρᾶξις αὐτοῦ καταφωρες τοῖς ὑπηκόοις, κατὰ τοῦτο χαλεπωάντες οἱ μεγιστάνες, ὑ φέρουσι μὲ τὴν ὀργὴν, κατὰ νοῦν ὃ ἔχοντες, καιρὸν ὑπιτήδειον ἐζήτουν λάθρα εἰσπράξασθαι ἀποδόντες παρ' αὐτοῦ. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀρίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπογράμμοι στρατεύσας θελήσαντι κατὰ τῶ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπαγγέλλοντο ὃ καὶ πρὸ τοῦ πρώτου συμβουλὴ ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀποδώσειν παρακάλουν. πείθεται ὃ ὁ ἄραψ, καὶ πολλῷ ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὅπι τὸν ἰζάτην. μελλόντος ὃ σ' πρώτης συμβολῆς μεῖν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ' ἰζάτην ἐπ' σωτηρίματος πάντες ὡς παντελῶς ἐπίμπτη κατακεχθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες, ἔφυγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης κατεπλάγη, νοήσας ὃ προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγονῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τοῦ αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε σωτεταγμένους πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ ὃ ὑπούσῃ συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας ὃ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν ὃ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον σωήλασεν ἄρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος καρτερῶς, εἶλε τὸ φρούριον. διαρπάσας ὃ τοῦ ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ ὃ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τοῦ ἀδιαβηνῶν τὴν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. προκαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. δύποτυχόντες ὃ οἱ τ' ἀδιαβηνῶν μεγιστάνες τ' πρώτης ὑπιχειρήσεως, ὡς δεδόντος αὐτοὺς τῷ θεῷ τῷ βασιλεῖ, δὴ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν ὁμολογίαν, βασιλεῦς ὃ πάρθων εἶναι ἦν, παρακαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, καταστῆσαι ὃ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῷ γένει πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτοῦ βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων ὃ ἐφ' ἑαυτοῖς ἐθῶν ἡγούμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐστήρθη πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τῶ πατρὸς αὐτοῦ δοθείσας τιμὰς ἔπεμπεν ἀπαιτῶν. ἀπειθήσαντι ὃ, πόλεμον κατήγγειλεν. ταραττόμενος ὃ τ' ψυχὴν ὑπὸ μεγίστου ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτοῦ νομίσας τὸ τοῦ δώρεων ἐξίεσθαι δοκεῖν δι' φόβον τοῦτο πρᾶξας, εἰδὼς ὃ ὅτι καὶ ὑποπλαβὼν ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, ὑπ' ἐπρεμόνων, ἔπεινεν ὑπερβάψας τοῦ κινδύνου θεοῦ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

καὶ τῶ-

καὶ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καὶ A
τοῖσδε μὲν τὰ τέκνα & τὰς γυναῖκας εἰς τι τῆς φρου-
ρείων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις,
καὶ ἐμπιμπρήσι τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε
προδιατρεπισάμενος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους.
ὡδηγουμένου δὲ τοῦ πάρθου μετὰ πολλῆς δυνά-
μεως προϊόντα τε καὶ ἐπ' ἐλάττονα θάτερον ἐλπίδος, ὥδευσε
γὰρ σπουδαίως, βαλλομένῳ τε χάρακα πρὸς τῷ ποτα-
μῷ τῷ τ' ἀδιαβήνῳ, καὶ τὴν μηδίαν ὁρίζοντι, πίθηται καὶ B
ὁ ἰζάτης τὸ στρατόπεδον ἐκ ἄπωθεν, ἔχων πρὸ αὐτοῦ
ἱππέας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς
τὸν ἰζάτην ἄγγελος ὡδὲ τοῦ πάρθου πεμφθείς, ὃς τῷ
πάρθῳ δυνάμιν ὅση τις ὅτιν ἠγγελλεν, ὑπὸ δύφατον
ποταμοῦ μέχρι βάκτρων τοῖς ὅροις αὐτῆς πθέμενος, καὶ C
τοῖς ὑπηκόοις αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ
δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον πρὸς δεσπότας τοὺς ἑ-
αυτοῦ γνόμενον, καὶ ῥύεσθαι τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν,
ἐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τοῦ ἀγγέλου
φράσαντος, ὁ ἰζάτης εἰδέναι μὲν τῷ πάρθων δυνά-
μιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ'
αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγχο κρείσσω τὸ
θεόν. καὶ τοιαύτῃ δοὺς τῷ ὑποκρισει, ὅτι τῷ ἱκε-
τείαν ἐτρέπετο τοῦ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ
ἀποδὺς τῷ κεφαλῇ καταιχμάς, μετὰ γυναικὸς
& τέκνων ἐννήσθεν, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, D
εἰ μὴ μάτην ὦ δέσποτα κύριε τῆς σῆς ἐγὼ μόνῳ χρη-
σάμενος, τῶν πάντων ἢ δικαίως μόνον καὶ ὡρῶτον ἥ-
γημαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, ἐκ γὰρ ἐμοῦ μόνον
ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς σῆς δυ-
νάμεως καταπτολμήκασιν, & μεγαλορρήμονα γλῶσ-
σαν ἐπαφιέναι οὐ πεφεικασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐποί-
ησατο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος ἦ ὁ θεὸς ἐγέ-
νετο, καὶ κατ' ἐκείνῳ δὴ τῷ νύκτα δεξάμενος ἀπο- E
λογίσης δίκολας ἐν αἷς ἐλέγετο δακῶν & σα-
κῶν χεῖρα μεγάλου καταρρησάσαν αὐτοῦ τῆς ἀποδη-
μίας ἐπιστρατευσαμένου διαρπάζειν τοῦ παρ-
θίκου, ἄφαντος αὐτίζδυξεν εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ
ἰζάτης ἔστο κατὰ θεῦ πρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τοῦ πάρ-
θου διαφεύγει. μετ' ὀ πολὺ ἦ χρόνον πεντηκοστὸν
μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γενέας πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἦ
πρὸς εἰκοστὸν δυνασεύσας, καταλιπὼν παῖδας
ἄῤῥενας εἴκοσι τέσσαρας, τοῦ μὲν τοῦ διαδοχοῦ τῆς F
ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐκέλευε παραλα-
βεῖν, ἀμειβόμενος αὐτὸν, ὅτι κατὰ τοῦ ἀποδημίαν
αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πιστῶς φυ-
λάξειεν αὐτῷ τοῦ δυνασείαν. ἡ ἦ μήτηρ ἑλένη, τὸν
τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς
εἰκὸς μητέρα σεμνῶν δυσεβεσάτου παιδὸς, παρα-
μυθίαν ἦ ὅμως εἶχεν τοῦ διαδοχοῦ ἀκούσασα εἰς τ'
πρεσβύτερον αὐτῆς ὑὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐ- G
σπούδαζεν. ὡδηγουμένη ἦ εἰς τοῦ ἀδιαβηνοῦ, ὑ πο-
λὺν ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεβίωσεν. ὁ ἦ μονόβαζος
τάπ' ἐκείνης ὅσα, & τὰ τ' ἀδελφῷ πέμψας εἰς ἱεροσό-
λυμα θάψαι προσέταξεν ἐν τ' συριαμίοις, αἷς ἡ μήτηρ
κατεσκεύασε ζῶσ τὸν ἀριθμὸν τείχεσι τῆς τῷ ἱε-
ροσολυμιτῷ πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲ ὁ βασιλεὺς, ὅσα κ' τ' ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστε-
ρον ἐπαγγελῶμαι. φάδε ἦ τ' ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος γούης τις ἀνὴρ θευδᾶς ὀνόματι, πείθῃ τ' πλεῖστον ὄ-
χλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγε ἔν, καὶ

tretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corripit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cúmque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè traheus copias opinione citius venisset, posuissetque castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porrò procuratore apud Iudæam præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicés

scissurum se verbo fluuium & facilem præbiturum transitum, talique promissione permultis imposuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex sua insipientia, immissis in eos turmis equitum: qui ex improuiso irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipsum Theudam, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma. atque hæc sunt quæ Iudæis contigerunt administrationis Cuspij Fadi tempore.

Cap. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit.

V. FAdo autem successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magistratum gessit Alexandriæ, omnium in ea vrbe suo tempore ditissimi, qui etiam erga Deum pietate superauit filium, desertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Ægypto comparatum in egenos distribuit, vt iam dictum est. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon sublati sunt de medio, eius qui agente Syriæ censum Quirinio Iudæos solicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem rex Chalcidis Iosephum Camydæ filium priuauit summo pontificio, eique succedere iussit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita excessit octauo anno principatus Claudij, superstitibus tribus filiis: quorum Aristobulus ex priore vxore natus est: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius
VI. Cæsar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta seditione Hierosolymis multi Iudæorum desiderati sunt, cuius causam primùm explicabimus.

Cap. IV.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppressi sunt.

INstante Paschæ festo per quod nostris hominibus vesci panibus infermentatis mos est, concurrentibus vndique ad solennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde nascereturmotus aliquis, iussit cohortem vnam armatam stare supra templi porticus, cohibituram tumultum si quis fortè existeret. nam idem & alij ante illum præsides factitauerunt festiuitatum temporibus. eius festi die quarta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non se affectos, sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicentes ab illo submissum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipse non mediocriter irritatus est: rogabat tamen vt desinerent mouere seditionem festo tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitiis, iubet totum exercitum ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων ᾖ, μᾶλλον δὲ ἐπὶκέντο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίαν ἀναλα-

A τεῦχος ἐπὶ τὸν ποταμὸν χέοντας, δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἠπάτησεν. οἱ μὲν οὖν εἴασεν αὐτοὺς τὴν ἀφροσύνης ὄνασθαι φάδος, ἀλλὰ ἐξέπεμψεν ἵλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν Θεύδαν ζωγρήσαντες, ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοὺς κατὰ τὸν Φάδου τὸν ἐπίτροπης χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

B

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπέτρεψε τοὺς υἱοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου σταυρῶσαι.

HΛθε δὲ τῷ φάδῳ τιβέριος ἀλέξανδρος διάδοχος, ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ καὶ ἀλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τῶν ἐκεῖ καθ' αὐτὸν, ὃς διέμεινε καὶ τῇ πρὸς τὸ θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς ἀλεξάνδρου. τοῖς δὲ παρ' ἡμῖν ἐκ ἐνέμεινε δόξαι ἔθεσιν. ὅτε τούτους δὲ, καὶ τὸ μέγαν λιμὸν καὶ τὴν ἰουδαίαν σπάνει γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς ἀγυπτίας, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς πρόσθεν. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες ἰούδα τὸν γαλιλαίου ἀπηρέθησαν, τὸν τε λαὸν ἀπορωμαίων ἀπέστησαντος κυρηνίου τῆς ἰουδαίας τιμητοῦντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ χαλκίδος βασιλεὺς ἡρῴδης, μεταστήσας τὴν ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τὸν τοῦ καμύδου, τὸν διάδοχον τὴν τιμὴν ἀνανίαν τὸν νεβεδαίου δίδωσι. τιβερίου δὲ ἀλεξάνδρου κύμανος ἀφίκετο διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἡρῴδης ὁ μεγάλης βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τὸν κλαυδίου καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν ὁ ῥωμαίων αὐτοῦ τοκθείσα γυναικὸς, ἐκ βερνίκης τῆς ταδέλφου θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανόν. τὸν δὲ ἀρχιλαὸν αὐτὸς κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου δίδωσι. σάσεως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κυμάνου τὰ καὶ τὸν ἰουδαίων στρατεύματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ προτέρου ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

C

D

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλεσαν.

TΗς πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς συσάσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῶν καὶ πανταχόθεν πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κύμανος μὴ νεώτερόν τι φόβῳ τούτων προσπέσῃ, κελεύει τῷ στρατιωτικῷ μίαν τάξιν ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα ἐπὶ τὸ ἱερὸν συνελθεῖν καὶ τοὺς ἑστῶτας κατασκοπεῖν τὸν νεωτερισμὸν εἴ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δὲ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἐπιτροπεύσαντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐποίουν. τετάρτη δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τὶς ἀναπαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θεασαμένων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐκ ἐαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν κύμανον ἐβλασφήμουν, ὑπὸ αὐτὸν τὸν στρατιώτην καθίσαντα λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὑπὸ μετρίως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέντοι παύσασθαι νεωθέρων δεινὰ θυμουμένους πρᾶγμα ποιεῖν, μηδὲ σάσεως

E

F

G

ἐπαλαβόντας, ἦκεν εἰς τὴ αὐτωνίαν, φρούριον ὂ τοῦτο καθάπερ καὶ πρότερον ἔτυχεν ὀνομαζόμενον τῷ ἱερῷ. παραγινομένους δὲ τοὺς σκηνοποιούς, θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθὲν, φεύγειν ὥρμησε. τῶν δὲ ἐξόδων στενῶν ὄντων, διώκειν νομίζοντες ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ συνωθούμενοι καὶ τὴ φυγὴν, πολλοὺς ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον. δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῷ καὶ τὴ σάσιν ἐκείνῳ φθαρέντων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν αὖθις τὴ ἑορτῆς, καὶ πάντες ἐπιλαθόμενοι τῶν εὐχῶν καὶ τῶν θυσιῶν, ὅπερ θρηνοῦσι, καὶ κλαυθμοῖς ἐτέροντο. οὗτον μὲν ἑνὸς ἀσελγὲς σκηνοποιοῦ πάθημα γυναῖκας ὠδύρασε. ὅπου δὲ αὖθις τὸ ὠμὸν πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο προσέπιπτε. τῶν γὰρ ἐφεστώτων ὅτι νεωτερισμῷ τινες καὶ τῷ δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τὴ πόλεως στέφανον κάμαρας δοῦλον ὁδοιποροῦντα λῃστεύσαντες, ἅπασαν αὐτῶν τὴ κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ προσχθὲν ὁ κύμανος, ἀνδρὶς πέμπει σκηνοποιοὺς, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ὀφθέντας αὐτῷ δήσαντες, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. ὁ δὲ πρηνέστερος γυμνούμενος, τὴ σκηνοποιῶν τοὺς μωϋσέως νόμους, ἐν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένους, προκομίσας εἰς τὸ πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ὅπερ βλασφημῶν, καὶ πολλὰ καὶ κερτομῶν. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸν θεὸν ὃν περ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζηλῶ γὰρ οὐχ ὑπομένω, τῶν πατρίων αὐτοῖς ὑπερφρονούντων. καὶ ὁ κύμανος δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσει τὸ πλῆθος, συμβεβουλευκὼς τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατιώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τῶν σάσιν ἐκ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

Κεφάλαιον ε.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κατόδου αὐτοῖς κώμης τῆς ναὶς λεγομένης, σαμαρείας δὲ τὸ μεγάλου πεδίου τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὶ αὐτῶν ἀναιρεθέντες πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν μετεῖναι τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες δὲ ὅτι οὕτω γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἔπεισθον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ καθ' αὑτὴν μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὸν ἐφ' ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς πειρωμένων, καὶ πείσειν τὸν κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράττεσθαι παρὰ τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνους μὲν ὑπερέσχον. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθεῖν ἐλεύσεσθαι τῷ δεινῷ παρεκαλέσαντες. λῃστὰς δὲ ὄντας ἐπὶ πολλὰ τῶν διαζιβλῶν ἐν ὄρει πεποιημένους, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. κύμανος δὲ τὸ προσέχον εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὸν τῶν σεβαστηνῶν ἴλην, καὶ πεζῶν τόσα τάγματα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅπερ τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τιμὴν καὶ γένους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶον

cum armis conuenire in Antoniam castellum templum imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm essent angusti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendum, & conculcabant in angustiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versáque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus confestim eò misit milites, iussos vt vicos locos propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eósque lacerauit in conspectu omnium, multis debaccatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlciscereturiniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis secuti feriit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

Cap. V.

Seditio inter Samaritas & Iudaeos orta.

POst hæc inter Samaritas & Iudæos oritur VII.
dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem assererent. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniuriis coniuncta sit. Cúmque magistratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatísque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur, quos assecutus multos perimit, plures vinos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam

calamitatem ventum sit, induti saccos, & capita spargi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogábantque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa
VIII. Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorũ diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulò verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operãtem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

A κακῶν μέγεθος ἥκουσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδοῦ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίοις τοῖς ἐφ' ὧν ἐδημαγώγουν ἦσαν, καὶ πείθοντες πρὸς ὀφθαλμοὺς θεμένους, κατασκαφησομένην μὲν αὐτοῖς τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτοὺς δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοῖς ἐσομένους, μεταθέσθαι τε λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἠρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες,
B ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ πάλιν εἰς τοὺς ἐχυρωτέρους τόπους πάλιν ἀνῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρίων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς νομίδιον κοδράτον τὸν συρίας πρεσβεύοντα καὶ τὸν κατὰ τύρον τυγχάνοντα ἐγκαλοῦμεν, κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσαιεν. καὶ ταῦτα μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐχ ἧττον
C ἀγανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων καταφρονήσειαν, ἐφ' οἷς κεῖται ἐγκλήμασιν αὐτοὺς ὑπερ ἠδίκουν ἐγκαλεῖν, ἢ πάνυ ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν. ἦκεν ἂν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας τυχόμενοι. ταῦτα μὲν οὖν οἱ σαμάρειᾶς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὰ ἑαυτῶν καὶ τὰ μάχης αἴτιοι γεγονέναι σαμάρειᾶς ἔφασαν, προπάντων δὲ κύμανον δίωξις ὑπ' αὐτοῦ φθαρέντα, καὶ ἐπισωπήσαντα τὸν ἀνηρημένων φόνον. καὶ κουαδράτος
D ἀκούσας, ἐπετίθετο τοῖς κείσιν, εἰπὼν ἀποφανεῖσθαι ἐπεισθὰν εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐπιμελέστερον ἀκριβέστερον ἔσεσθαι τὴν γνώμην τοῦ ἀληθείαν. καὶ οἱ μὲν ἀπέστησαν ἀπρακτοι, μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ κουαδράτος ἦκεν εἰς σαμάρειαν, ἔνθα δικάσας αἰτίους τῆς ταραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, αἴρεσιν ὥρισεν, οἷς κύμανος ἔλαβεν
E αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ἐπελθὼν λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθίσας ἐπὶ βήματος καὶ ἀκουτίου τοῦ σαμαρέων δικαιοῦσας, διδάσκεται παρά τινος σαμαρέως, ὅτι τῶν ἰουδαίων τοὺς πρώτους ὄνομα δότους, καί τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισαὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσειαν τε ὅλον ἐπὶ τῇ ῥωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδράτος ἀπελεῖν προστάξειν. τοὺς δὲ περὶ ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν στρατηγὸν ἄνανον δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέ-
F πεμψε, περὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς ἰουδαίων, κυμάνῳ τε ἑπομένῳ, καὶ κέλερι, χιλίαρχος δὲ ἦν οὗτος, ὅτι τὰ βίας ἀπεῖναι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα κελεύσουσιν ἐπ' αὐτῷ περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δύσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερήσειεν, εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρηνευομένην, καὶ πάσχιον ἑορτὴν τῷ θεῷ τελοῦσαν. πεισθεὶς οὖν μηδέν
G νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ὑπέστρεψεν εἰς αντιόχειαν. οἱ δὲ κύμανον ἦγον, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντας εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἡμέραν καθ' ἣν περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἐμελλεν. ἀπεδὴ δὲ μείζων τῶν κυμάνῳ, καὶ τοῖς σαμαρεῦσιν ἦν, παρὰ τῶν καίσαρος ἀπελεύθερον, καὶ φίλων, κἂν περιεγένοντο τῶν ἰουδαίων εἰ μὴ περ ἐγκρίνας ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταπαυόμενος

τους ἰδὼν τοὺς τῶν ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ παρὰ τῆς αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα

ἄκων.

ἀχαούσαντα τρεπόντως τῇ αὐτῶ δικαιοσύνῃ πιωρήσασθαι τοὺς ἀρίους τ̃ ἀποστάσεως. ἡ κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ τρεοδυξιπθεὶς, ἡ ἀχαΐσας ὡς δίρε τῶ κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς σαμαρεῖς ἡγουμένους, τοὺς μ̃ ἀναβάντας τρὸς αὐτὸν, ἐκέλδυσεν ἀναιρεθῆναι, τῶ κεμάνῳ ἢ φυγὴν ἐπέβαλε. κέλερα ἢ τὸν χιλίαρχον ἐκέλδυσεν ἄγοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ὅπῃ τὴν πόλιν πᾶσαν σύροντας, ἔπως ἀποκτεῖναι. πέμπει ἢ ἡ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ὁ ἀδελφὸν τῶ κ̃ τ̃ ἰουδαίαν τρεστησόμενον τρασμάτων. τ̃ ἢ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη τεπληρωκὼς, δωρεῖται τ̃ ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, ἡ βαταναίᾳ, τρεσθεὶς αὐτῶ τ̃ τραχωνίτιν σὺν ἀβέλλᾳ. λυσανίᾳ ἢ αὐτὴ γενόνει τετραρχία. τὴν χαλκίδα δ̓ αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δωνασταύσαντα ταύτης ἐτη τέσσαρα. λαβὼν ἢ τ̃ δωρεὰν παρὰ τῦ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι τρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ τρετιτέμνεσθαι θελήσαντι, δρύσιλλαν τ̃ ἀδελφὴν. ὅπιφανὴς γὰρ ὁ ἀντίοχος τῦ βασιλέως παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καθάπερ τῦτο ποιήσειν τρεϋποχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ μυριάμμιλν ἢ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῷ ἑλκίου παιδὶ, τρότερον νυνὶ ἀγειππᾶ τῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. δραλύονται δὲ τῇ δρουσίλλῃ τρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ᾽ ὀ πολὺν χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ᾽ ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπδυσε φῆλιξ θεασάμενος ταύτην, ἡ δὴ λῶ κάλλει πασῶν δραφερῦσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ὑπιθυμίαν, ἡ σίμωνα ὀνόματι τῶ ἑαυτῦ φίλων ἰουδαίων κύριον ὄντα, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπων τρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐτῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος, μὴ ὑφηνάμενον αὐτόν. ἢ ἢ κακῶς τρεάττουσα, ἡ φυγεῖν τὸν σὺν τῆς ἀδελφῆς βερνίκης βυλομένην φθόνον, δρὰ δὴ τὸ κάλλος παρ᾽ ἐκείνης ἐν ὀλίγοις ἐβλάπτετο, τῶν δρυσίλλαν τά τε πάτρια νόμιμα πείθει, ἔ τῷ φήλικι γήμασθαι. τεκοῦσα ἢ ὄν αὐτῷ παῖδα τρεσηγόρδυσεν ἀγρίππαν. ἀλλ᾽ ὃν μὲν τρόπον ὀνειρίας, ἐκεῖνος σὺν τῇ γυναικὶ κ̃ τ̃ σκηπτρωσιν τῦ θεσβίτ ὄρνις ὅπῃ τῶν πάτερα καίσαρος χρόνων ἀφανίσθη, μ̃ ταῦτα δηλώσω. βερνίκη ἢ μ̃ τ̃ πρώδου τελδυτὴν ὃς αὐτῆς ἀνὴρ ἔ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον ὑπιχηρδύσασα, φήμης ὑπιχύσης ὅτι τὰδελφῷ φιλεῖ, πείθει πολέμωνα, χιλιάρχης ἢ λῶ ἔδη βασιλῶς, τρετιτεμόμενον ἄγεσθαι τρὸς γάμον αὐτὴν. ἔτος γὰρ ἐλέγχειν ἤρετο ψδυδεῖς τὰς δραβολάς. ἡ ὁ πολέμων ἐπείθη μάλιστα δρὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ὁ μὲν ὅπῃ πολὺ σωμένεινεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δ̓ ἀκολασίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δ̓ ἄμα τῦ τε γάμου, ἔ τῦ τοῖς ἔθεσι τῶν ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῷ αὐτῷ ἢ καιρῷ ἔ μυριάμμη παραστησαμένη τὸν ἀρχέλαον, σωφρόνησε δημοσίῳ τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων τρωτδύντα γῆσεσθαι ἡ πλούτῳ, τότε δὴ καὶ τῶν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γυόμενον δ̓ αὐτῇ παῖδιον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππινον τρεσηγόρδυσεν. ἀλλὰ τοὶ μὲν ἑκάστων τούτων, μ̃ ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελῶμεν. τελδυτᾷ ἢ κλαύδιος καῖσαρ βασιλδύσας, ἔτη δέκα, τρεῖα, μησὶν ὀκτὼ τρὸς ἡμέραις εἴκοσι ἔ λόγος ἰῶ τῶν τρώτων, ὡς ὑπὸ τ̃ γυναικὸς ἀγρίππινης φαρμάκοις ἀνῄρητο. ταύτης

A persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit, Cumanum verò mulctauit exilio, Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem B deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia C Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere D Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. Illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Matiamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in G imperio tredecim annis, & octo mensibus, die-búsque viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

IX.

X.

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quod eius artibùs ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant, sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio, addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν ἦν γερμανικὸς καίσαρος ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ δομέτιος ἐνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τῆς ῥωμαίων πόλεως ἐπιφανέστατος γενόμενος. τελευτήσαντος γοῦν αὐτὸν ὀλίγου χρόνου, κλαύδιος ἄγει πρὸς γάμον, ἐπαγόμενον εἰς τὸν οἶκον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προαναιρεῖ δὲ τοῦ γυναῖκα μεσσαλίναν ζηλοτυπίας, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουία, ἣ καὶ πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν ἦν· ἐκ πετεινῆς δὲ πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τοῦτον γὰρ ὕστερον αὐτῷ ἐπάλεσεν εἰασοπσάμενος ἰὸν ὁ καῖσαρ. διαδικῶν δὲ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς παρὰ τὸ πατρὸς τοῦ ἀρχεῖν παραλάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ περαρπάσαι βουλομένη τοῦ ἡγεμονίαν, τάτε πρῶτον τὸν θάνατον τῷ κλαυδίῳ, καθάπερ ἐν λόγοις, διεπράξατο, καὶ παραχρῆμα πέμπει τὸν τῶν πρατοδομήτων ἔπαρχον βοῦρρον, ἐπὶ σὺν αὐτῷ τοῖς χιλιάρχοις, τῶν τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείστα δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τοῦ παρεμβολοῦ τὸν νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τοῦ ἀρχεῖν ἔτι παραλαβὼν, βρετανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων. φανερῶς δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τοῦ μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, ἐ μόνον τ ἡγεμονίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ταῖς ἐκείνης μηχαναῖς τοῦ ῥωμαίων ἡγεμονίαν παραλαβεῖν. κτείνει δὲ καὶ τοῦ ὀκταουίαν ἢ συνώκει, πολλοί τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ὑπαγομένους συνιδόντας. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων, ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τοῦ περὶ νέρωνα συντεταχασιν ἰσορίαν. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν δὲ πεποιθότες ὑπ' αὐτοῦ, τ ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ διὰ μῖσος, καὶ τ πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ἅτινας ἀναιδῶς ἐνεπαρώησαν τοῖς ἤθεσιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔπεισί μοι τοὺς περὶ νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῆς περὶ αὐτοῦ ἡμφισβητημένων γεγραφότες τοῦ ἀληθείαν τ ἰσορίας τετηρήκασιν, καί τοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἐδὲν μῖσος οὐ διὰ μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἡμφισβητούμενος. ἀλλὰ δὲ τοῖς μὲν ἐ προνομένοις τῆς ἀληθείας ἐξέσω γεγράφθαι ὡς θέλουσι, τούτῳ δὲ χάριν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ σκόπον τοῦ ἀληθείαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα τ προκειμένης ἡμῖν προαγματείας, ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, διηγεῖσθαι ἐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἐξεταφεῖν οἰκουῦντες. ἐπανίω τοίνυν ὅθεν τοῦ τῶν οἰκείων προαγμάτων διήγησιν. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ ἐμέσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τοῦ ἀρχεῖν ἐδιάδεχεται. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας προσασίαν, ἀριστόβουλος ἡρώδου τ χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὸν ἀγρίππαν δὲ δωρεῖται μοῖρα τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, πενεμάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πάλιν τ περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτοῖς τεσσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ Φήλικος ἐπάρχου.

ΤΑ δὲ κατὰ τοὺς ἰουδαίους προάγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τοῦ ὑπάρχου ἐλάμβανεν. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γόητων ἀνθρώπων οἱ τ ὄχλον ἤπατων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς

καθ'

καθ' ἑκάστην ἡμέραν συὼ τοῖς λῃσαῖς λαμβάνων, αὐτή- A
ρει, κ) ἐλεάζαρον ὄ τ δ)ναίου παῖδα, τ συσπεάμβρον τ
λῃστῶν τὸ σωύταγμα, δ' ὑπέδρας εἶλε ζῶντα. πίστιν γὰρ
αὐτῷ φερτίνας ὑπὲρ τ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει
φερὸς αὐτὸν ἀφικέσθ. κ) δήσας, αὖθις πέμπει εἰς ῥώμην.
ἔχων ὄ ἀπεχθῶς φερὸς τ ἀρχιερέα τ ἰωνάθην ὁ φῆλιξ
δ)ὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθ φερὶ τ χρὴ τόνως
φερΐσασθ τ κ) τ ἰουδαίων φερσμάτων, μὴ ⊂ μέμψιν
αὐτὸς ὀφλοίη φὸς τοῖς πλήθεσιν ἀτιμασάμβρος ἐκεῖ- B
νον φὸς τ καίσαρος πεμφθῶσ τ ἰουδαίας ἐπίτροπον,
φεόφασιν ἐπενόει δι' ἧς μετασήσε τ συνεχῶς ὀχλη-
σὸν αὐτῷ γινόμβρον. ῥᾳδίως γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖν. κ) δὴ δ)ὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τ
πίστατον τῷ ἰωνάθ φίλων, ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
δώραν ὀνόματι, πείθει χρήματα δώσειν ὑπισχνάμβρος,
ἐπαγαγεῖν τῷ ἰωνάθῃ τοὺς λῃσὰς ἀναιρήσοντας. κἀ-
κεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δ)ὰ τῶν λῃστῶν φερα-
χθεῖσαν τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτῷ C
εἰς τ πόλιν, ὡς φερσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐ-
σθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, ⊂ σωαναμιχθέντες τῷ ἰωνά-
θῃ, κτείνουσιν αὐτὸν. ἀνεκδίκητον ὄ τὸ φόνου μεμψι-
κότος, μ) πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντας ἐν
ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσαὶ, ⊂ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυ-
μμένον ἔχοντες, σωαναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀπή-
εσαν μέν τινας ἑαυτῷ ἐχθρούς, οὓς ὄ ὅτι χρήσαιν D
ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἐ μόνον κ) τὴν ἄλλην πόλιν,
ἀλλὰ κ) κατὰ τὸν ἱερὸν ἐνίους. ⊂ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐ-
τόλμων, ὑδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. δ)ὰ τοῦτο
οἶμαι κ) τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῷ ὑπο-
τραφῆναι μέν ἡμῖν τὴν πόλιν, τὸ ὄ ἱερὸν, οὐκ ἔτι κα-
θαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κείνατα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν
ἡμῖν, κ) τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, κ) δουλείαν ὑπβα-
λεῖν σὺν γυναιξὶ κ) τέκνοις, σωφερνῆσαι τ συμφορᾶς
βελόμβρον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῷ λῃστῶν ἔργα, τοιαύτης E
ἀνοσιότητος ἐπλήσθη τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, κ) ἀπα-
τεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τ ἐρη-
μίαν ἕπεσθαι. δείξειν γὰρ ἔφασαν σαφῆ τέρατα κ) ση-
μεῖα κ) τ τῆς θείας φρονοίας γιγνόμβρα, κ) πολλοὶ πει-
σθέντες, δ' ἀφρονσύνης τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας
γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ, κώλασεν. ἀφικνεῖτο δέ τις ἐξ αἰγύ-
πτου κ) τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, φερφήτης
εἶν λέγων, κ) συμβαλόων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν
αὐτῷ φερὸς ὄρος τὸ φερσαγορδύμβρον ἐλαιῶν ἔρκε- F
σθαι, ὅ κ) τῆς πόλεως αὐτοῖς κείμβρον ἀπέχει σάδια
πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖθεν δηλοῦσαι, ὡς κελσύ-
σαντος αὐτοῦ, πίπτει τὰ τῷ ἱεροσολυμίτῳ τείχη, δι'
ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ
ὄ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς σρατιώτας ἀνα-
λαβεῖν τὰ ὅπλα, κ) μ) πολλῶν ἱππέων τε κ) πεζῶν
ὁρμήσας ἀπὸ τῷ ἱεροσολυμίτῃ, φερσβάλλει τοῖς πε-
ρὶ τὸν αἰγύπτιον, κ) τετρακοσίους μὲν αὐτῷ ἀπέ- G
κτει. δ)ακοσίους ὄ ζῶντας ἔλαβεν, ὁ ὄ αἰγύπτιος αὐ-
τὸς δ)αδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πά-
λιν δὲ οἱ λῃσαὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν φερὸς ῥωμαίους
πόλεμον ὠρέθιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-
γοντες, κ) τὰς τῷ ἀπειθούντων κώμας ἐμπιμπράντες δῄπταζον. γίνεται ὄ ⊂ τῷ καισάρων οἰκούντων
ἰουδαίων, σύσις φερὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύρους φερὶ ἰσοπολιτείας, οἱ μὲν γὰρ ἰουδαῖοι, φρωτεύειν ἠξίουν, δ)ὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἡρώδην αὐτῷ βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος ἰουδαῖον. σύροι ὄ τὰ μὲν

quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quod nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum Romam tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flãmis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quò caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto ve- XII.
nit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatúſque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter XIII.
Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere. id Syri nõ

inficiabantur quidem, sed aiebant vibem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res pòst pervenit ad cognitionem præsidum, correptíque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo seditionem compressérunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros lacessebant conuitio. qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinque vel sauciarentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parcerétque iam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, cõflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquótque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIIII. apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cũ Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarũ omnium causæ ortæ sunt. Iudæi enim Cæsarienses vbi cognouerunt quę scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib.

ἐχεν. πυθόμενοι δὲ οἱ τ̃ καισάρων ἰουδ̃αῖοι τ̀ γεγραμμένα πρὸς τοὺς σύρους, σάσσως μᾶλλον εἴχοντο, μέχρι

τ̃ ἡρῴδην, ὁμολόγουν, ἔφασαν ὑ̃ τὴν καισάρων, στρατῶνος πῦργον τὸ πρότερον καλοῦσι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τ̃ πόλεως τ̃ ἰουδ̃αίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τ̃ χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τ̃ σάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὴν ταραχὴν ὅσον κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κ̃τ̀ τὴν πόλιν ἰουδ̃αῖοι τ̃ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, καὶ δι' τοῦτο καταφρονοῦντες τ̃ σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσειν προσδοκῶντες. οἱ δ' χρήμασι μὲν ἠττώμενοι, μέγα δ' φρονοῦντες ὅτι τ̃ τοὺς πλείστους τ̃ ὑπὸ ῥωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων καισαρεῖς εἶδ', καὶ σεβασίους, μέχρι μού τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰουδ̃αίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὶ ἀμφοτέρων ξωθλιᾶσ τε καὶ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι γε μὴν ἰουδ̃αῖοι. φῆλιξ δ' ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ γιγνομένην, προπηδήσας, παύεσθαι τοὺς ἰουδ̃αίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους δ', τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφῆκε. πολλοὺς μὲν αὐτ̃ ἀπέκτεινε, πλείους δ' ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τ̃ ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δ' τ̃ ἰουδ̃αίων ὑπερέχοντες, καὶ προσεύχοντες κ̃τ̀ τὴν ἀξίωσιν δείσαντες πρὸς ἑαυτ̃, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτ̃ δοῦναί τε μετάνοιαν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φῆλιξ ἐπείθη. κ̃τ̀ τοῦτον τ̃ καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τὸν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντ̃ ἰω̃. ὀξάπεται δ' καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι σάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τ̃ πλήθους τ̃ ἱεροσολυμιτ̃ν, ἑκάστου τε αὐτ̃ σῖτος ἀνθρώπων τ̃ θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτ̃ ποιήσας, ἡγεμὼν ἰω̃. καὶ συῤῥάσσοντες, σκληρολογοῦντό τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δ' ὑπατεύων ἰω̃ οὐδείς, ἀλλ' ὡς ἂν ἀναρχοσατοῦτο πόλει, ταῦτα ἐπράσσετο μετ' ὀλιγαρχίας. τοσαύτη δ' τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὡς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ὅτι τὰς ἅλωνας τοὺς ληψομένους τὰς τ̃ ἱερεῦσιν ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ὑποδεεστέρους τ̃ ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ὥστε ἐκράτει τ̃ δικαίου παντὸς ἡ τ̃ σασιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ πορκίου φήστου ὑπάτου, καὶ περὶ τ̃ σικαρίων.

ΠΟρκίου δ' φήστου διαδόχου φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τ̃ τὴν καισάρειαν κατοικούντων ἰουδ̃αίων, εἰς τὴν ῥώμην ἀναβάντες, φήλικος κατηγορεῖτ̃ν. καὶ πάντας αὖ ἐδεδώκει τιμωρίαν τ̃ εἰς ἰουδ̃αίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων ταδέλφῳ πάλλαντι συγχωρήσε, μάλιστα δ' τότε δι' τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τ̃ ἐν τῇ καισαρείᾳ δ' οἱ πρῶτοι δύο σύεδροι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς δ' ὢν τ̃ νέρωνος, ἄξιον τὸν ὅτι τ̃ ἑλληνικῶν ὅπλων πεπισμένος, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτ̃σασθαι παρὰ τ̃ νέρωνος αὐτοῖς ὅπλων ἀναρρῦσαι τὸν ἰουδ̃αίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ βήρυλλος τὸν αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπέτυχε γράψαι τὸν ὅπλων. αὐτὸ τ̃ δ' ἔθνει ἡμ̃ τ̃ μ̀ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχε. πυθόμενοι δὲ οἱ κ̃τ̀ τ̃ καισάρων ἰουδ̃αῖοι τὰ γεγραμμένα πρὸς τοὺς σύρους, σάσσως μᾶλλον εἴχοντο, μέχρι

μέχει δὴ τὸν πόλεμον ἔξῆψαν. ἀφικομένῳ δ' εἰς τὴν A
Ἰουδαίαν φῆστον, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κα-
κωθῆναι, τῆς κώμης ἁπασῶν ἐμπιμπραμένων τε καὶ διαρ-
παζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δ' καλούμενοι, λῃσταὶ δ' εἰσὶν
ἔτοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χρώμενοι ξιφιδίοις παρα-
πλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῆς περσῶν ἀκινάκαις,
ὀλίγῳ δὲ πλησίοις τοῖς ὑπὸ ῥωμαίων
σίκαις καλουμέναις ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ
λῃστὰς ὄντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντος. ἀναμιγνύ- B
μενοι γὰρ ἐν τῇ ἑορτῇ, καθὼς καὶ τὸ πρόσθεν εἴπα-
μεν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὅλῃ τὴν δυ-
σέβειαν συρρυέντων, οἷς βεληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπέσφατ-
τον. πολλάκις γὰρ καὶ μεθ' ὅπλων, ὅτε τὰς κόμας τῶν ἐχ-
θρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμ-
πει γὰρ φῆστος δύναμιν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν ὅτε
τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν
αὐτοῖς ἐπαγγελλομένῳ, καὶ παύλαν κακῶν εἰ βεληθεῖεν C
ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῷ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὴν
ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειρεν οἱ πεμ
φθέντες. καὶ γὰρ τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας
ᾠκοδομήσατο μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασι-
λείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασίλεον
ἐγεγόνει ὑπὸ τῶν ἀσαμωναίου παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ ὄν
τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις
τὴν πόλιν ὅλην τερπνὰς ἀτλῳ παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐφιέμε-
νος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ καὶ D
τὸ ἱερὸν θεασόμενα. ταῦτα δὴ θεασάμενοι τῶν ἱεροσο-
λυμιτῶν οἱ πρῶτοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. καὶ γὰρ νῦν
πάτριον ἦν καὶ νόμιμον ἡμῖν, τὰ καὶ τὸ ἱερὸν ὁρώμενα
κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν
ἐγείρουσιν ὅλῃ τῆς ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἧπερ νῦν ἐν τῷ ἐ-
σωθεν ἱερῷ τεταγμένῃ πρὸς δύσιν. καὶ μόνον δὴ τῆς βα-
σιλικῆς ξυστίνης τὴν ἄποψιν ὅλῃ οἰκοδομηθεὶς ἀπε-
τέμνετο, ἀλλὰ καὶ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς καὶ τὸ ἱερὸν ἐξω- E
θεν ἔσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς
ἐποιοῦντο ὑπὲρ τὸ ἱερόν. ὅθεν τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτε
βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα δὴ φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ
προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐλευ-
θερίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεύσαι περὶ τούτου πρὸς νέ-
ρωνα, ζῶν γὰρ οὐκ ἂν ὑπομεῖναι καθαιρεθέντος τινὸς μέρους
τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ φήστου, πέμπουσιν ἐξ
αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον τὸν F
ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων δὲ ἀκού-
σας αὐτῶν, οὐ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ πεπραγμένου, ἀλ-
λὰ καὶ συνεχώρησεν ἔτος ἓν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυ-
ναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων δεη-
θείσῃ χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα πρεσβεῖαι ἀπο-
δοῦναι, τὴν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἰσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑ-
αυτῇ κατέσχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δέ-
δωκε τὴν ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τῷ σίμωνος παιδὶ
ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ καβεῖ. G

donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarij. tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eo- XV.
dem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Asamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa rescisuit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὴν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βα-
σιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ ἀνανίᾳ παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνανίᾳ λεγο-
μένῳ τὴν ὑποδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, τὸν δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτατον ἄνανον, δυτυχέστατον γενέσθαι,

CÆsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotiũ eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Ananoeodem quo pater nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes poritos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seuerissimum, vt antè docuimus. XVI. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missíque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidie que Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi vinum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent, auctíque denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impensis magnis exædificatum ornauit spectaculis annuis, adlignata in eum vsum ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donauit

ὢντε γὰρ ἔχε παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. αὐτὸς καὶ πρότερος τιμῆς ὅτι πλεῖστον ἀπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφαμεν παραληφέναι, θρασὺς ἦν τὸν τρόπον, καὶ θολμητὴς ἀφερόντως. αἵρεσιν δὲ μετῄει τὴν σαδδουκαίων, οἵτινες εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέσταροι τήν τε πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν εἴη Ἀνάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀρξαντα μιᾶς ἡμέρας, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Δαμνέως κατέστησεν. ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο ἀσουδλὴν καὶ φροντίσας, ὡς τοῦ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅτι μέγα προὔκοπτε δόξης, καὶ τῶν παρὰ τῶν πολιτῶν δυνάμεως τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς, ἰδὼν δὲ χρημάτων ποριστικός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δώρεις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἳ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅπλα τὰς ἅλωνας προσιόντες ἅς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας ἐκ ἀπείχοντο τύπτειν. οἵτε ἀρχιερεῖς ὁμοίως τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπραττον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι ταῖς δεκάταις χρωμένους, τότε συνέβαινε θνήσκειν, χορτὸς ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν, συνεισῆκει δὲ αὐτοῖς, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου, πάλαι δὲ οὗτος ἀνανίου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἤγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτούς, εἰ μὴ πείσειε τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῆς ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῷ Ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρουῦντες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ τινας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. ῥᾳδίως τε πάλιν ἀριθμὸς ἐκ ὀλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν σκάκουν. καὶ τοῦτον ὃν τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸ τοῦ Νέρωνος τιμᾶν, Νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ θυτοῖς δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, ταῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῷ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν τὴν πόλιν ἀν- A
δριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τῶν τοῦ ἀρχαίων ἀποτύποις εἰ-
κόσιν ἐκόσμει, καὶ μικρῷ δεῖν πάντα τὰ τῆς βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος δὲ αὐτῷ διὰ τοῦτο τὸ ὑπη-
κόων ἤυξετο, διὰ τὸ θεμαρύμενον τὰ ἐκείνων, ξένην
πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ, τὴν
διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης, διὰ τὴν βασιλέως, Ἰησοῦν
ἀφελόμενον τὴν τοῦ Δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο χάσις αὐτοῖς πρὸς
ἀλλήλους ἐγένετο. συσήματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιη-
σάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλα- B
σφημιῶν ἐξέπιπτον. ἐκαθεῖχε δὲ ἀναίδεια τοῦ πλούτου
θρασυνόμενος τοῖς λαμβάνειν ἑτοίμοις. κοτόβαρος δὲ,
καὶ σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλῆθη συνή-
γαγον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὴν πρὸς ἀγρίπ-
παν συγγένειαν, δυνάσται τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρ-
πάζειν τὰ τῶν ἀθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνης μάλιστα
τὴν κατοχὴν συνέβη τῇ πόλει ἡμῶν νοσεῖν, θορυβου- C
μένων πάντων διὰ τὸ χεῖρον. ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀλβῖνος διά-
δοχον αὐτῷ γάσιον γλῶσσαν ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος
δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρεσκευάσθαι, θορυβου-
μένοις τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῷ θορυβώδεις θα-
νεῖν ἄξιοι, τούτους θορυσέταξεν ἀναιρεθῆναι. τοὺς δὲ ἐκ
μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὸ εἰρκτὸν κατα-
τεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ οὕτως
ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν ἐκαθαρθη, ἡ χώρα δὲ D
λῃστῶν ἐπληρώθη. τῶν δὲ λοιπῶν, φυλὴ δέ ἐστι αὕτη, ὅ-
σοι θρεπτοὶ ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθίσαν-
τα συνέδριον, φορεῖν αὐτοὺς ὅπερ τοῖς ἱερεῦσιν ὑπο-
ζέψαι λινοῦν στολήν. τρέπειν δὲ αὐτὴ τοῖς ἀρχῆς
χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθησαν, καινοποιεῖν.
καὶ τῆς ἀξιώσεως ὁ δήμαρτον. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ γνώμης
τῶν εἰς τὸ συνέδριον ἐπιχωρίων, συνεχώρησε τοῖς
ὑμνῳδοῖς ὑποθεμένοις τοῦ θρεπτέραν ἐσθῆτα, φορεῖν E
λινοῦν οἵαν ἠθέλησαν. μέχρις δὲ πρὸς τῆς λιτηρ-
γουμένης καὶ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοῖς ὕμνοις ἐκ-
μαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα δὲ ταῦτα ἐποίουν τοῖς παλαίοις, ὧν θαυμαθέντων, ἐκ τοῦ μὴ ἐκ
δίκας ἐπέχειν. ἤδη δὲ τότε, καὶ τὸ ἱερὸν τετέλεστο βλέ-
πων οὖν ὁ δῆμος ἀργίσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυ-
ρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς
ἐσομένους, διὰ τὸ τοῦ τέλους ἐκ τῆς καὶ τὸ ἱερὸν ἐρ-
γασίας ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα μὴ ἀπόθετα διὰ τὴν ἐκ F
βωμαίων φόβον ἔχειν ἐθέλων, θορυνόμενος δὲ τῶν
τεχνιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοῖς θυσανεῖς βουλόμενος, καὶ δὴ ἐν μίαν τὴν ὥραν τὰ ἡμέρας ἐργάσαντο,
τὸν μισθὸν ὑπὲρ ταύτης ἐθέως ἐλάμβανεν, ἐπειθεν τὸν
βασιλέα τὴν ἀναστολὴν σοὰ ἀνεγεῖραι. ἦν δὲ ἡ σοὰ τὸ
μὲν ἔξωθεν ἱερὸν, κειμένη δὲ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τε-
τρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τεσ-
σαράκοντα κατεσκεύασο, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑ- G
κάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι τὸ δὲ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶ-
νος τοῦ βασιλέως θρώτου θημιουργοῦ τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ
βασιλεὺς δὲ, ἐπεπίστευτο γὰρ κλαύδιος καίσαρος τὴν
ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν κα-
θαίρεσιν ἔῤῥᾳδίαν, δυσχερῆ δὲ τὴν οἰκοδομὴν, ὅτι δὲ τῆς
σοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε δεῖ καὶ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δέησειν, ἠρνήσατο μὲν θεὶ τούτου
δεομένοις. καταθορέσας δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν καὶ

ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Ieius Gamalielis filius in summo pontificatu successit: Ie-uDamnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audaciam iuuenum sæpe à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat iceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infimiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Potrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis conjecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines, quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos edisscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatū abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios; ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanasum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, temp. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. séque illic pontificē

A σκώλυσεν. ἐπιστῶν ὁ τ τῦ γαμαλιήλε τ ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴ μετθία τῦ θεοφίλε, καθ' ὃν C ὁ θεὸς ῥωμαίοις πόλεμος ἰουδαίοις ἔλαβε τ ἀρχήν. ἀναγκαῖον ὂν εἰς νομίζω, κ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ προσῆκειν διηγήσασθαι περὶ τῆς ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, C τίσιν ἔξεσιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, κ πόσοι γενόμενοι μέχρι τ τῦ πολέμου τελυτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τ μωϋσέως

B ἀδελφὸν ἀρχιεραπεύσαι τῷ θεῷ. τελυτήσαντος ὂ ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτὸν, κ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν κ πάριον ὅτι μηδένα τῇ θεῷ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τῦ ἀαρῶνος, ἕτερον ὂ γῆνον ἐὰν βασιλεῖς ὦσι τύχη τὸ δόξασαι τ ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ ἀαρῶνος ὡς ἐφαμὲν τῦ πρώτου γενομένου μέχρι φανάσου τῦ κ

C τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν σασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως. εἰς κ ὀγδοήκοντα. ἐν τούτοις τὴν ἔρημον ὅτι τῶν μωϋσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἱστάσης, ἕως μωϋσῆς τῷ θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰουδαῖαν ἀφίξεως, ἐνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερεάτευσαν ξισκαίδεκα. τὸ δὲ πρῶτον ἕως τῆς τῦ βίου τελυτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον ὂ, C ὡδὶ ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν ξισκαίδεκα ὄντες ἔγγονοι κ δισσοχὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐνῆν ὂ αὐτῶν ἀειστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην ὂ μοναρχία, βασιλέων ὂ ξίφη γένεται ὂ τῶν ἐπὶ αἰῶνος ὧν ἦρξαν οἱ ξισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον ἀίγυπτον, μωϋσέως ἀγόντος μέχρι τῆς τῦ ναῦ κατασκευῆς, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνήγειρεν ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς ξισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα C ὀκτὼ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ὑπὸ σολομῶνος βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν διαδεξάμενοι, μέχρι οὗ ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς στρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ ὂ ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετῴκησε, κ τὸν ἀρχιερέα ἰωσεδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τοῦτον χρόνος τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἐξήκοντα ἕξ ἐτῶν ὄντι, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἡδὴ βασιλευομένων ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἑπτὰ ἀλώσεως ἑβδομήκοντα τ ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων γενομένης κῦρος ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐν βαβυλῶνος ἰουδαίους ὅτι τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, κ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖραι. τότε δὴ τῶν ὑποφερομένων αἰχμαλώτων ἰησοῦς ὁ τῦ ἰωσεδὲκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος ὂ C οἱ ἔγγονοι αὐτῶ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως ἀντιόχου τῦ εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος ὂ αὐτίοχος ὁ θεοφιλὴς, κ ὁ στρατηγὸς αὐτῶ λυσίας, τὸν ὀνίαν ὦ μενέλαος ὑπέκλεψε, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀπελόντες αὐτὸν ἐν βεροίᾳ, κ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν ἰάκιμον ἀρχιερέα γένους μὲν τῦ ἀαρῶνος, οὐ ὄντα δὲ τῆς

οἰκίας ταύτης. διὰ τ τὸ ὂ κ ὁ ἀνανίας ὁ τ τελυτηκότος ὀνίου ἀδελφὸς ὁμώνυμος τῷ παρὰ ῥωμαίοις εἰς αἴγυπτον, κ διὰ φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι κ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτῶ, πείθει τούτους κ τ ἡλιοπολίτιδι νόμον διαμένουσι τῷ θεῷ ναὸν παπλήσιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτ ἀρχιερέα

κατα-

καθαιρῆσαι. ἀλλὰ φοβηθεὶς τὸ ἱερὸν τὸ κατασκαφέντος ἐν ἀγύπτῳ, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ ἰάκιμος ἔτη ἕξ καὶ τ ἀρχιερωσύνην καταλαβών, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἑαυτοῖς ἐπὶ ἓξ χωρὶς ἀρχιερέως ὄσα. πάλιν δὲ οἱ τ ἀσαμωναίου παῖδες ἔκγονοι, τ ἀφεστασίαν τοῦ ἔθνους ποιοῦντες, καὶ πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίστασιν, ὃς ἦρξεν ἑαυτοῖς ἐπτά. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ὑπουργίας αὐτοῦ, καὶ ἐνέδρας τ ὑπὸ τρύφωνος μηχανηθείσης ὡς αὐτὸν ἀφορῶντα ἀφειρήκαμεν, λαμβάνει τ ἀρχιερωσύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτον δόλῳ ἀφῃρέθη συμπόσιον ὑπὸ τ γαμβροῦ ἀσεβῶς διεφθαρέντα, διεδέξατο παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταλαβόντα τ ἱερωσύνην πλείονα τῶν ἀδελφῶν χρόνον ἑαυτῷ χιλιοστὸν ἑβδομηκοστὸν ἔτος τ ἡμῖν ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιός, ἰούδᾳ τῷ καὶ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὸν ἀδελφοκτόνον καταλιπών. κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὸν ἱερωσύνην δὲ καταλόντα μετὰ βασιλείας. καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο πρῶτος ἰούδας ἑαυτῶν ἔναγχος. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταφθείρει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταστήσας τὸν ἀρχιερατευσόμενον ὑπερίδηλος. ἣ δὲ τὸν μὲν ἀρχιερωσύνην ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τὸν βασιλείαν ἐνιαύσια ἔτη καταλοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὸν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας ποῖς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἰουδαίους τῷ ἔθνους. ἔτει δὲ ἕκτῳ τῆς βασιλείας, καὶ ποῖς μησὶ τοῖς ἴσοις πομπήϊος ἐλθὼν, καὶ τὸν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δήσας ἔπεμψε. τῶν δὲ ὑρκανῷ πάλιν τὸν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὸν δὲ τοῦ ἔθνους ποιοῦντα ἀφεστασίαν ἐπέξιε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ ποῖς τοῖς ἐνιαύσιοις τοῖς πρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρας καὶ εἴκοσι. βαρζαφάρνης δὲ, καὶ πάκορος, οἱ τ παρθυαίων δυνάσαι, διαβαίνουσι τ εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, τοῦ ἀριστοβούλου δὲ υἱὸν ἀντίγονον, κατέστησαν βασιλέα. ἔτη δὲ ἔτη, καὶ ἓξ μῆνας ἄρξαντα τοῦτον, σόσιός τε καὶ ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτόνιος δὲ ἐκεῖλεν εἰς τὴν ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. τὸν δὲ βασιλείαν ἡρώδης φθάσῃ ῥωμαίων ἐγχειρισθείς, ἐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου γένους καθίστασιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ πόθεν ἀσήμους, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι, πλὴν ἑνὸς ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπένεμε. τὸν δὲ ἀριστόβουλον ὑρκανῦ τοῦ ὑπὸ πάρθων ληφθέντος γόνον ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνῴκησε μαριάμμῃ τὴν τοῦ πλήθους ποῖς ἑαυτὸν θηρεύμενος εὔνοιαν, διὰ τ ὑρκανοῦ μνήμην. εἶτα φοβηθεὶς μὴ ποῖς τὸν ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πανηγύρει μεχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μὴ τοῦτον ἐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τῆς ἀσαμωναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίδοσεν. ἔσωσε δὲ ὅμοια τῇ ἡρώδῃ ποῖς τ καταστάσεως τ ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ τοῦτον τὸν ἀρχὴν ῥωμαῖοι τ ἐκ δόμων ἀφαλαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῆς ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν τῖτος ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιοκτώ. χρόνος δὲ τούτων ἔτη ποῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ὅτι τε ἡρώδου βασιλεύοντος,

constituerent: de quo templo sæpè aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Asamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum vigintiseptem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. Illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filios pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios xxiii. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque vinto abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Solio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius, ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao eius filio : defunctis autem his A penes optimates fuit respublica , collocatis in eius fastigio pontificibus : de quibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerint iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit B calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxitque secum Cleopatram coniugem non minus improbam , per quam , vt Poppeæ Augustæ amicam , Iudææ administrationem impetrauerat : adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens : Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil si- C bi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque partis æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate , quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis , vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogc- D rentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere , indicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est ? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit , malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam , duodecimo verò Neronis imperij , bellum id cœptum est : quo tempore quanta vel coacti fecimus , vel per- E pessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum : quæque per tot secula Iudæis , vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab F Assyriis & Babyloniis accepimus , quóve modo tractari simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus , & status reipublicæ monarcharúmque potentiam , per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, G ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quòd nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

Ἐπὶ ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ μὴ ὄντι τὸ τέταρτον πλοῦτον, ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία , τέλει δὲ ἀρχιερεῦσι τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς πεπίστευτο. ταῦτα μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

Κεφαλ. Θ'.

Ὡς φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος πολλὰ διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακά, ὡς αἰαλκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

Γέσσιος ὁ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνῳ διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομένιος ὢν ἦν τὸ γένος ἐκ πατρός, ἐπήγετο δὲ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ἔσαν πομπηίας τῆς νέρωνος γυναικὸς, οὐ πονηρίᾳ μηδὲν αὐτῷ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ἦτο δὲ τῇ ἐξουσίᾳ ἐχρῆτο κακὸς, οὐ βίαιος, ὡς τε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς δι' ἐργάτην ἰουδαίοι. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, οὐ πάντα μὴ παντάπασι κατάφωρος εἶναι θεωρούμενος. γέσσιος δὲ φλῶρος καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθείς , τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας ἐπόμπευε , μήτε ἁρπαγῆς παραλιπὼν μηδέν᾽ ἕτερον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ ἄτεγκτος πρὸς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ὅστις μηδὲ τὰ πλείστα τῶν ὀλίγων διέφερεν , ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐποιώνησεν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐφέροντο, ἐξέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὅτοις μέρος τι ἔχειν πεπισμένοι. καὶ τοῦτο μέγιστον κακὸν, ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας παρανόμους πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξισάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες , ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε τοῖς ἀλλοφύλοις καθικνοῦντες. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν ; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενος ἀθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τοῦ ἀρχοῦ ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ὑπατείας φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς , ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν , ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται δὲ ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μέχρι οὗ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη , τὸν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου διάφασιν , μέχρι τοῦ δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας , τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατά τε τὴν ἄγυπτον, καὶ συρίαν , καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, πάντα τε πέρσαι καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἶμαι, μετ' ἀκριβείας συντεταχέναι, πηγὰς δὲ πεπειρᾶσθαι, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων διαγραφὴν, τὴν ἐν δισχιλίοις ἔτεσι γινομένων. ἁπλῶς δὲ πεποιῆσθαι, καὶ τὴν περὶ τοὺς βασιλεῖς διάδοχὴν, τάς τε ἀρχὰς αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶν τε δυνασείας , ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔδοξε γὰρ ποιῆσαι τὴν ἀρχὴν ἐπηγειλάμην τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων συντέλειαν , ὅτι μηδεὶς αὖ ἕτερος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὰ πραγματείαν ταύτην ἅπασαν ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμενα πολλὰ τῶν ὁμοεθνῶν πλείονα αὐτῶν καὶ τὰ ὑπερῴκημαι παιδείας διαφέρειν, καὶ τῇ

καὶ τῆς ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐπιτέθασα μέτοχεῖν, τοῦτο γραμματικοῦ ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τοῦτο δὲ τοῦ φορτικὴν ἀκρίβειαν, πάτριος συνήθεια παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ εἰσὶν ὑποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτου ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα, τοῦτο μόνον, οὐκ ἐλευθέρων τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκείας θέλουσιν, μόνοις δὲ σοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τοῦ ἱερῶν γραμμάτων δυνάμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τοῦτο ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῆς πόνων τὴν ἐπικαρπίαν ἀπ' αὐτῶν ἔλαβον. ἴσως δὲ ἂν αὖ ἐπιφθονον γένοιτο, περὶ ἧς γένους τοῦτο ποιοῦμαι, καὶ περὶ τῆς καθ' ὅλον τὸν βίον πραγμάτων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ὅλοι τούτοις δὲ καταπαύσω τοῦτο ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ δὲ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ καὶ περιδέρμιον, ἐπανορθώσω πάλιν, τά τε πολέμου, καὶ τῆς συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τοῦ νῦν ἑστώσης ἡμέρας, ἣ τις ἐστὶ ἕκτον μὲν ἔτους τοῦ δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστὸν καὶ ἕκτου. προῄρημαι δὲ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῆς ἰουδαίων, ἐν τέτρασι βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς νόμων διὰ τί κατ' αὐτὰς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nō licuit. noſtri enim homines nō ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtiſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. C Quod ſi Deus conceſſerit, compendio turſum referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

A

Aaron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit pag.61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. *moritur* 110.c. *primus fuit pontifex* 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris, mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 385.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.e
eius mors ibid.
Abdemonius Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.a.& 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
abemerigus Isatæ suam filiam dat vxorem 684.c
abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. *Ieboslhum Sauli filium constituit regem* 212.c *pugnat contra Ioabum* ibidem. *transfert regnum ad Davidem* 213.f. *ab Ioabo fraudulenter occiditur* 215.a
aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammonem fratrem iugulat 227.d *fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis, tum quomodo Ioabum tractarit* 228. *popularem auram captat & regnum* 229.c. *cum patris concubinis rem habet* 231.d. *cogit magnum exercitum contra patrem* 233. c. *pendens in arbore interimitur* 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Sauli sæuitia 196.f. *confirmatur ei pontificatus* 241.f *quomodo à Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur* 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f *Tyriorum rex* 1042.e.1043.a
Abigæa Nabali vxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
Abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechius Gedeonis nothus fratres legitimos occidit, & imperiũ arripit 155.g *vrbe & tribu pellitur* 156.c *Sicimas captas solo æquat* 157.b *occiditur à muliere* ibid.d
Abimelechius Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Davidem 246.g *ambit eam vxorem Adonias* 253
abisæus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. *cum fratre Sabæum persequitur* 238.e *vindicat regem ab interitu, occiso Acmone* 242.c
Abrahamus quando natus 15.c *Lotum nepotem adoptat* 15.g *è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ib. hinc in Ægyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam* 16.f. *Ægyptiis disciplinas instituit* 17.c. *Assyrios vincit* 18.c *decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo* 18.e *genuit Ismahelem ex Agare* 19.d *hospitatur angelos tres* ibid. *migrat in Gerara* 21.a *à Deo tentatur* 22.e *monumentum sibi & posteris comparat* 24.b *ducit Chæturam vxorem, suscipit liberos* ibid.c *Isaco quærit vxorem* ibid.e *moritur* 26.b *eius arma contra Pharaonẽ* 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a.
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quam antecessores sui 285.c *agnoscit suum factum & pœnitet* 289.c. *cedit Adadi filio bellum inferenti* 290.c. *eundem vincit* 291.c. *occiditur* 295.d *ipsius liberorum capita præcidntur* 310.e
Achan furtum committit 137.c *plectitur* 138.c
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, belloque impetitus, magnã patitur stragem 321.d *Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur* 322.d.
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b *impetitur à 2000. militibus dimissis* 607.d *Herodem manum sibi inferentem prohibet* 773.e *militibus tumultuantibus resistit* 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnii & alia vaticinatur 274.b.280.c
Achilaus princeps cõmentariensium 241.f
Achimanus Berzellai filius apud Davidem manet 237.f

Achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.a
Acmes Iuliæ famulæ dolus 595.b 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221.f
adadi huius posteri dicti reges Syriæ sicut Ægypti reges Ptolemæi 222.a
adadus tertius Samariam vastat ib.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290.291. & recipitur in gratiam 292.c. Ioramo insidians & Eliseum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur à deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.e.366.e.381.f. 424.a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi à patre impetrat 248.d
salutat matrem Salomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95.a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Ægyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Ægyptij populus qualis 13.f. 54.b
Ægyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52.f.
cur quintam fructuum partionem regibus pendant 55.c
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c 1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e. per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Ægyptiorum dij descripti 1054.c. 1065.
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Ægyptium mare totum portub. caret 894.b
Ægyptum fames occupat 44.e. 53.a
Ægypti regina Solomonem inuisit 270.a
Ægypti descriptio 807.f.895.g
egyptus vnde nomen acceperit 1045.f
ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539.b
æmilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
æmilius Regulus Corduben. 653.c
æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
æoles populus 13.c
æraria quis inuentor 7.d
æris genus auro pretiosius 222.d
acinaces Persicus, qualis 697.a
æta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
æternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956.f
æthiopes, populus 13.f
bello Aegyptios infestant 57.f
quomodo à Mose victi 58.d
æthiopas ab Aegyptiis circumcisionem accepisse 279.f
agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19.c
ablegatam vnà cum filio consolatur angelus 22.b
agatharchides historicus 1050.b
aggæus propheta 365.f.366.c
agita Nabathæi facinus 935.b
agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
agriculturam quis inuenerit ibid.
agrippa Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629. vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos beneuolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 641.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendū principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudeam reditus 674.f
Sulam vinctum adseruat 677.b
reliqua eius gesta vsque mortem 677.678.679.680.&793.795.796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893. 906.907. 913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor ut Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a Chalcidem auferri ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b. nuptias instruit ibid. Galilææ parte donatur à Nerone 694.f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030.b
Agrippæ regni fines qui 831.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.a
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchia magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudæa præsidet 694.f
Iudeam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961.c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatū succedit eius Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexāder alabarcha mutuas pecuniā

Agrippæ 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c *vincit* 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionathan in summo honore habet 435. a. *Ptolomæo Philometori hostis factus occiditur* 437.f
Alexander Aristobuli filius Iudæam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quotquot potest interficit 477.f
Hircano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexãdri fictitij actus & fallacia 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus duxit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumniis oppressus coniicitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumniis vrgetur ab Euricle aliisque 573.574.
& in carcerem detruditur ibid.
accusatus à patre Berytj, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius venefitij accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula coniicitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iannæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.c
circumuenit astu Ptolomæum Lathurum, à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
prælijatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714.715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Macherunta ædificauit 989.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Ægyptum & Phœnicen translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 385.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, & Danielisque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e.816.b
eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinæ Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à moriturο marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b.513.b.
Alexandra Phasaeli filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922.e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorum solemnitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomonem vxorem 583.b.223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
pie agit 600.b
alisas, alisæi 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
alituruς minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631.a
althemus præ timore obriguit 744.c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153.d. *eorum rex captus & occisus* 185.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirparierit 184.b
David cedit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazi filius 36.c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæũ concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
Amarei filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
Amaramus seditiosus exulat 632.c
Amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasus Abesolomi copijs præficitur 253.c. *impetrat veniam à Dauide, cui gratulatur regni restitutionem* 236.c
constituitur præfectus exercitus 238.d. *occiditur à Ioabo* 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316.c
paternæ necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficitúrque 317.b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amathæ 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459.b
ambitio quantum malum 215.b. *per totum*
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619.a
amenophis regni terminus 141.b
amesses regni terminus ibid.
amiaz Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f. *excinduntur* 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.e
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 804.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalomo 227.d

amorei cum suis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
amoritis regio duabus & dimidia tribubus conceditur 118.a
amosus Manassis filius regno paterno substituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 333.a
ananelus constituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513.a
restituitur ei 511.a
ananias Masbali pontifex cũ quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedai fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346.a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452.g.458.d
ananias Phariſæus Ioſephoſe opponit 1015.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúſque ſeruorum iniquitas 698.d 699.b. ipſius filius capitur à ſicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani ſenioris felicitas ib. a
ananus Ionathæ filius Ceſtio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe præparat 816.f
apparatum belli rurſus amittere noluit 829.a
milites contra Simonẽ Giotæ mittit ibidem e
ananus pontifex, eiúſque geſta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hieroſolymæ excidij principium 882.g. eiúſque virtutes celebratæ ibid.
ananus Sethi filius pontifex conſtituitur 618.e. priuatur 619.e
ananus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195.c.203.b exercitum ducit in Hebræos 203.f. 206.d
andromacho amicitiã renunciat Herodes 567.g
andronicus Meſſalami filius orator 434.a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiiſſe 8.c
anilæi & Aſinæi Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. per totum
an.mi vnde certiſſimum argumentũ colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas ſeditioſus plectitur 682i c
annius Minutianus 633.e.636.671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis conſtet 11. c
anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Iobeli remiſſio 96.b
anni quot ab exitu Iſraelis ex Aegypto vſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
anteij interitus 661.f
anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus ariſtobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d accuſat Cæſarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d paternum regnum affectans profligatur 461.d reducitur in regnum per Parthos 494.e. amputat Hyrcano auriculas 497.e. accuſatur Romæ, & placat pecuniis hoſtem 499.c quomodo ab Herode oppugnatus ſit 500.c & inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio 507.c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508.b.510.e. per totum. antipatrum & Hyrcanum accuſat 724.g vincitur ab Herode 729.d. rex conſtituitur 732.d. quã inſolens ex vnica victoria factus 738.d. dat ſe vinciẽdum Soſio 741. d. ſecuri percutitur ibidem f
Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidionis præficitur 452.b quomodo à fratre & cur occiſus 454.f.712.e
antiochia Mygdonia, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium eiectum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidoniis & Apamenis pepercerũt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſiũ petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucæro & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d vincitur ab Hyrcano 452.g occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a trucidatur à Triphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cũ Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b per totum, aliáque eius geſta 1087. 1088.1089. 1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e
dat filiam Ptolemæo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphoñe perſequitur & interficit 447.f
Simenem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449. per totum. regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus quis & Philometer Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Sy-

regnum Syriæ occupat, & Heracleonis insidiis occisus. 451.d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834.f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumæa præfectus ab Alexandro 469.b
Antipas regij generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum / 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568.e.574.e
malicia eius 582.per totum.
eius in patrem insidiæ 585.a.587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratribus insidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770.per totum.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717.f.718.per totum, aliáque eius gesta 722
vsque 727
antipater accusatus, declaratur præfectus Iudæa à Iulio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo se suósque euexerit, & Aristobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius authoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæsari, aliáque eius gesta ibidem. & 480
dynasta & procurator Iudæa constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula promouet 483.b
antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777.d
antipater Samaritæ Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas edificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum appararunt in Herodis interitum 588.f
Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas historias 702.e
Antonia Drusi maioris vxor Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.e
eius prudentia 637.b
antoniæ ædificij Herodiani descriptio 919.c
antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f.624.d.746.d
antoniæ fundamenta subuersa 951.e
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g.429.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæsare 524.a
occisus 524.e. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734.b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
antonius centurio à Iotapateno insidiis interemptus 850.d
antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius gesta ibid.
antonius Primus Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f. eius gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c.
Romam properat ibid.
antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
aod. vide Iodes
apachnæ regni termini 1040.b
apania obsidione liberata 727.c
apellæus mensis 370.a.409.b
aphrica unde sic denominata 24.e
aphri & Æthiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
eius portentosa mendacia de Iudeis & tota vita taxata ibidem. 1061.1062. per totum. & eius calumnia & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Iudeis impudentissimè fingit 1065. 1066.1067.per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazæorum ducis prælium cum Iamneo, & mors 459.c
apollonius Antiochi dux, à Iuda Macchabæo victus occiditur 413.b
apollonius Dauus præfectus Alexandri filii Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
appollonij Molonis mendacia de Iudeis 1065.1069.177.
apollonius senator sauciatur 672.e
apsanes Iudeis præficitur 159.a
aquila aurea supra portam posita deiicitur 596.b.772.c
aquila quare Romanorum insigne 838.b
aquila Caligulæ interfector 660.e
ara tabernaculi, & Arula suffumigatoria 83.g
arabia confinis Iudæa 469.c
arabes qua ætate infantes suos circumcidant 21.f
arabes Hebræos subigunt 153.d. ab ipsis rursum caduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519.f
arabum Iudæam deuastantium sæuitia 609.c
arabum gesta in Iudæa post mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viscera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
aramus, aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes ubi mortuus ibid.d
araſci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdicta quæ vis indita fuerit 5.e
arcæ Noe reliquiæ vbi seruentur 684.c
arcæ tabernaculi forma 82.f
arca in potestatem hostium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169.b
arca transfertur Hierosolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, post Athenienses literis eruditi 1035.d
arce, alio nomine Arctipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110.b

archelais vicus conditus 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 558.f. Herodem ad sanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipsius funus curat 608.c. populo se accommodat, & incidit in seditionem 601.g.602.a accusatur apud Augustum 603.e ethnarcha non rex confirmatur ab Augusto 618.e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit 613.f
accusatur apud Augustum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 618.e à fratre falsè calumniatur 767.d rex constituitur 773.g. in seditionem incidit 775.776.781. quod non rebellasset quarta tributorum parte leuatus 785.a. eius reditus quanti ibid.b
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956.c
Arethis, sexti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiusque cum insigni tolerantia sermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hospitem, oppugnationem Aristobuli cogitat intermittere 469.c. 470.b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Æneas constituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
aretas Cœlesyriæ regnum adipiscitur 472.d. 716.a. cum Herode bellatur 626.b. & Iudæa infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
aretas Petræus Romanis auxiliatur 609.a
argolicæ historiæ scriptores discrepantes 1034.f
ariphanes Græcus historicus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis instrumenti bellici descriptio 843.e
ariochus Nabuchodonosori satellitum præfectus 347.a
arion procurator Iosephi Tobiæ fil. 405.
aristæus Iudæorum negotium agit apud Ptolomæum Philadelphum 389.f
aristocratiam esse optimam administr. 123.b
aristotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confossus 608.d. 780.e
aristobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
aristobulus Agrippæ frater, Iudæorum causam agit apud Petronium 640. per totum
Aristobulus Aristobuli fil. adolescēs pulcherrimus 514. d. ab Herode constituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f. 514.g
Aristobulus Alexandri Iamnæi fil. generosus 463.f. quomodo adsecutus sit regnum 405.b. obsessus ab Areta liberatur per Scaurum 471.c. quale donum Pompeio miserit, & controuersiam cum fratre apud eundem disceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f
vinctus abducitur Romam 475.e vinculis elapsus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno sublatus est 479.g
Aristobulus Herodis fil. reuersus Roma ducit vxorem 549.c. coniicitur in carcerem falsis calumniis oppressus 574.f. accusatus à patre Beryti damnatur 578.f. strangulatur 580.b
aristobuli filij Herodis, liberi qui 762. a. 793.f.
aristobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
aristobulus Herodis frater, privatus mortuus filia vnica relicta 793.f
aristobulus Herodis dynastæ Chalcidis fil. dominiis multis donatus à Ner. 694.f
aristobulus Hyrcani f. obsidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & sæuierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455.g. primus diadema regium vsurpauit, & quomodo se gesserit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714.a.
aristobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
aristobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15.a
arnon fluuius 110.c.
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Parthorum regnum assequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Asinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646. a
artabanus regno pulsus restituitur per Izatem 627.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
artabazes Tigranis filius captus 519.b
artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium instruxerit 373.b. accusat vxorem & diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Estheram 374.b. Amanem in summo habet honore 375.a. eundem cruci suffigit 380.b. Iudæos persequentes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemisius mensis 259.c
artorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem seruatus sit 958.g
aruæus Arcen condidit 14.d
arudæus, Aradus insula ibid.
aruntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 195.g
asamonæorum gens Iudæorum resp. statum mutauit 367.b
asamonis montis Galilææ situs 818.c
asanus abiæ filius regnum paternum accipit 282.c. eius pietas, & bellum cum Zaræ Æthiopum rege ac victoria ibidem, mors 284.d. 285.b
ascalon capitur 146.a
ascalon Iudæis semper inuisa 831.a. eius situs ibid.
ascalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud se habitantium interfecerunt 815.d
ascalonitis quantum incommodi arcta attulerit 169.c
aschanes eunuchus præpositus Hebræorum nobilium curæ obsequitur Danieli 346.b
aschanaxes aschanaxi 13.c
aser natuitas 30.g. filij 52.d
aseritarum sors in Christianos 142. a
asia quingentas ciuitates vni rectori & consuli Romano parere 806.g
asinæus & Anilæus Neerdenses grassatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
asiongaber, loci nomen 269.f
asoris ciuitas 152.c
asosra, buccina 97.b
aspersorium tabernaculi 81.a
asphaltites lacus repletus cadaueribus 890.a
asphaltites lacus Tiberiensi natura contrarius 891.b. eius descriptio ibid.
asphar lacus 428.b
asprenatis prodigium & interitus 661.d
assamonæi principatus quando desierit 508.b
assamonæorum familia quando & quandiu principatus Iudæorum concessit 711.a
assaracoldas Senacheribi filius patri succedit in regnum 330.c
assaron quantum contineat 83.d
assis regni terminus 1040.b

assuras, Assyrij 14.f
assyriorum imperium quando dissolutum fuerit 331.c
astabarri populus 14.b
astapus fluuius 58.f
astartes templum 209.a
astartis rex Tyriorum, eiúsque successores enumerati 1043.a
astoborra fluuius 58.f
astronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienses quando & quemadmodũ Romanis subiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi crediti 1068 c. *scriptis legibus vtebantur* 1072. b
Athenio legatus Prolemai Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges pastor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e 1052.g
augusti Cæsaris in Iudæos beneficia 562.d. *in Herodẽ odium & Aretam* 572.b. *reditus cum vtroque in gratiam* 577.d. *confirmat testamentum Herodis* 611.e. *in Italiã proficiscitur* 729.e
augusti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ descriptio elegans 91.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adado cũ muneribus mittitur ad Elisæũ, vnde se regem futurum cognoscit 306.b. *contra Israelitas belligeratur & Hierosolymitanos, à quo pacem redimit Ioasius rex* 313.f *moritur* 316.a
Azarias propheta vaticinatur Asani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris sororem duxit 693.b
azotum pestis propter arcam detentã innadit 169.b
azotum captum & concrematum 436. b
azymorũ festiuitas restauratur 323.d
azymorum festiuitatis institutio 65.d. 93.b

B

Baaras loci, & herbæ descriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
babel quid significet 12.c
babylon locus cur sit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri potestatem venit 352. a
babylonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339. 340.341. *per totum.*
Babylonicæ turris institutio 12.a. & *quanta fuerit* 12.b
babylonij Iudæos persequuntur 649. e
Babyloniorũ antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.f
Bacca vicus 833.g
Bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur frustra 421.f. *mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit* 424.f. 425.d. *adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam* 430.b
Bacchidis sæuitia in Iudæos, & eius interritus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis mensura 259.a
baonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoses copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodestes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. *sacerdotes eius vniuersi sublati ibidem. ædes ipsius à fundamentis diruitur* 311. d
balachus Moabitarum rex Balamũ ad Israelitas execrandum mittit 112.d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab asina compellatur 112 f. *bene precatur his quos execrari volebat* 113. *per totum malum consilium dat Madianitis* 114. e
balsamus vbi nascatur 270.f
balsamum vbi proueniat 473.b
Balthasar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. *ipse cum suo regno in Cyri Persarum regis potestatem venit* 352.a *occidit Adoniam* 254. b
banaias satellitibus præponitur 241.f *vnus fortium Dauidis* 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occisores Iaboſthi supplicio afficiuntur 216.e
barachas auxor Israelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322.b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
barasa expugnata concremata 417. c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ scriba 337.a. *liberatur à carcere* 342.c
baris castellum, postea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum satrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
Baſanes Hieroboami totam familiam sustulit 282.e. *regnum occupat ibidem*
baſana imoietas à Gimone prophetæ grauiter carpitur, sed frustra, regnúmque ab hostibus infestatum tueri non valens moritur, Elano filio successore relicto 283.f
Bassus addit se Cassio 727.c
batanæa, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenũ hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelsephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleastartus rex Tyriorum Hiramo patri successit 1043.c
bellis leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 24.c. *filij decem* 52.b
beniamitarum sors in Cananæa 141. e
beniamitæ post Iesu ducis mortẽ quieti & agriculturæ student 146.b
beniamitarũ fortitudo & peritia militaris 148. c *cædes omnium vsque ad sexcentos viros* 149.a *quomode ea tribus restituta* 146. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Costobari filia 628.b
bernice Polemonis nubit 693.e
bernice Salomes filia datur nuptum Aristobulo Herodis filio 549.c. *fit exosa Glaphyræ* 564.b. *datur alij marito* 762.a
bernices supplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Cestium de Flori gestis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
berosus Chaldæus de astronomia & Chaldæorum philosophia Græcè scripsit 1043. g. *eius historiæ verba & compendium de Iudæis* 1044.a. *Græcos scriptores taxauit ibidem*
berſabe, ciuitas 288.d
berſabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorũ 972.e
berytus quomodo ab Agrippa exor-

nata
Berzellæus quantis beneficiis inuenerit Dauidem regno pulsum 233.b quam gratiam ei obtulerit rex 237.e
Besarra oppidum 1007.e
Beselel architectus 88.e.98.e
Bethsemmathe vxor Esau 28.b
Bethalaga vicus 429.b
Bethel quid significet 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethmaus vicus 1003.e
Bethura locus 139.f
Bethsabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
Bethsama vicus 170.g
Bethsamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethsana, quæ Scythopolis 418.a
bethsana ciuitas 141.g
Bethsuritarum deditio 420.d
Bettæa capta & prædata 222.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezethæ collis descriptio 919.g
Biblia quot annorum historiam complectantur 2.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d 833.e
Borceos vicus
Bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
Boz columna vestibuli templi 261.b
Boʒus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a.
Britannicus Claud. Cæsaris filius 644.a
Britannicus Claudij ex Messalina f. Neroni priuigno in imperio posthabitus 796.b
Britanni quomodo & quando Romanis subiugati 805.g.807.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & vsus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus M. Iesius quo tempore historiam conscribere inceperit 1034.e
Caduceatores sacros esse & inuiolabiles 522.a
Cæcilius Bassus occiso Sexto Cæsare prouinciam occupat 488.f
Cæcilius Bassus Sex. Cæsarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum gestarum nuncius ad Vespasianum mittitur 902.c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902.a
Cædesa ciuitas 140.b
Canopolis & forum quod vocatur materiarium à Cestio incensum 819.f
Caron regio amomi ferax 684.c
Cæsar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 782.f
Archelao tetrarchiam seu mediam regni partem dedit ib.
eius promissio Archelao facta ib.
reliquam regni dimidiam partem duas tetrarchias diuisit ibid.g
cæsar quæ Salomæ largitus sit 783.b
cæsar quas ciuitates Iudæorum regno annulsas Syriæ adiecerit ibid.
cæsaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæsar falsum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inserit 784.b
cæsares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæsarea conditur 746.e.747.g
cæsareà Philippi dicitur Neronis 698.f
cæsarea Iudææ maxima ciuitas 854.f
cæsaria templa 747.a
cæsariensium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæsarienses contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæsarienses omnes Iudæos apud se habitantes trucidant 813.f
cæsennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Cestio in Galilæam missus 818.b. duo millia Galilæorum cadit ibidem.
cæsennius Paetus rector Syriæ 974.a
cæsennius Paetus Antiochum regem Comagenes apud Vespasianum defectionis accusat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
victum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæsoniæ iugulatæ cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas constituitur pontifex 619.c
cain quid significet, sacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius posteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Augusti adoptiuus 603.e
caius Cæsar Agrippam vinculis soluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
cay vxor & filia occisa 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæsar Deum se vocari voluit 790.d
Petronium ob statuas in templo locandas, Hierosolymam misit ibidem, e
cay litera ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananæa 99.a
calidæ ad Baias 638.e
Calidæ ad Emmaunten 619.d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula constituitur Cæsar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 734.e
designatur Cæsar a Tiberio 635.f
occiso Tiberio fratre opprimitur & ipse 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
qualis fuerit ingenio 641.b. 641.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes sæuitia, & diuini honoris vindicatio, insaniæque tum conuersatio in ipsum, & eius interitus 652. vsque 660
callimander ab Hyrcano vidus interiit 452.e
callistus Caligulæ libertus 637.a
calumniarum quanta vis 713.c
cambyses Cyri filius patri in regno succedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005.b
cana seu Canatha 742.e
canathenses ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena esse creditus 861.c
caphar saba, campi nomen 559.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmissus ad Hierosolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donarijs incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis situs 852.f
carta, Mesopotamiæ ciuitas 15.c
carthaginensium originis & fati descriptio 807.d
carus delicia Herodis 586.b
cassander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388.a
caspiæ portæ 625.a
Cassius Chæreas 653.654.655
per totum occiditur 673.a
cassius quæ gesserit in Iudæa 476.e
affligit Iudæos 489.b
cassius Longinus Syriæ præses 544.d
cassius Iulio Cæs. interfecto Syriam petit & quid gesserit 727.728.
per totum, occisus 729.e
castor rerum iudaicarum scriptor 1065.
casteris Iudæi versutia & dolus ergà Titum 914.f
castra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libya Pentapolitani rector ficariis calumniandi doctor erat 997.a

tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem.d
cedasa vrbs 441.e
celadus Augusti libertus 613.a qua Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 783.e
celer accusatus Romæ causam dicit, & plectitur 793.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad supplicium Hierosolyma mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizæi Hebr. in libertatem restituit 151.a
cestius Gallus Syriæ præses inuadit Galilæam 1015.b.1023.d
Cest. Festus à Claudio in Iudæam procurator præmissus 793.e
eius malitia 799.a
cestius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur sic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b.1016.c
Charea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum transeuphratensium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi, populus 14.g
chaldeorũ consensus cum sacris literis 1046.d
chamis patris irrisor 14.e
chananæus, chanaan 14.a
chananæorum terræ præstantia 98.e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus mensis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452.g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum descriptio 263.e
chetim quid Hebræis significet 13.d
chetimus, & chetima insula ibid.
chetonene qualis vestitus 84.c
cheton quid significet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius insignis 260.g
Christus & christiani 622.g.623.a
chusarthes Assyriorum rex Hebræos sibi subiicit 150.e
chusus, chusai 14.a
chusis amicus Dauidis constantissimus quomodo se gesserit apud Abesalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillanos à Palæstinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cincbares idem quod talentum 83.e
cinnyra, instrumentum musicum 243.a
cinyra fabula 659.d
circenses ludi 654.b
circumcisionis prima institutio 19.e. 21.e.
cisius Saulis pater 174.e
citharæ quis inuentor 7.d
ciuitatem qui primas instituerit 7.c
claudius à militibus constituitur Cæs. 664.d
claudius Aggrippam ad senatum legatum mittit 792.d
Ci. Roma contra Samaritas pronuncians tres eorũ nobilissimos interfici iussit 795.g
claudius quandiu imperium administrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Aristotelem præceptorem suum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortiũ 655.c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexãdro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434.e.
cleopatra Marc. Antoniũ in sui amorem pertrahit 493.f. 729.f. Mariamnem cum filio ad se vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513. vsque 645. 742.d. 988.d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f. 742.a. Herodem ad stuprum solicitat 518.d. occiditur 524.e. 745.f
clitus Tibersensis altera manu mulctatur 1012.a.828.e
cluuius 659.c
colossus Cæsaris 747.g
comagenensiũ ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
conon Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præficitur 616.b. 618.g
coponius procurator constitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo se liberent 109.c
corea, loci nomen 718.e
cores seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
correi, locus 172.d
corus mensura qualis 100.b. 336.f
costobarus Idumæa Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
costobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
coturnices vbi copiosè inueniantur 72.e
cotys Armeniæ rex 678.d
crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat periurus 478.e cum omnibus suis copiis perit 479.c
crassus in Syriæ prouinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
cretenses moribus, non verbis erudiebantur 1072.d
cteſiphon, vrbs 650.b
cumanus Iudææ præses cõstituitur 690 d. 794.a. & quid sub eo Iudæis acciderit ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Iudæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
cuspius Fadus Iudæorũ regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
cydoessa Tyriorum vicus 869.e
cyprus insula 13.d
cyprus præsidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phasaeli filia 628.a
cypron, castellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis subditi 807.d
cyrus Persarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudæis Hierosolyma repetere permittit, templúmque restituere, ac vasa tẽpli eis reddit, multáque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 356.b

D

DAbarateni vxorem Ptolemæi regij procuratoris inuadunt 1008.c.
Dacchari herbæ descriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exustum 436.e
dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damascus à quo condita 15.a
damascus imperio Dauidis subiicitur 222.b
damascus à Metello & Lollio capta est 471.a
damascenorum in Iudæos seueritas 1000.c. 822.a. 992.d

dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinẽ & ſtudia 346.a. inſomnia diuina 246.f. regi ſomnia interpretatur 347.f.348.a.
Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d.
abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b
inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f.353.a
apud Ecbatana turrim ædificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas ſuperauerit 353.e.354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitæ à Chananæis ſedes mutare coacti 150.b
danus fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſtea leonib. obiicit 352.b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810.g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quæſtionem proponit quænam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b.&.f
commonitus vero à Zorobabele Iudæos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 262.e. 367.d
mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
dathamũ cum vniuerſa ſua familia terra dehiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſæi 164.e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharã 186.e.187.a ei⁹ magnanimitas 188.b. victoria de Goliatho 189.c
amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita à Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e
ſocerum fugit 191.192. 193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a
accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & inſanum ſe fingit 195.c
fugit inde aliò atque aliò ibid.
Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d
inngit ſe Ancho contra Hebræos 203.f 206.e abducuntur ei ambæ vxores captæ 207.b
Paleſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211.d
rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a
eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214. c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 217. a. dominorum ſuorum occiſores punit 211.d. 216.g. quanta copia ad eum in Hebronem conuenerint 217.a Iebuſæos illudentes capit 217. a. amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218.c. Paleſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Paleſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thanonẽm in amicitiam recipit, Idumæam ſubigit, & officia diſtribuit 222.e. 241.e.
Ionathæ poſteros beneficiis afficit 223. b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæ deperduuntur 223.e.224.e
Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriamque interficidum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b. à filiis moleſtatur 227.e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e
patienter audit conuiciantem Seneim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233.b. prior filium aggreditur 233.d. occiſum luget 235.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238.c. Paleſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f
fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244.b è tribus malis inſligendis peſtem eligit, & Oromna aream emit 244.e. 245.c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat. filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibi. e. 246.b. alſioſus calefacit ſe Abiſaces accubitu 246.g
Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum.
Dauidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomoni commiſerit 250.f.251.a
expirat ac ſepelitur, maximáque cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quæ eorum fuerint 241.g
Debora prophetiſſa 152.d
Decima data 18.e.18 f.109.a
Decius Mundus quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmij fugit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filium amicitiam cum Ionatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Gripi filius rex apud Damaſcum conſtituitur & Alexandrum Iannæum ſuperat 460.b. 461.a, contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ib.f
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Ionatha Iudæiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d.
capitur à Parthis 443.f dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit 389.d. legem Iudæorum tranſcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quod Hebraice neſciuerit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis denabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1041.e
diebus ſingulis quid Deus condiderit 4.b
diglath quid ſignificet
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.c
Dina Iacobi filia 31.b

ſtupratur, quapropter Sicimite vniuerſi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. à Phariſæis interficitur 716.f
Dioniſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
Diophantus notarius ſceleratus 574.e
Diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Diſciplinas à Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
Diſſimilium communionem etiam naturam horrere 123.f
Dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
Dius menſis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b *occidit Abimelechum pontif.* 196.f
Doleſus nobilitate potens à Gadarenſibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſaluus euadit 902.e *à Mutiano productus populo rector inſinuatur* 903.a
Domitiano Germani ſubiiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero conſalutatur Imperator 694.b. *fratrem, matrem, vxorem, virósque illuſtriſſ. trucidat* ibid.c
Cæſarea excludit Iudæos 696.f
Domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
Domitij Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices vrbs 1000.e
Doræ ciuitatis ſitus 1067.b
Doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filij accuſatur veneficij, & quomodo ſe geſſerit 588.d.766.b
Doritarum in Iudæos inſolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretibus additur 396.f
Doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
Draconis leges de ſuppliciis antiquiſſi. 1015.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
druſilla Agrippæ filia 628.a
Druſium turris 747.e
Druſus Agrippæ filius 628.a
Druſus Neronis filius 629.634.e
Druſus turris 536.g
Drymos loci nomen 730.e
Dyſtrus menſis 132.e. 366.e. 381.f

E

Ebutius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.e. *Gamala occiſus* 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionatha 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Elæa capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, vna omnis eius ſoboles tollitur per Zamarem 284.d. & e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g *fit pontif.* 110.c
Eleazarus pont. moritur 145.b
Eleazarus Dodeiæ filius vnus ſortium Dauidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. *fortiter ab Elephanto confoſſo opprimitur* 420.c
Eleuzarus phariſæus homo ſeditioſus conuitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478.d
Eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur vnius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. *priuatur pontific.* ibid.g
Eleazarus gigas, quam vaſto fuerit corpore 625.d
Eleazari Aſamonæi filij fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a 796.d
Eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
Eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g *reiecit Cæſaris hoſtias* ibid.
Eleaz. Semei facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo ſocij contra Manahemum 812.e
Eleazari Simonis filij factio 904.c 905.e
Eleaz. Simonis Giora ſocij mors 895.a
Eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e *eius ad ſuos oratio* 989.f *altera oratio de immortalitate animæ* 990.g. 991. 992. *per totum*
Elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
Eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558.f
Eleutherus fluuius 742.b
Eleutheri equites 731.b
Eliabus architectus 78.b. 88.e
eliacias pontif. ſub Ioſia rege 333.f
Eliacimus Ioſiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium iam factum Ægyptiis 336.a. *etiam Babyloniis tributum cogitur pendere* 336.e *occiditur* 337.d
Eliacimus Ioachimi filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & geſſerit 285.e. 286.a. 287.288.289.298.299. *per totum. exemptus ex hominibus* 300.b
Eliæ epiſtola ad Ioramum Ioſaphatiſum ſceleratum regem 307.b
Elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.c. *filij eius ſcelerati* 165.a *exitium ſuum cognoſcit* 166.a *ipſius & filiorum mors* 166.d. & f.
Eliſæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a *vaticinatur & aquam ſuppeditat* *Ioramo Achabi filio* 301.a *viduam à debitis liberat* 302.d *Ioramo inſidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit* 302.d.303.a *famis tempore vilitatem annonæ prænunciat* 304.d *Adado mortem indicat* ibid.e *Ieum vngit regem Iſraelitarum* 308.b *Ioaſus Ioazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur* 316.e *vita defungitur* 315.g *cadauer occiſi à latronibus in ipſius monumentum iniectum reuixit* 316.a
Elymus, elymi 14.f
Emian zona ſacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 609.c
Emmaus vicus, Vide etiam Ammaus
Engaddi à ſicariis inuaditur 887.f
Eniachin tribus ſacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enoſa ciuitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes veſtitus 85.b
Ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignorauit 1039.a
Ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
Ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Ioſepho 53.e
Ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
Ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d

Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolitn cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicureorum error refutatur 355.b
Epiphania ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæsennio Pato pugna forti obnituntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib.e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
epomidis descriptio 85.f
epulæ ferales Iudæorum 775.a
equium Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo succedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
erica prætorianorum Achaza præfectus occiditur 321.f
Esaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331.c. *obiurgat eundem propter thesauros Babylonijs monstratos* 331.d
esaiæ prophetiam cognouisse & credidisse Cyrum regem 357.c
esaiæ vaticinium depranatum 996.c
esau natiuitas 26.d. *uxores* 27.a *circumuenitur à fratre ibid.d iratus fratri reconsiliatur* 32.f *partitur cum fratre habitationem, vocatúrque Adomus* 36.a
Esdras Iudæorum apud Babylonē de gentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f. 368.a *quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit, mortuúsque sit* 368. 369.370. *per totum.*
Escon puteus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b *ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem. Iudæorum cladem futuram cognoscens regi indicat* 379.e *impetrat Iudæis vitam* 380.b
Essen, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. *per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis* 787.e. *opinio de animæ diuinitate ibid.g. aliud eorum & diuersum collegium* 788.d
Ethæus Githæus Dauidis sectator præficitur exercitui 233.d
Exa quid significet 5.b *eius lapsus* 5.e
Enæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euilæ 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in historia Iudæorum venia concedenda quod Hebraice neſciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, & domum eius subuertit 573.f.758.e. 759.f
euthychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b *aperit Neroni malenolentiam Agrippæ* 633.a
eutychus, auriga Caij Cæs. 672.a
execantis aliquem pœna 128.c
eZecielis prophetia 335.f
ezecias Achaze filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323.per tot. *Palæstinos bello vincit ibid. à Senacheribo oppugnatur* 328.a *in summam adactus desperationē Esaiam implorat* 329.d *posteritatem à Deo exorat* 331.a *moritur ibid.f*
eZethias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti seruus 587.a *Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur* 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e. 355.e
fati potentia nemo potest resistere 580.d
fauces locus 98.b
faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudæos missus 795.g
felix præfectus militum Romanorum inuadens Phasaelū vincitur 491.a *Cl. Felicis procuratoris gesta* 796. *per totum. vide Cl. Felix*
ferrei montis situs 891.a
festus procurator successit Felici 798.a *vide Porcius*
festorum descriptio 92.f.93. *per tot.*
filij contumaces & protervi in parentes quomodo multandi 126.e
filiorum Israelis iura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flauius Iosephus. vide Iosephus
Flauius Sylua in administratione Iudææ Basso succedit 985.d *contra Massadam militem mouet ibid. & 986.g. Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit* 994.g
fletus, sylua 219.c
florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & auaritia inexpressione Hierosolymorum 802.f *mendacium apud Cestium* 803.per tot. *vide Gessius*
fortes vere qui 206.e
fortunatus Agrippæ libertus Romam missus à suo patrono 638.e
fratris uxorem ducere prohibitum 613.f
fratres veri, quos & interitus ipse fecit 1097.a
frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestiuus & praematurus 123.d
furij centurionis animositas 720.b
furum pœna 117.e

G

Gaba, quid significet 186.a *Gaba equitum ciuitas cur sic vocata* 832.f
gabaenorum iniuria in uxorem Leuitæ & quomodo ea propter multati 147.148.149. *per totum.*
gabaon vicus 258.f
gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Iesu 138.f. *qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit* 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pompei 473.c *eius gesta* 476.477.478. *per totum.*
gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. *per tot.* 980.a
gadara restaurata 720.f
gadaræ optimates legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 888.e
gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
gade natiuitas 30.g *& filij septem* 52.c
gadus propheta Dauidi vnius è tribus malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c *in medio foro necatus ibidem.* 896.d
gales insectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
galgala quid significet 137.d
galilæa & regionis trans Iordanem quanti reditus fuerint 782.g
galilæa minor quæ 832.f
galilæa vtriusque descriptio ibid. calamitas 834. *per totum*
galilæa tota à Romanis subacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 818.f
galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iaphe occisa 848.g
galilæorum nona inuenta & factiones Hierosolymis 897.b
gallia motus 890.b
gallia bellum desit ibid.
gallia situs descriptus 866.e
galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e

gallæ

gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000 f.
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866.per tot.
gamalenſium cades à Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146. a
gazæi à Iamneo obſeſſi captíque 459.e
gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869. d. *eiuſdem nominis deſcripta* ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circunciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f. 13. 14.per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudæos cohabitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſæi, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 621.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ frater 964.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſetur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſæ ibid.
gerſus Moyſis filius 61.e
geſſius Florus Iudææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702 d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
auaritia apud Cæſarienſes 796.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. *Vide etiam Florus*
getheris Arami filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum maneant vaticinatur 283.f
ginæa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum 868.c
Giſcala ſuccĕditur & diruitur 1001.e
giſcala à Ioſephi militibus diripitur, prædaque populatibus conceditur 828.per totum.
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549. c. *odio proſequitur Salomem* 564.b. *occiſo marito remittitur ad patrem cum dote* 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſomnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ibi.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. *interitus* 189.c
gomor, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ierami Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g 312.a. *& regno & vita priuatur opera Ioadi* 312. per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
Græcorum omnia noua & heri nupérque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem
philoſophi primi Ægyptiorum Chaldæorúmque diſcipuli 1034. e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037.per tot.
græcorũ legislatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077.& ſeqq. per totum. *eorum legislatores poetis poteſtatẽ dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetoribus verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent* ibid.
grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gymnaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibidem
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 269.a
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecataus Abderita 1048.b.1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatommachi Alexandri Iamnæi 457 f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1054.g
helcanes Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helena Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principetus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamniæ 630.c
Hermæus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.a

Hermogenes Gracus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hierosolymorum dux constituitur, Ezechiamque cum aliis prædonibus afficit supplicio 483.b
infantem ob eadem exosus dicit causam 484.b
præficitur Cælisyriæ 485.b
Romanorum beneuolentiam captat & assequitur 489.e
Malichum trucidat 490.f
Antigonum Aristobuli profligat 491.d
uxores & liberos sibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492.a
accusatus tetrarcha constituitur 494.a
strenue pugnat ibidem.
elabitur ex hostium insidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur usque Romam 498.d
rex Iudææ à senatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigiose seruatus bis 505.c. & f
Hierosolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Aristobulum pontificem occidit 512.e
à Cleopatra ad stuprum solicitatur 518.e
bellum Aretæ infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excusarit apud Cæsarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem uxorem interficit & magnificè donatur à Cæsare 529.a. 530.b
neccata à se uxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cædem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d. 532. 533
arces in suam tutelam extruit 535.a
fami urgenti succurrit 536.b
quomodo subditos in officio continuerit 537.g
Cæsaream condiderit, & à Cæsare sit muneratus 539.b. 540. 541
salutat Agrippam 540.b
extruit templum Cæsari, & tributorum partem subditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Festo magnificat 541.b
templum nouum ædificat Hierosolymis sumptuosiss. 543.e
legem statuit de furibus nonam 540.f
nauigat ad Cæs. & reductis Roma liberis dat uxores, Agrippámque honorat 548. 549
quartam tributorum partem suis remittit 553.d
ipsius familia domesticis agitatur dissidiis 554.c
filios suos apud Cæs. accusat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij, ibid. pecuniis destitutus Dauidis sepulchrum recludit 563.b
omnes coniunctos habet suspectos 565. 566. 567. 568. 569. à Sillæo inique accusatur apud Cæsarem 572.a
accusat filios apud consilium Berytense 578.a
strangulat 580.b
liberis ipsorum prospicit 583.f
quas ipse uxores habuerit & sobolem ib. 627.f
Antipatrum damnatum in uincula conicit 595.e
morbo correptus testamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
sub mortem liberalissimus & crudeliss. 598.b
uim sibi conatur inferre, & Antipatrum iubet occidi 599.d
testamento mutato moritur ac funeratur 600.c
testamentto eius confirmato quantum filijs ipsius patrimonium superfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & strenue agit 725 f. accusatur Hyrcano à maleuolis 726.b
uindicat patris mortem 728.e
eius victoria 729.b
accusatur ib.e
quomodo se gesserit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f 731. 732. ædificat, & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e. rex Iud. constituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a. & seq. fratris mortem ulciscitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes uincit 742.e
conciliat sibi Iulium Cæs. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746. 747. 748. & seqq.
athletam & uenatorem agit ac bellatorem 749.d
dissidet cum filijs duob. & uxore 749 f. 750. 751. conciliatur filijs 751.g
iterum dissidet cum ipsis 755.e
accusat filios apud Cæs. & Beryti 760.c. occidit 761.f. 793.g
occisorum liberis prospicit 762.c
quot uxores & liberos habuerit 763.a
eius domus iterum conturbatur dissidijs 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accusat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g. 772. a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
instaurat ciuitates 980.e. 988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit. ibid.e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit, & ubi, 620.e
Vitellij iram in se concitat 625.e
bello ab Aretæ superatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626.b
uxoris importunitate in exilium detrudatur 638.e
quali fuerit ingenio 677.f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Cæsare ob auaritiam increpitus, in Hispaniam cum uxore fugit 790.d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793.f
Herodias Agrippæ soror, Herodis senioris uxor 626.b
odio prosequuta fratrem se sulmque maritum in exilium conicit 638.g. 639.a
eius exprobrationes & stimuli 790.c
Herodion conditur 497.b. 732. 748.c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035.a. Romanorum non meminisse 1038.g
Herodotus erroris arguitus 279.a
Herodotus Halicarnassæus Iudæorum gentem non ignorauit 1047.a
Heroum oppidum 52.d
Hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
Hettan prædium 272.a
Hezarbunis dux captus 155.b
Hieremiæ prophetæ uaticinium & epicedion Iosiæ conscriptum 335.f. & seqq.
damnatur, iterum absoluitur 336.f
aufugit 337.b
hieremias in carcerem coniectus torquetur 339.c
in cœnosum puteum præfocandus demittitur, uerum rursus liberatur. 339.f. non uult profici sci Babylonem 343.b. donatur magnis muneribus & alia eius gesta ibid.c
hieremias consulens Ioanni Carex abducitur ab eo in Ægyptum, ubi Ægyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius uaticinia celebrata 929.e
hierichus urbs 111.a
excinditur, & restaurator ipsius

diris deuouetur 137.b
hierichus desolata 890.f
eius agri descriptio ibid.g
Hierichunti fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisaeo factus 891.d
Hierichunty agri bonitas 141.c.473.b.518.d
Hieroboamus Nabathei filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Salomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duásque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur & inde à pseudopropheta seducitur 277.g.278.a
filio suo ægrotante quid responsi acceperit à propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Ioe filius regnum Israelitarum excipit 316.b
Syriam suo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio harede relicto 318.f
Hieronymus historicus Iudaeorum 1050.f
hierosolymae rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hierosolyma oppugnatur, inferiorésque parte capitur 145.f
hierosolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exaedificata 218.b
hierosolymorum thesauri auferuntur, moenia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Ioam 317.e
hierosolymorum captiuitatem qui prophetae praedixerint 335.f
hierosolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vastatio 342. per totum
hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius spoliatur & prophanatur 409.a
restituitur tam vrbs quam templum 415.d
hierosolyma & templum à Pompeio expugnata 473.c
hierosolyma diripitur à Parthis 497.d
hierosolyma eiúsque templum cur deus auersatus 695.d
hierosolyma ad summum felicitatis euasisse fastigium, & ad extremam esse deiecta miseriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709.c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a
per totum
Hierosolyma Iudaeae vmbilicus, eiúsque situs 883.g
descriptio 912. e. per totum & 1049.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887.g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969.e
quando in ea templum aedificatum ibid. e. eius origo & finis ibidem f
Hierosolyma non idem vocc Iudaica quod Graeca significat 1059.d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686
Hierosolymitanorum supplicatio 795.b
Hierosolymitani officiosé Agrippae, & Polittiano obuiam progressi 803.e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811.a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813.e
Hierosolymitanorum turbae & indignationes propter Iosephum 856.d
Hierosolymitanorum miserabiles clades, & fuga ad Vespasianum 886.d.e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907.f
in legionem decimam excurrunt 909.a
eorum insidiae contra Romanos 911.b
seditiones perpetuae 920.d. per totum
conflictus cum Romanis 920.d. & seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926.e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933.b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932.933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 935.e
fames 937.d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940.a
famis incremẽtum horribile 941.c
Hierosolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941.a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946.d
mendacia inter seditiosos 949.c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 954.b. pugna circa porticus 956.a. circa templum 459.a
strages & fuga incenso templo 459.a. sex millia in porticum confugiunt, sèque saluari ex propheta falso seducuntur 459.g.960.a
plurimi confugiunt ad Titum 966.b. infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames captiuitasq; 967.968 per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141.e
Hiezeciclis prophetia 335.f.338.e
hin, mensura qualis 88.d
Hippeni Iudaeos suos cohabitatores male tractant 815.d
hippici turris descriptio 914.d
hippodromos locus 773.c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis cõtulerit 1042.c. mulctatus quod Salomoni proposita aenigmata soluere non potuit ibid.f. eius gesta ibid. Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806.g
Historia apud Barbaros solonmior quam Graecos 1038.b
Historiae scriptori quae curanda 468.b
historiae veritatem à Iudaeis honorari, à Graecis vero negligi 707.a
Historiae verae quod indicium 1035.e
Historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
Historicus mendax quantum à falsario instrumentorũ differat 1024.e
historicus quis laude dignus 706.f
historici quod officium 1024.f
Holocautoma sacrificium cur dictum 91.a
homeri poemate nullum vetustius 1034. d. quomodo conseruatum ibid.
Homicidarum inuitorum asyla 18.d
Homicidy incerti inquisitio qualis fiat 122.f.123.a
Hominis creatio 4.e
Hominis aetatis quis terminus praescriptus 8.e.15.e
Homines quando degenerare à virtutibus ad vitia coeperint 7.c
Hominum commercia quibus vitanda 94.c
Hominum ingenium quàm sit malum 197.a
Homonoea, loci nomen 1020.e
Hortos pensiles à Nabuchodonosoro extructos 350.a
Hospitij reuerentia 20.1.147.d
Hyc vocis significatio 1040.e
Hyoscyami descriptio 86.b
Hyperberetaeus mensis 92.c. 263. b. 286.b

hyrcanium vicus 742.d
Hyrcanus Alexandri Iannei filius constituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & ociosam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretum 469.d
Scauri amicitiam frustra ambit 471.b. *disceptat apud Pompeium cum fratre* 472.a
redditur ei pontificatus 475.a. 481.e. *honoratur ab exteris gentibus* 482.d
honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 486.a. *capitur & amputantur auriculæ eius* 497.e.732.e
à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur à quo perfide tractatur 511.*per totum*
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudæ 726.f
Hyrcanus Ioseph Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406.*per totum*
eius gesta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a. *pacem ab eo redimit* ccc. *talentis, Dauidisque thesaurum tribus millibus talentorum imminuit* 449.g.450.a
vrbes ab hostibus ablatas recuperat, pacémque cum Rom. init 450.d. *Samariam obsidet & radicitus tollit, eúmque deo colloquitur* 452.*per totum. eius felicitas & mors* 454.a. *somnium de filiis quale aliquando habuerit* 456.b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipse 152.c
Iabissa ciuitas, & Iabissenorum officium in Saulum & filios eius extinctos 209.b
Iabisus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæsi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna vestibuli templi 261.b
Iacimus, vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Isaci natiuitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit à socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Iacobus vocatur Israel ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Iosephum luget 39.e
mittit filios frumentatum in Ægyptum 44.f. *proficiscitur ipse etiam cum omni familia* 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij a guntur in crucem 690.c
Iacobus frater Christi lapidatur 698.b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
iacobi septimi ex fratribus Maccha bæi supplicia & constantia 1096.b
iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit 383.b. *Alexandro magno negat forum venalium rerum* 384.d. *placat eundem & impetrat quod vult* 385.c
moritur 386.g
iadon propheta Hieroboami idololatriam obiurgat 278.c. *discerpitur à leone* 277.e
iahel, vide iale
iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
iale Syſarem occidit 153.b
ialus custos thesaurorum Dauidis 250.c
ianiæ regni termini 1040.b
iannæus Alexander. quære Alexander
iapha vicus 1016.d
iaphæ munitiones 848.a
iaphetus filius Noe 11.d
eius soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f.13.a
iaphthes accitur ad principatum Israelitarum 158.a
victor filiam suam deo mactat ibidem e
iar, mensis 259.e
iardan vicus 833.f
iason, alias Iesus, Oniæ pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408.c
iason vt pontifex constituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
iauanes Iapheti filius 13.a
iazarus pontificatu priuatur 618.e
iaziel propheta vaticinatur Iosaphato 298.c
iazoron vrbs spoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416.c
iberi, populus 13.b
ibes serpentibus infesta 58.d
ides scelus & supplicium 622.623
idumæa vnde dicta 36.a
Dauidi subdita 222.f
eius tumulus 222.f
Idumæi, quomodo circumcisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibidem
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Gioræ 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædantur 897.e. *ad Titum supplices veniunt* 965.g. *scelerata eorum facta repetita* 980.a
Iehoahstus Sauli filius constituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per insidias 216.c
sepelitur honorifice à Dauide 216.g
Iebusæi populus 14.d
Iebusæorum ludibrium in Dauidem male ipsis cessit 217.f
Iechonias, vide Ioachimus. nam hic nominis fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Iesraela vrbs 283.c
Iesseus filius Obedæ 164.e
Iesſæi filij quot 186.c
Iesus Christus describitur 621.f
Iesus Anani filius prædixit Hierosolymæ excidium 961.a
Iesus Damnæi filius fit pontifex 698.
Iesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
iesus dictus: Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo priuatus 408.b
iesus Naues filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananæa explorationem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99.a
Moyses eum sibi successorem designat 118.e
prædicit, quæ gesturus erat 130.c
Chananæam explorat 134.b
iordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. *terram victoria quæsitam diuidit tribubus* 141.*per totum. præcipit eis vt reliquias Chananæorum tollant* 142.c
moritur 144.f.145.a
iesus Phabetis filius pontificatu priuatur 557.d
iesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878.8.*per totum* 882.c
mors 882.b
eius virtutes celebratæ 882.b

Iesu Saphiæ filij facinora 1003. *e.* & 1008.1009.1020.1021. *per totum*
Iesus Sapphæ filius 822.*d*
Iesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966.*c*
Iesus Tobiæ filius quid gesserit 857. 858.860. *per totum*
Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat,& inũgitur rex Israelitarum 308.*b*
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.*a*
Baal sacerdotes extirpat 311.*d*
contemptor & ipse numinis moritur Ioaza filio successore relicto 313.*f*
Ieus propheta arguit Iosaphatum 297.*a*
Iezabela quàm mala mulier 285.*d*
minatur Eliæ interitum 288.*c*
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.*d*
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.*a*
Ilys, ager qualis 71.*b*
Immundi qui Moysi 94.*c*
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207.*f*.208.*a*
Imperatores Rom. semper honorauerunt & ornauerunt templum Hierosolymitanum 940.*e*
Impery Romani fines quousque 805.*f*. 837.*b*
Indorum mortis descriptio enarrata 991.*c*
iniuria maxima quæ 122.*d*
inuenta debere restitui 127.*f*
Inundationis vniuersalis descriptio 8.*e*
Ioabi cum Abenero pugna 212
Abenerum turpiter occidit 214.*f*. 215.*a*
exercitui præficitur Dauidis 222.*f*
Syros vincit 224.*e*
Dauidis nomine belligeratur fortiter 225.226. *per totum*
ingeniosum commentum fingit 228.*b*
Abesalomum interimit 234.*c*
Dauidem Abesalomum lugentem increpat 235.*d*
præfectura priuatur 238.*d*
Amasam interficit & Sabæum persequitur, capitque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.*f*.241.*e*
populum censet 244.*b*
occiditur 254.*e*
Ioadis quomodo Gotholiam regno spoliat & occidit, Ioasumque regno præficit 312.*a*.313.*a*
studet templo restaurando & moritur 314.*a*
Ioachabis natiuitas & quid significet 167.*a*
Ioacimus Iesu filius pontifex 367.*f*
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum constituitur 337.*d*
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.*a*
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350.*c*
Ioacimus Iosiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptiis factum 336.*b*
tributarius etiam fit Babyloniis 336.*d*
occiditur 337.*d*
Ioacimus pontifex mortuus 370.*g*
ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
ioannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenæ regionum rector designatus 822.*e*
ioannes Asamonæi fil. occisus 710.*b*
ioannis Baptistæ interitus 626.*f*
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343.*g*
Ismaelem Godoliæ interfectorem persequitur 344.*e*
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345.*a*
ioannes dux militum ionathæ 293.*e*
iohannes Essæus Tamnam missus, vt toparchiam administraret 822.*e*
ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.*g*
Medabẽsibus Amaræis occiditur 428.*c*
ioannes idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922.*g*
ioannes iudæ fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit 382.*c*
moritur 383.*b*
ionathæ ac iudæ fratris ioannis interitum vindicat 382.*e*
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430.*a*
eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.*e*.431.*b*
Alexandro quàm fuerit gratus 434.*f*
vincit Apollonium Dauum 436.*b*
amicus fit Demetrio Nicanori 438.*b*
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.*a*
deseritur à suis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.*f*
capitur per proditionem 444.*d*
occiditur ibid.*g*
Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 1001.1003.1004.1005.1006.1013 1014.1016. *per totum. Giscalam Iosephi tussu muro cinxit* 823.*b*
eius proditio & doli varii 824.*a*
dolus nouus 826.*b*
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.
ad defectionem incitat 828.*d*
Titum fallere conabatur 869.*d*
Hierosolymam fugit 869.*f*
eius excusatio apud Hierosolymitanos 870.*f*
Hierosolymitanis exitij causa 876.*a*
malitio, crudelitas & gesta 887. 897.898.920. 923. 925. 931. 932. 933.936.940.943.*& seqq.*
Ioannis Leuitæ conflictus 905.*a*
Ioannis pontificis monumentum 910.*f*
Ioas seu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.*a*
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.*b*
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317.*c*
perit ibid.*f*
ioasus Ochosiæ filius quomodo à Gotoliæ sæuitia seruatus, & rex constitutus 312.*a*
à religione deficit & legibus 314.*d*
Zachariam ioadi filium in ipso templo lapidat ibid.*e*
ægrotans occiditur 315.*a*
ioazarus dux missus contra Iosephum Matthiæ filium 827.*c*
ioazarus Iosepho inuidet 1013.*c*
ioazarus priuatur pontificatu 618.*e*
ioazas seu filius regnum paternum assequitur 313.*g*.315.*b*
Dei beneficio liberatus moritur 315.*d*
ioasus Iosiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Ægyptum abducitur & moritur 33.*g* 336.*a*
iobacchus torrens 33.*b*.111.*d*
iobel fil. Lamechi 7.*d*
iobelus quid significet 96.*c*
iobeli anni remissio & libertas ibid.
iochabel mater Moysis 55.*f*
iudes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151.*d*
iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 173.*a*
ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318.*a*
quomodo ad Niniuitas missus sit, & in mare proiectus ac à ceto haustus post triduum viuus in terram reuomitus 318.*c*
ionia vnde sic dicta 13.*a*
ionici iudæi apud Agrippam querũtur Gentilium iniurias 550.*
ionum in iudæos odium 256.*d*
ionatas Ananifil. 676.*c*
pontificatum oblatum respuit ibid.
& eius gesta 795.*d*
ionathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710.*c*
ionathas Sauli filius castrum Palæstinorum expugnat 179.*c*
hostes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.*c*
animositas & honestas 181.*f*
amor in Dauidem 191.*c*.193.*c*
fœdus cum eo 193.*f*

cadit in pugna contra Palæstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 223.b
Ionathæ cuiusdam Saducæi cum Phariseis contentio 453.f
Ionathas homo vilissimus prouocat ad singulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem Romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defunctio fratri Iudæ succedit in imperij administratione 428.a
Ionathas Phariseus 1013.f
insidiatur Iosepho, seruatur 1018. 1019. iterum insidiatur eidem 1020.1021
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Massadam adificauit, & nomen id imposuit 987.d
Ionathas qui alias Ionadab, socius Ammonis 228.d
solatur Dauidem 227.f
Ionathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242.f
Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996.e
eius supplicium 997.d
Ioppe à Cestij militibus capta, direpta & incensa 818.a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius situs descriptus ibid.c
Ioppensium interfectorum quot millia 818.a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300.a
Moabitas expugnat 301.d
monitus ab Eliseo cauet Syrorum insidias 303.c
fame vrgente Elisæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304.b
liberatur ab obsidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308.a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Naboth proicitur 309.c
Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum paternum 302.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & cursus 861.a
Iosabetha Ochoziæ soror germana quomodo Ioasum seruarit 311.g. 312.a
Iosadachus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342.e
eximitur vinculis 343.a
Iosaphatus à commentariis Dauidis 222.g
Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 285.c
præsidia vrbib. suis imponit, & collapsam religionem restituit 293.a. quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iustitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298.e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Iosephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani non satis continens 516.b
Iosephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750.f
Iosephus Cabæus pontifex 697.f
priuatur munere ib.d.
Iosephus Caiaphas, quære Caiaphas
Iosephus Canei vel Camydæ pontificatum acquirit 685.e
eo priuatur 690.c
Iosephi Dalæi fatum miserabile 459.e
Iosephus Ellemi filius 597.d
Iosephus & Iesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949.a
Iosephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 822.c
Iosephus Herodis nepos occurrit Varo 609.e
Iosephus Itaburij montis planiciem muro circumædit 866.f
interfectus Gamalæ 867.c
Iosepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici historiæ descriptionis 1.c.
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 503.e
ipsius genus, filij institutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipsius tutelæ 1003.b
in quibus versatus sit periculis 1004.1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis insidias effugit & Iesu latronum principis 1005.f
ignoscit capto Iesu, & cum Ebutio bellum gerit 1007.a
insidiis, calumniis variis petitus euasit 1008.1009.1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011.d. ciuitates mittit 1013.a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014.e
astutia eius in cognoscendis insidiis 1016.a
Ioannis consilijs contra ipsum quomodo occurrerit 1017.a
Ionatham insidiatorem seruat, & legatos mittit Hierosolym. 1011.c
in salutis discrimen incidit 1019.f. accusatur à Tiberiensibus & irridetur, eorumque vrbem capit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias satis historicè depellit ibidem. historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas seruat 1027.f
Tiberiadæ seruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorificè tractatur à Vespasiano Titoque, & captiuorum multos liberat. filiique accusatur 1030.e. vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ord. ne bellum Iudaicum conscripserit 705. 706.707.708. per totum
Iosephus Matthiæ filius vtriusque Galilææ rector designatus 822.e
eius singularis industria ibid.
dolo Ioannis Gischalei subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis è Tiberiade de rationibus belli scribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840.841.842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Vespasianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo delitescit 850.f
eius socij ipsum persequuntur ib.
eius oratio philosophica ad socios 852. a. eius socij cum ipso cædes mutuas sortiuntur 851.e
cum altero sortem euadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 854.c
fermè examinatur 939.c
eius mater occisum credens cruciatur animo ibid.
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebræi nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis ciuitatis frustra secrat 905.b
Iosephus Medicaster defectionis auctor 1012.f

tor 1012.f
Ioſephi filij Iacobi natiuitas 31.b
fratribus cur exoſus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
ſolicitatur ad ſtuprum à domina 40.a
ſomnia explicat 42.a.43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Pſontomphanecus 44.c
fratres capit ibid.
& miris exagitat modis 45.46. per totum. cognoſcendum ſe ipſis exhibet 50.d
patri aduentanti occurrit 52.d
moritur, & oſſa eius in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Ioſephus apud Veſpaſianum accuſatus 997.c.quinque millium annorum hiſtoriam Græco ſermone contexuit 1033.a.eius hiſtoriæ certitudo 1037.c
dux ipſe Galilæorum à Romanis captus ibidem
ſoluitus vinculis cum Tito ad obſidionem Hieroſolymorum profectus ibidem
Ioſephus belli hiſtoriam primum Veſpaſiano & Tito obtulit, vt ſibi teſtes eſſent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex ſacris literis interpretatus eſt 1038.a
Ioſephus Simonis filius toparchiam adminiſtrat 822.e
Ioſephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402.b
feſtiuum eius reſponſum 402.e
vxores & liberi 403.e
Ioſephus Zachariæ fil. præficitur præſidio Hieroſolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418.b
Ioſias Amaſi filius patri in regnum ſuccedit, optimam rempub. & veram religionem inſtituit ſublatis idolorum aris & ſacerdotibus 333. 334.per totum
moritur 335.e
Ioſue, vide Ieſus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno ſuccedit, Ammonitaſque tributa pendere cogit 310.e
filio Achazæ ſucceſſore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Amalechum 156.a
Iotape Sampſigerami regis filia 628.c
Iotapatæ ſitus deſcriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hieroſolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845.per tot. calamitas miſerabilis 845.846.847
Iotapateni cuiuſdam capti à Veſpaſiano conſtantia 849.f
Veſpaſiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occiſa & capta 850.e
Ious menſis 110.c
Iozarus conſtituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid deſignet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b.259.a
quibus donis fuit remuneratus à Salomone 267.d
Iſacus naſcitur & circumciditur 21.
ducitur ſacrificandus 23.a
ducit vxorem 26.a
naſcuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exoſus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab vxore ibid. c. moritur 34.e
Iſacharis ſors 141.g
Iſboſeth. vide Ieboſthus
Iſeremoth locus 97.e
Iſiacorum ſcelus & ſupplicium 622.a
Iſidis ſtatua & templum tollitur 623.c
Iſmael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Iſmaelis Abrahami filij natiuitas & circumciſio 19.d
Arabum autor eſt 21.f
ducit vxorem. gignit fil. xij. 22.c
Iſmael Phabæi filius conſtituitur pontifex 696.c
Iſmael regij generis iudæus Godoliam interficit 334.b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Maſphatenſes abductos ibid.
Iſrael quid ſignificet 33.c
Iſraelitæ inhumaniter tractantur ab Ægyptiis, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
tranſeunt mare rubrum 67.d
armis Ægyptiorum ſe muniunt 68.c
obmurmurant Moyſi 71.d
coturnicibus paſcuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infeſtantur 74.b
collatio ad tabernaculi ſtructuram 77.g. ſeditionibus agitantur & puniuntur 97.e.98.a
negatur eis ingreſſus in Chananæam 99.d
Iſraelitæ inſcio Moyſe cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deſerto obuenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amoræos extinguunt 110. per tot. à Madianitorum puellis ſeducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hiericho item delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam. & quiſque in ſuam ſortem mittitur 141.d. commouentur inter ſe propter aram in ripa iordanis extructam 143.c. quomodo ſe geſſerint poſt ieſus mortem 145.e. omiſſo bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chuſarthi Aſſyriorum regi ſubiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis ſubiugantur, à Iode libertati reſtituuntur 151.c. iterum à Iabino opprimuntur 152.c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis ſeptem annis miſerè tractantur 153.d
reſtituuntur libertati per Gedeonem 154.f. ſub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, ſed per Iephthem liberantur 158.d
cæduntur à Palæſtinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Palæſtinis 208.b
ciuili bello laborant 212
Iſraelitæ quot annis poſt ieſum nequiuerint Chananæos ex Hieroſolymis eiicere 218.e
Reliqua ipſorum geſta ſub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem reſtituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
tranſferuntur in Mediam & Perſidem, & quo tempore id factum 324.g
Itaburius mons 141.g
ſitus 866.f
Italiæ bella ciuilia 800.d
Iehaciæ ſeu Hirenes concubinæ Ptolemæi Phyſconis ſobrietas 1064
Ithamari domus priuatur ſacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Iubal & eius inuenta 7.d
Iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
Iucundus Herodis ſatelles falsò accuſatus torquetur 574.b
Iudæa latronibus expletur 698.d
Iudææ regio vbi præſtantiſſima 719.b
Iudææ deſcriptio 833.d
Iudææ nulla pars erat quæ non vnà cum Hieroſolymis interiret 888.c

Iudæus vivus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolyma 933.d
Iudei quando primum cœperint appellari 372.b
Iudeis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357.b
impediuntur ab ædificando 360.a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262.f
quando templum absoluerint 366.e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376.a
quomodo à Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asia regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422.a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c. *summa calamitate constituti post Iudæ casum* 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. *quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti* 485.e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g.434.a
Iudæorum sectæ quot 442.d
Iudei quàm sint religiosi 474.b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Iudei seditionem excitant 596.601 604.605.606.607.608. *per totum*
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621.b.640.a
Iudæorum miseria sub Felici 695.a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Iudei malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Iudæorum 20000. *à seipsis contrita* 691.a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695.g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Iudæorum epulæ ferales 775.a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Iudei Petronio supplicant 791.b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Iudæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797.d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsarea 799.b
Iudæorum dispersio in totum 809.d
Iudæi legates ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814.d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Iudæorum & Romanorum stragis in scenopegiis Hierosolymæ 818.e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830.e
Iudæi à Romanis profligantur 831.d. 848.c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882.b
Iudæorum circa sepulturam cura ibidem.f
Iudæorum in Massada immane facinus 994.1b
Iudæorum apud Alexandriã & Thebas interitus 995.d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Iudæorum cura conscribenda historiæ 1036.a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033 c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. *eorum egressus ex Ægypto mille annis ante Iliacum bellum* 1042.a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia cõtra Ægyptios Rom. præstita 1064
mexita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1064. 1065
Iudan Amasiæ regis mater 316.c
Iudas, Iudei 14.b
Iudæ portio in terra Chananæa 141.e
Iudæ natiuitas 30.f
consilium de fratris cæde vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filij tres 52.b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145.c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249.e
Iudas Asamonæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instauraru ac perierit 709.c
Iudas Capsæi, vir strenuus 441.d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patris succedit 381.e
Iudas Essæus propheta 713.c
Iudas Ezechiæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616.c
eius secta 617.b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
iudas iudæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.g
iudas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. *Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit* ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
itidem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423.f. *creatur pontifex, & fœderatur Romanis* 424.b
cadit 425.e
iudas Sepphorei sophista 772.e
iudas vates 455.b
iudicum status quis 178.b
iulia vxor Cæs. Augusti 559.d
iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 589.f
iuliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & beneficus est in Iudæos 482.a. *parat expeditionem contra Scipionem & Catonem* 485.d
occiditur 489.a
iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
iulius Capella 1000.f
iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667.c
interficitur & ipse 973.b
Iupiter Olympius 632.e
Iurisiurandi modus 24.f
Izate regis filij & fratres Titio supplicant 964.f

L

LAbanus Batuelis filius 15.f
doloſe cum Iacobo agit 30.c
perſe-

perſequitur fugientem generum 31. *d*
Laboſardachus Niglaſaris filius in paternum regnum ſuccedit 350. *d*
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.*b*
Lacedæmonij cum Iudais ſocietatem & fœdus faciunt 442.*b*
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis ſubditi 805.*e*
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.*d*
Largius Lepidæ decimæ legionis præpoſitus 956.*f*
Latopolis 65.*c*
Latronum colluuies Hieroſolymis 871.*e*.872.*eorum facinora ibid.*
Latronum turba in Iudæa 694.*f*.695. *f*.999.*f*
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 *c*
Lepid. à Caligula occiſus 653.*f*.656. *e*
Leproſi quatuor Syrorum caſtra vrgente inedia inuadunt 304.*f*
Leproſorum conditio 94.*c* *& quod alicubi ſint in precio ib.e*
Leuces loci deſcriptio 988.*f*
Leui, militum præfectus 101;.*b*
Leuis natiuitas 30.*e*
vlciſcitur ſororis ſtuprum 34.*a*
filij ipſius tres 52.*a*
Leuias traditur 871.*g*
occiditur 872.*a*
Leuita vxor quàm nefande à Gabaonitis tractata 147.*c*
Leuitæ eius prudentia ib.e
Leuitarum numerus 97.*a*
Leuitis ac ſacerdotibus ciuitates cum ſuo agro, & decimæ adſcribuntur 108.*g*.109.*a*
earum ciuitatum nomina 142.*c*
Leuitæ vſum veſtis lineæ impetrant 699.*d*
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.*a*
Lex Moyſis cur à poetis aut prophanis hiſtoricis non tractata 391.*e*. 397.*c*
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074.1075. 1076. 1077. *per totum*
Legis nomen apud Græcos olim non fuiſſe 1070.*d*
Leges Moyſis ad mores pietatémque pertinentes 121.*a*.122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30.*e*
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036.*e*
Liberius Maximus iuſſu Veſpaſiani Iudæis ſtipendium indixit 983.*d*
Lybia dicitur Aphrica 24.*d*
Libys, Libya 14.*a*
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. *a*
longæui cur primi homines 11.*b*
longinus tribunus à Iudæis occiſus 820.*f*
longini equitis Romani forte factum 924.*c*
Longini iuuenis Romani facinus 953. *f*.
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.*g*
captiuus abducitur 18.*a*
ſeruatur de excidio Sodomitarum 20.*d*
filiæ cum patre coeunt ibid.f
Loti vxor in ſalis ſtatuam verſa ibid.
Lucilius Baſſus legatus Herodium caſtellum capit 980.*b*
Macherunta quoque 983.*a*
Iardem Syluam oppugnat 983.*b*
Lucius Annius Geraſam capit, & mille iuuenes interficit 893.*a*
Luctus tempus 126.*d*
Ludæ, Ludi 15.*a*
Ludi Circenſes 654.*b*
luminum feſtiuitas, & eius inſtitutio 415.*e*
lupus Alexandriæ rector ad Veſpaſianum ſcribit de ſeditione Iudæorum 995.*e*. *templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.*
luſtrandi populum modus 109.*g*.110.*a*
luſtrationis tabernaculi modus 88.*c*
lydda ciuitas à Ceſtio exuſta 818.*e*
lydi olim Ludi dicti 15.*a*
lyſanias Ptolemæo Mennæi patri ſucceſſit in regnum 494.*d*
interficitur à Cleopatra 519.*a*
lyſanias Parthos in Iudæos incitat 730.*c*
lyſiæ committit Antiochus Epiphanes filium ſuum, & bellum contra Iudæos 413.*d*
lyſias vincitur à Iuda Macchabæo 415.*b*
occiditur à Demetrio 421.*g*
lyſimachus frater ſuum occidit, & Gazam prodit 459.*e*
lyſimachus Helleſpontum occupat mortuo Alexandro 388.*a*
lyſimachi portentoſa de Iudais mendacia confutata 1058.1059.1060. 1061 1069.1070.1077. *per totum*

M

Macedones tranſiſſe pedites mare Pamphylium 68.*b*
Macedones quando Romanis ſubditi 806.*a*
Macedones Ægyptios ſubiugarunt 1068.*e*
Macchabæi natu maximi & primi inter ſeptem fratres ſupplicia crudeliſſima & ipſius cum inſigni tolerantia ſermones 1083. *a. vbi hiſtoria Macchabæorum fratrum*
Machæra dux Rom. legionum quæ liter ſe geſſerit apud Herodem 503.*d* 738.*b*
Machir, tertij ex fratrib. Macchabæi conſtantia 1094.*b*
Macherunti Romanis perſuadent vt præſidio ſuo decedant 816.*b*
Macherus quomodo capta à Romanis 982.*c*. *ſitus eius deſcriptus* 980.*c*
Macho capta & depredata 222.*c*.
Macro præfectus prætorianorum militum 633.*b*
Madianitarum filia Iſraelitas illiciunt ad delinquendum 114.115. *per tot. cæduntur cum ſuis regibus* 117.*f*
Madianitæ Hebræos ſubigunt 153.*d*
cæduntur maxima ſtrage 155.*a*
Madiana ciuitas 59.*d*
Madus, Madæi 13.*a*
Magnus campus regio 1014.*e*
eiuſque deſcriptio 891.*a*
Magoges & Magoga populi 13.*a*
Magus Ægyptius pſeudopropheta triginta millia hominum ſeduxit 797.*a* *cum paucis fugit ibid.d*
Magi & latrones iterum Iudæos afflixerunt 797.*c*
Magorum turba in Iudæa 694.*g* 695.*e*
Malichus exactionum collector pro Caſſio 727.*d*
nonas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727.*e*.728.*a*
Malichi Arabum regis perfidia 494 *a* 733.*b*
Malchus Arabiæ rex Veſpaſiano in auxilium miſit quinque millia peditum, equites mille 834.*f*
Malichus Iudæorum dux 721.*e*
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Ianneum 476.*c*
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid.f
Malthace vxor Herodis moritur 778. *e*
Malorum hominum mos 594.*b*
Man vox interrogatiua 73.*c*
Manachaſes veſtis qualis 84.*b*
Manahemus Eſſenus Herodem puerum ſcholas frequentantem ſalutat regem 542 *a*
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Maſſadam inuadit 811.*g*.812.*a*
velut rex Hieroſolymam redit, & princeps ſeditionis ſit ibid.
interficitur 813.*a*
Manahemus occiſo Seleſino regnum ſibi vindicat & Thapſenſes excindit, ac poſt à Phullo pace redempta moritur 320.*b*
Manaſſes Ioſephi filius 44.*d*.52.*b*
Manaſſes in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53.*e*
cenſetur loco Leui 96.*f*
Manaſſæ pars dimidia Chananæa 141.*d*
*Manaſſes Ezeciæ filius regnum paternum aſſequitur, impiiſſimus, & prophetarum occiſor captus à Babyloniorum rege tandem in prin-

cipatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot.
moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Ioannis pont. fil. ducit uxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses irans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 822. e
mandra, locus 344.f
mane, quæ diei pars 4.c
manethon Ægyptius historicus 1039. d. eius historia compendium 1039. 1040. 1041. per totum
manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052.a
eius historia emendata ibidem. & 1054.a
manethonis mendacia confutata 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
manna qualis cibus 72.g
mannæus Lazari ad Titum profugit 941.a
manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163. e
m. Agrippa. vide Agrippa
marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.e
m. Antonius. quære Antonius
m. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956 f
mardocheus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f. 367.d
mardocheus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Iudæorum calamitatem Esthera indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
mare vas templi cur sic dictum 261.b & quàm fuerit capax, eiúsque usu ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
mareſa vrbs 283.a
maria Eleazari filia facinus horrendum comedentis filium 955.a
mariamne Agrippæ filia 628.a
mariamne Alexandri Aristobuli & xandræ filia, vxor Herodis 512.b
occiditur à marito 530.b
mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729.d
eius insolentia in maritum 750.a
occiditur 750.g
mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693.f
mariamne Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa ciuitas deuastatur 732.d
Marsonane, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Iudææ constituitur 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massada castelli descriptio 887.f
Massata castelli situs descript. 986.g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphthes pileus 83.e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171.g
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709.b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313.b
matthias Anani fit pontifex 676.e
priuatur sacerdotio 678.f
matthias Apsalomi, vir strenuus 441. d
matthias Ioannis filius sacra prophanare renuit, veram que religionem fortiter tuetur 410.g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
matthias Margaloti seditionem mouet 596.a
exuritur viuus 597.e
matthias Margali sophista 772.b
matthias pontifex mittitur vt Simonem Giora Hierosolymam introducat 898.a
matthias Theophili constituitur pontifex 589.c. priuatur eo munere 597.c
matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
maxilla, locus 161.g. 162.a
mazaca ciuitas 13.b
madabenses Amarei, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450.d
medimnus Atticus & Siculus 100. b
medi populus 13.a
medi quod in Asia regnauerunt Græcis cogniti 1038.f
megassari facinus audax 935.b
megasthenes historicus 1045.b
mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
melcha Aranis filia 15.d
Melcha Saulis filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti succurrit 190.f. 192.b. datur alij nuptum 202.a
videt maritum 220.d
Melchisedecus rex Solymæ Abrahamum comiunio excipit 18.d
melitis impessuit Pseudalexander 783. e
Memnonis sepulchri descriptio 790. g. 791.a
Memphibostus Ionathæ filius humanissime à Dauide habitus 223.c
delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Ephesius singulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conscripsit 1042.g
Mendæ ciuitas 335.d
Menedemus Philosophus 396.d
Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius propter amissum pontificatum deficit à patriis legibus 408.d
abducitur captiuus & occiditur 421.c
vide Onias
Mensa tabernaculi 83.b
Mensæ à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donatæ descriptio 403.d
Mensis anni primus Moysi quis & cur 9.a
Mensuras quis excogitarit 7.a
Meroë vnde dicta 58.f
Mesas, Mesanæi 15.a
Meschus, Meschini 13.b
Mesopotamiæ difficilis transitus 24.f
Mesie, Mesræi 13.f
mesræi filij quibus populis nomina imposuerunt ibid.
messala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
messalina à marito Claudio Cæs. ob Zelotypiam trucidata 694.a
methir, tunica pontificalis 84.f
metilius præfectus à cade reseruatus 813.d
metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
micheas propheta, vulnerare ipsum nolenti male ominatur 291.a
Achabo malum nuncias, quare in carcerem conijcitur ibid.g
Achabo interitū prædicit 294.d
micheas propheta 336.g
michole vxor Dauidis. vide melcha
milesius arcis Damasci præfectus quomodo Philippum Grypi filium traxerit 462.a
militis cuiusdam facinus contra senatum Romanum 792.g
militis Rom. impudentia quantum cladem Iudæis dederit 691.b
militis mesaicos libros discerpens pœna ibid.c
militia qui non commodi & qui ab ea immunes & seq. 129.f ibid.g

Mina quantum pendeat apud Iudaeos 478.c
Mineus Ægypti rex Memphis conditor 268.f
m.minucianus 660.a.671.e
misael appellatur Misaches 346.a
misas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quo necessitatis peruenerit 300.c
misenum oppidum 652.c
mithridates erarij Cyri prefectus 358.b
mithridates occisus 473.b
mithridates Pergamenus Pelusium expugnat & Ægyptios vincit 480.b.eius gesta 724.a
mithridates quomodo ab Anileo tractatus, quomodo ab vxore, déque eius victoria 648.d.per tot.
mnaseas Gracus historicus 1051.a
moabita penitus fracti à Dauide 221.d
moabita & Ammanita socij, mutuo se se interimunt 298.e
iterum sternuntur & predantur 301.d
moabus, Moabita 21.a
molonis mendacia de Iudaeis 1061.d
monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaismum sit amplexus 685.c
eius regnum 920.c
monobazus Monobazi filius prorex constituitur 684.f
rex fit 689.e
mons Samaron, locus 281.b
montem in alium locum deuolutum 319.f
mortem prater Dei voluntatem non venire 132.b
moses, qualis fuerit vir 3
moysis natiuitas 55.a
quomodo seruatus 56.b
cur sic vocatus ibid.f
adoptatur à regina 57.b
moyses diadema regium pedibus calcat ibid.c
præficitur exercitui Ægyptiorum & Æthiopas bello vincit 58.b
ducit Tharbin vxorem 59.b
fugit Ægyptios ibid.c
Raguelis filiab. opitulatur contra pastores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid.f. conspicatur rubum ardentem in Sina 60.b
confirmatur ei liberatio Israelitarum 61.f
edit miracula, nomẽ Dei cognoscit, redit in Aegyptum ibid.
edit prodigia apud Pharaonem 61.f.62.63
educit Israelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65.b
cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e
traducit eos per mare rubrum incolumes 67.d
aquam amaram facit potabilem 70.71.a. *coturnices & manna impetrat à deo* 72.e
ex petra aquam elicit 73.f
cum Amalecitis pugnat 75.b
decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96.g
quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. *Aaroni fratri sacerdotium confert* 87.e
dedicato templo victimas offert 89.a
in tabernaculo Deum consulit 90.f
tribum Leuiticam Deo dedicat 94.a
censet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinas profectioni bellóque necessaria 96.f.*mittit exploratores in Chananeam* 98.d
Core factionem compescit 104.d
eius iustitia 106.f. *lustrat populum* 109.g.*Sehonem & Ogem reges delet* 11.per tot. *Madianitas cum suis regibus cædit* 117.e. *Iesum sibi designat successorem* ibid.g
morsturus quid suis prædixerit 119.b.*quas leges præscripserit* 120.f
vsque 136
exhortatur Iesum vt in Chananeos exercitum ducat 131.e
nube circundatus disparuit 132.d
lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyses fabulosè dicitur fuisse leprosus 84.d
vir admirandus 99.f
Moscos quinque librorũ scopus 1036.f
Moses apud manethonem prius Osarsiphius sacerdos Osireos dei Heliopolitani dictus 1053.g.1054.g
moses Ægyptiis vir diuinus habitus 1956. d. *eius tempora quibus vixit descripta* ibid.
eius virtus & gesta 1070. 1071. per totum
mosollani Iudei nobile factum 1049.f
mucianus fert sententiam contra Vasten regem 373.f
mulierum potentia 361.f
mundi & vniuersorum creatio 4.b
mundum prouidentia dei regi 355.a
mundus quomodo Paulinam constupraris 622.f
murus triginta nouem stadiorum cum tredecim castellis circum Hierosolymam triduo adificatus 937.b
musicorum instrumentorum Dauidis regis descriptio 242.g
mutiani & ceterorum rectorum petitiones 895.g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

Naamis vxor Abimelechi Bethlemita & quid significet 163.c
quomodo Ruthem instituerit 164.b
Naases Ammanitarum rex Hebraeos crudeliter tractans à Saulo occiditur 178.b
Naases iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223.f
Nabaotes Nabatea regio 22.c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200.g
quid significet 201.c
moritur, ibid.f
Nabla, instrumentum musicum 243.a
Nabrodes, qualis vir 11.f.14.b
Nabuchodonosorus rex Babylonis bello infestat Nechaum Ægypti regem 335.d
Ioacimum occidit, & Hierosolymitanorum præstantissimos Babylonem abducit 337.d
duces eius qui vrbem Hierosolyma ceperunt 341.b
quomodo captum Sedeciam tractarit 142.d
Hierosolyma penitus excindenda, & templum spoliandum, populúmque Babylonem traducendum curat 342.a
Cœlen Syriam ac Ægyptum perdomat 345.c
iudeorum nobilium quorundam pueros instituit & castrat ibid.f
somnium, cuius erat oblitus, vult sibi indicari & explicari. quod facit Daniel 346.f.*moritur* 349.c. *gestorum eius repetitio* 350. d. *posterorum eius finis* 352.a
Nabuthus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hierosolyma ad templum spoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæsus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c. *quot habuerit liberos* ibid.
Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditúrque cum omni familia 281.d
Nain vicus 894.d
Nais à Cause condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbathæ regionis situs 799.f
Narbathene toparchia à Cestio equitibus vastata 818.a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Dauidem increpandum 226.e. *indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet* 247.c
Naumi prophetia de exeidio Niniuitarum 321.a
Nazarai deo deuoti 109.b
Necessitate in bello nihil pugnacius 859.g
Necessitate laborantes sublenare, homini decentissimum & deo gratissimum 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 355.a

captiuum abducit Ioacum filium eius 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336.c
vincit ibid.
Neemias quantum iuuerit Iudæos apud Xerxem 371.d
Neerda vrbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242.e
Nephthalimi natiuitas 30.f
filij eius 52.c
Nepthalitarum sors 142.a
Neronis gesta & præcipue contra Iudæos 795.g
Neronis imperium quandiu durauerit 893.b
Nero contemptor nationis Iudæorum 968.e
Nero indignatur ob res minus prosperè gestas in Iudæa 830.a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quare Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 698.f
Neruis cur Iudæi abstineant 33.c
Netira & Philippi fratrum fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Iudam Macchabæũ pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423.f
Nicanor amicus Tiri sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.2
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398.e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563.c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g
sententia de duobus eius filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Nicolai rhetoris oratio pro Iudeis Ionicis 550.g
Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782.f
Nigro Peræa qui Idumæam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus pareret 822.d
Niger Idumæa rector in Salis oppidum Idumæa confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peræa, Silas Babylonius & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831.b
quomodo occisus 885.c
Nigliſar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluuius 5.d
Nilus vsque ad Elephantinem nauigabilis 894.b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Assyriorum 330.d
Nisan, mensis 9.a. 64.g. 93.a. 366.f
Nisibis regio 687.e
Nisibis vrbs 644.d
Noba oppidum sacerdotum 195.a
excinditur cum vniuersis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104.f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 989.a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8.e
eius filij quales 11.d
vini vsus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97.b. 99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& eius gesta 793.c
Nymphydius homo nequiss. 893.c

O

Obadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164.e
Obedias iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo vxor eius vidua per Elisæum sit à debitorum molestiis liberata 302.b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 322.a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b. superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Ionathæ dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex casu moritur 299.b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta ictus ab Ieu perit 309.e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octauia Claudij Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205.e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334.b
Oliueti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.e
Olympius Iupiter 652.e
Onias & Dositheus Iudæi duces liberauerunt Alexandriam 1064.c
Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 386.g
Onias Onia fil. templum in Ægypto ædificat 433.a
Onias Onie fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate eiectos 708.a
Onia, filij Simonis amicitia cum Ario Lacedæmonum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488.c
vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 392.a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Onia pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrat, lapidibus obruitur 470.d
Onia regio 480.a
Ophnes scelestus filius Elis 164.f. 165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quamdiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruisse 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
vinus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & persidem 324.g. 325.a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893.d. 896.d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armeniæ dominus 15.a
Oza attingens arcam examinatur 219.g
Oza percussio locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Iudæ patre mortuo capit 317.g
natura bonus & gnauus multis deuictis gentibus vrbem restaurat 319.a
deficiens à pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

Pacorus rex Medie coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Iudæos pergit 70.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Iudeam insidia-

insidiatur Phasaelo 495.c.730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Cæs. vxor 694.a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66.a
Palæstinos Sampson vexat 161.c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæstini cum Iudæis præliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 189.d
denuo reintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Sauli ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos Dauid superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmira vrbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d. 93.f
Panium, locus 541.c. 746.g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pannichis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d. 739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Parricidium quam graue sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanumque cum Phasaelo captiuos abducunt 494. e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a 93.a. 136.b. 602.a
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendũ 206.a
Paulina quomodo à Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat, & inaccessum facit ibid.
Pausanias Ceraste fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata vnde maxime nascãtur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Iudæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam vtinam vbi deposuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis forte factum 952.a
Peluſium vrbs 184.c. 894.b
Peluſium capitur 480.d. 724.c
Pentecostes festiuitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecoste vnde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Perse populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de vxoribus ibid.e
Persarũ cõtra Græcos expeditio 1034.e
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnauerunt 1058.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035. a
Pestis quam sæua inuaserit Dauidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Iosephum 39.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Ægypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536.c
Petronius præses Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum suo periculo 641.d
Petronij epistola ad Doritas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.b
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegius Heberi filius ibid.
Phanisius Samuelis filius è rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex à seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.c
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami coniugem concupiscit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64 65. *per totum*
dimissos insequitur 65. f
cum omni exercitu deletus 67.f
Phareæ filij duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.c
Pharisæorum secta 442.d
autoritas 453.b. 463.c
Pharisæorum secta qualis 585.f
Pharisæi 617.c
Pharisæorum existimatio 716.c
& quomodo se gesserint regnante Alexandro ibid.
Pharmuthi mensis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725.c
superat Felicem 729.a
accusatur à Iudæis ibid.c
circumuenitur à Pacoro 730.g
occidit sese 732.c
Phasaelus ciuitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 560.a 606.b. 748.b. 779.b. 914.c
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam respuit vxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
dissidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & vxor eius accusatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c
seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ vxoris insolentia 763.e
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Iudæis dissidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 69.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ parti impetans Antiochum Cyzicenum superat 459.g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem a Varo Romam præmissus 782.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.e
calũniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 782.g

Cæsaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarum præfectus 584.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis seruatus, eiúsque gesta 1003.a.1012.d
filiæ eius duæ in excidio Gamalæ seruatæ 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Iudæorum legatus à Caligula repulsus 649.e
Philo historicus 1051.b
Philosophiæ tria genera apud Iudæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1072.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.e
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gadditas cum reliqua dimidia tribu 143.e succedit patri in pontificatu 141.b
Phison fluuius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.g
testimonium de Iudæis 1039. c. 1042.1043. per totum
Phœnicum historia 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phrates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul perit 619 f.620.a
Phrurea festi dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phules Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488.a
Pilatus à Tiberio in Iudæam missus 789.c
Cæsaris imagines Hierosolyma intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæsareæ egerit. ibid. Hierosolymis statuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæsaris imagines 789.c
tumultus alius ob Corban thesaurum sacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piso legatus Pompeij 473.f
Pistus nobilis defectionis à Romanis auctor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hierosolymorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Aristobulum 477.b
occiditur à Cassio 479.d
Placidi & Iosephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 834.b. in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
à Iotapata repulsus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
gesta contra Gadarenses 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. Mosen imitatus 1079.b
Plinthines situs 894.b
Plistorum apud Dracos secta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circuncisionem admittit & Bernicem ducit vxorem 693.e
Politianus tribunus cur à Cestio Hierosolymam missus 803.c
eius oratio & gesta ibid.
Pollio Pharisæus Herodi amicus 510. b.541.f
Polybius Megalopolitanus historic. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ gesserit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Aristobuli causam cognoscit 718.d
Hierosolyma capit 719.e.720.b
Q. Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis summi qualis electio 1073. c
Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 872.c
Pontificum & sacerdotum dissidium 696.c
Pontificum iniquitas 698. d. origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quótque fuerint ab Aarone vsque ad finem belli Iudæorum cum Romanis 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum solere perpetuum esse 513.e
Pontificiæ stolæ custodia apud quos fuerit 624.c. repetitur à Fado 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præsidet 619.d
Iudæos afficit contumelijs 621.b.623.g
accusatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.a.999.d
Portius Festus Iudææ procurator, & quæ sub eo sint gesta 696.a. quare Festus
Posidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriam milites 668.d
Prætory in castris Rom. descriptio 835.e
Prandium quæ hora faciunt Iudæi sabbato 1020.d
Principes singuli dedicate tabernaculo quid donarint 90.d
Priscus centurio Ionatham Iudæum sagitta transfigit 953.a
Priscus sextæ legionis dux à Iudæis occisus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.f
Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus solis potestas data historiæ condendæ 1036.a
Prophetico spiritu vbi multi sint correpti 192.f
Proseucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Atheniensibus vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundum & omnia regit 355.a
Pseudalexandri gesta 612.c
quomodo deprehensus ab Augusto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falsus
Pseudopropheta Hieroboami seductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giscaleo spoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Oma irritatus 401.b
& iterum reconciliatus ei per Iosephum 402.c
Ptolemæi Euergetis gesta post captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564. a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hierosolyma 88.a
traducit Iudæos in Ægyptum 388.d

eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hierosolymam die sabbathi 1050.d. *liberalitas & beneuolentia erga Iudæos* 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452.d
dissidens cum matre regno priuatur 452.g. 456. *obsidet Ptolemaidem* 457.d. *Asochim oppidum capit, Alexandrúmque Iannæum vincit, & quanta eius sæuitia* 458.a
Ptolemæus Mennæus quomodo se à supplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damascum bello vexat 464.g
Aristobuli coniugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus 1.
Iudæos in Ægypto seruientes liberos dimittit, & legem Moysis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389. *vsque* 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. *succurrit suo genero Alexandro seu Demetrio* 436.e *duobus diadematibus coronatur simul, vincitque Alexandrum, & moritur* 438.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Physconis immanis crudelitas & iniustitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Asamonæi gener socerum occidit, & alia scelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluserit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Ægyptiorum reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis situs descriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud se habitantiũ interfecit 815.d
Ptolemaidenses à Iuda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hereditas 125.a
Pueri sitientis astutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio post coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vrbs 652.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares. vide Petephres
Pythagoras Samius æmulatus Iudæorum scripta 1046.f
multas Iudæorum leges transtulit in suam philosophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum stoicorum de diuina natura sententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ solis sublatæ à Iosia 354.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquagesimi anni remissio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602.c
cognoscit causam Antipatri 590. *vsque* 594. *& inde seditiosos Iudæos expugnat* 609.b
Quirinus ab Augusto mittitur ad censendam Iudæam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe speculatores Hebræorum tuetur à vi Chananæorum, & securitatem ab hostibus impetrat 135.a
incolumitatem promissam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga sororem 30.f
mariti complexum sorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius astutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Ietheglæus, sacerdos, filiam suam Moysi adoptato tradit vxorem 60.a
Moysi ob victoriam gratulatur, & consilium dat ei distribuendorum officiorum 97.c
Ramatha ciuitas 165.b
Rapsacis Senacheribi copiarum præfecti insolentia 328.c
ipse cum exercitu diuinitus delitus 330.d
Rasis Damascenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Batuelis filia 15.f. *petitur in connubium Isaco* 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Recene vrbs quæ aliàs Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non vxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 125.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignauis 206.d
Regibus subditi quæ ferant 17.g
Rhegines populus 1.c
Rhinocolura 735.d
Rhiphates, Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibúsque suum auxit regnum, & ductis xviij. vxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissis ærea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespasiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudæos affecerint 485.e. *& inde*
Romanorum dissidium inter se 427.
Romani Germanos captiuos vbique circunduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in seruis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Ciscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, eiúsque partem maximam diruunt 923. d. *cum Iudæis acriter confligunt* ibid. & 625.d
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Iudæorum reuereri 927.f. *per legem Iudæorum multa de suis moribus derogasse* 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933.c. *ab incendio defendunt* 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942. c. *pugnant cum Iudæis circa aggeres* 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. *circa custodias pugnam atrocem instaurant* 950.f
Romanorum notitia sero ad Græcos peruenit 938.g
Romus, Romai 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelita & Gaddiæ altare construunt super ripa Iordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 30.e
eius pietas in fratrem Iosephum 38.c

se ac fratres proditionis insimulatos excusat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus praefectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macheruntis descripta 981.a
Ruthes amor erga socrum suam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

Saba Aethiopum regia, quàm valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabaeus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem à Dauide 238.b
Sabas, Sabei 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid.b
Sabactas, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 119.c
Sabbaeus orator supplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis à Tito spectatus 976.c
Sabbathum & eius vacatio à laboribus seruatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo obseruatum 411.d. *negligendum aliquando* ibid.& 428.d
Sabbion Alexandram Herodi prodit 321
Sabecus exercitus Syrorum praefectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriae Hierosolymis regiam occupat 603.a *vexat Iudaeos propter auaritiam suam* 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romae capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis aedibus extructam pro Mardochei suspendio 379.g
Sacchaeus transfuga Iosepho prodit insidias Ioannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.e
Sacerdotum & pontificis cum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Iudaeos 1036.a
nuptiae ibid.
Sacerdotibus quae cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92.93.94.per totum
Sacrorum scriba 54.e
Sadaeus Xerxis praefectus 371.e
Sadocus pontifex constituitur 222.g. 241.f.250.e
Saddocus nouas res molitur 616.e
Sadducaeorum secta 442.d.617.e.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cutheos in Iudaeam transfert 345.e.364.g
Salmanasaris contra Israelitas victoria 359.a
Salome, alias Alexandra, vxor Aristobuli, soluit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome quae Iulia Augusti coniugi testamento reliquerit 789.a. *eius reditus erant sexagies talenta* 783.b
Salome Antipatri filia 723.d. *soror Herodis prodit Iosephum maritum suum fratri* 517.b. *alteri marito Costobaro repudij libellum mittit* 532.b. *odium exercet in Herodis filios & eorum vxores* 553.e.594.f. *accusatur Herodi* 566.b. *Alexae iungitur connubio* 583.b
Salome vxor Herodis moritur 619.a
Salomon promittitur Danidis successor & templi extructor 220.g *nascitur* 227.g. *instruit eum pater* 246.b. *constituitur rex* 248.a. *quomodo regnum nactus se de hostibus sit vltus* 254.b. *regis Aegypti filiam ducit vxorem* 255.c. *petit à deo & accepit sapientiam* ibid. e. *controuersiam mulierum duarum diiudicat* 250.d. *toparchas quos habuerit & quantas diuitias sapientiámque ac philosophiam* 256.f. *coniurationes & incantationes composuit* 257.f *eius cum Iromo amicitia & materiae cedendae petitio & concessio* 258.259. *per totum templum cum vasis quomodo extruxerit & arcam eò transtulerit* 256. *vsque* 266. *somnium videt & regiam extruit cum domo reginae* 265.g.266. *quibus donis remunerauerit Iromum* 1042.d
Hierosolyma muris & turribus instaurat & vrbes condit 268.c *ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit* 271.a *quali satellitio stipatus incesserit* ibid.g *quanta opulentia Hierosolyma auxerit* 272.b *deficit à pietate, ac ducit vxores* DCC. *& concubinas* CCC. 272.d *praedicitur ei filium ipsius poenas prose daturum* ib. *multis hostibus à deo excitatis infestatur* 275.a *moritur Roboamo successore regni relicto* 274.e *quo tempore aedificauit templum Hierosolymis* 1042.b
Salpadis filiarum hereditatis ius 118.f
Saltis regis gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samaea prophetia Hieroboamo minatur 279.c
Samaea vir iustus accusat Herodem & vaticinatur Iudaeis mala imminentia 484.d
Samaraei populus 14.d
Samaraea, quae Maronis vrbs dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo aequatur 452.e
Samaria vrbs, vide Sebaste 511.b
Samaria regionis descriptio 833.d *& quid à Iudaea discrepet* ib.
Samaritae qui ante Chutaei 386.a
Samaritarum odium in Iudaeos 36.b *accusantur apud Darium* ib.a
Samaritae Iudaeis infestant 401.a *Iudaeos se esse negant agentes feliciter* 410.d
Samaritanorum dissidium cum Iudaeis propter templum 433.g
Samaritanorum fucinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Iudaeorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosata ciuitatiensium 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quid significet, & quomodo natus 160.c *connubium & gesta eius* 160.d
Samuelis natiuitas & prophetia 165.c *consilium de libertate recuperanda* 111
Samuel senio grauatus filios reip. administrationem concedit 171.d
Samuel prophera Saulum inungit regem 175.d. *ostento indicat Hebraeis deum iratum propter regem petitum* 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d *eidem regni amissionem nunciat* 185.d. *Dauidem vngit regem* 186.e *moritur* 200.b. *ab extensis reuocatus per ventriloquam* 204.a
Sanaballetes Darij praefectus dat filiam suam Nicaso vxorem Manassi fratri Iaddi pont. 383.b *deficit à Dario, Manassi templum & sacerdotium confert moritur que* 384.e
Sanctum, quae tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sinagarus princeps Hebraeorum 152.b
Sanguinis esus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus scriba 533.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudaei 703.d
Sapphe vicus 781.f
Sara Aranis filia 5.d
Sara Abrahamo maritofamulam adducit prolis procreandae gratia 19.b *nunciatur ei partus sterili* ibid. *expelli*

expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabaz anes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phasaelo insidias indicat 371.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptana vidua fiducia 225.g.226.a
Sardonichēs XII. cum vestitu pont. 90.a. quibus inscripta sunt nomina filiorum Iacobi, in Essene 85.d
qua virtus eis insit & quando cessarit 90.b
Sarmata Istrum transgressi praesidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas peruastant ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriae praeses 571.c
eius sententia in filios Herodis 578.d
Saulus asinas patris quaerens à Samuele rex constituitur 175.c.176.f
quàm decora fuerit statura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Palestinos superat, & aram extruit 181.f.
quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
numine priuatur, & fit daemoniacus 186.g.187.a
commouetur contra Dauidem 189.e.
insidiatur vitae ipsius 190.a.192.a.
Dauidi reconciliatur 200.a
consulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit una cum suis filiis in praelio 208.f.
ipsius progenies datur ad supplicium Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in societatem recipit, & obsidione liberat 471.c
cum Areta foedus init 475.f
in Syriam praeses missus 718.a
pecuniis corruptus ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scena locus 33.e
Scipio Alexandrum Aristobuli percussit securi 479.g
Scopas dux Ptolemaei Epiphanis 399.a
Scopi loci descriptio 908.d
Scythae populus 13.a. à Graecis qui Pontum navigant cogniti 1038.f.
Anacharsim à Graecia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856.g
Scythopolitarum inmanitas 1000.b
Scythopolita Iudaeorum tredecim millia perfidiae interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ilo unus furium Dauidis 243.a
Sebaste conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebasteni, equitum ala sub Cumano 795.a
Sebastenorum contumelia in mortuum Agrippam 680.a
Sebast. partus 768.d
à quo sic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex constituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Exechiele, sed frustra ibid.c
expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudeliterq; tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pseudopropheta cornib. ferreis sibi aptatis quid Achabo vaticinatus sit 294.g
Sehon rex negato Hebraeis transitu, praelio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neroni insidians occiditur 632.d
Seir quid significet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriae regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.c
Seleusmus Iabesi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigesima post die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri succedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eumque necat 459.g. vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Asiae rex opes Iudaeorum sacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudaeis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus descriptio 863.b
Semeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Assyriorum rex Hierosolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328.a per totum, re infecta domum se recipit 329.e. à filiis senioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Assyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitolium conuenit 792.c
Senatus Romani & plebis dissidium 671.c
Senis cuiusdam magnanimitas 503.a
Senis cuiusdam scelerita 737.b
Senius Gallus Syriae praeses 800.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
Sepharis vrbs Galilaeae 607.e.1016.e
1023.c. capta incendio absumitur 609.b.781.a
Sephoris cum tribus aliis ciuitatibus à Iosepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris ciuitas Galilaeae maxima 832.e
Sepphorita à seditiosis molestantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent suo malo 1027.d
Sepphorita à Iosephi militibus spoliantur praedaque reddatur 828.e
Sepphorita Ptolemaidem ad Vespasianum pacati veniunt 832.e
Septimus annus 711.c
Septimi anni remissio 96.b
Septimi diei obseruatio 719.f
Septuagintal interpretes legem tantum Iudaeorum in Graecam linguam transtulisse 2.d
Septuaginta interpretes legis transferendae causa ad Ptolemaum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati 395.396.397 per totum
Serebaus dux Iudaeorum Babylonem deducendorum Hierosolyma 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam seduxerit 5.d. mulctatio 6.c
Serpentes volucres Aegypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Aegyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Caesar praeses Syriae 483.d.725.g. interficitur à Caecilio Basso 488.f
Sextus Cerealis quinta legionis praepositus 956.f
Sica qualis gladius, & sicarij vnde dicti 697.a. eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hierosolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Massada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saule 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicima capta & solo aequata 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicenitis parcit Saulus 184.c
Sicimita quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Sicelus numus qualis 88.c
Sideralis scientia quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam praestant Iudaeis ad templi aedificium 364.c
Signi dandi auctoritas penes quos Romae 666.a

Sila militib. Agrippæ præficitur 675. d. offendit Agrippam 676.f occiditur 679.f
Sila Tiberiensium dux 1005.c. 1019. f
Silas Iosepho de insidiis & perfidia Ioannis Giscaleni scribit 826.c
Silo dux Romæ. exercitus 500.a. 734.e corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
filius urbis 140.d
Simeonis nativitas 30.e vindex ingenium, filij sex 52.a
simeoni quæ terræ portio cesserit 141. e
simeonitidis tribus facta post Iesum mortuum 145.c
simonis Asamonæi filij gesta 710.d
Simon Boethi filius pontifex constituitur 537.c privatur sacerdotio 589.c
simon Camithi annuum pontificatum administrat 619.c
simon Cantharæ constituitur pontif. 675.c. privatur ea 676.c
simon Cyprius magus 693.d
simon Esseus Herodi somnium explicat 614.b
simon Galileus defectionis arguitur 784.g. propriæ sectæ sophista erat ib.
simon Gamalielis filius struit insidias Iosepho 1013. d. capitur à Iosep. 1024.a
simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron invadit 819.a Acrabatenam toparchiam tyranide opprimit 820.a cum latronibus qui erant Massadæ Idumæam populatur ibid.b ex Acrabatena toparchia pulsus est ab Anano pontifice 894.a. eius gesta ibidem & 895.896.897.904. 905. per totum 914.g. 920.a. 931.f. 932.g. 938.e. 946.c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. per totum
simon Herodis servus regnum affectans obtruncatur 607.g. 608.a
simon Iustus pontifex 392.a. 401.b 407.d. eius filij tres, omnes pontifices 408.c
simon Matthes Matthæi fil. 410.g strenuè iuvat fratrem Ionatham 429.a. & f
simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784.c
simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
simonis Sauli filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
simonias vicus 1007.c
sina mons 60.b. 95.c
sinæus mons 288.d
sinæi populus 14.d
Sis, nomen clini & quid significet 298.c
sisa Davidis fit Scriba 222.g
sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358. c. conatur templi ædificium inhibere 359.c
sobacchis Chettbræus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
socratis mors & mortis causa 1079. e
sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.c excidium ipsorum 20.c
sodomitica terræ descriptio 892.f
sogana Arabum vicus 1019.c
sogane & seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
sohemus Itureus Herodis mandata uxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f eius animosa oratio ad Iacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorũ laudes 1097. 1098. & seqq. eius immania supplicia & insignis tolerantia 1099. 1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d. 218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces unde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772. a
Sosius provinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b. 685.a
Spelunca Galilææ quomodo expugnata ab Herode 502.d
Spelunca latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a. 695.g. 696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.e contra Roboamum ducit exercitum 279.b. Hierosolymam in deditionem accipit, templúmque spoliat ac thesauros Salomonis aufert 279.d
& quomodo imbelles notaverit ibid.
Syllæus ambito Salomones commodo frustratur 566.a latronibus Trachonitis auxiliatur & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f 571.d defert Cæsari Herodem 571.g. 572. accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576. b. 577.b. iterum accusatur 586.g. 587.a
Syllæus procurator q Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Davidis imperio 222. b. Iudæos apud se habitantes occidit 991.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Iudæorum civitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g. 650.a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696.a
Syrorum vici & civitates enumeratæ quæ à Iudæis vastabantur 813.g
Syrorum avaritia & crudelitas 940. a
Syssares dux Iabini exercitus quomodo occisus 193.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82. 83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96. g
Tabernaculorum festivitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83. e
Tanis Ægypti urbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quemodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881. a
Templum in Garizin extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c. 260. 261. 262. per totum
templo absoluto infertur arca 265. c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364.f 365.d

365.d. ſpoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c
reſtituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415.d
Templi Hieroſolymitani deſcriptio 915.f.916.917.918.per totum
Templi incenſi fatalis dies 957.d
cauſa & principium ibid.
tempus à prima conſtructione per Solomonem vſque ad excidium 958.g
Templi Hieroſolymis conſtructio & ſacrorum ratio expoſita 1066
ianuarum deſcriptio 1067.c
Tephthæi Garſenſis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculoſa antiquitas 895.e
Terentius Ruſus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræ motus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Teſtes qui ſint, qui minus 122.e
Teſtis falſi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Thæno Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Abeſalomi germana 218.f
ſtupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum toparchia 890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moyſi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharſices Æthiopum rex 330.a
Tharſus, Tharſenſes 13.c
Tharſus Ciliciæ vrbs ibid.
Thaumaſtus Caij ſeruus 633.d
oblatæ Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. deſcriptio 659.b
Thebethus menſis 370.a
Thecoa vicus 1031.b.894.g
Thella vicus 832.g
Themoſis regis geſta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infectatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani geſta 714.b
Theodoſius orator ſupplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani ſit pontifex 627.c
ſubmouetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophraſtus Iudæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.e
Thermuſa Phraatis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moyſen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas præſtigiator ſeducit Iudæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobiæ filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hieroſolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces aſperrimos Rom. ſubditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.f
Thucydides in multis tanquam fallax accuſatur 1035.b
Thuri, menſis 263.b
Thygrammes, Thygrammæi 13.c
Tiberias vrbs 1023.c
à quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis ſeditio & ſectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellauit Joſepho, & iterum recuperatur 827.e
Tiberienſes Veſpaſiano ſe dedunt 859.d
Tiberienſis lacus Aſphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberienſium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberienſibus ſpoliatis præda redditur 828.f
Tiberius Alexander Judææ præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexander à Claudio procurator miſſus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius vide Claudius.
Tiberius Druſi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæſar conſtituitur 619.b. Iſiacos & Idem ſupplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus deſignat ſucceſſorem 634.e
mathematicorum ſtudioſiſſimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore ſteterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid geſſerit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum ſcriptor 1065
Timæus rex Ægypti 1039.a
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum ſæpéque vincitur 416.c
Tiruhaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honeſtè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintædecimæ legionis præpoſitus 956.f
Titus imperator ſemper miſeratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Veſpaſiani filius Iapham expugnat 848.a
Iotapatam capit 949.g
item Giſchalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui perſequitur 870.b
proficiſcitur ab Alexandria Cæſaream 903.d
eius expeditio contra Hieroſolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& ſeq.920.921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum miſericordia 924.925.931 f.& ſeqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius geſta & virtutes 936. 937. per totum. 944. vſque 954.955.f. vſque 960.962. vſque 977.988.989
Titus Syriæ præſes reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis deſcriptio 845.b
Trabs ex ſolido auro in templo Hieroſolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ad Herode rediguntur ſub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode ſublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Veſpaſiano miſſus 848.a. Tiberiadem miſſus vt ciuium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas miſſus 859.c
cunctis trans Jordanem deuictis ſe Veſpaſiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœmina gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c

Tryphonis scurra dictum in Hyrcanum 405.g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ ferme in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publica literæ & historia 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudæa præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izate indicit occiditúrque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfecti eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815.g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g. 82.a
Veneficiorum pœna 128.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a.734.e
Vētriloquorū vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837. 838. *vsque* 845. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. & 860. 861. *vsque* 870. & 885. *vsque* 902.
Vespera quæ diei pars 4.c
Victimæ saluatores 90.e
Victimæ sint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544.d.624.f. *beneficus est in Iudæos* 624.c. *exuitur prouincia* 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d 902.d. *mors* ibid.
Vitellij victoria apud Bebiracum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio primo obuiam mittit 901.f. *exercitus totus deletus* 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e.761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9.a.64.g.93.a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f. 368. 369. 370. 371. 372. *per totum. eo mortuo succedit filius Artaxerxes* 372.a

Z

Zabadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. *filij* 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e. 884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potitus seipsum exuit 284.e
Zambrias alienigena se miscens & Moysi obloquens occiditur à Phinee 116.f
Zaræus Æthiopum rex Asano bellum inferens vincitur 285.b
Zaraza Amanis vxor malis consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis, vxorem Simonis Giorę rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Giore rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidij Hierosolymitani 904.b
eorum immania supplicia ibidem
Zenon Coryla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, datione priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Dauidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rufulcum 2c.f
Zopyrion Gracus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium vota commonefacit 362.e
reducit Hierosolyma dimissos à Dario Iudæos, eíque patrocinatur 363.c
princeps Iudæorum captiuorum 358.d. 363.f

FINIS.